

ماۋزىدۇڭ تاڭدامالى شىعارمالارى

4 - توم

بۈكىل دۇنيە، جۇزى پەرولە تارلارى، بىرىگىڭدەر!

毛泽东选集

第四卷

一九六七年 北京

ماۋزىدۇڭ تاڭنامالى شىعارمالارى

4 - توم

1967 - جىل . بېيجىڭ

مازمۇنى

ئۇششنى شكى گىمىگىدىك سوعىس *داۋىرى

جاپون باسقۇنچىلارنا قارسى سوعىس جەڭسىكە جەتكەننەن
كەينىكى جامىداي جانە بىزدىك باعستىمىز (1945 - جىلى

8 - ايدىك 13 - كۈنى)..... 3

جياڭ جىەشى شكى سوعىس قوزعاۋدا (1945 - جىلى 8 - ايدىك

13 - كۈنى)..... 31

18 - جيتۋانجۇن زۇڭسلىڭنىڭ جياڭ جىەشىگە بەرگەن ەكى

دىانباۋى (1945 - جىل 8 - اي)..... 40

جياڭ جىەشى مالىمەدەشسىنىڭ تانخۇاسنا باعا (1945 - جىلى

8 - ايدىك 16 - كۈنى)..... 53

جۇڭگۇل جۇڭياڭنىڭ گومىنداڭمەن بەيىتشىلىك كەلسوز

جۇرگىزۋ جونسىدەگى ۇقتىرۋى (1945 - جىلى 8 - ايدىك

26 - كۈنى)..... 61

جۇڭچىڭ كەلسوزى جونسىدە (1945 - جىلى 10 - ايدىك 17 - كۈنى)...

گومىنداڭ شابۋىلىنىڭ شىن سىرى (1945 - جىلى 11 - ايدىك

5 - كۈنى)..... 91

جەر ماينى ازايىتۋ مەن *وندىرسى - ازات رايونداردى قور -

عاۋداعى ەكى ۇلكەن *س (1945 - جىلى 11 - ايدىك 7 - كۈنى)..... 101

- ازات رايون قىزمەتتەرنىڭ 1946 - جىلى باغىتى (1945 - جىلى
105..... 12 - ايدىڭ 15 - كۈنى).
- بەرىك دۇڭجىي گىنجۇيدىلەرىن قۇرۇ جونىدە (1945 - جىلى
114..... 12 - ايدىڭ 28 - كۈنى).
- قازىرگى خالىقارالىق جامىداي جونىدە بىرنەشە مولشەر
123..... (1946 - جىل 4 - اي)
- وزىمىزدى قورعاۋ سوعى ارىلى جياڭ جىەشنىڭ شابۇلىن
126..... ئالغاندايىق (1946 - جىلى 7 - ايدىڭ 20 - كۈنى).
- امەرىكا تىلىشى اننا لۇيزا سترونكىن اڭگىمە (1946 - جىل
138..... 8 - اي)
- باسم اسكەر كۈشنى توپىتاپ، جاۋدى جەكە - جەكە جويۇ
149..... (1946 - جىلى 9 - ايدىڭ 16 - كۈنى).
- امەرىكا جباراستىرۋەنىڭ شىن سىرى جانە جۇڭگو شىكى
158..... سومىسىنىڭ بولاشامى (1946 - جىلى 9 - ايدىڭ 29 - كۈنى).
- ۋىش ايلق قورتىندى (1946 - جىلى 10 - ايدىڭ 1 - كۈنى)..... 164
- جۇڭگو گىمىڭنىڭ چاڭا ورلەۋىن قارسى الايىق (1947 - جىلى
175..... 2 - ايدىڭ 1 - كۈنى).
- جۇڭگۇلۇ جۇڭخياڭنىڭ يان - اندى ۋاقىتشا تاستاپ شىعۇ جانە
شانىي - گانسۇ - نىڭشيا شەگارا رايونىن قورعاۋ جونىدەگى
ەكى جۇجاتى (1946 - جىل 11 - اي، 1947 - جىل 4 - اي)..... 191
- شىبىي سوعى مايدانىدا سوعى جۇرگىزۋ باغىتى جونىدە
198..... (1947 - جىلى 4 - ايدىڭ 15 - كۈنى).
- جياڭ جىەشى ۈكىمەتى بۇكىل خالىقتىڭ قورشاۋىدا قالدى
202..... (1947 - جىلى 5 - ايدىڭ 30 - كۈنى).

- ازاتلىق سوعىستىك ەكىنشى جېلىنداى جانلۇەلىك باعت
211..... (1947-جىلى 9-ايدىڭ 1-كۈنى)
جۇڭگو ھالىق ازاتلىق ارمىياسىنىڭ شۋانىيانى (1947-جىلى
223..... (10-اي).....
جۇڭگو ھالىق ازاتلىق ارمىياسى زۇڭبۇنىنىڭ 3 ۈلكەن تارتىپ
پەن 8 ساقىتقىتى قايتا جارىيالاۋ جۈمىندەگى شۋىلىيىكى (1947-
234..... (جىلى 10-ايدىڭ 10-كۈنى)
قازىرگى جاعداي جانە ئېزىدىڭ مىندەتتىمىز (1947-جىلى 12-ايدىڭ
237..... (25-كۈنى)
دوكلات جولىداۋ تۈزىمىن ورناتۋ تۈرالى (1948-جىلى 1-ايدىڭ
274..... (7-كۈنى)
پارتىيانىڭ قازىرگى ساياساتىنداى بىرنەشە ماڭىزدى ماسەلە
تۈرالى (1948-جىلى 1-ايدىڭ 18-كۈنى)
279.....
ارمىيا شىندەگى دەموكراتىيالىق قوزغالىس (1948-جىلى 1-ايدىڭ
293..... (30-كۈنى)
تۈرلىشە رايونداردا جەر زامىن جۈزەگە اسرۋدىڭ تۈرلىشە
سلىۋەسى (1948-جىلى 2-ايدىڭ 3-كۈنى)
296.....
جەر گايگىسى ۇگىتىندەگى «سول» شىلدىق قاتەلىكتەردى
تۈزەتۋ (1948-جىلى 2-ايدىڭ 11-كۈنى)
300.....
جاڭا ازات رايوندارداى جەر گايگىسىنىڭ ماڭىزدى
تۈپىندەرى (1948-جىلى 2-ايدىڭ 15-كۈنى)
304.....
ۋەركاسىپ پەن ساۋدا ساياساتى تۈرالى (1948-جىلى 2-ايدىڭ
308..... (27-كۈنى)
ۈلتىق بۇرجۋازىيا مەن اشىق ۈيلى شىشىلار ماسەلەسى تۈرالى

- 312..... (1948-جىلى 3-ايدىڭ 1-كۈنى) شىبىيدامى زور جەڭسىكە باعا جانە ازاتتىق ارمىيانىڭ
ارمىيانى جاڭاشا رەتتەۋ قوزعالىسى تۋرالى (1948-جىلى
- 319..... (3-ايدىڭ 7-كۈنى) جاعداي تۋرالى تۇڭجاۋ (1948-جىلى 3-ايدىڭ 20-كۈنى)..... 332.....
سانشى-سۈيۋان كادىرلار ماجىلىسىندە سويلەنگەن سوز
- 346..... (1948-جىلى 4-ايدىڭ 1-كۈنى) «جىن-سۈي رىباۋ» گازەتىنىڭ بيانچىلەرمەن اڭگىمە
- 369..... (1948-جىلى 4-ايدىڭ 2-كۈنى) لوياڭ قايتا النىعانان كەيىن لوياڭ الدىڭعى شەپ جىجۋىيۋىنا
- 378..... جولدانعان دىيانباۋ (1948-جىلى 4-ايدىڭ 8-كۈنى).....
جاڭا ازات رايونداردامى اۋىل-قىستاق قىزمەتىنىڭ سىلۋەسى
- 382..... ماسەلەسى (1948-جىلى 5-ايدىڭ 24-كۈنى)..... 1948-جىلى جەر گايگىسى قىزمەتى مەن پارتىيانى رەتتەۋ
- 384..... قىزمەتى (1948-جىلى 5-ايدىڭ 25-كۈنى).....
لياۋشىن شايقاسىندا سوعىس جۇرگىزۋ باعىتى جونىندە (1948-)
- 395..... جىل 9-اي، 10-اي).....
داڭگۈي تۈزىمىن كەمەلىنە كەلتىرۋ تۋرالى (1948-جىلى
- 407..... (9-ايدىڭ 20-كۈنى).....
جۇڭگۇڭ جۇڭياڭنىڭ سەنتاىر ماجىلىسى جونىندەگى ۇڭ-
- 410..... تىرۋى (1948-جىلى 10-ايدىڭ 10-كۈنى).....
خۋايعاي شايقاسىندا سوعىس جۇرگىزۋ باعىتى جونىندە
- 426..... (1948-جىلى 10-ايدىڭ 11-كۈنى).....
بۈكىل دۇنيە جۇزىنىدەگى گىمىڭدىك كۈشتەر نىتىماقتاسا

- ۋىترىپ، جيانگەرلىكتىك شاپقنشىلىقنا قارسى تۇرايىق
 433..... (1948 - جىل 11 - اي) (جۇڭگونىڭ اسكەرى جاعداينداى زور وزگەرسى (1948 -
 439..... جىلى 11 - ايدىڭ 14 - كۈنى) (پېڭجىن شاپقاسىندا سوعى جۇرگىزۋ باعىتى جونىندە
 443..... (1948 - جىلى 12 - ايدىڭ 11 - كۈنى) (دۇيۈمىڭدەردى تىزە بۇگۈگە ۇندەۋ ھاتى (1948 - جىلى
 452..... (12 - ايدىڭ 17 - كۈنى) (گمىڭدى ەڭ سوغىنا دەين جۇرگىزە بەرەيلىك (1948 - جىلى
 457..... (12 - ايدىڭ 30 - كۈنى) (سوعى قىلمىستىنىڭ بەيىتشىلىكتى تالاپ ەتۈىنە باعا
 473..... (1949 - جىلى 1 - ايدىڭ 5 - كۈنى) (جۇڭگۇڭ جۇڭياڭنىڭ جۇشى ماۋزىدۇڭنىڭ جاعداي
 482..... جونىندەگى مالىمدەمەسى (1949 - جىلى 1 - ايدىڭ 14 - كۈنى) (جۇڭگو گۇڭچانداڭى مالىمدەمەشىنىڭ نانچىڭ اكىمىلىك
 يۇاننىڭ قارارىنا باعاسى (1949 - جىلى 1 - ايدىڭ 21 - كۈنى)
 490.....
 جۇڭگو گۇڭچانداڭى مالىمدەمەشىنىڭ گومىنداڭ كەرتارىيا
 ۇكىمەتسە جاپونيانىڭ جۇڭگوغا شاپقنشىلىق جاساپ كىر-
 گەن ارمىاسىنىڭ بۇرىنقى زۇڭلىڭى گاڭسۇن نىڭسىنى
 قايتا قولما الۋدى جانە گومىنداڭنىڭ شكى سوعى
 قىلىستىلارنى قولما الۋدى بۇيرۇ جونىندەگى تانحۋاسى
 494..... (1949 - جىلى 1 - ايدىڭ 28 - كۈنى) (بەيىتشىلىك شارتتارىنىڭ جاپونيا سوعى قىلىستىلارى مەن

- گومىنداڭ سوعىس قىلمىستىلارنى جازالاۋدى قامىتۇعا
 تىستىلىكى جونىندە جۇڭگو گۇڭچانداڭى مالىمدەمەشسە -
 507..... نىڭ مالىمدەمەسى (1949 - جىلى 2 - ايدىڭ 5 - كۈنى).....
 اسكەري بولىمىدەردى قىزمەت دۈيىنە اينالدىرۇ (1949 - جىلى
 515..... 2 - ايدىڭ 8 - كۈنى).....
 توز - توزى شىققان كەرتارتپاشلار نە *ۇشن *الى دە «جالپى
 بەتتىك بەيىتتىلىك» دەپ بوسقا داۋرىعادى؟ (1949 - جىلى
 521..... 2 - ايدىڭ 15 - كۈنى).....
 گومىنداڭ كەرتارتپاشلارى «بەيىتتىلىككە شاقىرۇۋدان
 سوعىسقا شاقىرۇعا كوشتى (1949 - جىلى 2 - ايدىڭ 16 - كۈنى)
 531.....
 گومىنداڭنىڭ سوعىس جاۋاپكەرشىلىكى ماسەلەسى جونىدە
 دەڭگى بىرنەشە *تۈرلى جاۋابىنا باعا (1949 - جىلى 2 - ايدىڭ
 536..... 18 - كۈنى).....
 جۇڭگو گۇڭچانداڭى 7 - كەزەكتى جۇڭياڭ ۋىيۋانخۇيىنىڭ
 ەكىشى جالپى ماجىلىسىندە جاسالغان بايانداما (1949 - جىلى
 550..... 3 - ايدىڭ 5 - كۈنى).....
 داڭۋىيخۇيىدىڭ قىزمەت *ادىسى (1949 - جىلى 3 - ايدىڭ 13 -
 578..... كۈنى).....
 نانجىڭ ۈكىمەتى قايدا بارادى؟ (1949 - جىلى 4 - ايدىڭ 4 - كۈنى)
 588.....
 بۈكىل مەملەكەت بويىنشا جورىققا اتتانۇ جونىندە بۇيرىق
 594..... (1949 - جىلى 4 - ايدىڭ 21 - كۈنى).....
 جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ قۇلاقتاندىرۇى (1949 - جىلى

- 4-ايدىڭ 25-كۈنى) 613
 جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسى زۇڭبۇي مالىمەت مەشھۇرىنىڭ
 انگلىيا سومىسى كەمەسىنىڭ جاۋزىدىكى جۈملىسىدە جارىيالا-
 4-ايدىڭ 30-كۈنى) 619
 مان مالىمەت مەسى (1949-جىلى 4-ايدىڭ 30-كۈنى)
 چاڭسا ساياسىي ماسلىھات كەڭەسەنە داينىدىق ۋىيۋانخۇيىنىڭ
 مابىلىسىدە سويلەنگەن سۆز (1949-جىلى 6-ايدىڭ 15-
 كۈنى) 625
 خالىق دەموكراتىياسىنىڭ دىكتاتوراسى تۋرالى (1949-جىلى
 6-ايدىڭ 30-كۈنى) 633
 بوس قىالدى تاستاپ، كۆرەسكە داينىدالايىق (1949-جىلى
 8-ايدىڭ 14-كۈنى) 659
 قوش ەندى، سىۋارت لەيتون (1949-جىلى 8-ايدىڭ 18-
 كۈنى) 673
 اق تىستى كىتاپ نەۋىش قالىقلاندى (1949-جىلى 8-ايدىڭ
 28-كۈنى) 687
 «دوستىق» پالدى شاپقىنىشلىق پال (1949-جىلى 8-ايدىڭ
 30-كۈنى) 697
 تارىخقا ۋىشىندىك كوزقاراستىڭ كۆيرەۋى (1949-جىلى
 9-ايدىڭ 16-كۈنى) 704

ئۇششنى شكى گىمىگىدەك
سوعىس ئەۋرى

جاپون باسقنشىلارنا قارسى سوعس جەڭگىسكە جەتكەننەن كەينىڭى جاعداي جانە بىزدىڭ باعىتىمىز*

(1945 - جىلى 8 - ايدىڭ 13 - كۈنى)

تاياۋداغى بىرنەشە كۈن قىس شىسى جاعدايىندا وراسان زور
ورگەرىستەر تۇعان مەزگىل بولدى. جاپون جيانگەرلىگىنىڭ تىزە
بۇگۈ جاعدايى تۇراقتاندى. جاپونيانىڭ تىزە بۇگۈندەگى شەشۋىشى

* بۇل — ماۋ زىدۇڭ جولداسى يان - ان كادىرلار ماجىلىسىندە سويلەگەن

سۆز. بۇل سۆزدە ماركسىزم - لەنىنىزىمنىڭ تاپتاردى ئالداۋ ادىسەنە

نەگىزدەلىپ، جاپون باسقنشىلارنا قارسى سوعس جەڭگىسكە جەتە -

كەننەن كەينىڭى جۇڭگو ساياسىتىنىڭ نەگىزگى جاعدايىنا تەرەڭ ئالداۋ

جاسالدى، سونىمەن بىرگە پىرولەتارىياتنىڭ گىمىڭدىك سىلۋەسى ورتاغا

قويىلدى. يەنە ماۋ زىدۇڭ جولداستىڭ 1945 - جىلى 4 - ايدا جۇڭگو

گۇڭچانداڭىنىڭ بۈكىل مەملەكەتتىك 7 - قۇرۇلتاينىڭ اشاردا سويلەگەن

سۆزىندە كۆرسەتكەنىدەي، جاپون جيانگەرلىگىن جەڭگەننەن كەينى،

جۇڭگونىڭ "الى دە جاڭا جۇڭگوغا ايسالۋ نە كۈنە جۇڭگو قالپىدا

قالا نەزۋىسىندى ەكى تۈزۈلۈش ناعدىرى مەن ەكى بولاشاعى تار ەدى.

يىنىسۇ — سوۋەت وداغىنىڭ سوعىسقا قاتناسقاندەيى. مىليونداغان قىزىل ارىيا جۇڭگونىڭ دۇڭبىينا كىردى، بۇل — تەڭدەسى جوق كۇش. جاپون جيانگەرلىگى ەندى ۇزدىكسىز سوعىسا بەرۋەن قالدى^①. جۇڭگو ھالقىنىڭ جاپون باسقىنىشلارنا قارسى جاپا — ماشاقاتتى سوعىسى جەڭسىكە جەتتى. جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىس ۇبر ئارىيىي كەزەڭ رەئىندە الماندا، ەندى ۇتپ كەتتى. وسىنداى جاعايدا، جۇڭگونىڭ ىشكى تاپتىق قاتناستارى، گومىنداڭ مەن گۇڭچانداڭنىڭ قاتناسى قازىر قانداى، بولاشاقتا قانداى بولۇى مۇمكىن؟ پارتىيامىزدىڭ باعتى قانداى بولماق؟ بۇل — بۇكىل ەل ھالقى توتەنشە كوڭىل ۇبولپ وتىرعان ماسەلە، بۇكىل پارتىياداعى جولداستار توتەنشە كوڭىل ۇبولپ وتىرعان ماسەلە. گومىنداڭ قانداى؟ ونىڭ وتكەندەگىسىنە قاراپ قازىرگىسىن ۇبولپ الۋعا بولادى؛ ونىڭ وتكەندەگىسى مەن قازىرگىسىمە قاراپ بولاشاغىن ۇبولپ الۋعا بولادى. بۇل پارتىيا وتكەندە تابان 10 ھىل فانگىمىڭدىك ىشكى سوعىس جۇرگىزدى. جاپون باسقىنىشلارنا قارسى

جۇڭگونىڭ جياڭجىەشى ۋاكىلدىك ەتكەن ۇرى دىجۇلارى مەن ۇرى بۇرجۇازىياسى جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىس جەڭسىنىڭ جەمىستەرسىن ھالقى قولسان تارتىپ الماق، جۇڭگونى بۇرىنسىنشا ۇرى دىجۇلار مەن ۇرى بۇرجۇازىيا دىكتاتۇراسىندىق جارتىلاى وتار، جارتىلاى فەودالدىق مەملەكەتكە اينالدىرماق بولدى. پىرولەنارىيات پەن ھالقى بۇقاراسىنىڭ مۇددەسىنە ۋاكىلدىك ەتەن جۇڭگو گۇڭچانداڭسىڭ، ۇبر ھاسان، بەيىتشىلىككە جەتۋ جولىندا، ىشكى سوعىسقا قارسى تۇرۇ جولىندا بارىنشا كۇش سالۋى قاجەت بولدى. ەندى ۇبر ھاسان، جياڭجىەشىنىڭ بۇكىل مەملەكەت كولەمىدىك ىشكى سوعىس قوزعاىىن فانگىمىڭدىك جوسپارنا قاراتا تولق ازىرلىك

سوعىس بارىسىندا، 1940-جىلى، 1941-جىلى جانە 1943-جىلى ول گۇگچانداگى قارىسى "ۇش رەت كەڭ كۆلەمدى تولقىن" ② قوزغادى، وسىنىڭ قاي-قايسىسى دا ۇلعايتىپ، بۇكىل مەملەكەت كۆلەمىندىك شىكى سوعىسقا اينالدىرماق بولدى، ئەڭ پارتيامىزدىڭ دۇرىس ساياساتى بولغاندىنن جانە بۇكىل ەل حالقىنىڭ قارىسى تۇرغان-دىننن عانا، ونى جۇزەگە اسرا المادى. جۇڭگونىڭ "ىرى دىچۇلارى مەن "ىرى بۇرجۇازياسىنىڭ ساياسىي ۋاكىلى جياڭ جىەشى، جۇرتقا "مالىم، بارىپ تۇرغان جاۋىز جانە بارىپ تۇرغان ارامزا سۇمپايى. ونىڭ ساياساتى قول قۇسىرىپ شەتتە قاراپ تۇرۇ، جەڭسىنى كۇتىپ وتىرۇ، كۇشىن ساقىتاپ قالۇ، شىكى سوعىس ازىرلەۋ ەدى. ول كۇتكەن جەڭسى كەلىپ ەدى، بۇل "ۋىيۇانجاڭ" ەندى ، تاۋدان تۇسىپكە" ③ بولسى وتىر. 8-جىلدىن بەرى "ىر جياڭ جىەشىمەن ورىن اۋىستىرىپ كەلدىك: بۇرىن "بىز تاۋدا ەدىك، ول سۇ بوپىندا" ④ ەدى؛ جاپون باسقىنشىلارىنا قارىسى سوعىس داۋىرىندە "بىز جاۋدىڭ ارتقى جاعىندا بولدىق، ول تاۋغا شىپى

جاساۋى، دۇرىس باعىت قولدانۇى، اتاپ ايتقاندا، جيانگەرلەر مەن كەرتارتىپاشىلار جونىندە قۇر قىالغا سالىنباي، قوفانلوقىدان قورۇ-پاي، حالقتىڭ كۇرەس جەمىستەرىن باتىل قورعاۋى، پىرولەتارىت باسشىلىقىنداى، حالقى بۇقاراسىدىق، جاڭا دەموكراتىيالىق جاڭا جۇڭگو قۇرۇ جولىندا كۇش سالۇى قاجەت بولدى. جۇڭگونىڭ ەكى "تۇرلى ئاعدىرىنىڭ، ەكى بولاشاعىنىڭ جەڭسى مەن جەڭىلىسىن بەلگىلەپس كۇرەس جاپون باسقىنشىلارىنا قارىسى سوعىس اياقناغان-مان جۇڭخۇا حالقى رەسپۇبلىكاسى قۇرلغاندا دەينىكى وسى تارىخىي "داۋىردىڭ مازمۇنى بولدى، بۇل تارىخىي "داۋىر جۇڭگونىڭ حالقى

الدى. قازىر ول ئاۋدان تۇسپەكشى، ئاۋدان تۇسپ جاپون باسقىنشىلارنا قارسى سوعىس جەڭسىنىڭ جەمىستەرىن ئارتىپ الماقشى بولپ وتىر.

ازات رايوندارداغى خالىقىمىز بىن ارىيامىز 8 جىلىدان بەرى تىتتەي دە سىرتقى جاردەم بولماغان احوالدا، بۇكىلدەي ۋىز تىرسە-شاڭدىمىنا سۇيەنپ، وتانمىزدىڭ ۇلان-بايتاق جەرىن ازات ەتتى، جۇڭگوغا شاپقىنشلىق جاساپ كىرگەن جاپون ارىياسىنىڭ كوپشىلىگىنە جانە قۇرشاق ارىيانىڭ بارلىمىنا دەرىلك قارسى سوققى بەردى. جاپون باسقىنشىلارنا قارسى باتىل سوعىس جۇرگىزۋىمىزدىڭ، ەرىلكپەن كۇرەسۋىمىزدىڭ ارقاسىندا عانا كەڭ-بايتاق ارتقى شەپتەگى⁽⁵⁾ 200 مىليون خالىق جاپون شاپقىنشىلارنىڭ ويرانداۋىنا ۇشرامادى، وسى 200 مىليون خالىق قونستانعان جەرلەردى جاپون شاپقىنشىلارى باسىپ الا المادى. جياڭ جىيەشى مىيشان ئاۋىت تاسالانمايدا، ونىڭ الدىڭغى جاعىندا قورعاۋشىلار بولدى، ولار ازات رايوندار، ازات رايوندارداغى خالىق پەن ارىيا ەدى. ۇبىز

ازاتتىق سوعىس داۋىرى نەمەسە ۇشىشى شىكى گىمىڭدىك سوعىس داۋىرى بولپ تابىلادى. جاپون باسقىنشىلارنا قارسى سوعىس اياقتاننان كەپىن، جياڭ جىيەشى امەرىكا جيانگەرىلىگىنىڭ جاردەمە-مەن بەيىتتىلىك كەلىسىمدەرىن قايتا-قايتا جىرتىپ ئاستاپ، بۇرىن بولپ كورمەگەن فانگىمىڭدىك زور شىكى سوعىس قوزغاپ، خالىقتىق كۇشتى جويۇما ۇرمىدى. جۇڭگو گۇڭچانداڭسىڭ دۇرس ئاسىلىعى ارقاسىندا، جۇڭگو خالىقى نەبارى 4 جىل كۇرەس جۇرگىرىپ، ئۇكىل مەملەكەت كۆلەمىندە جياڭ جىيەشىنى جەڭىپ، جاڭا جۇڭگو قورۇدىڭ ۇلى جەڭسىسە قول جەتكىزدى.

كەڭ-بايتاق ارتقى شەپتەكى 200 مىليون خالىقتى قورعادىق، سونىمەن بىرگە وسى «ۋىيۇانجاڭ»دى دا قورعادىق، ونىڭ قول قۇسىرىپ شەتتە قاراپ تۇرۇسا، جەڭستى كۈتىپ وتىرۇن ۋاقىت جانە ورىن بەردەك. ۋاقىت — 8 جىل ئىبارى، ورىن — 200 مىليون خالىق قونىستانعان جەر، بۇل شارقتاردى وعان ئىز بەردەك. ئىز بولماعاندا، ول شەتتە قاراپ تۇرا الماعان بولار ەدى. سوندا «ۋىيۇانجاڭ» بىزگە العىس ايتتى ما؟ جوق! ول ەجەلدەن جاقىس-لىقتى بىلمەيتىن ادام. جياڭ جيەشى تافقا قالاي شەپ الدى؟ سولتۇستىككە جورىق سوعىسنا، گوۋىنداڭ گۇڭچانداڭنىڭ تۇڭغىش رەتكى سەستىگىنە، سول كەزدە خالىقتىڭ ونىڭ تەگىنە كوز ەتكىزە الماعاندىسنا، ونى قولداغاندىسنا سۈيەنىپ شەپ الدى. ول تافقا شىققاننان كەيىن خالىققا العىس ايتپاعانى بىلاي نۇرسىن، قايتا خالىقتى شاپالاقپەن ئىز سالپ ۇرىپ جىقنى، خالىقتى 10 جىلدىق شىكى سوعىستىڭ قان تەگىزىنە يتەرىپ ئۇسىردى. بۇل رەتكى كەزەڭدەكى نارىقنى جولداستاردىڭ ئىبارى بىلەدى. بۇل رەتكى جاپون باسقنىشلارنا قارسى سوعىستا جۇڭگو خالىقى ونى ئاعى قورعادى. قازىر جاپون باسقنىشلارنا قارسى سوعىس جەڭسىكە جەتتى، جاپونىا تىزە بۇككەلى وتىر، جياڭ جيەشى خالىققا ئىپتى دە العىس ايتپايدى، كەرسىنشە، 1927-جىلى كۈنە ەسەپ كىتابىن اقتارىپ، ئاعى دا سونداغىسنداى سىتەگەلى وتىر. جياڭ جيەشى جۇڭگودا بۇرىن «شىكى موعى» بولعان ەمەس، تەك «باندىلاردى جويۇ» مانا بولعان دەيدى؛ مەيلى نە دەپ اتاسا و دەپ اتاسىن، قىسقاشى، خالىققا قارسى شىكى سوعىس قوزعاماشى، خالىقتى قىرغىنداماشى.

بۇكىل مەملەكەت كۈلەمىنىڭ شىكى سوعىس*الى پارتلاي
 قويماغان كەزدە، خالىق اراسىندا جانە پارتىيامىزداعى*بىرسىپىرا
 جولداسىتار اراسىندا بۇل ماسەلە جۈنىندە بىردەي ايقىن تانىم
 بولمايدى. كەڭ كۈلەمدى شىكى سوعىس*الى بولا قويماغاندىق-
 تان، شىكى سوعىس*الى جاپايى، اشكەرە، كۈپتەپ بولماغاندىقتان
 *بىرسىپىرا ادامدار: «بولا قويماستى!» دەپ قارايدى. تاغى
 *بىرسىپىرا ادامدار شىكى سوعىستىڭ بولۇنغان قورقادى. قورقۇشنىڭ
 *جۈنى بار، ويتكەنى بۇرىن 10 جىل سوعىس بولدى، ونىڭ ۇستىنە
 جاپون باسقۇشچىلارنا قارسى 8 جىل سوعىس جۇرگىزىلدى، تاغى دا
 سوعىس بولا قالسا نە بولماق. قورقۇ رايىلارنىڭ تۇملۇى تابىمى.
 حياڭ جىيەشنىڭ شىكى سوعىس قوزعاۋ قاسكۇنەمدىگى جۈنىندە
 پارتىيامىزدىڭ ۇستاعان باغىتى ايقىن جانە دايەكتى، اتاپ ايتقاندا،
 شىكى سوعىسقا باتىل قارسى تۇرۇ، شىكى سوعىستى قۇپىتماۋ، شىكى
 سوعىسى بولمىزباۋ. *بىز بۇدان بىلاي دا اسا زور ئىرىششاڭدىقپەن
 جانە نوزىمىدىلىكپەن خالىققا باششىلىق ەتتىپ، شىكى سوعىسقا نىم
 سالامىز. الايدا، سونى سەرگەكتىكپەن كۈرۈگە *تېسىپىز، شىكى
 سوعىس حاۋپى توتەنشە اۋىر، ويتكەنى جياڭ جىيەشنىڭ باغىتى
 بەلگىلەنىپ بولغان. حياڭ جىيەشنىڭ باغىتى بويىنشا بولغاندا، شىكى
 سوعىس جۇرگىزۋ كەرەك. *بىزدىڭ باغىتىمىز — خالىقتىڭ باغىتى
 بويىنشا بولغاندا، شىكى سوعىس جۇرگىزبەۋ كەرەك. شىكى سوعىستى
 كەرەك ەتپەيتىندەر جۇڭگو گۇڭچانداڭى مەن جۇڭگو خالىقى عانا،
 امال فاشا، بۇل جياڭ جىيەشى مەن گومىنداڭدى قامىمايدى. بىرەۋى
 سوعىسۋدى قاچەت ەتپەيدى، بىرەۋى سوعىسۋدى قاچەت ەتەدى.
 ەگەر ەكى خالىق نا سوعىسۋدى قاچەت ەتپەيتىن بولسا، وندا سوعىس

بولماس ەدى، قازىر سوغىسۇدى قاجەت ەتپەي وتىرعان تەك *بىر جاق قانا، ونىڭ ۇستىنە بۇل جاقنىڭ كۇشى *الى دە ەكىنشى جاقنى تيا الارلىقتاي ەمەس، سوندىقتان شىكى سوغىس حاۋپى توتەنشە اۋىر بولسۇ وتىر.

جياڭ جىيەشى دۇسايلىق جانە شىكى سوغىستىق كەرتارىپا باعىتىندا قاسارسىپ تۇرا بەرەدى، پارتىيىمىز مۇنى دەرگەزىندە ايقىن كورسەتكەن بولاتىن. پارتىيىنىڭ 7-قۇرۇلتايىنان بۇرىن، 7-قۇرۇلتايى بارىسىندا جانە 7-قۇرۇلتايىنان كەيىن، *بىز ەداۋىر تولىق قىزمەت سىتەپ، شىكى سوغىس حاۋپىنە حالىقتىڭ نازارىن اۋدارىپ، بۇكىل ەل حالقىن، پارتىيىمىزدىڭ مۇشەلەرىن جانە ارىيىمىزدى كۇنى بۇرىن رۇحى ازىرلىكتە تۇراتىن ەتتىك. بۇل *تۇيىن اسا ماڭىزدى، بۇل *نۇيىنىڭ بولۇى مەن بولماۋىندا زور ايرىماسلىق بار. 1927 - جىل كەزىندە پارتىيىمىز *الى جاس پارتىيا ەدى، جياڭ جىيەشنىڭ فانگىمىڭدىك تۇتقىل شىبۇلى جونىندە تىتتەي دە رۇحى ازىرلىگى جوق ەدى، وسىنىڭ سالىدارىنان حالىق قولى جەتكەن جەڭىس جەمىستەرىنەن بىردەن ايرىلىپ قالدى، حالىق ۇزاق ۋاقىت بويى اپاتقا ۇشىرادى، نۇرلى جۇڭگو قاراتۇنەك جۇڭگوغا اينالدى. بۇل رەت باسقاشا بولسۇ وتىر، پارتىيىمىز ۇش رەتكى گىمىڭنىڭ باي ئاجرىيەلەرىنە يە بولدى، پارتىيىمىزدىڭ ساياسى جاققان پىسىپ جە- نىلۇ دارەجەسى اناعۇرلىم جوعارلادى. داڭ جۇڭياڭ شىكى سوغىس حاۋپىن قايتا-قايتا ايقىن ۇغىندىرىپ، بۇكىل ەل حالقىن، بۇكىل پارتىياداعى جولداستاردى جانە پارتىيا باشلىمىنىداغى ارىيىنى داينىن تۇراتىن ەتتى.

جياڭ جىيەشنىڭ حالىققا قاراتقان باعىتى - تىتتەي ۇققىتى دا

تارتىپ الۇ، تىتتەي پايدانى دا يەمدەنىپ الۇ. بىزدىكى شى؟
 ۋىزدىك جياڭ جىەشگە قاراتقان باغىتىمىز — دالىمە — دال قاراما —
 قارسى تۇرۇ، سۈيەمدەي جەرگە دە تالاسۇ. ۋىز جياڭ جىەشنىڭ
 ادىسىنە قاراي ۋىس سىتەيمىز. جياڭ جىەشى سوغىستى ھالقىقا
 قاي — قاشان دا زورلاپ تاڭدادى، ول سول قولنا قىلىش الپ وتىر،
 وڭ قولنا دا قىلىش الپ وتىر. ۋىز دە ونىڭ ادىسىنە قاراي
 قوللىمىزغا قىلىش الدىق. بۇل — تەكسەرىپ — زەرتتەۋدەن كەيىن ھانا
 تايلىغان ۋادىس. مۇنداي تەكسەرىپ — زەرتتەۋ وتە ماڭىزدى.
 سىرەۋدىڭ قولنا ۋىر نارسە الپ وتىرعانىن كورگەندە، ۋىز ونى
 تەكسەرىپ كورۇمىز كەرەك. ونىڭ قوللىنداعىسى نەمەنە؟ قىلىش.
 قىلىش نەمەنەگە سىتەتەلەدى؟ ادامداردى قىرۇعا. ول قىلىش الپ
 كىمدى قىرماق؟ ھالىقتى قىرماق. بۇل سىتەردى تەكسەرگەننەن
 كەيىن ئاغى دا تەكسەرە تۇسەيىك: جۇڭگو ھالقىنىڭ دا قولى بار،
 ولار دا قىلىش ۇستاي الادى، قىلىش بولماسا قىلىشنى سوعىپ تا
 الادى. جۇڭگو ھالقى ۇزاق ۋاقىت تەكسەرىپ — زەرتتەۋ ارقىلى
 وسى اقيقاتنى اشتى. جۇنفالار، دىجۇلار، تۇھاۋ — لىەشىندار،
 جيانگەرلەر قولدارنا قىلىش الپ ادامداردى قىرادى. ھالىق مۇنى
 ۋۇسىندى دە، ولاردىڭ قىلىشىنا قاراي ۋىس سىتەدى. ۋىزدىڭ
 كەيىر ادامدارىمىز وسىنداي تەكسەرىپ — زەرتتەۋلەرگە ۇنەمى
 كۆڭىل بولمەيدى. مىسالى چىن دۇشيۋ، ول قىلىشپەن ادامداردى
 قىرۇعا بولاتىندىن بىلمەدى. كەيىرەۋلەر، كۈندەلىكىتى ۋىردەگى
 جالىپما ئانىس بۇل اقيقاتنى گۇڭچانداڭنىڭ باسشى بولغان ادام
 دا بىلمەي مە؟ دەيدى. بۇعان پالەندەي دەۋىين. چىن دۇشيۋ
 تەكسەرىپ — زەرتتەمەگەن سوڭ بۇل ۋىستى تۇسىنبەدى، سوندىقتان

ئېزىغان جىجۇيجۇيشى دەپ ات قويدى. تەكشۈرۈپ - زەرتتەمە - گەنسۇ سويلەۋۇقى جوق، ئېزىۋى سويلەۋۇقىمىنان ايرىدى. ئېزىچىن دۇشۇدەككەن باسقاشا ئادىس قولىدىن، زىلگەن، قىرغىغا ۇشراغان ھالقا قىلىش ۇستاتىق، كىمە - كىم ئېزىدى تاغىدا قىرماقشى بولسا، ئېزىدە ۇز قىلىمىغا قاراي ئىستەيمىز. جۇقنا گومىنداڭ ئېزىدىڭ گۇاڭجۇڭ فىنچۇيمىزگە شاپۇل جاساۋۇش 6 شىسىن جوتكەدى، ونىڭ 3 شىسى باسا - كۆكتەپ كىرىپ، كۆلدەنەڭگى 100 لى، ۇزىندىقى 20 لى كەلەتىن جەردى باسىپ الدى. ئېزىدە ونىڭ ادەتتە قاراي كۆلدەنەڭگى 100 لى، ۇزىندىقى 20 لى كەلەتىن ۇسى جەردەگى گومىنداڭ ارىياسى تىپ - تىپىل، جەرنە جەتە، تۈگەلىدەي جويدىق ④. ئېزىدە - دالە - دال قاراما - قارسى تۇرامىز، سۇيەمدەي جەرگە دە تالاسامىز، گومىنداڭنىڭ ۇپ - وڭاي ئېزىدىڭ جەرلەرىمىزدى باسىپ الۇنا، ادامدارىمىزدى قىرغىنداۋسا ئىستە ھول بەرمەيمىز. ارىنە، سۇيەمدەي جەرگە دە تالاسۇ دەگەنىمىز بۇرنىقى «سول» شىل لۇشيان سىياقتى «گىنجۇيدىلەردىڭ سۇيەمدەي جەرنى دە تاستاپ شىقپاۋ» دەگەندىك مەسى. بۇل جولى ئېزى كۆلدەنەڭگى 100 لى، ۇزىندىقى 20 لى كەلەتىن جەردى تاستاپ شىقتى. 7 - ايدىڭ سوڭىدا تاستاپ شىغىپ، 8 - ايدىڭ باسنىدا قايتارپ الدى. وڭۇستىك انخۇي وقىعاسىنان كەينى، ئىر رەت گومىنداڭنىڭ بايلانس جاساۋشى سانموۋى ئېزىدىڭ ۇقىمىمىزدىڭ قالاي بولپ وتىرغاندىن سۇراغان ەدى. مەن ۇعان: سەن ئار كۈلى يان - اندا بولا تۇرىپ ئالى تۇسبەندىڭ بە؟ ھى ئېزىگە قارسى تۇرسا، ئېزى دە ۇعان قارسى تۇرامىز، ھى توقتاسا، ئىر دە توقتايىمىز» ⑤ دەدىم. ول كەزدە جياڭجىيەشنىڭ انى اتالماي،

ھىيىڭچىنىڭ اتى عانا اتالغان ەدى. ال ەندى «جياڭ جىەشى بىزگە قارسى تۇرسا، بىزدە ەھان قارسى تۇرامىز، جياڭ جىەشى توقتاسا، بىزدە ئوختايمىز.» ونىڭ ادەسەنە قاراي ئىس سىتەيمىز. فازىر جياڭ جىەشى قىلىشەن قايراپ وتىر، سونىڭ ئۇشەن، بىزدە قىلىشە-مىزدى قايرايىمىز.

ھالىقتىڭ قولى جەتكەن ئۇقتارىن وپ-وڭاي قولدان كەتىرۋەگە مۇلدە جول بەرىلمەيدى، كۈرەسپەن قورعاۋ كەرەك. بىزگە شىكى سوعىس كەرەك ەمەس. ەگەر جياڭ جىەشى جۇڭگو ھالىقتىڭ شىكى سوعىستى ئسوزسىز زورلاپ تاڭاتىن بولسا، ئوزىمىزدى قورعاۋ ئۇشەن، ازات رايون ھالىقتىڭ ئومىرىن، مال-مۇلىكىن، ئۇقىمىن ھانە باقتىن قورعاۋ ئۇشەن، قولمىزغا قارۋ السى، ونىمەن سوعىسۋدان باسقا لاجىمىز جوق. بۇل شىكى سوعىستى جۇرگىزۋەگە ئىزدى ول ئاجىبۇر ەتكەن بولادى. ەگەر بىز سوعىستا جەڭە الما-ساق، ونى كۆكتەن دە، جەردەن دە كۆرمەيمىز، تەك ئوزىمىزدىڭ جەڭە الماغاندىمىزدان عانا كۆرمەيمىز. ئىراق كىمدە-كىم ھالىقتىڭ قولى جەتكەن ئۇقىمىن وپ-وڭاي تارتىپ الماقشى نەمەسە الداپ الماقشى بولسا، ونىسى ئىكە اسپايدى. بىلىتىر امەرىكانىڭ ئىپىر ئىلىشىسى مەنەن: «سىزدەردىڭ ئىس جۇرگىزۋەلمىگىزگە كىم ئۇقق بەردى؟» دەپ سۇرادى. مەن: «ھالىق بەردى» دەدىم. ھالىق بەرمەگەندە كىم بەرۋشى ەدى؟ اكىمىيات باسنىسداغى گومىنداڭ بەرگەن جوق. گومىنداڭ ئىزدى مويىندا مايسىدى. بىز گومىن ساندە جىڭخۇيما فاتناسقاندا، سانجىڭخۇي تياۋلىنىڭ بەلگىلەمەسى بويىنشا «مادەنىيەت ئۇيىمى» رەتىندە قاتناستىق^⑧. بىزدىڭ اينارىمىز: ئىپىر «مادەنىيەت ئۇيىمى» مەمەسپىز، بىزدىڭ ارىيامىز بار، «قارۋلى

ۋىيەمىز. بىل 3-ايدىك 1-كۈنى خياڭ جىيەشى: گۇڭچانداڭ
ارمىيىسى تاپسىرىپ بەرگەندە عانا زاڭدى ورنىغا يە بولادى، دەگەن
بولاتىن. خياڭ جىيەشىنىڭ بۇل سوزى قازىرگە دەدۇپ كەلەدى.
بىز ارمىيىمىزدى تاپسىرىپ بەرگەنىمىز جوق، سوندىقتان زاڭدى
ورنىمىز جوق، بىز "زاڭسىزىمىز، جۇگەنىسىزىمىز". بىزدىك
مىندەتىمىز — خالىققا جاۋاپتى بولۇ. "اربىر سوزىمىز، "اربىر ئىس-
ارەكەتىمىز، "اربىر ساياساتىمىز تۈگەلىدەي خالىقنىڭ مۇددەسىنە
ۋىلەسىمدى بولۇغا ئىيس، ەگەر قاتەلىك بولا قالغاندا، سوزىمىز
بۇزەتۈمىر كەرەك، خالىققا جاۋاپتى بولۇ دەگەنىمىز مىنەسى.
جولداستار، خالىققا ازاتتىق كەرەك، سوندىقتان ولار ۇقىقتى وزدە-
رىنە ۋاكىلىدىك ەتە الاتىن، وزدەرىنە ادالىدقپەن جۇمىسى ىستەپ
بەرە الاتىن ادامدارغا تاپسىردى، بۇل ادامدار — بىز كوممۇنىستەر.
بىز خالىقنىڭ ۋاكىلى بولغان ەكەنىمىز، جاقسى ۋاكىلىدىك ەتۈمىر
قاجەت، چىن دۇشيۋ سىياقتى بولماۋىمىز كەرەك. چىن دۇشيۋ فانگ-
مىڭنىڭ خالىققا جاساعان شابۇلىسا دالىمە — دال قاراما — قارسى تۇرۇ،
سۈيەمدەي جەرگە دەتالاسۇ باغىتىن قولدانبايدى، ناتىجەدە خالىقنىڭ
قولى جەتكەن ۇقىقتارىنان 1927-جىلدىك ىرنەشە ايسى ىشىندە
تۈگەلىدەي ايرىلىپ قالدى. بۇل جولى ابايلاۋىمىز كەرەك. بىزدىك
باغىتىمىز چىن دۇشيۋدىكىنە مۇلدە ۇقسامايدى، اندامشىلىقتىڭ
قالدايى دا بىزدى الداي المايدى. بىزدە سەرگەك مى جانە دۇرىس
باغىت بولۇغا ئىيس، قاتەلسەپەۋىمىز كەرەك.

جاپون باقىنىشىلارنا قارسى سوغىسى جەڭسىنىڭ خىمىستەرى
كىمگە نان بولۇغا ئىيس؟ بۇل ەتە تۇسىنىكتى. مىسالما بىر ئۇپ
شاپنول اعاشىن الايىق، اعاشتا شاپتول بولسىن، وسى شاپنولدى

جەڭگىس جەمىسى دەلىك. شاپتولدى كىم ۇزۇڭگە تېسى؟ مۇندا شاپتولدى ەككەن كىم، سۇ تاسىپ سۇارغان كىم دەپ سۇراۋ كەرەك بولادى. جياڭ حىيەشى تاۋدا وتىرىپ الپ، بىر شەلدك سۇدا تىسىغان جوق، ەندى قولىن سوزا وڭمەڭىدەپ شاپتولدى ۇزبەك بولپ وتىر. ول: شاپتولدى مەنىشكەنۇ ۇقىعى ماعان — جياڭ حىيە-شىگە ئان، مەن دىچىۋىمىن، سەندەر نۇڭنۇسىڭدار، مەن سەندەرگە ۇزدىرمەيمىن، دەيدى. بىز گازەتتە وعان تويىنارىسى بەردىك ③. بىز: سەر سۇ تاسىغان جوقسىڭ، سوندىقتان شاپتولدى ۇزۇڭگە ۇقىغىڭ جوق؛ بىز ازات رايون حالقى ار كۇنى سۇارىپ وتىر، بو، ەسى ۇزۇڭگە ەڭ ۇقىقتى بىز بولۇعا تېسىپىز، دەدىك. حولداسار، جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىستىڭ جەڭسىنە حالقى ەر توڭىپ، قۇرباندار بەرۋەن قول جەتكىزدى، جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىستىڭ جەڭسى حالقتىڭ جەڭسى بولۇعا تېسى، جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىستىڭ جەڭسىنە رى حالققا بەرسۇڭگە تېسى. جياڭ حىيەشىگە كەلسەك، ول جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىسا پاسىپ بولدى، گۇڭچانداڭغا قارسى تۇرۇدا اكىپ بولدى، حالقتىڭ جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىسىدا كەدەرگى تاس بولدى. قازىر وسى كەدەرگى تاس ورتاغا شىعپ، جەڭگىس جەمىس-تەرىن لۇڭدۇانداپ الماقتى، جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىس جەڭسىگە جەتكەننەن كەينىڭى جۇڭگونى جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىستان بۇرىنقى كۈندە قالىپنا قايتا تۇسىرمەكشى بولپ، وندا ئىتتەي دە وزگەرسىنىڭ بولۇسا جول بەرمەي وتىر، توستىپ، كۇرەس تۇدى. جولداستار، مۇنىڭ ۇزى اسا اۋىر كۇرەس.

جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىس جەڭسىنىڭ ەمەسەرى

حالىققا ئان بولۇغا ئىيىسى، بۇل ئىر ماسەلە؛ ئىراق، جىگىس
جەمىستەرى تەگى كىمىنىڭ قولسا تىيەدى، خالىققا بەرىلە مە، جوق پا،
بۇل باسقۇ ئىر ماسەلە. جىگىس جەمىستەرىنىڭ ئبارى خالىقنىڭ
قولسنا ئىيۇى سوزسىز دەپ ويلاماۋ كەرەك. ئىرسىپىرا ئىرى
شايتولدى، ايتالىق، شاگىھاي، مانجىڭ، خاگجىۋۇ سىياقتى ئىرى
قالالاردى خياڭ جىيەشى تارتىپ الادى. خياڭ جىيەشى امىرىكا
جيانگەزلىگىمەن سوز بايلاسپ وتىر، ول جەرلەردە ولاردىڭ كۇشى
ناسىم. گىمىڭشىل خالىق ئالى دە نەگىزىنەن اۋىل - قىستاققاردى عانا
الادى. تاغى ئىرسىپىرا شايتولغا كى جاق ئالاسادى. دانۇڭ -
پۇخوۋ تەمىر جولىنىڭ تاييۋاننان سولتۇستىككە سوزىلعان بولەگى -
دەگى. بىيىڭ - سۇيىۋان تەمىر جولىنىڭ ورتا بولەگىدەگى.
سېياۋ - لياۋنىڭ تەمىر جولىنداغى، بىيىڭ خاڭكوۋ تەمىر جولىنىڭ
جىڭجوۋدان سولتۇستىككە سوزىلعان بولەگىدەگى، جىڭدېڭ - تايۋان،
بايگۇي - جىنچىڭ^③، دىجىۋ - شىجىياخۇاڭ، بىيانجى - پۇكوۋ،
جىڭداۋ - جىن تەمىر جولىدارىنداغى جامە لۇڭ - جاي تەمىر جولىنىڭ
جىڭجوۋدان شىغىققا سوزىلعان بولەگىدەگى - وسى جەرلەردەگى
ورتا، شاعىن قالالارغا سوزسىز تالاس بولادى، وسى ورتا، شاعىن
شايتولداردىڭ ئبارىن دە ازات رايون خالىق قانن ئوگىپ، تەرىپ
اعزا ئجۇرىپ سۇارغان. وسى جەرلەر تەگى خالىقنىڭ قولى
تە مە، جوق پا، قازىرشە پالەن دەۋگە بولمايدى. قىزىر كۇش
سالا تالاسۇ دەگەندى عانا ايتۇغا بولادى. خالىقنىڭ قولسنا
سوزسىز تىيىستەرى بارما، جوق پا؟ بار: جىمىنداغى، چاھارداغى،
رىجىنداغى^④، سانشىدىڭ كوپ بولەگىدەگى، شاندىڭداغى،
بىاڭسۇدىڭ سولتۇستىك بولەگىدەگى - وسى جەرلەردەگى اۋماقتى

اۋىل - قىستاق تار مەن كۆپتەگەن قالالار؛ وسى اراداعى اۋىل - قىستاق تار مەن اۋىل - قىستاق تار - بىر - بىرنە ئۇتاسىپ كەتكەن، جۈزدەي قالماي بولەك، 70 - 80 قالماي بولەك، 40 - 50 قالماي بولەك بولسى، بۇلار ۇلكەندى - كىشىلى 3، 4، 5، 6 بولەككە بولسىگەن. قانداي قالالار؟ ورتا قالالار مەن شاعىن قالالار. بۇلاردىڭ خالىق قولسا تىيەندىگى سوزسىز، بۇل جەڭسى جەمىستەرمىن قولما ئۇعا كۈشمىز جەنەدى. بۇل جەمىستەرگە قول جەتكىزۋ جۇڭگو گىمىنىڭ تارىخىندا ئۇڭغىش رەت بولادى. تارىختا، بىز 1931 - جىلدىڭ سوڭى جارتىسىندا حاۋدىڭ ۇشتىشى رەتكى «قورشاپ جويۇ» نى ئالغاندا عاسان كەيس عانا جياڭشى ورتالىق رايونىندا جىينى 21 اۋداندىق قالاعاي يە بولغان ەدىك، بىراق سوندا دا ورتا قالالارىمىز خوق ەدى. 21 شاعىن قالانى قوسقاندا، جان سانى ەڭ كوپ بولغان كەردە 2 مىليون 500 مىڭ بولاتىن. وسىلارعا سۈيەنە وتىرىپ، جۇڭگو خالىق سونشاما ۇزاق ۋاقىت كۈرەس جۇرگىزە العان، سونشاما بىرى جەڭسى - تەرگە جەتە العان، سونشاما زور «قورشاپ جويۇ» لاردى تالغانداي العان بولاس. كەيس كەلە بىز سوعىستا جەڭلىپ قالىدىق، مۇنى جياڭ جىيەشەن كورۋەگە بولمايدى، ۇزىمىزدىڭ جاقسى سوعىسا الماعاندىمىزدان كورۋىمىز كەرەك. ەگەر بۇل جولى ۇلكەندى - كىشىلى بىرنەشە 10 قالادان بىر بولەك بولسى قۇرالعان 3، 4، 5، 6 بولەك جەر بولاتىن بولسا، وندا جۇڭگو خالىقنىڭ جياڭشى ورتالىق رايونىدىن كۈلەمدى 3، 4، 5، 6 گىمىڭدىك گىنجۈيدىي بولار ەدى، جۇڭگو گىمىنىڭ جاعدايى ەداۋىر جاقسارا تۈسەر ەدى.

نۇتاس جاعدايدان قاراغاندا، جاپون باسقىنشىلارب قارسى سوعىس كەزەڭى ۇتىپ كەتتى، جاڭا احوال مەن جاڭا مىدەت ەل

ئىشندەكى كۈرەس بولس تابلادى. جياڭ جىيەشى «مەملەكەت قۇرۇ» كەرەك دەيدى، بۇدان بىلايى كۈرەستىڭ "وزى قانداي مەملەكەت قۇرۇ جونىدە بولادى، پىرولەتارىيات باسشىلىقىنداعى، خالىق بۇقاراسىندىق، جاڭا دەموكراتىيالىق مەملەكەت قۇرۇ ما الدە "ئىرى دىچۇلار مەن "ئىرى بۇرچۇازىا دىكتاتوراسىندىق، جارتىلاي وتار، جارتىلاي فەودالدىق مەملەكەت قۇرۇ ما؟ بۇل اسا كۈردەلى كۈرەس بولماق. قازىر بۇل كۈرەس جاپون باسقىنشىلارما قارسى سوعىس خەڭسىنىڭ خەمىستەرىن جياڭ جىيەشنىڭ تارتىپ الماقشى بولۇى مەن "ئىزدىك" نىڭ تارتىپ الۇنا قارسى تۇرۇمىز اراسىنداعى كۈرەس بولس بەينەلەنۋدە. بۇل كەزدە مگەر جىيەشچۇيىلىك بولاتتى بولسا، وسدا كۇش سالا تالاسپاي اق خالىققا تىەسلى خەمىستەر خيال جىيەشكە ەرىكتى تۇردە بەرىلگەن بولار ەدى.

اشكەردە، جالپى بەتتىك شكى سوعىس پارتلاي قويار ما؟ مۇنى ەل ئىشندەكى يىنسۇلار مەن خالىقاراداعى يىنسۇلار بەلگىلەيدى. ەل ئىشندەكى يىنسۇلار — كوپىنەسە "ئىزدىك" كۇش — قۇاتىمىز جانە سانالىق دارەجەمىز. خالىقاراداعى جانە ەل ئىشندەكى جالپى جاعدايدىڭ بەتالىسىنا، جۇرتشىلىقتىڭ تىلەۋلەستىگىنە بايلانستى جانە "ئىزدىك" كۈرەسىمىز ارقىلى شكى سوعىستى "ئىشئارا كۈلەمدە شەكتەۋگە نەمەسە جالپى بەتتىك شكى سوعىستىڭ پارتلاۋىن كەشەۋىلدەتۈگە بولا ما؟ مۇنداي مۇمكىندىك بار.

جياڭ جىيەشى شكى سوعىستى ەمىن — ەركىن قوزغالماقشى بولما — نىمەن، ونىڭ "ئىرسىپىرا قىنشلىقتارى" دا بار. بىرىشىدەن، ازات رايونداردا 100 مىليون خالىق، "بىر مىليون اسكەر، 2 مىليون اسم مېنىڭ بار. مەكىشىدەن، گو مىنداڭ بىلەپ. توسنەپ ونىرغان

رايونلارداعى ويانغان خالىق شىكى سوعىسقا قارسى تۇرادى، بۇل جياڭجىەشىگە تۇساۋ بولپ وتىر. ۇشىنىشەن، گومىنداڭنىڭ ىشىندە دە ءبىر ءبولىم ادامدار شىكى سوعىستى قۇپتامايىدى. قازىرگى جاعداي 1927- جىل كەزىندەگىگە الدەقايدا ۇقسامايىدى. اسىرەسە پارتىiamىزدىڭ قازىرگى احوالى 1927- جىل كەزىندەگى احوالىنا الدەقايدا ۇقسامايىدى. ول كەزدە پارتىiamىز جاس پارتيا ەدى، سەر- كەك مىلى ەمەس ەدى، ونىڭ قارۋلى كۇرەس تاجىريبەسى جوق ەدى، دالىمە- ءدال قاراما. قارسى تۇرۋ باعتى جوق ەدى. قازىر پارتىiamىزدىڭ سانالىلىق دارەجەسى بارىنشا جوعارلادى.

ءىزدىڭ سانالىلىقىمىز، پىرولەتارىيات شىانقىڭدۇيىنىڭ سانالىلىقى ماسەلەستەن سىرت، خالىق بۇقاراسىنىڭ سانالىلىقى ماسەلەسى دە بار. خالىق ءالى ويانباغان كەزدە، گىمىڭنىڭ جەمەسىنەرىن وزگە- لەرگە بەرىپ قويۋى ابدەن مۇمكىن. مۇنداي ءس تارىختا بولسپ وتكەن. بۇگىنگى كۇندە جۇڭگو خالىقنىڭ سانالىلىق دارەجەسى دە بارىنشا جوعارلادى. پارتىiamىزدىڭ خالىق ارانىنداعى بەدەلى ەشقاشان دا قازىرگىدەي جوعارى بولغان ەمەس. ءبىراق، خالىق ارانىندا، كوبىنەسە، جاپونيا باسپ العان رايوندار مەن گومىنداڭ بىلەپ- توستەپ وتىرعان رايونلارداعى خالىق ارانىندا ءالى دە ەداۋىر كوپ ادام جياڭجىەشىگە سەنىپ، گومىنداڭ مەن امەرىكا جونىندە قۇر قىالدارعا سالىنۋدا، جياڭجىەشى دە وسىندا قۇر قىالداردى كۇش سالا تاراتۋدا. جۇڭگو خالىقى ارانىندا وسىندا ءبىر ءبولىم ادامداردىڭ ءالى ويانباغاندىمى ءىزدىڭ ۇگىت قىزمەتەرىمىز بەن ۇيىمداستىرۋ قىزمەتەرىمىزدىڭ ءالى دە تىم جەتكىلىكسىز سەنەلىپ وتىرعاندىمىن كورسەتەدى. خالىقنىڭ ويانىۋى وڭاي ەمەس،

ھالىقتىكى مەيداندىكى قاتە يىدىيالاردى تازارتۇشۇش، "بىزدىك تولىپ جاتقان ئاقتى قىزمەتتەرىستەۋىمىزگە تۇرا كەلەدى. جۇڭگو ھالەت-نىڭ مەيداندىكى مەشەۋ نارسەلەردى بەينە سىبىرىكسىمەن ئۇيدى سىبىرىغانداي سىبىرىپ تازالاۋىمىز قاجەت. سىبىرىپ تازالا ماينشا، وزدىگىنەن كەتەتەن شاڭ-توزاڭ ەجەلدەن بولغان ەمەس. "بىز ھالىق بۇقاراسى اراسىندا ۇگىت-تارىيە قىزمەتتەرىستەۋىمىز كەڭىنەن جۇرگىزىپ، ھالىقتى جۇڭگونىڭ ئاقتى احوالى مەن ئۇقىمىن ئۇسىنەتەن جانە ۇز كۇشەنە سەنم بايلايتەن ەتۇمىز كەرەك.

ھالىقتى "بىز ۇيىمداستىرامىز. جۇڭگوداى كەرتارتىپا ەلەمەنتە-نەردى "بىز ھالىقتى ۇيىمداستىرا وتىرىپ جويامىز. كەرتارتىپا نارسەلەر ھويما ساڭ جويىلمايدى. بۇل دا جەر سىبىرىغان "تازىدى، سىبىرىكى ئىمەسە، شاڭ-توزاڭ وزدىگىنەن كەتەيدى. شائىي-گاسۇ-نىگىيا شەگارا رايونىنىڭ وڭتۇستىگىندە جىەزىخى وزەنى بار. جىەرىنىڭ وڭتۇستىگىندە لوچۋان اۋدانى، سولتۇستىگىندە فۇشان اۋدانى بار. وزەنىڭ وڭتۇستىكى مەن سولتۇستىكى-كەۋى ەكى دۇنيە. وزەنىڭ وڭتۇستىكى گومىنداڭنىڭ قولىندا، "بىز ول جەرگە بارماغاندىمىزدان ھالىق ۇيىمداستىپادى، لاس نارسەلەر تولىپ جاتىر. "بىزدىك كەيىر جولىداستارىمىز ساياسى ئىپالغا سەندى دە، ماسەلەنى ئىپالغا سۇيەنپ شەشۋگە بولادى دەپ قارايدى. بۇل فۇراپاقتىق. 1936-جىلى "بىز باۋ-اندا ۋ تۇرغان ەدىك. باۋ-اننان 40-50 لى قاشىقتا دىچۇ تۇخاۋ-لەشنىنىڭ "بىر قور-ھانى بار ەدى. ول كەزدە داڭ جۇڭياڭ باۋ-اندا تۇرانىن، ساباسى ئىپال زور دەرىلىك ەدى، "بىراق الگى قورغانداى فانگىمىڭشىلدەر قاسارسىپ تىزە بۇكىپەدى. "بىز وڭتۇستىگىنەن دە سىبىرىدىق.

سولتۇستىڭىگەن دە سىپىردىق، بولمادى، كەيىن سىپىرتكىنى ئىشەنە
 الپ كىرىپ سىپىردىق، ول سوندا عانا: «ويىاي! قويدىم» دەدى^⑧.
 دۇنيەدەگى ئىستەردىڭ ئبارى وسىندا بولادى. قاپاسا قوڭىراۋدان
 داۋىس شىقپايدى. قوزعاماسا ۇستەل جىلجىمايدى. سوۋەت وداعى
 قىزىل ارىياسى دۇڭبىعا كىرمەگەن بولسا، جاپونىا تىزە بۇكىپكەن
 بولار ەدى. ئىزدىڭ ارىيامىز سوققى بەرمەگەن بولسا، جاۋلار مەن
 قۇرشاقتار قارۋىن تاپسىرماغان بولار ەدى. سىپىرتكى بارغاندا
 عانا ساياسى ئىقيال كۇشىن تولىق كورسەتە الادى. ئىزدىڭ
 سىپىرتكىمىز — گۇڭچانداڭ، 8-ارمىيا مەن جاڭا 4-ارمىيا.
 قولما سىپىرتكى العان سوڭ سىپىرۋ ئادىسىن زەرتىنەۋ كەرەك،
 بوسەكنە خاتىپ الپ، الدە نەندەي ئىر داۋىل پامدا بولپ
 شاڭ-نوزاڭدى بۇكىلدەي ۇشىرىپ كەتەدى دەپ ويىلاماۋ كەرەك.
 ئىز ماركىشىلدەر — گىمىڭشىل شىانشىجۇيىشىلدەرەمىز، اسنە قۇر قىالما
 سالىنايمىز. جۇڭگودا ەرتەدەن كەلە جاتقان: «ەلەڭ-الاڭدا تۇر،
 سۇ سەپ تە ئۇي سىپىر»^⑨ دەگەن ئسوز بار. ەلەڭ-الاڭ دەگەنى
 تاڭلىق قىلاڭداپ اتقان كەزى. بۇرىنقىلار بىزگە تاڭ قىلاڭداپ
 اتىسمەن تۇرىپ ئۇي سىپىرۋدى ۇيرەتەدى. بۇل بىزگە ئىر مىندەتتى
 كورسەتتى. وسىلاي ويلاپ، وسىلاي ئستەگەندە عانا پايدالى بولادى،
 ئستەۋگە قىزمەت تە بولادى. جۇڭگونىڭ جەرى وتە كەڭ، ول
 سۇيەم — سۇيەمدەپ سىپىرۋىمىزدى قاجەت ەتەدى.

ئىزدىڭ باعتىمىز قانداي نەگىزگە قويىلۋى كەرەك؟ ئوز كۇشىمىز
 نەگىزىنە قويىلۋى كەرەك، بۇل ئوز كۇشىنە سۇيەنپ ئومىر ئسۇرۋ دەپ
 اتالادى. ئىز جالغىز ەمەسىز، جيانگەزلىككە قارسى بۇكىل دۇنيە
 جۇزىندەگى بارلىق مەملىكەتتەر مەن خالىقتار ئىزدىڭ دوستىمىز.

"بىراق "بىز" ۇز كۇشىمىزگە سۇيەنىپ "ومىر" سۇرۇدى دارىپتەيمىز، "بىز" ۇزىمىز ۇيىمداستىرعان كۇشتەرگە سۇيەنىپ، شىكى - سىرتقى بارلىق كەرتارتپاشىلاردى جەگە الامىز. جياڭ جىيەشى "بىزدىك كەرىسىمىز، شە، ول بۇكىلدەي امەريكا جيانگەرلىگىنىڭ كۈمەگىنە سۇيەنىپ، امەريكا جيانگەرلىگىن سۇيەنىش ەتىپ وتىر. دۇسايلىق، شىكى سوعىس جانە وتاندى ساۋدالاۋ - وسى ۇشەۋى "بىر تۇلما، بۇل ەجەلدەن بەرى جياڭ جىيەشى باعىتىنىڭ نەگىزگى "تۇيىنى بولىپ كەلەدى. امەريكا جيانگەرلىگى جياڭ جىيەشىنىڭ شىكى سوعىس جۇرگىزۋىنە كۈمەكتە - سىپ، جۇڭگونى امەريكانىڭ شىلاۋىنا اينالدىرماق، ونىڭ بۇل باعىتى دا الدەقاشان بەلگىلەنگەن. "بىراق، امەريكا جيانگەرلىگى سىرتىن قارالى كورىنگەنمەن، شىستەي قاۋىساپ وتىر. "بىز سەرگەك مىلى بولۇعا "ئىسپىز، مۇنىڭ ۇزى جيانگەرلەردىڭ "جاقسى "سوز" - نە سەسەۋدى جانە جيانگەرلەردىڭ ايبىرىنان قورسقاۋدى قامىدى. امەريكالىق بىرەۋ ماعان: "سىزدەر حەرلىدىڭ سوزىنە قۇلاق اسىپ، گومىنداڭ ۇكىمەتىندە "مانساپقا وتىرۇعا بىرنەشە ادام جىبەرىڭىز. دەر" ⑩ دەگەن ەدى. مەن: "قول - اياعى بايلانغان "مانساپتى بولۇ قىيىن، "بىز بولمايمىز. بولادى ەكەنبىز، قول - اياعىمىز بوس، ەمىن - ەركىن بولامىز، بۇل دەموكراتىيا نەگىزىندە بىرلەسكەن ۇكىمەت قۇرۇ دەگەندىك بولادى" دەدىم. ول: "بولماغاندارىڭىز جاقسى ەمەس" دەدى. مەن: "نەگە جاقسى ەمەس؟" دەپ سۇرادىم. ول: "بىرىنشەن، امەريكالىقتار سىزدەردى بالاعاتتايدى؛ ەكىنشە - ەن، امەريكالىقتار جياڭ جىيەشىنى سۇيەيدى" دەدى. مەن: "سىزدەر بولكەگە تويىپ الىپ، ۇيىقلارىڭىزدى قاندىرىپ الىپ، ادامداردى بالاعاتاغلارىڭىز، جياڭ جىيەشىنى سۇيەگىلەرىڭىز كەلسە، بۇل

ئىسز امەرىكىلىقلارنىڭ ئىسى، مەن ارالاسپايىمىن. قازىر بىزدە سوك پەن مىللىتى بار، سىزدەردە بولمىگەن مەن زەڭبىرەك بار. سىزدەر جياڭجىيەنى سۈيەۋگە قۇشتار بولساڭىزدار، سۈيەي بەردىڭىزدەر، قاشانغا دەيىن سۈيەگىلەرىڭىز كەلسە، سوغان دەيىن سۈيەي بەرىڭىزدەر. بىراق سول ەستەرىڭىزدە بولسىن، جۇڭگو كىمىنىڭ جۇڭگوسى؟ جۇڭگو استە جياڭجىيەنىڭكى دەمەس، جۇڭگو — جۇڭگو خالىقلىقى. كۈندەردىڭ بىرىدە سۈيەي المايتىن بولاسىزدار! دەدىم. جولىداستار، بۇل امەرىكىلىقلارنىڭ ئىسمى بار. جيانگەرلەر ايسار كورسەتۋىدىغانا بىلەدى، وتار ەلدەردەگى بىرسىپىرا ادامدار ايساردان قورقادی. جيانگەرلەر وتار ەلدەردەگى ادامدارنىڭ بارى دە ايساردان قورقادی دەپ ەسەپتەيدى، بىراق جۇڭگودا ونىڭ مۇنىسىنان قورقاپايتىن وسىنشاما ادامدارنىڭ بار ەكەنى بىلمەيدى. بىز وتكەندە امەرىكانىڭ جياڭجىيەنى قولداۋ، كۇڭچايداڭغا قارسى تۇرۇ ساياساتىن اشىقتان-اشىق سىندادىق جانە اشكەرەلەدىك، بۇل قاجەتتى ەدى، بۇدان بىلاي دا بىز ونى ۇزدىكىسىز اشكەرەلەي بەرمەيمىز.

سوۋەت وداعى اشكەر شىعاردى، قىزىل ارىيا كەلىپ جۇڭگو خالىقنىڭ شاپقىنىشلاردى قۇتۇپ شىعۇنا جاردەمدەستى، بۇل جۇڭگو تارىخىندا بۇرىن بولمىپ كورمەگەن ئىس. بۇل ئىسنىڭ جاساغان نىقابى باغا جەتكىسىز. امەرىكا مەن جياڭجىيەنىڭ ۇگىت ورگان-دارى ەكى يۇانزىدانمەن قىزىل ارىيانىڭ ساياسى نىقابىن سىپىرىپ تاستاماقشى بولمىپ وتىرىۋاتى. بىراق سىپىرىپ تاستاي المايدى، ونشالىقتى وڭاي ئىس جوق. يۇانزىدان سوعىستى شەشم ەتە الا ما؟ ەتە المايدى. يۇانزىدان جاپونيانى تىزە بۇكتىرە المادى.

يۇنانىزدان بولغانىمەن حالقتىڭ كۇرەسى بولماسا، يۇنانىزدان تۇككە تۇرمايدى. ەگەر يۇنانىزدان سوعىستى شەشىم ەتە الاتىن بولسا، وندا سوۋەت وداعىنىڭ اسكەر شىعارۋى نەلىكتەن ۇسىنىس ەتىلدى؟ جاپونىيا نەلىكتەن ەكى يۇنانىزدان تاستالغاندا تىزە بۇكىي، سوۋەت وداعى اسكەر شىعارىسىمەن تىزە بۇكتى؟ ءبىزدىڭ كەيىر جولداستارىمىز دا يۇنانىزدان كەرەمەت نارسە دەپ سەنەدى، بۇل مەيلىنشە قاتە. بۇل جولداستار ماسەلەگە قاراۋدا انگىيالىق ءبىر اقسۇيەك قۇرلى دا بولا الماي وتىر. انگىيادا ماۋىتتەتەن دەگەن ءبىر شۇنخۇە بار. ول: يۇنانىزدان سوعىستى شەشىم ەتە الادى دەپ قاراۋ ەڭ زور قاتەلىك^①، دەدى. ءبىزدىڭ بۇل جولداستارىمىز ماۋىتتەنەنەن دە مەشەۋ. بۇل جولداستاردىڭ يۇنانىزداندى عاجاپ سىرلى نارسە دەپ قاراۋى نەنىڭ نىيالىنان بولسىپ وتىر؟ بۇرجۇازيانىڭ نىيالىنان بولسىپ وتىر. مۇنداي نىيال قايدان كەلدى؟ بۇرجۇازيانىڭ مەكتەپ تارىيەسىنەن كەلدى، بۇرجۇازيانىڭ گازەتسەرىنەن، تۇڭشۇنىشلارىنان كەلدى. دۇنيەگە ەكى ءتۇرلى كوزقاراس پەن ەكى ءتۇرلى فاڭگالۇن—دۇنيەگە پىرولەتارلىق كوزقاراس پەن پىرولەتارلىق فاڭگالۇن، دۇنيەگە بۇرجۇازىيالىق كوزقاراس پەن بۇرجۇازىيالىق فاڭگالۇن بار. بۇل جولداستار دۇنيەگە بۇرجۇازىيالىق كوزقاراس پەن بۇرجۇازىيالىق فاڭگالۇندى قوللىنان تاستامايدى؛ ال دۇنيەگە پىرولەتارلىق كوزقاراس پەن پىرولەتارلىق فاڭگالۇندى ۇنىمى ەسىنەن شىعارىپ قويادى. ءبىزدىڭ قاتارىمىزداعى بارلىق ءىستى قارۋ—جاراتى شەشەدى دەپ قاراۋشلىقتىڭ، جالاڭ اسكەرى كوزقاراستىڭ، گۇانلىياۋجۇيىلىك، بۇفارانان قول ءۇزۋ ءىستىلىنىڭ، گىرىنجۇيىلىك ىدىيانىڭ، تاغى

باسقالاردىڭ ۋارى دە بۇرجۇازيانىڭ نىپالى. قاتارلىق مىزدىكى
 ۋەسىلىدىكى بۇرجۇازىيە نەرسىلەرىنى دە شاڭ-ئوزاڭدى سىپىرىغانداي
 ۋەنىمى سىپىرىپ تاستاۋىمىز كەرەك.

سوۋەت ۋەداغىنىڭ سوغىسىغا قاتناشقاندىمى جاپونىيانىڭ تىزە
 بۇگۇن بىلگىلىدى، جۇڭگونىڭ جاعدايى دامىپ جاڭا داۋىرگە
 ۋەتتى. جاڭا داۋىر مەن جاپون باسقۇنچىلارنى قارسى سوغىس
 داۋىرى ارالىمىدا بىر ۋەتەنلى كەزەڭ بولادى. ۋەتەنلى كەزەڭدە
 كۈرەس جاپون باسقۇنچىلارنى قارسى سوغىس جەڭسىنىڭ جەمىسى.
 تەرىس حياڭجىيەشنىڭ تارتىپ الۋىنا قارسى كۈرەس بولادى.
 حياڭجىيەشى بۈگۈن مەملەكەت كۈلەمىنىڭ شىكى سوغىس قوزغا-
 ماقشى، ۋەتەن باغىتى بىلگىلىنىپ بولغان، بىزدە بۇعان داينىدى
 بولۇپ كەرەك. بۈگۈن مەملەكەت سىياتىدىق شىكى سوغىس مەبلى قاي
 كۈنى پارتلاسىن، بىز داين تۇرۇشىمىز كەرەك. مەبلى ەرتەرەك،
 مەبلى ەرتەرەك تاڭەرتەرەك بولسىن، بىز ۋەعان دا داين تۇرۇشىمىز
 كەرەك. بۇل — بىرىنچىسى. قازىركى ھالىقارالىق جانە ەل شى-
 دەگى جاعدايدا شىكى سوغىسى ۋەتەنارا كۈلەمدە ۋاقىتتا شەكىل-
 قويۇپ مۇمكىندىكى بار، شىكى سوغىس ۋاقىتتا بىرىنچى جەرگىلىكتى
 سىياتىغا سوغىس بولۇپ مۇمكىن. بۇل — ەكىنچىسى. بىرىنچىسى
 بىز داين تۇرۇشىمىز كەرەك، ەكىنچىسى ەدەقاشان سونداي بولدى.
 قىسقىسى، بىزدە دايندىق بولۇپ ۋەتەنلى. دايندىق بولغاندا ەنا
 ۋەتەنلى كۈردەلى جاعدايلارغا ۋەتەنلى لايىقىدا ۋەتەنلى بەرۋەگە
 بولادى.

سكەرتۈلەر

① 1945-جىلى 8-ايدىلىك 8-كۈنى سوۋەت وداعى ۈكىمەتى جاپونياعا سوعىس جاريالادى. 8-ايدىلىك 10-كۈنى موڭغۇلىيا ۈكىمەتى جاپونياعا سوعىس جاريالادى. سوۋەت وداعى قىزىل ارمىياسى نەگىز، قۇرلىق جاقىتاردان جۇڭگونىلىك دۇڭبىيسا جانە چاۋشيانغا كىرىپ، جاپونيالىك گۇاندۇلق ارمىياسىن لەزدە تالقاندادى. سوۋەت. موڭغۇلىيا سىرلەسكەر ارمىياسى شىكى موڭغۇلىلىك قۇمدى دالالارىن داسىپ وتىپ، رىشى مەر چاىارغا كىردى. جاپونىيا ۈكىمەتى 8-ايدىلىك 10-كۈنى نىزە بۇگۇ چاۋجۇيىن تاپسىرۇغا مامجۇر بولدى. 14 كۈنى شارتىسر نىزە بۇكىكەندىكىن رەسمى جاريالادى. گۇاندۇلق ارمىياسى جاپونىيا قۇرلىق ارمىياسىلىك ەلق سۇرىپتالغان نەگىزگى كۇشى، جاپونىيانىلىك چانلۇەلىك زۇڭگۇيسىدۇيى ەدى. جاپون جيانگەرلىكى وسى ارمىياسىنا سۇيەنىپ، جۇڭگونىلىك دۇڭبىيسىنداى جانە چاۋشيانداى قولايلى چانلۇەلىك ورسىداردان پايدالانىپ، ۇزاق ۋاقىت سوعىس جۇرگىزۇ قالسا بولغان ەدى. سوۋەت وداعىنىلىك سوعىسقا قاتاسقاندىى جاپون جيانگەرلىكىنىلىك بۇل جوسپارىن جەرىنە جەتە تالقاندادى، سونىمەر جاپونىيا ۈكىمەتى جەڭلىگەندىكىن لاجىسزدان موينىداپ، نىزە بۇگۇدى قابىلدادى.

② گومىنداىل كەرتارتىپاشىلارى گۇڭچايداىغا قارسى ۇش رەت قوزعاغان تولقىنىلىك بارىسى نۇزالى وسى تاڭدامالى شىعارمالاردىلىك 3-تومىنداى «گومىنداىل جۇڭياڭىنىلىك 11-جالىپى مامجىلىسى مەر 3-كەزەكتى گومىن سانجىڭجۇيدىلىك ەكىنشى مامجىلىسىنە باعا» دەگەن شىعارماغا قاراىز.

③ بۇل ارادا ايتىلىپ وتىرغان «قاۋە-مىيشان تاۋى، مىس جۇزىندە جۇڭگونىلىك باتىس-وگتۇستىك، باتىس-سولتۇسىنىك بولگەن-مەگى تاۋىلى رايوندار جالپىلاى كورسەتىلىپ وتىر. 1938 جىلى جاپون

ارمىياسى ۋۇخاندى جاۋلاپ العاتان كەين، جىياڭ جىيەشىنىڭ ئۆزى جانە
وسىڭ قولباسىلىقىنداعى نەگىزگى كۈش اسكەرى بولىدەرى وسى ناۋلى
رايوندارغا جاسىرىنىپ جاتىپ، ازات رايوندارداعى ارمىيا مەن حالىتىنىڭ
جاۋ ارتقى شەمىندە جاپون شاپقىنشىلارنا قارسى جۇرگىزگەن قاجىرلى
كۈرەستەرىن تاماشالاۋمەن بولدى.

④ جاپون باسقىنشىلارنا قارسى سومىنان ئىلگەرى، جۇڭگو گۇڭچان-
داڭنىڭ باسقىلىقىنداعى گىمىڭدىك گىجۇيدىلەردىڭ ناسىم كوپىسىنىڭ
ناۋلى رايونداردا قۇرىلغان. ول كەزدە جىياڭ جىيەشى ۋىستەدىكىسىنىڭ
ورلىقى ئارىيا بوللارى مەن تەڭىز جاعالاۋلارنىداعى ئىرى قالالاردا
ەدى. سوندىقتان ماۋزىدۇڭ بولدىاس ئىبرى «ئاۋدا»، «بىرى» سۇ
بويىدا دەپ وتىر.

⑤ جاپون باسقىنشىلارنا قارسى سومى داۋىرىندە، جاپون باسقى-
شىلارنا قارسى سومىنىڭ الدىڭعى شەبى جۋابىيدا، جۋادۇڭدا، جۇ-
جۇڭدا، جۋاناندا بولاتىن، گومىنداڭ يىلەپ-توستەپ وتىرەر، جاپون
شاپقىشى ارمىياسى باسپ الماعان جۇڭگونىڭ ناتىس وڭتۇسىنىڭ،
ناتىس سولتۇسىنىڭ بولەگىن ادامدار ادەتتە «كەڭ نايىاق ارتقى شەپ»
دەپ اتايتىن.

⑥ 1945-جىلى 7-ايدىڭ 21-كۈنى گومىنداڭنىڭ 1-سومىسى
رايونىنىڭ سىلىڭجاڭگۋانى جۇزۇڭنانىڭ قاراۋىنداعى ۋاقىتشا ۋىمىداس-
نىرىلغان 59-شى مەن اتتى اسكەرلەر 2-شىسى «بىزدىڭ شائىي-
گانسۇ-نىڭشيا شەگارا رايونىمىزدىڭ گۋانجۇڭ ھىنجۇيسىدەگى چۈنچۈا
اۋدانىنىڭ يەتايىشان دەيتىن ھەرىنە كەنەتتەن شاۋبۇل جاسادى،
23-كۈنى 3-بۇيىسىمىزدا شاۋبۇلغا شىعاردى. «بىزدىڭ ارمىامىز
7-ايدىڭ 27-كۈنى يەتايىشان جانە ونىڭ باتىسىنداعى 41-اۋىل -
قىسناقتان وزدىگىنەن شەگىنىپ شىقتى. گومىنداڭ ارمىياسى شۇسى،
بۇشمار سىباقتى اۋداندارغا ۋزدىكىسز شاۋبۇل جاسادى. 8-ايدىڭ
8-كۈنى «بىزدىڭ ارمىامىز گومىنداڭنىڭ باسپ كىرگەن ارمىاسىغا

قارسى سوققى بەرىپ، يەناباشان رايونىن قايتارىپ الدى.

② گومىنداڭنىڭ بايلانس جاساۋىنى سانموۋى — جاپون باسقنىشە —
لارنا قارسى سوعىس داۋرىدە گومىنداڭ ۇكىمەتىنىڭ يان — انغا
بايلانس قىزمەتىن ستەۋ ۇشىن جىبەرگەن ادامى. «حى» دەپ حى
يىڭچىن ايتىلىپ وتىر. 1940 — جىلى 10 — ايدىڭ 19 — كۇنى حانە 12 — اي —
دىڭ 8 — كۇنى جياڭجىيەشى گومىنداڭ ارماسىنىڭ سانموۋزۇڭجاڭى
حى يىڭچىن مەن فۇسانموۋزۇڭجاڭى باي چۇڭفېدىڭ اتسان ىلكەرىنە —
دى — كەينىدى، ەكى رەت دىيانباۋ جولداپ، جاۋ ارتقى شەبىدە جاپون
باسقنىشىلارنا قارسى سوعىسنى تاباندىلىقپەن جۇرگىزىپ حاتقان
8 — ارماغا، جاڭا 4 — ارماغا الباتى جالالار جايىتى، چۇاڭجىنىڭ وڭۇس —
تىگىدەگى جاپون باسقنىشىلارنا قارسى سوعىس جۇرگىزىپ حاتقان
حالىقىق فارۋلى كۇشتەرگە شەكتى مەرزىم ىشىندە چۇاڭجىنىڭ سول
مۇسىگىشە شەگىنۇگە زورلاپ بۇيرىق ۇسىردى. ونىڭ نىشە، گومىنداڭ
كە . رتپىشلارى جاڭا 4 — ارمانىڭ سولۇستىككە اتتانان بولمىدەرىنە
نۇسىندىلار شاۋىل جاساپ، «وڭتۇستىك انخۇي وقىعاسى» ن نۇدىردى.
جوڭگو گۇڭچاڭداڭنىڭ سول كەزدە حى يىڭچىندى گۇڭچاڭداڭغا قارسى
تونقىس فوزعاغان گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارنىڭ ۋاكىلى رەتىندە
اتاعانى، ەس جۇزمىدە، جياڭجىيەشنى اتاعانى ەدى.

③ «گومىن سانجىڭخۇي» — جاپون باسقنىشىلارنا قارسى سوعىس
باستالغاننان كەينى گومىنداڭ ۇكىمەتى قۇرمان ماسلىحات بەرۋ سىپاتىدە —
داعى ورگان. سانجىڭخۇياندارنىڭ بارلىعىن گومىنداڭ ۇكىمەتى «تاڭداپ
الاتىن»، ونىڭ باسىم كوپىلىگىن گومىنداڭ مۇشەلەرى ۇستايىتىر، وتە
از سانداىلارى عانا چۇڭگو گۇڭچاڭداڭنىڭ، قاعى باسقا پارتىيا —
توپتاردىڭ ۋاكىلدەرى بولاتىن. ىبراق، گومىنداڭ ۇكىمەتى جاپون
باسقنىشىلارنا قارسى تۇرغان پارتىيا — توپتاردىڭ تەڭ، زاڭدى ورىن
موسىدامدى، ولاردىڭ ۋاكىلدەرىنىڭ «گومىن سانجىڭخۇي» عا پارتىيا —
بوياردىڭ ۋاكىلى رەتىندە قاتناسۋىنا دا جول بەرمەدى. گومىنداڭ

ۋكىمەنى جاريالاغان «گومىن سانجىڭخۇيدىڭ ۋىمىدىق تياۋلىي» دەيتىنىنىڭ
 «بىر تارماقىدا: «ماڭىردى مادەنيەت ۋىمىدارىنىدا نەمەسە شارۋاھىسىق
 ۋىمىداردا 3 جىلدىن استام ۋاقىت قىزمەت سىتەگەن، بەدەلدى نەمەسە
 مەمەكەت سىنەرىندە بەلسەندىلىك كورسەتىپ كوپتىن اپىروپىلى بولپ
 كەلگەن ادامدار» گومىن سانجىڭخۇيدىڭ سانجىڭيۋانى بولا الادى،
 دەپ بەلگىلەنگەن. گومىنداڭ سول كەزدە وسى بەلگىلەمە بويىنشا
 جۇڭگو گۇڭچايداڭسان سانجىڭيۋانداردى «تاڭداپ العان» بولاتىن.

⑤ ماۋزىدۇڭ جولدىس شىنخۇاشى ۋەسەن جازعان «جىيالا جىمەشى
 شىكى سوعىس قوزعاۋدا» دەگەن يىڭلۇن ايتىلىپ وتىر، وسى تومىنىڭ
 31-بەتىنە قاراڭىز.

⑥ «بايگۇي جىنچىڭ نەمىر جولى» دەپ سول كەزدە سانشى ولكە-
 سىنىڭ شىمىس وڭتۇسىنىڭ بولەگىندەگى چىشيان اۋدانىنىڭ بايگۇي
 دەگەر حەرىسەن جىنچىڭ قالاسىنا دەيتىنگى جاسالىپ بىتىپەگەر نەمىر
 جول ايتىلىپ وتىر.

⑦ چاچار بۇرىن «بىر ولكە بولاتىن، 1952-جىلى كۇشەن قالدى-
 رىلدى. رىجى دا نۇرىن «بىر ولكە بولاتىن، 1955-جىلى كۇشەن
 قالدىرىلدى. وسى ولكەگە قاراستى جەرلەر جىبىي، سىشى،
 لياۋنىڭ ولكەلەرى مەن شىكى موڭغۇل ايتونومىيالى رايونىنا قوسىلىپ
 بەرىلدى.

⑧ بۇل ارادا ايتىلىپ وتىرعان 21 اۋداندىق قالالار—جياڭشى ولكە-
 سىندەگى رۇيچىن، خۇيچاڭ، شۇنۇ، ايبۇان، شىنشىڭ، يۇيدۇ، شىڭگو،
 نىڭدۇ، گۇاڭچاڭ، شىچىڭ، لىچۇان حانە فۇجيان ولكەسىندەگى
 جياننىڭ، تايىنىڭ، نىڭخۇا، چىڭلىۋ، گۇيخۇا، لۇگيان، چاڭشىڭ،
 لىنانچىڭ، شىڭخاڭ، يۇڭنىڭ.

⑨ ماۋ-ان-شاننى ولكەسىنىڭ باتىس-سولتۇسىنىڭ بولەگىندەگى
 «بىر اۋدان، باعنى قازىرگى جىدان اۋدانى. جۇڭگوڭ جۇڭياڭ 1936-جىلى
 7-ايدىڭ ناسى كەزىنەن 1937-جىلى 1-ايدا دەيتىن باۋاندا نۇردى.

كەيىن يان - انغا كوشتى.

⑭ بۇل ارادا ايتىلىپ وتىرعان قورعان - باۋ - ان اۋدانىنىڭ باتىس - وڭتۇستىگىندەگى دانىياجاي قىستامى. وسى قىستامتا 200 دەن استام «ۇي بار، جەر جامدايى وتە قىيىن. دىيىجۇ تۇخاۋ - لىدەشەن جانە مېنتۇانىنىڭ تۋانزۇڭى ساۋ جۇنجاڭ كەرتارتيا قارۋلى كۇشتىنىڭ 100 دەن استام ادامىنا باس بولپ، وسى قىستامنى ۇزاق ۋاقىت باسىپ جاتتى. قىزىل ارميا ئالاي رەت قورشاي شابۇل جامسادا، ونى الا المادى. 1936 - جىلى 8 - ايدا قىزىل ارميا، «بىر جامعانان، جەرگىلىكتى قارۋلى كۇشەن ارقىلى قورشاۋعا الىپ، «ندى «بىر جامعانان، قىستامغا نەگىرگى جۇرتىلىقتى «وز جامعانان تارتىپ، ونداعى جاۋ اسكەرلەرىن ندىراتتى. سول جىلى 12 - ايدا، باندى ساۋ جۇنجاڭ ازىن - اۋلاق ادامدارىن باستاپ قاشىپ كەتتى، دانىياجاي قىستامى ازات بولدى.

⑮ مىڭ خاندەينىڭ سوغى كەزىندە جۇ بولۇ جازعان «سەمامى باسقارۋ تۋرالى اقلىيا سوزدەر» گە قاراڭىز.

⑯ بۇل ارادا ايتىلىپ وتىرعان «امەرىكالىق» - امەرىكا ارمياسىنىڭ بار - اسدامى بايقاۋ زۋىنىنىڭ زۇجاڭى باررەت شاڭشىياۋ. بۇل بايقاۋ زۋىن سول كەزدە جاپون باسقىنشىلارنا قارىسى سوعىسقا قاتناشقان امەرىكا ارمياسى 1944 - جىلى جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ ماقۇلداۋىمەن يان - انغا جىبەرگەن ەدى. جەرلى - امەرىكا گۇڭچانداڭنىڭ كەرتارتيا جىڭكىلارىنىڭ «بىرى، ول 1944 - جىلى 9 - ايدا امەرىكا زۇڭتۇڭىنىڭ مەنشىكتى ۋاكىلى سىپاتىندا جۇڭگوغا كەلدى، سول جىلدىڭ اياسىندا امەرىكىنىڭ جۇڭگوغا تۇراتىن داشىسى بولپ تاعايىندالدى. وسى تاڭدامالى شىمارلاردىڭ 3 - تومىندا «يۇڭگۇنىڭ تاۋدى كوشىرۋى» نىڭ ⑧ ەسكەرتۋىنەن پايدالانىڭىز.

⑰ امەرىكا 1945 - جىلى 8 - ايدىڭ 6 - كۈنى جاپونىانىڭ گۇاڭداۋ قالاسىنا، 9 - كۈنى چاڭچي قالاسىنا بىردەن يۇانزىدان تاستادى. امەرىكا مەن گومىنداڭنىڭ ۇگىت ورگاندارى بۇل جونىدە كەڭ كولەمدە ۇگىت

جۇرگىزىپ، جاپونىيا ۈكىمەتىنىڭ تىزە بۇگۇنى امەرىكانىڭ يۇلتىزىدا ئىنسان قورققاندىنەن بولدى دەدى. ولار وسىندا ي ۈگىنەرى ارقىلى سوۋەت وداعىنىڭ سومىغا قاتناىۋىنىڭ جاپونىانى تىزە بۇگۇگە ماجبۇرلەۋ جامەنە. داعى شەشۋى رولىن تومەندە ئىپەك بولدى.

⑧ ماۋنەتتەن سول كەزدە شەس-وگىتۋىستىك ازىا وداقتاس ارمياسىنىڭ جومارى جىجۋىگۋانى يولاتىن. ول 1945-جىلى 8-ايدىڭ 9-كۈنى تانچۇا جارىيالاپ، سوۋەت وداعىنىڭ جاپونىاغا قارسى سومىغا قاتناسقاندىنەن قارسى الاتىندىنەن بىلدىردى. سونداي-اق، «يۇلتىزىدان قىير شەس سومىن توقتاتادى دەپ قاراۋ ەك زور قاتەلىك» دەدى.

جياڭ جيه شي شىكى سوعس قوزعاۋدا*

(1945 - جىلى 8 - ايدىڭ 13 - كۈنى)

گومىنداڭ جۇڭياڭى ۇگىت بۇمنىڭ مالىمدەمەشى تانجۇا جارىلاپ، 18 - جيتۇانجۇن زۇڭسلىڭى جۇدنىڭ جاۋلار مەن قۇر - شافناردىڭ شەكتى مەرزىم شىندە تىزە بۇگۇى جونىندە 8 - ايدىڭ 10 - كۈنى يان ان زۇڭبۇنان جارىلاغان بۇيرىمنى ① سىر نۇرلى «ورەسكەل جانە زاڭسىز ارەكەت» دەدى. بۇل — بارىپ تۇرغان ساندىراق پىڭلۇن. بۇل پىكىرگە نەگىزدەلگەندە، سونداي لوگىكالىق تۇسىنىڭ جاساۋ مۇمكىن، جۇدى زۇڭسلىڭىنىڭ پوتىدام جارناماسىنا ② جانە جاۋدىڭ تىزە بۇگۇ رايىنا ساي، قول استىنداى اسكەرى بولسىدەرگە جاۋلار مەن قۇرشاقتاردىڭ تىزە بۇگۇىن جەدەلدەتۋ تۇرالى بۇيرىق قۇسرۇى قاتە بولسىتى، جاۋلار مەن قۇرشاقتاردى تىزە بۇگۇدەن باس تارتىۋعا ناسىحاتىناى بولسا، سوندا عانا دۇرىس بولادى ەكەن، سوندا عانا زاڭدى مەپتەلەدى ەكەن. جۇڭگوداى فاشىست اتامانى، زالىم، خالىق جاۋى جياڭ جيه شىنىڭ

* نۇل — ماۋزىدۇڭ جولداس شىنخۋاشى مۇھىن جازعان پىڭلۇن.

جاۋ ئىزە بۇگۇدى ئالى دە شىن مانىندە قابىلداماي جاتىپ، ازات رايونداردىڭ جاپون باسقىنىشلارنا قارسى ارىياسىنا «تۇرغان ورنىندارىڭدا تاپچىلماي بۇيرىق كۆتىڭدەر» دەپ «بۇيرىق» تۇسرۇگە دەيىن باتىلى بارۇنىدا، ياعنى قول قۇسىرىپ جاۋدىڭ شابۇلىنا جول بەرىڭدەر دەۋىندە ئاڭدانارلىق دانىگە جوق. ئاعى دا وسى فاشىست اتامانىڭ استرتىن ارىيا دەيتىندەرنە (ئىس جۇزىندە «وتاندى بۇراڭ جولمەن قۇتقارۋ»^③ دى جۇرگىزىپ وتىرعان قۇرشاق ارىياغا، جاۋلارمەن جانە قۇرشاقتارمەن توعىسقان داي لى جۇبە-سىندەگى شىپوندارعا^④) جانە قۇرشاق ارىياغا «جەرگىلىكى جاۋىپسىزدىكتى ساقىتاۋعا جاۋاپتى بولىڭدار» دەپ «بۇيرىق» تۇسرۇگە دەيىن باتىلى بارۇنىدا، ال ازات رايونداردىڭ جاپون باسقىنىشلارنا قارسى ارىياسىنىڭ جاۋلارمەن قۇرشاقتارعا قارسى «ئوز بەتىمەن ارەكەت جاساۋىنا جول بەرمەۋىندە دە ئاڭدانارلىق دانىگە جوق. جاۋلارمەن ئوزىمىزدى بۇلايشا اۋسىنرۇ شىسىدا دا، جياڭ چيەشىنىڭ ئوز قىلمىسىن مويىنداغاندىعى، ئوزىنىڭ جاۋلارمەن جانە قۇرشاقتارمەن ۇنەمى ئوز بايلاسپ، وزىنە جاتتاردى چوپماق بولپ وتىرعان بۇكىل پىمىلىن جاندى تۇردە سۇرەتتەپ بەرگەندىگى. الايدا جۇڭگو ازات رايوندارىنداى حالقتىڭ جاپون باسقىنىشلارنا قارسى ارىياسى مۇنداي ۇلى ايللا-شارىلارعا استە الدانبايدى. ولار جۇدى زۇڭسلىڭنىڭ بۇيرىمى پوتىدام جارناماسىنىڭ 2-تارما-عىنداى «جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىس جاپونىيا قاشان قارسىلاسۇىن توقتاتقانما دەيىن جۇرگىزىلە بەرمەدى» دەگەن بەلگىلەمەنى باتىل اتقارغاندىق بولاتىندىن، ال جياڭ خەشە-نىڭ «بۇيرىق» دەيتىنى ئال ونىڭ ئوزى قول قويغان پوتىدام

جارناماسىنا قايشلىق جاساھاندىق بولاتىدىن بىلەدى. وسىلاردى سالىستىرۋمەن-اق، كىمىنىڭ «وداقتاس ەلدەردىڭ ورتاق كەلىسىمىنە- دەگى بەلگىلەمەگە بويسۇنباي» وتىرعاندىن بىلۋگە بولادى.

گومىنداڭ جۇڭياڭى ۇگىت بۋى مالىمدەمەشسىنىڭ پىڭلۇنى مەن جياڭ جيه شىنىڭ «بۇيرىمى»- باستان- اياق شىكى سوعىستىق اراندا تۇشلىق، مۇنداعى ماقساتى ەل شىندەگى جانە شەتەلدەردەگى ادامداردىڭ نازارى جاپونيانىڭ شارتىز تىزە بۇگۈنە اۋىپ وتىرعان كەزدە، بىرەر سىلتاۋ تاۋىپ، جاپون باسقىنشىلارنا فارسى سوعىس اياقناي سالىسمەن دەرەۋ شىكى سوعىسقا كوشۋ بولىپ تاتىلادى.

شىندە، گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارى بارىپ تۇرعان اقماق. ولار جۇدى زۇڭسلىڭنىڭ جاۋلار مەن قۇرشاقتاردى تىزە بۇگىپ، قارۋ- حاراعىن تاپسىرۋعا بۇيرىغاندىن سىلتاۋ ەتىپ وتىر. مۇنى دا قىسىندى سىلتاۋ دەپ ەسەپتەۋگە بولاما؟ جوق، بۇلاي سىلتاۋ تىزدەۋ تەك گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارنىڭ جاۋلار مەن قۇرشاقتاردى ۇز باۋىرلاستارىنان دا جاقىن كۆرەتىن، ال ۇز باۋىرلاستارىن جاۋلار مەن قۇرشاقتاردان دا جەك كۆرەتىن نولق دالەلدەۋمەن عانا تىنادى. چۇنخۇا وقىعاسى^⑤ جۇزۇڭنان اسكەري بولىمدەرىنىڭ شانشى- گانسۇ- نىڭشىيا شەكارا رايونىنا باسىپ كىرىپ شىكى سوعىس تۇدىرعاندىعى ەكەندىكى ايدان ايقىن بولا تۇرسادا، گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارى مۇنى جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ «جالالى شابۇلى» دەستى. چۇنخۇا وقىعاسى دەگەن بۇل سىلتاۋدى گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارى زورعا تاپقان بولاتىن، بىراق مۇنى جۇڭگو مەن شەتەل جۇرتشىلىق پىكىرى دەرەۋ اشىپ تاستاپ ەدى. ولار ەندى 8-ارميا مەن جاڭ 4-ارميا جاۋلار مەن قۇرشاقتارعا قارۋ تاپسىر

دەۋگە ئېسىس، مەسەس دەستى. جاپون باسقۇنشىلارنى قارسى
 8 خىلدىق سوغىستا 8-ارميا مەن جاڭا 4-ارميا جياڭ خېشە مەن
 جاپوندىقتاردىكى قىسپاققا الپ سوققى بەرۋىنىڭ، قورشاي شاۋىل
 جاساۋىنىڭ زاردابىن ابدەن تارتىنى، قازىر جاپون باسقۇنشىلارنى
 قارسى سوغىسى اياقتاپ كەلە جاتقاندا، جياڭ جىيەشى تاغى دا
 جاپوندىقتارغا (ۋىزى جاقى كورەنسى قۇرشاق ارمياغا دا) قارۋ-
 جاراقئارنىڭدى 8-ارميا مەن جاڭا 4-ارمياغا تاپسىرماي، ماغان-
 جياڭ خېشەگە غانا تاپسىرىڭدار دەپ يشارات بىلىدىرىپ وتىر.
 جياڭ خېشەشى ايتپان بىر-اق اۋىز سوز قالدى، ول: وسى
 قارۋ-جاراتتى قولما الپ، گۇڭچانداڭدى جويسام، جۇڭگونىڭ جانە
 دۇنيەنىڭ نەيىتتىلىگىن بۇزسام دەگەن سوز. سولاي مەسەس پە؟
 جاپوندىقتارغا قارۋ-جاراقئارنىڭدى جياڭ جىيەشىگە تاپسىرىڭدار دەۋ-
 دەن، قۇرشاق ارمياغا «جەرگىلىكتى جاۋىپسىزدىكتى ساقىتاۋعا
 جاۋاپتى بولىڭدار» دەۋدەن نەندەي ناتىجە شىقپاق؟ ناتىجە بىر
 غانا، ول-نانجياڭ-چۇڭچياڭ توغىسىۋى ⑤ مەن جياڭ خېشەشى-
 قۇرشاقتار نىستەستىگىن «جۇڭگو-جاپون سەلبەستىگى» مەن جاپون-
 قۇرشاقتار نىستەستىگىنىڭ ورنىنا قويۋ؛ جياڭ جىيەشىنىڭ گۇڭچانداڭغا
 قارسى تۇرىپ، مەملەكەت قۇرۋىن جاپوندىقتاردىڭ جانە ۋاڭ جىڭ-
 ۋىيدىڭ گۇڭچانداڭغا قارسى تۇرىپ، مەملەكەت قۇرۋىنىڭ ورنىنا
 قويۋ. بۇل پوتسىدام جارناماسىنا قايشى مەي نەمەندە؟ جاپون باس-
 قىنىشىلارنى قارسى سوغىسى اياقتاي سالىسىمەن، شىكى سوغىسى
 جاۋىپى بۇكىل ەل خالىقنا اۋىر قاتەر توندىرەدى، بۇعان ۋالى دە
 كۇمان بار ما؟ بىز قازىر بۇكىل ەلىمىزدەگى باۋىرلاستىرىمىزدى
 -دە دۇيە سۇزىندەگى وداقتاستارىمىزدى بىرلەسە وتىرىپ، دۇيە

بەيىشلىگىنە حاۋىپ تونىدىرەنن جۇڭگو شىكى سوعىسنا ازات رايوندارداغى ھالقىتارمەن بىرگە باتىل تىم سالۋعا شاقىرامىز. جاپونىيا مەن قۇرشاقتاردىڭ تىزە بۇگۇن قابىلداۋعا، زاتىندا، كىم ۇقىقتى؟ جۇڭگو ازات رايوندارنىڭ جاپون باسقىنشىلارنا قارسى ارمىياسى گومىنداڭ ۇكىمەتى تىتەي دە زاتىتىق كۈمەك كۈرسەتپەي ءارى مومىنداмай وترعان جاعدايدا، بۇكىلدەي ءوز تىرسشاڭدىق- تارى مەن ھالقىنىڭ قولداۋىنا سۇيەنسپ، ەلىمىزدىڭ ۇلان- بايتاق جەرى مەن 100 مىليون استام ھالقىن ءوز كۇشىمەن ازات ەتتى، جۇڭگوغا شاپقىنشىلىق جاساپ كىرگەن جاۋ ارمىياسىنىڭ 56 پىراسەند- سىنە، قۇرشاق ارمىيانىڭ 95 پىراسەنتىنە قارسى سوققى بەرىپ كەلدى. ەگەر وسى ارمىيا بولماسا، جۇڭگونىڭ بۇگۈنكى ھاعدايى مۇلدە بولماس ەدى! شىنن ايتقاندا، جۇڭگو كۈلەمىندە تەك ازات رايونداردىڭ جاپون باسقىنشىلارنا قارسى ارمىياسى عانا حاۋ ارمىياسى مەن قۇرشاق ارمىيانىڭ تىزە بۇگۇن قابىلداۋعا ۇقىقتى. جياڭ جيه شىگە كەلسەك، ونىڭ ساياساتى قول قۇسىرىپ شەتنە قاراپ تۇرۇ، جەڭسىنى كۈتىپ وتىرۇ بولدى، شىنىندا، ونىڭ جاۋلار مەن قۇرشاقتاردىڭ تىزە بۇگۇن قابىلداۋعا تىتەي دە ۇقىقى چوق.

ءبىز بۇكىل ەلىمىزدەگى باۋىرلاستارىمىز بەن بۇكىل دۇنيە ءجۇزى ھالقىتارنا مىنانى جارايالايمىز: چۇڭچىڭ تۇڭشۇايبۇى جۇڭگو ھالقىنا جانە جۇڭگونىڭ جاپون باسقىنشىلارنا شىنايى قارسى تۇرغان ارمىياسىنا ۋاكىلدىك ەتە المايدى؛ جۇڭگو ھالقى جۇڭگو ازات رايوندارنىڭ جاپون باسقىنشىلارنا قارسى ارمىياسىندا جۇدى زۇڭسلىڭنىڭ نۇسقاۋى بويىنشا تىكەلەي ءوز ۋاكىلدەرىن ھسەرپ، ئورت ئىرى وداقتاس ەلدىڭ جاپونىيانىڭ تىزە بۇگۇن قابىلداۋىنا

جانە جاپونيانى اسكەري باقىلاۋ استىنا الۋىنا قاتناستىرۋ ۇقىمىنىڭ بولۋىن، سونىمەن قاتار بولاشاق بەيىتشىلىك كەڭەسىنە قاتناستىرۋ ۇقىمىنىڭ بولۋىن تالاپ ەتەدى. بۇلاي ەتپەگەندە، جۇڭگو حالقى ونى نىم ۇيلەسىمىز دەپ سانايدى.

ەسكەرتۋلەر

① 1945 جىلى 8-ايدىڭ 10. كۇنى يان ان زۇڭخۇنىڭ رۇڭسە لىڭى خۇدى جاپون قاراقىسلارنىڭ تىزە بۇڭىۋى بايلانسىمەن ازاب رايوندارداى بارلىق فارۋلى بولمىدەرگە بۇيرىق ۇتۇسىدى، وسىڭ نولىق سوسقاسى مومەندەگىشە: «جاپونىا شارتىز تىزە بۇگەنىندىگىن جاريالادى، ودافىاس ەلدەر تىزە بۇڭىۋى قاسىلداۋ شارالارىن يوتىدام شۋاسىبى ەگىرىندە كەڭەسكەلى وتىر. سونىڭ ۇشىن، مەن ازاب رايوندارداى بارلىق فارۋلى بولمىدەرگە ەرەكشە مىناداى بۇيرىق جاريالايمىن: 1) ازاب رايونداردىڭ جاپون باسقىنىشلارغا فارىسى ۇرقانداى فارۋلى بولمىدەرى يوتىدام شۋانىانىلىڭ بەلگىلەمەسى بويىشا، ۇز ماڭىداى قالالار مەن جىڭدارداى جانە ماڭىزدى قاتىاس جولدارىنداى جۇ ارىماسى مەن ونىڭ قولباسشى ورگاندارىنا بارلىق قارۋ-جاراقتارىن بەل-گىنەنگەن ۋاقىتتا سوعىس جۇرگىزىپ جاتقان بولمىدەرىمىزگە ئاپسىرىپ بەرۋى تۇرالى تۇڭدىيە ئاپسىرۋلارى كەرەك، قارۋ-جاراقتارىن ئاپسىر-عاسنان كەيىن، ارىماسىز تۇتىقىندارغا جەڭلىدىك بەرۋ تياۋلىيى بويىشا ولاردىڭ باس اماندىعىن ساقتاۋى كەرەك. 2) ازات رايونداردىڭ جاپون باسقىنىشلارغا فارىسى ۇرقانداى فارۋلى بولمىدەرى ۇز ماڭىداى بارلىق قۇرشاق ارىيا مەن قۇرشاق اكىمىياتتارغا، قاراقشى جاۋ تىزە بۇڭىۋى قول بويعامغا دەيىن، ۇز بولمىدەردىن باستاپ اققامىغا قاينۇى، ورگەرىنىپ مورۋدى ەمەسە تاراتۋدى كۇتۋى، ۋاقتى ۇسىپ كەنسە فارۋ-جاراقتارى

تۈگەلدەي ئاپىرىلىپ الماتىندىكى تۇرالى تۇڭدە تاپىرۇلارى كەرەك. 3) ازات رايوندارنىڭ جاپون باستىرىلارنا قارسى بارلىق قارۋلى بولىمىدەرى، مەگر جاۋلار مەن قۇرشاقتاردىڭ قارۋلى بولىمىدەرى تىزە بۇگۋدەن، قارۋ-جاراقتارىن تاپىرۇدان باس قارتاتىن بولسا، ولاردى باتىل جويۇلارى كەرەك. 4) ارىامىز جاۋلار مەن قۇرشاقتار بىسپ العان قالالار مەن جىگىداردىڭ جانە ماڭىزدى قاتناس جولىدارىنىڭ قاندايىن بولسا دا اسكەر جىبەرىپ تاپىرىپ الۇعا، باسپ الۇعا، ول جەرىلەردە اسكەرى باقىلاۋ ورناتىپ، قوعام قاتارىن ساقتاۋعا جانە سول وڭىردىڭ بارلىق اكىمىلىك جۇمىسىن باسقارۋعا ارناۋلى ادامدار ماعايسىداۋعا تولىق ۇقىقتى، مەگر بۇزغىنشىلىق مەشۋىشلەر مەمەسە قارسىق ارەكەت تۈدىرۋىشلار بولسا، ونىڭ بارى دە ساتقىندار رەتىندە حازالاسۋعا قىيىن- وىسىڭىزىنشە، 8-ايدىڭ 11 كۈنى نان ار رۇڭگۋى تاغى دا ارت-ارتىنان التى رەت بۇيرىق جاريالاپ، ساشى-سويۇر ازات رايونىنداغى حىلۇڭ جولداس باستىلىغىنداغى قارۋلى بولىمىدەرگە، ساشى-چارى حىبىي ازات رايونىنداغى بىر رۇڭجىن جولداس باستىلىغىنداغى قارۋلى بولىمىدەرگە، حىبىي-رىمى لىاۋىنىڭ ازات رايونىنداغى قارۋلى بولىمىدەرگە شىكى موڭغۇل مەن دۇڭجىغا جورىق جاساۋدى بۇيرىدى؛ سانشى ازات رايونىنداغى قارۋلى بولىمىدەرگە دانۇڭ-پۇجوۋ تەمىر جولى بويىنداغى جانە فىشى وزەنى القابىنداغى جاپون ارىياسى مەن قۇرشاق ارىيانى الاستاۋدى بۇيرىدى؛ ازات رايوندارداغى قارۋلى بولىمىدەرگە جاۋ باسپ العان بارلىق ماڭىزدى قاتناس جولىدارنا بەلسەنە شابۇل جاپاپ، جاپون ارىياسىن جانە قۇرشاق ارىيانى تىزە بۇگۋگە ماجبۇرلەۋدى بۇيرىدى. ازات رايوندار-دامى ازاتشىق ارىيا بۇل بۇيرىقتاردى باتىل اتقاردى، سونداي-اق اسا زور جەڭسىكە جەتتى.

② نۇل ارادا 1945-جىلى 7 ايدىڭ 26-كۈنى جۇڭگو، انگىلىا،

امەرىكا ەلدەرىنىڭ جاپونيانىڭ تىزە بۇگۋىن تەزدەتۋىغا يىلى پوتىدام

ماجىلىسىدە ورتاغا قويغان جارىناماسى ايتىلىپ وتىر. مۇنىڭ باستى مازمۇنى مىناداي: جاپونيا جۇنگوچۇيىي ماڭگى فۇرتىلۇغا ئىيس؛ جاپون ارمىياسى مۇلدە قارۇسىزداندىرىلۇغا ئىيس؛ جاپونيا نىڭ اسكەرى ونەر-كەسبى بۇزىپ ئاستالۇغا ئىيس؛ جاپونيا سوعىس قىلمىستىلارى سوتتالۇغا ئىيس؛ قاھىرا شۇانىانى جۇزەگە اسىرىلۇغا، يەنى جاپونيا بۇرىن ۋىزى ئارتىپ ئالغان جەرلەردەن، ماسەلەن، جاۋشيانان، جۇڭگونىڭ مانچوۋ، ئايۋان جانە پىڭخۇ تىزبە ارالدارى بىياقتى جەرلەرىدىن شىعپ كەتۋەگە، جاپونىيىنىڭ لىڭتۇي بىنجوۋ، بىيەيداۋ، جىۋجوۋ، سىگو جانە ئاسقا دا ۇساق ارالدارىدىن ئانا شەكەلۋەگە ئىيس؛ وداقاسى مەلدەردىڭ ارمىياسى جاپونىيىنى جاپونىيادا دەموكراتىيالىق ۇكىمەت قۇرىلغانغا دەيس يەلەپ تۇرادى. 8-ايدىڭ 8-كۈنى سوۋەت وداعى دا جاپونىيىغا سوعىس جاريالاعاننان كەيىن وسى جارىناماغا قول قويدى.

② «ئوباندى بۇرال قۇتقارۇ» — جاپون باسقىنىشلار قارسى سوعىس مەزگىلىدە گومىنداڭ كەرتارتىپاشىلارنىڭ جاپونىيىغا نىرە ۇگۈدە، كۇڭچانداڭغا قارسى نۇرۇدا قولدانغان ياسق ئاسىسى. گومىنداڭ كەرتارتىپاشىلارى وزدەرمىنىڭ ئىر بولمى ارمىياسى مەن ئاساسىيىتلارغا جاپون قاراقشىلارغا تىزە بۇگىپ، قۇرىشاق ارمىيىغا، قۇرىشاق ئاساسىيىتلارغا اينالا وتىرىپ، جاپون ارمىياسىدىن نىرگە ازات رايوندارغا شاپۇل جاساۋ تۇرالى نۇسقاۋ بەردى. مۇتىسىن شىمىرىكپەستەن «ئوباندى بۇرال قۇتقارۇ» دەپ ئابادى.

④ داي لى جۇيەسىندەگى شىپىوندار — گومىنداڭ اسكەرى ئستەر ۇيىۋانچۇيى تەكشەرۋ-نۇڭجى مەكەمەسىنىڭ ئاستىسى داي لى باستانان شىپىوندىق جۇيە، ول گومىنداڭنىڭ وراسان زور شىپىوندىق ۇيىمدارە-نىڭ ئىرى.

⑤ چۈنچۇا وقىعاسى — 1945-جىلى 7-ايدا گومىنداڭ ارمىياسى شاشى-گانسۇ نىڭشيا شەڭگارا رايونىنىڭ گۇانچۇڭ قىنچۇيىسىدەگى چۈنچۇا، شۇنيى، ياۋشيان بىياقتى اۋداندارغا باسىپ كىرۋە وقىعاسى.

وسى تومداغى «جاپون باسقۇشچىلار ما قارسى سوعىس جەڭسىكە جەتكەننەن كەينىگى جامىداي جانە 'بىزدىڭ باعىتىمىز» دىڭ ⑥ ەسكەرتۋىنە قاراڭمىز. ⑧ «نانجىڭ» دەپ نانجىڭدەگى ساتقىن ۋالى جىڭۋىي تۈبىنىڭ سول كەزدەگى قۇرشاق اكىميانى، «چۇڭچىڭ» دەپ چۇڭچىڭدەگى سول كەزدەگى جياڭ جيهشى اكىميانى، ايتىلىپ وتىرى. «نانجىڭ - چۇڭچىڭ تومىتى» دەپ سول كەزدە جاپونىا جيانىگەرلىگى جانە گومىنداڭنىڭ جاپونىل تۈبى حوسپارلاغان ساياسى قاسكۇنەمدىك ايتىلىپ وتىرى.

* بۇل ەكى دىيانباۋدى ماۋزىدۇلۇ جولداس 18- جىتۋانجۇن زۇڭسلىڭى
 ۋىشىن جازعان. سول كەزدە جىالغجىشى ۋكىمەتى جاپون شاپقىسى-
 لارى تىزە بۈگەتىندىگىن جاريالاغان، ۋىراق تىزە بۈگۋدى ۋالى سىكە
 اسىرماغان كەزدە، امەرىكا جىانگەرلىگىنىڭ قارۋلى كۋشپەن بەرگەن
 جاردەمى استىندا، جاپونىيانىڭ تىزە بۈگۋىن قابىلداۋ ۋقىسىن لۇڭدۋان-
 داپ الدى، سونىمەن قاتار تىزە بۈگۋدى قاسىلداۋدى سىلتاۋ ەنىپ،
 قىرۋار اسكەر تاسىپ، ازات رايوندارعا ەتونىپ كەلىپ ەنگىمىڭدىڭ
 مىشكە سوعىسقا ورشەلەنە ازىرلەندى. ماۋزىدۇلۇ جولداسنىڭ ۋىرىشى

«وسى جيتۋانجۇنگە قاراستى بارلىق اسكەري بولىمدەر تۇرغان ورنىندارىندا ئاچىلماي بۇيرىق كۈتىسەن» دەلىنگەن. مۇنىڭ سىرتىدا، جاۋدىڭ قارۋ - جاراغىن ئاچىرىپ الۇعا رۇقسات ەتىلمەيدى دەگەن ئارزىدى سوزدەر دە بار. ئىزدىڭ سوعىس رايونىندارىندا جۇڭگۇلار مەن اسكەرلەرگە بەرگەن بۇيرىقىڭىزدا جۇڭياڭشىنىڭ جۇڭچيىڭنەن 11 - كۈنى تاراتقان خاھارنا قاراغاندا: «جوعارعى تۇڭشۋايى بۇگىن سوعىس رايونىندارىندا جۇڭگۇلار مەن اسكەرلەرگە سوعىستى جەدەلدەتۈگە كۇش جۇمسالىسىن، بارلىق ئىس ەلگىلەنگەن اسكەري ئستەر جوسپارى جانە بۇيرىق بويىنشا بەلسەندى نۇردە ئلگەرلەتىلسىن، تىتەي دە بوساڭستىلماسىن، دەپ دياساۋ ارقىلى بۇيرىق بەردى» دەلىنگەن. بىزدىڭشە، بۇل ەكى بۇيرىق ئىر - بىرىنە قايشى. الدىڭعى بۇيرىق بويىنشا بولغاندا، «ئاچىلماي بۇيرىق كۈتۈ»، شاپۇل جاساماۋ، سوعىسپاۋ كەرەك، فازىر جاپون شاپقىنشىلارى ئىزە بۇگۇدى ئالى ئىكە اسىرماي وتىرغاندا، وىنىڭ ۇستىنە ساعات سايىن، مېنوت سايىن جۇڭگولۇقلاردى قىرغىنداپ وتىرغاندا، جۇڭگو ارىياسىمەن سوعىسىپ وتىرغاندا، سوۋەت وداعى -

ديانباۋدى جازۋداعى ماقساتى جياڭجيه شىنىڭ فانگىيىڭىدىك ەت - بەينەسىن اشكەرەلەپ، بۇكىل ەل خالىقن جياڭجيه شىنىڭ ئىشكى سوعىستىق فاسكۇنەمدىگىندەن قىراعى بولۇعا تارىيەلدۇ ەدى. ەكىنشى ديانباۋدا جياڭجيه شى نوبىلىڭ ئىشكى سوعىسقا ازىرلەنۇ فاسكۇنەمدە - گىن وان ارى اشكەرەلدەدى، سونمەن بىرگە جۇڭگو گۇڭچىنداڭلىڭ ئىشكى سوعىسقا ئىم سالۇ جونىندەگى 6 ئتۇرلى قۇاتناماسىن ورتاە بويدى. ئدال وسىنداي ماقساتپەن ماۋزىمدۇق جولدىس شىيىجۋاشى ئۇش ئاعى ەكى يىڭلۇن، ياعنى وسى تومداعى «جياڭجيه شى ئىشكى

نىڭ، امەرىكانىڭ، انگليانىڭ ارىياسىمەن سوعىسىپ وتىرعاندا، سوۋەت وداعىنىڭ، امەرىكانىڭ، انگليانىڭ ارىياسى دا ساعات ساپىن، مېنوت ساپىن جاپون شاپقىنشىلارىمەن سوعىسىپ وتىرعاندا، "سىز نەلىكتەن بىزگە سوعىسا دەيسىز؟ سۈڭى بۇيرىق بويىنشا بولغاندا، بىزدىڭشە، وتە جاقسى بولار ەدى. «سوعىس جەدەلدەتلىسىن، بەلسەندى تۈردە ىلگەرلەتلىسىن، تىتەي دە بوساڭستىلماسىن»، مەنە بۇل — بولاتىن سوز. امال قانشا، سىز بۇل بۇيرىقتى بىزگە مەس، سوز مەنىڭىڭىزدەكى ارىياڭىزعا عانا بەرگەنسىز، ال بىزگە بەرگەنسىز باسقا بىردەگە. جۇدنىڭ 8-ايدىڭ 10-كۈنى جۇڭگو ازات رايوندارىنداعى جاپون باسقىنشىلارغا قارسى بارلىق ارىياغا تۇسىرگەن بۇيرىقى^① دال «سوعىس جەدەلدەتلىسىن» دەگەن ماعادا ەدى. وندا «سوعىس جەدەلدەتلىسىن» دەلىنۋمەن بىرگە جاپون شاپقىنشىلارىن تىزە بۇگۈگە بۇيرىڭدار، جاۋ ارىياسى مەن قۇرشاۋ ارىيانىڭ قارۋ. جاراعىن تاپسىرىپ الڭدار دەپ تە ايسىلعان ەدى. وسىلاي بولسا جاقسى مەس پە؟ كۇمان جوق، بۇل جاقسى، كۇمان جوق. بۇل جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ مۇددەسىنە ۇيلەسەدى.

سوعىس قوزعاۋدا»نى جانە «جياڭجىەشى مالىدەمەشسىنىڭ ئالغۇاسىنا باعا»نى جازدى. جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ جياڭجىەشنىڭ كەرتارتىپا ايبارىنان استە قورسقايتىن، مزىماس، باتىل مايداندا تۇرۋى، ناتىجەسىندە، ازات رايوندار جانە ازاتتىق ارىيا تەز كەگەيدى، سونمەن بىرگە جياڭجىەشى جۇڭگو شىكى سوعىسنا قارسى شىعپ وتىرعان شىكى — سىرتقى قۇدىرەتتى ساياسي قىسم استىندا، سوزنىڭ سىلۋەسىن ورگەرتۈگە «ماجبۇر بولدى دا، نەيىتتىلىكتى جاقناغانىپ، ماۋزىدۇلۇڭ حولىداستى چۇڭچىڭگە بارىپ بەيىتتىلىك كەلسوز وتكە زۇڭگە ۇسىنى ەتتى.

ال «تاپچىلماي بۇيرىق كۆتۈسەن» دەۋ شىنىندا ۇلتىتىق مۇددەگە ۇيلەسپەيدى. بىزدىكىشە، بۇل بۇيرىقتى «سز قاتە ئۇسۇردىڭىز، قاتە بولغاندا ئىپتى ورەسكەل بولدى، بىز بۇل بۇيرىقتان باتىل باس تارتاتىندىمىزدى سىزگە بىلدىرمەي تۇرا المايمىز. ويتكەنى بىزگە بەرگەن بۇل بۇيرىمىڭىز ادىلەتسىز بولسپ قانا قويماي، ئىپتى جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ ۇلتىتىق مۇددەسىنە دە قايشى، تەك جاپون شاپقىندى- شىلارى مەن وتانغا وپاسىزدىق ەتكەن ساتقىندارغا عانا پايدالى.

2. 8-ايدىڭ 16-كۈنى دىيانباۋ

ئىزدىڭ ورتاق جاۋىمىز — جاپونىيا ۇكىمەتى پوتىدام جارىناماسىن قابىلىداپ، تىزە بۇگەتىندىگىن جاريالاغان، بىراق تىزە بۇگۈدى الى سىكە اسىرماغان كەزدە، مەن جۇڭگو ازات رايوندارىنىڭ، جۇڭگونىڭ قولدان كەتكەن رايوندارىنىڭ جاپون باسقىنىشلارنا فارسى بارلىق قارۋلى كۈشتەرى مەن 260 مىليون خالىقى اتىنان سىزگە ئومەندەگى مالىمەدە مەن تالاپتاردى ەرەكشە قويامىن.

جاپون باسقىنىشلىارنا قارسى سوعىس جەڭسپەن اياقتاعالى وتىرعان كەزدە، مەن سىزگە قازىرگى جۇڭگو سوعىس مايدانىنداعى مىناداي فاكتىلەرگە كوڭىل بولۇدى ەسكەرتەمىن: جاۋلار مەن قۇرشاقتار باسپ العان، ال سىز ئاستاپ شىققان ۇلان-بايتاق قولدان كەتكەن رايونداردا ئىزدىڭ يىراداڭىزغا قايشى كەلسپ، بىز 8 جىل بويى جاپالى كۇرەس جۇرگىزىپ، بىر مىليون شارشى كىلومەتىرگە جۇىق جەردى تارتىپ الدىق، 100 مىليوننان استام خالىقتى ازات ەتتىك، بىر مىليوننان استام جىڭگۈي اسكەرى

بولسىمىدەر مەن 2 مىليون 200 مىڭنان استام مېنىڭ ۋېمىداستىردىق،
 لياۋنىڭ، رىجى، چاچار، سۈيۋان، جىبىي، سانشى، شانشى، گانسۇ،
 نىڭشيا، خىنان، شاندۇڭ، جياڭسۇ، انخۇي، خۇبېي، خۇنان، جياڭ-
 شى، جىجياڭ، فۇجيان، گۇاڭدۇڭ سىياقتى 19 ولكە مەن رايوندا
 19 ئىرى ازات رايون^② قۇردىق، ازداغان رايونداردى مەسپكە
 الماماندا، 1937- جىلى 7- يۇل وقىماسنان بەرى جاۋلار مەن
 قۇرشاقستار باسپ العان جۇڭگونىڭ قالالارى مەن جىڭدارنىڭ،
 ماڭزىدى قاتاس جولدارى مەن تەڭز جاعالارنىڭ كوپىلىگىن
 قورشاۋعا الدىق. مۇنىڭ سىرتىندا، بىز جۇڭگونىڭ قولدان كەتكەن
 رايوندارىندا دا (يۇل جەرلەردە 160 مىليون ادام بار) تولىپ حاتقان
 استىرتىن ارىيا ۋېمىداستىرىپ، جاۋلار مەن قۇرشاقتارعا سوققى
 بەردىك. سوعىس بارىسىندا، بىز جۇڭگوغا شاپقىنشلىق جاساپ
 كىرگەن (دۇڭجىي مۇنىڭ سىرتىندا) جاپون ارىياسىنىڭ 69 پىراسەز-
 تىن، قۇرشاق ارىيانىڭ 95 پىراسەتتىن كۈنى بۇگىنگە دەس
 سوققىلاپ ارى قورشاۋعا الپ كەلەمىز. ال ئىزدىڭ ۈكىمەتتىڭىز
 بەن ارىياڭىز دىجەلدەن بەرى قول قۇسىرىپ شەتتە قاراپ تۇرۇ،
 جەڭگىستى كۈتىپ وتىرۇ، كۈشنى ساقىتاپ قالۇ، شىكى سوعىس ازىرلەۋ
 باغىتىن ۇستاپ كەلەدى، بىزدىڭ ازات رايوندارىمىزدى جانە ونىڭ
 ارىياسىن موپىندامامانى، ولارعا زاتتىق كومەك كورسەتپەگەنى
 بىلاي تۇرسىن، قايتا 940 مىڭ ادامى بار ارىيامەن ولاردى قورشاپ
 جانە ولارعا شاپۇل جاساپ وتىر. جۇڭگو ازات رايوندارىنداى
 بۇكىل ارىيا مەن خالىق جاۋلار مەن قۇرشاقتاردىڭ جانە ئىزدىڭ
 ارىياڭىزدىڭ ەكى جاقتان قىسپاقتا الپ سوققى نەرۋىنىڭ زاردابى
 ابدەن تارتىلدا، بىراق ولاردىڭ جاپون باسقىنشىلارب فارسى

سوعستا، نىنماقتا جانە دەموكراتىيادا تاپاندى بولۇپ يىراداسى ئىتتەي دە السىرەگەن جوق. جۇڭگو ازات رايوندارىنداعى خالىق جانە جۇڭگو گۇڭچاندىكى ئىشكى تالاس-تارتىستاردى توقتاتۇ، بۇكىل جۇڭگو خالىقنىڭ جاپون باسقىنىشلارنى قارسى كۇش-قۇاتىن اتتا-نىسقا كەلتىرۇ جانە بىرلەستىرۇ، جاپون باسقىنىشلارنى قارسى سوعسقا باسشلىق ەتىپ، ەەگىسكە قول جەتكىزۇ، سوعستان كەينىكى بەيىست-شلىكىنى قامتاماسىز ەتۇ ۇشنى، بارلىق پارتىي-توپتاردىڭ ۇماجىلىسىن شاقىرىپ، دەموكراتىيالىق، بۇكىل ەل بويىنشا بىرلىككە كەلگەن بىرلەسكەن ۇكىمەت قۇرۇ جونىندە سىزگە جانە ۇسىزدىڭ ۇكىمەتە ئىزگە سان رەت ۇسىنىس جاسادى، ۇىراق مۇنىڭ بارىنەن دە ۇسىز باس تارتىسىڭىز، ۇسىزدىڭ ۇكىمەتىڭىز باس تارتتى. وسىلاردىڭ بارلىقى دا ۇىز قاتتى نارازىمىز.

قازىر جاۋ مەملەكەت تىزە بۇگۇ جۇجاتىنا قول قويغالى وتىر، ۇسىز جانە ۇسىزدىڭ ۇكىمەتىڭىز جاعىنان ۇىزدىڭ پىكىرىمىز ۇالى دە ەلەۋسىز قالدىرىلىپ كەلەدى، ونىڭ ۇستىنە 8-ايدىڭ 11-كۇنى ماغان تىم جولىسىز بۇيرىق ۇتۇسىردىڭىز، ال ۇوز ارىياڭىزعا جاۋدىڭ قارۇ-جاراعىن تاپسىرىپ الۋدى سىلتاۋ ەتە وتىرىپ، ازات رايوندارعا مەيلىنشە قىسىم جاساۋدى بۇيىردىڭىز. سونىمەن ئىشكى سوعىس حاۋپى بۇرىن بولىپ كورمەگەن دارەجىدە اۋىرلاستى. وسىنىڭ بارلىقى ۇىزدى سىزگە جانە ۇسىزدىڭ ۇكىمەتىڭىزگە تومەندەگى تالاپتاردى قويۇعا ۇماجبۇر ەتتى:

(1) ۇسىز، ۇسىزدىڭ ۇكىمەتىڭىز وسىڭ تۇگۇشاۋىۋى جاپونىي-نىڭ جانە قۇرىشاقتاردىڭ تىزە بۇگۇنىن قابىلداغان، تىزە بۇگۇ قابىلدانغانان كەينىكى بارلىق كەلىسىمدەر مەن شارتتاردى جاساغان

كەزدە، "سۈزدىڭ بىزىدىن الدىن بالا قىلىداسىپ، بىردەي پىكىرگە كەلۈڭىزدى ئالاپ ەتەمىن. سىزگە جانە "سۈزدىڭ ۈكىمەتلىگىزگە خالىق نارازى بولغاندىنن، سىزدەر جۇڭگو ازات رايوندارىنداعى، جۇڭگونىڭ قولدان كەتكەن رايوندارىنداعى خالىق خالىققا جانە جاپون باسقىنشىلارنى قارسى بارلىق خالىقتىق قارۋلى كۈشتەرگە ۋاكىلىدىك ەتە المايسىزدار. ەگەر كەلىسىم مەن شارەتاردا جۇڭگو ازات رايوندارىنىڭ، جۇڭگونىڭ قولدان كەتكەن رايوندارىنىڭ جاپون باسقىنشىلارنى قارسى بارلىق خالىقتىق قارۋلى كۈشتەرىنە قاتىسى بار جەرلەر بولسى، بۇل تۋرالى "بىزدىڭ رىزالىمىز الدىن بالا النىنايتىن بولسا، وندا "بىز ۈزىمىزدىڭ سويلەۋ ۇقىمىمىزدى ساقىتاب قالامىز.

(2) جۇڭگو ازات رايوندارىنىڭ، جۇڭگونىڭ قولىدان كەتكەن رايوندارىنىڭ جاپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى بارلىق ھالقىسى قارۋىلى كۈشەرى پۈتسىدەم جاپونغا قارشى مەن ۋىدائاتىم ھەلەم بەلگىلەنگەن تىزە بۇگۇدى قاپلىداۋ شارالارنىڭ نەگىزىدەلىپ، بىز قورشاۋغا الىپ وتىرعان جاپون ارىياسى مەن قۇرشاق ارىيانىڭ تىزە بۇگۇدى قاپلىداۋغا، قارۋ - جاپونغا مەن مۇلىك - ماتەريالدارىن تاپسىرىپ الۋا، سونداي - اق ۋىدائاتىم ھەلەم بەلگىلەنگەن تىزە بۇگۇ قاپلىدالغاننان كەينىكى بارلىق بەلگىلەمەلەرنى جاپونغا بەرلىككەن جۈزەگە اسىرۋا ۋىقۇتى بولادى. مەن 8 - ايدىڭ 10 - كۈنى جۇڭگو ازات رايوندارى - دىكى اسكەرى بولىمىدەگە بۇيرىق تۇسىرىپ، ولارغا جاپون ارىياسىغا كۈش سالا شاتۋىل جاساۋدى، جاپوننىڭ تىزە بۇگۇدى قاپلىداۋغا ئازىر نۇرۇدى تاپسىردىم. مەن 8 - ايدىڭ 15 - كۈنى جاپون ارىياسىنىڭ نۇگۇنىغا ئاڭسۇن ئىگىسىغا ئۆز اسكەرى بولىمىدەرىن باستاپ تىزە

بۇگۇدى بۇيرىدىم^④، بۇراق بۇل ازات رايوندارداغى اسكەري بولىمدەر سوعىس جۇرگىزىپ جاتقان كۈلەممەن عانا شەكتەلەدى، مۇنىڭ باسقا رايوندارغا قاتىسى جوق. بۇل بۇيرىقتارىمدى مەن جۇڭگو مەن وداقتاس ەلدەردىڭ ورتاق مۇددەسىنە ابدەن ۇيلەسمەدى، ابدەن ساي كەلەدى دەپ ەسەپتەيمىن.

(3) جۇڭگو ازات رايوندارىنداغى، جۇڭگونىڭ قولدان كەتكەن رايوندارىنداغى قالىڭ خالىقتا جانە جاپون باسقىنشىلارىنا فارسى بارلىق قارۋلى كۇشتەردە وداقتاس ەلدەردىڭ جاۋدىڭ تىزە بۇگۇنى قابىلداۋسا، جاۋ مەملەكەت تىزە بۇككەننەن كەينىڭى سىەردى شەشىم ەتۈسە^۵ ۇز ۋاكىلدەرىن قاتناستىرۇ ۇقىمى بولۇعا^۶ تىيس.

(4) جۇڭگو ازات رايوندارىندا جانە جاپون باسقىنشىلارىنا فارسى بارلىق قارۋلى كۇشتەردە^۷ ۇز ۋاكىلدەر ۇيرەمسىن سايلاپ، جاپونيا ماسەلەسىن شەشۋ جونىندەگى بولاشاق بەيىتشىلىك كەڭەسى مەن بىرلەسكەن ەلدەر ۇيىمى كەڭەسىنە قاتناستىرۇ ۇقىمى بولۇعا^۸ تىيس.

(5) شىكى سوعىسقا تىيم سالىڭىز. مۇنىڭ شاراسى مىناۋ: ازات رايون اسكەري بولىمدەرىنىڭ قورشىۋىنىداغى جاۋ ارمىياسى مەن قۇرشاق ارمىيانىڭ تىزە بۇگۇنن ازات رايون اسكەري بولىمدەرى قابىلداسىن، ال^۹ سىزدىڭ ارمىياڭىز ۇز قورشىۋىنىداغى جاۋ ارمىياسى مەن قۇرشاق ارمىيانىڭ تىزە بۇگۇنن قابىلداسىن. بۇل بارلىق سوعىستىڭ جالپى ەرەجەسى عانا ەمەس، اسىرەسە شىكى سوعىستان سافىنانۇ^{۱۰} ۇشىن دە وسىلاي ىستەۋ قاجەت. ەگەر^{۱۱} سىز بۇلاي ىستەمەيتىن بولساڭىز، مۇنىڭ ارتى جاپانغا سوعادى. بۇل تۇرالى مەن سىزگە قازىر قاتاڭ ەسكەرتۋ بەرمەن، بۇعان

نەمقۇرايدى قاراماڭىز.

(6) "بىر پارتىيالىق دىكتاتورانى دەرەۋ كۇشەن قالدۇرىپ، پارتىيا - توپئاردىڭ "ماجىلىسىن شاقىرىپ، دەموكراتىيالىق بىرلەشكەن ۈكىمەت قۇرىڭىز، فىئاناتشى - پاراقور "مانساپتىلار مەن بارلىق كەركارتپاشلاردى قىزمەتەن بوساتىڭىز، ساتقىنداردى جازالاڭىز، شىيپوندىق ورگانلاردى كۇشەن قالدۇرىڭىز، پارتىيا - توپئاردىڭ زاڭدى ورنىن (جۇڭگو گۇڭچانداڭى مەن بارلىق دەموكراتىيالىق پارتىيا توپئار كۇنى بۇگىنگە دەيىن "سز جانە "سزدىڭ ۈكىمەتتىڭىز جاعىسان زاڭسىز دەپ سانالىپ وتىر) مويىنداڭىز، خالىغىسىڭ بوساندىمىن تۇنىشىقتىراتىن بارلىق كەرتارتىيا زاڭ جارلىقتاردى كۇشەن قالدۇرىڭىز، جۇڭگو ازات رايوندارىنداعى خالىق سايلاغان ۈكىمەتتەردى جانە جاپون باسقىنشىلارنى قارسى ارمانى مويىنداڭىز، ازات رايونلاردى قورشاپ وتىرعان ارمانىڭىزدى شەكىلدەرىپ اكەتتىڭىز. ساياسى تۇتىقىنداردى بوساتىڭىز، نىقتىسادى گابىگى مەن تاغى باسقا دا دەموكراتىيالىق گايگىلاردى جۇرگىزىڭىز.

مۇنان باسقا، مەن 8 - ايدىڭ 13 - كۇنى سىزگە دىياباۋ جولداپ، "سىزدىڭ 8 - ايدىڭ 11 - كۇنى ماغان تۇسىرگەن بۇيرىقىڭىزغا جاۋاپ قايتارغان دەم، تاپسىرىپ العان بولارسىز. مەن بۇل ارادا "سىزدىڭ ول بۇيرىقىڭىزدىڭ بۇكىلىدەي فاتە ەكەندىگىن قايتالاپ مالىم - دەيمىن. "سىز 8 - ايدىڭ 11 - كۇنى مەنىڭ اسكەرىي بولىمدەرىمە "تۇرغان ورنىدارىڭدا تاپچىلماي بۇيرىق كۇتىڭىدەر" دەپ جاۋمەن سوعىسپاۋدى تاپسىردىڭىز. "بىراق 8 - ايدىڭ 11 - كۇنى مەن، كۇنى بۇگىن دە (8 ايدىڭ 16 كۇنى) جاپونىيا ۈكىمەتى تىزە بۇگەتتىدىگىن اۋىز جۇزىندە عانا جاريالاپ، "س جۇزىندە تىزە

بۈككەن چوق، تىزە بۈگۈ كەلسىمىنە قول قويغان دا چوق، تىزە بۈگۈ
 فاكىسى *الى جارقىقا شىققان چوق. مەنىڭ بۇل پىكىرىم وداقتاس
 ەلدەردىڭ - انگليانىڭ، امەريكانىڭ، سوۋەت وداعىنىڭ پىكىرىمەن
 مۇلدە *بىر جەردەن شىعادى. *سىز ماغان بۇيرىق تۇسىرگەن كۈنىڭى
 (8-ايدىڭ 11-كۈنى) وزىندە - اق بىرما الدىڭى شەبىندەگى
 انگليا ارمياسىنىڭ داڭجۇيى: «جاپونىياعا قارسى سوعىس *الى دە
 جۇرگىزىلىپ جاتىر» دەپ جاريالادى. امەريكا ارمياسىنىڭ تۇڭشۋايى
 نىمىتس: «سوعىستىق جاعدايدىڭ *ومىر *سۇرىپ وتىرعانىدى
 بىلاي تۇرسىن، *تىپتى بارلىق كۈيىرەتكىش ناتىجەمەن تىساتىن
 سوعىستاردى دا جۇرگىزە بەرۋ كەرەك» دەپ جاريالادى. سوۋەت
 وداعىنىڭ قىر شىعستاعى قىزىل ارمياسى: «جاۋدى قالقاندان قاجەت،
 اياماۋ كەرەك» دەپ جاريالادى. 8-ايدىڭ 15-كۈنى قىزىل ارميا
 زۇڭسانموۋجاڭى انتونوۋ شاڭجياڭ دا مىناداي مالىمدەمە جاسادى:
 «8-ايدىڭ 14-كۈنى جاپونىيا پاتشاسىنىڭ جاپونىيانىڭ تىزە بۈگەتىن
 دىڭى تۇرالى جاريالاعان مالىمدەمەسى تەك شارتىسىز تىزە بۈگۈ
 جونىندەگى ادەتتەگى شۋانىيان عانا، قارۋلى بولىمدەرىنە جاۋلاساۋ
 ارەكەتتەرىن توقتاتۋ تۇرالى *الى بۇيرىق تۇسىرگەن چوق، ونىڭ
 ۇستىنە جاپونىيا ارمياسى *الى دە ۇزدىكسىز قارسىلاسىپ وتىر.
 دەمەك، جاپونىيا *الى دە *سى جۈزىندە تىزە بۈككەن چوق. جاۋلاساۋ
 ارەكەتىن توقتاتۋ جانە قارۋ - جاراقاتارىن قاستاۋ جونىندە جاپونىيا
 پاتشاسى ۇز ارمياسىا بۇيرىق تۇسىرگەندە، سونىمەن بىرگە وسى
 بۇيرىق *سى جۈزىندە اتقارىلعاندا عانا *بىز جاپونىيا ارمياسىن
 تىزە بۈكتى دەپ تانىمىز. جوعارىدا باياندىالعان جايتتەردى كوزدەي
 وتىرىپ، قىر شىعستاعى سوۋەت وداعى ارمياسى جاپون باسقنىشە

لارىنا قارىسى شاپۇنلىق سوغىسى ۋىزىكىسىز جۇرگىزە بەرەدى. «
بۇعان قاراغاندا، بارلىق وداقتاس ەلدەردىڭ تۇڭشۇايلارى اراسىندا
جالعىز سىز عانا مۇلدە قاتە بۇيرىق تۇسىرىپ وتىرسىز. مەنىڭشە،
سىزدىڭ بۇل قاتەلىڭىز سىزدىڭ قارانيەتسىلىڭىزدەن تۇعان،
سىياتى وتە اۋىر، اتاپ ايتقاندا، سىزدىڭ بۇيرىڭىز جاۋلارعا
پايدالى. سونىڭ ئۇشىن، مەن جۇڭگونىڭ جانە وداقتاس ەلدەردىڭ
ورتاق مۇددەسى مايدانىدا تۇرىپ، سىز قاتەلىڭىزدى اشكەرە
موينىداپ، وسى قاتە بۇيرىڭىزدى اشكەرە قايتارىپ العانعا
دەيىن سىزدىڭ بۇيرىڭىزعا باتىل، ئۇزىلدى. كەسىلدى قارىسى
بۇرامى. جاۋ جاۋلاسۇ ارەكەتىن ئىس جۇزىندە توقتاتقانعا، قارۋ
جارقىتارىن تاپسىرعانعا دەيىن، وتانىمىزدىڭ بارلىق جەرلەرى
نۇگەل قايتارىلىپ التىعانعا دەيىن مەن ئوز قولباشلىمىمدا
اسكەرى بولىمدەرمە سوۋەت وداعىنىڭ، امەرىكانىڭ، انگليانىڭ
ارمىيالارىمەن ۇشتاسا وتىرىپ، جاۋعا قارىسى تاباندىلىقپەن شاپۇل
جاساۋدى بۇيىرا بەرمەن. مەن سىزگە مىنانى مالىمدەيمىن: مەن
وتانىل اشكەرى اداممىن، مەن وسىلاي ىستەمەي تۇرا المايمىن.
جوعارىداغلارعا تەزىرەك جاۋاپ قايتارۋىڭىزدى سۇرايمىن.

ەسكەرتۈلەر

① وسى تومدامى «جىالڭجىەشى شىكى سوغىسى قوزعاۋدا»نىڭ ①
ەسكەرتۈنە قاراڭىز.

② 19 ازات رايون - شانشى - گانسۇ - نىڭشيا، شانشى - سويۋار،
شانشى - چاچار جىبىي، جىبىي - رىجى لياۋنيڭ، شانشى - جىسى - جىسار،
جىبىي - شاندۇڭ - جىنان، سولتۇستىك جياڭسۇ، ورنى جياڭسۇ، وڭۇستىك

جياڭگۇ، خۇايجىڭ سولۇستىگى، خۇايجىڭ وڭتۇستىگى، ورتا 'نخۇي، دىياناۋ، خۇنان - خۇبېي - جياڭشى، خۇبېي - خىنان - 'نخۇي اران رايوندارى جانە شاندىڭداي، جىجياڭداي، گۇاڭدۇڭداي، خىنانداي ازات رايوندار.

⑤ جاپونىيا ۋەكىلىتى 1945 - جىلى 8 - ايدىڭ 10 - كۈنى سوۋەت وداعى، جۇڭگو، امېرىكا جانە انگىلىيەلەرنە تىزە بۇگەتىندىگىن بىلەن بىرلىككە كىرىدى. 4 - مىڭ ۋەكىلىتىنىڭ 11 - كۈنىگى جاۋاپ خاتىسى: «جاپونىيىنىڭ بارلىق قۇرلىق ارمىيە، تەڭىز ارمىيە، ۋە ارمىيە داڭجۇيەلەرى جانە ولاردىڭ قاراۋىنداعى ئارلىق اسكەرى بولىمىز (مەيلى ول قايدا تۇرغان بولسۇن)»، «شۇنىڭ قىممەتلىرىنى توقتاتىپ، قارۋ جارقاسىنى تاپسىرىپ تەرىۋى» كەرەك، دەپ بەلگىلەنگەن.

⑥ گانگۇن نىڭسى سول كەزدە جاپونىيىنىڭ جۇڭگوغا شاتىقىلىق ھاسات كىرگەن ارمىيىسىنىڭ رۇڭسلىڭىگۇانى بولاتتىن. جۇڭگو رۇڭسلىڭىنىڭ گانگۇن نىڭسىغا تۇسىرگەن بۇيرىقى مىناداي: «(1) جاپونىيا ۋەكىلىتى يوتىدام شۇانىيىنىڭ بەلگىلەمەلەرىن رەسمىي قابىلداپ، تىزە بۇگەتلىك دىگىن خىياللايدى. (2) «سىز ئۆز قولىشىڭىزداي ئارلىق اسكەرى بولىمىز دىگىنىزگە بارلىق اسكەرى قىممەتلىرىنى توقتاتىپ، جۇڭگو ازات رايوندارىنداعى 8 - ارمىيىنىڭ، جاڭا 4 - ارمىيىنىڭ جانە خۇانداعى جاپون بېقىنىشلارغا قارسى زۇڭتۇڭىنىڭ بۇيرىقىنى كۈتىپ، گومىنداڭ ۋەكىلىتى ارمىيىسىنىڭ قورشاۋىنداعى اسكەرلەرنىڭىزدەن باسقۇچلارنىڭ بىزگە تىزە بۇگەتلىك بۇيرىق تۇسىرۋىڭىز كەرەك. (3) تىزە بۇگەتلىك سىزنىڭ جۇڭگوغا خۇايجىڭداي جاپون ارمىيىسى سىزدىڭ بۇيرىقىڭىز بويىنشا شىيا سۇندىڭ جياڭجۇنىڭ 8 - ارمىيە تۇرغان قۇيىڭ رايونىغا ۋاكىل جىبەرىۋى ارىقلى نىيە رۇڭجىن جياڭجۇنىڭ بۇيرىقىنى قابىلداستىن؛ خۇاندۇڭداي جاپونىيا ارمىيىسى جاڭا 4 - ارمىيىنىڭ جۇڭجۇ تۇرغان تىيانشاڭ رايونىغا سىزدىڭ تەكلىپى ۋاكىل جىبەرىۋىڭىز ارىقلى چىن يى جياڭجۇنىڭ بۇيرىقىنى قابىلداستىن؛ خۇبېي، خىنان ۋەكىلەرىنىڭى جاپون ارمىيىسى

“سىزدىڭ بۇيرىڭىز بويىنشا ۋۇخانداعى ۋاكىلىڭىزدىڭ جاڭا 4-ارمىيانىڭ 5-شىسى تۇرغان داپپەشان رايونىغا بارۋى ارقلى لى شېننىان جياڭ-جۇنىڭ بۇيرىغىن قاپلىداسىن؛ گۇاڭدۇڭداعى جاپون ارمىياسى “سىزدىڭ كۆرسەتۈڭىز بويىنشا گۇاڭجۇۋداعى ۋاكىلىڭىزدىڭ خۇانانداعى جاپون باسقۇنچىلارغا قارشى زۇڭتۇڭىڭىزنىڭ دۇڭگۇان رايونىغا بارۋى ارقلى زىڭ شىڭ جياڭجۇنىڭ بۇيرىغىن قاپلىداسىن. (4) خۇايبىداعى، خۇادۇڭداعى، خۇاڭدۇڭداعى جانە خۇانانداعى بارلىق جاپون ارمىياسى (گومىنداڭ ارمىياسىنىڭ قورشاۋىنداعى جاپون ارمىياسىنان باشقا) بارلىق قارۇ-چاراقبارىن، مۈلىك-ماتەريالدارىن ۋاقىتتا قوزغىماي ساقلاپ تۇرۇ، وزدەرىنىڭ تىزە تۇڭۇن ارمىيىسىز قاپلىداعانغا دەيىن بېقىلماي كۈتىپ تۇرۇ. 8-ارمىيە مەن جاڭا 4-ارمىيەدەن خۇانانداعى جاپون باسقۇنچىلارغا قارشى زۇڭتۇڭىڭىزدەن باشقالارنىڭ بۇيرىغىن قاپلىدماۋى كەرەك. (5) خۇايبىداعى، خۇادۇڭداعى، ئىرېلاندا، سوعىسى كەمەلەرى مەن پاراخوتتار تۇرغان جەرىمەن قورغالىسى، “سراق خۇاڭجاي مەن بوخاي مەڭزەرىنىڭ جۇڭگوغا قاراسى جەن-لارنىداعى سوعىسى كەمەلەرى مەن پاراخوتتار لىانيۇنگاڭغا، چىڭداۋغا، ۋېنچاۋغا، تياڭجىڭگە توپتالسىن. (6) بارلىق مۈلىكەر مەن جىدىقار بۇلدۇرۇلمەس. (7) جوعارىداعى بۇيرىقتاردىڭ اتقارىلۇشى “سىز مۇلدە جاۋاپتىسىز جانە “سىزدىڭ قولىڭىزدا بولمىغان خۇايبىدا، خۇادۇڭ، خۇاڭدۇڭدا جانە خۇاناندا تۇرغان جاپون ارمىياسىنىڭ جىمچۇڭگۇاندارى دا مۇلدە جاۋاپتى.”

(8) نېمىتىس سول كەزدە امېرىكانىڭ تىنىق مۇھىت جىياندۇيىنىڭ جانە تىنىق مۇھىت سوعىسى رايونىنىڭ زۇڭلىڭى بولاتتى.

جياڭ جيه شى مالىمدەمەشسىنىڭ تانخۇاسىنا باعا*

(1945 - جىلى 8 - ايدىڭ 16 - كۈنى)

جياڭ جيه شىنىڭ مالىمدەمەشسى 15 - كۈنى تۇستەن كەين
چۇڭچىڭدە ئىشلىەردى قابىلداۋ ماجىلىسىندە جياڭ جيه شى ۋىيۇاد -
جاڭنىڭ خۇدى زۇڭسلىڭگە تۇسرگەن بۇيرىمىنا گۇڭچايداڭ قايشى
كەلدى دەيتىنى جونىندە سويلەي كەلىپ: «ۋىيۇانجاڭنىڭ بۇيرىمىنا
بويسۇنۇ شارت»، «قايشى كەلۈشلىر حالقتىڭ ورتاق جاۋى بولادى»
دەدى. شىنخۇاشى ئىشسى بىلاي دەپ سەپتەيدى: مۇنىڭ ۇزى
جياڭ جيه شىنىڭ اشقتان - اشق قاققان جالپى بەتتىك شىكى
سوعىس دابىلى. جياڭ جيه شى 11 - كۈنى ۇلتقا وپاسزدىق جاساعان
بۇيرىق جاريالاپ، جاپون قاراقشالارىن بىرجولانا جويۇ كەزەڭىندە
8 - ارىيا مەن جاڭا 4 - ارىيانىڭ جانە بارلىق حالقتىق ارىيانىڭ
جاپون ارىياسىمەن سوعىسۇنا، قۇرشاق ارىيامەن سوعىسۇنا تىيم
سالىدى. بۇل بۇيرىقتى، ارىنە، قابىلداۋعا مۇلدە بولمايدى جانە

* نۇل - ماۋ زىدۇڭ جولداس شىنخۇاشى ۇش جازعان يىڭلۇن.

مۇلىدە قابىلداماۋ كەرەك. سونان سوڭ جياڭ جىيەشى *وزىنىڭ مالىمىدە مەشىسى ارڧىلى جۇڭگو خالقىنىڭ ارىياسىن «خالىقتىڭ ورتاق جاۋى» دەپ جاريالادى. مۇنىڭ *وزى جياڭ جىيەشىنىڭ جۇڭگو خالىقنىڭ شىكى سوعىس جاريالاندىن كورسەتەدى. جياڭ جىيەشىنىڭ شىكى سوعىستىق قاسكۇنەمدىگى، ارينە، 11- كۇنگى بۇيرىمىنان باسالپ وتىرعان جوق، بۇل ونىڭ جاپون باسقۇنشىلارنىڭ قارسى 8 جىلدىق سوعىس بارىسىنداغى دايدەكتى جوسپارى. وسى 8 جىل شىندە جياڭ جىيەشى 1940- جىلى، 1941- جىلى جاھە 1943- جىلى گۇڭچايداڭغا قارسى *ۇش رەت كەڭ كۆلەمدى تولقىن * قورعادى. وسىنىڭ *اي- فايسىسىن دا *ۇلعايتىپ، بۇكىل مەملەكەت كۆلەمىندىك شىكى سوعىسقا ايسالدىرماق بولدى، تەك جۇڭگو خالىقىنىڭ جاھە وداقاس ەلدەر قايراتكەرلەرىنىڭ قارسى تۇرغاندىن *ا جۈزەگە اسرا المادى، بۇل جياڭ جىيەشىنى قاتتى قۇسالدىردى. سونىڭ *ۇشىن، جياڭ جىيەشى بۇكىل مەملەكەت يويىنشا شىكى سوعىس قوزعاۋ *اقتىن جاپون باسقۇنشىلارىنا قارسى سوعىس ايانغاننان كەيىنگى مەزگىلگە وزگەرتۈگە *ماجبۇر بولدى، *سوينىپ، وسى ايدىڭ 11- كۇنگى بۇيرىق پەن 15- كۇنگى نانخۋانى ورتاقا شىعار- دى. جياڭ جىيەشى شىكى سوعىس قوزعاۋ *ۇشىن الۋان *تۇرلى سوزدەردى، ماسەلەن، «جات پارنىا»، «ساتقىن پارنىا»، «ساتقىن ارىيا»، «بۇلىكشى ارىيا»، «ساتقىندار رايونى»، «باندىلار رايونى»، «اسكەري بۇيرىق پەن اكىمشىلىك بۇيرىققا بويسۇنبادى»، «فەودالدىق گىجۇي تۇدىردى»، «جاپون باسقۇنشىلارنا قارسى سوعىسقا بۇزغۇنشى- لىق جاسادى»، «مەملەكەتكە زيانكەستىك ىستەدى» دەيىندەردى، سونداي- اق جۇڭگودا بۇرىن «گۇڭچانداڭدى جويۇ» عانا بولعان،

«ئىشكى سوعىس» بولماغان، سوندىقتان دا «ئىشكى سوعىس» نىڭ تۋۋى مۇمكىن ەمەس دەيتىندەردى، ئاغى-ئاعىلاردى ويلاپ ئاپتى. بۇل جولى ەرەكشەلەۋ بولغانى «ئالىقتىڭ ورتاق جاۋى» دەگەن جاڭا ئېر سوزىنىڭ قوسىلعاندىمى بولدى. ئېراق ادامدار بۇل ئاپقىر-لىقتىڭ اقماقتىق ەكەندىگىن سەزە الادى. ويتكەنى جۇڭگودا «ئالىقتىڭ ورتاق جاۋى» دەلىنسە بولغانى، مۇنىڭ كىمگە قاراتىد-ئاندىمىن اركىم-اق بىلەدى. جۇڭگودا سونداي ئېر ادام بار، ول سۇن جۇڭشانىڭ سانمىنچۇيىنە جانە 1927 جىلىمى ۇلى گىمىڭگە وپاسىزدىق جاسادى. ول جۇڭگو ئالىقنى 10 جىلدىق ئىشكى سوعىسنىڭ قان تەڭزىنە يەنەرب قۇسىردى، سويتىپ، جاپون خىيانگەرلىگىنىڭ شېقىنىشلىمىنى تۇدۇردى. ونان سوك ول ەس-تۇسىنەن اداسىپ ئېر ئوپ ادامىن باستاپ زىتا جونەلدى دە، خىيلۇڭجياڭنان شەگىنگەن ئويى گۇيجوۋ ولكەسىنە ئېر-اق باردى. ول قول قۇسىرىپ شەتە قاراپ ئۇردى، جەڭستى كۇتىپ وتىردى. ال جەڭس كەلىپ ەدى، ول ئىشاڭداي باسىپ ئانچىڭگە قايتا ورالۇ ئۇشنى، ئالىقتىڭ ارىمىغا «ئاپچىلماي بۇيرىق كۇتۇ» دى ئاپسىردى، جاۋلار مەن ساتقىندارغا «ئاۋىپسىزدىكتى سافتاۋ» دى ئاپسىردى. تەك وسىلار ايتىلسا بولغانى، جۇڭگو ئالىقى ونىڭ خياڭ جىيەشى ەكەننى بىلە قويايدى. جياڭ جىيەشى وسىنىڭ ئبارىن سىتەپ وتىرعاندا، ول ئالىقتىڭ ورتاق جاۋى ما، ەمەس پە دەگەن ماسەلەدە ئالى دە تالاس بار ما؟ تالاس بار. ئالىق: يا، ئالىقتىڭ ورتاق جاۋى دەيدى. ئالىقتىڭ ورتاق جاۋى: ەمەس دەيدى. تەك وسى تالاس قانا بار. ئالىق بۇقاراسى اراسىندا مۇنداي تالاس بارغان سايىن ازايىپ كەلەدى. فازىر ماسەلە ئولىپ وتىرعانى، ئالىقتىڭ وسى ورتاق جاۋىنىڭ ئىشكى

سوعىس قوزغاماق بولغاندىمى. خالىق نەستەۋى كەرەك؟ شىنخۇاشى ئىشلىشى بىلەن دەپ سەپتەيدى: جياڭ جىيەشنىڭ شىكى سوعىس قوزغاشىغا قاراتا جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ قولدانغان باغىتى ئىقن جانە داپەكتى، اتاپ ايتقاندا، شىكى سوعىسقا قارسى تۇرۇ. جاپون جيانگەرلىكى جۇڭگوغا شاپقنشلىق جاساپ كىرە باستان كەزدىڭ وزىندە-اق، جۇڭگو گۇڭچانداڭى شىكى سوعىستى توقتاتىپ، بىرلىگىپ سىرتقى جاۋغا قارسى تۇرۇدى تالاپ ەتكەن بولاتىن. سونىمەن قاتار 1936- جىلدىن 1937- جىلغا دەيىن عاجايىپ نىرسىشاڭدىقتار كۆرسەتىپ، ئوز قۇاتاماسىن جياڭ جىيەشكە ئاجىزى تۇردە قابىلداتتى، سونىمەن جاپون باسقنشىلارنى قارسى سوعىس جۈزەگە استى. جاپون باسقنشىلارنى قارسى 8 جىلدىق سوعىس بارىسىندا، جۇڭگو گۇڭچانداڭى شىكى سوعىس جاۋىپنە تىم سالۋغا خالىقتى وياتۇدى ئىردە "بىر رەت بوساڭسىپادى. بىلىتىردان بەرى، گۇڭچانداڭ اسرەسە جياڭ جىيەشنىڭ جاپون باسقنشىلارنى قارسى سوعىس اياقتاي سالىسىمەن بۇكىل مەملەكەت بوينشا شىكى سوعىس قوزغاۋ ئۇشىن ازىرلەگەن زور قاسكۇنەمدىگىن كۆرسەتۋ ارقىلى ادامداردىڭ نازارىن قاينا- قاينا اۋدارىپ وتىردى. گۇڭچانداڭ دا بەينە جۇڭگو خالىقى جانە جۇڭگونىڭ بەيىتتىشلىگىنە نازار اۋدارىپ وتىرعان بۇكىل دۇنيە "جۈزى قايرائىكەرلەرى سياقتى، جاڭا شىكى سوعىستى اپات دەپ سانايدى. "بىراق گۇڭچانداڭ شىكى سوعىسقا تىم سالۋغا "الى دە بولادى جانە تىم سالۋ ئىس دەپ قارايدى. گۇڭچانداڭنىڭ بىرلەسكەن ۇكىمەت قۇرۇدى قۇاتتاۋى شىكى سوعىسقا تىم سالۋ ئۇشىن بولىپ وتىر. قازىر جياڭ جىيەشى بۇل قۇاتتامادان باس تارتىپ، شىكى سوعىستى ئىيىپ كەتسە بۇرق ەتە تۈسەتس خالىگە

كەلتىردى. الايدا، جياڭ جيه شىنىڭ بۇل ايلاسىنا تىيىم سالىۋىدىڭ شاراسى ابدەن بار. خالىقتىڭ دەموكراتىيالىق كۈشتەرىن باتىل، جەدەل ۋازى كۈش سالا ۋوسىرۇ، خالىق ارقىلى جاۋ قوللىنداعى ۋىرى قالالاردى ازات ەتۋ جانە جاۋلار مەن قۇيرىشاقتاردى قارۋسىز- داندىرۇ، ەگەر زالىمدار مەن خالىق جاۋلارنىڭ خالىققا شاپۋىل جاساۋعا باتىلى باراتىن بولسا، ۋوزىسىزدى قورعاۋ مايدانلىرىدا تۇرىپ، ولارعا باتىل قايتارما سوققى بەرۇ، ۋسويتىپ، شكى سوعىس قوزعاۋىشلاردىڭ قۇلىق- سۇمدىن نىسكە اسىرتىپاۋ. شارا دەگەن مەنە وسى، بىردەن- ۋىر شارا دا وسى. شىنچۋاشى ۋىلىشى بۈكىل جۇڭگو مەن بۈكىل دۇنيەنى وسىنداي بارىپ تۇرغان جالمان، بارىپ نۇرغان ارسىزدىق ساندىراققا قارىسى تۇرۇعا شاقىرادى. بۇل ساندىراقتار. جياڭ جيه شى جۇڭگو خالىقنىڭ جاۋ قوللىنداعى ۋىرى قالالاردى ازات ەتۋىنى تىيىم سالىپ، جاۋلار مەن قۇيرىشاقتاردى قارۋسىزداندىرۇسا جانە دەموكراتىيالىق ساياسى ورناتۋىد تىيىم سالىپ، ونىڭ ورنىنا ۋوزى سول ۋىرى قالالارعا بارىپ، جاۋلار مەن قۇيرىشاقتاردىڭ ۋستەمدىگىگە ەمۇراگەرلىك ەتسە (ونى بۇلدىرمەي)، جۇڭگودا شكى سوعىستان ساققانۇعا بولادى دەگەندىك. شىنچۋاشى ۋىلىشى بىلاي دەپ ەسەپتەيدى: مۇنىڭ ۋوزى ساندىراق، بۇل ساندىراق جۇڭگو خالىقنىڭ ۇلتتىق مۇددەسى مەن دەموكراتىيالىق مۇددەسىنە كوپە- كورنەۋ قايشى كەلىپ قانا قويماي، سونىمەن بىرگە جۇڭگونىڭ تايان زامان تاريخىنداعى بارلىق فاكىتلەرگە دە نىسكەلەي قايشى كەلەدى. مىنانى ماڭگى ەستە ساققانۇ كەرەك: جياڭ جيه شى خۇرگىزگەن 1927- جىلدىن 1937- جىلعا دەيسىڭكى 10 جىلدىق شكى سوعىس ۋىرى قالالار گۇڭچانداڭنىڭ قوللىندا بولپ، جياڭ

جىيەشنىڭ قولىدا بولماغاندىن مەس، "دال مۇنىڭ كەرسىنىشە، 1927-جىلدىن قازىرگە دەيىن "ئىرى قالالاردىڭ بارلىقىنىڭ دا گۇڭچانداڭنىڭ قولىدا بولماي، جياڭ جىيەشنىڭ ئەمەسە جياڭ جىيەشى جول بەرىپ وتىرعان جاپوندىقتاردىڭ جانە سائىقىنداردىڭ قولىدا بولپ كەلگەندىگەن بولدى، "دال وسلاي بولغاندىقتان، شىكى سوعىس بۇكىل ەل كۈلەمىدە 10 جىل بويى جۇرگىزىلدى جانە "ئىشئارا جەرلەردە قازىرگە دەيىن جۇرگىزىلۇدە. مىنانى ماڭگى ەستە ساقتاۋ كەرەك: 10 جىلدىق شىكى سوعىسنىڭ ئوقتان-لىۋى، جاپون باسقىنشىلارنى قارسى سوعىس بارىمىدا گۇڭچانداڭغا فارسى "ۇش رەتكى تولقىنىنىڭ جانە باسقا دا سانسىز سوعىسنى اراندا تۇشلىقئىلاردىڭ (جياڭ جىيەشنىڭ تايانچى شانسى-گىنسۇ-نىڭشيا شەگارا رايونىنىڭ وڭتۇستىگىنەن سۇغاناقىنىق جاساپ كىرۋى قىياسى) دەيىنگى) تىلۋى جياڭ جىيەشى كۇشنىڭ قۇدىرەتى بولغاندىن مەس، "دال مۇنىڭ كەرسىنىشە، جياڭ جىيەشى كۇشنىڭ شياڭدۇبىلى تۇردە قۇدىرەتتى بولا الماي وتىرعاندىن، گۇڭچانداڭ مەن خالىق كۇشنىڭ شياڭدۇبىلى تۇردە قۇدىرەتتى بولپ وتىرعاندىن بولدى. 10 جىلدىق شىكى سوعىس بۇكىل ەلىمىزدەگى بەيىتتىلىكتى كۈكسەيتىن، سوعىستان قورقاتىن بارلىق ادامداردىڭ ۇندەۋمەن (مىسالى، بۇرنى "شىكى سوعىستى ئوقتا تۇلىكەن وداعى"نىڭ^③، تاغى-تاغىلاردىڭ ۇندەۋى) بوقتاعان جوق، قايتا جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ قارۋىلى تالاپ قويغاندىن جانە جاڭ سۇەلباڭ، ياڭ جۇچىڭ باشلىمىدىن تاغى دۇكىي ارمىياسى مەن شىيىي ارمىياسىنىڭ قارۋىلى تالاپ قويغاندىن بولماي. گۇڭچانداڭغا فارسى "ۇش رەتكى تولقىن مەن باسقا دا سانسىز

سوعىسىق ارانداتۇشلىقتار گۇڭچاندانگنىڭ شەكسىز چول بەرۋىمەن جانە بويىسۇنۇمەن توپناريلغان چوق، قايتا گۇڭچاندانگنىڭ «بىرەۋ بىزگە سوقتىقپاسا، بىز دە وعان سوقتىقپايمىز؛ بىرەۋ بىزگە سوقتىقسا، بىز دە وعان سوقتىمامىز»^④ دەگەن ۋىزىن ۋىزى قورغاۋ سىندى فانانگ پوزىتسىيانى بەرىك ۇستاعاندىغان توپتارىلىدى. ەگەر گۇڭچاندانگ مۇلدە كۇشىز، مۇلدە جىگەرسىز بولغان بولسا، ۇلت پەن حالقىنىڭ مۇددەسى چولنىدا سوگىا دەيىن كۇرەسپەگەن بولسا، 10 جىدىق شىكى سوعىس قايتىپ اياقتار ەدى؟ جاپون باسقىنىشلارب فارسى سوعىس قايتىپ باستالار ەدى؟ باستالغان كۇنىنىڭ وزىندە دە بۇگىنگى جەڭسىكە دەيىن قايتىپ جۇرگىزە بەرۋىگە بولار ەدى؟ حياڭ سەشەنر كۇنى بۇگىنگە دەيىن بەيىعام ۋەمىر سۇرۇپ، الدىڭمى شەپەن سونىناما شالعاي تاۋ قويماۋىندا جاتىپ الپ، نۇپرىق، تانچۇا دەيىنىندەرىن قايتىپ جاريالاي الار ەدى؟ جۇڭگو گۇڭچاندانگى شىكى سوعىسقا باتىل قارسى تۇرادى. «شىكى بەيىن جاعدايدى شى مانىندە ورناتۇ»، «ۋاقتشا ۇكىمەت قۇرۇپ، خالىق اراسىنداى بارلىق دەموكراتىلارنىڭ ۋاكىلدەرىن وعان كەڭىنەن فاناسىرۇ، سونىمەن قاتار خالىقنىڭ يراداسا جاۋاپتى بولاتىن ۇكىمەتنىڭ ەرىكتى ساپلاۋ جولىمەن قۇرىلۇن مۇمكىندىكتىڭ بارىنشا تەزدە تۇدى شىايى قامتاماسىز ەتۇ»، بۇل — سوۋەت وداعى، امەرىكا جانە انگىيا ەلدەرىنىڭ قىرىمدا ايتقان سوزدەرى^⑤. جۇڭگو گۇڭچاندانگى وسى قۇتتامادا، اناپ ايتقاندا، «بىرلەسكەن ۇكىمەت» جونىندەگى قۇتتامادا بەرىك تۇرۇپ كەلەدى. بۇل قۇتتاماسىكە اسا، شىكى سوعىسقا نىيىم سالۋعا بولادى. ونىڭ شارتى بىرەۋ: كۇش بولۇ كەرەك. بۇكىل خالىق نىتساقىتاسىپ، ۇز كۇشىن ۇلعاينسا، شىكى

سوعسقا تېم سالۇعا بولادى.

ەسكەرتۈلەر

① ھىيالى جەھەتتىكى گۇڭچانداڭغا قارىسى قوزغالغان ئۇش رەتتىكى كەڭ كۆلەمدى تولىقىنىڭ يارىسى تۇرالى وسى تاڭدامالى شىعارمالاردىڭ 3- تومىندامى «گومىنداڭ جۇڭياڭنىڭ 11- جالپى مەھسۇسى مەن 3. كەزەكتى گومىن سانجىڭجۇيىدىڭ ەكشى مەجلىسىنە دەگەن شىعارماغا قاراڭىز.

② 1945- جىلى 7- ايدا گومىنداڭ ارمىياسىنىڭ شانشى- گاسۇ. بېڭشا شەگارا رايونىنىڭ گۇانچۇڭ فېنچۇيىدەگى چۇخۇا، شوسى، ياۋشېن سىياقتى اۋداندارغا نۇتقىلدىن شاۋىل جاساۋ وقعايسى ايسىپ وتىر. وسى تومدامى «چاپون باسقىشالاردا قارىسى سوعسى جەڭسىكە جەڭكەسەن كەيتىڭى جاعداي حانە بىزدىڭ باغىنىمىز» دىڭ ەسكەرتۈسە قاراڭىز.

③ «شكى سوعىستى توقتانۇ ۇلكەن وداعى» - 1932- جىلى 8- ىدا شاڭخەيدا قۇرىلغان، ول كوپىنەسە كەيپىر «ئۇرچۇاريا ادمدارىن ۇيىمداشقان. ولار «شكى سوعىستى توقتاتىپ، بىرىگىپ سىرتقى جۇدەڭ قورلاۋدا قارىسى تۇرۇ» دى قۇتاتايىن شۇايان حاريا لاغان.

④ وسى تاڭدامالى شىعارمالاردىڭ 2- تومىندامى «جۇڭياڭشىنىڭ، ساۋداڭسباۋ، شېمىنباۋ گازەتتەرىنىڭ تىلىشلەرمەن اڭگىمە» دەگەن شىعارماغا قاراڭىز.

⑤ بۇل سوزدەر 1945- جىلى 2- ايدىڭ 11- كۈنى سوۋەت وداعى، امەرىكا حانە اڭگىلىا ەلدەرىنىڭ قىسىم (يالتا) مەجلىسى جارىماسىن اىلغان.

جۇڭگۇڭ جۇڭياڭنىڭ گومىنداڭمەن بەيىتتىشلىك كەلىسىوز جۇرگىزۋ جونىدەكى ۇقتىرۋى*

(1945- جىلى 8- ايدىڭ 26- كۈنى)

ھاپور قاراقشالارىنىڭ تەز تىزە بۇگۈى تۇتاس ھاعدايدى
وزگەرتتى. ھياڭ جىەشى تىزە بۇگۈدى قابىلداۋ ۇقىمى لۇڭدۋانداپ
الدى، ۇرى قالالار مەن ماڭزدى قاتناس جولدارى ۋاقىنسا (ۇىر
مەزگىل) سىرگە ۇتان بولمايدى. ۇىراق ۇۋابىي جافتا ۇىز ۇالى دە
كۇش سالا تالاسۇمىز كەرەك، تالاسپەن الا الاتىندارىمىزغا بار
كۇشپەن تالاسۇمىز ۇىسى. ەكى اپتادان بەرى، ارىيامىز ۇلكەندى-
كىشىلى 59 قالا مەن ۇلان-بايتاق اۋىل-قىستاقئاردى قايتارىپ

* نۇل — ماۋزىدۇڭ جولداس جياڭ جىەشمەر نەيىتتىشلىك كەلىسىوزىن
جۇرگىزۋ ۇىس چۇڭچىڭگە بارۋدان ەكى كۈن ىلگەرى جۇڭگۇڭ
جۇڭياڭ ۇىس ازىرلەگەن پارتىيا ىسەنە ۇقتىرۋ. سوككۇر گۇڭچىچانە
داڭى مەن قاللىق جۇڭگو ھالى جياڭ جىەشمىنىڭ ىشكى سومىسىق
ۋىسكۈنەمدىگە باتىل قارسى دۇرىپ ونىرعاندىقتان، سونداي-اق

الدى، بۇرىنقىسىمەن قوسىپ سەپتەگەندە، قالا سانى 175 بولدى دا،
 ۇلى جەڭسىكە قول جەتتى. خۇايسى جاقتا ارىمازىدنىڭ ۇيىچايۋىي،
 يانتاي، لۇڭكۇۋ، يىدۇ، زىچۇان، ياڭليۋچىڭ، بىكچى، بو-اي،
 جاڭجياكوۋ، جىنيڭ، فىڭجىن سىياقتى جەرلەردى قايتارىپ الىپ،
 خۇايبىدى "دۇر سىلىكىندىرۋى، ونىڭ ۇستىنە سوۋەت وداعى ارىماسى
 مەن موڭغۇلىا ارىماسىنىڭ ۇلى قورغانغا دەيىن جەتۋدەگى ايىنى
 پارلىمازغا ئىمدى جاعىداي جاسادى. بۇدان بلای ئىر مەزگىل
 ۇزدىكىسز شابۇل حاساپ، بىيىڭ سۇيۇان تەمىر جولىنىڭ ئويى،
 دىۋۇڭ- پۇخوۋ تەمىر جولىنىڭ سولتۇستىك بولەگى، خىڭدىڭ -
 تاييۇان، دىجوۋ- شىجياخۇاڭ، بايگۇي جىنچىڭ، داۋكوۋ چىڭخۇا
 تەمىر جولىدارىن مۇمكىندىكىتىڭ بارىنشا تارتىپ الۋ، بىيىڭ -
 لياۋنيڭ، بىيىڭ - خانكوۋ، تيانجىن - پۇكوۋ، چىڭداۋ - جىيان،
 لۇڭ - هاي، شاڭخاي نانچىڭ تەمىر جولىدارىن كەسىپ تاساۋ، يەلەپ
 نۇرۇغا بولاتىندارىنىڭ بارىن يەلەپ تۇرۇ كەرەك، ۋاقىنشا بولسا دا
 مەيلى. سونىمەن قاتار قاجەتتى كۇش جۇمىساي وتىرىپ، اۋىل -

امەرىكا جيانگەزلىگى سول كەزدە دۇنيە جۇزىدەگى دەموكراتىيالىق
 جۇرتلىق پىكىرىنىڭ جىالە جىەشلىك شىكى سومىستىق ساپاساتى
 جانە دۇسايلىق ساپاساتىا بىردەي قارسى بولۇمان جۇرەكسىنىپ
 وتىرىدىقتان، جىالە جىەشى 1945 - جىنى 8 - ايدىڭ 14 -، 20 - جانە
 23 - كۇندەرى "ۇش رەت دىيانباۋ جولىداپ. ماۋزىدۇلۇڭ جولىداستى
 چۇڭچىڭگە بارىپ، بەيىتشىلىك كەلسوزىن جۇرگىزۋگە شقىردىن
 ەدى، امەرىكالىق سول كەزدە جۇڭگودا تۇراتىن داشىسى ەدىلى دە
 8 - ايدىڭ 27 كۇنى وسى جۇمىسپەن يان انغا كەلگەن بولانس.
 جۇڭگو كۇڭچانداڭى مۇمكىندىكىتىڭ ئارىشا بەيىتشىلىكى قوعا

قىساقشاردى جانە ايماقىق، اۋداندىق قالالاردى، شاعىن قالاشقا-
تاردى مۇمكىندىكتىڭ بارىشا كوپتەپ يەلەۋ كەرەك. مىسالى، جاڭا
4-ارميا نانجىڭ قالاسى، تايچوۋ كولى، تيانمۇشان تاۋى ارالىقى-
داعى كوپتەگەن اۋداندىق قالالار مەن چاڭجياڭ-خۋايجى ارالىقى-
داعى كوپتەگەن اۋداندىق قالالاردى الدى، شاندىۋڭداعى اسكەرى
بولمىدەرىمىز تۇتاس جىياۋدۇڭ جارتى ارالىق الدى، سانشى-
سۈيۋانداعى اسكەرى بولمىدەرىمىز بىيىڭ-سۈيۋان تەمر جولنىڭ
وڭتۇسى مەن سولتۇسىنىڭ كوپتەگەن قالالاردى الدى،
سۈيىنپ، نونەنشە جاقسى جاعداي جاسادى. شاپۇلىدى ئاعى
ئىر مەرگىل جۇرگىزەتىن بولساق، پارتىيەمىز چاڭجياڭنىڭ تومەنگى
اعارى سولتۇسىنىڭ، خۋايجى وزەنىنىڭ سولتۇسىنىڭ وڭىرىنىڭ،
شاندىۋڭنىڭ، خېيىدىڭ، سانشىدىڭ، سۈيۋاننىڭ نامى كوپ
بولەگەن، رىجى، چاچار ولكەلەرىمىز تۇتاسمەن جانە لياۋنىڭ
ولكەسىنىڭ بىر بولەگەن يەلەۋى مۇمكىن.

قازىر سوۋەت وداعى-امەرىكا جانە انگىلىيەلدەرى تۈگەلدەي

كەلتىرۋ ۇشىن، سونداي-اق نەيىتىلىكى قولغا كەلتىرۋ بىرىسدا
امەرىكا جيانگەرلىكى مەن جياڭجەشىنىڭ ئاغىز بەت-بەينەسىن
اشكەرەلەپ، قالىڭ خالىقتى ئىتتاقلاستىرۋا، تارىيەلەۋگە ئىمىدىك
جاساۋ ۇشىن، ماۋزىدۇڭ، جوۋ ئىلاي، ۋالترەمى جوسداستاردى
چۇڭچىڭگە جەرىپ، گومىنداڭمەن نەيىتىلىك كەلىسوزىن جۇرگە-
رۋدى ۇياردى. ماۋزىدۇڭ سولدىسى ازىرلەگەن نۇل ۇقىرىۋدا
جاپونىا تىزە نۇككەندىگىن جارىيالاھانان كەينىگى ەكى ايتا ئىشىدەگى
جۇڭگو جاعدايسىنىڭ دامۇشا ئالداۋ جاسالدى؛ جۇڭگۇلۇ جۇڭگىنىڭ
نەيىتىلىك كەلىسوز جۇرگىزۋ جولىدەگى باعىتى، كەلىسوز

جۇڭگو شىكى سوعىسىن قۇتپا مايدى^④، ونىڭ ئۇستىنە پارتىيىمىز
بەيىتتىشلىك، دەموكراتىيە، نىتىماقتىلىق دەگەن ئۇش زور ئۇراندى^⑤
ورتاقا قويدى، سونداي-اق نىتىماقتاسا وتىرىپ، مەملەكەت قۇرۇدىڭ
كەلەلى جوسپارى جونىدە خىياڭ جىيەشمەن كەگەسۇ ئۇش،
ماۋزىدۇڭ، جوۋىنلاي، ۋاڭ روڧىي جولداس تاردى جۇڭجىڭگە جىبەر-
كەلى وتىر، جۇڭگو كەرتارتىپاشلارنىڭ شىكى سوعىستىن قاسكۇنە-
دىكى سانسىزدىككە ئۇشراي بەرۋى مۇمكىن. گومىنداڭ شاڭخاي،
نانجىڭ سىقىلدى جەرلەردى العاننان، تەڭىز جولداس نۇناسىر-
عانار حانە جاۋدىڭ قارۋىن تاپسىرىپ العاننان، قۇرشاۋ ارىيىسى
وتكىزىپ الپ وزگەرتىپ قۇرعاننان كەيىن ئوز ورنىن بۇرىنىمىسا
قاراعاندا كۇشەيتتى، بىراق ئالى دە جارىسى سان جەردەن تەسلىپ
وتىر، شىكى قايشىلىقتاردى ەراپايسىز كوپ، قىينىشلىقى توتەننە ئۇر.
شىكى-سىرتقى قىسىم استىندا، گومىنداڭنىڭ كەلسىسوزدەن كەيىن
پارتىيىمىزدىڭ ورنىن شارقتى تۇردە موينىنداۋى، پارتىيىمىزدىڭ دا
گومىنداڭنىڭ ورنىن شارقتى تۇردە موينىنداۋى، ئويىنىپ، ەكى

بارىسىدا كەيىر حول بەرۋىلەردىڭ بولاتىدىمى، سونداي-اق كەلسە-
سوز ناتىجەسىدە تۇملۇ مۇمكىندىكى بار ەكى ئۇرلى جاعايدا قارىسى
قولدانىلاتىن شارالار ئۇسىدىرىلدى؛ جۋابى، جۋاۋلۇ ازات رايون-
دارى مەن جۋاۋلۇ، جۋانار ازات رايوندارىداى كورەس جونىدە
ايرىم-ايرىم پىرىنپىتى نۇسقاۋلار كورسەتىلدى؛ بۇكىل پارتىيە
كەلسىسوز جۇرگىزىلىپ وتىر دەپ جالغىيەشكە قارىسى قىراعىيىقتى
جانە كۇرەستى دىققاشان دا بوساڭسىنۇعا بولمايتىدىمى ايتىلدى.
ماۋزىدۇڭ جولداس حانە باسقا دا جولداس تار 8 ايدىڭ 28-كۈنى
جۇڭجىڭگە بارىپ، گومىنداڭمەن 43 كۇن كەلسىسوز جۇرگىردى. بول

پارتيا ئىستەسنىك جاساۋ (دەموكراتىيالىق وداق) ③، تاغى باسقارلار قوسىلىپ، بەيىت جولىمەن دامۇ سىندى جاڭا كەزەڭ جارىققا شىمۇي مۇمكىن. ەگەر وسىنداى جاعداى بولا قالسا، پارتىامىز جارىيا كۇرەستىڭ بارلىق ادستەرىن ئىرىسىپ ۇيرەنىپ، گومىنداڭ رايونى-دارىنداى ۇش ۇرى قىزمەتتى-قالا، اۋىل-قىستاق، ارىيا قىزمەتتەرىن (بۇلاردىڭ ۇبارى ۇبىزدىڭ ۇلىز جاققارمىز) كۇشەپ-تۇگە ۇبىسى. كەلىسۈز بارىسندا، گومىنداڭنىڭ ۇبىز جاققان ازات رايوندارىمىزدىڭ جەرىن جانە ازاتتىق ارىيانىڭ سامىن كوپىنەپ ازايىۋدى تالاپ ەتەتىندىكى، قاعاز اقشا تاراتىۋىمىزعا رۇقسات ەبەيىنىدىكى ۇسوزسىز، ۇبىزدىڭ جاق تا حاللىقتىڭ ۇتۇبىرلى مۇددەسىنە زىيان جەتكىزبەيتىن قاجەتتى جول بەرۋلەرگە ازىرلەنۋدە. مۇنداى جول بەرۋلەر بولمايتىشا، گومىنداڭنىڭ شىكى سوعىستىق فاسكۇنەمدىگىن تالقانداۋعا بولمايدى، ساياسى جاققان خۇدۇڭ ورنىغا يە بولۇعا بولمايدى، حالقارالىق جۇرتشىلىق پىكىرى مەن ەلىمىزدەكى ارالىقتاعىلاردىڭ تىلەكتەستىگىنە جەنۇگە بولمايدى،

جولى كەلىسۈز باتىچەسىندە مەك ۇرىغانا «گومىنداڭ-گۇڭچانداڭ-ەكى جاق ۋاكتىلدەرى كەلىسۈزلىك ماڭىزدى ەستەلىگى» (ياعنى «10-وكتابرى كەلىسىمى») جارىيالاىان بولسا دا، ۇپراق سايسى جاققان جوڭگو گۇڭچانداڭى وراسان زور خۇدۇڭدىققا يە بولدى دا، گومىنداڭ بىيدۇڭ ورنىغا ۇتۇسىپ قالدى، سوندىقتان كەلىسۈز باسىنى بولدى. ماۋىزدۇڭ حولداس 10-ايدىڭ 11-كۈنى يان-اما قايىپ كەلدى. جوۋىلاى، ۋاللىروفىي جولداستار چۇڭچىڭدە قالىپ، كەلىسۈر خۇرگىرە بەردى. بۇل جولى كەلىسۈزدىڭ نانسەسى تۇرالى وسى نومداى «چۇڭچىڭ كەلىسۈزى جونىدە» دەگەر شىعارماغا راڭىر.

پارتىيىمىزدىڭ زاڭدى ورنىن جانە بەيىت جاعدايدى فولعا كەلسىرۈگە بولمايدى. "بىراق جول بەرۈلەردىڭ شەگى بار، مۇندا حالقتىڭ "تۈبىرلى مۇددەسىنە زىيان جەتكىزبەۋ" پىرىنسىپ ەتىلەدى.

پارتىيىمىز جوعارىدا ايتىلعان شارالاردى قولدانعاننان كەيىن، ەگەر گومىنداڭ تاغى دا شىكى سوعى تۋدىراتىن بولسا، وندا ول بۈكىل ەلىمىزدىڭ، بۈكىل دۇنيە "جۇزىنىڭ الدىندا داۋلىدەن ۇتىلادى، پارتىيىمىز "وزىن قورعاۋ سوعىسىن جۇرگىزىپ، ونىڭ شابۋىلى ئالقانداۋعا اقلى بولادى. سونىمەن قانار پارتىيىمىزدىڭ كۈشى مىسم، كىمدە كىم بىزگە سوقتىعادى ەكەن، تەك سوققىي نەرۈگە "تىمىدى بولسا بولعانى، پارتىيىمىز "سوزسىز "وزى قورعاۋ مايدانىدا تۇرىپ، ونى باقىل، جەرىنە جەتە، تىپ-تىپىل، بۈگەلدەي جويادى (ۇشقالاقتىقپەن سوعىسپاۋ، سوعىسقاندا "سوزسىز جەڭىپ شىعا. نىس بولۇ كەرەك)، كەرتارتىپاشلاردىڭ ايبارىنان اسە ۇرەيلەنبەۋ كەرەك. "بىراق فاي قاشان دا "ارى نىتماقتاسۇ، "ارى كۈرەسۇ، كۈرەس "تاسلى ارقىلى نىتماقتاسۇ ماقساتىنا جەتۇ، سىيمىدى، "تىمىدى، تەجەمدى بولۇ؛ قايشىلىقتاردان پايدالانۇ، كوپشىلىكتى "وز جاعىمىزعا تارتۇ، ازىشلىققا قارسى تۇرۇ، جەكە-جەكە ئالقانداۋ سىياقتى پىرىنسىپتەردى④ قاتاڭ ساقتاۋ، ەستەن شىعارماۋ كەرەك.

پارتىيىمىزدىڭ گۇاڭدۇڭ، خۇنان، خۇبىي، حىنان ولكەلەرىندەگى كۇشىنىڭ جاعدايى خۇابىداغى، چاڭجياڭ-خۇايىحى وڭىرىندەگى جاعدايىنان قىنداۋ بولپ وتىر، جۇڭياڭ بۇل جەرلەردەگى جولداستارعا بارىنشا قامقورلىق جاسايدى. الايدا گومىنداڭنىڭ جارنىشافتارى وتە كوپ، جەر اۋماعى وتە كەڭ، تەك جولداستار اسكەري ساياساتىنا (ارەكەتتە، سوعىستا) جانە حالقىپەن مىسماقتاسۇ

ساياساتىدا ئىرى قاتەلىكتە جەبەرمەيتىن بولسا، كىشىلەر،
 بايسالدى بولسا، دانداسىمىسا، ۋىشالاقىغا سالىنسا، قىيىنچىلىق
 جەڭنىڭ تولۇق امالى تاپا الادى. جۇڭياڭنان بەرلەتنى قاچەتتى
 نۇسقاۋلاردان سىرت، بۇل جەرلەردەكى جولىداستار جاعدايىغا
 دەرەس ئالداۋ جاساپ، ماسەلەلەردى شەشپ، قىيىنچىلىقتاردى
 تالقانداي ۋىتىپ، ئومىر سۇرۇگە جانە دامۇغا قول جەتكۈزۈلەرى
 كەرەك. گوۋىنداڭ سىزدەرگە ەشپىر لاج قىلا الماعان كەزدە، ەكى
 پارتىيا كەلىسۈزىندە سىزدەردىڭ كۈشەرىڭىزدى مەركىسز مويىنداپ،
 ەكى خاقا دا ئېمىدى شارالاردىڭ قولدانىلۇش جولى مەۋجۇت.
 ئىراق سىزدەر كەلىسۈزگە استە ەك سۈيەمەڭىزدەر، گوۋىنداڭنىڭ
 نىڭى نىيەت كۆرسەتۈش استە ئۇمىت ەنپەڭىزدەر، ول نىڭى نىيەت
 كۆرسەتەيدى. ئۆز قولدارىڭىزداعى كۈشكە، ارەكەتەڭى باسشىلىق
 تىڭ دۇرىتىمىسا، پارتىيا شىندەڭى تۇسقاندق نىسبەتەن جانە
 خالىيەن بولغان تاماشا قارىم - قاناسقا سۈيەنۈلەرىڭىز كەرەك.
 خالىق ەرنىك سۈيەنۈ - سىزدەردىڭ شىعار جولىدارىڭىز.

قىسقىسى، پارتىيىمىزدىڭ الدىندا قىيىنچىلىق ۋەتەن، وعان
 ەلەۋسىز قاراۋغا بولمايدى، بۈكۈل پارتىياداعى جولىداسار تولۇق
 رۇھى ازىرلىك جاساۋغا ئىيىس. دەگەنمەن تۇتاس خالىقارالىق
 جانە ئىشكى جاعداي پارتىيىمىز بىن خالىقىمىزغا ئىيىمىدى، تەك بۈكۈل
 پارتىيا بىرلىك - نىتىماقتا بولاتىن بولسا، قىيىنچىلىقنىڭ قاندايىن
 بولسا دا بىرتىندەپ جەڭگە بولادى.

ەسكەرتۈلەر

① جاپونىيا تىزە بۇگۇدەن بىلگەرگى جانە كەينىگى ئىر مەزگىلدە سوۋەت وداعى، امەرىكا جانە انگىلىيەلەردى جۇڭگودا شىكى سوعىستىڭ بولۇش قوپىنمايتىدىقنارس بىلدىرگەن بولاتتىن. ئىراق، زۇڭتۇڭ ئان كەينىگى كىنلەر امەرىكانىڭ جۇڭگو شىكى سوعىسى قۇتقازغۇچىسى دەپ مەنەدەمەسلىك بەك كۆمىدەك كەرناتىيا ۇكىمەتلىك فەنگىمىگىدەن شىكى سوعىسى ازىرلەۋىمە نەلەنە كۆمەكتەسىپ جاتقاندىن نۇركەمە دەس پەردە مەندىگىن عانا دالەلدەدى.

② بەيىشتىلىك، دەموكراتىيا، ئىتتىپاقلىق دەگەن ئۇش زور ئۇران 1945 جىلى 8 ايدىڭ 25- كۈنى جۇڭگو گۇڭچانداڭى جۇڭخۇا ۇسۇاد جويىنىڭ «قازىرگى جاعداي ئۇرالى شۇانسان» نىدا ورتاغا قويىدى. شۇايدا، جاپون حيانگەرلىگى تىزە بۇككەنەر كەين «بۇكىل ولىمىر دىڭ اندىدا بوزغان ماڭىزدى مىدەت: شىكى ئىتتىپاقلىقتى نىغىسۇ، شىكى بەيىشتىلىكتى قامناماسىز ەتۇ، دەموكراتىيانى بىكە اسىرۇ، خالىق بۇرمىسىن خاقىزىتۇ، سويىتىپ، بەيىشتىلىك، دەموكراتىيا جانە ئىتتىپاق شىلىق نەگىزىندە بۇكىل ەلىمىردىڭ تۇناسىمىن بىكە اسىرۇ، ئاۋەلىمىر، ەرىكتى، پى- قۇدىرەتتى خاڭا جۇڭگو قۇرۇ، دەپ كۆرسەتىلدى.

③ دەموكراتىيالىق وداق 1941- جىلى قۇرىلدى، سول كەردە ول جۇڭگو دەموكراتىيالىق ساياسىي ئوپىنار وداعى دەپ اتالدى، 1944- جىلى جۇڭگو دەموكراتىيالىق وداعى بولسپ قايتا قۇرىلدى.

④ ۋىسى ئاڭدامالى شىعارمالاردىڭ 2- تومىدا «قازىرگى جاپون ئاقىنىشلار سا قازىسى بىرلىكسايتىن سىلۇ مەسەلىسى» جانە «ساياسات ئۇرالى» دەگەن ەكى شىعارمادان پايدالانىڭىز.

چۇڭچىڭ كەلسىسوزى جونىندە*

(1945 - جىلى 10 - ايدىڭ 17 - كۈنى)

فازىرگى خاىداي ماسەلەسى ئۈستىدە سويلەمەكچى. بۇل خولدا سار كوڭىل بولپ وتىرعان ماسەلە. بۇل رەت گومىنداڭ مەن گوڭچايداڭ چۇڭچىڭدە كەلسىسوز جۇرگىزىپ، 43 كۈن سويلەستى. كەلسىسوزدىڭ ناتىجەسى گازەتتە جاريالاندى⁽¹⁾. فازىرەكى پارىيا- سىڭ ۋاكىلدەرى "الى دە ۈزدىكسىز كەلسىسوز جۇرگىرۋدە. بول جولى كەلسىسوزدە ئاپس بار. گومىنداڭ بەيىنشلىك، ئىنمافىسو باغىتىن جانە خالىقتىڭ كەيىر دەموكراتىيالىق ۇقىقتارىن مويىندادى، شكى سوعىسان سافتاۋدى، ەكى پارتىيانىڭ بەيىت ئستەستىكەن جاڭا جۇڭگو قۇرۋىن مويىندادى. بۇلار - كەلىسم جاسالغاندارى. كەلىسم جاسالماغاندارى دا بار. ازات رايوندار ماسەلەسى شەشىل- گەن جوق، ارىيا ماسەلەسى دە "ئىس جۇزىندە شەشىلگەن جوق. جاسالغان كەلىسم "الى دە قاعاز بەتىندەگى نارسە ەان. قاعاز بەتىندەگى نارسە رىيال نارسە بولپ ەسەپتەلمەيدى. ونى رىيال

* بۇل مۇزىدۇڭ خولدا س چۇڭچىڭنەن يان - ئىغا فايىپ كەلگەن

كەين، يان - ان كادىرلار ماجلىسىندە جاساعان باياندۇما.

نارسەگە ايدالدىرۇۋۇشنىڭ ئالى دە اسا زور كۈش جۇمساۋ قاجەت
ەكەندىكىن فاكتىلەر دالەلدەپ وتىر.

گومىنداڭ، ئىر جاعىبان، بىزبەن كەلسىز جۇرگىزىپ وتىرسا،
ەندى ئىر جاعىبان، ازات رايوندارغا ورشەلەنە شابۇل جاساپ
وتىر. گومىنداڭنىڭ شانشى-گانسۇ-نىڭشيا شەكارا رايونىن قور-
شاۋعا الپ وتىرعان ارىياسىن ەسەپكە الماعاندا، ازات رايوندارغا
تىكەلەي شابۇل جاساعان ارىياسىندا قازىردىڭ وزىىدە 800 مىڭ
ادام بار. قازىر ازات رايوندار بار جەرلەردىڭ بارىىدە ۇرسى
جۇرگىزىۋدە نەمەسە ۇرسقا ازىرلىك حاسالۇدا. «10 وكتاىر
كەلىسىمى»نىڭ 1-تارماعى «بەيىت جولمەن مەملەكەت قۇرۇۋەدى،
قاعار مەنسە حازىرلىغان بۇل ۇسوزبەن فاكت قايشى مەس پە؟ يا،
قايىشى. سوندىقتان، ئىز قاعاز بەتىىدەگى نارسەنى ئاملىانفا
اسالدىرۇۋالى دە ئىزدىڭ تىرىشاڭدىمىزغا بايلانسى دەيمىر.
مەلىكەن گومىنداڭ سونشاما كوپ ارىياسىن جۇمىلىدىرىپ ىرگە
شابۇل جاساندى؟ ويتكەنى ول الەدەفان ئىر باىلاما كەلىپ
المان، اناپ ايتقاندا، خالىق كۈش جويماق، ئىردى جويماق.
قولىنان كەلسە نەقۇرلىم تەزىرەك جويماق؛ تەزارادا جويما المان
كۈنىڭ وزىىدە دە ئىزدىڭ جاعدايمىزدى ونان ارى قولايىسىزەتىپ،
ۇزىنىڭ جاعدايىن ونان ارى قولايىلاراق ەتپەك. بەيىتشىلىك
دەگەن بۇل تارماق كەلىسىمگە جازىلماعانىمەن، ئىراق ئىس جۇزىىدە
ىككە اسىرىلمان جوق. قازىر كەيىر جەرلەردە جۇرگىزىلىپ جاتقان
ۇرسى ەداۋىر زور، مىسالى، سانشىدىڭ شاڭداڭ رايونىىدا،
نابىجاڭشان، تاييۇەشان، جۇڭشياۋشان تاۋلارىنىڭ ارالىىىدا ئىر
ويىبات بار، ول-شاڭداڭ رايونى. بايلىقى مول وسى ويىباتىنى

تارتىپ الۇشنىڭ ۱3 شىشان شىسىن جىبەردى. "بىزدىڭ باغچىمىزدا الدەقاشان بەلگىلەنپ بولغان، ول - دالە - دال باغچىمىزدا قارسى تۇرۇ، سۈيەمدەي جەرگە دە تالاسۇ. بۇل جولى "بىز" قاراما - قارسى تۇردىق، "تالاستىق"، "تېتىتى وتە جاقسى" قاراما - قارسى تۇردىق، وتە جاقسى "تالاستىق". ئاتاپ ايتقاندا، ونىڭ 13 شىسىن تۈگەلدەي جويدىق. ونىڭ شاپۇل جاساغان اسكەرلەرى جىبى 38 مىڭ ادام ەدى، "بىز" 31 مىڭ ادام ايتاندىر. دىق. ونىڭ 38 مىڭ ادامنىڭ 35 مىڭ جويدى، 2 مىڭ قاشىپ كەتتى، "بىر مىڭ بىتروپ كەتتى" ②. "ھۇنداي ۇرسى" ەلى دە جۇرگىزىلە ەردەدى. "بىزدىڭ ازات رايوندارىمىزدىڭ جەردەلەرىنە ولار جاسى سالا تالاسادى. بۇل ماسەلە تۇسىندىرۇگە بولماستىن ساقىيادى. ولار ئەلىكەن وسىنشالىق تالاسادى؟ "بىزدىڭ قول - مىزدىن بولسا، خالىقتىڭ قولىدا بولسا "تېتىتى جاقسى" ەمەس پە؟ بۇل - "بىزدىڭ ويىمىز، خالىقنىڭ ويى. ولاردا وسىنداي ويلايتىن بولسا، وندا بىرلىك بولار ەدى، "بارى دە "جولدا" بولپ كەتەر ەدى. "سۈرۈ، ولار بۇلاي ويلامايدى، ولار بىزگە قاسارس قارسى تۇرادى. بىزگە قارسى تۇرماۋدى ولار اقسىنا سىمىزا المايدى. ولاردىڭ شاپۇل جاساۋى ابدەن تابىيى. ازات رايوندارىمىزدىڭ جەردەلەرىن ولاردىڭ تارتىپ الۇش "بىزدە اقسىمىزغا سىمىزا المايمىز. "بىزدىڭ قارسى سوققى بەرۋىمىز دە ابدەن تابىيى. ەكى "تۇرلى اقسىمىزا الماۋشلىق "بىر جەردە بولا قالسا - اق ۇرسى بولادى. ەكى "تۇرلى اقسىمىزا الماۋشلىق بولپ وتىرعاندا، ئەلىكەن "ارى كەلسۈز جۇرگىزىلىپ، "ارى «10 - وكتاىر كەلد - سىمى» حاسالدى؟ دۇنيەدەگى بىرەر كۆردەلى بولادى، ونى "ار

جاقتاعى يىنسۇلار بەلگىلەيدى. ماسەلەگە جان-جاقتىلى قاراۋ كەرەك، سىڭار جاقتىلى قاراۋغا بولمايدى. چۇڭچيڭدە كەيىرەۋلەر، جياڭ جىيە-شى سەنىمسىز، الدامشى، ونىمەن كەلىسوز جۇرگىزىپ پالەندەي ناتىجەگە جىتقۇ مۇمكىن ەمەس دەپ قارايدى ەكەن. مەن كەزدەس-تىرگەن ئېرسىپىرا ادامدار ماغان وسلاي دەدى، ولاردىڭ اراسىندا گومىنداڭ مۇشەلەرى دە بار. مەن ولارغا: سىزدەردىڭ ايتقانلارد-ئىزدىڭ ئوخشى بار، نەگىزى بار، 18 جىلدىق تاحرىيەمىزدە ① ئىسىڭ وسىنداي ەكەننى تەرەڭ تۇسىندىك، دەدىم. گومىنداڭ مەن گۇڭخايداڭ كەلىسوزىنىڭ ساتتى بولمايىنىدىي سوزسىز، ولاردىڭ سوعىسانىدىي سوزسىز، بۇزىلساتىنىدىي سوزسىز، ئىراي نۇل ئىسىڭ ئىر جاعى عانا. ئىستىڭ باسقا ئىر جاعى دا بار، ئاعى ئىرسىپىرا يىنسۇلار بار، بۇلار جياڭ جىيەشنى ئار جاققان مۇرەك-سىندىرمەي قويمايدى. بۇل ارادا باستى ئۇش يىنسۇ بار. ازات رايونداردىڭ قۇدىرەتلىگى، كەڭ-بايتاق ارتقى شەپەگى خالىقتىڭ شىكى سوعىسا قارسى تۇرۇى جانە خالىقارالىق جاعداي. ئىزدىڭ ازات رايوندارىمىزدا 100 مىليون خالىق، ئىر مىليون اسكەر، 2 مىليون مېنىيىڭ بار، بۇل كۇشتەردى ئارقانداي ادام دا قوراش-سىنۇعا باتىلدىق ەتە المايدى. پارتىيامىزدىڭ ەل شىندەگى ساياسي ومىردە ۇستاغان ورنى ەندى 1927-جىل كەزىندەگى اخۋالداعىداي ەمەس، 1937-جىل كەزىندەگى اخۋالداعىداي ەمەس. گومىنداڭ ەجەلدەن گۇڭچانداڭنىڭ تەڭدىك ورنىن مويسىنداۋعا كونبەي كەلگەن بولاشىن، قازىر امالسىزدان عانا مويسىداپ وتىر. ئىزدىڭ ازات رايوندارىمىزدىڭ قىزمەتتەرى بۇكىل جۇڭگوغا، بۇكىل دۇنىيە جۇزىسە ئىپال جاساپ وتىر. كەڭ-بايتاق ارتقى شەپەگى خالىقتىڭ

ٴبارى بەيىتشىلىكتى كوكسەيدى، دەموكراتىياغا مۇقناچ. مەن بۇل رەت چۇڭچيڭدە قالىڭ حالىقتىڭ ٴبىزدى قىزۇ قولداپ - قۇتاتىتىدە. دىمىن، ولاردىڭ گومىنداڭ ۇكىمەتىنە نارازى ەكەندىگىن، ۇمىتى ٴبىز جاققا ارتىپ وتىرعاندىمىن ٴەرەڭ سەزدىم. مەن جانە تولىپ جاتقان شەتەلدىكىلەردىڭ، امەريكالىقتار دا وسىنىڭ ىشىندە، بىزگە مەيلىنشە تىلەكتەس بولىپ وتىرعاندىمىن بايقادىم. قالىڭ شەتەل حالقى خۇڭگونىڭ كەرنارتىپا كۇشتەرىنە نارازى، جۇڭگونىڭ حالىقتىق كۇشەرىنە تىلەكتەس. ولار دا جياڭجىەشنىڭ ساياساتىن قۇپنامايدى. بۇكىل ەلىمىزدە، بۇكىل دۇنيە جۇزىتىدە ٴبىزدىڭ تولىپ جاتقان دوستارىمىز بار، ٴبىز جالعىز ەمەسىز. خۇڭگو ىشكى سوعىسىنا قارسى قۇراتىندار، بەيىتشىلىكتى، دەموكراتىيىنى قۇتاتىتىدە. ٴبىزدىڭ ازات رايوندارىمىزداعى حالىق قانا ەمەس، سونىمەن بىرگە كەڭ - بايقاقتىق شەپتەگى قالىڭ حالىق پەن دۇنيە جۇزىتىدەگى قالىڭ حالىق ئا. جياڭجىەشنىڭ خۇڭواندىق تىلەگى - دۇسايلىمىن قاسارىسىپ جۇرگىزە بەرۇ جانە گۇڭچايداگى چوپۇ، ٴبىراق ونىڭ ۇز تىلەگىن جۇزەگە اسىرۇدا كىگۋاندىق جاقىتا تولىپ جاتقان فېئىشلىقتارى بار. مۇنىڭ ۇزى ونى از دا بولسا شيانشىجۋېي دەگىزبەي قويمايدى. ول شيانشىجۋېي دەپ ەدى، ٴبىز دە شيانشىجۋېي دەدىك. ول شيانشىجۋېي دەي وتىرىپ ۇسىنىس جاساپ ەدى، ٴبىز شيانشىجۋېي دەي وتىرىپ كەلسىسوز جۇرگىزۋگە باردىق. ٴبىز 8 - ايدىڭ 28 - كۈنى چۇڭچيڭگە باردىق، 29 - كۈنى تۇندە، مەن گومىنداڭنىڭ ۇاكىلدەرىنە مىنانى ايتىم: 18 - سەلتاپىر وقىماسىنان كەيس - اق بەيىتشىلىكتىڭ، نىتماقتىلىقتىڭ قاحەتتىگى تۇعان ەدى. ٴبىز مۇنى تالاپ ەتتىك، ٴبىراق ىسكە اسپادى. بۇل

تەك شى - ان وقىعاسىنان كەينى، «7-يۇل» جاپون باسقۇنشىلار سا
قارسى سوعىستىڭ الدىندا عانا جۇزەگە استى. جاپون باسقۇنشە -
لارىنا قارسى 8 جىلدىق سوعىستا بارىمىز بىردەي جاپون باسقۇنشە -
لارىمەن سوعىستىق. بىراق شىكى سوعىستا ئۇزىلىس بولمايدى،
ئۇلكەندى - كىشىلى فاقىمىستار ئۇزىلىسىز بولپ تۇردى. شىكى
سوعىس بولمايدى دەۋ الدامشلىق، اما-لياتقا ۇيلەسپەيدى. 8 جىل
بويىندا سىر كەلسىوز جۇرگىزۋدى قالايىتىندىمىزدى ۇيەمى بىلدى -
رپ كەلدىك. بىر پارتىيانىڭ 7-قۇربلىيىندا دا: تەك گومىنداڭ
داڭخۇيى «ئۆزىنىڭ قازىر جۇرگىزىپ وتىرعان فاتە سانساسان
بەرۋگە ماۋۇل بولپ، دەموكراتىيالىق گايگىنى قۇپناسا بولغانى،
ئىز ولارمەن بولغان كەلسىوزدى قالپىنا كەلتىرۋدى ولانىمىز. ①
دەپ مالىمەگەن بولاتتىمىز. كەلسىوز بارىستىدا بىز، بىرىشىدەن،
خۇڭگوعا تەبىستىشلىك كەرەك، دىكىشىدەن، جۇڭگوعا دەموكراتىيا
كەرەك دەگەندى ورتاغا قويدىق. خياڭ خەشى بۇعان قارسى تۇرۇعا
سەبەپ ناپا الماي، قۇپىتاۋعا ماجبۇر بولدى. «كەلسىوزدىڭ
ماڭىزدى ەسەلىگى» نىدە حارپالانغان تەبىستىشلىك باعىسى مەن كەيىر
دەموكراتىيالىق كەلسىمدەر، بىر جاعىبان، قاعاز تەتىنە جازىلغان،
الى رپال نارسە ەمەس؛ ەندى بىر جاعىبان، ار جاقىتى كۇشتەر
تارابىنان دا بەلگىلەنگەن. ازات رايوندارداغى خالىقتىڭ كۇشى،
كەڭ - بايتاق ارتقى شەپەگى خالىقتىڭ كۇشى، خالىقارالىق
جاعداي - جالىى جاعدايدىڭ وسى تەتالىسى گومىنداڭدى بۇل
نارسەلەردى مويىنداۋعا ماجبۇر ەتتى.

«دالمە - دال قاراما - قارسى تۇرۇ» دا جاعدايغا قاراۋ كەرەك.

كەيدە كەلسىوز جۇرگىزۋگە بارماۋ دالمە - دال قاراما - قارسى

تۇرغانلىقى بولادى؛ كەيدە كەلىسوز جۇرگىزۋگە بارۇدا دالمە -
 "دال قاراما - قارسى تۇرغانلىق بولادى. بۇرىن بارماغانىمىز دۇرسى
 بولغان ەدى، بۇل رەت بارماغانىمىزدا دۇرسى بولىدى، وسىلاردىڭ
 "بارى دالمە - "دال قاراما - قارسى تۇرغانلىق. بۇل رەت "بىزدىڭ
 بارماغانىمىز جافسى بولدى، گومىنداڭنىڭ گۇڭچانداڭ بەيىتشىلىكتى
 كەرەك ەتەيدى، نىنجاقتىلىقتى كەرەك ەتەيدى دەگەن وسەگىنىڭ
 ناس - تالغانىن شىعاردىق. ولار ارت - ارتىنان "ۇنى رەت دبائساۋ
 جولداپ، "بىردى شاقىردى، "بىز باردىق، "بىراق ولار ەشقىداي
 داينىدىق حاسامايتى، "ۇسىنىستاردىڭ "بارىن "بىزدىڭ ورتا
 قويۇمىزعا ئۇرا كەلدى. كەلىسوزدىڭ نانيچەسىندە گومىنداڭ
 بەيىتشىلىك، نىنجاقتىلىق باعىتىن موينىدادى. مۇنىسى وتە جافسى
 بولدى. گومىنداڭ تاغىدا شىكى سوعىس تۇدىراتىن بولسا، وندا
 ولار بۇكىل ەلىمىزدىڭ، بۇكىل دۇنيە "جۇزىنىڭ الدىندا داۋلىدەن
 ۇتىلادى، "بىز "وزىمىزدى قورعاۋ سوعىسىن جۇرگىزىپ، ولاردىڭ
 شابۇلىن تالقانداۋعا ونان ارى اقىلى بولامىز. «10 - وكتاىر
 كەلىسىمى» جاسالغانان كەينىڭى "بىزدىڭ مىندەتمىز - بۇل كەلە -
 سىمدە مىقتى تۇرۇ، ونى گومىنداڭعا قولما - قول اتقارتۇ، بەيىتشىلىك
 جولىندا ۇزدىكىسىز كۇرەسۇ. ەگەر ولار سوعىساتىن بولسا، وندا
 ولاردى جەرىنە جەتە جوپۇ. "بىنىڭ جايى مىناداي، ول شابۇىل
 جاساسا، "بىز ونى جوپامىز، ول جاي تابادى. ازىراق حويىساق،
 ازىراق جاي تابادى؛ كوپ جوپاق، كوپ جاي تابادى؛ "بىر جولاتا
 جوپىساق. "بىر جولانا جاي تابادى. جۇڭگونىڭ ماسەلەسى كۇردەلى.
 "بىزدىڭ مىمىزدا كۇردەلىرىك بولۇ كەرەك. ولار سوعىسۇ كەلسە،
 "بىز دە سوعىسامىز، سوعىسۇ بەيىتشىلىككە جەتۇ "ۇشى. ازات

رايوندارغا شابۋىل جاساۋغا باتىلى بارغان كەرتارتپاشىلارغا قاتتى
سوققى بەرمەيىنشە، بەيىتتىلىك وزدىگىنەن كەلمەيدى.

كەيىر جولداسىتار، نەلىكتەن 8 ازات رايوندى ⑧ بوساتىپ
بەرمەكشىمىز؟ دەپ سۇرايدى، بۇل 8 جەردىڭ بوساتىلىپ بەرىلۋى
تىم وكىنىشتى، الايدا بوساتىلىپ بەرىلگەنى جاقسى. نەلىكتەن
وكىنىشتى؟ وپىكەنى بۇلار—خالىقتىڭ قان-تەرىمەن جارىققا شىققان،
جاپا-ماشافاتىرمەن كۆركەيتىلگەن ازات رايوندار. سوندىقتان
بوساتىلىپ بەرىلەتىن جەرلەردە ونداعى خالىققا ايتىن نۇسىك
بەرۋ، ولاردى ۇيىلەسمىدى ورنالاستىرۋ كەركە. نەلىكتەن بوساتىلىپ
بەرىلەدى؟ وپىكەنى گومىنداڭ مازاسىزدانىپ وتىر. ول نانجىڭگە
قايا ورنالماق، وڭتۇستىكتەگى كەيىر ازات رايوندار ونىڭ توسەگە-
نىڭ جاسىندا نەمەسە ونىڭ وتەر جولنىدا، ۇىز وندا نۇرساق، ول
مازاسىزدانىپ ۇيىقتاي المايدى، سوندىقتان قالاي دا نالاسادى. بۇل
خافتا ۇىر جول بەرسەك، گومىنداڭنىڭ شىكى سوعىسقا قاسكۇنە-
دىگىن نالىق ئىداپ، دل شىندەگى جانە سىرتىنداعى قالىڭ ارالىقناغى
ەلەمەنتىلەردىڭ تىلەكتەستىگىنە قول جەتكىزۋىمىزگە ۇىمىدى
بولادى. قازىر بۇكىل ەلدەگى بارلىق ۇگىت وركاندارى، شىنخۇا-
شىدان باسقا، گومىنداڭنىڭ شەگەلىندە وتىر. ولاردىڭ ۇبارى
دە وسەك جاسايتىن زاۋاتىتار. بۇل جولعى كەلىسسوزدە، ولار:
گۇڭچانداڭ ئىلمى جەر دەيدى، جول بەرگىسى كەلمەيدى، دەپ
وسەك قاراشتى. ۇىزدىڭ باعىتىمىز—خالىقتىڭ نەگىزگى مۇددە-
سى قورغاۋ. خالىقتىڭ نەگىزگى مۇددەسىنە نۇقسان جەتكىزبەۋ
ۇپرىنسىسى استىندا كەيىر جول بەرۋلەرگە رۇقسات ەتىلەدى، وسى
جول بەرۋلەر ەسەپىنەن بۇكىل ەل خالىقى مۇقتاج بولىپ وتىرعان

بەيىتتىكىلىك پەن دەموكراتىيەغا قول چەتەدى. ئېزى بۇرىن جياڭ جىيەشمەن بولغان قاتناستارىمىزدا چول بەرگەن دە بولاتتىمىز، ئىتتى قازىرگىدەن كۆپرەك چول بەرگەن بولاتتىمىز. 1937 - جىلى بۇكىل ەل بويىنشا چاپون باسقۇنلارنى قارسى سوعىستى جۈزەگە اسرۇ ئۇشىن، ئېزى وزدىكىمىزدەن جۇمىشى - دىيەن گىمىكىدىك ئۇكىمەتى دەگەن مەسمىدى الپ ئاستادىق، قىزىل ارماننىڭ اتىن دا گومىن گىمىكىچۇن دەپ وزگەرتتىك، سونىمەن قاتار دېيىۋلاردىڭ جەرىن مۇسادىرالاۋدى جەر مايبى مەن ئوسمىدى ازايىتۇغا وزگەرتتىك. بۇل چولى ئىز وڭتۇستىكە بىرنەشە رايوندى بوساتىپ بەرىپ، بۇكىل ەل خالقى مەن بۇكىل دۇنيە جۇزى خالقى الدىندا گومىنداڭنىڭ وسەكەرىن تۇگەلدەي كۆپرەتتىك. ارمان ماسەلەسى دە وسىنداي بولدى. گومىنداڭ وڭىت تاراتىپ، گۇڭچانداڭ ىلىي مىلتىققا ئالاسادى دەدى. ئىز، چول بەرمەكشىمىز دەدىك. ئېزى العاشىندا ارمان. مىردى قازىرگى ساننان 48 شىعا قىسقارتىۋدى ورتاقا قويدى. گومىنداڭ ارمانى 263 شى، بىزدىكى ونىڭ التىدان ئېرىن ئۇستادى. كەيىن ئېزى تاغى دا 43 شىعا قىسقارتىۋدى ورتاقا قويدى، بۇل ونىڭ جەنىدەن ئېرىن ئۇستادى. گومىنداڭ ئوز ارمانى 120 شىعا قىسقارتاتىندىن ايتتى. ئېزى، سالىستىرما بويىنشا كەمەيتكەندە، ئېزىدىڭ ارمانىمىزدى 24 شىعا قىسقارتىۋا بولادى، ئىتتى 20 شىعا دەيىن ازايىتۇغا بولادى، سولدا دا جەنىدەن ئېرىن ئۇستادى دەدىك. گومىنداڭ ارمانىنىڭ جۇڭگوانى كوپ، اسكەرى از، ئېرى شىسى 6 مىڭ ادامغا جەتەيىدى. ولارشا قۇرعاندا، ئىزدىڭ ئېرى مىليون 200 مىڭ ادامدىق ارمانىمىزدى 200 شى مەتپ قۇرۇغا بولار ەدى. ئىراۋ ئېزى بۇلاي سەتەمەيمىز. بۇعان كەلگەندە ولار اۋىر

اشا الماي قالادى، بارلىق وسەكتەرى كۆپرەيدى. مىلىتىنى ولارغا تاپسىرىپ بەرۋىمىز كەرەك پە؟ ولاي دا مەس. ولارغا تاپسىرىپ بەرسەك، ولاردىكى تىپتى كۆپەيىپ كەتپەي مە! خالىقنىڭ قارۋ - جاراعىن، ئىبر دانا مىلىتى پەن ئىبر تال وقتى دا ساقاۋ كەرەك، تاپسىرىپ بەرۋىگە بولمايدى.

جوعارىداغلار مەنىڭ جولداسلارغا جاعداي ماسەلەسى جۈنىندە ايىپاقشى بولغاندارىم. قازىرگى جاعدايدىڭ دامۇندا تولىپ جاتقان قاتىلىقىنى قۇبىلىستار بار. نەلىكتەن گومىنداڭ گۇڭچانداڭ كەلسە سۈزىدە كەيىر ماسەلەلەردە كەلىسىمگە كەلۋ مۇمكىن بولدى. ال كەيىر ماسەلەلەردە كەلىسىمگە كەلۋ مۇمكىن بولمادى؟ «كەلىسىمىز - دىڭ ماڭىردى مەتەلىگى» نىدە بەيىتتىلىك، نىتەقلىق ايتىلا بۇرا، ئىس جۇزىندە تاغى سوعىس بولپ وتىرۋى نەلىكتەن؟ مۇنداي قاتىلىقىنى قۇبىلىستاردى كەيىر جولداسلار اقلنا سيعىزا المايدى. مەنىڭ سۈزىم مەنە وسى ماسەلەلەرگە جاۋاپ بەردى. خاڭ خەشى گۇڭچانداڭغا. خالىققا جەلدەن بەرى قارسى بولپ كەلسە، ئىزدىڭ تاغى دا ونىمەن كەلىسىمىز جۇرگىزۋدى قالايىتىمىز نەلىكتەن؟ مۇنى كەيىر جولداسلار تۇسىنە المايدى. پارتىامىزدىڭ 7 - قۇربىلتايى، تەك گومىنداڭنىڭ ساياساتىندا وزگەرسى بولاتىن بولسا، ئىز ولارمەن كەلىسىمىز جۇرگىزۋدى قالايىمىز دەپ ۇيعارغان ەدى، بۇل دۇرسى پا؟ بۇل ابدەن دۇرسى. جۇڭگونىڭ گىمىڭى ۇزاق ۋاقتتىق، جەڭنىڭ قولغا كەلۋى بىرتە - بىرتە بولادى. جۇڭگونىڭ بولاشاعىنىڭ قالاي بولۋى ئىزدىڭ ئىرىشاڭدىمىز - دىڭ قالاي بولۋى ارقىلى بەلگىلەندى. جارتى جىل شاماسى ۋاقت نىندە جاعداي تولقىمالى بولپ تۇرا بەردى. ئىز مەلەپ كوش

جۇمىياپ، جاعداي دامۇشنىڭ بۇكىل ەل خالىقا پايدالى بولۇند
قول جەتكىزۈمىز كەرەك.

ەندى قىزمەتمىز "جاپلى ازىراق توقتالاينى. وسىندا وتىرعان
جولداستاردىڭ كەيىرەۋلەرى الدىڭكى شەپكە بارادى. كوپتەگەن
جولداستار وندا بارىپ سىتەۋگە توتەنشە سىتالى، مۇنداي بەلسەندە-
لىك پەن سىتالىلىق وتە قۇندى. الايدا قاتە ويلارعا سالسىپ وتىرعان
"شىئارا جولداستار دا بار، ولار وندا شەشۋدى قاجەت ەتىپ وتىرعان
كوپتەگەن قىنشلىقتاردىڭ بار ەكەندىگىن ويلاماي، وندا "بارى دە
وتە "ساتتى، يان انداعىدان دا "جاپلى دەپ قارايدى. وسىلاي
ويلايتىندار بار ما، جوق پا؟ مەنىڭشە، بار. مەن بۇل جولداستاردىڭ
"وز ويلارسىن تۈزەتىپ الۋىسا كەڭەس بەرمەن. بارۋ قىزمەت
"ۇشىس بولادى. قىزمەت دەگەن نە؟ قىزمەت دەگەن كۈرەس. ول
جەرلەردە قىنشلىقتار، ماسەلەلەر بار، "بىزدىڭ بارىپ شەشۋە-
مىزدى قاجەت ەتەدى. "بىز قىنشلىقتاردى شەشۋ "ۇشىس بارىپ
قىزمەت سىتەيمىز، كۈرەس جۇرگىزەمىز. نەغۇرلىم قىنشلىقنى بار
جەرلەرگە بارۋعا سولغۇرلىم ۇمىلعانىدار عانا جاقسى جولداستار
بولادى. ول جەرلەردىڭ قىزمەتى وتە ماشاقاتتى. ماشاقاتتى قىزمەت
بەينە جۇك "تارىزدى الدىمىزدا تۇر، كانە، "بىزدىڭ ونى كوتەرۋگە
بايلىمىز بار ما، جوق پا، جۇكنىڭ جەڭىلى دە، اۋىرى دا بولادى.
كەيىرەۋلەر جەڭىلىنە جۇگىرىپ، اۋىرىنان قورقادى، اۋىر جۇكتى
وزگەگە يتەرمەلەپ، جەڭىلىن "وزى تاڭداپ كوتەرمەدى. بۇل جاقسى
پوزىتسىيا ەمەس. كەيىر جولداستار مۇنداي ەمەس، راحتتا باسقا-
لارعا جول بەرمەدى، جۇكتىڭ اۋىرىن تاڭداپ السىپ كوتەرمەدى،
حايدا باسقالاتان الدا تۇرادى، راحتتا باسقالاتان ارتسا

تۇرادى، وسىنداى جولداستار جاقسى جولداستار. كوممۇنىزىمىشلا-
دەردىڭ مۇنداي رۇخىن بارلىقىمىز ۇيرەنۈگە ئىيىسىز.

كۆپەگەن جەرگىلىكتى كادىرلار قازىر ۇوز مەكەندەرىنەن ايرىلىپ
الدىڭى شەپكە بارعالى وتىر. وڭتۇستىكتە تۇىپ وسكەن كۆپتەگەن
كادىرلار بۇرىن وڭتۇستىكتەن يان-انعا كەلگەن ەدى، ەندى ولاردا
الدىڭى شەپكە بارعالى وتىر. الدىڭى شەپكە باراتىن جولداستار-

دىڭ بارلىقى رۇخىي ازىرلىكتى جاقسى ىستەۋى، ول جەرلەرگە
بارغاندا نامىر ۇجايۇعا، شەشەك اتۇعا، جەمىس يەرۈگە ازىرلەنۇلەرى

كەرەك. ۇبىز كوممۇنىستەر بەينە تۇقىم، خالىق بەينە جەر. ۇبىر ۇبىر
جەرگە بارغاندا، ونداى خالىقپەن ىتە قايناسۇمىز، خالىق

اراسىندا نامىر ۇجايۇمىز، شەشەك اتۇمىز كەرەك. ۇبىزدىڭ جول-
داستارىمىز قايدا بارسادا بۇقارامەن جاقسى بايلانىس جاساۋعا،

بۇقاراعا قامقورلىق جاساۋعا، ولاردىڭ قىيىنشىلىقتارىن شەشۈنە
كومەكتەسۈگە ئىيىس. قالىڭ خالىقپەن ىتە قاتاسۇ كەرەك، ىتە-

ماقپاسقاندارىمىز قاتشالىق كۆپ بولسا، سونشالىق جاقسى. بۇقارانى
ەمىن-ەركىن جۇمىلدىرىپ، خالىقتىق كۇشتى ۇلعايتىپ، پارتىامىزدىڭ

باسشىلىقىندا شاپقىنشىلاردى جەڭۇ، جاڭا جۇڭگو قۇرۇ. بۇل - پارتىا
7-قۇربىلتاينىڭ باعىتى^④، ۇبىز وسى باعىت ۇشىن كۈرەسۇمىز

كەرەك. جۇڭگونىڭ ىستەرىمىز گۇڭچانداڭ ىستەيدى، خالىق ىستەيدى.
بىزدە بەيىتتىشلىكتى جۇزەگە اسىرۇعا، دەموكراتىيانى جۇزەگە

اسىرۇعا سەنىم دە، شارادا بار. بۇكىل خالىقپەن نەغۇرلىم جاقسى
ىتە قاتاسقانمىزدا ەانا جۇڭگونىڭ ىستەرىمىز ىستەۋ وڭاي بولادى.

دۇنيە جۇزىلىك ەكىنشى سوعىستان كەينىڭى دۇنيەنىڭ بولا-
شاعى بۇرلى بولپ وتىر. بۇل جالپى بەتالىس. 5 مەملىكەت

سىرتقى ئىستەر بۇجاڭدارنىڭ لوندون كەڭەسى ساتسىزدىككە ۇشرا-
 دى ⑦، سونىمەن-اق دۇنيە جۇزىلىك ۇشىنىشى سوعىسى بولا قالما؟
 بولمايدى. ويلاپ كۆرەيلىك، دۇنيە جۇزىلىك ەكىنشى سوعىسى ەندى
 ەانا اياقتاپ وتىرەاندا، دۇنيە جۇزىلىك ۇشىنىشى سوعىسىنىڭ بولۇۋى
 قالاي مۇمكىن بولسىن؟ كاپىتالىستىك مەملەكەتتەر مەن سوتسىيالىستىك
 مەملەكەتتەر ئىرسىپىرا حالقارالىق ئىستەردە ەالى دە ئىمراعا كەلە
 الادى، ويتكەننى ئىمراعا كەلۋىدىڭ پايداسى بار ⑧. سوۋەت وداعىنا
 فارسى، كوممۇنىزىمگە فارسى سوعىسقا بۇكىل دۇنيە ۇزىلىك
 پىرولەتارىياتى مەن ەالىقى باتىل فارسى تۇرادى. سوڭىقى 30 جىل
 ئىشىدە ەكى رەت دۇنيە جۇزىلىك سوعىسى بولپ ۇتتى. دۇنيە
 جۇزىلىك ئىرىنىشى سوعىسى پەن دۇنيە جۇزىلىك ەكىنشى سوعىسى
 ارالىقىدا 20 نەشە جىل ۇتتى. ادامزاتنىڭ 500 مىڭ جىلدىق
 تارىخىنىڭ تەڭ ۋسى 30 جىلى ئىشىدە ەانا دۇنيە جۇزىلىك
 سوعىسار بولدى. دۇنيە جۇزىلىك ئىرىنىشى سوعىستان كەپىس
 دۇنيە جۇزىلىدە ۋراسان زور ئىلگەرلەۋىشلىك بولدى. بۇل رەتلىكى
 سوعىستان كەپىس دۇنيە جۇزىلىدە، ۇسوز جوق، ۋنان دا تەز ئىلگەر-
 لەۋىشىك بولادى. دۇنيە جۇزىلىك ئىرىنىشى سوعىسان كەپىس
 سوۋەت وداعى جارىققا شىقتى، بۇكىل دۇنيە جۇزىلىدە بىرنەشە
 ۋنداغان گۇڭچانداڭ جارىققا شىقتى، بۇل بۇرىن بولپ كۆرمەگەن
 ۇس. دۇنيە جۇزىلىك ەكىنشى سوعىستان كەپىس سوۋەت وداعى
 ۋنان ارى كۆشەيدى، ەۋروپانىڭ بەت-بەينەسى ۋزگەردى، بۇكىل
 دۇنيە ۇجۇرى پىرولەتارىياتى مەن ەالىقنىڭ ساياسى سانالىقى
 ۋنان ارى ۇستى، بۇكىل دۇنيە جۇزىلىدە گى ئىلغاباسار كۆشەپ
 ۋمان ارى ئىنسانىياسا ئۇستى. ئىزدىڭ چۇڭگو دا شۇغىل ۋزگەرسى

ۋىستىدە تۇر. جۇڭگو دامۋىنىڭ جالپى بەتالىسى دا، سوز جوق،
 جاقسى بولادى، جامان بولمايدى. دۇنيە العا باسپ بارادى،
 بولاشاعى نۇرلى، تارىختىڭ وسى جالپى بەتالىسىن ەشكىم دە
 وزگەرتە المايدى. بىز دۇنيەنىڭ العا باسۋ جاعدايى مەن نۇرلى
 بولاشاعىن حالققا ۇنەمى ۇگىتەپ، حالقتا جەڭسىكە دەگەن سەنىم
 ورناتۋىمىز كەرەك. سونىمەن قاتار، بىز حالققا، جولداستارعا
 سونى دا تۇسىندىرۋىمىز كەرەك، جول بۇراڭ بولادى. گىمىڭنىڭ
 جولنىدا ءالى دە تولىپ جاتقان بۈگەتتەر بار، ءالى دە تولىپ جاتقان
 قىيىنشىلىقنار بار. پارتىيىمىزدىڭ 7 قۇرلىتايى كۈپتەگەن قىيىنشىلىقتى
 بولجاغان ەدى، بىز قىيىنشىلىقتى تاعى دا كۈبىرەك ويلاعاىمىز
 ءجون. كەبىر جولداستار قىيىنشىلىقتى كۈبىرەك ويلاعىسى كەلمەيدى.
 ءىراى قىيىنشىلىقتىڭ ۇزى فاكت، قانشالىق بولسا سونشالىق
 مويىنداۋ كەرەك، «مويىنداۋشىلىق» تى قولدانۋعا بولمايدى. بىز
 قىيىنشىلىقتى مويىنداۋعا، قىيىنشىلىققا تالداۋ جاساۋعا، قىيىنشىلىقپەن
 كۈرەسۋگە ئىسپىس. دۇنيەدە ءتۈپ-ءتۈزۈ حول جوق، بۇراڭ
 جولدارمەن جۇرۋگە ءازىر تۇرۋىمىز، وڭايىعا جۇڭىرەۋىمىز كەرەك.
 ايتەۋىر بىر كۈنى بارلىق كەرتارتپاشلار وزدىگىنەن تۈگەل باس
 يەدى دەپ جورامالداۋعا بولمايدى. سايىپ كەلگەندە، بولاشاق
 نۇرلى، جول بۇراڭ. الدىمىزدا قىيىنشىلىق ءالى كۈپ، بۇعان
 ەلەۋىسز قاراۋعا بولمايدى. بىز بۇكىل حالقپەن نىشماقتاسىپ،
 بىرگە كۇش جۇمايتىن بولساق، سوز جوق، الۋان نۇرلى قىيىنشە-
 لىقتى جويىپ، جەڭسىكە دەگەن ماقساتقا جەتە الامىز.

ەسكەرتۈلەر

① بۇل ارادا 1945-جىلى 10-ايدىڭ 10-كۈنى گومىنداڭ - گۇڭچى نداڭ - ەكى جاق ۋاكىلدەرى قول قويغان «كەلسوزدىڭ ماڭىزدى ەستەلىكى»، يەنى «10- وكتاىر كەلسىمى» ايتىلىپ وتىر. جىالۋ جىەشى كورسستە مۇل ماڭىزدى ەستەلىكە جۇڭگو گۇڭچانداڭى ورتا قويمان «بەيىست جولىمەن مەملەكەت قۇرۇدىڭ نەگىزگى باعىتى» ن ماقولداۋعا «ماخۇر بولدى، «بەيىستىلىكتى، دەموكراتىيانى، نىتسماقتىلىقنى، سىر- لىكى نەگىر ەتۋدى،..... ۇزاق ۋاقىت ستەس بولۇدى، شكى سوعىستان نائىل ساقمايۇدى، ئاۋەلسىز، ەرىكتى، باي قۇدىرەتتى حان جۇڭگو قورۇدى»، «ساياسىدى دەموكراتىالاندىرۇ، ارىيانى مەملەكەتەدىرۇ جانە پارنىا- توپتاردى نەڭ، زاڭدى ورنىغا نە مەتۇ بەيىست جولىمەن مەملەكەت قۇرۇدىڭ قاجەتتى جولى» مەكەندىگىن موينىدادى؛ سونداي- اق گومىنداڭنىڭ شۇنجىڭ عداۋىرىن نەز اناقتاۋعا، ساياسى ماسلىحات كەڭەسى شاقىرۇعا، «حالىقتىڭ ادەتتە بارلىق دەموكراتىسالىق ەل حالىقنارى پىدالانۇعا عتىستى بولغان باس بوساندىغىبار، سەنم، سوز، سىپ سوز، جىين اشۇ، ۇيمىدارعا ۇيسۇ بوستاندىغىن پىدا- لانۇمىن قاماماسىز ەتۇگە، جۇرگىزىلىپ وتىرعار بۇيرىق- جارلىقتاردى وسى پىرىنسىپەر بوينىشا ايرىم- ايرىم كۇشىەن قالىدىرۇعا نەمەسە وعان ئۇزەتۇ ەگىزۇگە»، شىپوئىدىق ورگانداردى تاراتۇعا، «سفا، ساقشى ورنىندارساى باسقا ورگانداردىڭ حالىقتى قولعا الۇ، نەرگەۋ جانە جىزالاۋ ۇقتىتارما قانالۋ تىم سالۇعا»، «ساباسى توتقىنداردى بوساۋعا»، «جەرگىلىكى اپتونومىيانى بەلەندى تۇردە جولعا قويۇعا، بومەسەن جوعارىغا بولاتىن جالپىغا بىردەي سايلاۋدى جۇزەگە اسرۇعا»، «ماعى ماسقالارعا قوسىلۇعا دا «ماخپۇر بولدى. سونمەن قارى، جىالۋ جەشى ۇكىمەسى حالىققا ارما مەن ارات رايوندارداغى دەموكراتىبلىق

كىمىياتىنىڭ راڭىمى، ورىمىن مويىداۋدان قاسارىدا باس تارمىنى جانە «اسكەرىي نۇپۇزىنى بىرلىككە كەلتىرۈ»، «اكىمىلىك نۇپۇزىنى بىرلىككە كەلتىرۈ» دەگەن سىلتاۋمەن جۇڭگو گۇڭچانداڭسىنىڭ ئاسشىسىداغى خالىقشۇق ازىما مەن ازات رايونداردى، ئىرجولانا كۈشەن قالدېرۋعا ۇرىندى، وىسىنىڭ سالدارىان بۇل مەدەدە كەلىسىمگە كەلۋىنىڭ لاجى بولمايدى. تومەندەگىلەر «كەلىسوزىنىڭ ماڭىزدى مەتلىگى» دە جازىدە. مان ازات رايونداغى ازىما جانە اكىمات مەدەلىسى جۈمىندەگى كەلىسوزىنىڭ نارسى، وندا «ۇكىمەت جاق» دەپ جىيالىق جەمەتى گومىدالە ۇكىمەتىي ايتىلىپ ونىر.

«ازىمىي مەمەلەكەتتەندىرۋ مەدەلىسى جۈمىندە، جۇڭگو گۇڭچانداڭى»
ج. ۇكىمەت بۇكىل مەدەگى ازىمىي مەدەلى، ۇيەسىمىدى رەمە قورۋى، مەرزىمگە بولۇپ جۈزەگە اسىرۋ جوسپارس جاساۋى، سوسەن وار جۇنچۈيەردى قايتا بولۇۋى، اسكەرالىق خانە تولقناۋ نورمىدەرس نەگىلەۋى. «سويىتىپ، اسكەرىي نۇپۇزىنى بىرلىككە كەلتىرۋى كەرە»، دەگەندى ورىمەن قويدى. وى جوسپار بوسشا، جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاپون بىسىنىلارنا قارسى ۇزى ئاسشىلىق مەتپ وسىرەن ازىمىي قىررىگى سانسى 24 شەدەيىن، كوپ بولغاندا 20 شەدەيىن قىسەردە تىۋدى مەھول كىوردى، سونمەن قانار ۇزى باسندىلىق مەتپ وتىرەن گۇاڭدۇڭ، جىيالىق، وڭۇستىن جياڭسۇ، وڭۇستىن انخۇي، ورت انخۇي، جۇنان، جۇنىي، جنان (سولۇستىن جىنان بۇعان كىرمەيدى) سىياقى 8 رايونغا تارالغان جاپون باسشىلىلارنا قارسى اسكەرىي بولمە. مەردە اسكەرلىك قىزمەتىندىن بولما جۇمىسىدا مەردە كىرسەتەندىگىن جانە جوعارىدا ايتىلغان رايونداردا رەمەپ ۇرۋعا مەتسىنى ازىمىيىن بىرتىدەپ شەگىدىرىپ، لۇڭ-جاي مەمەر جولىنىڭ سولۇستىگىنە جانە سولۇستىك جياڭسۇ، سولۇستىك انخۇي ازات رايوندارنا جىيائىتىندىن «مەلدىردى. ۇكىمەت جاق: بۇكىل مەل بوشا رەمەپ قورۋ جوسپارسىڭ جۇرگىرىسىپ جاپاندىنمەن خانە نۇل جولى كەگەسۇگە بولغان مەمەلە

جاپاي شەشەنن بولسا، جاپور ئاستىنىلارنا فارسى جۇڭگو گۇڭچاندا.
داڭسىڭ باشىنىندىداغى ارىمانى 20 شىغا قىسقارتۇ جۈتىندەگى ساندى
ويلاستىرىپ كۈرەتىدىگىن ئىلدىردى. ولاردىڭ تۇراتىن جەر ماسەلەسى
جۈتىندە، جۇڭگو گۇڭچانداگى جاقىنىڭ قالڭ-ان ۇسىنۇنا بولادى، ونى
سۇڭ ئاللىقلاپ بەلگىلەۋگە بولادى دەدى. جۇڭگو گۇڭچانداگى جاق:
جۇڭگو گۇڭچىداڭسىڭ جانە جەر-جەردىڭ اسكەرى قىزمەتسكەرلەرى
اسكەرى سەر ۇيىنۇانغۇبى مەن ونىڭ بۇلارنىڭ قىزمەتسكەرلەرنە قاتاسۇنا
ئىسسىكەندىگىن، ۇكىمەت كادىرلار جۇمىسى جۈتىندەگى تورىمدەردى
قىممەتلىك سەرەپ، بۇزىنغى اسكەرى بولمىدەردەگى قىزمەتسكەرلەردى
رەتەپ قۇرىلغان كەبىگى اسكەرى بولمىدەردىڭ ئاز دارەجەلى
جۇڭگۇا مەسلىھەتلىك بولسا، رەننەگەننەن كەبىن ئاسىپ قالغان جۇڭگو...
دارەجى رەتەپ بويىنشا تارىيەلەۋگە، ئادىل، ۇبىلەسىمىز قانداۋ بولمى.
مەزىر بولسا، جانە ساياسىي ئاللىم تارىيە جوسپارمىن جاساۋعا ئىسسىك
كەبىگىن بولسا، قويدى. ۇكىمەت جاق: وزىنا قويلغان بولسا،
مەسەلە جوقىن جانە ونىڭ ئاقتى شارالارنى كەبىگەسۇدى قالايتىدىنارنى
ئىلدىردى. جۇڭگو گۇڭچانداگى جاق: ازات رايوندارداغى مىسىگىمەردى
نۇگەنمەن جەرگىلىكتى زىنسىدۇي سەرەپ قۇرۇ كەبىگىن بولسا،
قويدى. ۇكىمەت جاق: جەرگىلىكتى جاعدايدى سەكەرە وتىرىپ، قاجەت
تاتىلغاندا جانە مۇمكىن بولغان كەردە عانا اقوالغا قاراي قۇرۇدىڭ
مۇمكىندىگىن ئىلدىردى. بۇل تارماقما باياندىلغان ماسەلەلەردى ساقى
جوسپارلاۋ ۇش، ۇش كىسىلىك شياۋزۇ (جۇنلىگۇ، جۇنلىگۇ جانە
18-جىتۇانخۇن بىردەن ادام شىعارىپ) ۇيىمداستىرىپ، جۇمىسى جور-
گىزۋگە كەلى جاق قوسىلدى..

«ازات رايوندارداغى جەرگىلىكتى ۇكىمەت ماسەلەسى جۈتىندە،
جۇڭگو گۇڭچانداگى جاق: ۇكىمەت ازات رايوندارداغى خالىق جەسان
سايلاپ ئاز دارەجەلى ۇكىمەتتەردىڭ زاڭىدى ورنىن مويىنىداۋعا
ئىسسىكەندىرى بولسا، قويدى. ۇكىمەت جاق: ازات رايون دەپىس

اتاۋ جاپونىيا تىزە ئۈككەننەن كەيىن ئىكەر *ئىس بولسۇ قالۇغا *ئىس،
 بۈكىل ەل بويىشا اكىمىشلىك بۇيرىق بىرلىككە كەلتىرىلۇى قاجەت،
 دەگەندى *بىلىدردى. جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاقىتىڭ العاش ورتا
 قويغان فال-انى مساداي؛ قارىر بار 18 ازات رايوننىڭ جەدايىنا
 نەگىزدەلە وتىرىپ، ولكە-رايونداردى جانە اكىمىشلىك رايونداردى
 قايتا بولۇ، سونىمەن بىرگە *اسلى خالىق جاعىنان سايلىنىن *ار
 دارەجەلى جەرگىلىكتى ۈكىمەتتەگىلەردىڭ *سىمدىگىن ورتالىقتىڭ
 تاغايىداۋما جولدۇ، وسى ارقىلى اكىمىشلىك بۇيرىقتى بىرلىككە
 كەلتىرىۋ. ۈكىمەت جاق: خىيال جىيەشى جۇشىدىڭ ماۋزىدۇلۇڭ مىرعا
 بۈكىل ەل بويىشا اسكەري بۇيرىق يەن اكىمىشلىك بۇيرىق بىرلىككە
 كەلتىرىلگەننەن كەيىن، جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ اكىمىشلىك قىزمەتكە
 كۆرسەتكەن ادامدارىن ورتالىقتىڭ ويلىنىپ كورۇى مۇمكىن. دەپ بىد-
 دىرگەسە نەگىزدەلەدى؛ قايتارىلىپ اللىنان رايونداردا جاپور ناسقىد-
 شىلارما قارسى سوعىس كەزىندە اكىمىشلىك قىزمەتتە بولغان ادامداردى
 ۈكىمەت ولاردىڭ قىزمەت قابىلەتى مەن كۆرسەتكەن ناتىجەلەرسە ساي
 جەدايىنا قاراي جەرگىلىكتى جەرلەردە ۈزدىكىس قىزمەت ەنتىرۋى
 مۇمكىن، پارتيا-توپتارما قاراي يازىقتالمايدى دەگەندى *سىدردى.
 سونىمەن جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاق ەكىنشى *تۈزلى شەشم فال-اننى
 ورتاغا قويىپ، ورتالىقتان شانىي-گانسۇ-يىڭشىا شەگارا رايونىنىدا
 جانە رىشى، چاخار، جىبىي، شاندىۇلۇڭ، سانشى ولكەلەرسىدە جۇڭگو
 گۇڭچانداڭى كۆرسەتكەن ادامداردى ولكەلىك ۈكىمەتتىڭ جۇشىلىگى
 مەن ۋىيۋاندىمىنا تاغايىنداۋدى، سۇيۋار، جىسان، جياڭسۇ، انجۇي،
 جۇبىي، گۇاڭدۇلۇڭ ولكەلەرسىدە جۇڭگو گۇڭچانداڭى كۆرسەتكەن
 ادامداردى ولكەلىك ۈكىمەتتىڭ جۇشىلىگى مەن ۋىيۋاندىمىنا تاغ-
 يىنداۋدى (ويتىكەنى جوعارىدا ايتىلغان 11 ولكەدە نە كەل-ەتاتىق
 ازاب رايوندار، نە *شىنارازا رايوندار بار)، بىيىڭ، نىنجىن،
 چىڭداۋ، شاڭخاي سياقتى *تورب ەرمەكشە قالادا جۇڭگو گۇڭچانداڭى

كورسەتكەن ادامداردى مۇشچاڭدىققا ئاغاينداۋدى، دۇڭجىيداى ولكە-
لەردە جۇڭگو گۇڭچانداڭى كورسەتكەن ادامداردىڭ اكىمشلىك سەئەرگە
قاتناسۇن ماقۇلداۋدى ۇسندى. بۇل ۇس كوپ تالقىلانپ، كەيىن
جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاق جوعارىدا بايانىدالغان ۇسنىستارنا كەيىر
وزگەرستەر ەنگىزدى، ولكەلىك ۇكىمەت جۇشى مەن ۇيىۋاندارىن
ئەعايداۋ ۇسنىلغان جەرلەردى شائىي-گانسۇ-نىڭشيا ەگاارا رايونىنا
جانە رىخى، چاخار، حىبىي، شاندۇلف ولكەلەرىنە وزگەرتتى، ولكەلىك
ۇكىمەت فۇجۇشىي مەن ۇيىۋاندارىن ئاغاينداۋ ۇسنىلغان ولكەلەردى
شائىي، سۇيۋان ولكەلەرىنە وزگەرتتى، فۇشچاڭداردى ئاغايسداۋ
ۇسنىلغان قاللاردى بىيپىڭ، نىيانجىن، چىڭداۋ سىياقتى ۇش ەرەكشە
قالاغا ورگەرتتى. ۇكىمەت جاق بۇعان: جۇڭگو گۇڭچانداڭى جەيۋىن
سەفشىلارنا قارسى سوعىستا ۇزدىك مەڭبە سىڭىرگەن، وسىڭ ۇستىنە
ساباسى جانان قاسىلەتنى جولداستارىن ۇكىمەتنىڭ قىزمەتكە ئاغايس-
داۋى ۇسنىسا بولادى، ەگەر جۇڭگو گۇڭچانداڭى بەلگىلىبىر ولكەلەردىڭ
جۇشىبەرى مەن ۇيىۋاندارىن، بەلگىلىبىر ولكەلەردىڭ فۇجۇشىلەرىن
كورسەتەنەس بولسا، وندا بۇل اسكەرى بۇيرىق پەن اكىمشلىك بۇيرىقتى
بىرلىككە كەلتىرۈگە شىن مانىندە ادالدىق سەتەگەندىك بولمايدى
دەگەندى بىلدىردى. سونمەن، جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاق ۇزىسىڭ
ەكىنشى ۇتۇرلى قۇاتتاماسار قايتامىندەن بىلدىرىپ، ۇشنىشى ۇتۇرلى
شەشمەڭ-انن ورناعا قويدى؛ ازات رايوندارداى خالىق سايلاغان
ار دارەجەلى ۇكىمەتتەرگە قايتادان جالپىعا بىردەي خالىقتىق سايلاۋ
وتكىزۋ، بارلىق پارتيا-توپىسارداى جانە ار سالاداى ادامداردىڭ
ۇز مەكەنىنە قايتىپ بارىپ، ساياسى ماسلىحات كەڭەسى جەبەرگەن
ادامداردىڭ باقىلاۋىدا سايلاۋعا قاتناسۇن قارسى الۇ؛ اۋدانداردىڭ
رايوندارى مەن اۋىلدارىنىڭ جارتىسىنار استانىدا خالىقتىق سايلاۋ
جۇرەگە اسرىلغاندارىندا اۋدان دارەجەلى خالىق سايلاۋىن وتكىزۋ؛ ولكە
مەمەسە اكىمشلىك رايونداردىڭ اۋداندارىنىڭ جارتىسىنار استانىدا

خالىق سايلاۋى جۈزەگە ئىرىلغاندارىدا ولكەلىك ئەمەسە اكىمىلىك رايوندىق خالىق سايلاۋىن وتكىزۋ؛ سايلانغان ولكەلىك، اكىمىلىك رايوندىق، اۋداندىق ۈكىمەتتەردى ورنالققا مالىمەتپ ئايدىداۋۇ جولىمەن اكىمىلىك بۇيرىقتى سىزلىككە كەلتىرۋ. ۈكىمەت جاق؛ ولكەلىك، اكىمىلىك رايوندىق ۈكىمەتتەردى ئايدىداۋۇلۇڭ مۇنداي "ئىسسى كىشىنىڭ بۇيرىقتى سىزلىككە كەلتىرگەندىك بولمايدى، ئەك اۋدان دارەجەلى خالىق سايلاۋىن ئانا ويلاسىرىپ كوزۇڭگە بولادى، ولكە دارەجەلى خالىق سايلاۋىن شىانغا چارايلاسىپ، ولكەسىنى ورسى بەگىگەنەن كەبىن جۇزگىرۋگە بولادى؛ قارىر تەك ورنالسى ئايدىداۋۇ ولكەلىك ۈكىمەتتە جەر جەرگە بارىپ، اكىمىلىك سىتەردى وىكىرىپ الپ، قالىپى جاعايدى قالىپنا كەلتىرۋگە بولادى، بەگەنەن سىتەردى. وسىعان كەلگەندە، جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاۋ "بۇيرىقتى ئورلى شەشم ھالدا-ئىن ورناعا قوسىدى ازات رايونداردى ۋاقىتتا قارىرگى قالىپىدا وزگەرتىسىز ساقىتاپ، ولكەلىك ۈكىمەتتە بىر-بىر سايلاۋ شىانغا بەلگىلەسىپ، جۈزەگە ئىرىلغاندار كەبىر شەشم، ال وىر ۋاقىتتا شارالار بەلگىلەۋ ارقىنى بەيىتىشلىك سىتەردى قالىپنا كەلۋىن قامىناماسىز. تۈ. سونىمەن قانار، جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاق؛ بۇل ماسەلەنى الداعى جەردە ساياسىي مامىلىگە كەگەسىنى شەشمە ۋىسنىۋ كەزەك دەپ ئايتى. ال ۈكىمەت جاق؛ اكىمىلىك بۇيرىقتى بىرلىككە كەلۋىن كۈن ئىگەرى سىكە اسىرۋ قاجەب، بۇل ماسەلەنىڭ شەشملىۋى كەشمەۋىلدەتلى بەرەتتىن بولما، بەيىتتە قۇرسىدا كەدەرگى بولار ما كەكەن دەپ، مۇسنىڭ ئاقى شەشم ھالدا-ئى تۇرالى كەگەسۋدى شۇعىل "ۋىست مەمەر، دەدى. جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاق تا وزدىكىسىز كەگەس وتكىزۋگە قوسىلدى."

(۲) شىڭداڭ دەپ ساشى ولكەسىنىڭ شەشمى. وڭسۋىنىڭ بولگە. دەگى چاڭجىنى ورناللىق ئىكەر رايون ايتىلىپ وتىر، ەرتەدە شىڭداڭ ايماعىنا قارايتىن. بۇل وڭىردەگى ئاۋلى رايوندار جايون ئاسفەنلار.

قارسى سوعىس داۋرىنىدە 8-ارميا 129-شىسىنىڭ گىجۇيدى بولپ، سانشى-جىيى-شانىۋۇ-جىيان ازات رايونىغا قارايتتىن. 1945-جىلى 9-ايدا گومىنداڭ جۇڭخۇا مىنگۇ 13-شى اسكەر كۈشنى توپتاپ، جاپون ارمىيىسىنىڭ، قۇمىشاق ارمىيىسىنىڭ ۇشتاسۇمەن ئىگەرىدى. كەينىدى لىنىڭ، فۇشانىن، يىچىڭنان، تايۋان، جاپون يۇپىدىن اتتاپ، شىسى-وڭتۇستىك سانشى ازات رايونىنىڭ شياڭيۇان، تۇنلېۋ، لۇچىڭ دەگەن جەرلەرمە باسپ كىردى. 10-ايدا ازات رايوندا مى ارمىيەمەن خالىق قارسى شاپۇل قوزغاپ، باسپ كىرگەن اسكەرى بولمەردىڭ 35 مىڭ ادامىن جويدى، جۇنچاڭ، شىنچاڭ سىياقتى ئىرىندىرۋ جوعارى دارمەلى جۇڭگواندارمىن تۇتقىندادى.

(3) «18 جىلدىق تاجىرىيە» دەپ 1927-جىلى گومىنداڭ گىمىڭگە وباسىردىق جاساعاننان باستاپ، 1945-جىلى دەيىن جۇڭگو كۇڭچىداڭ-سىنى ۋە ئان قارسى جۇڭگىزگەن كۇرەسىنىڭ تاجىرىيەلەرى ايتىسىپ ونىر. كىسى تاڭدامالى شىعارمالاردىڭ 3-تومىندا مى «سىرلەسكەن ۇكىمەت تۇرالى»نىڭ 4-تاراۋىندا مى «بىزدىڭ ناقتى گاڭگىڭسىر»نىڭ 2-بولىمەن لىندى.

(5) گۇاڭۇڭ، جىيىڭ، وڭتۇستىك جياڭسۇ، وڭتۇستىك انخۇي، ورتا انخۇي، خۇنان، خۇبىي جانە خىنان (سولتۇستىك خىنان ئۇعان كىرمەيدى) سىياقتى 8 ولگە مەن رايونغا ورنالاسقان خالىقشۇق ارمىيىنىڭ گىجۇيدىلەرى ايتىلىپ ونىر.

(6) مى تاڭدامالى شىعارمالاردىڭ 3-تومىندا مى «جۇڭگونىڭ ەكى تاعدىرى»، «يۇڭگۇڭنىڭ ناۋدى كوشىرۋى» دەگەن ەكى شىعارماغا قاراڭىز.

(7) 1945-جىلى 9-ايدىڭ 11-كۈنىنەن 10-ايدىڭ 2-كۈنىنە دەيىن سوۋەت ۋە مى، جۇڭگو، امەرىكا، انگىلىيا جانە فرانسىيەلەردىڭ سىرىنى سىتەر بۇجاڭدارى لوندوندا كەڭەس ونكىرىپ، قاشىستىك گەرمانىيىنىڭ شاپقىنىلىق سوعىسىغا قاتناشقان ئىتالىيە، رۇمىنىيە، بولگارىيە،

ۋەنگرىيا جانە فېلاندىيەمەن "بىتىم شارتىمنا قول قويۇ، سونداي - اق
 يتالىيانىڭ وتارلارمىن" بىر جاقتىلى مەتۇن سىياقتى ماسەلەلەردى ئالدىلادى.
 امەرىكا، انگلىيا، فرانسىيا ەلدەرى جيانگەرلىك شاپقۇنچىلىق ساياساتىدا
 قاسارىسىپ تۇرىپ العاندىقتان، رۇمىيىيا، ۋەنگرىيا جانە بولگارىيا سىياقتى
 ەلدەردىڭ فاشىزىمگە قارسى سوعىسى جەڭگىگە جەتكەننەن كەيىن قۇرغان
 حالقتىق اكسىپاتىن قۇلاتۇعا ۇرىنغاندىقتان، سوۋەت وداعى ۇسىنغان
 اقىلغا ۇيلەسسەدى قۇاتتامادان باس تارتقاندىقتان، بۇل رەتكى كەڭەستە
 كەلىسىم جاسالمايدى.

⑧ ۇسى تومداي «قازىرگى حالقارالىق جاعداي جونىدە بىرنەشە
 مولشەر» دەگەن شىعارمادان پايدالانىڭىز.

گومينداڭ شابۋىلىنىڭ شىن سىرى*

(1945-جىلى 11-ايدىكى 5-كۈنى)

ھىجۇڭشى 3-كۈنى چۇڭچيڭنەن گومينداڭ جۇڭياڭى ۈگىت
ئۇنىڭ بۇجاڭى ۋۇگوجىنىڭ «ۈكمەت يۇل جولى سوعىستا بۇكىد-
دەي فورعانۇ جاعدايندا تۇردى» دەپ جاريالاغانىن، سونداي-اق
جول-قاتاسىن قالپىنا كەلتىرۈ شاراسى^① دەيتىندى ورتاغا
قويغانىن ھابارلادى. شىنخۋاشى تىلشىسى بۇل جونىدە جۇڭگو
گۇڭچانداڭى جاقىنىڭ مالىمدەمەشسىنە سۇراقتار قويدى.

جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ مالىمدەمەشسى تىلشىگە مىنانى ايتتى:
«ۋگوجىن مىرزانىڭ «فورعانۇ جاعدايندا» دەگەنى، تاغى باسقا-
لارى شىلىمى وتىرىك. «بىزدىڭ ارىمىمىز شەگىنىپ شىققان شىمس
جىجياڭداغى، وگۇستىك جياڭسۇداغى، ورتا انخۇيداغى، وگۇستىك

* بۇل — ماۋزىدۇلك جولداس جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ مالىمدەمەشسى
اتىدا جاريالاغان تانخۇا. وسى كەزدە جبال ھىيەشى 10-وكتاىر
كەلىسىمىن ھىرتىپ تاستاغان، ازات رايوندارغا شابۋىل جىساۋ
كوزدەلگەن شىكى سوعىستىڭ كولەمى كۈن سايىن ۇلعايىپ بارا جاتقان
ىدى.

انجۇيداعى، خۇناندايى 5 ازات رايونىدى گومىنداڭ ارمىياسى تۈگە-
 لمەن باسپ الپ، خالىقتى مەيلىنشە اياق استى ءتۇدىڭ سىرتىندا،
 باسقا دا ازات رايونداردىڭ كوپشىلىگىندە، مىسالى، گۇاڭدۇڭ،
 خۇبىي، حىنان، سولتۇستىك جياڭسۇ، سولتۇستىك انجۇي، شاندۇڭ،
 خېبېي ولكەلەرىندە گومىنداڭ جىڭگۇي ارمىياسىنىڭ 70 تەن اسام
 شىسى ازات رايوندارىمىزغا جانە ولاردىڭ ماڭسا كىرىپ خالىقتى
 ەزدى، ارمىيامىزغا شابۋىل جاسادى نەمەسە شابۋىل جاساۋعا
 ازىرلەنۋدە. ازات رايوندارىمىزغا بەتتەپ كەلە جاتقاندارىنىڭ
 ءوزى بىرەشە ونداغان شى بولپ وتىر. بۇل قورعانۇ جاعدانىدا
 نۇرعاندىق بولپ پا؟ مۇنىڭ ئىشىندە جاڭدىدان سولتۇستىككە
 جورىق جاساغان ءبىر باعتتاعىسىنان حاندىن رايونىنا شابۋىل جاساپ
 بارغان 8 شىنىڭ 2 شىسى ئىشكى سوعىسقا قارسى تۇرىپ، نەيىتتە
 ئىككى قۇتقازدى، 6 شىسى (مۇنىڭ ئىشىندە امەرىكا قارۇ - خاراعمەن
 قارۇلانغان 3 شى بار) ازات رايوندارىمىزداعى ارمىيامەن خالىقتى
 ءوزىن قورعاۋ ءۇشىن جاساغان قارسى سوققىسىنان كەيس عانا قارۇ
 تاستاۋعا ءماحبۇر بولدى. بۇل باعتتاعى گومىنداڭ ارمىياسىنىڭ
 كوپتەگەن جۇڭگۇاندارى، مۇنىڭ ئىشىندە ءبىرنالاي قۇجاڭگۇان،
 جۇنجاڭ جانە قۇجۇنجاڭ بار، قازىر تۇگەلمەن ازات رايونداردا ①،
 ولاردىڭ ءبارى وزدەرىنىڭ قايدىن كەلگەندىگىنىڭ، بۇيرىق بويىنشا
 قالاي شابۋىل جاساغاندىمىنىڭ بارلىق شىنايى احوالىنا ايعاق بولا
 الادى. بۇل دا قورعانۇ جاعدايىندا تۇرعاندىق بولپ پا؟ حىنان،
 خۇبىي ولكەلەرىنىڭ ازات رايوندارىنداعى ءبىزدىڭ اسكەرى
 بولىمدەرىمىز قازىر گومىنداڭنىڭ 1 ، 5 جانە 6 - سوعىس
 رايوندارىنداعى اسكەرى بولىمدەرىنىڭ جىيىنى 20 دان اسام

شىشى تارابىنان "نورت جاقتان قورشاۋغا ئېلىپ وتىر، لىۋىجى
 ۋىسى رايونىدا "گۇڭچانداڭدى جويۇ. زۇڭجىجىخۇيلىگىن وتەۋدە.
 پائىس حىنان، ورتا حىنان، ۋىگۇستىك خۇبىي، شىمىس خۇبىي،
 ورتا خۇبىي سىياقتى ازات رايوندارسىمىزدىڭ "بارىن گومىنداڭ
 ارمىياسى جاۋلاپ ئېلىپ، "ۈز بىلگەننىشە "ورت قويدى، قىرغىنىشلىق
 جۇرگىزدى، "بىزدىڭ لى شىاننىيان، ۋاڭ شۇشىڭ باسشىلىقىدىكى
 اسكەرى بولسىمىز تۇرارغا جەر تاپىدۇ دا، ۋەمىرلەرىن ساقىتاپ
 قالۇ "ۋىش، حىنان، خۇبىي شەگارسىدىكى رايونداردان بىرەر
 ۋىسى تاۋىپ ۋىرنالاسۇغا "ماجيۇر بولدى، سوندا دا گومىنداڭ
 ارمىياسى قىرسىگىنان قالماي، ۋىلاردى قۇغىنداپ موققىلادى③. بۇل
 دا قورغانىۋ خاقدىنىدا تۇرغاندىق بولسىپ پا؟ سانسى، سۇيۇۋان،
 چاچار ۋىلگەلەرىندە دە ۋىسىنداي بولدى. 10-ايدىڭ ئاس شەنىدە
 ۋىن شىيان 13 شىغا قولباسشىلىق ەتسىپ، شاڭداڭ ازات رايونىمىز.
 دىڭ سىياڭيۋان، تۇنلىۋ دەگەن جەرلەرىندەن شابدۇل جاساپ
 كىرگەندە، جەرگىلىكتى ارمىيا مەن خالىقتىڭ "ۋىسى قورغانىۋ ۋىرسىدا
 تۇگەلدەي قارۋىسىزداندىرىلدى، تۇتقىندالغانلاردىڭ شىنىدە
 "سىرسىپرا جۇنجاڭدار مەن شىجاڭدار دا بار. ۋىلار قازىر "بىزدىڭ
 تايخاڭ ازات رايونىمىزدا، "بارى دە "تىرى، ۋىلار ۋىزدەرىنىڭ قايدان
 كەلگەندىگىنىڭ، بۇيرىق بويىنشا قالاي شابدۇل جاساغاندىمىنىڭ
 بارلىق شىنايى احوالىسا ئولقايىق بولا الادى. قاياۋدا يان شىشان
 "ۋىزىنىڭ شابدۇلىسا قالاي ۋىشراغاندىمى، ال "ۋىزى تەك "قورغانىۋ
 خاقدىنىدا "ئانا بولغاندىمى تۇرالى چۇڭچىڭدە خابار تاراتسىپ،
 سار الۋار سۇايتىققا باسنى. "سىرا، ۋىل "ۋىزىنىڭ 19. خۇنىنىڭ
 خۇنجاڭگى سىرىبو، ۋاقتىق 46-شىسىنىڭ شىجاڭگى گورۇڭ، ۋاقتى

تىق 49- شىسىنىڭ شىجاڭى جاڭخۇڭ، 66- شىسىنىڭ شىجاڭى
 لى پىيىڭ، 68- شىسىنىڭ شىجاڭى گوتيانشىڭ، ۋاقتىق 37-
 شىسىنىڭ شىجاڭى ياڭۋىنساي سىياقتى جياڭجۇنىدەرنىڭ ④ قازىر
 بىزدىڭ ازات رايونىمىزدا تۇرغاندىمىن، مۇنىڭ ۋىزى ۋۇگوجىن
 مىرزانىڭ، يان شىشان مىرزانىڭ جانە شىكى سوعىستىق اراندا تۇشلىق
 تۇدۇرۇپ وتىرغان بارلىق كەرتارتپاشلاردىڭ ۋارقانداي وتىرىك -
 وسەكتەرنە تولىق ئوپتارىسى بولا الاتىدىمىن ۋىستىقان بولسا كەرەك.
 فۇزويى جياڭجۇننىڭ بۇيرىق بويىنشا سۇيۇان، چاچار، رىجى
 ولكەلەرىندەگى ازات رايوندارىمىزغا شابۋىل جاساعانىغا 2 ايدان
 استى، ول جاڭجىياكوۋ بوساعاسىنا دەيىن شابۋىل جاساپ كەلىپ،
 بۈكىل سۇيۇان ازات رايونىمىزدى جانە چاچارنىڭ باتىس بولەگىن
 باسىپ الدى. بۇل دا قورعانۋ جاعدايىندا تۇرغاندىق جانە
 «ئىرىشى ۋى» شىعارماغىندىق بولۇپ پا؟ چاچار، سۇيۇان ولكەلەرىندە -
 دەگى ارىيىمىز بىن حالقىمىز وزدەرىن قورعاۋغا اتىلىپ، قارىسى
 شابۋىل ۇرىسىندا تولىپ جاتقان جۇڭگواندار مەن اسكەرلەردى
 تۇتقىنىغا الدى. بۇل تۇتقىندار وزدەرىنىڭ قايدان كەلگەندىگىنىنىڭ،
 قالاي شابۋىل جاساعاندىمىنىڭ، قاعى باسقارلاردىڭ ايعاعى بولا
 الادى ⑤. «بىز جاق ۋار جولمى ۋىزىمىزدى قورعاۋ ۇرىسلىرىندا
 «باندىلاردى جويۇ» جانە گۇڭچانداڭغا قارىسى تۇرۇ جونسىدەگى
 جۇجاتلاردى كۆپتەپ قولما ئۇسىردى، مۇنىڭ شىنىدە گومىنداڭنىڭ
 جوعارمى داڭجۇيى تاراتقان ۋارى ۋۇگوجىن مىرزا «كۈلكىلى ۋىزى»
 دەن باسقا مەس دەپ اتاعان «باندىلاردى جويۇ قولداناسى»،
 «باندىلاردى جويۇ» بۇيرىقى ⑥ جانە گۇڭچانداڭغا قارىسى باسقاردا
 جۇجاتلار بار، بۇلار قازىر يان- انىغا كەلىنۋەدە. گۇڭچانداڭغا

قارىسى بۇل خۇجاتلاردىڭ بارى گومىنداڭ ارمىياسىنىڭ ازات رايونى-
دارغا شاپۇل جاساغاندىننىڭ تەسىرىدە دالەلى.

"ئىلىشى ئاغى دا، جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ مالىمىدەمەشسىنەن؛
ۋۇگوجىن مرزا ۋىسەنجان چول- قاتناسىن قالپىنا كەلتىرۋ شاراسىنا
ئىزدەڭ پىكىرىڭىز قانداي؟ دەپ سۇرادى. مالىمىدەمەشى بۇغان
بىلاي دەپ جاۋاپ قايتاردى: مۇنىڭ ئۆزى جاعدايدى ۋاقىتشا
باسەڭدەتسە، ئۆزىن وڭاپ ئۇ ئاسلى عانا. گومىنداڭ داڭجۇيى
قىرۋار اسكەر اتقاندىرىپ، بۇكىل ازات رايونىمىزدى تەيىنە
سەلدەي باسپ الماق بولپ وتىر. ولار 9-، 10- ايلارداعى
سىرەشە رەتكى شاپۇلنى جەڭلىسكە ۋىشراغاننان كەيىن، جاڭا،
كۈلەمى بۇرىنغىدان دا زور شاپۇل ورغالاستىرىپ جاتىر. ال مۇنداي
شاپۇلدى ئوساتىن، ياغنى شىكى سوعىستى پارمەندى تۇردە تەجەپ-
تىن قارۋلاردىڭ ئىرى- ولاردىڭ تەسىر جولدarda اسكەر تاسۋىنا
چول بەرمەۋ. باسقارلار سىياقتى ئىزدە قاتناس جولدارىنىڭ تەز
قالپىنا كەلتىرىلۋىن قۇتتايمىز، ئىراق تىزە بۇگۇدى قابىلداۋ، قۇر-
شاق ارمانى ئىسراجاقتىلى ەتۇ جانە ازات رايونداردا اپتونومىيانى
جۈزەگە اسىرۋ- وسى ئۇش ماسەلە شەكىلگەننەن كەيىن عانا
چول- قاتناسىن قالپىنا كەلتىرۋگە بولادى. الدىمەن چول-
قاتناس ماسەلەسىن شەشىپ، ونان سوڭ ئۇش ماسەلەنى شەشۋ
كەرەك پە الدە الدىمەن ئۇش ماسەلەنى شەشىپ، ونان سوڭ چول-
قاتناس ماسەلەسىن شەشۋ كەرەك پە؟ ازات رايوندارداعى ارمىيا
چاپون باسقىنىشلارنا قارىسى 8 جىل قاجىرلىقپەن كۈردەس جۇر-
گىزىپ وتىرعاندا، ولاردا تىزە بۇگۇدى قابىلداۋ تولىمدىلىقى بولماي،
تىزە بۇگۇدى قابىلداۋعا سوناۋ شالغاي وڭىرلەردەن اۋرەلدەپ باسقا

ارميا اكلەنەتنى نەلىكتەن؟ قۇرشاق ارميا خالىق جاعىنان جازا-
 لانۇعا ئىستى بولا تۇرا، تۈگەلدەي «مەملەكەتتىك ارميا» ەتىپ
 ۋىمداستىرماقتىن نەلىكتەن جانە ولاردىڭ ازات رايوندارعا شابۋىل
 جاساۋىنا قولباسشلىق ەتەلەتنى نەلىكتەن؟ جەرگىلىكتى ايتونوميا
 «10- وكتاىر كەلىسىمى» ەندە ايقىن بەلگىلەنىپ وتىرعاندا، ولكە
 باستىقتارىنىڭ خالىق جاعىنان سايلائاتىدىن سۇن جۇڭشان مىرزا
 الدەقاشان قۇتتاعان ئىس بولا تۇرا، مانساپىنلاردى الى دە ۈكىمەت
 تاعايمىندايتىن نەلىكتەن؟ جول - قاتناس ماسەلەسى تەز شەشىۋگە
 ئىس، الشكى ءۇش ءىرى ماسەلە ئىپتى تەز شەشىۋگە ئىس.
 ءۇش ءىرى ماسەلە شەشىلمەي تۇرىپ، جول قاتناسى والپىسا كەل
 مىرۋدى ءسوز ەتۋ شكى سوعىستى ۇلعايتىپ ءارى ۇزاققا سوزىپ،
 شكى سوعىس قوزعاۋشىلاردى ازات رايونداردى مەينە سەلدەي
 باسىپ الۋ ماقساتىنا جەتكىزۋەن باسقا تۈك تە مەمس. بۇكىس مەملە-
 كەتنى شارپىپ وتىرعان، خالىققا، دەموكراتىياعا قارسى شكى
 سوعىسقا تەز نىيەم سالۋ ءۇشىن، ءىز مىنالاردى ۇسىمامىز: (1) خۋاىپ-
 داعى، سولۇستىك جياڭسۇداعى، سولۇستىك انخۇيداعى، خۋاجۇڭ-
 داعى ازات رايوندارعا، ولاردىڭ ماڭىنداعى جەرلەرگە كىرگەن
 ۈكىمەتتىڭ تىزە بۇگۇدى قابىلدايتىن ارمىياسى مەن شابۋىل جاساپ
 وتىرعان ارمىياسى دەرەۋ بۇرىنقى ورنىدارىنا شەگىنسەن، ازات رايون
 ارمىياسى جاۋدىڭ تىزە بۇگۇن قابىلداسىن جانە قالالارعا، قاتناس
 جولدارىنا ورنالاسىن، جاۋلاپ السىنان ازات رايوندار قالپىنا كەل-
 مىرىلسىن؛ (2) بارلىق قۇرشاق ارميا دەرەۋ قارۋسىزداندىرىلىپ،
 تارانىپ جىبەرىلىسەن. خۋاىپىداىلار، سولۇستىك جياڭسۇداىلار
 حانە سولۇستىك انخۇيداىلار قارۋسىزداندىرىپ تاراسىپ خىبە

رۇگە ازات رايوندار جاۋاپتى بولسىن؛ (3) بارلىق ازات رايوندار-
 دىڭ خالىق دەموكراتىيالىق اپتونومىياسى مويىندالسىن، ماناسپىتلار-
 دى ورنالىق ۇكىمەت ئاھايىندامايىتىن بولسىن، «10-وكتاىر كەلىسى»
 نىڭ بەلگىلەملەرى جۈزەگە اسىرىلسىن. ھالىدەمەشى بىلاي دەدى:
 ئەك وسىلاي بولغاندا عانا شكى سوعىسقا تىىم سالۋعا بولادى!
 ويتىيەگەندە شكى سوعىسقا تىىم سالۋ مۇلدە قامتاماسىز ەقىلمەيدى.
 سۇيىۋاندا، شاڭداڭدا، ھانداندا بولغان ۇش رەتكى ۇزىمىزدى
 فورعاۋ ۇرسى بارىسىندا قولعا تۇسكەن حۇجاتتار، سونداي-اق
 گومىنداڭنىڭ قىرۋار اسكەر اتتاندىرعان، قاۋىرت شايۇل جاساپ
 وتىرعان ۇس جۇزىنىڭ قىيمىلى گومىنداڭ داڭجۇيىنىڭ چول-
 قاتىسىن قالپىنا كەلتىرۋ شكى سوعىس ۇشىن ەمەس، خالىق ۇشىن
 بولپ وتىر دەيتىنىنە مۇلدە سەنۋگە بولمايتىندىعىن تولىق دالەل-
 دەدى. حۇڭگو خالىقىنىڭ الدانۋى جەتتى، ەندىگارى الدانبايدى.
 قازىرگى وزەكتى ماسدەل- بۇكىل ەل خالىقى اتاناسقا كەلە وتىرىپ،
 بارلىق شارالاردى قولدانىپ شكى سوعىسقا تىىم سالۋ.

ەسكەرتۈلەر

① چاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىس ياققانان كەزدە، جۇڭگو-
 نىڭ تەمىر چول قاتناسىنىڭ كوپى ازات رايونداردامى ارىميا مەن
 خالىقتىڭ قولىندا مەمەسە قورشاۋىندا ەدى. گومىنداڭ كەرىمارتپاشىلارى
 «چول-قاتناسىن قالپىنا كەلتىرۋ» دەيتىن سىلتاۋمەن، وسى قاتناس
 چولدارىنان پايدالانۋ ارقىلى ازات رايونداردى بولشەكەۋدى، سونىمەن
 قىار ۇرمىلىق بىرنەشە مىليون اسكەردىن دۇڭجىيىعا، حۋايبىعا، خۇادۇڭعا،
 خۇاڭخۇغا ناسىپ، ازات رايوندارعا شايۇل جاساپ، ەرى دالالاردى

باسىپ الۋىدى كوزدەدى.

② 1945-جىلى 9-ايدا گومىنداڭ ارمىياسى جىڭجوۋ، شىنشىالە وڭىرىنىڭ بېيپىڭ-خانىكۇۋ نەمىر جولىن بويلاي وتىرىپ، سانىي-سېمى-شانىۋى-خىنان ازات رايونىدا شاۋىل جاسادى. 10-ايدىڭ اياق شەنىدە، ونىڭ الدىڭى 3 جۇنى شىيان، خاندان رايونىدارىنا باسىپ كىردى. ازات رايون ارمىياسى مەن خالىقنىڭ وزدەرىن قورغاۋغا اتتانىپ، ۋېر ايتا كەسكىلەسكەن سوعىس جۇرگىزۋى ئاتىچەسىندە، گومىنداڭنىڭ 11-سوعىس رايونىنىڭ فۇسلىڭجاڭگۇانى، فوسىشا خانىا 8-جۇنىنىڭ جۇنخاڭى گاۋشۇشۇر جياڭجۇن ۋوز قاراۋىنداعى جىڭا 8 جۇن مەن ۋېر زۇڭدۇيدەڭگى جىمىنى 10 مىڭنان اسنام ادامدى دستاپ، خاندان رايونىندا كوتەرىلىس جاساپ ۋېز جاققا ۋوتتى، قىلار 2 جۇن سوقى جەپ شەگىنۋ بارىستىدا ارىماز جاعىنان قورشامالسىپ خويلىدى جانە فارۋلاردىن تاستادى. سول كەزدە قارۋىن ناساۋغا ۋماجسۇر بولغان جوعارى دارمىجەلى جۇنگۇاندار ارانىدا گومىنداڭنىڭ 11 سوعىس رايونىنىڭ فۇسلىڭجاڭگۇانى، فوسىشا 40 جۇنىنىڭ جۇنخاڭى ماۋۋۇ، 40 جۇنىنىڭ فۇجۇنجاڭى لىۋشۇۋىڭ، جۇن سانوۋجاڭى لى شۇيدۇڭ، فۇشجاڭ لىۋشۇسىن سىياقتى كويتەگەن ادامدار بار.

③ جاپونىا تىزە بۇككەنەن كەيىن، گومىنداڭ ۋۇش سوعىس رايونى-داعى 20 شىدار اسنام اسكەر كۇشىن توپتاپ، خىبار، خۇبىي ولكە-لەرىندەڭگى ازات رايوندارغا قاۋىرت شاۋىل جاسادى. گومىنداڭنىڭ 1-سوعىس رايونىنىڭ سىلىڭجاڭگۇانى خۇزۇڭنان ۋېر ۋولسىم اسكەر كۇشى ارقلى باتىس-سولتۇستىك جاققان لۇڭ-خاي تەمىر جولىنىڭ ەكى جاعىن بويلاي شەمسقا بەت السىپ باتىس خىنان ازات رايونىدا سوقىقتى؛ 5-سوعىس رايونىنىڭ سىلىڭجاڭگۇانى لىۋجىنىڭ اسكەرى بولسىدەرى سىيپىڭ-خانىكۇۋ تەمىر جولىنىڭ ەكى جاعىن بويلاي سولتۇستىككەن وڭۇستىككە بەت السىپ، وزتا خىسان، ورن خۇسى، شەمس خۇبىي ازات رايوندارىدا شاۋىل جاسادى؛ 6 سوعىس رايونى-

دامى اسكەري بولمىدەرى وگتۇستىك خۇبىدان سولتۇستىككە بەت الىپ ولارمەن ۇشتاستى. جوعارىدامى گومىنداڭ ارىياسىنىڭ دەنى لىيۇجىنىڭ قولباسلىقىنىدا بولدى. حىنان، خۇبىي ازات رايوندارىندا مى خالىقتىق ارىيا جاۋدىڭ باسپ كىرگەن اسكەري بولمىدەرى قارسى باتىل كۈرەس جۇرگىزىپ، "وز كۇشتەرىن ساقىتاپ قالدى، 1945-جىلى 10-ايدىڭ اياق شەندە حىنان، خۇبىي شەگارىسىندا مى داخۇگىشان، نۇگۇبىشان، زاۋياڭ رايوندارىنا جوتكەلدى، كەيىن گومىنداڭ ۇزدىكىسز وكشەلەي قۇپ، قىسم جاساي بەرگەندىكتەن، تاغى دا بىيىك - خانكوۋ نەمىر خولىنىڭ شەمسىندا مى شۋانخۇادىان رايونىنا جوتكەلدى.

(4) شاڭداڭ شايفاسى نۇرالى وسى نومدا مى «چۇگۇچىڭ كەلسىسوزى جونسىدە» نىڭ (2) «سكەرتۇنەن پايدالانىڭىز. بۇل ارادا مىسالا مىسپ وتىرعان جۇنگۇاندار - شاڭداڭ شايفاسىندا ازاتتىق ارىيا جاعىسار نوتقىدىلار يان شىقان اسكەري بولمىدەرىنىڭ جوعارى دارمەلى جياڭگىدەرى.

(5) سۇيۋان بۇرىن «بىر ولكە بولاتىن، 1954-جىلى 3-ايدىڭ 6-كۈنى ولكەلىك «تۈزىمى كۇشەنەن قالدىرىلىپ، وعان قاراستى جەرلەر ىشكى موگۇل اپتونومىالى رايونىنا قوسىلىپ بەرىلدى. قۇزويى جياڭخۇن سول كەزدە گومىنداڭنىڭ 12-سوعىس رايونىنىڭ سىلىڭجاڭ-گۇانى ەدى. ونىڭ اسكەري بولمىدەرى جاپون باسقىنشىلارنى قارسى سوعىس داۋىرىنىدە سۇيۋاننىڭ باتىس بولەگىندەگى ۋۇيۋان، لىڭجى وگىرلەرسىدە تۇردى. جاپونىيا تىزە بۇككەنەن كەيىن، ول بۇيرىق بويىنشا سۇيۋان، رىمى، چاچار ولكەلەرىنىدەگى ازات رايوندارغا شىۋىل جاسادى. 1945-جىلى 8-ايدا گۇيۋىدى، جىنيڭدى، فۇڭجىدى باسپ الدى. 9-ايدىڭ باسندا شىڭجىنى، شاڭجىدى، ۋۇچۋاندى، ناۋلىندى، شىنجاڭدى، لياڭجىڭدى باسپ مىسپ، چاچار ازات رايونىنا قاۋىرب شابدۇل جاساپ، جاڭجياكوۋغا تاياپ كەلدى. «بىردىڭ ارىماسر "وزى دورعاۋعا اتتانىپ، ونى سوققى بەرىپ شەگىندىردى، سونداي -

اق وىڭ تولىپ جاتقان جۇڭگۇ ئاندارى مەن اسكەرلەردىن تۇتقىغا الدى.
 ⑧ «باندىلاردى جويۇ قولىدانباسى» — 1933 - جىلى جياڭجىيەشى
 قۇراستىرىمى، جۇڭگو خالىقتىق ارىياسى مەن گىمىڭدىك گىنجۇيدىلەرگە
 شاۋىن جىساۋ ناسىلدەرى ارىياۋلى تۇردە باياندىلار فالىگىمىڭدىك
 كىتىپ، 1945 - جىلى جاپون ئاقىنىشلار قارىسى سومىسى اپقانا ئاننان
 كەپىن، جياڭجىيەشى بۇل كىتاپشنى قايتا باستىرىپ، گومىنداڭنىڭ
 جۇڭگۇ ئاندارىغا ئازاتىپ بەردى، سونداي - اق مىسداي قۇپىيا بۇيرىق
 «ئۇسىردى» «بۇل جولى باندىلاردى جويۇ خالىقتىق باقىشقا قاتىشى،
 جاپون ئاقىنىشلار قارىسى سومىسىغا رۇختارنىڭ بويىشا، مەن —
 جۇڭگىنى قۇراستىرىغان «باندىلاردى جويۇ قولىدانباسى» نەگىر -
 دەلىپ، «ئور قاراۋلارنىڭداغىلاردى جىگەرلەندىرىڭدەر، شانۇل جاساپ
 جويۇ - نى كۇش سالا جۇرگىزىپ، مىسەتنى تەز ورنىداڭدار. ولاردىڭ
 مەمەكەت «ئۇتىنى قىزمەت كۆرسەتكەندەرى «سوزسىز سىلانادى، «ئىسى
 كەشەۋىلدەتىپ، نۇقسان خەتكىزگەندەرى رالڭ بويىشا «سوزسىز جىرلا -
 دى. مۇنى باندىلاردى جوياتىن اسكەرى بولمىدەرمىڭدەكى جۇڭگۇ ئاندار
 مەن اسكەرلەرگە «ئىندىرىپ، بىرگە ئىكە اسىرۋلارنىڭدى «ئۇمىت مەمەن»

جەر ماينىن ازايىتۇ مەن ئۇندىرىس — ازات رايونداردى قورعاۋداعى ەكى ۇلكەن ئىس*

(1945 - جىلى 11 - ايدىڭ 7 - كۈنى)

(1) گومىنداڭ امەرىكاىڭ جاردەمىندە، بارلىق كۇشىن جۇمىد - دىرىپ، ئىردىڭ ازات رايوندارىمىزغا شابۇل جاساپ وتىر. بۇكىل مەملەكەت كولەمىندىك شىكى سوعىس ئومىر سۇرىپ وتىر. پارتىيامىز - دىڭ كەرەكتەگى مىندەتى - بارلىق كۇشتى جۇمىلدىرىپ، ئوزىمىزدى قورعاۋ مايدانىدا تۇرىپ، گومىنداڭنىڭ شابۇلىن ئالقانداۋ، ازات رايونداردى قورعاۋ، بەيبىت جاعدايدىڭ جارقىقا شىعۇس قولعا كەلتىرۋ. بۇل ماقساتقا جەتۋ ئۇشىن، ازات رايوندارداعى دىحانداردى جەر ماينىن ازايىۋدىڭ يىگىلىگىنە جاپپاي بولەۋ، جۇمىسشىلار مەن باسقا دا ەگبەكشى حالقتاردى جۇمىس اقىنى ئوز لايىمىندا ئوسىرۋدىڭ جانە تۇرمىس كۇيىن جاقسارتۋدىڭ يىگىلىگىنە

* بۇل - ماۋزىندۇڭ جولداس خۇڭگۇڭ جۇڭياڭ ئۇشىن اربىلەگەن پارىنا

شىشە بوسقاۋ.

بولەۋ: سونىمەن قاتار دىچۇلاردىڭ دا تىرشلىك ەتۈنە مۇمكىندىك بەرۋ، ونەر كاسىپ- ساۋدا كاپىتالىستەرنىڭ دە پايدا الۇنا مۇمكىن- دىك بەرۋ؛ سونداي- اق كەلەسى جىلى زور كۈلەمدى ۇندىرىس قوزغالىسىن ورىستەتىپ، استىق جانە كۈندەلىكتى تۇتىنىۋ بۇيىمدارى ۇندىرىسنى ارتتىرىپ، ھالىق تۇرمىسىن جاقسارتۇ، اش قالعانداردى، كۇيزەلگەندەردى قۇتقارۇ، ارمانىڭ قاجەتىن قامداۋ اسا شۇعىل مىندەتكە ايالىپ وتىر. جەر مايسىن ازايىۋ مەن ۇندىرىس- وسى ەكى ۇلكەن ۇس ويداعىداي ىستەلگەندە عانا قىيىنشىلىقتى جەڭگە، سوعىسقا جاردەم بەرۋگە، جەڭىسكە جەتۋگە بولادى.

(2) قارىر سوعىستىڭ كۈلەمى وتە كەڭ، كۈپتەگەن باسشى جولىداستار الدىڭعى شەپتە قولباسشىلىق جۇمىسىمەن بولسىپ، جەر مايسىن ازايىۋعا جانە ۇندىرىسكە كوڭىل بولە الماي ۇجۇر. سونىڭ ۇشىن، قىزمەت ۇبولىمىن جولعا قويۇ ۇتىس. ارتقى شەپتە قالعان باسشى جولىداستار الدىڭعى شەپكە تىكەلەي جاردەمى بولاتىن كۈپتەگەن قىزمەتەر ىستەۋدىڭ سىرتىندا، ورايدى استە قولدان بەرمەي، جەر مايسىن ازايىۋ مەن ۇندىرىستى- وسى ەكى ۇلكەن قىزمەتتى ورنالاستىرۋى قاجەت. بۇكىل ازات رايونداردا، وتە- مۈتە كەڭ- بايتاق جاڭا ازات رايونداردا، تاياۋداعى بىرنەشە اي ىشىندە (قىس، كوكتەم ماۋسىمدارىندا) ۇبرىەت زور كۈلەمدى جەر مايسىن ازايىۋ قوزغالىسىن جۇرگىزۋ، جەر مايسىن ازايىۋدى جاپپاي جولعا قويۇ، ۇسويتىپ، باسىم كۈپىشلىك دىحاندار جۇرتشىلىقنىڭ گىمىڭىدىن ىنتاسىن قوزغاۋ قاجەت. سونىمەن قاتار، 1946- ىلى ىشىندە بۇكىل ازات رايونداردىڭ اۋىل شارۋاشىلىعى مەن ونەر كاسىپ ۇندىرىستەرىن جاڭا دامۋعا جەتكىزۋ كەرەك. جاڭا، زور كۈلەمدى

سوغىسىنىڭ بولۇشۇنا بايلانستى جەر ماينن ازايتۇ مەن ئوندىرىسكە ەلەۋسىز قاراۋعا بولمايدى؛ ءدال مۇنىڭ كەرسىنشە، گومىنداڭنىڭ شابۋىلىن جەڭگۈ ءۇشىن، جەر ماينن ازايتۇدى جانە ئوندىرىستى جەدەلدەتۋ قاجەت.

(3) جەر مايننىڭ ازايتىلۋى ۇكىمەتتىڭ شاپاعات ەتۋىنىڭ ناتىجەسى بولماي، قايتا بۇقارالىق كۇرەستىڭ ناتىجەسى بولۇعا ئيسى. بۇل — جەر ماينن ازايتۇدىڭ ئىستى نەمەسە ئاسسىز بولۇشنىڭ كىلتى. جەر ماينن ازايتۇ كۇرەسى بارىسىندا اسىرا سىتەۋىشلىك قۇبىلىسىنىڭ تۋىلۇشۇن ساقىتانۋ قىين، تەك قالىڭ بۇقارالىق ناعىز سانالى كۇرەسى بولاتىن بولسا، اسىرا سىلتەۋىشلىك قۇبىلىسىن تۋىلغاننان كەيىن دە تۋزەتىپ الۋعا بولادى. تەك سول كەزدە عابا بۇقارانى يلاندىرۋعا بولادى، ولارعا دىجىۋلاردىڭ تىرشلىك ەتۋىنە جول بەرۋدىڭ، دىجىۋلاردى گومىنداڭغا كۈمەك نەستىرمەۋدىڭ ءوزى دىحاندارعا جانە بارلىق حالىققا پايدالى ەكەندىگىن ۇعىندىرۋعا بولادى. پارتىيامزدىڭ قازىرگى باعىتى جەردى مۇسادىرالاۋ ەمەس، ءالى دە جەر ماينن ازايتۇ. جەر ماينن ازايتۇ بارىسىندا جانە جەر ماينن ازايتقاننان كەيىن، ئاسىم كۈپىشلىك دىحانداردىڭ دىحاندار قوعامىنا ۇيىمداسۋىنا كۈمەكتەسۋ كەرەك.

(4) ئاسىم كۈپىشلىك ئوندىرىشىلەردى ئوندىرىستىك سەرىكتەسۋ توپتارىنا ۇيىمداستىرۋ — ئوندىرىس قوزعالسىن جەڭىسكە جەتكىزۋ. دىڭ كىلتى. ۇكىمەتتىڭ دىحاندارعا، قولونەرشىلەرگە قارىز اقشا تاراتۋى كەم بولسا بولمايتىن شاراء. ەگىنشلىك مەرزىمىن وتكىزىپ الماۋدا، جۇمىس اقساۋىشلىعىن ازايتۇدا اسا ماڭىزدى ئىس. قازىر، ئىر جاعىنان، حالىقتىڭ كۇشىن سوغىسقا جۇمىلدىرۋ ءۇشىن، ەندى

“بىر جاعنان، مۇمكىندىكىنىڭ بارىنىشا ەگىشلىك مەرزىمىن وتكىزىپ
الماۋۇش، تەڭشەۋ شارالارىن زەرتتەۋ كەرەك. سوعىسقا، قىزمەتكە
جانە ۇيرەنۋگە كەدەرگى كەلتىرمەۋ شارىمەن اسكەرى بولىمدەر،
مەكەملەر، مەكتەپتەر وندىرىسكە بۇرىنعىداي لايىقىنىدا قاتناسىپ
نۇرۇللارى كەرەك، سوندا عانا تۇرمىستى جاقسارتىۋعا، حالقتىڭ
جۇگىن جەڭلىدەتۋگە بولادى.

(5) “بىز كەبىر “بىرى قالالار مەن “بىرىسپىرا ورتا قالالارعا
بە بولىدىق. وسى قالالاردىڭ شارۋاشلىعىن يگەرۋ، ونەركاسىپ،
ساۋدا جانە افشا مامىلەسىن دامىتۋ پارتىيىمىزدىڭ ماڭىزدى مىندەتىنە
ايالىپ ونىر. بۇل ماقسات “ۇش، قوعامدايى سىنەتۋگە بولاتىن
بارلىق دايىن ادامداردان پايدالانىۋ، پارتىيىا مۇشەلەرىن ولارمەن
بىرلەسىپ سىتەۋگە، ولاردان تەحنىكانى جانە باسقارۋ ادستەرىن
ۇيرەنۋگە يلاندىرۋ توتەنشە قاجەتتى.

(6) پارىيىا مۇشەلەرىنە سونى ايتۋ كەرەك، حالقىپەن بەرىك
بىرگە بولساق، حالقتىڭ نقتىسادى قىيىنشىلىعىنا كوڭىل بولسەك،
مۇندا جەر مايسىن ازايىتۋ مەن “وندىرىستى وركەندەتۋدى — وسى
ەكى ۇلكەن “ىسنى حالقتىڭ قىيىنشىلىعىن شەشىپ الۋىد كۈمەكتە.
سۇدىڭ ماڭىزدى كىلتى ەتەتىن بولساق، وندا “بىز حالقتىڭ
شىنايى قولىداۋىنا يە بولساق، كەرتارتياشلاردىڭ قاندايىنىڭ بولسا دا
شاۋىلىن جەڭگە الامىز. بارلىق سىتە ۇزاققا “توزىمدى بولۋدى
ەستە ۇستاپ، ادام كۇش، زاتىق كۇشتەردى ايالايتىن، “اربىر
سىتە ۇزاقى كوزدەيتىن بولساق، “بىز “سوزسىز جەڭسكە جەتە الامىز.

ازات رايون قىزمەتتەرىنىڭ 1946 - جىلى باغىتى *

(1945 - جىلى 12 - ايدىڭ 15 - كۈنى)

وتكەن بىرنەشە ئاي ئىشىنىدە پارتىيىمىز خالىققا باغىشلىق ھەم ،
خاۋلار ھەم ھۇر شاقىتاردى ئالاستاۋ جانە گومىنداڭنىڭ ازات رايون -
دارە ھاساغان شايۋىلىن تالقانداۋ جولىنداغى كەسكىنەسىنەن
كۈرەسەردە ۇلى جەڭستەرگە جەتتى . بۈكىل پارتىياداغى ھولدا سار
ئىرىيەتسپەن كۈش جۇمىساپ ،^۱ار سالاداغى قىزمەتسەردە ەلەۋلى
ئابىستارغا جەتتى . 1945 - جىلى اياقتاپ كەلەدى ، 1946 - جىلى ازات
رايونداردىڭ قىزمەتتەرىنىدە تومەندەگى نۇيسىدەرگە كوڭىل بولۇ
قاچەت :

(1) جاڭا شايۋىلىدى تالقانداۋ . گومىنداڭنىڭ سۇيىۋاندا ، ساند -
شىدە ، وڭتۇستىك ھىبىدا ازات رايوندارىمىزغا ھاساغان فاۋىرت
شايۋىلى ارىيىمىز جاعىنان تالقانداالمانان كەسكىن ، ول تاغى دا
اناعۇرلىم زور اسكەر كۈشىن جوتكەپ ، جاڭا شايۋىلىغا ازىرلەنۋدە .

* بۇل - ماۋزەدۇڭ جولداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ ئۇشىن ازىرلەگەن يارت

مىنە نۇسقاۋ .

ەگەر شىكى سوعىستى تەز توقتاتۇغا گومىنداڭدى ابدەن مەجبۇرلەيتىن جاڭا احوال بولماسا، وندا 1946-جىلدىڭ كوكىتەمىندە ءۇرىس شىەلەنسە تۇسەدى. سونىڭ ءۇشىن، ءوزىمىزدى قورعاۋ مايدانىدا تۇرىپ، بارلىق تىرىسشاڭدىمىزدى سارقا جۇمساپ، گومىنداڭنىڭ شابۋىلىن تالقانداۋ ءالى دە ازات رايونداردىڭ وزەكتى مىندەتى بولپ تابىلادى.

(2) گاۋ شۇشۇندىق قوزعالىستى ورىستەتۋ^①. گومىنداڭنىڭ شابۋىلىن تالقانداۋ ءۇشىن، پارتىيەمىز شابۋىلغا ازىرلەسىپ جاتقان جانە شابۋىل جاساپ جاتقان بارلىق گومىنداڭ ارمىياسى ىدىراۋ قىزمەتسى جۇرگىزۋگە ءتپس. ءبىر جاعىمان، ارمىيەمىز گومىنداڭ ارمىياسى اشكەرە، كەڭ كۆلەمدى ساياسي ءۇگىت جانە ساياسي شاتۋىل جۇرگىزىپ، گومىنداڭنىڭ شىكى سوعىسقا قاتناسپ جاتقان ارمىياسىنىڭ كۇرەس ىراداسىن بوساڭستۋ قاچەت. ەندى ءبىر جاعىمان، گومىنداڭ ارمىياسى شىنەن كوتەرىلىس ازىرلەپ جانە ءيمىداسىرىپ، گاۋ شۇشۇندىق قوزعالىستى ورىستەتۋ، ءسوپىسىپ، گومىنداڭنىڭ كوپتەگەن اسكەرى بولىمدەرىن سوعىسنىڭ قىيىن-قىستىۋ كەزەڭىندە گاۋ شۇشۇن ءلگىسى بويىنشا حالىق جاعىما ءوتىپ، شىكى سوعىسقا قارسى تۇراتىن، بەيبىتشىلىكتى قۋاتتايىتىن ەتۋ كەرەك. بۇل قىزمەتتى شىن مانىدە جۇرگىزۋ جانە تەز ناتىجەگە جەتكىزۋ ءۇشىن، جەر-جەر جۇڭياڭنىڭ نۇسقاۋى بويىنشا ارناۋلى ورنىدار تۇرىپ، كوپتەگەن كادىرلار جىبەرىپ، بارلىق ىنتا-جىگەرەمەن بۇل قىزمەتكە كىرىسۋ قاچەت. جەر-جەردەگى باسشى ورگاندار بۇل قىزمەتكە قولما. قول جەتەكشىلىك ەتۋى كەرەك.

(3) اسكەرلەردى ماشقاندىرۋ. ازات رايونداردا يەنجىۋىندەر،

جالپى الماندا، قۇرىلدى، جەرگىلىكتى ارمىدا ازەمەس، قازىرگى
 ۋاقىتتا اسكەرلەردى كوبەيتۋدى، جالپى الماندا، توقتاتۋ كەرەك،
 سوعىس ارەدىگىنەن پايدالانىپ، اسكەرلەردى ماشىقتاندىرۋا باسا
 مان بەرۋ كەرەك. مەيلى يەجانجۇندەردە، جەرگىلىكتى ارمىدا،
 مېنىڭدەردە بولسىن، بارلىقىندا وسلاي بولۇ كەرەك. اسكەر-
 لەردى ماشىقتاندىرۋدىڭ تۈرى جۈملىدە، الى دە نسانا اتۋ،
 نايزالاۋ، بومبى لاقىرۋ سىياقتىلاردا تەحنىكالىق دارەجەنى ۋس-
 رۋدى نەگىزەتۋ، تاكتىكالىق دارەجەنى ۋسۋردى قوسىمىشا تۋ،
 وتە-موتە بۇنگى سوعىس ماشىنا باسا مان بەرۋ كەرەك. اسكەر-
 لەردى ماشىقتاندىرۋ ادىسى جۈملىدە، جۇنگۋاندار اسكەرلەرگە
 ۇيرەتۋ، اسكەرلەر جۇنگۋاندارعا ۇيرەتۋ، اسكەرلەر اسكەرلەرگە
 ۇيرەتۋ سىندى اسكەرلەردى ماشىقتاندىرۋدىڭ بۇقارالىق قوزعا.
 لىسىن ورىستەتۋ غىسى. 1946 - جىلى ارمىدا ساياسي قىزمەتتى
 خافىساتۋ مىندەتىن ونان ارى سىكە اسىرىپ، ارمىدا ۋمىر سۋرىپ
 وتىرعان جياۋتياۋجۋيلىك جانە شيڭشىجۋيلىك نىستىلدەرىن جۈيىپ،
 جۇنگۋاندار مەن اسكەرلەردى نىتماقتاستىرۋ، ارمىا مەن حالقىتى
 نىتماقتاستىرۋ، دوس ارمىامەن نىتماقتاستىرۋ، جاۋ ارمىاسىن نىدىراتۋ،
 اسكەرلەردى ماشىقتاندىرۋدى، قامداۋدى جانە سوعىس جۇرگىزۋ
 مىندەتتەرىن ورىنداۋدى قامتاماسىزەتۋ ۇشىن كۈرەسۋ كەرەك.
 جەر-جەردەگى مېنىڭدەردى قازىرگى شارىتتارعا ساي قايتا ۇيىم-
 داستىرۋ كەرەك. ارمىانىڭ ارتقى شەپ قامداۋ قىزمەتىن قايتادان
 رەتتەۋ كەرەك. مۇمكىندىكتىڭ بارىنشا جەر-جەردە زەڭبىرەكشىلەر
 مەن گۇڭبىڭدەردى قۇرۋ جانە كوبەيتۋ كەرەك. اسكەري مەكەپتەر-
 دى ۇزدىكىسىز اشىپ، تەحنىك كادىرلاردى قارىيەلەۋگە باسا مان

بەرۋ فاجەت.

(4) جەر ماين ازايىتۇ. جۇگياڭنىڭ 1945 - جىلى 11 - ايدىڭ 7 - كۈنگى نۇسقاۋىنا^② ساي، جەر - جەر 1946 - جىلى بارلىق جاڭا ازات رايونداردا كەڭ كۆلەمدى، بۇقارالىق سىپاتىتى، بىراق باسشىلىقتى تۈردەگى جەر ماينى مەن ۋىسىمدى ازايىتۇ قوزغالىسىن جۇرگىزۋ كەردەك. جۇمىششارلاردىڭ جۇمىسى اقسىن ۋىز لايىمىندا ۋىسرۋ فاجەت. قالىڭ بۇقارا ۋىسى قوزغالىسى بارىمىندا ەگىسىمىن كوتەرىپ جانە ۋىمىداسىپ، ازات رايونداردىڭ سانالى قوحاسىمىدا بىدلەن بولىمىن. جاڭا ازات رايونداردا ەگەر مۇنداي سانىل شارالار بولماسا، وندا بۇقارا گومىنداڭ مەن گۇڭچانداڭنىڭ قاسسىنىڭ جاقسى، قايسىسىنىڭ جامان ەكەتىن ايرى الماي، ەكى پارسا اراسىمىدا اۋىتىقىپ قالادى دا، پارتىيامىزغا تابىدىلىقىمىن حارەمەدەسە المايدى. ال كۈنە ازات رايونداردا جەر ماينى مەن ۋىسىمدى ازايىتۇ قىزمەتىن قايتا تەكسەرىپ، كۈنە ازات رايونداردى ونان ارنى بەكەمدەۋ كەردەك.

(5) ۋىندىرىس. 11 - ايدىڭ 7 - كۈنگى نۇسقاۋىغا ساي، جەر - جەر نە كەرەكتىڭ بىرىن شۇعىل ازىرلەپ، 1946 - جىلى بۈكىل ازات رايونىمىزداعى جالپىنىڭ دا، جەكەلەردىڭ دە ۋىندىرىسىنىڭ كۈلەمى مەن تابىسىن بۇرىنقى جىلداردىڭ قاي - قايسىسىنان دا اسىرىپ جىمەرەتىن بولىمىن. خالىق اراسىمىدا تۇلغان شارىاپ - شالدىمۇ نىسايىلار بىن تەك جەر ماينى ازايىتۇ مىندەتى مەن ۋىندىرىس مىندەتى شى مانىمىدە سىكە اسىرعانىنان، سونداي - اى كۈرنەكسى نىسپارە خەتكەنەن كەيىن عانا جويۇعا بولادى. ازات رايوندار - داعى ساياسى، اسكەرىي نىستەر كۆرەسىنىڭ جەڭىستى بولۇشى نەمەسە

بولماۋىن، سايىپ كەلگەندە، جەر ماينىن ازايىۋ مەن ئۇندىرىس - وسى ەكى ۇلكەن مىندەتتىڭ ورنىدالۋى نەمەسە ورنىدالماۋى بەلگىلەيدى، بۇعان جەر - جەردىڭ نەمقۇرايدى قاراۋىنا استە بولمايدى.

(6) مالىا. سوڭى كەزدەردەگى قاربالاس قىزمەتكە توتەپ بەرۋگە بايلانستى اۋىرلاي تۇسكەن مالىا سالعى 1946 - جىلى حوسپارلى ءارى ساتىلى تۇردە قالىتى حالگە تۇسىرىلۋى كەرەك. حالقتىڭ سالعى تىم اۋىر بولپ كەتكەندەرسىن لايىمىنا قاراي جەڭىلدە تۇ قاجەت. ۇزاققا توزە الۋ ءۇشىن، جەر جەردە وندىرىسەن قول ۇزگەن قىزمەتكەرلەر سول جەردىڭ مالىالىق كۇسى مۇمكىندىك بەرەتىن شەكتەن اسپ كەتپەۋ كەرەك. اسكەرلەردىڭ ساسىن گورى ساپالى بولۋى بۇدان بلالعى جەردە دە ارما قۇرۋ پىرىنسىپتەرىنىڭ ءىرى بولادى. ئۇندىرىستى وركەندەتۋ، قامداۋدى قاماماسىر ەتۋ، شوغرلاندىرىپ باستىلىق ەتۋ، بولپ باسقارۋ، ارماياعا دا، حالققا دا ءمان بەرۋ، جالپىعا دا، جەكەگە دە ءمان بەرۋ⁽⁸⁾. وندىرىسكە دە، ۇنەمشىلىدىككە دە ءمان بەرۋ پىرىنسىپتەرى ءالى دە بولسا مالىا - نقتىسات ماسەلەلەرىن شەشۋدىڭ ۇبلەسىمدى بايىتى بولپ ەسەپتەلەدى.

(7) ۇكىمەتتى قورعاپ، حالقتى سۇيۋ جانە ارمايىنى قورعاپ، جاپون باسقىنشىلارنا قارسى اسكەرلەردىڭ ءۇي شىنە قامقورلىق جاساۋ⁽⁴⁾. 1946 - جىلى بۇل ەكى قىزمەتتى وتكەن بىرنەشە جىلدا - عىدان دا جاقسى ستەۋ كەرەك. مۇنىڭ گومىنداڭنىڭ شابۋىدىن ئالغانداۋدا جانە ازات رايونداردى بەكەمدەۋدە زور ماڭىزى بار. ارمايدا ماسەلەنى ءاربىر جىمجۇيىۋان مەن جاۋىنگەردىڭ نىياسى جاعىن شەشىپ، ولارعا ۇكىمەتتى قورعاپ، حالقتى سۇيۋدىڭ

ماڭىزدىلىدىن جەتە تاننىۋ كەرەك. تەك ارىيا جاق بۇل قىزمەتتى
ويداعىداي ئستەسە، جەرگىلىكتى ورنىنداردىڭ ارىيامەن بولغان
قاتناسى وسىعان بايلىنىستى ءسوزسىز جاقسارادى.

(8) قۇتقارۋ. ازات رايونداردا اپانقا، كۈيزەلىسكە ۇشرعان،
جۇمسىسىز جانە جارتىلاي جۇمسىسىز قالغان كوپتەگەن ادامدار بار،
ولار قۇتقارۋعا وتە مۇقتاج. بۇل ماسەلەنىڭ شەشلىۋىنىڭ جاقسى-
جامان بولۋى بارلىق جاققارعا زور ئىپال جاسايدى. قۇتقارۋ ادە-
سىندە ۇكىمەت قولداناتىن ءارتۇرلى شارالاردان سىرت، كومىنىسە
بۇقاراسىڭ ۇزارا كۈمەكتەسۋىنە سۈيەنۋ ارقىلى شەشۋ كەرەك.
مۇنداي ۇزارا كۈمەكتەسىپ قۇتقارۋ جۇمىسى پارتىيەمەن ۇكىمەتنىڭ
نۇقاراعا دەم بەرۋى جولمەن ۇيىمداستىرىلۋعا ئىيسى.

(9) جەرگىلىكتى كادىرلاردى ايالاۋ. قازىر ازات رايونداردىڭ
ئارىنىدە دە، ءار دارەجەلى باسشىلىق قىزمەتىن ئستەپ ونىرعان
شەتەر كەلگەن كوپتەگەن كادىرلار بار. دۇڭبىيداعى ولكەلەردە بۇل
جاعداي وتە - مۈتە كۈزگە كۈرىنەرلىك بولپ ونىر. جەر-جەردەگى
باسشى ورگاندار شەتتەن كەلگەن وسى كادىرلارعا جەرگىلىكتى
كادىرلاردى قىزۇ نىنا، نىزگى نىيەتپەن ابالاۋدى ئىقلاسىپەن ەسكەرتىپ
ونىرۋالارى كەرەك. ولار جەرگىلىكتى كادىرلاردى تانىۋدى، تارىپە-
لەۋدى جانە ۇسىرۋدى وزدەرنىنىڭ ماڭىزدى مىندەتى ەتۋى كەرەك.
سوندا عانا پارتىيىمىز ازات رايونداردا تامىر جايالايدى. سىرتتان
كەلگەن ادامداردىڭ جەرگىلىكتى ادامداردى كۈزگە نىلمەۋ ۇستىلى
سىندالۋ كەرەك.

(10) بارلىق ئستە ۇزاقى كۈزدەۋ. جاعايدىنىڭ دامۋ احوالى
مەىلى فاداي بولسىن، پارتىيىمىز بارلىق ئستە ۇزاقى كۈزدەۋ

كەرەك، سوندا عانا جەڭلىمەس ورنىدا تۇرا الادى. قازىر پارتيامىز،
 ۋېر جاعىنان، ازات رايونداردىڭ ۋوزى ۋوزى باسقارۋ، ۋوزى
 ۋوزى قورعاۋ مايدانىدا بەرىك تۇرىپ، گومىنداڭنىڭ شابۋىلى
 باتىل قارسى تۇرىپ، ازات رايوندارداغى ھالىقتىڭ قولى جەتكەن
 جەمىستەرىن باياندى ەتۋى كەرەك؛ ەندى ۋېر جاعىنان، گومىنداڭ
 رايوندارىندا دامىپ كەلە جاتقان دەموكراتىيالىق قوزغالىستارغا
 (كۈنمىڭدەگى وقۇ تاساۋ^⑤ مۇنىڭ بەلگىسى) جاردەمدەسە وتىرىپ،
 كەرتارتياشلاردى جەتىم قالدىرىپ، پارتىيامىزدى ھالىڭ وداقتاستارغا
 بە ەتىپ، پارتىيامىزدىڭ نىيالىنداغى ۇلتتىق دەموكراتىيالىق بىرلىك-
 ساپىتى ۇلعايتۋى كەرەك. سونىمەن قاتار، پارتىيامىزدىڭ ۋاكتىدەر
 ۋېر مەسى پارتىيا - توپتاردىڭ جانە پارتىيا - توپتاردا جوفىناردىڭ
 ساناسى ماسلىحات كەڭەسەنە قاتناسىپ جانە گومىنداڭمەن قاينادان
 كەلسىوز وتكىزىپ، بۈكىل مەملەكەتنىڭ بەيىتشىلىگى، دەموكرى
 تىياسى ۇشىن كۈرەسكەلى وتىر. دەگەنمەن ەستە الى دە نۇراڭ
 جولداردىڭ بولۋى مۇمكىن. ۋېزدىڭ الدىمىزدا ەلى دە كوپنەگەن
 قىنشىلىقتار بار، مىسالى، جاڭا رايونداردىڭ، جاڭا اسكەرى
 بولمىدەردىڭ ەلى نىعايا قويماغاندىعى، مالىيا قىنشىلىقى، تاغى
 باسقارلار. ۋېز بۇل قىنشىلىقتارغا دۇرس قاراپ، بۇل قىنشىلىقتاردى
 جەڭگۈگە، بارلىق قىزمەتتى ورنالاستىرۋدا ۇزاقىتى كوزدەپ، ادام
 كۈشى مەن زاتتىق كۈشتەردى ۇنەمدەپ پايدالانۋعا توتەنەشە نازار
 اۋدارۋعا، تابىستى تالايدان كۈتۈ ويلارسان مۇلدە اۋلاق بولۋعا
 ەتسپىز.

جوعارىداغى 10 تارماق 1946 - جىلى، وتە - مۇتە ھاشقى
 جارتى جىلى قىزمەتتەردە ەركەشە كوڭىل بولەتىن تۈنىدەر.

جەر-جەردەگى جولداستاردىڭ جەرگىلىكتى احوالى نىڭىزدەلەپ،
جوعارىدا ايتىلعان باعىتتاردى يەكەمدىلىكپەن جۈزەگە اسىرۋلار
ئۇستەتلىدى. جەر-جەردەگى اكىمىيات قۇرۇقلىقىنى، سىرلىكسەپ
قىزمەتى، پارتيا ئىشىدە جانە سىرتىدا اعمداعى ئىسەر تارىيەسىن
ورىستەتۋ قىزمەتى، ازات رايوندارغا تايانچ قىلالاردىڭ قىزمەتى
سىياسىلارغا كەلسەك، مۇنىڭ بىرى دە ماڭىزدى، بۇل ارادا كۆپ
سۆيىنەپ وتىرمايمىز.

ەسكەرتۈلەر

① 1945-جىلى 10-ايدىن 30-كۈنى گومىنداڭنىڭ 11-سوعىس
رايونىنىڭ قۇبىلىڭگاڭگاۋى گاۋ شۇشۇن ئىسەر جۇن مەن ئىسەر زۇڭدۇيدى
ستاپ، خاندانداغى ئىشكى سوعىستىڭ الدىڭغى شەبىسىدە كۈنەرلىس
جاساپ ئىسەر جاققا ئۇتتى، مۇنىڭ ئۈكىل ەلگە جاسانغان ئىسەر رور
بولدى. گومىنداڭ ارىياسىن دولشەكتىدۇ، دىراتۋ جانە گومىنداڭ ارىياسى
سىنىڭ كۈنەرلىس جاساپ ئىسەر جاققا ئۇتۇن قولغا كەلتىرۋ قىزمەسىن
ونار ارى كۈشەيىۋ ئۇش، جۇڭگۇلۇڭ جۇڭياڭ گومىنداڭ ارىياسى
اراسىندا ۇگىت قوزغالسى ورسەتمەپ، گومىنداڭ ارىياسىنداغى جۇدە
گۇاڭدار مەن اسكەرلەردى گاۋ شۇشۇن اسكەرى بولىمىدەرىنىڭ ۇلگىسى
ۋىزەتۈگە، ازات رايوندارغا شاتۇنل جاساۋدان ئاس ئارتۇد، ئىشكى
سوعىس مايداندارىدا كەرمەۋلىق جاساۋعا، خالىق ازاتسىق ارىياسىن
سىرلەسپ كۈگىل اشۇ وتكىزۋگە، كۈنەرلىس جاساپ خالىق جەمعا
وتۈگە شىرۋدى بەلگىلەدى. بۇل قوزغالسى «گاۋ شۇشۇندىق قوزغالسى»
دەپ نامى.

② «سى تومداغى «جەر ماين ازاتۋ مەن ئۆندىرسى» راب راب
ردى قوزغاۋداغى «كى ۇلكەر ئىس» دەگەن شىعارما ايتىلىپ وىر.

4) نۇل 'رادا' ايسىپ وتىرعان «جالپىدا» جەكەگە دە «مەن بەرۋ» دەگەندەگى «جالپى مەن جەكە» - مەملەكەتتىك كارخانا لار مەن جەكە مەشكىتىك كارخانا لار جاعىن مەس، مەملەكەت پەر جەكەلەر جاعىن كورسەتىپ وتىر.

5) «ۈكىمەتتى قورعاپ، خالىقتى سۇيۋ» - خالىق ارانتىق ارىيا - سىنىڭ ۇراسى. «ارمىيى قورعاپ، جايون باسقىشلارغا قارسى اسكەرىي - مەردىڭ ۇي شىنە قامقورلىق جاساۋ» - ازات رايوندارداغى پارتيا، ۈكىمەت ورگاندارىنىڭ، بۇقارالىق ۇيىمداردىڭ جانە خالىق بۇقاراسىنىڭ ۇراسى. بول وران سوڭغى كەزدەردە «ارمىيى قورعاپ، اسكەرىلەردىڭ ۇي شىنە قامقورلىق جاساۋ»، ياعنى خالىق ازاتىق ارمانىن قورعاپ، گىمىنىڭ اسكەرىلەردىڭ ۇي شىنە قامقورلىق جاساۋ دەپ ورگەرسىدى.

6) 1945 جىلى 11 ايدىڭ 25 كۈنى بۇندە بۇنار ولكەسىنىڭ ورالىعى كۈنمىنىڭ قالاسىنداغى داشۇەلەر مەن ورما مەكتەپسەردىڭ 5 مىڭ 800 استام وقۇشى بانىس وگىنىستىك بىرلەسكەن داشۇەدە سىنى سوعىسا قارسى ئۇزۇ جونىدە اعمىداغى سەر خايلى كەشكى خالىس اسىپ جاتقان كەزدە، گومىنداڭ كەرتارتىپاشىلارى جىەرگەن اسكەرىلەر جىانىس ورىن قورشاپ الپ، كىشى زەڭبىرەكەن، جىگۋار - چىاڭن، مىسشار وق جاۋدىردى، سونمەن قانار مەكەپ مىڭىدا اسكەرى ەلەب جارىلاپ، مۇعالىمدەر مەن وقۇشىلاردىڭ جۇرسىپ - تورۇسا جانە ويلەرىنە قايتۇسا تىم سالىدى. سوندا دا بارلىق مەكتەپ وقۇشىلارى بىرگە وقۇ تاستادى. گومىنداڭ كەرتارتىپاشىلارى 12 - ايدىڭ 1 - كۈنى فرۇار اسكەرىلەرىن جانە شىپوندارىن جىەرىپ، باتىس - وگىنىستىك بىرلەسكەن داشۇەنىڭ مەكتەپ ويلەرى مەن شىغان شۇەيۋاغا شوۋلىۋدار باستاپ 4 ادامدى ولتىردى، ونان اسا ادامدى جىرالادى. بۇل قىلدى وقىما ادەتە «1 - دەكابىر قاندى وقىماسى» دەپ اتالادى.

بەرىك دۇڭبېي گىنجۇيدىلەرنى قۇرۇ جونىدە*

(1945 - جىلى 12 - ايدىڭ 28 - كۈنى)

(1) پارتىيىمىزدىڭ قازىرگى كەزدە دۇڭبېيداى مىندەئى — گىنجۇيدى قۇرۇ، شىعسى مانجۇۋدا، سولتۇستىك مانجۇۋدا، باتىس مانجۇۋدا بەرىك اسكەرى، ساياسى گىنجۇيدىلەر قۇرۇ^(۱). مۇنداي گىنجۇيدىلەردى قۇرۇ وڭاي ئىس دەمەس، جاپالى كۈرەسسەردى باستان كەشۋەگە تۇرا كەلەدى. مۇنداي گىنجۇيدىلەر قۇرۇغا 3-4 جىل ۋاقىت كەرەك. *بىراق 1946 - جىل شىندە جاڭدادان

* بۇل — ماۋزىدۇلە جولداس جۇڭگۇلۇ جۇڭيالاڭ ئۇشىن ازىرلەگەن، جۇڭگۇلۇ جۇڭيالاڭ دۇڭبېيجۇيىنە بەرىلگەن نۇسقاۋ. سوۋەت وداعى جاپونياعا سوعىس جاريالاپ، سوۋەت وداعى قىزىل ارمىياسى دۇڭبېيجا كىرگەننەن كەيىن، جۇڭگۇلۇ جۇڭيالاڭ مەن جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسى كوپىندگەن كادىرلار مەن اسكەرى بولىسدەردى دەرەۋ اتىسىدىرىپ دۇڭبېيجا ەنگىزىپ، دۇڭبېي خالىقنا باششىق ەتە وتىرىپ، جاپون قاراقشىلارى مەن قۇرشاق مانجۇۋگونىڭ قىلدىقتارىن جويىدى، سانقىنداردى الامسادى، باندىلاردى جويىدى، جەرگىسكىنى

گىنجۇيدىلەر قۇرۇدىڭ العاشقى، سەنئىدى قىزمەتتەرىن ورىنداپ بولۇپ كەرەك. ويتىپەگەندە ئىز تاپان تىرەپ نۇرا الماۋىمىز مۇمكىن. (2) مۇنداي گىنجۇيدىلەر قۇرۇلاتىن جەرلەر گومىنداڭ باسپى المان نەمەسە باسپى الۇ مۇمكىندىكى بار ئىرى قالالار مەن ماڭىزدى قاتناس جولدارىندا بولماۋىن قازىردىڭ وزىندە - اق بەلگىلەپ قويۇپ كەرەك، ونداي جەرلەردە گىنجۇيدىلەر قۇرۇ قازىرگى جاعدايدا قولدان كەلمەيدى. سونداي - اق گومىنداڭ باسپى المان ئىرى قالالار مەن ماڭىزدى قاتناس جولدارىنا جاقىن جەرلەردە دە بولماۋى كەرەك. ويسكەنى گومىنداڭ ئىرى قالالار مەن ماڭىزدى قاتناس جولدارىن يىلەپ وتىرعاندا، ئىزدىڭ وزىنە تىم تايانۇ جەرلەردە بەرىك گىنجۇيدىلەر قۇرۇمىزغا جول بەرمەيدى. مۇنداي جەرلەردە پارتىيىمىز قىزمەتتى جان - جاقىتلى سىتەپ، اسكەرىي حافىان ئىرىنى قورغانىس شەپنەرىن قۇرۇپ كەرەك، وپ - وڭاي تاستاپ كەتە نەزۇگە مۇلدە بولمايدى. ئىراق، مۇنداي جەرلەر ئىزدىڭ بەرىك گىنجۇيدىلەرىمىز بولمايدى، قايتا ەكى پارتىيانىڭ پارتىزاندىق رايونى بولادى. سونىڭ ئۇشىن، بەرىك گىنجۇيدىلەر قۇرۇلاتىن

*ار دارەجەلى دەموكراتىيالىق ۇكىمەتەر قۇردى. ئىراق بۇل كەزدە بۇكىل دۇڭبېيدى ئوز شەگەلىنە الۇما جانتالاسقان گومىنداڭ كەر - پارتىيىلارنى امەرىكا جىانگەرلىگىنىڭ جاردەمىندە، تەڭىز، قۇرلىق، اۋە جولدارىمەن دۇڭبېيغا قالىڭ اسكەر تاسىدى جانە خالىق ازاتتىق ارمىياسى جاعىسان ازات ەتىلگەن شانعايىڭۇان، جىجىجۇ سىياقتى ماڭىردى جەرلەردى باسپى الدى. دۇڭبېيدا قىيانكەسكى كورەستىڭ بولاتىندىقى سوزسىز ەدى، ال بۇل كۇرەستىڭ بۇكىل ەل جاعدايىندا توبەنشە رور ماڭىزدى ەكەندىگى ايقىن بولاتىن. ماۋزىدۇڭ خولداى

جەرلەر گومىنداڭ باسىپ العان ورتالىقتاردان شالعايراق قالالار مەن
ۇلان - بايتاق اۋىل - قىستاق تار بولۇعا ءتيس. كۇش - قۋاتتى ورنالار -
لاستىرىپ، بۇكىل پارتىيانى وسى نىسانعا قاراي تىگەرلەرگە باستاۋ
ءۇشىن، قازىر وسىنداي جەرلەردى اتىق بەلگىلەپ قويۋ كەرەك.
(3) بەرىك گىنجۈيدىلەر قۇربلاقتىن جەرلەر بەلگىلەنگەننەن جانە
كۇش - قۋات ورنالاستىرىلعاننان كەيىن، سونداي - اق ارىمانىز سان
جاعىنان زور دارەجەدە دامىنانان كەيىن، پارتىيىمىزدىڭ دۇڭسىيىدامى
قىزمەتسىڭ ماڭىزدى ءتۈيىنى بۇقارالىق قىزمەت بولادى. بارلىق
كادىرلارعا سونى ءتۈسىندىرۋ كەرەك، گومىنداڭ دۇڭسىيىدا پارنىيا -
مىزدان ءىر مەزگىل كۇشتى بولادى، ەگەر ءىز بۇقارالىق كۇردەس
فوزعاۋ، بۇقارا ءۇشىن ماسەلەلەردى شەشىم ەتۋ، بارلىق سىتە
بۇقاراعا سۈيەنۋ سىندى ءتۈيىندى نەگىزگە الماساق، سونداي اق

جوڭگۇڭ سۇڭىياڭ ءۇشىن ازىرلەگەن وسى نۇسقاۋىدا سۇڭىسراي
كۇرەستىڭ جاپالى بولاتىندىعىن الدىن الا بايقاپ، قالىق بولمىسى
شى مائىدە اتانىسا كەلتىرىپ، بەرىك گىنجۈيدىلەر فورۋ،
كۇش - قۋاتتى بىرتە - بىرتە توپتاۋ، كەلەشەكتە قارسى شاپۇلعا
وتۇگە ازىرلەنۋ ءۇشى، دۇڭسىيىدامى قىزمەتتىڭ سالماقنى گومىنداڭ
باسىپ العان جەرلەردىڭ ورتالىقتارمىنان شالعايراق قالالار مەن
ۇلان - بايتاق اۋىل - قىستاق تار جاعىنا قويۋدى، «ۇلكەن جونداردى
بوس قالدىرىپ، ەكى جاعاسىن يەلەۋەدى دەركەرىندە ورنال قوبدى.
دالدا جۇڭگۇڭ مەن ماۋزېدۇڭ جولداسىڭ وسى دۇرىس سەسىن سىن سۇ
جولداس باستاعان دۇڭسىيىجۋى تانىچەلى تۈردە جۇرەگە اسىردى،
سۈمىتىر، 3 جىلدان كەيىن، 1948 - جىلى 11 - ايدا بولسا دوڭسىيى
ارام ەنۋسىندى ۇلى جەڭسكە قول جەتتى.

بارلىق كۈشتى جۈملىدىنرا وتىرىپ، ۇقپىتىلىقتى تالاپ ەتەتىن بۇقارا-
لىق قىزمەتپەن شۇغىلدىنبا ساق، ۇىر جىل ىشىندە، وتە-موتە
تايانچى بىرنەشە اىلىق قارىبالاس كەزدە العاشقى، سەنىمدى نەگىز
قالاماساق، وندا، ۇىز دۇڭبېيدا وقشاۋلانىپ قالامىز، بەردىك
گىنجۇيدىلەر قۇرا المايمىز، گومىنداڭنىڭ شابۋىلىن جەڭگە المايمىز،
فايتا زور قىيىنچىلىققا تاپ بولۇپمىز، ئىپتى جەڭلىسكە ۇشراۋىمىز
مۇمكىن! كەرىسنىشە، ەگەر ۇىز بۇقاراغا مىقتاپ سۈيەنەنسى بولساق،
بارلىق قىيىنچىلىقلاردى جەڭىپ، بىرتە- بىرتە ۇوز ماقساتىمىزغا جەنە
الامىز. بۇقارالىق قىزمەتتىڭ مازمۇنى- حالىقتى اتتانىسقا كەلنە-
رىپ، سانقىداردان سەپ الۋ كۈرەسىن جۇرگىزۋ، جەر ماين ازاينۇ
حانە جۇمىس اقنى ۇسىرۋ قوزعالىسى، ۇندىرىس قوزعالىسى.
وسى كۈرەستەر بارىسىندا ۇتۇرلى بۇقارالىق ۇيىمداردى ۇسىمداس-
ىرۋ، پارتيا ۇيىقىلارىن قۇرۋ، بۇقارانىڭ قارۋلى كۇشەرىن جانە
حالىقنى اكىمىياتاردى ورناتۋ، بۇقارالىق كۈرەستى نىقتىسادى
كۈرەستەن دەرۋ ساياسي كۈرەسكە كوتەرۋ، بۇقارانى گىنجۇيدىلەر-
دىڭ قۇرىلىس قىزمەتتەرىنە قاتناستىرۋ كەرەك. رىجى شىڭۋىيىنىڭ
بۇقارالىق كۈرەس قوزعاۋ جونىندەگى تايانچىلىق ۇسقاۋىن⑤
دۇڭبېيدا قولدانۇعا بولادى. پارتىيىمىز دۇڭبېي حالقىنا كوزگە
كورىنەرلىك زاتتىق پايدا كەلتىرۋى كەرەك، بۇقارا سوندا عانا
ۇىزدى قولداپ، گومىنداڭنىڭ شابۋىلىنا قارسى تۇراتىن بولادى.
بۇلاي سىتەمەگەندە، بۇقارا گومىنداڭ مەن گۇڭچانداڭنىڭ قايسىسى-
نىڭ جاقسى، قايسىسىنىڭ جامان ەكەنىن اىرا الماي، ۇىر مەزەت
گومىنداڭنىڭ الدامشلىق ۇگىتىنە ملەسىپ كەتۋى، ئىپتى پارتىيىمىزغا
فارسى شەيپ، دۇڭبېيدا بىزگە وتە ۇيىمىمىز جاعداي ئۇدىرۋى مۇمكىن.

(4) پارتىيىمىزدىڭ قازىرگى كەزدە دۇڭبىيدا جۇڭخۇا ئىدىق جاقتا
 ئېرىقىنىشىلىمى بار. اتاپ ايتقاندا، ول — كوپىنەگەن كادىرلار
 مەن اسكەرى بولىمدەردىڭ دۇڭبىغا تۇڭمىش رەت بارۋى، جاعراپىيە-
 يالىق جاعدايمەن، خالىق احوالىمەن تانىس مەمەستىكى. كادىرلار
 ئىرى قالالاردى الماعاندىمىزغا نارازى بولسىپ ئجۇر، بۇقارانى
 اتتانسىغا كەلتىرىپ، گىنجۇيدىلەر قۇرۇ جونىندەگى جاپالى قىزمەت-
 تەردە سانسىزدىق كورسەتىپ وتىر. وسى احوالداردىڭ ئبارى
 دە فازىرگى جاعدايغا جانە پارتىيىنىڭ مىندەتتەرىنە قايشى. شەتتەن
 بارغان بارلىق كادىرلارغا تەكسەرىپ- زىدرتتەۋگە باسا ئمان نەۋرۇ،
 جاعراپىيالىق جاعدايمەن، خالىق احوالىمەن جەتە تانىسۇ، سونداي-
 اى دۇڭبىي خالىقمەن مەنەنە بولۇغا بەل بايلاۋ، خالىق بۇقاراسى
 اراسىنان كوپىتەگەن بەلسەندىلەر مەن كادىرلاردى جەتسىنىرۇ
 جونىندە قايتا- قايتا تاربيە بەرىپ وتىرىۋ كەرەك. كادىرلارغا
 سونى ئۇسىنىدىرۇ كەرەك، ئىرى قالالار مەن قاتتىق جولىدارى
 گومىنداڭغا قاراستى بولغان كۈندە دە، دۇڭبىي جاعدايى ئىر
 ئۇشنى ئىسىمدى بولا بەرمەدى. تەك ئبىز بۇقارانى اتتانسىغا
 كەلتىرۇ جانە گىنجۇيدىلەر قۇرۇ يىداسىن بارلىق كادىرلار مەن
 جاۋىنگەرلەر اراسىنا جالىپلاستىرساق، بارلىق كۇش- قۋاتتى
 جۇملىدىرىپ، گىنجۇيدىلەر قۇرۇ جولىنداى ۇلى كۇرەسكە تەز
 كىرىسەك، دۇڭبىي مەن رىجىدا تابان تىرەپ تۇرا الامىز جانە
 باياندى جەڭسكە جەتە الامىز. كادىرلارغا سونى ايتۇ كەرەك، گومىن-
 داڭنىڭ كۇشنى تىم قومەن مولىشەرلەۋگە استە بولمايدى، گومىنداڭ
 شەمس مانحوۋ مەن سولتۇستىك مانجوۋغا شابۇل جاسابدى دەپ
 جاپالى قىزمەتتەردى توزىمدىلىكىپەن سىتەمەۋ نىسايلارىن سالىنۇغا دا

بولمايدى. مۇنى ايتقاندا، ارينە، كادىرلاردا گومىنداڭنىڭ كۈشى كەرەمەت ەكەن، ونىڭ شابۇلىن تالقانداۋعا بولمايدى ەكەن دەگەن سەزىم تۇدىرىپ الماۋ كەرەك. سونى كورسەتۋ قاجەت، گومىنداڭنىڭ دۇڭبىيدا مەسىم، ۇيىمدى نەگىزى جوق، ونىڭ شابۇلىن تالقانداۋعا بولادى، مۇنىڭ ۇزى پارتىامىزعا گىنجۇيدىلەر قۇرۇ مۇمكىندىگىن بەرەدى. ۇىراق، گومىنداڭ ارمىياسى قازىر رىجى، لياۋنىڭ شەگارا-لارنا شابۇل جاساپ وتىر، ەگەر سوققىما ۇشراماسا، ولار كوپ ۇراماي شەمس مانجۇۋ مەن سولتۇستىك مانجۇۋعا شابۇل جاسايدى. سونىڭ ۇشىن، پارتىامىزداعى ۇاربىر ادام بەلىدى بەكەم بايلاپ، ەڭ جاپالى قىزمەتتەرمەن شۇعىلدانۇى، بۇقارانى تەزدەن اتاناسقا كەلىتىرىپ، گىنجۇيدىلەر قۇرۇى، باتىس مانجۇۋ مەن رىجىدا گومىنداڭنىڭ شابۇلىن باتىلدىقپەن، جوسپارلى تۇردە تالقانداۋى كەرەك. ال شەمس مانجۇۋ مەن سولتۇستىك مانجۇۋدا گومىنداڭنىڭ شابۇلى تالقانداۋدىڭ شارتتارىن تەز ازىرلەۋ ۇتىس. كادىرلار اراسىنداعى ۇزى قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جۇرگىزبەي، قان تۇگىپ، نەر اعزىباي تۇرىپ، ويلاماعان جەردەن بولا قالاتىن قولايلىققا تايانۇ، جەڭىستى تالايدان كۇتۇ ويلارىنىڭ بارلىعىن تىپ-تىپىل جويۇ كەرەك.

(5) باتىس مانجۇۋدا، شەمس مانجۇۋدا، سولتۇستىك مانجۇۋدا تەز ارادا جۇنچۇيلەر مەن جۇنقىچۇيلەر ايرۇ، اسكەري بولىمدەردى يەجانجۇن مەن جەرگىلىكتى ارمىياعا ايرۇ كەرەك. جەرلەردى بەكەمدەپ، يەجانجۇندەرمەن ۇشتاسىپ، گومىنداڭنىڭ شابۇلىن تالقانداۋ ۇشىن، جىڭگۇي ارمىيانىڭ ەداۋىر بولەگىن جۇنقىچۇيلەرگە تاراتىپ، بۇقارانى اتاناسقا كەلىتىرۇ، باندىلاردى

جويۇ، اكىمىيات قۇرۇ، پارتىزان دۇيىلەرىن، مېنىڭدەردى جانە زىۋىيچۇندەردى ۋىمىداستىرۇ كەرەك. بارلىق اسكەرى بولمىدەردىڭ ايقىن بەلگىلەنگەن رايونى جانە مىندەتى بولۇغا ئىيس، سوندا عانا خالىقپەن تەز ارادا بىرلەسىپ، بەرىك گىنجۇيدىلەر قۇرۇغا بولادى. (6) بۇل جولى ارىمانىزدىڭ 100 مىڭنان استام ادامى دۇڭبىي مەن رىجىما كىردى، وىڭ ۇستىنە جاڭگادان قوسىلماندارى 200 مىڭ ادامنان استى، ولار ەلى دە مولايا بەرۇگە بەت الپ وئىر، بۇعان پارتىيا مەن ۇكىمەت قىزمەتكەرلەرىن قوسقاندا، ئىر حىل ىشىندە 400 مىڭ ادامنان ارتۇى ئىتىمال. وندىرىسەن قول ۇزگەن وسىنە. شاما كۆپ ادامدى دۇڭبىي خالىقىا عانا سۇيەنىپ قامداۋ اسە بىناسىدى بولا المايدى ەرى توتەنشە حاۋىپىتى. سونىڭ ۇشىن، شوغىرلانا قىمىل جاسايتىن، زور سوعىس مىندەتىن ۇسىنە الاتىن بەجانىڭىۋانداردان باسقا، بارلىق اسكەرى بولمىدەر مەن مەكەمەلەر ۇرىستان، قىزمەتتەن بوس ۋاقىتتارىنىدا وندىرىسەن شۇغىلداىۋى كەرەك. 1946. حىلىدى بوس وتكىزۋگە استە بولمايدى، بۇكىل دۇڭبىيدا بۇل جۇمىستى دەرەۋ حوسپارلاۋ قاجەت.

(7) دۇڭبىيدا جۇمىسشىلار مەن زىيالىلار ۋقىمىنىڭ گىنجۇيدىلەر قۇرۇمىمىزغا جانە بولاشاق جەڭسىكە جەتۋىمىزگە قاتىسى توتەنشە زور. سونىڭ ۇشىن، پارتىيامىز ەرى فالالار مەن ماڭىزدى قاتىسى جولىدارى جوسىندەگى قىزمەتەرگە، اسىرەسە جۇمىسشىلار مەن زىيالىلاردى ۇز جاعىمىزغا تارتۇعا تولىق ەمان بەرۇگە ئىيس. جاپون ماسقىنىشىلارىنا قارسى سوعىستىڭ العاشقى كەزىندە، پارنىيا-مىردىڭ جۇمىسشىلار مەن زىيالىلاردىڭ گىنجۇيدىلەرگە كەلۋىسە قول جەتكىزۋ سىنە ەمان بەرۋىنىڭ جەتكىلىكىسىز بولعاسىدىر

ەسكەرە ونىرىپ، بۇل جولى دۇڭبىداعى پارتيا ۇيىمدارى گومىنداڭ باسپ العان جەرلەردەگى استىرتىن قىزمەتكە ۇمان بەرۋدىڭ سىرتىندا، مۇمكىندىكتىڭ جەتسىنىشە جۇمىسشىلار مەن زىيالىلاردى ارمىياغا جانە گىنجۇيدىلەردىڭ ۇرۇلى قۇرىلىس قىزمەتتەرىنە قاتناستىرۋى كەرەك.

ەسكەرتۈلەر

① شىسى مانجوۋ گىنجۇيدى دەپ جۇڭچاڭ نەمىر جولىنىڭ شىياڭ ر چاڭچۇنگە دەينىڭى ەلىسىنىڭ شىسىنداى چىلىن، شى ان، اسۇ، يانچى، دۇنخۇا سىاقتى جەرلەر ايتىلىپ وتىر. سولۇسىنىڭ مانجوۋ گىنجۇيدى دەپ حاربىن، مۇدانجياڭ، بىي-ان، جىامۇس سىاقتى جەرلەر ايتىلىپ وتىر. باتىس مانجوۋ گىنجۇيدى دەپ جۇڭچاڭ نەمىر جولىنىڭ شىياڭنان چاڭچۇنگە دەينىڭى ەلىسىنىڭ سىسىنداى چىچىعار، ناۋ ان، كايلۇ، فۇشىن، جىڭجىياتۇن، فۇيۇ سىاقتى جەرلەر ايتىلىپ وتىر. مۇنان تىس، يارتىياسىز وڭۇستىك مانجوۋدا دا گىنجۇيدى قۇردى. وڭۇستىك مانجوۋ دەپ جۇڭچاڭ نەمىر جولىنىڭ شىياڭنان دالىيغا دەينىڭى ەلىسىنىڭ شىسىنداى اندۇڭ، جۇاڭشى، نۇڭخۇا، لىنجىياڭ، چىڭيۋان جانە شىياڭنىڭ باتىس-وڭۇستىگىندەگى لياۋجۇڭ سىاقتى جەرلەر ايتىلىپ وتىر. وڭۇستىك مانجوۋدا جاۋا قارسى كۆرەستىك تاباندىلىقپەن جۇرگىزىلۋى دۇڭسى گىنجۇيدىلەرنىڭ قۇرىلىسى ۇشىن دە ماڭىزدى رول اتقاردى.

② بۇل ارادا 1945-جىلى 12-ايدا جۇڭگو گۇڭچاڭداڭنىڭ رىھى ولكەلىك ۇيىمانخۇيى جارىيالاغان «بۇقارانى انسانىقا كەلتىرۋ جونى-ەگى نۇسقاۋ» ايتىلىپ وتىر. بۇل نۇسقاۋدا مىللار كۆرسەتىلگەن نۇقارامى اتقاسىغا كەلتىرىپ ساتقىنداردىڭ، شىپونداردىڭ وستىر

شامم ايتۇ، ولاردان كەك الۇ جولىنداعى مەسپ الۇ قوزعالىسى —
 قازىمىڭى كۈندە بۇقارانى اتتانسقا كەلتىرۋىدىڭ وزەكتى بۇنى، وسى
 قوزعالىس ارقىلى بۇقارانىڭ نەلسەندىلىگىن *وسىرۇ، بۇقارانىڭ قوعام-
 داعى، ساياسي جاقتاعى جانە ئىقتىسادىي جاقتاعى ورىنن جوعارلاتۇ،
 جۇمىشىلار ۇيىمى مەن دىيىپاندار قوعامىن جانە باسقا دا بۇقارالىق ۇيىم-
 داردى ۇيىمداستىرۇ كەرەك، سونداي-اق وسى قوزعالىس بەلگىلى
 كەزەڭگە جەتكەننەن كەيىن جەر مايسى مەن *وسىمدى ازايتۇ سىندى
 بۇقارالىق قوزعالىسقا وتۇگە ازىرلەنۇ *مىسى. قالالاردا بۇقارانى اتتانسقا
 كەلتىرۋدە، نارىنەن بۇرىن، جۇمىشىلاردى اتتانسقا كەلتىرىپ،
 سامقىسداردان، شىپيونداردان مەسپ الۇ قوزعالىسى بارىسىندا، جۇمىشى-
 لاردى شيانغىڭدىق جانە باسشىلىق رول اتقاراتىن مەتۇ كەرەك. بۇل
 بۇسقاۋدا قالانى باسقارۋدىڭ *بىرتۇتاس شارالارىن ۇيرەتىپ الۇ، خالىق
 كوشىن ايلالۇ، بارلىق سىتە ۇزاقتى كوزدەۋ قاجەب مەكەندىگى دە ورتاعا
 قويىلدى.

قازىرگى حالقارالىق جاعداي جونىندە بىرنەشە مولشەر*

(1946 - جىل 4 - اي)

(1) دۇنيە جۇزىنىدەگى كەرتارتىپا كۇشتەر، شىنىندا، دۇنيە جۇزىدەلىك ئۇشنىشى سوعىسقا ازىرلەنۇدە، سوعىس حاۋىيى "وهر" سۇرىپ وتىر. ئىراق، دۇنيە جۇزى حالقىنىڭ دەموكراتىيالىق كۇشتەرى دۇنيە جۇزىنىدەگى كەرتارتىپا كۇشتەردەن اسىپ ئۇستى جانە العا قاراي دامۇدا، سوعىس حاۋىيىن جەڭ قاجەت "ارى" سوزسىز جەڭگە بولادى. سونىڭ ئۇشىن، امەرىكانىڭ، انگلىيانىڭ، فرانىيانىڭ

* بۇل حۇجات سول كەزدەگى حالقارالىق جاعداي جونىندەگى ۇمىتسىز-دىك مولشەرلەرگە باعىتتالىپ جازىلعان. 1946 - جىلى كوكتەمدە امەرىكا باستامان جيانگەرلەر مەن "ارەل كەرتارتىپاھىلارى سوۋەت وداعىنا قارسى، كوممۇنىزىمگە قارسى، حالققا قارسى ارەكەت-تەرىن كۇن سايىن ۇدەتپ، "امەرىكا مەن سوۋەت وداعى" سوزسىز سوعىسادى، "دۇنيە جۇزىلىك ئۇشنىشى سوعىس" سوزسىز پارتلايدى، دەپ ۇاعىزدادى. وسىنداي احۋالدا، سول كەزدە كەيىر حولداسار جيانگەرلەردىڭ كۇشىن تىم جوعارى مولشەرلەرگە ئىدىكتەن، حالقىنىڭ

سوۋەت وداعىمەن بولغان قاتناسى نە بىمراغا كەلۋ، نە بۇزىلۇ ماسەلەسى مەس، قايتا نە ەرتەرەك بىمراغا كەلۋ، نە جايىراق بىمراغا كەلۋ ماسەلەسى بولپ وتىر. بىمراغا كەلۋ دەگەندە بەيىت كەڭەسۋ جولىمەن كەلىسىمگە كەلۋ ايتىلىپ وتىر. نە ەرتەرەك، نە جايىراق دەگەندە بىرنەشە جىل، نە 10 نەشە جىل، نەمەسە ودان دا ۇزاعىراق ۇاقىت ايتىلىپ وتىر.

(2) جوعارىدا باياندىالغان بىمراغا كەلۋ بارلىق حالقارالىق ماسەلەلەرگە ايتىلىپ وتىرعان جوق. مۇنىڭ امەرىكادا، انگليادا، فرانسىيادا كەرتارتياشلار ۇزدىكسىز ۇستەمدىك جۇرگىزىپ وتىرعان جاعدايدا بولۇى مۇمكىن مەس. مۇنداي بىمراغا كەلۋ ىرقىدىرۋ ماسەلەلەرگە، سونىڭ ىشىندە كەيىر ماڭزدى ماسەلەلەرگە ايتىلىپ وتىر. الايدا، مۇنداي بىمراغا كەلۋ قازىرگى قىسقا مەرزىم ىشىدە ونشا كوپ بولمايدى. ال امەرىكانىڭ، انگليانىڭ، فرانسانىڭ سوۋەت وداعىمەن بولغان ساۋدا قاتناسىنىڭ كەڭەيۋ مۇمكىندىكى بار.

كوشىمىسىمۇ بولمىغان ەندىكىمەن امەرىكا جياڭگەرلىكىمەن قورلىقى، دۇنيە جۇزىلىك جاڭا سوعىنىڭ پارتلاۋىن قورلىقى، سول سەبەبىتى امەرىكا مەن جياڭجىيەنى كەرتارتياشلارنىڭ قارۋى شاپۋىلى الدىدا دارمەنىزدىك ەتىپ، فانگىمىڭدىك سوعىسقا گىمىڭدىك سوعىسپەن ناماسى ۇردە قارسى تۇرۇغا باتىلىدىق ەنە المادى. ماۋزېدۇلۇ جولداس بۇل جۇحاتتا مۇنداي قاتە پىدپالارغا قارسى تۇردى. ماۋزېدۇلۇ جولداس، دۇنيە جۇزىندەگى حالىقنىڭ كوشتەر دۇنيە جۇزىندەگى كەرتارتيا كۈشتەرگە قارسى تاتىل حە پارمەسىدى كۇرەسى جۇرگىزگەندە عانا دۇنيە جۇزىنىڭ حە سوعىنىڭ حاۋپىن جويۇغا بولادى دەپ كورسەتتى؛ سونمەن قارى، جياڭگەر مەملەكەتتەر مەن سوتسيالىستىك مەملەكەتتەر كەيىر بىمرا

(3) امەرىكا، انگلىيا، فرانسىيە مەن سوۋەت وداعىنىڭ اراسىنداعى مۇنداي ىمىراغا كەلۈ تەك بۆكىل دۇنيە جۇزىندەگى بارلىق دەموكە- راتىيالىق كۈشتەردىڭ امەرىكا، انگلىيا، فرانسىيە كەرتارتىپا كۈشتەرىنە قارسى باتىل جانە پارمەندى كۈرەس جۇرگىزۋىنىڭ ناتىجەسى عانا بولا الادى. مۇنداي ىمىراغا كەلۈ كاپىتالىستىك دۇنيەدەگى *ار ەل ھالقىنىڭ، وسىعان بايلانىستى، ەل ىشىندە ىمىراغا كەلۈىن تالاپ ەتپەيدى. *ار ەل ھالقى تۈرلىشە اھۋالغا قاراي تۈرلىشە كۈرەستەردى جۇرگىزە بەرمەدى. كەرتارتىپا كۈشتەردىڭ ھالقىنىڭ دەموكراتىيالىق كۈشتەرىنە قارسى قويغان *پىرىنسىپى — جويۇعا بولا- نىندارىن *سوزسىز جويۇ، قازىرشە جويۇعا بولمايتىندارىن بولاشاقتا جويۇعا ازىرلەنۈ. مۇنداي اھۋالغا قاراي ھالقىنىڭ دەموكراتىيالىق كۈشەرى دە كەرتارتىپا كۈشتەرگە قارسى *دال وسىنداي *پىرىنسىپ ھولدانۋى كەرەك.

كەلۋى نىيىمال، *ىراق مۇنداي ىمىراغا كەلۈ «كەپتاسىنىڭ دۇسيەدەگى *ار ەل ھالقىنىڭ، وسىعان بايلانىستى، ەل ىشىندە ىمىراغا كەلۈىن تالاپ ەتپەيدى»، «*ار ەل ھالقى تۈرلىشە اھۋالغا قاراي تۈرلىشە كۈرەستەردى جۇرگىزە بەرمەدى» دەپ نە كۈرسەنتى. بۇل ھۇجات سول كەزدە جاريالانباغان، تەك دالڭ جۇڭشياڭداي *بىر *ولىم ناسىھى جولىداسىنار عانا وىھان بولاتىن. 1947-جىلى 12-ايداعى جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ *ماجىلىسى بۇل ھۇجاتتى باسىپ تاراتتى. ماجىلىسكە قانداىغان جولىداستار بۇل ھۇجاتنىڭ مازمۇنىنا *بىر ۇزدان ھوسىلغانىدىغان، كەيىن ونىڭ تولىق نۇسقاى جۇڭگۇڭ *وڭياڭ 1948-جىلى 1 ايدا تارانقان «1947-جىلى 12 ايداعى جۇڭگۇڭ *ماجىلىسىنىڭ قارارلارى جونىندەگى ۇقتىرۋ»عا ەنگىزىلدى.

ئۆزىمىزدى قورغاۋ سوعىسى ارقللى جياڭ جىيەشنىڭ شاۋىلىن تالقاندائىق*

(1946 - جىلى 7 - ايدىڭ 20 - كۈنى)

(1) جياڭ جىيەشى سوعىس توقتاتۇ كەلىشىمن^① بۇرىپ، ساياسى ماسلىحات كەڭەشنىڭ قارارلارمن^② بۇزىپ، دۇڭسىدا ئۆزىنىڭ سىپىڭ، چاڭچۇن سىقىلدى جەرلەرىمىزدى باسىپ العانىن كەين،

* بۇل — ماۋ زىدۇڭ جولداس جۇڭگۇلۇڭ جۇڭياڭ ئۇش ازىرلەگەر پارتيا

شىنە نۇسقاۋ. جياڭ جىيەشى 1945 - جىلى قىستا «10 - وكتابر كەلىشىمى» ن جىرتىپ تاستاعان بولسا دا، پىراق سول كەزدە ول جالپى بەتنىڭ شىكى سوعىسقا ئالى داپىندالىپ ۇلگىرمەگەن ەدى، باستىسى، گومىنداڭنىڭ كۈپتەگەن اسكەرى بولىدەرى شىكى سوعىستىڭ الدىڭعى ەدەبنە ئالى تاسلىپ بولساغان ەدى. سولنىڭ ئۇش، 1946 - جىلى 1 - ايدا، گومىنداڭ ۇكىمەتى بۇكىل ەلدەگى خالىقتىڭ تەيىتتىلىكتى، دەموكراتىيانى ئالاپ ەتۈشنىڭ قىسمى استىندا، جۇڭگو گۇڭچىداڭى خاە باسقا دا دەموكراتىيالىق پارتيا - توپتار قاتاسقان سايسى ماس. لىحات كەڭەشنى شاقىرماي تۇرا ەلادى. بۇل كەڭەستە تەيىتتىلىك

قازىر خۇادۇڭ مەن خۇايبىدا بىزگە تاغى دا قاۋىرت شاۋىل جاساپ وتىر، كەلەشەكتە دۇڭبىيىغا تاغى دا شاۋىل جاساۋى مۇمكىن. جۇڭگو خالىقى ۇزىن قورعاۋ سوعىسى بارىسىندا، جياڭ جيه شىنىڭ شاۋىلىن تۈبەگەيلى تالقانداغاننان كەيىن عانا بەيىتشىلىكتى قالپىنا كەل- تىرە الادى.

(2) ۇبىزدىڭ پارتىبامىز، ۇبىزدىڭ ارىمىامىز جياڭ جيه شىنىڭ شاۋىلىن تالقانداتىق، وسى ارقىلى بەيىتشىلىككە قول جەتكىزۋگە بارلىق حاقتان ازىرلەنۋدە. جياڭ جيه شى امەرىكانىڭ جاردەمىن الىپ وتىرسا دا، ۇبىراق جۇرتنىڭ كوڭىلى ول حاقتا مەس، اسكەرلەرسىڭ رۇحى ۇقۇستى، نقتىسادى قىيىن جاعداندا قالدى. بىزگە شەتەلدەردىڭ جاردەمى بولماسا دا، ۇبىراق جۇرتنىڭ كوڭىلى ۇبىز جاقتا، اسكەرلەرىمىزدىڭ رۇحى جوعارى، نقتىسادى حاقتان دا شارالارىمىز بار. سونىڭ ۇشىن، ۇبىز جياڭ جيه شىنى خەگە الامىز. ئۇكىل پارتىيادا بۇل جونىندە قوللىق سەنىم بولۇ كەرەك.

بىر دەموكراتىياعا پايدالى ۇبرقاتار قارارلار قابىلداندى جانە 1-ايدىڭ 10-كۇنى سوعىس توقتاتۇ بۇيرىعى جاريالاندى. جياڭ جيه شى ساياسي ۇماسلىحات كەڭەسىنىڭ قارارلارىنا جانە سوعىس توقتاتۇ بۇيرىغىنا بويسۇنۇدى قالامادى. 1946-جىلدىڭ العاشقى جارتىسىندا گومىنداڭ ارمىياسى ۇبىرسىپرا جەردە ازات رايونغا ۇزدىكىسز شاۋىل جاسادى، دۇڭبىيداغى شاۋىلىنىڭ كولەمى ۇتپىتى زور بولدى، ۇسۇپتىپ، ۇلى قورعانىڭ ئىشىندە شاعىن سوعىسى، ۇلى قورعانىڭ سىرتىندا زور سوعىسى جاعدايى قابىلتاستى. سونىمەن قاتار امەرىكا تونەشە زور كۇشپەن گومىنداڭ ارمىياسىن تاسىدى جانە قارۋلاندىردى. 1946-جىلى 6-ايدىڭ ايامىنا جەتكەندە، جياڭ جيه شى جانە وسىڭ

(3) جياڭ خىيەشنى جەڭدەگى سوعىس جۇرگىزۋادىسى — جالپى
الماندا، يۇلدۇڭدىق سوعىس. سونىڭ ئۈشىن، كەيىن جەرلەر مەن
كەيىن قالالاردى ۋاقىتتا تاستاپ شىمۇدىڭ بولماي قويمايتىندى
بىلاي تۇرسىن، ئىتتى ول قاجەتتى دە. كەيىن جەرلەردى، كەيىن
قالالاردى ۋاقىتتا تاستاپ شىمۇ ەڭ سوغى جەڭسىكە قول جەتكىزۋ
ئۈشىن بولادى، وينەگەندە، ەڭ سوغى جەڭسىكە قول جەتكىزۋگە
بولمايدى. بۇل ئۇيىندى بۈكىل پارتىياعا جانە بۈكىل ازات رايون
خالىمى ايىقنى ئۇسىندىرىپ، بارىن دە رۈحى جاقتا ئازىر تۇرانىن
ەتۈ كەرەك.

امەرىكىلىق قوجايىندارى ازىرلىك تولىق بولدى دەپ ئانىپ، 3 ايدان
6 ايعا دەيىنگى ۋاقىت ئىشىدە خالىق ازاتلىق ارىياسىن ئۈگەلىدى
جويۇغا بولادى دەپ مەنەندى دە. 6 - ايدىڭ 26 - كۈنى جۇگوار
ارت رايونى قاۋىرت قورشاي شايۇل جاساۋدى باستامە مە وتىرىپ،
ازات رايوندارغا جالپى يەتتىك شايۇل قورعادى. 7 - ايدان 9 - ايعا
دەيىن، گومىنداڭ ارىياسى ئىلگەرسىدى. كەيىندى بولپ، جياڭسۇ.
ايىقۇي ازات رايونىغا، شاندۇڭ ازات رايونىغا، سانىي - جىبىي -
شاندۇڭ - جىنان ازات رايونىغا، سانىي - چاخار - جىبىي ازات رايونىغا،
سانىي - سۈيۋان ازات رايونىغا قاۋىرت شايۇل جاسادى. 10 - ايدا
دۇڭبىي ازات رايونىغا تاغى ئېرىمەت كەڭ كۆلەمدى شايۇل
قوزعادى. سونىمەن قاتار، سانىي - گانسۇ - نىڭشيا ازات رايونىن قالىق
قولمەن ۈزىمىز قورشاپ تۇردى. بۈكىل مەملەكەت كۆلەمىدىن
شىكى سوعىس پارتىلاغان كەردە، گومىنداڭنىڭ ازات رايوندارغا
شايۇل جاساۋغا جۇمىعان اسكەر كۈشىدە سىڭگۈي ارىياسى 193
لۇي (شى)، شامامەن ئېرىملىون 600 مىڭ ادام بولپ، بول وىنىڭ
جالپى اسكەر كۈشى بولپ وتىرعان جىڭگۈي ارىياسىنىڭ 248 لۇي -

(4) جياڭ جيه شىنىڭ شاۋيىلىن تالقانداۋ "ۋىشىن، خالىق بۇقارا-سىمەن تىمىز بىرلەشۈ قاجەت، "وز جاعىمىزغا تارتۇغا بولاتىن ادام-داردىڭ بارلىقىن "وز جاعىمىزغا تارتۇ قاجەت. اۋىل-قىستاق تاردا، "بىر جاعىنان، جەر ماسەلەسىن تاباندىلىقىپەن شەشىمەتۇ، جالدىنبا دىحاندارغا، كەدەي دىحاندارغا بەرىك سۇيدىۋ، ورتا دىحاندارمەن بىتىمىقتاسۇ كەرەك؛ ەندى "بىر جاعىنان، جەر ماسەلەسىن شەشىمەتۇ كەزدە، ادەتەگى باي دىحان ەلەمەنتتەردى. ورتا، ۇساق دىحۇ ەلەمەنتتەردى ساتقىنداردان، تۇحاۋ-ليەشىنداردان، زورەكەر ەلەمەنسەردەن ابىرا قاراۋ كەرەك. ساتقىندارغا، تۇحاۋ-ليەشىند

دەگى (شى) 2 مىليون ادامنىڭ 80 پىراسەننى ۇستايىدى. ازاب رايوندارى ارىيا مەن خالىق دالڭ جۇگياڭنىڭ جانە جۇگياڭجۇيە-دېڭ، قىچۇيلەردىڭ باسقىلىقىندا، جياڭ جيه شى ارىياسىنىڭ شانۋىسى، قاھارماندىقپەر قازىسى سوققى بەردى. سول كەزدە ازاب رايونداردا جىيى ۵ مىڭ سوعىس رايونى بار ەدى. ئۇل 6 سوعىس رايونى ەنە وسى رايونداردا سوعىس جۇرگىزگەن خالىق ازاتتىق ارىياسى؛ سانىي-جىيى-شاسىدۇل-جىيان ازاب رايونى، وندا سوعىس جۇرگىزگەن لىۋ بوچىڭ، دىڭ شاۋيىڭ قانارلى جولداس تاردىڭ باشسىلىقىندا، خالىق ازاتتىق ارىياسى؛ خۇادۇل ازات رايونى (شانىدۇل ازات رايونى مەن چياڭگۇ-انخۇي ازات رايونىن قامتىدى)، وندا سوعىس جۇرگىزگەن چىن يى، سۇيۇي، مان جىلىن قانارلى جولداس تاردىڭ باشسىلىقىندا، خالىق ازاتتىق ارىياسى؛ دۇڭجىي ازاب رايونى، وندا سوعىس جۇرگىزگەن لىن بياۋ، لورۇڭخۇان قانارلى جولداس تاردىڭ باشسىلىقىندا، خالىق ازاتتىق ارىياسى؛ سانىي-چاچار-جىيى ازاب رايونى، وندا سوعىس جۇرگىزگەن نىە رۇڭجىن قانارلى جولداس تاردىڭ باشسىلىقىندا، خالىق ازاتتىق ارىياسى؛ سانىي-سۇيۇان ازاب

دارغا، زورەكەرلەرگە مامىلە جاساۋدا قاتاڭراق، باي دىخاندارغا،
ورتا، ۇساق دىچۇلارغا مامىلە جاساۋدا كەڭرەك بولۇ كەرەك. جدر
ماسەلەسى شەشىلگەن جەرلەردىڭ بارلىغىندا، از ساندى كەرتارتيا
ەلەمەنتتەردەن باسقا، بۇكىل دىچۇ تابىنا جۇمساق پوزىتسىيادا بولۇعا
كوشۇ قاجەت. تۇرمىسىندا قىنشلىقى بار بارلىق دىچۇلارغا كومەك
بەرۇ، قاشپ كەتكەن دىچۇلاردى قايتىپ كەلۇگە ۇندەپ، ولارغا
تىرشلىك ەنۇ مۇمكىندىگىن بەرۇ، سويتىپ، جاۋ ەلەمەنتەردى
ازايتىپ، ازات رايونداردى نعايتۇ قاجەت. قالالاردا جۇمىشى
تابىمەن، ۇساق بۇرجۇازيامەن جانە بارلىق العاباسار ادامدارمەن
نىسماقتاسۇدىڭ سىرتىندا، بارلىق ارالقتاعىلارمەن دە نىسماقتاسۇعا
نازار اۋدارىپ، كەرتارتياشلاردى جەتەم قالدىرۇ كەرەك. گوڭبىنداڭ
ارمىياسىندا شىكى سوعىسقا قارسى تۇرۇ نىتىمالى بار ادامداردىڭ

رابويى، وندا سوعىس جۇرگىزگەن جى لۇڭ قانارلى جولداساردىڭ
ناسىنىسىداىى خالىق ازاتتىق ارمىياسى؛ جۇڭگۇان ازب رايونى،
وندا سوعىس جۇرگىزگەن لى شىانيان، جىڭ ۋىيىسان فەدرلى جولداس-
ماردىڭ باسشىلىقىداىى خالىق ازاتتىق ارمىياسى. ول كەزدە خالىق
ازاتتىق ارمىياسىنىڭ خالىپى اسكەر كۇشى شامامەن ۲۰۰ مىليون
مىڭ ادام بولپ، جاۋدىڭ اسكەر كۇشى قاراعاندا سار جەسىن
تومەن ەدى. خالىق ازاتتىق ارمىياسى ماۋزېدۇڭ جولداس بەلگىلەگەن
سوعىس جۇرگىزۇ باعىتتىن دۇرسى اسقارىپ، باسپ كىرگەن جۇعا
ۇزدىكىسز پارمەندى سوققى بەرىپ وتىردى. شامامەن 8 اي ئىشىندە
جاۋدىڭ جىڭگۇي ارمىياسىنىڭ 66 لۇيىن، جىڭگۇي ەمەس ارمىياسى
قوسقاردا، جىبى 710 مىڭنار استام ادامىن جويىغاننار كەيىن، جاۋدىڭ
خالىپى نەسىك شايۇلىن توقتاتتى. ەلە. شالا خالىق ازاتتىق ارمىياسى
جىلۇەلىك قارسى شايۇلىدى بىرتىندەپ ءورس الدىردى.

بارىن ئوز جاعىمىزغا تارتىپ، سوعىقۇمارلاردى جەتىم قالىدىرۇ كەرەك.

(5) جىياڭ جىيەشىنىڭ شاۋيىلىن ئالغانداۋ ئۇشىن ۇزاققى كوزدەۋ كەرەك. ادام كۇشى قورسىمىز بەن زاتتىق قورسىمىزدى مەيلىنىشە ۇنەمدەپ ىستەتىپ، سىراپىلىدىقتان بارىنشا ساقىتانۇمىز كەرەك. جەر-جەردە تۇلىپ وتىرعان قىاناتىلىدىق قۇبىلىستارىن تەكسەرۋ جانە تۇزەتۋ كەرەك. وندىرىسكە قۇلىشنا كىرىسىپ، بارلىق قاجەتتى بۇيىمدارمەن، بارىنەن بۇرىن استىقپەن، بۇلمەن ئوزىمىزدى تولىق قامدايتىن بولۇپمىز كەرەك. جاپپاي ماقىتا ەگۋدى، ئۇي سايىم ئىچىپ ئىرۋدى، قىستاق سايىم بۇل توقۇۋدى دارىپتەۋ كەرەك. مۇبى دۇڭىيىدا دا دارىپتەي باستاۋ قاجەت. مالىيا جانە قامداۋ جاعىن، ئوزىمىزدى قورعاۋ سوعىسىنىڭ زاتتىق قاجەتىن قاناعاتتاندىرىۋىمىز كەرەك، سونىمەن قاتار ھالىقتىڭ جۇڭىن بۇرىسىمىزدان جەڭلىدەتىپ، ازات رايوندارىمىزداعى ھالىق سوعىس جاعدايىندا تۇرسا دا، ولاردىڭ تۇرمىسىن مۇمكىندىگىنشە جاقىسارتا ئۇسۇپمىز قاجەت. قورنىپ ايتقاندا، بىز بارلىق ىستە ئوز كۇشىمىزگە سۇيەلىپ ئومىر سۇرىپ، جەڭلىمەس ورىندا تۇرامىز، بۇل جىياڭ جىيەشىنىڭ بارلىق ىستە شەتەلدەرگە سۇيەنەتىندىگىنىڭ مۇلدە كەرسىنىشە. بىز قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جۇرگىزىپ، ارىياھا دا، ھالىققا دا مان بەرىپ وتىرامىز، بۇل جىياڭ جىيەشى بىلەپ-توستەپ وتىرعان رايونداردا جوعارىدا قىاناتىلىدىق پەن شىرىكتەسۋىشلىككە سالىنۇ-دىڭ، تومەندە ھالىقتىڭ كۇن كۆرە ھاماي وتىرۇنىڭ مۇلدە كەرسىنىشە. مۇنداي احوالدا بىز ئىوزىمىز جەڭىپ شىعامىز.

(6) بىزدىڭ الدىمىزدا قىيىنشىلىقتار بار، بىراق بۇل قىيىنشىلىق.

ناردى جەڭگۈگە بولادى جانە جەڭگۈگە ئىسپىز دە. بۈكىل پارتياداعى جولداس تار جانە بۈكىل ازات رايونداغى ارىيا مەن خالىق بىرلىك - ئىتتىپاقى بولسۇن، جياڭ جىيە شىنىڭ شاپۇلىن جەرىنە جەتە تالقاتىپ، تاۋەلسىز، بەيىت، دەموكراتىيالىق جاڭا جۇڭگو قۇرۇشقا ئىسپ.

ەسكەرتۈلەر

① «سوعسى ئوقىتاتۇ كەلىسىمى» - اسكەرى قاقىنىستاردى ئوقىتاتۇ جوسىدە جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ ۋاكىلدەرى مەن جياڭ جىيە شى گومىنداڭ ۋەكىلىنىڭ ۋاكىلدەرى اراسىندا 1946 - جىلى 1 - ايدىڭ 10 - كۈنى سىرگە كەڭەسپ جالالىغان كەلىسىم - بۇل كەلىسىمدە ەكى جاقنىڭ ارمىالارى 1 - ايدىڭ 13 - كۈنى ئۇرورناسىندا ئوز ورسىدارسىدا اسكەرى ارەكەتنى ئوقىتاتۇشقا ئىسپ دەپ بەلگىلەندى. «سراى جياڭ جىيە شى ئىس چۇرسىدە وسى سوعسى ئوقىتاتۇ كەلىسىمىن رور سوعسىنى ورنالاسىرۇدىڭ پەردەسى رەتىندە پايدالانىپ، سوعسى ئوقىتاتۇ بۇيرىعىن بۇسىرۇمەن سىرگە، گومىنداڭ ارمىاسىنا «جانلۇەلىك ماڭىرى ورسىداردى ناسىپ ائۇ»دى بۇيرىدى، وسىنىڭ نىسبە اسكەرلەرىن ماغى دا ۇردىك - سىر جۇكەپ، اراب رايوندارغا شاپۇل جاسادى. 7 - ايدا جياڭ جىيە شى سوعسى ئوقىتاتۇ كەلىسىمىن اشقان - اشق چىرتىپ تاستاپ، ازات رايوندارغا جالىپ بەتىك شاپۇل قوزعادى.

② گومىنداڭنىڭ، گۇڭچانداڭنىڭ، باسقا دا پارتيا - توپىاردىڭ جانە پارتيا - توپىاردا جوق تاردىڭ ۋاكىلدەرى 1946 - جىلى 1 - ايدىڭ 10 - كۈنى - 31 - كۈنى دەپىن جۇڭجىڭدە وتكىزگەن ساياسى ماسلىسىب كەڭەسى اشىلىپ وسىر. بۇل كەڭەس 5 - ئۇرلى جونا فاسىدادى. (1) ۋەكىلىب ۋەسى ماسلىسى جوتىندەگى كەلىسىم، بۇل كەلىسىمدە مىسلاز بەلگىلەنە: «گومىن جىڭخۇەنىڭ ۋەمىدىق زاڭىنا وزگەرسى ەنگىرىنىپ، گومىن جىڭخۇ ۋەمىياخۇيى ئولغىتىرلادى». گومىن جىڭخۇ ۋەمىيادارنىڭ

سانى كۈنەيتىلەدى: «گۈمىن جىڭفۇ ۋېيۋاندارىن گۈمىن جىڭفۇدىك جۇشى جۇڭگو گۈمىنداڭنىڭ ۋىشى - سىرتىندىكى ادامداردان ئاينىدى. دى»، «گۈمىن جىڭفۇدىك جۇشى يارتيا - توپتاردىك ادامدارىن گۈمىن جىڭفۇ ۋېيۋاندارىن ئاينىداۋدى ۋىسەندا، يارتيا - توپتاردىك وزدەرى سىمدىك كۈرسەتەدى، ۋىراق جۇشى ماقۇلداماغاندا، سول يارتيا - توپتار بىسقا ادامدارى ۋىسەندى: «گۈمىن جىڭفۇدىك جۇشى يارتيا - توپتاردا چوق ادامدارى گۈمىن جىڭفۇدىك ۋېيۋاندىسقا ئاينىداۋدى ۋىسەندا، ەگەر ۋىسىلەر ادامدارغا سايلانۇشلاردىك ۋىشەن ۋىسى قارىسى شىسقا، ۋىدا جۇشى قايتادان ۋىلانپ كۈرۈپ باسقاندا ئاينىسدايدى». «گۈمىن جىڭفۇ ۋېيۋاندارىنىڭ چارسى گۈمىنداڭ ادامدارىن ئاينىسدايدى، قالغان چارتىسى باسقا يارتيا - توپتار مەن قوغام نەدەلدە. ەرسەن ئاينىسدايدى». گۈمىن جىڭفۇ ۋېيۋانچۇيى ۋىكىمەتتىك ەلە چۈرى مەملەكەتتىك سىتەر ۋىرگانى» دەپ ابىستراكت تۈردە ەلەگە ەلەگەن، ۋىلىك ۋىقى - زالاڭ شىعار ۋىرىنىستەرىن، اكىمىلىك سەردەر چۈرگىرۈ ئاسىنارىن، اسكەرى - اكىمىلىك ۋىرى چۈسپارلاردى، مالىا چۈسپارلاردى مەن ۋېيۋاندارى، سۈنداي - اق گۈمىن جىڭفۇدىك جۇشى بايسىرغان سىتەردى ئالقالاۋ ەلە ۋىلار چۈننىدە شەشم چاساۋ؛ سۈنمەر قانار، گۈمىن جىڭفۇدىك جۇشىسە اسا زور ۋىقى، يەنى ەلەگىسە ۋىقى، چۈبالاردى شياڭدۇيلى تۈردە چوققا شىعار ۋىقى ەلە شۇغىن شىالار قولدان ۋىقى بەرەلەگەن. سۈنمەر سىرگە گۈمىن جىڭفۇ «اكىمىلىك ۋىلىنىڭ قازىرگى بار بۇلاردى مەن ۋېيۋانچۇيلارنىداي ەلە قۇرۇلۇ لىدىدا تۇرغان بۇگۇنچىدىكى جىڭفۇ ۋېيۋاندارىنىڭ چالىپ سانسىدا، 7 نەمەسە 8 ۋىسە گۈمىنداڭ سىرتىندىكى ادامدار ۋىسنىسپەر ئاينىدا. دالادى» دەپ ەلەگىلىدىگەن. (2) نەيىست چۈلەن مەملەكەت قۇرۇ گۈللىگى. بۇل گۈللىك «چالىپ ۋىرىنىسپەر»، «چالىق ۋىقى»، «سايىسى»، «سكەرى سىتەر»، «سىرتقى سىتەر»، «نىقتىيات چانە مالىا»، «ۋىقۇ - ەلە چانە مادەيەت»، «سۈستەن كەيىگى قۇتقارۋىلار»، «چۈچاۋلار

«سى» سىياقتى 9 تاراۋدى قامتىدى. «جالپى پىرىنسىپ» تاراۋىندا،
 بۇكىل ەلدەگى پارتيا - توپتار - ەرنىك - ەنشماقتا بولپ، «پىرتۇتاس،
 ەرىكتى، دەموكراتىيالىق جاڭا جۇڭگو قۇرادى»؛ «ساياسىدى دەموكراتىيالىق
 تىيالىق سىرتى، ارمىيالىق مەملەكەتەندىرۋ جانە پارتيا - توپتاردىق ئەڭ،
 زاڭدى بولۇى» جۈزەگە اسىرىلادى؛ «ساياسى تالاس - تارتىستار ساياسى
 ادسىپىن شەشىلىپ، مەملەكەتتىك بەيىست دامۇى قاتناماسىز ەتلىدى»
 دەپ بەلگىلەنگەن. «حالىق ۇقىمى» تاراۋىندا؛ «حالىقتىق باس بوستان -
 دىعى، ىدىا، ەدىن، سەنىم، سوز، باسپا سوز، جىيىن اشۇ، ۇيىمدارما
 ۇيسۇ، قونستانۇ، كوشى - قون، حابارلاسۇ بوستاندىقتارى شى مانىدە
 قاتناماسىز ەتلىدى»، «سفا، ساقشى ورنىندارىنان باسقا ارقانداي
 وركانىق مەمەسە جەكە ادامنىق حالىقتى قولعا الۇ، نەرگەۋ جانە
 جازالاۋ رەكەتەرنە قاتناڭ تىم سالىنادى، بۇعان قايشى كەلگەندەر
 جازالانادى» دەپ بەلگىلەنگەن. «ساياسى» تاراۋىندا؛ «ار دارمەجەلى
 اكىمشىلىك وركاندار رەتكە سالىنادى، ۇقىق پەن جاۋاپكەرلىك
 پىرىكتىرىلەدى جانە اتىق ايرىلادى، باسى ارتىق وركانداردىق ەنارى
 دە كۇشەنەن قالدىرىلادى، اكىمشىلىك تارتىپەر قاراپايمداستىرىلادى،
 دارمەجە بويىشا جاۋاپتى بولۇ جۇرگىزىلەدى»؛ «قىزمەتتىك ۇددەسەنەن
 شىمالاتىن قىزمەتكەرلەر قورعالادى، ادامداردى سەنەۋدە توپقا
 ايرىماي، قابىلەتى، قىزمەت تارىخى ولشەم ەتلىدى، قوسىمىش قىزمەت
 وتەۋگە، سوز ادامدارىن قىزمەتكە قارتۇعا تىم سالىنادى»؛ «باقىلاۋ
 سۇيىمى جۇرگىزىلىپ، قىياتىشلار قاتناڭ جازالانادى، حالىقتىق ەركىن
 شاعىم اينۇنا قولايلىق جاسالادى»؛ «جەرگىلىكتى اپتونومىيا بەلسەندى
 تۇردە جولعا قويىلادى، تومەنسەن جوعارىغا بولاتىن جالپىغا بىردەي
 سايلانۇ جۈزەگە اسىرىلادى»؛ «ورتالىق پەن جەرگىلىكتى جەرلەردىق
 ۇقىق شەگىندە جۇنچۇانچۇيى قولدانىلادى، جەر - جەر جەرگىلىكتى
 جاعدايغا ۇيلەسىمدى شارالاردى قولدانالادى، الايدا ولكەلەردەن،
 اۋدانداردان نارازىلاسىن زانۇ مەرحەلەر ورنالقتىق زانۇ جارلىق -
 تارمىنەن قايشى بولماۋى كەرەك» دەپ بەلگىلەنگەن. «اسكەرى سەر»

ئاراۋىدا: «ارميا ئۆزىنى مەملەكەت ئورمانىنىڭ قاچەتلىك ۋەيدىسىدە-
لەدى، دەموكراتىيالىق ساياسىي ئۆزىم مەن مەملەكەت جاعدايىدا قاراي
ارميا ئۆزىمىگە گايىگى جاسالدى، ارميا مەن پارتىيە ايسىرىم-ايسىرىم
بولدى، ارميا مەن خالىق ايسىرىم-ايسىرىم باسقارمىلدى، اسكەرى تارىيە
جاسارتىلدى، قارۋ-جارق تولقىتىرىلدى، كادىرلار جۇمىسى ئۆزىمى،
بىسقارۋ ئۆزىمى كەمەلىگە كەلتىرىلدى، ئويىتىپ، وىزاماندا ئان
مەملەكەت ارمياسى قۇرىلدى:» «بۇكىل مەملەكەت اسكەرى بولىمىدە
ارمىيە رەئىسە جۇمىيە بويىنشا شىن مانىدە نىقامدا لىپ قۇرىلدى»
دەپ بەلگىلەنگەن. «نىقتىيات جانە مالىيە» تاراۋىدا: «گۇاڭدۇڭ كاپىتال-
دىنىڭ دامۋى نەجەلەدى جانە مانىپۇلدارلارنىڭ ئوزۇقچىسى، ورسىيان
پايدىلانىپ، خالىدايىق، لۇڭدۇڭدىن، ئاچىدان قاشۇ، اسكەزىلىك،
ۈكىمەت قارىجىسىن الباتى جۇمىياۋ خانە قاتىس قۇرالدارىن زاڭسىز
پايدىلانۇ شەرتىمەن شۇمىلدا ئۇنى قاتال قىيم سالىدى:» «خەن مايبى
مەن ئۆسمەن ازايتىلدى، جەر مايلاپ ئۆشنىڭ سول جەردى ۈزىدىكىس
پايدىلانۇ ۋەقى قورعالدى، جەر مايبىن ئاپىرۇ كەپىلدەندىرىلدى، اۋىل
شارۋاسلىقىغا نەرىلەتنى قارىز سوما مولايىتىلدى، وىمىقورلىقىغا قانۇغا
قانال قىم سالىدى، ئويىتىپ، دىيەنداردىڭ ئۆزىمى جاسارتىلدى جانە
جەر زاڭى جۈزەگە اسىرىلىپ، «جەر گۇۋىنىڭ وزىدە جەر بولسىن،
دەگەن ماقىساتىگە اسىرىلدى:» «گەنگەك زاڭى جۈزەگە اسىرىلىپ،
گەنگەك جاعدايى جاقسارتىلدى:» «مالىيە نىستەرى جارىيە ۋىستىلدى.
بۇيىۋان، جۇەسۋان ئۆزىمىدەرى جولغا قويىلدى، شەمس نىقامدا لىدى،
كىرىس-شەمس تەگەستىرىلدى، ورنالىق پەن جەرگىلىكتى جەردىڭ
مالىياسى ايرىلدى، قاعاز اقشا ازايتىلدى، اقشا ئۆزىمى تۇراقتاندىردى-
لدى، سونداي-اق شىكى-سرتقى قارىمىزداردىڭ جىيالىۋى جانە
نىستەلىۋى جارىيەلەنىپ وىستىرىلدى، ونى خالىق پىكىرىنە ۋاكىلىدىك
نەتىس وركاندار باقىلاپ وىترادى:» «باجى ئۆزىمىگە گايىگى جاسالىپ،
اۋىر-لىقنار مەن زاڭسىز الماندار ئۆپ نامىرىمەن جويىلدى» دەپ
بەلگىلەنگەن. «وقۇ اعارتۇ جانە مادەنىيەت» تاراۋىدا: «ئىلىم ئوستا

دېھى قاماماسىز سىلەدى، مەكتەپ اكمىشلىگىنە ئىدى سەسمەن جانە
 ساپىسى يىيامەن ارالاسۇغا بولمايدى؛ «مەملەكەت بۇيۇنىدا وقۇ-
 اھارتۇ جانە مادەنەت مەنزى قازاچاتىنىڭ سالىتىرماسى ارتتىرىلادى؛
 «سومىس كەرىمدە جۇرگىزىلگەن اخبارات، ئاسپا سوز، كىيىم، تياتىر،
 پوچتا-دىياساۋ سەرمەن بەكسەرۇ شارالارى كۆشەنەن قىلىنىرىلادى»
 دەپ بەلگىلەنگەن. (3) گومىن داخۇي ماسەلىسى جۈننىدەگى كەلىسىم.
 بۇل كەلىسىمدە گومىن داخۇي ۋاكىلىدەرىندە «پارتىيا-توپتىر مەن
 قوعام بەدەللىرىنىڭ ۋاكىلىدەرى 700 گە چەتكىزىلەدى»، «1-كەزەكتى
 گومىن داخۇيىنىڭ قىزمەت ۋەقەسى شىيانغا جاساۋ دەپ بەلگىلەنگەن.
 (4) شىيانغا جۈننىسى ماسەلىسى جۈننىدەگى كەلىسىم. بۇل كەلىسىمدە:
 شىيانغا جۈننىسىن تەكسەرۇ ۋەيىۋانخۇيى ۋەيىمداستىرىلىپ، گومىنداڭنىڭ
 شىيانغا جۈننىسىنە وزگەرتىس بەلگىلەنگەن، دەپ بەلگىلەنگەن؛ شىيانغا
 جۈننىسىنە وزگەرتىس بەلگىلەنگەن پىرىنسىپىدەرى دەپ بەلگىلەنگەن. گومىن
 داخۇيىنىڭ، ۋەكىلەت وركاندارىنىڭ قىزمەت ۋەقەسى جۈننىدە «پىرىنسىپى
 بەلگىلەمەلەر جاسالۇدىڭ سىرتىندا، «جەرگىلىكتى ئۆزىم» جانە «جانە-
 نىڭ ۋەقەسى مەن مەندەتەرى» جۈننىدە دەپ بەلگىلەمەلەر جاسال-
 ەن. «جەرگىلىكتى ئۆزىم» جۈننىدە: «ۋەكىلە جەرگىلىكتى، سۈيۈمبەنىڭ
 ەلگى جوعارغى ورنى بولپ بەلگىلەنەدى؛ «ۋەكىلە مەن وركاننىڭ ۋەقەسى
 شەگىن ايرۇ جۇنچۇانخۇيى بويىنشا بەلگىلەنەدى؛ «ۋەكىلە سىستېمىدىن
 خالىق سايلايدى؛ «ۋەكىلە دە ۋەكىلەلىك شىيانغا جاسالادى، ئېىراق ۇل
 مەمەكەتتىك شىيانغا مەن قايشى كەلمەيسىز بولس» دەپ بەلگىلەنگەن.
 «خالىقتىڭ ۋەقەسى مەن مەندەتەرى» جۈننىدە: «دەمەككەراتىيالىق مەمەكەت-
 نەردىڭ خالىقتارىندا بولۇغا ئىستى بولسا ئىدىق پەن ۋەقە شىيانغا مەن
 قامناماسىز تەلۋگە ئىيس، راڭسىر سۇغاناقتىنغا راسىراماۋغا ئىيس»؛
 «خالىق بولسا سىدىن زانگەن بەلگىلەۋگە تۇرا كەلگەندە شەكسەۋدى
 ماقسات تەپەي، بولسا ئىدىقتى قامناماسىر تۇرۇش كۆردە ۋەسەۋ كەردە»
 «مەندەتى ەگەك شىيانغا بەلگىلەنەي، اپتوبويعا راڭسىدا بەلگىلەۋگە
 ئىيس»؛ «بەلگىلىنى چەردە ئىجىي بولسا ئىدىقتى از ۇلتىناردىڭ بولسا

ۋەقەنى قاماساسىز ەتسلۇگە "تېس" دەپ بەلگىلەنگەن. (5) اسكەرى
سىتەر ماسەلەسى جۈمىدەگى كەلىمىم. ئۇل كەلىمىدە: «ارمىيا تۈزىمىنە
مەمەكەتتىمىزدىكى دەموكراتىيالىق ساياسىي تۈزۈمى مەن مەمەكەت
جاعدايسا قاراي گايگى جاسالادى؛ «اسكەر الۇ تۈزۈمى جاقسار تىلادى؛
«ارمىيا تاربيەسى ارمىيا قۇرۇ شىرىنىسى بويىنشا باسقارىلادى، ول
پارتيا - توپتار جۇيەسىنەن جانە جەكە ادامدىق قاتناستان ماڭگى سىرت
بولادى؛ «ارمىيا مەن پارىيا ايرىم - ايرىم بولادى»، «ارقايداي پارتيا -
توپ پەن جەكە ادامنىڭ ارمىانى ساياسىي كۇرەس قۇرالى رەئىندە
بايدالانۇب بولمايدى؛ «ارمىيا مەن خالىق ايرىم - ايرىم باسقارىلادى»،
«ارمىيا قىزمەت وىپەپ وتىرعان اسكەرىلەردىڭ اكىمشىلىك ماسىپى
قوسىمىش وىۋىستە بولمايدى» دەپ بەلگىلەنگەن. گومىنداڭ رىماسى
جەنە ارات رابون ارمىاسىن رەئىدپ قۇرۇ جۈمىدە: «اسكەرى سىر
ۇنى كىسىلىك شياۋزۇى جۇڭگو گۇڭچايداڭسىڭ ارمىاسىن رەئىدپ قۇرۇ
ساراسىن نۇرىنى جوسپار بويىنشا نەعۇرلىم نەز ارادا اقلداسىپ
بەلگىلەپ، رەئىدپ قۇرۇدى اياقتانادى؛ گومىنداڭ ارمىاسى «جۈمىدە
يۇدىك نۇرىنى جوسپارى بويىنشا، نەعۇرلىم نەز ارادا، 6 اي ئىشە
تۈزىمىڭ 90 نىسىن رەئىدپ قۇرۇپ بولادى؛ «جوعارىداغى ەكى تۈرلى
رەئىدپ قۇرۇ جۇمىسى اياقتاناعان كەيىن، بۇكىل ەلدەگى پىلىق ارمىيا
سىرتۇناس 50 شى نەمەسە 60 شى بولپ قۇرۇلۇعا "تېس" دەپ بەلگە -
بەلگەن. ساياسىي ماسىلىحات كەڭەسىنىڭ ئۇل كەلىمىدەرى نۇرلشە
دارەجەدە خالىققا "ئىمىدى، ال جياڭجىيە شىسىنىڭ كەربارتيا ۇستەمدىگىنە
"تېمىمىز بولدى، جياڭجىيە شى، شىر جاعىنار، ئۇل كەلىمىدەردى
مويىندايتىدىسىن "بىلدىردى، وسى كەلىمىدەردەن پايدالانا وتىرىپ،
نەيىتتىملىك الدامىشلىقن جۇرگىزۇگە تىرىمىنى، ەندى شىر جاعىنار،
سوعىقتا بەلەنە ازلەنپ، بۇكىل مەمەكەت كۈلەمسىدىك شىكى
سوعىسى قۇرغاماق بولدى. ساياسىي ماسىلىحات كەڭەسىنىڭ ئۇل كەلىمىم -
دەرى كۈپ وتپەي ال جياڭجىيە شى جاعىنار "بىر - بىرلەپ خىرىلىپ
بىسالدى.

امەرىكا ئىلشېسى اننا لۋىزا سترونگېن انگىمە*

(1946-جىل 8-اي)

سترونگېننىڭ سۇراۋى: سىز شە، جۇڭگو مەسەلەسىنىڭ ئاياۋ بولما-
شاقنا سىياسىي جەلەمەن، بەيىت جەلەمەن شەشلىۋىنەن ئۇمىت ئارما؟
ماۋزېدۇڭنىڭ جاۋابى: مۇندى، امەرىكا ئۇكىمەتنىڭ پورېتسىياسىا
قاراۋ كەرەك. مەگەر امەرىكا خالىق جياڭجىەشنىڭ ئىشى سوعىس

* بۇل — ماۋزېدۇڭ جولداس دۇنيە جۇزىلىك مەكىشى سوعىسنىڭ ياق-
ئاعانسا كوپ وتپەي-اق، خالىقارالىق جاعداي مەن ئىشى جاعداي
جونىدە ئىكەنگەن اسا ماڭىزدى انگىمە. بۇل انگىمەدە ماۋزېدۇڭ
جولداس «بارلىق كەرتارتىپاشىلار قاعاز جولىبارسى» دەگەن ايگىلى
ئۇچىرىمىن ورتاعا قويدى. وسى ئۇچىرىم مەلىمىز خالىقنىڭ يىدا-
سىن قارۋالاندىردى، مەلىمىز خالىقنىڭ جەڭگىسكە دەگەن سەنمىن
كۈشەيتتى، خالىق ازاتتىق سوعىسى بارىسىندا اسا ۇلى رول اتقاردى.
لەينىنىڭ جيانگەرلەردى «ئالىق اياقتى الپ»، «قۇس كەۋدە»
دەپ مەپتەگەنى سىياقتى، ماۋزېدۇڭ جولداسنىڭ جيانگەرلەردى
جانە ئارلىق كەرتارتىپاشىلاردى قاعاز جولىبارسى دەپ قاراۋى
ولاردىڭ نەگىنە قاراتىلىپ ايتىلعان. مۇنىڭ ۇزى گىمىگىشلى خالىقنىڭ

جۇرگىزۋىنە كومەكتەسىپ وتىرعان امەرىكا كەرتارتىپاشلارنىڭ قولىن ۇستاي الاتىن بولسا، بەيىتتىلىكتەن ۇمىت بار.

سۇراق: ەگەر امەرىكا بۇرىنقى بەرگەندەرىنەن باشقا ەندىگارى كومەك بەرمەسە^①، وندا جياڭجىەشى ئاغى دا قاندا ۇاقىتقا دەيىن سوعىسا الارەدى؟

جاۋاب: ۇىر جىلدان استام.

سۇراق: جياڭجىەشى ئىقتىسادى جاققان سونشا ۇاقىت تۈزەلۈى مۇمكىن بە؟

جاۋاب: مۇمكىن.

سۇراق: ەگەر امەرىكا ەندىگارى جياڭجىەشىگە ەشقانداي كومەك بەرمەيىنىدىگىن بىلدىرسە شى؟

جاۋاب: قازىرگى كەزدە امەرىكا ۇكىمەتى مەن جياڭجىەشىدە خۇنق ارادا سوعىس توقتاتۋ نىيەتىنىڭ بار ەكەندىگىن كۆرسەتەتىن ەشقانداي بەلگى بايقالغان جوق.

ئۇيىرلى جانلۇەلىك ىدىاسى بولپ تاپىلادى. ەكىشى ئىكى گىمىڭ.

دىك سوعىس داۋىرىنەن بەرى، ماۋزىدۇلۇ جولداس: گىمىڭشىلدەر جانلۇە جاققان، جالپىلىق جاققان جاۋدى كوزگە ئلمەۋگە، ولارمەن كۆرەسۋگە باتىلدىق سەۋگە، جەگىسى تارتىپ الۋما باتىلدىق سەۋگە ئىيس؛ سونىمەن قاتار، ئاكتىكا جاققان، سىلۇە جاققان، ۇرىپىر ئىسئارا جاققان، ۇرىپىر ئاقتى كۆرەس ماسەلەسى جاققان جاۋما مان بەرۋگە، ۇقپىتلىق پوزىتسىيا ۇستاۋما، كۆرەس ونەرىنە مان بەرۋگە، تۇرلىشە ۇاقىتقا، ورىنما جانە جاعدايما ساپىكەس لاپىقتى كۆرەس نورمالارمىن قولدانۇما، ۇويتىپ، جاۋدى بىرتىندەپ جەتم قالدىرۇما جانە جاۋدى جويۇما ئىيس، دەپ سان رەت كۆرسەتكەن بولاتىن.

1958 - جىلى 12 - ايدىڭ 1 - كۈنى چۇڭكۇلۇ جۇڭياڭ جىڭخۇيىسىڭ

سۇراق: گۇڭچانداڭ قاشانغا دەيىن توزە الادى؟
 جاۋاپ: بۇزدىڭ ئوز تىلەگىمىز بويىنشا ايتقاندا، بىر كۈن دە
 سوعىقىمىز كەلمەيدى. بىراق خاىداي بۇزدى سوعىقۇغا ماجبۇر.
 لەيتىن بولسا، بىز اقىرىنا دەيىن سوعىسا الامىز.
 سۇراق: ەگەر امەرىكا خالىقى گۇڭچانداڭ نەئۇشىن سوعىسادى
 ەكەن دەپ سۇراسا، مەن نە دەپ جاۋاپ نەرۇگە ئىيىسپىن؟
 جاۋاپ: سەبەبى، جياڭجىەشى جۇڭگو خالىقن قىرماقشى، خالىق
 ئومىر سۇرۇ ئۇشىن ئوزىن قورعاۋعا ئىيس. مۇنى امەرىكا خالىقى
 ئۇسنە الادى.

سۇراق: امەرىكانىڭ سوۋەت وداعىنا قارسى سوعىس جۇرگىزۇد.
 نىڭ مۇمكىن. مۇمكىن مەستىگىنە ئىز قالاي قارايسىز؟
 جاۋاپ. سوۋەت وداعىنا قارسى سوعىس جۈنىندەگى ئۇگىت ەكى
 -افىنى قامىيدى. بىر جاقتان، امەرىكا جيانگەرلىگى شىمىندا
 سوۋەت وداعىنا قارسى سوعىس داينىداۋدا، قازىرگى كەزدە سوۋەت

ئوچاڭ ماجىلىسىندە ماۋزىدۇلۇڭ جولىداس بىلاي دەپ كۆرسەتتى:
 «دۇنيە جۇزىدەگى بارلىق زاتتاردا ەكى جاقتىلى سپات (ياعنى
 ەرام-قارسىلىق نىرلىك زاڭى) بولماي قويمايتتى سياقتى، جيان-
 گەرلەر مەن بارلىق كەبارتياشلاردا ەكى جاقتىلى سپات بولادى،
 ولار شىن جولىبارىس ئارى قاعاز جولىبارىس. قارىشنا قۇل يەنە ئۇ-
 شىلەر ئابى، فەودال-دېخۇلار ئابى جانە بۇرجۇازيا وزدەرى ئۇسنەمدىك
 بېلىكتى العاشا دەيىن جانە ئۇستەمدىك نىلىكتى العاشان كەيىنگى
 ئىر مەرگىل شىندە جالىدى ەدى، گىمىگىش ەدى، العاشاسار ەدى،
 شىن جولىبارىس ەدى. سوڭغى بىر مەزگىل شىندە ولاردىك قارام-
 قارسى جاعى بولغان قۇلدار ئابى، دېخاندان ئابى جانە پىرولەندىر-
 بىرتىدەپ ئومىپ وتىرعاندىقتان، ولار مەن كۆرەسىى نىرغان سادىس

وداعىنا قارىسى سوعىس تۇرالى جۇرگىزىلىپ وتىرعان ۇگىت پەن سوۋەت وداعىنا قارىسى باسقادا ۇگىتىنەر سوۋەت وداعىنا قارىسى سوعىستىڭ ساياسي دايندىعى بولپ تابىلادى. تاغى ۇبر جاپان، بۇل ۇگىتىنەر امەرىكا كەرتارتىپاشىلارنىڭ ۇدال قازىرگى كەزدە امەرىكا حىيانگەرلىكى تىكەلەي تاپ بولپ وتىرعان كوپتەگەن ۇس جۇزىندىك قايشىلىنىاردى بۇركەمەلەۋ ۇشىن تاراتقان تۇتەگى بولپ تابىلادى. بۇل قايشىلىقتار — امەرىكا كەرتارتىپاشىلارى مەن امەرىكا خالىق اراسىنداعى قايشىلىق، سونداي — اق امەرىكا خىيانگەرلىكى مەن باسقادا كاپىتالىستىك مەملەكەتتەردىڭ جانە وتەر، خارىقلاي وتار مەملەكەتتەردىڭ اراسىنداعى قايشىلىقتار. امەرىكاىڭ سوۋەت وداعىنا قارىسى سوعىس ۇرانىنىڭ قازىرگى ۇس جۇزىندىك مانى — امەرىكا خالىقنەزۋ جانە كاپىتالىزىم دۇنيەسىنە ۇزىنىڭ شاپقىنشىلىق نىيالىقن كەڭەيتۋ. سىزگە ۇمالىم، گىتلىر جانە وسىڭ سىياسىلاى حاپون جۇنقالارى سوۋەت وداعىنا قارىسى نۇرۇ ۇراسى

ۇدەنە نۇسكەندىكەن. ولار بىرىنچىدەپ كەرى جاعىنا ورگەرىپ، كەرتارتىپاشىلارعا ايمالدى، مەشەۋ ادامدارعا ايمالدى، قاعار جولبارسىف ايدىلدى، اقىر ايعىندا خالىق نازاسان قۇلانىلىدى ئەمەسە قۇلانە. ايدى. كەرتارتىپا، مەشەۋ، ۇرىپ — شىرىگەن تاپتار د خالىقنىڭ شەشۋشى كۇرەسەرەسە تاپ بولغان كەزدە وسىداي ەكى جاقتىسى سىپات الادى. ۇبر جاعىنان، شىن جولبارسى بولادى، ادام جەيدى، مىيونداعان، 10 مىليونداقار ادامى جەيدى. خالىقنىڭ كۇرەس سىتەرى ۇس — سىناۋ جاعىدا نۇرعان زاماندا بولپ جاتقان بۇرانلار جولبار بولپ ونىرادى. خوگگو خالىق جىانگەرلىك پەن مەود لىرىمە. سىڭ حانە گۇاڭلىاۋ كاپىتالىزىمنىڭ جۇگگوداعى ۇستەملىگىن خوڭو جولبار 100 مىليوندان ۇستام ۇاقىت جۇمىپ، شامامەن سىرەشە

ۋزاق ۋاقىت بويىنا ۋزەلدەرىندەگى خالىقتى قۇلدانۋىدىڭ جانە باسقا مەملەكەتتەرگە شاپقىنشىلىق جاساۋىدىڭ سىلتاۋى ەتپ كەلگەن ەدى. قازىر امەرىكا كەرتارتپاشلارنىڭ ىستەپ وتىرعانى دا ەدال ۋسىنداى.

امەرىكا كەرتارتپاشلارى سوعى قوزغاماقشى بولسا، الدىمەن امەرىكا خالىقنا شابۋىل جاساۋىنا تۋرا كەلەدى. ولار امەرىكا خالىقنا شابۋىل جاساپ تا وتىر، ولار ساياسى، ئىقتىسادى جاققان امەرىكا جۇمىششىلارى مەن دەموكراتىتارىن مەزىپ، امەرىكا دا فاشىرىمدى جولعا قويۋعا ازىرلەنۋدە. امەرىكا خالىقى قوزعالىپ، امەرىكا كەرتارتپاشلارنىڭ شابۋىلىنا قارسى تۋرۋى كەرەك. مەن ولاردىڭ ۋسىلاي ىستەيتىنىدىگىنە سەنەمەن.

امەرىكا مەن سوۋەت ۋداعىنىڭ اراسىن ۇلان-بايتاق جدر ۇولىپ جاتىر، بۇل ارادا ەۋروپا، ازىا، افرىكا قۇرلىقتارىنداى ۇرسىپىرا كاپىتالىستىك مەملەكەتتەر جانە وتار، جارتىلاي وتار

10 مىليون ادام قۇربان بەرۋىمەن عانا 1949-جىلى جەڭىسكە قول جەتكىزدى. قاراڭىردارشى، ول ۇتىرى جولبارىس، نەمىر جولبارىس، شىن جولبارىس ەمەي نەمەنە؟ دەگەنىمەن، ولار اقىر ايامىندا قاعاز جولبارىسقا، ۇلى جولبارىسقا، دۋۋقۇ جولبارىسقا اينالدى. بۇل تارىخىي فاكت. جۇرت بۇلاردى كۆرەپ يە ەدى، ەستىمەپ يە ەدى؟ شىنىندا، مىڭداپ، 10 مىڭداپ بولعان! مىڭداپ. 10 مىڭداپ بولعان! سوندىقتان، ۇمانى جاعسان قاراعاندا، ۇزاق ۋاقىت نۇر-عسىر قاراعاندا، جالپۇ جاعسان قاراعاندا، جيانگەرلەر مەن ئارىلىق كەرتارتپاشلاردى ئاق قاعاز جولبارىس دەپ ەسەپسەۋ كەرەك. ۇبىردىڭ جانلۇەلىك ىدىيامىز ۋسى نەگىزگە قۇربالدى. ەمەي ۇمىر جاعسان، ولار ۇارى ۇتىرى، ۇارى نەمىر، ۇارى سىر

مەملەكەتتە بار. امېرىكا كەرتارتىپاشىلارى وسى مەملەكەتتەردى باغىندىرىپ الماي تۇرىپ، سوۋەت وداعىنا شابۋىل جاساۋدان سوز اشالمايدى. قازىر امېرىكا تىنىق مۇھىتتا انگىيانىڭ بۇرىنقى بارلىق نىپال كۈلەمىنەن الدەقايدا كۆپ جەردى شەگگەلىنە الدى، ول جاپونىيانى، جۇڭگونىڭ گومىنداڭ ۇستەمدىگىندەگى بولەگىن، چاۋشياننىڭ جارتىسىن جانە تىنىق مۇھىتتىڭ وگتۇسىگىن شەگگەلىنە الپ وتىر؛ ول ورتا جانە وگتۇستىك امېرىكانى دا ەرتەدەن بەرى شەگگەلىنە الپ كەلەدى؛ ول ەندى بۇكىل ۇلى بريتانيا دىگوسى مەن باتىس ەۋروپانى دا شەگگەلىنە الماق بولپ وتىر. امېرىكا نۇرلى سىلماۋمەن ئېرسىپىرا مەملەكەتتەردە كەڭ كۈلەمدى اسكەري ازىرلىك جاساۋدا، اسكەري جىدىيلەر قۇرۇدا. امېرىكا كەرتارتىپاشىلارى دۇنيەنىڭ ارقايسى جەرلەرىندە قۇرعان جانە قۇرماي بولغان بارلىق اسكەري جىدىيلەرىن سوۋەت وداعىنا قارسى باغىنتالمان دەسەدى. دۇرىس، بۇل اسكەري جىدىيلەر سوۋەت وداعى باغىنتال. مان. ئېراق، قازىر امېرىكانىڭ شاپقىنشىلىغىنا الدىمەن ۇشراپ وتىرعان سوۋەت وداعى ەمەس، قايتا الگى اسكەري جىدىيلەر قۇرىلعان

جولبارس، ولار ادام جەيدى. ئېردىڭ سىلۋەلىك ىدىامىز بەن تاكتىكالىق ىدىامىز وسى نەگىرگە قۇرمالادى. جانلۇە جاعىدن جاۋدى كوزگە لىمەۋدىڭ، تاكتىكا جاعىنان جاۋعا مان بەرۋدىڭ قاجەت. تىلىگى تۇرالى ماسەلە جۈنىدە وسى ماڭدامالى شىعارمالاردىڭ 1- تۈمىنداعى جۇڭگو گمىگىدىك سوعىشنىڭ جانلۇەلىك ماسەلەسىنىڭ 5- ئاراۋ، 6- بولىمىنەن جانە وسى نومىداعى پارىيانىڭ قازىرگى ساياساتىنداعى بىرنەشە ماڭمىزدى ماسەلە تۇرالىنىڭ 1- بولىمىنەن پايدالانىڭىز.

مەملەكەتتەردىڭ "وزى بولسۇپ وتىر. بۇل مەملەكەتلەر وزدەرىن شىن مانىندە ەزىپ وتىرعان كىم ەكەندىگىن، سوۋەت وداعى ما الدە امەرىكا ما، كوپ ۇزاماي-اق تانىتىنسۇ مەن سەنەمىن. امەرىكا كەرتارتپاشى-لارى وزدەرىنە بۇكىل دۇنيە "جۇزى خالىقنىڭ قارسى شىمىپ وتىرعاندىن اقىرى "بىر كۈنى بايقايتىن بولادى.

ارىنە، مەن امەرىكا كەرتارتپاشىلارى سوۋەت وداعىن شاۋىل جاساعىسى كەلمەيدى دەمەكشى ەمەسپىن. سوۋەت وداعى - دۇنيە "جۇزى تەيىتتىلىگىنىڭ قورعاۋشىسى، امەرىكا كەرتارتپاشىلارىنىڭ دۇنيەنى جەكە يەمەندەنپىپ الۋىنا بوگەت جاساپ وتىرغىن قۇدىرەتتى بىنسۇ. سوۋەت وداعى تۇرعاندا امەرىكانىڭ جانە دۇنيە جۇزىندەگى كەرتارتپاشىلاردىڭ جاۋىزدىق نيەتى مۇلدە سىكە اسپايدى. سونىڭ "ۇشىن، امەرىكا كەرتارتپاشىلارى سوۋەت وداعى مەيلىنشە "ۇش. شىندا وسى سوتسىيالىستىك مەملەكەتتى جوعالۋۇ قۇر قىلىنا سالىنادى. "بىراق قازىرگى كۈندە، دۇنيە جۇزىلىك ەكىنشى سوعىسىك اپاقىناعاندا كوپ ۋاقىت وتىپەگەن ەزىگىلىدە، امەرىكا كەرتارتپاشىلارىنىڭ امەرىكا-سوۋەت سوعىسىن سوتىما پايىلام سالىپ شۇ كوتەرە دارىپتەپ، الاساپىرانداتۋى ادامداردى ولاردىڭ "ۇس جۇزىندىك ماقساتىنا كوز جەپەرۋگە "ماجبۇر ەتتى. دەمەك، ولار سوۋەت وداعىنا قارسى تۇرۇ دەگەن ۇران استىندا امەرىكانىڭ جۇمىستىلارى مەن دەموكراتىتارنى قۇتىرىنا شاۋىل جاساماقشى، سونداي-اق امەرىكانىڭ نىقال كۈلەمىن سىرتقا قاراي كەڭەيتۋىنە دۇشپانك ەتىلگەن مەملەكەتتەردىڭ "بارىن ۇز سىلاۋىنا اسالىدۇر. ماقشى. مەنىڭشە، امەرىكا خالىقى جانە امەرىكا شاپقىنسىلىقىنىڭ قاتەرىنە ۇشراغان بارلىق ەل خالىقتارى نىتماقتاسا وتىرىپ، ەزىپ

كەرتارتياشلارنىڭ جانە ولاردىڭ ئارەلدەگى يتارشىلارنىڭ شاپۇلىنا قارسى تۇرۇۋى قاجەت. وسى كۆرەس جەڭسىكە جەتكەندە ئانا دۇنيە جۇزىلىك ئۇشنىشى سوعىستان ساقىتانۇغا بولادى، ويتەپەگەندە ساقىتانۇغا بولمايدى.

سۇراق: بۇل وتە جاقسى ئۇسنىدىرۇ بولدى. ئىبراىق امېرىكا يۇانزىدان جۇمىاسا شى؟ ەگەر امېرىكا يىلاندىياداعى، چۇڭشىڭ ارالىنداعى جانە جۇڭگوداعى جىدىلەرىنەن سوۋەت وداعىن بومىلاسا شى؟

جاۋاپ: يۇانزىدان - امېرىكا كەرتارتياشلارى ادامداردى ۈرەيلەندىرۇ ئۇشنى پايدالانىپ ونىرعان قاعاز جولىبارىس، ول كورىسە قورقىنىشتى بولغانمەن، ئىس جۇزىندە قورقىنىشتى ەمەس. ارىنە، يۇانزىدان كەڭ كۆلەمدە قىرعىندايىتىن قارۇ، الايدا سوعىستا جەڭگۈدى ەمەسە جەڭگىلۋدى ئىبر - ەكىلەگەن جاڭا تۇرپانتى فارۇ ەمەس، خالىق بەلگىلەيدى.

بارلىق كەرتارتياشلار - قاعاز جولىبارىس. كۆرەر كۆزگە كەر - تارتياشلاردىڭ كەسپىرى قورقىنىشتى بولغانمەن، ئىبراىق ئىس جۇزىندە ونشالىقتى كۈشى جوق. ماسەلەگە ۇزاققا كۆز جىبەرۇ تۇرعىسىنان قاراعاندا، ناعىز قۇدىرەتتى كۈش كەرتارتياشلارغا ئان ەمەس، قايتا خالىققا ئان. 1917 - جىلى روسىياداعى فەئىرال گىمىڭىنە دەپىن روسىيادا قايسى جاق ناعىز كۈشتى ەدى؟ سىرتتاي قاراعاندا، سول كەزدەگى پاتشا كۈشتى ەدى: ئىبراىق فەئىرال گىمىڭىنىڭ داۋىلى پاتشانى ۇشىرىپ اكەتتى. سايىپ كەلگەندە، روسىيانىڭ كۈشى جۇمىشى - دىخان - اسكەرلەر سوۋەتى خاعىندا بولدى. پاتشا تەك قاعاز جولىبارىس قانا بولپ شىقتى. گىتەردى دە

ادامىدار اسا كۈشتى دەپ قاراماپ پا مەدى؟ "بىراق تارىخ ونىڭ قاعاز جولىبارىس ەكەندىگىن دالەلدەدى. مۇسسىلىنى دە وسىنداي بولدى، جاپون جيانگەزلىگى دە وسىنداي بولدى. مۇنىڭ كەرسىدە شە، سوۋەت وداعىنىڭ جانە "ارەلدەگى دەموكراتىيا مەن بوستان-دىن سۇيىگىش حالقتاردىڭ كۈشى ادامداردىڭ بولجاعانىنان الدەقايدا قۇدرەتتى بولپ شىقتى.

حياڭ جىەشى دە جانە ونىڭ قولداۋشىسى امەرىكا كەرتارتىپاشىلارى دا قاعاز جولىبارىس. امەرىكا جيانگەزلىگى اۋىزعا السىنا ادامدار وسى كەرەمەت كۈشتەي سەزەدى، جۇڭگونىڭ كەرتارتىپاشىلارى جۇڭگو خالقىن امەرىكانىڭ "كۈشتى" لىگىمەن ۇرەيلەندىرۋدە. الايدا تارىخىي بارلىق كەرتارتىپاشىلار سياقتى امەرىكا كەرتارتىپاشىلارىنىڭ دا پالەندەي "بىر كۈشنىڭ جوقىسى دالەلدەنەدى. امەرىكادا باغىز كۈشتى ەكىنشى "بىر تۇرلى ادامدار بار، بۇلار. امەرىكا خالقى.

جۇڭگو احوالىنان السىپ ايتساق، "بىزدىڭ سۇيەنەتىنىمىز سوك پەن مىلتىق قانا، "بىراق وسى سوك پەن مىلتىقنىڭ حياڭ جىەشىنىڭ ايرى-پىلانى مەن ئانكەسىنەن دە كۈشتىرەك بولپ شىعاتىن تارىخ اقىر اياغىندا دالەلدەيدى. جۇڭگو خالقى الدىندا "الى دە تولپ جاتقان قىيىنشىلىقتار تۇرسا دا، جۇڭگو خالقى امەرىكا جيانگەزلىگى مەن جۇڭگو كەرتارتىپاشىلارنىڭ بىرلەسىپ جاساعان شابۋىلى استىندا ۇزاق ۋاقىت كۈيىزەلىپ، قىيالاتىن بولسا دا، "بىراق بۇل كەرتارتىپاشىلار اقىرى "بىر كۈنى جەڭىلەدى، "بىز اقىرى "بىر كۈنى جەڭىمىز. مۇنىڭ سەبەبى باسقا مەس، كەرتارتىپاشىلاردىڭ كەرتارتىپالىقى ۋاكىلىدىن ەتەندىگى، ال "بىزدىڭ العاباسارلىققا ۋاكىلىدىن ەتەندىگىمىز.

دەسكەرتۇ

① امېرىكا جيانگەرلىگى جياڭ جىەشسنىڭ خالىققا قارسى ئىشكى سوعىس قوزغاۋىن قولداۋۇشى، جياڭ جىەشى ۋكىمەتسە وراسان زور جاردەم بەردى. 1946-جىلى 6-ايدا دەيىن امېرىكا گومىنداڭ ارىيا-سىان جىيىسى 45 شى قارۋالاندىردى. گومىنداڭغا قۇرلىق ارىيا، تەڭىز ارىيا، ۋە ارىيا ادامدارى، ئىشپوندار، قاتناس ساقىلارى، سىموۋلار، اسكەرى دوختىرلار جانە اسكەرى لاۋازىمىشلار بولسپ 150 مىڭ ادام مەرسەلەپ بەردى. امېرىكا ۋوزنىڭ سوعىس كەمەلەرمەن، ايرىيلاندا رىمەر گومىنداڭ اسكەرلەرنەن 41 شىدار قۇرالغان 14 حۇندى، مۇس ناسقا قاتناس ساقىمىسان 8 زۇڭدۇيدى، جىنى 540 مىڭار اس ادامى ازاب رايوندارغا شابۇل جاسايتىن الدىڭغى شەيكە ناسپ بەردى. امېرىكا ۋكىمەتى 90 مىڭ ادامدىق تەڭىز ارىيا لۇچاندۇيىن جۇڭگودا قۇرلىققا شىعارىپ، ئاڭخاي، چىڭداۋ، تيانجىن، بېيپىڭ، جىسۇڭداۋ سىياتى ماڭىردى قالالاردى باسپ الدى، ونىڭ ۋستىنە خۇانسىدا گومىنداڭ ۋۇس قاتناس چولدارىن قورعاپ تۇردى. 1949-جىلى 8-ايدىڭ 5-كۈنى امېرىكا گوۋۇيۋانى جارىيالاغان «امېرىكا مەن جۇڭگونىڭ قىرىم-قاتناسى» دەيتىن اق تىتى كىتابتا اشكەرەلەنگەن مەنەريالدارغا قاراعاندا، جاپون ناسقىنىشلارنا قارسى سوعىستار باستاپ 1948-جىلغا دەيىن، امېرىكانىڭ جياڭ جىەشى ۋكىمەتىنە بەرگەن «ارتۇرلى جار-دەمىنىڭ جالپى سانى 1 مىليارت 500 مىليور امېرىكا دوللارىنان اسدى (جاپون ناسقىنىشلارما قارسى سوعىس تۇسىدا امېرىكانىڭ گومىنداڭ ۋكىمەتىنە بەرگەن جاردەمىنىڭ باسپ كوپ بولەگى دە گومىنداڭ كەيىن خالىققا قارسى ئىشكى سوعىس جۇرگىزۋەگە پايدالانۇ ۋوشىن ئىركىسپ قلىپ وتىردى). «سراق، ۋسى جۇزىندە، امېرىكانىڭ جياڭ جىەشىگە بەرگەن جاردەمى بۇل سانان الدەقايدا كوپ. امېرىكانىڭ قىسىنى

كىتابىدا مويىنداۋىنىشا، امەرىكانىڭ جياڭجىەشى ۈكىمەتسە بەرگەن
 جاردەمى، جياڭجىەشى ۈكىمەتى جۇمىساعان «اقشا شىعەسىنىڭ 50
 پىراسەنتىنەن استامنا تەڭ، مۇنى سول ۈكىمەتتىڭ يۈپىسۋىمەن
 سالىستىرغاندا، سالىستىرماسى جاعىنان امەرىكانىڭ سوعىستان كەپىن
 باتىس ەۋروپاداعى مەملەكەتتەردىڭ فاي-قايسىنا بەرگەن جاردەمىنىڭ
 سانىدىن اسىپ تۇسەدى».

باسم اسكەر كۇشىن توپتاپ، جاۋدى جەكە - جەكە جويۇ*

(1946 - جىلى 9 - ايدىكى 16 - كۈنى)

(1) باسم اسكەر كۇشىن توپتاپ، جاۋدى جەكە - جەكە جويۇ^①
سندى سوعىس جۇرگىزۋادىسىن شايقاستاردى ورنالاستىرۋ جاعىدا
قولدانۋ قاجەت بولپ قانا قالماستان، تاكتيكالاردى ورنالاستىرۋ
جاعىدا قولدانۋ قاجەت.

(2) شايقاستاردى ورنالاستىرۋ جاعىندا، جاۋ كوپتەگەن لۇيلەردە -
مەن^② (نەمەسە تۋاندارمەن) بىرنەشە باعتقا^③ بولسىپ، ارىيامىزغا
قاراي بەت العان كەزدە، ارىيامىز مۇلدە باسم اسكەر كۇشىن
توپتاپ، ياعنى جاۋ كۇشىندەي 6 - سە، ياكى 5 - سە، نەمەسە 4 - سە
كەلەتىن اسكەر كۇشىن، كەمىندە جاۋ كۇشىندەي 3 - سە كەلەتىن
اسكەر كۇشىن توپتاپ، ورايى كەلگەندە، الدىمەن جاۋ ارىياسىنىڭ
بىر لۇيىن (نەمەسە تۋاننى) قورشاۋغا الپ جويۇ قاجەت. بۇل لۇي
(نەمەسە تۋان) جاۋ ارىياسىنىڭ لۇيلەرى شىندەگى السىزىرەگى

* نۇل - ماۋزىدۇڭ جولداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ گىمىڭدىك اسكەرى

سەر ۋىسۋانخۇيى ئۇشىن ازىرلەگەن يارتيا شىنە ئۇسقاۋ.

بولۇي، نە جاردەم الۇ مۇمكىندىكى ازىراعى بولۇي نەمەسە ونىڭ
 تۇرغان جەرىنىڭ ھەر جاعدايى مەن خالىق احوالى بىز ءۇشىن
 اسا تىيىمدى بولۇي، ال جاۋ ءۇشىن تىيىمسىز بولۇي فاجىدت.
 ارىماىزدىڭ الدىمەن وسى لۇيدى (نەمەسە تۋاندى) جويىپ
 جبەرۋىنە تىيىمدى بولۇ ءۇشىن، ارىماىز ازداغان اسكەر كۈشمەن
 جاۋ ارىماسىنىڭ قالغان لۇيلەرىن (نەمەسە تۋاندارىن) بوگەي
 تۇرىپ، ولاردى ارىماىز قورشاشاۋعا الپ سوققى بەرىپ جاتقان لۇيىنە
 (نەمەسە تۋانسا) تەز جاردەم بەرە المايتىن ەتۋ كەرەك. بۇعان قول
 جەتكەننەن كەيىن احوالعا قاراپ، نەمەسە جاۋ ارىماسىن ھابە
 ءىر لۇيدەن بىرنەشە لۇيگە دەيىن جويىۋ (ھىسالى، بىردىڭ سۇ
 بۇي، نان مىنلەن باستاغان اسكەرى بولمىدەرمىز رۇگاۋ ماڭىندا
 8-ايدىڭ 22-كۈنى جاۋدىڭ قانناس ساقشى بولمىدەرىنىڭ ۶ مىڭ
 ادامى، 8-ايدىڭ 26-كۈنى جاۋدىڭ جانە بىر لۇيىن، 8 ايدىڭ
 27-كۈنى جاۋدىڭ تاغى بىر جارم لۇيىن جويىغانى سىياسىيە،
 سونداي-اق بىزدىڭ ليۋ بوچىڭ، دىڭ شياۋپىڭ باستاغان اسكەرى
 بولمىدەرمىز دىڭتاۋ ماڭىندا 9-ايدىڭ 3-كۈنىنەن 9-ايدىڭ
 6-كۈنىنە دەيىن جاۋدىڭ بىر لۇيىن، 9-ايدىڭ 6-كۈنى تۈستەن
 كەيىن جاۋدىڭ جانە بىر لۇيىن، 9-ايدىڭ 7-كۈنىنەن 9-ايدىڭ
 8-كۈنىنە دەيىن جاۋدىڭ تاغى ەكى لۇيىن جويىغانى سىياسىيە④؛
 نەمەسە اسكەرلەردى قايتارىپ الپ، دەم الدىرىپ-رەتتەپ، كەلەسى
 سوعىسقا داينىدالۇ قاچەت. شايقاستاردى ورنالاسىرۇ جاعىندا،
 جاۋعا جەڭىل-جەلپى قارايتىن، مۇسنىڭ سالدارىبان اسكەر كۈشىن
 تەپە-تەڭ بولپ بارلىق باعىتتا جاۋعا توتەپ بەرمەك بولاتى،
 نائىيەدە بىر باعىتتا جاۋدى دا جويمايتىن، ءوزى سىدۇڭ

ورنىغا ئۇسىرىپ قوياتتىن قاتە سوعىس جۇرگىزۋادىسىنى قارىسى
نۇرۇ كەرەك.

(3) ئاكتىكالاردى ورنالاستىرۋ جاعىندا، ارمىيىمىز مۇلدە باسمى
اسكەر كۇشىن توپتاپ، بىرنەشە باعتتاعى جاۋ ارمىيىسىنىڭ بىر
باعتتاعىسىن (بىر لۇيىن نەمەسە بىر تۋاننىن) قورشاشقا العان
كەزدە، ارمىيىمىزدىڭ شابۋىلغا وتۈگە مىندەتتى بولغان بېگتۋاندارى
(نەمەسە اسكەرى بولمىدەرى) بىز جاققان قورشاشقا العان
اسكەرلەردىن بىر جولدىڭ وزىندە تۇپ-تۈگەل جويىپ جىبەرىۋىدى
كۆزدەپ، وسىنىڭ سالىدارىنان اسكەر كۇشىن تەپە-تەك بولپ،
بارلىق جەردە شابۋىل جاساپ، بارلىقىندا دا سىز بولپ قالۋدان،
ۋاقىتتى كەشەۋىلدەتىپ ناتىجەگە جەتە الماي قالۋدان اۋلاق بولۋى
قاجەت. فايتا مۇلدە باسمى اسكەر كۇشىن توپتاپ، يىغىي جاۋ
كۇشىندە 6 ەسە، 5 ەسە، 4 ەسە كەلەتتىن، كەمىندە جاۋ كۇشىندە 3
ەسە كەلەتتىن اسكەر كۇشىن توپتاپ جانە زەڭبىرەكشى اسكەر-
لەردىڭ بارلىقىن نەمەسە دەنن توپتاي وتىرىپ، جاۋ ارمىيىسىنىڭ
جىندىلەرىنەن السىزىرەك بىرىن (ەكەۋىن ەمەس) تاڭداپ السىپ،
ونى قىيانكەسكى شابۋىلىمەن سوزسىز الۋ قاجەت. بۇعان قول
جەتكەننەن كەيىن، سوعىس ناتىجەسىن دەرەۋ كەڭەيتىپ، سول
جاۋدى جەكە-جەكە جويۇ كەرەك.

(4) مۇنداي سوعىس جۇرگىزۋادىسىنىڭ ناتىجەسى مىناداي:
بىرىنشىدەن، تۈگەلدەي جويۇعا بولادى؛ ەكىنشىدەن، تەز شەشۋگە
بولادى. تۈگەلدەي جويىغاندا عانا جاۋ ارمىيىسىنا بارىنشا ئۈسىمدى
سوققى بەرسىپ، جاۋ ارمىيىسىنىڭ بىر تۋاننىن جويۇ ارقىلى بىر
تۋاننى ازايىتۋعا، بىر لۇيىن جويۇ ارقىلى بىر لۇيىن ازايىتۋعا

بولادى. مەكىشى شەپتەگى اسكەر كۇشى تاپشى بولغان جاۋغا قارانا مۇنداي سوعىس جۇرگىزۋ "ادىسىن قولدانۇ مەيلىنشە" تىمدى. تۈگەلدەي جويىغاندا عانا "وزىمىزدى ابدەن تولىقتىرۇعا بولادى. مۇنىڭ "وزى قازىرگى ۋاقىتتا ارىيامىزدىڭ قارۋ-جاراق، وق-دارىسىنىڭ باستى قاينارى بولىپ قانا قويىماي، سوسىمەن بىرگە اسكەرلەرىمىزدىڭ دە ماڭىزدى قاينارى بولىپ وتىسر. تۈگەلدەي جويىغاندا، جاۋ اسكەرلەرىنىڭ سۇلكىنى تۈسەدى، كوڭىلى جاسىدى؛ "بىزدىڭ اسكەرلەرىمىزدىڭ رۋحى وسەدى، كوڭىلى كۈنەرلىك. تەز شەشكەندە، ارىيامىزدىڭ جاۋ ارىياسىنىڭ جاردەمگە كەلگەن بولمىدەرس جەكە. جەكە جويۇننا مۇمكىندىك بولادى، سونداي اق ارىيامىزدىڭ جاۋ ارىياسىنىڭ جاردەمگە كەلگەن بولمىدەرىمەن بۇلتارىپ قالۇننا دا مۇمكىندىك بولادى. تاكتىكا جانە شايقاس جاننارىندا، تەز شەشۋ-جانلۇۋ جاقتان ۇزاققا "توزۇدىڭ قاجەتتى شارتى.

(5) قازىر ارىيامىزداعى كادىرلار اراسىندا "بىرسىپىرا ادامدار جايىشلىقتا اسكەر كۇشىن توپتاپ، جاۋدى جەكە-جەكە جويۇ "پىرىنسبىن قۇپتايدى؛ "بىراق سوعىسقا تاپ بولا قالعاندا، كوبىنەسە، بۇل "پىرىنسپىتى قولدانا المايدى. بۇل-جاۋغا جەڭىل-جەلپى قاراعاندىقتىڭ ناتىجەسى، سونداي-اق تارىيەنى كۇشەيتپەگەندىك. تىڭ جانە زەرەتتەۋگە باسا "مان بەرمەگەندىكتىڭ ناتىجەسى. سوعىس مىسالدارىن كوپتەپ كورسەتە وتىرىپ، جوعارىداغىداي سوعىس جۇرگىزۋ "ادىسىنىڭ جاقىلىمىن قايتا-فايا "نۇسىندىرۇ، ونىڭ حياڭ حىيەشى شابۋىلىن جەڭىپ شەۋداعى باستى "ادىس مەكەندىگى كورسەتۋ قاجەت. بۇل "ادىستى قولدانىغاندا جەڭىپ

شعاعىز، بۇل ادسكە قايشى كەلگەندە جەڭىلىپ قالامىز.

(6) اسكەر كۇشىن توپتاپ، جاۋدى جەكە - جەكە جويۇ *پرىنسىپى
 ەندى عانا ورتاعا قويىلىپ وتىرعان جوق، ول ارىيامىزدىڭ قۇربلا
 باستاعانسان تارتىپ، 10 نەشە جىلدان بەرگى تاماشا *داستۇرى، الاي -
 دا جاپون باسقىنشىلارىنا قارسى سوعىس داۋىرىندە، ارىيامىز اسكەر
 كۇشىن بىتيراتىپ، پارتىزاندىق سوعىس جۇرگىزۋدى نەگىز ەتتى،
 اسكەر كۇشىن توپتاپ، يۇندۇڭدىق سوعىس جۇرگىزۋدى قوسىمىشا
 ەتتى. قازىرگى شىكى سوعىس داۋىرىندە احوال وزگەردى، سوعىس
 جۇرگىزۋ *ادىسى دە وزگەرۋگە *تىس، ارىيامىز اسكەر كۇشىن
 توپتاپ، يۇندۇڭدىق سوعىس جۇرگىزۋدى نەگىز ەتۋگە، اسكەر
 كۇشىن بىتيراتىپ، پارتىزاندىق سوعىس جۇرگىزۋدى قوسىمىشا ەتۋگە
 *تىس. ال حياڭجىيەشى ارىياسى قارۋلانۋىن كۇشەيتكەن جاعدايدا،
 ارىيامىز باسما اسكەر كۇشىن توپتاپ، جاۋدى جەكە - جەكە جويۇ
 سىندى سوعىس جۇرگىزۋ *ادىسىن باسا دارىپتەۋ كەرەك.

(7) جاۋ شابۋىل جاساۋ ورنىندا، *بىز قورعانۋ ورنىندا نۇرعان
 كەزدە، وسى *ادىستى قولدانۋ كەرەك. ال جاۋ قورعانۋ ورنىندا،
 *بىز شابۋىل جاساۋ ورنىندا تۇرعان كەزدە، ەكى *تۇرلى احوالعا
 ساي تۇرلىشە *ادىسى قولدانۋ كەرەك. ەگەر ارىيامىزدىڭ اسكەر
 كۇشى مول، سول جەردەگى جاۋ ارىياسى السىزىرەك بولسا
 نەمەسە ارىيامىزدىڭ جاۋعا كۇتپەگەن جەردەن شابۋىل جاساۋىنا
 تۇرا كەلسە، جاۋ ارىياسىنىڭ بىرنەشە بولەگىنە *بىر ۋاقىتتا
 شابۋىل جاساۋعا بولادى. مىسالى، 6 - ايدىڭ 5 - كۇنىنەن 6 - ايدىڭ
 10 - كۇنىنە دەيىن ارىيامىز شاندىڭدا چىڭداۋ - جىنان، تيانجىن -
 پۇكوۋ تەمىر جولدارىنىڭ بويىندا 10 نەشە قالا مەن جىڭغا *بىر

ۋاقتتا شاپۇل جاساپ، باسپ العانى سىياڧى^⑤؛ سونداي-اق 8-ايدىڭ 10-كۈنىنەن 8-ايدىڭ 21-كۈنىنە دەيىن ئېزىدنىڭ لىۋبوجىڭ، دىڭ شياۋپىڭ باستاغان اسكەرى بولمىدەرمىز لۇڭ-ھاي تەمر جولىنىڭ كايفىڭ-شۈيجوۋ جىلىسىنىدەگى 10 نەشە قالا مەن جىڭغا شاپۇل جاساپ، باسپ العانى^⑥ سىياقتى. ەگەر ارىيامىز-دىڭ اسكەر كۈشى جەتكىلىكتى بولماسا، وندا بىرنەشە قالا مەن جىڭداغى جاۋغا ئىر ۋاقتتا شاپۇل جاساھاي، جاۋ ارىياسى باسپ العان قالالاردى ئىر-بىرلەپ تارتىپ الۋ كەرەك. مىسالى، ارىيامىز سانشىدە دانۇڭ پۇجىۋو تەمر جولىنىڭ بويىنىداغى قالالاردى تارتىپ الۋدا وسلاي ئىستەدى.

(8) ارىيامىزدىڭ نەگىزگى كۈشى توپتالىپ جاۋدى خىياتىن كەزدە، جەرگىلىكتى يىڭتۇانداردىڭ، جەرگىلىكتى پارنىزان دۈبلە. رىڭ جانە مىنىڭدەردىڭ بەلسەندى قىملىمەن ئوزارا ۇشتاسىپ وتىرۇى قاجەت. جەرگىلىكتى يىڭتۇاندار (نەمەسە اسكەرى بولمىدەر) جاۋدىڭ ئىر تۋانىنا، ئىر يىڭىنا، ئىر لىانسا شاپۇل جاساغان كەزدە دە اسكەر كۈشىن توپتاپ، جاۋدى جەكە-جەكە جويۇ ئىرىنە-سىبىن قولدانۇغا بولادى.

(9) اسكەر كۈشىن توپتاپ، جاۋدى جەكە-جەكە جويۇ ئىرىنسىبى جەردى ۇستاپ تۇرۇدى نەمەسە تارتىپ الۋدى باستى ئسانا ەتپەي، قايتا جاۋ ارىياسىنىڭ جاندى كۈشتەرمىن جويۇدى باستى ئسانا ەتەدى. كەي كەزدەردە اسكەر كۈشىن توپتاپ، جاۋ ارىياسىن جويۇ ماقساتىمەن نەمەسە ارىيامىزدىڭ نەگىزگى كۈشى جاۋ ارىياسىنىڭ اۋىر سوققىسىا ۇشراپتاي، اسكەرلەرىمىزدى دەم الدىرىپ-رەنەپ الىپ، قايتادان سوعىس جۇرگىزۋگە قىيىمىدىلىك تۇدىرۇ ماقساتىمەن

كەيىنر جەرلەردى تاستاپ شىعۇغا جول بەرلەدى. ارىيامز جاۋ ارىياسىنىڭ جاندى كۇشتەرىن كوپتەپ جويالغاندا، عانا، قولدان كەتكەن جەرلەردى قايتارىپ الۇغا جانە جاڭدادان جدر ئارتىپ الۇغا مۇمكىندىك تۇىلادى. سونىڭ ئۇشىن، جاۋ ارىياسىنىڭ جاندى كۇشتەرىن جويىغانداردىڭ ئبارى دە سيلانۇغا ئتىس. جاۋ ارىياسى - نىڭ جىڭگۇي بولمىدەرىن جويىغاندار عانا سيلانىپ قويماي، جاۋ ارىياسىنىڭ باۋ - اندۇي، جۇانشياڭدۇي^① سياقتى كەرتارتىپا جدرگە - لىكتى قارۋلى كۇشتەرىن جويىغاندار دا سيلانۇغا ئتىس. الايدا، جاۋ مەن ئبىزدىڭ كۇش سالىستىرمامىز جاعمانان قاراعاندا، سافاپ نۇرۇغا نەمەسە تارتىپ الۇغا بولاتىن جەرلەردى جانە شايفاسىو جاعسان، تاكتىكالىق جاعسان ماڭىزى بار جەرلەردى ۇساپ بۇرۇ نەمەسە تارتىپ الۇ قاجەت، ويتپەگەندە قاتەلىك تۇىلادى. سونىڭ ئۇشىن، مۇنداي جەرلەردى ۇستاپ قالا العاندار دا نەمەسە تارتىپ الا العاندار دا سيلانۇغا ئتىس.

ەسكەرتۈلەر

① ۋسى تومداى شىعارمالاردا ايتىلغان «جاۋدى جويۇ» نەمەسە «جاۋدى قۇرتۇ» دەگەن سوزدەر جاۋدى ۇلىستىرۋدى، جىراللاۋدى جانە تۇتقىسا الۋدى قامتىدى.

② گومىنداڭ جىڭگۇي ارىياسىنىڭ ئتۈرمى بويىنشا، اسلىنىدە ئبىر جۇنگە 3 شى نەمەسە 2 شى، ئبىر شىعا 3 تۇان قارايتىن. 1946 - جىلى 5 - ايدان نامىناپ، گومىنداڭ سول كەزدە جۇاڭخىسىنىڭ وڭمۇسىنىڭ وڭىرىندە تۇرغان جىڭگۇي ارىياسىن مەرزىمگە ئولسىپ رەسىندە دۇرىپ، بۇرىسى جۇندى رەتتەپ قۇرىلغان شىعا، شىنى لۇيگە وركەرتتى،

لۈيگە 3 نەمەسە 2 تىۋان قارايتىن بولدى. خۇاڭخىسنىڭ سولتۇسىنىڭ وڭرىنىدەكى "مىر" بولمى ارىياسى رەتتەپ قۇرىلماي نۇرىنى تۈزىمىدە قالا بەردى. كەيىر رەتتەپ قۇرىلغان شىسىندا دا كەيىن كەلە جۇن "تۈزىمى قالپىنا كەلتىرىلدى.

③ 1946 - جىلى 7 - ايدا، گومىنداڭ ارىياسى جياڭسۇ - انخۇي ازات رايونىنا قاۋىرت شابۇل جاساعاندا، ارىيامىز دەرەۋ ۋوزىن قورغاۋغا اتتاندى. ورتا جياڭسۇ ازات رايونىنا شابۇل جاساغان جاۋ ارىياسى نالڭ سو قولباسلىقىنىدا 15 لىۋي، شامامەن 120 مىڭ ادام ەدى. خۇادۇڭ خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ سۇبۇي، نان خىسلىن قانارلى جومداستار قولباسلىق ەتكەن 18 تۋانى 7 ايدىڭ 13 - كۈنىنەن 8 - ايدىڭ 27 - كۈنىنە دەيىن، ورتا جياڭسۇدىڭ ئايشىڭ، رۇگاۋ، ەي ار، شۇبو وڭىرلەرىندە باسمى اسكەر كۇشىن توپتاپ، ارب - ارتىنار 7 رەت سوعىس جۇرگىزىپ، جاۋ ارىياسىنىڭ جىيىنى 6 لۈيىن، 5 قىتاس ساقشى دادۇيىن جويدى. بۇل شىعارمادا سونداغى ەكى جولعى سوعىستىڭ ماتىجەسى ايتىلىپ وتىر.

④ 1946 جىلى 8 ايدا گومىنداڭ ارىياسى شۇيخوۋ، جىڭجوۋ وڭىرلەرىدە ەكى باغىغا "بولتىپ، سانقى - جىبىي - شاسۇڭ - خىنار ازات رايونىنا شابۇل جاسادى. سانقى - جىبىي - شادۇڭ - خىنار خالىق ازاتتىق ارىياسى ليۇ بوچىڭ، دىڭ شياۋپىڭ قانارلى جولىداستاردىڭ قولباسلىقىنىدا، باسمى اسكەر كۇشىن توپتاپ، جىڭجوۋ جاققان كەلگەر "مىر باغىتىنا جاۋ ارىياسىنا قارسى الدىنان سوققى بەردى، 9 - ايدىڭ 3 - كۈنىنەن 9 - ايدىڭ 8 - كۈنىنە دەيىن، شاندىڭسۇڭ ەزى، دېڭتاۋ، ساۋشىيان وڭىرلەرىدە ەلگەرىندى - كەيىندى بولپ جاۋ ارىياسىنىڭ 4 لۈيىن جويدى.

⑤ 1946 - جىلى 6 - ايدىڭ باسى شەئىندە شاندىۇڭ خالىق ازاتتىق ارىياسى چىڭداۋ - جىنان - تيانجىن - بۇكوۋ نەمىر جولىدارىنىڭ جەلىسىندە قۇسرىشاق ارىياغا قارسى جازالاۋ سوعىسىن جۇرگىزىپ، جياۋشىيان،

جاڭدىيان، جوۋسۇر، دىجوۋ، تاي-ان، زاۋجۋاڭ سىياقتى وسان استام قالا مەن جىڭدى ئلگەرىندى - كەينىدى ازات ەتتى.

⑧ سانشى - جىبىي - شاندىۋاڭ - جىيان خالىق ازاتتىق ارمىياسى جۇڭيۋار، خۇادۇڭ خالىق ازاتتىق ارمىيالارنىڭ سومىس جۇرگىزۋىنە ۇشتاسۇ ۇشىن، 1946 - جىلى 8 - ايدىڭ 10 - كۈنىنەن 21 - كۈنىنە دەيىن بىرنەشە ناعىتقا ۇبولسىپ لۇڭ - خاي تەمر جولسىڭ كايىڭنان شۇيخوۋغا دەيىڭى جەلىسىندە تۇرغان جاۋ ارمىياسا سوققى بەرىپ، داڭشار، لانىڭ، خۇاڭكوۋ، لىخۇاڭ، ياڭجى سىياقتى وسان استام قالا مەن جىڭدى ئلگەرىندى كەينىدى ياسىپ الدى.

⑨ 1946 جىلى 7 ايدا، گومىنداڭ ارمىياسىنىڭ خۇرۇڭنان جانە بار شىشار بولسىمدەرى بىرلەسە وتىرىپ، وڭتۇستىك سانشى اراب راوسا ياسىپ كىردى. سانشى جىبىي - شاندىۋاڭ - جىيان خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ نايىۋە ۇبولسىمى مەن سانشى - سۇيۋار خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ ۇمر بولەڭى قارسى سوققى بەرىپ، وڭتۇستىك سانشىدەڭى خۇ ارمىياسىنىڭ شابۇلىن نويىتاردى؛ 8 - ايدا دانۇڭ - پۇخوۋ تەمر جولسىڭ لىسسان لىڭشىغا دەيىڭى جەلىسىندە تۇرغان جاۋ ارمىياسى دا شىۋىل جاساپ، خۇڭدۇڭ، جاۋچىڭ، خوشيان، لىڭشى، فىنشى قىلالارىن ئلگەرىندى - كەينىدى ازات ەتتى.

⑩ خالىق ازاتتىق سومىسى داۋىرىندە، كەيىر ازاب رايونداردا مى دىچۇلار، زورەكەرلەر گومىنداڭ بىلەپ - پوستەپ وتىرغان رايوندارغا قاشىپ باردى. گومىنداڭ ولاردى «خۇانشياڭدۇي»، «خۇانشياڭتۇن» سىياقتى كەرتارتىپا قارۋلى كۇشتەر ەتىپ ۇيىمداستىردى، ولار گومىنداڭ ارمىياسىمەن بىرگە ازاب رايوندارغا شابۇىل جاسادى. دىچۇلاردان قۇرالغان بۇل كەرىمارتىپا قارۋلى كۇشتەر كەز كەلىگەن جەردە تالار - تاراج جۇرگىزدى، اتىپ - شاپتى، سىنەمەگەن رۇلىمدىقى قالىمدى.

امەرىكا «جاراستىرۇ» نىڭ شىن سىرى جانە جۇڭگو شىكى سوعىسىنىڭ بولاشاى

— امەرىكا «تىلىشىسى سىتلىمەن اخگىمە

(1946 - جىلى 9 - ايدىڭ 29 - كۈنى)

سىتلىدىڭ سۇراۋى: مارتەبەلى مىرزا، «سىز امەرىكانىڭ جۇڭگو شىكى سوعىسىن جاراستىرۇ خولىنداى «سى «ساتسىز بولپ شىقتى دەپ قارايسىز با؟» ەگەر امەرىكا ساياساتى قازىرگى قالپىندا جۇرگەن - زىلە بەرەتىن بولسا، وندا اقىرى قالاي بولار ەدى؟

ماۋزىدۇڭنىڭ جاۋابى: مەن امەرىكا ۇكىمەتىنىڭ ساياساتى جاراستىرۇ^① دەلىنەتىندىگىنە قاتتى «شۇبالانامىن. امەرىكانىڭ حياڭ جىيەشىگە قىرۋار جاردەم بەرىپ، ونىڭ بۇرىن بولپ كورمەگەن كەڭ كۈلەمدى شىكى سوعىسى جۇرگىزە الۇنما مۇمكىندىك ئۇدۇۋى سىندى فاكىسلەرگە قاراعاندا، امەرىكا ۇكىمەتىنىڭ ساياساتى «جاراستىرۇ دەگەندى بۇركەنىشك ەتە وتىرىپ، جىالۇ جىيەشىنى «ار جاقناز

كۈشەيتۇ، سونداي-اي جياڭ خىيەشنىڭ قىرغىنداۋ ساياساتى ارقلى جۇڭگونىڭ دېموكراتىيالىق كۈشتەرنى قىسىم جاساپ، جۇڭگونى ئىس جۇزىنىدە امېرىكانىڭ ئاتاربا اينالدىرۇ بولپ تابىلادى. بۇل ساياسات جۇرگىزىلە بەرەتسىن بولسا، ونىڭ بۇكىل جۇڭگوداعى بىرلىق وتانىشال ھالىقتى باتىل قارسى تۇرۇغا قوزعايتىنى سوزسىز. سۇراق: جۇڭگونىڭ ئىشكى سوعىسى قاشانما دەيىن سوزىلادى؟ ونىڭ ناتىجەسى قالاي بولماق؟

ھاۋاپ: ەگەر امېرىكا ۈكىمەتى قازىر جۇرگىزىپ وتىرعان جياڭ خىيەشكە جاردەمدەسۇ ساياساتىن تاستاسا، جۇڭگوداعى امېرىكا ارمىياسىن شەگىندىرىپ اكەتسە، سوۋەت وداعى، امېرىكا، انگىلىيەلدەرى سىرتقى ئىستەر بۇجاڭدارنىڭ موسكۋا كەڭەسى كەلىسىمى^② نىسكە اسىرسا، وندا جۇڭگو ئىشكى سوعىسىنىڭ بۇرىنراق اياقتالۇى سوزسىز. ەگەر بۇلاي بولماسا، ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىسقا ايسالۇى مۇمكىن. مۇنىڭ ناتىجەسىندە، ئىر جاعىنان، ارينە، جۇڭگو ھالىقى قاتتى كۈيزەلىسكە ۇشرايدى؛ ئىراق، ەندى ئىر جاعىنان، جۇڭگو ھالىقى سوزسىز ئىنئىفاسا وتىرىپ، ۇز ۇمىرسىن قوزعايدى، ۇز ئاغدىرىن بەلىگىلەيدى. قانداي جاپا-ماشاقاتتار بولسا دا، جۇڭگو ھالىقىنىڭ تاۋەلىسىزدىك، بەيىتتىشلىك، دېموكراتىي جولىنداعى مىندەتى سوزسىز جۈزەگە اسادى. ەلىمىزدەگى جانە شەتەلدەردەگى ەزۇشى كۈشتەردىڭ قاندايى بولسا دا بۇل مىندەتلىك جۈزەگە اسىرىلۇىن بوگدى المايدى.

سۇراق: مارتەبەلى مىرزا، ئىز جياڭ خىيەشنى جۇڭگو ھالىقىنىڭ «تابىمى كوسەم»ى دەپ قارايسىز با؟ گۇڭچانداڭ^① ارقانداي احوالدا دا جياڭ خىيەشنىڭ 5 تۇرلى تالابىن^③ قابىلداماي ما؟

«گەر گومىنداڭ گۇڭچانداڭنىڭ قاتناشۇنىسىز گومىن داخۇي شاقىرۇغا» ④ ۇرىنسا، وندا گۇڭچانداڭ فاندای ارەكەت قولدانار ەدى؟ جاۋاپ: دۇنيە جۇزىندە «تابىمى كوسەم» دەيتىن جوق. جياڭ جىيەشى ەگەر بىيل 1-ايداعى سوعىس توقتاتۇ كەلىسىمى ⑤ مەن ساياسي ماسلىحات كەڭەسنىڭ ورتاق قارارلارى ⑥ بويىنشا جۇڭگو-نىڭ ساياسي، اسكەري ستەر، ئىقتىسات سىقىلدى ماسەلەلەرىن شەشىم ەتە الاتىن بولسا، جوعارىدا ايتىلعان كەلىسىم مەن قارار-لارغا قايشى كەلمەيتىن «5 تۇرلى» نەمەسە 10 تۇرلى دەيتىن سىڭار جاقى تالابسا نەگىزدەلمەيتىن بولسا، وندا، بىز ونىمەن بۇرىنغىداي سىتەس بولۇدى قالايىمىز. گومىن داخۇي تەك ساياسي ماسلىحات كەڭەسنىڭ قارارلارى بويىنشا پارتيا-توپتاردىڭ ورتاق جاۋاپ كەرلىگىندە شاقىرۇلۇغا ئىيس، ويتپەگەندە بىز وعان باتىل قارسى تۇرۇ پوزىتسياسىن ۇستايىمىز.

ەسكەرتۇلەر

① 1945-جىلى 12-ايدا امەريكا ۇكىمەتى مارشالدى زۇڭتۇڭنىڭ ەركەشە ەلىشى رەتىندە جۇڭگوغا جىيەرىپ، «گومىنداڭ مەن گۇڭچان-دالڭ اراسىنداعى اسكەري قاتنىستى حاراستىرۇ» دەگەندى بۇركەنشك ەتىپ، امەريكانىڭ شاپقىنشى كۇشتەرى مەن گومىنداڭ كەرتارتىپاشىلارد-نىڭ ۇسەمدىك ورنىن بارلىق جاققان كۇشەيىپەك بولدى. جالڭ جىيەشى دە ۇاقتتى ۇتا وتىرىپ، ەشكى سوعىستى ورنالاستىرۇ ۇش، امەريكا جيانگەرنىڭىنىڭ ناپىسۇرى بويىنشا، جۇڭگو گۇڭچانداڭى مەن جۇڭگو خالىفلىق ەشكى سوعىستى توقتاتۇ جونسەدەگى ئالاس كورسەسە قانس-داغاسىدى. 1946-جىلى 1-ايدا گومىنداڭ ۇكىمەتنىڭ ۋاكىلى مەن

جۇڭگو گۇڭچاڭداڭنىڭ ۋاكىلى سوعىس توقتاتۇ كەلىمىن جىسادى، سوعىس توقتاتۇ بۇيرىمىن جارىيالايدى، سونداي-اق امېرىكا ۋاكىلى قاتناسقان «3 ادامدىق شياۋزۇ» جانە «اسكەرى سىتەردە جاراسترۇدىڭ بىيىڭىنىڭ اتقارۇ بۇيى» ن ۋىيەمداستىردى. مارشال «جاراسترۇ» دەيتىندى جۇرگىزگەن كەزدە، «ارالۋان قۇلمىتار سىتەتپ، ەڭ الدىمەن دوڭبىيدا، وان كەيىن خۇايبىدا، خۇادۇڭدا، خۇاجۇڭدا گومىنداڭ ارىياسىنىڭ ازات رايوندارغا باسىپ كىرۋىنە كومەكتەستى، سوعىمەن قاتار گومىنداڭ ارىياسىن نەلىسە نارىيەلەيدى جانە قارۋلاندىردى، جياڭجىەشى قىرۋار اسكەرى دىرۇ جاراقىارمەن جانە باسقا دا سوعىستىق راتتارمەن قامدادى. 1946- جىلى 6- ايدا دەيىن، جياڭجىەشى گومىنداڭ جىڭگۇي ارىياسى- داغى جاپى اسكەر كۇشىنىڭ (شامامەن 2 مىليون ادام) 80 پىراسەسى ار- رايوندارغا شىنۇل جاساينىن الدىڭغى شەيكە اكەلىپ نوپىداي، موسىڭ شىندە 540 مىڭنان استام ادامىن امېرىكا قارۋلى بولمىدەرى سوعىس كەمەلەرمەن، ايرىيلىندارمەن تىكەلەي كومەكتەسىپ باسىپ بەردى. جياڭجىەشى ورنالاسترۇ سىنەرىن اياقتاتقانان كەيىن، 7- ايدا بۇكىل مەملەكەت كولەمىندىك فانگمىڭدىك سوعىس قوزغادى. ەلە-شالا مارشال 8- ايدىڭ 10- كۇنى امېرىكاڭ جۇڭگوداغى داشىسى سىنۋارت لەيۋنمەن سىرگە سىرلەسكەن مالىمەتتە جارىيالاپ، «جاراسترۇ» دىڭ ساتسىزدىككە ۋىسرائىن مالىمەتتە، «سويتىپ، جياڭجىەشنىڭ شىكى سوعىستى ەمىن- ەركىن جۇرگىزۋىنە چول بەردى.

② بۇل ارادا 1945- جىلى 12- ايدا سوۋەت ودامى، امېرىكا، انگلىيا ەلدەرى سىرتقى سىنەر نۇجاڭدارنىڭ موسكۋا كەڭەسنىڭ جۇڭگو ماسە- لەسى چوئىندەگى كەلىمى ايتىلىپ وتىر. موسكۋا كەڭەسنىڭ مازمۇن- داماسىندا، 3 ەل سىرتقى سىنەر نۇجاڭدارى «جۇڭگوسىڭ شىكى سىنەرىنە رالاسپاۋ ساياساتىندا باتىل نۇراتىندىن قايتالاپ كورسەتەدى» دەلىسە گەر، سوۋەت ودامى مەن امېرىكاڭ سىرتقى سىنەر نۇجاڭدارى سوۋەت ودامى جانە امېرىكا ارىيالارى جۇڭگودان نەغۇرلىم سىرەت كەنۇگە

بىر ئاۋىردان قوسىلغان ەدى. سوۋەت وداعى بۇل كەلىسىمدى دالىقپەر
اقتاردى. ئەك گومىنداڭ ۇكىمەتى قايتا - قايتا ۇسىس جىسەندىقتان
عانا سوۋەت وداعى ارمىياسى شىعپ كەتۋ ۋاقتىن كەشەۋىلدەتتى.
1946 - جىلى 5 - ايدىڭ 3 - كۈنى سوۋەت وداعى ارمىياسى جۇڭگونىڭ
دۇڭبىي شەڭاراسان بۇكىلدەي شىعپ بولدى. مېراق مەرىكا
ۇكىمەتى ۇز ۋادەسىە مۇلدە وياسىردىق جىاپ، ۇز ارمىاسىن شەڭىد -
دىرىپ اكهۋدەر باس قارتتى، سونىچەر قاتار جۇڭگونىڭ ىشكى
ستەرىنە ورشەلەنە ارالاستى.

③ 1946 - جىلى 6 - ايدا حانە 8 ايدا جياڭ جىيەشى جۇڭگو كۇڭچا:
داڭسا بىلگەرىسىدى - كەينىدى مكى رەت 5 مۇرلى تالاپ دەينىس
قوزدى، جۇڭگو كۇڭچانداڭى جاۋ بۇل مالايتاردى مويىداغاندا ە
ىشكى سوعىستى توقتاتۋدى وبلاستىرۋعا بولادى دەپ مانىمدەدى. بۇل
5 مۇرلى تالاپ جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىاسىن مىساحەرىلەردەن 1،
لۇڭ - حاى تەمىر جولىنىڭ وڭتۇسىگىندەگى بارلىق جەرلەردەن،
2، چىڭداۋ - جىيان تەمىر جولىنىڭ بۇكىل جەلىستەن؛ 3، چىڭدىنار
حانە چىڭدىننىڭ وڭتۇسىگىندەگى جەرلەردەن؛ 4 دۇڭسىدىڭ كوپ
بولەگىن؛ 5 1946 - جىلى 6 - ايدىڭ 7 - كۈنىنەن كەينىن ارباب بول -
دارداىى خالىقتىق قارۋلى كۇشتەر شاندۇڭ، سانىي ولكىلەرىسدەگى
قۇرىشى ارمىانىڭ قولسان ازات مەكەن بارلىق جەرلەردەن شىعپ
كەتسەن دەگەندىك ەدى. جۇڭگو كۇڭچانداڭى بۇل فانگىمىڭدىڭ تالاپ -
تاردان باتىل باس قارتتى.

ك 1946 - جىلى 1 - ايداعى ساياسى ماسلىحات كەڭەسىنىڭ
قارارلارى سى، گومىن داخۋى بارلىق پارتيا - ئوپىتار قاتناشقان دەمو -
كرىتبالىق، نىتىماقتىلىق قۇرىلغىناى بولۇعا حانە ساياسى ماسلىحات
كەڭەسىنىڭ كەلىسىمدەرى جۈزەگە اسرىلغاننان كەينىن قايتا ۇيىمىسە -
مىرىلغار ۇكىمەتنىڭ باشلىغىمىن عانا شاقىرىلۇعا ئىيس ەدى.
1946 - جىلى 10 - ايدىڭ 11 كۈنى، گومىنداڭ ارمىاسى خاڭخاكوۋنى

داۋلاپ الدى، جىياڭ جىيەشى توپىنىڭ بۇل «جەڭگىس» تەن باسى ايسالىپ، سول كۈنى ئۈستەن كەيىن ساياسى ماسلىحات كەڭەسى قارارلارنىڭ بەلگىلەمەسىگە ئاساسەن - اشىق قايشىلىق جاساپ، گومىنداڭ باۋراپ العان، بولسېۋىشلىك تۇدېۋىراتىن، دۇسايلق جۇرگىزەتىن «گومىن داخۇي» شاقىرۇ تۇرالى بۇيرىق تۇسىردى. بۇل «گومىن داخۇي» سول جىلى 11-ايدىڭ 15-كۈنى نانجىڭدە رەسمىي اشىلدى، وعان جۇڭگو گۇڭ-چانداڭلى، دەموكراتىيالىق پارتىيا - توپتار جانە بۇكىل ەل خالىقى ماتىل قارسى تۇردى جانە ودان باس تارتتى.

- ⑤ ۋسى ئومداغى «ۋزىمىزدى قورعاۋ سوعىسى ارقىلى جىياڭ جىيەشە - سىڭ شىنۋىسىن ئالغاندايىق» نىڭ ① ەسكەرتۈشە قاراڭىز.
- ⑥ ۋسى ئومداغى «ۋزىمىزدى قورعاۋ سوعىسى ارقىلى جىياڭ جىيەشە - سىڭ شىنۋىسىن ئالغاندايىق» نىڭ ② ەسكەرتۈشە قاراڭىز.

ئۇش ايلق قورتىندى*

(1946 - جىلى 10 - ايدىكى 1 - كۈنى)

(1) 7 - ايدىكى 20 - كۈنى جۇگياڭنىڭ جاعداي جوسىدە بەرگەن نۇسقاۋىندا⁽¹⁾ بىلاي دەلىتىگەن بولاتتى: «ئىز جياڭجىيەشنى جەڭگە الامىز. ئۈكىل پارتىيادا بۇل جۈمىنىدە تولق سەنىم بولۇ كەردەك.». «ئۇش ايلق. ياعنى 7، - 8، - 9 - ايلارداعى سوعىسى وسى ئۇجىرىمنىڭ دۇرىسى دەكە بىگىن دالەلدەدى.

(2) ساباسى جاقناعى، مەقسەدى جاقناعى نەگىزگى قايشىلىقناردى جياڭجىيەشنىڭ جەڭگە شاراسىز قالىپ وتىرعانىدى «ئىزدىڭ سوزسىز جەڭگە تىنىدىگىمىزدىڭ، جياڭجىيەشنىڭ سوزسىز جەڭگە.

* بۇل — ماۋ زىدۇڭ جولداس جۇڭگۇلۇك جۇگياڭ ئۇشىن ازىرلەگەن پارتىيە ئىشە نۇسقاۋ. بۇل نۇسقاۋدا 1946 - جىلى 7 - ايدا بۇكىل مەملەكەت كۈلەمسىدىك ئىشكى سوعىسى پارقالاعاننان كەينىڭكى «ئۇش ايلق سوعىسى» نىڭ «بىر قانار تاجىرىملەرى مۇقىيات قورتمىدىلانىدى. خالىق ازاتتىق ارمىيىسىنىڭ سودان كەينىڭكى سوعىسى جۇرگىزۋ باعستى مەن سوعىسى جۇرگىزۋ مىندەتتەرى العا قويىلدى، خالىق ازاتتىق سوعىسىنىڭ «بىر مەزەنىدىك قىيىنچىلىقتى جەڭگە نەن كەينى، «سوز جوق، جەڭگىسكە جەنە

تىندىگىنىڭ ئەگىزگى سەبەبى بولۇۋان تىس، اسكەرى جافتا، جياڭجىەشى ارىياسىنىڭ سوعىس شەبىنىڭ توتەنشە كەڭ بولۇى مەن ونىڭ اسكەر كۇشىنىڭ جەتكىلىكسىزدىكى اراسىندا دا شىەلە- نىسكەن قايشىلىق تۇلىدى. مۇنداي قايشىلىق، "سوز جوق"، "بىزدىڭ جەڭگە تىندىگىمىزدىڭ، جياڭجىەشىنىڭ جەڭلە تىندىگىنىڭ تىكەلەي سەبەبى بولادى.

(3) جياڭجىەشىنىڭ ازات رايوندارغا شابۇل جاساغان بۇكىل جىڭگۇي ارىياسىندا، قۇرشاق ارىيا، باۋان دۇيلەر، فاتىاس سافشى بولمىدەرى فاتارلىلاردى قوسپاغاندا، جىنى 190 نەشە لۇي بار. بۇل سانان تىس، سولتۇستىككە جاردەمدەسۇ "ئۇشىن وڭنۇسىكەن مۇقناغاندا ناغى دا "بىر بولم اسكەر كۇشىن اكەلە الار. وان سوڭ اكەلۇى قىن. ال بۇل 190 نەشە لۇيدىڭ وتكەن "ئۇش اي شىندە ارىيامىز جاعىان 25 لۇيى جويىلىدى. بىل 2- ايدان 6- ايعا دەىن ارىيامىزدىڭ دۇڭبىيدا جويىغاندارى بۇل سانغا ەگىزلىمەدى. (4) جياڭجىەشى ارىياسىنىڭ 190 نەشە لۇيىنىڭ جارتىسىن جۇئى قورعاسى مىندەتىن اتقارۇنا تۇرا كەلەدى، ئەڭ جارتىسىنان "سال كۇبىرەگى دالا سوعىسىن ئۇستىنە الا الادى. ال دالا سوعىسىن

الاتىدىكى كورسەتىلدى. خالىق ازاتتىق سوعىسىن قولداۋدا جايە وغان وشتاسۇدا شەشۇ قاچەت بولغان ازاب رايونداردىڭ شىكى بوبە- گىندەگى جەر گايگىسى ماسەلىسى، ازات رايونداردىڭ "وندىرىس- وركەندەتۇ ماسەلىسى، گومىنداڭ بىلەپ- توستەپ وترغان رايوندار- دامى بۇقارالىق كۇرەسكە باشلىقتى كۇشەيتۇ ماسەلىسى جەن سعادا فانىسى بار ماسەلەلەر چوئىندە دە بۇل جۇجالتا "پىرىنسىپى بوسىمىكەر جاسادى.

ۋىسىنە ئالغان ۋىسى اسكەر كۈشتەرنىڭ دە بەلگىلى رايونغا بارغاندا
 "بىر بولەڭگى، "ئىپتى كۆپ بولەڭگى قورغانىس مىندەتتىن اتقارماي
 بۇرا المايدى. جاۋدىڭ يەجانجۇنى، "بىر جاعىنان، "بىز تاراپتان
 ۋزدىكسىز جويىلادى، ەندى "بىر جاعىنان، تولىپ جاتقان قورغانىس
 مىندەتتىن اتقاراتىن بولادى، سونىڭ ۋشىن، ول سوعىسقان سايىن،
 "سوز جوق، ازايىا بەرەدى.

(5) "ۋش ايدا "بىز جويىغان 25 لۇيدىڭ شىندە تاڭ نىسنىڭ
 (بۇرنىمى لى مواننىڭ) 7 لۇيى، شۇە يۈەنىڭ 2 لۇيى، گۇ حۇنۇڭنىڭ
 (بۇرنىمى لىۋجىنىڭ) 7 لۇيى، خۇزۇڭناننىڭ 2 لۇيى، يان شىشان-
 نىڭ 4 لۇيى، ۋاڭياۋۋۇدىڭ 2 لۇيى، دۇيۈيمىڭنىڭ "بىر لۇيى بار.
 لى زۇڭرىن، فۇزويى، ماخۇڭگۇي، چىڭ چيان اسكەرى بولمىدەرى
 "الى دە ارىيامىزدىڭ جويىمىياز سوققىسىنا ۋشراماعانىدىمى
 ەسەپكە الماعاندا، قالغان جەتەۋنىڭ اسكەرى "بولمى ارىيامىزدىڭ
 ە ەداۋىر قاتتى سوققىسىنا ۋشرادى، نە العاشقى سوققىسى ۋشرا-
 دى. "بىزدىڭ قاتتى سوققىمىزغا ۋشراغانىدار دۇيۈيمىڭ (بىل
 2-ايدان 6-ايعا دەيىن دۇڭبىيدا بولغان سوعىستى دا قامىدى)،
 تاڭ نىسو، گۇجۇنۇڭ، يان شىشان. "بىزدىڭ العاشقى سوققىمىزغا
 ۋشراغانىدار شۇە يۈە، خۇزۇڭنان، ۋاڭياۋۋۇ. ۋسىنىڭ "بارى "بىز-
 دىڭ ارىيامىزدىڭ جياڭجىەشىنى جەڭگە الاتىدىمىن دالەلدەيدى.

(6) بۇدان بىلايمى "بىر مەزگىل شىندەڭگى مىندەت—جاۋ
 ارىياسىنىڭ تاغى دا شامامەن 25 لۇيىن جويۇ. ۋسى مىندەت ۋرىن-
 دالغاندا، جياڭجىەشى ارىياسىنىڭ شابۋىلىن توقتاتۇغا، سونداي-
 اق قولدان كەتكەن جەرلەردى بىرتىندەپ قايتارىپ الۇعا بولادى.
 جاۋ ارىياسىنىڭ ەكىنشى 25 لۇيىن جويۇ مىندەتى ۋرىندالغان كەزدە،

ارميامز جانلۇەلىك جافتان جۇدۇڭدىقتى سوزسىز تارتىپ الپ، قورعانستان شابۇلغا كوشەدى دەپ شامالاۋغا بولادى. ول كەزدەگى مىندەت — جاۋ ارمياسىنىڭ ئۇشنىشى 25 لۇيىن جويۇ. ەگەر وسلاي ستەي الاتىن بولساق، قولدان كەتكەن جەرلەردىڭ كوبىن، ئىپتىي ئبارس قايتارىپ الۇعا، سونداي-اق ازات رايونداردى كەڭەيتۈگە بولادى. ول كەزدە گومبىنداڭ مەن كۇڭچانداڭنىڭ اسكەري كۇش سالىسىرماسىندا، سوز جوق، وراسان زور وزگەرسى بولادى. بۇل مافسانقا خەتۇ ئۇشنى، بۇدان بىلايى ئۇش اي اينالاسىندا، ونگەن ئۇش ابدا جاۋدىڭ 25 لۇيىن جويغان ۇلى تابىسقا ۇلاسىرا وتىرىپ، جاۋدىڭ ئاغى دا شامامەن 25 لۇيىن جويۇ كەرەك. مۇنىڭ ۇزى جاۋ مەن ئىزدىڭ جاعدايىمىزدى وزگەرتۈدىڭ كىلتى.

(7) وتكەن ئۇش اي مىنىدە ئىز خۇايىسىن، خىزى، چىڭدى، خىنپىڭ سىياقتى بىرنەشە ونداغان ورتا، شاعىن قالالاردان ايرىلىدى. ولاردىڭ كوبىن تاستاپ شىقپاي مۇمكىن بولمادى جانە وزدىگىمىزدەن ۇافىتىنا تاستاپ شىغۇ قاچەت بولدى؛ ئىز بولەگىن جاقسى سوعىسا المىغاندىمىزدان تاستاپ شىغۇعا ماحبۇر بولىدىق. قالاي بولماسىن، تەك بۇدان بىلاي جاقسى سوعىساتىن بولساق، قولدان كەتكەن جەرلەردى قايتارىپ الۇعا بولادى. بۇدان بىلاي دا ئىز بولەك جەرلەردى، شاراسىز قالغان كەزمىزدە، جاۋدىڭ باسىپ الۇى مۇمكىن، سىراق كەلەشەككە ئبارىن دە قايتارىپ الۇعا بولادى. جەر-جەر وتكەندەگى سوعىسى ئاجرىيەلەرىن قورتىندىلاپ، ودان ساباق الپ، قاتەلىكتى قايتالاۋدان سافتانۇلارى كەرەك.

(8) وتكەن ئۇش اي مىنىدە جۇڭگۇانداغى ازاتلىق ارميامىز تەڭدەسى حق فاحىرلىقپەن اۋىر قىنىشلىقتاردى جەڭدى. ولاردىڭ

بىر بولەڭگى كۈنە ازات رايوندارغا جوتكەلىپ بارۋدان ئىس،
 نەگىزگى كۈشتەرى وڭتۈستىك شانشى، بانىس خۇبىي رايوندارىندا
 ەكى ورنىندا پارتىزاندىق گىنجۇيدى قۇردى^⑧. بۇدان ئىس،
 شىمس خۇبىي مەن ورتا خۇبىيدا پارتىزاندىق سوعىستى تابان-
 دىلىمپەن جۇرگىزىپ جاتقان اسكەرى بولىمدەر بار. مۇنىڭ
 ەبارى دە كۈنە ازات رايونداردىڭ سوعىس جۇرگىزۋىنە تۈتەن-
 شە زور جاردەم بەردى جانە جاردەم بەرۋدە، سونداي-اق
 بۇدان سىلايى ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىستاردا دا اناغۇرلىم زور رول
 اتقارادى.

(9) وتكەن ۇش ايلق سوعىس جياڭجىەشىنىڭ دۇڭسىغا
 جوتكەگەلى وتىرعان بىرنەشە كۈشتى اسكەرى بولىمدەرىس ۇلى
 قورغاننىڭ شىنىدە اينالىدىرىپ تۇردى دا، ەبىردىڭ دۇڭسىدا
 ارمىياسى دەم الدىرىپ-رەتتەۋىمىزگە، بۇقارانى اتاناسىغا
 كەلسىرۋىمىزگە وراي تۇدىرىپ بەردى، مۇنىڭ بولاشاق كۈرەس
 ۇشىن دە وراسان زور ماڭىزى بار.

(10) باسىم اسكەر كۇشىن توپتاپ، جاۋدى جەكە-جەكە جويۇ
 وتكەن ۇش ايلق سوعىستا جاۋدىڭ 25 لۋيىن جويۇ كەزىندە
 قولدانىلغان بىردەن-بىر دۇرىس سوعىس جۇرگىزۋ ەدىسى بولدى.
 ەبىزدىڭ توپتاھان اسكەر كۇشىمىز جاۋدىڭ اسكەر كۇشىنىدەي
 6 ەسە، 5 ەسە، 4 ەسە، كەمىندە 3 ەسە بولۇغا ەيىس، سوندا عانا
 جاۋدى ۇنىمدى تۇردە جويۇغا بولادى. مەيلى شايقاستا، مەيلى
 تاكتىكادا بولسىن، بارىندە دە وسىلاي بولۇغا ەيىس. مەيلى جوعارى
 دارەجەلى جىجۋيۋاندار بولسىن نەمەسە ورتا، تومەن دارەجەلى
 كادىرلار بولسىن، ەبارى دە وسىنداي سوعىس جۇرگىزۋ ەدىسى

ۋىرەنسپ الۇلارى كەرەك.

(11) وتكەن ئۇش اي شىندە ارىيامىز جاۋدىڭ جىڭگوي ارىيا-
سىنىڭ 25 لۇپىن جويىغاننىڭ ۇستىنە قۇرشاق ارىيا، باۋ-ان دۇيلەر،
قاتناس ساقشى بولمىدەرى سياقتى كەرتارتيا ارىيانىڭ دا ئېرسىپ-
راسىن جويىدى، بۇل دا زور تابىس. مۇنداي اسكەرى بولمىدەردى
بۇدان بىلاي دا كوپتەپ جويما بەرۋ كەرەك.

(12) وتكەن ئۇش ايلق تاجرىپە مىنانى دالەلدەدى: جاۋ ارىيا-
سىنىڭ 10 مىڭ ادامىن جويىغاننىڭ بوداۋىنا وزىمىزدەن 2 مىڭىن
3 مىڭغا دەيس ادامىنىڭ جارالانىۋىنا جانە قۇربان بولۇىنا تۇرا
كەلدى. بۇل بولماي قويمايدى. ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىسقا (حەر-جەر
بارلىق ورىندا ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىستى كوزدە ۇستاۋ كەرەك) توتەپ
بەرۋ ئۇشىن، بۇدان بىلاي اسكەرلەردى جوسپارلى تۇردە مولايىپ،
مەڭزىگى كۇش ارىيا قاتارىنىڭ ۇنەمى تولىق بولۇىن قاماماسىزەتۋ
جانە اسكەرى كادىرلاردى موللىنان تاربىيەلەۋ كەرەك. جوسپارلى
تۇردە ئوندىرىسى ورکەندەتۋ جانە ماليانى رەتسەۋ، مۇندا شارۋا-
شىلىقتى ورکەندەتۋ، قامداۋدى قامتاماسىزەتۋ، ئىرنۇناس باسشىلىق
ستەۋ، ئبولىپ باسقارۋ، ارىياغا دا، خالىققا دا مان بەرۋ، جالىپ-
ما دا، جەكەگە دە مان بەرۋ ④ پرىنسىپتەرىن باسشىلىققا الۋ جانە
تاباندىلىقپەن اتقارۋ كەرەك.

(13) ئۇش ايلق تاجرىپە مىنانى دالەلدەدى: 1-ايدان 6-ايعا
دەيس سوعىس ئولاستاعان مەزگىلدە، جۇگياڭنىڭ ئۇسقاۋى بويىنشا
اسكەرى تاربىيەنى جىددەل جۇرگىزگەن اسكەرى بولمىدەردىڭ
(جۇگياڭ حەر-جەر اسكەرلەردى ماشقانتىدىرۋ، ئوندىرىس جانە
حەرگابگىسى قامارلى ئۇش قىزمەتتى وزدەرىنىڭ وزەكىسى مىدەتتى

ەتۈلەرى كەرەك دەپ قاينا - قاينا ئۇسقاۋ بەرگەن بولاتتىن) سوعىسۇ قابىلەتى حوعارىراق بولدى، ولاي ئستەمەگەندەردىڭ قابىلەتى تىم تومەن بولدى. بۇدان بىلاي^۴ ارىس رايون سوعىس ارەدىگىنەن پايدالانىپ، اسكەري تارىيەنى كۈشەيتۈى كەرەك. بارلىق اسكەري بولىمدەر ساياسى قىزمەتنى كۈشەيتۈى قاجەت.

(14) "ۇش ايلق تاجرىبە منانى دالەلدەدى: جۇگياڭنىڭ 5-ايدىڭ 4-كۈنگى ئۇسقاۋى^۵ باتىل جانە جەدەل اتقارىلغان، جەر ماسەلەسى تولق جانە جەرىنە جەتە شەشىلگەن جەرلەردە دىحاندار پارتىامىزبەن، ارىيامىزبەن بىرگە تۇرىپ، حياڭ خىبەشى ارىماسىنىڭ شاۋىلىنا قارسى شىقتى. «4 ماي ئۇسقاۋى»نىڭ اتقا رىلۋى تولق بولماغان، نەمەسە ول تىم كەش ورنالاستىرىلغان، ياكى خىشەلى ئۈردە بىرنەشە كەزەڭگە بولىنگەن، نەمەسە سوعىسىك قاربالاسى سىلتاۋ ەتىلىپ، جەر گايگىسىا نەمقۇرايدى قارالغان جەرلەردە دىحاندار بايقاي تۇرۇ ورنىندا بولدى. جەر - جەر الداعى بىرنەشە اي مىشىندە سوعىستىڭ قانشالىق قاربالاس بولۇپ قاراماي، دىحاندار جۇرنىشلىمىنا تاباندىلىقپەن باسشىلىق ەتىپ، جەر ماسەلە - سىن شەشۋى، سونداي - اق جەر گايگىسى نەگىزىندە كەلەر جىلى كەڭ كۈلەمدى "ۋندىرىس قىزمەتتەرىن ورنالاستىرۋى قاجەت.

(15) "ۇش ايلق تاجرىبە منانى دالەلدەدى: مىنىڭدەر، پارتىزان دۇپلەرى، قارۋلى قىزمەت دۇپلەرى سياقتى جەرگىلىكتى قارۋلى كۈشتەر جاقسى ۇيىمداستىرىلغان جەرلەردە، "بىرسىپرا جۇپىدياندار مەن قاتاس جولدارى جاۋ تارابىسان ۋاقىسنا باسىپ المىعان سوسادا، "بىز ۇلان - بايتاق اۋىل قىسناقاردى نۇرىندە سىنىشا ۇستاپ تۇرا الدىق. جەرگىلىكتى قارۋلى كۈشەر^۶ اسىر

بولغان جانە ولارغا جافىسى باسشىلىق ەتىلمەگەن جەرلەردە جاۋعا اسا زور قولايلىلىق بەرىپ قويىلدى. بۇدان بىلاي پارتيا باسشىسىن كۇشەيتىپ، جاۋ تارابىنان ۋاقىتتا باسپىپ السعان جەرلەردە جەرگە-سىكتى قارۋىلى كۇشتەردى دامىتۋ، پارتىزاندىق سوعىستى بىتىل جۇرگىزۋ، بۇقارانىڭ مۇددەسىن قورغاۋ، كەرتارتىپاشىلاردىڭ ارەكەتتەرىنە سوققى بەرۋ كەرەك.

(16) ئۇش ايلقۇ سوعىس گومىنداڭنىڭ زاپاس كۇشەرىن تۇسىلۋعا تاياتتى، گومىنداڭ بىلەپ-توستەپ وتىرعان رايونداردىڭ اسكەرى كۇشەن مەيلىنشە السىرەتتى. سونمەن قاتار، گومىنداڭنىڭ اسكەر الۋدى، نارسە جىناۋدى ⑤ قالپىنا كەلتىرۋى حاللىقىن نارازىلىقىن قوزغادى، بۇقارالىق كۇرەستىڭ دامۇنا قىمىدى بولدى. بۇكىل پارنا گومىنداڭ بىلەپ-توستەپ وتىرعان رايوندارداغى بۇقارالىق كۇرەسكە بولغان باسشىلىقتى كۇشەيتۋى، گومىنداڭ ارىياسىن ندىراتۋ قىزمەتىن كۇشەيتۋى كەرەك.

(17) گومىنداڭ كەرتارتىپاشىلارى امەرىكانىڭ ايتافاۋىمەن بىىر 1-ايداعى سوعىس توقتاتۋ كەلىسىمىن جانە ساياسي ماسلىحات كەڭەسىنىڭ قارارلارىن بۇزدى، شىكى سوعىس تۇدىرۋعا بەل بايلادى، حالقتىق دەموكراتىيالىق كۇشتەردى جويۋعا ۇرىندى. ولاردىڭ بارلىق مايدا سوزدەرى تۇگەلىمەن الدامشىلىق، بىز امەرىكا مەن جياڭجىەشنىڭ بارلىق قاسكۇنەمدىگىن اشپ تاساۋعا قىيىسىپىز.

(18) ئۇش ايدان بەرى، گومىنداڭ رايوندارىنداغى ەڭ كەڭ فاتنامداغى حاللىقتىڭ، ۇلتىق بۇرجۇازيا داوسىنىڭ شىندە، گومىنداڭ مەن امەرىكا ۇكىمەتىنىڭ ۇزارا سوز بايلاسپ، شىكى

سوعىس قوزغاعاندىمى، خالىقتى ەزگەندىكى — وسى ۇبر احوال
 جونىندەگى تانىمى وتە تەز ۇستى. مارشاللىدېڭ جاراستىرۋى الداء-
 شىلىق ەكەندىكى، گومىنداڭنىڭ شىكى سوعىستىڭ باس قىسمىستى
 ەكەندىكى جونىندەگى اقيقاتتاردى تۇسىنگەن ادامدار كۇن ساين
 مولايىپ كەلەدى. قالسىڭ بۇقارا امەريكا مەن گومىنداڭنىن ابدەن
 ۇتۇڭسىپ، ۇمىن پارتىيامزدىڭ جەڭسىنە ارتتى. مۇنىڭ ۇزى
 ەل شىندەگى اسا ۇسىمدى ساياسي جاعداي. امەريكا حيانگەرلە-
 ڭسىڭ كەرتارتيا ساياساتى ۱۰ر ەلدەگى قالىڭ خالىقتىڭ نارازىلىق
 نارعان ساين كۇشەيتتى. ۱۰ر ەل خالىقتىڭ ساناللىق دارەجەسى
 كۇن ساين ارتۇدا. بارلىق كاپىتالىستىك مەملەكەتتەردەگى خالىف-
 تى دەموكراتىيالىق كۇرەس كۇن ساين ۇدەپ كەلەدى. ۱۰ر ەل
 گۇڭچانداڭدارنىڭ كۇش قۋاتىندا قوتەنشە زور دامۇلار بولپ
 وتىر. كەرتارتياشلار ولاردى قىسمەن باعىندىرامى دەگەنمەن
 باعىندىرا المايدى. سوۋەت وداعىنىڭ مەملەكەت كۇشى مەن وسىڭ
 ۱۰ر ەل خالىقى اراسىنداى بەدەلى كۇن ساين ارتىپ كەلەدى.
 امەريكا كەرتارتياشلارنىڭ جانە امەريكا كەرتارتياشلارى سۇيە-
 مەلدەپ وتىرعان ۱۰ر ەل كەرتارتياشلارنىڭ كۇننەن-كۇنگە جەتم
 قالاتىندىمى ۇموزسىز. بۇلار — اسا ۇسىمدى خالىقارالىق ساياسي
 جاعداي. ەل شىندەگى جانە خالىقاراداعى بۇل جاعدايلار دۇنيە
 جۇزىلىك ۇبرىنىشى سوعىستان كەينىكى داۋىردەگىدەن اناغۇرلىم
 باسقاشا بولپ وتىر. دۇنيە جۇزىلىك ەكىنشى سوعىستان كەينى
 ڭسىڭدىك كۇشەر وراسان دامىدى. جۇڭگوداعى جانە شەتەلدەر
 دەگى كەرتارتياشلار قانшалق قۇتىرىنعانمەن (مۇنداي قۇمىرىنۇلار
 نارىحي قاسەتلىك، تىتتەي دە تاڭدانارلىق مەس)، ۇمىز ولاردى

جەڭگە الامىز. جەر-جەردەگى باسشى جولداس تار پارتيا شىندەگى
 "بىر" بولم جولداس تارغا، ياعنى ەل شىندەگى جانە خالىقاراداعى
 "ئىمدى جاعدايدى تولق نۇسنىبەگەن، سول سەبەپتى كۆرەستىڭ
 بولاشاغنەن ۇمتىسىزدەن ۇيىملىندا بولپ وتىرعان ادامدارغا تولق
 نۇسنىڭ بەرۋى كەرەك. سونى "نۇسنىڭ كەرەك، جاۋدىڭ "الى دە
 كۈشى بار، "بىزدىڭ "وزىمىزدىڭ دە السىزدىكتەرمىز بولپ وتىر،
 كۈرەس سىپاتى جاعسان "الى دە ۇزاق ۇاقىتتىق، فيانكەسكى بولادى.
 "ئىراق "ىز، "سوز جوق، جەڭگىسكە جەتە الامىز. مۇنداي تانىم مەن
 سەنمىدى بۈكىل پارتىيادا بەرىك ورتاۋ كەرەك.

(19) الداعى ايلار ماڭىزدى "ارى قىن قىستاۋ مەزگىل بولادى،
 بۈكىل پارىيانى شۇعىل اتتانىسقا كەلتىرىپ جانە تىكەلىقتى جوسپار
 بويىنشا سوعىس جۇرگىزىپ، اسكەرى جاعدايدى تۇبىرىمەن وزگەرتۋ
 كەرەك. جەر-جەر جوعارىمداعى باعىتتار بويىنشا باتىل سىكە
 كىرىسىپ، اسكەرى جاعدايدى تۇبىرىمەن وزگەرتۋ جولىندا كۈش
 جۇمساۋى كەرەك.

ەسكەرتۈلەر

① وسى تومداعى "وزىمىزدى قورعاۋ سوعىسى ارقىلى جىيالك جەبەشە-
 سىڭ شاپۇسىن ئالغاندايىق» دەگەن شىعارما ايتىلىپ وتىر.

② جاۋ مەن "بىزدىڭ جاعدايسىمىزدا 1947-جىلى 7-ايدا سانشى-
 جىيى شىندۇلۇق-خىنان خالىق ازاتتىق ارىياسى جۇاڭخىنى كوكىنەي
 "وتىپ، دابىيەشار تاۋىنا جورىق جاساعان كەزدە وزگەرىستەر بولا
 ناسىدىمىدىن سولگى جاعدايلار دالەلدەدى. بۇل كەزدە خالىق ازاتتىق
 ارىياسى 12 اي سوعىس جۇرگىزىپ، جاۋ ارىياسىنان اي سايسى ورتا
 ەسەپەر 8 لۇيدى، جىينى جۇزدەي لۇيدى جويىعان ەدى، بۇل سار

مۇندا مولشەرلەنگەن سانان كۆپرەك. مۇنىڭ ئۆزى جياڭجىيەشنىڭ
امەرىكە جيانگەزلىكىنىڭ قولىداۋىمەن ئۆزىنىڭ ئىلىككە جارايتىن بارلىق
كۈشنى جۇمىپ شاپۇل جاساغاندىن بولدى.

③ 1946-جىلى 6-ايدىڭ سوڭىدا لى شىيانىيان، جىڭ ۋېيسان
قانارلى جولداسنار باسشىلىق ەتكەن جۇڭيۋان ازاتتىق ارمىياسى گومىن-
داڭنىڭ 300 مىڭ ادامدىق ارمىياسى قورشاۋغا الىپ، شاپۇل جاساغان
جاعدىدا وزدىگىدىن جانلۇەلىك جوتىكەلۈ جاساپ، جاۋدىڭ قورشاۋىن
جەڭسپەر بۇزىپ شىقتى. ماۋزىدۇڭ جولداسى ئۇل ارادا كۈنە ازىت
رايوندارغا كىرگەن بولمىدەر دەپ قورشاۋدى بۇزىپ شىققانار كەيىن
شىشى-گاسۇ-نىڭشيا شەككارا رايونىغا كىرگەن، ۋاڭخىس قانارلى
جولداسنار ناستاغان اسكەرى بولمىدەردى ايتىپ وتىر. وڭنۇستىك
شاشى پارتىزاندىق گىنجۇيدى دەپ جۇڭيۋان ازاتتىق ارمىياسىنىڭ
ئىر ئولم نەگىزگى كۈشى حىناننىڭ باتىس بولەگىندەگى لۈشى،
شىچۋان جانە شانغىيدىڭ وڭنۇستىك بولەگىندەگى لۇنان، شامباڭ ساقى
رايونداردا قۇرغان پارتىزاندىق گىنجۇيدى ايتىپ وتىر. ياسى
جۇسى پارتىزاندىق گىنجۇيدى دەپ جۇڭيۋان ازاتتىق ارمىياسىنىڭ ئامى
ئىر ئولمى باتىس-سولنۇستىك جۇنىدا ۋۇداڭشان دۋىس ورالىق
ەتىپ قورغان پارتىزاندىق گىنجۇيدى ايتىپ وتىر.

④ ۋسى ئومىداى «ازاب رايون قىزمەتتەرسىنىڭ 1946-جىلى
باعىتى»نىڭ ③ ەسكەرتۈنە قاراڭىز.

⑤ جۇڭگۇلۇ جۇڭياڭنىڭ 1946-جىلى 5-ايدىڭ 4-كۈنى «جەر
ماسەلىسى جونىندەگى نۇسقاۋ»ى ايتىلىپ وتىر. جاپونىا ئىزە بۈككەننەر
كىيىن، دىيەندار جەردى شۇىل مالاپ ەتتى، جۇڭگۇلۇ جۇڭياڭ پارتىي-
نىڭ جاپون باستىنىشلارغا قارسى سوعىس داۋرىندەگى جەر ساپاساتىن
وزگەرتۋدى، ياعنى جەر ماىى ەن ئوسمىدى ازاتىۋدى دىيىچۇلاردىڭ
جەرىن مۇسادىرالاپ دىيەندارغا ئولپ بەرۋگە وزگەرتۋدى ۇيەاردى.
«4-ماي نۇسقاۋ»ى ۋسى وزگەرىستەردى بەينەلەدى.

⑥ ئارسە خىياۋ دەپ جەر سالغى ئۇشش ئاق ئارسە (سىمى) ئۇ
ايمىپ وتىر.

جۇڭگو گېمىڭنىڭ جاڭا ورلەۋىن قارسى الايق*

(1947 - جىلى 2 - ايدىڭ 1 - كۈنى)

(1) قارىمۇ ۴۱ جاقىتاعى احوالدار جۇڭگو جاعدايىنىڭ دامىپ جاڭا كەزەڭگە ۋەتەندىڭ تۇرغاندىن ايقىن كۆرسەتۋەدە. بۇل جاڭا كەزەڭ - حىياڭگەرلىككە قارسى، فەوداليزمگە قارسى بۇكىل ەل كۆلەمىندەگى كۆرەستىڭ دامىپ جاڭا، حالفتىق ۇلى گېمىڭگە ۋەتەنكەزەڭگى. قازىر سونىڭ قارساڭى. پارتىيىمىزدىڭ مىندەتى وسى ورلەۋدىڭ كەلتۈرى جانە ونىڭ جەڭىسكە جەتۋى ۇشىن كۆرەسۋ.

(2) قازىرگى اسكەرى جاعداي حالققا ۋەتەندى باعىتقا قاراي دامىپ وتىر. بىلىتىر 7 - ايدان بىيل 1 - ايعا دەيىنگى 7 ايلق سوعىستا جياڭجىيەشنىڭ ازات رايوندارعا باسىپ كىرگەن جىڭگۇي ارمياسىنىڭ 56 لۇيى، ورتا ەسەپپەن ايسا 8 لۇيى جويىلىدى؛ جويىلماڭ كۆپىنەگەن قۇرشاق اسكەرلەر مەن باۋ - ان بۇدۇيلەر جامە

* بۇر - ماۋزىدۇڭ جولداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ ۇشىن ارىرلەرگەن يارتى

شەبە بوسقاۋ.

ئالغاندا ئالغان جىڭگۇي ارىيا بۇل سانغا دىڭىزلىمەدى. جياڭ جىيەشىنىڭ شاپۇلى وڭتۇستىك شاندۇڭ، باتىس شاندۇڭ، شانشى-گانسۇ-نىڭشيا شەگارا رايونى، بېيپىڭ-خانىكوۋ تەمر جولىنىڭ سولتۇستىك بولەگى جانە وڭتۇستىك مانجۇ سىقلىدى جەرلەردە ئالى ۈزدىكىسۇ جۇرگىزىلىپ وتىرغانىمەن، ئىراق وتكەن جىلدىڭ كۆزىندە گىمەن سالىستىرغاندا كوپ السىرەدى. جياڭ جىيەشى ارىياسىنىڭ اسكەر كۇشى بولۇڭگە جەتپەي، ئالغان اسكەرلەرى بەلگىلەگەن سانب تولماي ونىر، بۇلار مەن ونىڭ سوعىس مايدانىنىڭ كەڭ بولۇى جانە اسكەر شىيىنىڭ كوپ بولۇى اراسىندا اۋىر قايشىلىق تۇىلىدى. جياڭ جىيەشى اسكەرلەرنىڭ رۇخى كۇن ساين تۇسۇدە. ئاياۋدا سولتۇس نىڭ جياڭسۇ، وڭتۇستىك شاندۇڭ، باتىس شاندۇڭ، باتىس ساشى سىقىدى جەرلەردەگى بىرنەشە رەتكى سوعىستا جياڭ جىيەشىنىڭ كوپەگەن اسكەرى بولمىدەرىندە اسكەرلەردىڭ رۇخسىزدانۇى اسا جوعارى دارەجەگە جەتتى. ارىيامىز بىرنەشە سوعىس مايدانىدا جۇدۇڭدىقتى تارتىپ الا باستادى، ال جياڭ جىيەشى ارىياسى جۇدۇڭ-دىقتان ايرىلا باستادى. شامالاۋىمىزشا، الداعى بىرنەشە ايشىندە، بۇرىنقىلارمەن قوسا سەپتەگەندە، جياڭ جىيەشى ارىياسىنىڭ جىنى 100 لۇيىن جويۇ ماقساتىا جەتۇ مۇمكىن. جياڭ جىيەشىنىڭ جىڭگۇي ارىياسىندا جاپاۋ اسكەرلەر مەن اتتى اسكەرلەر بولسپ 93 شى (جۇن)، باغىنى 248 لۇي (شى)، جىنى ئىر مىليون 916 مىڭ ادام بار، قۇرشاق ارىيا، ساقشىلار، جىدەرگىلىكتى باۋ-ان بۇدۇپلەرى، قاتتىق ساقشى بولمىدەرى، ارتقى شەپ قامداۋ بولمىدەرى جانە جىشۇبىڭدەر بۇل سانغا دىڭىزلىمەدى. ازات رايوندارغا شاپۇل جاساغاندارى 78 شى (جۇن)، ياغىنى 218 لۇي (شى)، جىنى ئىر

مىليون 713 مىڭ ادام بولدى، بۇلار جياڭ جىيەشى جىڭگۇي
 ارىياسىنداى اسكەر كۇشىنىڭ شامامەن 90 پىراسەنتىن ۇستايدى.
 جياڭ جىيەشى باسقارپ وتىرعان رايونداردىڭ ارتقى شەبىندە
 نەبارى 15 شى، ياعنى 30 لۇي، جىيىنى 203 مىڭ ادام عانا
 قالپ وتىر، بۇلار شامامەن 10 پىراسەنتىن ۇستايدى. سونىڭ
 ۇشىن، جياڭ جىيەشىنىڭ ەندىگارى ۇز ارتقى شەبىنەن سوعىستىق
 كۇشكە يە كوپتەگەن اسكەرى بولمىدەردى جوتكەپ ازات رايوندارعا
 شابۇل جاساۋى مۇمكىن ەمەس. ازات رايوندارعا شابۇل جاساعان
 218 لۇيدىڭ ۇبىز تاراپتان جويىلعاندارى تورقتەن بىرىنەن استى.
 كەبىر اسكەرى بولمىدەردى جويىلعاننان كەيىن بۇرىنقى فاجىاۋى
 بويىنشا قاينا تولقىتىرىلىپ، قالپىنا كەلتىرىلگەنمەن دە، ۇىراق
 ولاردىڭ سوعىستىق كۇشى وتە ۇلىسىز. كەيىرەۋلەرى نولىقتى.
 رىلعاسان كەيىن تاغى دا جويىلدى، ال كەيىرەۋلەرى مۇلدە نولى.
 سىرلىمان جوق. ۇبىزدىڭ ارىيامىز الداعى بىرنەشە اي ىشىندە،
 ولاردىڭ تاغى 40-50 لۇيىن، بۇرىنقىلارىمەن قوسا ەسەپتەگەندە،
 شامامەن جىيىنى 100 لۇيىن جويالاتىن بولسا، وندا اسكەرى
 جاعدايدا، ۇسوز جوق، وراسان زور وزگەرىس تۇىلادى.

(3) سونىمەن فاتار، جياڭ جىيەشى رايوندارىندا ۇلى حالىقتىق
 قوزعالىس دامىپ وتىر. گومىنداڭنىڭ جايماشىلاردى ەزۋى سەبەبى-
 نەن بىلىتىر 11-ايدىڭ 30-كۇنى تۇىلعان شاڭخايداعى قالا
 تۇرىندارىنىڭ تولقۇى^① جانە امەرىكا اسكەرلەرىنىڭ جۇڭگولۇق
 وقۇشى قىزدىڭ نامىسا ۇيۋى سەبەبىنەن بىلىتىر 12-ايدىڭ 30-
 كۇنى تۇىلعان سىيىڭ وقۇشلار قوزعالىسى^② جياڭ جىيەشى باسقارپ
 وتىرعان رايوندارداى حالىقتىق كۇردەستىڭ جاڭا ورلەۋىن كورىسە-

ئەدى. بىيىڭنەن باستالغان وقۇشلار قوزغالىسى بۇكىل ەلدىك بارلىق ئىرى قالالاردا دەيىن ورىستەدى، بۇعان قاتناسقان ادام سانى بىرنەشە 100 مىڭغا جەتتىپ، وقۇشلاردىك چاپون باسقۇندىشلاردا قارىسى «9-دەكابىر- قوزغالىسىنىڭ»^③ كۈلەمىنەن دەسىپ تۇستى.

(4) ازات رايوندارداغى خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ جەڭسى جانە جياڭ جىەشى باسقارپ وتىرعان رايوندارداغى خالىقتىق قوزغالىسىنىڭ دامۋى جۇڭگودا جيانگەرلىككە قارىسى، قەودالىزىمگە قارىسى كۆرەسەتىن، جاڭا، خالىقتىق ۇلى گىمىڭنىڭ بولاشاقتا ەشىر كۇمانسىز كەلەتىندىگىن، سونداي- اق جەڭسكە جەئۋى مۇمكىن ەكەندىگىن كۆرسەتۋدە.

(5) بۇل جاعداي امەرىكا جيانگەرلىكى جانە ونىڭ يتارشىسى جياڭ جىەشى چاپون جيانگەرلىكى جانە ونىڭ يتارشىسى ۋاڭ جىڭۋېيىدىك ورىن باسىپ، جۇڭگونى امەرىكانىڭ وتارىدا ايسالدىرۋ ساياساتىن، شكى سوعىس قوزعاۋ ساياساتىن جانە فاشىستىك دۇسايلىق وستەمدىكتى كۇشەيتۋ ساياساتىن قولدانغان احوالدا قالىپتاستى. امەرىكا جيانگەرلىكى مەن جياڭ جىەشىنىڭ مۇنداي كەرتارتپا ساياساتتارى تۇسىنىدا، بۇكىل ەل خالىقنىڭ كۆرەستەن باسقا شىعار جولى قالمادى. تاۋەلسىزدىك ئۇشنى، بەيىتتىشلىك ئۇشنى، دەموكراتىيا ئۇشنى كۆرەستۋ فازىرگى كەزدە دە جۇڭگو خالىقنىڭ نەگىزگى تالابى بولپ وتىر. الدىڭمى جىلى 4- ايدىك وزىندە - او پارتىيىمىزدىك بۇكىل مەملەكەتتىك 7- قۇربلتايى امەرىكا جيانگەرلىكى مەن جياڭ جىەشىنىڭ بۇل كەرتارتپا ساياساتىناردى خۇرگىزۋ مۇمكىندىگىن الدىن الا بايقىداي، سونداي اق بۇل

كەرتارپا ساياساتتاردى جەڭىپ شىمۇ ئۇشش كەمەلىنە كەلگەن جانە مۇلدە دۇرىس ساياسىي لۇشىيان بەلگىلەدى.

(6) امەرىكا جيانگەزلىكى مەن جياڭ جىيەشنىڭ جوعارىدا بايان-
دالغان كەرتارپا ساياساتتارى جۇڭگونىڭ ئار قاتنامداغى حالقىن
ئىتتىماقتاسا وتىرىپ وزدەرىن قۇتقارۇ ورنىندا ئۇرۇغا ئاجبۇرەتتى.
بۇلار جۇمىششالاردى، دىھانداردى، قالا ۇساق بۇرجۇازياسىن،
ۇلتىق بۇرجۇازىيانى، اشق ويلى شىششالاردى، باسقادا وتاشش-
داردى، از ۇلتتاردى جانە شەتەلدەردەگى جۇاچياۋلاردى قامىنىدى.
مۇنىڭ ئوزى مەيلىنشە كەڭ، بۇكىل ۇلتىق بىرلىكساپ. چاپون
باسقىششالارنا قارسى سوعىس داۋىرىندەگى بىرلىكساپپەن سالىستىر-
عايدا، ول كۆلەمنىڭ كەڭدىگى جاعىنان ۇقساس بولپ قانا قويماي،
سوسمەن فانار اناغۇرلىم تەرەڭ نەگىزگە يە. بۇكىل پارتىياداعى
جولداستار وسى بىرلىكساپنىڭ بەكمەدەلۋى مەن دامۋى حولىندا
كۈرەسۈگە ئىيس. ازات رايونداردا جەرەڭگۈششنىڭ وزىندە جەر
بولۇ ئۈزىمىن باتىل، تىتتەي دەەكى ويلى بولماي جۈزەگە اسىرۇ
شارئى استىندا "ئۇش ۇشتىك ئۆزىم" ساياساتى^④ ئالى دەە وزگەر-
تىلمەيدى. اكىمىيات ورگاندارى مەن الەۋمەتتىك سىتەردە، كۆمىمۇ-
لىستەردەن سىرت، پارتىيا سىرتىنداعى قالىڭ الەباسارلاردى،
ارالقتاعىلاردى (اشق ويلى شىششالار، تاغى باسقاللار) ۇزدىكىسىز
قىزمەتكە قاتناستىرىپ وتىرۇ كەرەك. ازات رايونداردا ساتقىنداردان
جانە حالق مۇددەسىنە قارسى شىققاندىمى سەبەپتى حالق قاتتى
وشكىكەن كەرتارپا الەمەنشتەردەن باسقا بارلىق گۇڭمىنىدەردە
ناسىد، ەر-ايەل بولۇننا، سەنمىنە قاراماستان ئۇگەلدەي سايلاۋ
جانە سايلاۋ ۇقىمى بولادى. جەرەڭگۈششنىڭ وزىندە جەر بولۇ

تۈزىمى تۈبەگەيلى جۈزەگە اسىرىلغاننان كەيىن دە ازات رايوندار-
 داعى خالىقتىڭ جەكە مەنىشك ۇقىمى قاتماماسىز ەتىلە بەرەدى.
 (7) جياڭ جىەشى ۇكىمەتى ۇزاق ۋاقىت بويىنا كەرتارتپا مالىيا-
 نقتىسات ساياساتىن جۇرگىزگەندىكەن، جياڭ جىەشىنىڭ گۇانلىياۋ-
 مايپان كاپىتالى اتىشۇلى وتاندى ساۋدالاۋ شارقى- جۇڭگو-امەريكا
 ساۋدا شارتى^③ ارقىلى امەريكانىڭ جيانگەرلىك كاپىتالىمەن
 بىرلەسكەندىكەن، قاعاز اقشانىڭ ورەسكەل قۇنسۇدانۋى جەدەل
 ۇلعايدى، جۇڭگونىڭ ۇلتىق ونەركاسىبى مەن ساۋداسى كۇننەن-
 كۇنگە كۈيزەلدى، ەڭبەكشىلەر جۇرتشىلىغىنىڭ، ۇكىمەت قىزمەت-
 كەرلەرىنىڭ جانە اعارتۇشىلاردىڭ تۇرمىس كۇيى كۇن ساناپ
 ناشارلادى، كوپ ساندى ۇستايتىن ورتا تاپتاغلار وزدەرىنىڭ
 جىعان- ئەرگەندەرىنەن بارعان سايىن ايرىلىپ، قۇرالاقان ادامدارعا
 ايلالدى، سوندىقتان جۇمىس تاستاۋ، وقۇ تاستاۋ سياقتى كۈرەسەر
 ۇزدىكسىز نۇمىلىپ وتىردى. جۇڭگودا بۇرىن بولمىپ كۆرمەگەن اۋىر
 نىمىسادى داعدارىس^④ ار قاتنامداعى خالىققا حاۋىپ تونىدىرۋدە.
 جياڭ جىەشى شىكى سوعىستى ۇزدىكسىز جۇرگىزە بەرۋ ۇشىن،
 جاپون باسقۇنىشلارنا قارسى سوعىس داۋىرىندەگى اسكەر الۋ، استىق
 جىيىۋ سىقىلىدى بارىپ تۇرغان جىپىركەنىشتى تۈزىمدەرىن قالپىنا
 كەلتىردى، مۇنىڭ ۇزى قالىڭ اۋىل- قىستاق خالىقن، بارىنەن
 بۇرىن، كەدەي دىحانداردى كۇن كۆرە المايتىن كۇيگە ۇتۇسىردى،
 سونىڭ ساندارىنان خالىق كۆتەرلىستەرى پايدا بولدى جانە ول
 ۇزدىكسىز ۇلعايا بەرەدى. ۇسويىپ، جياڭ جىەشىنىڭ كەرتارتپا
 بىيلەپ- تۈسەۋشى تۈبى قالىڭ خالىق الدىندا ۇزىنىڭ بەدەلىنەن
 كۆر ساناپ ايرىلا بەرەدى، اۋىر ساياسي داعدارىس پەن اسكەرى

داعدارسىغا ۇشرايدى. بۇل جاعداي، ۇبر جاعنان، جياڭ جيهشى باسقارپ وتىرعان رايونداردا جيانگەرلىككە قارسى، فەوداليزىمگە قارسى حالقتىق قوزعالستىڭ كۇن ساينىن العا قاراي دامۇنا تۇرتكى بولادى، ەندى ۇبر جاعنان، جياڭ جيهشى اسكەرلەرىنىڭ رۇھىنىڭ ونان ارى تۇسۇنە نىيال جاساپ، خالىق ازاتتىق ارىيا-سىنىڭ جەڭسىكە جەتۇ مۇمكىندىگىن ارتىرادى.

(8) پارتىيىمىزدى جانە باسقادا دەموكراتىيالىق كۇشتەردى جەتىم قالدىرۇ نىسانا ەتىلىپ شاقىرىلعان جياڭ جيهشىنىڭ زاڭسىز، بولىنۇ-شلىك تۇدىرعان گومىن داخۇيىنىڭ جانە وندا جاسالغان جالغان شيانفانىڭ خالىق الدىندا ەشقانداي بەدەلى بولمايدى. ولار پارتىيا-مىردى جانە باسقادا دەموكراتىيالىق كۇشتەردى جەتىم قالدىرا المادى، كەرسىنشە، جياڭ جيهشىنىڭ كەرتارتىپا بىلەپ-توسنەۋشى توبىنىڭ ۇزىن جەتىم قالدردى. پارتىيىمىز بەن باسقادا دەموكرى-ئىالىق كۇشتەر جالغان گومىن داخۇيىغا قاتناسۇدان باس نارتۇ باغىتىن قولداندى، بۇل مۇلدە دۇرىس بولدى. جياڭ جيهشىنىڭ كەرتارتىپا بىلەپ-توسنەۋشى توبى جاستار پارتىياسى^⑧، مىنشداڭ^⑨ دەپ اتالاتىن، قوعامدا ەجەلدەن بەرى ەشقانداي بەدەلى بولماعان شاعىن ەكى پارتىيىنى جانە كەيىبىر «قوعام بەدەلىدىلەرى»^⑩ دەلىنەتىندەردى ۇز جاعىنا تارتتى، سونداي-اق ارالىقتاعىلار قاتارسان بۇدان كەيىن ۇبر بولمى ادامداردىڭ دا كەرتارتىپاشىلار جاققا ۇتىپ كەتۇ مۇمكىندىگى ەجەلەنىپ وتىر، مۇنىڭ سەبەبى، جۇڭگودا دەموكراتىيالىق كۇشتەردىڭ كۇن ساينى ۇلمايعاندىقى، كەرتارتىپا كۇشەردىڭ كۇن ساينى جەتىم قالعاندىقى بولدى، سوندىقتان جاۋ ەن ۇبىزدىڭ شەبىمىز وسىنداى ايقىن احىرالمى

قالمايدى. دەموكراتىيالىق شەپكە جاسىرىنىپ الپى خالىقتى الداپ كەلگەن ەلەمەنتتەر اقىرىندا وزدەرنىڭ بەت - بەينەسىن اشادى دا، خالىق تارابىنان لاقتىرىلىپ ئاستالادى، ال خالىقتىڭ جيانگەزلىككە قارسى، فەوداليزىمگە قارسى قوسىنى جاسىرىنغان كەرتارتىپا ەلەمەنتتەردەن ۇز شەگىن ايقىن ايرىغاندىمى ۇشىن ونان ارى ۇلعايا ئۇسەدى.

(9) خالىقارالىق جاعدايدىڭ دامۋى جۇڭگو خالىقتىڭ كۇرەسىنە مەبلىنشە ٴتىيمىدى بولپ وتىر. سوۋەت وداعى كۇش - قۋاتىنىڭ ۇسۋى جانە ونىڭ ۋايىجىياۋلىق ساياساتىنىڭ جەڭىسى، دۇسە خۇزىندەگى ۋارەل خالىقتىڭ كۇن ساينىن سولعا بەيمىدەلۋى جانە ولاردىڭ ۇزەلدەرىندەگى، شەتەلدەردەگى كەرتارتىپا كۇش تەرگە قارسى كۇرەسىنىڭ كۇن ساناپ دامۋى - وسى ەكى زور يىنسۇ امەرىكا جيانگەزلىگىن جانە ونىڭ ۋارەلدەگى يتارشىلاردىن بارىعان ساينىن جەتىم قالۋعا ماجبۇرلەدى جانە ماجبۇرلەي بەردەدى. ەگەر بۇعان ئاعى ۇبر يىنسۇ - امەرىكانىڭ بولماي قويمايتىن نقتىسادى داىدارسى قوسىلسا، امەرىكا جيانگەزلىگىن جانە ونىڭ ۋارەلدەگى يتارشىلاردىن، ۇسوز جوق، ونان ارى مۇشكىل حالگە ئۇسۇگە ماجبۇر - لەيدى. امەرىكا جيانگەزلىگى جانە ونىڭ يتارشىسى جياڭجىيەشنىڭ كۇشتىلىگى ۋاقىتتىق قانا، ولاردىڭ شابۇلىن ئالقانداۋعا بولادى، كەرتارتىپا شىلاردىڭ شابۇلىن ئالقانداۋعا بولمايدى دەيتىن قاۋەسەت - تەرگە ۇبىزدىڭ قوسىنىمىزدا ورنىن بولماۋعا ٴتىيسى. جۇڭياڭ مۇنى تالاي رەت كورسەتكەن بولاتىن، خالىقاراداعى جانە ەل شىنىدەگى جاعدايدىڭ دامۋى بۇل ئۇجىرىمنىڭ دۇرىستىعىن بارىعان ساينىن دالەلدەپ وتىر.

(10) دەم ئالۇ ۋاقتىن قولغا كەلتىرىپ، اسكەرى بولمىدەرىن ئولتۇرتىپ الپ، قايتادان شابۇل جاساۋۇش، امەرىكادان جاڭادان قارىز اقشا جانە قارۇ-جاراق ئالۇش، خالىقنىڭ كەكتى نىزاسىن باسەڭدەتۋۇش، جياڭجىيەشى ئاغىدا جاڭا داماشلىق سىتەتپ، پارتىيىمىزبەن بولغان بەيىتىشلىك كەلىسسوزى^⑤ دەيتىندى قالىپنا كەلتىرۋەدى تالاپ مەۋدە. پارتىيىمىزدىڭ باغىتى — كەلىسسوز-دەن باس تارتىپاۋ، وسى ارقىلى جياڭجىيەشنىڭ داماشلىغىن اشپ تاستاۋ.

(11) جياڭجىيەشى ارمىيىسىنىڭ شابۇلىن جەرىنە جەتە تالقانداۋۇش، بۇدان بىلايى بىرنەشە اي ئىشىدە جياڭجىيەشى ارمىيىسىنىڭ ئاغىدا 40-50 لۇيىن جويۇ قاجەت، بۇل — بارلىق ئىستى شەشۋىدىڭ كىلتى. وسى ماقساتقا جەتۋۇش، جۇڭياڭنىڭ بىلىر 10-ايدىڭ 1-كۈنىگى ئۇش ايلق قورتىندى جونىندەگى ئۇسقاۋىن خانە اسكەرى سىتەر ۋىيۋانجۈيىنىڭ بىلىر 9-ايدىڭ 16-كۈنىگى اسكەر كۈش ئويىتاپ، جاۋدى جەكە-جەكە جويۇ جونىندەگى ئۇسقاۋىن تولقى سىكە اسرۇ قاجەت. جەر-جەردەگى جولداستار-دىڭ نازارىن اۋدارۇۋۇش، بۇل ارادا مىنالاردى ئاغىدا باسا كورسەتمەز:

A) اسكەرى سىتەر ماسەلەسى. ارمىيىمىز وتكەن 7 اي ئىشىدە جۇرگىزگەن جاپالى كۈرەستەردە جياڭجىيەشنىڭ شابۇلىن تالقان-داپ، ەڭ سوڭى جەڭسىكە جەتۋەكە ئۆزىنىڭ تولق سەلىمى بار ەكەندىگىن دالەلدەدى. ارمىيىمىزدىڭ قارۇ-جاراق جاعىندا دا، تاكىيكا جاعىندا دا بىلگەرلەۋىشلىك بولدى. بۇدان بىلايى اسكەرى قۇربلىس جافتارىنداغى وزەكتى مىندەت — بارلىق كۈشتى جۇمىساي

وتىرىپ، زەڭبىرەكشى اسكەرلەر مەن گۇڭبېيگىدەر قۇرىلىسىن كۈشەيتۈ.
ۈلكەندى - كىشىلى جۇنچۇيىلەر، يەجانبېيگىتۋاندار زەڭبىرەكشى
اسكەرلەر مەن گۇڭبېيگىدەردى كۈشەيتۈ جولىندا تۇلغان ماسەلەلەردى،
كۈپىنەسە كادىرلاردى تاربىيەلەۋ جانە وق - دارى جاساۋ ماسە-
لەلەرىن ناقتى شەشىپ وتىرۋ كەرەك.

B) جەر ماسەلەسى. ارىر رايوننىڭ شامامەن ۈشتەن ەكى
بۆلەگىن ۇستايتىن جەرلەرىندە جۇڭياڭنىڭ 1946 - جىلى 5 - ايدىڭ
4 - كۈنىگى نۇسقاۋى^⑩ اتقارىلىپ، جەر ماسەلەسى شەشىلدى، جەر
ەگۈشنىڭ وزىندە جەر بولۇ جۈزەگە اسرىلدى، مۇنىڭ ۇزى ۇلى
جەڭگىس. ۇسراق شامامەن ۈشتەن ۇيرىن ۇستايتىن جەرلەر ەلى دە
قالىپ وتىر، بۇل جەرلەردە، بۇدان بىلاي ۇزدىكىسز كۇش جۇمىساپ،
بۇقارانى ەمىن - ەركىن جۇمىلىدىرىپ، جەر ەگۈشنىڭ وزىندە جەر
بولۇدى سىكە اسىرۋ قاچەت. جەر ەگۈشنىڭ وزىندە جەر بولۇ
جۈزەگە اسرىلغان جەرلەردە تۈبەگەيلى شەشىم ەتپەۋ كەمشلىكەرى
ەلى دە ۇمىر ۇسۇرىپ وتىر، بۇل كۈپىنەسە بۇقارانىڭ ەمىن -
ەركىن جۇمىلىدىرىلماۋى سالىدارىنان، جەرلەردى مۇسادىرالاۋ مەن
ۇبولۇ ۇسى تۈبەگەيلى سىتەلمەي، بۇقارانىڭ نارازىلىقىن تۇدىرىپ
وتىرعاندىقى. مۇنداي جەرلەردە مۇقيات تەكسەرۋ جۇرگىزىپ،
تەڭەستىرىپ تولىقتىرۋدى^⑪ جولغا قويىپ، جەرسىز جانە جەرى از
دىحانداردى تۈگەلدەي جەرگە يە ەتۋ كەرەك، ال تۇحاۋ - لىەشىندار،
زورەكەر ەلمەنتتەر جازالانۇعا ۇتىسى. جەر ەگۈشنىڭ وزىندە
جەر بولۇدى سىكە اسىرۋدىڭ بۇكىل بارىسىندا ورتا دىحاندارمەن
باتىل بىرلەسۋ قاچەت، ورتا دىحانداردىڭ مۇددەسىنە (اۋقاتتى ورتا
دىحان دا وسىنىڭ شىنىدە) قول سۇغۇعا مۇلدە جول بەرىلمەيدى.

ەگەر ورتا دىھاندارنىڭ مۇددەسىنە قول سۇغۇستەرى بولغان بولسا، زىيانىن تولەپ، كەشىرىم سۇراۋ كەرەك. بۇدان تىس، ادەت-تەڭگى باي دىھاندار مەن ورتا، ۇساق دىچۇلارغا جەر گايگىسى بارىسىندا جانە جەر گايگىسىنان كەيىن، بۇقارانىڭ ۇز رىزالىقى بويىنشا لايىمىنا قاراي ۇمان بەرىلۈگە ۇيىستى جاقتاردى «4-ماي نوسقاۋى»نا سايكەس باسقارۋ كەرەك. قورتىپ ايتقاندا، اۋىل-قىستاق تارداغى جەر گايگىسى قوزغالسىندا جەر گايگىسىن قۇپنايتىن 90 پىراسەنتىنەن استام بۇقارامەن نىتىماقتاسىپ، جەر گايگىسىنا قارىسى شىعاتىن از ساندى فەودال كەرتارتىپا ەلەمەنتتەردى جەتىم قالد-رىپ، جەر ەگۈشىنىڭ وزىندە جەر بولۇدى جۇزەگە اسىرۋ مىندەتىن دەر كەزىندە تەز ورىنداۋ كەرەك.

(C) ۇندىرىس ماسەلەسى. جەر-جەر ۇزاقىتى كوزدەپ، وندىرىسكە قۇلىشنا كىرىسۋى، ۇنەمشىلىدىك قولدانۋى، سونداي-اق ۇندىرىس پەن ۇنەمشىلىدىك نەگىزىندە مالىيا ماسەلەسىن دۇرىس شەشۋى ۇيىسى. مۇنداعى ۇبرىنىشى ۇپرىنىسىپ-ۇندىرىستى وركەندەتۋ، قامداۋدى قامتاماسىز ەتۋ. سونىڭ ۇشىن، سىڭار جاقىند-لىقپەن مالىيا مەن ساۋداعا عانا ۇمان بەرەتىن، اۋىل شارۋاشىلىقى ۇندىرىسى مەن ونەركاسىپ وندىرىسىنە نەمقۇرايدى قارايتىن قاتە كوزقاراسقا قارىسى تۇرۋ قاجەت. ەكىنشى ۇپرىنىسىپ-ارمىياغا دا، خالىققا دا ۇمان بەرۋ، جالپىعا دا، جەكەگە دە ۇمان بەرۋ. سونىڭ ۇشىن، ۇپرى جاعىنا عانا ۇمان بەرەتسىن، ەكىنشى ۇپرى جاعىنا نەمقۇرايدى قارايتىن قاتە كوزقاراسقا قارىسى تۇرۋ كەرەك. ۇششىنى ۇپرىنىسىپ-ۇبرىنۇتاس باسشىلىق ەتۋ، ۇپولىپ باسقارۋ. سونىڭ ۇشىن، احوالعا قاراي شوغرلاندىرىپ باسقارۋعا ۇيىستى بولعان-

دارىسنىڭ سىرتىدا، احوالىمەن سانسايي بارىن شوغىرلاندىرىپ جىبەرەتىن، بولۇپ باسقارۇغا باتىلى بارمايتىن قاتە كوزقاراستارغا قارىسى تۇرۇ قاجەت.

(12) بىزدىڭ پارتىيىمىزدا جانە جۇڭگو خالىقىدا ەڭ سوڭى جەڭسكە جەتۋىدىڭ تولقى سەنىمى بار، مۇندا تىتەي دە كۇمان جوق. بىراق بۇل بىزدىڭ الدىمىزدا ەندى قىنىشلىق قالماي دەگەندىك ەمەس. جۇڭگونىڭ جيانگەزلىككە قارىسى، فەودالىزىمگە قارىسى كۆرەسى ۇزاققا سوزىلادى، جۇڭگوداعى جانە شەتەلدەردەگى كەرتارتىپاشىلار جۇڭگو خالىقىغا بار كۆشمەن ۇزدىكسىز قارىسى تۇرادى، خياڭجىەشى باسقارپ وتىرعان رايونداردا فاشىستىك ۇستەمدىك ونان ارى قۇتىرىنادى، ازات رايونداردىڭ كەبىر بولەگى ۋاقىتتا قولدان كەتكەن رايوندارغا نەمەسە پارتىزان رايوندارىغا اينالادى، شىنارامىڭىڭدىك كۆشتەردىڭ ۋاقىتتا زيانغا ۇشراۋى مۇمكىن، ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىستاردا ادام كۇشى خابە زائىتتىق كۆشتەر شىمىغا ۇشرايدى. بۇكىل پارتىياداعى جولىداستار قىنىشلىقتارمەن تولقى سانسايىلىۋەتەر، سونداي-اق قاجىماس قايراتپەن بارلىق قىنىشلىقتى جوسپارلى تۈردە جەڭگە ازىر تۇرۇغا تىيس. كەرتارتىپ كۆشتەردىڭ الدىندا دا، بىزدىڭ الدىمىزدا دا قىنىشلىقتار بار. بىراق كەرتارتىپ كۆشتەر قىنىشلىقتارىن جەڭە المايدى، ويتكەنى ولار ولمىگە تاياعان، بولاشاعى جوق كۇش. ال بىز قىنىشلىقتارىمىزدى جەڭە الامىز، ويتكەنى بىز جاڭادان كور-كەيىپ كەلە جاتقان، جارقىن بولاشاعى بار كۆشىمىز.

سەكەرتۈلەر

① 1946 - جىلى 8 - ايدان باستاپ شاڭخايداعى گومىنداڭ داڭجۇيى خۇاڭپۇ، لاۋجا رايوندارىنداعى جايماشلاردىڭ ساۋدا ستەۋىسى تېم سالىدى، 11 - ايدىڭ اياغىدا دەيس، ساۋداسىن توقتاۋسىز جۇرگىزگەن جايماشلاردان مىڭغا نايىۋ ادامدى قولغا الدى. 11 - ايدىڭ 30 - كۈنى جايماشلاردان 3 مىڭ ادام تاللاپ قويۇۋەرەۋىلىن وتكىزدى جانە خۇاڭپۇ رايونىدىق ساقشى مەكەمەسىن قورشاۋغا الدى. گومىنداڭ داڭجۇيى ولاردى قىرۇغا ئۇيرىق قۇسىردى. جايماشلاردان 7 ادام ئۆلىپ، ئولپى حاتىرلار ادام چارالاندى جانە قولغا ئالدى. 12 - ايدىڭ 1 - كۈنى جايماشلار كۈرەستى توقتاۋسىز جۇرگىزدى، سول كۈنى ولاردان 100 ادام ئۆلتۈرۈلۈپ، 100 دەن اسا ادام چارالانسا دا، ئېراق كۈرەس قانارى مولايىپ، 5 مىڭ ادامان استى. بۇكىل شاڭخاي قالاسىداعى ساۋدا دۇكەندەرى ساۋداسىن توقتاتىپ، ولارغا تىلەكتەستىك قىلىدىرى. ئۆيىتىپ، بۇكىل قالا بويىنشا جياڭ چيەشكە قارىسى بۇقارالىق قوزغالىس قالىپتاستى.

② 1946 - جىلى 12 - ايدىڭ 24 - كۈنى بېيپىڭدە امەرىكا اسكەر - لەرسىڭ بېيجىڭ داشۇەدەگى وقۇشى قىزدىڭ نامىسىنا ئىتۇ وقىماسى تۇلىدى. 12 - ايدىڭ 30 - كۈنىنەن 1947 - جىلى 1 - ايدا دەيس، جياڭ چيەشى باسقارمىپ وتىرغان رايونداردا سىرنەشە ونداغان قىرى جانە ورتا قالالاردىڭ وقۇشلارى ارت - ارتىنان وقۇ ئاستاپ، امەرىكا جانە جياڭ چيەشكە قارىسى مەۋەل وتكىزىپ، امەرىكا ارەمياسىنىڭ جۇڭگودان شىعپ كەتۈن تاللاپ ەتتى. بۇل قوزغالىسقا قاتناشقان وقۇشلاردىڭ سانى 500 مىڭان استى.

③ 1935 - جىلى 12 - ايدىڭ 9 - كۈنى بېيپىڭدە تۇلغان وقۇشلار - دىڭ وانشىلىدىق قوزغالىسى ايتىلىپ وتىر. وسى تاڭدامالى شىعارمالار -

دىڭ 1- بومىداغى «چاپون جيانگەرلىگىسە قارسى تۇرۇدىڭ سىلۇمىسى تۇرالى» سىڭ ⑧ مەككەرتۇننە قاراڭىز.

④ «ۋى ۋىشتىك «نۇرمى» ساياساتى - جۇڭگو گۇڭچى ئاڭسىلىق چاپون باسقۇشچىلارغا قارسى سوعىس داۋرىدەگى مىرلىكسايتىق اكىمىيات ساياسىسى. وسى ساياسات بويىنشا چاپون باسقۇشچىلارغا قارسى دەموگى- راتىبالىق اكىمىيات قىزمەتكەرلەرنىڭ سان بولسىندە گۇڭچىدىلا مۇشە- لەرى شامامەن ۋىشتەن «بىرىن، سولقىل العاباسارلار شامامەن ۋىشتەن «بىرىن، ارالىقتاعىلار جانە باسقارلار شامامەن ۋىشتەن «بىرىن ۇستادى. ⑤ «جۇڭگو - امەرىكا ساۋدا شارتى» ن، ياعنى «جۇڭگو - امەرىكا

دوستىق، ساۋدا جانە تەڭىز قاتناس شارتى» ن 1946 - جىلى 11 - يىلدىڭ 4 - كۈنى جىيالا جىيەشى ۈكىمەتى مەن امەرىكا ۈكىمەتى ئانجىگدە جاسا- دى. جۇڭگوسىڭ جۇچۋانى مەبلىسشە ساۋدالانغان بۇل شارت جىيىنى 30 تارماقتى بولپ، وسىڭ ناستى مازمۇنى مىنالار: «بىرىنشى، امەرىكا- لىقتار جۇڭگوسىڭ «بۈكىل لىڭتۇى كولەمىندە» قونىستانۇغا، ساياحاتتاۋغا، ساۋدا جۇرگىزۋگە، بۇيىم جاساۋغا، بۇيىم وگدەۋگە، عىلىم، وقۇ- اعدرتۇ، «دىن جانە قايرىمىدىلىق سىتەرمەن شۇغىلداۋغا، كەن بايلىقتارنى بارلاۋغا جانە اشۇغا، جەردى مايلاپ الۇغا جانە يەمدەنۇگە، سونداي- اق «نۇرلى كاسپىنەرمەن شۇغىلداۋغا ۇقىقتى. امەرىكالىقتار جۇڭگودا قىتسادى ۇقىق جاعىنان جۇڭگولىقتارمەن بىردەي ورسىدا بولادى. مەكىشى، امەرىكا شاڭپىندەرى جۇڭگودا ناجى تولەۋدە، ساتىلۇدا، بولسۇۋدە نەمەسە سىتەنلۇدە «ارقانداي «ۋىششى «بىر مەملىكەتتىڭ جانە جۇڭگوسىڭ شاڭپىندەرمەن تومەن ورىندا تۇرمايدى. جۇڭگو «امەرىكاسىڭ «ارقانداي وسمدىكتەردى، وسمدەردى نەمەسە جاساعان بويىمداردى كىرگىسرۋسە، سونداي- اق جۇڭگودا امەرىكاغا «ارقانداي دىرسەبى اكەتۋسە «ەشپىر قىيم سالمايدى نەمەسە شەك قويمايدى. «ۋىششى، امەرىكا كەمەلەرى جۇڭگونىڭ «ارقانداي اشىق گاڭگوۋلارنىدا، جەر- جەرسىدە نەمەسە سۇلارنىدا مەن مەركىن جۇزەدى، ونىڭ قىزمەت-

كەڭلىرى مەن بۇيىمدارى «كەڭ توتە جولداز» ارقىلى جۇڭگو جەرىنەن وتۇڭگە مەرسىتى. امەرىكا كەمەلەرى، سوعىس كەمەلەرى دە قامتىلادى، «بىرەر جاۋىپ - قاتەر» گە ۇشراۋ سىلتاۋىمەن جۇڭگونىڭ «شەت مەملە - كەت ساۋداسىنا نەمەسە تەڭىز قاتناستىنا جاپىق كاڭكۇۋلارى مەن جەر - لەرنىڭ نەمەسە سۇ جولدازنىڭ قانداستىدا بولسىن» قاتناي بەرەدى. سول كەزدە جياڭجىيەشى ۇكىمەتلىك امەرىكا تۇراتىن داشىسى گۇۋىچۇن شىمىرىكپەستەن اشقان - اشق: بۇل شارى «بۇكىل جۇڭگو لىڭتۇن امەرىكا ساۋداگەرلەرنە اشق ۇستاغاندىق بولسپ تابىلدى»، دەدى. ⑧ وسى تاڭدامالى شىعارمالاردىڭ 1 - تومىنداى «جۇڭگو قوعامى - داعى نايتاردى نالداۋ» دىڭ ⑨ مەكەرنۇنەن پايدالانىڭىز.

⑩ مىسىدال - «مىنجۇ شىخۇيداڭ» نىڭ قىسقا شاتالۋى، ول 1946 - جىلى 8 - ايدا «مىنجۇ شىانجىڭداڭ» مەن «گوچيا شىخۇيداڭ» نان بىرىگىپ قۇرىعان. بۇل ساياسى پارتىيانىڭ باستى ادامدارى بىيالا جۇەلارى داۋىرىدەگى كەرتارتيا چىڭگىلار مەن قەودال سىلمىكتەر ەدى.

⑪ «كەيىپىر قوعام بەدەلدەلەرى دەلنەتەندەر» - پارتيا - نوپا حوقناغلار بەينەستەندە مايدانغا شىغىپ، جياڭجىيەشنىڭ «گومىن - داخۇي» نىن اشكەبلەپ كورسەتكەن ارسىزداز، ماسەلەن، ۋاڭ بۇنۋو، فۇسىيان، خۇجىڭى سىياقتىلار.

⑫ 1947 - جىلى 1 - ايدىڭ 16 - كۇنى، گومىنداڭ ۇكىمەتى ۇزىنىڭ اسكەرى شاپۇلىنىڭ ۇزدىكىسىز جەڭلىسىگە ۇشراۋنا جانە سوعىس جاعدايسىڭ كۇن سايسىن ناسارلاۋنا بايلانستى، تىسىستاۋعا ۋاقىت تاۋىپ قايتا شاپۇل جاساۋعا ازىرلەنۋ ۇشىن، امەرىكاسىڭ جۇڭگودا تۇراتىن داشىسى سىتېۋارت لەيتون ارقىلى جۇڭگو گۇڭچانداڭنان «بەيىتشىلىك كەلسوز» جۇرگىزۋ ۇشى يان - انغا ۋاكىل جىبەرۋگە رۇقسا ەتۋدى تالاپ ەتتى. امەرىكا جيانگەزلىگى مەن جياڭجىيەشنىڭ بۇل جاڭا الدامشىنىمەن جۇڭگو گۇڭچانداڭى ناباندا جەرىنە جەتە اشكەرەەدى. جۇڭگو گۇڭچانداڭى كەلسوزدى قالپىا كەلتىرۋ ۇشى

ەكى تۈرلى ەڭ تومەن شارىتى سىكە اسىرۇ قاجەت دەپ كۆرسەتتى، يەنى: (1) ساياسىي ماسلىحات كەڭەسى كەلسىمىنە قايشى جاسالغان گومىنداڭنىڭ جالغان شىانفاسى كۆشەنەن قالدېرىلسىن، (2) گومىنداڭ ارمىياسى 1946 - جىلى 1 - ايدىڭ 13 - كۈنى سومىس توقتاتۇ كەلسىمى كۈشكە يە بولغانىنان كەين جاۋلاپ العان ازات رايونداردىڭ بارلىق جەرلەرىنەن شىعپ كەتسەن؛ وىتپەگەندە بۇدان بىلايى كەلسۈزدە قول جەتكەن كەلسىمدەردىڭ گومىنداڭ نارابىسار ەندىگارى جىرتىسىپ دىستالماۋىس قاتناماسىز ەتۈگە بولمايدى. گومىنداڭ وكىمەنى «بەيسە شىسە» اندامشلىغىن سىكە اسىرۇما شاراسىز قالغاندىمىسا كوزى جەتەپ، 2 ايدىڭ 27 - ە 28 كۈندەرى جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ تاشىڭى، شاڭخاى، چۇڭچىڭ سىباقىتى جەرلەردە كەلسۈر جۇرگىرۇ، دىيلاس كاساۋ فىزىمەتەرنە مىسدەتتى بولغان ۋاكىلدەرنە تۈگەلدەي قايتىپ كەتۋدى مىگەرىندى - كەينىدى ۇقتىردى جانە گومىنداڭ - گۇڭچىنداڭ كەلسۈرى بۇكىلدەي بۇزىلدى دەپ جارىيالايدى.

① جۇڭگۇلۇڭ جۇڭياڭنىڭ 1946 جىلى 5 - ايدىڭ 4 - كۈنگى «جەر ماسەلىسى جونىدەگى نۇسقاۋ»ى ايتىلىپ وتىر. وسى تومداغى «شۇش ايتىق قورتىندى»نىڭ ⑥ ەسكەرتۋىنە قاراڭىز.

② ەگەستىرىپ تولقىتىرۇ دەپ جەر گايگىسى مېرشاما تۈبەگەيسى جۇرگىزىلىگەن كۈنە رايونداردا كەيسر كەدەي دىيىپاندارمەن جالدىنا دىيىپانداردىڭ جەر جانە باسقا دا مۇندىرىس قۇرال - جابدىقتارىنىڭ تاپشىلىغىن، جەر گايگىسى بارىسىدا قالىپ قويغان باسقا دا ماسەلەلەردى شەشۇ شۇغىن، شاعىن كۈلەمدە قۇمارلىسىنان الپ قۇمارسىزىن تولقىتىرۇ، كۈبىنەن الپ ازىن تولقىتىرۇ مەدىن فولدانۇ ارخىلى جەر جانە باسقا دا مۇندىرىس قۇرال - جابدىقتارىن ۇيلەسىمدى تۈردە تەڭشەشۇ ايتىلىپ وتىر.

جۇڭگۇڭ جۇڭيا گۇڭنىڭ يان - اندى ۋاقتشا تاستاپ شىعۇ جانە شانشى - گانسۇ - نىڭشيا شەگارا رايونىن قورعاۋ جونىندەگى ەكى حۇجاتى *

(1946 - جىل 11 - اي، 1947 - جىل 4 - اي)

1. 1946 - جىلى 11 - ايدىڭ 18 - كۇنگى نۇسقاۋ

جياڭ جىيە شىنىڭ كۇنى باتىپ، جولى كەسىلدى، ول "گومىن داخۇي" اشۇ، يان - انغا شابۇىل جاساۋ دەيتىن ەكى شارا ارقىلى پارتىيامزعا سوققى بەرسىپ، "وزىن كۇشەيتىپەك بولسىپ وتىر. شىنىندا، "س مۇنىڭ كەرسىنىشە بولسىپ شىعادى. جۇڭگو خالىقى جياڭ جىيە شى

* ماۋزىدۇڭ جولداس ازىرلەگەن بۇل ەكى حۇجاتنىڭ "بىرى 1946 -

جىلى فىسا گومىنداڭ ارمىياسى يان - انغا شابۇىل جاساۋعا دىندالىپ

خامىر كەزدە يان - انغا جازىلدى، ەندى "بىرى گومىنداڭ رىياسى

1947 جىلى 3 - ايدىڭ 19 كۇنى يان - اندى باسىپ العاسا 20. كۇن

باۋراپ العان، بولسۇشلىك تۇدىراتىن «گومىن داحۇي»غا باتىل قارسى تۇرادى، وسى «گومىن داحۇي» اشلىعان كۇن جياڭ جيهشى توبى ۋوزىن ۋوزى ۋولم جولنا تۇسره باستاعان كۇن بولادى. جياڭ جيهشى ارمىياسى ۋبىز قاراپتان 35 لۇيى ① جويىلعاننان كەيىن، ۋوزىنىڭ شابۋىل جاساۋ قۇۋاتى قۇرۇعا تاياعان كەزدە، تۇتقىل شابۋىل جاساۋ ۋادىسىن قولدانىپ، يان-اندى باسىپ العان كۇندە دە حالق ازاتتىق سوعىسىنىڭ جەڭىسكە جەتۋ جالپى جاعدايىنا نۇقسان كەلتىرە المايدى، جياڭ جيهشىنى ۋولم بولاشاعىنان قۇتقارىپ قالا المايدى. قورتىپ ايتقاندا، جياڭ جيهشى ۋوزىن تۇيىس جولعا ۋتۇسىرىپ «گومىن داحۇي» اشۋ، يان-انعا شابۋىل جاساۋ سياقتى دەكسى ۋستى مستەسىمەن. اق، ونىڭ بارلىق اندامشىلىمى ئۇگەلدەي اشكەرەلەنەدى، مۇنىڭ ۋوزى حالق ازاتتىق سوعىسىنىڭ

بولعاندا سولتۇستىك شانىيدىڭ حىتقان اۋدانىندامى چىڭباڭچىدا جازىلىدى. جياڭ جيهشى ازات رايوندارغا جالپى بەتىك شابۋىل جاساۋ جوسپارى تالقانداالعاننان كەيىن، ۋوزىنىڭ قورىپ بارا جاتقان ۋستەمدىگىن قۇتقارىپ قالۋ ۋۇشىن، جالعار گومىن داحۇي شاقىرۋ، جۇڭگو گۇڭچانداڭشىنىڭ ۋاكىلدەرىن قۇپ شىعۇ، جۇڭگۇلۇ جۇڭياڭ تۇرغان يان-انعا شابۋىل جاساۋ سياقتى جاۋىزدىق شارالاردى قول-داندى. جياڭ جيهشىنىڭ بۇل شارالاردى قولدانۋىنىڭ ناتىجەسى، بەينە وسى حۇجاتتا ايتىلغانداي، ساياسي جاقتا، ونىڭ ۋوزىن مۇلدە ۋولم جولنا ۋتۇسىردى. اشكەرى جاقتا، ول ازات رايوندار-دىڭ شىعىس قاناتى مەن باتىس قاناتىنا، ياعنى شاندۇڭ ازات رايونى مەن شىشى-گانۋ-يىڭشيا ازات رايونىنا اشكەر كۇشىن بويساپ، ۋبۇسىرى شابۋىل دەيتىنىن جاساۋعا ۋرىمدى، ناتىجەدە مۇنىسى د-مۇكىلدەي جەڭىلىسكە ۋىشرايدى. شانشى گانسۇ يىڭشيا شەگرا

دامۇنا پايدالى. جەر- جەر جياڭ جيەشنىڭ «گومين داخۇي»
اشۇ، يان- انما شاۋىسل جاساۋى سياقتى ەكى «جايتى پارتيا
شنىدەگلەر مەن سىرتىنداغلارغا تولىق ئۇسىندىرىپ، بۇكىل
پارتيا مەن بۇكىل ارمانى جانە جالپى ھالىقتى نىتاسىتسىرىپ،
جياڭ جيەشنىڭ شاۋىلىن ئالغانداۋ، دەموكراتىيالىق جۇڭگو قۇرۇ
جولىندا كۆرەسۇ قاچەت.

2. 1947- جىلى 4- ايدىڭ 9- كۇنگى ۇقتىرۇ

گومىنداڭ «وزىنىڭ قۇرىپ بارا جاتقان ۇستەمدىگىن قۇتقارپ قالۇ
ۇشىن، جالمان گومين داخۇي شاقىرۇ، جالمان شيانفا جاساۋ، پار-

رايونىسا شاۋىسل جاسامان گومىنداڭ ارمانىنىڭ اسكەر كۇشى
230 مىڭ ادامنان استى، شىبىي ھالىق ازاتتىق ارمانىنىڭ شىبىي
گانسۇ- نىڭشيا شەگارا رايونىنداى اسكەري بولىمدەرىندە بەبارى
20 مىڭدىن استام ادام بار ەدى، سول سەبەبتى، ارمانىمىز وزدەگىنەن
تاستاپ شىققان يان- اندى، شانىي- گانسۇ- نىڭشيا شەگارا
رايونىنداى بارلىق اۋداندىق قالايلاردى جاۋ ارمانىسى بىلگەرىندە
دى- كەيتىدى باسىپ الدى. «بىراق جاۋ جۇڭگۇلۇك جۇڭياڭ باسى
ورگانى مەن شىبىي ھالىق ازاتتىق ارمانىسىن قۇرتۇ نەمدەسە ولاردى
ھۇاڭخېنىڭ شىبىي جاعىنا قۇىپ تاستاۋ ماقساتىنا، جەتە الماعانى
بىلاي تۇرسىن، قايتا ارمانىمىزدىڭ تالاي رەتكى اۋىر سوقىسىنا
ۇشراپ، 100 مىڭ ادامداي اسكەر كۇشىنەن اپرىلدى، اقىرى ماسقارا
بولىپ، شەگارا رايونىنان لاجىسز قاشىپ شىقتى، ال ارمانىمىز ۇلان-
بايى شىبىيىدى ازاب- ەتۋ شاۋىلىنا جەڭسپەن كوشى. سونىمەن

تىيىمىزدىڭ ئانجىڭ، شاڭخاي، چۇڭچىڭ سىياقتى جىدرلەردەكى
ۋاكىلىدىك ورگاندارىن قۇپ شىعۇ، گومىنداڭ مەن گۇڭچانداڭ
بۇزىلىستى ② دەپ جارىيالاۋ سىياقتى شارالاردى قولدانۋدان تىس،
پارتىيىمىزدىڭ جۇڭياڭى مەن خالىق ازاتلىق ارمىيىسىنىڭ زۇڭبۇي
تۇرغان يان-انغا جانە شانشى-گانسۇ-نىڭشيا شەگارا رايونىنا
شېۋىل جاساۋ شاراسىن دا قولدانىپ وتىر.

گومىنداڭنىڭ بۇل شارالاردى قولدانۋى استە گومىنداڭ ۇسنە-
دىگىلىك ئىم كۇشتىلىگىن كورسەتپەيدى، قايتا گومىنداڭ ۇسەمدىكى
داعدارىسىنىڭ مەيلىنشە اسقىنا تۇسكەندىگىن كورسەتەدى. ونىڭ
يان-ان مەن شانشى گانسۇ نىڭشيا شەگارا رايونى شېۋىل
جاساۋى الدىمەن شىيىي ماسەلەسىن شەشىپ، پارتىيىمىزدىڭ وڭ
قولىن كەسىپ تاستاۋ، سونداي-اق پارتىيىمىزدىڭ جۇڭياڭى مەن

فانار، شىيىي سوعىس مايدانىدا ارمىيىمىز مەن ار اسكەر كۇشىمىز
خاۋ ارمىيىسىنىڭ كوپتەگەن نەگىزكى كۇش اسكەرى بولىدەن
ايالىدىرىپ تۇردى جانە جويدى، بامىقا سوعىس مايدانى رىسەدى، ەڭ
الدىمەن، شانشى-شىيىي-شانىدۇڭ-جىنان سوعىس مايدانىدا
ارمىيىمىزدىڭ سوعىس جۇرگىزۋىسە دە پارمەندى تۇردە جەردەم بەرىپ،
ولاردىڭ تەزىرەك شېۋىلغا كوشۇسەنە كۈمەكتەستى. ماۋزىدۇڭ
جولدارى، جۇڭگۇلۇ جۇڭياڭ جانە خالىق ازاتلىق ارمىيىسىنىڭ زۇڭبۇي
1947-جىلى 3-ايدا ارمىيىمىز يان-اسان شەگىنىپ شىققانار باستاپ،
شېرى جىلدار كەيسىن ارمىيىمىز شىيىي سوعىس مايدانىدا شېۋىلغا
كوشكەنگە دەيىن، شانشى-گانسۇ-نىڭشيا شەگارا رايونىدا تۇرا
بەردى، بۇل ۇستىڭ وراسان زور ساباسىي ماڭىرى بولىدى. ول
شانشى گانسۇ نىڭشيا شەگارا رايونىندا جانە تۈكلەلەلەردىڭ
اراب رايوندارىندا ارمىيىمىز مەن خالىقتىڭ جاۋىنگەرلىك ىرداسى،

ھالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ زۇڭبۇن شىيىيدان قۇب شىيى، ونان سولك اسكەر كۇشتەرىن جوتكەپ حۇابىيە شابۇل جاساۋ، سۇيىتپ ئۇزىنىڭ جەكە - جەكە تالقانداۋ ماقساتىنا جەتۋگە ئۇرىنىۋ بولسپ وتىر. جوعارىدا باياندىلغان اخۋالدارغا ساي، جۇڭياڭ مىندىنى قاۋلى ەتەدى:

(1) شانشى - گانسۇ - نىڭشيا شەگارا رايونى مەن شىيىي ازات رايونىن تاباندى جاۋىنگەرلىك رۇچپەن قورعاۋ جانە دامتۇ قاجەت، بۇل ماقساتى سىكە اسرۇعا ابدەن بولادى.

(2) پارتىامىزدىڭ جۇڭياڭلىق مەن ھالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ زۇڭسۇ شانشى - گانسۇ - نىڭشيا شەگارا رايونىندا تۇرا نەرۋى قاجەت. بۇل رايوننىڭ جەر جاعدايى قولايلى، بۇقارالىق شارى - جاعدايى جافىسى، اينالىپ قىمىل جاساۋعا جەرلەرى كەڭ، حاۋپ -

جەڭسىكە دەگەن سەنىمىن بارىنشا ارتتىردى جانە كۇشەيتە سۇسى. ماۋزىدۇلۇق سولداش شانشى - گانسۇ - نىڭشيا شەگارا رايونىندا نورار كەرىندە، بۇكىل ەلىمىزدىڭ بارلىق سوعىس مايداندارىندا ھالىق ازاتتىق سوعىسنا ۇزدەكسىز جەنەكشلىك ەتىپ قانا قويماي، سونىمەن بىرگە شىيىي سوعىس مايدانلىرىندا ھالىق ازاتتىق سوعىسىدا ئىكەلەي قولباسشلىق ەتە وتىرىپ، وسى حۇجاتتا ەلغا قوبىلغان «شانشى - گانسۇ - نىڭشيا شەگارا رايونى مەن شىيىي ازات رايونىن تاباندى جاۋىنگەرلىك رۇچپەن قورعاۋ جانە دامتۇ» ماقساتىنا جەڭسە - پەن جەتەكسىزدى. شىيىي سوعىس مايدانلىرىدا جۇرگىزىلىگەن سوعىس تۇرالى وسى تومدامى شىيىي سوعىس مايدانلىرىدا سوعىس جۇرگىزۋ باغىسى حوتىندە، «شىيىي سوعىس زور جەڭسىكە باعا جانە ازاتتىق ارمىيىنىڭ ارمانى جاڭاشا رەتتەۋ قوزعالىسى تۇرالى» دەگەن ەكى شىعارمادان پايدالانىڭىز.

سىزدىكى جاعنان بۈكىلدەي قامسىز.

(3) سونىمەن قاتار، قىزمەتكە قولايلى بولۇڭۇش، لىۋشاۋچى جولداسنىڭ شۇجىلىكىدە جۇگياڭ قىزمەت ۋىيۋانخۇيى ۋىيىمداستە. رىلىپ، سانشىدىڭ باتىس - سولتۇشىگىنە نەمەسە باسقا لايىقتى جەر. لەرگە بارىپ جۇگياڭ تاپسىرغان قىزمەتتەردى جۇرگىزەتىن بولسىن^①. جوعارىداغى ئۇش ئىس وتكەن ايدا قاۋلىسى ەتىلىپ، ايسىرم - ايسىرم سىكە اسىرىلدى. مۇنى ەرەكشە ۇقتىراىمىز.

ەسكەرتۈلەر

① نۇل. 1946 - جىلى 7 - ايدىڭ باس كەزىنىنەن 11 - ايدىڭ 13 - كۈنىنە دەپىنگى نۇڭجى.
 ② 1947 - جىلى 2 - ايدىڭ 27 - ، 28 - كۈندەرى گومىنداڭ ۇكىمەتى خۇڭگو گۇڭچانداڭلىنىڭ نانجىڭ، شاڭخاي، چۇڭچىڭ ساقىسى خەلەردە كەلسۈر جۇرگىرۇ، بايلاننىس جاساۋ قىزمەتتەرىنىە مىندەتى بولەن بارلىق ۋاكىلدەرى مەن قىزمەتكەلەرمەن كەسىمدى ۋاقىت ئىشىدە شىغىپ كەتۇگە ماجبۇرلەدى. 1947 - جىلى 3 - ايدىڭ 15 - كۈنى گومىنداڭ جۇگياڭ 3 - جالپى "ماجىلىسىن شاقىردى، جىياڭجىەشى نۇل ماجىلىستە گومىنداڭ مەن گۇڭچانداڭلىنىڭ بۇرىلىسقاندەن جارىيالاپ، ەلگ سۇگىنا دەپىن سوعىسۇغا بەل بايلادى.

③ خالىق ازاتتىق ارمىياسى 1947 - جىلى 3 - ايدىڭ 19 - كۈنى يان - انار شەگىنىپ شىققانان كەپىن، خۇڭگۇلۇ جۇگياڭ شۇجىچۇنداى كوپىشىلىك جولداسىتار، ياعنى ماۋزىدۇڭ جولداس، جوۋىلاى جولداس جايە رمى شى جولداس شانىي. گانسۇ نىڭشيا شەگارا رايونىدا تۇرا ەردى، خۇڭگۇلۇ جۇگياڭ شۇجىچۇنىنىڭ شۇجىلەرى لىۋشاۋچى جولداس،

جۇڭجى جۇڭجىدا جەنە باسقۇچى بولمى جۇڭياڭ ۋەيۋاندارى لېۋشاۋچى
جۇڭجىدا باستامان جۇڭياڭ قىزمەت ۋەيۋانخۇيى بولمى ۋەيۋانخۇيى،
سانشى - سۈيۋان ازات رايونى ارقىلى سانشى - چاچار - خېبېي ازات
رايونىغا بارىپ، خېبېي ۋىلايىتىنىڭ يېڭىان اۋدانىدا شىبايىو
قىستامىدا جۇڭياڭ تاپسىرما قىزمەتلىرىنى جۇڭجىدا. 1948 - جىلى
5 - ايدا، ماۋزىدۇڭ جۇڭجىدا يەن جۇڭجۇلۇڭ جۇڭياڭ شىبايىو قىستامىغا
بارىمەن، جۇڭياڭ قىزمەت ۋەيۋانخۇيى ۋەز جۇمىسنى اياقتاتتى.

شىيىي سوعس مايدانىدا سوعس جۇرگىزۋ باعتى جونىدە*

(1947 - جىلى 4 - ايدىكى 15 - كۈنى)

(1) ساۋ قازىر مەداۋىر قالجىرادى، بىراق مەيلىنشە قالجىراغان
خوق؛ جاۋ استىقتان مەداۋىر قىنالىدى، بىراق شەگىنە جەتە قىبالغان
خوق. ارىيامىز جاۋدىڭ 31 - لۈيىن⁽¹⁾ جويىغاننان كەيسى، جاۋدى
ويسراتا جويىپ جىبەرمەسە دە، دەگەنمەن 20 كۈن ئىشىدە جاۋدى
مەداۋىر قالجىراتۋ جانە استىقتان مەداۋىر تارقىتىرۋ ماقساتىنا جەتتى
دە، بۇدان بىلايىمى خەردە جاۋدى مەيلىنشە قالجىراتۋعا، استىقتان
مۇلدە قۇرالاقان قالدىرۋعا جانە ەڭ سوڭىندا جويۋعا ئىسمىدى
شارت - جاعداي ازىرلەدى.

(2) جاۋدىڭ قازىرگى باعتى - ئوزىنىڭ قالجىراغانىنا، استىقتان

* بۇل - ماۋزىدۇڭ جولداسى شىيىي يەھانجۇنىنە بەرگەن دىيىپاۋ.
سول كەزدەگى شىيىي يەھانجۇنى يىڭ دىخۋاي، خى لۇڭ، شي جۇڭشۈن
قادىرلى جولداسىتار باشلىمىسىدا شىيىي - گاسۋ - نىڭشا ازات
رايونى مەن سانشى - سۈيۋان ازات رايونىداى خالىو ارانتىق
ارمىياسىن ۇيىمداستىرىلغان يولاتىن.

تارتىققانى قاراماي، ارىيامىزدىڭ نەگىزگى كۇشىن خۇاڭخىنىڭ شىمىسىنا قۇپ تاستاۋ، سونان سوڭ سۇيدى، مېجى اۋداندارىن فىگىسولاۋ، اسكەر كۇشىن بولسۇپ «الاستاۋ» جۇرگىزۇ. جاۋ 3-ايدىڭ 31-كۈنى چىڭجيان اۋدانىنا بارسىمەن سولتۇستىككە قاراي ىلگەر-لەمدى، مۇنداعى ماقسانى بىزدىڭ جۇرۇسمىزگە چول قالدىرۇ ەدى؛ جاۋدىڭ باتىسقا قاراي ىلگەرلەپ ۋاياۋباۋغا كىرمەكشى بولۇى بىزدى سۇيدى، مېجى اۋداندارىنا قاراي قۇپ تاساۋ ەدى. قازىر ارىيامىزدى بايقاپ قالغاندىقتان، ۋاياۋباۋ فالاسىنىڭ وڭتۇس. سىگى مەن تانىمىنا قاراي ويسىپ، قايتادان ۋاياۋباۋ فالاسىنا ەتەپ، بىزدى سولتۇستىككە قۇپ تاستاماق بولسۇپ وتىر.

(3) بىزدىڭ باغىتىمىز—بۇرىنقى ادەستەردى جالغاسىرا وتىرىپ، جاۋدى قازىرگى تۇرغان جەرلەرىندە تاعى بىر مەزگىل (بىر ايداي) ابالدىرا تۇرۇ، مۇنداعى ماقسات—جاۋدى مەيلىنشە فالجىراۋ، اشىقتان مەيلىنشە تارىغۇ دارەجەسىنە جەتكىزۇ، سونان سوڭ ورايىن تاۋىپ جويۇ. ارىيامىزدىڭ نەگىزگى كۇشى سولتۇستىككە بەت الپ بۇيلىن اۋدانىنا شابۇىل جاساۋغا اسقىپاۋى، وڭتۇستىككە بەت الپ جاۋدىڭ ئۇ سىرتىنان تىسۋگە دە اسقىپاۋى كەرەك. جىخۇيۋاندار مەن جاۋنىڭەرلەرگە جانە خالىق بۇقاراسىنا ارىيامىزدىڭ بۇل ادەسى جاۋدى بىرجولانا جەڭۋدە باسىپ وتۇگە ئىستى چول ەكەندىكىن تۇسىندىرۇ قاجەت. جاۋدى مەيلىنشە فالجىراتىپ، ابدەن اشىقتىر-مايىنشا، ەڭ سوڭى جەڭسىكە جەتۇگە بولمايدى. مۇنداي ادەس «تىقتاتۇ» تاكىيكاسى دەپ اتالادى، بۇل جاۋدى ابدەن تىسقاتىپ، سىلەسىن قاتىرىپ بارىپ، ونان سوڭ قۇرتۇ دەگەن سور.

(4) سىزدەر قازىر ۋاياۋباۋ فالاسىنىڭ شىمىسى مەن سولتۇس-

تىگىنىدەكى جەرلەردە تۇرسىزدار، مۇنىڭ ۋىزى جاۋدى ۋاياۋباۋ
قالاسىنىڭ سولتۇستىگىنە قاراي تارتۇغا وتە ئىسمىدى؛ مۇنان سولڭ
جاۋدىڭ لىياۋاڭ ④ قولباشلىغىنىدا ۋىزى بولمىنى شىبۇل
جاساپ، جاۋدى شىمىسقا قاراي تارتۇغا بولادى؛ ونان كەيىن
سىزدەردىڭ انىساي اۋدانى جاققا قايتا ورالىپ، جاۋدى ئاى دا
باتىسقا قاراي تارتۇلارنىڭغا بولادى.

(5) ۋىزى سىزدە بىرنەشە كۈن ئىشىدە 359 - لۈيگە (تۈگەل -
مەن) وڭتۇستىككە تۇتقىلىدان شىبۇل جاساۋ دايىندىمىن ورنىداۋ
تۇرالى بۇيرىق بەرىڭىزدەر، ولار ۋىزى اپتادان كەيىن وڭتۇستىككە
بەت الپ يانچاڭ - يان - ان شەيىنىڭ وڭتۇستىگىندەكى، يىچۋان -
لوچۋان شەيىنىڭ سولتۇستىگىندەكى جەرلەرگە تۇتقىلىدان شىبۇل
جاساپ، جاۋدىڭ استىق تاسمالىن كەسىپ تاستاۋ مىندەتىن
وتەتىن بولسىن.

(6) جوعارىدا ۋىزى پىكىرلەردىڭ ۋىلەسىمىدى - ۋىلەسىمىزدىكى
جونىدە جاۋاپ كۈتمىز.

• سىكەرتۈلەر

① شىيىي خالىق ازاتلىق ارمىياسى يان - انىان وزدىگىنەن شەگىدە -
گەننەن كەيىن، شامىن اسكەر كۈشىمىز جاۋدىڭ نەگىزگى كۈشىن
انىيىغا (يان - انىنىڭ باتىسى - سولتۇستىگىدە) شىرعالاپ نەگىزدى،
نەگىزگى كۈشى يان - انىنىڭ شىمىسى - سولتۇستىگىندەكى چىڭخۇا بىر
رايونىدا جاسىرىسىپ، جاۋدى جويۇ ورايىن كۈتتى. 1947 - جىلى
3 - ايدىڭ 25. كۈنى گومىنداڭ ارمىياسى جۇزۇڭگان بولمىنىڭ رەتەلىپ

قۇرىلغان 27- شىسى قارامىتى 31- لۇيىنىڭ لۇيىۋى *بىر تۋاندى
پاستاپ، ارىيامىزدىڭ توسقاۋىل شەگبەرىنىڭ شىنە كىردى، ارىيامىز
*بىر ساعەتتەن استامىراق سوعىسىپ جاۋدى تۈگەلمەن جويدى.
② لىياۋ الە— گومىنداڭ ارىياسى جۇرۇڭنان *بولمىسىڭ رەتتەلىپ
قۇرىلغان 76- شىسىڭ شىجاڭى، كەينى، 1947- جىلى 10- ايدىڭ 11-
كۈنى چىڭجيان ۇرىسىندا ارىيامىز جاعىنان تىرىدەي قولغا *تۈسىرىلدى.

جياڭ جيهشى ۈكمەتى بۇكىل حالىقتىڭ قورشاشۇنىدا قالدى*

(1947-جىلى 5-ايدىڭ 30-كۈنى)

بۇكىل خالقپەن جاۋلاسىپ وتىرعان جياڭ جيهشى ۈكمەتى
ئۆزىنىڭ بۇكىل خالىقتىڭ قورشاشۇنىدا قالغاندىن ەندى بايقادى.
مەيلى اسكەرىي شەپتە بولسىن نەمەسە ساياسىي شەپتە بولسىن، جياڭ
جيهشى ۈكمەتى جەڭلىسكە ۇشرايدى، ول ۇزى جاۋ دەپ جارىيا-
لاغان كۈشتەردىڭ قورشاشۇنىدا قالدى، سونداي-اق ودان قاشىپ
قۇتۇلدۇڭ لاجىن تابا الماي وتىر.

* بۇل — ماۋزىدۇڭ جولداس شىنخۇاشى ۇشىن جازعان يىڭلۇن. بۇل
يىڭلۇندا جۇڭگو وقىعالارىنىڭ دامۋى ادامداردىڭ بولجاشۇنىدا
تەزىرەك بولۇپ وتىرعاندىمى كۆرسەتلىدى، خالىق جۇڭگو گىمىنىڭنىڭ
بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭلىسكە جەتۋى ۇشىن بارلىق قاچەتتى
شارتتاردى جەدەل ازىرلەۋگە شاقىرىلدى. بۇل بولجاۋ كوپ ۇزاماي-
اق دانەلدەندى، بۇل يىڭلۇن مەن «شىبىي سوعىس مايدانىدا سوعىس
جۇرگىزۋ باعستى جونىدە»نى ماۋزىدۇڭ جولداس سولۇستىڭ
شاشىدەگى جىڭييان اۋدانىنىڭ ۋاڭجياۋان دەگەن جەرىدە جازدى.

جياڭ جىيەشنىڭ وتاندى ساۋدالاۋىشى تۈبى جانە ونىڭ قوجايىنى امېرىكا جيانگەرلەرى جاعايدى قاتە مولشەرلەدى. ولار وزدەرنىڭ كۈشنى تىم جوعارى مولشەرلەگەن، ھالىقتىڭ كۈشنى تىم تۈمەن مولشەرلەگەن ەدى. ولار دۇنيە جۇزىلىك ەكىشى سوعىتان كەيشى جۇڭگو مەن دۇنيەنى بۇرىنىسىنداي دەپ قارادى،^۱ ارقانداي زاتنىڭ^۲ تۇرىن وزگەرتىۋە جۈل بەرمەدى، وزدەرنىڭ يراداسىنا^۳ ارقانداي ادامنىڭ قايشى كەلۋىنە جۈل بەرمەدى. جاپونىيا نىزە بۈككەننەن كەيشىن، ولار جۇڭگونى بۇرىنىسى ەسكى تارتىپكە قايتا ورالىۋە بەكىدى. ساياسى ماسلىھات جانە اسكەرىي نىستەردە جاراسىرۋ سىياقتى الدامىشلىق تاسلىدەرمەن ۋاقىتتى ۇتقانسان كەيشىن، جياڭ جىيەشنىڭ وتاندى ساۋدالاۋىشى ۋىكىلىق 2 مىليون اسكەرىن اتاناسقا كەلتىرىپ، جالىي بەتتىك شابۋىل جاسادى.

جۇڭگودا ەكى سوعىش شەبى بار. جياڭ جىيەشنىڭ شاپقىنىشى ارمىياسى مەن ھالىق ازاتلىق ارمىياسىنىڭ سوعىشى، بۇل — تىرىشى سوعىش شەبى. قازىر تاعى دا ەكىشى سوعىش شەبى جارلىققا شىقتى، بۇل — ۇلى، ادەلتەتتى ۋەقەشلىق قوزغالىسى مەن جياڭ جىيەشنىڭ كەرتارتىپا ۋىكىلىق اراسىنداعى وتكىر كۈرەس^①. ۋەقەشلىق قوزغالىسىنىڭ ۇرانى — تاماق تالاپ ەتۋ، بەيتىشلىك تالاپ ەتۋ، بوستانلىق تالاپ ەتۋ، ياعنى اشارشلىققا قارسى تۇرۇ، شىكى سوعىشقا قارسى تۇرۇ، زيانكەستىككە قارسى تۇرۇ. جياڭ جىيەش «قوعام تارتىپىن ساقىتاۋدىڭ ۋاقىتلىق شاراسى»^②ن جارايالادى، ۋەقەشلىق جۇرتشىلىقى مەن جياڭ جىيەشنىڭ اسكەرلەرى، ساقىشلىرى، شىيانىڭدەرى، شىپپوندارى اراسىندا كەز كەلگەن جەردە قانغىس بولىپ جاتىر. جياڭ جىيەش قولعا الۋ، قاماۋ، ۇرۇ، قىرغىنداۋ سىياقتى

[illegible]

امەرىكا ھىيانگەرلىگى جانە ونىڭ یتارشسى جياڭ جیەشى جاپونیا ھىيانگەرلىگى جانە ونىڭ یتارشسى ۋاڭ جیڭۋیىدىڭ ورنىن باسپ، جۇڭگونى امەرىكانىڭ وتارىنا اينالدىرۇ ساياساتىن، شكى سوعسى فوزغاۋ ساياساتىن جانە فاشىستىك دۇسايلىق ۇستەمدىكتى كۇشەپتۇ ساياساتىن قولدايدى، مۇنىمەن ولار وزدەرنىڭ بۇكىل ەل ھالقى- مەن جاۋلاسپ وتىرعاندىن اىگىلەدى، ولار بۇكىل ەلىمىزدىڭ ۱۰ قاتنامداغى ھالقىن اشارشلىق پەن ۱۰ ولم شەگىنە جەتكىزدى، سوندىقتان بۇكىل ەلىمىزدىڭ ۱۰ قاتنامداغى ھالقىن نىنماقتاسا وتىرىپ، جياڭ جیەشنىڭ كەرتارتيا ۇكىمەتىمەن ولسپەي بەرىس- پەيتىن كۇرەس جۇرگىزۋگە جانە بۇل كۇرەستى جەدەل دامىتا ئۇسۇگە ۱۰ ماجبۇر ەتتى. بۇكىل ەل ھالقىنىڭ بۇدان باسقا شىعار جولى قالمايدى. ھىياڭ جیەشى ۇكىمەتنىڭ ۱۰ تۇرلى كەرتارتيا ساياساتىنان ەرىلگەن، نىنماقتاسا وتىرىپ وزدەرىن قۇتقارۇ ورنىندا تۇرغان جۇڭگونىڭ ۱۰ قاتنامداغى ھالقى جۇمىششىلاردى، دىحانداردى،

قالا ۋىساق بۇرچۇازىيەسى، ۇلتىق بۇرچۇازىيەسى، اشق وىلى شىشە-
لاردى، باسقا دا وتانىلىداردى، از ۇلتىقاردى جانە شەتەلدەردەگى
خۇاچياۋلاردى قامىدى. مۇنىڭ ۇزى مەيلىشە كەڭ، بۈكۈل ۇلتىق
بىرلىكساق.

جياڭ جېيەشى ۈكسەتەننىڭ ۇزاق ۋاقت بويىنا جۇرگىزىپ كەلگەن
بارىپ تۇرغان كەرتارتىپا مالىيە-ئىقتىسادىي ساياساتى، قازىر بۇرىن
بولىپ كۆرمەگەن وتانىدى ساۋدالاۋ شارىتىمەن، يەنى جۇڭگو-
امەرىكا ساۋدا شارىتىمەن كۈشەيتىلىپ وتىر. جۇڭگو-امەرىكا ساۋدا
شارتى تەگىزىدە، امەرىكانىڭ لۇڭدۇن كاپىتالى مەن جياڭ جېيە-
شىنىڭ گۇانلىياۋ-مايبان كاپىتالى تەسىر ۇشتاسىپ، بۈكۈل ەلدىڭ
ئىقتىسادىي ۇمرىنى شەگىلەنەلەپ وتىر. وسىنىڭ نەتىجەسىدە،
قاعاز اشا بارىشقا قۇنىسىزداندى، زات باعاسى بۇرىن بولىپ
كۆرمەگەن دارەجەدە ورنالدى، ۇلتىق ونەركاسىپ پەن ساۋدا
كۈنىنەن-كۈنگە كۆيۈەلدى، ەگبەكشىلەر جۇرتشىلىمىنىڭ، ۈكسەت
قىزمەتكەرلەرىنىڭ جانە اعارتۇشىلاردىڭ تۇرمىسى كۆيى كۈن سايىن
ناشارلادى. بۇل احوال ۇر قاتتامداعى ھالقىنى نىتساق تاسا وتىرىپ،
ولمىنەن قۇتىلۇ ھولىندا كۆرەسپەي بولمايتىن ەتتى.

اسكەرىي جانىشتاۋ جانە ساياسىي الدامشىلىق-جياڭ جېيەشىنىڭ
ۇز كەرتارتىپا ۇستەمدىگىن ساقناپ قالۇداعى باستى ەكى فۇرالى،
بۇل قۇرالداردىڭ تەز كۆيۈەپ بارا جاتقاندىمىنا ەندى جۇرتتىڭ
كۆزى جەتتى.

جياڭ جېيەشى ارمىيەسى سوعىس مايدانىنىڭ قاي-قايىسىدا دا
ھەگىلدى. بىلىتىر 7-ايدان قازىرگە دەيىنگى 11 اي شىندە
تەك وسىڭ جۇڭگوي ارمىيەسىنىڭ وزىنەن شامامەن 90 لۇيى ھويىندى.

بىلىتىر چاڭجۇندى باسپ العانداغى، چىڭدىنى باسپ العانداغى،
جاڭجياكوۋدى باسپ العانداغى، خىزنى باسپ العانداغى، خۋاي-
يىندى باسپ العانداغى، اندۇڭدى باسپ العانداغى ارنى ەندى
جوق، ئىپتى بىل لىيىدى باسپ العانداغى، يان-ەندى باسپ
العانداغى ارنى دا ەندى جوق. جياڭجىەشى مەن چىن چىڭ
خالق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ كۇشىن جانە خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ
سوعىس جۇرگىزۋ ءادىس قانە شامالاپ، ولاردىڭ شەكىلىسى
جاساغاندىن قورقاتتىق، بىرنەشە قالانى تاستاپ شىققاندىن
جەڭلىگەندىك دەپ ويلاپ، 3 ايدا نەمەسە 6 ايدا ۇلى قورعاننىڭ
شىندەگى ماسەلەنى شەشۋ، سونان سوڭ دۇڭبى ماسەلەسىن شەشۋ
يالىندا بولدى. ءىراق 10 ايدان كەيىن جياڭجىەشىنىڭ بۇكىل
شايقىشى ارمىياسى تۇيىققا تىرەلىپ، ازات رايوندارداغى خالىق
پەن خالىق ازاتتىق ارمىياسى تارابىنان قات-قابات قورشىۋعا الدى-
دى، بۇدان قاشىپ قۇتىلۋى اسا قىيىنعا سوعىپ وتىر.

جياڭجىەشى ارمىياسىنىڭ الدىڭعى شەپتە جەڭلىگەندىكى تۇرالى
حابارلار ارتقى شەپكە نەعۇرلىم كوپتەپ تارالعان سايىن، جياڭ
جىەشى كەرتارتىپا ۇكىمەتىنىڭ ەزگىسىندە تىنىس الا الماي وتىرعان
قالىڭ خالىق بۇقاراسى وزدەرىنىڭ ەس جىيىپ، ەگىسە كوتەرۋىشەن
ءۇمىت بار ەكەندىگىن سولعۇرلىم سەزىنۋدە. ءدال وسى كەزدە،
جياڭجىەشىنىڭ بارلىق ساياسى الدامشىلىعى، ونىڭ جىي-جىي
قايتالاۋىنا بايلانستى جىي-جىي كۇيرەپ وتىردى. ءىستىڭ ءبارى
دە كەرتارتىپاشىلاردىڭ ويلاعان جەرىشەن شىققايدى. گومىن داخۋى
ناقىرىپ، سانعا جاساۋ دەيتىنى بولسىن، ءىر پارتىيالىق ۇكىمەتتى
كوپ پارىئالىق ۇكىمەتكە وزگەرتۋ دەيتىنى بولسىن، ونداغى مافسانى

جۇڭگو گۇڭچانداڭىن جانە باسقادا دەموكراتىيالىق كۈشتەردى جەنىم قالدېرۇ ەدى؛ ناتىجە مۇنىڭ كەرسىنىشە بولپ شىقتى، جەنىم قالغان جۇڭگو گۇڭچانداڭى ەمەس، ەشقانداي دەموكراتىيا-لىق كۈشتەردە ەمەس، قايتا كەرتارتپاشلاردىڭ وزدەرى بولدى. وسىدان باستاپ جۇڭگو خالقى ۇز تاجىرىيەلەرسىنەن جياڭ جىيەشى گومېن داخۇيىنىڭ نە ەكەندىگىن، جياڭ جىيەشى شىيانفاسىنىڭ نە ەكەندىگىن، جياڭ جىيەشىنىڭ كوپ پارتىيالىق ۈكسەتنىڭ نە ەكەندىگىن بىلىدى. ئۇدان بۇرىن جۇڭگو خالقى اراسىنداى بىرسىپرا ادامدار، كۈبىنەسە، ارالىق قاتتامداى ەلەمەنتتەر، جياڭ جىيەشىنىڭ بۇل اىلا-شارىلارى جونىندە ازدى كۈپتى قۇر فالىغا سالىب كەلگەن ەدى. خياڭ جىيەشىنىڭ بەيىتشىلىك كەلىسسوز دەپىنىنى جونىندە دە وسىنداى بولدى. جياڭ جىيەشى سوعىس توقتاتۇ جونىندەگى بىرىشە جولى سالتاناتتى كەلىسمدەردى ئۇگىن قالدېرماي خىرتىپ تاستاعانان كەيىن، بەيىتشىلىكى تالاپ ەتىپ، شىكى سوعىسقا قارسى تۇرغان وفۇشلار جۇرتشىلىغىنا نايىزاسى كەزەگەننەن كەيىن، الدامشىلىق نىيەتىندە بولغان ادامداردان نەمەسە ساپاسى جاقىتا تىيىتەي دە تاجىرىيەسى بولماغان ادامداردان باسقا، ەشكىم دە جياڭ جىيەشىنىڭ بەيىتشىلىك كەلىسسوز دەپىتىننە سەلبەپىتىن بولدى.

بارلىق وقىما بىزدىڭ شامالاۋىمىزدىڭ دۇرىسى ەكەندىگىن دالەلدەدى. بىز خياڭ جىيەشى ۈكسەتنىڭ، باسقا ەمەس، ئەكە وتاندى ساۋدالاۋشى، شىكى سوعىس تۇدېرۇشى دۇسايلىق ۈكسەت ەكەندىگىن جۇرتقا ۇنەمى كۆرسەتىپ كەلدىك. بۇل ۈكسەت شىكى سوعىس تاسىلىمەن جۇڭگو گۇڭچانداڭىن جانە بارلىق دەموكراتىيا-

لىق كۈشتەردى تىپ- تىپىل جويىپ، جۇڭگونى امەرىكانىڭ وقارىنا اينالدىرۇ جانە ئوزىنىڭ دۇسايلىق ۇستەمدىگىن ساقىتاپ قالۇ ماقساتىنا جەتپەك بولدى. بۇل ۇكىمەت وسى كەرتارتىپا ساياسات- تاردى قولدانعاندىقتان، ونىڭ ساياسى جافتا نىيىتى دە بەدەلى، تىيىتى دە دارمەنى قالمادى. جياڭ جيەشى ۇكىمەتنىڭ كۈشتىلىگى ۋاقىتتىق قانا، كورىنىستىك قانا، ئس جۇزىنىدە ول سىرتساي قاۋقارلى كورىنگەنمەن، شىتەي قاۋساپ وتىرعان ۇكىمەت، قانداي جەردە، قانداي سوعىس شەپتەرىنىدە بولسىن، ونىڭ شابۇلىن جەڭگە بولادى. ونىڭ بولاشاعى، ئسوز جوق، جۇرت اتاۋلى ونان بە- زەتىن، ئوزى بۇكىلدەي قۇرىپ بىتەتىن بولاشاق. بارلىق وقىعالار بۇل شامالاولاردىڭ دۇرىستىمىن دالەلدەپ وتىر جانە دالەلدەي بەردەدى. جۇڭگو وقىعالارنىڭ دامۋى ادامداردىڭ بولجاعانىنان تەزىرەك بولسپ وتىر. ئبر جاعىنان، خالىق ازاتتىق ارھياسىنىڭ جەڭسى، ەندى ئبر جاعىنان، جياڭ جيەشى باسقارىپ وتىرعان رايوندارداى خالىقتىق كۈرەستىڭ نىلگەرلەۋى قارقىن جاعىنان وتە تەز بولۇدا، بەيىت، دەموكراتىيالىق، تاۋەلسىز جاڭا جۇڭگو قۇرۇ ئۇشىن، جۇڭگو خالىق بارلىق قاجەتتى شارتتاردى جەدەل ازىرلەۋگە ئىيس.

ەسكەرتۈلەر

- ① خالىق ازاتتىق سوعىسىنىڭ دامۋىنا بايلانستى، گومىنداڭ بىلەپ- نوسەپ وتىرعان رايوندارداى قالىڭ وقۇشلاردىڭ اشارىد- لىققا قارسى تۇرۇ، شكى سوعىققا قارسى تۇرۇ. زىيانكەسكىكە قارسى تۇرۇ سىدى دەموكراتىيالىق، وتانىلىدىق قوزعالىسىندا 1946- جىلى

12-ايدان باستاپ ھاڭا ورلەۋ بولدى، بۇل قوزغالىس جياڭجيهشىنىڭ كەرتارتپا ۋستەمدىگىنە قارسى كۆرەستىڭ ەكىنشى سوعىس شەبى بولپ بىرتە-بىرتە قالپتاستى. 1946-جىلى 12-ايدىڭ سوڭىنان 1947-جىلى 1-ايدىڭ باس شەئىنە دەيىن، بېيپىڭ، تيانجېن، شاڭخاي، نانجىڭ سىياقتى بىرنەشە ونداغان ەرى، ورتا قالالاردا 500 مىڭنان استام وقۇشى ارت-ارتسان وقۇ تاستاپ، مەرۋىل وىكىزىپ، امەرىكا اسكەر-لەرنىڭ بېيجىڭ داشۇەدەگى وقۇشى قىزدىڭ نامىسا تىگەن زۇلىمدىق ارەكەتتە نارازىلىق ەبلدىردى جانە امەرىكا ارىياسىنىڭ جۇڭگودان شىعپ كەتۈن ئالاپ ەتتى. بۇل كۆرەس لەزدە-اق جۇمىشىلاردىڭ، وقىنۇشلاردىڭ ھامە باسقادا ھالىق بۇقاراسىنىڭ قولداپ-قۇتتاۋىنا يە بولدى. 1947-جىلى 5-ايدىڭ 4-كۈنى شاڭخايدىڭ ەرسىر مەكىدەپەرىندەگى وقۇشلار مەرۋىل وىكىزىپ، شىكى سوعىسقا قارسى شىقى. سونىمەن قانار، شاڭخايدا 8 مىڭ جۇمىشى مەن وقۇشى گومىنداڭ ساقشى مەكەمەسەن قورشاۋعا الۇ وقىعاسى تۇلدى. بۇل وتانىشلىدىق قوزغالىس ناسىچىڭ، بېيپىڭ، ھاڭجوۋ، شىنياڭ، چىڭداۋ، كايفىڭ ساقشى ەرسىپىرا قالالارعا دەيىن دەرۋ كەڭەيدى. گومىنداڭ كەرتارتە-پاشىلارى وقۇشلاردىڭ وتانىشلىدىق، دەرۋىكراتىيالىق قوزغالىسقا قارسى بارىپ تۇرغان تاعىلىق جانشتاۋ شارالارسىن قولداندى. 5-ايدىڭ 20-كۈنى ەرسىر ۋاقىت ىنىدە نانجىڭ مەن تيانجېندە 100 دەن استام وقۇشىنى ۇرىپ جارالاپ جانە قولعا الپ، اىگىلى «20-ماي قاندى وقىعاسى» ن تۇدسىردى. الايدا وقۇشلاردىڭ وتانىشلىدىق قوزغالىسى، قالىڭ ھالىقتىڭ قولداۋى ارقاسىندا، جانشتالىپ تاستالغانى جوق. «اشارىلىققا قارسى تۇرۇ، شىكى سوعىسقا قارسى تۇرۇ، زىيانكەستىككە قارسى تۇرۇ» دى ۇران ەتكەن وقۇشلاردىڭ وقۇ تاستاۋ، مەرۋىل جاساۋ قوزغالىسى جانە جۇمىشىلار جۇمىسى تاستاۋ، وقىنۇشلار ەارسى ەتۈدى نوقتاتۇ سىياقتى ەرسالاداى ھالىقتىڭ امەرىكا جيانكەرىلىگى مەن جياڭجيهشىگە قارسى كۆرەمسى سول كەزدە 60 تان استام ەرى، ورتا قالاما

دەپىن ورستەدى. 1948-جىلى 5-ايدا، شاڭخەي وقۇشلارى مادەنىيەت سالاسىنداغلارمەن، اخبارات سالاسىنداغلارمەن جانە باسقا سالاداعلارمەن بىرگە امەرىكانىڭ جاپون شاپقىشى كۇشتەرىن سۇيە-مەلدەپ تىرىلدۈرۈنە قارسى وتانىلىدىق قوزغالىستى قامى داۋرىس الدىردى، بۇل قوزغالىس نا باسقا كويىنگەن قالالارغا دەپىن تەزەتەك الدى. بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭگىگە جەتسەنگە دەپىن وقۇشلار-دىڭ وتانىلىدىق كۇرەسى ەشپىر تولاىتامادى، بۇل گومىنداڭغا اۋىر سوققى بولپ ەتيدى.

⑤ جياڭجىەشى ۇكىمەتى 1947-جىلى 5-ايدىڭ 18-كۈنى «قوعام ەتارتىسىن ساقتاۋدىڭ ۋاقىتتىق شاراسى» دەيتىنن جاريالاپ، حالىقتار وبان استام ادامنىڭ باس قوسپ تالاپ قويۇىنا جانە جۇمىس ناستا-ۋىسا، وقۇ ناستاۋىنا ەرمۇل وتكىزۈنە قاتاڭ تىيىم سالدى، سوسەن قاتار جەر-جەردەگى گومىنداڭ ۇكىمەتتەرىنە حالىقتىڭ وتانىلىدىق، دەموكراتىيالىق قوزغالىسى جوتىندە «قاجەتتى شاراء جانە «شۇعىل باسقارۋ» دەلىنەتىن قانقۇيلى جانىشتاۋدى قولدانۋ ۇقىمىن بەردى.

ازاتتىق سوعىستىڭ ەكىنشى جىلىندا جانلۇەلىك باعت*

(1947 - جىلى 9 - ايدىڭ 1 - كۈنى)

(1) * ئىرىنشى جىلغى سوعىستا (بىلىتىر 7 - ايدان بىيل 6 - ايدا دەيس) جاۋدىڭ جىڭگۈي ارىياسىنان 97 جارىم لۇي، 780 مىڭ ادام، قۇرشاق ارىيا، باۋ - اندۇيلەر سياقتى قۇراما بولىمدەرىندەن 340 مىڭ ادام، جىينى *بىر مىليون 120 مىڭ ادام جويىلدى. مۇنىڭ *وزى ۇلى جەڭسى. بۇل جەڭسى جاۋعا اۋىر سوققى بولسى

* بۇل - ماۋزىدۇڭ جولداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ *ۇشىن ازىرلەگەن پارتيا شىنە نۇسقاۋ، ول كەزدە ماۋزىدۇڭ جولداس جانە جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ سولتۇستىك شانشىدەگى جياشيان اۋدانىنىڭ جۇڭاۋىجاي دەيتىن جەرىندە دە تۇراتىن. بۇل نۇسقاۋدا، ازاتتىق سوعىستىڭ ەكىنشى جىلىندا مىڭگىزگى مىندەت - نەگىزگى كۇشپەن گومىنداڭ رايوندارىندا سوعىس جۇرگىزۋ، شىكى شەپ سوعىستان سىرتقى شەپ سوعىستان *وتۇ، ياعنى جانلۇەلىك قورمانىس كەزەڭىنەن جانلۇەلىك شابۇل كەزەڭىنە *وتۇ دەپ بەلگىلەندى. خالىق ازاتتىق ارىياسى ماۋزىدۇڭ جولداس بەلگىلەگەن جانلۇەلىك جوسپار بويىنشا، 1947 - جىلى 7 - ايدان

ئىدى، بۈكىل جاۋ لاگېرىنىدە مەيلىنشە اسقىنغان جەڭگىلىس نىسايەلارنى تۇدېردى، بۈكىل ەل ھالقىن قۇاننىشقا بولەدى، ئىزدىنىڭ ارىيائىزىدىڭ جاۋ ارىيائىسىن تۈگەلدەي جويۇنغا، ەڭ سولگى جەڭگىسكە جەتۇنە نەگىز قالادى.

(2) ئېرىنىشى جىلمى سوعىستا جاۋ ئوزىنىڭ 248 جىڭگۇي لۇيىنىڭ ئېر مىليون 600 مىڭنان استام ادامى بار 218 لۇيىمەن جانە ئېر مىليونغا جۇنى ادامى بار مەركىشە اسكەرىي بولسىدەرىمەن (تەڭىز ارىيائىسى، ۋە ارىيائىسى، زەڭبىرەكشى اسكەرلەر، گۇڭبىيىڭ، جۇاڭ-جىيائىڭ)، سونداي اق قۇيرىشاق ارىيائىسىمەن، قاتناس ساقشى بولمەدەرىمەن، باۋ-ان يۇدۇيىلەرىمەن ازات رايوندارىمىزغا قاۋىرت شايۇنل جاسادى. ارىيائىز جانلۇلەك جاقنا شكى شەپ سوعىسى جۇرگىزۋاعىتىن دۇرىس قولدانىپ، 300 مىڭنان استام ادامنىڭ قۇربان بولۇشغا، جارالانۇشغا، كەڭ كۈلەمدى جەرلەردىڭ جاۋ جاعىنان باسىپ اللىنۇشقا قاراماي، قاي ۋاقىت، قاي جەردە بولسىن، ئوزىن جۇدۇڭ ورنىدا ۇستادى، سونىمەن جاۋدىڭ ئېر مىليون

9-ايغا دەيىن بۈكىل مەملەكەت كۈلەمىندىك شايۇنلغا ئوتتى. سانشى-ھىبىي-شاندىلۇ-ھىنان يەجانجۇنى 6-ايدىڭ 30-كۈنى شاندىڭنىڭ باتىس-وڭتۇستىك رايونىدا جۇاڭجىنى كۈكتەي ئوتتى دە، 8-ايدىڭ باس شەنىندە لۇلۇ-ھاي تەمىر جولىن باسىپ ئۆتپ داپپەشائغا باردى. سانشى-ھىبىي-شاندىلۇ-ھىنان يەجانجۇنىنىڭ ئايۇۋە بېڭتۇشى 8-ايدىڭ اياق شەنىندە سانشىدىڭ وڭتۇستىگىنەن جۇاڭجىنى كۈكتەي ئۆتسپ، ھىناننىڭ باتىس وڭىرىنە باردى. جۇادۇڭ يەجانجۇنى جاۋدىڭ ئۆيىندى شايۇنل ناللىنداعاننان كەيىن، 9-ايدىڭ باس كەزىندە شاندىڭنىڭ باتىس-وڭتۇستىك

120 مىڭ ادامىن جويۇدى قولعا كەلتىرىپ، جاۋ ارىياسىن بىتىراتىپ جىبەردى، "وزىن شىنقىتىردى جانە ۇلعايتتى، سونىمەن بىرگە دۇڭ-بىيدا، رىخىدا، شىمىس حىبىيدا، وڭتۇستىك سانشىدە، سولتۇستىك حىناندا جانلۇەلىك قارسى شابۇلعا ۇتىپ، ۇلان-بايتاق جەرلەردى قايتارىپ الدى جانە جاڭادان ازات ەتتى ①.

(3) ارىيامىزدىڭ ەكىنشى جىلى سوعىستاعى نەگىزگى مىندەتى: بۇكىل مەملەكەتتىك سىپات العان قارسى شابۇلعا ۇتۇ، ياعنى نەگىزگى كۇشپەن سىرتقى شەپكە شىعپ سوعىس جۇرگىزىپ، سوعىستى گومىنداڭ رايوندارىنا قاراي بەتتەتۇ، سىرتقى شەپكە حاۋدى كوپتەپ جويىپ، گومىنداڭنىڭ سوعىستى ۇزدىكسىز تۇردە ازات رايوندارعا قاراي بەتتەتۇ، ازات رايونداردىڭ ادام كۇشى مەن زاتتىق كۇشىن ونان ارى ۇلدىرۇ جانە شىعىنداتۇ. ۇىردى ۇرافقا تۈزە المايتىن ەتۇ سىندى قانگىمىڭدىڭ جانلۇەلىك باعىتىن ەدىرىنە ەتە تالغانداۋ. ارىيامىزدىڭ ەكىنشى جىلى سوعىستاعى ۇشسارامىندەتى: ۇىر ۇبولم نەگىزگى كۇشتەرى جانە كوپەگەن جەرگىلىكتى اسكەرى بولمىدەرى ارقىلى شىكى شەپكە تولاسسىز

وڭرىنە باردى. حۇادۇلۇ يەجانجۇنىنىڭ شانۇلۇ بىڭتۇانى 9-ايدىن دان باستاپ جياۋدۇلۇ رايونىنداى جاۋا شابۇلىدىق سوعىس جۇرگىزدى. شىبىي يەجانجۇنى 8-ايدىڭ اياق ەدىنىدە قارسى شابۇلعا ۇتتى. سانشى-چاچار-شىبىي يەجانجۇنى 9-ايدىڭ باس كەزىندە بىپىڭ-حانكوۋ تەمر جولىنىڭ سولتۇستىك بولەگىندەگى جاۋا شابۇلىدىق سوعىس جۇرگىزدى. دۇڭجىي يەجانجۇنى بۇكىل دۇڭجىي كولەمىندەگى جازعى شابۇلىدىڭ نۇشە 9-ايدان باستاپ، چاڭچۇن، جىلىن، سىپىڭ رايوندارى مەن بىپىڭ-لياۋنىڭ تەمر

سوعس جۇرگىزىپ، شىكى شەپتەگى جاۋدى جويىپ، قولدان كەتكەن جەرلەردى قايتارىپ الۋ.

(4) ارىيامىز سىرتقى شەپتە سوعس جۇرگىزۋ، سوعستى گومىنداڭ رايونىغا قاراي بەتتەتۋ باشتىن اتقارۋدا، ارىنە، بىرسىپرا قىند- شىلىقتارغا ۇشرايدى. ويتكەنى گومىنداڭ رايوندارىغا بارىپ جاڭا گىنجۇيدىلەر قۇرۇ ۇشنى ۋاقىت قاجەت بولادى، سان رەت قايتا- لاناننى جىدۇڭدىق سوعستاردا جاۋدى كوپتەپ جويۇعا، بۇقارانى اتتانسىقا كەلتىرۋگە، جەر بولىپ بەرۋگە، اكىمىيات قۇرۇعا، خالىقتىق قارۋلى كۇشەنەر ۇيىمداستىرۇعا تۇرا كەلەدى، سونان كەيىن عانا بەرىك گىنجۇيدىلەر قۇرۇعا بولادى. بۇعان دەيىن قىنشلىقتار از بولمايدى. سىراق، بۇل قىنشلىقتاردى جەڭۋ مۇمكىن جانە سوزسىز جەڭۋ كەرەك. ويتكەنى جاۋ ونان ارى بىتىراپ كەتۋگە ماحۇر بولادى دا، كەڭ بايتاق جەرلەر ارىيامىزدىڭ جىدۇڭدىق سوعس جۇرگىزەتىن سوعس مايدانىغا اينالىپ، يۇندۇڭدىق سوعس جۇرگىزۋگە مۇمكىندىك تۇىلادى؛ ول جەرلەردەگى خالىق بۇقاراسى گومىنداڭدى قاتتى ۇش كورەدى، ارىيامىزدى قولدايدى؛

جولنىڭ جىنشى اۋداننان يىشيان اۋدانىغا دەيىنگى جەرلەرىندە كەڭ كۆلەمدى كۈزگى شاپۇل جۇرگىزدى. وسى سوعس مايداندارىنداى شاپۇلدار خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ جالىپى بەتتىك شاپۇلغا ۇتۋد- نىڭ جالىپى جاعدايىن قالپىتاستىردى. خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ قاۋىرت شاپۇلغا ۇتۋى ازاتتىق سوعستى بۇرىلىس كەزەڭسىنە جەتكىزدى، سوعس جاعدايىندا تۇبىرلى وزگەرىستەر بولغاندىن كورسەتتى. وسى تومداى «قازىرگى جاعداي جانە بىردىڭ مىندەسىمىز» دەگەن شىعارمادان پايدالانىڭىز.

جاۋ ارمىياسىنىڭ ۋېر بولەگىندە ۋالى دە ۋېرشاما فۋانتىراق سوعىستىق كۈشى بولپ وتىرعانىمەن، ۋېراق، جالبى العاندا، جاۋ اسكەرلەرىنىڭ رۋحى بۇدان ۋېر جىل بۇرىنىمما قاراغاندا الدەقايدا تومەندەدى، ولاردىڭ سوعىستىق كۈشى دە بۇدان ۋېر جىل بۇرىنىمما قاراغاندا الدەقايدا السىردى.

(5) گومىنداڭ رايوندارىنا بارپ سوعىس جۇرگىزپ، جەڭسىكە جەتۋىدىڭ كىلتى: بىرىنىشەن، سوعىس ورايىن يگەرە ۋېلۇ، ەر جۇرەك، ناباندى بولۇ، جەڭسىتى سوعىستاردى كوپ جۇرگىزۇ؛ ەكىنىشەن، بۇقارانى ۋوز جاعىمىزعا تارتۇ ساياساتىن ياتىل انقارپ، قالىڭ بۇقاراعا پايدا كەلتىرە وتىرىپ، ولاردى ارمىيامىز جاقىنا تۇرعىزۇ. تەك وسى ەكى ۋىس ورنىندالغاندا عانا ۋېز جەڭسىپ شىعامىز.

(6) جاۋ ارمىياسىنىڭ ورنالاسۋى، بىيل 8- ايدىڭ سوڭىنا دەيىن جوبىلىغاندارى مەن جويىمپاز سوققىعا ۋىشراغاندارىن قوسپ ەسەپ- تەگەندە، وڭتۇستىك شەپتە 157 لۇي، سولتۇستىك شەپتە 70 لۇي، گومىنداڭنىڭ ارتقى شەبىندە 21 لۇي، بۇكىل ەل بويىنشا جىيىنى ۋالى دە 248 لۇي، ناقتى ادام سانى شامامەن ۋېر مىليون 500 مىڭ؛ ەرەكشە اسكەرى بولمىدەر، قۇورشاق ارمىيا، قاتىناس ساقشىلارى، باۋ- ان بۇدۇيلەر شامامەن ۋېر مىليون 200 مىڭ ادام؛ جاۋ ارتقى شەبىندەگى اسكەرى ورگانداردا سوعىسقا قاتىناسپاتىندار شامامەن ۋېر مىليون ادام؛ جاۋدىڭ بۇكىل ارمىياسى شامامەن 3 مىليون 700 مىڭ ادام. وڭتۇستىك شەپتەگى ارمىياسىندا گۇجۇتۇڭ جۇيەسە- نىڭ 117 لۇيى، چىڭ چيان جۇيەسىنىڭ جانە باسقالاتىڭ 7 لۇيى، حۇزۇڭسان جۇيەسىنىڭ 33 لۇيى بار. گۇجۇتۇڭ اسكەرى بولمە-

دەرىنىڭ 117 لۈيىنەن جويىلغانى جانە جويىمپاز سوققىما ۋىشراغانى 63 لۈي بولدى. بۇلاردىڭ ۋىر بولەڭكى ۋالى قوللىتىرىلغان جوق؛ ۋىر بولەڭكى قوللىتىرىلسا دا، ادام سانى ۋە از، سوعىستىق كۈشى تىم ۋالسىز؛ تاغى ۋىر بولەڭكى اداممەن جانە قارۋ - جاراقىپەن ەداۋىر توللىقتىرىلسا دا، سوعىستىق كۈشى دە بەلگىلى دارەجەدە قالپىنا كەلتىرىلسە دە، بۇرىنقىمىنان ۋالى دە كوپ الشاق جاتىر. ۋالى جويىلماغاندارى جانە جويىمپاز سوققىما ۋىشراماعاندارى نەبارى 54 لۈي. گۇجۇتۇڭنىڭ بۇكىل اسكەرى بولمىدەرىنەن قورغانسىقا جانە تەك جەرگىلىكى سىپاتتاغى جوتكەپ پايدالانۇعا بولاتىنى 82 — 85 لۈي، جانلۇەلىك سىپاتتاغى جوتكەپ پايدالانۇعا بولاتىنى 32 — 35 لۈي عانا بولپ وتىر. چىڭ چيان جۇيدىسىنىڭ جانە باسقالاردىڭ 7 لۈيى، جالىپى العاندا، قورغانسى مىندەتەرىس عانا اتقارا الادى، مۇنىڭ ۋىر لۈيى جويىمپاز سوققىما ۋىشراغان بولاتىن. جۇزۇڭنان جۇيەسىندەڭكى (بۇل لانسوۋدىڭ شىعسى، نىڭشيا مەن يۇيلىنىڭ وڭتۇستىڭىن، لىنقىن مەن لوياننىڭ باتسىن ۋوز شىنە الادى) 33 لۈيدىڭ جويىلغانى جانە جويىمپاز سوققىما ۋىشراغانى 12 لۈي بولدى، جانلۇەلىك سىپاتتاغى جوتكەپ پايدا- لانۇعا بولاتىندارى 7 لۈي عانا، قالعاندارى تۇگەلدەي قورغانسى مىندەتەرىن اتقارادى. سولتۇستىك شەپتە جاۋ ارمياسىنىڭ جىنى 70 لۈيى بار. مۇنىڭ شىندە دۇڭبىي جۇيەسىندە 26 لۈي بولپ، ونىڭ 16 لۈيى جويىلدى جانە جويىمپاز سوققىما ۋىشرادى؛ سۇن لىانجۇڭ جۇيدىسىندە 19 لۈي بولپ، ونىڭ 8 لۈيى جويىلدى جانە جويىمپاز سوققىما ۋىشرادى؛ فۇزوئىدىڭ 10 لۈيىنىڭ 2 لۈيى جويىمپاز سوققىما ۋىشرادى؛ يان شىشاننىڭ 15 لۈيىنىڭ 9 لۈيى

جويىلدى جانە جويىمپاز سوققىغا ۇشرادى. جاۋدىڭ وسى اسكەرى بولسىمەدى قازىر، جالپى العاندا، قورعانىس جاعدايسىنا تۇستى، جىدۇڭدىق سوعىس جۇرگىزە الاتىن اسكەر كۇشتەرى تەك شاعىن بولەگىن عانا قامتىدى. گومىنداڭنىڭ ارتقى شەپتە قورعانىس مىندەتتەرىن وتەپ وتىرعان اسكەر كۇشتەرى نەبارى 21 لۇي. مۇنىڭ 8 لۇيى شىنجياڭ مەن باتىس گانسۇدا، 7 لۇيى سىچۋان مەن شىكاڭدا، 2 لۇيى يۇنناندا، 2 لۇيى (ياغىنى جويىلعان 69-شى) گۇاڭدۇڭدا، 2 لۇيى ئاينۇاندا، ال حۇنان، گۇاڭشى، گۇيجوۋ، فۇجيان، حىجياڭ، جياڭشى ولكەلەرىنىڭ بىردە-بىرىندە خىڭگۇي ارمىياسى جوق. گومىنداڭ امەرىكانىڭ جاردەمىندە، يىل بىر مىليون اسكەر الپ، الدىڭقى شەبىن تولقتاۋدى جانە بىرنەشە جاڭا لۇيلەر مەن بىرنەشە تولقتىرعىش تۋاندار تاربيەلەۋدى جوسپارلادى. سىراق، ارمىيەمىز بىرىنشى جىلى سوعىستاى ساين ورتا مەسەپەن جاۋدىڭ 8 لۇيىن جويىعانىنداى، ەكىنشى جىلى جاۋدىڭ تاغى دا 96-100 لۇيىن (7-، 8-ايلاردا جاۋدىڭ 16 جارىم لۇيىن جويىدى) جوياتىن بولسا، وندا جاۋ ارمىياسى ونان ارى قاتتى السىرەيدى، ونىڭ جانلۇەلىك سىپاتتاغى جوتكەلىپ جۇرىپ سوعىساتىن اسكەر كۇشى ەڭ تومەنگى شەككە دەيىن ازايادى دا، بۇكىل ەلىمىزدىڭ بارلىق جەرىندە قورعانىس ورنىنا تۇسۇگە ماجبۇر بولپ، كەز كەلگەن جەردە بىزدىڭ شابۇلىمىزعا ۇشرايدى. گومىنداڭنىڭ بىر مىليون اسكەر الپ، جاڭا لۇيلەر مەن تولقتىرعىش تۋاندار تاربيەلەۋ جوسپارى بولپ وتىرعانىمەن، ونى دا ەشتەگە تۇرمايدى. گومىنداڭ اسكەر الپى ۇستاۋ جانە ساتىپ الۋ ادسىن قولدانادى، مۇنىمەن بىر مىليونغا جەتكىزۋى قىيىن، ونىڭ

بەر جاعىندا، قاشىپ كەتەتەندەردە وتە كۆپ بولادى. ارىيامزىدنىڭ سىرتقى شەپتە سوعىس جۇرگىزۋ باعىستىن اتقارۋى جاۋدىڭ ادام كۈشى قاينارى مەن زاتتىق قاينارىن ازايىتا كۈسۋى مۇمكىن.

(7) ارىيامزىدنىڭ سوعىس جۇرگىزۋ باعىتى، وتكەندەكى بەلگە-
لەنگەنى سياقتى، الدىمەن بىتىرەندى جانە وقشاۋ تۇرغان جاۋعا
(بىر جولدىڭ وزىندە بىرنەشە لۈيگە سوققى بەرەتتىن زور كۈلەمدى
جويىمپاز شايقاستاردى *وز شىنە الادى، مىسالى، بىل 2-ايداعى
لايۋۇ شايقاسى⁽²⁾، 7-ايداعى باتىس-وڭتۇستىك شاندۇڭ شايقاسى⁽³⁾
سياقتى) سوققى بەرۋ، ونان سوڭ شوغىرلانغان جانە كۈشتى جاۋعا
سوققى بەرۋ. الدىمەن ورتا، شاعىن قالالار مەن ۇلان - بايتاۋ
اۋىل - قىستاق تاردى الۋ، ونان سوڭ ئىرى قالالاردى الۋ. جەردى
ۇساپ تۇرۋدى نەمەسە تارتىپ الۋدى باستى نىسانا مەتپەي، جاۋدىڭ
جاندى كۈشتەرىن جويۋدى باستى نىسانا مەتۋ؛ جەرلەردى ۇساپ
تۇرۋ نەمەسە تارتىپ الۋ جاۋدىڭ جاندى كۈشتەرىن جويۋدىڭ
ناتىجەسى بولپ تابىلادى، ولاردى كۆپىنەسە تالاي رەتكى قايتا-
لانۇلاردان كەيىن عانا تۈبەگەيلى ۇستاپ تۇرۋعا نەمەسە تارتىپ
الۋعا بولادى. *ار رەتكى سوعىستا مۇلدە باسىم اسكەر كۈشىن
توپتاپ، جاۋدى *تورت جاعىنان قورشاشاۋعا الپ، تۈگەلىمەن جويۋعا
كۈش جۇمساۋ، توردان *تۇسىرىپ قويماۋ. ال مەركەشە احوالدا
جاۋعا جويىمپاز سوققى بەرۋ *ادىسىن قولدانۋ، ياعنى بارلىق
كۈشتى شوغىرلاندىرا وتىرىپ، جاۋدى قارسى الدىنان جانە *بىر
قانائىتىن نەمەسە مەكى قاناتىنان سوققىلاپ، *بىر بولەگىن جويۋ،
تاغى *بىر بولەگىن ويسىراتا تالقاندانۋ ماقساتىنا جەتۋ، *سويىنىپ،
ارىيامزىدنىڭ اسكەر كۈشىن تەز جوتكەپ، جاۋ ارىياسىنىڭ باسقا

بولسىدەرئەنە جويىمپاز سوققى بەرۋەنەنە مۇمكىندىك تۇدۇرۇ. "بىر
 جاعىنان، دايىندىقسىز سوعىس جۇرگىزبەۋگە، سەنمىسىز سوعىس
 جۇرگىزبەۋگە كۆڭىل بۆلۈ، "ار رەتكى سوعىستا ازىرلىكتىڭ بولۇنا
 كۇش جۇمساۋ، جاۋ مەن "بىزدىڭ ارامىزداعى شارت-جاعداي
 سالىستىرماسىندا جەڭىپ شىعارلىق سەنمىنىڭ بولۇنا كۇش جۇمساۋ
 كەرەك؛ ەندى "بىر جاعىنان، ەرلىكپەن كۈرەسۈ، قۇربان بولۇدان
 ئاينىباۋ، شارشاپ-شالدىمۇدان قورقۇپاۋ جانە ئىنباي سوعىسا
 بەرۋ (ياعنى قىسقا ۋاقىت ئىشىدە ارت-ارتىنان بىرەشە رەت
 سوعىس جۇرگىزۋ) سىندى تاماشا "ستىلدى دامىتۇ كەرەك. جاۋدى
 ورنىنان قوزغاپ، يۇندۇڭدىق سوعىس جۇرگىزۋگە كۇش جۇمساۋ
 كەرەك، "ئىراق، سونمەن بىرگە، جىندىلەرگە شاۋىل حاساۋ تاك-
 تىكاسىن ۇيرەنۋگە، زەڭبىرەكشى اسكەرلەر، گۇڭبىڭ قۇربلىستارىن
 كۇشەيتۋگە بارىنشا مان بەرۋ، "سويتىپ، جاۋدىڭ جۇيىدىاندارىن
 جانە قالالاردى كۆپتەپ تارتىپ الۋ كەرەك. قورعانىسى "السز
 بولپ وتىرعان بارلىق جۇيىدىاندار مەن قالالاردى "ۇزىلدى-
 كەسىلدى تارتىپ الۋ، ورتا دارەجەلى قورعانىسى بولپ وتىرعان
 "ارى جاعداي مۇمكىندىك بەرەتەن بارلىق جۇيىدىاندار مەن قالالاردى
 ورايى كەلگەندە تارتىپ الۋ، ال قورعانىسى بەرىك بولپ وتىرعان
 بارلىق جۇيىدىاندار مەن قالالاردى ۋاقىتشا قويا تۇرۇ كەرەك.
 جاۋدان قولما تۇسىرىلگەن بارلىق قارۋ-جاراقپەن جانە اسكەرلەر-
 دىڭ (ولنان سەگىز نەمەسە ونان توعىز بولەگىن قامتىعان اسكەرلەر
 جانە از ساندى تومەن دارەجەلى جۇڭگواندار) كۆپشىلىگىمەن
 "وزىمىزدى تولىقتىرۋىمىز كەرەك. كۆپىنەسە جاۋ ارمىياسى مەن
 گومىنداڭ رايوندارىنان تولىقتىرۇ، تەك "بىر بولەگىن عانا كۈنە

ازات رايونداردان تولقىتروۋ ئىيس، اسرەسە وڭتۇستىك شەپنەگى
اسكەرى بولمىدەر وسىلاي سىستەۋگە ئىيس. بارلىق جاڭا جانە كۈنە
ازات رايونداردا جەر گاگىسى باتىلدىقپەن جۇرگىزىلۋگە (بۇل —
ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىستا تۈزىمىلىك كۈرسەتىپ، بۇكىل مەملەكەت
بويىنشا جەڭسىكە جەتۋدىڭ ەڭ نەگىزگى شارتى)، ۇندىرسى وركەنە-
دەتىلۋگە، ۇنەمشىلىك قولىدانىلۋعا، اسكەرى ونەركاسىپ قۇرىلىسى
كۇشەتىلۋگە، بارلىق ئىس الدىڭى شەپتىڭ جەڭسى ۇشنى
بولۋعا ئىيس. تەڭ وسىلاي سىستەگەندە عانا، ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىستا
تۈزىمىلىك كۈرسەتىپ، بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭسىكە جەتۋگە
بولادى. شىنىندا وسىلاي سىستەسەك، ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىستا تۈزىم-
دىلىك كۈرسەتىپ، بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭسىكە جەتۋىمىز
سوزسىز.

(8) جوعارىداغلار ۇبىر جىلدىق سوعىستىڭ قورتىندىسى جانە
بۇدان بىلايى سوعىستىڭ باعىتى. كۈپشىلىكتىڭ ۇز مىندەتەرىن
ۇعىنىپ، ونى تىتەي دە اۋىتىقماستان تاياندىلىقپەن اتقارۋى
ۇشنى، جەر-جەردەگى باسشى جولىداستاردىڭ مۇنى ارىيادا
تۋانىن جوعارى، جەرگىلىكتى جەرلەردە دىۋىيدان جانە جۋانشۇدان
جوعارى ۇار دارەجەلى كادىرلارعا جەتكىزۋەلى ۇمىت ەتىلەدى.

ەسكەرتۋلەر

- ① وسى شىعارمادا ارىيامىزدىڭ دۇڭبىيدامى، رىيىدامى، شىعىسى
جىيىدامى جانلۇەلىك قارسى شايۋىلى دەپ دۇڭبىيى ەالىق ازاتتىق
ارىياسىنىڭ 1947-جىلى جازعى شايۋىلى ايتىلىپ وتىر. 5-ايدىڭ
13 كۈنىنەن باستاپ ارىيامىز دۇڭبىيدامى، رىيىدامى، شىعىسى

جىلىداى سوعىس مايداندارىدا *بىر ۋاقىتتىڭ وزىدە شاپۇل باستاپ،
 7-ايدىڭ بىرىنە دەيىن جاۋدىڭ 80 مىڭنان استام ادامىن جويىپ،
 40-ئاناس اۋداندىق قالانى قايتارىپ الدى دا، جاۋ ارمىياسىنىڭ
 دۇڭبىداى ازات رايوندارىمىزدى بولشەكتەۋ جوسپارىن بۇكىلدەي
 بىت-شىت ەتتى، جاۋ ارمىياسىن جۇڭچالڭ تەمىر جولى مەن بىپىڭ-
 لياۋنىڭ تەمىر جولى ارالىسىداى تار قويناۋعا ۇيلەپ، "تۇيىندى
 قورمانس جاساۋ، دەيتىگە كوشۋگە" ماجبۇر ەتتى، "سويىپ، دۇڭبىدىڭ
 جالپى جەدايس وزگەرتتى. وسى شەنارمادا ارمىيامىزدىڭ وڭتۇستىك
 سانسىمەگى، سولتۇستىك حىسانداى جانلۇەلىك قارسى شاپۇلى
 دەپ سانسى-جىمىي. شاندۇڭ حىنان حالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ
 1947-جىلى 3، 4، 5-ايلاردا سولتۇستىك حىنان مەن وڭتۇستىك
 سىشەنگى دانۇڭ-يۇجۇۋ تەمىر جولىنىڭ ەكى جاق جاعالاۋىدا
 ورسەيكەن شاپۇلى اينىلىپ وتىر. سولتۇستىك حىسانداى ارمىيامىز
 3-ايدىڭ 23-كۇنىنەن باستاپ شاپۇلعا "سويىپ، يانجىيدى، يىڭۇزدى،
 بۇياڭدى، مىڭچىۋدى ارت. ارتىنان العان سولڭ، سوعىستىڭ جەڭگىسى
 سولتۇستىككە قاراي ورستەتتى دە. 5 ايدىڭ 28-كۇنىسە دەيس
 چىنپار، خۇشيان، خۇاشيان، ناڭيىن قالالارى دا الپ، جۇدىڭ
 45 مىڭدان استام ادامىن جويىدى. وڭتۇستىك سانسىمەگى ارمىيامىز
 4-ايدىڭ 4-كۇنى شاپۇل قوزعاپ، 5-ايدىڭ 4-كۇنىسە دەيس
 جۇيۇ، شىپىچالڭ، يۇڭجى مياقتى 22 اۋداندىق قالامەن خۇاڭجى
 وتكەلدەرى بولعان يۇيىنكوۋ، فېڭلىڭدۇ سىياقتى ماڭىزدى ورسىداردى
 ارت-ارتىنان الپ، جاۋدىڭ 18 مىڭان استام ادامىن جويىدى.
 (۹) لايۇۋ شاپقاسى-خۇادۇڭ حالىق اراتتىق ارمىياسى شاندۇڭنىڭ
 لايۇۋ دەگەن جەرىدە (جىناسىڭ شەمس وڭتۇستىكسىدە) جۇرگىزگەن
 بۇدۇڭدىق سوعىس. 1947-جىلى 1-ايدىڭ سونڭىدا گومىنداڭ ارمىياسى
 وڭتۇستىك جەنە سولتۇستىك شەپەرگە "بولىنىپ، شاندۇڭ ازاب رايونى-
 مىرعا شاپۇل جاسادى. وڭتۇستىك شەپە گومىنداڭ ارمىياسى رەسەلىپ

قۇرىلغان 8 شىسىمەن *ۇش جولغا *بولسىنپ، يىغى، شۇخى وزەندەرىن
 جاعالاپ، سولتۇستىكىگى لىنىيىگە شابۇل جاسادى، سولتۇستىك شەپتە
 گومىنداڭ ارىياسى لى شيانجىۋۇ توبىنىڭ 3 جۇنى مىڭشۈي، زىچۋان،
 بوشان سىياقتى جەرلەردەن وڭتۇستىكىگە بەت الپ، لايۇۋ مەن شىتايدا
 ۇشتاسا وتىرىپ، جۇادۇڭ خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ نەگىزگى كوشمەن
 يىشان- مىڭشان رايونىدا شەشۈشى سوعىس جۇرگىزۈگە ۇرىندى، ارىيا-
 مەزىدىڭ *بىر بولەگى وڭتۇستىك شەپتەگى جاۋا توسقاۋىلىداپ سوقتى
 بەردى، ال نەگىزگى كۇشى سولتۇستىكىگە لايۇۋعا بارىپ لى شيانجىۋۇ
 نوسا جويىمپاز سوققى بەردى- ۇرىس 2- ايدىڭ 20- كۇنى باستالىپ،
 23- كۇنى نۇستەن كەيىن اياقتادى، جاۋدىڭ 60 مىڭنان استام ادامى
 جويىلدى، گومىنداڭنىڭ شۇيجوۋ تىنىشاندۇرۇ مەكەمەسى 2- تىنىشتا دۇرۇ
 رايونىنىڭ فۇسلىڭگۇانى لى شيانجىۋۇ تىرىدەي قولغا *تۇتىرىلدى،
 13 قالا قايتارىلىپ اللىدى.

⑧ نانسى- وڭتۇستىك شاندۇڭ شايفاسى- سانشى- حىسى- شادۇڭ-
 حىسار خالىق ازاتتىق ارىياسى 1947- جىلى 7- ايدا شاندۇڭ ولكەسىنىڭ
 نانسى- وڭتۇستىكىدەگى حىزى، يۇنچىڭ، جۇيىە، دىڭتاۋ، جىشالا،
 ساۋشيان وڭىرلەرىدە جۇرگىزگەن شايفاس- بۇل شايفاسا گومىنداڭ
 ارىياسىنىڭ ولكەرىندى- كەينىدى بولپ 4 شىمۋى مەن 9 جارىم لۇيى،
 جىنى 56 مىڭنان استام ادامى جويىلدى.

جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمياسىنىڭ شۋانىيىنى*

(1947 - جىل 10 - ئاي)

جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمياسى جياڭجىيە شىنىڭ شاپۇيلىن تاللىغانداغاننان كەيىن، ەندى قاۋىرت قارسى شاپۇيلىغا ۇقتى. وڭۇسىنىڭ شەپتە ارميامز چاڭجياڭ القايىنا قاراي شاپۇل جاسادى، سولتۇسىنىڭ شەپتە ارميامز جۇڭچاڭ، بىيىڭ - لياۋنىڭ تەمىر جولدارىن قاراي شاپۇل جاسادى. ارميامز جەتسكەن جەردە جاۋ

* بۇل — ماۋ زىدۇڭ جولدارى جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمياسىنىڭ زۇڭبۇي ۇشىن ازىرلەگەن ساياسي شۋانىيان. بۇل شۋانىياندا سول كەزدەگى ەل شىندەگى ساياسي جامدايىا تالداۋ جاسالدى، «جياڭجىيە شىنى جويىپ، بۇكىل جۇڭگونى ازات ەتۋ ۇرانى ەلغا قويىلدى، جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمياسىنىڭ، ياعنى جۇڭگو كۇڭچانداڭسىنىڭ 8 تارماقتى نەگىزگى ساياساتى جاريالاندى. بۇل شۋانىيان 1947 - جىلى 10 - ئاينىڭ 10 - كۈنى جاريالانىپ، «10 - وكتاىر شۋانىيانى» دەپ اتالدى. شۋانىيان سولتۇسىنىڭ شانئىدەگى جياشييان ۇدانىنىڭ شىنچۋانباۋ دەگەر جەرىدە ازىرلەندى.

چاپرىلا قاشتى، خالىقتىڭ فۋانىشتى ئۇنى كوككە كۈتەرىلدى،
جاۋ مەن ئېزىدنىڭ ارامىزداعى تۇتاس چايدا بۇدان ئېر جىل
بۇرىنغا قاراغاندا نەگىزگى چاقتان وزگەرىستەر بولدى.

ارمىيىمىزدىڭ سوعىس جۇرگىزۋەدىكى ماقساتى — جۇڭگو مەن
شەتەلدەرگە الدەنەشە رەت جارىيالاغان — جۇڭگو خالىقى مەن جۇڭخۇا
ۇلتىن ازات ەتۋ. ال بۇگىنگى كۈندە بۇكىل ەلىمىزدەكى خالىقتىڭ
كۈكەيتەستى ئالابىن جۈزەگە اسرۋ، شىكى سوعىسىڭ باس قىلە
مىستىسى خياڭ خىيەشنى جويۇ، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەت
ۇبىمداستىرۋ، سۈيتىپ، خالىق پەن ۇلتىن ازات ەتۋ سىندى خالىپ
ئىساناغا جەتۋ بولپ وتىر.

جۇڭگو خالىقى ئوزىنىڭ ازاتىسى مەن ۇلتىنق تاۋەلىسىزدىكى
جولىندا چاپون جيانگەرلىگىنە قارسى 8 جىل يويىنا ەرلىكپەن كوردەس
جۇرگىزدى. چاپونىا تىزە بۇككەننەن كەيىن، خالىق بەسىنىشلىكتى
كۈكسەدى، ال خياڭ جىيەشى خالىقتىڭ بەيىتتىلىك جولىنداعى
بارلىق تىرىششاڭدىقتارنا بۇزغىنىشلىق جاساپ، خالىقىنىڭ باسىپ
بۇرىن بولپ كۈرمەگەن شىكى سوعىس اپاتىن ئتوندىردى. سۈيتىپ،
بۇكىل ەلىمىزدىڭ 1* قاتنامداعى خالىقنىڭ ئىتتىپاقىسا وتىرىپ،
خياڭ جىيەشنى جويۇدان باسقا شىعار جولى قالمادى.

خياڭ جىيەشنىڭ قازىرگى شىكى سوعىس ساياساتى كەزدەپسوق
بولپ وتىرعان جوق، ول — خياڭ جىيەشنىڭ جانە ونىڭ كەرتارتىپا
توبىنىڭ خالىققا قارسى ئنەمى جۇرگىزىپ كەلگەن ساياساتتارىنىڭ
تابىيىي نايىجەسى. مىنگونىڭ 16 - جىلىنىڭ (1927 - جىلى) وزىندە -
اق، خياڭ خەشى جاقسىلىقتى ۇمتىپ، گوۋىنداڭ مەن گوڭچايداڭ -
نىڭ گىمىڭدىك وداعىنا وپاسىزدىق جاسادى، سۇن جۇڭشەننىڭ

گىيىگىدىكى سانمىنچۈيى مەن ئۇش ئىرى ساياساتىدا وپاسىزدىق جاسادى، سونان باستاپ دۇسايللىق ۇستەمدىگىن ورناتتى، جيان-گەرلىككە تىزە بۇكتى، 10 جىل شكى سوعىس جۇرگىزىپ، جاپون قاراقشىلارىنىڭ شاپقىنىشلىمىن تۇدۇردى. مىنگونىڭ 25-جىلى (1936-جىلى) شي-ان وقىعاسى ① كەزىندە، جۇڭگو گۇڭچانداڭلى جاماندىققا جاقىسلىق ىستەپ، جاڭ شۇەلىياڭ، ياڭ حۇچىڭ جياڭ-جۇندەرمەن كەلىسپ، جياڭ جىەشنى بوساتتىردى، جياڭ جىەشنىڭ ئاۋبە قىلىپ نۇزەلىپ، بىرىگىپ جاپون باسقىنىشلاردا قارسى تۇرۇش ۇمت ەتتى. ۇىراق جياڭ جىەشى ئاغى دا جاقىسلىقتى ۇمتىپ، جاپون قاراقشىلارىدا قارسى سوعىستا پاسسىپ بولدى، خالىقتى جانشاۋدا اكتىپ بولدى، گۇڭچانداڭغا قاتتى وشكىتى. الدىڭقى جىلى (1945-جىلى) جاپونىيا تىزە بۇككەندە، جۇڭگو خالىى جياڭ جىەشكە ئاغى ۇىر رەت كەڭىشلىك ەتپ، جياڭ جىەشنىڭ ۇزى قوزعاغان شكى سوعىستى توقتاتۇن، دەموكراتىيالىق ساباسى-دى جۇرگىزۇش، پارتىيا-توپتارمەن نىتماقتاسىپ، بەيىمت جولمەن مەملەكەت قۇرۇش ئالاپ ەتتى. ۇىراق سوزىنە وپا قىلمايتىن جياڭ جىەشى سوعىستى توقتاتۇ كەلىسمى جاسالغاننان، ساپاسى ۇاسىلى-جات كەڭەسنىڭ قارارلارى قابىلدانغاننان، 4 تارماقتى ۋادەسى ② جاريالانغاننان كەيىن، ىلە-شالا ونىڭ بارىنەن جالتارىپ الدى. خالىق جاعى ۇستى-ۇستىنە سابىرلىلىق ەتپ جول بەرىپ، بىرلىككە ۇمتىلسا دا، ۇىراق جياڭ جىەشى امەرىكا جيانگەرلىگىنىڭ جاردە-مىندە مەملەكەتتىڭ، ۇلتنىڭ قۇرىپ ىتۇنە قاراماي، خالىق قارسى نۇرىن بولىپ كورمەگەن، جالىپى بەتتىك شابۇل جاساۋعا بەل بايلادى. بىلىنر (1946-جىلى) 1 ايدا سوعىس توقتاتۇ كەلىسمى

جاريالانغاندىن قازىرگە دەيىن، جياڭ جىەشى 220 دان استام جىڭگۇي لۇپىن جانە ئېىر مىليونغا قايىۋ ادامى بار قۇراما اسكەرى بولمى- دەرىن ئىلگەرىندى- كەينىدى اتتانسقا كەلتىرىپ، جۇڭگو خالىقنىڭ فاندى سوعىستار جۇرگىزە وتىرىپ جاپون جيانگەرلىگىنىڭ قولىدىن تارتىپ العان ازات رايوندارىغا قاۋىرت شاپۇل جاسادى، شىنيانڭ، فۇشۇن، بىنشى، سىيىڭ، چاڭچۇن، يۇڭجى، چىڭدى، جىنيىڭ، چاڭجىياكوۋ، خۇايسىن، خىزى، لىنيى، يان-ان، يانتاي سىياقتى قالالار مەن ۇلان بايتاق اۋىل- قىستاق تاردى ئىلگەرىندى- كەينىدى جاۋلاپ الدى. جياڭ جىەشى ارىياسى قادامى جەتكەن خەرلەردىڭ بارسىدە ئىدال جاپون قاراقشىلارىنىڭ قىلىدىن سىتەپ، كىسى ئولت- رىپ، ئورت قويدى، اىەلدەردىڭ نامىسىنا ئىيدى، تالان- تاراجلىدى سىنەدى، ئۇش قۇرتۇ ساياساتىن جۇرگىزدى. بىلىنر 11- ايدا جياڭ جىەشى جالغان گومىن داخۇي شاقىردى، جالغان شىانفا جاريالادى. بىيل 3- ايدا جياڭ جىەشى گۇڭچانداڭنىڭ ۋاكىلدەرىن قۇپ خىسەر- دى. بىيل 7- ايدا جياڭ جىەشى خالىققا قارسى جاپپاي جۇمىلدىرۇ بۇيرىمىن ③ ئۇسىردى. بۇكىل ەلىمىزدىڭ جەر- جەرىندە ئىكى سوعىسقا قارسى تۇرۇ، اشارشلىققا قارسى تۇرۇ، امەرىكا جيانگەر- لىگىنىڭ شاپقىنىشلىغىنا قارسى تۇرۇ سىندى ادبەتتى خالىقتىق قوزعالىستارغا، جۇمىسشىلاردىڭ، دىحانداردىڭ، وقۇشلاردىڭ، قالا تۇرعىندارىنىڭ جانە ۇكىمەت قىزمەتكەرلەرى مەن اعارتۇشلاردىڭ ئومىر ئۇرۇ جولىنداى كۇرەستەرىنە جياڭ جىەشىنىڭ قاراتقان باعتى جانىشتاۋ، قولما الۋ جانە قىرعىنداۋ بولدى. جياڭ جىەشىنىڭ ەلىمىزدەگى از ۇلتتارغا قاراتقان باعتى زور جانزۇشىلىق جۇر. گىزۇ، وىراىداۋ. جانىشتاۋ بولدى، سىتەمەگەن جاماندىعى فالىمادى.

جياڭ جىيەشى بىيلەپ-تۈستەپ وتىرعان بارلىق رايونداردا قىانات-شىلىدىق كەڭ ئورسى الدى، شىپوندار وينا كەلگەننى سىتەدى، المان-سالىق اۋىرلادى، زات باعاسى ورلەدى، شارۋاشلىق كۈيزەلدى، كاسپ اتاۋلى توقىرادى، اسكەرلىككە الۋ، استىق جىناۋ كۈشەيدى، بارلىق جەر مۇڭ مەن زارعا تولدى، مۇنىڭ ئوزى بۈكىل ەلىمىزدەكى باس كۈپشلىك خالىقتى تىم اياناشتى جاعدايما ئۇسىردى. ال جياڭ جىيەشى باستاعان حىنرۇڭ گۇاۋولار، قىاناتشى-پارقور مانساپتىلار، تۇخاۋ-ليەشىندار وراسان زور ئايلق ئوپىتادى. بۇل بايلىقتىڭ بارى جياڭ جىيەشى سىياتىلاردىڭ دۇسايلىق بىلىكتەن پايدالانا وتىرىپ، اۋىر المان-سالىقتار سالۋ، مەملەكەت ەسەينەن جەكە ياسىنا پايدا كەلتىرۋ جولىمەن حىيالىغان. جياڭ جىيەشى دۇسايلىمىن ساقىتاپ قالۋ، شكى سوعىس جۇرگىزۋ ئۇشىن، مەملەكەت ۇقىمىن شەتەل جيانگەرلىگىنە ساتۋدان ئاينىسادى، امەرىكا ارىياسىمەن سوز بايلاسپ، ونى چىڭداۋ سىقىلدى جەرلەردە تۇرسىزدى، امەرىكادان اقىلىشلار الدىرىپ، ولاردى شكى سوعىسقا قولباسشىلىق سىتەۋگە جانە اسكەرلەرىن ئاربىيەلەۋگە قاتنىستىرىپ، ئوز باۋىرلاستارىن راقىمىمىزدىقپەن قىردى. شكى سوعىسقا قاچەتتى ايرىپىلاندى، ئانگەنى، مىلتىقتى، زەڭبىرەكتى، ۇق-دارسىنى امەرىكادان كۈپتەپ الدىردى. شكى سوعىس قاراجاتتارىن امەرىكا-دان كۈپتەپ قارىز الدى. جياڭ جىيەشى اسكەرى جىيدىلەردى ساتۋ، اۋە-تەڭىز قاتناس ۇقىمىن ساتۋ، قۇلىدىق سىياتىشداى ساۋدا شارتىن ④ جاساۋ سىياقتى يۇان شكايدىڭ وناندى ساۋدالاۋ قىلمىنان الدەنەشە ەسە اسپ تۇسەتىن اۋىر شارتتاردى امەرىكا حىيانگەر-لىگىنە العىس ايتۋدىڭ تارتۋى ەتتى. قورتىپ ايتقاندا، جياڭ

جىيەشىنىڭ 20 جىلدىق ۋىستەمدىكى وتاندى ساۋدا لايتىن، دۇسايلىق،
 ھالىققا قارسى ۋىستەمدىك بولدى. بۇگىنكى كۈنگە كەلگەندە،
 ھىلمىزدەگى باسىم كۆپشىلىك ھالىق، ۋىگتۇستىك - سولتۇستىك
 دەپ جەرگە ايرىلماي، كارى - جاس دەپ جاسقا ايرىلماي، ۇبارى
 دە جياڭ جىيەشىنىڭ شەكتەن اسقان قىلمىسىن تاندى، ارميامىزدىڭ
 تەز ارادا قارسى شابۇلىغا ۇتىپ، جياڭ جىيەشىنى جويىپ، بۇكىل
 جۇڭگونى ازات ەتۈىن كوكسەپ وتىر.

ارميامىز - جۇڭگو ھالىقىنىڭ ارمىياسى، بارلىق سىنە جۇڭگو
 ھالىقىنىڭ براداسىن ۇز يراداسى ەتەدى. ارميامىزدىڭ ساياساتى
 جۇڭگو ھالىقىنىڭ كوكەيتەستى تالاپتارىنا ۋاكىلىدىك ەتەدى، ونىڭ
 باسىنلارى مىسالار:

(1) حۇمىشىلار، دىيخانداز، اسكەرلەر، زىيالىلار، ساۋدا - ونەر -
 كاسىشىلەر سىقىلدى بارلىق ەزىلگەن تاپتاردى، ھالىقتىق ۇيىمدار -
 دى. دەموكراتىيالىق پارتىيا - توپتاردى، از ۇلتتاردى، جەر - ھەردەگى
 حۋاچياۋلاردى جانە باسقادا وتانىشىلداردى بىرلەستىرە وتىرىپ،
 ۇلتتىق بىرلىكسەپ ۇيىمداستىرىپ، جياڭ جىيەشىنىڭ دۇسايلىق
 ۇكىمەتىن جويىپ، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەت قۇرۇ.

(2) جياڭ جىيەشى باستاغان شىكى سوعىس قىلمىستىلارنى قولما
 الۇ، سوتتاۋ جانە جازالاۋ.

(3) جياڭ جىيەشى ۋىستەمدىگىنىڭ دۇسايلىق ۇتۇزىمىن كۇشەنەن
 فالدىرۇ، ھالىق دەموكراتىياسى ۇتۇزىمىن سىكە اسىرۇ، ھالىقتىڭ
 ۇسوز، باسپا ۇسوز، جىين اشۇ، ۇيىمدارغا ۇيسىۋ بوستاندىقتارىن
 قاماماسىز ەتۇ.

(4) جياڭ جىيەشى ۋىستەمدىگىنىڭ ۇتىرىپ - شىرىگەن نۇرىمدەرسىن

كۈشنىن قالدېرۇ، قىياناتشى- پاراقور ماناسپىنلاردى الاستاۋ، پاك ساياسي ورناتۇ.

(5) تورت ۇلكەن سەميانىڭ - جياڭ جىيەشنىڭ، سۇڭ زىۋىنىڭ، كۇڭ شياڭشىدىڭ، اعايندى چىن گوفۇ مەن چىن لىفۇدىڭ، تاى پاسقادا باستى سوعسى قىلمىنلارنىڭ مال- مۈلكىنەرىن مۇسا- دىرالاۋ، گۋانلياۋ كاپىتالدى مۇسادىرالاۋ، ۇلتىق ونەركاسىپ پەن ساۋدانى دامىنۇ، جۇمىشى- قىزمەتكەرلەردىڭ تۇرمىسى كۈيىن جاقسارنۇ، اپانقا ۇشراغاندار مەن كەدەيلەردى قۇنقارۇ.

(6) قەۋەلدىق قاناۋ تۇزىمىن كۈشنىن قالدېرىپ، جەر مەڭۈشە- سىڭ وزىندە جەر بولسىن دەگەن تۇزىمدى سىكە اسىرۇ.

(7) جۇڭگوداعى از ۇلتلاردا تەڭدىك، اپتونوميا ۇقىمى بولۇس مويىنداۋ.

(8) جياڭ جىيەشى دۇسايلق ۇكىمەتنىڭ وتاندى ساۋدالاۋداعى بارلىق ۋايجياۋلىق قانناسىن تانىماۋ، بارلىق وتاندى ساۋدالاۋ شارتتارىن كۈشنىن قالدېرۇ، شىكى سوعسى كەزىندە جياڭ جىيەشى العان بارلىق سىرتقى قارىزداردى تانىماۋ. امەرىكا ۇكىمەتنىڭ جۇڭگونىڭ تاۋەلسىزدىگىنە حاۋىپ توتىدىرىپ وتىرعان جۇڭگوداعى اسكەرلەرىن شەكىندىرىپ اكەتۈىن تالاپ ەتۇ، قالسايدى دا ۇير شەتەلدىڭ جياڭ جىيەشنىڭ شىكى سوعسى جۇرگىزۋىنە كومەكتەسۋىنە جانە جاپون شاپقىنشى كۈشتەرىن قايتا تىرىلدىرۋىنە قارسى تۇرۇ. شەتەلدەر مەن تەڭدىك، ۇزارا پايدا جەمىزۇ نەگىزىندەگى ساۋدا، دوستىق شارتتارىن جاساۋ. دۇنيە جۇزىندەگى ۇىزدى وزدەرىمەن تەڭ كۆرەتىن بارلىق ۇلتتارمەن بىرلەسە وتىرىپ، بىرگە كۆردەس جۇرگىزۇ.

جوعارىدا ايتىلغاندار ارىيامىزدىڭ نەگىزگى ساياساتتارى. ارىيا-
مىز بارىپ جەتكەن جەرلەردە بۇل ساياساتتاردى دەرەۋ سىكە اسرىپ
ونىرادى. بۇل ساياساتتار بۇكىل ەلىمىزدەگى حالقتىڭ 90 پىرا-
سەنتتەن استامىنىڭ تالابىنا ساي كەلەدى.

ارىيامىز جياڭ جىيەشى تاراپتاعى ادامداردىڭ بارىن بىردەي
شەتكە قاقپايدى، قايتا ولارغا پارىقتى مامىلە جاساۋ باعىتىن
قولدانادى. اتاپ ايتقاندا، باس قىلمىستىلار سوزسىز جازالانادى،
زورلىقپەن ەلەسۋشىلەر قۇزاستىرىلمايدى، ەگبەك سىڭىرگەندەر
سىلانادى. قىلمىسى شەكتەن اسقان ىشكى سوعىس باس قىلمىسىنى
جياڭ جىيەشىنى جانە وعان باتىل كۈمەكتەسىپ قىلمىس سىنەگەن،
حالىققا زۇلىمدىق كۆرسەتكەن، قالىڭ خالىق قىلمىستى دەپ تانىغان
سوعىس قىلمىستىلارىن جەردىڭ تۋىنە كەتسە دە ارىيامىز قويماي
تاۋىپ، زاڭ بويىنشا جازالايدى. ارىيامىز جياڭ جىيەشى ارىياسىڭ
بارلىق جۇڭگواندارى مەن اسكەرلەرىنە، جياڭ جىيەشى ۇكىمەتىنىڭ
ئاماسپىنلارغا، جياڭ جىيەشى پارتىياسىنىڭ مۇشەلەرىنە سونى ەسكەر-
تەدى: بەيگۇنا حالقتىڭ تازا قاننى ئوكىپەگەندەرىنىڭ سوعىس
قىلمىستىلارىنىڭ سوڭىنا ەرسىپ وزدەرىڭىدى بىلەپ الماڭدار.
بۇزاقىلىق سىنەگەندەر قىلمىس سىنەۋدەن دەرەۋ قىلىپ، تاۋبە قىلىپ
تۈزەلەتىن بولسا، جياڭ جىيەشىدەن قول ۇزسا، ولاردىڭ قىزمەت
كۆرسەتىپ كۇناسىن اقساۋىنا جول بەرىلەدى. ارىيامىز جياڭ جىيەشى
ارىياسىنىڭ قارۋىن تاستاعان جۇڭگواندارى مەن اسكەرلەرىنىڭ
بىردە - بىرىن ولتىرمەيدى، قورلامايدى، قالىمىسى كەلگەندەردى
قابىلدايدى، كەتكىسى كەلگەندەردى شىعارىپ سالادى. كۈتەرلىس
جاساپ ارىيامىزغا قوسىلغان جياڭ جىيەشى اسكەرى بولىمدەرىنە

جانە اشكەرە نەمەسە جاسىرىن تۇردە ارىيامىز "ۇشىن قىزمەت ئىستەگەن ادامدارغا سىلىق بەردى.

جياڭ جىەشنى بۇرىنراق جويىپ، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەت قۇرۇ "ۇشىن، "بىز بۇكىل ەلىمىزدەگى "ار سالادامى باۋىرلاستاردى ارىيامىز بارىپ جەتكەن جەرلەردە بىزبەن بەلسەنە ئىستەس بولپ، كەرتارتىپا كۇشتەردى الاستاپ، دەموكراتىيالىق "تارتىپ ورنانۇعا، ال ارىيامىز بارىپ جەتپەگەن جەرلەردە، وزدىگىنەن قولنا قارۋ الپ، اسكەرلىككە الۇعا قارسى شىمۇدى، استىق حىياۋعا قارسى تۇرۇدى، ەگىستىك جەرلەردى "بولۇدى، قارىزداردى كۇشنىەن قالدىرۇدى جۇزەگە اسىرىپ، جاۋدىڭ حارىفە شاقىرىسان پايدالانىپ پارتىزاندىق سوعىستى ورىستەتۇگە شاقىرامىز.

جياڭ جىەشنى بۇرىنراق جويىپ، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەت قۇرۇ "ۇشىن، "بىز ازات رايوندارداغى خالىقنى ەەر گايگىسى دايەكتى جۇرگىزۇگە، دەموكراتىيالىق نەگىزدى نىعايتۇعا، "وندىرىستى وركەندەتۇگە، ۇنەمشىلىدىك قولدانۇعا، خالىقتىق قارۋلى كۇشتەردى كۇشەيتۇگە، جاۋدىڭ قالدىق جۇيىدىلدارىن جويۇعا، الدىڭى شەپتەگى سوعىسقا جاردەمدەسۇگە شاقىرامىز.

ارىيامىزداعى بۇكىل جىخۇيىۋان، جاۋنىگەر جولداستار! "بىز قازىر ەلىمىزدىڭ گىمىڭدىك تارىخىندا ەڭ ماڭىزدى، ەڭ داڭقىتى مىندەتتى ۇستىمىزگە الپ وتىرمىز، "بىز بەلسەنە تىرىسشاڭدىق كورسەتپ، "وز مىندەتىمىزدى ورىنداۋعا "تىسىپىز. "بىزدىڭ ۇلى وتانىمىزدىڭ فاي كۇنى قاراڭىلىقتان جارقىقا شىعاتىندى، "بىزدىڭ سۇيىكتى باۋىرلاسانىمىزدىڭ فاي كۇنى ادامشا "ومىر سۇرەتىندىگى، "وزىڭ تىلەگى بويىنشا "وز ۇكىمەتىن تاڭداپ الاتىندى "بىزدىڭ

تىرىشاڭدىمىز ارقىلى بەلگىلەنەدى. بۇكىل ارىيامىزداعى جۇنگۇاندار مەن جاۋىنگەرلەر اسكەرى ونەرىن جەتلىدىرىپ، "سوز- سىز جەڭىپ شىعۇغا بولاتىن سوعىستار بارىسىندا ەرلىكپەن العا- باسا وتىرىپ، جاۋ اتاۋلىنى باقىل، جەرىنە جەتە، تىپ- تىپىل، تۈگەلدەي جويۋى كەرەك. سانالىمىن "وسىرىپ، "بارى دە جاۋدى جويۋ، حالقتى وياتۋ ونەرلەرىن ۇيرەنۋى، بۇقارامەن تىسىز تىتماقتاسىپ، جاڭا رايونداردى تەز ارادا نىسايىمان رايوندار ەتىپ قۇرىپ شىعۇى كەرەك. تارتىپتىلىكتى كۈشەيتۋى، بۇيرىقتى تاباندىلىقپەن اتقارۋى، ساياساتتى اتقارۋى، تۇلىكەن "نارتىپ پەن 8 ساقىقتى اتقارۋى، ارىيا مەن حالق بىرلىگى، ارىيا مەن ۇكىمەت بىرلىگى، جۇنگۇاندار مەن اسكەرلەر بىرلىگى، بۇكىل ارىيا بىرلىگىن قامتاماسىز ەتۋى "تىسى، "نارتىپتى بۇزۋ قۇلىسى- نارسىڭ قاندايسىڭ بولسا دا "ومىر سۇرۋىنە جول بەرمەۋى كەرەك. بۇكىل ارىيامىزداعى جۇنگۇاندار مەن جاۋىنگەرلەر "وزىمىردىڭ ۇلى حالق ازاسىق ارىياسى ەكەندىگىمىزدى، ۇلى جۇڭگو گۇڭچانداڭى باسشىلىق ەتىپ وتىرعان قوسىن ەكەندىگىمىزدى "ارفاشان ەسىمىزدە مىقتى ساقتاۋىمىز كەرەك. "بىز پارتىيانىڭ نۇسقاۋىن ۇيەمى باسشىلىققا الىپ وتىراتىن بولساق، "سوز جوق، جەڭىسكە جەتەمىز.

جياڭ جىيەشنى جويمايىق!

جاڭا جۇڭگو جاساسىن!

ەسكەرتۈلەر

① ۋىسى تاڭدامالى شىعارمالاردىڭ 1 - تومىندامى «جىياڭ جىيەشنىڭ مالىمىدەمەسى جونىدە مالىمىدەمە» نىڭ ② ەسكەرتۈنە قاراڭىز.

② «4 تارماقنى ۋادە» دەپ جىياڭ جىيەشنىڭ 1946 - جىلى ساياسى ماسلىھات كەڭەسى اشلىغاندا خالىقتىڭ بوستاندىغىن قاتناماسىز ەتۇ، پارتىيا - توپتاردىڭ زاڭدى ورتىن قاتناماسىز ەتۇ، جالپىغا بىردەي سايلاۋ وتكىرۋ خاىە ساياسى قىلمىستىلاردى بوساتۇ جونىدە جارىيالاىان ۋادەسى ايتىلىپ وتىر.

③ 1947 جىلى 7 ايدىڭ 4 كۇنى گومىنداڭ كەرنارتىيا وكىمەسى جىياڭ جىيەشنىڭ «مەملەكەتتىك جاپپاي جۇملىدىرۇ ۋىسىسى» ن قانلىدادى، وىنىڭ نىسبە «گۇڭچانداڭ باندىلارنىڭ بۇلىگىن باسۇ تۇرالى تىپپاي جۇملىدىرۇ بۇيرىعى» دەينىنىن ەتۇسىردى. ۋىسى جۇزىتىدە، جىياڭ جىيەشنىڭ قانگىمىڭدىك مىشكى سوعىستىق جاپپاي جۇملىدىرۇى الدەفاشار خۇرگىز - بلىگەن بولانىسن. بۇل كەزدە جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمىياسى بۇكىل ەل كولەمىدە شاپۇلغا كوۋشە باستاعان ەدى. جىياڭ جىيەشنىڭ ۋىزى دە ۋستەمدىگىنىڭ «اۋىر داعدارىس» قا تاپ بولغاندىغىن موپىسداىان ەدى. بۇل «جاپپاي جۇملىدىرۇ بۇيرىعى» جىياڭ جىيەشنىڭ ۋىلىم الدىسداىى جاتتالاسىن مانا كورسەتەدى.

④ «قۇلدىق سىپاتىنداىى ساۋدا شارتى» دەپ 1946 - جىلى 11 - ايدىڭ 4 - كۇنى جىياڭ جىيەشى ۋكىمەتى مەن امەرىكا ۋكىمەتى جاساسقان، جۇڭگونىڭ جۇجۋاننى ساۋدالايتىن «جۇڭگو - امەرىكا دوستىق، ساۋدا جانە تەڭىز قاتناس شارنى» ايتىلىپ وتىر. ۋىسى تومداىى «جۇڭگو گىمىگە - سىڭ خاڭا ورلەۋىن قارسى الايىق» نىڭ ⑤ ەسكەرتۈنەن پايدالاسىڭىز.

جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمىياسى زۇڭبۇنىڭ 3 ۇلكەن ءتارتىپ پەن 8 ساقىتقىتى قايتا جارىيالاۋ جونىندەگى شۇنلىكى

(1947 - جىلى 10 - ايدىڭ 10 - كۇنى)

(1) ارىمانىزدا 3 ۇلكەن ءتارتىپ پەن 8 ساقىتىنى كوپ جىلدىن بەرى جۇرگىزىلىپ كەلدى^①، جەر - جەردەگى ءارقايسى اسكەرى بولىمدەردە ونىڭ مازمۇنىنىدا ازداغان ايرماشلىق بولىپ كەلدى. قازىر ءبىرتۇتاس بەلگىلەنىپ، قايتا جارىيالاىپ وتىر. وسىنى ولشەم ەتە وتىرىپ، تارىيەنى تەرەڭ جۇرگىزىڭىزدەر، قاتاڭ اتقارىڭىزدار. بۇدان باسقا كوڭىل بولۇگە ءىستى نىستەر جونىندە جەر - جەردەگى اسكەرى بولىمدەردىڭ ەڭ جوعارى باسشىلارنىڭ ناقتى احۋالعا ساي بىرنەشە تارماق بەلگىلەپ، بۇيرىق بويىنشا جۇرگىزۋىنە بولادى.

(2) 3 ۇلكەن ءتارتىپ تومەندەگىشە:

(1) بارلىق ارەكەتتە قولباسشلىققا باعىنۇ: (2) بۇقارانىڭ يىنە - ساباق ءجىبىن الماۋ؛ (3) بارلىق ولجانى قازىعا تاپسىرۇ.

(3) 8 ساقىتقى تومەندەگىشە:

- (1) سوزدە سپايى بولۇ: (2) ساۋدا - ساتىقتا *ادىل بولۇ;
- (3) قارىز العان نارسەلەردى قايتارۇ; (4) *بۇلدېرىپ العان نارسەلەردى تولەۇ;
- (5) ادامدى ۇرماۋ جانە ياناتماۋ;
- (6) ەگىنگە زيان جەتكىزبەۇ; (7) ايدەلدەرگە قىرىنداۋ;
- (8) تۇتقىنداردى جابىرلەمەۇ.

ەسكەرتىۋ

① 3 ۈلگەن *تارتىپ يەن 8 ساقىتقى - ماۋ زىددۇڭ جولداس ەكشى شىكى گىمىگىدىك سوعىس بارىسىدا جۇڭگو جۇمىشى دىحان قىرىل ارمىياسى *ۇشىن جاساعان *تارتىپ. بۇل تارتىپنەر قىزىل ارمىياسى سپايى قىزمەتسىڭ باسنى مازمۇنى بولسپ. خالىقتىق ارمىياسى قۇرىلىسىدا، ارمىيانىڭ شىكى قارىم قاتناستىن دۇرىس شەشۋدە، خالىق نۇقاراسىمەن شىماقتاسۇدا جانە خالىقتىق ارمىيانىڭ تۇتقىندار جوسىدەگى دۇرىس ساياساتىن بەلگىلەۋدە ۇلى رول اتقاردى. ماۋ زىددۇڭ جولداس قىزىل ارمىيا العاش قۇرىلغار كەزدىڭ وزىندە - اق، اسكەرى بولىمدەر - دەن بۇقاراعا مامىلە جاساۋدا سوزدە سپايى بولۇدى، ساۋدا - ساتىقتا *ادىل بولۇدى، سايسگە ادام ۇستاماۋدى، ادامدى ۇرماۋدى، ادامدى ياناتماۋدى تالاپ ەتكەن بولاتىن. 1928 - جىلى كوكتەمدە، جۇمىشى - دىحان قىزىل ارمىياسى جىڭگاڭشاندامى كەزدە، ماۋ زىددۇڭ جولداس 3 *تارتىپتى بەلگىلەدى: *بىرىنشى، ارەكەتتە قولباسشىلىققا باعىنىۋ؛ ەكىنشى، جۇمىشلار مەن دىحانداردىڭ تىتەي دە نارسەسىن الساۋ؛ *ۇشىنشى، تۇجاۋلارغا قارسى كۇرەستە تۇسكەن نارسەلەردى قازىما ناپىرۋ. 1928 - جىلى جازدا 6 ساقىتقى ورتاعا قويدى: (1) پايدالانىلغار مىك ناقتابىلارمىن ورنىنا قويۇ، (2) توسەنىشى *ۇشىن پايدالانىلغار

شۈپتەردى باۋلاپ جېنىپ كەتۋ، 3 سوزدە سىپايى بولۇ، 4 ساۋدا -
 ساتىقتا *ادىل بولۇ، 5 قارىز العان نارسەلەردى قايتارۇ، 6 *بۇلدىرىپ
 العان نارسەلەردى تولۇ، 1929 - جىلدىن كەيىن، ماۋزىدۇلۇڭ جولداس
 ئامى دا 3 ۇلكەن تارتىپتەگى «جۇمىسسىلار مەن دىيىپانداردىڭ تىپتەي دە
 نارسەسىن الماۋ» دەگەندى «بۇقاراسلىق يىنە - ساباق *جېسىن الماۋ» دەپ
 وزگەرتتى؛ «تۇخاۋلارغا قارسى كۈرەستە تۈسكەن نارسەلەردى قازىماھا
 ئاپسىرۇ» دەگەندى «توپتالغان سومانى قازىماھا ئاپسىرۇ» دەپ
 وزگەرتتى، كەيىن كەلە ونى ئامى دا «بارلىق ولجىنى قازىماھا ئاپسىرۇ»
 دەپ وزگەرتتى. 6 ساقىتقىقا «اىەلدەر بار جەردە سۇغا تۈسپەۋ» جانە
 «تۇتقىنداردىڭ جانقالناسىن تىستىپەۋ» دەگەن ەكسى مازمۇن قوسىنى،
 3 ۇلكەن *نارتىپ يەن 8 ساقىق وسىلاي جارىققا شىقتى.

قازىرگى جامعاى جانە ءبىزدىڭ مىندەتىمىز*

(1947-جىلى 12-ايدىڭ 25-كۈنى)

1

حۇڭگو خالقىنىڭ گىمىنىڭدىكى سوعىسى قازىر بۇرىلىس كەزەڭگە جەتتى. ياعنى جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارىياسى امەرىكانىڭ يىتارشىسى جياڭ جىەشنىڭ بىرنەشە مىليون ادامى بار كەرتارتىپا ارىياسىنىڭ

* بۇل — ماۋزىدۇڭ جولداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭنىڭ 1947-جىلى

12-ايدىڭ 25-كۈنىنەن 28-كۈنىنە دەيىن سولتۇستىك شانشىدەڭ

مىجى اۋدانىندامى ياڭجياگوۋ قىستاعىندا شاقىرعان ماجىلىسىندە

جاسامان بايانداما. بۇل جولعى ماجىلىسكە سول كەزدە كەلە الاتىن

جۇڭياڭ ۋىيۋاندار مەن خوۋبۇ جۇڭياڭ ۋىيۋاندار قاتناشقاننان سىرت،

شانىي-گانسۇ-نىڭشيا شەگارا رايونىندامى جانە سانىي-سۈيۋان

شەگارا رايونىندامى جاۋاپتى جولداسلاردا قاتناستى. بۇل جولعى

ماجىلىستە ماۋزىدۇڭ جولداسنىڭ وسى بايانداماسى مەن ول جازعان

«قازىرگى خالىقارالىق جامعاى جونىندە بىرنەشە مولىەر» (وسى

تومنىڭ 123-بەتىنە قاراڭىز) ئالقلاندى جانە قابىلداندى. ماۋزىدۇڭ

جولداسنىڭ بايانداماسى جونىندە «ماجىلىستىڭ قارارىندا سىلاي دەپ

شاۋبۇلىن توپتاردى جانە ۋىزى شاۋبۇلىغا كۈشتى. ۋىسى جولىمى
سوعىستىڭ 1946 - جىلى 7 - ايدان 1947 - جىلى 6 - ايعا دەيىنگى
بىرىنشى جىلىنىڭ ۋىزىندە - اق خالىق ازاتتىق ارمىياسى بىرنەشە
سوعىس مايداندارىندا جياڭ جىيەشنىڭ شاۋبۇلىن توپتارپ، ۋىنى
قورغانس جاعدايىنا تۇسۇگە ۋماجبۇر ەتتى. ال سوعىستىڭ ەكىنشى
جىلىنىڭ بىرىنشى ماۋسىمىان باستاپ، ياعنى 1947 - جىلى 7 - ايدان
9 - ايعا دەيىنگى ارالقتا، خالىق ازاتتىق ارمىياسى بۇكىل مەملەكەت
كۈلەمىندىك شاۋبۇلىغا ۋوتتى، جياڭ جىيەشنىڭ سوعىستى ازات
رايوندارغا فاراي ۋزىدىكىز بەتتەتۇ، ازات رايونداردى ۋىرحولانا
قۇرتۇغا ۋرۇنۇسىندى قانگىمىڭدىك جوسپارىن بۇزىپ ئاستادى. فازىر
سوعىس نەگىزىنەن ازات رايونداردا جۇرگىزىلىپ جاتقان جوق،
فايتا گومىنداڭ بىلەپ توسەپ وتىرعان رايونداردا جۇرگىزىلىپ
جائىر، خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ نەگىزگى كۈشى سوعىسا وتىرىپ
گومىنداڭ بىلەپ - توسەپ وتىرعان رايوندارغا بارىپ ەتتى^①.

كۈرسەتلىدى: «بۇل بايانداما - جياڭ جىيەشى كەرىنارپ بىلەپ -

نوسىنەۋىشى توبىن جويىپ، جاڭا دەموكراتىخالىق جۇڭگو قۇرۇدىڭ
تۇتاس داۋىرىمدەگى ساياسى، اسكەرى، ئقتىسادى جاقئاردامى
گاڭپىڭ سىياتىنى جۇجات. بۇكىل پارتىيا مەن بۇكىل ارمىيا بۇل
جۇجاتى 1947 - جىلى 10 - ۋكتابىر مەرەكەسىنىڭ جۇجاتئارىنا
(1947 - جىلى 10 - ايدىڭ 10 - كۈنى جاريالانغان «جۇڭگو خالىق
ازاتتىق ارمىياسىنىڭ شۇئيانى»، «جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ
ۋراندارى»، «3 ۋلكەن ۋنارتىپ يەن 8 ساقىتقىسى فايتا جاريالاۋ
خوسىدەگى شۇبلىڭ»، «جۇڭگو جەر زاڭى داڭاڭى» ەنە «جۇڭگۇلۇڭ
جۇڭگاسىڭ جۇڭگو جەر زاڭى داڭاڭىن جاريالاۋ جونسىدەگى فارارى»
ابىتىپ وتىر) بايلانستىرا وتىرىپ تەرەڭ تارىپىە جۇرگىزۇگە ەنە

جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسى جۇڭگو توپىراعىندا امەرىكا جىيانگەر-لىگى جانە ونىڭ يىتارشىسى جىيانگ جىيەشى باندىلارنىڭ فانگىمىڭدىك تەكەرشىگىن بۇرىپ، ونى كۆپرەۋ جولىنا «تۇسىردى دە، ئۆزىنىڭ گىمىڭدىك تەكەرشىگىن ئىلگەرى باستىرىپ، جەڭگىس جولىنا «تۇسىر-دى. بۇل تارىخىي بۇرىلىس كەزەڭ بولدى. بۇل جىيانگ جىيەشىنىڭ 20 جىلدىق فانگىمىڭدىك ۇستەمدىگى وسۇدەن وشۇگە بەت العان بۇرىلىس كەزەڭ بولدى. بۇل جىيانگەرلىكنىڭ جۇڭگوداعى 100 جىل-دان استام ۋاقىتتان بەرگى ۇستەمدىگى وسۇدەن وشۇگە بەت العان نۇرىلىس كەزەڭ بولدى. مۇنىڭ «وزى ۇلى وقىعا. بۇل وقىعانىڭ ۇلىلىق سىپاتى الۋىنىڭ سەبەبى، بۇل وقىعا 475 مىليون خالىق بار مەملەكەتتە تۇلىپ وتىر، بۇل وقىعا تۇلىسىمەن اق، «سوز جوق. بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭگىسكە قاراي بەت الادى. بۇل وقىعانىڭ ۇلىلىق سىپاتى الۋىنىڭ تاغى «ىر سەبەبى، بۇل وقىعا دۇنيەنىڭ شەيىسىندا تۇلىدى، مۇندا جىيىنى «بىر مىليارتتان اسنام ادام

«اماللىاننا ونى بۇلجىتىپاي سىكە اسىرۇعا «تىس. جەر-جەر سىكە اسىرىپ وتىرعان ساياساتتاردا مەڭەر باياندامادا كۆرسەتىلگەر پىرىن-سىپىتىرگە ۇيلەسىمىز جەرلەر بولسا، ونى دەرەۋ تۈزەتۋ «تىس.» بۇل جولى «ماجىلىستىڭ باسقا دا مىساداي ماڭىزدى شەشىمدەرى بولدى؛ (1) جۇڭگو خالىقنىڭ گىمىڭدىك سوعىسىن ۇزدىكىسز دامىتىپ، تولىق جەڭگىسكە جەتكىزۋگە كۈش سالۋ «تىس، جاۋدىڭ جاعدايدى ۋاقىتشا باسەڭدەتىپ، «وزىن وڭاپ الۋ «ناسلى (بەيىتتىلىك كەلىسوزى) ارقىسى دەم الپ-رەتتەلۋگە ۋاقىت تاۋىپ، ونان سولڭ خالىققا تاغى شىبۇىل جاساۋسا جول بەرمەۋ «تىس. (2) گىمىڭدىك ورتالىق ۇكىمەت ۇيىمداستىرۋ مەزگىلى قازىر «الى يىسىپ جەمكەر حوق، نۇل ماسەلىنى ارىماىز بۇدان دا زور جەڭگىسكە جەمكەسەر كەيىن

(ادامزاتنىڭ جارىنىسى) جيانگەزلىكتىڭ ەزگىسىنە ۇشراپ وتىر.
جۇڭگو ھالقىنىڭ ازاتتىق سوعىسىنىڭ قورعانىستان شاپۇلىغا كوشۇى
وسى ەزىلگەن ۇلتتاردى شاتتاندىرماي - جىگەرلەندىرمەي قويمايدى.
سونىمەن قاتار، بۇل ەۋروپا مەن امەرىكا قۇرلىمىنداعى ەلدەردىڭ
كۈرەس جۇرگىزىپ جاتقان ەزىلگەن ھالقىنادا جاردەم بولىپ
تاپىلادى.

2

جياڭ جىيەشى فانگىمىڭدىك سوعىس قوزعاغان كۈننەن باستاپ -
اق، ۇبىز: جياڭ جىيەشىنى ھەڭۋگە ۇيىستى عانا مەسپىز، ۇتىپتى
ونى جەڭگە الامزدا، دەگەن بولاتىنبىز. ۇبىز جياڭ جىيەشىنى جەڭۋگە
ۇيىسىپىز، ويتكەنى جياڭ جىيەشى قوزعاغان سوعىس - امەرىكا
جيانگەزلىكى قولباسشلىق ەتكەن، جۇڭگونىڭ ۇلتتىق تاۋەلسىزدىگىنە

ويلاستىرۋ كەرەك، شيانغا جاريالاۋ ۇتىپتى بولاشاقتىڭ ماسەلىسى.
ۇماجىسى، سونىمەن بىرگە، پارتيا شىمدەگى سول كەزدەگى چىڭشياڭ
ماسەلىسى، سونداي - اق جەر گايگىسى مەن بۇقارالىق قوزعالمى -
تاردامى بىرنەشە ناقىتى ساياسات ماسەلىسىن ەگجەي - تەگجەيلى
تالقىلادى. ئالقىنىڭ ناتىجەسىن كەيىن ماۋ زېدۇڭ چولداى «پارتىيانىڭ
قازىرگى ساياساتىندامى بىرنەشە ماڭسىزدى ماسەلە نۇزالى» (وسى
تومنىڭ 279 - ەتەنە قاراڭىز) دەگەن شىعارماسىا ەنگىزدى. وسى شە -
ھارمىدان باستاپ 1948 - جىلى 3 - ايدىڭ 20 - كۈنى جازىلغان «ھاعداي
نۇزالى نۇڭباۋ» ەا دەيىنگى شىعارمالاردىڭ بارلىعى سولۇستىك
شامبىدىڭ مېچى اۋدانىندامى ياڭجياگوۋ قىستاعىندا ھارىلدى.

جانە جۇڭگو خالقىنىڭ ازاتتىعىنا قارسى فانگمىڭدىك سوعىس، جۇڭگو خالقىنىڭ مىندەتى دۇنيە جۇزىلىك ەكىنشى سوعىس اياقتا-
 ھاندن، جاپون جيانگەرلىگى جويىلعاننان كەيىن، ساياسي جاقتا،
 ئىقتىسات جاقتا، مادەنيەت جاقتا جاڭا دەموكراتىيالىق گايگىنى
 ورسىداۋ، مەملەكەتتىڭ تۇتاستىمى مەن تاۋەلسىزدىگىن جۈزەگە
 اسرۇ، اۋىل شارۋاشلىقتى ەلدى ونەركاسىپتى ەلگە اينالىدىرۇ
 ەدى. ءىراي ءدال وسى كەزدە، فاشىزمگە قارسى دۇنيە جۇزىلىك
 ەكىنشى سوعىس جەڭسپەن اياقتاعاننان كەيىن، امەريكا جيانگەر-
 لىگى جانە ونىڭ ءار ەلدەگى يتارشىلارى گەرمانيا مەن جاپون
 جيانگەرلىگىنىڭ جانە ولاردىڭ يتارشىلارىنىڭ ورسىن باسىپ،
 كەرتارتىپا لاگەر بولپ ۇيىمداسىپ، سوۋەت وداعىنا قارسى شىقتى،
 ەۋروپاداعى خالىقتىق دەموكراتىيالىق مەملەكەتتەرگە قارسى شىقتى،
 كاپىتالىستىك مەملەكەتتەردەگى جۇمىسشىلار قوزعالىسىنا قارسى
 شىقتى، وتار، جارتىلاي وتار ەلدەردەگى ۇلتتىق قوزعالىستارعا
 قارسى شىقتى، جۇڭگو خالقىنىڭ ازاتتىعىنا قارسى شىقتى. وسىنداي
 كەزدە، جياڭجىەشى باستاعان جۇڭگو كەرتارتىپاشىلارى، جاپون
 جيانگەرلىگىنىڭ يتارشىسى ۋاڭ جىڭۋيىدان اينىماي، امەريكا
 جيانگەرلىگىنىڭ يتارشىسى بولپ الپ، جۇڭگونى امەريكاعا ساتتى،
 سوعىس قوزعادى، جۇڭگو خالىقنا قارسى شىقتى، جۇڭگو خالقىنىڭ
 ازاتتىق ءىسىنىڭ العا باسۋىنا بۈگەتتىك جاسادى. وسىنداي كەزدە،
 ەگەر ءىزىلسىزدىك كورسەتكەن بولساق، جول بەرگەن بولساق،
 فانگمىڭدىك سوعىسقا گىمىڭدىك سوعىسپەن تاباندى تۇردە قارسى
 تۇرۇعا بايلىدىق ەتپەگەن بولساق، جۇڭگو قاراتۇنەك دۇنيەگە اينال-
 مان بولار ەدى، ۇلتىمىزدىڭ بولاشاعى قۇرىپ بىتكەن بولار ەدى.

جۇڭگو گۇڭچانداڭى جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارىياسا باسشلىق ەتىپ،
 وتانشلىدىن، ادەلەتتى، گىمىڭدىك سوعىستى تاباندىلىقپەن جۇرگىز-
 ىپ، جياڭ جىەشنىڭ شابۇلىسا قارسى نۇردى. جۇڭگو گۇڭچانداڭى
 ماركىسىزم - لەنىنىزىم علمىن بەگىزگە الا وتىرىپ، خالىقاراداعى
 جانە ەل شىندەگى جاعدايدى سەرگەكتىكپەن مولشەرلەپ، بارلىق
 شىكى - سىرتتى كەرنارتىپاشلاردىڭ شابۇلىن جىڭىپ شىمۇدىڭ
 قاجەتلىگى عانا ەمەس، ءىپتى جەڭگە الاتىندىمىن دا ءىمدى.
 اساندا قارا بۇلت پايدا بولعان كەزدە، ءىز، بۇل تەك ۋاقىتتىق
 قانا قۇبىلىس. قاراتۇنەك ءالى - اق سەيىلەدى، شۇعىلا الدا.
 دەپ كورسەتكەن بولاتىنىز. 1946 جىلى 7 - ايدا خىاڭ خەشى
 باندىلارى بۇكىل مەملەكەت كولەمىندىك فانگىمىڭدىك سوعىس
 فوزعاغان كەزدە، ولار 3 ايدان 6 ايعا دەينىڭى ۋاقىتتىق وزىندە -
 او خالىق ازاتلىق ارىياسىن جەڭگۈگە بولادى دەپ قارادى. ولار
 جىڭگۇي ارىيامىزدا 2 مىليون، جىڭگۇي ەمەس ارىيامىزدا ۳
 مىليون اسام، ارتقى شەپتەگى اسكەرى ورگاندارىمىز بەن
 اسكەرى بولىمدەرىمىزدە ۳ مىليون اسام، جىسى 4 مىليوننان
 اسام ادامنان قۇرالان اسكەرى كۇشىمىز بار؛ ۋاقىتتان پايدالانىپ،
 شابۇىل جاساۋدىڭ دايندىمىن ورنىداپ بولىدىق؛ ءىرى قالالاردى
 قاينادان شەڭگەلىمىزگە الدىق؛ 300 مىليوننان اسام ادامعا يە
 بولىدىق؛ جاپونيانىڭ جۇڭگوغا شاپقىنشلىق جاساپ كىرگەن ارىيا -
 سىنىڭ ۳ مىليون ادامنىڭ بارلىق قارۋ - جاراعىن ئاپسىرىپ
 الدىق؛ امەرىكا ۇكىمەتىنەن اسكەرى جاقسان جانە مالىا جاققان
 وراسان زور جازدەم الدىق دەپ ەسەپتەدى. ولار تاعى جۇڭگو
 خالىق ازاتلىق ارىياسى جاپون باسقىنشىلارىسا قارسى 8 حىلدىس

سوغىستا ابدەر تىشقىداي، وىلىق ۇستىنە سان جاعنان جابە فارۇ-
جاراۋ جاعىن گومىنداڭ ارمىياسىنان الدەقايدا ارتتا؛ جۇڭگو
ازات رايوندارىندا نەبارى 100 مىليونان استامراق ادام بار، بۇل
رايونداردىڭ باسىم كوپشىلىگىندە كەرتارتپا فەودال كۇشەنەر "الى
الاستالىپ بولغان جوق، جەر گايگىسى" "الى دە چاپپاي جانە جەرىنە
جەتە جۇرگىزىلگەن جوق، دەمەك، خالىق ازاتىق ارمىياسىنىڭ ارتقى
شەبى "الى دە بەرىك دەمەس دەپ سەپتەدى. جياڭ جەشى باندە-
لارى وسى مولشەرىنە نەگىزدەلىپ، جۇڭگو خالىقىنىڭ نەسىشىلىك
تىلەگىمەر ساساسپاي، 1946-جىلى 1-ايدا جاسالغان گومىنداڭ -
گوڭجيانداڭ سوعىس توقتاتۋ كەلىسىمن جانە پارتىا - توپىناردىڭ
ساياسىي ماسلىحات كەڭەسىنىڭ قارارلارىن "بىرجولانا جىرتىپ
تاستاپ، ناۋەكەلشىلىك سوعىس قوزغادى. ول كەزدە "بىز
ىلاي دەگەن بولاتىنىز: جياڭ جەشى اسكەرى كۇشىنىڭ باسىم
بولىپ ونىرۋى تەك ۋاقىتتىق قۇبىلىس، تەك ۋاقىتتىق رول اتقاراس
ينىسۇ؛ امەرىكا جيانگەزلىگىنىڭ جاردەمى دە تەك ۋاقىتتىق رول
اتقاراس ينىسۇ؛ جياڭ جەشى سوعىسىنىڭ خالىققا قارسى سىپاتى،
ادامدار نيەتىنىڭ وعان قارسى بولپ وتىرۋى ۇنەمى رول اتقاراتىن
ينىسۇ؛ ال بۇل جاقتان خالىق ازاتتىق ارمىياسى باسىم بولپ وتىر.
خالىق ازاتتىق ارمىياسى سوعىسىنىڭ ونانشىلدىق، ادبەتتىلىك،
گىمىڭدىك سىپاتتا بولۋى بۇكىل ەلىمىزدەگى خالىقنىڭ قولداۋىنا
سوزسىز يە بولادى. مۇنىڭ ۇزى جياڭ جەشىنى جىڭۇدىڭ ساياسىي
ندىگىزى، 18 ايلق سوعىشنىڭ تاجىرىيەلەرى "بىزدىڭ نۇجىرىمىمىزدى
تولىق دالەلدەدى.

3

17 يىلىق (1946 - جىلى 7 - ايدان 1947 - جىلى 11 - ايعا دەيىن،
 12 - ايدىكى بۇغان ەنگىزىلمەدى) سوعىستا جياڭجىەشنىڭ جىڭگۇي
 ارمىياسى مەن جىڭگۇي مەس ارمىياسان ولتىرىلگەنى، جارالان-
 مالى، تۇتىنىدىغانى حىنى ئىر مىليون 690 مىڭ ادام، مۇنىڭ
 شىندە ولتىرىلگەنى مەن جارالانغانى 640 مىڭ ادام، تۇتىنىدىغانى
 ئىر مىليون 50 مىڭ ادام. سويتىپ، ارمىيامىز جياڭجىەشنىڭ
 شابۇلىرى بويتاردى، ازات رايونداردىڭ نەگىزگى جەرلەرىس ساقناپ
 قالدى، سونداي-اق ئوزى شابۇلىغا كوشتى. بىزدىڭ بۇلاي ەتە
 الۇمىز، اسكەرى بىتەر جاققان ايتقاندا، دۇرىس جانلىۋەلىك
 باغىنى اتقارغاندىمىزدان بولدى. بىزدىڭ اسكەرى بىتەر پىرىن-
 سىپەرىمىز: (1) الدىمەن بىتراندى جانە وقشاۋ نۇرغان جاۋغا
 سوقى نەرۋ، ونان سوڭ شوغرلانغان جانە كۇشتى جاۋغا سوقى نەرۋ.
 (2) الدىمەن شاعىن، ورتا قالالار مەن ۇلان-بايتاق اۋىل-قىس-
 تاققاردى الۋ، ونان سوڭ ئىرى قالالاردى الۋ. (3) قالالار مەن
 جەرلەردى ۇستاپ تۇرۇدى نەمەسە تارتىپ الۋدى باستى نىسانا
 ەتپەي، جاۋدىڭ جاندى كۇشتەرىن جويۇدى باستى نىسانا ەتۋ.
 قالالار مەن جەرلەردى ۇستاپ تۇرۇ نەمەسە تارتىپ الۋ جاۋدىڭ
 جاندى كۇشتەرىن جويۇدىڭ ناتيجهسى بولپ تابىلادى، ولاردى
 كوبىنەسە ئالاي رەتكى قايتالانۇلاردان كەيىن عانا تۇبەگەيلى ۇس-
 تاپ تۇرۇغا نەمەسە تارتىپ الۋغا بولادى. (4) ئار رەتكى سوعىسا
 مۇلىدە باسىم اسكەر كۇشىن (جاۋدىڭ كۇشىندەي 2 ەسە، 3 ەسە،

4-سە، كەيدە "تېپتى 5-سە نەمەسە 6-سە كەلەتىن اسكەر كۇشىن) توپتاپ، جاۋدى "تورت جاعىنان قورشاۋعا الپ، تۇگەلمەن جويۇعا كۇش جۇمساۋ، توردان "تۇسىرىپ قويماۋ. ال ەرەكشە احوالدا جاۋعا جويىمپاز سوققى بەرۋ "ادىسن قولدانۋ، ياعني بارلىق كۇشتى شوغرلاندىرا وتىرىپ، جاۋدى قارسى الدىنان جانە "بىر قاناتىنان نەمەسە ەكى قاناتىنان سوقىلاپ، "بىر بولەگىن حويۋ، تاغى "بىر بولەگىن ويسراتا تالقانداۋ ماقساتىنا جەتۋ، "سويتىپ، ارىيا-مىزدىڭ اسكەر كۇشىن تەز جوتكەپ، جاۋ ارىياسىنىڭ باسقا بولمە-دەرىنە جويىمپاز سوققى بەرۋىنە مۇمكىندىك تۇدىرۋ. پايداسى زىياندى ونەي المايتىن نەمەسە پايداسى مەن زىيانى تەڭ تۇرانى شىندالۋ سوعىسىن جۇرگىزۋدەن نەغۇرلىم اۋلاق بولۇ. سوندا "بىز جالى خاقىتا تومەن تۇرساق تا (سان جاعىنان العاندا)، "بىراق "اربىر "ئىشارا جاقىتا، "اربىر ناقتى شايقاستا مۇلدە باسما تۇرامىز، مۇنىڭ "وزى شايقاستىڭ جەڭگىسىن قامتاھاسىز ەتەدى. ۋاقىت وتە كەلە "بىز جالى جاقىتا باسىمدىلىققا وتەمىزدە، جاۋ اتاۋلىنى جويىپ بولغاندا دەيىن وسلاي بولا بەرمەىز. (5) دايىندىقسىز سوعىس جۇرگىزبەۋ، سەنىمىز سوعىس جۇرگىزبەۋ، "ار رەتكى سوعىستا ازىرلىكتىڭ بولۇىنا كۇش جۇمساۋ، جاۋ مەن "بىزدىڭ ارامىزداعى شارت-جاعداي سالىستىرماسىندا جەڭىپ شىعارلىق سەنىمنىڭ بولۇىنا كۇش جۇمساۋ. (6) ەرلىكپەن كۇرەسۋ، قۇربان بولۇدان تايىنباۋ، شارشاپ-شالىدىمۇدان قورىقپاۋ جانە تىناي سوعىسا بەرۋ (ياغني قىسقا ۋاقىت ئىشىندە ئىستاماي ارت-ارتىنان بىرنەشە رەت سوعىس جۇرگىزۋ) "ئىستىلىن دامتۋ. (7) يۇندۇڭدىق سوعىس بارىسىندا جاۋدى جويۇعا كۇش جۇمساۋ. سونىمەن بىرگە، جىندىلەرگە

شاۋىسل جاساۋ تاكتىكاسىنا، جاۋ جۇيىدىيانىدارىن جانە قالالاردى تارتىپ الۋعا مان بەرۋ. (8) قالالارعا شاۋىل جاساۋ ماسەلەسىندە، جاۋ قورغانىسى^۱ السز بولسپ وتىرعان بارلىق جۇيىدىيانىدار مەن قالالاردى^۲ ۇزىلدى - كەسىلدى تارتىپ الۋ. جاۋدىڭ ورتا دارەجەلى قورغانىسى بولسپ وتىرعان^۳ ارى تارتىپ الۋعا جاعداي مۇمكىندىك بەرەتىن بارلىق جۇيىدىيانىدار مەن قالالاردى ورايى كەلگەندە تارتىپ الۋ. ال جاۋ قورغانىسى بەرىك بولسپ وتىرعان بارلىق جۇيىدىيانىدار مەن قالالاردى شارت جاعداي پىسىپ جەنىلگەننەن كەبىس تارتىپ الۋ. (9) حاۋدان قولعا تۇسىرىلگەن بارلىق قارۋ - جارقىارمىن حامە ادامداردىڭ كوپشىلىگىمەن^۴ وزىمىزدى تولىقتىرۋ. ارىمانىزدىڭ ادام كۇشىنىڭ، زات كۇشىنىڭ قايسىرى كوبىنەسە الدىڭقى شەسە. (10) دكى شايقاس ارالىسىنداعى ارەدىكتەن پايدالانا^۵ ئىلىپ، اسكەرى بولىمىدەردى دەم الدىرۋ، رەتتەپ - تاربيەلەۋ. دەم الدىرۋ، رەتتەپ - تاربيەلەۋ ۋاقتى. جالىي العاندا، تىم ۇزاق بولسپ كەنەۋ، مۇمكىندىكىڭ بارىنشا جاۋدىڭ تىنىس الۋىنا ۋاقىت بەرمەۋ. جوعارىندا عىلار خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ جياڭ جىيەشىنى جەڭدەگى باستى ادستەرى بولسپ نابىلادى. بۇل ادستەر خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ تىكى - سىرتقى جاۋلارمەن ۇزاق ۋاقىت سوعسا وتىرىپ شىنغۇ بارىسىندا جارقىقا شىققان جانە^۶ بىزدىڭ قازىرگى احوال - مىزعا ابدەن ساي كەلەدى. جياڭ جىيەشى باندىلارى مەن امەرىكا جيانىگەرلىگىنىڭ جۇڭگوداعى اسكەرى ادامدارى^۷ بىزدىڭ بۇل اسكەرى ستەر^۸ ادسىمىزدى ابدەن بىلەدى. جياڭ جىيەشى^۹ ۇزىنىڭ جياڭگۇاندارى مەن شياۋگۇاندارىن تالاي رەت جىياپ تاربيەلەپ،^{۱۰} بىزدىڭ اسكەرى كىتاپتارىمىز بەن سوعىستا تۇسكەن حوجانىسا -

رىمىزدى ولاردىڭ زەرتتەۋىنە تاراتىپ بەردى دە، بىزگە توتەپ بەرۋىڭىز ءادىس تابۋعا تىرىسىپ باقتى. امەرىكانىڭ اسكەرى ادام-دارى جياڭجىەشىگە خالىق ازاتتىق ارمىياسىن جويۋىڭىز ءارتۇرلى جانىۋەلەرى مەن تاكتىكالارىن ۇستىدى؛ سونداي-اق جياڭجىەشىگە اسكەر تاريپەلەپ بەردى جانە اسكەرى فارۋ-جارق جاردەم ەتتى. الايدا مۇنداي تىرىستىڭىزدىڭ ءبارى دە جياڭجىەشى باندە-لارىن جەڭلىستەن قۇتقارىپ قالا المايدى. مۇنىڭ سەبەبى، ءبىزدىڭ جانىۋەمىز بىن تاكتىكالىرىمىز خالىقتىق سوعىسقا وسى نەگىزگە قۇربىلەن، خالىققا قارسى ءارقانداي ارىيا ءبىزدىڭ جانىۋەمىز بىن تاكتىكالىرىمىز پايدالانا المايدى. خالىقتىق سوعىس نەگىزىندە، ارىيا مەن خالىقتىڭ بىرلىك-ئىتتىماعى، جىقۇيۋاندار مەن جاۋىد-گەرلەردىڭ بىرلىك ئىتتىماعى جانە جاۋ ارىياسىن بىدراۋ پىرىن سىپتەرى نەگىزىندە خالىق ازاتتىق ارىياسى ءوزىنىڭ قۇدرەتتى، گىمىڭىڭىڭ ساياسى قىزمەتتەرىن جولعا قويدى، بۇل ءبىزدىڭ جاۋدى جەڭىپ شەۋىمىزداعى اسا ماڭىزدى يىنىسۇ. ءبىز باسىم جاۋدىڭ كۇپرەتكىش سوقىمىسان ءوزىمىزدى اۋلاق ۇساعان جانە اسكەرى كۇشتەرىمىزدى جوتكەپ، يۇندۇڭدىق سوعىس بارىسىندا جاۋدى جويۋدى كوزدەپ، ءبىرىسىپرا ءالالاردى وزدىگىمىزدەن ئاستاپ شىققان كەزىمىزدە، ءبىزدىڭ جاۋلارىمىز ءماز-ءمايرام بولستى. ولار مۇنى وزدەرىنىڭ جەڭگىسى، ءبىزدىڭ جەڭلىسىمىز دەپ سانادى. ءبىر مەزەتتىك وسى جەڭگىسى دەيتىنگە ولاردىڭ باسى اينالدى. جياڭجىەشى جاڭجياكوۋدى باسىپ العان كۈنى تۇسىن كەيىن-اق، ءوزىنىڭ كەرتارنپا ۇسنەمدىگىن وسىدان باساپ نەينە ئايشان تاۋىمىزداي تاپجىلمايتىن بەرىك بولدى دەپ

سەپتەپ، كەرتارتيا گومىن داخۇيىن شاقىرۇغا دەرەۋ بۇيرىق
 ئۇسىردى. امەرىكا جيانگەرەلەمەنتتەرى دە جۇڭگونى امەرىكانىڭ
 ئارىنا اينالدىرۇ جولىنداعى وزدەرىنىڭ سۋاستىق جوسپارى
 وسدان باستاپ شىبىر بوگەتسىز سىكە اساتىنداي كورسپ، فۋانغا-
 نىنان ەكى ەزۋى ەكى قۇلاغا جەتتى. الايدا، ۋاقىت وتە كەلە
 جياڭجىيەشنىڭ جانە ونىڭ امەرىكالىق قوجايندارىنىڭ اۋەنىندە
 دە وزگەرسىس بولدى. قازىر بارلىق شىكى-سرتقى جاۋلاردى
 ۇمتىسىزدىك بىلەگەن كەز. ولار اھ ۇرىپ، قاسىرەت شەگۋدە،
 داعىدارىستان زار يەلەۋدە، ولاردا قۋانىشتىڭ تىتەي دە ەلەسى
 كورنىتەن بولدى. 18 ايدىڭ ئىشتە جياڭجىيەشنىڭ الدىڭكى
 شەپنەگى جوعارى دارەجەلى جىجۇيگۋاندارنىڭ باسىم كوپشىلىگى،
 سوعىستا جەڭلىگەندىكتەن قىزمەتتەن الىندى. بۇلاردىڭ ئىشىندە
 سىڭجوۋداعى ليۇجى، شۇيجوۋداعى شۇەيۋە، سولتۇستىڭ جياڭسۇ
 داعى ۋۇجيۋىسى، وڭتۇستىڭ شاندىڭداعى تاڭنىبو، سولتۇستىڭ
 حىنانداعى ۋاڭجۇڭليان، شىنياڭداعى دۇيۋىمىڭ، شىۋىڭ شىجۇي،
 بىيىڭدەگى سۇن لىانجۇڭ قاتارلىلار بار. جياڭجىيەشنىڭ بۇكىل
 سوعىسقا قولباسشلىق ەتۋ مىندەتىن ۇستىنە العان سانموۋزۇڭجاڭى
 چىن چىڭ دا وسى قولباسشلىق مىندەتتەن الىنىپ، "بىرانا
 دۇڭبىسى سوعىس مايداننىڭ جىجۇيگۋاندىغا ئۇسىرىلدى"⑧.
 ال جياڭجىيەشنىڭ "وزى چىن چىڭنىڭ ورنىنا جالپى قولباسشلىق
 ەتۋدى ۇستىنە العان كەزدە، جياڭجىيەشى ارمىياسى شابۇلدىن
 قورعانسقا كوشۇ، خالىق ازاتتىق ارمىياسى قورعانستان شابۇلغا
 كوشۇ جاعدايى جارقىقا شىقتى. جياڭجىيەشى كەرتارتيا بوبى حانە
 ونىڭ امەرىكالىق قوجايندارى وزدەرىنىڭ قاتەلىكتەرىن ەندى

سەزۈگە ئېسى. جاپونىيە تىزە بۇككەننەن كەينىگى ئۇزاق ۋاقىت ئىشەندە جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ جۇڭگو خەلقنىڭ تىلەگىگە ۋاكىللىك دەپ، بەيئەتلىككە قول جەتكىزۈ، ئىككى سوۋىتقا قارىسى تۇرۇ جولىنىداغى بارلىق تىرىشچانلىقلارنى ۋەلار جۇرەكسىزلىككە، ئىشەنچلىككە بەلگىسى دەپ قارايدى. ۋەلار ۋەزىرىنىڭ كۈشىنى تىم جوعارى مەلۇماتلارنى، گەپنىڭ كۈشىنى تىم تومەن مەلۇماتلارنى، ئاۋەكەلىشلىككە سوۋىت قوزغىلىڭى، سوۋىت ۋەزىرى قازغان ۋەزىرى ئۇستى. جاۋلارمىزنىڭ جانلىقلىق ھەسەبى ئىشەنچلىك.

قازىر. 18 ئاينىڭ ئالدىنقى ھەپتەسى، خەلق ئازاتلىق ھەمكارلىق ئارتقى شەبى دەلىدە قايدا ئىشەيدى. مۇنىڭ ئۆزى پارتىيەمىزنىڭ دىھاندار جەمئىيەتلىك تۈزۈپ، جەرگە ئىشەنچ جۇرگىزگەندىكىلىك نەتىجەسى. جاپون باسقۇنچىلارنى قارىسى سوۋىت داۋرىمىدە، گومىنداڭمەن جاپون باسقۇنچىلارنى قارىسى بىرلىكسەپ قۇرۇ جانە سول كەزدە جاپون جاپانگەرلىكىگە قارىسى تۇرا ئالتىن ئادەملەرنى ئىشەنچلىككە ئۇشىنى، پارتىيەمىز جاپون باسقۇنچىلارنى قارىسى سوۋىت دەپ جۇرگىزىلىپ كەلگەن دىھاندارنىڭ جەمئىيەتلىك مۇسادىرەلەپ دىھاندارغا بۆلۈپ بەرۈ ساياساتى جەر مايسى مەن ئۆسمەن ئازىنۇ ساياساتى ۋەزىرىگە ئىشەنچ، بۇلاي ئىشەنچ ئىدەن قەتئىي ھەدى. جاپونىيە تىزە بۇككەننەن كەينى، دىھاندار ھەردى شۇغىل ئاللاپ ھەتتى، سوۋىت ئۆزى دەرىجەسىدە شەش

جاساپ، جەر ساياساتىن وزگەرتىشك، جەر مايسى مەن ئوسمىدى
 ازايىتۇدى دېخۇ تابىنىڭ جەرىن مۇسادىرالاپ دېھاندارغا بولسپ
 بەرۋگە وزگەرتىشك. پارتىيىمىزدىڭ جۇڭياڭى 1946 - جىلى 5 - ايدىڭ
 4 - كۈنى شىعارغان نۇسقاۋ^③ وسى وزگەرىستى بەينەلەدى. 1947 - جىلى
 9 - ايدا، پارتىيىمىز بۇكىل مەملەكەتتىك جەر ماحىلىسىن شاقىرىپ،
 جۇڭگو جەر زامىنى داڭاڭلىق^④ جاسادى جانە ونى دەرەۋ جەر - جەردە
 جاپايى سىكە اسىردى. بۇل قادام بىلىتسى «4 - ماي نۇسقاۋى» نىداعى
 باعىنى تىيىناتقاندىن مەن بىرگە، بىلىتسى «4 - ماي نۇسقاۋى» نىڭ
 كەيسىرلىقلىقلىرىن دا ايقىن تۈزەتتى. جۇڭگو جەر زامىنى داڭاڭلىق،
 فەوداللىق جانە جازىقلاي فەوداللىق قاناۋ نەگىزىندەگى
 جەر ئۆزىمىن جوبۇ، جەر ەگۈشنىڭ وزىندە جەر بولسۇ دەگەن
 جەر ئۆزىمىن سىكە اسىرۋ پىرىنسىپى نەگىزىندە جەر خار ناسىب
 قاراي تەڭ بولسپ بەرىلەدى دەپ بەلگىلەندى^⑤. مۇشۇ ئۆزى
 فەوداللىق ئۆزىمىن جەرىنە جەتە جويۇدىڭ ئىس ئۆزىنى «ادىس»
 سى، بۇل جۇڭگوداعى قالسۇ دېھاندار بۇقاراسىنىڭ ئالابىسا
 بۇكىلىدەي ساي كەلەدى. جەر گايگىسىن باتىل، جەرىنە جەتە
 جۇرگىزۋ «ۇش، اۋىل - قىستاقداردا جالدىنبا دېھانداردى، كەدەي
 دېھانداردى، ورتا دېھانداردى قامىغان اسا كەڭ بۇقارالىق سىيات
 العان دېھاندار قوعامىن جانە ول سايلاپ شىعاتىن ۋىيۇانخۇيىدى
 ۋىيىمداسىرۋ مەن بىرگە، بارىنەن بۇرىن، كەدەي دېھاندار مەن جانە
 دىنبا دېھاندار بۇقاراسىن قامىغان كەدەي دېھاندار ۋىيىمى مەن ول
 سايلاپ شىعاتىن ۋىيۇانخۇيىدى دا ۋىيىمداسىرىپ، ونى جەر گايگىسىن
 جۇرگىزۋدىڭ زامىنى ورگانى ەتۋ كەرەك، ال كەدەي دېھاندار
 ۋىيىمى اۋىل - قىستاقدارداغى بارلىق كۈرەستىنىڭ خەتەكشى

ئىرەگى بولۇغا ئىيس *بىزدىڭ باعىتىمىز — كەدەي دىھاندارغا سۇيەنۇ، ورتا دىھاندارمەن بەرىك بىرلەشۇ، دىچۇ تابى مەن ەسكىشە باي دىھانداردىڭ ەودالدىق جانە جارتىلاي ەودالدىق قاناۋ تۇزىمىن جويۇ. دىچۇلار مەن باي دىھاندارغا تىەتىن جەر مەن مال — مۇلىكىنى دىھاندار بۇقاراسىنىكىنەن اسرىپ جىبەرۋەگە بولمايدى. الايدا، 1931 — جىلدىن 1934 — جىلغا دەيىنگى ارالىقتا جۇرگىزىلگەن «دىچۇلارغا ەگىتىك جەر بولپ بەرمەۋ، باي دىھاندارغا ماسار ەگىتىك جەر بولپ بەرۋ» دەگەن اسىرە سولشىدىق فاتە ساساساتنا قاينالانباۋغا ئىيس. دىچۇلار مەن باي دىھانداردىڭ اۋىل — قىستاق جان سانىندا ۇستايىتىن سالىستىرماسى كەي جەرلەردە كوپ، كەي جەرلەردە از بولا تۇرسادا، جالىي احوال بويىشا ايتقاندا، مولشەرمەن 8 پىراسەنت شاماسىن عانا (ۇي سانى بويىشا ەسەپەگەندە) ۇستايىدى، ال ولاردىڭ يەلەپ وتىرعان جەرلەرى، جالىي احوالدىن قاراعاندا، بارلىق جەردىڭ 70 80 پىراسەنتىنە جەتەدى. سونىڭ ۇشىن، *بىزدىڭ جەر گايگىسىندا قارسى تۇراتىن دۇيشياگىمىزدىڭ ادام سانى وتە از، ال اۋىل — قىستاققاردا جەر گايگىسى بىرلىكسابىنا قاتاسا الاتىن جانە قاتناسۇھا ئىيسىتى ادامداردىڭ (ۇي سانىنىڭ) كوپىنگى سونشالىق، شامامەن 90 پىراسەنتتىن استام. بۇل ارادا مساداي ەكى نەگىزگى پىرىنسىپكە بازار اۋدارۇ كەرەك: *بىرىنشى، كەدەي دىھاندار مەن جالدىنبا دىھانداردىڭ تالاس قاناھاتقاندىرۇ كەرەك، مۇنىڭ ۇزى جەر گايگىسىنىڭ ەك نەگىزگى مىندەتى؛ ەكىنشى، ورتا دىھاندارمەن باتىل ىتتاقناسۇ كەرەك، ورتا دىھانداردىڭ مۇددەسىنە زىان جەتكىزەۋ ئىيس. *بىز وسى ەكى نەگىزگى پىرىنسىپتى يگەرىپ

الساق بولغانى، بىزدىڭ جەر گايگىسىن جۇرگىزۋەندەنمىز سۆزىمىز
 جەڭگىسەن ورىنىدا لادى. تەڭ بولۇپ پىرىنسىسى بويىنىشا بولغاندا،
 ەسكشە باي دىخانداردىڭ باسى ارتىق جەرلەرى مەن بىر بولمى
 مال - مۈلىكتەرىن بولسكە سالۋدىڭ قاجەت بولاتتىن سەبەبى، جۇڭگو
 باي دىخاندارىندا، جالپى العاندا، وتە اۋىر فەودالدىق جانە
 جارتىلاي فەودالدىق قاناۋ سىياتى بار، باي دىخانداردىڭ دەنى
 قوسىمىشا جەر مايللايدى جانە ئوسىمقورلىق ئستەيدى، ولاردىڭ
 ەگەكتى جالداۋ شارتى دا جارتىلاي فەودالدىق سىياننا^⑥. تاى
 ئىر سەبەبى، ولاردىڭ يەلەپ وتىرعان جەرلەرى كوسىرەك ئارى
 ساپالراق^⑦، ەگەر تەڭ بولسىنەيتىن بولسا، وندا كەدەي دىخاندار
 مەن جالداى دىخانداردىڭ قالاىن قاناعاتتاندىرۇعا بولمايدى.
 الايدا جەر زاتى داگاگىنداى بەلگىلەمە بويىنشا، باي دىخاندارعا
 حاسالاسىن مامىلە دىجۇلارعا جاسالاتىن مامىلەدەن، جالپى العاندا،
 پارقتى بولۇپ كەرەك. جەر گايگىسى بارىنىندا ورتا دىخاندار جەردى
 تەڭ بولۇدى قۇپتايىتىندىقتارنى بىلدىرەدى، مۇنىڭ سەبەبى، جەردى
 تەڭ بولۇپ ورتا دىخانداردىڭ مۇددەستە زىيان جەتكىزبەيدى. تەڭ
 بولۇپ كەزىندە ورتا دىخانداردىڭ بىر بولەگىنىڭ جەرىندە وزگە -
 رىس بولمايدى، بىر بولەگىنىڭ جەرى ارتادى، تەڭ بىر بولمى
 اۋقاتتى ورتا دىخانداردىڭ عانا ازىن - اۋلاق باسى ارتىق جەرى
 بولادى، دەگەنمەن ولار دا ونى تەڭ بولسكە سالۋدى قالايدى،
 مۇنىڭ سەبەبى، تەڭ بولسكەننەن كەيىن ولاردىڭ جەر باجى
 اۋىرتىلىسى دا جەڭگىلەيدى. سولاي بولا تۇرسادا، جەر - جەردە
 جەردى تەڭ بولگەن كەزدە، ورتا دىخانداردىڭ پىكىرىنە ئالى دە
 كوكىل بولنۇگە ئىسى، ەگەر ورتا دىخاندار ماقۇلداساسا، وندا

ولارعا حول بەرۋ كەرەك. فەودالدار تابىنىڭ جەرلەرى مەن مال-
مۈلىكىلەرىن مۇسادىرالاپ بولسىكە سالغان كەزدە كەيىن ورتا دىحان-
داردىڭ قاچەتتە كوڭىل بولۇ كەرەك. ئاپىتىق قۇرامدى ايرىغان
كەزدە، "اسلى ورتا دىحان قۇرامىنداعى ادامداردى قاتەدەن باي
دىحان قاتارىنا ەنگىزىپ قويۇدان ساقىنانۇ كەرەك. دىحاندار
قوعامى ۋىيۇانجۇيلارنىدا، ۇكىمەت ورنىندارىندا ورتا دىحان
بەلىسەندىسەرىن قىزمەتكە قاتناستىرۇ كەرەك. جەر باجىسى مەن
سوعىسا حازدەمدەسۇ سالغىنىدا "ادىل، ۇيلەسىمدى "پىرىنسىپ
قولدانۇ كەرەك. بۇلار پارتىيالىق دىحاندارمەن بەرىن
بىرلەسۇ سىندى جاننۇەلىك مىندەتتى اتقارغان كەزدە فولدانۇعا
"ئىستى ناقتى ساياساتتارى بولپ تابىلادى. بۇكىل پارتىا سونى
نۇسنۇگە "ئىس، جەر تۈزىمىنە تۇبەگەيلى گايگى جاساۋ — جۇڭگو
گىمىنسىك قازىرگى كەزەگىدەگى نەگىزگى مىندەتى. ەگەر "سىز جەر
ماسەلەسىن جاپايى، تۇبەگەيلى شەشە الاتىن بولساق، وندا "بىز
جاۋ اتاۋلىنى جەڭگۈگە جەتكىلىكتى ەك نەگىزگى شارىتتارعا يە بولامىز.

جەر گايگىسىن باتىل، تۇبەگەيلى جۇرگىزىپ، خالىق ازاتتىق
ارمىياسىنىڭ ارتقى شەبىن نسعايتۇ "ۇشىن پارتىا قاتارىن رەتتەۋ
كەرەك. جاپون باقىنىشلارنا قارسى سوعىس داۋىرىندە پارتىيالىق
شىندە جۇرگىزىلگەن "ستىل دۇرىستاۋ قوزعالسى، جالىي العاندا،
ئاستى بولدى. بۇل تابىس، نەگىزىنەن، "بىزدىڭ باشى وركانە
دارىمىزدىڭ جانە قالىڭ كادىرلار مەن پارتىا مۇشەلەرىنىڭ

ماركسىزىم - لەنىنىزىمنىڭ جالىپىغا بىردەي اقيقاتى مەن جۇڭگو گىمىڭىنىڭ ئاقتى "اماليااتىنىڭ بىرلىگىن - ۋسى "بىر نەگىزگى بەئالىستى ونان ارى يىگەرۋىنە مۇمكىندىك جاسالماندىسىندا. بۇل چاقىتا "بىزدىك پارتىيىمىز جاپون باسقۇنىشىلارغا قارسى سوعىسىغا دەيىنگى بىرنەشە قارىيىچى داۋىردەگىدەن اناعۇرلىم ئىلگەرلەي "تۇس - تى. الابداء، پارتىيىنىڭ خىدەرگىلىكتى ۋىسىمدارى جاعىندا، وتە - مۇتە پارتىيىنىڭ اۋىل - قىستاقئارداغى نەگىزگى قاتتام ۋىسىمدارى جاعىندا "ۋىمىر "سۇرىپ وتىرعان قۇرام تازا بولماۋ جانە "ئىسىل تازا بولماۋ ماسەلەسى شەشىلىگەن جوق. 1937 جىلدىن 1947 جىلغا دەيىس، 11 جىل ئىشىندە، پارتىيىمىزدىڭ ۋىسىمى دامىپ، پارتىيا مۇشەلەرى ئىرىشە 10 مىڭان 2 مىليون 700 مىڭغا جەتتى، بۇل وراسان زور سەكىرۋ بولپ تابىلادى. مۇنىڭ "ۋىسىمى پارتىيىمىزدى جۇڭگو تارىخىندا بولس كۆرمەگەن قۇدىرەتتى پارتىياغا اينالىدىردى. مۇنىڭ "ۋىسىمى ئىرگە جاپون خىيانىگەرلىگىن جەڭۋىدىڭ جانە جياڭ خىيەشىنىڭ شامۋىلىس ئوپىتارۋىدىڭ، 100 مىليونىان استام ادامى بار ازات رايونىدار مەن 2 مىليون ادامى بار خالىق ازاتلىق ارمىياسىنا باسشىلىق ەتۋىدىڭ مۇمكىندىگىن بەردى. "بىراق مۇنىمەن ئىرگە كەم - شىلىكتەر دە بولدى. اتاپ ايتقاندا، "بىرسىپىرا دىيچۋ ەلەمەنتتەر، باي دىيخان ەلەمەنتتەر جانە سودىرلار ورايدان پايدالانىپ، پارتىيىمىزغا كوز بويىپ كىرىپ الدى. ولار اۋىل - قىستاقئاردا پارتىيىنىڭ، ۋكىمەتتىڭ جانە بۇقارالىق ئوپىتاردىڭ "بىرسىپىرا ۋىسىمدارىن شەڭگەلدەرنە الپ، وزبىرلىق ئستەپ داۋرەن "سۇردى، خالىقتى ەزدى، پارىيا ساياساتىن بۇرمالادى، "سويىتىپ، بۇل ۋىسىمداردى بۇقارادان قول "ۋۇزدىردى، جەر گايگىسىنىڭ تۈبەگەيلى جۇرگىزىلىۋىنە

مۇمكىنلىك بەرمەدى. مۇنداي اۋىر احۋال "بىزدىڭ الدىمىزغا پارتيا قاتارىن رەتتەۋ مىندەتىن قويدى. ەگەر بۇل مىندەت شەشىمەيتىن بولسا، "بىز اۋىل-قىستاقئاردا العا باسا المايمىز. پارتىيانىڭ بۇكىل مەملەكەتتىڭ جەر-ماجىلىسى بۇل ماسەلەنى تولىق ئالقىلادى جانە ۇيلەسىمدى شارالار مەن ادستەر بەلگىلەدى. بۇل شارالار مەن ادستەر قازىر جەردى تەڭ بولۇۋ قاۋلىسىمەن بىرگە جەر-حەردە باقىل جۇزەگە اسرىلىۋدا. مۇندا، يارىنەن ماڭىزدىسى، پارتىيا ئىشىدە سى جانە "وز-وزىنە سىندى ورىستەتىپ، جەر-حەردەگى ۇيىمداردا ساقىتالغان پارتىيانىڭ لۇشىيانىنار قول "ۇزۇ سىڭىلدى فائە يىدىيالار مەن اۋىر قۇبىلىستاردى جەرىنە خەتە اشكە-رەلەۋ بولۇپ تايىلادى. بۇكىل پارتىياداعى جولداستار سونى نۇسۋىگە ئېسى، پارتىيا ئىشىدەگى مۇنداي تازا بولماۋشلىق ماسەلەسى شەشىپ. پارتىيا قاتارىن رەتتەپ، پارتىيانىڭ ەڭ قالىڭ ەڭگەشى مۇقارامەن مۇلدە "بىر بەتالىستا بولا الۇنما جانە ولاردى العا باسناپ وىرۇپ مۇمكىنلىك جاساۋ-جەر ماسەلەسىن شەشۋەگى جانە ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىسقا جاردەمدەشۋەگى شەشۋى "نۇيىن.

6

فەودالدار تابىنىڭ خەرىتىسى مۇسادىرالاپ، دىخانداردىڭ مەنىشىگە الۇ، جياڭ حىيەشى، سۇڭ زىۋىن، كۇڭ شياڭشى، چىن لىڭلار باستاغان لۇڭدۇان كاپىتالىدى مۇسادىرالاپ، جاڭا دەموكە-راتىالىق مەملەكەتنىڭ مەنىشىگە الۇ، ۇلتتىق ونەركاسىپ پەن ساۋدانى قورعاۋ، مىنە بۇلار-جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىننىڭ "ۇش

زور ئىقتىسادىي گاملىڭى. جياڭ جىيەشى، سۇڭ زىتۇن، كۇڭ شياڭشى، چىن لىفۇ سىقىلدى ئتورت ۇلكەن سەمىيا وزدەرى اكىمىيات باسنىدا بولغان 20 جىل شىنىدە، قۇنى 10 مىليارتتان 20 مىليارتقا دەيىن امەرىكا دوللارىغا تەڭ كەلەتىن وراسان زور بايلىق ئويىتاپ، بۇكىل مەملەكەتنىڭ ئىقتىسادىي جان قامىرىن ئۇگىدۇانداپ الدى. بۇل ئۇگىدۇان كاپىتال مەملەكەتنىڭ اكىمىياتىن ۇشتاسىپ، مەملەكەت ئۇگىدۇان كاپىتالىزىمىنىە اينالدى. بۇل ئۇگىدۇان كاپىتالىزىم شەتەل جىانگەرلىگىمەن، ەل شىنىدەگى دىچۇ تابىمەن جانە ەسكىشە باي دىحاندارمەن ئىمىز ۇشتاسىپ، مايباندىق، فەودالدىق مەملەكەت ئۇگىدۇان كاپىتالىزىمىنىە اينالدى. مۇنىڭ ۇزى جياڭ جىيەشى كەربارتا اكىمىياتىنىڭ ئىقتىسادىي بازىسى. بۇل مەملەكەت ئۇگىدۇان كاپىتالىزىمى جۇمىششالار مەن دىحانداردى ەزىپ قانا قويماي، وىنىڭ ۇستىنە قالا ۇساق بۇرجۇازىاسىن دا ەزدى، ورتا بۇرجۇارباغا زىيان جەتكىزدى. بۇل مەملەكەت ئۇگىدۇان كاپىتالىزىمى جاپون باسقنىش. لارىبا فارسى سوعىس كەزىندە جانە جاپونىيا تىزە بۇككەننەن كەيىن ەڭ جوعارغى شىڭغا جەتتى، ول جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىنگە تولىق زاتتىق شارىت-جاعىداي ازىرلەپ بەردى. بۇل كاپىتال جۇڭگودا خالىق تىلىنىدە گۇانلىياۋ كاپىتال دەپ اتالادى. بۇل بۇرجۇازىا گۇانلىياۋ بۇرجۇازىا، ياغنى جۇڭگونىڭ ۇرى بۇرجۇازىاسى دەپ اتالادى. جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىنگىنىڭ مىندەتى-جىيانگەر-لىكتىڭ جۇڭگوداعى ەركەشە ۇقىمىن كۇشىنەن قالدۇرۇدان سىرت، ەل شىنىدە دىچۇ تابى مەن گۇانلىياۋ بۇرجۇازىا (ۇرى بۇرجۇازىا)نىڭ قابۇى مەن ەزگىسىن جويۇ، مايباندىق، فەودالدىق وندىرىسنىڭ ئاتاستى وركەرتۇ، يۇمىلىپ وتىرعان وندىرگىش دۇشەردى ازات

ءىۋ. ۋسى ئاپتار جانە ولاردىڭ مەملەكەتتىڭ اكىمىنى تارا-
 بىنان ەزىلگەن جانە زيان شەككەن جوعارعى جىكەگى ۇساق
 بۇرچىۋازىبا مەن ورتا بۇرچىۋازىيا، بۇرچىۋازىيا بولا تۇرسادا، جاڭا
 دەموكراتىيالىق گىمىنگە قاتناسۋى نەمەسە بەيتاراپ تۇرۋى مۇمكىن.
 ولاردىڭ جيانگەرلىكپەن بايلانسى جوق نەمەسە بايلانسى ازىراق،
 ولار ئاعىز ۇلتىق بۇرچىۋازىيا. جاڭا دەموكراتىيالىق مەملەكەت
 بىلىگى جۇرگىزىلگەن جەرلەردە، بۇل ئاپتاردى باتىل، تىيىنەي دە
 ەكى ۋىلى بولماي قورعاۋ كەرەك. جياڭجىەشى بىلەپ. توسەپ
 وتىرعان رايوندارداى جوعارعى جىكەگى ۇساق بۇرچىۋازىيا مەن
 ورتا بۇرچىۋازىياىڭ شامالى سانداى ءبىر ءبولم ادامدارىندا،
 ياعىي ۋسى ئاپتاردىڭ وڭ قاناتتاىلارنىدا كەرتارتىسا بايى
 جىڭسىياڭ ءومىر ءسۇرىپ وتىر، ولار امەرىكا جيانگەرلىگى مەن
 حىاڭجىەسى كەرتارتىپ توبى ءۇشىن قۇرقىيال ئاراتادى، ولار حالە-
 تى دەموكراتىيالىق گىمىنگە قارسى شىعادى. ولاردىڭ كەرتارتىپ
 چىڭسىياڭى بۇقاراعا ءالى دە ئىقال جاساي الاتىنداى بولسپ وتىرعان
 كەزدە، ءبىز ولاردىڭ ئىقالىنا ۇشراىان بۇقارا اراسىندا اشكەرەلەۋ
 قىزمەتىن جۇرگىزىپ، ولاردىڭ بۇقارا اراسىنداى ساياسى ئىقالىپ
 سوققى بەرىپ، بۇقارانى ولاردىڭ ئىقالىنان ازات ەتۋگە ءتسىپىز.
 الايدا، ساياسى جاققان سوققى بەرۋ مەن ئىقتىسادى جاققان جويۇ —
 ەكى ءتۈرلى ءىس، ەگەر بۇل ەكى ءىستى شاتاستىراتىن بولساق،
 وندا ءبىز قاتەلەسەمىز. جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىنگىنىڭ جوياتىن
 دۇپشاڭى ەودالىزىم مەن لۇگدۇان كاپىتالىزىم عانا، دىچۋ تىبى مەن
 گۋانسائۇ بۇرچىۋازىيا (ئىرى بۇرچىۋازىيا) عانا، ال ول كاپىتالىزىم اتدۇ
 لىنى حالىپلاى جويىا بەرمەيدى، جوعارعى جىكەگى ۇساق بۇرچىۋازىيا

مەن ورتا بۇرجۇزىيانى جويمايدى. جۇڭگو نىقتىسادىنىڭ مەشەۋلىگىنى بايلىنىشى، قالىڭ جوعارغى جىكتەگى ۇساق بۇرجۇزىيا مەن ورتا بۇرجۇزىيا ۋاكىلىدىكى تەكەن كاپىتالىستىنىڭ نىقتىساتىنى، گىمىنى بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جىڭسىكە جەتكەننەن كەيىن دە، ۇزاق ۇىر مەرزىم بويى ۇمىر سۇرۇشنى جول بەرۋ كەرەك؛ سونىمەن بىرگە خالىق شارۋاشلىقىنىڭ جۇمىس بولىشىنى ساي، ولاردىڭ خالىق شارۋاشلىقىنى تىمىدى بولەكتەرىنىڭ ۇبارىن دە بەلگىلى دارەجەدە دامتۇ قاجەت؛ ولار تۇتاس خالىق شارۋاشلىقىنىڭ الى دە ورنىن وگەسىنىۋگە بولمايتىن ۇىر بولەگى. بۇل ارادا ابىتىلىپ وتىرعان جوعارىسى جىكتەگى ۇساق بۇرجۇزىيا — جۇمىشى نەمەسە دۇكەن قىزىنەنكەرلەرىن جالدايتىن شاعىن كۈلەمدى ونەركاسىپىن، ساۋدا- مەن سوعىلىدانۇشلار. بۇدان تىس، جۇمىشى نەمەسە دۇكەن قىر مەنكەرلەرىن جالدامايتىن، قالىڭ دەرىجەسى ۇساق ونەركاسىپىنلەر مەن ۇساق ساۋداگەرلەر دە بار. بۇل ۇساق ونەركاسىپىنلەر مەن ۇساق ساۋداگەرلەردى باقىل قورعاۋ تىپىس كەندىگىن ايتىپ وتىرۇدىڭ قاجەتى جوق. گىمىنى بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جىڭسىكە جەتكەننەن كەيىن، گۇانلىياۋ بۇرجۇزىيادان ئاپسىرپالىنغان، بۇكىل مەملەكەتنىڭ نىقتىسادى جان تامىرىن مەڭگەرىپ وتىرعان، وراسان زور مەملەكەتنىڭ كارخانىلار جاڭا دەموكراتىيالىق مەملەكەتنىڭ قولىندا بولپ وتىرعاندا، ونىڭ ۇسىنىش فەودالىدىق تۇزىمىنەن ازات ەتىلگەن، الى دە مداۋىر ۇزاق ۇاقىت بويىسا نەگىزىنەن بىتىراندى ەرى خەكە كۇيدە بولاتىن، ۇىراق بولاشاقتا كوپەراتىپىن باعىق قاراي بىرتىندەپ دامتۇعا بولاتىن اۋىل شارۋاشلىق شارۋاشلىقى بولپ وتىرعاندا، مەن وسىنداي شارت- جاعدايلاردا.

مۇنداي ۇساق جانە ورتا كاپىتالىستىك قۇرامنىڭ ءومىر ءسۇرۋى مەن دامۋى ەشقانداي حاۋىپتى ەمەس. جەر گايگىسىنان كەيىن اۋىل - قىستاق تاردا ءسوزسىز تۋىلاتىن جاڭا باي دىحان شارۋاشلىعى تۋرالى دا وسىنى ايتۋ كەرەك. جوعارى جىكتەگى ۇساق بۇرچۋازيا مەن ورتا بۇرچۋازيانىڭ ىقتىسادى قۇرامى جونىندە، پارتىيىمىزدىڭ 1931 - جىلدىن 1934 - جىلعا دەيىنگى ارالىقتا قولدانعانى (ەڭبەك شارتتارىنىڭ تىم جوعارى بولۋى، كىرىس باجىسىنىڭ تىم جوعارى بولۋى، جەر گايگىسى بارىسىندا ونەركاسپىشلەر مەن ساۋداگەرلەر - دىڭ مۇددەسىنە قول سۇعۇ، ءوندىرىستى ورىكەندەتۋدى، ىقتىساتتى گۈلدەندىرۋدى، جالىپىعادا، جەكەگە دە ءمان بەرۋدى، ەڭبەككە دە، كاپىتالىستىك تىمىدىلىك جاساۋدى نىسانا ەتپەي، بولجالىسىر، سىڭار جاقىتى ەڭبەكشىلەر يىگىلىگى دەيتىندى نىسانا ەنۋ) سىياقنى اسىرە سولشىلىق قاتە سىياساتتى قايتالاي قولدانۋعا مۇلدە جول بەرىلمەيدى. ەگەر بۇل قاتەلىكەر قايتالاناتىن بولسا، ءسور حق، ەڭبەكشىلەر بۇقاراسىنىڭ مۇددەسى مەن جاڭا دەموكراتىيالىق مەملەكەتتىڭ مۇددەسىنە زىيان جەتەدى. جۇڭگو جەر زاڭى داگاڭنىڭ "بىر تارماعىندا: "ونەركاسپىشلەر مەن ساۋداگەرلەردىڭ مال - مۈلكى جانە ولاردىڭ زاڭدى كاسىبى قورعالادى، وعان قول سۇعىل - حايدى" دەپ بەلىگىلەنگەن. بۇل ارادا ونەركاسپىشلەر مەن ساۋداگەرلەر دەپ بارلىق دەربەس ۇساق ونەركاسپىشلەر مەن ساۋداگەرلەر جانە بارلىق ۇساق، ورتا كاپىتالىستىك قۇرامدار ايسىلىپ وتىر. قورنىپ ايتقاندا، جاڭا جۇڭگونىڭ شارۋاشلىق قۇرىلىمى مىساداي: (1) مەملەكەتتىك شارۋاشلىق، بۇل - ناسىتى قۇرام: (2) ەكەشەلىكتەن بىرتىندەپ كۈللەكتىپتىك باعىعا قاراي

دامىتىن اۋىل شارۋاشلىق شارۋاشلىقى؛ (3) دەربەس ۇساق
ونەركىسپىشلەر مەن ساۋداگەرلەر شارۋاشلىقى جانە ۇساق، ورتا
جەكە كاپىتال شارۋاشلىقى. بۇلار جاڭا دەموكراتىيالىق تۇتاس
حالىق شارۋاشلىقى بولپ تابىلادى. ال جاڭا دەموكراتىيالىق
حالىق شارۋاشلىقىنىڭ جەتەكشى باعتى ۇندىرىستى ورەندەتۇ،
نقتىساتتى گۇلدەندىرۇ، جالىپىدادا، جەكەگە دە ۇمان بەرۇ،
ەڭبەككە دە، كاپىتالىلاردا تىمدىلىك جاساۋ دەگەن باس نىساناعا
نىكەلەي باعىپ وتىرۇى كەرەك. وسى باس نىسانادان قول ۇزگەن
باعىت، ساياسات، شارا اتاۋلىنىڭ ۇبارى قاتە.

7

1947 - جىلى 10 - ايدا حالىق ازاتتىق ارىياسى شۇانىان خاربا
لادى. وندا: جۇمىشىلار، دىحاندەر، اسكەرلەر، زىيالىلار، ساۋدا-
ونەركاسپىشلەر سقىلىدى بارلىق ەزىلگەن ناپتاردى. خالىقنىق
ۇيمىداردى، دەموكراتىيالىق پارتىيا-توپتاردى، از ۇلىتاردى، جەر-
جەردەگى خۇاچياۋلاردى جانە باسقادا وتانىلىداردى بىرلەستىرە
وتىرىپ، ۇلىتتىق بىرلىكسپ ۇيمىداستىرىپ، جياڭجىەشنىڭ
دۇسايلىق ۇكىمەتىن حويىپ، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەت
قۇرۇ دەلىنگەن. مۇنىڭ ۇزى حالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ،
سونداي-اق خۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ ەڭ نەگىزگى ساياسى گائىلىگى.
سىرتتاى قاراعاندا، گىمىڭدىك ۇلىتتىق بىرلىكسپىمىز قازىرگى
داۋىردە جاپون باسقىنىشلاربا قارسى داۋىردەگىدىن گورى تارىپان
تارىزدى كورىنەدى. ۇمراق، ۇسى جۇزىندە، تەك قازىرگى داۋىردە

عانا، جياڭخېشى ۇلت مۇددەسىن امەرىكا جيانگەزلىگىنە ساتىپ،
 خالىققا قارسى، بۇكىل مەملەكەت كۈلەمىدىك شىكى سوعىس
 قوزغاعاننان كەيىن عانا، امەرىكا جيانگەزلىگى مەن جياڭجېشى
 كەرتارىيا بىلەۋشى توبىنىڭ قىلمىستارى جۇڭگو خالىقنىڭ الدىندا
 تۇگەلىمەن اشكەرلەنگەننەن كەيىن عانا ئىزىدىك ۇلتتىق بىرلىك-
 سابىمىز شىن مانىدە كەڭەيىپ وتىر. جاپون باسقىنىشلارىنا قارسى
 سوعىس داۋىرىندە جياڭجېشى مەن گومىنداڭ جۇڭگو خالىقى
 اراسىندا بەدەلىنەن ۇلى تۇگەلدەي ايرىلا قويماغان ەدى، ولاردىڭ
 ئىرسىپىرا الدامىشلىق رولى دا بار بولاننىن. قازىر باسقاشا بولسى
 وىر، ولاردىڭ بارلىق الدامىشلىقتارى وزدەرىنىڭ قىلىقتارى ارقىلى
 اشكەرلەندى، ولاردا ەشقانداي بۇقارا قالمادى، ولار مۇندە خەنىم
 قالدى. گومىنداڭنىڭ كەرسىنىشە، جۇڭگو گۇڭچانداڭى ازات
 رايونداردا عانا ەڭ قالىڭ خالىق بۇقاراسىنىڭ سەنىمىنە يە بولسى
 وتىرغان خوق، گومىنداڭ بىلەپ-توستەپ وتىرغان رايوندار مەن
 گومىنداڭنىڭ شەڭگەلىنىدەگى ئىرى قالالاردا دا قالىڭ خالىق
 بۇقاراسىنىڭ قولداۋىنا يە بولسى وتىر. ەگەر 1946-جىلى جياڭ
 جېشىنىڭ ۇستەمدىگىندەگى جوعارعى جىكتەگى ۇساق بۇرخۇازىيا
 مەن ورتا بۇرخۇازيانىڭ زىيالىلارى اراسىنداى تاغى ئىر بولسىم
 ادامدار ۇشىنىشى حول④ دەيتىن ويغا سالسىغان بولسا، ەندى
 مۇنداى ويدىڭ كۇلى كۈككە ۇشتى. پارتىيامىز داپەكىستى جدر
 ساياساتىن قولدانعاندىقتان، جاپون باسقىنىشلارىنا قارسى سوعىس
 داۋىرىندەگىسدەن الدەقايدا كوپ دىيىغاندار بۇقاراسىنىڭ شىن
 جۈرەكەن قولداۋىنا يە بولدى. امەرىكا جيانگەزلىگىنىڭ شاپقىنىش-
 لىقى، جياڭجېشىنىڭ ەزگىسى جانە پارتىيامىزدىڭ بۇقارا مۇددەسى

باتىل قورغايتىن دۇرس باغىتىنىڭ بولۇشى سەبەبىتى، پارتىيىمىز جياڭجىيەشى بىلەپ-تۈستەپ وتىرىغان رايونداردا جۇمىشى تاپىنىڭ، دىھاندار تاپىنىڭ، قالا ۇساق بۇرجۇازىيىسىنىڭ جانە ورتا بۇرجۇازىيىنىڭ قالىنى بۇقاراسىنىڭ تىلەكەستىگىنە يە بولدى، وسى بۇقارا اشارشىق كۈرگەندىكەن، ساياسي جاقتان مەزگىگە ۇششاعاندىقتان، جياڭجىيەشنىڭ خالىققا قارشى شىكىمى سوعىسى خالىقتى بىرلىق ۇمرىمىز جولىنان ئىپىرغاندىقتان، ئامېرىكا جىيانگەزلىكى مەن جياڭجىيەشى كەرنارنىيا ۇكەمتىنە قارشى كۇرەستى ۇزدىكىسىز ۇرسى الدىردى، ولاردىڭ نەگىزگى ۇرانى اشارشلىققا قارشى تۇرۇ، زىيانكەسكىگە قارشى تۇرۇ، شىكىمى سوعىققا قارشى تۇرۇ جانە ئامېرىكانىڭ جۇڭگو شىكىمىستەرىنە ارالاسۇنغا قارشى تۇرۇ بولدى. ال چاپون باقىنىشلارغا قارشى سوعىستان بۇرىن، چاپون باقىنىشلارغا قارشى سوعىسى داۋىرىندە، ئىتتىپاقىي جاپونىيا نىزە بۇككەنەن كەسكى ئىس مەزگىل ئىشىندە، ولاردىڭ ساناسى وسىنداي دارەجەگە جەتپەگەن ەدى، سونىڭ ۇشىن ۇبىز: ۇبىزدىڭ جاڭا دەموكراتىيالىق، گىمىڭدىك بىرلىكسابىمىز قازىر وتكەن ۇرقانداي داۋىردەگىدەن كەگەيدى، سونداي-اق وتكەن ۇرقانداي داۋىردەگىدەن ئىسپىدى، دەيمىز. بۇل ۇسى ۇبىزدىڭ خەز ساياساتىمىزبەن جانە قالا ساياساتىمىزبەن عانا بايلانىستى بولپ قويماي، سونىمەن بىرگە خالىق ازاتىنى ارىياسىنىڭ جەڭسىمەن دە، جياڭجىيەشى شاپۇلىدىن قورعانىققا كۆشكەن، خالىق ازاتىق ارىياسى قورعانىستان شاپۇلىغا كۆشكەن، جۇڭگو گىمىڭى جاڭا ورلەۋ داۋىرىنە وتكەن وسى ئىس خالىق ساياسي خايدايمەن دە ئىمىز بايلانىستى بولپ وتىر. قازىر جياڭجىيەشى ۇشەمدىگىنىڭ قۇرۇلماي قويمايتىندىغا جۇرتىنىڭ

كۆزى جەتتى، سۈندىقتان ولار ئۈستىن جۇڭگو گۇڭچانداڭى مەن
 خالىق ازاتلىق ارىياسىنا ارتىپ وتىر، بۇل ۋەتەن تايىمى داۋلى.
 جۇڭگو جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىنىڭ جەڭسىكە جەتتۈى ئۈشىن،
 بۇكىل ۇلتىنىڭ باسىم كۈچىنىڭ خالىقنى قامتىغان اسا كەڭ كۈلەمدى
 بىرلىكسەپ بولماي مۇمكىن ەمەس. ومىلاي بولساق قانا قويماي،
 بۇل بىرلىكسەپ جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ قۇدىرەتتى باسشىلىقىدا
 بولۇى دا شارت. جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ قۇدىرەتتى باسشىلىقى
 نوبەمىنشا، گىمىنىڭ بىرلىكسەپتىڭ قاندايى بولسا دا جەڭسىكە
 ەتە الامىدى. 1927 جىلى سولتۇستىككە جورىق سوعىسى ورلەۋ
 خاساغان كەزدە، پارتىيەمىزنىڭ باسشى ورگانىداى تىزە بۇكىلىشەر
 دىخامدار بوقاراسىنا، قالا ۇساق بۇرجۇازىياسى مەن ورتا بۇرجۇا
 رىياغا باسشىلىق ەتۈ ۇقىمىنان وزدىگىنەن بەزىپ، ۋەتەن مەنە فارۋلى
 كۈشكە باسشىلىق ەتۈ ۇقىمىنان بەزىپ، سول جولى گىمىنىڭ
 جەڭسىكە ۇشراقتى. جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىس داۋىر-
 مىدە. پارتيەمىز وسىنداى تىزە بۇگۇشلىك ىدىياغا ۇقساپ كەتەنەن
 ىدىيالارغا، ياعنى گومىنداڭنىڭ خالىققا قارسى ساياساتىنا حول
 بەرۋ، خالىق بۇقاراسىنان گورى گومىنداڭغا ارتىق سەنۋ، بۇقارانى
 كۈرەسكە ەمەن-ەركىن جۇملىدىرۋعا باتىلدىق ەتە الماۋ، جاپونىيا
 باسپ العان رايونداردا ازات رايوندار مەن خالىقتىق ارىيانى
 كەڭەيتۈگە باتىلدىق ەتە الماۋ، جاپون باسقىنىشلارنا قارسى
 سوعىسقا باسشىلىق ەتۈ ۇقىمىن گومىنداڭغا وتكىزىپ بەرۋ ىدىيالارنا
 قارسى نۇردى. پارتيەمىز ماركسىزم-لەنىنىزىمنىڭ پرىنسىپتەرىنە
 قايشى كەلەنەن، دارمەنسەز، ئىرىپ-شىرىگەن مۇنداى ىدىيالارغا
 قارسى تاباندىلىقىن كۈرەس جۇرگىزدى، «العاباسار كۇشەردى

دامتۇ، ارالىق كۈشتەردى ئۆز جاعىمىزغا تارتۇ، توڭمويىن كۈش-
مەردى جەنم قالدېرۇ، دەپتىن ساياسي لۇشىياندى باتىل اتقاردى،
ازات رايوندار مەن حالق ازاتلىق ارىياسىن باتىل كەڭەيتتى.
سوۋېت، پارتىيىمىزدىڭ جاپون جيانگەزلىكى شاپقنىشلىق جاساغان
كەزدە، جاپون جيانگەزلىكى جەڭگە الۋى قامناماسىز ەتلىۋەن
بىرگە، پارنىيىمىزدىڭ جاپونىا تىزە بۈككەننەن كەيىن جياڭجىەشى
فانگمىڭدىك سوعىس جۇرگىزگەن كەزدە، جياڭجىەشنىڭ فانگ-
مىڭدىك سوعىسا حالقتىق گىمىڭدىك سوعىسپەن فارىسى تۇرۇ
حولىا ويداعىداي ەرى شىعنىسىز وتە الۋى دا، سونداي-اق
قىسقا مەرزىم ئىشىدە ۇلى جەڭگىستەرگە جەتۋى دە قامناماسىز
ەتتى. نۇل تارىخى ساباقتاردى بۈكۈل پارتىياداعى جولداسىتار
ەستەرىندە مىقتى ۇستاۋى كەرەك.

8

جياڭجىەشى كەرتارتىا توبى 1946-جىلى بۈكۈل مەملەكەت
كولەمىندىك، حالققا قارسى ئىشكى سوعىس قوزعاغان كەزدە،
ولاردىڭ تاۋەكەللىلىك جاساۋعا باتىلىنىڭ بارا الۋ سەبەبى-ولار
وزدەرىنىڭ باسىم اسكەرى كۈشىنە سۈيەنسپ قانا قويماي، ونىڭ
ۇستىنە، كوبىنەسە، وزدەرى «توقەنشە قۇاتتى»، «دۇنيەدە تەڭدەسى
جوق» دەپ ەسەپتەگەن، قولنىدا يۇانزىدانى بار امەرىكا جيانگەر-
لىگىنە دە سۈيەندى. ولار، ۇير جاعىنان، وزدەرىنىڭ اسكەرىستەر
جاقىناعى جانە ماليا جاقىتاعى قاجەتتىن امەرىكا جيانگەرلىكى نەسە
اعىن سۇداي قامداپ وتىرادى دەپ قارادى؛ ەندى ۇير جاعىن،

[illegible]

سىرتىنداعى كەلىسىنىرۋىگە بولمايتىن *ارتۇزلى قابىشلىقبار، بەينە
 جاسار تاۋ سىياقتى، امەرىكا جيانگەرلىگىنە كۈن سايىن جاۋىپ
 توندىرۋدە، امەرىكا جيانگەرلىگى مەنە وسى جانار تاۋدىڭ ۇستىندە
 وتىر. مۇنداي احوال، امەرىكا جيانگەر ەلەمەنتىەرىن بۇكىل
 دۇنيە جۇزىن قۇلدانۋ حوسپارىن جاساۋعا *ماجبۇر ەتتى، ولار
 ەۋروپاعا، ازىپاغا جانە باسقادا جەدرلەرگە بەينە جىرتىقش ايۋانداي
 الساتى سوقىسىپ، *ار ەلدەگى كەرتارتىپا كۇشتەردى — خالىق جاعىن
 لافىتىرلىپ تاسالغان قوقسىقتاردى بوپتاستىرىپ، دەموكراتىپاعا
 قارسى، جيانگەرلىك لاگەر ۇيىمداستىرۋدا، سوۋەت وداعى داستاعان
 بىرىق دەموكراتىپالىق كۇشتەرگە قارسى تۇرۋدا، سوعىس ارىلەۋ
 دە. بولاشاقتا، ۇزاق ۇاقىت شىندە، كۇندەردىڭ بىرىدە دۇيە
 خۇرىستىڭ *ۇشىنىشى سوعىس قوزغاپ، دەموكراتىپالىق كۇشەردى
 جوبۇدى كوردەۋدە. مۇنىڭ *وزى مەسۋاستىق جوسپار. بۇكىل دۇيە
 جۇزىندەگى دەموكراتىپالىق كۇشتەر بۇل جوسپاردى تالقىنداۋعا
 *تېس جانە ونى تولىق تالقانداي الادى دا. جيانگەرلىككە قارسى
 بۇكىل دۇنيە جۇزىلىك لاگەردىڭ كۇش — قۋاتى جيانگەرلىك لاگەر —
 دىڭ كۇش — قۋاتىنان اسىپ *تۇستى. باسىمدىلىق جاۋ جاقىنا مەمس،
 *سىز جاقىنا، جيانگەرلىككە قارسى سوۋەت وداعى باسساغان لاگەر
 فالىپتاستى. داعدارسى بولمايتىن، ورلەپ دامىپ وتىرعان، بۇكىل
 دۇنيە جۇزىندەگى فالىڭ خالىق بۇقاراسى قورعاپ وتىرعان سوۋەت —
 سىياپىستىڭ سوۋەت وداعى جانە ونىڭ كۇش — قۋاتى داعدارسى اۋىر
 جاۋىپ *توندىرىپ وتىرعان، تومەن قاراي قۇلىدىراپ بارا حانقان،
 بۇكىل دۇيە جۇزىندەگى قالىڭ خالىق بۇقاراسىنىڭ قارسىدىن
 ۇسىراپ وتىرعان جيانگەرلىك امەرىكادان قازىردىڭ وزىدە — او

اسىپ تۇستى. دۇروپاداعى خالىقتىق دەموكراتىيالىق مەملەكەتسەر
 وزدەرىن شىكى جانان نىعايتۇدا جانە ئوزارا نىنماقتاسۇدا.
 دۇروپانىك فرانسىيا، يتاليا باستاعان كاپىتالىستىك مەملەكەتتەرىنە.
 دەگى خالىقتاردىك حىانگەرلىككە قارسى كۇش - فۇاتى دامۇدا.
 امەرىكانىك ئوز شىندە كۇن ساناپ كۇشەيىپ كەلە جاتقان خالىقتىق
 دەموكراتىيالىق كۇش ئومر ئۇرىپ وتىر. لانسى امەرىكاسىنداعى
 خالىقمار امەرىكا حىانگەرلىكىنىك دەگەنسىنە كۈنە بەرەنن قۇل
 مەس. بۇكىل ازىادا ۇلى ۇلت ازاتتىق قوزعالىسى كۈتەرلىدى.
 سانگەرلىككە قارسى لاگەرلەگى بارلىق كۇشتەر نىنماقتاسۇدا جانە
 اما قاراي دامۇدا، دۇروپانىك 9 مەملەكەتتىدەگى كۇگچانداك جانە
 جۇمىشى پارتىيالارى چىگباۋجوي ۇيىمداستىرىپ، بۇكىل دۇنىە
 جۇزىندەگى خالىقى حىانگەرلىكتىك قۇلدانۇ جوسپارسا قارسى
 نۇرۇعا ۇندەۋ جارناماسىن جاربالادى ۱۰. بۇل جارناما بۇكىل دۇنىە
 جۇزىدەگى دىلىگەن خالىقتىك رۇحىن ئۇسىردى، ولاردىك
 كۇرەس باعىتىن كۈرسەتىپ بەردى، ولاردىك خەگىسكە دەگەن
 سەنمىن نىعايتتى. بۇكىل دۇنىە جۇزىندەگى كەرتارتپاشلار وسى
 جارناما الدىندا قاتتى اسىرخىدى. شىعىس ەلدەرىنىك حىانگەرلىككە
 قارسى بارلىق كۇشەرى دە نىنماقتاسىپ، حىانگەرلىكتىك جانە ۱۱
 ەلدىك ئوز شىندەگى كەرتارتپاشلاردىك ەزگىسىنە قارسى تۇرىپ،
 شىعىستاعى ۇير مىليارتتان استام دىلىگەن خالىقتى ازات ەتۇدى
 وزدەرىنىك كۇردىس سىياسى ەتۇگە ئىيسى. ئىز ئوز ئاعدىردە.
 مىردى ئوز قولمىزعا اللۇعا ابدەن ئىيسىز. ئىز ئوز سىمىزدەگى
 اسىزدىك، قابىلەتسىزدىك ىدىيالاردىك بارىن الاساۋعا ئىيسىز.
 جاۋدىك كۇشنى تىم جوعارى مولشەرلەۋ، خالىقتىك كۇشنى تىم

ئومەن مولشەرلەۋ كوزقاراستارىنىڭ بارى دە قاتە. بىز بۇكىل دۇنيە جۇزىنىدەگى دەموكراتىيالىق كۇشەرمەن بىرگە بولپ، چاپاي كۇش سالاتىن بولساق، جيانگەزلىكتىڭ قۇلدانۇ جوسپارىن سوزسىز ئالغاندايمىز، دۇنيە جۇزىلىك ئۇشنىشى سوعىستىڭ تۇلىۋىن توسا الامىز، بارلىق كەرتارتپاشلاردىڭ ۇستەمدىگىن اۋدارپ تاستايمىز، ادامزاتنى ماڭگى بەيتىشلىكتىڭ جەڭسىنە جەتكىزە الامىز. بىز- دىڭ العا باسۇ جولمىزدا الى دە سان الۋان كەدەرگىلەر مەن سان الۋان قىنشلىقتار بولاتىندىن بىز ايقىس بىلەمىز، بىز شىكى- سىرتقى جاۋلاردىڭ ەڭ زور دارەجەدە قارسىلاسۇى مەن جانئالاسۇبا توتەپ بەرۋگە ازىر تۇرۇمىز كەرەك. الايدا، بىز تەك ماركىسىزم- لەنىنىزىم عىلىمىن يگەرە الاتىن بولساق، بۇقاراعا سەنەنن بولساق، بۇقارامەن تەنر بىرلەسپ جانە ولاردىڭ العا باسۇبا باسشىلىق ەتىپ وتىرساق، بىز، سوز جوق، ارقانداي بوگەتەن وتە الامىز جانە ارقانداي قىنشلىقتى جەڭە الامىز، بىزدىڭ كۇشىمىز- جەڭمىپاز كۇش. قازىر بۇكىل دۇنيە جۇزىنىدە كاپىتالىزىم مەن جيانگەزلىك قۇرىپ بىتۋگە بەت الپ وتىرعان، بۇكىل دۇنيە جۇزىنىدە سوتسياليزىم مەن خالىقتىق دەموكراتىزىم جەڭسىكە بەت الپ وتىرعان تارىخىي داۋىر، شۇعلا الدىمىزدا، بىز كۇش جۇمساۋعا ئىسپىز.

ەسكەرتۈلەر

① خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ ارقابىسى سوعىس مەيداندارىدا
ارب- ارىتان شاپۇلغا ئۇنىپ، گومىنداڭ يىلەپ بوستەب وىرىن

رايوندارعا جەتكەندىكى «جانىنى وسى تومداي» شىبىداي رور جەڭىسكە باعا جانە ازاتتىق ارмияسىنىڭ ارмияسى جاڭاشا رەتتەۋ قوزعالمىسى تۋرالى» نىڭ ④ ەسكەرتۈمىنە قاراڭىز.

② ليۇجى نەگىندە گومىنداڭنىڭ جىڭجوۋ تىنىشتاندىرۋ مەكەمەسى - نىڭ جۇرنى بولاتىن، 1946 - جىلى 9 - ايدا دىڭتاۋ شايقاسىدا جەڭىل - گەندىكتەن 11 - ايدا قىزمەتسەر الدى. شۇ يۈە تەگىندە گومىنداڭنىڭ شۇيىچوۋ تىنىشتاندىرۋ مەكەمەسىنىڭ جۇرنى بولاتىن، ول قولسىشىسۇ ەتكە. گومىنداڭ اسكەري بولمى 1946 - جىلى 12 - ايدامى سونۇستىك سۇچان شايقاسىدا، 1947 - جىلى 1 - ايدامى وڭتۇستىك شاندۇڭ شايقاسىدا، سول جىلى 2 - ايدامى لايۋۇ شايقاسىدا ارت - ارتىنان اۋىر جەڭىسكە ۇشراغاندىقتان 3 - ايدا قىزمەتسەر الدى. ۋۇچۈنى تەگىندە گومىنداڭنىڭ شۇيىچوۋ تىنىشتاندىرۋ مەكەمەسىنىڭ قۇجۇرسى بولاس، 1946 - جىلى 12 - ايدامى سولتۇستىك سۇچيان شايقاسىدا جەڭىنگەندىكتەن 1947 - جىلى 3 - ايدا قىزمەتسەر الدى. نىڭ سو نەگىندە گومىنداڭنىڭ 1 - يىڭۋاننىڭ سىلىڭگۋانى بولاتىن، 1947 - جىلى 5 - ايدامى مىڭلياڭگۇ شايقاسىدا گومىنداڭنىڭ رەتتەلىپ فورسەن 74 - شى جوبىلغاندىقتان 6 - ايدا قىزمەتسەر الدى. ۋاڭ جۇڭليان نەگىندە گومىنداڭنىڭ 4 - يىڭۋاننىڭ سىلىڭگۋانى بولاتىن، 1947 - جىلى 7 - ايدامى باتس - وڭتۇستىك شاندۇڭ شايقاسىدا جەڭىسكە ۇشراغان - دىقتان 8 - ايدا قىزمەتسەر الدى. دۋ يۈيمىڭ نەگىندە گومىنداڭنىڭ دۇڭبى خۇپىسزدىك ساقناۋ سىلىڭگۋانى بولاتىن، شولۇ شىجۋى تەگىندە گومىنداڭنىڭ دۇڭبى شىڭيۋاننىڭ جۇرسى بولانس، بۇلار 1947 - جىلى 6 - ايدا دۇڭبىدا ارمىامىزدىڭ جازى شاپۇلىنىدا اۋىر جەڭىسكە ۇشراغاندىقتان قىزمەتسەرىن الدى. سۇر لىانخۇڭ نەگىندە گومىنداڭنىڭ 11 - سوعىس رايونىنىڭ سىلىڭگۋانى بولاتىن، 1947 - جىلى 6 - ايدامى چىڭشيان - ساڭشيان شايقاسىدا، باۋسې (بۇدۇڭنىڭ سولتۇستىگىدەگى شۇيتۇي دەگەن جەر) شايقاسىدا جەڭىسكە ۇشرا -

ئەندىغان قىزمەتسەن ئۆستىرىلىپ، ياۋدىڭ نىسشانىدىن مەكەمەسىنىڭ جۇرمىدىغا ئايلاندى. چىن چىڭ نەگىندە جىياڭ خەششىنى سەنمەۋ زۇڭجياڭنى بولانس، شاندىڭداى بىرنەشە شايىقاغا قولباسشىمۇ مەۋدە قايتا - قايتا جەڭگىلەندىكەن، 1947 - جىلى 8 - ئايدا دۇڭبىي اكىمىلىك جاڭگۇادىغا ئۆستىرىلدى.

⑤ جۇڭگۇلۇك جۇڭياڭنىڭ 1946 - جىلى 5 - ئاينىڭ 4 - كۈنى «جەر ماسەلىسى جۈملىسى بۇسقاۋىي ئېتىلىپ وتىر، وسى تومىداى «ۋىس اسو فورىسى» نىڭ ⑥ مەسكەرتۈمىنە قاراڭىز.

1. جۇڭگو كۇڭچانداڭنىڭ بۇكىل مەمەكەتتىك جەر ئىچىمىسى 1947 - جىلى 9 - ئايدا جىبىي ولەكەسىندەگى يىڭئار ئۇدانىنىڭ شىسەيىو قىساقىدا بىكىرىلدى. بۇل ئىچىمىس 9 - ئاينىڭ 13 - كۈنى قاسىداى «جۇڭگو جەر زاڭى داڭاڭى» سول جىلى 10 - ئاينىڭ 10 - كۈنى - جۇڭگۇلۇك جۇڭياڭ خەسسان جارىيالايدى. جەر زاڭى داڭاڭىدا بىلاى دەپ نەلەگەن. «مەۋالدىق جانە جارتىلاى مەۋالدىق قاناۋ نەگىرسەگى جەر تەۋرىسى ئۇششەن قالدىرىلىپ، جەر مەگۇشسىڭ وزىندە جەر بولس دەگەن جەر ئۆزىمى جۇزەگە اسىرىلادى»؛ «اۋىل. قىساقىداردىى دىچۇلاردىڭ جەرلەرى مەن قوعامدىق جەرلەردىڭ بارلىقى اول - قىساقىدار - دامى دىچادار قوعامى جاعىبان ئاپسىرىلىپ اللىپ، سول اۋىل - قىساقىدار تاردامى باسقا دا بارلىق جەرلەرمەن بىرگە اۋىل - قىساقىداردامى جان سانما قاراي ەر - ايلە، كارى - جاس دەمەي ئېرتۇتاس تەلە بولسىپ بەرىلەدى»؛ «اۋىل - قىساقىداردامى دىچادار قوعامى دىچۇلاردىڭ مالىن، مەگىس سايماندارىن، ۇيلەرىن، استىقتارىن جانە باسقا دا مال - مۇلىكتەرىن ئاپسىرىپ اللىپ، سونىمەن بىرگە باى دىچانداردىڭ جوعارىدا ايتىسغان - داي مال - مۇلىكتەرمىنىڭ بىنى ارتىق بولەگى جىناپ اللىپ، سونداى مۇلىكتەرى ئايشى بولسىپ وتىرعان دىچاندار مەن باسقا دا كەدەيلەرگە بولسىپ بەرىلەدى، دىچۇلارغا دا سونداى ۇلەس بەرىلەدى». بولسىپ، جەر ۋىس داڭاڭىدا 1946 - جىلى ۋىس سۇسقاۋىيەدا بولسا

قويىلغان «دېجۇلاردىڭ جەرىن مۇسادىرالاپ دىيىلدارغا "بولىپ بەرۋ»
 "پىرىنسىپى نىيەتتە بىرلىپ قانا قويماي، سوبىمەن بىرگە «4-مەي
 نۇسقاۋى» نىڭ كەيىر دېجۇلارغا شامادار تىس "مار بەرۋ ولقىنىقتارى
 دا بۇزەتىلدى.

⑥ «جۇڭگو جەر زاڭى داڭگاڭى» ندا بەلگىلەنگەن جەردى. ئەڭ "بولۇ
 شارسىنا كەيىگى اتقارلىق بارىدىا كەيىر وزگەرىستەر "ئىگىزلىدى.
 1948-جىلى 2-ايدا جۇڭگۇلۇق جۇڭياڭ «كونە رايوندار مەن جارتىلاي
 كونە رايونداردا جەر گايىگىسى قىزمەتى مەن يارتىساي رەتتەۋ قىزمەتىن
 جۇرگىزۋ حوتىندەگى نۇسقاۋ» ندا بىلاي دەپ بەلگىلەدى. فەودالدىق
 "مۇرىم قوللىنىغان بارلىق كونە رايوندار مەن جارتىلاي كونە رايونداردا
 جەر قايمىا بولىسەيدى، ئەڭ قاجەت تاسىلغان كەردە عانا كۆسەن الپ
 ارس ولقىنىرۇ، قۇنارلىسىان الپ قۇنارسىزىن تولقىتىرۇ "دەسى قولدا-
 سىپ، "مۇرىم جەرلەر مەن باسقا دا "وندىرىس قۇرال-جايىنىما
 مەڭشەلىپ، "الى مەڭشەن تولق كونەرمەڭگەن كەدەي دىيىلدار مەن
 خالىما دىيىلدارغا بەرىلەدى جانە ورتا دىيىلدار جەرىنىڭ ۱۰-نەسەگى
 كەدەي دىيىلدار جەرىنىڭ ورتا مەسەپتى مولىشەرىن كۆسەرەك بولۇ-
 حول بەرىلەدى. فەودالدىق "مۇرىم "الى "ومىز "مۇرىم وتىرعان جەرلەر-
 دە ئەڭ "بولۇدىڭ نەگىزگى "مۇرىنى دە دىيىلداردىڭ جەرلەرىمەن، مال-
 مۈلكىمەن جانە مەسكەشە ناي دىيىلداردىڭ باسى ارتىق جەرلەرىمەن،
 مال-مۈلكىمەن شەكىلەلەدى. قانداي جەرلەردە بولسىن ورتا دىيىلدار
 مەن جاڭت ناي دىيىلداردىڭ باسى ارتىق جەرلەرىن شىنىدا رەتتەۋ
 قاجەت بولغان جانە ولاردىڭ "وزى شىنىدا رازى بولغان جاعدايدا
 عانا تەڭشەۋگە جول بەرىلەدى. جاڭا ازات رايونداردامى جەر گايىگىسى
 بارىنىندا ورتا دىيىلداردىڭ جەرىسە ەندىگارى تىسىلمەيدى.

⑦ جۇڭگولۇق جەر گايىگىسىداي ناي دىيىلدار مەسەلىسى. جۇڭ
 گولۇق دىيىلدار، نىسەدى جاعدايىندا قالىپتاسار ەرەكشە مەسەلە.
 جۇڭگولۇق دىيىلدارلىق، جالىپى العاندا، فەودالدىق جانە جارىلاي

فەودالدىق قاناۋ سىسپاتى وتە اۋىر، ونىڭ نەر جاعىندا، مۇنداي باي دىيان شارۋاشلىقى مۇكىل ەلىمىزدىڭ اۋىل شارۋاشلىق شارۋاشلىقىدا ماڭىزدى ورىن ۇستامىدى، وسى ەكى جاعىنار ىرسىپىرا كىپتالىستىك مەملەكەتەردەگى باي دىياندارغا ۇقسامىدى. جۇڭگودا دىچۇ تابىنىڭ فەودالدىق قاناۋىغا قارسى جۇرگىزىلگەن كۇرەستە قالىڭ كەدەي دىياندار مەن جىلداندا دىياندار باي دىيانداردىڭ فەودالدىق جانە جارىتلاي فەودالدىق قاناۋىن دا كۇشەنەن قالدىرۋدى قالاپ ەتتى. ازاتتىق سوعىس داۋىرىدە، جۇڭگو جۇڭچانداڭى باي دىيانداردىڭ باسى ارتىق جەرلەرى مەن مال-مۈلىكتەرىن جىناپ الپ، دىياندارغا ىبولپ نەرۋ ساساتىن فولدايدى، ىويتىپ، قالىڭ كەدەي دىياندار مەن خالدايا دىيانداردىڭ بالاسى قاماقتاندىردى. خالىق ازاتتىق سوعىسىڭ جەڭسىن قامتاماسىر ەتتى. سوعىسىڭ جەڭسىپەن دامۋىنا بايلانستى، 1948-جىلى 2 ايدا، جۇڭگۇلۇ جۇڭياڭ جاڭا ازات رايونداردا جەر گايگىسىن جۇرگىزۋدىڭ جاڭا ساساتىن، ياعنى جاڭا رايونداردا جەر گايگىسىن ەكى كەزەڭگە ىبولپ جۇرگىزۋدى ىىرتىشى كەزەڭدە، باي دىيانداردى نەتاراپ قالدىرىپ، دىچۇلارغا عانا سوققى بەرۋدى، بارىنەر بۇرىن، ىرى دىچۇلارغا سوققى بەرۋدى؛ ەكىنشى كەزەڭدە، دىچۇلاردىڭ خەرىسەلە بولسىكە سالغان كەزدە، باي دىيانداردىڭ مايعا بەرگەن جانە ەسى ارتىق جەرلەرىن دە بولسىكە سالۋدى، ىىراق باي دىياندارغا جاسالاتىن مامىلەنىڭ دىچۇلارغا جاسالاتىن مامىلەدەن نۇرىمىسىداي پارىقتى بولۋىن بەلگىلەدى (وسى تومداعى «جاڭا ازات رايوندارداى جەر گايگىسىڭ ماڭىزدى تۇپىنىدەرى» دەگەن شىعارماغا قاراڭىز). جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسى قۇرىلغاننان كەيىن، ورتالىق خالىق ۇكىمەتى 1950-جىلى 6-ايدا جەر گايگىسى زاڭىن جارىيالاپ، جەر گايگىسىندا ىي دىيانداردىڭ مايعا بەرگەن جەرلەرىنىڭ ىبىر بولەگىن عانا نەمەسە ىبارىن جىناپ لۇدى، ولاردىڭ باسقا جەرلەرى مەن مال-مۈلىكتەرىن قورعاپ قالدۇدى ەلگىلەدى. ال كەيىنگى سوتسىيالىستىك گىمىيىك كەرەڭسىدە اۋىل شارۋاشلىقىن كوپەرەتسىيالاڭدىرۋ قوزعالىسىڭ تەرەڭدەي نۇسۋە جانە

اۋىل - قىسناق شارۋاشلىقىنىڭ دامۇشا بايلانستى، باي دېھان شارۋاشى -
مىنى "ومىر سۇرۇدەن قالدى.

⑦ نۇل ارادا باي دېھانداردىڭ يەلەپ وتىرغان جەرلەرى كۆپ -
رەك "ارى ساپالىسراق دەگەندە، باي دېھانداردىڭ "ۋى باسسىنداعى
جەرلەرى كەدەي دېھانداردىڭ "ۋى باسسىنداعى جەرلەرىمەن سالىستىرىلا
ايتىلىپ وتىر. بۈكىل ەل بويىشا ايتقاندا، جۇڭگو باي دېھاندارىنىڭ
قوللىنداعى "ۋىندىرىسى قۇرال - جامىدىقتارىنىڭ جانە ۋىندىرىگەن اۋىل
شارۋاشلىقى ۋىندەرىنىڭ سانى تىم از. باي دېھان شارۋاشلىقى بۈكىل
ەلىمىزدىڭ اۋىل - قىستاق شارۋاشلىقىدا ماڭىزدى ۋىرىن ۇستامابدى.

⑧ - لىق ازاتتىق سوعىسىنىڭ العاشقى كەزىندە، كەيسىر دەموكراتە -
نار گومىنداڭنىڭ "ىرى دىچۇ، "ىرى بۇرچۇازىيا دىكتاتۇراسىيان جانە
جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ باسلىقىنداعى خالىق دەموكراتىياسىنىڭ دىكتا -
تۇراسىدىن باشقا "ۋىشى جۈل دەيتىندى تابۇ قىالىندا بولدى. نۇل
جۈل "ىس جۈزىدە انگلىيا امەرىكا ۇلگىسىندەگى بۇرچۇازىيا دىكتاتۇ -
راسىدىق جۈل ەدى.

⑨ گۇڭچانداڭدار مەن جۇمىشى پارتىيىلارنىڭ چىڭشاۋجۈيى
1947 جىلى 9 - ايدا يولشانىڭ استاناسى ۋارشاۋادا وتكىرىنگەن
بولگارىيا، رۇمىيا، ۋەنگرىيا، پولشا، سوۋەت وداعى، فرانسىا، جەحوس
لىۋۋاكىيا، يىالبىا، يۇگوسلاۋىيا سىقىلدى 9 مەملەكەتنىڭ گۇڭچانداڭدارى
مەن جۇمىشى پارتىيىلارى ۋاكىلىدەرى "ماجلىسىنىڭ ماقۇلداۋىمەن
قۇرىلغان. كەيىن كەلە يۇگوسلاۋىيا گۇڭچانداڭى "ۋىزىنىڭ ماركىسىزم -
لەنىنىزىمگە قارىسى مايدانىدا قاسارىسىپ تۇرىپ العاندىكى جانە سوۋەت
وداعىنا قارىسى، سوتسىيالىستىك لاگەرگە قارىسى بوزىتسىا ۇستاعىندىكى
سەبەبتى، 1948 - جىلى 6 - ايدا رۇمىيادا وتكىزىلىگەن چىڭشاۋجۈي
"ماجلىسى ۋىنى چىڭشاۋجۈيىدەن شىعارماندىمەن جارىيالايدى. ماۋزىدۇلە
جۈلداس نۇل ارادا چىڭشاۋجۈي جارىيالاغان بۈكىل دۇنىە جۈزىندەگى
خالىقنى جيانگەرلىكتىڭ قۇلدانۇ جوسپارىنا قارىسى تۇرۇما ۇندەۋ
جارباماسى دەپ چىڭشاۋجۈيىدىڭ 1947 - جىلى 9 ايداعى "ماجلىسى
قاسلىداعان «خالىقارالىق جاعداي حۈنىندەگى شۋانىان» ەدى ايتىپ وتىر.

دوكلات جولداز تۇزىمىن ورناتۇ تۇرالى*

(1948 - جىلى 1 - ايدىك 7 - كۈنى)

اخۋالدى دەرەكەزىندە مالىمدەپ، جەر جەردىك قاتەلەسپەۋىندە نەمەسە از قاتەلەسۋىندە جۇگياڭنىڭ ئىستەن بۇرىن نەمەسە ئىستەن كەيس كۈمەكتەسىپ وتىرۇنا مۇمكىندىك تۇدىرىپ، گىمىڭدىك سوعىنىڭ اناغۇرلىم ۇلى جەگىسىنە جەتۇ "ۇشىن، ۇستىمىزدەگى جىلدىن باستاپ مىساداي دوكلات جولداز تۇزىمدەرى بەلگىلەندى.

* بۇل - ماۋزىدۇك جولداس جۇگۇڭ جۇگياڭ "ۇشىن ازىرلەگەن پارنىا ئىشەنە نۇسقاۋ. بۇل نۇسقاۋدا بەلگىلەنگەن دوكلات جولداز تۇزىمى دالە جۇگياڭنىڭ دەموكراتىيالىق ورتالىقتاندىرۇ تۇزىمىن مىقتى ۇستاۋ، تارتىپسىزدىك جانە ۇكىمەتسىزدىك چىگىياڭدارغا قارسى نۇرۇ جولىندامى ۇزاق ۋاقىتتىق كۇرەسىنىڭ جاڭا جاعدايدامى دامۋى بولپ تابىلادى. بۇل ماسەلەنىڭ وسى كەزدە توتەنشە ماڭىزدى بولۇپنىڭ سەبەبى، گىمىڭ جاعدايىندا وراسان زور دامۋىشلىق بولغاندىمى، "مىرسىپىرا ازات رايونداردىك تۇتاسپ كەتكەندىكى، "مىرسىپىرا قىلالاردىك ازات بولغاندىمى نەمەسە ازات بولۇ الدىندا نۇرغاندىمى، حالىق ازاتتىق ارمىياسى مەن حالىق ازاتتىق سوعىنىڭ جىگىۋىيىت

(1) جۇگياڭجۇيلەر مەن فىنجۇيلەر شۇجىلەردىڭ جاۋاپكەرلىگىندە (حاتىشلارغا جازدىنوماي وزدەرى جازادى) "ارەكى ايدا، جۇگياڭ مەن جۇگياڭ جۇشىنە "بىر رەت جالى دوكلات جولداپ تۇرۇى كەرەك. دوكلاتتىڭ مازمۇنى سول رايونداغى اسكەرى بىستەر، ساياسي، جەر گايگسى، پارتىيانى رەتتەۋ، نقتىسات، ۇگىت جانە مادەنيەت سياقتى "ارالۋان قىزمەتتەردىڭ "مان - "جايىن، قىزمەت بارىسىندا نۇتلان ماسەلەلەر مەن چىڭشياڭداردى جانە بۇل ماسەلەلەر مەن چىڭشياڭداردى شەشۋدىڭ ادستەرىن قامتۇى كەرەك. "ار رەتكى دوكلات مىڭ "ارپ شاماسىندا بولۇعا، مەركشە احوالدى دەپكە الماعاندا، كوپ دەگەندە 2 مىڭ ارپتەن اسپاۋعا "ئىس. "بىر رەتتە بارلىق ماسەلەلەردى جازۇ مۇمكىن بولماعاندا، ەكى رەتكە "بولپ جازۇ كەرەك. نەمەسە "بىرىنشى رەتتە بىرنەشە ماسەلەنى باسا جازۇ، قالعان ماسەلەلەردى باسا جازباي، قىسقاشا خارپ قويۇ؛ ەكىنشى رەتتە قالعان ماسەلەلەردى باسا جازۇ، "بىرىنشى رەتتە باسا جازىلعانداردى قىسقاشا جازپ قويۇ كەرەك.

دارەجەسىنىڭ بارىشا وسكەندىگى، بۇكىل مەملەكەتتىڭ جەڭستىڭ تاپ قالغاندىمى ەدى. بۇل احوال پارتىيادان پارتيا بىشىندە جانە ارىيا بىشىندە ورن تەۋىپ وتىرعان تارتىپسىزدىك جانە ۇكىمەتسىزدىك "جىتتىڭ قاندايىن بولسا دا ەر جويپ، شوغرلاندىرۇ قاچەت "ارى مۇمكىن بولعان بارلىق بىلىكنى جۇگياڭغا شوغرلاندىرۇدى تالاپ ەتتى. دوكلات جولداۋدىڭ قانال "تۈزۈمىن ورناتۇ - پارتىيانىڭ وسى ماقسات "ۇشى قولدانعان ماڭىزدى شاراسى. بۇل ماسەلە تۋرالى وسى بومداغى "1948 - جىلغى جەر گايگسى قىزمەتى مەن پارتىيالى رەتتەۋ قىزمەتى"نىڭ 6 - بولىمىدن جانە "جۇڭگۇڭ جۇگياڭنىڭ سەنناسر "ماحلىسى جونىندەگى ۇقىرۇى"نىڭ 4 تارماعىنار پايدالانىڭىز.

جالپى دوكلاتتىڭ مازمۇنى ئىشامدى، سوزى ئۇچرىمىدى بولۇپ، ماسەلەنىڭ نەمەسە تالاستىڭ نەدە. كەندىگى كورسەتسۇي كەرەك. جالپى دوكلاتتىڭ جازىلىپ جولدانۇ ۋاقتى تاق ايلاردىڭ العاشقى 10 كۇنى بولۇعا، دوكلات دىيانباۋ ارقىلى جولدانلۇعا ئىيس. بۇل جۇگياڭجۇي، فىنجۇي شۇجىلەرمىنىڭ وزدەرى جاۋاپتى بولپ، جۇگياڭعا جانە جۇگياڭ جۇشىنە ۇنەمى جولداپ وتىراتىن دوكلاتى جانە ولاردان سۇراپ وتىراتىن نۇسقاۋى بولپ تابىلادى. شۇجىلەر الدىڭمى شەپتە سوعىسقا قولباسشلىق ەتكەندە، وزدەرى دوكلات جولداپ وتىرۇدىڭ سىرتىندا، داىلى شۇجىلەردى نەمەسە قۇشۇجى. لەردى ارقى شەپتەگى ئىس. ارەكەتتەردەن دوكلات جولدۇعا بەلگىلەپ قويۇ كەرەك. بۇدان باسقا، جۇگياڭجۇيلەر مەن فىنجۇيلەردىڭ جۇگياڭعا جولدايتىن كەزەكتەن ئىس دوكلاتسارى جانە جۇگياڭنان سۇرايتىن نۇسقاۋلارى بۇرىنغىسىنداي بولادى. بۇعان ەنگىزىلمەيدى.

ئىزدىڭ ساياساتتىق سىپات العان، ۇنەملىك، جالپىلىق دوكلات جولداۋ جانە نۇسقاۋ سۇراۋ ئۇزىمىن بەلگىلەۋىمىزدىڭ سەبەبى مىنادا، پارتيانىڭ بۇكىل مەملەكەتتىڭ 7. قۇزىلنايسان كەيىن دە جۇگياڭجۇيلەر مەن فىنجۇيلەردەگى كەيىر (بارى ەمەس) جولداسىتار سىتەن بۇرىن نەمەسە سىتەن كەيىن جۇگياڭعا دوكلات جولداۋدىڭ، سونداي. اق جۇگياڭنان نۇسقاۋ سۇراۋدىڭ قاجەتتىلىگى مەن ماڭىزدىلىغىن تۇسىنبەدى نەمەسە كەيىر قەخنىكالىق سىپاتىعاى دوكلاتتار جولدۇمەن، نۇسقاۋ سۇراۋمەن عانا بولدى، سونمەن جۇگياڭ ولاردىڭ ماڭىزدى (ەكىنشى ورىندا تۇراتىندارى نەمەسە قەخنىكالىق سىپاتىنالىرى ەمەس) ئىس. ارەكەتتەرى مەن ساياسات.

تارىنىڭ مازمۇنى بىلە المادى نەمەسە تولىق بىلە المادى، سول سەبەبىتى كەيىر ورنىنا كەلتىرۋگە بولمايتىن، ياكى ورنىنا كەلتىرۋ قىيىن بولغان، نەمەسە ورنىنا كەلتىرۋ مۇمكىن بولسا دا، بىراق زىيانغا ۇشراۋ ئىستەرى تۇلىدى. ال ئىستەن بۇرىن ئۇسقاۋ سۇراغان، ئىستەن كەيىن دوكلات جولداعان جۇگياڭجۇيلەر نەمەسە فىنجۇيلەر مۇنداي زىيانداردان ساقىتاسىپ قالدى نەمەسە ونى ازايىتى. ۇستىمىزدەگى جىلدىن باسناپ بۇكىل پارتىيانىڭ *ار دارەجەلى باشى ورگاندارى ئىستەن بۇرىن جوعارىدان ئۇسقاۋ سۇرامايتىن، ئىستەن كەيىن جوعارىغا دوكلات جولدامايتىن ئاشار ادەتتەردى تۈزەتۋى كەرەك. جۇگياڭجۇيلەر مەن فىنجۇيلەر — جۇگياڭ ئاغاينىداغان جانە ول جۇكتەگەن مىندەتتەردى جۇگياڭ اتىنان اتقاراتىن ورگاندار، ولار جۇگياڭمەن بارىنشا ئىغىز بايلانسى جاساپ وتىرۇعا ئىيسى. شىڭۇيىلار نەمەسە جۇيداڭۇيىلار دا جۇگياڭجۇيلەر مەن جانە فىنجۇيلەر مەن ئىغىز بايلا. ئىس جاساپ وتىرۇعا ئىيسى. گىمىڭ جاڭا ورلەۋگە ەنىپ وتىرعان وسى كەزدە مۇنداي بايلانىستى كۇشەيتۇ توتەلىشە قاجەت.

(2) يەجانجۇندەردىڭ باستىقارى مەن جۇنجۇيلەردىڭ باستىقتا. رى سوعىس جۇرگىزۋ باعتى جونىندە *اردايمى دوكلات جولدۇۋدىڭ جانە ئۇسقاۋ سۇراۋدىڭ، سونداي — اق بۇرىنقى بەلگىلەمە بويىنشا *ار ايدا *ىر رەت سوعىس ناتىجەلەرى دوكلاتىن، شىمىن دوكلاتىن جانە ئاقتى كۇشەنەر دوكلاتىن جولدۇۋدىڭ سىرتىندا، ۇستىمىزدەگى جىلدىن باستاپ *ار ەكى ايدا *ىر رەت ساياساتتىق سىپات العان جالپى دوكلات جولدۇۋلارى جانە ئۇسقاۋ سۇراۋلارى كەرەك. مۇنداي دوكلاتتار مەن سۇرالاتىن ئۇسقاۋلاردىڭ مازمۇنى مىسالار: سول ارمانىڭ *اترىمى، زاتتىق تۇرمىسى، جىجۇيۇاندار مەن

جاۋىنگەرلەردىڭ كۆڭىل كۆيى، جىجۇيىۋاندار مەن جاۋىنگەرلەر
 اراسىندا تۇلغان اۋىتقۇشلىقتار، بۇل اۋىتقۇشلىقتاردى جويۇدنىڭ
 ادستەرى، ئەھىيىكالىق، تاكتىكىلىق جاقىلىق جاقىلىق نەمەسە
 شەگىنۋ احوالدارى، جاۋ ارمىاسىنىڭ ارتىقىشلىقتارى، ولقىلىقتارى
 جانە رۋىنىڭ جوعارى - تومەندىكى، ارمىامىزدىڭ ساياسىي قىز -
 مەتىنىڭ احوالى، ارمىامىزدىڭ جەر ساياساتىن، قالا ساياساتىن،
 تۇتىنىدار ساياساتىن اتقارۋ احوالى جانە اتقارمىلۇ بارىسىندا تۇلغان
 اۋىتقۇشلىقتاردى جويۇ ادستەرى، ارميا مەن خالىقتىڭ قاباسى جانە
 ۱۰ ار قاتنامداغى خالىقتىڭ اۋقىمى، تاغى باسقارلار. مۇنداي دوكلاتلار -
 دىڭ ۱۱ ارپ سانى، جازىلۇ ۱۲ ادسى، سونداي - اق جولدانۇ ۋاقتى جۇڭ -
 ياڭجۇيلەردىڭ، فىنجۇيلەردىڭ دوكلات جولدانۇ شارالارنىداغىمەن
 ۋىساس بولادى. مەگەر بەلگىلەنگەن دوكلات جازۇ ۋاقتى (تاق
 ايلاردىڭ العاشقى 10 كۈنى) سوعىستىڭ قىمىز - تايانك كەزىنە تۇرا
 كەلتەتىندەي بولسا، ونى بىرنەشە كۈن بۇرىن نەمەسە بىرنەشە كۈن
 كەشەۋىلدەتىپ جازۇعا بولادى، ۱۳ بىراق سەبەبىن اشىق دەسكەرتىپ
 قويۇ كەرەك. دوكلاتتىڭ ساياسىي قىزمەت جولىنىدەگى ۱۴ بولمىن سول
 ارمىانىڭ جىڭجىبۇنىڭ جۇرىنى ازىرلەپ، سىلىڭيۋان، جىڭجى
 ۋىيۋانداردىڭ تەكسەرپ تۇزەتۈشەن وتكىزۋى جانە وعان بىرگە
 قول قويۇلارى كەرەك. دوكلات دىيانباۋ ارقىلى اسكەرىي نىستەر
 ۋىيۋانجۇيىنىڭ جۇشىنە جولدانادى. ۱۵ بىزدىڭ مۇنداي ساياساتتىق
 سىيات العان جالىي دوكلات جولدانۇدى بەلگىلەۋىمىزدىڭ سەبەبى
 جۇڭياڭجۇيلەردىڭ، فىنجۇيلەردىڭ جالىي دوكلات جولدانۇعا تىيسە -
 تىلىگى جولىنىدە جوعارىدا ايتىلغان سەبەپتەرمەن ۋىساس.

پارتىيانىڭ قازىرگى ساياساتىنداعى بىرنەشە ماڭىزدى ماسەلە تۋرالى *

(1948 - جىلى 1 - ايدىڭ 18 - كۈنى)

1. پارتىيا شىندە قاتە چىڭشياڭدارغا قارسى تۇرۇ ماسەلەسى

جاۋدىڭ كۈشنى تىم جوعارى مولشەرلەرگە قارسى تۇرۇ كەرەك. ماسەلەن، امېرىكا جيانگەزلىكىگەن قورقۇ، گومىنداڭ رايوندارىنا بارىپ سوعىس جۇرگىزۋدەن قورقۇ، مايپاندىق - فەودالدىق تۈزۈمدى جويۇدان، دىيچۇلاردىڭ جەربىن تەڭ بولسىكە سالۋدان جانە گۋانلىياۋ كاپىتالىدى مۇسادىرالاۋدان قورقۇ، ۇزاق ۋاقىتتىق سوعىستان قورقۇ، ناھى باسقۇلار. بۇلاردىڭ بارى دە دۇرىس مەس. بۈكىل دۇنيە

* نۇل - ماۋزىدۇڭ خولدىس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ مۇشىن ازىرلەگەن پارتىيا

شىسە بۇسقاۋ. وسى تومداى «قازىرگى چاىداى جانە بىزدىڭ مىندەنە - مىر» دەگەن شىعارمانلىق تاقىرىبىنا يەرلىگەن تۈسىنىكەن پايدالانىڭىز.

جۈزىندەكى جيانگەرلىكتىڭ جانە جۇڭگوداعى جياڭ جىيەشى كەرتارتىپا
توپىنىڭ ۇستەمدىكى الدەقاشان ءرەپ-شىرىگەن، ولاردىڭ
بولاشاعى جوق. ۇبىز ولاردى ەلەمەۋگە اقىلىمىز، جۇڭگو حالقىنىڭ
بارلىق ىشكى-سىرتقى جاۋلارىن جەڭگۈگە ۇبىزدىڭ نەگىزىمىز دە،
سەنىمىمىز دە بار. ۇسراق ءاربىر ءىشنارا جاقتا، ءاربىر ناقتى
كۇرەس ماسەلەسىندە (اسكەرى، ساياسي، ئىقتىسادىي نەمەسە
يدىالىق كۇرەستەردە بولسىن) جاۋدى ەلەمەۋگە استە بولمايدى،
كەرىسىنشە، جاۋعا ءمان بەرۋ، بارلىق كۇشتى توپتاپ سوعىس
جۇرگىزۋ كەرەك، سوندا عانا جەڭىسكە جەتۋگە بولادى. ۇبىز
جالپىلىق جاقتا، جانلۇەلىك جاقتا جاۋدى ەلەمەۋدىڭ نىيىستىلىگىن
دۇرس كۆرسەتكەن كەزىمىزدە، ءاربىر ءىشنارا جاقتا، ءاربىر ناقتى
ماسەلەدە جاۋدى ەلەمەي قويۇرمىزعا دا استە بولمايدى. ەگەر ۇبىز
جالپىلىق جاقتا جاۋدىڭ كۇشىن تىم جوعارى مولشەرلەپ، سونىمەن
ولاردى قۇلاتىۋعا باتىلدىق ىستەي الماساق، جەڭىسكە جەتۋگە باتىل-
دىق ىستەي الماساق، وندا ۇبىز وڭىىل جىيۇجىۋىيلىك قاتەلىگىن
وتكىزەمىز. ەگەر ۇبىز ءاربىر ءىشنارا جاقتا، ءاربىر ناقتى ماسەلەدە
ساقتىق پوزىتسىيادا بولماساق، كۇرەس ونەرىنشە ءمان بەرمەسەك،
بارلىق كۇشتى توپتاپ سوعىس جۇرگىزبەسەك، ۇز جاعىمىزعا تارتىۋعا
ئىستى بولغان بارلىق وداقتاستاردى (ورتا دىيىپاندار، دەرەپەس
ونەر كاسپىشىلەر مەن ساۋداگەرلەر، ورتا بۇرجىۋازىيا، وقۇشىلار،
وقتۇشىلار، حياۋشوۋلار جانە ادەتتەكى زىيالىلار، ادەتتەكى ۇكىمەت
قىزمەتكەرلەرى، ەركىن كاسپىتەگىلەر جانە اشق وپلى شىنشىلار)
ۇز جاعىمىزعا تارتىۋعا كوڭىل بولمەسەك، وندا ۇبىز سول شىل
جىيۇجىۋىيلىك قاتەلىگىن وتكىزەمىز.

پارتىيە ئىشىدە «سول» شىل، وڭشىل چېڭشياڭدارغا قارىسى تۇرۇدا ناقتى احوالغا قاراي باعت بەلگىلەۋ كەرەك. مىسالى: ارىيا سوعىستا جەڭىپ شىققان كەزدە «سول» شىلىدىقتان ساققانۇ كەرەك؛ سوعىستا جەڭىلگەن نەمەسە جەڭىستى سوعىستاردى كوپ جۇرگىزە الماعان كەزدە وڭشىلىدىقتان ساققانۇ كەرەك. جەر گايگىسىندا بۇقارا ءالى شىن مانىندە اتقانىسقا كەلتىرىلمەگەن جانە كۇرەس ءالى قانات جايدىرىلماعان جەرلەردە وڭشىلىدىققا قارىسى تۇرۇ كەرەك؛ بۇقارا شى مانىندە اتقانىسقا كەلتىرىلمەگەن جانە كۇرەس قانات جايدىرىلماعان جەرلەردە «سول» شىلىدىقتان ساققانۇ كەرەك.

2. جەر گايگىسى مەن بۇقارالىق قوزعالىستاعى بىرنەشە ناقتى ساياسات ماسەلەلەرى

1) كەدەي دىحاندار مەن جالداىبا دىحانداردىڭ مۇددەسى جانە كەدەي دىحاندار ءۇيىمنىڭ باستاماشىلىدىق رولىن ءبىرىشى ورنىغا قويۇ كەرەك. پارتىيىمىز كەدەي دىحاندار مەن جالداىبا دىحاندار ارقىلى جەر گايگىسىن قوزعاۋى، كەدەي دىحاندار مەن جالداىبا دىحانداردى دىحاندار قوعامىندا، اۋىل-قىستاق اكىمىياتىندا باستاماشىلىدىق رول اتقاراتىن مەنۋى قاجەت، مۇنداي باستاماشىلىدىق رول دەگەنىمىز ورتا دىحانداردى شەنكە قاعىپ، ءبارىن دە كەدەي دىحاندار مەن جالداىبا دىحاندار باۋراپ الۋ دەگەندىك مەس، قايتا ورتا دىحاندار مەن نىتىماقتاسىپ، ولاردى وزىمەن بىرگە ارە-كەنتە بىرۋ دەگەندىك. كۈنە اۋات رايونداردىڭ ورتا دىحاندار كۈپشىلىكتى ۇسنايتىن، كەدەي دىحاندار مەن جالداىبا دىحاندار

ازىشلىقتى ۇستايىتىن جەرلەرىندە ورتا دىحانداردىڭ ورنى وتە - مۈتە ماڭىزدى. «كەدەي دىحاندار مەن جالدىنبا دىحاندار ەل قاراتىپ، جۇرت بىلەسىن» دەگەن ۇران قاتە. اۋىل - قىستاقئاردا كەدەي دىحاندار مەن جالدىنبا دىحاندار عانا ەل قاراتىپ، جۇرت بىلەمەي - دى، قايتا جالدىنبا دىحاندار، كەدەي دىحاندار، ورتا دىحاندار جانە باسقادا ەڭبەكشى خالىقتار بىرلەسە وتىرىپ، گۇڭچانداڭنىڭ باسشىلىقىندا ەل قاراتىپ، جۇرت بىلەيدى. بۇكىل ەل بويىنشا از ساندى ادامدار ەل قاراتىپ، جۇرت بىلەمەيدى، قايتا جۇمىشىلار، دىحاندار (جاڭا باي دىحاندى دا قامتىدى)، دەرەسى ونەر كاسپىشە - لەر مەن ساۋداگەرلەر، كەرتارتىپا كۇشتەر جاعىنان ەزىلگەن جانە زىيان شەككەن ورتا، ۇساق كاپىتالىستەر، وقۇشىلار، وقتۇشىلار، حياۋشوۋلار، ادەتتەگى زىالىلار، ەركىن كاسپىتەگىلەر، اشى وپلى شىشىلار، ادەتتەگى ۇكىمەت قىزمەتكەرلەرى، ەزىلگەن از ۇلتتار مەن شەتەلدەگى حۋاچياۋلار بىرلەسە وتىرىپ، جۇمىشى تانىنىڭ (گۇڭچانداڭ ارقىلى) باسشىلىقىندا ەل قاراتىپ، جۇرت بىلەيدى.

(2) ورتا دىحاندارعا "ارقانداي تاۋەكەلىلىك ساياسات قولدا - نۇدان ساققانۇ كەرەك. ورتا دىحانداردىڭ، تاغى باسقا قاتنامداغى - لاردىڭ قۇرامى قاتە بەلگىلەنگەندەرىن تۇگەلدەي تۈزەتۋ، بولسىكە سالىنغان نارسەلەرىن مۇمكىندىكىنىڭ بارىنشا قايتارۋ "ئىيس، دىحاندار ۋاكىلدەرى اراسىندا، دىحاندار ۋىيۋانخۇيىندا ورتا دىحانداردى شەتكە قاعۋ چىڭشياڭدارىن جانە جەر گايگىسى كۈرەس - تەرىندە كەدەي دىحاندار مەن جالدىنبا دىحانداردى ورتا دىحاندارعا قاراما. قارسى قويۋ چىڭشياڭدارىن تۈزەتۋ كەرەك. فاناۋ كىرىسى بار دىحانداردىڭ سول قاناۋ كىرىسى جالپى كىرىسىنىڭ

25 پىراسەننىنەن (تورتنەن ئېرى) تومەن بولغاندارىس ورتا دىھان،
ودان جوعارى بولغاندارىن باي دىھان ① دەپ بەلگىلەۋ قاجەت.
اۋقاتى ورتا دىھاندارىنىڭ جەرسىن وزدەرىنىڭ رىزالىمىنىسىز تەڭ
بولسىكە سالۇغا بولمايدى.

3) ورتا، ۇساق ونەركاسپىشلەر مەن ساۋداگەرلەرگە ئارقانداي
تاۋەكەلشىلىك ساياسات قولدانۇدان ساققانۇ كەرەك. ازات رايون-
داردا خالىق شارۋاشلىمىنا ئىمىدى بارلىق جەكە مەنشىكتەگى
ونەركاسپ پەن ساۋدانىڭ دامۇن قورعاۋ جانە ونى سىلاۋ جونى
دەگى ئۇرنىغى ساياسات دۇرىس بولدى، ونى بۇدان سىلاي دا
ۋزدىكىسىز جۇرگىزە بەرۋ ئىيس. جەر مايى مەن ئوسمىدى ازايىۋ
كەزىندە دىجۇلار مەن باي دىھاندارىنىڭ ونەركاسپ پەن ساۋداغا
اۋسۇبا دەم بەرۋ ساياساتى دا دۇرىس بولدى، "وگىن ايدىلدىر-
عاندىق" دەپ قارسى تۇرۇ جانە مۇسادىرالاپ بولسىكە سالۇ قاتە.
دىجۇلار مەن باي دىھاندارىنىڭ ونەركاسپ پەن ساۋداسىن، جالىپى
الغاندا، قورعاۋ ئىيس، تەك گۋانلىياۋ كاپىتالىدىڭ جانە ناعىز
زورەكەرلەر مەن قانگىمىگىشلە مەنەتتەردىڭ ونەركاسپى مەن
ساۋداسىن عانا مۇسادىرالاۋغا بولادى. مۇسادىرالاۋغا ئىيستى
مۇنداي ونەركاسپ پەن ساۋدانى مەملەكەت پەن خالىق وتكىزىپ
الغانان كەينى، ونىڭ خالىق شارۋاشلىمىنا ئىمىدى بولغاندارىنىڭ
كاسپىن ۋزدىكىسىز جۇرگىزە بەرۋ كەرەك، بولشەكتەپ جىبەرۋگە
نەمەسە ئوقتاتىپ قويۇغا بولمايدى. خالىق شارۋاشلىمىنا ئىمىدى
بارلىق ونەركاسپ پەن ساۋدادان الناتىن كاسپىنىك باجى ولاردىڭ
وركەندەۋسە كەدەرگى بولماۋمەن شەكتەلۋى كەرەك. جالىپلىق
كارخانىلاردا اكىملىك جاعى مەن جۇمىسشىلار ۇيىمى جاعى

بىرلەشكەن باسقارۇۋىيۇانخۇيىن ۋىيىمداستىرىپ، باسقارۇۋ قىزمەتىنى كۈشەيتىپ، ئونىمىنىڭ وزىنىدىك قۇنىن ئومەندەتۇ، ئوندىرىستى ارتتىرۇ، جالپىعادا، جەكەگە دە تىيىمدىلىك جاساۋ ماقساتىنا جەتۇ ئىيىس. جەكە مەنشكىتەگى كاپىيىنالىستىك كارخانىلاردا دا بۇل شارائى سىناق رەتىندە جۇرگىزىپ، ئونىمىنىڭ وزىنىدىك قۇنىن ئومەندەتۇ، ئوندىرىستى ارتتىرۇ، ەڭبەككە دە، كاپىيىنالىغا دا تىيىمدىلىك جاساۋ ماقساتىنا جەتۇ ئىيىس. جۇمىشلىلاردىك تۇرمىسىن احوالىغا قاراپ جاقسارتۇ كەرەك، ئىراق قامداۋ تىم جوعارى بولپ كەۋدەن سافىناتۇ قاچەت.

4) وقۇشلىلار، وقتۇشلىلار، جياۋشۇۋلار، عىلىم قىزمەتكەرلەرى، كۆركەمونەر قىزمەتكەرلەرى جانە ادەتتەگى زىيالىلار جونسىندە ئارقانداي تاۋەكەلشىلىك ساياسات قولدانۇدان ساقىناتۇ كەرەك. خۇڭگوداى وقۇشلىلار قوزعالمىسى مەن گىمىڭنىڭ كۆردىسەردىك تاجىرىيەلەرى وقۇشلىلاردىك، وقتۇشلىلاردىك، جياۋشۇۋلاردىك، عىلىم قىزمەتكەرلەرىنىڭ، كۆركەمونەر قىزمەتكەرلەرىنىڭ جانە ادەتتەگى زىيالىلاردىك باسىم كۆپىلىگىنىڭ گىمىڭگە قانائەتلىنىدىغىن ئەمەسە بەيتاراپ تۇراتىندىغىن، قاسارسقان فانگىمىڭسىلىدەرىنىڭ وتە از ساندى عانا ۇستايىتىندىغىن دالەلدەدى. سونىڭ ئۇشىن، پارتىيىمىز وقۇشلىلار، وقتۇشلىلار، جياۋشۇۋلار، عىلىم قىزمەتكەرلەرى، كۆركەمونەر قىزمەتكەرلەرى جانە ادەتتەگى زىيالىلار جونسىندە بايسالىدى پوزىتسىيا ۇستاۋ كەرەك. احوالدارىنا قاراي وتىرىپ، ولارمەن ئىتتە-ماقتاسۇ، ولاردى تارىيەلەۋ جانە قىزمەتكە ئاغاينىداۋ كەرەك، تەك ولاردىك شىندەگى وتە از ساندى قاسارسقان فانگىمىڭسىلىلەمەتتە. نەزىگە عانا ئۇقارالىق لۇشىيان ارقىلى لايقىتى شارا قولداۋ كەرەك.

(5) اشىق ويلى شىنشىلار ماسەلەسى تۋرالى. جاپون باسقىنشىلارىنا قارسى سوعىس داۋىرىندە پارتىيىمىز ازات رايوندارداعى اكىمىيات ورگاندارىندا (سانىيىچۇي جانە ۇكىمەننەر) اشىق ويلى شىنشىلارمەن ستەس بولدى، بۇل ابدەن قاجەتتى ەدى *ارى تابىستى بولدى. فينشىلىقتاردى پارتىيىمىزبەن بىرگە ئارتقان، شىنشىندا دا ەداۋىر ۇلەس قوسقان اشىق ويلى شىنشىلارعا، جەر گايگىسا كەدەرگى جاساماۋ شارتىمەن، احوالىسا قاراي وتىرىپ *مان بەرۋ كەرەك، بۇلاردىڭ شىندەگى ساياسىي جاققان تاۋىرىرەك *ارى قىزمەت قاسىلەتتى نار. لارىس حوعارى دارەجەلى ۇكىمەت ورنىندارىندا ۇزدەكسىز قالدىرىپ، لايفى قىزمەت بەرۋ كەرەك. ساياسىي جاققان تاۋىرىرەك، *ىراى قىزمەت قاسىلەتتى نومەن بولعاندارىنىڭ تۇرمىسىن قامداۋ كەرەك. ولاردىڭ دىيخۇ جانە باي دىيخاننان شىققان، *ىراق خالىقتىڭ ونشا. لىسى وشەدىلىگى بولماغاندارىنىڭ فەودالدىق جەرلەرىس، مال. مۇلىكەنەرىس جەر زاڭى بويىنشا تەڭ بولسكە سالۋ كەرەك، الاندا ولاردى كۇرەسكە السنۇدان ساقناپ قالۋ كەرەك. بۇرىس اكىمىيات ورگاندارىمىزعا كوز بوياپ كىرىپ العان، *ىس جۇزىندە ەجىلدەن بۇزىق، خالىققا ەشىر پايداسى تىمەيتىن، قالىڭ جۇرشىلىق قاتتى وشىككەن ادامداردى، جالىپى العاندا، زورەكەر ەلەمەنتتەرگە فولدانىلاتىن شارا بويىنشا خالىق قاتىڭدارىنىڭ تەكسەرىپ شارا قولدانۇسا تاپسىرۋ كەرەك.

(6) جاڭا باي دىيخاندار مەن كۈنە باي دىيخانداردى اپىرا *ىلۋ كەرەك. جەر مايبى مەن *وسمىدى ازايىتۋ كەزىندە جاڭا باي دىيخاندار مەن اۋقاتى ورتا دىيخاندارعا دەم بەرۋدىڭ العا قويىلۋى ورتا دىيخانداردى الاڭسىزداندىرۋدا، ازات رايونداردىڭ اۋىل شارۋاشى.

لىمى "ۋىندىرسىن ۋىرگەندە تۋدە ناتىجەلى بولغان ەدى. جەردى تەڭ بولسكە سالغاننان كەيىن، دىيىپانداردى "ۋىندىرسىتى ۋىرگەندە تۋگە، ازىق - تۈلىك، كىيىم - كەشەك مولىشلىغىن جاساۋعا شاقىرۇ جانە دىيىپانداردى بىيانگۇڭدۇي، سەرىكتەسۇ زۇي نەمەسە خۋانگۇڭبان سىياقتى اۋىل شارۋاشلىق سەرىكتەسۇ - سەلبەسۇ ۋىمىدارىن ۋىمىداس - تىرۇعا "ناسىيىحاتتاۋ كەرەك. جەردى تەڭ بولسكە سالغان كەزدە، كۈنە ازات رايوندارداغى جاڭا باي دىيىپاندارعا جاسالاتىن مامىلە اۋفانتى ورتا دىيىپاندارعا جاسالاتىن مامىلەمەن ۇقساس بولۇ كەرەك. وزدەرىنىڭ رىزالىغىنىز جەرلەرىن تەڭ بولسكە سالۋعا بولمايدى.

(7) دىيىچۇلار مەن باي دىيىپانداردىڭ كۈنە ازات رايوندارداغى جەر مايى مەن "ۋىمىدى ازايىتۇ كەزىندە تۇرمىس تاسىلدەرىس وزگەرىنكەندەرىنەن دىيىچۇلاردىڭ مەڭبەكپەن شۇغىلدانغانىنا 5 جىلدان ارتقاندارىنىڭ، باي دىيىپانداردىڭ ورتا جانە كەدەي دىيىپاندار دارمەسەننە تۈسكەننە 3 جىلدان ارتقاندارىنىڭ، مەڭگە نەيىنەسى جاقسى بولسا، ئازىركى احوالدارىنا قاراي قۇرامدارىن وزگەرتىۋگە بولادى. بۇلاردىڭ ئىشەندەگى، ئىشەندە، "الى دە كۈپتەگەن باسى ارتىق مال - مۈلىكتەرى بارلارى (ازىن - اۋلاق باسى ارتىق مال - مۈلىكتەرى بارلارى مەس) دىيىپانداردىڭ تالابى بويىنشا باسى ارتىق مال - مۈلىكتەرىن ورتاغا سالۇ ئىيس.

(8) جەر گايگىسىنىڭ وزەگى فەودالدار تابىنىڭ جەرىن جانە ونىڭ استىق، مال، مەگىس سايىماندارى سىياقتى مال - مۈلىكتەرىن تەڭ بولسكە سالۇ (باي دىيىپاندار تەڭ باسى ارتىق بولەگىن عانا ورتاغا سالادى) بولۇپ تاپىلادى، جاسىرىن مۈلىكتەرىس^② تاپىنىرۇ كۈرەسىس شامادان تىس قۇۋاتتاۋ ئىيس، وتە - مۈتە جاسىرىس

مۈلىكتەردى تاپتىرۇ كۈرەسىنە تىم ۇزاق ۋاقىت جۇمساپ، باستى قىزمەتتەرگە كەدەرگى جاساماۋ تىس.

(9) دىجۇلارغا جاسالاتىن مەملە مەن باي دىيىپاندارغا جاسالاتىن مەملەنى جەر زاڭى داڭاڭى بويىنشا پارىقتاۋ كەرەك.

(10) "ئىرى، ورتا، ۇساق دىجۇلاردى دا، دىجۇلار مەن باي دىيىپاندار اراسىنداعى زورەكەرلەر مەن زورەكەر مەستەردى دە جەردى تەڭ بولسكە سالۇ "پىرىنسىپى نەگىزىندە پارىقتاۋ كەرەك.

(11) قىلمىسى شىنىندا شەكتەن اسقان وتە از ساندى ەلەمەنتتەرگە خالىق فائىگىنىڭ مۇقىيات تەرگەۋى ارقىلى ۇكىم شىعارۇ، سونداي-اق اسۇدى بەلگىلى ۇكىمەت ورگاندارىنىڭ (اۋدان نەمەسە قىچۇي دارەخەلى ورنىدار جاعىنان ۇيىمداستىرىلعان ۇيىۋانجۇيلار) نەكىتۋىنەن وتكىزىپ جارىالاۋ، بۇل-ابدەن قاجەتتى گىمىگىدىك "تارتىپ. بۇل-بىر جاعى. ەندى بىر جاعىنان، از ۇلتىرۇ جاعىندا بەرىك نۇرۇ. البانى ۇلتىرە بەرۇگە قاتاڭ تىم سالۇ كەرەك. كوپ ۇلتىرۇدى، البانى ۇلتىرۇدى قۇتتايتىن پىكىرلەر مۇلىدە قاتە، ول پارتىيىمىزدى نەكىتەستەردەن ايرۇمەن، بۇقارادان قول ۇزدىرۇمەن، وقشاۋ قالدىرۇمەن عانا تىسادى. جەر زاڭى داڭاڭىندا بەلگىلەنگەن خالىق فائىگىندارى ارقىلى تەرگەپ، ۇكىم شىعارۇ سىنىدى كۈرەس "ناسىلى مۇقىيات سىكە اسىرىلۇ كەرەك، ول دىيىپاندار بۇقاراسىنىڭ بارىپ تۇرغان بۇزاقى دىجۇ، باي دىيىپان ەلەمەنتتەرىنە سوققى بەرۇدەگى قۇتتى قارۇ، ول "ارى البانى ۇرۇ، البانى ۇلتىرۇ قاتەلىگىن وتكىزۇدەن ساقىتاندىرادى. ۇيىلەسىمدى كەزدە (جەر كۈرەسى ورلەۋ دارەجەسىنە جەتكەننەن كەيىن) بۇقارانى ۇزىنىڭ بولاشاق مۇددەسىن تۇسىنىۋگە، سوعىسقا قاسارىسا بۇزغىنىشلىق

جاساماعان، جەر گايگىسىما قاسارسا بۇزغىنىشلىق جاساماعان، بۇكىل ەل بويىنشا بىرنەشە 10 مىليونداغان (بۇكىل ەل بويىنشا شامامەن 360 مىليون اۋىل-قىستاق جان سانىنىڭ شامامەن 36 مىليونىن ۇستاپ وتىرعان) دىجۇلار مەن باي دىحانداردى مەملەكەتتىڭ ەڭبەككۇشى رەتىندە قاراپ ساقىتاپ قالۇعا جانە وزگەرنۇگە تارىيەلەۋ كەرەك. ەزىدىڭ مىندەتىمىز—دىجۇلاردىڭ جەكە باسنى جويۇ ەمەس، قايتا فەودالدىق ۇتۇرمىدى جويۇ، دىجۇلاردى تاپ رەتىندە جويۇ. دىحاندارعا تىيگەن مولشەردەن ارتىتىرىپ حىبەرمەي جەر زاڭى بويىنشا دىجۇلارعا ۇندىرىسى قۇرال—جابدىقتارى مەن تۇرمىسى زاسارىس بەرۋ كەرەك.

12) ەلەۋلى قاتەلىك وتكىزگەن كەيىبىر كادىرلار مەن پارتىيا مۇشەلەرىن، سونداي—اق جۇمىشى—دىحاندار جۇرتشىلىقى اراسىنداعى كەيىبىر بۇزىق ەلمەنتتەردى سىنداۋ جانە كۇرەسكە الۋ كەرەك. سىنداۋ جانە كۇرەسكە الۋ كەزىندە بۇقارانى يىلاندىرىپ، دۇرىس ۇدىس پەن دۇرىس ۇتاسىل قولدانىپ، دورەكىسى ارەكەستەردەن ساققانۇ كەرەك. بۇل—بىر جاعى. تاعى بىر جاعىنان، بۇقارادان ۇش الماۋ جولىنىدە مۇنداي كادىرلاردان، پارتىيا مۇشەلەرىنىن جانە بۇزىق ەلمەنتتەردەن ۋادە الۋ كەرەك. بۇقارادا ولاردى قورعالماي سىنداۋ ۇقىمى بولسىپ قانا قويماي، قاجىدت تابىلىماندا ولاردى قىزمەتىنەن الۋ، نەمەسە قىزمەتىنەن الۋ تۇرالى ۇسىنىس بەرۋ، ياكى پارتىيادان شمارۋ تۇرالى ۇسىنىس بەرۋ، ۇتىپتى بۇلاردىڭ شىندەگى ەڭ بۇزاقىلاردىن خالىق فانىڭدارىنىڭ تەكسەرىپ شارا قولدانۇما تاپسىرۋ ۇقىمى دا بولاتىندىمەن جارىيالاۋ كەرەك.

3. اكىمىيات ماسەلەسى تۋرالى

(1) جاڭا دەموكراتىيالىق اكىمىيات — جۇمىشى تابى باسشىلىغىندىكى داعى، خالىق بۇقاراسىندىق، جيانگەرلىككە قارسى، فەودالېزىمگە قارسى اكىمىيات، خالىق بۇقاراسى دەگەنمىز جۇمىشى تابىن، دىحاندار تابىن، قالا ۇساق بۇرجۇازياسىن، جيانگەرلەر مەن گومىن-داڭ كەرتارنىيا اكىمىياتىنان، سونداي-اق ول ۋاكىلدىك ەكەن گۇا-لىياۋ بۇرجۇازىيا (ئىرى بۇرجۇازىيا) مەن دىچۇ تابىنان ەزگى كورگەن حانە زىيار شەككەن ۇلتتىق بۇرجۇازىيانى قامتىدى، ال حۇمىش-لاردى، دىحانداردى (اسكەرلەر، نەگىزىنەن، اسكەرى كىم كېگەن دىحاندار) حانە باسقادا ەگبەكشى خالىقتاردى نەگىزگى تۇلعا ەتەدى. بۇل خالىق بۇقاراسى ۇز مەملەكەتتىن (جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىن) ۇيىمداستىرادى جانە مەملەكەتكە ۋاكىلدىك ەتەنەن ۇكىمەتتى (جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ ورتالىق ۇكىمەتتى) قۇرادى، جۇمىشى تابى ۇزىنىڭ شيانفېڭدۇيى — جۇڭگو گۇڭچاڭ-داڭى ارقىلى خالىق بۇقاراسىندىق مەملەكەتكە جانە ونىڭ ۇكىمەتتىنە بولغان باسشىلىغىن سىكە اسىرادى. بۇل خالىق رەسپۇبلىكاسى مەن ونىڭ ۇكىمەتتى قارسى نۇراتىن جاۋلار — شەتەل جيانگەرلەرى، ەلىمىزدەگى گومىنداڭ كەرتارنىياشلارى جانە ولار ۋاكىلدىك ەكەن گۇاڭلىياۋ بۇرجۇازىيا مەن دىچۇ تابى.

(2) جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ بىلىك ورگاندارى — ۱۰ دارەجەلى خالىق قۇربلىتايلارى جانە ولار سايلاپ شىققان ۱۰ دارەجەلى ۇكىمەتتەر.

[illegible]

4. گمىڭدىكى بىرلىكساپتاغى باسشىلىق
 ەتۇشلەر مەن باسشىلىق ەتۇشلەردىكى
 قارىم-قاتناسى ماسەلەسى

باششىلىق ەتۋشى تاپ پەن ساياسي پارتيا باششىلىق ەتۋشى
تاپتار مەن قاتامدارغا، ساياسي پارتىيالار مەن خالىقنىق ۇيىمدارغا
ئۆز باششىلىقىن جۇرگىزۋ ۇشنى، ماداي ەكى ئارتىنى ازىرلەۋ
كەرەك: (a) باششىلىق ەتۋشىلەر (وداقتاستار) دى ياساپ، ورتاق
جاۋغا قارسى تاباندىلىقپەن كۇرەس جۇرگىزۋ جانە ەگىسىنە جەنۇ:

(b) باسشىلىق ەتىۋىشلەرگە زاتتىق قامقورلىق جاساۋ، ەك بولماغاندا، ولاردىڭ مۇددەسىنە زىيان جەتكىزبەۋ، سونىمەن قاتار باسشىلىق ەتىۋىشلەرگە ساياسىي تاربيە بەرۋ. وسى ەكى شارت بولماسا نەمەسە وسى ەكى شارتنىڭ ءبىرى كەم بولسا، وندا باسشىلىقتى جۈزەگە اسرۋعا بولمايدى. مىسالى، گۇڭچانداڭ ورتا دىيخاندارعا باسشىلىق ەتۋ ءۇشىن، ورتا دىيخانداردى وزىمەن بىرگە فەودالدار تابىنا قارسى تاباندىلىقپەن كۇرەس جۇرگىزۋگە باستاۋى جانە جەڭسكە جەتۋى (دىيچۇلاردىڭ قارۋلى كۇشەرىس جوۋى، دىيچۇلاردىڭ جەرلەرىن تەڭ بولىسكە سالۋى) كەرەك. ەگەر باتىل كۇرەس بولماسا نەمەسە كۇرەس بولعانىمەن جەڭىس بولماسا، ورتا دىيخاندار اۋىتقىيدى. ونىڭ ءۇستىنە، دىيچۇلاردىڭ حەرلەرى مەن مال-مۇلىكتەرىنىڭ ءبىر بولەگىن ورتا دىيخانداردىڭ كەدەبىرە كەرىنە ءبولىپ بەرۋ كەرەك، ال اۋقاتتى ورتا دىيخانداردىڭ مۇددەسىنە زىيان جەتكىزبەۋ ءتيس. دىيخاندار قوعامىندا، اۋىلدىق جانە رايوندىق ءۇكىمەتتەردە ورتا دىيخانداردىڭ بەلسەندىلەرىن قىزمەتكە قاتناستىرۋ جانە سان جاعىنان ءۇيلەسىمدى بەلگىلەمە جاساۋ (مىسالى، ءۇيىۋان-داردىڭ ءۇشتەن ءبىرىن ءۇستايىن بولۋ) كەرەك. ورتا دىيخانداردىڭ قۇرامىن قاتە بەلگىلەمەۋ ءتيس، ورتا دىيخانداردان جەر باجىسىن الۋدا جانە ولارعا سوعىستىق مىندەتتەر جۇكتەۋدە ءادىل بولۋ كەرەك. سونىمەن بىرگە، ورتا دىيخاندارعا ساياسىي تاربيە بەرۋ دە قاجەت. ەگەر وسىلاي ستەلمەسە، وندا ءبىز ورتا دىيخانداردىڭ قولداۋىنان ايرىلامىز. قالالاردا جۇمىشى تابى مەن گۇڭچانداڭ كەرتارىپا كۇشتەر جاعىنان ەزىلگەن جانە زىيان شەككەن ورتا بۇرچۋازىعا، دەموكراتىيالىق پارتىيا-نوپتارعا، خالىقتىق ءۇسىمدارعا

بولغان باسشلىغىن جۈزەگە اسىرۇ ۋۇشىن دە وسىلاي سىتەۋ كەرەك.

ەسكەرتۈلەر

① اۋىل - قىساقشاردا تاپساردى ايرۇدىنك ولشەمى جونسىدە وسى ناگدامالى شىعارمالاردىن 1 - نومىنداعى «اۋىل - قىساقشارى تاپتاردى قىلاي مالىداۋ كەرەك» دەگەن شىعارمادان جاسە 2 - نومىنداعى «جۇڭگو گىمىنى جاسە جۇڭگو گۇڭچانداغى» نىڭ 2 - تاراۋ 4 - بولىمىسەر پاندا - لاسىگر.

② «جاسىرىن مۈلىكتەر» دەپ دىيىۋلاردىنك جەرگە كۆمكەن مۈلىك - ندىرى ايتىلىپ وتىر.

ارميا نىسندەگى دەموكراتىيالىق قوزغالىس*

(1948-جىلى 1-ايدىن 30-كۈنى)

اسكەري بولىمىدە نىسندەگى ساياسىي قىزمەت باغىتى اسكەرلەر جۇرئىتىلىش، جىجۇيۇنداز مەن بارلىق قىزمەتكەرلەردى ەمىس - ەركىن جۇملىدىرىپ، ورتالىقتاندىرىلغان باشىلىق نەگىزىندەگى دەموكراتىيالىق قوزغالىس ارقلى ساياسىي جاقتا جوعارى دارەجىدە ئىنئامقاسۇ، تۇرمىس جاقتا جاقسارۇشلىققا قول جەنكىزۇ، اسكەري ئىستەر جاقتا تەخنىكا مەن تاكتىكىنى جوعارلانۇ شىياقتى ۇش زور ماقساتقا جەتۇ. قازىر ارميامىزدىن بولىمىدەرى اراسىندا قىزۇ جۇر- گىزىلىپ جاتقان ۇشتى تەكسەرۇ، ۇشتى رەئىتەۋ① ساياسىي جاقتاعى دەموكراتىيا، ئىقتىسادىي جاقتاعى دەموكراتىيا ۋادىسىن قولدانىپ الدىگىمى ەكى ماقساتقا جەتۇ ۇشنى بولپ وتىر.

ئىقتىسادىي جاقتاعى دەموكراتىيا خوتىنىدە، اسكەرلەر سايلاغان

* نۇل - ماۋزىدۇنك جولداس جۇڭگۇنك جۇڭيالا گىمىنىدەك اسكەري

سىر ۇسۇنخۇيى ۇشنى ازىرلەگەر پارتىيا ئىشە ئۇسۇغاۋ.

ۋاكىلدەردى لىاندۇي باستىقتارنىڭ لىاندۇيدەگى قامداۋدى جانە تاماق جۇمسىن باسقارۋىنا كومەكتەسۋگە (ودان اسىپ كەتپەۋ) ۇقىقتى بولاتىن ەتۋ كەرەك.

اسكەري جاقتاعى دەموكراتيا جونىندە، اسكەرلەردى ماشىقتان- دىرۋ كەزىندە، جۇڭگۋاندار مەن اسكەرلەردىڭ ۇير- بىرىنە ۇيرە- تۋىن، اسكەرلەر مەن اسكەرلەردىڭ ۇير- بىرىنە ۇيرەتۋىن جولعا قويۋ! سوعىس جۇرگىزگەن كەزدە، اتىس شەپتەرىندە لىاندۇيلەردىڭ ۱۲ تۇرلى ۇلكەندى- كىشىلى ماجىلىستەر وتكىزۋىن جولعا قويۋ كەرەك. لىاندۇي باستىقتارنىڭ جەتەكشىلىگىندە اسكەرلەر جۇر- شىلىمىن حاۋ جىندىلەرىن قالاي الۋدى، ۇرىس مىندەتەرىن قالاي ورىنداۋدى ئالقىلاۋعا جۇمىلدىرۋ. بىرنەشە كۇنگە سوزىلعان ۇرىستاردا مۇنداي ۱ ماجىلىستى الدەنەشە رەت اشۋ كەرەك. مۇنداي اسكەري جاقتاعى دەموكراتيا سولتۇستىك شانشىدەگى پابلۇڭ شايقاسىندا دا ۲ جانە سانشى- چاچار- جىسى شەگارا رايونىندا بولغان شىياخۋاڭ شايقاسىندا دا ۳ سىكە اسىرىلىپ، اسا زور ناتىجە بەردى. مۇنىڭ پايداسى بولماسا تىتەي دە زىيانى جوق ەكەندىگى دالەلدەندى.

اسكەرلەر جۇرتشىلىقىندا كادىرلار اراسىنداغى بۇزىق ەلەمەنت- تەردىڭ قانەلىكتەرى مەن قىلمىستارىن اشكەرلەۋ ۇقىعى بولۋعا ۇيىس. اسكەرلەردىڭ بارلىق جاقى جانە ۇيرشاما جاقسى كادىر- لاردى ايلالماي قويمايتىندىعىنا سەنۋ كەرەك. سونىمەن قاتار، اسكەرلەردە، قاجەت قابىلىعاندا، اسكەرلەر جۇرتشىلىقى اراسىنان وزدەرى سەنەتىن ادامداردى تومەن دارەجەلى كادىرلار خوۋشۋان- دىمىعا كۆرسەتۋ، جوعارىنىڭ تاعاينداۋىنا ۇسىنۋ ۇقىعى بولۋ كەرەك. تومەن دارەجەلى كادىرلار وتە تاپشى بولپ وتىرعان كەزدە مۇنداي

كورسەتۈ اسلا پايدالى. بىراق مۇنداي كورسەتۈ — جالپىلىق كورسەتۈ مەس، قايتا كەيىن قاچەتتى كەزدەردە بولاتىن كورسەتۈ.

ەسكەرتۈلەر

① «ۇشتى تەكسەرۈ»، «ۇشتى رەتتەۋ» — پارتىيىمىز خالىق ازاتتىق سوۋىسى داۋىرىندە جەر گايىگىنا ۇشتاستىرا وتىرىپ جۇرگىزگەن پارتىيىنى رەتسەۋدەگى، ارمىيىنى رەتسەۋدەگى ماڭىزدى قوزغالىس. «ۇشتى تەكسەرۈ» دەپ جەرگىلىكتى ورىنداردا ئايتىق قۇرامدى تەكسەرۈ، يديانى تەكسەرۈ، ئستىلدى تەكسەرۈ ايتىلىپ وتىر، سىكەرى بولىمىدەردە ئايتىق قۇرامدى تەكسەرۈ، قىزمەتتى تەكسەرۈ، جاۋىگەر-لىك سىگەردى تەكسەرۈ ايتىلىپ وتىر. «ۇشتى رەتتەۋ» دەپ ۇيىمى رەتتەۋ، يديانى رەتتەۋ، ئستىلدى رەتتەۋ ايتىلىپ وتىر.

② يىلىۋۇلۇ — يان انىلىڭ شىعىس-سولتۇستىگىندەگى قالاشىق. 1947-جىلى 5-ايدا شىبىي خالىق ازاتتىق ارمىيىسى يانلۇڭدا جۇرۇڭىن اسىكەرى بولىمىدەرىنىڭ 6 مىڭ 700 دەن استام ادامىن قورشۇعا السىپ جويدى.

③ شىجياچۈاڭ 1947-جىلى 11-ايدىڭ 12-كۈنى سانشى-چاچار-سىي شەگارا رايون خالىق ازاتتىق ارمىيىسىنىڭ بولىمىدەرى جامىنان ازات ەتتىدى، جاۋدىڭ وسى قالانى ۇستاپ تۇرغان 24 مىڭىن استام ادامى تۈگەل جويىلدى. بۇل — ارمىيىمىز جۇايبىدا ازات ەتكەن العاشقى ماڭىزدى قالا.

تۇرلىشە رايونداردا جەر زاڭىن جۈزەگە اسىرۋىدىڭ تۇرلىشە سىلوۋەسى*

(1948-جىلى 2-ايدىڭ 3-كۈنى)

جەر زاڭىن جۈزەگە اسىرۋ جۈملىسىدە رايونداردى ئۇش تۈرگە
بولسى، تۇرلىشە سىلوۋ قولدانۇ كەرەك.

1) ھامبىيا تىزە بۇگۈدەن بۇرنى كۈنە ازات رايوندار. بۇل
رايونداردا، جالىبى العاندا، جەر الدەقاشان بولنىگەن، تەك ئىر
بولم ھەرلەردى عانا تەگشەۋگە نۇرا كەلەدى. بۇل رايونداردا
ھىزمەتلىك ۈزەگى پېڭشان تاجىبەسى⁽¹⁾ بويىنشا پارتيا شىندەگە.
لەر مەن پارتيا سىرتىنداعىلاردى ۇشاسىرۋ ادسىن قولدانىپ،
پارتيا فاتارىن رەننەۋ، پارتيا مەن بۇقارا اراسىنداعى قابىلىقى
شەشۋ بولۇعا ئىس. مۇنداي كۈنە رايونداردا ھەر زاڭى بويىنشا
جەردى ئاعى ئىر رەت بولسكە سالماي، سونداي-اق ھاساندى
نۇردە، زورلاۋ جولىمەن كەدەي دىھاندار ۇيىمىن ۇيىمداستىرۋ
ارقىلى دىھاندار قوغامنا باسشلىق ەپىدى. قايا دىھاندار قوغا.

* بۇل — ماۋزىدۇلۇ جولداس لىۋشاۋچىي ھولداغا ھولداغان دىيىلۇ.

مىندا كەدەي دىھاندار شياۋزۇن ۋىمداستىرۇ كەرەك. مۇنداي شياۋزۇلاردىكى بەلسەندىلەردىڭ دىھاندار قوعامىدا جانە اۋىل - قىستاق اكىمىياتىدا باسشىلىق قىزمەتەردى ۋىستىنە الۋىت بولادى، بىراق ورتا دىھانداردى قاقپايلاپ، باسشىلىق قىزمەتتىن سوزسىز كەدەي دىھاندار سىتەيدى دەپ بەلگىلەۋگە بولمايدى. مۇنداي رايونداردىكى دىھاندار قوعامىنىڭ جانە اۋىل - قىستاق اكىمىياتىنىڭ باسشىلىق قىزمەتەرىن كەدەي دىھاندار جانە ورتا دىھاندار اراسىندىكى يىياسى تۇرا، سىتە ۋادىل بەلسەندىلەر سىتەۋگە ئىيسى. مۇنداي رايونداردا بۇرىنقى كەدەي دىھانداردىڭ كوپشىلىگى ورتا دىھاندار دارەجەسىنە كوتەرىلدى، ورتا دىھاندار اۋىل - قىساقانار - دىكى خار سانىنىڭ كوپشىلىگىن ۋىستاپ وتىر، سوندىقتان ورتا دىھاندار اراسىندىكى بەلسەندىلەردى اۋىل - قىستاق تارداكى باشىلىق قىزمەتەرىنە قاتناستىرۇ كەرەك.

(2) جاپونىيا تىزە بۆككەننەن باستاپ بىز كەڭ كۆلەمدى قارىسى شاپۇنلما وىكەنگە دەيىن، ياعنى 1945 - جىلى 9 - ايدان 1947 - جىلى 8 - ايعا دەيىنگى 2 جىل ئىشىندە ازات قىلىنغان رايوندار. مۇنداي رايوندار قازىرگى ازات رايونداردىڭ باسىم كوپشىلىگىن ۋىستایدى، بۇلاردى جارتىلاي كۈنە رايوندار دەپ اتاۋعا بولادى. مۇنداي رايونداردا 2 جىل بويى جۇرگىزىلگەن مەسەپ الۋ كۆرەسى ارقىلى، «4 - ماي نۇسقاۋى» نىڭ ۋىتقارۋ ارقىلى بۇقارانىڭ ويانۇ دارەجەسى مەن ۋىمىداسۇ دارەجەسى مەۋزىر جوعارلادى، جەر مەسەلەسى الماشقى قادامدا شەكىلدى. بىراق بۇقارانىڭ ويانۇ دارەجەسى مەن ۋىمىداسۇ دارەجەسى ۋالى دە وىشا جوعارى مەسە، جەر مەسەلەسى ۋالى دە تۈنەگەيلى شەكىلگەن جوق. مۇنداي رايوندارغا جەر زاڭى

مۇلدە ۋىلەسمىدى كەلەدى، جەردى چاپپاي جانە تۇبەگەيلى بولۇڭ
 بولادى، سونمەن بىرگە جەر بولسى بىر رەتتە ئىگىلىقتى بول-
 ماعاندا، ەكىنشى رەت بولۇڭگە ازىرلەنۇ، ونىڭ ۇستىنە بىر-
 ەكى رەت قايتالاپ تەكسەرۇ كەرەك. مۇنداي رايونداردا ورتا
 دىحاندار ازىشلىقتى ۇسنايدى، سونداي-اق بايقاي تۇرۇ پوزىتسيا-
 سىندا بولادى؛ كەدەي دىحاندار كوپشىلىكتى ۇستايدى، جەردى
 بەلسەنە تالاپ ەتەدى. سونىڭ ۇشىن، كەدەي دىحاندار ۇيىمىن
 ۇيىمداستىرۇ، كەدەي دىحاندار ۇيىمىنىڭ دىحاندار قوعامىنداعى،
 اۋىل-قىستاق اكىمىيانىنداعى باشلىق ورنىن تياناقتى ەنۇ كەرەك.
 3) كەڭ كۆلەمدى قارسى شابۇلدىن كەيىن جاڭادان ازات
 ەتىلگەن رايوندار. مۇنداي رايونداردا بۇقارا ەلى انسانىسقا
 كەلىرىلمەدى، گوۋىنداڭنىڭ جانە دىچۇلاردىڭ، باي دىحانداردىڭ
 ئىقبالى ەلى دە وتە زور، بىزدە بارلىق جاقتان ەلى نەگىز چوق.
 سونىڭ ۇشىن، جەر زاڭىن بىر جولدنىڭ وزىتىدە-اق جۇرگىزۋدى
 كوزدەسەي، قايتا جەر زاڭىن ەكى كەزەڭگە بولسىپ جۇرگىزۇ
 كەرەك. بىرىنشى كەزەڭدە، باي دىحانداردى بەيناراپ قالدىرىپ،
 دىچۇلارغا عانا سوققى بەرۇ. بۇل كەزەڭدى ۇگىت ايتۇ، العاشقى
 ۇيىمداستىرۇ قىزمەتتەرىن جۇرگىزۇ، بىرى دىچۇلاردىڭ كورنەۋ
 مۇلىكتەرىن ③ بولسىكە سالۇ، بىرى، ورتا دىچۇلاردىڭ جەرىن
 بولسىكە سالۇ جانە ۇساق دىچۇلارغا ۇمان بەرۇ سياقتى قادامدارغا
 دا بولسىپ، ونان سوڭ دىچۇ ئابىنىڭ جەرىن بولسىكە سالۇغا كىرىسۇ
 كەرەك. بۇل كەزەڭدە، كەدەي دىحاندار ۇيىمىن ۇيىمداستىرىپ،
 ونى باشقى تايانىش ەنۇ كەرەك، كەدەي دىحانداردى نەگىزگى
 تۇلما ەتكەن دىحاندار قوعامىن ۇيىمداستىرۇعا دا بولادى. ەكىنشى

كەزەڭىدە، باي دىھانداردىڭ مايعا بەرگەن جەرلەرى مەن باسى
 ارتىق جەرلەرىن جانە ولاردىڭ ئېرى بولسىم مال - مۈلىكتەرىن
 بولسىكە سالۇ، سونىمەن بىرگە الدىڭكى كەزەڭىدە دىچۇلاردىڭ
 جەرلەرىن بولسىكە سالغاندا تولىق بولنىپ كەندەرىن قايتا بولۇ
 كەرەك. ئېرىنىشى كەزەڭگە شامامەن 2 جىل ۋاقىت قاجەت بولادى؛
 كىشى كەزەڭگە ئېرى جىل ۋاقىت قاجەت بولادى. تىم اسىققاندا
 چاقىسى سىتەلمەي قالادى. كۈنە رايوندار مەن جارتىسلاي كۈنە
 رايونداردا جەر گايگىسىن جۇرگىزۋ جانە پارتيانى رەننەۋ ئۇشىن
 دە 3 جىل ۋاقىت (ۋىستىمىزدەگى جىلدىڭ 1 - اينان باستاپ سەپتە -
 گەندە) قاجەت بولادى، تىم اسىققاندا بۇل دا چاقىسى سىتەلمەي
 قالادى.

ەسكەرتۈلەر

① پېڭشان اۋدانى حېيىي ولكەسىنىڭ باتىس بولەڭىدە، سول
 كەزدە سانىي - چاچار - جىيىي ازات رايونىغا قارايتىن. بۇل ارادا پېڭشان
 تاجىرىيەسى دەپ وسى اۋداننىڭ جەر گايگىسى قوزغالسىندا پارتي
 سىرتىندامى جۇرتشىلىقتى پارتي حېيالىستارغا ۇسىنىسپەن قاتناستىرۋ
 "تاسلىق قولدانىپ، پارتيانىڭ اۋىل - قىستاق تاردامى نەگىزگى قاتنام
 ۇيىمدارىن رەتتەۋ تاجىرىيەلەرى ايتىلىپ وتىر.

② جۇڭگۇلۇك جۇڭياڭنىڭ 1946 - جىلى 5 - ايدىڭ 4 - كۈنى شىعار -
 مان «جەر ماسەلىسى جونىندەگى بۇسقاۋى ايتىلىپ وتىر، وسى تومدامى
 «ئۇش ايسق قورنىدى» نىڭ ⑤ ەسكەرتۈشە قاراڭىز.

③ «كورنەۋ مۈلىكتەر» دەپ اسىتىق، اقشا، كىم - كەشەك جانە
 كەرەك - چاراق سياقتى جىلجىمالى زاتتار ايتىلىپ وتىر.

جەرگايگسى ۇگىتىندەگى «سول» شىلدىق قاتەلىكتەردى تۈزەتۈ*

(1948-جىلى 2-ايدىڭ 11-كۈنى)

ئاباۋداعى بىرنەشە ئىشنىدە ئىرسىپىرا جەرلەردەگى تۈگشۈن-
شىلار مەن گازەتتەر «سول» شىل قاتە اۋىتقۇشلىقتى قامىغان، دۇرىس
بولماعار ئىرسىپىرا خابارلاردى نەمەسە ماقالالاردى تالعاۋسىز
جانە تالداۋسىز تاراتتى. مىسالى:

(1) كەدەي دىحاندار مەن جالدىنا دىحاندارغا سۈبەتۈ، ورتا
دىحاندارمەن بەرىك بىرلەسۈ، فەودالدىق تۈزۈمدى جويۇ لۇشيانى
ۇگىتتەلمەي، كەدەي جانە جالدىنا دىحان لۇشيانى جەكە-دارا
ۇگىتتەلدى. پىرولەتارىياتنىڭ بارلىق ەڭبەكشى خالىقپەن، ەزىلگەن
ۇلتىق بۇرجاۋازىيامەن، زىيالىلارمەن جانە باسقا دا وتانشىلدارمەن
(جەرگايگسىنا قارسى شىقپاعان اشق ويلى شىنشىلاردى قامىدى)
بىرلەسپ، جىيانگەرلىكتىڭ، فەودالىزىمنىڭ جانە گۇانلىياۋ كاپىتا-
لىزىمنىڭ ۇسنەمدىگىن قۇلاتىپ، جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىن

* نۇل — ماۋزىدۆڭ جولداس جۇڭگۇڭ خۇگياڭ ئۇشىن ازىرلەگەن پارىي

شىنە نۇسقاۋ.

جايە حالقىنى دەموكراتىيالىق ۋىگىتتى قۇراتىندىمى ۋىگىتەلمەي، قايتا كەدەي دىحاندار مەن جالدايا دىحاندار ەل قاراتىپ، جۇرت بىلەۋ دەيتىندەر جەكە - دارا ۋىگىتەلىپ، نە دەموكراتىيالىق ۋىگىت دىحانداردىڭ عانا ۋىگىتى دەلىندى، نەمەسە دەموكراتىيالىق ۋىگىت تەك جۇمىششاردىڭ، كەدەي دىحاندار مەن جالدايا دىحانداردىڭ پىكىرىنە عانا قۇلاق اسۇتىسى دەلىندى، ال ورتا دىحاندار، دەرەسە ەگەكشىلەر، ۇلتىق بۇرجۇازيا، زىيالىلار مۇلدە اۋىرعا السادى. مۇنىڭ ۇزى اۋىر پىرىنسىپتىك قاتەلىك. ال ۇردىڭ بۇگىنۇنشىلارىمىز، گازەتتەرىمىز نەمەسە رادىيو سانسىبا - لارىمىز وسى سەكىلدى حابارلاردى جاريالاپ كەلدى. حەر - حەر - دەگى داڭگۇيىدىڭ ۇگىت بۇلارى بۇل قاتەلىكەر عايلى ەشنەگە مالىمدەمەدى. مۇنداي ۇگىت وتكەن بىرنەشە اي ئىشىندە جاپاي بولماعاسىمەن ەداۋىر كوپ بولدى، وسىنىڭ سالدارىدىن جۇرتتى نۇل دۇرىس باشىلىق ىدىاسى بولسا كەرەك دەيتىن اعات تۇسىككە كەلسەتتىن اۋىم پايدا بولدى. ۇتپىتى، سولتۇسىنىك شانشى رادىيو ستانىياسى كەيسر دۇرىس بولماعان حابارلاردى تاراتقاندىقتان، ادامدار ونى جۇگياڭ ۇناتقان پىكىر دەپ قاراپ اعات ۇتۇسىندى.

(2) پارتىيائى رەتتەۋ ماسەلەسىندە، قۇرامعا نەمقۇرايدى قاراۋعا دا قارسى تۇرۇ، جالاڭ قۇرامشىلىقتا دا قارسى تۇرۇ جونىندەگى ۇگىت كەي جەرلەردە دەرىلىكتەي كۇشتى جۇرگىزىلمەدى، ۇتپىتى جالاڭ قۇرامشىلىقتى دارىپتەيتىن قاتە ۇگىتتەر دە بولدى.

(3) جەر گايگىسى ماسەلەسىندە، ىلگەرلەمەي بايقاي تۇرۇشلىقتا دا قارسى تۇرۇ، ۇشقالاتىققا دا قارسى تۇرۇ جونىندەگى ۇگىت كەيسر حەرلەردە مىقتى يگەرەلدى؛ ۇىراق ۇىرسىپىرا جەرلەردە ۇشقالاتىق

ئوسرىلدى، ئىپتى ۇشقالاتتىقى ماداقتايتىن نارسەلەر دە جارىيا-
لاندى. باسشىلىق مەنۇشى مەن بۇقارانىڭ قارىم-قاتناسى ماسەلە-
سىندە، بۇيرىقىشلىدىققا دا قارىسى تۇرۇ، قۇيرىقىشلىدىققا دا قارىسى
تۇرۇ جونىندەگى ۇگىتكە كەيىر جەرلەردە كوڭىل بولسىدى؛ ئىبراىق
ئىبرىسپىرا جەرلەردە «بۇقارا قالاي سىتە دەسە سولاي سىتە ۇ كەرەك»
دەيتىنىدى قاتە تۇردە دارىپتەپ، بۇقارا اراسىنداى قاتە پىكىرلەردىڭ
ىرقىنا جۇگىرۇشلىك بولدى. ئىپتى بۇقارانىكى مەس، از ادامدار-
دىكى بولپ نابىلاتىن قاتە پىكىرلەر دە پىپانسىز فابىلداندى. پارتىيا-
نىڭ باسشىلىق رولى جوققا شىعارىلىپ، قۇيرىقىشلىدىق ئوسرىلدى.
(4) ونەركاسىپ پەن ساۋدا جانە جۇمىششىلار قوزغالىسىنىڭ باغىتى
جاعىندا، كەيىر ازات رايونداردا ئومىر سۇرىپ وتىرعان ئاۋىر
«سول»شىدىق چىڭگىياڭ تۇرالى نە ماداقتاۋ، نە كۆرە نۇرا كۆر
مەسكە سالىنۇ بولدى.

قورتىپ ايتقاندا، ونكەن بىرنەشە ايللىق ۇگىت قىزمەتتەرى
سوعىس، جەر گاڭگىسى، پارتىيانى رەتتەۋ، ئوندىرىس، الدىڭىي
شەپكە جاردەمدەسۇ سىياقتى ۇلى كۆرەستەردى دۇرىس بەينەلەدى
جانە وعان جون سىلتەدى، بۇل كۆرەستەردىڭ ۇلى تابىستارعا
جەتۋىنە كومەكتەستى. سونداي-اق بۇلار ۇگىت قىزمەتىنىڭ باستى
قۇرامى بولدى، مۇنى بارىنەن بۇرىن مويىنداۋ كەرەك. ئىبراىق
كەيىر قاتەلىكەر مەن كەمشىلىكتەردى دە كورۇ كەرەك. بۇلاردىڭ
ەرەكشەلىگى-اسرە مولشلىدىق. بۇلاردىڭ كەيىرەۋلەرى ماركس-
ىزىم-لەنىنىزم پىرىنسىپىنە، مايدانىنا مۇلدە قايشى بولدى جانە
خۇگياڭنىڭ لۇشىاسىنان مۇلدە قول ۇزدى. جۇگياڭخۇبىلەردىڭ،
خۇگياڭا سىجۇملەردىڭ جانە ولاردىڭ ۇگىت بۇلارىنىڭ، شىنخۇا

زۇڭشى مەن جەر - جەردەگى زۇڭشىنىشلاردىڭ، سونداي - اق جەر - جەردەگى گازەتتەردە قىزمەت ئىستەيتىن جولداستاردىڭ ماركىسىزىم - لەنىنىزىم پىرىنسىپىنە جانە جۇڭياڭنىڭ لۇشىاننا نەگىزدەلىپ، وتكەن بىرنەشە ايلق ۈگىت قىزمەتتەرىن تەكسەرۋەلىرى، تابىستاردى دامىتۇلارى، قاتەلىكتەردى تۈزەتۋەلىرى، سۈيىتىپ، سوعىس، جەر گايگىسى، پارتىيانى رەتتەۋ، جۇمىششلار قوزغالىسى سياقتى ۇلى كۈرەسەردىڭ، جيانگەزلىككە قارسى، فەودالىزىمگە قارسى وسى ئىرئۇتاس گىمىڭنىڭ جەڭىسكە جەتۋىن قامتاماسىز مەنۋەلىرى ئۈمىت ەتەلەدى. مۇنداي تەكسەرۋەدە جەر - جەردەگى داڭئويىدىڭ ۈگىت بۇلارى مەن شىنخۇا زۇڭشىنىڭ باستى جاۋاپكەرشىلىكتى ۇستىلەرنە ۇلۇلارى جانە تەكسەرۋەدىڭ ناتىجەسى جوقىندە ءوز اتتارىسان ساياساتتىق سىياتىلغان دوكلات جازىپ، جۇڭياڭ ۈگىت بۇسا حولداۋلارى تاپسىرمالادى.

جاڭا ازات رايوندار داعى جەر گايگىسىنىڭ ماڭىزدى تۈيىندەرى*

(1948- جىلى 2- ايدىڭ 15- كۈنى)

(1) ۇشعالاتتىققا سالىنماي، جاعدايعا، بۇقارانىڭ ويانۇ دارەجە-
سەنە جانە باسشى كادىرلاردىڭ كۈشتى. كۈشسىزدىگىنە نەگىزدەلىپ،
جەر گايگىسى قىزمەتىنىڭ جۇرگىزىلۇ قارقىنىن بەلگىلەۋ كەرەك.
جەر گايگىسى بىرنەشە اي شىندە ورنىداۋدى كوزدە مەي، بۇكىل
رايوننىڭ جەر گايگىسىن 2-3 جىل شىندە ورنىداۋعا ازىرلەۋ
قاجەت. بۇل، كۈنە رايوندار مەن جارتىلاي كۈنە رايونداردا دا
وسىلاي بولۇعا ئىسى.

(2) جاڭا رايونداردا جەر گايگىسىن ەكى كەزەڭگە بولسۇپ جۇر-
گىزۇ كەرەك. بىرىنشى كەزەڭدە، دىچۇلارعا سوققى بەرۇ، باي
دىحانداردى بەيتاراپ قالدىرۇ. مۇنىڭ ءوزىن دە بىرنەشە قادامعا
بولۇ؛ الدىمەن ءىرى دىچۇلارعا سوققى بەرۇ، ونان سولك باسقا
دىچۇلارعا سوققى بەرۇ. زورەكەرلەر مەن زورەكەر ەمەستەرگە،

* بۇل ماۋزىدۇلۇڭ جولىداس جۇڭگۇلۇڭ جۇگياڭ ءۇشى ازىرلەگەن پارتىي

نىسە بۇسقاۋ.

ئىرى، ورتا، ۇساق دىچۇلارغا جاسالاتىن ماملە پارىقتى بولۇ كەرەك. ەكنشى كەزەڭدە، جەرلەردى، سونىڭ شىندە باي دىحانددارنىڭ مايعا بەرگەن جەرلەرى مەن باسى ارتىق جەرلەرىن دە تەڭ بولسكە سالۇ. ۇىراق ماملەدە، باي دىحاندارغا جاسالاتىن ماملە دىچۇلارغا جاسالاتىن ماملەدەن پارىقتى بولۇغا ئىيس. سوققى بەرۇدىڭ جالىپى كولەمى، جالىپى العاندا، ۇي سانىنىڭ 8 پىراسەندىشەن، جان سانىنىڭ 10 پىراسەنتىنەن ارتىپ كەتپەۋى كەرەك. پارىقتى ماملە جاساۋدا جانە سوققى بەرۇدىڭ جالىپى كولەمى جاعىندا جارتىلاي كۈنە رايونداردا دا وسلاي بولۇغا ئىيس. كۈنە رايونداردا، جالىپى العاندا، تەڭەستىرىپ تولىقتاۋ قىزمەتى عانا جۇرگىزىلەتىندىكتەن مۇنداي ماسەلەلەر تۇىلمايدى.

(3) الدىمەن كەدەي دىحاندار ۇيىمىن ۇيىمداستىرۇ، بىرىشە ايدان كەيىس دىحاندار قوعامىن ۇيىمداستىرۇ كەرەك. دىحاندار قوعامى مەن كەدەي دىحاندار ۇيىمىنا دىچۇ، باي دىحان ەلەمەندەتەرسىڭ كۈز بويىپ كىرىپ الۇنا قاتاڭ تىم سالۇ كەرەك. كەدەي دىحاندار ۇيىمىنىڭ بەلسەندىلەرى دىحاندار قوعامىنىڭ باسشى تاپانىشى ەتلىۋگە ئىيس، الايدا ۇىر بولم ورتا دىحان بەلسەندىلەرىن دىحاندار قوعامىنىڭ ۇيىيۋانخۇيىنا قاتناستىرۇ كەرەك. جەر گاڭگىسى كۈرەسىنە ورتا دىحانداردى قاتناستىرۇ، سونداي-اق ورتا دىحاندارنىڭ مۇددەسىنە مان بەرۇ كەرەك.

(4) بارلىق جەردە ۇىر-اق باستاماي، كۇشتى كادىرلاردى بىرىككەپ الپ، الدىمەن بىرىشە جەردە ستەپ، ئاجرىبەگە يە بولپ، ونى بىرىتىندەپ جالپىلاستىرا وتىرىپ تولقىن فورماسىندا العا دامتۇ كەرەك. بۇكىل جانلۇەلىك رايونىدا وسلاي بولادى،

سەر اۋداندا دا وسلاي بولادى. بۇل، كۈنە رايوندار مەن جارتىلاي كۈنە رايونداردا دا وسلاي بولۇعا ئىيس.

(5) ئىعايمان رايوندار مەن پارتىزان رايوندارىن پارتىتاۋ كەرەك. ئىعايمان رايونداردا جەر گايگىسىن بىرتىندەپ جۇرگىزۋ ئىيس. پارتىزان رايوندارىندا ۇگىت قىزمەتتەرى مەن جاسىرىن ۇيىمداستىرۋ قىزمەتتەرىن عانا جۇرگىزىپ، كەيىر كۈرەنەۋ مۈلىكتەردى بولسپ بەرۋ كەرەك. جاۋدىڭ بۇقارانى ويرانداۋىنان ساقىتانۋ ۇشىن، بۇقارالىق ۇيىمداردى اشكەرە قۇرماۋ، جەر گايگىسىن جۇرگىزىنەۋ كەرەك.

(6) دىچۇلاردىڭ كەرتارتىپا قارۋلى ۇيىمدارىن جانە شىپوندىق ۇيىمداردى جويۋ كەرەك، ولاردان پايدالانۇعا بولمايدى.

(7) كەرتارتىپا ەلەمەنتتەردى جانىشتاۋ كەرەك، بىراق السىتى ولسىرۋگە قاتاڭ تىيم سالۋ كەرەك، ادام ۇلتىرۋ نەغۇرلىم از بولسا، سولغۇرلىم جاقسى. ۇلىم جازاسى بەرىلەتىندەردىڭ اجياندارى اۋدان دارەجەلى ورنىدار جاعىنان ۇيىمداستىرىلعان ۇيىۋانجۋى تەكسەرىپ بەكىتۋگە ئىيس. ساياسى كۇمان انجياندارى جوسىندە تەرگەۋ جۇرگىزىپ، شارا قولدانۋ ۇقىعى چۈيداڭۋى دارەجەلى ۇيىۋانجۋىعا ۇتان بولادى. بۇل، كۈنە رايوندار مەن جارتىلاي كۈنە رايونداردىڭ بارلىعىدا ۇيلەسەدى.

(8) دىچۇلار مەن باي دىحان سەمىاسىنان شىققان، بىراق جەر گايگىسىن قۇپىتايتىن جەرگىلىكتى گىمىڭشىل زىالىلار مەن جارتىلاي زىالىلاردى گىنجۋىدىلەر قۇرۋ قىزمەتتەرىنە قاتناستىرۋ كەرەك، بىراق ولارعا بولعان نارىيەنى كۈشەيتۋ ئىيس، ولاردىڭ بىلىكتى قولدارىنا الىپ، جەر گايگىسىنا بۈگەت جاساۋىنان ساقىتاۋ كەرەك. جاسى العاندا، ولاردى ۇز رايونىندا، ۇز اۋلىنىدا سىنەنەگىس

ئۇچۇن، دىھاندار سەمياسىنان شىققان زىيالىلار مەن جارتىلاي زىيالىلاردى قىزمەتكە قويۇغا باسا مان بەرۇ كەرەك.
(9) ونەركاسىپ پەن ساۋدانى قورعاۋغا قاتتى كۆڭىل بولۇ كەرەك. نقتىسات پەن مالىيانى ۇزاقتى كوزدەۋ كوزقاراسى تۇرغىسى- نىن جوسپارلاۋ ئىيسى. اسكەرى بولمىدەر جانە رايوندىق، اۋىلدىق ۇكىمەتەر سىراپشىلدىقتان ساقتانۇ ئىيسى.

ەسكەرتۋ

- (1) ۋسى تومداغى «جۇڭگو گىمىنىنىڭ جاڭا ورلەۋىن قارسى الا-
يىق»نىڭ (11) ەسكەرتۈنە قاراڭىز.

ئۇل . ماۋىدۇلۇڭ جولداس چۇڭگۇڭلۇڭ خۇڭياڭلۇڭ ئۇشش ازىرىدەگەن پاريا
ئىشە ئۇسقاۋۇ .

جالپىيىدا، جەكەگە دە ءمان بەرۋ، ەگبەككە دە، كاپىتالىلاردا ئىمىد-
لىك جاساۋ سىندى دۇرىس باعىتى جۇمىسشىلار يىگىلىگىن قورعاۋ
دەيتىن سىگارچاقتى، تار ۇرىستى، ءس جۇزىندە ونەركاسپ يەن
ساۋدانى بۇلدىرەتتىن، حالقتىڭ گىمىگىدىك سىنە زيان كەلتىرەتتىن
قۇتقارۋ باعىتىنان قاتالڭ پارىقتاۋ قاجەت. جۇمىسشىلار ۇيىمىنداعى
جولداستارعا جانە جۇمىسشىلار جۇرتشىلىمىنا تاربيە بەرىپ، ولارعا
كوز الداعى سىگارچاقتى يىگىلىكتى عانا كورىپ، جۇمىشى تابىنىڭ
بولاشاق مۇددەسىن ۇمتىۋعا استە بولمايتىندىعىن ءتۇسىندىرۋ كەرەك.
جۇمىسشىلار مەن كاپىتالىستەردى جەرگىلىكتى ۇكىمەتتىڭ باسش-
لىمىندا ءوندىرىستى باسقارۋ ۇيىۋانچۇيىن بىرگە ۇيىمداستىرۋعا
باستاپ، سارقا كۇش جۇمىساۋ جولمەن ءونىمنىڭ وزىندىك قۇنىن
نومەندەتىپ، ءوندىرىستى ارتىرىپ، ساتۋ ىستەرىنە قولايلىق
تۋدىرىپ، جالپىيىدا، جەكەگە دە ءمان بەرۋ، ەگبەككە دە،
كاپىتالىلاردا ئىمىدىلىك جاساۋ، سوعىسقا جاردەمدەسۋ مافساتىنا
جەتۋ كەرەك. بىرسىپىرا جەرلەردە وتىلگەن قاتەلىكنەر جوعارىدا
باياندىالعان باعىتتىڭ تۇگەلدەي، نەگىزىنەن نەمەسە ءششارا يگە-
رىلمەگەندىگىنەن تۋىلدى. جۇگياڭجۇيلەر، فىنجۇيلەر بۇل ماسەلەنى
ايقىن العا قويىپ، تالداپ جانە تەكسەرىپ، دۇرىس باعىت
بەلگىلەۋگە، سونداي-اق بۇل جونىندە پارتيا ىشىنە نۇسقاۋ مەن
ۇكىمەت زالڭ-جارلىقتارىن جەكە-جەكە شىعارۋعا ءئيس.

(3) باسشىلىق ءادىسى جاعىندا. باعىت بەلگىلەنگەننەن، نۇسقاۋ
شىعارىلمىنان كەيىن، جۇگياڭجۇيلەر جانە فىنجۇيلەر چۇيداڭگۇيىلار-
مەن، دىۋيىلارمەن نەمەسە وزدەرى جىبەرگەن قىزمەت ۇيىرمەلەرىمەن
ديانباۋ، ديانچۋا، ات-كولىك قاتناستارى ارقىلى حابارلاسۋ، اۋىز-

ەكى سويلەشۈپ سىياقتى ادستەردى قولدانا وتىرىپ تىمىز بايلانس جاساپ وتىرۇعا، سونداي-اق گازەتتى وزدەرىنىڭ ۇيىمداستىرۇ، باسشىلىق ەتۈ قىزمەتتەرىندە اسا ماڭىزدى قۇرال رەتىندە پايدالانۇعا ئىيىس. دەرەكەزىندە قىزمەتتىڭ اياق السىن يگەرىپ وتىرۇ، تاجىرىيەلەردى اۋىستىرىپ وتىرۇ، قاتەلىكتەردى تۈزەتىپ وتىرۇ كەرەك، بىرنەشە ايدان، جارتى جىلدان، ئىپتى ئىمىر جىلدان كەيىن قورتىندى جىيالىستارىن وتكىزەمىن، جالپى مەسەپ بەرمەن، جىيىپ-تەرىپ ئىمىر-اق تۈزەتمەمىن دەپ كۈتىپ وتىرماۋ كەرەك. بۇلاي سىنەگەندە زىيان وتە ۇلكەن بولادى، دەرەكەزىندە تۈزەتىپ وتىرعاندا زىيان ازىراي بولادى. ادەتتەكى احۋالدا، جۇڭياڭجۇيەلەر تومەنمەن بولغان بايلانسىن نەغۇرلىم كۈشەيتۈى، سىتەۋگە رۇقسات ەتىلەتىن سىتەر مەن سىتەۋگە رۇقسات ەتىلمەيتىن سىتەردىڭ شەگىسى انى ايرىۋعا ۇنەمى كوڭىل بولمىپ وتىرۇى، تومەنگىلەردى ارقاشان ساققاندىرىپ، ولاردى قاتەلىكتى از وتكىزەتىن ەتۈى كەرەك. بۇلاردىڭ بارلىقى باسشىلىق ادىسى ماسەلەسى.

4) بۇكىل پارتىياداعى جولداستار سونى بىلىۋگە ئىيىس، قازىر جاۋ ئىمىر جولاندا جەتىم قالدى. ئىمىراق، جاۋدىڭ جەتىم قالغاندىمى ئىزدىڭ جەڭگىسكە جەتكەندىكىمىز بولمىپ سانالمايدى. ئىمىز ەگەر ساياساتتا قاتەلىك وتكىزەتىن بولساق، ئىمىز جەڭگىسكە جەتە المايمىز. ئاقتىلاپ ايتقاندا، سوعىس، پارتىيانى رەتتەۋ، جەر گايگىسى، ونەركاسىپ پەن ساۋدا جانە فانىگىيىگىشلەردى جانىشتاۋ سىياقتى ساياساتتىق ماسەلەلەردىڭ قاي-قايسىسىندا پىرىنسىپتىك قاتەلىكتەر وتكىزىلەتىن بولسا، ول تۈزەتىلمەسە، وندا ئىمىز جەڭگىسكە ۇشرايمىز. ساياسات-گىمىكىدىك ساياسىي پارتىيانىڭ بارلىق

ئىس جۇزىنىڭ قىمىلدارىنىڭ شىعار قۇيىنى، سونىمەن بىرگە ۋل قىمىلدىڭ بارىسىدا جانە ناتىجەسىندە بەينەلەنپ وتىرادى. بىر گىمىڭدىڭ ساياسى پارتىيانىڭ ارقانداي ئىس-ارەكەتى ساياساتى جۇرگىزگەندىڭ بولپ تابىلادى. نە دۇرس ساياسات جۇرگىزەدى، نە قاتە ساياسات جۇرگىزەدى؛ بەلگىلىرى ساياساتى نە سانالى تۇردە جۇرگىزەدى، نە كوزىزدىكىيەن جۇرگىزەدى. تاجىرىبە دەگەنىمىز ساياساتى جۇزەگە اسرۇدىڭ بارىسى جانە ناتىجەسى. ساياسات حالقتىڭ امالىياتىندا، ياعنى تاجىرىبەدە عانا ۋزىنىڭ دۇرس-بۇرىستىمەن دالەلدەۋگە، ۋزىنىڭ دۇرىستىق جانە قاتەلىك دارەجەسىن ايقىنداۋعا ئىيس. بىراق، ادامدار امالىياتىنىڭ، وتە-موتە گىمىڭدىڭ ساياسى پارتىيا مەن گىمىڭشىل بۇقارا امالىياتىنىڭ نە مۇنداي، نە ۋنداي ساياساتپەن بايلانىستى بولمايتىندارى جوق. سونىڭ ۋشىن، ارىر قىمىلدىڭ الدىندا پارتىيا مۇشەلەرى مەن بۇقاراعا احوالعا ساي بەلگىلەگەن ساياساتتارىمىزدى تۇسىندىرىپ وتىرۇعا ئىيسىپىز. ويتىپەگەندە، پارتىيا مۇشەلەرى مەن بۇقارا بىزدىڭ ساياساتىمىزدىڭ باسشىلىغىنان قول ۋزەدى دە، كوزىزدىكىيەن ارەكەتتەنپ، قاتە ساياسات جۇرگىزەتىن بولادى.

ۇلتىتىق بۇرجۇازىيا مەن اشىق ويلى شىنشىلار ماسەلەسى تۋرالى*

(1948 - جىلى 3 - ايدىڭ 1 - كۈنى)

جۇڭگونىڭ قازىركى كەزەڭدەكى گىمىڭى، سىياتى جاعىدان،
پىرولەتارىيات باسشىلىقىدىن، ھالىق بۇقاراسىندىق، جىيانگەرلىككە
قارسى، ھەوداليزىمگە قارسى جانە گۇانلىياۋ كاپىتالىزىمگە قارسى
گىمىڭى. ھالىق بۇقاراسى دەگەننىمىز جىيانگەرلىكتەن، ھەوداليزىمدىن،
گۇانلىياۋ كاپىتالىزىمدىن ەزگى كۈرگەن، زىيان شەككەن نەمەسە
شەكتەلگەن بارلىق ادامدار، اتاپ ايتقاندا، 1947 - جىلى 10 - ايدا
جۇڭگو ھالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ شۇانىيىنىدا ايقىن كۆرسەتىلگەن
جۇمىشىلار، دىھاندار، اسكەرلەر، زىيالىلار، ساۋدا-ۋەدىركاسىپىشلەر
جانە باسقا دا بارلىق وتانشىل ادامدار^①. شۇانىيىندا «زىيالىلار»
دەپ زىيانكەستىككە، شەكتەۋگە ۇشراغان بارلىق زىيالىلار ايتىلىپ
وتىر. «ساۋدا-ۋەدىركاسىپىشلەر» دەپ زىيانكەستىككە، شەكتەۋگە
ۇشراغان بارلىق ۇلتىتىق بۇرجۇازىيا ياكى ورتا، ۇساق بۇرجۇازىيا

* نۇل - ماۋ زىدۇڭ جولداسى جۇڭگوڭ جۇڭياڭ ۇشىن ازىرلەگەن پارتا

نىسەنە نۇسقاۋ.

ايتىلىپ وتىر. ال «باسقادا وتانشىل ادامدار» دەپ، نەگىزىنەن العاندا، اشق وېلى شىنشىلار ايتىلىپ وتىر. قازىرگى كەزەڭدەگى جۇڭگو گىمىنكى — وسى ادامدار نىتسماقتاسا وتىرىپ، جيانگە رلىككە قارسى، فەوداليزىمگە قارسى، گۇانلىياۋ كاپىتاليزىمگە قارسى بىرلىك-ساپقا ۇيىمداسقان، سونىمەن بىرگە ەڭبەكشى حالقتى نەگىزگى تۇلعا ەتكەن گىمىنكى. ەڭبەكشى حالق دەگەنمىز دەنە ەڭبەگىمەن شۇعلا-داناتىن بارلىق ەڭبەكشىلەر (مسالى، جۇمىششار، دىحاندار، قولوسەرشىلەر) جانە دەنە ەڭبەگىمەن شۇعلدا تۇششارعا قارا يلاس كەلەتىن، باسقارلاردى قانامايىتىن، قايتا باسقارلار جاعىنان فانالانتىن وي ەگەگىمەن شۇعلدا تۇششارلار. جۇڭگونىڭ قازىرگى كەزەڭدەگى گىمىنكىنىڭ ماقساتى — كاپىتاليزىمدى جالپىلاي جويۇ ەمەس، قايتا جيانگە رلىككىڭ، فەوداليزىمنىڭ، گۇانلىياۋ كاپىتاليزىمنىڭ ۇستە-دىگىن قۇلاتىپ، ەڭبەكشىلەردى نەگىزگى تۇلعا ەتكەن، حالق نۇفارسىندى، جاڭا دەموكراتىيالىق رەسپۇبلىكا قۇرۇ.

بىز وتكەندە بىزىمەن ىستەس بولعان، قازىر دە بىزىمەن ىستەس بولپ وتىرعان. امەرىكا جيانگە رلىگىنە جانە جياڭ چيەشىگە قارسى تۇرۇدى، جەر گايگىسىن قۇپىتاپ وتىرعان اشق وېلى شىنشىلاردى تاستاپ قويماۋعا ۇيىسىپىز. مسالى، شانشى-سۇيۇان شەگارا رايونىنداى لىۋ شاۋباي، شانشى-گانسۇ-نىڭشيا شەگارا رايونىنداى لى دىڭمىڭ^③ سياقتى ادامدار جاپون باسقنىشىلارنا قارسى سوعىستا جانە جاپون باسقنىشىلارنا قارسى سوعىستان كەپىنگى قىن-قىستاۋ كەزدەردە بىزگە ەداۋىر كۈمەك كۈرسەتتى، ال بىز جەر گايگىسى جۇرگىزگەن كەزدە، ولار جەر گايگىسىنا دا كەدەر-گىلىك جاسامادى جانە قارسى شىقپادى، سونىڭ ۇشىن ولارعا

“الى دە نىنماقتاسۇ ساياساتىن قولدانۇغا ئىسپىز. الايدا ولارمەن نىنماقتاسۇ ولاردى جۇڭگو گىمىڭنىڭ سىپاتىن بەلگىلەيتىن كۇش رەتىندە قاراۋ دەگەندىك مەس. گىمىڭنىڭ سىپاتىن بەلگىلەيتىن كۇش — ەكى جاق، ياعنى باستى جاۋلار مەن باستى گىمىڭشىلدەر. “بىزدىڭ بۇگىنگى باستى جاۋلارمىز — جيانگەرلىك، فەوداليزىم جانە گۋانلىياۋ كاپىتاليزىم؛ “بىزدىڭ جاۋمەن كۈرەسۋدەگى بۇگىنگى باستى كۈشىمىز — بۈكىل ەلىمىزدەگى جان ساننىڭ 90 پىراسەننىن ۇستايىتىن، دەپ ەڭبەگىمەن جانە وي ەڭبەگىمەن شۇغىلدانان تىن بارلىق خالىق. مۇنىڭ ۇزى “بىزدىڭ قازىرگى كەزەڭدەگى گىمىڭشىمىز، سىپاتى جاعىنان، وكتابىر گىمىڭى سىپاتى سوتسىيالىستىك گىمىڭگە ۇقسامايتىن، جاڭا دەموكراتىزىمدىك خالىقنىق دەموكراتىيالىق گىمىڭ ەكەندىگىن بەلگىلەدى.

ۇلتىق بۇرچۋازيانىڭ جيانگەرلىككە، فەوداليزىمگە، گۋانلىياۋ كاپىتاليزىمگە جاناسىپ، خالىقنىق دەموكراتىيالىق گىمىڭگە قارسى شىعپ وتىرعان از ساندى وڭ قاناتتاغىلار دا گىمىڭنىڭ جاۋى بولپ نابىلادى؛ ۇلتىق بۇرچۋازيانىڭ ەڭبەكشى خالىققا جاناسىپ، كەرتارتپاشىلارغا قارسى شىعپ وتىرعان سول قاناتتاغىلار دا جانە فەودالدار تابىنان بولنىپ شىققان از ساندى اشق وىلى شىنشىلار دا گىمىڭشىلدەر بولپ تابىلادى. “بىراق بۇل مەكەۋى دە جاۋدىڭ نەمەسە گىمىڭشىلدەردىڭ نەگىزگى تۇلعاسى مەس، ەكەۋىنىڭ قاي — قايسى دا گىمىڭنىڭ سىپاتىن بەلگىلەيتىن كۇش مەس. ۇلتىق بۇرچۋازيا — ساياسى جاقتان وقە ەلسىز جانە اۋىتقىمالى تاپ. “بىراق ونىڭ دا كوپشىلىگى جيانگەرلىكتىڭ، فەوداليزىمنىڭ، گۋانلىياۋ كاپىتاليزىمنىڭ زيانكەستىگى مەن شەكتەۋىنە ۇشراغاندىن.

ئان، ھالىقىق دەموكراتىيالىق گىمىگگە قاتناسۇى نەمەسە گىمىگدە بەيتاراپ تۇرۇى مۇمكىن. ولار ھالىق بۇقاراسىنىڭ ئىر بولەگى، ئىراق ھالىق بۇقاراسىنىڭ نەگىزگى تۇلعاسى ەمەس، گىمىگىنىڭ سىياتىن بەلگىلەيتىن كۇش تە ەمەس. الايدا ولار ئقتسادىي جاقتان ماگىزدى سىياتىلپ وتىرعاندىقتان، ونىڭ ئستىنە ەمەرىكا جيانگەر-لىگىنە جانە جياڭ جىەشىگە قارسى تۇرۇى نەمەسە ەمەرىكا جيانگەر-لىگىنە جانە جياڭ جىەشىگە قارسى كۇرەستە بەيتاراپ پوزىتسىيا ئستاۋى مۇمكىن بولغاندىقتان، ئىزدىڭ ولارمەن ئىنماتىسۇمىز مۇمكىن ئارى قاجەت بولسپ وتىر. جۇڭگو گۇڭچانداڭى دۇنيەگە كەلۇدەن بۇرىن سۇن جۇڭشان ياسىلىغىنىداغى گومىنداڭ ئلتىق بۇرجۇارباعا ئاكىلىدىك ەتىپ، سول كەزدەگى جۇڭگو گىمىگىنىڭ (ئۇزىلىدى-كەسىلىدى بولماغان كۈنە دەموكراتىيالىق گىمىگى) باسشىسى بولغان ەدى. ئىراق، جۇڭگو گۇڭچانداڭى دۇنيەگە كەل-سىمەن، سونداي-اق ئوزىنىڭ قابىلەتىن كۈرسەتكەننەن كەپس، ولار جۇڭگو گىمىگىنىڭ (جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىگى) باسشىسى بولۇدان قالدى. بۇل تاپ 1924-جىلدىن 1927-جىلغا دەينىگى گىمىگىدىك قوزغالىستارغا قاتناستى، ال 1927-جىلدىن 1931-جىلغا دەپىن (18-سەنئەپىر وقىعاسىنان بۇرىن) ولاردىڭ اراسىنداغى ئىرسىپىرا ادامدار جياڭ جىەشىنىڭ كەرتارىيالىمىنا قوسىلىپ كەتتى، الايدا، وسىمان بولا، سول كەزدە ئىز ولاردى ساياسىي جاقتان ئوز جاعىمىزغا تارتۇعا ئىيس ەمەس ەدىك، ئقتسادىي جاقتان ولاردى قورعاۋعا ئىيس ەمەس ەدىك دەپ قاراۋعا استە بولمايدى؛ سول كەزدە ئلتىق بۇرجۇازىا ھۈندەگى اسىرە سولشلىدىق ساياساتىمىز ماۋشيانجۇيىلىك ساياسات ەمەس ەدى دەپ قاراۋعا استە بولمايدى، كەرىسىنشە،

كۈشتى ئويىپ باسقى جاۋغا قارىسى تۇرۇغا مۇمكىندىك جاساۋۇش،
 بىزدىك ول كەزدەگى ساياساتىمىز ولاردى بۇرىنقىسىغا قورعايتىن
 جانە ئوز جاعىمىزغا تارتاتىن بولۇى كەرەك ەدى. جاپون باسقنىش-
 لارىنا قارىسى سوعىس داۋىرىندە، ۇلتىق بۇرجۇازىا گومىنداڭ مەن
 گۇڭچانداڭ ارالىقىدا اۋىتقى وتىرىپ جاپون باسقنىشلارب قارىسى
 سوعىسقا قاتناىۋىشى بولدى. قازىرگى كەزەڭدە ۇلتىق بۇرجۇازىانىڭ
 كوپىشلىگىنىڭ امەرىكا جيانگەزلىگى مەن جياڭ جىەشكە وشەندىلىگى
 كۈشەيدى، ولاردىڭ سول قاناتتاىلارى گۇڭچانداڭغا جاناسىپ
 وتىر، ال وڭ قاناتتاىلارى گومىنداڭغا جاناسىپ وتىر، ولاردىڭ
 ارالىقتاىلارى گومىنداڭ مەن گۇڭچانداڭنىڭ اراسىندا ارى-سارى
 بولۇ حانە بايقاي تۇرۇ پوزىتسىيىسىن ۇستاپ وتىر. بۇل احوال
 ولاردىڭ كوپىشلىگىن ئوز جاعىمىزغا تارتۇىمىزدى، از سانداىلارى
 جەتىم قالدىرۇىمىزدى قاجەت ەتتى جانە وسىلاي سىنەۋىمىزگە
 مۇمكىندىك بەردى. وسى ماقساتقا جەتۇ ۇشنى، بۇل ئاپىنىڭ
 نىسبەدى ورنىن بايسالدىلىقپەن بىر جاقىتلى ەتۇ كەرەك، بىرىنسىپ
 جاقىتا تۇگەلىدەي قورعاۋ ساياساتىن قولدانۇ كەرەك. وىنپەگەندە،
 بىز ساياسىي جاقىتا قاتەلىك وتكىزەمىز.

اشق وپلى شىنىشلار- دىچۇ جانە باي دىحان تابىنداى دەمو-
 كراتىيالىق ئۇسالىان اىرىم ادامدار. بۇل ادامداردىڭ گۇانلىياۋ
 كاپىتالىزىم مەن جانە جيانگەزلىكپەن قايشىلىمى بار، فەودال دىچۇلار-
 مەن دە، باي دىحاندار مەن دە بەلگىلى قايشىلىمى بار. بىزدىڭ
 ولار مەن نىسماقتاسۇىمىز ولاردىڭ ساياسىي جاقىتا پالەىدەي زور
 كۈشى بولپ وتىرعاندىىنان مەس، سونداي-اق ولاردىڭ نىس-
 سادىي جاقىتا پالەىدەي ماڭىزدى بولپ وتىرعاندىىنان دا مەس

(ولاردىڭ فەودالدىق تۈزۈم بويىنشا يەمىدەنىپ العان جەرلەرىن
 وزدەرىنىڭ رىزالىقىن العانىن كەيىن دىھانداردىڭ بولسىكە سالۇت
 تاپسىرىپ بەرۋ كەرەك)، قايتا ولاردىڭ چاپون باسقىنشىلارنى قارسى
 سوعىس داۋىرىنىدە، امەرىكا جيانگەرلىكىگە جانە جياڭ جىەشكە
 قارسى كۈرەس داۋىرىنىدە ساياسي جاقتان بىزگە ەداۋىر كۈمەك
 كۆرسەتكەندىگىنەن بولپ وتىر. جەر گايگىسى كەزىنىدە ەگەر
 از ساندى اشق وىلى شىنشىلار بىزدىڭ جەر گايگىمىزدى قۇپتايىتىدە
 دىقتارىن بىلدىرسە، مۇنىڭ دا بۇكىل ەلىمىزدەگى جەر گايگىسى
 قىزمەتىنە پايداسى بار. اسىرەسە بۇكىل ەلىمىزدەگى زىيالىلاردى
 (جۇڭگو زىيالىلارنىڭ كۆپشىلىگى دىچۇ، باي دىھان سەمىياسان
 شىققان) ۇز جاعىمىزغا تارتۇ ۇشىن، بۇكىل ەلىمىزدەگى ۇلىق
 بۇرچۇازىانى (جۇڭگو ۇلىق بۇرچۇازىاسىنىڭ كۆپشىلىگىنىڭ جەر-
 مەن بايلىنىسى بار) ۇز جاعىمىزغا تارتۇ ۇشىن، بۇكىل ەلىمىزدەگى
 اشق وىلى شىنشىلاردى (شامامەن بىرنەشە 100 مىڭ) ۇز جاعىمىزغا
 تارتۇ ۇشىن جانە جۇڭگو گىمىڭىنىڭ باستى جاۋى جياڭ جىەشى
 كەرتارتپاشىلارىن جەتىم قالدىرۇ ۇشىن — وسنىڭ بارى ۇشىن
 پايداسى بار. اشق وىلى شىنشىلاردىڭ ۇدال وسىنداي رولى بولپ
 وتىرعاندىقتان، ولار دا جيانگەرلىككە قارسى، فەودالىزىمگە قارسى،
 گۇانلىياۋ كاپىتالىزىمگە قارسى گىمىڭىدىك بىرلىكسايپىنىڭ بىر مۇشەسى
 بولعاندىقتان، ولارمەن نىنماقتاسۇدىڭ ۇزى دە سوزسىز كۈگىل
 بولەتىن ماسەلە. بىزدىڭ اشق وىلى شىنشىلارغا قويغان تالابىمىز
 چاپون باسقىنشىلارنى قارسى سوعىس داۋىرىنىدە چاپون باسقىنشى-
 لارب قارسى نۇرۇدى قۇپتاۋ، دەموكراتىيانى قۇپتاۋ (گۇڭچانداڭغا
 قارسى شىقپاۋ)، جەر مايى مەن ۇسىمدى ازايىتۇدى قۇپتاۋ ەدى؛

قازىرگى كەزەڭدە امەرىكا جيانگەرلىگىنە قارسى تۇرۇدى، جياڭ جىيەشىگە قارسى تۇرۇدى قۇپتاۋ، دەموكراتيانى قۇپتاۋ (گۇڭچانداڭما قارسى شىقپاۋ)، جەر گايگىسىن قۇپتاۋ بولپ وتىر. ولار وسىلاي سىتەسە بولعانى، "بىز ولاردىڭ بىردە - بىرىن سىرتتا قالدىرماي، ولارمەن نىتسماقتاسۇمىز جانە نىتسماقتاسۇ بارىسىندا ولاردى تارىيە - لەۋىمىز كەرەك.

ەسكەرتۈلەر

- ① وسى نومداعى «جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ شۋانىياسى» نداعى 8 نارماقتى ساياساتنىڭ بىرىنشى تارماقتا قاراڭىز.
- ② ليۋ شاۋباي - سانشي - سۇيىۋان شەگارا رايونىنداى اشىق ويلى شىشى، سانشي - سۇيىۋان شەگارا رايونى ۋاقتىتىق سانىجۇيىنىڭ قۇبىجىڭى بولپ سايلانغان. لي دىڭمىڭ - سولتۇستىك شىشىدەگى اشىق ويلى شىشى، سانشي - گانسۇ. نىڭشيا شەگارا رايونى ۈكىمەتسىڭ قۇجۇشى بولپ سايلانغان.

شىبىيداعى زور جەڭىسكە باعا جانە ازاتتىق ارمانىڭ ارمانى جاڭاشا رەتتەۋ قوزعالىسى تۋرالى*

(1948 - جىلى 3 - ايدىڭ 7 - كۈنى)

ھالىق ازاتتىق ارمىياسى زۇڭبۇنىڭ مالىمەتەشى شىبىي ھالىق
ازاتتىق ارمىياسىنىڭ تايانچىسى *بىر رەتتىكى زور جەڭىسكە باعا
بەرە كەلىپ بىلاي دەيدى: بۇل رەتتىكى جەڭىس شىبىي جاعدايىن
وزگەرتتى، سونداي - اق جۇڭيۈان جاعدايىنا نىقاب جاسايدى. بۇل

* بۇل — ماۋ زەدۇڭ جولداس جۇڭگو ھالىق ازاتتىق ارمىياسى زۇڭبۇنىڭ
مالىمەتەشى *ۋەن ازىرلەگەن يىڭلۇن. بۇل كەزدە شىبىي سوعىس
مايدانىدا جاۋ ارمىياسىنىڭ شاربۇلى تالقاندالپ، *بىزدىڭ ارمىيىمىز
شاربۇلغا كۈشكەن بولاتتىن. بۇل يىڭلۇندا شىبىي سوعىس مايدانىنىڭ
جاعدايىنا تالداۋ جاسالدى، بۈكىل ەلىمىزدىڭ باسقا سوعىس مايدانىدا -
رىنىڭ جالپى جاعدايى دا تۇجرىمدى تۈردە ئانىستىرىلدى. بۇل يىڭلۇن -
نىڭ ەڭ ماڭىزدى جاعى «شاعىم ايتۇ» جانە «ۋەشتى تەكسەرۋ» *ادىسنى
قولدانۇ جولىمەن جۇرگىزىلگەن ارمانى جاڭاشا رەتتەۋ قوزعالىسىنىڭ

رەتكى جەڭس خالىق ازاتتىق ارمياسىنىڭ شاعىم ايتۇ، "ۇشتى تەكسەرۇ" ادسىن قولدانۇ جولسەن ارمىيانى جاڭاشا رەتتەۋ قوزغالىسىن جۇرگىزىپ، "وزىن الەمدە تەڭدەسى جوق ارمىياھ اينالدىراتىندىن دالەلدەدى.

مالىمدەمەشى بىلاي دەيدى: بۇل رەت شىبىي خالىق ازاتتىق ارمىياسى يىچۇانداعى جاۋ ارمىياسىنىڭ "بىر لۇيىن كەنەت قورشاۋعا العاندا، حۇزۇڭنان 29-جۇنىنىڭ جۇنجاڭى ليۇكانما رەتتەلىپ قۇرىلعان 2 شىنىڭ 4 لۇيىن، ياعنى رەتتەلىپ قۇرىلعان 27-شىنىڭ 31 لۇيىن، 47-لۇيىن، رەتتەلىپ قۇرىلعان 90 شىنىڭ 53-لۇيىن، 61-لۇيىن، شامامەن جىيىنى 24 مىڭنان استام ادامدى باستاپ، لوچۇان، بيجۇن شەبىنەن يىچۇانغا جاردەم بەرۇگە اتتانۇعا بۇيردى، ول 28. كۇنى يىچۇاننىڭ باتىس-وڭۇستىك وڭىرسە باردى. شىيى خالىق ازاتتىق ارمىياسى جويىمپاز سوعىس قوزغاپ، 2 ايدىڭ 29-كۈنىنەن 3-ايدىڭ 1-كۈنىنە دەيىنگى 30 ساعاتىق ۇرىستا جاۋدىڭ جاردەمگە كەلگەن وسى بولىمدەرىنىڭ بىردە-بىرىن قالدىرماي تۇگەل جويدى. جاۋدىڭ جىيىنى 18 مىڭنان استام ادامىن

ۇلى مىڭزىن باسا تۇسىندىرگەندىگىندە. ارمىيانى جاڭاشا رەتتەۋ قوزعا-لىسى خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ ساياسى قىزمەتى مەن دەموكراتىيالىق قوزغالىسىنداى ماڭىزدى دامۇ بولدى، سونداي-اق سول كەزدە بۇكىل ازات رايوندارداى سالتاناتى جەرگايگىسى قوزغالىسى مەن پارتيانى رەتتەۋ قوزغالىسىنىڭ ارمىيا مىشندەگى مىكاسى بولدى. بول قوزغالىس بۇكىل ارمىياداى جۇڭگۇاندار مەن اسكەرلەردىڭ ساياسى سانالىلىقىن، نارىيىپىلىگىن جانە سوعىستىق كۇشىن مەيلىنشە ارتىرا "نۇسى، سونە-مەن قاتار گومىنداڭ ارمىيىستان قولعا نۇسكەن كوپىتگەن اسكەرلەردى

تىرىدەي قولغا تۇسىردى، 5 مىڭنان استام ادامىن *ولتىردى جانە جارالادى، ليۇ كانىڭنىڭ *وزى جانە 90- شىنىڭ شىجاڭى يان مىڭ سىياقتىلاردا وققا ۇشتى. مۇنىڭ نىزىنشە، 3- كۈنى يىچۋان قالاسىنى الدى، ونى ۇستاپ تۇرغان جاۋدىڭ رەتتەلىپ قۇرىلغان 76- شىسى 24- لۈيىنىڭ 5 مىڭنان استام ادامىن جويىدى. بۇل شايقاستا جاۋ- دىڭ *بىر جۇنپۇي، 2 شىبۇي، 5 لۈيى، جىيىنى 30 مىڭ ادامى جويىلدى. بۇل شىبىي سوعى مايدانىنداى تۇڭغىش رەتكى زور جەڭىستى سوعىس بولدى.

مالىمەتتە شىبىي سوعىس مايدانىنىڭ جاعدابىنا ئالداۋ حاساي كەلىپ بىلاي دەيدى: حۇزۇڭنان تىكەلەي قولباسشىق ەتكەن «ورتالىق ارىيا» دەلىنەتتىن 28 لۈيدىڭ 8 لۈيى 3 نەگىزگى كۇش شىسىا، ياعنى رەتتەلىپ قۇرىلغان 1- شىعا، رەتتەلىپ قۇرىلغان 36- شىعا جانە رەتتەلىپ قۇرىلغان 90- شىعا قارايتىن، بۇدان رەت- نەلىپ قۇرىلغان 1- شىنىڭ 1- لۈيى الدىڭعى جىلى 9- ايدا وڭتۇستىك شانشىدەكى قۇشاندا *بىر رەت *بىز جاقىنان جويىلغان ەدى، 167- لۈيىنىڭ نەگىزگى كۇشى بىلتىر 5- ايدا سولتۇستىك شانشىدىڭ پاللىۋىڭ جىڭىندا *بىر رەت *بىز جاقىنان جويىلغان ەدى،

وزگەرتىپ، ازاتتىق ارىيا جاۋىنگەرلەرىە ايبالدىرۋ بارسىن دا اسا *ونىمدى تۈردە نەردەتتى، خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ نىعايۋىندا، ۇلعايۋىندا جانە سوعىسا جەڭىپ شىمۇندا زور رول اتقاردى. ارىياسى جاڭشا رەتتەۋ قوزغالسىنىڭ ماڭىزى *جايلى وسى تومدامى «ارىيا شىسىدەكى دەموكراتىيالىق قوزغالسى»، «سانشى سۈيىۋان كادىرلار ماجىلىسىدە سويلەنگەن *سوز»، «جۇڭگۇلۇڭ جۇڭياڭنىڭ سەنسانىر *مەجە- مىسى حوسىندەكى ۇقتىرۋى» دەگەن شىعارمالاردا پايдалانىڭىز.

رەتتەلىپ قۇرىلغان 36-شىنىڭ 123-لۇيى، 165-لۇيى بىلىتىر 8-ايدا سولتۇستىك شانشىدەگى ھىجى اۋداننىڭ شاجىادىيان دەگەن جەرىندە "بىر رەت" بىز جاققان جويىلغان ەدى، رەتتەلىپ قۇرىلغان 90-شىنى دا بۇل رەت تۈگەل جويىلدى، خۇزۇڭنان اسكەري بولمىدەرىنىڭ قالغان نەگىزگى كۈشتەرىنەن ئەك رەتتەلىپ قۇرىلغان 1-شىنىنىڭ 78-لۇيى مەن رەتتەلىپ قۇرىلغان 36-شىنىنىڭ 28-لۇيى عانا "الى جويىمىياز سوققىغا ۇشراغان جوق. مونىڭ ۇشنى، بۇكىل خۇزۇڭنان اسكەري بولمىدەرىندە ەندى پالەندەي سۇرىپتالغان تابانىش كۇش قالمادى دەۋگە بولادى. بۇل رەتكى يىچۋاسىداى جويىمىياز سوعىس ارقىلى خۇزۇڭنان بۇرىن تىكەلەي قولباسشلىق ەتكەن خىڭگۇيلىك اسكەر كۇشنىڭ 28 لۇيىنەن قازىر 23 لۇيى عانا قالدى. بۇل 23 لۇيى ەسا جەرلەرگە ورنالاستىرىلغان؛ وڭتۇستىك شانشىدەگى لىنقىندا "بىر لۇيى زاكۇت بولپ وتىر؛ شانشى-خىنان شەگىراسى مەن لويانڭ-تۇڭگۇۋان جەلىسىندە 9 لۇيى بار، مۇنى چىن گىڭ، شىە فۇجى باستاغان يەجانجۇنىمىزگە قارسى قويىپ وتىر؛ وڭتۇستىك شانشىدە "بىر لۇيى بار، ول حانجۇڭ وڭىرىندە قورعانىس مىندەتىن اتقارۇدا. مۇنان تىس، تۇڭگۇۋاننان باۋجىگە، شىانپانگنان يان-انغا دەينىڭكى "T" "ارپى فورماسىنداى قاتناس جولدارىنا ورنالاسقان 12 لۇيى بار. مۇنىڭ ۇشەۋى "ارتقى شەپتەن جوتەكپ اكەلىنگەن لۇي" بولپ، تۈگەلىمەن جاڭا اسكەرلەردەن قۇرالغان؛ ارىيامىز جاعىنان تۈگەلدەي جويىلغاننان كەيىن جاڭادان تولقىتىرىل-مانى 2 لۇي؛ ارىيامىز جاعىنان جويىمىياز سوققى جەگەنى 2 لۇي؛ ارىيامىزدىڭ سوققىسىنا ازىراق ۇشراغانى 5 لۇي. بۇدان وسى اسكەري بولمىدەردىڭ وتە "السىز مەكەندىگىن عانا ەمەس، سونمەن

بىرگە باسىم كۆپىلىگىنىڭ قورغانىسى مىندەتتىن وتەپ وتىرغاندىن كۆرۈڭگە بولادى. خۇزۇڭنان اسكەرى بولمىدەرنىن تىس تاغى دىڭ باۋشاننىڭ 2 لۇيى يۇيلىندى ۇستاپ وتىر؛ نىڭشىدادى ما خۇڭكۇي مەن چىڭخايداعى ما بۇفاڭنىڭ 9 لۇيى دىڭبىيان، انبىيان، جىڭبىيان مەن شىمىس گانسۇغا ورنالاستىرىلغان. جوعارىدا ايتىلغان خۇزۇڭنان، دىڭ باۋشان، ما خۇڭكۇي، ما بۇفاڭداردىڭ بۈكىل جىڭكۇي ارمياسىدا — بۇرىن بىر رەتتەن ەكى رەتكە دەيىن جوسىلغان، سىراق قاتادان تولىقتىرىلغان اسكەرى بولمىدەرى مۇنىڭ شىندە — فازىر جىيىسى 34 لۇي بار.

جوعارىدا شىيىدادى جاۋ ارمياسىنىڭ حال — جايى تۇرالى اتتىق. ال «آ» ارپى قورماسىنداعى قاتناس جولدارى دەلىنگەن جەر لەردە ارميامىزدىڭ سوققىسىنا ازىراق ۇشراغان 5 لۇيىنە كەلسەك، مۇنىڭ 2 لۇيى يان — اندى ۇستاپ تۇرۇمەن عانا بايلاسىپ قالدى، 3 لۇيى داڭۋانجۇڭدا؛ قالعاندارنىڭ كۆپىلىگى جاڭادان نولىقتىرىلغان اسكەرى بولمىدەر، ازىشلىعى جويىمپاز سوققىغا ۇشراغان اسكەرى بولمىدەر. بۇل بۈكىل داڭۋانجۇڭدا، وتە — مۇتە گانسۇ جاقىتا جاۋ ارمياسى توتەنشە قاۋقارسىز، خالىق ازاتتىق ارمياسىنىڭ شا — بۇلىن بۈگەۋگە لاجسىز بولسىپ وتىر دەگەن مۇوز. بۇل جاعىداي، مۇوز جوق، جياڭ جىەشى ارمياسىنىڭ وڭتۇستىك شەپتەگى بىر بولمى ورنالاستىرۇن بۇزادى، بارىنەن بۇرىن، حىنان مەن شالىشى شەگارسىندا چىن گىڭ، شە فۇجى باستاغان يەجانجۇنىمىزگە قارسى قويغان ورنالاستىرۇلارنى بۇزادى. بىزدىڭ شىيىسى خالىق ازاتتىق ارميامىز وڭتۇستىككە باعتتالغان بۇل رەتكى شابۇلىنىدا ادەگەندە — اق جەڭىسكە جەتسىپ، ايسىنمەن جەر سىلىكىنىپ، شىيىيدا

جاۋمەن ئىزدەڭ كۈش سالىستىرمامىزداعى جاعدايدى وزگەرتتى،
ئەندىگى جەردە وڭتۇستىك شەپ سوعىس مايداندارىنداعى خالىق
ازاتلىق ارىياسىمەن بۇرىنمىدان ارى ئۈنىمدى تۇردە ئۇشتاسىپ
سوعىس جۇرگىزەدى.

مالىمدەمەشى بىلاي دەيدى: ئىزدەڭ لىۋ بويچىڭ - دىڭ شياۋ -
پىڭ، چىن-يى - سۈيۈي، چىن گىڭ - شىە فۇجى باستاغان 3 باغىتتاغى
يەھانچۇندەرىمىز بىلىتىر جازدان جانە كۈزدەن باستاپ خۇاڭخىدان
ئوتىپ، وڭتۇستىككە جورىق جاسادى، چاڭجياڭ، خۇايبىجى، خۇاڭخى
جانە خاشۇي وزەندەرىنىڭ ارالىقتارىندا تۇس - تۇستان ئىتىپ،
فەرۋار خاۋدى جويىدى، جياڭ جىەشى ارىياسىنىڭ وڭتۇستىك شەپ -
نەگى 160 لۈيدەن استام بۈكىل اسكەر كۈشىنىڭ شامامەن 90 لۈيى
ئۆز اتىراسىا جوتكەتىپ جانە تارتىپ تۇرىپ، جياڭ جىەشى ارىياسى
بىيدۇڭ ورىنىغا تۇسۇڭگە ماجبۇرلەدى، سۈيىتىپ، شەشۈشى جانلۇملىك
رول اتقارىپ، بۈكىل ەل خالىقنىڭ ماداقتاۋسا يە بولىدى .
دۇڭسى يەھانچۇنىمىز قىسقى شاپۇلىدا نولدىن تومەن 30 گرادۇسنىق
قاقاعان سۈيىتى ەلەمەي، جاۋدىڭ دەننن جويىپ، اتاتى قالالاردىڭ
سىرىنەن سوك ئىرىن الىپ، بۈكىل ەلدى دۇر سىلىكىنىتى ②. سانشى -
چاھار - جىبىي، شاندىڭ، سولتۇستىك جياڭسۇ، سانشى - جىبىي -
شاندىڭ - جىنان باغىتتارىنداعى يەھانچۇندەرىمىز بىلىتىر ەلىكەن
ئۇرسى جۇرگىزىپ، جاۋدى كوپتەپ جويغاننان ③ كەيىن قىسقى
رەتتەۋ - ئارىيەلەۋ قىزمەتتەرىن ورنىدادى، جۇيىغا كۆكتەمگى شاپۇلدا -
دىق سوعىسى ④ 11 باستاعالى وتىر. جالبى جاعدايدان فاراغاندا،
مى ئىراقات تۇسىنىكتى بولپ شىعادى: باۋشۇۋخۇنىگە باىل
فارسى بۇرىپ، جاۋدان قورقۇشلىققا قارسى تۇرىپ، سىنىلىغان

قورقۇشلىققا قارسى تۇرسى، داڭ جۇگياڭنىڭ جانلۇەلىك جالپى بەتتى مەن 10 ئىرى اسكەرى ئستەر ئپىرىنسىبى ⑤ جولىنىدەگى نۇسقاۋى بويىنشا ئستەيتىن بولساق، ئبىز شابۇلىدى ۋدەتپ، جاۋدى كۆپتەپ جويالامىز؛ جياڭ جىەشى باندىلارنى سوققىلاپ، نە ۋاقىتتا قورعانۇغا عانا دارمەنى كەلەتتىن، ئىراق قول كۆتە- رۇگە دارمەنى كەلمەيتتىن حالگە تۇسىرەمىز؛ نە قورعانۇغا دا شاماسى كەلمەي تەك ئبىز تاراپتان ئبىر- بىرلەپ تىپ- تىپىل جويىلاتتىن حالگە تۇسىرەمىز.

مالىمدەمەشى مىنانى باسا كۆرسەتەدى: شىبىي يەجەنجۇنىنىڭ سوعىنىق كۈشى وتكەن جىلەمەن سالىستىرعاندا بۇرىن بولسى كۆرمەگەن دارمەدە ئوستى ⑥. شىبىي يەجەنجۇنى وتكەن جىلەي سوعىساردا ئبىر رەتتە، ەڭ كۆپ دەگەندە، جاۋدىڭ 2 لۈيىن عانا حوبالغان بولسا، ال بۇل جولى يىچۇان شايقاسىندا ئبىر رەتتىڭ ۋزىندە- 1۱ جاۋدىڭ 5 لۈيىن جويالدى. بۇل جولى خەڭسىنىڭ وسىنشالىق ەلەۋلى بولۇنىڭ تولىپ چاتقان سەبەپتەرى بار، مۇندا الدىڭى شەپتەگى باشى جولىداستاردىڭ باتىلدىنقىپەن، يەكەمدىلىكپەن قولباسشلىق ەتكەندىگىن، ارتقى شەپتەگى باشى جولىداستاردىڭ جانە قالىڭ خالىقتىڭ كۈش سالا كۆمەك كۆرسەتكەندىگىن، سونداي- اق جاۋ ارمىياسىنىڭ ئبىرشاما جەتسىم قالغاندىسىن، جەر جاعدايىنىڭ ئبىز ئۇشىن ئىسىمدى بولغاندىسىن، تاغى باسقارلاردى اتاپ كۆرسەتۋ كەرەك. الايدا قىس ماۋسىمىنداغى 2 ايدان اسا ۋاقىت ئشىندە شاعىم ايتۇ، ئۇشتى تەكسەرۋ ادىسىن قولدانۇ حولىمەن جۇرگىزىلگەن ارمانى جاڭاشا رەتتەۋ قوزغالسى ئوتەشە كۆگىل بولۇگە تاتىدى. شاعىم ايتۇ (ەسكى قوغامنىڭ جانە

كەرتارتپاشلاردىڭ ەڭبەكشى خالىققا تارتقىزغان ازابى جونىندە
 شاعىم ايتۇ) جانە "ۇشتى تەكسەرۇ (تاپتىق قۇرامدى تەكسەرۇ،
 قىزمەتتى تەكسەرۇ، جاۋىنگەرلىك جىگەردى تەكسەرۇ) قوزعالىسى
 دۇرس جۇرگىزىلگەندىكتەن، بۇكىل ارىياداعى جىجۇيۇاندار مەن
 جاۋىنگەرلەردىڭ قانالۇشى ەڭبەكشىلەر بۇقاراسىن ازات ەتسۇ
 جولىندا، بۇكىل ەل بويىنشا جەر گاىگىسىن جۇرگىزۇ جولىندا،
 خالىقنىڭ ورتاق جاۋى جياڭ جىەشى باندىلارىن جويۇ جولىندا
 كۇرەسۇ سالىلىمى مىقتاپ "ۇستى؛ سونىمەن قاتار بۇكىل جىجۇد-
 يۇاندار مەن جاۋىنگەرلەردىڭ گۇڭچانداڭنىڭ باسشىلىقىنداعى
 بەرىك نىسماعى بارىنشا كۇشەيە "ۇستى. وسى نەگىزدە اسكەرى
 بولىمدەر قاتارىنىڭ قازالىمى ارتتى، "ارتىبى كۇشەيدى، بۇقارالىق
 سىپات العان اسكەرلەردى ماشىقتاندىرۇ قوزعالىسى قانات حايدىد-
 ىرىدى، اسكەرى بولىمدەر اراسىندا بۇكىلدەي باسشىلىقتى "ارى
 "ارتىستى نۇردە جۇرگىزىلمەتىن ساياسى، ئىقتىسادى، اسكەرى جاۋ
 نارداعى دەموكراتىيا "ورس الدىرىلدى. "سويتىپ، اسكەرى بولىم-
 دەر جالپى "بىر نىيەتتى بولاتىن، كوپ بولپ "ادىس-امال وپلاپ
 تاباتىن، كوپ بولپ كۇش جۇمسايتىن، قۇربان بولۇدان قورىقپا-
 ىن، زاتىق جاعايداعى قىنىشلىقتاردى جەڭەتىن، جاپپاي ەرلىك
 كورسەتەتىن، جاۋدى قاھارماندىقپەن جوياننى بولىدى. مۇنداي
 ارىيا ەلمەدە تەڭدەسى جوق ارىيا بولادى.

مالىمدەمەشى بىلاي دەيدى: مۇنداي ارىيانى جاڭاشا رەتتەۋ
 قوزعالىسى شىببى جاقىنا عانا جۇرگىزىلىپ قويماي، بۇكىل ەلدەگى
 خالىق ازاتىق ارىياسى اراسىندا دا جۇرگىزىلدى نەمەسە جۇرگىزد-
 ىپ جانىر. مۇنداي ارىيانى رەتتەۋ قوزعالىسى سوعىس ارەدىك-

تەرىندە جۇرگىزىلدى، سوعىس جۇرگىزۋگە بوگەتنىڭ جاسامادى. مۇنداي ارمانى رەتتەۋ قوزعالىسى پارتىيىمىز دۇرس جۇرگىزىپ وتىرعان پارتىيىنى رەتتەۋ قوزعالىسىمەن، جەر گايگىسى قوزعالىسىمەن ۇشتاستىرىلدى، پارتىيىمىزدىڭ سوققى بەرۋ كۈلەمىن تارايىتۇ، تەك جيانگەزلىككە، فەوداليزىمگە جانە گۋانليياۋ كاپىتاليزىمگە عانا قارسى تۇرۇ، البانى ۇرۇعا، البانى ولنىرۋگە قاتاڭ تىيىم سالۇ (ادام ۇلنىرۋ نەغۇرلىم از بولسا سولغۇرلىم جافىسى)، بۇكىل ەلىمىزدەگى 90 پىراسەتتەن استام حالق بۇقاراسىمەن باتىل نىسماقتاسۇ جونىندەگى دۇرس باعىتىمەن ۇشتاستىرىلدى. پارتىيىمىزدىڭ دۇرس قالا ساياساتىن جۇرگىزىپ، ۇلتتىق ونەركاسىپ پەن ساۋدانى باتىل قورعاۋ جانە ورەندەتۋ باعىتىمەن ۇشتاستىرىلدى، مۇنىڭ ۇرى حالق ازاتتىق ارمانىسىن ەلمەدە تەڭدەسى جوق قۇدد. رەتتى كۇشكە يە تەتەندىگى ۇسوزسىز. جياڭ جىيەشى باندىلارى جانە ونىڭ قوجايىسى امەرىكا جيانگەزلىگى جۇڭگونىڭ حالقىنى دەموكراتىيالىق گىمىنىڭنىڭ ۇلى كۇرەسى الدىندا قانشالىقىنى الاسۇرپ جانتالاسقانمەن جەڭس قاشان دا بىزگە ۇتان.

ەسكەرتۈلەر

- ① ليۇ بوچىڭ، دىڭ شياۋپىڭ قاتارلى جولداسلاردىڭ باسشىلەرىنىڭ شىنباي زور جەڭس جانە ارمانى جاڭاشا رەتتەۋ قورەلىسى 7 زۇڭگۈيى 1947-جىلى 6-ايدىڭ 30-كۈنىنەن باستاپ جۇڭخىنى كۆكتەي ۇتىپ، داپپەشار تاۋىنا قاراي جورىق جاسادى، وسىدان باستاپ حالق ازاتتىق ارمانىنىڭ جانلىۋەلىك شاپۋىلىنىڭ پەردەسىن اشتى. 1948-جىلى 3-ايدىڭ سوڭىدا دەيىن ەلگەرىندى. كەيىندى بولپ جاۋدىڭ جىسى 100

مىنگان، ستام، ادامىس جويىپ، خۇبىي - خىنان، باتىس انخۇي، تۇڭباي، چاڭجياڭ - خاشۇي گىنجۇيدىلەرنى قۇردى. چىن يې، شۇ يۇي قاتارلىق جولداس تاردىڭ باشلىغىداى خۇادۇلۇق يەنجۇنىنىڭ 8 زۇڭدۇيى 1947 - جىلى 8 - ايدا جاۋدىڭ شاندۇڭغا جاساعان تۇيىندى شاپۇسىن ئالغاندا خىنان كەيىن، باتىس - وڭتۇستىك شاندۇڭغا كىرىپ، خىنان - انخۇي - جياڭسۇ شەگارا رايونىدا جورىق جاسادى دا، ئىككە - رىندى - كەيىندى بولۇپ جاۋدىڭ جىيىنى 100 مىنگان ستام ادامىن جويىدى، خىنان - انخۇي - جياڭسۇ ازات رايونىن ۇلعايتتى، جاۋدىڭ خىلۋەلىك ماڭىردى ورنىندارى بولغان كايفىڭ مەن جىڭخوۋدى وقتۇ ولىدىردى. شانشى - خېبېي - شاندۇڭ - خىنان رايونىداى چىن گىڭ، شە فۇخى قاتارلىق جولداس تاردىڭ باشلىغىداى مايۋە سىڭۋاسىنىڭ ەكى زۇڭدۇيى مەن ۇبىر خۇنى 1947 - جىلى 8 - ايدا وڭتۇستىك سىشى - دەن خۇاڭخىنى كۆكتەي ۇتۇپ، باتىس خىنانغا كىردى دە، ئىككەردى - دى كەيىندى بولۇپ جاۋدىڭ 40 مىنگان ستام ادامىن جويىدى، خىنان - شانشى - خۇبىي، وڭتۇستىك شانشى گىنجۇيدىلەرنى قۇردى، جاۋدىڭ باتىس خىنانداى ماڭىزدى قالاسى لويانگى مۇلىدە وفتاۋ قالىدىردى، سۇنداي - اق نۇڭگۇانغا خاۋىپ ۇوندىردى.

② لىن بياۋ، لورۇڭخۇان قاتارلىق جولداس تاردىڭ باشلىغىداى دۇڭجىي يەنجۇنىنىڭ 10 زۇڭدۇيى جانە 12 دەرەس شىسى 1947 - جىلى 12 - ايدىڭ 15 - كۈنىنەن 1948 - جىلى 3 - ايدىڭ 15 - كۈنىنە دەيىن جۇڭچىڭ تەمىر جولىنىڭ سىيىڭجىيەدەن داشىچياۋغا دەيىنگى بويىندا جانە سىيىڭ - لياۋنىڭ تەمىر جولىنىڭ شانخايجۇاننان شىياڭغا دەيىنگى بويىندا كۆلەمى جاعىسار بۇرىن بولۇپ كۆرمەگەن قىسقى شىۋىل قوزغىلىڭى دا، ۇدايى 90 كۈن سوعىس جۇرگىزىپ، جاۋدىڭ 156 مىنگان ستام ادامىن جويىدى، جاۋ بەرمىك بەكىنگەن جانلۇەلىك ماڭىزدى ورس سىيىڭجىيەنى خامە باسقاندا 18 قالانى الدى. يىڭكۇۋدى ۇسسان نۇرغار خاۋدىڭ ۇبىر شىسى كۆتەرمىلىس جاساپ ۇبىر خافىغا ۇونى.

جېلىدى ۋىساي تۇرغان جاۋ قالانى تاستاپ چاڭچۇنگە قايتتى. سۈيىت، جاۋ ارمانىنىڭ دۇڭبېيدىكى ناسىپ القان رايوندارىنىڭ كۈلەمى تاراپى، دۇڭبېي جەر كۈلەمنىڭ نەبارى بىر پىراسەتتىن ھانا ۋىستادى، دۇڭبېيدىكى جاۋ ارمانىنىڭ ۋىياسى چاڭچۇن، شىنجاڭ، جېنجوۋ قاتارلىقلار ۋىشاۋ قالدېرىلدى.

⑧ نە رۇڭجىن قاتارلىق جولداستاردىڭ باشلىغىنىداكى سانىي - چاچار - جېيى يەنجۇنىڭ 5 زۇڭدۇيى 1947 - جىلى 9 - ئاينىڭ باس كەزىنە 11 - ئاينىڭ ۋىشاۋ شەھىرىدە دەپنە قىلىندى. كەينى دۇڭبېي ۋىشاۋ شەھىرىنىڭ سولتۇستىك ۋىگىرىدە، چىڭخېڭدىن ۋىگىرىدە ھەم شىيا - جۇڭدىن ئازاد ۋىشاۋ شەھىرىدە چىڭخېڭ جېيى 50 مىڭغا ئارتۇق ئادەم جۇيىپ، سانىي - چاچار - جېيى ئازاد رايونى مەن سانىي جېيى - شاندۇڭ - ھىنان ئازاد رايونىنى ئۇنىۋېرسىتېتى - جۇڭدۇڭ يەنجۇنىڭ شاندۇڭ يىڭتۇانغا قاراستى 3 زۇڭدۇيى مەن جەڭگىسىنى قارۋىلى كۈشتەر 1947 - جىلى 9 - ئاينىڭ 12 - ئايدا دەپنىگى ئارالقتا شۇي شىۋە تان جىنلىن قاتارلىق جولداستاردىڭ ئولتۇرۇشى مۇھىم جۇڭدۇڭ شىياڭسۇن جۇڭگىسى، جاۋدىڭ 63 مىڭ ئادەم ئادەم جۇيىپ، ۋىشاۋ ئادەملىرىنى قاتارلىق جايلاردا، ئۆزگەرتتى. سولتۇستىك جياڭسۇن جۇڭدۇڭ يەنجۇنى - ئىلى بىر بولەك 1947 - جىلى 8 - ئاينىڭ 12 - ئايدا دەپنىگى ئارالقتا ئۆزگەرتتى. كەينى يانچىڭ، لىباۋ شىياڭسۇن جۇڭگىسى، جاۋدىڭ جېيى 24 مىڭ ئادەم جۇيىپ، سولتۇستىك جياڭسۇن ۋىلان - بايتاق جەرلەردى قاتارلىق ئادەملىرىنى شۇي شىياڭچىن قاتارلىق جولداستار - دىڭ باشلىغىنىداكى سانىي - جېيى - شاندۇڭ - ھىنان يەنجۇنىنىڭ بىر بولەك 1947 - جىلى 12 - ئايدا جېيى يەنجۇنىنىڭ بىر بولەك - جەر بىرلەشپ يۇنچىڭ قىلاسىنىڭ، جاۋدىڭ 13 مىڭ ئادەم جۇيىپ، باتىس - ۋىگىستىك سانىيەگى جاۋ بىر ھاققان ئۆزگەرتتى، لىنىيىنى ۋىساي تۇرغان جاۋ جەتەم قالدېرىلدى.

- ④ 1948 - جىلى كۆكتەمدە خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ "ار ناعىتى - تاغى يەجانجۇندەرى قىسقى رەتتەۋ - تارىيەلەۋدەن كەيىن ارت - ارتىن كۆكتەمگى شاپۇلدى باستادى. سانى - چاچار - حبىي يەجانجۇلى جانە سانى - حبىي - شاندۇڭ - حىنان يەجانجۇنىنىڭ "بىر بولەگى مەن سانى - سۇيىۋان يەجانجۇنىنىڭ "بىر بولەگى 3 - ايدان 5 - ايدا دەيىنگى ارالىقتا بىلگەرىندى - كەيىندى وڭتۇستىك چاچار، شىمىس سۇيىۋان، لىيىن شايقاتارمىن جۇرگىزىپ، جاۋدىڭ جىنى 43 مىڭدان استام ادامىن جويىپ، ۇلان - بايقاق جەرلەردى قايتارمىپ الدى. جۇڭۇان يەجانجۇنىنىڭ "بىر بولەگى مەن جۇادۇڭ يەجانجۇنىنىڭ "بىر بولەگى 3 - ايدىڭ 8 - كۈنىنەن 5 - ايدىڭ 29 - كۈنىنە دەيىن بىلگەرىندى كەيىندى لىۋاڭ شايقاتىن، سۇڭشى شايقاتىن، باتىس نانداڭ شايقاتىن، شىمىس سۇڭ شايقاتىن قوزغاپ، جاۋدىڭ جىنى 56 مىڭدان استام ادامىن جويىپ، جاۋدىڭ جۇڭيۋانداغى قورغاننى تىشىن سالغانىدا، جۇڭۇان ازات رايونىن ۇلعايتتى جانە نعايتتى. جۇادۇڭ يەجانجۇنىنىڭ شاندۇڭ يېڭىۋانى 3 - ايدىڭ 11 - كۈنىنەن 5 - ايدىڭ 8 - كۈنىنە دەيىن بىلگەرىندى كەيىندى چىڭداۋ - جىنان نەمىر جولىنىڭ باتىس بولەگى - دەڭگى شايقاتىن جانە ۋيىشيان شايقاتىن جۇرگىزىپ، جاۋدىڭ جىنى 84 مىڭدان استام ادامىن جويدى. "سويىتىپ، جىنان، چىڭداۋ، لىيىي، يانجوۋ سىياقتى ازداعان جۇيدىانداردى سەپكە الماعاندا، شاندۇڭ ولگەسى بۇكىندەي ازات ەتىلدى. سولتۇستىك جياڭسۇ يېڭىۋانى 3 - ايدا يىلىن شايقاتىن جەڭسەپەر جۇرگىزدى.
- ⑤ 10 "بىرى اسكەرى سەنەر "بىرىنسىجى جونىندە وسى تومداغى "قازىرگى جامىداي جانە "بىزدىڭ مىندەتىمىزدىڭ 3 - بولىمىنە قاراڭىز.
- ⑥ بىڭ دىخۋاي، خى لۇڭ، شى جۇڭشۇن قاتارلى جولداسداردىڭ باشلىمىنىداغى شىيىي يەجانجۇنىنىڭ 1947 - جىلى جازدا سولتۇستىك سانى سوعىسا قاتناشقان نەگىزگى كۇش اسكەرى بولىمدەرىندە 2 زۇڭدۇي جانە 2 لۇي، جىنى 25 مىڭدان استام ادام بار ەدى.

1948-جىلى كۆكتەمدە سولتۇستىك شانشى سوعىسا قاتاسقان بۇل نەگىزگى كۇشى اسكەري بولىمدەر ۇلعايىپ، 75 مىڭنان اسا ادامى بار 5 زۇڭدۇي بولدى. ۴بىر جىلدىق سوعىستىق شىنخۇدان جانە 1947-جىلى قىستا جۇرگىزىلگەن ارمانى جاڭاشا رەتتەۋ قوزغالسىنان كەيىن، قاللىق جۇڭگواندار مەن اسكەرلەردىڭ ساياسي سانالىلىعى دا، اسكەري بولىمە-دەردىڭ سوعىستىق كۇشى دە بۇرىن بولپ كۆرمەگەن دارەجەدە ۇستى. ۴سويىتپ، 1948-جىلى 3-ايدا شىيىي يەجانجۇنىنىڭ سىرتقى شەپ سوعىسا وتۇنە قاچەتتى شارت-جاعداي جاسالدى. يىچۇاندامى زور جەڭستىڭ بىزنشە شىيىي يەجانجۇنى 4-ايدىڭ 12 كۇنى شىخۇ (شى-اسىڭ باتسىندامى جىڭشۇي، ۇيشۇي وزەندەرسىڭ ارالىغىندامى جەر)، شىسى گانسۇ شايقاستارىن قوزعاپ، جىڭشۇي، ۇيشۇي وزەندەرسىڭ ارالىغىندامى كەڭ-بايناق جەرلەرگە كىرىپ، شى-ار-لاجوۋ تاس جولىن كەسىپ تاستادى جانە 4-ايدىڭ 22-كۇنى يار اسدى قايتارىپ الدى.

جاعداي تۋرالى تۇڭباۋ*

(1948-جىلى 3-ايدىڭ 20-كۈنى)

1) سوڭى بىرنەشە ايدا جۇڭياڭ بارلىق كۈشنى توپساپ، جاڭا خاعدايدا جەر گايگىسى جونىندەگى، ونەركاسىپ پەن ساۋدا جونىندەگى، بىرلىكساپ جونىندەگى، پارتىيانى رەتتەۋ جونىندەگى، جاڭا رايون قىزمەتتەرى جونىندەگى ناقتى ساياساتتار مەن سىلۋەلىك ماسەلەلەردى شەشتى، پارتيا شىندەگى وڭشىل جانە «سول» شىل اۋىتقۇشلىقتارعا، كوپىنەسە «سول» شىل اۋىتقۇشلىققا قارسى تۇردى، پارتىيامىزدىڭ تاريحي خاعدايى پارتىيامىز بەن گومىنداڭ اراسىندا بىرلىكساپ قۇرىلعان داۋىردە پارتيا شىندە وڭشىل اۋىتقۇشلىقتىڭ وڭاي تۋىلاتىندىغىن، ال پارتىيامىز بەن گومىنداڭ بۇزىلىسغان

* بۇل — ماۋزىدۇڭ جولداس جۇڭگۇلۇ جۇڭياڭ ۋەشىن جازمان پارتىيا شەشە نۇڭباۋ. وسىدار كەيىن دالە جۇڭياڭ شانسىي-گانسۇ-نىڭشيا شەگارا رايونىنار كوشىپ، شانسىي-سۈيۋان ازاب رايونى ارقىلى شانسىي-چاھار-حېبېي ازات رايونىنا كەلىپ، 1948-جىلى 5-ايدا حېبېي ۆلكەسىنىڭ باتىس بۆلەگىندەگى يېڭىشان اۋدانىنىڭ شىبايپو قىساعىما باردى.

داۋىردە پارىيا شىندە «سول» شىل اۋىتقۇشلىقنىڭ وڭاي تۇلاتىدە.
دىمىن كورسەتتى. قازىرگى «سول» شىل اۋىتقۇشلىقنىڭ باستىلارى:
ورتا دىحانداردىڭ مۇددەسىنە قول سۇغۇ، ۇلتىق بۇرجۇازيانىڭ
مۇددەسىنە قول سۇغۇ، جۇمىشى - قىزمەتكەرلەر قوزعالسىندا
جۇمىشىلاردىڭ كوز الدىداي يىگىلگىن سىڭار جاقىلىقپەن فۇتباۋ،
دىجۇلارغا جاسالاتىن مامىلە مەن باي دىحاندارغا جاسالاتىن
مامىلەنى پارىقناماۋ، دىجۇلاردىڭ ۇرى، ورتا، ۇساقارىسا، زورە -
كەر - زورەكەر مەسەرىنە جاسالاتىن مامىلەنى پارىقناماۋ، تەڭ ۇلۇ
پىرىنسىسى بويىنشا دىجۇلارغا قاجەتتى تىرشلىك مەۋجولىى والدىر -
ماۋ، فانگىمىڭشىلدەردى جانىشتاۋ كۇرەسىندە كەيسىر ساساسات
شەگسەن شەمپ كەتۋ، سونداي - اق ۇلتىق بۇرجۇازىغا ۇكىلدىك
ەتەس پارىيا توپتاردى كەرەك ەتپەۋ، اشق ويلى شىنىشلاردى
كەرەك ەتپەۋ، حاڭا ازات رايونداردا سوققى بەرۋ كۈلەمىن ئاراب -
تۋدىڭ سىبۇە خاتىعاى ماڭىزدىلىسا نەمقۇرايدى قاراۋ (ماعى باي
دىحاندار مەن ۇساق دىجۇلاردى بەيتاراپ والدىرۋعا مەمۇرايدى
قاراۋ)، قىزمەت قادامى جاعىنداى ۇشقالاقتىق، تاعى سول سىياقتىلار.
بۇل «سول» شىل اۋىتقۇشلىقتار، وتكەنگى 2 جىلداي ۇقت شىندە
ازات رايونداردىڭ بارلىقىندا ازى - كوپتى بولپ تۇردى، كەيدە
اۋىر ماۋشيانجۋىيلىك چىڭشياڭغا اينالدى. ۇىر ئاۋىرى، بۇل
اۋىتقۇشلىقتاردى تۈزەتۋ وىشا قىنما سوقىادى، بىرنەشە اى شىندە
نەگىزىنەن تۈزەتىلدى نەمەسە تۈزەتىلۋدە. الايدا ۇار دارەجەلى
باشىلار باسا كۇش جۇمىعاندا عانا بۇل تەكەس اۋىتقۇشلىقتاردى
جەرىنە جەتە تۈزەتۈگە بولادى. وڭشىل اۋىتقۇشلىقتىڭ سىستارى:
حاۋ كۇش تىم جوعارى مولشەرلەۋ، امەرىكانىڭ جياڭ خەشىگە

كوپتەپ جاردەم بەرىپ وتىرعاندىننان قورقۇ، ۇزاق ۋاقىتتىق
سوعىستان ازداپ قاجۇ، خالقارالىق دەموكراتىيالىق كۇشتىڭ
قۇدىرەتلىك دارەجەسىنە ازداپ كۇماندانۇ، بۇقارانى مەن - ەركىن
جۇملىدىرىپ، فەودالىدىق تۇزىمدى جويۇغا باتلىدىق ەتە الماۋ،
پارتيا شىندە قۇرامى تازا بولماغانداردى جانە ئىستىلى تازا بولما -
غانداردى كۆرە تۇرا كۆرمەسكە سالىنۇ، تاغى سول سياقتىلار. الايدا
بۇل تەكەس اۋىتقۇشلىقتار قازىر باستى ورىندا مەس، ونى
نۇزەتۇ دە فېنغا سوقپايدى. تايانۋداغى بىرنەشە ايدا، پارتىيىمىز
سوعىس، خەر گايگىسى، پارتىيانى رەقتەۋ، ارمانى رەتتەۋ، خاڭا
رايونداردى ۇلعايتۇ جانە دەموكراتىيالىق پارتيا - توپىناردى ۇز
خامىرغا ئارتۇ سىقىلدى جاقارتادا تابىستارغا جەتتى، بۇل فېزىمەت -
تەردە تۇلغان اۋىتقۇشلىقبار باسا نۇزەتلىدى نەمەسە نۇرەسۋدە،
سۈيىپ، بۇكىل خۇڭگونىڭ گىمىڭدىك قوزغالمىسى مۇلىكسىز
دامۇ حولىا نۇسرۇگە مۇمكىندىك جاسالدى. پارتىيانىڭ سابىاتى
مەن سىنۋەسى تۇگەلىمەن دۇرىس ارناغا تۇسكەندە غان خۇڭگو
گىمىڭسىڭ جەڭسكە جەتۋنە مۇمكىندىك تۇلادى. ساياسات پەن
سلىۋە - پارتىيانىڭ جانى، ار دارەجىلى باشى جولىداستار وعان
نولى كوكىل بولۇى كەرەك، ات ئۇستى قاراۋغا اسە بولمايدى.
(2) امەرىكا جانە جياڭ خىەشى جونىندە كەيىر قۇر قىلدارغا
سالىنغاندىقان، پارتىيىمىز نەن خالىمىزدىڭ بارلىق شىكى - سىرتقى
جاۋلاردى جەڭىپ شىعارلىقتاي كۇشتىڭ بولپ وتىرعاندىننا كۇمان -
دانغاندىننان، ئۇشتى جولى (1) دەيتىننىڭ الى دە ئومىر سۇرۇ
مۇمكىندىكى بار دەپ بىلەتىن، وزدەرىن گومىنداڭ مەن گۇڭچاڭداڭ
اراسىداغى ارالىق ورنىغا قويغان كەيىر دەموكراتىتار گومىنداڭ

تۇتقىلىدىن شاپۇل جاساعان جاعدايدا وزدەرىن بېدۇڭ ورسىغا
 "تۇسىرىپ قويغان ەدى، اقر اياغىندا 1948 - جىلى 1 - ايدا پارتيا -
 مۇزدىڭ ۇرانىن قولدانىپ جياڭ جىيەشىگە قارسى تۇراتىندىقتارىن،
 امەرىكا جيانگەزلىگىنە قارسى تۇراتىندىقتارىن، گۇڭچانداگمەن
 بىرلەستىندىكتەرىن، سوۋەت وداعىمەن بىرلەستىندىكتەرىن ⑧
 مالىمدەدى. بۇل ادامدار جۈزىندە، "بىز ولارمەن نىتىماقتاسۇ سايا -
 ساتىن قولدانۇعا، ولاردىڭ كەيىىر قاتە كوزقاراستارىن لايىقتى
 تۇردە سىنىداۋعا" تىيىسىز. كەلەشەكتە ورتالىق خالىق ۇكىمەتى
 قۇرىلعاندا، ولاردىڭ "بىر بولەگىن ۇسىنىس ەتىپ، ۇكىمەت قىزمەتىنە
 قاتىسنىرۇ فاجەت" ەرى پايدالى. بۇل ادامداردىڭ ەركەشەلىك
 ەرى ولار ەگبەكشىلەر جۇرتشىلىعىنا جاقىنداسۇدى ەجەلدەن. اق
 قالامابدى، ونىڭ ۇستىنە "ىرى قالالاردىڭ تۇرمىسىنا ادەتەنىپ
 قالغان، ارات رايوندارعا وڭايلىقشا كەلگىسى كەلمەيدى. سولاي
 بولا تۇرسادا، ولار ۋاكىلدىك ەتكەن قوعامدىق نەگىزدىڭ، باغىي
 ۇلتتىق بۇرجۇازيانىڭ وزىندىك ماڭىزدىلىعى بار، بۇعان نەمقۇرايدى
 قاراۋعا بولمايدى. سونىڭ ۇشىن، ولاردى "وز جاعىمىزعا تارتۇعا
 " تىيىسىز، بايقاۋىمىزشا، "بىز ونان ارى زور جەڭىسكە جەتىپ،
 مىسالى، شىياڭ، بىيىڭ، نىانجىن سياقتى بىرنەشە قالانى تارتىپ
 الىپ، گۇڭچانداڭ جەڭەتىن، گومىنداڭ جەڭىلەتىن جاعداي ابدەن
 ايقىن بولعاننان كەيىن، ولاردى ورتالىق خالىق ۇكىمەتىنە قاتناسۇعا
 ۇسىنىس ەتەتىن بولساى، ولاردىڭ ازات رايوندارعا كەلىپ، بىزبەن
 ستەس بولۇدى قالاۋى مۇمكىن.

3) ۇسىنىمىزدەگى جىلى "بىز ورتالىق خالىق ۇكىمەتىن قۇرماقشى
 ەمەسىز، ونىكەنى ۋاقىت" ەلى پىسىپ جەتىلگەن جوق. ۇسىنىمىزدەگى

جىلى جياڭ جىيەشنىڭ جالغان گومىن داخۇيى مەجلىس اشپ،
جياڭ جىيەشنى زۇڭتۇڭدىققا سايلانغان^③، جياڭ جىيەش بەدەلىنەن
ۋىنان ارى جۇرداي بولغانىن كەيىن، "بىز ئاناغۇرلىم زور جەڭستەرگە
جەتپ، جەرىمىزدىك كۈلەمى ۋىنان ارى كەڭەيگەننەن، سولمەن
قابات ەڭ ابزالى باستى "ىرى قالالاردىك "بىر-ەكەۋىن العاننان
كەيىن، دۇڭسى، خۇابىي، شاندىۇڭ، سولتۇستىك جياڭسۇ، خىنان،
خۇبىي، انخۇي سىياقتى رايوندار تۇتاشتىرىلغانىن كەيىن، ورتالىق
حالىق ۇكىمەتىن قۇرۇ بۇكىلدەي قاچەتتى بولادى. مۇشك ۋاقىتى
شامامەن 1949- جىلغا تۇرا كەلەدى. قازىر "بىز سانشى چاچار-
خېبىي رايونىن، سانشى-خېبىي-شاندىۇڭ-خىنان رايونىن جانە
شاندىۇڭنىڭ بوخاي رايونىن "بىر داڭۋىيىدىك (خۇابىي-جۇي)، "بىر
ۇكىمەتنىڭ، "بىر اسكەرى ورگاننىڭ قولىا سشىلىغىنا بىرىكتىرىپ
خاتىرمىز (بوخاي رايونىنىڭ كەشەۋىلدە ئىكرەپ بىرىكتىرىلۇى
تختىمال)، بۇل 3 رايون لۇڭ-خاي تەمىر جولىنىڭ سولتۇسىگىن-
دەگى، تىياسىيىن-پۇكوۋ تەمىر جولىنىڭ جانە بوخاي تەڭزىنىڭ
باتىسىنداعى، داتۇڭ-پۇجوۋ تەمىر جولىنىڭ شىمىسى مەن بېيپىڭ-
سۇيىۋان تەمىر جولىنىڭ وڭتۇستىگىندەگى ۇلان-بايتاق ۇڭىردى^④
قامتىدى. بۇل 3 رايون قازىردىك وزىندە تۇتاسىپ وتىر، مۇندا
جىيىنى 50 مىليون ادام بار، بىرىكتىرۋ مىندەتىنىڭ قىسقا مەرزىم
شىندە ورنىندالۇى مۇمكىن. بۇلاي سىتەگەندە وڭتۇستىك شەپتەگى
سوغىسقا پارمەندى ئۇردە جاردەم بەرۋگە، "بىرسىپىرا كادىرلار
شىعارىپ جاڭا ازات رايوندارغا جىبەرۋگە بولادى. بۇل رايوننىڭ
باششىلىق ورتالىعى شىجىاجۇاڭدا قۇرىلادى. خۇگياڭدا خۇابىيغا
كوشىپ خۇگياڭ قىزمەت ۋىيىۋانخۇيىمەن بىرىكپەك.

(4) وڭتۇستىك شەپتەگى اسكەرى بولسىمىز، ياعنى شاندۇڭ بېڭتۇانى 9 لۇي، سولتۇستىك جياڭسۇ بېڭتۇانى 7 لۇي، خۇاڭخى-خۇايجى ارالىمىنداعى بېڭتۇان 21 لۇي، حىنان-خۇبىي-شانشى بېڭتۇانى 10 لۇي، چاڭجياڭ-خۇايجى-حانشۇي ارالىمىنداعى بېڭتۇان 19 لۇي، شىبىي بېڭتۇانى 12 لۇي، وڭتۇستىك سانشى-سولتۇستىك حىنان بېڭتۇانى 12 لۇي بولسۇن، بۇلاردان چاڭجياڭ-خۇايجى-حانشۇي ارالىمىنداعى ليۇبوچىڭ-دېڭ شياۋپىڭ بېڭتۇانىنىڭ نەگىزگى كۈشتەرى باي چۇڭشى اسكەر كۈشىن نوپىتاپ، دابىيەشانا شاۋبۇل جاساغاندىقتان ⑤ دەم الپ-رەتتەلۈگە مۇمكىن-دېڭ الا الماي، 2-ايدىڭ سوڭىدا عانا بىر بولسۇن كۈشىن خۇايجىنىڭ سولتۇستىكىدە دەم الدىرىپ-رەتتەگەندىكى قوسپا-ئاندا، قالغان بېڭتۇانلاردىڭ بارى 12-ايدان 2-ايدا دەپنىگى ارالغىتا دەم الپ-رەتتەلدى. مۇنىڭ ۈزى وتكەن 20 ايلق سوعىستاعى ئىرىشى رەتكى زور دەم الپ-رەتتەلۈ بولدى. بۇل رەتكى دەم الپ-رەتتەلۈدە جۇرتشلىق شاعىم ايتۇ (ەسكى قوغام-نىڭ جانە كەرتارتياشلاردىڭ ەڭبەكشى خالىققا تارتقىزغان ازابى جولىندە شاعىم ايتۇ)، ۈشتى تەكسەرۈ (تاپتىق قۇرامدى تەكسەرۈ، قىزمەتتى تەكسەرۈ، جاۋىنگەرلىك جىگەردى تەكسەرۈ) جانە بۇقارال-لىق سىپات العان اسكەرلەردى ماشىقتاندىرۇ ۋادىسى (جۇڭگۇاندار اسكەرلەرگە ۋىرەتۇ، اسكەرلەر جۇڭگۇاندارغا ۋىرەتۇ، اسكەرلەر اسكەرلەرگە ۋىرەتۇ) قولدانىلىپ، بۇكىل ارىياداعى جىجۇيۇاندار مەن جاۋىنگەرلەردىڭ وسكەلەڭ گىمىگىدەك بەلسەندىلىگى ارتتىرىلدى، اسكەرى بولسىمىز ارالىمىنداعى بىر بولسۇن دىچۇ، باي دىچان ەلمەنتتەر ياكى بۇزىق ەلمەنتتەر تارىيەلەنىپ جۇڭگە سالنىدى

نەمەسەلاستالدى، تارتىپ كۈشەيتىلدى، جىر گايگىسى بارىسىنداعى
 "تۇرلى ساياساتتار، ونەركاسىپ پەن ساۋداغا جانە زىيالىسلارغا
 باغىتالغان ساياساتتار ايقىن تۇسىندىرىلدى، اسكەرى بولمىدەردە
 دەموكراتىيالىق ئىستىل ورستەتىلدى، اسكەرى تەخنىكا مەن ئاكتىكا
 جوعارلاتىلدى. "سويتىپ، ارىمازىدۇڭ سوعىستىق كۇشى مەيلىنشە
 "وسىرىلدى. قازىر "الى دە دەم الپ- رەتەلىپ جاتقان ليۇ بوچىڭ-
 دىڭ شياۋيىڭ بىڭتۇاننىڭ "بىر بولەگىن قوسپاغاندا، قالغان
 بىڭتۇاندار 2-ايدىڭ سوڭى مەن 3-ايدىڭ باس شەبىندە بىلگە-
 رىندى- كەينىدى جاڭا سوعىستىق قىمىلدار باستادى، سونداي- اق
 2-ايدا شىندە جاۋدىڭ 9-لۇيىن جويىدى. سولتۇسىنىڭ شەپنەگى
 اسكەرى بولمىدەرىمىزدىڭ، ياعنى دۇڭبىي بىڭتۇانى 46-لۇيىنىڭ،
 سانشى چاچار حبىي بىڭتۇانى 18-لۇيىنىڭ، سانشى- سۇيۋان
 بىڭتۇانى 2-لۇيىنىڭ كوپشىلىگى قىستا ۇرس جۇرگىزدى، "بىر بولمى
 دەم الپ- رەتەلىدى. دۇڭبىي بىڭتۇانى لياۋخى وزەنىنىڭ فانۇس
 پايدالانىپ، 3-اي سوعىس جۇرگىزىپ جاۋدىڭ 8-لۇيىن جويىدى،
 "بىر لۇيىنىڭ كوتەرىلىس جاساپ "بىز جاققا "وتۇن قولعا كەلتىردى،
 جاڭۇدى، فاكۇدى، شىنليتۇندى، لياۋياڭدى، انشاندى، پىڭكوۋدى
 جانە سىيىڭجەنى الدى، سونداي- اق جىلىندى قايتارىپ الدى. بۇل
 بىڭتۇان قازىر دەم الپ- رەتەلۈگە كىرىستى. دەم الپ- رەتەلۈ
 اياقتالغاننان كەيىن، نە چاڭچۇنگە شابۇل جاسايدى، نە بىيىڭ-
 لياۋنىڭ تەمر جولى بويىنداعى جاۋغا شابۇل جاسايدى. سانشى-
 چاچار- حبىي بىڭتۇانى "بىر ايدان استام ۋاقىت دەم الپ- رەتتە-
 لىپ، قازىر بىيىڭ- سۇيۋان تەمر جولسا قاراي قىمىل حاسادى.
 سانشى- سۇيۋان بىڭتۇانىنىڭ ادام سانى ازىراق، وىنىڭ باستى

مىندەتى—يان شىشاندى قىسپاققا الۋ رولىن اتقارۋ. قازىر ارىيا-
مىزدىڭ وڭتۇستىك شەپ پەن سولتۇستىك شەپتە جىنى ۇلكەندى-
كىشىلى 10 بىڭتۋانى بار، جىڭگۇيلىك اسكەر كۇشى 50 زۇڭدۇيگە
(بىر زۇڭدۇي گومىنداڭنىڭ رەتتەلىپ قۇرىلعان بىر شىسنا تەڭ
كەلەدى)، ياعنى 156 لۇيگە (بىر لۇي گومىنداڭنىڭ رەتتەلىپ
قۇرىلعان بىر لۇيسىنە تەڭ كەلەدى)، بىر مىليون 322 مىڭان استام
ادامى جەتتى، ار لۇيدە (3 تۋان) ورتا ەسەپپەن 8 مىڭداي ادام
بار. مۇنان باسقا، جەرگىلىكتى بىڭتۋانداردى، اسكەرى بولمىدەردى،
پارتىزان دۇيلەرىن، ارتقى شەپتەگى اسكەرى ورگانداردى، اسكەرى
مەكەپتەردى قامتىعان بىر مىليون 168 مىڭان استام ادامدىق
(مۇسك شىندە سوعىس جۇرگىزەتىن اسكەرى بولمىدەردە 800 مىڭ
ادام بار) جىڭگۇي ەمەس ارىيامىز دا بار، ەمەك، بۇكىل ارىيامىز
بويىشا جىنى 2 مىليون 491 مىڭان استام ادام بولپ وتىر. ال
1946-جىلى 7 ايدا دەيىن بىزدە جىڭگۇي ارىيادان نەبارى 28
زۇڭدۇي. ياعنى 118 لۇي، 612 مىڭان استام ادام بار ەدى، ار
لۇيدىڭ (3 تۋان) ادام سانى ورتا ەسەپپەن 5 مىڭا جەتپەيتتىن؛
بۇعان جىڭگۇي ەمەس ارىياداعى 665 مىڭان استام ادامدى قوسقاندا،
جىنى بىر مىليون 278 مىڭان استام ادام بار ەدى. بۇدان سولنى
كورۋگە بولادى: ارىيامىز قازىر ۇلعايىپ وتىر. لۇيلەردىڭ سانى
ونشا كوبەيمەگەنمەن، ار لۇيدىڭ ادام سانى بارىنشا ارتتى. 20
ايلق سوعىستا ولاردىڭ سوعىستىق كۇشى دە بارىنشا ارتتى.

(5) گومىنداڭنىڭ جىڭگۇي ارىياسىندا 1946-جىلى 7-ايدان
بىلىسرعى حازىر دەيىن 93 شى—248 لۇي بار ەدى، قازىر 104
شىنىڭ — 279 لۇيدىڭ قاتناۋى بار. ولاردىڭ ورنالاسۋى مىاداي:

سولتۇستىك شەپتە 29 شى — 93 لۇي (شىنياڭدا ۋىي لىچۇاڭنىڭ
 13 شىسى — 45 لۇيى؛ بىيىڭدە فۇزويىدىڭ 11 شىسى — 33 لۇيى؛
 تايۋاندا يان شىشانىڭ 5 شىسى — 15 لۇيى)، شامامەن 550 مىڭ
 ادام بار. وڭتۇستىك شەپتە 66 شى — 158 لۇي (جىڭجوۋدا گۇ
 جۇتۇڭنىڭ 38 شىسى — 86 لۇيى؛ جىۋجياڭدا باي چۇڭشىدىڭ
 14 شىسى — 33 لۇيى؛ شى — اندا خۇزۇڭنانىڭ 14 شىسى — 39
 لۇيى)، شامامەن ۱مىليون 60 مىڭ ادام بار. ەكىنشى شەپتە 9
 شى — 28 لۇي (لانىجۇڭدىڭ باتىسىنداعى وڭرلەردى قامىغان شىيىي
 رايونىدا 4 شى — 8 لۇي؛ سىچۋان، شىكاڭ، يۈننەن، گۇيچوۋ
 ولكەلەردىن قامىغان شىنان رايونىدا 4 شى — 10 لۇي؛ چاڭجياڭنىڭ
 وڭتۇستىكىدەگى ولكەلەردى قامىغان دۇڭنان رايونىدا 8 لۇي؛
 تايۋاندا ۱مىليون 2 شى — 2 لۇي)، شامامەن 196 مىڭ ادام بار.
 گومىنداڭنىڭ جىڭگۇي ارىياسىدا قانچاۋلاردىڭ كۈبەيۋ سەدەبى:
 گومىنداڭ ارىياسى ۱مىليون 2 شىنىڭ ارىياسى تارابىنان كۈپتەپ
 حوسىلعانىن جانە جانلۇەلىك شاپۇلدىن جانلۇەلىك قورعانسقا وتكەنەن
 كەيىن، اسكەر كۈشىنىڭ تاپشلىقىن قاتتى سەزدى، سوندىننان كۈپنەگەن
 جەرگىلىكتى اسكەرى بولىمىدەر مەن قۇرشاق ارىيانىڭ دارەجەسىن
 كۈتەردى نەمەسە ولاردى جىڭگۇي ارىيا ەتەپ ۋىيىمداستىردى،
 مۇندا سولتۇستىك شەپتەگى ۋىي لىچۇاڭ جۇيەسىنە 3 شى — 14 لۇي
 قوسىلدى؛ فۇزويى جۇيەسىنە 2 شى — 6 لۇي قوسىلدى؛ وڭتۇستىك
 شەپتەگى گۇ جۇتۇڭ جۇيەسىنە 6 شى — 9 لۇي قوسىلدى؛ خۇزۇڭدىن
 جۇيەسىنە 2 لۇي قوسىلدى؛ جىيىنى 11 شى — 31 لۇي قوسىلدى.
 سولنىڭ ۋىشىن، قازىر گومىنداڭ ارىياسى 93 شى ەمەس، 104 شى،
 248 لۇي ەمەس، 279 لۇي بولسىمۇ. ۱مىليون 2 شىنىڭ، سولنىڭ

بىرنەشە ايدا (3-ايدىڭ 20-كۈنىنە دەيىن) *بىز تاراپتان جويىلعان 6 شىسىنىڭ — 29 لۇيىنىڭ قۇر فاناخاۋى عانا قالدى، مۇنى قايتا قۇرۇعا نەمەسە تولقىتىرۇعا ۇلگىرە الماي وتىر، مۇمكىن، ونىڭ *بىر بولەگىن ماڭگى قايتا قۇرا الماس نەمەسە تولقىتىرا الماس، دەمەك، گومىنداڭ ارمياسىندا *س جۇزىنىدە قازىر 98 شى — 250 لۇي عانا بولسۇپ وتىر، بىلىتىرى جىلدىڭ جازىنا دەيىنگىسىمەن سالىس-تىرعاندا، نەبارى 5 شىنىڭ فاناخاۋى جانە ناقتى 2 لۇي قوسىلىپ وتىر. ەكىشىدەن، قازىرگى ناق بار 250 لۇيىنىڭ 118 لۇيى عانا ارميامىزدىڭ جويىمپاز سوققىسىنا ۇشرامادى، قالعان 132 لۇيى نە ارميامىز تارابىنان *بىر رەت، ەكى رەت، *تىپتى ۇش رەت جويىل-ماسان كەيىن قايتا تولقىتىرىلعاندار؛ نە ارميامىز تارابىنان *بىر رەت، ەكى رەت، *تىپتى ۇش رەت جويىمپاز سوققىعا ۇشراغاندار (لۇيىدى بىرلىك ەتىپ العاندا، تۇگەل قۇرتىلعاندار نەمەسە دەنى قۇرتىلعاندار جويىلدى دەپ اتالىپ وتىر؛ قۇرتىلعانى *بىر تۋانسان ارتىسادا، *بىراق نەگىزگى كۇشى زيانعا ۇشراماعاندار جويىمپاز سوققىعا ۇشرادى دەپ اتالىپ وتىر)، ولاردىڭ رۇخى جانە سوعىستىق كۇشى تىم تومەن. جويىمپاز سوققىعا ۇشراماعان 118 لۇيىنىڭ *بىر بولەگى ەكىشى شەپتە تاربىيەلەنگەن جاڭا اسكەرلەر، ەلدى *بىر بولەگى جەرگىلىكتى اسكەرى بولمىدەر مەن قۇرشاق ارمىيادان دارەجەسى كوتەرىلگەندەر نەمەسە ۇيىمداستىرىلعاندار، ولاردىڭ سوعىستىق كۇشى تىم *السۇ. ۇششىدەن، گومىنداڭ ارمياسىنىڭ سانى دا ازايىدى. 1946-جىلى 7-ايدا دەيىن، ونىڭ جىڭگۇي اسكەرى بولمىدەرىندە 2 مىليون ادام، جىڭگۇي مەس اسكەرى بولمىدەرىندە 738 مىڭ ادام، ەرەكشە اسكەرى بولمىدەرىندە 367 مىڭ ادام،

تەڭىز جانە اۋە ارىيا بولمىدەرىنىدە 190 مىڭ ادام، ارتقى شەپ قامداۋ ورگاندارىندا، مەكتەپتەرىنىدە ۋېر مىليون 10 مىڭ ادام، جىنى 4 مىليون 305 مىڭ ادام بار ەدى. ال 1948 - جىلى 2 - ايدا ونىڭ جىڭگۇي اسكەري بولمىدەرىنىدە ۋېر مىليون 810 مىڭ ادام، جىڭگۇي مەس اسكەري بولمىدەرىنىدە 560 مىڭ ادام، ەركەشە اسكەري بولمىدەرىنىدە 280 مىڭ ادام، تەڭىز جانە اۋە ارىيا بولمىدەرىنىدە 190 مىڭ ادام، ارتقى شەپ قامداۋ ورگاندارىندا، مەكتەپنەرىنىدە 810 مىڭ ادام، جىنى 3 مىليون 650 مىڭ ادام قالدى، دەمەك، 655 مىڭ ادامى كەمەيدى. 1946 - جىلى 7 - ايدان 1948. جىلى 1 - ايعا دەيىنگى 19 اي ىشىندە ارىيامىز گومىنداڭ ارىياسىنىڭ جىنى ۋېر مىليون 977 مىڭ ادامىن (2 - ايداعىسى جانە 3 - ايدىڭ العاشقى جارىمىنداغىسى ۋالى مەسەپتەلگەن جوق، ول 180 مىڭ ادام شاماسىندا) جويدى، دەمەك، گومىنداڭ ۋوزىنىڭ وتكەنگى سوعىس كەزىندە جۇمىلدىرىپ اسكەرلىككە قاتناستىرعان ۋېر مىليونان استام جاڭا اسكەرلەرىن شىعنىداتقاننىڭ ۇستىنە بۇرىنقى اسكەر كۇشىنەن دە كوپ شىعن تارتتى. مۇنداي جاعدايدا گومىنداڭ بىزدىكىنىڭ كەرىستىشە باعت قولدانىپ، لۇپلەرىنىدەگى ادامداردىڭ سانىن تولىقتاماي، قايتا لۇپلەرىنىدەگى ادام سانىن ازايىتىپ، لۇپلەنىڭ فائىخاۋىن ارتتىردى. گومىنداڭ ارىياسىنىڭ ۋار لۇپىنىدە 1946 - جىلى ورتا مەسەپەن 8 مىڭداي ادام بولسا، ال قازىر ونىڭ ۋار لۇپىندە ورتا مەسەپەن 6 مىڭ 500 شاماسىندا ھانا ادام بار. بۇدان بىلاي ارىيامىزدىڭ الاتىن جەرىنىڭ كۆلەمى كۇن سايىس كەڭەيەدى، گومىنداڭ ارىياسىنىڭ اسكەر جانە اسىق قايارى كۇن سايىن تارايادى، مولشەرلەۋىمىز شە تاعى تولىق ۋېر حل

سوعسغاننان كەيىن، ياعنى كەلەسى جىلدنىڭ كوكتەمىنە جەتكەندە، جاۋ ارىياسى مەن "بىزدىڭ ارىيامىز سان جاعسان، جالپى العاندا تەپە - تەڭ دارەجەگە كەلۋى مۇمكىن. "بىزدىڭ باعتىمىز بەرىك ورنىن تەبۇ، بايىپپەن سوققى بەرۋ، تەز ناتىجەگە جەتۋدى كۈزدەمەۋ بولسپ تابىلادى، گومىنداڭ جىڭگۇي ارىياسىنىڭ "ار ايدا ورتا ەسەپپەن 8 لۈيدەيىن، "ار جىلى جاۋ ارىياسىنىڭ شامامەن 100 لۈيىن جويۋدى كۈزدەۋ كەرەك. "سى جۈزىشە، بىلىر كۈزدەن كەيىن بۇل ساننان ارتىپ كەتتى، بۇدان بىلاي ونان ارى ارتۋى مۇمكىن. 5 حل شاماسىندا (1946 - جىلى 7 - ايدان باستاپ ەسەپتەگەندە) ⑤ گومىنداڭنىڭ بۇكىل ارىياسىن جويۋدىڭ مۇمكىندىگى بار.

6 قازىر وڭتۇستىك شەپ پەن سولتۇستىك شەپتەگى جاۋ ارىيا - سىنىڭ ەكى جەردە "الى دە ەداۋىر زور جىدۇڭ اسكەر كۇشى بار، ولار شايعاستىق شابۇل جاساپ، ول جەرلەردەگى ارىيامىزدى ۋاقىتتا فىىن جاعدايغا "تۇسىرۋى مۇمكىن. ونىڭ "بىرى دابىەشان، وندا شامامەن 14 جىدۇڭ لۈيى بار. ەندى "بىرى خۋايجىنىڭ سولتۇستىك "وڭىرى، وندا شامامەن 12 جىدۇڭ لۈيى بار. وسى ەكى جەردەگى گومىنداڭ ارىياسى "الى دە جۇدۇڭدىققا يە (خۋايجىنىڭ سولتۇستىك وڭىرلەرىندە، نەگىزگى كۇشىمىزدەن 9 لۈيدى خۋايجى - نىڭ سولتۇستىكىگە اپارىپ، دەم الدىرىپ - رەتتەپ، باسقا جاققا ستەتۋگە داينىدىق جاساۋىمىز سەبەبتى، گومىنداڭ ارىياسى جۇدۇڭدىققا يە بولدى). قالعان بارلىق سوعى مايداندارىنداى جاۋ ارىياسى تۈگەل بىيدۇڭ حالىگە "تۇسىپ سوققى جەۋدە. "بىز "ۇشىن جاعدايى توتەنشە "تىمدى بولپ وتىرعان سوعىس مايدان - دارى دۇڭسى، شاندىڭ، شىبىي، سولتۇستىك جياڭسۇ، سانشى -

چاھار - ھىبىي، سانشى - ھىبىي - شاندىۇڭ - ھىنان رايوندارى جانە جىڭجۇۋ - ھانكوۋ تەمىر جولىنىڭ باتىسىنداعى، چاڭجياڭنىڭ سولتۇسى... تىگىندەكى، خۇاڭھىنىڭ وڭتۇستىگىندەكى ۇلان - بايتاق جەرلەر.

ەسكەرتۈلەر

① ۋسى تومداغى «قازىرگى جامىداي جانە ۇزىنىڭ مىندەتىمىز» دىڭ ⑧ ەسكەرتۈنە قاراڭىز.

② 1947 - جىلى 10 - ايدا گومىنداڭ كەرتارتىپا ۇكىمەتى دەموكر - نىالىق وداقتى تاراتۇ تۇرالى بۇيرىق تۇسىردى. گومىنداڭ كەرتارتىپا - لارسىڭ قىسمىندا دەموكراتىيالىق وداقتاعى كەيىر تۇراقسىز ەلمەننەر دەموكراتىيالىق وداقتىڭ تاراتىلغاندىغى، قىزمەتسىڭ توقىتىلغاندىغى تۇرالى خازناما جاريالادى. سول كەزدە باسقا دەموكراتىيالىق پارتىيا - بويتار دا گومىنداڭ كەرتارتىپاشارىنىڭ زىيانكەستىگە ۇشىراپ، گومىنداڭ بىلەپ توستەپ وتىرعان رايونداردا اشق قىمىل جىساي المادى. 1948 جىلى 1 ايدا دەموكراتىيالىق وداقتىڭ تاسشىشى شىن جۇنرۇ قامارلىلار شياڭگاڭدا ۇماچىلىس شاقىرىپ، دەموكر تىيالىق وداقتىڭ بىسىشى وركاننىن قايتا قۇرۇدى ۇيغاردى جانە ونىڭ قىزمەتسىز قالپىنا كەلتىردى. سول ايدا گومىنداڭنىڭ دەموكراتىيالىق توبىنداغى لى جىشىن قاتارلىلار دا شياڭگاڭدا گومىنداڭ گىمىڭ ۇيىۋانجۇيىن ۇيىمداستىردى. بۇل ۇيىمدار سول كەزدە جۇڭگو گۇڭچىنداڭنىڭ جامىداي تۇرالى قۇتاتمامسىن قابىلدادى، شۋانىيان جاريالاپ، جۇڭگو گۇڭچىنداڭىمەن جانە باسقا دا دەموكراتىيالىق پارتىيا - تويتارمەن بىر - لەسىپ، جىيەنىڭ دۇسايلىق اكىمىياتىن قۇلاتتۇدى، جۇڭگونىڭ ىشكى سەنەرىنە امەرىكانىڭ قارۋلى كىلىمگۈنە قارسى تۇرۇدى قۇتادى. دەموكراتىيالىق وداقتاعى تۇراقسىز ەلمەننەردە سول كەزدە ۋسى ۇرانداردى قابىلدادى.

③ 1948 - جىلى 3 - ايدىن 29 - كۈنىگىچە 5 - ايدىن 1 - كۈنىگىچە دەپ، گومىنداڭ كەرنار تېاشىلار ئانچىگىدە جالغان «گومىن داخۇي» شىقىرىپ، جىالغا چىيەشنى «زۇڭتۇڭ» دىققا، لى رۇڭسۇندى «فۇزۇڭتۇڭ» دىققا «سايلادى».

④ 1948 - جىلى 5 - ايدا سانشى - چاچار - جىسى ازات رايونى مەن سانشى - جىسى - شاندىڭ - جىنار ازات رايونى بىرلەشتىرىلىپ، خۇايبى بىرلەشكەن اكىملىك ۋىيۇانخۇي جانە خۇايبى جۇنچۇي قۇرىلدى. سول جىلى 8 - ايدا خۇايبى بىرلەشكەن اكىملىك ۋىيۇانخۇي وزگەر - مىلىپ، خۇايبى خالىق ۇكىمەتى دەپ اتالدى.

⑤ دى چۇڭشىدىنڭ دايەشان رايونىنا شاۋىل باسناغان كەرى — 1947 جىلى 12 - اي، شاۋىل جاساغان اسكەر كۈشى. 33 لۇي.

⑥ 5 جىل شاماسىندا گومىنداڭنىڭ بۇكىل ارىياسى خويۇ سول كەردەگى مەخەمدى. كەيىن بۇل ۋاقىت 3 چارمى جىل شاماسىنا قىسقارتىلدى. وسى تومداغى «جۇڭگونىڭ اسكەرى چاغدايىنداغى رور ورگە - رىس» دەگەن شىعارمادان پايدالانىڭىز.

سانشي - سۇيۇان كادىرلار ماجلىسىدە سويلەنگەن سۆز

(1948-جىلى 4-ايدىكى 1-كۈنى)

جولداستار، بۇگىن مەنىڭ سويلەيتىنىدەرم نەگىزىنەن سانشي - سۇيۇان قىزمەتىنە قاتىسى بار كەيىر ماسەلەلەر، ونان سوڭ بۈكىل مەملەكەتنەگى قىزمەتەرگە قاتىسى بار كەيىر ماسەلەلەرگە توغنالامىز

1

مەنىڭشە، وتكەن ئېىر جىل شىندە، جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ سانشي - سۇيۇان قىنجۇيى باسشىلىق ەتكەن رايونداردا جەر گايگىسى قىز - مەنى مەن پارتىيانى رەتتەۋ قىزمەتى تابىستى بولدى.

بۇل ەكى جاقنان ايتىلىپ وتىر. ئىىر جاققان، سانشي - سۇيۇان پارتيا ۇيىمدارى وڭشىل اۋىتقۇشىلىققا قارسى تۇردى، بۇقارالىق كۇرەس قوزعادى، بۈكىل رايوننىڭ 3 مىليونىان استام ادامنىڭ 2 مىليون ىرنەشە 100 مىڭى اراسىندا جەر گايگىسى قىزمەنى مەن پارتىيانى رەتتەۋ قىزمەتىن ورنىدادى نەمەسە ورنىداپ جانىر. ەنى

ئىسراھائىل، سانسى - سۇيۇن پارتىيە ئۇيىمىدارى قوزغالىس بارىسىندا تۇتۇلغان بىرنەشە «سول» شىل ئۇتقۇشلىقتى دا تۇزەتتى، ئسويتىپ، بارلىق قىزمەتتەردى مۇلتىكىسىز دامۇ جولىنا ئۇسىردى، وسى ەكى جاققان قاراغاندا، سانسى - سۇيۇن ازات رايونىنداى جەر گايگىسى قىزمەتى مەن پارتىيانى رەتتەۋ قىزمەتى، مەلىگشە، ئابىستى بولدى. «بۇدان بىلاى، ەندى فەودالدىق ىستەى المايتىن بولدى، ەندى قوجاگداى المايتىن بولدى، ەندى قىانات ىستەى المايتىن بولدى.» بۇل - سانسى - سۇيۇن حالقىنىڭ سوزى. بۇل - سانسى سۇيۇن حالقىنىڭ ئىزدىڭ جەر گايگىسى قىزمەتتىمىز بەن پارتىيانى رەتتەۋ قىزمەتتىمىز جوفىنىدە شىعارعان قورتىندىسى. ولار «ەندى فەودالدىق ىستەى المايتىن بولدى» دەپ ئىزدىڭ ولارعا باسشىق ەتپ كۈرەس قوزغاپ، جاڭا رايوندارداى فەودالدىق فاندۇ ئۆزىمىن جىانە كۈنە، جارتىلاى كۈنە رايوندارداى فەودالدىق فاناۋ ئۆزىمىن سىڭ فالىدىقارنىن جويىغاندىمىزدى نەمەسە جويىپ جانقاندىمىزدى ايسىپ وتىر. ولار «ەندى قوجاگداى المايتىن بولدى، ەندى قىانات ىستەى المايتىن بولدى» دەپ ئىزدىڭ پارتىيە، ۇكىمەت ئۇيىمداردە - مىزدا بۇرىن بەلىگىلى دارەجەدە قۇرام تازا بولماۋ نەمەسە ئىستىل تازا بولماۋ سىياقتى اۋىر قۇبىلىستاردىڭ ئومىر سۇرىپ كەلگەندىگىن، ئىرسىپىرا بۇزىق ەلەمەتتەردىڭ پارتىيە جانە ۇكىمەت ئۇيىمدارىنا كوز بويىپ كىرىپ العاندىمىن، ئىرقىدىرۇ ادامداردا گۇانلىياۋجۈيە - لىڭ ئىستىلىدىڭ وسكەندىگىن، ولاردىڭ كۈشكە سۈيەنىپ، باسقالاتى قورلاپ، قىزمەت مىندەتتەرىن ورنىنداۋدا زورلاۋ - بۇرىق ئۇسىرۇ ئادىسى قولدانىپ، سونىڭ سالىدارىنان بۇقاراسىڭ نارازىلىغىن ئۇدىرعاندىمىن، نەمەسە قىاناتشىلىدىق قىلمىسى وتكىزگەندىگىن، ياكى

بۇقارنىڭ مۇددەسىنە قول سۇققاندىن، مۇنداي احوالدارنىڭ
وتكەن ئېرى جىسمى جەر گايگىسى قىزمەتى مەن پارتىيانى رەتتەۋ
قىزمەتى ارقىلى تۇبىرىنەن وزگەرتىلگەندىگىن ايتىپ وتىر.

«بۇرىن جانىمىزغا باتقان نارسەلەر قازىر جويىلدى. بۇرىن جوق
نارسەلەر قازىر بار بولدى.» بۇل — وسىندا وتىرعان جولداستاردىڭ
ئېرىنىڭ ماغان ايتقان سوزى. ول جانىما باتقان نارسەلەر دەپ
پارتيا حانە ۇكىمەت ۇيىمدارىندا ورىن تەپكەن قۇرام تازا بولماۋ
نەمەسە ئىسىل تازا بولماۋ، وسىنىڭ سالىدارىنان بۇقارادا نارازىلىق
نۇپۇز سىقىلدى اۋىر قۇبىلىستاردى ايتىپ وتىر. مۇنداي قۇبىلىس
قازىر تۇبىرىنەن جويىلدى. ول بۇرىن جوق نارسەلەر قازىر بار
بولدى دەپ كەدەي دىيىپاندار ۇيىمىن، جاڭا دىيىپاندار قوعامىن،
رايوندىق، قىستاقلىق خالىق ۋاكىلدەر ماڭىلىسىن، سونداي اق
جەر گايگىسى قىزمەتى مەن پارتىيانى رەتتەۋ قىزمەتى ناتىجەسىدە
اۋىل — قىستاققا جارىققا شىققان جاڭا جاعدايدى ايتىپ وتىر.

بۇل ئىكاستار، مەنىڭشە، ئىس جۇزىنە ۇيىلەسەدى.

مىنە بۇلار — سانشى — سۇيىۋان ازات رايونىنداى جەر گايگىسى
قىزمەتى مەن پارتىيانى رەتتەۋ قىزمەتىنىڭ ۇلى تابىستارى. مۇنىڭ
ئوزى تابىستىڭ ئېرىنىشى جاعى. وسى نەگىزدە سانشى — سۇيىۋان
پارتيا ۇيىمدارى وتكەن ئېرى جىل شىنىدە وراسان زور اسكەرى
مىندەتتەردى ورنىداي الدى، ۇلى خالىق ازاتلىق سوعىسىنا جاردەم
كورسەتە الدى. ەگەر تابىسقا جەتكەن جەر گايگىسى قىزمەتى مەن
پارتىيانى رەتتەۋ قىزمەتى بولماغاندا، مۇنداي زور اسكەرى مىندەتتى
ورنىداۋ قىس بولار ەدى.

ەندى ئېرى جاققان، سانشى — سۇيىۋان پارتيا ۇيىمدارى قىزمەت

بارىسىندا بۇلغان بىرنەشە «سول» شىل اۋىتقۇشلىقتاردى تۈزەتتى. بۇل اۋىتقۇشلىقتاردىڭ باستىلارى ۇشەۋ. بىرىنشى، ئاپىتىق قۇرام - دى اپىرۇدا بىرسىپىرا جەرلەردە فەودالدىق قاناۋى جوق نەمەسە جەڭىل - جەلپى مانا قاناۋى بار بىرقىدىرۋە ەڭبەكشى خالىق قاتەدەن دىچۇلار مەن باي دىخانىدار قاتارىنا جانسىزىلىپ، سوققى بەرۋ كۈلەمى قاتەدەن ۇلمايتىلدى، جەر گايگىسى قىزمەتىندە اۋىل - قىستاقى ئۇي ساننىڭ شامامەن 92 پىرامەنتىمەن، ادام ساننىڭ شامامەن 90 پىراسەنتىمەن، ياعنى اۋىل - قىستاقى بارلىق ەڭبەكشى خالىقىپەن نىسپەتەن، فەودالدىق تۈزۈمگە قارىسى بىرلىكسەپ قورۇمىزدىڭ مۇمكىن جانە قاجەت ەكەندىگى جۈملىدەگى وسى بىر اسا ماڭىزدى جانلۇەلىك باعت ۇمىست قالدۇرىلدى. قازىر بۇل اۋىتقۇشلىق تۈزەتىلدى. سۈيىتىپ، جۇرتنىڭ كۈڭلى بارىنىشا ۇرىنىقى، گىمىڭنىڭ بىرلىكسەپ نىعايدى. ەكىنشى، جەر گايگىسى قىزمەتى بارىسىندا دىچۇلار مەن باي دىخانىدارنىڭ مەنىشىگىندەگى ونەركاسىپ پەن ساۋداغا قول سۇغىلىدى؛ ئىقتىساد سالاسىمداغى فەنگىمىڭشىلدەردى انىقاۋ - تەكسەرۋ كۈرەسى بارىسىندا انىقاپ - تەكسەرۋگە ئىيىستى كۈلەنەن اسىپ كەتۈشلىك بولدى؛ سونداي - او باجى ساياساتىندا ونەركاسىپ پەن ساۋداغا سوققى بەرىلدى. بۇلاردىڭ بارى ونەركاسىپ پەن ساۋداغا مامىلە جاساۋ جاقىتاعى «سول» شىل اۋىتقۇشلىققا جاتادى. قازىر بۇل اۋىتقۇشلىقتار دا تۈزەتىلىپ، ونەركاسىپ پەن ساۋدا قالپىنا كەلۋ جانە دامۇ مۇمكىن - دىگەنە نە بولدى. ۇشۇنشى، ونەن بىر جىملى شىلەنسكەن جەر گايگىسى كۈرەسىندە سانشي - سۇيۇان پارتيا ۇيىمدارى پارتىيىمىز - دىڭ المابى ۇرۇغا، المابى وتىرۋگە قاتاك تىيىم سالۋ باعتىن ايقىر

جالعاستىرا المادى، سونىڭ سالدارىنان كەي جىددىڭ جەر گايگىسى
بارىسىندا كەيسىر دىچۇ، باي دىحان ەلەمەنتىرىنە ورنىسىز ۇلىم
جازاسى بەرىلدى جانە اۋىل - قىستاق تارداعى بۇزىق ەلەمەنتىرىدىڭ
ورايدان پايدالانىپ كەك الۋىنا مۇمكىندىك بەرىلدى دە، ولار
بىرسىپىرا ەڭبەكشى خالىقتى جاۋىزدىقپەن ۇلىتىردى، بىزدىڭشە،
خالىقتىق دەموكراتىيالىق گىمىنگە ورشەلەنە، قاسارسا قارسى تۇرغان
حانە جەر گايگىسى قىزمەتىن بۇلىدىرگەن باستى قىلمىستىلاردى،
ياعنى قىلمىسى شەكتەن اسقان قانگىمىڭشىلدەر مەن زورەكەر
ەلەمەنتىرىدى خالىق قاتىڭدارى مەن دەموكراتىيالىق ۇكىمەت ارقلى
ولىمگە ۇكىمەت ەتۋ ابدەن قاجەتتى ۇرى ورنىدى. ويتپەگەندە،
دەموكراتىيالىق ۇتارتىپ ورناتۋعا بولمايدى. بىراق، گومىنداڭ
خاعىندا تۇرغان ادەتتەگى قىزمەتكەرلەردى، ادەتتەگى دىچۇ، باي
دىحان ەلەمەنتىرىن نەمەسە قىلمىسى بىرشاما جەڭىل ەلەمەنتىرىدى
الائى ولىتىرۋگە نىيەت سالۋ كەرەك. سونىمەن قاتار، خالىق فانىڭى
مەن دەموكراتىيالىق ۇكىمەت قىلمىستىلاردى تەرگەۋ قىزمەتىن چۇر -
گىزگەن كەزدە، ۇتان جازاسىن قولدانباۋ كەرەك. وتكەن بىر جىل
شىندە سانشى - سۇيۋاندا تۇلىمان وسى جاق تارداعى اۋىتقۇشىلىقتار
دا قازىر تۇزەتىلدى.

جوعارىدا ايتىلغان بارلىق اۋىتقۇشىلىقتار شىن مانىندە تۇزەتىل -
گەننەن كەيس، سانشى - سۇيۋان جۇڭياڭ فىنجۇيىنىڭ باسشىلىقى -
داعى بارلىق قىزمەت ەندى مۇلىتىكىسز دامۇ جولىنا ۇتۇستى دەپ
ايتۋعا دالەلىمىز بار.

س. جۇزىندىڭ احوالىغا قاراي قىزمەت باعىتىن بەلگىلەۋ،
بۇل - بارلىق گۇڭچانداڭ مۇشەلەرى جادىندا مىقتى ساقناۋعا ۇيىسى

ەڭ نەگىزگى قىزمەت ئادىسى. بىزدىڭ وتكىزگەن قاتەلىككەرىمىز،
ونىڭ تۈپلۈ سەبەپتەرىمىز زەرتتەپ كەلگەندە، بارى دە سول
كەزدەگى جانە سول جەردەگى ئىس جۇزىدىڭ اخۋالىدان قول
ئۇزىپ، قىزمەت باغىتىن جۇڭگواندىقپەن بەلگىلەنگەندىكىمىزدەن
بولدى. بارلىق جولداسلار مۇنى ساباق ەتۈگە ئىيس.

پارتىيانىڭ نەگىزگى قاتنام ۇيىمدارىمىز رەئىس ۇ قىزمەتى ئۇرالى،
سىزدەر جۇڭيانىڭ كۈنە رايوندار مەن جارتىلاي كۈنە رايونداردا
ھەر گايىگىسى قىزمەتتىن جانە پارتىيانى رەئىس ۇ قىزمەتتىن جۇرگىزۈ
جۈيىنىدەگى نۇسقاۋىنا^(۱) نەگىزدەلىپ، سانشى-چاھار ھېسبى ازات
رايونىداغى يېڭىشان اۋدانىنىڭ پارتىيانى رەئىس ۇ تاجىرىيەلەرىمىز
قولدانۇ، باغىتى پارتىيا سىرتىنداغى بۇقارا اراسان شىققىر نەلىسەيدى.
لەردى پارتىيانىڭ جېئۇ ماجىلىسىنە ۇسىنىسپەن قاتناستىرۇ، سى جانە
ئۆز-ئۆزىنى سىنىدى ئورس الدىرۇ ارىقلى پارتىيا ۇيىمدارىمىزدا
فۇرام تارا بولماۋ نەمەسە ئىستىل تازا بولماۋ قۇبىلىستارىمىز ۇزگەرتىپ،
پارتىيا مەن ھالىق بۇقاراسىنىڭ بايلانىسىمىز كۈشەيتىلگەندە.
سىزدەردىڭ بۇلاي ئىستەۋلەرىڭىز پارتىيا ۇيىمدارىمىز رەئىس ۇدەگى
بارلىق قىزمەتتەردى مۇلتىكىسىز ورنىداۋلارڭىزغا مۇمكىندىك بەرەدى.
قاتەلىككەن، بىراق تارىيەلەپ الۇعا بولاتىن، ەم قولبايتىن
ەلەمەنتتەردەن ايرىماشلىقى بار پارتىيا مۇشەلەرى مەن كادىرلاردى،
كەلىپ شىمۋىنىڭ قانداي بولۇسا قاراماستان، تاستاپ قويماي
تارىيەلەۋ كەرەك. سىزدەر بۇل باغىتىنى انقاردىڭىزدار نەمەسە
انقاراپ جاتىرمىزدار، بۇل دا دۇرىس.

فەودالدىق تۈزۈمگە قارىسى كۈرەستە كەدەي دىھاندار ۇيىمى
مەن دىھاندار قوعامى نەگىزىندە قۇرىلغان ەكى دارەجەلىسى —

رايوندىق، قىستاقلىق (اۋىلىدىق) خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسى ئوتەنشە قۇندى تاجىرىيە. تەك ئاغىز قاللىق بۇقارانلىق يىراداسى نەگىزىندە جولغا قويىلىغان خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسى ئانا ئاغىز خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسى بولادى. مۇنداي خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسىنىڭ ەندى بارلىق ازات رايونداردا جارىققا شىمۇ مۇمكىندىكى بار. مۇنداي خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسى جولغا قويىلىسىمەن - اق سول جەردەگى خالىقنىڭ بىلىك ورگانى بولۇغا ئىيس، بولۇغا ئىيستى بارلىق بىلىك ۋاكىلدەر ئماجىلىسىنە جانە ول سايلاپ شىققان ۋكىمەت ۋىيۇانجۇيىنا بەرىلۈ كەرەك. سول ۋاقىتقا جەتكەندە، كەدەي دىيىغاندار ۋىيىمى مەن دىيىغاندار قوعامى ولاردىڭ جاردەمىشىسىنە اينالادى. ئىز جەر - جەردەگى اۋىل - قىستاقشاردا، ونداعى جەر گايگىسى مىندەتى نەگىزىنەن ورنىدىغاننان كەيىن بارىپ، خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسىن جولغا قويماقشى بولغان ەدىك. ەندى سىز دەردىڭ ئاخىرىيەلەرىڭىز، سونداي - اق باسقا ازات رايونداردىڭ تاجىرىيەلەرى جەر گايگىسى كۆرەسى بارىسىنىڭ وزىندە. اق ەكى دارەجەلى - رايوندىق، قىستاقلىق خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسىن جانە ول سايلاپ شىماتىن ۋكىمەت ۋىيۇانجۇيىن قۇرۇدىڭ مۇمكىندىكى مەن قاجەتتىلىگىن دالەلدەپ وتىر ەكەن، ەندەشە، سىزدەر سولاي سىتەۋگە تىيىسىزدەر. بارلىق ازات رايونداردا دا سولاي سىتەۋگە ئىيس. ەكى دارەجەلى - رايوندىق، قىستاقلىق خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسى جاپايى جولغا قويىلىغان كەزدە، اۋدان دارەجەلى خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسىن جولغا قويۇغا بولادى. اۋدان جانە اۋداننان ئومەنگى ئار دارەجەلى خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسى جولغا قوبىل - ماندا، اۋداننان جوعارعى ئار دارەجەلى خالىق ۋاكىلدەر ئماجىلىسى

وڭاي جولغا قويىلدى. *ار دارمجدلى خالىق ۋاكىلدەر ماجىلىسىنە جۇمىشسالاردى، دىھانداردى، دەربەس ەڭبەكشىلەردى، ەركىن كاسپەگىلەردى، زىيالىلاردى، ۇلتىق ونەر كاسپىشىلەر مەن ساۋداگەرلەردى جانە اشق ويلى شىنشالاردى قامتىغان بارلىق دەموكراتىيالىق قاتنامداردىڭ ۇز ۋاكىلدەرى مۇمكىندىكتىڭ بارىنشا قانناستىرىلۋى كەرەك. ارىنە، مۇندا تەك ساندى تولتىرۋعا زورلانباي، فايتا قالاشى بار اۋىل-قىستاق تار مەن قالاشى جوق اۋىل قىستاق تاردى پارىق ەتىپ، قالاشى تاردىڭ ۇلكەن كىشىلەرى پارىق ەتىپ، قالا مەن اۋىل-قىستاق تى پارىق ەتىپ، بارلىق دەموكراتىيالىق قاتنامداردى بىرلەستىرۋ مىندەتىن زورلاىپ ەمەس، تابىعى تۇردە ورىنداۋ قاجەت.

ەدەر گايگىسى جانە پارتىيانى رەتتەۋ سىندى ۇلى نۇفارسى كۇرەستە 10 مىڭداغان بەلسەندىلەر مەن كادىرلار تارىيەلەندى جانە جارىققا شىقتى. ولاردىڭ بۇقارامەن بايلانىسى بار، ولار حۇڭجۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ توتەنشە قىماتى بايلىعى. بۇدان بىلاي ولارغا تارىيەنى كۇشەيتىپ، ولاردى قىزمەت بارسىندا ۇزدىكسىز العا باساتىن ەتۋ كەرەك. سونىمەن قاتار، ولارغا تابىققا جەتكەندىكى جانە سىلانغاندىعى ۇشىن داندايسىپ، توقمەيلىسۋگە مۇلدە بولمايتىندىن ەسكەرتىپ وتىرۋ ىيسى.

مىنە وسىلاي بولغاندىقتان، جوعارىدا ايتىلعان *ار جاقتاعى تابىستار بولغاندىقتان سانشى-سۇيۇان ازات رايونى قازىر بۇرىنقى قاي-قاي كەزدەگىدەن دە اناعۇرلىم نىمايىپ وتىر دەپ ايتۋعا ىيسىز. باسقا ازات رايونداردىڭ وسىلاي ىستەگەندەرى دە سون-داي نىمايىپ وتىر.

2

سانشى - سۇيۇن ازات رايونىنىڭ جوعارىدا ايتىلغان تابىستارغا قول جەتكىزۈ سەبەپتەرىنىڭ، باسشلىق جاعىنان ايتقاندا، پىستە - لارى مىناداي: (a) بىلىتىر كوكتەمدە ليۇ شاۋچى جولداسنىڭ بەتپە - بەت نۇسقاۋ بەرۋىمەن جانە كاڭ شىڭ جولداسنىڭ بىلىتىر كوكتەم مەن جازدا لىنشىيان اۋدانىنداى حاۋ جياپو اكىمىشلىك قىستاعىندا جۇرگىزگەن قىزمەتنىڭ كومەگى ارقاسىندا، سانشى - سۇيۇن قىنجۇيى بىلىتىر 6 - ايدا ديۋىي شۋجىلەرىنىڭ "ماجىلىسى شقىر - دى. بۇل ماجىلىستە بۇرنىنى قىزمەتتەردە "ومىر" سۇرىپ كەلگەن وگىشل اۋىتقۇشلىقتار پىيانىداىدى، پارتيا لۇشىاسىنار قول "ۇرۇ سىقىدى "ارتۇرلى اۋىر قۇبىلىستار جدرىنە جەتە اشكەرەلەندى. جدر گايگىسى قىزمەتى مەن پارتىيانى رەستەۋ قىزمەتىن شى مانىندە قوزغاۋ باعتى بەلگىلەندى. بۇل "ماجىلىسى نەگىزىنەن ئابىستى بولدى. دگەر بۇل "ماجىلىسى بولماعان بولسا، وسىنشا ما زور جەر گايگىسى قىزمەتى مەن پارتىيانى رەستەۋ قىزمەتنىڭ ئابىستى بولۇي مۇمكىن بولماس ەدى. بۇل "ماجىلىسىنىڭ كەمشىلىكتەرى: كونه رايونداردىڭ، چارتىلاي كونه رايوندار مەن جاڭا رايونداردىڭ تۇرلىشە احوالىا قاراي تۇرلىشە قىزمەت باعتتارى بەلگىلەنەدى؛ تاپتىق قۇرامدى ايسرۇ ماسەلەسىندە، اسىرە سولشىلىق باعت قولداىلىرى؛ فەودالدىق "تۇزىمدى قالاي جويۇ ماسەلەسىندە، دىيخۇلاردىڭ جاسىرىن مۇلىكتەرىن انىقتاپ - تەكسەرۋگە ارنىشت "مان بەرىلدى؛ ال بۇقارانىڭ تالابىنا ماملە جاساۋ ماسەلەسىندە،

سەرگەكتىكەن قالداۋ جاساۋ كەم بولپ، «بۇقارا قالاي ئستە دەسە سولاي ئستەۋ كەرەك» دەگەن ۇران توماغا نۇيىق ورتاغا قويىلدى. وسى سوڭىسى ۇبر ماسەلە تۇرالى، ياعني پارتيا مەن بۇقارانىڭ قارىم - قانسى ماسەلەسى تۇرالى پارتيا حالق بۇقاراسىنىڭ دۇرىس پىكىرلەرىن احوالعا نەگىزدەلە وتىرىپ، بۇقاراغا باشلىق ەتىپ سىكە اسىرۇعا ۇيىس؛ ال حالق بۇقاراسى اراسىندا تۇلغان بۇرىس پىكىرلەردى بۇقاراغا تارىيە بەرۋ جولىمەن تۇزەتىپ وتىرۇعا ۇيىس ەدى. دۇيى شۇجىيلەرىنىڭ ىماجىلىسى پارتىيانىڭ بۇقارا پىكىرىن اشىرۇعا ئىسسىلىگى جاسىن عانا باسا دارىپتەپ، پارتىيانىڭ بۇقاراغا تارىيە بەرۋگە جانە بۇقاراغا باشلىق ەتۋگە ئىستىلىگى حاعىن ەلەۋسىز قاندىردى، سونمەن كەينىگى كەردە كەيىپىر رابونداردا قىزمەت ئىسەپ جۇرگەن جولداستارعا قەرىس ئىيال جاساپ، ولار دىڭ قۇيرىقىلىدىق قاتەلىگىن ۇزىشتىپ جىبەردى. (b) سانىي سۇيۇن قىسقىمى بىيل 1 ايدا «سول» شىل اۋىتقۇشلىقتاردى تۇزەتۋدىڭ ۇيىلەسىمدى شارالارىن قولداندى. بۇل شارالار قىنجۇي - دەگى جولداستار حۇگياڭنىڭ دەكابىر ماجىلىسىنە ە قاساسىپ قايتقاندىن كەيىن سىكە اسىرىلدى. بۇل جولىنىدە قىنجۇي ە تارماقتى ئۇسقاۋ شىعاردى ە. اۋىتقۇشلىقتاردى تۇزەتۋدەگى بۇل شارالاردىڭ بۇقارا ئالابىنا ۇيىلەسكەندىگى جانە ائقارلۇنىڭ قەز ىارى دايەكتى بولعاندىمى سونشالىق، «سول» شىل اۋىتقۇشلىقتاردىڭ بارلىسى دەرىلىك قىسقا ۋاقىت ئىشىندە تۇزدەتىلىپ بولدى.

3

سانشى - سۇيۇۋان پارتيا ۋىسىدارىنىڭ جاپون باسقۇشچىلارغا قارشى سوعىس داۋىرىنىڭ باشلىق لۇشىيى نەگىزىنەن دۇرس بولدى. بۇل مىنالاردا بەينەلەندى: جدر مايسى مەن ۋوسم ازايستىدى، اۋىل شارۋاشلىقى ۋەندىرىسى مەن سەمىيالىق توقما كاسسى، اسكەرى ونەركاسىپ پەن ۋېر ۋولسم جەڭلى ونەركاسىپ مەۋىر قالىپنا كەلىرىلدى خانە دامىتىلدى، پارتيانىڭ نەگىزى قالىندى، دەمە كىراتىيالىق ۋكىمەت قۇرىلدى، 100 مىڭغا جۇنق ادامى بار خالىقسى ارىمبا قۇرىلدى، ۋسوتىپ، ۋسى قىزمەتتەر نەگىزىنىڭ جاپون باسقۇشچىلارغا قارشى سوعىس جەڭسىپەن جۇرگىزىلدى جانە دىر شىشان سىياقتى كەرتارنپاشىلاردىڭ شابۋىلى تويتارىلدى. ارىنە، سول كەزدە پارتىيادىن ۋكىمەتنىڭ كەمىلىكتەرى دە بولدى، اۇلار قازىر سىزگە بۇكىلدەي تۇسىنىكى بولسۇپ وتىرعان، ولاردا بەلگىسى دارە - جەدە قۇرام نازا بولماۋ نەمەسە ۋستىل تازا بولماۋ جانە وسىنىڭ سالىدارىنان قىزمەتتەردە تۇلىغان كوپتەگەن ناشار قۇبىلىستار ەدى. الايدا، جالىي جاعدايدان ايتقاندا، جاپون باسقۇشچىلارغا قارشى سوعىس كەزىنىڭ قىزمەتتەر ناپىستى بولدى. مۇنىڭ ۋوزى ۋىزدىڭ جاپونىيا تىزە بۇكىلەننەن كەيىن جياڭجەشىنىڭ فانگىسكىدىن شابۋىلى جەڭۋىمىزگە ۋىسىمدى شارت - جاعداي جاساپ بەردى، جاپون باسقۇشچىلارغا قارشى سوعىس داۋىرىنىڭ سانشى - سۇيۇۋان پارىيا ۋىسىدارىنىڭ باشلىق جاقىناعى كەمىلىكتەرى نەمەسە فاتە - لىكەرى. نەگىزىنەن العاندا، اسا قالىق بۇقاراعا سۆيەنە ونىرىپ،

پارتيا مەن ئۆگەتەن ئىشلىرىمىزنىڭ بەلگىلىرى بار. چەكلىمىسى بار. ئازا بولماۋدى ئەمەس ئەستى ئازا بولماۋدى جانە وسىنىڭ سالىدارىنان قىزمەتتەردە تۇرغان ئاشار قۇبىلىستاردى جەڭگە بىلىمگەندىكى بولدى؛ بۇل مىندەت ەندى سىزدەردىڭ ورنىداۋلارىڭىزغا قالىپ وتىر. سول كەزدە سانشي - سۇيۇانداغى كەيىر باشقى جولىداستار - دىڭ پارتيا مەن بۇقارانىڭ بىرسىپرا ئاقتى احوالدارى جولىنىدەگى ئۇسىگىنىڭ جەتەرسىز بولۇى جوعارىداغى قۇبىلىستاردى ئۇدىرغان سەبەپنەردىڭ بىرى. جولىداستار مۇنى دا ساپاق ەتۈگە ئىيس.

سانشي سۇيۇان پارتيا ئۇيىمدارىنىڭ بۇدان بىلايى مىندەت - نەرى - وراسان زور كۇش جۇمىساي وتىرىپ، جەر گاىگىسى قىزمەتى مەن پارتىيانى رەنتەۋ قىزمەتىن ئۇزدىكىسىز ورنىداۋ، خالىق ازاتتىق سوعىسىن ئۇزدىكىسىز ورىستەتۇ جانە وعان جاردەمدەسۇ، خالىقتىڭ جۇگى ەندىگارى اۋىرلاتىپاۋ، قايتا خالىقتىڭ جۇگىن لاپىمىنا قاراي جەڭلىدەتۇ، ئۇندىرىستى قالپىنا كەلتىرۇ جانە وركەندەتۇ. سىزدەر قازىر ئۇندىرىس ماجىلىسىن اشىپ وتىرسىزدار. الداعى بىرنەشە جىل ئىشىندە ئۇندىرىستى قالپىنا كەلتىرۇدەگى جانە وركەندەتۇدەگى ماقسات، بىر جاعىنان، خالىقتىڭ تۇرمىسىن جاقسارتۇ، ەندى بىر جاعىنان، خالىق ازاتتىق سوعىسىنا جاردەمدەسۇ. سىزدەردە كەڭ كۈلەمدى اۋىل شارۋاشلىقى مەن قولونەركاسىبى بار، سۇنداى - اق ماشىنا سىتەتەتس بىر بولم جەڭىل ونەركاسىپ پەن اۋىر ونەر - كاسىپ تە بار. سىزدەردىڭ وسى ئۇندىرىس سىتەرىنە ويداعىداي

باششلىق ئەۋلەدىڭىز ئۇمىت ەتەلەدى، ۋىتەپەگەندە سىزدەردى
جافىسى ماركىسىلەر دەپ دەسەپنەۋگە بولمايدى. اۋىل شارۋاشلىقى
جاعىندا، بۇرس گۇانلىياۋجۋيىشى ەلەمەنتتەردىڭ شەگگەلىندە بولپ
كەلگەن، خالىق بۇقاراسىنا زىيانىنان باسقا پايداسى تىمەگەن
بىانىگۇگدۇبىلەر مەن كوپەراتىپەر^① ئۇگەل قۇلادى، بۇل ابدەن
تۇسىنىكتى، سونداي-اق ەشقانداي وكىنىستى دە مەس. سىزدەر-
دىڭ مىندەتتەرىڭىز- خالىق بۇقاراسى قولدايتىن بىانىگۇگدۇبىلەردى،
كوپەراتىپەردى جانە باسقادا قاجەتتى شارۋاشلىق ۇسىمداردى
ۋىقېنىلىمەن ساقىاپ قالۋ جانە دامىتۇ، سونداي-اق مۇنداي ۇيمە
داردى جەر- جەردە ئورمىسى الدىرۇ.

5

بۇكىل ەلدىڭ جاعدايىنا جولداستار كوگىل بولسپ وتىر.
بىلىنرعى جىلى پارتىيانىڭ بۇكىل مەملەكەتتىك جەد^② ماجىلىسى جاڭا
باعىت قولداىپ، جەر گايگىسى قىزمەتتى مەن پارتىيانى رەتتەۋ
قىزمەتتىن ورستەنۇدى ۇيمارغانىنان كەيىن، ازات رايونلاردىڭ
بارلىقىندا دەرىلىك پارتىيانى رەتتەۋ مەن جەر گايگىسىنا فاتىستى
زور كۈلەمدى كادىرلار^③ ماجىلىسى شاقىرىلىپ، پارتىيا ئىشىندە ئومىر
سۇرىپ وتىرعان وگىشىلىدىق ىدىيالار پىپاندىلىدى، پارتىيا ئىشىندە
بەلگىلى دارەجەدە ئومىر سۇرىپ وتىرعان قۇرام تازا بولماۋ نەمەسە
ئىستىل تازا بولماۋ سىياقتى اۋىر قۇبىلىستار اشكەرەلەندى. ال
وسىدان كەيىن دە كۈپتەگەن جەرلەردە ۇيلەسىمدى شارالار قوندا
ىلىپ، «سول» شىل اۋىتقۇشلىق تۇزدەتىلدى نەمەسە تۇزدەتىلۋدە.

سويتىپ، پارتىيىمىزدىكى بۇكىل ەلدەگى قىزمەتلى جاڭ ساياسىي جاعداي مەن جاڭا ساياسىي مىندەتتەر قۇسىندا مۇلتىكىسىز دامۇ جولىنا ئۇستى. خالىق ازاتلىق ارىياسى بولمىدەرىنىڭ بارلىقى دەرىلىك سۇگى بىرنەشە ئاي شىندە سوعىس ارەدىگىنەن پايدالانىپ، زور كۈلەمدى رەتتەۋ-ئارىيەلەۋ قىزمەتتىن جۇرگىزدى. بۇل رەتتەۋ-ئارىيەلەۋ قىزمەتلى بۇكىلىدەي باشلىقتى جانە ئارتىستى تۇردە، دەموكراتىيالىق ئادىس قولدانۇ جولىمەن جۇرگىزىلدى. سونىمەن، خالىقنىڭ خىجۇيۇاندىاردىكى جانە جاۋىنگەرلەر جۇرشىلىدىغىنىڭ گىمىكىدىكى ئىتاسى ئوستى، ولار سوعىستىڭ ماقساتىنى ئىقتىسادى، اسكەرىي بولىمىدەر ارانىندا ئۇمر سۇرىپ وتىرعان ئىدىيالىق خىجىمىنى كەيسىر بۇرىس چىڭشىياڭدار ەن ئاشار قۇبىلىستار تازارىلىدى، كادىرلار مەن جاۋىنگەرلەرگە ئارىيە بەرىلىدى، سوعىسىنى كۈش مەبلىنىشە ئۇسىرىلىدى. مۇنداي دەموكراتىيالىق، بۇقارالىق سىياسىي ارىيىنى جاڭاشا رەتتەۋ قوزغالىسى بۇدان بىلاي دا ئۇزدىكىسىز جۇرگىزىلىۋەتەتتى. سىزدەر سونى ئىقتىسادى كۈرە الاسىردار، بىز جۇرگىزىپ وتىرعان ئۇلى ئارىيىچى ماڭىزى بار پارتىيىنى رەتتەۋ، ارىيىنى رەتتەۋ جانە جىر گايىگىسى قىزمەتتەرىنىڭ بىردە-بىرى بىزدىكى جاۋىمىز گومىنداڭنىڭ قولسان كەلمەيدى. بىز جاقىتا ئوز كەمىلىكتەرىمىزدىكى شىن مانىندە تۇزەتلىگەندىكى سونىشالىق، بۇكىل پارتىيىمىز، بۇكىل ارىيىمىز بەينە ئىسرادامداي ئىتتىپاقىستى، بۇكىل پارتىيىمىز، بۇكىل ارىيىمىز خالىق مۇقاراسىمەن ئىتتىپاقىستى-لەستى، پارتىيىمىزدىكى جۇڭياڭى بەلگىلەنگەن بارلىق ساياساتىلار مەن سىلۇلەر ئونىمىدى ئىتتىپاقىستىدا، خالىق ازاتلىق سوعىسى جەڭسىپەن جۇرگىزىلىۋەدە. ال بىزدىكى جاۋىمىز جاقىتا بارلىق ئىس مۇنىڭ

كەرسىنىشە. ولار سونشاما "ئىرىپ-ئىرىدى، شەشۈگە بولمايتىن،
كۈن سايىن اسقىنغان ئىشكى تالاس-تارتىستارغا سونشاما بەلشەسىنەن
باتتى، خالىقتىڭ سونشاما قارغىسىنا ئۇشراپ، مۇلدە جەنم قالدى،
سوعىستا سونشاما كۆپ جەڭلىستەرگە ئۇشراپ، سوننىڭ ئۇشش
ولار "سوزسىز قۇرۇغا بەت الپ وتىر. مەنە بۇل - جۇڭگوداعى
گىمىڭ مەن فانگىمىڭنىڭ اراسىنداعى سالىستىرماننىڭ جالىپى جاعدايى.
مۇنداي جاعدايدا بۇكىل پارتىياداعى جولداستار پارتىيانىڭ
زۇڭلۇشىيىسى، اتاپ ايتقاندا، جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىڭنىڭ
لۇشىيىسى مەنپاپ يىگەرۈگە ئىيىس. جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىڭ
باسقا مەنپاداي گىمىڭ مەنەس، ول تەك پىرولەتارىيات باسشىلىقى.
داعى، خالىق بۇقاراسىندىق، جىانگەرلىككە، فەوداللىزىمگە جانە
گۇانلىياۋ كاپىتالىزىمگە قارسى گىمىڭ بولادى جانە بولۇغا ئىس
تە. مۇنىڭ ئوزى بۇل گىمىڭگە باسقا تاپتار مەن باسقا ساياسى
پارتىيالاردىڭ فاندايى بولسا دا باشى بولا المايدى، تەك پىرولە-
تارىيات پەن جۇڭگو گۇڭچانداڭى عانا باشى بولا الادى جانە
بولۇغا ئىيىس دەگەن "سوز. مۇنىڭ ئوزى وسى گىمىڭگە قاتناسقان
ادامداردان ئۇيىمىداسقان بىرلىكسەپ وراسان كەڭ دەگەن "سوز،
ول جۇمىششىلاردى، دىحاندردى، دەرەسەس مەڭبەكشىلەردى، ەركىن
كاسپىتەگىلەردى، زىيالىلاردى، ۇلتىق بۇرجۇازىيانى جانە دىچۇ
تاپسان بولىنىپ شىققان "بىر بولم اشق وىلى شىششىلاردى
قامتىدى، خالىق بۇقاراسى دەپ وتىرعانىمىز مەنە وسىلار. وسى
خالىق بۇقاراسى ورناتانن مەملەكەت پەن ۇكىمەت جۇڭخۇا خالىق
رەسپۇبلىكاسى جانە پىرولەتارىيات باسشىلىقىنداعى، دەموكراتىيالىق
تاپتاردىڭ وداعى نەگىزىندەگى دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەت

بولادى. بۇل گىمىگىنىڭ ئاۋدارىپ تاستايتىن جاۋلارى جيانگەرلىك، فەوداليزىم جانە گۇانلىياۋ كاپىتاليزىم عانا بولادى. ۋارى بولۇعا ئىيسى تە. وسى جاۋلاردىڭ شوغرلانغان بەينەسى جياڭجىەشى گومىنداڭنىڭ كەرتارتىپا ۇستەمدىگى.

فەوداليزىم — جيانگەرلىك پەن گۇانلىياۋ كاپىتاليزىمنىڭ وداقتا- سى جانە ولاردىڭ ۇستەمدىگىنىڭ نەگىزى. سونىڭ ۇشىن، جەر تۈزىمىنە گايگى جاساۋ جۇڭگو جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىگىنىڭ باسنى مازمۇنى بولادى. جەر گايگىسىنىڭ زۇڭلۇشىانى — كەدەي دىحاندارعا سۇيەنۋ، ورتا دىحاندارمەن نىنماقتاسۇ، فەودالدىق فاناۋ ئۇزىمىن ساتلىى، پارىقتى تۇردە جويۇ، اۋىل شارواشلىعى ۇندىرىسەن ورکەندەتۋ. جەر گايگىسىندا سۇيەنەتەن نەگىزگى كۇش تەك كەدەي دىحاندار عانا بولادى. ۋارى بولۇعا ئىيسى. بۇل كەدەي دىحاندار قاتنامى جالدىبا دىحاندارمەن قوسىلىپ جۇڭگوداعى اۋىل قىستاق جان ساننىڭ شامامەن 70 پراسەنتىن ۇسنايدى. جەر گايگىسىنىڭ باستى جانە تىكەلەي مىندەتى — كەدەي دىحاندار مەن جالدىبا دىحاندار بۇقاراسىنىڭ تالاپىن قاناغاتاندىرۇ. جەر گايگى- سىندا ورتا دىحاندارمەن نىنماقتاسۇ كەرەك، كەدەي دىحاندار مەن جالدىبا دىحاندار اۋىل-قىستاق جان ساننىڭ 20 پراسەنت شاماسىن ۇستاپ وتىرعان ورتا دىحاندارمەن بەرىك بىرلىكساپ قۇرۇ كەرەك. بۇلاي ەتپەگەندە، كەدەي دىحاندار مەن جالدىبا دىحاندار وقشاۋ قالادى دا، جەر گايگىسى جەڭلىسكە ۇشرايدى. جەر گايگىسىنىڭ ۇبر مىندەتى — كەيسر ورتا دىحانداردىڭ تالاپى قاناغاتاندىرۇ. ۇبر بولم ورتا دىحانداردىڭ ادەتەنگى كەدەي دىحاندار- دىڭ ۇلەسىنە تىگەن جەردىڭ ورتا سانىنان ۇبرشاما جوعارى

مولشەردە جەر ساقىتاپ قالۇنغا چول بەرۋ كەرەك. *بىزدىڭ دىھاندار -
 دىڭ جەردى تەڭ بولسكە سالۇ تالابى قولىداۋىمىز قالىڭ دىھاندار
 بۇقاراسىن ئاتانسىغا كەلتىرىپ، فەودال دىچۇ تاپنىڭ جەر مەنشىكتەنۇ
 *تۈزىمىن تەز جويۇغا وڭايلىق تۇدىرۇ *ۇشىن بولسپ وتىر، مۇندا
 جۇەدۇيلى تەڭگەرمەشلىدىكى دارىپتەپ وتىرعانىمىز جوق، كىمدە -
 كىم جۇەدۇيلى تەڭگەرمەشلىدىكى دارىپتەسە، مۇنىڭ *وزى قاتەلىك
 بولادى. قازىر اۋىل - قىستاق تارالساپ وتىرعان ونەركاسىپ پەن
 ساۋدانى *ۇلىدىرۇ، جەردى بولسكە سالۇ ماسەلەسىندە جۇەدۇيلى
 تەڭگەرمەشلىدىكى قۇتتاۋ ىدىياسى، سىياتى جاعىنان، كەرتارىپ،
 مەشەۋ جانە كەرى كەتكەن ىدىيا بولسپ تابىلادى. *ىز مۇنداي
 ىدىيانى پىسانداۋغا *ىيىسىز. جەر گايگىسىنىڭ دۇيشياڭى دىچۇ تابى
 مەنەسكەشە باي دىھانداردىڭ فەودالدىق قاناۋ *ۇزىمى عانا
 بولادى جانە بولۇغا *ىيسى، ۇلتتىق بۇرجۇازيانىڭ مۇددەسىنە قول
 سۇغۇغا بولمايدى، دىچۇلاردىڭ، باي دىھانداردىڭ باسقۇرۇنداعى
 ونەركاسىپ پەن ساۋداغادا قول سۇقپاۋ كەرەك، قاناۋى بولماغان
 نەمەسە جەڭىل - جەلپى قاناۋى بولغان ورتا دىھانداردىڭ، دەربەس
 ەڭبەكشىلەردىڭ، ەركىن كاسىپنەگىلەردىڭ جانە جاڭاشا باي
 دىھانداردىڭ مۇددەسىنە قول سۇقپاۋغا ەرمەكشە نازار اۋدارۇ
 كەرەك. جەر گايگىسىنىڭ ماقساتى - دىچۇلاردىڭ جەكە باسنى جويۇ
 ەمەس، فەودالدىق قاناۋ *ۇزىمىن جويۇ، باغنى فەودال دىچۇلاردى
 تاپ رەتىدە جويۇ. سوسىڭ *ۇشىن، دىچۇلارغا دىھاندارمەن بىردەي
 جەر جانە مۈلىك *بولسپ بەرۋ كەرەك، سونىمەن قاتار، ولاردىڭ
 ۋندىرىستىك ەڭبەكتى ۇيرەنىپ، خالىق شارۋاشلىغى *ومىرىنىڭ
 قاتارمدا بولۇنسا مۇمكىندىك بەرۋ قاچەت. قالىڭ خالىق بۇقاراسى

قاتتى وشىككەن، دالەل-فاكىتلىرى تەكسەرلىپ انىقتالغان، قىلمىسى شەككەن اسقان فانگىمىكىشىل ەلەمەنتتەر مەن زورەكەر ەلەمەنتتەردى جازالاۋغا بولادى "ارى جازالاۋ "ئىس، بۇلاردان باسقا بارلىق ادامدارغا كەڭشىلىك ەتۇ ساياساتى قولدانۇ، الباقى ۇرۇدىڭ جانە الباقى "ولتسۇدىڭ قاندايىنا بولسا دا تىيم سالۇ قاجەت. فەودالدىق قاناۋ "ئۆزىمىس جويۇدىڭ ساتسى، ياعنى سلۇەسى بولۇ كەرەك. كۇرەس قوزغاۋ سلۇەمىن جاعداي مۇمكىندىك بەرگەن احوالغا، دىھاندار بۇقاراسىنىڭ ويانۇ دارەجەسى مەن ۇيىمداسۇ دارەجەسىنە بەگىزدەلە وتىرىپ بەلگىلەۋ كەرەك، بۇكىل فەودالدىق قاناۋ "ئۆزىمىس "بىر تاڭدا جويىپ جىسەرۇگە ۇرىساۋ كەرەك. خەر گايگىسىنىڭ جالىپى سوققى بەرۇ كولەمى، جۇڭگو اۋىل فىساھ-ئارىسداغى فەودالدىق قاناۋ "ئۆزىمىنىڭ "س جۇزىندىك احوالىا بەگىزدەلگەندە، جالىپى العاندا اۋىل قىستاقتارداغى "وي سانسىڭ شامامەن 8 پىراسەنسەن، جان سانسىڭ شامامەن 10 پىراسەنسەن ارتىپ كەبەۋ كەرەك. ال كۈتە جانە جارتىلاي كۈتە ازات رايون-داردا بۇل ساننان دا از بولۇ كەرەك. "س جۇزىندىك احوالدىن قول ۇزىپ، سوققى بەرۇ كولەمىن قاتە تۇردە ۇلعايتۇ حاۋىپتى بولادى. جاڭسا رايونداردا خەر گايگىسىن جەرلەرگە ۇبولىپ، كەزەڭگە ۇبولىپ جۇرگىزۇ كەرەك. جەرلەرگە ۇبولۇ دەگەنمىز بەرىك ۇستاپ تۇرۇغا بولاتىن جەرلەردە كۇشتى توپتاپ، ۇيلەسىم-دى، جەرگىلىكتى بۇقاراسىنىڭ تالابىنا ساي كەلەتىن خەر گايگىسى قىزمەتىن جۇرگىزۇ؛ ال بەرىك ۇستاپ تۇرۇغا ازىرشە قىيىن بولغان جەرلەردە خەر گايگىسىن جۇرگىزۇگە اسقپاي، تەك سەۋگە بولاتىن جانە قازىرگى احوالدا بۇقاراعا پايدالى كەيىر قىزمەتتەردى عانا

سىتەپ، احوالدىڭ وزگەرىسىن كۈتە تۇرۇ دەگەن سوز. كەزەڭگە بولۇ دەگەنسىز خالىق ازاتتىق ارىياسى جاڭا عانا العان رايونداردا باي دىحانداردى، ورتا، ۇساق دىچۇلاردى بەيتاراپ قالدىرۇ سىلۇە- سىن ورتاغا قويىپ جانە سىكە اسىرىپ، سوققى بەرۇ كۈلەمىن تارايىتىپ، تەك گومىنداڭنىڭ كەرتارتىپا قارۋلى كۈشتەرىن جويۇ جانە تۇخاۋ- لىەشىندار مەن زورەكەر ەلەمەنتىەرگە عانا سوققى بەرۇ قاجەت دەگەن سوز. بارلىق كۈشتى توپتاپ وسى مىندەتتى ورنىداۋدى جاڭا رايوندار قىزمەتىنىڭ بىرىنشى كەزەڭگى ەنۇ كەرەك. وبان سوڭ بۇقارانىڭ ويانۇ دارەجەسى مەن ۇيىمداسۇ دارەجەسىنىڭ جوعارلاتىلۇ احوالىنا نەگىزدەلە وتىرىپ، بۈكىل فەودالدىق تۇزىمىدى جويۇ كەزەڭگىنە بىرىتىندەپ وتۇ كەرەك. جاڭا رايونداردا كورنەۋ مۈلىك پەن جەردى بولۇدى جاعداي بىرشاما تۇراقساعانان جانە بۇقارانىڭ باسىم كوپشىلىگى تولىق اسانسقا كەلگەننەن كەيىن جۇرگىزۇ تىيىس، ويتەپەگەندە تاۋەكەلشىلىك بولادى، سەنىمىسىز بولادى، زىيانىنان باسقا پايداسى بولمايدى. جاڭا رايونداردا جاپون باسقنىشلارنا قارسى سوعىس كەزىندەگى تاجىيەلەردەن تولىق پايدالانۇ كەرەك. فەودالدىق تۇزىمىدى پارىقتى تۈردە جويۇ دەگەنسىز دىچۇلار مەن باي دىحانداردى پارىقتاۋ، دىچۇلاردىڭ بىرى، ورتا، ۇساقىتارىن پارىقتاۋ، دىچۇلار مەن باي دىحاندار اراسىنداغى زورەكەر ەلەمەنتىەر مەن زورەكەر ەلەمەنت ەمەستەردى پارىقتاۋ، جەردى تەڭ بولسىكە سالۇ، فەودالدىق تۇزىمىدى جويۇ زور بىرىنسىبى نەگىزىندە، وسى تۇرلىشە احوال- داعى ادامدارغا جاسالاتىن تۇرلىشە مامىلەنى بىر كەلكى ەمەس، پارىقتى بەلگىلەۋ جانە سىكە اسىرۇ دەگەن سوز. بىر وسىلاي

ستىگەندە جۇرت بىزدىك قىزمەتىمىزدىك بۆكىلدەي اقبىلغا قونىمدى
 ەكەندىگىن سەزەتىن بولادى. اۋىل شارۋاشلىقى ئوندىرىسىن
 وركەندەتۈ — جەر گايگىسىنىڭ تىكەلەي ماقساتى. فەودالدىق
 ئۆزىمدى جويغاندا عانا اۋىل شارۋاشلىقى ئوندىرىسىن وركەندە -
 تۋدىك شارىتتارىنا قول جەنىكزۈگە بولادى. ارقانداي جەردە
 فەودالدىق ئۆزىم جويىلىپ، جەر گايگىسى مىندەتى ورىندالا سال -
 سمەن بارتيا مەن دەموكراتىيالىق ۇكىمەت اۋىل شارۋاشلىقى
 ئوندىرىسىن قالپىنا كەلتىرۈ جانە وركەندەتۈ مىندەتى دەرمۇ العا
 قويىپ، اۋىل قىسقاتقارداغى مۇمكىندىگى بار كۈشتەردىك بارلىقىن
 اۋىل شارۋاشلىقى ئوندىرىسىن قالپىنا كەلتىرۈ جانە وركەندەتۈ
 جاعىب اۋدارىپ، وزارا ستەستىك پەن سەلبەسىكتى ۇيىمدا -
 سىرۋى، اۋىل شارۋاشلىق تەخنىكاسىن جاقسارتۋى، تۇقىم سۇرىپناۋ
 دى داربىتەۋى، سۋ قۇرىلىستارىن جاساۋى، سويتىپ، ئوندىرىستى
 ارتىرۋدى مۇمكىندىككە ايمالدىرۋى قاجەت. اۋىل قىسقاتقاردا
 پارتيا كۈش - جىگەرىنىڭ ەڭ باسىم بولەگى اۋىل شارۋاشلىقى
 ئوندىرىسىن جانە قالاشقىتارداعى ونەركاسىپ ئوندىرىسىن قالپىنا
 كەلتىرۈ جانە وركەندەتۈ جاعىب قويىلۋى ئىيس. اۋىل شارۋاشلىقى
 ئوندىرىسى مەن قالاشقىتارداعى ونەركاسىپ ئوندىرىسىن تەز قالپىنا
 كەلتىرۈ جانە وركەندەتۈ ۇشىن، فەودالدىق ئۆزىمدى جويۋ
 كۈرەسى بارىسىندا، پايدالانۋعا بولاتىن بارلىق ئوندىرىس قۇرال -
 جابدىقتارى مەن تۇرمىس زاتتارىن نارىنشا كۈش جۇمىساپ، ەڭ
 حوعارى دارەجىدە ساقىتاپ قالۋعا كوڭىل بولۇ، ئوندىرىس قۇرال -
 جابدىقتارى مەن تۇرمىس زاتتارىن ارقانداي ادامنىڭ بۇلدىرۋىنە،
 سىراپ ەتۋىنە ئىستى شارا قولىدانىپ، باقىل قارسى تۇرۇ، كوپ

”ئىشپ-كوپ جەۋگە قارسى تۇرىپ، ۋەنەمىشلىدىككە كوڭىل بولۇ
قاچىت. اۋىل شارۋاشلىقى ۋەندىرىسىن ورىكەندەتۋ ۋىشىن، دىيخان-
داردى ەرىكىلىك پىرىنسىبى نەگىزىندە، قازىرگى ئىقتىسادى شارى-
جاعداي مۇمكىندىك بەرەتىن، جەكە مەنشىكتى نەگىز ەتكەن ارنۇرلى
ۋەندىرىستىك جانە تۇتىنىۋ كوپەراتىبى ۋىسىمدارىنا بىرتىندەپ ۋىسىمدا-
سۇغا ئاسساحتاۋ كەردىك. فەودالىدىق ئۆزىمىدى جويىۋ، اۋىل
شارۋاشلىقى ۋەندىرىسىن ورىكەندەتۋ ۋەنەركاسىپ ۋەندىرىسىن
دامىپ، اۋىل شارۋاشلىقتى ەلدى ۋەنەركاسىپتى ەلگە ابدىلىرۇ
مىدەتەنە نەگىز قالاپ بەرەدى، بۇل—جاڭا دەموكراسىيالىق
گىمىنىڭ ەڭ سوڭى ماقساتى.

حولداستارعا مالىم، پارتىيىمىز جۇڭگو گىمىنىڭ زۇڭلۇشىيىسى
مەن باس ساياساتىن بەلگىلەدى، ۱۲-الۋان ناقتى قىزمەت لۇشىاد-
دارى مەن ۱۲-الۋان ناقتى ساياساتىندى دا بەلگىلەدى. مىراقى.
”ئىرىسىپرا حولداستار كوپىنەسە پارتىيىمىزدىڭ ناقتى، ايرىم قىزمەت
لۇشىاندارى مەن ساياساتىن ەستەرىندە ساقىتايدى دا، پارتىيىمىز-
دىڭ زۇڭلۇشىيىسى مەن باس ساياساتىن ەستەرىنەن شىعارىپ قويادى.
ەگەر پارتىيىمىزدىڭ زۇڭلۇشىيىسى مەن باس ساياساتىن شىشىندا ەستەن
شىعارىپ قوباتىن بولساق، وندا ”بىز سوقىر، شالا، توپاس گىمىن-
شىدەر بولامىز دا، ناقتى قىزمەت لۇشىاندارى مەن ناقتى ساياسات-
تاردى اتقارغان كەزدە بەتالىستان اداسامىز، وگما، سولعا اۋىتىمىز،
قىزمىكە نۇقسان كەلىرىپ قويامىز.

قايتىلاپ ايتۇما رۇقسات ەتىڭىزدەر:

پىرولەتارىيات باسشىلىقىنداعى، خالىق بۇقاراسىندىق، حىيانگەر-
لىككە، فەودالىزىمگە جانە گۇانلىياۋ كاپىتالىزىمگە قارسى گىمىن،

بۇل — جۇڭگونىڭ جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىنى، بۇل — جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ قازىرگى تارىخى كەزەڭدەگى زۇڭلۇشىيانى مەن باس ساياساتى.

كەدەي دىيىغاندارغا سۆيەتۇ، ورتا دىيىغاندارمەن نىنجاقتاسۇ، فەودالدىق قاناۋ تۈزۈمىن سانىي، پارىقتى تۈردە جويۇ، اۋىل شارۋاشلىقى ئوندىرىسىن وركەندەتۇ، بۇل — جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ جاڭا دەموكراتىيالىق گىمىنى داۋرىدەگى جەر گايگىسى قىزمەتنىڭ زۇڭلۇشىيانى مەن باس ساياساتى.

ەسكەرتۈلەر

① جۇڭگۇڭ جۇڭياڭنىڭ بۇل نۇسخاۋى 1948 - جىلى 2 - ايدىڭ 22 - كۈنى تارتىلدى. بۇل نۇسخاۋدا ازات رايوندارداى جەر گايگىسى مەن پارىيانى رەتتەۋ قىزمەتنىڭ تاجىرىيەلەرى قورنىدىنلادى، جەر گايگىسى مەن پارىيانى رەتتەۋ قىزمەتنىڭ بىرقاتار ساياساتتارى مەن ادبەرى بەلگىلەندى، كەيىر رايونداردا بۇل ەكى قىزمەت بارسىدا تۇلغان «سول» شىل اۋىتقۇشلىقتار باسا تۈزەتىلدى.

② دەكاپر «ماجىلىسى جونىدە وسى نومىداى «قازىرگى جامىداى جانە بۇزىڭ مىندەتسىر» دەگەن شىعارماننىڭ تاقىرىبىنا بەرىلگەن نۇسخىكىكە قاراڭىز.

③ 1948 - جىلى 1 - ايدىڭ 13 - كۈنى جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ سانىي - سۈيۈان فىنچۇي شىعارمان «قاتە بەلگىلەنگەن قۇرامداردى تۈزەتۇ جانە ورتا دىيىغاندارمەن نىنجاقتاسۇ جونىدەگى نۇسخاۋ» ايتىنىپ وتىر، نۇسخاۋدىڭ مازمۇنى 5 تارماققا بولىنگەن. ونىڭ باستى نۇسخەرى مىسالار: (1) ئاپتىق قۇرامدى ايرۇدىڭ ولشەمى ايقىن بولمايدىقنار، دىيىغاندارنىڭ زىغالىق تالابى بويىنشا «بىرسىپرا ادامدار سىعار دىچۇ

جانە باي دىھان دەپ قاتە بەلگىلەنگەن، وتە - مۈتە اۋقاتى ورتا دىھاندارنىڭ باي دىھان بولسۇن قاتە بەلگىلەنۇى ورتا دىھاندارمەن ئىتتىپاقىغا كەسرىن تىگىزىدى. بۇل قاتە. (2) جوعارىدا ايتىلغان قاتەلىكتەردى ۋىلەسىمدى شارالار قولدانىپ. دىھانداردى ياندىرىۋ جولىمەن باتىل تۈزەتۋ كەرەك. الىھان مال - مۈلىكتى لايىقتى تۈردە قايتارۋ كەرەك. (3) دىھاندار مەن كادىرلارغا ئايتىق قۇرامدى ايسرۇدا قاناۋ قاتناسىن بىردەن - بىر ولىھەم مەۋ قاجەتلىگىن ئۇسىندىرىۋ تىپىس. قاتە بەلگىلەنگەن قۇرامداردى تۈزەتۋ كەرەك. (4) كەدەي دىھاندار مەن جالدايا دىھاندارغا سۈيەنۇ، ورتا دىھاندار مەن ئىتتىپاقىغا ئىرىشىن بىگەرۋ تىپىس. دىھاندار ۋاكىلدەرىنىڭ ماجىلىسىدە، دىھاندار قوغامىنىڭ باشى ورگاندارىندا ورتا دىھاندار ۋەشەن ئىش شاماسىدا داعى سالىتىرمانى ۋىسايىتىن بولسىن، سونداي - اق باجى الۇدا، جەر گايگىسىندا ولاردىڭ مۇددەسىنە مان بەرۋ كەرەك. (5) پارتىيىنىڭ اۋىل - قىستاققارداي ئايتىق ساياساتىن جاۋاپىنى كادىرلار ئىجلاسپەن زەرتىنەۋ تىپىس. پارتىيىنىڭ ورتا دىھاندار جۈملىسىدەگى ساياساتى بويىشا العاندا، قاتە بولغاندارنىڭ غايىرىن تۈزەتۋ كەرەك؛ سونىمەن قاتار تۈرەتۋ قىزمەتسىن بۇقارا ارقىلى جۇرگىزۋ تىپىس. جوعارىدايى 5 تارماقى بۇسقاۋدى شىعارۋ مەن بىرگە، سانىي - سۇيۇان ۋەشجۈي «ونەركىسىپ پەن ساۋدانى قورعاۋ جۈملىسىدەگى بۇسقاۋدى دا شىعارىپ، جەر گايگىسىندا ۋەنەركىسىپ پەن ساۋداغا قول سۇمۇ اۋىتقۇشلىقتارىن تۈزەتتى.

④ بۇل ارادا قامداۋ - ساۋدا كوپەراتىپتەرى ايتىلىپ وتىر.

«چين - سۈي رىباۋ» گازەتىنىڭ پىيانجىلەرىمىدىن انگىمە

(1948 - جىلى 4 - ايدىكى 2 - كۈنى)

ئىزدەش ساياساتىمىزدى باسشىلار مەن كادىرلارغا ئېلىدىرىپ
فاد قوماي، قالىڭ بۇقاراعا دا ئېلىدىرۇ كەرەك. ساياساتىمىز
ماسەلەلەردىڭ بارلىقى، خالىيى العاندا، پارتيا گازەتتەرسىدە نەمەسە
جورنالدارىندا ۇگىتتەلۇگە ئىيس. ئىز جەر تۈزىمىنە گايگى جاساپ
خاتىرىمىز. جەر گايگىسى قانسىنى ساياساتتاردى گازەتتەردە جارى -
لاپ، رادىيو ئستانسىالارىندا تاراتىپ، قالىڭ بۇقارانىڭ بارىند
ئېلىدىرىپ وتىرۇ كەرەك. بۇقارا اقيقاتتى ئېلىپ. ورتاق ماقساتقا
كەلگەن سولۇ ئىرىيەتلىككەن ئىستەيتىن بولادى. بۇل بەيىنە
سوعىقا ۇسايدى، سوعىتى ئاتنى جۇرگىزۇ ئۇشىن، كادىرلار عانا
ئىرىيەتتە بولپ قوماي، جاۋىنگەرلەر دە ئىرىيەتتە بولۇعا
ئىيس. سولتۇستىك شاشىدەگى اسكەرى بولمىدەردە رەتتەپ -
تەربىيەلەۋ، شاعىم اينۇ جۇرگىزىلگەننەن كەيس، جاۋىنگەرلەردىڭ
سادىسى ئوسنى، ولار نەلىكتەن سوعىساتىندىقتارنى، قالاي سوعىسا
سىدىقارنى ئۇسىندى، بارى دە بىلەكتەرىن سىساتىپ، ساقاداي

ساي تۇردى، جاۋىنگەرلىك رۇھى كۈتەرلىكى بولدى، اتتانا سالە-
سىمەن جەڭگىستى سوغىستار جۇرگىزدى. بۇقارا بىر نەتكە كەلەتىن
بولسا، بارلىق ئىس ويداعىداي ستەلەدى. ماركىزىم-لەنىنىزىمنىڭ
نەگىزگى پىرىنسىپى- بۇقاراغا ئۆز مۇددەسىن ئۇسنىدىرۇ،
سولداي- اق ولاردى ئىتتىپاقىدا وتىرىپ، ئۆز مۇددەسى جولىدا
كۈرەستەنەتۇ. گازەتلىك رولى مەن كۈشى- پارتىيانىڭ گاڭلىكى
مەن لۇشىانس، باغىتى مەن ساياساتىن، قىزمەت مىندەتلىرى مەن
قىزمەت ادستەرىن بۇقارامەن تەغۇرلىم تەز، تەغۇرلىم كەڭ كۈلەمدە
نەت كورىستىرە الاتىدىنىندا.

بىزدىڭ كەي جەردەگى باشى وركاندارىمىزدا، كەيسىرەۋلەر
پارتىيا ساساقتارىن تەك باشىلار عانا بىلسە بولغانى. بۇقاراغا
ئىلىدىرۇدىڭ قاچەتتى جوق دەپ قارايدى. بۇل بىزدىڭ كەيسىر
قىزمەتتەرىمىزدىڭ چاقىسى ستەلمەي وتىرۇنداعى نەگىزگى سەبەپ
تەردىڭ ئىرى. پارتىيامىز 20 نەشە جىلدىن بەرى كۈن سايىر
بۇقارالىق قىزمەت ستەپ كەلەدى، سوڭى 10 نەشە جىلدىن بەرى
كۈن سايىن بۇقارالىق لۇشىاندى دارىپتەپ كەلەدى. بىز مەجەلدەن-
اق گىمىڭدە خالىق بۇقاراسىنا سۈيەنۋىدى، كۈپىشلىك جۇمىلا كىرد-
سۇدى فۇئاتاپ كەلەمىز، از ساندى ادامدارغا عانا سۈيەنىپ چارلىق
شاشىپ، بۇيرىق تۇسىرۇگە قارسى تۇرىپ كەلەمىز. بىراق كەيسىر
جولداستاردىڭ قىزمەتىندە بۇقارالىق لۇشىان ئالى دە داپەكتى
اقتارىلماي وتىر، ولار از ساندى ادامدارغا عانا سۈيەنىپ، قىزمەتتى
سالغىرت ستەپ كەلەدى. مۇنداعى سەبەپتىڭ ئىرى، ولار سەرەر
ئىستى ستەگەندە باشىلىق مەتلىۋىشلەرگە ايقىن ئۇسنىدىرۇدى
فاشان دا قالمايدى، باشىلىق مەتلىۋىشلەردىڭ بەلسەندىلىكى مەن

جاسامپازدىق قابىلىتىنى ئوسىرۋدى بىلمەيدى. ولاردا جۇگۋاندىق جاققان كوپىشلىك چاپپاي اتتانىسقا كەلىپ سىتەسە ەكەن دەيدى،
 «بىراق كوپىشلىككە نە سىتەۋ كەرەككىن، قالاي سىتەۋ قاجەتتىلە-
 گىن ئۇنىدىرمايدى، بۇلای بولغاندا، كوپىشلىك قايتىپ اتتانىسقا
 كەلەلسىن، قىزمەت قايتىپ جاقسى سىتەلسىن؟ بۇل ماسەلەنى شەشۋ
 «ۇش،» تۇپ نەگىزىنەن العاندا، ارىنە، يىدالىق جاققان بۇقارالىق
 لۇشيان تارىيەسىن جۇرگىزۋ كەرەك، سونىمەن قاتار جولداسىتارعا
 «سىرسيپرا ناقتى شارالاردى دا ئۇيرەتۋ قاجەت. بۇل شارالاردىڭ
 «سىرى — گازەتتەن تولىق پايدالانۋ. گازەتتى جاقسى شىعارۋ، ونى
 كوز تارتىپ، كوگىل اۋدارارلىقتاي قىپ شىعارۋ، گازەت مەنىدە
 پارتىيانىڭ باعىتى مەن ساياساتىن دۇرىس ئۇگىتتەۋ، گازەت ارقىلى
 پارتىيا مەن بۇقارانىڭ بايلانىسىن كۈشەيتىپ وتىرۋ، بۇل — پارتىيا
 قىزمەتىندەگى جەگىل — جەلپى قاراۋعا بولمايتىن، زور پىرىنسىپنىڭ
 ماگىزى بار ماسەلە.

جولداسىتار، سىزدەر گازەت شىعارۋمەن شۇغىلىداناسىزدار. سىز-
 دەرەدىڭ قىزمەتتەرىڭىز — بۇقارانى تارىيەلەۋ، بۇقاراغا «وز مۇددە-
 لەرىن،» «وز مىندەتتەرىن جانە پارتىيانىڭ باعىتى مەن ساياساتىن
 ئۇنىدىرۋ. گازەت شىعارۋدى دا باسقا سىتەر سىياقتى تىگىلىقتى
 سىتەۋ كەرەك، سوندا عانا جاقسى شىعارۋعا بولادى، سوندا عانا
 جاندى بولادى. «بىز گازەت شىعارۋدا دا كوپىشلىككە سۈيەنۋىمىز،
 بۇكىل حالىق بۇقاراسىنا سۈيەنۋىمىز، بۇكىل پارتىياغا سۈيەنۋىمىز
 كەرەك، انتىبەلىندەي ادامداردىڭ ەسكىتى بەكىتىپ الپ
 سىتەۋىنە عانا سۈيەنۋگە بولمايدى. «بىزدىڭ گازەتىمىزدە بۇقارالىق
 لۇشيان كۈن سايىن دارىپتەلىپ تۇرادى، «بىراق گازەتخانىلاردىڭ

ئۆز قىزمەتلىرىدە بۇقارالىق لۇشىيان كۆپىنچە سىكە اسىرىلماي كەلەدى. مىسالى، گازەتتە "ارپ قاتەلىكى ئۈنەمى كەزدەسىپ وتە-رادى، بۇل "ارپ قاتەلىكى بولدىرماۋدى جۇمىس قاتارىندا كۆرىپ-ۇقىتىلىقپەن ئىستەمەگەندىكىن بولپ وتىر. گازەتتە "ارپ قاتەلىكى-تەرى كۆرىلگەندە بۇقارالىق لۇشىيان "ادىس قولىدا وتىرىپ، گازەتخانا داغى بارلىق قىزمەتكەرلەردى جىناپ، ولارغا باسقانى قوپىپ، وسى "ستىك "وزىن عانا ايتىپ، قاتەلىكتىك "مان- "حاس، قاتەلىكتىك تۈپلۈ سەبەبتەرىن، قاتەلىكتى جوبۇ ادستەرىن ايفى ۇغىندىرىپ. كۆپىلىكتى وسعان شىايى نازار اۋدارانس ەتۈ كەرەك. وسلايشا 4 5 رەت ايتىپ ۇغىندىرىلغاندا، قاتەلىكى "سوزسىز نۆزەتۈگە بولادى. كىشكەنە ئىستە وسلاي بولادى. ۇلكەر ئىنە دە وسلاي بولادى.

پارنىياسىك ساياساتىن بۇقارانىك قىمىلىا اينالدىرا "ىلۋدىك. "ىردىك "اربىر قوزغالسىمىزدى. "اربىر كۆرەسىمىزدى بىسىنى كادىرلار عانا ەمەس، قالىك بۇقارا دا نۇسنىنسى جاە بگەرەسى ەتە "ىلۋدىك "وزى ماركىتىك- لەتىندىك باسشلىق ونەرى بولپ تابىلادى. "ىزدىك قىزمەتىمىزدە قاتەلەسۋدىك نەمەسە قاتەلەسپەۋ- دىك شەگى دە مىنە وسىندا، بۇقارا "الى ويانا قويماغان كەزدە شابۋىلما اتتائىن بولساق، ول ماۋشىانجۋىيلىك بولادى. بۇقارا ئىستەۋدى قالاماغان ئىنەردى ولارغا باسشلىق ەتىپ، زورلاپ ئىسە- تەتى بولساق، ونىك ناتىجەسى "سوزسىز خەگىلىسەن ئىنادى. بۇقارا العا باسۋدى ئالاپ ەتىپ وتىرغان كەزدە، "بىر العا باسپاسىر بولسا، ول وگىسل جىخۋىجۋىيلىك بولادى. چىن دۇشۋ جىخۋىجۋىيلىك بولسا، ونىك قاتەلىكى بۇقارانىك سانالىق دارەجەسىنەن ارىسا ەلىپ

بۇقارانىڭ ئالما باسۇنى باسشلىق ەتە الماعاندىنى، ئىيتى بۇقارا-
نىڭ ئالما باسۇنى قارىسى شىققاندىنى. حوعارسىداى ماسەلەلەردى
ئىرسىپىرا حولىداسنار ئالى دە تۇسنە الماي جۇر. ئىزدىڭ
گازەتسىز وسى كوزقاراسناردى جاقسى ۇگىتەپ، جۇرتنىڭ
بارىنە ئۇسىندىرۇ ئىيس.

گازەت قىزمەتكەرلەرى بۇقارانى تارىيەلەۋ ئۇشنى، الدىمەن
بۇقارادان ئۇيرەنۋەلەرى كەرەك. جولىداسنار، بارلىقتارىڭىز زىالە-
سىزدار. زىالىلار كوپىنەسە ئىتنىڭ جولىن بىلمەيدى، كوپىنەسە
ئىس جۇرسىدىك سىتەردى ياسان وتكىزىيەگەن نەمەسە ونە از
وبكىرگەن. سىزدەر 1933. جىلى شىققان «اۋىل قىستاقىداى ماپناردى
فالاي ئالداۋ كەرەك» دەگەن كىتاپشانى وقىساڭىزدار ون ئۇسنە
المىسىردار: بۇعان كەلگەندە، دىيىاندار سىزدەردەن ارتىق، ولارعا
ايتساڭ اق تۇسنە قويادى. گوشيان اۋداننىڭ ەكى رايونىنداى
180 نەن اسام دىيىحان 5 كۇن ماجىلىس اشىپ، جەردى بولىسكە
سالىۋداى ئىرسىدىرۇ ماسەلەلەردى شەشتى. ەگەر سول ماسەلە-
لەردى سىزدەردىڭ بىيانچىۋلارىڭىز تالقىلاينىن بولسا، ەكى اپنادا
دا شەشە الماعان بولار ەدى. مۇنىڭ سەبەبى وتە قاراپايىم: ول
ماسەلەلەردى سىزدەر بىلمەيسىزدەر. بىلمەگەندى بىلەتىن بولۇ
ئۇشنى قولمەن سىتەپ، كوزبەن كورۇ كەرەك، مۇنىڭ ۇزى ئۇيرەنۇ.
گازەتچاناداى جولىداسنار كەزەكىيەن ئىر مەزگىل بۇقارالىق
قىزمەتتەرگە قاتناسىپ وتىرۇعا، ئىر مەزگىل جەر گايگىسى قىزمەتنە
قاتناسىپ وتىرۇعا ئىيس، بۇل وتە قاجەتتى. بۇقارالىق قىزمەتكە
قاتىسساىر كەزدەردە دە بۇقارالىق قوزعالىستار جوبىندەگى ماتەر-
بالداردى كوپ تىڭداۋ، كوپ وقۇ جانە وسى ماتەريالداردى رەيىس

سالا زەرتىپ وتىرۇ كەرەك. *بىزدىڭ اسكەرلەردى ماشىقاندىرۇ
 ۇرانىمىز: «جۇنگۇاندار اسكەرلەرگە ۇيرەتۇ، اسكەرلەر جۇنگۇان-
 دارغا ۇيرەتۇ، اسكەرلەر اسكەرلەرگە ۇيرەتۇ». جاۋىنگەرلەردە
 سوعىسۇدىڭ كوپتەگەن ءىس جۇزىندىڭ تاجىرىبەلەرى بار.
 جۇنگۇاندار جاۋىنگەرلەردەن ۇيرەنىپ، وزگەنىڭ تاجىرىبەسىن ءوز
 تاجىرىبەسىنە اينالدىراتىن بولسا، ونىڭ قابىلەتى دە وسەدى. گازەت-
 حاناداعى جولداستاردا تومەنىنەن كەلگەن ماتەريالداردى ۇنەمى
 ۇيرەنىپ، وزدەرىنىڭ ءىس جۇزىندىڭ بىلىمدەرىن سىرتە-سىرتە
 مولايتۇلارى، وزدەرىن تاجىرىبەلى ادامدارغا اينالدىرۇلارى كەرەك.
 سوندا عانا سىزدەر قىزمەتتەرىڭىزدى جاقسى ىستەي الاسىزدار،
 سىزدەر بۇقارانى تارىيەلەۋ مىندەتىن ۇستىلەرىڭىزگە الا الاسىزدار.
 ىلىن 6-ايدا بولپ وتكەن ديۋىي شۇجىلەرىنىڭ ماحىلىسىنەن
 كەسى، «چىن سۇي رىباۋ» گازەتىندە وتە زور ىلگەرلەۋىشلىك
 بولدى. ول مازمۇنغا باي، وتكىر، باتىل جانە جاندى بولدى، ۇلى
 بۇقارالىق كۆرەستى بەينەلەدى، بۇقارا ءۇشىن سويلەدى. مەن ۇنى
 وقۇدى قاتتى ۇناتۇشى دەيم. *بىراق بىيل 1-ايدان بەرى «سول» شىل
 اۋىتقۇشلىق تۈزەتىلە باستاعانىنان كەينىڭكى وسى ءبىر مەزگىلدە
 سىزدەردىڭ گازەتتەرىڭىز ازداپ بوساڭسىدى، ايقىندىلىسى
 جەتكىلىكتى بولمادى، باتىلدىعى جەتكىلىكتى بولمادى، ماتەريالدارى
 دا ازايىپ كەتتى، ادامدى ونشا قىزمىتىرمايتىن بولدى. سىزدەر قازىر
 قىزمەتتى تەكسەرىپ، تاجىرىبەلەردى قورنىتىدىلاپ جاتىرسىزدار،
 بۇلاي ىستەۋ وتە جاقسى. وڭشىلىدىققا، «سول» شىلىدىققا قارسى
 نۇرۋداعى تاجىرىبەلەردى قورنىتىدىلاپ، مىلارىڭىزدى سەرگەك
 ۇسنايتىن بولساڭىزدار، قىزمەتتەرىڭىز جاقسارادى.

«جىن - سۈي رىپاۋ» گازەتىنىڭ بىلىتىر 6 - ايدان كەيىن جۇرگىز - گەن وڭشىلىدىققا قارسى كۈرەسى ابدەن دۇرسى بولدى. وڭشىلىدىققا قارسى كۈرەستە سىزدەر وتە مۇقيات سىتەپ، بۇقارالىق قوزعالىسىنىڭ ئۇس جۇزىنىڭ احوالىن تولۇق تەيىنەلەدىڭىزدەر. وزدەرىڭىز قاتە دەپ تاپقان كوزقاراستار مەن ماتەريالدار جونىندە سىزدەر يىانچى - دىڭ ئۇسوزى فورماسىن قولدانىپ مەكەرتەلەر جازىپ وتىردىڭىزدار. سىزدەردىڭ مەكەرتەلەرىڭىزدە دە سوڭمى كەزدە كەمشىلىكتەر بولدى، دەگەنمەن ونداي ۇقىپىلىق رۇخنىڭ بولعانى جاقسى. سىزدەردىڭ كەمشىلىكتەرىڭىز، كوبىنەسە، ساداقىنىڭ باۋىن تىم قاتتى نارتىپ خىسەرگەندىكتەرىڭىز بولدى. ساداقىنىڭ باۋى تىم قاتتى ئارتىلسا ئۇزىلىپ كەتەدى. بۇرىنعىلار: «ۋىن ۋاڭ مەن ۋۇ ۋاڭنىڭ خولى كەيدە قاتال، كەيدە بوس ۇستاۋ»^(۱) دەيدى. قازىر «بوس» ۇستالسا خولداستار سەرگەك بولادى. بۇرىنقى قىزمەتەر تابىستى بولدى، اينىكەنمەن كەمشىلىكتەر دە بار، ول كوبىنەسە «سول» شىل اۋىتىۋىشلىق ەدى. ەندى «بىر رەت جالىپى قورتىنىدى جاسالىپ، «سول» شىل اۋىتىۋىشلىق تۈزەتەلىتىن بولسا، ونان ارى ئىرى تابىستارغا جەتۋگە بولادى.

«بىر اۋىتىۋىشلىقتاردى تۈزەتىپ جاتقان كەزدە، كەيىپىرەۋلەر بۇرىنقى قىزمەتەردە ئىتتەي دە تابىس بولمادى، مۇلدە قاتە بولدى دەپ مەسەپتەدى. بۇل دۇرسى مەسى. بۇل ادامدار مىنانى كورمەدى، پارتيا سونشاما كوپ دىيەندارغا باسشىلىق ەتىپ، ولارغا جەر اپەردى، فەوداليزمىدى جويىدى، پارتيا ۇيىمدارىن رەتتەدى، كادىر - لاردىڭ ئىسىلن جاقسارتتى، قازىر جانە «سول» شىل اۋىتىۋىشلىقتى تۈزەتۋدە، كادىرلار مەن بۇقاراعا ئارىيە بەرۋدە. بۇل توتەلىشە

“ئىرى تابىس مەمەس پە؟” ئۆز قىزمەتلىرىمىزگە، بۇقارالىق ئىستەرگە ئالداۋ جاساۋ پوزىتسىيىسىن ۇستاۋ كەرەك. بارلىقىن جوققا شىعارۋ “چون مەمەس. وتكەندە “سول” شىل اۋىنەۋىشلىقلىرىدىن ئۆلۈۋى كۈپىشلىكتىن تاجىرىيەسىزدىگىنەن بولدى. تاجىرىيە بولماسا، قاتەلە- سۈدەن سافىناتۋ قىيىن. تاجىرىيەسىزدىگىنەن ئاجىرىيەلىلىككە چەتۋ “ۋىشنىن” بىر بارىسى كەرەك. بىلىتىر 6- ايدان قازىرگە دەيىنكى ىسقا عانا ۋاقىت ئىشندە، وڭشىلىدىققا قارىسى جانە “سول” شىلىدىققا قارىسى كۈرەس ارقىلى كۈپىشلىك وڭشىلىدىققا قارىسى، “سول” شىلىدىققا قارىسى بۇرۇدىن نەندەي “س” مەكەندىگىن “ىلىدى. وسىداي “ىر بارىسى بولماسا، كۈپىشلىك ونى ۇپاعان بولار ەدى.

قىزمەتەر تەكسەرلىگەننەن، تاجىرىيەلەر قورتىندىلانغان كەس، گازەتتەرىڭىزدىن ونان ادى جاقسارا تۋستەندىگىنە سەيدىمىز. گازەتتەرىڭىزدىن وتكەندەگى ارتقىشلىقتارنى ساقاپ، ونى وتكىر. بىلىل، ايقى “ادى ئىگىلىقتى ەتىپ شىعاراتى بولىڭىزدار. “ىر ايفىفانتا بەرسىك نۇرۋعا “ئىسپىن، ال ايفىقات تۋى ايفىر بولۇعا “ئىس. “ىز كوممۇنىستەر “وز كوزقاراسى نۇركەمەلەۋدى مەلە- دەن- ساق سامىس دەپ دەسەپتەپ كەلەمىز. پارتىيىمىز باسقارپ ونىرعان گازەت، پارتىيىمىز جۇرگىزىپ وتىرعان بارلىق ۇگىت قىزمەت- تەرى نۇگەلىمەن جاندى، ايقى. وتكىر بولۇعا “ئىس، وندا ئىيتەي دە كۈمىلجۋ بولماۋعا “ئىس. مۇنىڭ “وزى “ىز گىمىكىشىل پىرو- لەنارىياتتا بولۇعا “ئىستى جاۋىنگەرلىك قاسىەت. “ىز خالىققا تارسە بەرىپ، ايفىقاتنى ۇشىدىرامىز دەسەك، خالىقتى “ەرس ارات دتۋ حولىنداى كۈردەسكە جۈملىدىرامىز دەسەك، بىردە وسىداي جاۋ- گەرلىك قاسىەت بولۇۋى قاجەت. وتەس پىشاۋ دت كەسەس.

ەسكەرتىۋ

① «ليجي» دەگەن كىيىمنىڭ «زاجى 2 - بۆلۈم» سە قاراڭىز. «توپ ئۇسقىسى مەداي:» قاتال بولۇپ بوس رۇستامۇ، ۋىن - ۋۇدىنىڭ فولسار كەلمەدى، بوس رۇستاپ، قاتال بولماۋغا ۋىن - ۋۇدا كۈنەدى، كەيدە قاتال، كەيدە بوس بولۇ - ۋىن - ۋۇدىنىڭ خولى ەدى. «ۋىن - ۋۇ» - جوۋ ۋىن ۋاللى مەن جوۋ ۋۇ ۋاللى.

لويياڭ قايتا النعاننان كەيىن لويياڭ الدىڭكى شەپ جىجۇيىۋىنا جولدا نعان دىيانباۋ*

(1948 - جىلى 4 - ايدىڭ 8 - كۈنى)

لويياڭ قايتا الندى^①، مەندى باياندى بولۇى مۇمكىن. قالا
ساياساتى جونىندە تومەندەگى تۈيىندەرگە كوڭىل بولۇ كەرەك.

(1) گومىنداڭنىڭ بىلەپ توسىتەۋشى ورگاندارىس توتەشە
ۇقىپىلىنپەن انىقتاپ، ونداى باستى كەرتارتىپا ەلەمەنسەردى عانا
قولعا الۇ، تىم كەڭ شارپىتپاۋ كەرەك.

(2) گۋانلىياۋ كاپىتال جونىندە ايقىن شەك بولۇ كەرەك، گومىنداڭ -
دىقتار باسقارپ وتىرعان ونەركاسىپ پەن ساۋدانىڭ بارىن بىردەي
گۋانلىياۋ كاپىتال دەپ مۇسادىرالاى بەرمەۋ كەرەك. شىنىندا گومىن -

* بۇل — ماۋ زىدۇڭ جولداس جۇڭگۇلۇڭ جۇڭيالۇ ۇشىن ازىرلەگەن دىاد -
باۋ. مۇنىڭ مازمۇنى لويياڭغا ۇيلەسىمدى بولپ قانا قويىمى، جاڭ
ازات بولغان بارلىق قالالارغا دا نەگىزىنەن ۇيلەسىمدى بولعاندىقتان،
بۇل دىياساۋ باسقا الدىڭكى شەپتەر مەن باسقا رايوندارداى ناسى
جولداستارغا دا مېر ۇاقتتا جولداسى.

داڭنىڭ ورتالىق ۈكىمەتى، ولكەلىك ۈكىمەتتەرى، اۋداندىق، قالالىق ۈكىمەتتەرى باسقارپ كەلگەندىكى، ياعنى بۇكىلدەي ۈكىمەت تارابىنان باسقارلىپ كەلگەندىكى انىقتالغان ونەركاسىپ پەن ساۋدانى دەموكراتىيالىق ۈكىمەت وتكىزىپ الۇ پىرىنسىپىن ايقىن بەلگىلەۋ كەرەك. مەگر دەموكراتىيالىق ۈكىمەت وتكىزىپ الۇعا قازىرشە ۇلگىرە الماسا نەمەسە وتكىزىپ الۇعا قازىرشە كۇشى جەتپەسە، وندا دەموكراتىيالىق ۈكىمەت وتكىزىپ الۇعا ادام خىەرگەنگە دەيىن ۋاقتشا بۇرىنقى باسقارپ كەلگەن ادامداردىڭ جاۋاپى بولپ باسقارۋىنا، اۋەلگىسىندەي ئىس جۇرگىزە بەرۋىنە ئاپىسرو كەرەك. بۇل ونەركاسىپ پەن ساۋدانى باسقارۋ جۇمىسى جۇمىسشىلار مەن تەخنىكەردى ۇيىمداستىرىپ قاتناستىرو جانە ولاردا باسقارپ كەتەرلىك قابىلەتتىڭ بار مەكەندىگىنە سەنو كەرەك. مەگر گومىنداڭدىقتار قاشپ كەتپ، كارخانىلار ئوفىتاپ قالۇ كۇيىنە تۇسكەن بولسا، جۇمىسشىلار مەن تەخنىكەردەن ۋاكىل سايلاپ، باسقارۋ ۇيىۋانجۇيىن ۇيىمداستىرو جولىمەن باسقارۋ كەرەك، ونان سوڭ دەموكراتىيالىق ۈكىمەت تارابىنان خىڭىي جانە چاڭجاڭ تاغايىنداپ، جۇمىسشىلار مەن بىرگە باسقارۋ كەرەك. گومىنداڭنىڭ اتىشۇلى ۇلكەن ماناسپىنلارى باسقارپ كەلگەن كارخانىلاردى جوعارىدا ايتىلغان پىرىنسىپتەر مەن شارالار بويىنشا شەشمەتۇ كەرەك. ال ۇساق ماناسپىنلار مەن دىيجۇلار باسقارپ كەلگەن ونەركاسىپ پەن ساۋدا مۇسادىرالىاناتىندار قاتارىنا جاتقىزىلمايدى. ۇلتىق بۇرجۇازىيا باسقارپ كەلگەن بارلىق كارخانىلارغا قول سۇغۇعا قاتاڭ تىسم سالىنادى.

(3) دىيخانداز ۇيىمدارىنىڭ قالاعا كىرىپ، دىيجۇلاردى ۇستاپ

اكەتۈنە جانە كۈرەسكە الۋىنا تىيىم سالىنماي. خەرى اۋىل - قىسناقتا،
 ۋىيى قالادا بولغان دىچۇلاردى دەموكراتىيالىق قالالىق ۋكىمەت زاڭ
 بويىنشا بىرجاقتىلى تەددى. ولاردىڭ قىلىمىسى شەكىنەن اسقاندارىن
 اۋىل - قىساق دىحاندار ۋىيىمنىڭ تالابىنا ساي، اۋىل - قىسناقتىڭ
 شارى قولدانۋىنا تاپسىرۋعا بولادى.

(4) قالاعا كىرە سالسىمەن جۇمىس اقنى ۋىسىرۋ، جۇمىس
 ۋاقتىن قىسقارتىۋىرەن جەڭىلىستەككىيەن ورتاعا قويماۋ كەرەك.
 سوعىس كەرىندە ۋەندىرىستى ۋزدىكىسىز جۇرگىزە الۋدىڭ، جۇمىس
 ۋاقتىن قىسقارتىۋىرەن، جۇمىس اقنى بۇرىنقى دارەجەسىندە ساقاپ
 قالۋدىڭ ۋىرى جاقسى ۋىس. كەلەشەكتە لايىمىنا قاراي جۇمىس
 ۋاقتىن قىسقارتىۋ - قىسقارتىۋ، جۇمىس اقنى ۋىسىرۋ - ۋىسىرمەۋ
 نىسبەدى احۋالغا، ياعنى كارخانىلاردىڭ دامىغان - دامىمايدىغى
 قاراي بەلگىلەنەدى.

(5) قالالىق دەموكراتىيالىق گايگى جۇرگىزۋ جانە تۇرمىستى
 جاقسارتىۋ كۈرەسىنە ۋىيىمداسىرۋعا اسقىياۋ كەرەك. مۇنى قالالىق
 بىسقارۋ ۋىسى جولغا قويىلىپ، ادامداردىڭ كوڭىلى ورنىققان،
 جان - جاقسى تەكسەرۋلەر ارقىلى ۋىمان - ۋىجايلار انىقتالغان جانە
 ۋىيەسىمدى شەشۋ شارالارى ازىرلەنگەن كەزدە عانا احۋالغا قاراي
 لايىقتى بىسقارۋعا بولادى.

(6) ۋىرى قالالارداعى قازىرگى وزەكتى ماسەلە - اسىق پەن
 جانار زات ماسەلەسى، مۇنى جوسپارلى تۇردە شەشۋ كەرەك. قالالار
 ۋىزدىڭ بىسقارۋىمىزغا وتىمەن - اق، كەدەيلەردىڭ تۇرمىس
 ماسەلەسى جوسپارلى تۇردە تىرتىندەپ شەشۋ كەرەك. ساڭىدى
 اسىپ، كەدەيلەرگە كومەكتەسۋ، ۋىرانى ورتاعا قويماۋ كەرەك.

ولاردى ۈكسەتتىڭ كۈمەگىنە عانا يەك سۇيەۋ پىيىلىنا داغدىلان-
دىرماۋ كەرەك.

(7) گومىنداڭ مۇشەلەرى مەن سانچىڭتۇان مۇشەلەرىن ويداع-
داي انىقتاۋ جانە قىزمىدەۋ كەرەك.

(8) بارلىق سىتە ۇزاقسى كۈزدەۋ قاجەت. جالپى مەن جەكەلەر-
دىڭ ۇلدىرىس قۇرال-جابدىقتارنىڭ قاندايىن بولسا دا بۇلدىرۋگە
جانە تۇرمىس زاتتارىن سىراپ ەتۋگە قاتناڭ تىم سالۋ. كۈپ ۇشپ-
كۈپ خەۋگە نىم سالۋ، ۇنەمشىلىدىككە كۈڭل بولۇ كەرەك.

(9) شۇي شۇجىلەرى مەن شىجاڭدار ساياساتى تۇسىنەتى،
فالىتەتى ادامداردان تاغايىندالۇعا ۇيسى. شۇي شۇجىلەرى مەن
شىجاڭدار ۇز قاراۋىنداعى بارلىق قىزمەتكەرلەردى تارىيەلەپ،
ولارعا قالا ساياساتتارى مەن سىلۋەلەرىن ايقىن تۇسىندىرۋلەرى
قاجەت. قالالار خالىق قولنا وتكەننەن كەيىن، بارلىق سىنە قالابى
خالىقنىڭ ۇزى جاۋاپتى بولپ باسقارۋ رۇخىن شىعار ۇيى ەۋ
كەرەك. ەكەر گومىنداڭ باسقارپ وتىرعان قالالاردا فولدىلىغان
ساياسات پەن سىلۋە خالىقنىڭ ۇزى باسقارپ وتىرعان قالالاردا
قولدىلىلاىن بولسا، ول مۇلدە قاتە بولادى.

ەسكەرتۋ

① لويلاڭ سول كەزدە گومىنداڭ ارىياسىنىڭ خىناننىڭ باتىس
بولەگىدەگى ماڭرىدى جۇيىدىانى بولاتىن. خالىق ازاتتىق ارىياسى
1948-جىلى 3-ايدىڭ 14-كۈنى لويلاڭدى ۇرمىشى رەت لىغان،
كەس حاۋدىڭ جاسدى كۇشتەردىن خويۇعا فولابىلىق بۇدىرۋ ۇسى
ودان وردىگىن شەگىسپ شىعار ەدى. سول جىلى 4-ايدىڭ 5-كۈنى
ارىياسى ۇسى قالابى قايتادان الدى.

جاڭا ازات رايوندارداعى اۋىل - قىستاق قىزمەتىنىڭ سىلۋەسى ماسەلەسى*

(1948 - جىلى 5 - ايدىڭ 24 - كۈنى)

جاڭا ازات رايوندارداعى اۋىل - قىستاق قىزمەتىنىڭ سىلۋەسى ماسەلەسى جان - جاقىتى ويلاستىرۇ قاجەت بولپ وتىر. جاڭا ازات رايونداردا جاپون باسقىنشىلارنا قارسى سوعىس داۋىرىندەگى تاحرىيەلەردەن تولق پايدالانىپ، ازات بولعاننان كەينىگى ەداۋىر ۋاقىت شىندە جەر مايبى مەن "وسمىدى ازايىنۇ جانە نۇقسىم مەن ازىق - تۈلىكتى لايىسى قاراي تەڭشەۋ سىندى الەۋمەتتىك ساياسات پەن ۇيلەسىمدى سالىق سالىۋ سىندى مالىا ساياساتىن جۇرگىزۇ، بەينە جاپون باسقىنشىلارنا قارسى سوعىس داۋىرىندە تەك ساقىند - داردى عانا قولما العانىمىز جانە ولاردىڭ مال - مۈلكىن مۇسادىرا - لاعانىمىز سياقتى، نەگىزگى سوققى بەرۇ دۇيشياڭىن ساياسى جاقىتا گومىنداڭ تاراپتا تۇرىپ، پارتيامىز بەن ارمىامىزعا قاسارسا قارسى شىققان باستى فانگىمىڭشىل ەلەمەتتەرمەن عانا شەكتەۋ كەرەك، ال

* بۇل - ماۋ زىدۇڭ جولداس دىڭ شياۋپىڭ جولداسقا جولداغىن دىيانباۋ.

كورنەۋ مۈلكىتەردى بولسكە سالۋ، جەردى بولسكە سالۋ سىندى الەۋمەتتىڭ گايگى ساياساتىن دەرەۋ جۇرگىزبەۋ كەرەك. ۋېتەكنى كورنەۋ مۈلكىتەر تىم ەرتە بولسكە سالىنسا، ونى از ساندى ەر جۇرەكتەر مانا قارسى الادى، نەگىزگى بۇقارا ونان قۇر قالىپ نارازى بولادى. ونىڭ ۇستىنە، قوعام بايلىمى تەز شاشىلىپ كەتەدى، ارىياعا دا پايداسىز بولادى. جەردىڭ تىم ەرتە بولسۇى اسكەري قاجەتتەر اۋىرتپالسىن دىجۇلار مەن باي دىيخاندردىڭ ۇستىنە تۇسىرتىپى، تىم ەرتە تۇگەلدەي دىيخاندردىڭ ۇستىنە تۇسىرتەتىن بولادى. كورنەۋ مۈلكىتەر مەن جەردى بولسكە سالعانىن گورى، الەۋمەتتىڭ گايگى جاعىنان جەر مايسى مەن ۇسىمدى ازىتۇدى جاپايى جولما قويىپ، دىيخاندارعا ئاق پايدا جەتكىزگەن حاقسى؛ مالىا ساياساتى جاعىنان ۇيلەسىمدى سالىق سالىپ، دىجۇلار مەن باي دىيخاندارعا اقشانى كوپ شىعارتقان جاقسى. سوندا قوعام بايلىمى شاشىلمايدى، قوعام ئىتتىپاقى بىرشاما تۇراققانادى، بارلىق كۇشتى نوپىتاپ، گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارنى قۇرتۇعا پايدالى بولادى. بىر - ەكى جىلدىن، تىپتى 3 جىلدىن كەيىن بىرى گىنجۇيدىلەردە گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارى جويىلعان، جاعداي تىنىشتالغان، بۇقارا ويانعان جانە ۇيىمداسقان، سوعىس شالعاي جەرلەرگە دەيىن ورىستەگەن كەزدە، حۋايبىداعى سياقتى كورنەۋ مۈلكىتەر مەن جەر بولسكە سالىناتىن جەر گايگىسى كەزەگىنە وتۇگە بولادى. جەر مايسى مەن ۇسىمدى ازىتۇ كەزەگى جاڭا ازات رايونداردىڭ قاي - قايسىندا كەم بولسا بولمايدى، بۇل كەزەڭ كەم بولادى ەكەن، وندا بىز قاتەلەسەمىز. حۋايبى، دۇڭبىي، شىيى بىرى بىرى ازات رايوندارنىڭ جاۋ قولىنداعى جەرلەرگە قاناتتاس رايوندارىندا دا جوعارىدا ايتىلعان سياقتى سىلۇمنى قولدانۇ كەرەك.

1948 - جىلى جەر گايگىسى قىزمەتى مەن پارتىيانى رەتتەۋ قىزمەتى*

(1948 - جىلى 5 - ايدىڭ 25 - كۈنى)

1

مۇسىمىدا كوڭىل بولۇپ كەردەك. ئۈستىمىزدەگى جىلدىڭ ئۈكۈل
كۈز ماۋسىمى مەن قىس ماۋسىمىنان، يەنى بىلىمى 9 ايدان كەلەر
جىلى 3 - ايدا دەپىگى 7 ايلق ۋاقىتتا پايدالانىپ، جۇڭياڭجۇيلەر
مەن قىنجۇيلەردىڭ بەلگىلەنگەن جەرلەردە تۈمەندەگى قىزمەتتەردى
رەتى بويىنشا ورنىداۋلارى قاچەت: (a) اۋىل - قىساقساردىڭ
اۋىلىن تەكسەرۋ. (b) دۇرس ساياسات بويىنشا العاشقى قادامدا
پارتىيانى رەتتەۋ قىزمەتىن جۇرگىزۋ. جوعارى ورنىنان اۋىل - قىس -
تاقسارغا حېبەرنىلگەن قىزمەت ۋىيىرمەلەرى نەمەسە قىزمەت زۇلارى،
بارىنەن بۇرىن، بول حەردەگى پارتىيا جىنۋى ۋىيىمدارنىداغى
بارلىق بەلسەندىلەرمەن جانە بىرشاما جاقسى ادامدارمەن ئىنماقتاسا

* بۇل ماۋرىدۇڭ جولداسى جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ ۋەش ارىرەگەر پارتىيا
ئىشە ئۇسقاۋ.

وتىرىپ، سول جەردىڭ جەرگاڭگىسى قىزمەتىنە بىرگە باستىرىق
 ەتۋ كەرەك. (c) كەدەي دىحاندار ۇيىمى مەن دىحاندار قوعامىن
 ۇيىمداستىرىپ، نەمەسە قايتا ۇيىمداستىرىپ، ياكى تولىقتىرىپ، جەر
 گاڭگىسى كۇرەسىن قوزعاۋ. (d) دۇرىس ولشەم بويىنشا تاپتىق
 قۇرامدى ايسرۋ. (e) دۇرىس ساياسات بويىنشا فەودالدىق
 جەرلەردى، فەودالدىق مال-مۈلىكتەردى بولسىكە سالۋ. بولسىكە
 سالۋدىڭ ەڭ سوڭى ناتيجهسىندە بارلىق باستى قاستامدار مۇنى
 ۋادىل حانە اقلما قونىمدى بولدى دەپ بىلەتىن، دىجۋ نابى
 ەلەمەنتىرى دە تىرشىلىك ەتۋىمىزگە مۇمكىندىك بەرىلدى جانە
 تىرشىلىك ەتۋىمىز قاستاماسىز ەتىلدى دەپ بىلەتىن بولس. (f) 3
 دارەجىلى - اۋىلدىق (قىستاقتىق)، رايوندىق، اۋداندىق حالىق
 ۋاكىلدەر ماسىلىستەرىن جولعا قويۋ، سونداي-اق 3 دارەجىلى
 ۇكىمەت ۋىيۋانەۋىيلار بىن سايلانۋ. (g) جەر كۋالىگىن تاراتىپ، جەر
 ۇقىمى بەگىلەۋ. (h) ەگىشلىك باقى (استىق باقى) سالىمىنىڭ
 ولشەمى رەسەۋ نەمەسە قايتا بەلگىلەۋ. بۇل ولشەمدە جالپىدا،
 جەكەگە دە ۋان بەرۋ پىرىنسىپىنە بويىسۇنۇ كەرەك، انىپ ايتقاندا،
 ۋىر جاعىن، سوعىسقا جاردەمدەسۋگە تىيىمدىلىك جاساۋ، ەندى
 ۋىر جاعىن، دىحانداردى ۋوندىرىستى قالپىنا كەلتىرۋگە جانە
 وركەندەۋگە نىئالاندىرىپ، دىحاندار قۇرمىسىنىڭ جاسارۋىن
 تىيىمدىلىك جاساۋ. (i) دۇرىس ساياسات بويىنشا پارتيا جىمۋى
 ۇيىمدارىن رەتتەۋ قىزمەتىن ورنىداۋ. (j) قىزمەت بەنالىسىن جەر
 گاڭگىسى جاعىن اۋىل-قىستاقى بارلىق ەكەكسى حالقىنى
 نىسماعىسىرىپ جانە دىجۋلار مەن باي دىحانداردىڭ ەكەككۈس.
 سىرىس ۇيىمداستىرىپ، اۋىل شارۋاشلىقى ۋوندىرىسىن قالپىد كەلتىرۋ

جانە وركەندەتۈ جولىندا بىرگە كۈرەسۈ جاعىنا اۋدارۋ. ەرىكتىلىك جانە تەڭ باعادا ايرىباستاۋ پىرىنسىپتەرى نەگىزىندەگى، شاعىن كۈلەمدى ەگبەككۈن الماستىرۋ ۋىمدارى مەن باسقادا سىتەستىك ۋىمدارىن ۋىمداستىرا باستاۋ؛ تۇقىم، تىڭايتقىش جانە جانار زات ازىرلەۋ؛ "ۋىندىرس جوسپارلارمن تىڭىلىقتى جاساۋ؛ قاجدەتتى جانە مۇمكىن بولغان اۋىل شارۋاشلىق قارىز اقشالارمن تارانۋ" (ۋىندىرس قۇرال - حاندىقتارمن قارىز بەرۋدى نەگىز ەتۋ، قارىز دا بەرۋ، قاينارپ نالۋ جانە بۇلاردى قۇتقارۋ سىپاتىندا بەرىلەتتىن اقشادان قانداڭ تۈردە پارىقتاندىرا "بىلۋ)؛ مۇمكىنشىلىگى بار جەرلەردە سۋ قۇرىلىسنىن سالۋ جوسپارمن تىڭىلىقتى جاساۋ. جوعارىدا اسىلعاندار حەرگىسىنان ۋىندىرسكە دەينىگى بۈكىل قىزمەت بارىسى. حەرگىسى قىزمەتسىمەن تىكەلەي شۇعىلدانانتىن يارلىق جولداسىنار مۇب. اي قىزمەت بارىسنىن تۇسىنۋلەرى، قىزمەتتە سىڭار جاقىسىقتان ساقىناۋلارى. سونىمەن قاتار ورايدى قولدان بەرمەي جوعارىدا باباندىالغان قىزمەتتەردى كۈز، قىس ماۋسىمدارىندا تۈگەلدەي ورىنداپ بولۋلارى كەرەك.

2

جوعارىدا ايتىلغان ماقسانقا جەتۋ "ۇشىن، بىىل 6-ايدان 8-ايعا دەينىگى 3 اي ىشىندە تومەندەگى قىزمەتتەردى ورىنداۋ قاجەت: (a) حەرگىسى قىزمەتسى جۇرگىزىلەتتىن اۋماقتى بەلگىلەۋ، مۇنداي اۋماقتى تومەندەگى "ۇش شارت بويىنشا بەلگىلەۋ كەرەك: "ىرىنىشى، نۇرافتاسعار پارىزان رايوندارى بولماي، جاۋدىڭ بارلىق قارۋلى

كۈشتەرى تولۇق جويىلغان، جاعداي تىنىشتالغان جەرلەر بولسىن. ەكنشى، تەك از ساندى ادامدار عانا ەمەس، سول جەردەگى نەگىزگى بۇقارانىڭ (جالدانا دىحان، كەدەي دىحان، ورتا دىحان) مۇلدە باسىم كوپشىلىگى جەر بولسىن ئالاپ ەتكەن بولسىن. ۇشنىشى، پارتىيانىڭ قىزمەت كادىرلارى سان جاعىنان دا، ساپا جاعىنان دا سول جەردەگى جەر گايگىسى قىزمەتىن شىن مانىندە يگەرە الاتىن، بۇقارانىڭ زىفالىق ارەكەتتەرىن مرقىنا حسەرمەيتىن بولسىن. ەگەر بەلگىلىبىر جەردە جوعارىدا ايتىلغان ۇش شارتنىڭ قانداي دا بىرى ازىرلەنبەگەن بولسا، مۇنداي جەرلەردى 1948 - جىلى جەر گايگىسى جۇرگىزىلەتىن اۋماققا ەنگىزىۋە فاجەت. ماسەلەن، خۋابىي، خۋادۇڭ، دۇڭبىي، شىبىي ازات رايوندارىنىڭ جاۋ قوللىنداعى جەرلەرگە قاناتتاس جەرلەرىندە جانە جۇڭيۋانجۇيگە فاراستى چاڭجياڭ، خۋايىي، خۋاڭشى، چانشۋي وڭىرلەرىنىڭ باسىم كوپشىلىك جەرلەرىندە بىرىنشى شارتنىڭ الى ازىرلەنبەگەندىكەن، بۇل جەرلەردى بىيلەي جەر گايگىسى جوسپارىنا ەنگىزىۋە فاجەت. كەلەر جىلى جوسپارغا ەنگىزۋە - ەنگىزىۋەدى احوالىغا قاراپ بەلگە - لىۋگە تۇرا كەلەدى. مۇنداي جەرلەردە چاپون باسقىنشىلارنى قارسى سوعىس داۋىرىندەگى قاجىرىيەلەردەن تولۇق پايدالانا وتىرىپ، جەر مايى مەن ۇسىمدى ازايىتۇ جانە تۇقىم مەن ازىق - تۇلىكتى لايىغىنا قاراي تەڭشەۋ سىندى الەۋمەتلىك ساياسات جانە ۇيلەسىمدى سالىق سالىۋ سىندى مالىيا ساياساتىن جۇرگىزۋ، ۇسوتىپ، بىرلەشۋگە نەمەسە بەيتاراپ قالدىرۇعا مۇمكىن بولاتىن بارلىق قوعامدىق كۈشتەرمەن بىرلەشۋ نەمەسە ولاردى بەيتاراپ قالدىرۇ، خالىق ازاتتىق ارمىياسىا كۈمەكتەسىپ، گوەينداڭنىڭ بارلىق قارۋىلى كۈشتەرىن حوتۇ جانە

ساياسى جاقىنا ەڭ كەرتارتىپا زورەكەر ەلەمەننەەرگە سوققى بەرۋ
 قاجەت. مۇنداي جەرلەردە جەردى دە بولسىكە سالماۋ، كورنەۋ
 مۇلىكتەردى دە بولسىكە سالماۋ كەرەك، ويتكەنى بۇلاي ىستەۋ جاڭا
 رايوندار جانە جاۋ قولىنداعى جەرلەرگە قاناتتاس رايوندار جاعدا-
 يىندا ىرلەسۋگە نەمەسە بەيتاراپ فالدېرۋعا بولاتىن بارلىق قوعام-
 دىق كۇشتەردىن ىرلەسۋگە نەمەسە ولاردى بەيتاراپ فالدېرۋعا،
 گومىنداڭنىڭ كەرنارپا كۇشتەرىن جويۋعا—وسى نەگىزگى مىندەتى
 ورنىنداۋعا پايداسىز. (b) كادىرلار ماحىلىسىن ويداعىداي اشۋ.
 خەر گابگىسى جانە پارتىيانى رەنتەۋ قىزمەتى "ۇشش شقىرىسەن
 كادىرلار ماحىلىسىندە بۇل ەكى قىزمەت جوشىدەگى بارلىق دۇرس
 ساداسى بولق "تۇسىندىرىپ، ىستەۋگە رۇقسات ەتەلەتىن ىسەر
 مەن ىستەۋگە رۇقسات ەتەلمەيتىن ىستەردىڭ شەگىن انىق اىرىپ
 الۋ كە.ەك. جۇڭياڭ تارانقان "تۇرلى ماڭىزدى جۇحاتىردى خەر
 گابگىسى جانە پارتىيانى رەنتەۋ قىزمەتىمەن شۇعىلداسىپ ونىرعان
 نازلىق كادىرلارعا مۇقيات ۇيرەتۋدى، تولق "نۇسنۇدى، سويداي-
 ان ولارعا بۇعان نولىق بويسۇنۇدى تاپسىرۋ. "وز ەركىنشە وزگەرس
 ەنگىزۋگە حول بەرىلمەيتىندىگىن تاپسىرۋ كەرەك. ەگەر جەرگىلىكتى
 اخۋالعا ۇيلەسپەيتىن جەرلەرى بولسا، وزگەرس ەنگىزۋ تۇرالى
 پىكر ايتۋ بولادى جانە ايتۋ "ىيس تە، "ىراق جۇڭياڭنىڭ ماقۇل-
 داۋىن المەننان كەيس عانا وزگەرس ەنگىزۋگە بولادى. ىلىمى "ار
 دارەجەلى كادىرلار ماحىلىسىنە جەر-جەردەگى جوعارى دارەجەلى
 باشى ورگىندار "ماحىلى اشىلاردان مۇرسىن نولىق "ارى ۇسلە-
 سمى اىرلىك جاساۋى. ياعنى ازداغان ادامدار الدىس الا
 اقىلداسىپ (نەگىزگى حاۋاپكەرلىكتى "ىر ادام ۇسىسە الپ).

ماسەلەلەردى ورتاغا قويۇۋى جانە ماسەلەلەرگە تالداۋ جاساۋى، رەسمىي گاگياۋ جازىپ شىعۋى، بۇل گاگياۋدىڭ مازمۇنى مەن ادەبىي جاعىن ۇقىپتى ويلاستىرۋى (نقشامدى دا ۇعىمدى بولۇنا كوگىل بولۇ، ۇشى - قىيرى جوق شۇبالاڭقى بولۇنا قارسى بۇرۇ)، ونان سولڭ كادىرلار ماجىلىسىنە بايانداما جاساۋى، تالقىنى ۇرىس الدىرۋى، تالقىدا ورتاغا تۇسكەن پىكىرلەردى قابىلداي وتىرىپ تولىقماۋى جانە وزگەرىس ەنگىزىپ بەكىتۋى كەرەك؛ سوسىمەن قاتار بۇل حۇجانتى بۇكىل پارتىياعا ۇقتىرۋى جانە مۇمكىندىكىڭ بارىنسا گازەبەردە اشىق جاريالاۋى قاجەت. تاجىرىيەشىلىدىك ادىككە، باعىي الدىن الاتىتەي دە ازىرلەنىپەۋشىلىككە، ماسەلەلەردى ورتاغا قوماۋشىلىققا، ماسەلەلەرگە تالداۋ جاساماۋشىلىققا، كادىرلار ماحىلىسىسە قۇسىپ ازىرلەنگەن، مازمۇنى مەن ادەبىي جاعى بىردەي ويلاستىرىلمەن بايانداما جاساماي، ماجىلىسكە قاتناۋشىلاردىڭ ماقاساسىر، شىم - شىتىرىق پىكىرلەرىنە عانا بەرىلىپ كەتىپ، ماحىلىسىنىڭ ۇاقىتىن ۇزارتىپ جىبەرىپ، ايقىن ۇارى جان - جافىنى قورتىندىما كەلە الماۋشىلىققا قارسى تۇرۇ كەرەك. خۇگياڭجۇيەردىڭ، جۇگياڭ فىنجۇيەردىڭ، چۇيداڭجۇيەردىڭ، شىڭجۇيەردىڭ جانە دىۋىيەردىڭ باسشىلىق قىزمەتتەرىندە، ەگەر مۇنداي زىياندى تاجىرىيەشىلىدىك ۇادىس ۇمىر ۇسۇرىپ وتىرعان بولسا، ونى جويۇعا كوگىل بولۇ قاجەت. ساياسات تالقىلانانن ماجىلىستەردە ادامنىڭ تىم كوپ بولماعانى ۇجون، الدىن الا ويداعىداي ازىرلىك بولعاندا ۇماجىلىس ۇاقىتىن دا قىسقارتىۋعا بولادى. احوالىما قاراي شامامەن 10 نەشە ادامنىڭ نەمەسە 20 - 30 ادامنىڭ، ياكى 40 - 50 ادامنىڭ قاتناشقانى، ۇماجىلىستىڭ ۇىراپتا شاماسىندا بولغانى ۇىلەسىمدى.

ساياسات جەنكىزىلەن مەجلىستەردە ئادام كۆپرەك بولسا بولادى، مۇنىڭ دا ۋاقتى تېم ۇزاق بولماۋ كەرەك. پارتىيىنى رەتتەۋ سىپاتىدە- داغى جوعارى جانە ورتا دارەجەلى كادىرلار مەجلىسىنىڭ ئانا ئادام سانى كۆپرەك، ۋاقتى دا ۇزاعراق بولسا بولادى. (c) 9- ئايدىڭ العاشقى جارىتىشىدا، كەشكەندە 9- ئايدىڭ سوڭى جارىتىشىدا دەيىن، جەر گاگىسى قىزمەتتەن تىكلەي شۇغىللىنىدىغان بارلىق كادىرلار ئاۋىل- قىسقاتقارغا بارۋى جانە قىزمەتتى باستاۋى قاجەت، وىتپەگەندە كۆز، قىس ماۋسىمدارنىڭ بارلىق ۋاقتىنى پايدالانىپ، يۈكلى جەر گاگىسى، پارتىيىنى رەتتەۋ، اكىمىيات قۇرۇ جانە كوك- نەمگى ەگىشكە ازىرلەنۋ قىزمەتتەرىن ورىنداۋعا بولمايدى.

3

كادىرلار مەجلىسىدە جانە قىزمەت بارىشىدا كادىرلاردى ناقتى احوالغا تالداۋ جاساۋعا شەبەر بولسپ، تۇرلىشە رايونداردىڭ، تۇرلىشە تارىخى شارىت- جاعدايلاردىڭ ناقتى احوالىن نەگىزگە الا وتىرىپ، سول جەردىڭ، سول كەزدىڭ قىزمەت مىندەتتەرى مەن قىزمەت ادستەرىن بەلگىلەيتىن ەتىپ تاربيەلەۋ كەرەك. قالالار مەن ئاۋىل- قىسقاتقاردىڭ ايرىماسلىقتارىن پارىقتاۋ قاجەت، كۈنە رايون- داردىڭ، جارىتلاي كۈنە رايونداردىڭ، جاۋ قوللىنداعى جەرلەرگە قاناتتاس رايونداردىڭ جانە جاڭا رايونداردىڭ ايرىماسلىقتارىن پارىقتاۋ قاجەت، وىتپەگەندە قاتەلىك وتىلەدى.

4

فەودالدىق تۈزۈم تۈبىرىنەن جويىلغان، گەدەي دىھاندار مەن جالداپا دىھاندار، جالپى الماندا، ورتا مەسەپتى سانغا ئاياۋ جدر المان، ولار مەن ورتا دىھانداردىڭ مەنشىگىندەگى جدرلەردە ايرماشلىق بولا تۇرسادا (مۇنداي ايرماشلىققا جول بەرىلەدى) ئىراق ايرماشلىقى وئشا كوپ بولماغان جەرلەردە ھەر ماسەلەسى شەشلىپ بولدى دەپ قاراۋ، جەر گايگىسى ماسەلەسى قايتا ورتاغا قويماۋ كەرەك. مۇنداي جەرلەردەگى وزەكتى مىندەت — وندىرىسىنى قالىپ كەلىرۋ جانە وركەندەتۋ، پارتىيانى رەتتەۋ، اكىمىيات قۇرۋ قىزمەتى مەن الدىڭعى شەپكە جاردەمدەسۋ قىزمەتىس ورنىداۋ. مۇنداي جەرلەردىڭ ئىشئارا اۋىل-قىستاقئارىندا مەگەر ھەرلەردى بولۇ نەمەسە تەكشەۋ، ئاپتىق قۇرامدى قايتا بەلگىلەۋ، ھەر كۋال-گىن تاراتىپ بەرۋ قاجەت بولسا، ارىنە، بۇل قىزمەتتەردى باقىي احوالغا ساي ورنىداۋ كەرەك.

5

بارلىق ازات رايونداردا، مەيلى جەر گايگىسى ورنىدالمان جەرلەردە بولسىن نەمەسە جەر گايگىسى ئالى ورنىدالمان جەر-لەردە بولسىن، دىھاندارغا باشلىق ەتە وتىرىپ بېىل كۆزدە بىيداي مەگۋ، سونداي-اق ئېىر بولسىم جەرلەردى حىرتىپ قويۇ كەرەك. قىس ماۋسىمىندا دىھانداردى تىگىتقىش حىياۋما شاقىرۇ

قاجەت. وسىنىڭ ئېارىنىڭ ازات رايوندارداغى 1949 - جىلى اۋىل شارۋاشىلىغى ئوندىرىسى مەن ئونىمى ئۇشەن وراسان زور ماڭزى بار، مۇنى اكىمشىلىك كۈشپەن جانە بۇقارالىق قىزمەتكە ئۇشتاستىرىپ جۈزەگە اسىرۇ كەرەك.

6

ئىرقىدىرۇ جىرلەردە ئومىر ئۇرىپ وتىرعان كەبىر ئارىسىسىرى -
نىڭ جايتتەردى نەمەسە ئۇكمەتسىزدىك جايتتەردى، ئاغىي جۇڭياڭ -
نىڭ نەمەسە جوعارى دارەجەلى داڭئۇيىلاردىك ساياساتىنارى مەن
سىلۇەلەرىنە ئوز مەيلىتتە وزگەرسە ئىگىزىپ، وزدەرى ئچون دەپ
سەپتەگەن. يىرادا بىرلىگى مەن ئارتىپ بىرلىگەنە ئايشى كەلەتىن
بارىپ ئۇرعان زىياندى ساياساتىنارى مەن سىلۇەلەردى انىعارۇشلىقتى
باتىل جويۇ، قىزمەتتىك قارىبالاستىن سىلتاۋەتىپ، سەن بۇرىن
مۇسقاۋ سۇرامايتىن، سىتەن كەيىن دوكىلات جولدامايتىن قاتە
پوزىتسىيا ئۇساپ، وزدەرى باسقارپ وتىرعان جەرلەردى بەينە
دەربەس مەملەكەت رەتىندە قاراۋشلىقتى باتىل جويۇ كەرەك.
مۇنداي جايتتەردىك گىمىك مۇددەسىنە ئىگىزەتىن زىيانى ئوتەنشە
زور. ئار دارەجەلى داڭئۇيىلار مۇنى قايتا - قايتا ئالغىلاپ، مۇنداي
تارتىپسىزدىك جايتتەردى نەمەسە ئۇكمەتسىزدىك جايتتەردى مۇقيات
تۇزەتىپ، شوغىرلاندىرۇ مۇمكىن ئارى قاجەت بولغان بارلىق بىلىكتى
جۇڭياڭغا جانە جۇڭياڭنىڭ ئاكىلىدىك ورگاندارىغا شوغىرلاندىرۇ
قاجەت.

7

جۇگياڭ، جۇگياڭجۇيلەر (فىنجۇيلەر)، چۇيداڭجۇيلار (شىڭجۇيلار)، دىۋىيلار، شيانۋىيلار، چۇنۋىيلار، ئىپتىنى خىۋلار ۋۇشياندىن، يوۋشياندىن، دياخۇا، پوچا، ارناۋلى ادامدار ارقىلى خات السۇ سىياقتى خابارلاسۇ ادستەرنەن، شاعىن ماحىلىسىدەن (ماسەلەن، 4-5 ادامدىق)، رايوندىق ماحىلىسىدەن (ماسەلەن، بىرنەشە اۋداندىق) خانە جەكە اڭگىمەلەسۇ سىياقتى كەڭەسۋ ادستەرنەن. شاعىن كۈلەمدى (ماسەلەن، 3 5 ادامدىق) شارلاۋ ۋىرمەسى مەن ئىسپارا نەدەلدى ۋىيۋاداردىڭ شارلاۋ جۇرگىزۋ ادستەرنەن بولىق ئاندىلاۋ، سونداي اق تۇڭشۇنشىلار مەن گازەتتەردەن بولىق ئاندىلاۋ خولمەن ءوزارا ئىمىز بايلانستا بولۇ، ءسوبىپ، قوزعا لىسىڭ مان-جايىن يىگەرۋ، ءوزارا ۋنەمى خابارلاسىپ تۇرۇ، تاجرىيەلەر اۋستىرۇ، قاتەلىكتەردى دەرەكزىندە ئۇزەنۇ، ئىسپاردى دامىنىپ وتىرۇ كەرەك. بىرنەشە اي نەمەسە جازنى خىل، ئىپتى ودان دا كوپ ۋاقىت وتكىزىپ بارىپ، تومەننەن جوعارىغا قورتىندى سىياتىنداعى دوكلاتتار جولداسۇغا، جوعارىدان تومەنگە ادەتتەگى نۇسقاۋلار بەرۋگە بولمايدى. ونداي دوكلاتتار مەن نۇسقاۋلاردىڭ كۈبىنەسە ۋاقتى ءوتىپ كەتەدى، رولى جويىلادى نەمەسە رولى كەمەيدى. قاتەلەسكەندەر قاتەلەسىپ بولادى دا، قاتەلىكتى ئۇزەنۋگە ۇلگىرمەيدى، زىمانى وراسان زور بولادى. ئۈكىل پارئىغا سۇغىل قاجەنسى— ۋاقتى ونپەگەن، جاندى، نافتى دوكلاتلار مەن نۇسقاۋلار.

8

قالا قىزمەتى مەن اۋىل-قىستاق قىزمەتىن، ونەر كاسىپ ءوندىرىسى
 مىندەتى مەن اۋىل شارۋاشلىق ءوندىرىسى مىندەتىن جۇڭياڭجۇيە-
 لەردىڭ، فىنجۇيلەردىڭ، چۇيداڭۋىيلاردىڭ، شىڭۋىيلاردىڭ،
 دىۋىيلاردىڭ جانە شىۋىيلاردىڭ باسشىلىق قىزمەتتەرىسىندە لايىقتى
 ورنىغا قوبۇل كەرەك. اتاپ ايتقاندا، جەر گايگىسى قىزمەتى مەن اۋىل
 شارۋاشلىق ءوندىرىسى قىزمەتىنە باسشىلىق ەتەمىز دەپ قالا
 قىزمەتى مەن ونەر كاسىپ ءوندىرىسى قىزمەتىنە بولغان باسشىلىققا
 نەمقۇراسىدى قاراۋعا نەمەسە ونى بوساڭسىتۋعا بولمايدى. قازىر
 سىردە ءىز قىلىنىۋاتىرى، ورتا جانە شاعىن قالالار، تولىپ جانقان
 زاۋات-كەن، قانىناس كارخانىلارى بار، ەگەر قاتىستى باسشى
 ورگاندار بۇل جاقتاعى قىزمەتتەرگە نەمقۇرايدى قاراسا نەمەسە ونى
 بوساڭسىتسا، وندا ءبىز قاتەلەسەمىز.

ەسكەرتىۋ

- ① بۇل ارادا جۇڭياڭنىڭ ۋاكىلىلىك ورگاندارى دەپ جۇڭياڭجۇيە،
 مەن جۇڭياڭ فىنجۇيلەر ايتىلىپ وتىر.

لياۋشىن شايقاسىدا^① سوعسى جۇرگىزۋ باعتى جونىدە*

(1948 - جىل 9 - ئاي، 10 - ئاي)

1. 9 - ئاينىڭ 7 - كۈنى دىيانباۋ

* بىز 5 جىل شاماسىدا (1946 - جىلى 7 - ئايدىن باستاپ ھەپتە -
تەگەندە) ② گومىنداڭدى "بىرجولاقا جويىغالى وتىرمىز، بۇعان
مۇمكىنشىلىك بار. تەك "بىز گومىنداڭنىڭ جىڭگۇي ارمىيىسىنى

* بۇل - ماۋزىدۇڭ جولداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ گىمىنىدىن اسكەرى
ستەر ۋىيۋانخۇيى "ۋىشىن جازغان، لىن بياۋ، لورۇڭخۇان قاتارلىق
جولداستارغا جولدانغان دىيانباۋ. ماۋزىدۇڭ جولداس بۇل ارادا العا
قويغان لياۋشىن شايقاسىدا سوعسى جۇرگىزۋ باعتى كەيىن كەلەتولىق
سكە اسىرىلدى. لياۋشىن شايقاسىنىڭ نەتىجىلەرى مىسالار: (1) جاۋدىڭ
470 مىڭ ادامى جويىلدى، ونىڭ ۋىستە سول كەزدە خالىق ازاتتىق
ارمىيىسى باسقا مايدانداردا جەڭگىسىكە جەتتى. "سويىسىپ، خالىق
'راتتىق ارمىيىسى سان جاعىدىن دا گومىنداڭ ارمىيىسىدىن ئاسىم ورسا
"وتى! (2) دۇڭجىي تۇڭەل ازات مەنلىدى، سونىمەن قاتار بىيىڭ

جىل 100 لۇي شاماسىندا، 5 جىل ئىشىنىدە 500 لۇي شاماسىندا جوياتىن بولساق، بۇل ماقساتقا جەتە الامىز. ئىكەن 2 جىلدا ارىيامىز جاۋدىڭ جىڭگۇي ارىياسىنىڭ جىنى 191 لۇيىن، ورتا ەسەپەن جىل سايىن 95 جارم لۇيىن، اي سايىن 8 لۇيگە جۇيىن جويىپ وتىردى. بۇدان بىلايى 3 جىل ئىشىنىدە ارىيامىزدان جاۋدىڭ جىڭگۇي ارىياسىنىڭ 300 لۇيىدەن استامىن جويۇ ئالاپ ەتىلەدى. بىل 7-اسدان كەلەسى جىل 6-ايغا دەيىن بىز جاۋدىڭ جىڭگۇي ارىياسىنىڭ شامامەن 115 لۇيىن جويۇدى ئۇست ەتەمىز. بۇل سار ئارىر يەجىنجۇندەر مەن بىڭتۇاندارغا ئولنىدى⁽³⁾. خۇادۇڭ يەجىنجۇننىڭ شامامەن 40 لۇيىدى (ولار 7 ايدا جويىار 7 لۇي دە وسىنىڭ ئىشىنىدە) جويۇدى مىندەتىنە ئۇي، سونداي-ا جويىدى خەنە سولتۇستىك جياڭسۇداغى، شىعىس خىبىداغى، سولۇستىك خىبىداغى ئېرسىپىرا ئىرى، ورتا، شاعىن فالالاردى ئۇي ەتىلەدى. جۇڭيۇان يەجىنجۇننىڭ شامامەن 14 لۇيىدى (7-ايدا جويىغان 2 لۇي دە وسىنىڭ ئىشىنىدە) جويۇدى مىندەتىنە

مەن تانچىنىڭ خەنە ئۆكىل خۇايسىدىڭ ازاب بولۇسا ئالى شارىت زىرەندى؛ (3) ارىيامىز رور كۆلەمنى جويىمىپاز سوعىس جۇرگىزۇ تاجرىيەلەرسە بە ئولدى؛ (4) دۇڭبىدىڭ ازات ەتىلۇى نەتىجەسىدە، از ئىق سوعىس جانلۇەلىك خاقىار بەرىك جانە بەلىگىلى دارەجەدە ونەركىسىپ نەگىزى بار ارتقى شەيكە يە ئولدى، پارتىا مەن خالىق شارۋاىنىقتى قالپا كەلتىرۇ قىرمەتە سىرتىدەپ كوشۇدىڭ ئىسىدى شىرت-خايدايسا قول جەتىكىردى. لىاۋشىن شاماسى-خوڭگو خالىق ارانىق سوعىسىداغى شەشۇشى ماڭىزى بار ەل ئىرى 3 شاماسىنىڭ ئىرىسىنى. قالغان ەكەۋى-خۇايعاي شايىقاسى مەن پىڭخىن

الۋى، سونداي-اق خۇبىي، حىنان، انخۇي ولكىلەرىنىدەگى
 "بىرسىپىرا قالالاردى الۋى تالاپ ەتىلەدى. شىيى يەجانجۇننىڭ
 شامامەن 12 لۇيدى (8-ايدا جويىغان "بىر جارم لۇي دە وسىنىڭ
 شىنىدە) جويۇدى مىندەتىنە الۋى تالاپ ەتىلەدى. خۇايبىداي
 شۇي شياڭچيان-جوۋ شىدى بىڭتۇاننىڭ يان شىشاننىڭ شامامەن
 14 لۇيىن (7-ايدا جويىغان 8 لۇي دە وسىنىڭ شىنىدە) جويۇى،
 سولداي-اق ئاييۇاندى الۋى تالاپ ەتىلەدى. سىزدەردىڭ لورۇيە-
 چىڭ، ناڭ حىڭزۇ بىڭتۇاندارىمەن ۇشتاسا وتىرىپ، ۇي لىخۇاڭ،
 فۇروبي اسكەري بولىمدەرىنىڭ شامامەن 35 لۇيىن (7-ايدا ناڭ
 حىڭزۇ بىڭتۇانى جويىغان "بىر لۇي دە وسىنىڭ شىنىدە) جويۇعا
 مىندەتنى بولۇلارمىڭىز، سولداي-اق بىيىڭ - لياۋنىڭ، سىيىڭ -
 سۇبۇان، بىيىڭ - چىڭدى، بىيىڭ - باۋدىڭ تەمىر جولدارى
 خەلىسىندەگى بىيىڭ، تيانجىن، شىنياڭ جۇيدىباندارىان باسقا
 بارلىق قالالاردى الۋلارمىڭىز تالاپ ەتىلەدى. بۇل ماڧاستا جەنۇدە
 شايفاسىنى ورنالاسىنرۇ مەن قولباسشلىقتىڭ ۇيلەسىمدى بولۇى،

شىفاسى. بۇل 3 "بىرى شايفاس 4 اي 19 كۇن جۇرگىرىپ، جۇدىڭ
 جىڭگۇي ارماسسار 144 شى (لۇي)، جىڭگۇي مەمىس رىماسسار
 29 شى، جىسى "بىر مىليور 540 مىڭنان استام ادام جويىلىدى. وسى
 مەزگىل شىدە باسقا سوعىس مايداندارىداي حاللىق ازاتتىق
 ارماسى دا شابۇنلدى ورسەتىپ، قىرۇار جاۋدى جويىدى. سوعىستىڭ
 لەشقى ەكى خىلىدا حاللىق ازاتتىق ارماسى اي سايىس ورت مەپپەن
 جاۋ ارماسسار 8 لۇي شاماسىدا جويىپ ونىرعار ەدى. وسى كەرگە
 خەلكە سە، حاللىق ازاتتىق ارماسى جويىغان جاۋ ارماسىنىڭ سىيى
 سىيىس ورنالاسىنرۇ مەن قولباسشلىقتىڭ ۇيلەسىمدى بولۇى، بۇل 3 "بىرى

سوعىس جۇرگىزۋ مەن تىنچىۋىدى تەڭشەۋىدىڭ ئۇيەسىمىدى بولۇپ
 شەشۋىشى تۇيىن. سىزدەر ەگەر 9-، 10-اي شىندە نەمەسە ونان
 كوپىرەك ۋاقىت شىندە جىنچوۋدان تاڭشانغا دەيىنگى تەمىر جول
 جەلىسىندەگى جاۋدى جويالاندىن، سونىمەن قابات جىنچوۋ،
 يۇيىگۋان، تاڭشان جۇيىدىاندىرىن ۋالا لاندىن بولساڭىزدار، وندا
 جاۋدىڭ شامامەن 18 لۇيىن جويۇ ماقساتىنا جەتۋگە بولادى. بۇل
 جاۋلاردى جويۇ ئۇشىن، سىزدەر قازىر چاڭچۇن مەن شىنياڭ
 قالالارىنداعى جاۋدى قويا تۇرىپ، نەگىزگى كۆشتەرىڭىزدى وسى
 تەمىر جول جەلىسىستە جۇمساۋعا دايىندالۋلارڭىز، سوداي-اق
 جىنچوۋعا شابۇل جاساعانىدا، چاڭچۇن مەن شىنياڭدىن جىنچوۋعا
 جاردەمگە كەلۋى تىخىمال بولغان جاۋدى جويۇعا دا ئازىر نۇرۇ-
 لارڭىز كەرەك. جىنچوۋ، يۇيىگۋان، تاڭشان جۇيىدىاندىرىنداعى
 جانە ولاردىڭ ماڭىنداعى جاۋلار ئېر-بىرىمەن وقشاۋ قالغاندىقان،
 قالالاردى الۋدا، جاۋدى جويۇدا جەڭسىكە جەتۋ شىندە سەبە-
 دىرەك بولادى، جىنچوۋدى الۋدان جانە جاردەمگە كەلەتىس جاۋدى
 جويۇدان دا ەداۋىر ئۈمىت كۈتۈگە بولادى. ەگەر سىزدەر نەگىزگى
 كۆشتەرىڭىزدى شىنمىنىگە جانە ونىڭ سولتۇستىگىندەگى وڭىرلەرگە

شايقاس گومىنداڭنىڭ فانگمىڭدىك شىكى سوعىس قوزغاۋدا ارقا
 تىرەك ەتكەن سۇرىپتالغان اسكەرى بولمىدەرمىن نەگىزىمەن قۇرتىپ،
 ازاتتىق سوعىستىڭ بۈكىل مەملەكەت بويىنا جەڭسىكە جەتۋىن بارىش
 تەزدەتتى. «شايقاسى شايقاسى مەن يىڭجىن شايقاسى جولىندە وسى
 تومدامى «شايقاسى شايقاسىندا سوعىس جۇرگىزۋ باعىتى جولىندە»،
 «يىڭجىن شايقاسىندا سوعىس جۇرگىزۋ باعىتى جولىندە» دەگەر ەكى
 شىعارماغا قاراڭىز.

ورنالاسىرىپ، چاڭچۈن مەن شىنياڭنان كەلەتىن جاۋغا سوققى بەرۋگە داينىدالاتىن بولساڭىزدار، وندا بۇل جاۋ سىزدەردىڭ ايسىندارىڭىزدان جاسقانىپ شىعا الماي قالۋى مۇمكىن. بىر جاعسان، چاڭچۈن مەن شىنياڭداغى جاۋدىڭ شىقپاي قويۋى مۇمكىن، ەندى بىر جاعسان، جىنجوۋ، يۈيگۋان، تاڭشان جۇيدىاندارىنداغى جانە ولاردىڭ ماڭىنىداغى جاۋلار (18 لۇي) سىزدەردىڭ سول جەرگە بارغان اسكەر كۈشتەرىڭىزدىڭ تىم شاعىن بولمىدىمىسەن جىنجوۋ مەن تاڭشان جۇيدىاندارىنا جىيىلىپ الپ، جاعدايدىڭ سوعىسقا قولايىسىز، سوعىسپاي دا بولمايتىن، ۋاقىت پەن كۈشتى سىراپ ەتەتىن بولپ وزگەرۋى، سۈيىتىپ، سىزدەردى بىدۇڭ ورنىغا ئۇسىرىپ قويۋى مۇمكىن. سوندىقتان چاڭچۈن مەن شىنياڭ خافىعاغى جاۋدى فوبا تۇرىپ، تەك جىنجوۋ، يۈيگۋان، تاڭشان جاعىمەن اسالسىغان بىرچون. ونان قالسا، بىل 9. ايدان كەلەر حىلى 6-ايدا دەينىڭكى 10 اي شىندە سىزدەر 3 رەت بىرى شايقاس جۇرگىزۋگە داينىدالۋلارىڭىز، ار جولى شايقاسقا 2 ايداي ۋاقىت، جىنى 6 ايداي ۋاقىت جۇمساۋغا داينىدالۋلارىڭىز، قالغان 4 ايدى دەم الاتىن ۋاقىت ەتۈلەرىڭىز كەرەك. ەگەر سىزدەر جىنجوۋ-يۈيگۋان-تاڭشان شايقاسىن (بىرىنشى بىرى شايقاس) جۇرگىزىپ جاتقان كەزدە چاڭچۈن مەن شىنياڭ جاقىعاغى جاۋ نىنەن قوپارىلا شىعپ، جىنجوۋداغى جاۋغا جاردەمدەستىن بولسا (ويتكەنى سىزدەر نەگىزگى كۈشتەرىڭىزدى شىنىمىنگە ورنالاستىرماي، جىنجوۋ ماڭسا ورنالاستىرغاندا عانا ۋىي ليخۋاڭ جاردەمگە كەلۋگە باتىلدىق ەتە الادى)، وندا سىزدەردىڭ جىنجوۋ، يۈيگۋان، تاڭشان تەمىر جول جەلىسىندە تاپخىلماي تۇرىپ، جاردەمگە كەلگەن جاۋدى وزدىكىسىز

ويسراتا جويۇلارنىڭغا. ۋىي ليخۋاڭنىڭ بارلىق اسكەرى بولمىدە. رىن سول جەردىڭ وزىندە جويۇدى قولغا كەلتىرۈلەرىڭىزگە بولادى. بۇلاي بولسا جاعداي ويداعداي-اق بولار ەدى. بۇل ۇش سىزدەر مىللارغا كوڭىل بولۇڭە تىسىسىزدەر: (1) جىنجوۋ، يۈيگۋان، ناگشان جۇيدىياندىرىن الۇ جانە وسى تەمىر جول جەلىسىن نۇگەلىمەن ۇز قولدارىڭىزدا ۇستاپ نۇرۇ بايلامنا شىنداپ كەلىڭىزدەر. (2) وزدە. رىڭىز بۇرىن باسنان كەشمەگەن زور جويىمپاز سوعىس جۇرگىزۋ بىلام شىنداپ كەلىڭىزدەر، ياغنى ۋىي ليخۋاڭنىڭ بارلىق اسكەرى ۇلىمى جاردەمگە كەلگەن كەزدە. ولارمەن سوعىسۇعا نىسدىق سىتەڭىزدەر. (3) جوعارىدا ايسىلعان ەكى بايلامعا ۇيەسۋ ۇش سوعىس جۇرگىزۋ جوسپارىن قايتادان ويلاستىرىڭىزدار جانە بۇنىل ارىيانىڭ اسكەرى قاجەتەرىن (ازىق-تۇلىك، ۇق-ۇرى، حىڭ اسكەر، ناغى باسقاللار) داينىداپ الىڭىزدار، سونىمەن بىرگە تۇتىقىدارما قانىستى جۇمىستاردى بىرقاتىلى ەىڭىزدەر. جوعارىداغى پىكىرلەردى ويالانىپ كورىپ، ديانباۋ ارقىسى چاۋاپ قايتارۋلارىڭىزدى ۇمت ەتەمىز.

2. 10-ايدىڭ 10-كۈنگى ديانباۋ

(1) سىزدەر جىنجوۋغا شابىۋىل جاساعان كۈننەن باستاپ، ۇىر مەزگىس سىزدەردىڭ سوعىس جاعدايلارىڭىز تىسىز-باياڭ بولاتىس كەز، سىزدەردىڭ ۇار ەكى كۈندە نەمەسە ۇار ۇش كۈندە ۇىر ەت-حاۋاھالىن (جىنجوۋدى ۇستاپ تۇرعار حاۋدىڭ قارىسلاسۇ كوسى. حولىۋاداۋدان، جىنىشىدەن جاردەمگە كەلەتىس حاۋمەن

شىنياڭىن جاردەمگە كەلەتتىن جاۋدىڭ ئىلگەرلەۋ قارقىنى، چاڭچۇن-
داغى جاۋ ارىياسىنىڭ (خۋالى)، "وز اخۋالدارىڭىزدى (قالانى
الۋدىڭ قارقىنى، قالانى الۋدا جانە جاردەمگە كەلە جاتقان جاۋدى
توسۇدا "ولۇ-جارالانۇ "جايتى) دىيانباۋ ارقىلى بىزگە مالىمدەپ
تۇرۇلارنىڭىزدى "ۇمت ەتەمىز.

(2) وسى مەزگىلدەكى سوعىس جاعدايى، بەينە سىزدەر ايتقان-
داي، دامىپ توتەنشە "ئىمدى جاعدايغا ايلالۋى ابدەن مۇمكىن،
باعنى جىنجوۋدى ۇستاپ تۇرعان جاۋدى جويۇغا مۇمكىندىك تۇلۇ-
مەر بىرگە خۇلداۋدان، جىنىشىدەن جاردەمگە كەلەتتىن جاۋدىڭ "ىر
بولەگىن. سونداي اق چاڭچۇننان قاشقان جاۋدىڭ "ىر بولەگى
نەمەسە دەنن جويۇغا دا مۇمكىندىك تۇلادى. ەگەر شىنياڭىن
جاردەمگە كەلەتتىن جاۋدىڭ دالىڭىنىڭ سولتۇستىگىدەكى جەرلەرگە
دەيس كەلۋى سىزدەردىڭ جىنجوۋدى الپ بولغان ۋاقىتتارىڭىزغا
تۇرا كەلەتتىن. سىزدەردىڭ اسكەر كۇشىن جوتكەپ جاۋدى قورشاشقا
الۋلارنىڭىزغا مۇمكىندىك تۇدىراتىن بولسا، وندا شىنياڭىن جاردەمگە
كەلەتتىن جاۋدى دا جويۇلارنىڭىز مۇمكىن. وسىلاردىڭ "بارىنىڭ
كىلتى "ىر اپتا ايلالاسىندا جىنجوۋدى الۋدا بولپ وتىر.

(3) ارىيامىزدىڭ جىنجوۋغا شابۇل جاساۋداغى قارقىنىغا جانە
شەئىس، باتىس باغىتتاردان جاردەمگە كەلە جاتقان جاۋدىڭ
ئىلگەرلەۋ قارقىنىغا قاراي وتىرىپ، جاردەمگە كەلە جاتقان جاۋدى
توسۇدى ورنالاستىرۇ "ادىسنى بەلگىلەۋ كەرەك. ەگەر شىنياڭىن
جاردەمگە كەلە جاتقان جاۋدىڭ قارقىنى باياۋىراق بولسا (ەگەر
چاڭچۇنداغى جاۋ سىزدەر جىنجوۋدى الۋ بارىسىدا قورشاشقا
بۇرسا، سوسىمەن قاتار "بىزدىڭ 12-زۇڭدۇيىمىز سياقتى اسكەرى

بولىمىدەرىمىز تارابىنان توسقاۋىلىداي جاسالغان جويىمپاز سوققىغا كەزدەسسە، وندا شىياڭنان جاردەمگە كەلە جاتقان جاۋدىڭ شاتاسىپ باياۋىلىكەرلەۋى نەمەسە ئىكەرلەۋدى توقتاۋى، ياكى قايتا ورالىپ چاڭچۇنداعى جاۋدى قۇتقارۋعا جاردەمدەسۋى مۇمكىن)، حۇلۋداۋ مەن جىنىشىدەن جاردەمگە كەلە جاتقان جاۋدىڭ قارقىنى تەزىرەك بولسا، وندا سىزدەر زۇڭيۈيىدۇيدى 4- زۇڭدۇي مەن 11- زۇڭدۇيگە قوسىپ، سول جاۋدىڭ بىر بولەگىن جويۇعا، ەڭ الدىمەن سول جاۋدىڭ العا ئىكەرلەۋىن توقتاۋعا دايىدالۇلارىڭىز كەرەك. ەگەر حۇلۋداۋ مەن جىنىشىدەن جاردەمگە كەلە جاتقان جاۋ بىزدىڭ 4- زۇڭدۇيىمىز بىن 11- زۇڭدۇيىمىز سىياقتى اسكەرى بولسىمىدەرىمىز تارابىنان قىسپاققا ئىنىپ جانە توسىلىپ، قارقىنى وتە باياۋلاپ قالسا نەمەسە ئىكەرلەي الماي توقتاپ قالسا، چاڭچۇنداعى جاۋ قورشىۋدى بۇزىپ شىا الماسا، شىياڭنان جاردەمگە كەلە جاتقان جاۋدىڭ ئىكەرلەۋ قارقىنى تەزىرەك بولسا، ال جىنحوۋداعى جاۋدىڭ دەنى جويىلىپ، بۇكىل قالا ئىنۇعا تاياعان بولسا، وندا سىزدەر، شىياڭنان كەلە جاتقان جاۋدى دالىڭخىنىڭ سولنۇستىگىنە ئىكەرلەي ەنگىزىڭىزەپ جىبەرۋەرىڭىز، سويىتىپ، اسكەر كۇشتە- رىڭىزدى دەركەزىندە جوتىكەپ، وسى جاۋدى قورشىۋعا ئۇلارىڭىز، سونان سوڭ ەمىن- ەركىن كۇيرەتە سوققى بەرۋەرىڭىز كەرەك.

(4) سىزدەر باستى نازارلارىڭىزدى جىنجوۋ سوعىسى جاققا اۋدا- رىپ، بۇل قالانى نەغۇرلىم تەزىرەك ئۇعا ۇمىتلۇلارىڭىز كەرەك. باسقا مافىساتلاردىڭ بارىنە جەتە الماعانىنىڭ وزىنىدە دە تەك جىنجوۋدى الاتىن بولساڭىزدار، وندا سىزدەر جۇدۇڭدىققا يە بولاسىزدار، مۇنىڭ ۇزى ۇلى جەڭسى. جوعارىنداعى نۇيسىدەر تەك

سۈزدەردىڭ لايىھىسىدا كوڭىل بولۇلەرگىزىڭىز ئۇشىن اينىلىپ وتىر. وتە-موتە جينچوۋ سوعىسىنىڭ العاشقى كۈندەرىنىدە باتىسى پەن شىعىستان جاردەمگە كەلەتىن جاۋ ونشا زور قىمىل جاساي المايدى، سۈزدەر بارلىق كۈش-جەكەرلەرگىزدى جينچوۋ جاقىتاي سوعىسقا سالگىزدار.

ەسكەرتۈلەر

- ① لياۋشىن شايقاسى — 1948-جىلى 9-ايدىڭ 12-كۈنىنەن 11-ايدىڭ 2-كۈنىنە دەيىن دۇڭبىيى خالىق ازاتتىق ارمىياسى لياۋشىن ولكەسىنىڭ باتىسى بولەگىندە جانە شىنجاڭ، چاڭچۇن رايوندارىدا جۇرگىزگەن بىر رەتكى وراسان زور شايقاس. شايقاستار بۇرىس گومىنداڭنىڭ دۇڭبىيى رايونىندا جالپى اسكەر كۈشى 4 يىگىنۋان، جىسى 14 حۇر — 44 شى بولپ، بۇلار چاڭچۇن، شىنجاڭ، خىنجوۋ — ۋى 3 وقناۋلانغان رايونغا ايرىم-ايرىم جىنالىغان بولاننىن. دۇڭبىيى خالىق ازاتتىق ارمىياسى جاۋدى دۇڭبىيىدا تۈگەل جويىپ، بۈكىل دۇڭبىيىدى تەز ازات ەتۋ ئۇشىن، 1948-جىلى 9-ايدا، نەگىزگى كۈشى بولغان 12 زۇڭدۇي مەن بىر زەڭبىرەكشى اسكەرلەر زۇڭدۇيىن، جەرگىسكىنى قارۋلى كۈشتەردى قوسقاندا جىيىنى 53 شىسى، 700 مىڭنان استام ادامدى توپتاپ، دۇڭبىيىدا قالىڭ خالىقنىڭ جاردەمىمەن لياۋشىن شايقاسىن باستادى. بىيىپىڭ-لياۋنىڭ تەمىر جولى جەلىسىندەگى جينچوۋ قالاسى دۇڭبىيى مەن خۋايبىدى بايلانستىرىپ تۇرغان جانلۇەلك ماڭىزدى ورىن ەدى. جينچوۋ رايونىن ساقىتاپ تۇرغان جاۋ-دۇڭبىيى «باندىلاردى جويۇ زۇڭسلىڭبۇي»نىڭ فۇزۇڭسلىڭى فان خانجىيە قولباسىلىمىنىدا 8 شى، 100 مىڭنان استام ادام ەدى. جينچوۋدى لياۋشىن شايقاسىنىڭ كىلتى ەدى. دۇڭبىيى خالىق ازاتتىق ارمىياسى ماۋزىمدۇڭ جولداسىنىڭ نۇسقاۋىنا

نەگىزدەلە وتىرىپ، "بىر زۇڭدۇيمەن جانە 7 دەرىپەس شىمەن چاڭچۇن-
دامى جاۋدى ۈزدىكىسىز قورشاۋغا الۋىدىڭ سىرتىندا، 6 زۇڭدۇيمەن
جانە "بىر زەڭسەرەكشى اسكەرلەر زۇڭدۇيمەن. "بىر ئانگە يىڭمەن
جىنجوۋما قورشاي شاپۇل جاسادى. مۇنان باسقا 2 زۇڭدۇيدى جىنجوۋ-
دىڭ باتىس- وڭتۇستىگىندەگى تاشان، گاۋچياۋ رايوندارسا، 3 زۇڭ-
دۇيدى خىشان، داخۇشان، جاڭخۇ رايوندارسا وربالاستىرىپ، جىنشى،
خۇلۇداۋ جاقىتاردان جانە شىيالاڭ چاقتان جىنجوۋما جاردەمگە كەلە
جاتقان جاۋغا توسقاۋىلىداپ سوققى بەردى. جىنجوۋ رايونىنداى
سوعىس 9- ايدىڭ 12- كۈنى باستالدى. ارىمانز يىشان اۋدانىن الپ،
جىنجوۋدىڭ سىرتىندا تۇرغان جاۋدى الاستاپ چاقتان كەزدىڭ وزىندە،
جاۋ جەشى اندىرىپ دۇڭبىغا ۇشىپ كەلدى دە، ونداى اسكەرلەرىمە
"وزى فولباسىلىق ستەدى، سونداى- اق خۇايبى "پاندىلاردى جوۋ
رۇڭسلىڭىڭىزى" نىڭ بىيىڭ- لياۋنىڭ تەمىر جولى جەلىسىدەگى 5 شىسىن
جە شاندۇڭدا تۇرغان 2 شىسى دەرەۋ جاردەمگە الدىرىپ، نۇرسار
جىشىدە نۇرغان 4 شىغا قوسىپ، جىيىنى 11 شىمەن 10 ايدىڭ 10- كۈنى
"سەدىڭ ناساندامى جىندىمىزگە قاتتى شاپۇل حاساي باستادى،
"سراى ارىمانزىڭ جىندىمىن شىبىر بۇزا المادى. لياۋياۋشالاڭ سىڭوانە-
نىڭ (گومىنداڭنىڭ 9- يىڭتۋانى) 11 شىسى جانە اتى اسكەرلەرنىڭ
3 لۇيى شىياڭنىان جىنجوۋما جاردەمگە كەلە جاتقاندا، خىشان مەن
داخۇشاننىڭ شىمىس- سولتۇستىك وڭىرلەرىندە "بىزدىڭ توسقاۋىلىداپ
جاسامان سوققىمىزما ۇشرادى. 10- ايدىڭ 14- كۈنى ارىمانز جىنجوۋما
شاپۇل جاساپ، 31 ساعاقتى سۇراپىل سوعىستار سول ونداى جۇدى
بۇكىلدەي جويدى، جاۋدىڭ دۇڭبى "پاندىلاردى جوۋ رۇڭسلىڭىڭىزى"
نىڭ فۇرۇڭسلىڭى فان خانجىيە مەن 6- يىڭتۋاننىڭ سىلىڭى لۇ چۇنچۋا-
دى 100 مىڭان استام اداممەن قولما تۇسىردى. جىنجوۋدىڭ ازات
مولۇى چاڭچۇنداى جاۋدىڭ "بىر بولەگىن كوتەرمىس جاساپ "س
جانەا وتۇڭگە، قالعاندارىن "تۇپ- نۇگەل تىزە بۇڭۇگە "ماجبۇر "تى.

وسى كەزدە دۇڭسېداغى گومېنداڭ ارىياسىنىڭ بۇكىلىدەي جويىلىۋ نامدىرى الدەقاشار بەلكىلەنسپ بولغان ەدى. ۇىراق جياڭ جىەشى سوندا دا جىنجوۋدى قايتا تارتىپ الىپ، ۇلى قورغاننىڭ ۇشى - سىرتىندا بايلانىس جولدارىن اشۇ قىالىندا بولسپ، لياۋ ياۋشىياڭ يىڭتۋاننى جىند- جوۋم قاراي ۇزدىكىسىز مىگەرلەي بەرۋدى قاتال بۇيرىدى. دۇڭسېي خالىق ازاتتىق ارىياسى جىنجوۋدى العاننان كەيىن دەرەۋ شىعسى - سولتۇستىك چاققا قايتا ورالىپ، حىشان مەن داخۇشانان - وڭتۇستىك، سولتۇستىك ەكى قاناتتان لياۋ ياۋشىياڭ يىڭتۋاننى قورشاشقا الدى. 10 اندىڭ 26- كۈنى لياۋ ياۋشىياڭ يىڭتۋاننى حىشان، داخۇشان، شىمىن رايوندارىدا قورشاشقا الىپ، ەكى كۈن ۇىر ۇتون جۇرگىزگەن سۇراپىل سوعىسا نۇگەلىمەن جويىدى. جاۋ يىڭتۋاننىڭ سىلىڭى لياۋ ياۋشىياڭدى، جۇجىڭدارى لى ياۋدى، شياڭ فىڭۋۇدى، جىڭ نىڭجىدى 100 مىڭىار اسام اداممەن قولغا ۇتۇسىردى. ارىمامىز جاۋدى جەڭسپەن وكتەمەي قۇتۇپ، 11 اندىڭ 2- كۈنى شىياڭدى، يىڭكۇۋدى ازاب ەتسى دە، جاۋدىڭ نامى 149 مىڭان استام ادامىن جويىدى. ۇىويتىپ، دۇڭسېي نۇگەل ازاب ەتلىدى. بۇكىل شايقاستا جاۋدىڭ جىيىنى 470 مىڭان استام ادامى جويىلىدى.

② وسى نومىداغى «جامىداي تۇرالى تۇڭشاۋ» دىڭ ⑥ ەسكەرتۈنە قاراڭىز.

③ 1948 - جىلى 11- ايدىڭ 1- كۈنى، جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ گىمىنىڭدىك اسكەرى سىتەر ۇيىيۋانغۇيى جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ جىڭجىجۇيىنىڭ سەنتاپىر ۇماچىلىسىنىڭ شەشىمدەرىنە نەگىزدەلە وتىرىپ، بۇرىنقى ۇرى جانلۇەلىك رايوندارداغى اسكەرى بولىمدەردى 3 تۈرگە - يەجان بۇدۇيلەرگە، جەرگىلىكتى اسكەرى بولىمدەرگە خامە يارتىزامدىق اسكەرى بولىمدەرگە ۇيىردى. يەجان بۇدۇيلەردى يەجانجۇندەر ەتىپ قۇردى. يەجانجۇننىڭ قاراۋىدا نىڭتۋان، يىڭتۋاننىڭ قاراۋىدا جۇن (ياعىي نۇرىنغى رۇڭدۇي)، جۇننىڭ قاراۋىدا شى، شىڭ قاراۋىدا نۋان بولدى.

يەجانجۇندەر وزدەرىنىڭ تۇرغان جەرلەرىنى قاراي جۇڭگو خالىق
 ازاتتىق ارىياسىنىڭ شىبىي يەجانجۇنى، جۇڭيۈان يەجانجۇنى، خۇادۇلۇڭ
 يەجانجۇنى، دۇڭبىي يەجانجۇنى، خۇابىي يەجانجۇنى بولپ بولسىدى.
 يەجانجۇندەردىڭ قاراۋىندامى بېڭتۇانداردىڭ، جۇندەردىڭ، شىلاردىڭ
 سانى سانى جابلۇك رايونداردىڭ ئاقتى احوالىنا قاراي بەلگىلىنىدى.
 كەينى كەلە شىبىي يەجانجۇنى 1- يەجانجۇنگە وزگەرتىلىپ، قاراۋىندا
 2 بېڭتۇان بولدى؛ جۇڭيۈان يەجانجۇنى 2- يەجانجۇنگە وزگەرتىلىپ،
 قاراۋىندا 3 بېڭتۇان بولدى؛ خۇادۇلۇڭ يەجانجۇنى 3- يەجانجۇنگە
 وزگەرتىلىپ، قاراۋىندا 4 بېڭتۇان بولدى؛ دۇڭبىي يەجانجۇنى 4- بەج-
 جۇنگە وزگەرتىلىپ، قاراۋىندا 4 بېڭتۇان بولدى. خۇابىي يەجانجۇنى-
 نىڭ 3 بېڭتۇانى جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ زۇڭبۇنا تونە
 قارادى.

داڭۋېي تۈزۈمىن كەمەلسە كەلتىرۈ تۈرالى *

(1948- جىلى 9- ايدىڭ 20- كۈنى)

داڭۋېي تۈزۈمى — پارتىيانىڭ كۈللەكتىپنىڭ باشلىقىنى قاتناما-
سىز ەتەتىن، جەكەلەردىڭ قىزمەتتى باۋراپ الۋىن بولغىزبايتىن
ماڭىزدى تۈزۈمى. جاقىننان بەرى كەيىپىر (ارىنە، بارلىقى ەمەس)
باشى وركانداردا قىزمەتتى جەكەلەر باۋراپ الۋ، ماڭىزدى ماسەلە-
لەردى جەكەلەر شەشۋادەتى تىم كۈشەيىپ بارادى. ماڭىزدى ماسەلە-

* بۇل — ماۋزىدۇڭ جولداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ ۇشىن ازىرلەگەن شەشىم.
بۇل جۇجانتىڭ ماڭىزى تۈرالى دىڭ شياۋيىڭ جولداسنىڭ 1956- جىلى
9- ايدىڭ 16- كۈنى پارتىيانىڭ بۇكىل مەملەكەتتىڭ 8- قۇرىلتاينى
جاساعان «پارتيا جاڭچىڭىنا وزگەرىستەر ەنگىزۈ تۈرالى بايانداما»
سىندا بىلاي دەلىنگەن: «پارتيامىزدا ماڭىزدى ماسەلەلەردى جەكەلەر
ەمەس، قايتا پارتيا كۈللەكتىپى شەشىم ەتۈزۈقتان بەرى ەداستۇر
بولىپ قالىپتاسقان. كۈللەكتىپنىڭ باشلىق پىرىنسىپىنە قايشىلىق
جاسۋ قۇبىلىسى پارتيا مىنىدە ۇنەمى تۇلىپ كەلسەدە، ەبىراق مۇنداي
قۇبىلىستار بايقالسىمەن- اق، ونى دالڭ جۇڭياڭ پىپان قىلدى جانە

لەردى شەشۋ داڭقۇيى ماجىلىستەرىنىڭ شەشىمى ارقلى مەس،
جەكەلەردىڭ شەشىمى ارقلى بولدى، داڭقۇيى ۋىيۇاندەمى فۇر
مانا ات بولپ قالدى. ۋىيۇاندار اراسىنداعى پىكىر اللىقتارى دا
شەشلىمەدى، ونىڭ ۇستىنە بۇل پىكىر اللىقتارىنىڭ شەشلىمەي
سوزىلا بەرۋىنە جول بەرىلدى. داڭقۇيى ۋىيۇاندارى اراسىندا
ساقىتلىپ وتىرعانى شىن مانىندەگى ۇبر اۋىزدىلىق مەس، فورمال-
دىق ۇبر اۋىزدىلىق قانا. مۇنداي جايتتەر وزگەرتىلۋگە ۇيىس.
بۇدان بلای جۇگياڭجۇيلەردەن دىۋىيلارعا دەيىن، پارتا الدىڭى
شەپ ۋىيۇانجۇيلارنىان لۇيۋىيلارعا دەيىن، سونداي اق جۇنچۇيلەر-
دەگى (جۇنقىنچۇيلار نەمەسە جەتەكشى شياۋزۇلار)، ۇكىمەت ورنى-
دارىنداعى داڭزۇلار، حالىقتىق ۇيىمدارداعى داڭزۇلار، نۇڭشۇشىلار
مەن گازەتخانا لارداعى داڭزۇلار— ۇبارى دە كەمەلىنە كەلگەر
داڭقۇيى ۇماجىلىسى ۇقۇزىمىن ورناتۇ، ماڭىزدى ماسەلەلەردىڭ
(ارىنە، بۇل ونشاما ماڭىزدى بولماغان ۇساق ماسەلەلەر نەمەسە
ماجىلىستە ئالقىلانپ شەشلىپ، تەك اتقارۇعا قالدىرىلغان

ماسەلەلەر مەس) بارىن دە ۋىيۇاندار ۋاجىلىسىنىڭ تالقىسىنا قويسىپ، ۋاجىلىسىگە قاتناشقان ۋىيۇاندار تولسۇق پىكىر ايتىپ، ايقىن شەشم جاسالماننان كەين ايرىم-ايرىم اتقارۇ ئىيس. دىۋىيلاردان، لۇيۇيىلاردان تومەنگى داڭئۇيىلاردا دا وسلاي بولۇغا ئىيس. جوعارى دارەجەلى باشى ورگانداردىڭ بۇلارنىدا دا (ماسەلەن، ۋگىت بۇي، ۋىمىداسترو بۇي)، ۋىيۇانخۇيلارنىدا دا (ماسەلەن، خۇمىستىلار ۋىيۇانخۇيى، ايلەلدەر ۋىيۇانخۇيى، جاستار ۋىيۇان-خۇيى)، مەكتەپنەردە دە (ماسەلەن، پارتيا مەكتەپنەرى)، بولمە-دەردە دە (ماسەلەن، زەرتتە ۋ بولمى) باشىلاردىڭ كۈللەكتىپنىڭ ۋاجىلىسى بولۇغا ئىيس. ارىنە، قىزمەتكە كەدەرگىلىك حاساۋدان ساقمانۇ ۋۇشنى، ار رەتكى ۋاجىلىسى ۋاقتىنىڭ تىم ۇزاق بولپ كەبەۋىنە، ۋاجىلىستەردىڭ تىم جىي بولپ كەتپەۋىنە، ۇساق-نۇبەك ماسەلەلەردى عانا تالقىلاۋمەن اينالىسىپ كەنپەۋگە كۈگىل بولۇ كەرەك. كۈردەلى جانە پىكىر اللىقتارى تۇلىعان ماڭزدى ماسەلەلەر جونىندە ۋاجىلىسى الدىندا جەكە-جەكە اقلداسىپ، ۋىيۇانداردى ىدىالىق دايندىقتا ۇستاۋ، ۇسويتىپ، ۋاجىلىسى شەشمىنىڭ قۇر فورماغا اينالىپ قالۇننان نەمەسە شەشم جاساي الماۋدان ساقمانۇ كەرەك. ۋىيۇاندار ۋاجىلىسى دە چاڭئۆي ۋىيۇان-دار ۋاجىلىسى جانە جالپى ۋاجىلىسى بولپ ەككە بولسۇۋ كەرەك، ارالاستىرىپ جىبەرۋگە بولمايدى. بۇدان تىس، مىنانان دا نازار اۋدارۇ كەرەك، كۈللەكتىپنىڭ باشلىق پەن جەكە ادامنىڭ جاۋاپ-كەرىشلىگىنىڭ بىرىن دەپ بىرىن ەلەۋسىز قالدىرۇغا بولمايدى. ارىما سوعىس جۇرگىزىپ جاتقان كەزدە جانە احوال قاجەت ەتكەن كەزدە باستىقناردا قولما-قول شەشم جاساۋ ۇقىى بولادى.

جۇڭگۇڭ جۇڭياڭنىڭ سەنتاىر ماجىلىسى جونىندەگى ۇقتىرۇى*

(1948-جىلى 10-ايدىڭ 10-كۈنى)

(1) 1948-جىلى 9-ايدا جۇڭياڭ ۇىر رەت جىڭجىجۇي* ماحىلىد-
سىن شاقىردى، ماجىلىسىگە جىڭجىجۇي ۇىيۇاندارىان 7 ادام،
جۇڭياڭ ۇىيۇاندار مەن خوۋبۇ جۇڭياڭ ۇىيۇانداردان 14 ادام،
باستى قىزمەتكەرلەردەن 10 ادام قاتناستى، مۇنىڭ شىندە خۇاپىي-

* بۇل — ماۋ زىدۇڭ جولداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ ۇىرىن ازىرلەگەن پارتىا
شىنە ۇقتىرۇ. 1948-جىلى سەنتاىر* ماجىلىسى جىيىي ولكەسىنىڭ
پىڭشان اۋدانىنداى شىياپىو قىتاىندا شاقىرىلدى. ول جاپونىا تىزە
بۇكىكەننەن بەرگى ادام ەڭ كوپ قاتناستىان* ۇىر رەتكى جۇڭياڭ
*ماجىلىسى بولدى، بۇعان دەيىن جۇڭياڭ ۇىيۇاندارنىڭ مۇلدە باسىم
كوپىلىگى ارقايسى ازات رايونداردا قاربالاس ازاتتىق سوعىسپەر
شۇعىلدانىپ جۇرگەندىكتەن، قاتناستىرى توتەنشە قىس بولدى.
دىقتان، مۇنداي زور* ماجىلىسى وتكىزۇ مۇمكىن بولماغان ەدى.

داغى، خۇادۇڭداغى، جۇڭيۇنداغى، شىيىيداغى پارتىيە مەن ارىيادا قىزمەت سىتەپ ۋىترەن نەگىزگى جاۋاپتى جولىداستار بار. بۇل جاپونىيا تىزە بۇككەننەن بەرگى ادام ەڭ كوپ قاتناسقان ۋىترەنكى جۇڭياڭ ۋاچىلىسى بولدى. ۋاچىلىسى ۋىتەن كەزدەگى قىزمەتتەردى تەكسەردى، بۇدان بىلايى كەزدەگى قىزمەت سىندەتتەرىن بەلگىلەدى. (2) 1945-جىلى 4-ايداغى پارتىيەنىڭ بۇكىل مەملەكەتتىك 7-قۇرىلتاينان كەيىن، جۇڭياڭ ۋىيۇانغۇي مەن بۇكىل پارتىيەنىڭ باشلىق ئاينىشى جاپون باسقىنىشلارنى قارسى سوعىس كەزىندە-گىدەن دە تاماشا ئىتتىماقتىلىق كورسەتتى. مۇنداي ئىتتىماقتىلىق ارقاسىندا پارتىيەمىز جاپونىيا تىزە بۇككەننەن كەيىنگى تابان 3-خىل شىندە خالىقارالىق جاقتا جانە ەل شىندە تۇلغان ۋىترەنسىپرا زور ۋىيەلارغا ئوتەپ بەرەلدى، سونداي-اق ۋىيەلار بارىسىندا جۇڭگو گىمىنىڭ خالىقاراي زور قادام تاستاتتى، امەرىكا جيانگەر-لىگىنىڭ خۇڭگونىڭ خالىق اراسىنداغى ساياسى ئىپالىن ئالغانداغى، گومىنداڭنىڭ تاغى ۋىترەن ۋاپاسىزدىق جاساۋىنا ① قارسى تۇردى، ۋىنىڭ اسكەرى شاپۇلىنا ئويتارسى بەردى، خالىق ازاتلىق ارىياسىن قورغانىستان شاپۇلىغا ۋىتكىزدى.

1946-جىلى 7-ايدان 1948-جىلى 6-ايدا دەيىنگى 2-جىلدىق سوعىستا خالىق ازاتلىق ارىياسى جاۋدىڭ 2-مىليون 640 مىڭ ادامىن جويىدى، مۇنىڭ شىندە جاۋدان قولما تۇسكەن ادام ۋىترەن مىليون 630 مىڭ، 2-جىل شىندەگى باستى ۋىجىلار: 900 مىڭغا ئاياۋ مىللىق، 64 مىڭنان استام ۋىترەن جانە جەڭلى جىڭۇانچىڭ، 8 مىڭنان استام كىشكەنە زەڭبىرەك، 5 مىڭنان استام جايۋا اسكەر زەڭبىرەگى، ۋىترەن مىڭ 100 دەن استام ۋىترەن تاۋ زەڭبىرەگى، ۋىترەن دالا زەڭبىرەك.

رەڭگى بولدى. 2 جىل ئىشىدە خالىق ازاتتىق ارمىيىسى ۱مىلىيون 200 مىڭنان استام ادامنان 2 مىلىيون 800 مىڭ ادامغا كۈبەيدى. مۇنىڭ ئىشىدە جىڭگۇي ارمىيىسى 118 لۇيدەن 176 لۇيگە، جىڭگۇي ارمىيىسىنىڭ ادام سانى 610 مىڭنان ۱مىلىيون 490 مىڭغا كۈبەيدى. ازات رايونداردىڭ قازىرگى جەر كۆلەمى 2 مىلىيون 350 مىڭ شارشى كىومەتىر، بۇل بۈكۈل ەلىمىزدىڭ 9 مىلىيون 597 مىڭ شارشى كىومەتىر كەلەتىن جەر كۆلەمىنىڭ 24,5 پىراسەنتىن ۇستايدى؛ قازىرگى جان سانى 168 مىلىيون، بۇل بۈكۈل ەلىمىزدەگى 475 مىلىيون جان سانىنىڭ 35,3 پىراسەنتىن ۇستايدى؛ قازىر قولدا بار اۋداندىق قالايلاردان جوعارغى ۱مىلىيون، ورتا، شاعىن قالالار 586، بۇل بۈكۈل ەلىمىزدەگى 2 مىڭ 9 قالانىڭ 29 پىراسەنتىن ۇستايدى.

پارتىيىمىز دىيىاندارغا تاباندىلىقپەن باششلىق ەتىپ، ەدر نۇردى-مىنەتلىكلىك جاساۋدى جۇزەگە اسىرعاندىقتان، قازىر شامامەن 100 مىلىيون ادامى بار رايونداردا ەدر ماسەلەسى تۈبەگەيلى شەشىلدى، دىيىچۇ تابى مەن ەسكىشە باي دىيىانداردىڭ جەرلەرى، جالپى ەلانىدا، ورتا ەسەپپەن اۋىل-قىستاق خالىقنا، بارىشەن بۇرىن، كەدەي دىيىاندار مەن جالدىنبا دىيىاندارغا بولۇپ بەرىلدى.

پارتىيىمىزدىڭ مۇشەلەرى 1945-جىلى 5-ايداعى ۱مىلىيون 210 مىڭنان قازىرگى 3 مىلىيونغا كۈبەيدى (پارتىيىمىزدىڭ مۇشەلەرى 1927-جىلى گومىنداڭ وپاسىزدىق جاساعانغا دەيىن 50 مىڭ بولاتىن، 1927-جىلى گومىنداڭ وپاسىزدىق جاساعاننان كەيىن ازايىپ، شامامەن 10 مىڭغا كۈسۈپ قالغان ەدى، 1934-جىلى ەدر گومىنداڭنىڭ سانىنى دامۇشا بايلىنىستى 300 مىڭغا جەتكەن بولاتىن، 1937-جىلى وڭتۇسىنىكەگى گومىنداڭ جەڭلىسكە ۇشىراعاندىقتان شامامەن 40

جانە ۇلتتىق كاپىتالىستەردىڭ پارتيامىز جاقىتا تۇرۋى قولعا كەلتى-
رىلدى، بارلىق دەموكراتىيالىق پارتيا-توپتاردىڭ، خالىقتىق ۇيىم-
داردىڭ پارتيامىز جاقىتا تۇرۋى قولعا كەلتىرىلدى، بۇلار گومىنداڭ-
نىڭ ەزگىسىنە قارسى تۇردى، سويتىپ، گومىنداڭ بۇكىلدەي جەتىم
قالدىرىلدى. وڭتۇستىكتەگى بىرىنچى شەكارا رايونى (فۇجيان-
گۇاڭدۇڭ-جياڭشى شەكارا رايونى، خۇنان-گۇاڭدۇڭ-جياڭشى
شەكارا رايونى، گۇاڭدۇڭ-گۇاڭشى شەكارا رايونى، گۇاڭشى-
يۇننان شەكارا رايونى، يۇنناننىڭ وڭتۇستىك بۆلەگى، انخۇي-
جىجياڭ-جياڭشى شەكارا رايونى جانە جىجياڭنىڭ شىمالىي بۆلەگى
مەن وڭتۇستىك بۆلەگى) پارتىزاندىق سوعىس گىنجۇيدىلەرى
قۇرىلدى، بۇل رايوندارداق پارتىزان بولىمىدەرنىڭ ادام سانى
دامپ 30 مىڭنان استى.

2. جىل بىشىندە، اسىرەسە سوغى ئېىر جىل بىشىندە خالىق ازات-
تىق ارمىياسى اراسىندا تارتىپتى، باسشىلىقتى، بۇكىل جاۋىنگەرلەر
مەن جىنجۇيىۋاندار تەگىس قاتناشقان دەموكراتىيالىق قوزعالىس
جۇرگىزىلدى، ئۆز-وزىنى سىن سورتىپ، ارمىيا اراسىندا
گۇاڭلىياۋجۇيىلىك جويىلدى جانە ۇزدىكسىز جويىلۇدا، 1927-جىلدىن
1932-جىلغا دەيىنگى ارالىقتا ارمىيا اراسىندا جۇرگىزىلىپ ئاتىجەلى
بولغان، سىراق كەيىنگى كەزدە كۇشەن قالدىرىلغان سار دارەجەلى
داڭگۇيى ئۆزىمى مەن لىاندۇيىلەردەگى جاۋىنگەرلەر ۇيىيۋانخۇيى
ئۆزىمى قالپىنا كەلتىرىلدى، سويتىپ، ارمىياداقى جىنجۇيىۋانداردىڭ،
جاۋىنگەرلەردىڭ ساياسي يەلىنىدىلىگى مەن سانالىسىمى بارىشا
سوتىنى، سوعىستىق كۇشى مەن تارتىپتىلىگى بارىشا كۇشەيدى،
گومىنداڭ ارمىياسىنان قولعا تۇسكەندەردەن 800 مىڭ شاماسىندا

ادامەرىتىلدى، ولار ازات جاۋىنگەرلەرگە ③ اينالىپ، مىلىتتىكى گومىنداڭغا قارسى كەزەپتىن بولدى. 2 جىل ئىشىدە، ازات رايونداردا جەر العان دىيەنداردان ۱مىر مىليون 600 مىڭ شاماسىنداعى ادام اتتانسقا كەلتىرىلىپ، خالىق ازاتتىق ارمىياسىنا قاتناستىرىلدى.

قازىر بىزدە مەداۋىر كوپ ئەمىر چول، كەن جانە ونەركاسىپ بار، پارتىيەمىز ونەركاسىپتى باسقارۇ مەن ساۋدا ستەرىن جۇرگىزۋدى كەڭىنەن ۋىرەنىپ وتىر. 2 جىل ئىشىدە ۱بىزدىڭ اسكەرى ونەركاسىمىز مەداۋىر كۈبەيدى. ۱بىراق ۱الى دە سوعىس قاجەتسىن قامداي الارلىقتاي مەمەس. بىزدە كەيىپىر ماڭىزدى شىكىزاتتار مەن ماشىيالار كەمىشلى، ۱بىز نەگىزىنەن العاندا ۱الى دە بولات قورستا الماي وتىرىمىز.

۱بىز خۇايبىدىڭ 44 مىليون ادام قونستانعان رايونىدا بىرلىككە كەلگەن، پارتىيە مەن پارتىيە سىرتىنداعى دەموكراتتار ستەستىگىدەكى خالىق ۋكىمەتىن قۇردىق جانە الدىڭمى شەپكە كۈمەكتەسۋگە ۱ئىيمىدى بولۇ ۱ۇشىن، بۇل ۋكىمەتتىڭ خۇايبى، خۇادۇڭ (43 مىليون ادامى بار)، شىبىي (7 مىليون ادامى بار) رايوندارىندا نقتىساتقا، مالىيە، ساۋدا، اقشا مەملىستە، چول - قاتناستىر جانە اسكەرى ونەركاسىپكە بولغان باششىلىق پەن باسقارۇ قىزمەتىن بىرلىككە كەلتىرۋىن ۋىيەردىق، سونىمەن قابات تايۋا كەلەشەكتە دۇڭبىي مەن جۇڭيۇان رايوندارىندا دا جوعارىدا ايتىلغان قىزمەتتەردى بىرلىككە كەلتىرمەكشىمىز.

(3) جۇڭياڭ ۱ماجىلىسى وتكەن 2 جىلداعى سوعىستىڭ ئابىستارىنا جانە جاۋ مەن ۱بىزدىڭ تۇتاس جاعدايمىزغا نەگىزدەلىپ، 5 مىليون ادامى بار خالىق ازاتتىق ارمىياسىن قۇرىپ، شامامەن 5 جىل ۋاقت

شىنىدە (1946 - جىلى 7 - ايدان باستاپ ەسەپتەگەندە) جاۋدىڭ جىڭگۇي ارىياسىنان 500 لۇي (شى) شاماسىندا (ورتا ەسەپپەن جىلىنا 100 لۇي شاماسىندا) جويىپ، جاۋدىڭ جىڭگۇي ارىياسىنان، جىڭگۇي ەمەس ارىياسىنان خانە ەرەكشە اسكەري بولىمدەرىنەن جىيىنى 7 مىليون 500 مىڭ شاماسىنداعى ادامىن (ورتا ەسەپپەن جىلىنا ۱مىر مىليون 500 مىڭ شاماسىنداعى ادامىن) جويىپ، گومىن-داڭنىڭ كەرتارتىپا ۇستەمدىگىن ۱مىر جولاقا جويۋدىڭ تولىق مۇمكىنە-دىگى بار دەپ ەسەپتەيدى.

گومىنداڭنىڭ اسكەري كۇشى 1946 - جىلى 7 - ايدا 4 مىليون 300 مىڭ ادام ەدى، 2 جىل شىنىدە جويىلعانى مەن قاشىپ كەتكەنى 3 مىليون 90 مىڭ ادام، تولىقتىرىلعانى 2 مىليون 440 مىڭ ادام، قازىر بارى 3 مىليون 650 مىڭ ادام. مەجەلەۋىمىز شە، بۇدان بىلايى 3 جىلدا تاغى 3 مىليون ادام تولىقتىرۋى، بۇدان بىلايى 3 جىلدا جويىلاتىندارى مەن قاشىپ كەتەتىندەرى 4 مىليون 500 مىڭ ادام شاماسىندا بولۋى مۇمكىن. وسىلاي بولغاندا 5 جىلدىق سوعىس ناتىجەسىندە، گومىنداڭنىڭ اسكەري كۇشىنەن نەبارى 2 مىليون شاماسىندا ادام قالۋى ىحتىمال. ارىمىمىزدا قازىر 2 مىليون 800 مىڭ ادام بار، بۇدان بىلايى 3 جىل شىنىدە قولعا تۇسكەندەردەن ۱مىر مىليون 700 مىڭ ادام (بارلىق تۇتقىنداردىڭ 60 پىراسەنتى دەپ ەسەپتەلگەندە) قابىلدانىپ ارىمىمىزغا قاناستىرىلماق، دىحانداردان 2 مىليون ادام اتتانىسقا كەلتىرىلىپ ارىمىمىزغا قاناستىرىلماق، شىنىدى شىعارىپ تاستاعاندا، 5 جىلدىق سوعىستىڭ ناتىجەسىندە ارىمىمىزدا 5 مىليونغا تايىۋ ادام بولۋى مۇمكىن. ەگەر 5 جىلدىق سوعىستا وسىنداي ناتىجە كورىلەتىن بولسا، وندا گومىنداڭنىڭ

كەرتارنىيا ۋىستەمدىگىن بىرجولاتا جويدىق دەپ ايتا الامىز. بۇل مىندەتتى ورنىداۋ "ۋىشنى، جاۋدىڭ جىڭگۇي ارىياسىنان ۋار جىلى شامامەن 100 لۇيدى (شى)، 5 جىلدا شامامەن 500 لۇيدى (شى) جويۇ كەرەك. بۇل — بارلىق ماسەلەنى شەشۋدىڭ كىلتى. "بىز بىرىنشى جىلى جويىمان جاۋدىڭ جىڭگۇي ارىياسىن لۇيگە شاققاندا 97 لۇي (شى)، ەكىنشى جىلى جويىمان جاۋدىڭ جىڭگۇي ارىياسىن لۇيگە شاققاندا 94 لۇي (شى) بولدى. وسى جاعىداي بولمىسا قاراعاندا، مۇنداي نىسانعا جەتۋىمىز مۇمكىن جانە ودان اسىرىپ حىرۋىمىز مۇمكىن. گومىنداڭنىڭ قازىرگى بۇكىل اسكەرى كۈشىندەگى 3 مىليون 650 مىڭ ادامنىڭ 70 پىراسەنتى بىرىنشى شەپە (چاڭجياڭ مەن باشان تاۋى سىلەمى شەپىنىڭ سولتۇسىگى، لانخوۋ مەن حىلانشان تاۋى سىلەمى شەپىنىڭ شىمىسى، چىڭدى مەن چاڭچىۋ شەپىنىڭ وڭتۇسىگى)، ال ارتقى شەپەگىلەرى (چاڭجياڭ مەن باشان تاۋى سىلەمى شەپىنىڭ وڭتۇسىگى، لانخوۋ مەن حىلانشان تاۋى سىلەمى شەپىنىڭ باتىسىن قامتىدى) شامامەن 30 پىراسەنت قانا. گومىنداڭنىڭ قازىرگى بۇكىل جىڭگۇي ارىياسى 285 لۇي، بىر مىليون 980 مىڭ ادام، مۇنىڭ ئىشىندە بىرىنشى شەپەگىسى 249 لۇي، بىر مىليون 742 مىڭ ادام (سولتۇستىك شەپە 99 لۇي، 694 مىڭ ادام، وڭتۇستىك شەپە 150 لۇي، بىر مىليون 48 مىڭ ادام)، ارتقى شەپەگىسى نەبارى 36 لۇي، 238 مىڭ ادام، سونداي-اق دەنى جاڭا قۇرىلغان اسكەرى بولىمدەر، سوعىس-تىق كۈشى ماردىمىسىز. مۇنىڭ ۋىشنى جۇڭياڭ خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ ۋىشنىشى جىلدا دا تۈگەلمەن چاڭجياڭنىڭ سولتۇسىگىندە جانە خۇابىي مەن دۇڭبىيدا سوعىس جۇرگىزۋىش ۋىعارىپ

وتىر. جاۋدى جويۇ مىندەتىن ورنىداۋ ءۇشىن، ازات راپونىداردان
 خالىقتى جوسپارلى جانە ءۇقىپتى تۇردە جۇمىلىدىرىپ، ارىماعا
 قاتناستىرۋدان تىس، تۇتىنىداردان مولىنان پايدالانۋ كەرەك.

(4) پارتىيىمىز بىن ارىيىمىز وتكەن ۇزاق مەرزىم ىشىندە جاۋ
 جاعىنان بولشەكتەنۋ، پارتىزاندىق سوعىس جانە اۋىل-قىستاق
 جاعدايشىدا تۇرعاندىقتان، ءىز جەر-جەردەگى پارتىيالىق جانە
 اسكەرىي باسشى ورگانداردىڭ زور دارەجىدە ءوزى ءوزى باسقارۋ
 ءۇقىمىنىڭ بولۋىنا جول بەرگەن ەدىك، بۇل احوال جەر-
 جەردەگى پارتىيىا ءۇيىمدارى مەن اسكەرىي بولىمدەردىڭ وزدەرىنىڭ
 باستاماشىسىدى مەن بەلسەندىلىگىن ءوسىرىپ، ۇزاق ۋاقىتتىق اۋىر،
 قىس جاعدايلاردان وتۋىنە مۇمكىندىك بەردى، ءىراق، سونىمەن
 بىرگە، كەبىر تارتىپسىزدىك پەن ۇكىمەتسىزدىك، جەرىشلىك پەن
 پارتىزانىشلىق تا تۋىلىپ، گىمىگىندىك ىستەرگە زىيان تىگىزدى.
 فازىرگى جاعداي پارتىيىمىزدان بارىشا زور كۇش جۇمىساپ، وسىنداي
 تارتىپسىزدىك پەن ۇكىمەتسىزدىكتى جەڭۋدى، جەرىشلىك پەن
 پارتىزانىشلىق جەڭۋدى، شوغرلاندىرۋ مۇمكىن جانە قاجەت بولعان
 بارلىق بىلىكتى جۇگياڭعا جانە جۇگياڭنىڭ ۋاكىلىك ورگاندارىنىڭ
 قولىنا شوغرلاندىرىپ، سوعىستى پارتىزاندىق سوعىس تۋرىنىنەن
 جىڭگۈيلىك سوعىس تۋرىنىەن كوشىرۋدى تالاپ ەتىپ وتىر. وتكەن
 2 جىل ىشىندە ارىيانىڭ جانە ونىڭ سوعىس جۇرگىزۋىنىڭ جىڭگۈي-
 لىك سىپاتى ەداۋىر ارتتى، ءىراق ءالى دە جەتكىلىكتى ەمەس،
 ءۇشىنىشى جىلدا تاعى دا قارىشتاپ ىلگەرلەي ءۇسۋ كەرەك،
 بۇل ماقسات ءۇشىن، تەمىر جول، تاس جول، كەمە سىياقتى تاياۋ
 زامانى قاتناس قۇرالدارىن مۇمكىندىكتىڭ بارىشا جوندەۋ جانە

مەڭگەرۇ، قالالار مەن ونەر كاسپىتى باسقارۇ قىزمەتنى كۈشەيتۇ،
سويتىپ، پارتيا قىزمەتنىڭ سالماقنى اۋىل-قىستاققان بىرئە-بىرئە
قالاغا اۋدارۇ كەرەك.

(5) بۈكىل مەملەكەت بويىنشا اكىمىيىتى تارتىپ اۋ مىندەتى
پارتىامىزدان اسكەرى، ساياسى، ئىقتىسادىي سىتەردى، پارتيا سىتەرىن
جانە مادەنىيەت، وقۇ-اھارتۇ سىياقتى قىزمەتتەردى باسقارۇ قوللىنان
كەلەتىن، كوپتەگەن كادىرلاردى تەز ارادا، جوسپارلى تۇردە تارىيە-
لەپ شىعۇدى تالاپ ەتەدى. سوعىستىڭ شۇشنى جىلىندا 30 مىڭنان
40 مىڭغا دەيىن تومەن، ورتا جانە جوعارى دارەجەلى كادىرلار
دايىنداۋ، سويتىپ، سوعىستىڭ تورتىنشى جىلىندا ارىيا ئىلگەرلەگەن
كەزدە، بۇل كادىرلار ارىيامەن بىرگە ئىلگەرلەي الاتىن، شامامەن
50 مىليوننان 100 مىليونغا دەيىن ادامى بار جاڭادان ازات بولغان
رايونداردى تارتىپتى تۇردە باسقارالاتىن بولۇى كەرەك. جۇڭگو-
نىڭ جەرى توتەنشە كەڭ، جان سانى توتەنشە كوپ، گىمىڭنىڭ
سوعىستىڭ دامۇى وتە تەز، ال بىزدىڭ كادىرمەن قامداۋىمىز
توتەنشە جەتكىلىكسىز بولپ وتىر، مۇنىڭ ۇزى اسا زور قىيىنلىق.
شۇشنى جىلى كادىرلاردىڭ كوپشىلىگىن كۈنە ازات رايوندارغا
سۇيەلىپ دايىنداۋ قاجەت بولا تۇرسادا، بىراق، سونمەن بىرگە،
گومىنداڭ بىلەپ-توستەپ وتىرعان ۇرى قالالاردان قابىلداۋغا دا
كۈڭىل بولۇ كەرەك. گومىنداڭ رايونىنداى ۇرى قالالاردا
بىزدىڭ قىزمەتىمىزگە قاتناسا الاتىن بىرسىپىرا جۇمىشىلار مەن
زىيالىلار بار، ولاردىڭ بىلىم ساۋياسى كۈنە ازات رايوندارداى
جۇمىشى-دېحان ەلمەنتتەردىڭ بىلىم ساۋياسىنان، جالپى
العاندا، جوعارىراق. گومىنداڭنىڭ ئىقتىسات، مالىيە، مادەنىيەت،

وڭۇ - امارتۇ ورگاندارىنداعى قىزمەتكەرلەردى، كەرتارتياشلاردان باسقاسىن، مولىنان پايدالانۇعا ئىسسىز. ازات رايونداردىڭ مەكتەپ ئارپىيەسى قىزمەتىن قالپىنا كەلتىرۈ جانە دامىتۇ كەرەك. (6) ساياسي ماسلىحات كەڭەسسىن شاقىرۇ ۇرانى ④ گومىنداڭ رايوندارىنداعى بارلىق دەموكراتىيالىق پارتىيا - توپتاردى، خالىقتى ۇيىمداردى جانە پارتىيا - توپتاردا جوق دەموكراتتاردى پارتىيىمىزدىڭ توڭىرەگىنە ئويىستاستىردى. قازىر، بىز گومىنداڭ رايوندارىنداعى وسى پارتىيا - توپتار مەن ۇيىمداردىڭ ۋاكىلدەرىن ازات رايوندارعا كەلۇگە ۇيىمداستىرىپ، 1949 - جىلى جۇڭگوداعى بارلىق دەموكراتىيا - لىق پارتىيا - توپتاردىڭ، خالىقتى ۇيىمداردىڭ جانە پارتىيا - توپتاردا جوق دەموكراتتاردىڭ ۋاكىلدەرىن شاقىرىپ جىيالىسى اشىپ، جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ ۋاقىتتىق ورتالىق ۇكىمەتىنى قۇرعالى وسىرمىز.

(7) ازات رايونداردىڭ ونەركاسىپ ۇندىرىسى مەن اۋىل شارۋا - شىلىسى ۇندىرىسىن قالپىنا كەلتىرۈ جانە ورەندەتۇ - سوعىسقا جاردەمدەسۇدەگى، گومىنداڭ كەرتارتياشلارىن جەڭىپ شىمۇداعى ماڭىزدى ئۇيىن. جۇڭياڭ ماجىلىسى بىلاي دەپ ەسەپتەيدى؛ بىر جاعىنان، خالىق ازاتتىق ارمىياسىنا گومىنداڭ رايوندارىن قاراتا جەڭىستى شابۋىل جاساتىپ، سوعىسقا قاجەتتى ادام كۇشى قورى مەن زاتتىق كۇش قورىن گومىنداڭ جاعىنان جانە گومىنداڭ رايوندارىن كوپتەپ الپ وتىرۇ كەرەك؛ ەندى بىر جاعىنان، بارلىق كۇشتى جۇمىساي وتىرىپ، كونه ازات رايونداردىڭ ونەركاسىپ ۇندىرىسى مەن اۋىل شارۋاشىلىسى ۇندىرىسىن قالپىنا كەلتىرىپ جانە ورەندەنەمىز، ونى قازىرگى ساۋياسىنان بىرشاما وسىرۇ

كەرەك. ئەڭ ۋەسى ەكى جاقتاى مىندەت ۋەرىندالغاندا ەانا گۈمىدە-
داڭنىڭ كەرنارتى ۋەستەمدىگىن قۇلاتۇدى قامتاماسىز ەتۈگە بولادى،
ۋەتپەگەندە مۇمكىن بولمايدى.

ۋەسى ەكى جاقتاى مىندەتتى اتقارۇدا بىزدە تولپ جاتقان
قىنىشلىقتار بار. ارىيەمىز گۈمىنداڭ رايوندارىنا كىرىپ، ارتقى
شەپسىز نەمەسە جارىتلاي ارتقى شەپتى سوعىس جۇرگىزگەندە،
اسكەرى قاجەتتەردىڭ بارلىمىن نەمەسە دەپن سول جەردىڭ ۋەزىنەن
شەشۋ كەرەك بولادى. ال ۋەنەركاسىپ ۋەندىرىسى مەن ۋەل شارۋا-
شلىقى ۋەندىرىسىن ۋەلپىما كەلتىرۋەدە جانە ۋەركەندەتۋەدە ۋەنشا-
جائى ۋەمىداستىرۋ قىزمەتى بولۇ، ازات رايونداردىڭ شكى
بازارلار ب حاقىسى باسشىلىق ەتۋ جانە گۈمىنداڭ رايوندارىمەن
بولاتىن ساۋدانى جاقىسى باسقارپ وتىرۇ، كەيىر ماشىنلار مەن
شىكىزاتىناردىڭ تاپشىلىقى ماسەلەسىن شەشۋ، بارىنەن بۇرىن،
قائىس-ئاسمال ماسەلەسىن جانە تەمىر جولداردى، تاس جولدار-
دى، ۋەن جولدارىن جۈندەۋ ماسەلەلەرىن شەشۋ قاجەت. ۋەزىر
ازات رايونداردىڭ نقتىسادى جاعدائى مەن مالىا جاعدائىندا ۇلكەن
قىنىشلىقتار ۋەمىر ۋەسۈرپ وتىر، ۋەزىدىڭ قىنىشلىقىمىز گۈمىنداڭ-
نىڭ قىنىشلىقىمىن الدەقايدا از بولا تۇرسا دا، ۋەىراق قىنىشلىق
شىنىندا بار. بۇلار، كۈبىنەسە، زاتىق بايلىقتاردىڭ جانە اسكەر-
لەردىڭ سوعىس قاجەتىن قامداۋغا جەتكىلىكسىزدىگىندە، قاعاز
افشانلىق ەداۋىر دارەجەدە قۇنىزدانۋىندا بولپ وتىر، ال
ۋەزىدىڭ ۋەمىداستىرۋ قىزمەتىمىزدىڭ، اسرەسە مالىا-نقىسەت
حاقىغا ۋەمىداستىرۋ قىزمەتىمىزدىڭ جەتكىلىكتى بولماۋى-ۋەسى
قىنىشلىقتاردى ۋەلپىتاستىرغان سەبەپتەردىڭ ۋەىرى. ۋەزى بۇل

قېنىشلىقتاردى جەڭگە الاتىندىمىزغا سەنەمىز جانە بۇل قېنىشلىق-
تاردى جەڭگۈ قاچەت تە. قېنىشلىقتى جەڭگۈ كۈرەسى بارىسندا
سىراپىشلىققا قارسى تۇرۇ، ۋەنەمشىلىك قولدانۇ قاچەت: الدىكى
شەپتە، ولجانى قازىناغا تاپسىرۇغا، وزىندەكى جاندى كۈشتەردى
ايالاۋغا، قارۇ- جاراقتاردى ايالاۋغا، وقى- دارىنى ۋەنەمدەۋگە،
تۇتىقىنداردى قورعاۋغا كوڭىل بولۇ؛ ارتقى شەپتە، مەملەكەت
ورگاندارىنىڭ قاراجاتىن ازايىتۇ، شۇعىل قاچەت بولسماغان ادام
كۈشى مەن كولەك كۈشىن اققانسقا كەلتىرۋدى ازايىتۇ، ماجىلىس
ۋاقتىن قىسقارتۇ، ەگىن شارۋاشلىقى ماۋسىمدارىنا كوڭىل بولۇ،
ەگىشلىك مەرزىمىن وتكىزىپ الماۋ، ونەركاسىپ ۋەندىرىسنىڭ
وزىندىك قۇنىن تومەندەتۇ، ەگبەك ونىمدىلىگىن ارتتىرۇ، بۈكىل
پارتيا جۇملا وتىرىپ ونەركاسىپ ۋەندىرىسى مەن اۋىل شارۋاشلىقى
ۋەندىرىسىن باسقارۋدى جانە ساۋدا ستەرىن جۇرگىزۋدى ۋىرەنۇ،
ازات رايونداردىڭ شارۋاشلىغىن نەغۇرلىم ۋىلەسىمدى ۋىسىمداستىرۇ،
بارارداعى باسالاماندىقتى جويۇ، سونىمەن بىرگە، جالداپتىفەن
شۇغىلدانۇشى بارلىق ەلەمەنتتەرگە قارسى قاچەتتى كۈرەس جۇرگىزۇ
كەرەك. سىكە وسى جاقتاردان كىرسەتىن بولساق، وندا بىز ۋوز
الدىمىزداعى قېنىشلىقتاردى سوزسىز جەڭگە الامىز.

(8) كادىرلاردىڭ ەنازارىالىق ساۋياسىن ۋسىرۇ، پارتيا شىندە-
دەگى دەموكراتىيالىق تۇرمىستى ۇلمايتۇ جوعارىداعى مىندەتتەردى
ورىنداۋدىڭ ماڭىزدى تۋىنىنە اينالىپ وتىر. جۇڭياڭ ماجىلىسى
پارتيا شىندەگى دەموكراتىيالىق تۇرمىستى ۇلمايتۇ تۇرالى ارناۋلى
قارار قابىلدادى③. كادىرلاردىڭ ەنازارىالىق ساۋياسىن ۋسىرۇ
ماسەلەسى جونىندە دە تالقى جۇرگىزدى، سونداي- اق بۇعان

ماجىلىسىگە كەلگەن جولىداستاردىڭ نازارىتىدا.

(9) بۇكىل مەملەكەتنىڭ تىنىشى رەتلىكى ھەجەك زور جىنالىسى تابىستى وتكىزىلدى جانە جۇڭخۇا بۇكىل مەملەكەتنىڭ باس جۇمىسى- شىلار ۋىسى ④ قۇرىلدى. كەلەسى جىلىدىڭ العاشقى جارتىسىندا بۇكىل مەملەكەتنىڭ ايلەلدەر قۇرىلتايى شاقىرىلىپ، بۇكىل مەملەكەتنىڭ دەموكراتىيالىق ايلەلدەر بىرلەستىكى ⑦ قۇرىلادى؛ بۇكىل مەملەكەتنىڭ جاستار قۇرىلتايى شاقىرىلىپ، بۇكىل مەملەكەتنىڭ جاستار بىرلەستىكى ⑧ قۇرىلادى؛ جاڭا دەموكراتىيالىق جاستار وداعى ⑨ قۇرىلادى.

• سىكەر قۇلەر

④ گومېنداڭنىڭ ئېغىر زەت ۋاپاسىزدىق جاساۋى 1927. جىلى بولدى. بۇل ارادا «تەيى ئېغىر زەت ۋاپاسىزدىق جاساۋى» دەپ چاپلانغان شىئاللارغا قاراسى سۈمىس اياقتانغانان كەيىن، گومېنداڭنىڭ ۋەنگە جىڭدىك جالېي بەتلىك نىڭكى سۈمىس قوزغاغاندىي اينىلىپ وتىر.

③ وگتۇستىكتەگى گىمىڭنىڭ جەڭلىسكە ۋەسراۋى دەپ يارتيا شىندە ۋاللىمىڭ چولداش ۋاكىلدىكە تەككەن ۋۇشىنى رەتكى «سول» شىل لۇشىاننىڭ سالدارىمان 1934 - جىلى قىزىل ارماننىڭ بەسىنى رەتكى «قورشاپ قويۇ» ما قارسى چۈرگىزگەن سوعىسنىڭ جەڭلىسكە ۋەسرامان - دىيى جانە قىزىل ارمان نەگىزگى كۈشتەرنىڭ وگتۇستىكتەگى گىمىڭدىك گىنجۈيدىلەردەن شەگىسپ شىققاندىيى ايشىلىپ ونىر .

③ خالىق ازاتلىق ارمىياسى جامىنان تۇتقۇندالغان، گومىنداڭنىڭ كەركەرتىپا ارمىياسىنان ازات بولغان، قارىيەلەنگەن، ارمىيىمىزغا قاتناش- تىرىلغان نۇرغۇن گومىنداڭ اسكەرلەرى ايىتلىپ وتىر.

⑤ ساياسى ماسلىحات كەڭەشچىسى شاقىرۇر راننىڭ ماۋزىدەك جۇلداس

ورتاغا قويغان بولاتتىن. 1948-جىلى 5-ايدىڭ 1-كۈنى جۇڭگۇلۇڭ جۇڭگىيالىق جاريالاھان «1-ماي» گەبەكشىلەر مەدەكەسىن ەسكە تۇسىرۇۋاتقاندا «ئىدا ماۋزىدۇلۇڭ جولداسنىڭ ۇسىنى بويىشا «دەموكراتىيالىق پارتىيا-توپتار، خالىقتىق ۇيىمدار، قۇدام بەدەلدەلەرى، ساياسىي ماس-لىحات كەڭەسىن تەز ارادا وتكىزىپ، خالىق قۇربلىق شاقىرۇدى، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەت قۇرۇدى ئالغىلايىق جانە سىكە اسرايىق» دەگەن ۇران العا قويىلدى. بۇل ۇراھىا گومىيىدالۇڭ بىلەپ-توسىپ وتىرعان رايوندارعاى دەموكراتىيالىق پارتىيا-توپتار، خالىقتىق ۇيىمدار جانە پارتىيا-توپتاردا جوق دەموكراتىتار بىردەن بىرۇ ۇون قوسى. ساياسىي ماسلىحات كەڭەسى كەين كەلە جاڭا ساياسىي ماسلىحات كەڭەسى دەپ اتالدى، بەرتىن كەلە جۇڭگو خالىق ساياسىي ماسلىحات كەڭەسى دەپ اتالدى، وسى تومداعى «جاڭا ساياسىي ماسلىحات كەڭەسى سە دانىدىق ۇيىۋانخۇيىنىڭ ماجىلىسىدە سويلەنگەن سور» دىڭ تەسكەرىۋەن پايدالانىڭىز.

(5) «جۇڭگۇلۇڭ جۇڭگىيالىق پارتىيالىق دارەجەلى قۇربلىقلارى مەن ۇاكىلدەر ماجىلىسىدىن شاقىرۇ جوتىندەگى قارارى» ايتىپ وتىر. بۇل قاراردا پارتىيا شىندە قالىپتى دەموكراتىيالىق تۇرمىستى ۇبايۋ جانە ورتاۋ ماسەلەسى تۇرالى تومەندەگىدەي بەلگىلەمەلەر جاسالدى: «ار دارەجەلى داڭقۇبىلار، پارتىيا جاڭچىگى بويىشا، پارتىيالىق دارەجەلى قۇربلىق مەن ۇاكىلدەر ماجىلىسىن بەلگىلى مەرزىمدە اشىپ وتىرادى. مۇنداي قوربلىقلار مەن ماجىلىسىەرگە پارتىيا جاڭچىگىندا بەلگىلەنگەن بىرلىق ۇقتار بەرىلەدى، ومان قول سۇعۇما بولمايدى. ماجىلىسى اشۇدا تولىق ازىرلىك بولۇ تىسى. پارتىيا شىندە تۇرلىشە پىكىر تالاستارى بولعاسدا، دەرەزىندە، ۇز قالىپىندا جوعارى مالىمدەۋ كەرەك، ونىڭ شىندەگى مەۋلىي تالاستاردى جۇڭگىيالىق مالىمدەۋ كەرەك. مۇنىڭ سىرتىندا، ناعى دا: داڭقۇيى تۇرمىس كەمەلىسە كەتتىرۇ كەرەك، ار دارەجەلى داڭقۇبىلار ماڭسىدى ماسەلەلەردى داڭقۇبىدىڭ

كۈلۈك كىيىم ئاقىستان جانە قارارمان وتكىزۈ ئۆزىمىز سىكە اسىرۈ
كەركە، ماڭىزدى ماسەلەلەردى چەكەلەر شەشم تىپەۋ تىيىس، شېراق
كۈللەكتىپتىك باسشىلىق پەن چەكە ادامنىڭ جاۋاپكەرلىشىگىنىڭ شېرىن
دەپ شېرىن ەلەۋسەر قالدېرۇما بولمايدى، دەپ بەلگىلەندى.

⑤ بۇكىل مەملەكەتتىكى تىببىي رەتلىك ۋە گېنەك زور جىيالىسى 1948-جىلى 8-ايدا خارابىدە شاقىرىلدى. بۇل رەتلىك زور جىيالىسىنا جۇڭگو جۇمىيىتى ئابىلىك بىرلىككە كەلگەن بۇكىل مەملەكەتتىكى ۋىيىسى - جۇڭخۇا بۇكىل مەملەكەتتىكى باس جۇمىيىسىلار ۋىيىسى قالىپسا كەسىرىلدى. بۇعان دەيىنگى 5 رەتلىك بۇكىل مەملەكەتتىكى گېنەك زور جىيالىسى ئلگەرنىدى - كەيىندى بولپ 1922 - ، 1925 - ، 1926 - ، 1927 - ، 1929 - جىلدارى وتكىزىلدى.

⑦ نۇكىل مەملەكەتتىكى ئايەلەر قۇرۇلتايسىنىڭ تېرىمىشى رەتلىكى زور ھېسابى 1949 - جىلى 3 - ئايدا بېيىڭدە شاقىرىلدى. نۇل زور جىمالسا نۇكىل مەملەكەتتىكى ئايەلەر جۇرئىتىلىشى ۋىيەتنامنىڭ تېرىمىشى ئورگىنى خۇڭخۇا نۇكىل مەملەكەتتىكى دېموكراتىيالىق ئايەلەر بىر - لەستىكى قۇرۇلدى. كەينىن كەلە ول جۇڭخۇا نۇكىل مەملەكەتتىكى ئايەلەر بىرلەشتىكى دەپ ئاتالدى.

⑤ بۈكىل مەملەكەتتىكى جاستار قۇرۇلتاينىڭ ئېرىشى رەتلىكى جەنۇبىسى 1949-جىلى 5-ايدا بېيىڭدە شامىلىدى. بۇل مەجلىسە جۇڭخۇا بۈكىل مەملەكەتتىكى دەموكراتىيەلىك جاستار باس بىرلەشتىكى قۇرۇلدى. كەيىن كەلە بۇل ۋەقە جۇڭخۇا بۈكىل مەملەكەتتىكى جاستار بىرلەشتىكى دەپ ئاتالدى.

② جاڭا دەموكراتىيالىق جاستار وداعى 1949-جىلى 1-ايدا جۇڭگۇلۇق خۇشياڭنىڭ شەشمىنە ساي قۇرىلدى. ونىڭ بۆكۈل مەمەكەت-تىك 1-قۇرىلمايى 1949-جىلى 4-ايدا بېيپىڭدە شامىرىلدى. 1957-جىلى 5-ايدا اشلىغان جاستار وداعىنىڭ 3-قۇرىلمايىدا جاڭا دەموكراتىيالىق جاستار وداعى كوممۇنىستىك جاستار وداعى دەپ وزگەرتىلدى.

خۇايجاي شايقاسىندا سوعىس جۇرگىزۈ باغىتى جونىدە*

(1948 - جىلى 10 - ايدىكى 11 - كۈنى)

خۇايجاي شايقاسىنىڭ ① ورنالاستىرىلىۋى جونىدە سۈزدەردىڭ
ويلاپ كورۈلەرىڭىز *ۇشىن بىرنەشە پىكىر ۇسىنامىز.

(1) بۇل شايقاسنىڭ *بىرىنشى كەزەڭىندەگى وزەكتى مىندەت —
اسكەر كۇشىن توپىتاپ، خۇاڭ بوتائۇ بىڭتۇاننى جويۇ، ارالمىتان
جارىپ *وتۇدى ورنىداپ، شىن - انجىن، يۇنچى پويىز ستانسىياسى،
ساۋباجى، يىشىان، زاۋجۇاڭ، لىنچىڭ، حانجۇاڭ، شۇياڭ، پىشىان،

* بۇل — ماۋزىدۇڭ جولداسى جۇڭگۇڭ جۇڭخىياڭ گىمىنىڭ اسكەرى

ستەر ۇبىيۋانچۇيى *ۇشىن ازىرلەگەن، خۇادۇڭ يەجانچۇنى مەن
جۇڭيۋان يەجانچۇنىنە، خۇادۇڭجۇي مەن جۇڭيۋانچۇيگە جولدانسىن
دىيانباۋ. خۇايجاي شايقاسى — جۇڭگو خالىق ازاتتىق سوعىسىندامى
شەشۋى ماڭىزى بار ەلە *ىرى 3 شايقاسنىڭ *بىرى. بۇل شايقاسنى
خۇادۇڭ يەجانچۇنى، جۇڭيۋان يەجانچۇنى جامە خۇادۇڭدامى،
جۇڭيۋاندامى جەرگىلىكتى اسكەرى يولىمدەر بىرگە جۇرگىزدى. بۇل
شايقاسى گومىنداڭ ارمىياسىنان جىيىنى 555 مىڭان اسنام ادام حوبىد -
دى. ماۋزىدۇڭ جولداسى وسى دىيانباۋدا العا قويغان شايقاس

نانچىڭ، ئاي- بىرجۇڭ، لىنىيى سىياقتى جەرلەردى ئۆ. بۇل ماقساتقا جەتۇ ئۇشش، جاۋدىڭ ئىس شىسسىن جويۇدى 2 زۇڭدۇيگە جۇكتەۋ ئادىسسىن قولىدانىپ، 6-7 زۇڭدۇيىمەن جاۋدىڭ 25-، 63-، 64- شىلارنى بولشەكتەپ جويۇ قاجەت. جاردەمگە كەلەنسىن جاۋدى توسۇدى جانە وعان سوققى بەرۋدى 5-6 زۇڭدۇيگە جۇكتەۋ قاجەت. لىنچىڭ - ھانجۇڭ رايونىنداى لى مى اسكەرى بولسىدەرىنىڭ ئىس لۇيىن 1-2 زۇڭدۇيىمەن جويۇ، سونداى- اق لىنچىڭ مەن ھانجۇڭدى لىپ، شۇيجوۋغا سولتۇستىك چاغنەن ھاۋىپ ئوندىرىپ، چىۋچىڭچۇان، لى مى بىگىتۋاندىرىن بار كۇشمەن شىسسىقا جاردەمدەسۇگە باتىلى بارمايتىن تۇ جولىندا كۇش سالتۇ قاجەت. ئىس زۇڭدۇيىدى جەرگىلىكتى بىگىتۋانمەن قوسا شاندىۇڭنىڭ باتىس- وكتۇستىگىنە ورنالاستىرىپ، شۇيجوۋ، شاڭچىۋ ارالىقىنداى تەمىر چول بولەگىندە بۇيىرىمەن سوققى بەرۋ ارىقلى چىۋچىڭچۇان بىگىتۋانىنىڭ ئىس بولەگىن تىزگىندەپ تۇرۇ قاجەت (سۇن يۋانلىياڭنىڭ 3 شىسى قازىر شىسسىقا بەتتەگەلى تۇر، لىۋ بوچىڭ، چىن يى، دىڭ شياۋپىڭدەردىڭ جىڭجوۋ- شۇيجوۋ تەمىر چول جەلىسىنە شاۋىل

باعتى تولىق ئابىسقا جەتتى، شايقاستىڭ دامۇى بولجىلدامىدان ئامۇرلىم ساتتى شىققاندىقتان، جەڭسى تە بولجىلدامىدان ئامۇرلىم تەز، ئامۇرلىم زور بولدى. مى شايقاستار كەيىن، گو مىنداڭ كەرتارتىپا ۋكىمەتتىنىڭ اسناناسى نانچىڭ ھالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ تىسكەلەي ھاۋىيى استىسدا قالدى. ھۇايجاي شايقاسى 1949- جىلى 1- ئايدىڭ 10- كۈنى اياقتادى، 1- ئايدىڭ 21- كۈنى جىبالە جىيەشى «فىزىمەتەن شەگىسگەن» دىگەن جارىيالايدى، نانچىڭ گو مىنداڭ كەرتارتىپا سىلەۋشى تويى وسىدان باستاپ كۇيرەۋ ھالىنە تۇستى.

جاساۋدى جەدەل ورنالاستىرىپ، سۇن يۇانلىياڭ بېگىتۋاننىڭ اينالدىرىپ تۇرۇش (ۋەتەنمىز). 1-2 زۇڭدۇيەن سۇچيان - سۇيىڭ، لىڭبى رايونىدا قىمىل جاساپ، لى مى بېگىتۋاننىڭ اينالدىرىپ تۇرۇقچى. جوعارىدا عىداي ورنالاستىرغاندا، يەنى اسكەر كۇشنىڭ جارتىسىنان استاممەن چىۋىچىڭچۈان، لى مى بېگىتۋانلارنى توتەپ بەرىپ، ونى اينالدىرىپ تۇرغاندا، وعان توسقاۋىلداپ سوققى بەرگەندە جانە ونىڭ بىر بولەگىن جويغاندا عانا خۇاڭ بوتۇ بېگىتۋاننىڭ 3 شىسىن جويۇ ماقساتىنا جەتۋەگە بولادى. بۇل ورنالاستىرۇ، جالىپى العاندا، 9-ايدا جىناندى الۋداعى جانە جاردەمگە كەلگەن جاۋعا سوققى بەرۋەگى ② ورنالاستىرۇمەن ۇقساس بولادى، وىيەگەندە خۇاڭ بوتۇ بېگىتۋاننىڭ 3 شىسىن جويۇ ماقساتىنا جەتۋەگە بولمايدى. بىرىنشى كەزەگىدى شايقاس باستالغانان كەينىگى 2-3 اينا شىنىدە اياقتانۇعا كۇش جۇمساۋ كەرەك.

(2) ەكىنشى كەزەگىدە، شامامەن 5 زۇڭدۇيى ارقىلى حايچوۋ - شىنپۇ - لىانيۇڭكاڭ - گۋانىيۇن رايونىنىداعى جاۋدى جويۇ حانە وسى قالالاردى الۋقاجىت. شامالائۇمىزشا، بۇل كەزدە جاۋدىڭ چىڭداۋ - داعى 54، - 32-شىلارنىڭ تەڭزى ارقىلى حايچوۋ - شىنپۇ - لىانيۇڭكاڭ رايونىدا جاردەمگە اكەلىنۇ نىھتىمالى كۆپرەك ③. سولمەن، بۇل رايوندا بۇرىنقى بىر شىمەن قوسىلىپ، جىينى 3 شى بولادى، سوندىقتان بىز شابۇلىما ۋوتۇدى 5 زۇڭدۇيىگە مىندەنتەۋىمىز، ال قالمان اسكەر كۇشتەرىمىزگە (ئەگىزگى كۇشمىز) چىۋىچىڭچۈان، لى مى بېگىتۋانلارنى قىياققا الپ تۇرۇدى جۇكتەۋىمىز كەرەك، بۇل دا 9-ايدا جىناندى الۋداعى جانە جاردەمگە كەلگەن جاۋعا سوققى بەرۋى ورنالاستىرۇداعى بىرىنسىپتەگىدەي بولادى. بول

كەزەڭدى دە 2—3 اپتانىڭ ئىشىنىدە اياقتاتۇغا ۇمىلۇ كەرەك.
 (3) ۇشىنى كەزەڭدە، خۇايسىن، خۇاي-ان جاقئاردا سوعىس بولۇى مۇمكىن دەپ شامالاۇغا بولادى. بۇل كەزدە جاۋ اسكەر كۇشىن ۇبىر شى مولشەرىنىدە ارتىرادى (رەقتەلىپ قۇرىلعان 8-شىسىن يانتايدان وڭتۇستىككە ئاسىپ جاتىر). سوندىقتان 5 زۇڭدۇي مولشەرىنىدەگى اسكەر كۇشمەن شابۇل جاساۋ مىندەتىن وتەۋگە ازىرلەنۇ، ال قالغان نەگىزگى كۇشەنگە جاردەمگە كەلەتىن جاۋدى سوققىلاۋدى جانە قىسپاققا الۋدى جۇكتەۋ كەرەك. بۇل كەزەڭگە دە شامامەن 2—3 اپتا قاجەت.

ۇش كەزەڭ ۇشىن جىينى ۇبىر جارم ايدان 2 ايعا دەيىن ۇاقىت جۇمسالۇى مۇمكىن.

(4) سىزدەر 11-، 12-ايلاردا خۇايجاي شايقاسى ايامانە ئىزدەر. كەلەر حىلى 1-ايدا دەم الىپ-رەقتەلىگىزدەر. 3-ايدان 7-ايعا دەيىن ليۇبوچىڭ-دىڭ شياۋپىڭ بىيگىنۋاسىمەن بىرلەسە سوعىس جۇرگىزىپ، جاۋدى چاڭجياڭنىڭ جاعالاۋىنا دەيىن ئىستىرىپ، وندا قورغانىس جاساپ تۇرۇغا ماحىۋرلەگىزدەر. كۇزدە سىزدەردىڭ نەگىزگى كۇشەرىڭىز چاڭجياڭسان ۇنۇ سوعىسىن جۇرگىزۇى مۇمكىن.

ەسكەرتۈلەر

① خۇايجاي شايقاسى خالىق ازاتلىق ارمىياسى شۇبجىۋۇدى ورتالىق ەتە وتىرىپ، شىمىنغا جايچىۋۇدار بانىمىغا شاڭچىۋغا دەيىگى، سونۇمە-تىككە لىيىڭشان (فارىگى شۇەچىڭ) وڭتۇستىككە خۇابىمىغا دەيىگى ۇلار-بايانا وڭىردە جۇرگىزگەن ۇبىر رەتكى شەشۋى شايغاس. بۇل

وڭىرگە شوغىرلانغان گومىنداڭ ارمىياسى — شۈيجوۋ «باندىلاردى جويۇ زۇڭسلىڭبۇي» نىڭ سىلىڭگۇانى ليۇجى مەن فۇسلىڭگۇانى دۇ يۇيمىڭنىڭ قولباسلىقىدىن 4 يىڭتۇان جانە 3 تىنشتاندىرۇ رايونىدىن ئاسكەرى بولىمىدەر، كەيىن خۇاڭجۇننەن جاردەمگە كەلگەن خۇاڭ ۋېي يىڭتۇانى قوشىلىپ، جېسى 5 يىڭتۇان جانە 3 تىنشتاندىرۇ رايونىدىن ئاسكەرى بولىمىدەر ەدى. خالىق ازاتتىق ارمىياسى بۇل رەتكى شايقاسقا خۇادۇڭ يەجانجۇننىڭ 16 زۇڭدۇيى، جۇڭيۇان يەجانجۇننىڭ 7 زۇڭدۇيى جانە خۇادۇڭ، جۇڭيۇان جۇنچۈيىلەرىندەگى، خۇايبى جۇنچۈيىسە قاراسىنى جېمىي — شادۇڭ — خىسان جۇنچۈيىنىدەگى جەرگىلىكتى قارۋىلى كۈشەردەن بولپ، جېسى 600 مىڭنان اسا ادام قاتناستى. شايقاس 1948 — جىلى 11. ايدىن 6 — كۈنى باستالپ، 1949 — جىلى 1 — ايدىن 10. كۈنى اباقادى، باغنى 65 كۈن جۇرگىزىلدى دە، گومىنداڭنىڭ سۈرىپىنالىار ئاسكەرى بولىمىدەرىنەن 22 خۇن — 56 شى (مۇنىڭ ئىشىندە 4 جارىم شى كۈنەرىلىس جاساپ «بىز جاقا ۋەتتى»، جېنى 555 مىڭ ادامى بۇكىد. دەي خويلىدى، مۇنان تىس نانچىڭ جاققان جاردەمگە كەلگەن لېۋ رۇمىڭ، لى بانسېن بىڭيۇاندارى دا شەگىندىرىلدى، چاڭخائىڭ سولۇسكىسىدەگى خۇادۇڭ، جۇڭيۇان رايوندارى نەگىزىسەن زات ەىلدى. تۇناس خۇايبى شايقاسى 3 كەزەڭگە ۋولسىد. «بىرىنشى كەزەڭگى 11. ايدىن 6 — كۈنىنەن 22 — كۈنسە دەيىن بولدى، خۇادۇڭ يەجانجۇنى جۇڭيۇان يەجانجۇننىڭ ۇشتامۇمەن شۈيجوۋدىڭ شەمسە. دىمى شېن — انجېن، نىانخۇاڭ رايوندارىدا خۇاڭ بوتائۇ يىڭتۇاننى قورشاشقا ئىپ جويىدى، خۇاڭ بوتائۇ وقفا ۇشنى، نىانجۇاڭنىڭ شەمسە. دىمى لۇڭ — خاي تەمىر جولىنىڭ ەكى جاعالاۋىن جانە تيانجېن — يۇكۇۋ تەمىر جولىنىڭ شۈيجوۋ — سىڭيۇ بولىگىنىڭ ەكى جاعالاۋىس، شۈيجوۋدىڭ ناسى مەن سولۇستىگىدەگى كەڭ — نايناق وڭىرلەردى ازاب ەسى. گومىنداڭنىڭ 3. تىنشتاندىرۇ رايونىدا قاراستى 3 جارىم شى، جېسى 23 مىڭنان اسا ادام تاي — تىرخۇاڭ، زاۋجۇاڭ رايوندارىدا كۈنەرىلىس

جاساپ *بىز جاققا *وتتى. *كەنشى كەزەڭى 11-ايدىڭ 23-كۈنىدىن 12-ايدىڭ 15-كۈنىگە دەيىن بولدى، جۇڭيۈان يەنجۇنى خۇادۇڭ يەنجۇنىنىڭ نەگىزگى كۈشتەرسىڭ ۇشتاسۇمەن سۇشيان اۋدانىنىڭ باتىس-وڭتۇستىگىندەگى شۋاڭدۇيجي رايونىدا خۇاڭ ۇمي يىڭتۋاننى قورشاۋغا الپ جويدى، يىڭتۋان سىلىڭى خۇاڭ ۇمىدى، فۇسلىڭى ۇشاۋجوۋدى تىرىدەي قولغا *تۇسىردى. بۇل يىڭتۋاننىڭ *بىر شىسى كوتەرىلىس جاساپ *بىز جاققا *وتتى. سونمەن قاتار، شۇيجوۋدان باتىسقا فاراي قاشپ بارا جاتقان سۇن يۋانلىاڭ يىڭتۋاننى دا جويدى، سۇن يۋانلىاڭنىڭ خالىز *وزى قاشپ كەتتى. *ۇشنىشى كەزەڭى 1949-يىلى 1-ايدىڭ 6-كۈنىدىن 10-كۈنىگە دەيىن بولدى، خۇادۇڭ يەنجۇنى جۇڭيۈان يەنجۇنىنىڭ ۇشتاسۇمەن يۇڭچىڭنىڭ شىسى سولتۇستىگىدەگى چىڭلۇڭجي-چىڭگۈانجۇاڭ رايونىدا دۇ يۇمىڭنىڭ نىكەلەي قوللاشلىرىدا شۇيجوۋدان باتىسقا فاراي قاشقان چىۋ چىڭخۇان، لى مي يىڭتۋاندارىن قورشاۋغا الپ جويدى، دۇ يۇمىڭنىڭ تىرىدەي قولغا *تۇسىردى، چىۋ چىڭچۇان وققا ۇشتى، تەك لى مي عا قاشپ قۇتلىدى. *سويتىپ، كۈلەمى وراسان زور خۇايجاي شايفاسى جەڭسەن اياقتادى.

② جىناندى الۋ جانە جاردەمگە كەلگەن جاۋغا سوققى بەرۋ دەپ 1948-يىلى 9-ايدىڭ ورتا شەئىنىدە خالىق ازاتلىق ارمىياسى جىنان شايقاسىدا قوللىغان سوعى جۇرگىزۋ *ادىسى ايتىلىپ وتىر. جىنان كومىنداڭىنىڭ شاندىۋاڭ رايونىداغى جانلىۋەلىك ماڭىزدى ورنى ەدى. كومىنداڭ جىناندى 2-تىنشتاندىرۋ رايونىنىڭ 110 مىڭان استام اداممەن ۇستاپ تۇرمان بولاتتىن. سونمەن قاتار، شۇيجوۋ رايونىدا ورنالاشتىرىلغان 23 لۇيمەن، شامامەن 170 مىڭ ادامدىق نەگىزگى كۈشمەن سولتۇستىككە جاردەم بەرۋگە *ارقاشان *ازىر تۇردى. خۇادۇڭ يەنجۇنى 7 زۇڭ-دۇيىرى فالانى الاتىن توپ ەتىپ ۇيىمداستىردى. 8 زۇڭدۇيىدى جاردەمگە كەلمەس جاۋغا سوققى بەرەتتىن توپ ەتىپ ۇيىمداستىردى. 1948 يىلى

9-ايدىڭ 16-كۈنى تۇندە ارىيامىز جىياندى ۇستاپ نۇرمان جاۋما
 شاپۇل جاسادى. 8 تاۋلىك بويى ۇزدىكىمىز شاپۇل جاساۋ ارقىلى
 24-كۈنى سول جاۋدى تۇگەل جويدى (مۇنىڭ ئىشىدە ۇبىر جۇن كوتە-
 رىلىس جاساپ ۇبىز جاققا ۇتتى). گومىنداڭنىڭ 2-ئىنقىتاندېرۇ
 رايونىنىڭ سىلېڭگۇانى ۋاڭ ياۋۋۇدى تىرىدەي قولغا ۇتۇسردى. ارىيا-
 مىز جىياندى تەز العاندىقتان، شۇيجوۋدامى جاۋدىڭ سولتۇستىكىگە
 جاردەم بەرۋگە باتىلى بارمادى.

③ كەيسىگى كەزدە بۇل جاۋدىڭ كەلۋگە باتىلى بارمادى.

بۇكىل دۇنيە جۇزىندەكى گىمىگىدىك كۇشتەر نىستماقتاسا وتىرىپ، جيانگەرلىكتىك شاپقىنشلىغىنا قارسى تۇرايىق*

(1948-جىل 11-اي)

قازىر، بۇكىل دۇنيە جۇزىندەكى ويانعان جۇمىشى تابى مەن بارلىق ناعىز گىمىگىشىل ادامدار سوۋەت وداعى ۇلى وكتاىر سوت-سيالىستىك گىمىگىشىك 31 جىلدىن اسقان زور شاتتىقپەن ەسكە تۇسىرىپ وتىرعان كەزدە، ستالىننىك 1918-جىلى وكتاىر گىمىگى-نىك ۇىر جىلدىن ەسكە تۇسىرۋ بايلانسىمەن جازعان ايگىلى

* بۇل — ماۋزىدۇلك جولداس وكتاىر گىمىگىشىك 31 جىلدىن ەسكە تۇسىرۋ بايلانسىمەن ەۋروپادامى گۇگچانداگدار مەن جۇمىشى پارتىيالارى چىگباۋجۇيشىك ورگان جورئالى «باياندى بەيىتىلىككە قول جەتكىزەيىك، حالىق دەموكراتىاسىنا قول جەتكىزەيىك»كە جازعار ماقالا. بۇل ماقالا سول جورئالدىك 1948-جىلى 21-سانىدا جاريالانغان.

ماقالاسى ەسىمە تۇسەدى. ستالىن بۇل ماقالاسىندا بىلاي دەگەن ەدى: «وكتاۋىر گىمىڭنىڭ دۇنيە جۇزىلىك ۇلى ماڭزى كوپىنەسە مىنادا: بىرىنىشەن، ول ۇلت ماسەلەسىنىڭ كولەمىن كەڭەيتتى، ونى ەۋروپادا ۇلتتىق ەزگىگە قارسى كۇرەسۇ تۇرالى جەكە ماسەلە دەن ەزىلگەن ۇلتتاردىڭ، وتارلاردىڭ جانە جارتىلاي وتارلاردىڭ جيانگەرلىكتەن ازات بولۇۋى تۇرالى جالبى ماسەلەگە اينالدىردى؛ ەكىنىشەن، ول وسى ازاتتىققا كەڭ مۇمكىنشىلىك تۇغىزدى جانە شىن جول اشتى، مۇنىڭ ۇزى باتىس پەن شىعىستاعى ەزىلگەن ۇلتتاردىڭ ازاتتىق ۇسىن بارىنشا جەدەلدەتتى، ولاردى جيانگەرلىككە قارسى جەڭىمپاز كۇرەستىڭ جالبى ارناستىن؛ ۇشىنىشەن، ول سونىمەن، سوتسيالىستىك باتىس پەن قۇلدانىلغان شىعىسنىڭ ارناستىن كوپىر سالىپ، روسىيا گىمىڭى ارقتىلى باتىس پىرولەتلارلارمان شىعىستىڭ ەزىلگەن ۇلتتارىنا جالعاسقان جاڭا، دۇنيە جۇزىلىك جيانگەرلىككە قارسى گىمىڭدىك شەپ قۇردى...»

تارىخ ستالىن كورسەتكەن باعت بويىنشا دامىدى. وكتاۋىر گىمىڭى دۇنيە جۇزى حالقتارىنىڭ ازاتتىق سىنە كەڭ مۇمكىنشىلىك تۇغىزدى جانە شىن جول اشتى، وكتاۋىر گىمىڭى روسىيا گىمىڭى ارقتىلى باتىس پىرولەتلارلارمان شىعىستىڭ ەزىلگەن ۇلتتارىنا جالعاسقان جاڭا، دۇنيە جۇزىلىك جيانگەرلىككە قارسى گىمىڭدىك شەپ قۇردى. بۇل گىمىڭدىك شەپ لەنىنىڭ، ال لەنىن قايتىس بولغاننان كەيىن ستالىننىڭ ۇدانىياندىق جەتەكشىلىگىندە قۇرىلدى جانە دامىدى.

گىمىڭ جاساۋ ۇشىن گىمىڭدىك پارتيا بولۇ فاجەت. گىمىڭدىك پارتيا بولمايىنشا، ماركىسىزم - لەنىنىزمنىڭ گىمىڭدىك ۇنازارناسى مەن گىمىڭدىك ۇستىلى بويىنشا قۇرىلغان گىمىڭدىك پارتيا بولما. يىنشا، جۇمىشى تاپسا جانە قالىڭ حالىق بۇقاراسى باسشى

ھەتتە، جىانگەرلىكىنى جانە ونىڭ يىتارشلارنى جەڭگۈ مۇمكىن ەمەس. ماركىسىزىم دۇنيەگە كەلگەننەن بەرگى 100 جىلدىن اسا ۋاقىت ئىشىدە، تەڭ روسىيا بولشەۋىكئەرنىڭ وكتاىر گمىيگنە باسشىلىق ەتۇ، سوتسىيالىستىك قۇرىلىشقا باسشىلىق ەتۇ جانە فاشىستىك شاپقنىشىلىقتى جەڭىپ شەۋ ۇلگىسى بولمان كەزدە عانا دۇنيە كولە- مىندە جاڭاشا گمىيگىدىك پارتىيالار قۇرىلدى جانە دامىدى. وسىنداي گمىيگىدىك پارتىيالار بولماننان باستاپ، دۇنيە جۇزىلىك گمىيگىنىڭ بەت- بەينەسىندە وزگەرسى بولدى. بۇل وزگەرىسنىڭ وراسان زور بولماندىمى سونشا، ئىپتى الدىگىمى بۇندارىمىز مۇلدە ەسنە كەلتىرە الماعان وزگەرىستەر ۇلى دۇبىرمەن چارىققا شىقتى. جۇڭگو گۇڭچانداڭگى- سوۋەت وداعى گۇڭچانداڭگىنىڭ ۇلگىسى بويىنشا قۇرىلغان جانە دامىغان پارتىيا. جۇڭگو گۇڭچانداڭگى دۇنيەگە كەلسىمەن جۇڭگو گمىيگىنىڭ بەت- بەينەسى مۇلدە جاڭاردى. بۇل ايقىس فاكت ەمەس يە؟

سوۋەت وداعى باستاعان دۇنيە جۇزىلىك گمىيگىدىك بىرلىكساي فاشىستىك گەرمانيانى، يتاليانى، جاپونيانى جەڭىپ شىقتى. بۇل - وكتاىر گمىيگىنىڭ ناتىجەسى. ەگەر وكتاىر گمىيگى بولماغان بولسا، ەگەر سوۋەت وداعى گۇڭچانداڭگى بولماغان بولسا، سوۋەت وداعى بولماغان بولسا، سوۋەت وداعى باسشىلىق ەتكەن باتىس پەن شەسى- نىڭ جىانگەرلىككە قارسى گمىيگىدىك بىرلىكسابى بولماغان بولسا، فاشىستىك گەرمانيانى، يتاليانى، جاپونيانى جانە ولاردىڭ يىتارش- لارىن جەڭىپ شەۋدى وىما كەلتىرۇگە بولار ما ەدى؟ ەگەر وكتاىر گمىيگى بۇكىل دۇنيە جۇزىندەگى جۇمىشى تابى مەن ەزىلگەن ۇلتتاردىڭ ازاتسىسىنە كەڭ مۇمكىنشىلىك ئۇعزغان جانە شىن حول اشقان بولسا، ال فاشىزىمگە قارسى دۇنيە جۇزىلىك ەكىنىشى سوعىسنىڭ جەڭىسى بۇكىل دۇنيە جۇزىندەگى جۇمىشى تابى مەن

ەزىلگەن ۇلتتاردىڭ ازاتتىق سىنە ونان ارى كەڭ مۇمكىنشىلىك تۇغىزدى جانە ونان ارى شىن جول اشتى. دۇنيە جۇزىلىك ەكىشى سوعىس جەڭسىنىڭ ماڭىزىن جەتە مولىشەرلەمەۋ مەيلىنشە قاتە.

دۇنيە جۇزىلىك ەكىشى سوعىس جەڭسىكە جەتكەننەن كەيىن، فاشىستىك گەرمانىيانىڭ، يتالىيانىڭ، جاپونىيانىڭ ورنىن باسىپ دۇنيە جۇزىلىك جاڭا سوعىستى قۇتىرىنا ازىرلەپ جاتقان، بۇكىل دۇنيەگە حاۋىپ توندىرىپ وتىرعان امەرىكا جيانگەرلىگى مەن ونىڭ ئارەلدەگى يتارشىلار كاپىتالىزىم دۇنيەسىنىڭ مەيلىنشە شىرىكەنسەن جانە ولمىگە قاياعان قورقىنىشتى خالىن بەينەلەدى. بۇل جاۋدىڭ ئالى دە كۇشى بار، سونىڭ ئۇشىن، ئارەلدىڭ ئوزىنىشەن گىمىڭشىل كۇشتەر نىتماقتاسۇغا، بارلىق ەلدەر-دىڭ گىمىڭشىل كۇشتەرى نىتماقتاسۇغا، جيانگەرلىككە فارسى سوۋەت وداعى باستاعان بىرلىكساپ ۇيىمداستىرۇغا، سونداي-اق دۇرىس ساياسات بويىنشا سىتەۋگە ئىيس، مۇنىسز جەڭسىكە جەتۋگە بولمايدى. بۇل جاۋدىڭ نەگىزى ئالسىز، ول شىتەي ىدىراپ قاۋساپ وتىر، ول خالىقتان قول ۇزگەن، وندا قۇتىلۇغا بولمايتىن نقتىسادى داعدارس بار، سونىڭ ئۇشىن، ونى جەتۋگە بولادى. جاۋدىڭ كۇشىن تىم جوعارى مولىشەرلەۋ، گىمىڭدىك كۇشتەردى جەتە مولىشەرلەمەۋ مەيلىنشە قاتە.

امەرىكا جيانگەرلىگىنىڭ جۇڭگوغا قۇتىرىنا جۇرگىزگەن شاپقىندى شىلىسىنا قارىسى تۇرۇدى، وتاندى ساۋدالاغان، دۇسايلق جۇرگىزگەن جانە شىكى سوعىس ارقىلى جۇڭگو خالىقن قىرغىنداپ وتىرعان گومىنداڭ كەرتارتىپا ۇكىمەتنە قارىسى تۇرۇدى نسانا ەتكەن، جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ باسشىلىقىنداى ۇلى جۇڭگو خالىقنىق دەموكراسالىق گىمىڭى قازىردىڭ وزىنىدە اسا زور جەڭسىتەرگە جەتتى. جۇڭگو گۇڭچانداڭى باسشىلىق ەتكەن خالىق ازاتتىق

ارمىياسى 1946 - جىلى 7 - ايدان 1948 - جىلى 6 - ايعا دەپىنگى 2 جىل
 شىندە گومىنداڭ كەرتارتىپا ۇكىمەتىنىڭ 4 مىليون 300 مىڭ اسكە -
 رىنىڭ شاپۇلىن تويىتاردى، سونداي - اق قورغانىستان شاپۇلىغا
 كوشتى. 2 جىلدىق سوعىستا (1948 - جىلى 7 - ايدان كەيىنگى
 دامۇ بۇعان ەنگىزىلمەدى) خالىق ازاتىق ارمىياسى گومىنداڭ ارميا -
 سىنان 2 مىليون 640 مىڭ ادامدى تۇقىنىدادى جانە جويىدى.
 جۇڭگو ازات رايوندارىنىڭ قازىرگى جەر كۆلەمى 2 مىليون 350 مىڭ
 شارشى كىلومەتىر، بۇل بۇكىل ەلىمىزدىڭ 9 مىليون 597 مىڭ شارشى
 كىلومەتىر كەلەتىن جەر كۆلەمىنىڭ 24.5 پراسەنتىن ۇستايىدى؛
 قازىرگى جان سانى 168 مىليون، بۇل بۇكىل ەلىمىزدەگى 475 مىليون
 جان سانىنىڭ 35.3 پراسەنتىن ۇستايىدى؛ قازىرگى بار قالالارى
 586، بۇل بۇكىل ەلىمىزدەگى 2 مىڭ 9 قالانىڭ 29 پراسەنتىن
 ۇستايىدى. پارتىيىمىز دىحاندارعا تاباندىلىقپەن باشلىق ەتىپ، جەر
 تۇزىمىنە گايىگى جاساۋدى جۇزەگە اسىرعاندىقتان، قازىر شامامەن
 100 مىليون ادامى بار رايونداردا جەر ماسەلەسى تۇبەگەيلى شەشىل -
 دى، دىچۇ تابى مەن ەسكىشە باي دىحانداردىڭ جەرلەرى، جالپى
 ەلەاندا، ورتا ەسەپپەن دىحاندارعا، بارىنەن بۇرىن، كەدەي
 دىحاندار مەن جالدىنبا دىحاندارعا بولىپ بەرىلدى. جۇڭگو
 گۇڭچانداڭنىڭ مۇشەلەرى 1945 - جىلى 1 مىليون 210 مىڭدىن
 قازىرگى 3 مىليونغا كۆبەيدى. جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ مىندەتى -
 بۇكىل ەل كۆلەمىندە بارلىق گىمىڭدىك كۇشتەرمەن شىنجاقتاسۇ،
 امەرىكا جيانگەرلىگىنىڭ شاپقىنىشى كۇشتەرىن قۇپ شىمۇ، گومىنداڭ -
 نىڭ كەرتارتىپا ۇستەمدىگىن قۇلاتۇ، بىرلىككە كەلگەن، دىموكراتىيالىق
 خالىق رەسپۇبلىكاسىن قۇرۇ. بىزگە مالىم، بىزدىڭ الدىمىزدا
 ەلى دە تولىپ جاتقان قىيىنشىلىقتار بار. بىراق، بىز بۇل قىيىنشە -
 لىقتاردان قورىقپايمىز. بىز قىيىنشىلىقتاردى جەڭۋ قاجەت ەرى

جەڭگۈگە بولادى دەپ قارايمىز.

وكتاىر گىمىڭنىڭ نۇر ساۋلەسى بىزگە توڭلىۋدە. ازاپ شەككەن جۇڭگو خالىق ازاتتىق الۇعا ءىيس جانە ولار ازاتتىق الا الاتىدە. دىعا باتىل سەنەدى. جالەزىدىن كورسپ كەلگەن جۇڭگونىڭ گىمىڭنىڭ كۈرەسى وكتاىر گىمىڭى جەڭىسكە جەتكەننەن كەيىن جالەزىسرامايتىن بولدى. ءىيز بۇكىل دۇنيە ءۇزى كۇڭچانداڭدارى مەن جۇمىشى تابىنىڭ جاردەمەنە يەمىز. مۇنى جۇڭگو گىمىڭنىڭ باستاماشىسى سۇن جۇڭشان مرزا تۇسىنگەن، ول سوۋەت وداعىمەن بىرلەسىپ، جيانگەرلىككە قارسى تۇرۇ ساياساتىن بەلگىلەدى. ول فايتىس بولار الدىندا دا سوۋەت وداعىنا حات جازىپ، ونى ءوزىنىڭ وسىيەتى رەتىندە قالىدىرغان ەدى. سۇن جۇڭشاننىڭ ساياساتىنا وپاسىزدىق جاساعاندار، جيانگەرلىكتىڭ فانگىمىڭنىڭ شەبى جاعىندا تۇرعاندار، ءوز مەملەكەتىنىڭ خالىقا قارسى شىققاندار — گومىنداڭ — نىڭ جياڭ جىەشى ياندىلارى. ءىيراق گومىنداڭنىڭ بۇكىل كەرىمارتيا ۇستەمدىگى جۇڭگو خالىق تارابىنان ءىيرجولاتا قالغاندالاتىدىعىن جۇرت كوپ ۇزاماي — اق كورەتىن بولادى. جۇڭگو خالىق قاھارمان، جۇڭگو كۇڭچانداڭى دا قاھارمان، ولار بۇكىل جۇڭگونى ءسوزسىز ازات ەتەدى.

ەسكەرتۋ

① ستالىننىڭ «وكتاىر گىمىڭى جانە ۇلت ماسەلەسى» دەگەن

ەڭبەگىنىڭ ءۇشىنى ءبولسى — «وكتاىر گىمىڭنىڭ دۇنيە جۇزىنىڭ

ماڭىزى» مار الىندى.

جۇڭگونىڭ اسكەري جاعدايىنداعى زور وزگەرس*

(1948-جىلى 11-ايدىڭ 14-كۈنى)

جۇڭگونىڭ اسكەري جاعدايى قازىر جاڭا بۇرىلىس كەزەڭگە
ئوتتى، يەنى سوعىسىپ جاتقان ەكى جاقنىڭ كۇش سالىستىرماسىندا
ئۇنىرلى وزگەرس بولدى. خالىق ازاتتىق ارمياسى ساپا جاعىنان
الدىقاشان باسمىدىلىقتى ۇستاغان ەدى، ال قازىر سان جاعىنان دا
باسىم بولىپ وتىر. بۇل— جۇڭگو گىمىڭى جەڭسىنىڭ جانە جۇڭگودا
بەيپىشلىكتىڭ سىكە اسۋىنىڭ تاياپ قالغاندىغىنىنىڭ بەلگىسى.
گومىنداڭ ارمياسىندا، سوعىستىڭ ەكىنشى جىلىنىڭ سوڭىندا،

* بۇل— ماۋ زىدۇڭ جولداس شىنخۋاشى ۇھىن جازغان يىڭلۇن. بۇل
يىڭلۇندا ماۋ زىدۇڭ جولداس لياۋشىن شايقاسىنان كەينىڭى جاۋدىڭ
كۈشى مەن ۇبىزدىڭ كۈشىزىدە وزگەرسى بولغان جاڭا جاعدايىغا
نەگىزدەلىپ، خالىق ازاتتىق سوعىسىنىڭ جەڭسىكە جەتۋ ۋاقتىن قايتا
شامالاپ، 1948-جىلى 11-ايدان باستاپ ۇبىر جىل شاماسىندا گومىن-
داڭسىنىڭ كەرنارتىپا ۇستەمدىگىن قۇلاتۇعا بولاتىندىغىن كورسەتتى.
جۇڭگونىڭ اسكەري جاعدايىنداعى سوغىسى دامۇلار ماۋ زىدۇڭ جولداس-
نىڭ بۇل بولجاۋىن تولىق سىپاتتادى.

ياغنى ۋىستىمىزدەگى جىلى 6-ايدىڭ سوڭىدا جىيىنى 3 مىليون 650 مىڭداي ادام بار ەدى. مۇنى 1946-جىلى 7-ايدا گومىنداڭ-نىڭ بۇكىل ەل بويىنشا شىكى سوعىستى باستاغان كەزىندەگى 4 مىليون 300 مىڭ اداممەن سالىستىرعاندا 650 مىڭ ادام كەمەيدى. مۇنىڭ ۇزى ەكى جىلدىق سوعىستا گومىنداڭ ارمىياسىنان جويىل-مانى، قولما تۇسكەنى، قاشقانى شامامەن 3 مىليون 90 مىڭ ادام (مۇنىڭ ئىشىندە جويىلغانى مەن قولما تۇسكەنى 2 مىليون 640 مىڭ ادام) بولغانىمەن، وسى مەزگىلدىڭ وزىندە تاغى دا شامامەن 2 مىليون 440 مىڭ ادامدى تولىقتىرىپ العاندىعىنان بولدى، سون-دىقتان ونىڭ كەمىگەنى 650 مىڭ عانا ادام بولپ وتىر. تاياندا كەنەت وزگەرسى بولدى. سوعىستىڭ ۇششى جىلىنىڭ العاشقى 4 ايندا، ياغنى ۋىستىمىزدەگى جىلى 7-ايدىڭ 1-كۈنىنەن 11-ايدىڭ 2-كۈنى شىياڭ ازات بولغان ۋاقىتقا دەيىن گومىنداڭ ارمىياسى ۇىر مىليون ادامىنان ايرىلدى. گومىنداڭ ارمىياسىنىڭ وسى 4 اي ئىشىندەگى تولىقتىرۋ مان-ءجايى ەلى تەكسەرلىپ انىقتالغان جوق، ول 300 مىڭ ادام تولىقتىرىپ الدى دەگەننىڭ وزىندە دە 700 مىڭ ادامى كەمەيگەن بولادى. سونىمەن، گومىن-داڭنىڭ قۇرلىق ارمىياسىن، تەڭىز ارمىياسىن، اۋە ارمىياسىن، جىڭگۇي ارمىياسىن، جىڭگۇي ەمەس ارمىياسىن، سوعىس جۇرگىزۋشى اسكەرى بولمىدەرى مەن ارتقى شىپ قامداۋ مەكەمەلەرىن قامشاعان بۇكىل ارمىياسىندا قازىر نەبارى 2 مىليون 900 مىڭ شاماسىندا عانا ادام بار. ال خالىق ازاتتىق ارمىياسى 1946-جىلى 6-ايداى ۇىر مىليون 200 مىڭ ادامنان 1948-جىلى 6-ايداى 2 مىليون 800 مىڭ ادامغا كۆپەيگەن ەدى، قازىر تاغى دا كۆپەيىپ 3 مىليون ادامان

استى. بۇل احوال گومىنداڭ ارمياسىن ۇزاق ۋاقىتتان بەرگى سان جاقىتاعى باسىمدىلىقتان بىردەن وسالدىققا تۇسىردى. بۇل — خالىق ازاتتىق ارمياسىنىڭ 4 اي مىشىندە بۇكىل ەلىمىزدىڭ بارلىق سوعىس مايداندارىندا ەرلىكپەن سوعىسقانىدىنىڭ ناتىجەسى، اسىرەسە وڭتۇستىك شەپتەگى سۇيشان-چىشىيان شايقاسىنىڭ^①، جىسنان شايقاسىنىڭ^②، سولتۇستىك شەپتەگى جىنجوۋ، چاڭچۇن، لياۋشي، شىنياڭ شايقاستارىنىڭ ناتىجەسى^③. گومىنداڭنىڭ جىڭگۇي ارمىيەسىنىڭ — ول جىڭگۇي ەمەس ارمىياسىن جىڭگۇي ارمىيەگە ەنگىزۋگە خانىس سالا كىرسەندىكتەن — بىيل 6-ايدىڭ سوڭىدا دەپىس دە 285 شىڭ قانخاۋى بولپ كەلگەن ەدى. 4 اي مىشىندە خالىق ازاتتىق ارمىياسى جويىغان يىڭنان جوعارىي اسكەرىي بولىمدەردىڭ جالىي سانى 83 شى بولدى، مۇنىڭ مىشىندە 63 تولىق شى بار.

سونىمەن، "بىز العاش شامالاعان سوعىس بارىسى ەداۋىر قىسقاردى. العاشىندا 1946-جىلى 7-ايدان باستاپ مولشەرمەن 5 جىلداي ۋاقىت مىشىندە گومىنداڭ كەرتارتپا ۇكىمەتىن "بىرجولانا جويۋ مۇمكىن دەپ شامالانغان ەدى. قازىر قاراۋىمىزدا، قازىردەن باستاپ تاغى "بىر جىلداي عانا ۋاقىت مىشىندە گومىنداڭ كەرتارتپا ۇكىمەتىن "بىرجولانا جويۋ مۇمكىن. ال بۇكىل ەلدىڭ بارلىق جە-رىنىدە كەرتارتپا كۇشتەردى جويىپ، خالىق ازاتتىق "سىن ورنىداۋعا كەلسەك، وعان "الى دە "بىرشاما كوبىرەك ۋاقىت كەرەك بولادى. جاۋ تەز كۇيرەۋدە، دەگەنمەن كوممۇنىستەردىڭ، خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ جانە بۇكىل ەلىمىزدەگى "ار سالاداعى خالىقتىڭ بىرلىك-نىنماقتا بولپ، شۇعىل كۇش جۇمساۋلارى قاجەت، سوندا عانا كەرتارتپا كۇشتەردى "بىرجولانا، تۇگەلدەي جويىپ، بۇكىل

مەملەكەت كۈلەمىندە بىرلىككە كەلگەن، دەموكراتىيالىق ھالىق رەسپۇبلىكاسىن قۇرۇۋا بولادى.

ەسكەرتۈلەر

① سۇيشان-چىشيان شايفاسى شىسى خىنان شايفاسى دەپ تە اتالادى، بۇل-ھالىق ازاتلىق ارىياسى ھىار ولكەسىنىڭ شىسى بولەگىندەگى كايفىڭ جامە سۇيشان-چىشيان رايوندارىندا جۇرگىزگەن ئىر رەنكى شايفاسى. بۇل شايفاسى 1948 جىلى 6-ايدىڭ 17-كۈنى باستالدى. 6-ايدىڭ 22-كۈنى ارىيامىز كايفىڭدى ئالدى. جىياڭ جىيەشى وزىمە ئىيىسىز بولغان سوعىس جاعدايىنان قۇسلۇ ئۇشىن ئورى ئالدىڭى شەپكە كەلىپ قولباستىلىق ەتتى، چىۋىچىۋان، ۋۇشۇنيان، ھۋاڭ بوناۋ سىڭۋاندارىن تويىناپ، كايفىڭغا بىرنەشە باعىتىنان شاۋىل ھىرى. ھۋادولە مەجانچۇنىنىڭ 6 زۇڭدۇيى، جۇڭيۋان يەجانچۇنىنىڭ 2 زۇڭدۇيى ھانە كۋاڭدۇڭ-كۋاڭشى زۇڭدۇيى 6-ايدىڭ 27-كۈنى 7-ايدىڭ 6-كۈنى دەپىن جاۋدىڭ ۋۇشۇنيان يىڭتۇانى مەن ھۋاڭ بوناۋ يىڭ-ئۋاس سۇيشان-چىشيان رايونىنىدا قورشاۋا الپ، 9 ئاۋلىت بويى سۇراپىل سوعىس جۇرگىزۋ ارقىلى ۋۇشۇنيان يىڭتۇانىنىڭ 2 شىسى، ياعنى 6 لۈيىن ھانە ھۋاڭ بوناۋ يىڭتۇانىنىڭ ئىر بولەگىن، جىيىنى 90 مىڭنان استام ادامىن جويىدى، يىڭتۇان سىلىڭى ۋۇشۇنيان مەن رەتتەلىپ قۇرىلغان 75-ھىلىڭ شىجاڭ شىن چىڭياندى تىرىدەي قولغا ئۇسىردى.

② جىنان شايفاسى تۇرالى وسى تومداى «ھۋايىاي شايفاسىنىدا سوعىس جۇرگىزۋ باعىتى جونىدە»نىڭ ② ەسكەرتۈمە قاراڭىز. ③ بۇل ارادا ايتىلغان جىنجوۋ، چاڭچۇن، لياۋشى، شىياڭ شايفاسى-مارى ئۇناسى العاندا لياۋشىن شايفاسى دەپ اتالادى. وسى تومداى «لياۋشىن شايفاسىدا سوعىس جۇرگىزۋ باعىتى جونىدە»نىڭ ① ەسكەرتۈمە قاراڭىز.

پېگجین شایقاسندا^① سوعس
جۇرگىزۋ باعتى جونىنده*

(1948 - جىلى 12 - ايدىكى 11 - كۈنى)

(1) جاڭجياكوۋداعى، شىنباۋ-انداعى، خۇايلایداعى جانە تۇتاس بېيىڭ - يانچىن - تاڭگۇ - تاڭشان رايونىنداعى جاۋلاردىڭ ءالمىم اسكەرې بولىمدەرىنىڭ، ماسەلەن، 35- جۇندەگى، 62- جۇندەگى، 94- جۇندەگى بىرنەشە ايرىم شىلارنىڭ بەكىنىستەرگە سۇيەسىپ قورغانىپ جاتقان كەزىنىدە "بىرشاما قۋاتتى سوعىسنىق كۇشى بولسىپ وتىرۇنان تىمس، "بارىنىڭ دە شاۋىل جاساۋ رۇحى وقە

* بۇل — ماۋزىدۇڭ جولداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ گىمىنىڭ اسكەرى مەستەر ۋىيۇنەۋىيىي ۋەسەن ازىرلەگەن، لىن يياۋ، لورۇڭخۇان قاتارلىق جولداسلارغا جولدانغان دىيانباۋ. يېڭىچىن شايقاسى — جۇڭگو خالىق ازاتلىق سوغىسىدا شەخۋىي ماڭىزى بار ەڭ ەرى 3 شايقاسنىڭ سوغىسى. بۇل شايقاسدا گومىنداڭ ارىياسىنىڭ 520 مىڭنان استام ادامى جويىلدى جانە وزگەرتىلىپ قۇرىلدى، بېيىڭ، تىيانجىن، جاڭجياكوۋ سىياقتى ماڭىزدى قالالار ازات ەتىلىپ، خۋاسىدى ارات ەتۋ سوغىسى نەگىزىنەن اياقتالدى. مۇندا ماۋزىدۇڭ جولداس العا قويغان شايقاسلىق باعىت تولىق ەتكە استى.

تومەن، بارلىقى دا ساداققان شوشىغان قۇستاي بولپ وتىر، وتە-
 موئە سىزدەر ۇلى قورغانغا كىرگەننەن كەيىن وسىلاي بولدى.
 جاۋدىڭ سوعىستىق كۇشىن اسرا مولشەرلەۋگە استە بولمايدى.
 بىزدەگى كەيىبىر جولداستار بۇرىن جاۋدىڭ سوعىستىق كۇشىن
 اسرا مولشەرلەۋدىڭ زىيانىن تارتقان ەدى، سىندالغاننان كەيىن
 ولار دا ءتۇسىنىدى. قازىر جاڭجياكوۋ مەن شىنباۋ-انداعى جاۋ
 شىنداپ قورشائۇعا السىدى، جالىپى العاندا، قورشائۇدى بۇزىپ قاشىپ
 قۇتىلۇى وتە قىس. 16-جۇنىڭ شامامەن جارتىسى تاباندا جويىلىدى.
 حۋايلاداعى جاۋدىڭ 104-جۇنى ابىرجىپ وڭتۇستىككە قاشتى،
 مەجەلەۋىمىز شە، بۇگىن نەمەسە ەرتەڭ جويىلۇى مۇمكىن. وسى حاۋ
 جويىلعاننان كەيىن، سىزدەر، 4-زۇڭدۇيمەن باتىس-وڭتۇستىككەن ②
 شىعىس-سولتۇستىككە بەت الپ نانكوۋ مەن بىيىڭ ارالىعىنداعى
 بايلانستى ءۇزىپ تاستاۋعا ازىرلەنىڭىزدەر. بالكىم، مۇنى سىكە
 اسىرۋ وڭاي بولماس، نە جاۋدىڭ 94-جۇنىڭ جانە 16-جۇنى-
 نىڭ قالدىقتارى دەرەۋ شەگىنىپ، بىيىڭكە قايتا ورالۇى مۇمكىن،
 نە 94-جۇن، 16-جۇن جانە 92-جۇن نانكوۋ-چاڭپىڭ-شاحىجىن
 رايونىنا شوغرلانىپ، توپتالا قورغانىس جاساۋى مۇمكىن. الايدا
 4-زۇڭدۇيدىڭ بۇل قىمىلى بىيىڭنىڭ باتىس-سولتۇستىك تىرگەسى
 مەن سولتۇستىك تىرگەسىنە تىكەلەي حاۋىپ ءتوندىرىپ، وسى جاۋدى
 قىسپاققا الپ تىرپ ەتە المايتىن حالگە ءتۇسىرۋى مۇمكىن. ەگەر
 بۇل جاۋلار باتىسقا قاراي بەتتەۋگە تاعى دا باتىلى بارىپ، 35-
 جۇنىنە جاردەمدەستىن بولسا، وندا ونىڭ ارتقى جولدىن تىكەلەي
 كەسىپ تاستاۋعا نەمەسە بىيىڭكە تىكەلەي شابۋىل جاساۋعا بولادى،
 سونىڭ ءۇشىن، بۇل جاۋلاردىڭ ەندى باتىسقا بەتتەۋگە باتىلى

بارا الماس، "بىزدىك خۇابىيداعى ياڭ دىجى - لورۇيچىڭ - گىڭ بياۋ بېڭتۇانسىزدىك ③ 9 شىمەن جاۋدىك 35 - جۇنىنىڭ 3 شىسىن قورشاپ الماندىمى جۇەدۇيلى باسىمىدىلىق بولپ تابىلادى. ولار بۇل جاۋدى ەرتەرەك جويۇدى ۇسىنمان ەدى، بىيپىڭ - تيانجىندەگى جاۋدى تەڭىز ارقىلى قاشپ كەتۇ نىەتىنە كەلتىرمەي شىرعالاى تۇرۇ "ۇشىن، "بىز ولاردىك جاۋعا ۋاقىتتا تىسپەي تۇرا تۇرۇن ۇيعارىپ وتىرمىز. ولار وسى جولى 2 زۇڭدۇيمەن 35 - جۇندى قورشاپ، "بىر زۇڭدۇيمەن 104 - جۇندى توسپ تۇرىپ، جاۋدىك ەكەۋىس دە شەگىندىردى.

(2) "بىز قازىر سىزدەردىك 5 - زۇڭدۇيمەن ەرتەرەك نانكوۋ ماڭىپ بارىپ، بىيپىڭدەگى، نانكوۋداعى، خۇايروۋداعى جاۋلارعا شىمىس - سولتۇستىك جاققان حاۋىپ تونىدىرۇلەرىڭىزگە قوسىلالامىز. الداعى كۇندە وسى زۇڭدۇي سول جەردىك وزىنە ورنالاستىرىلىسن، "سويى. تىپ، كەلەشەكتە (شامامەن 10 نەمەسە 15 كۇنتەن كەپىن، ياعنى خۇابىيداعى ياڭ دىجى - لورۇيچىڭ - گىڭ بياۋ بېڭتۇانى 35 - جۇندى جويىغاننان كەپىن) 4 - زۇڭدۇيدى شىعارىپ الپ، شىمىس جاققا جىبەرۇگە مۇمكىندىك جاسالسىن. سوندىقتان، 5 - زۇڭدۇيدىك بۇگىن - نەن باستاپ باتىسقا قاراي ىلگەرلەي بەرۇننە بۇيرىق بەرىڭىزدەر، (3) 3 - زۇڭدۇي نانكوۋعا بارۇشى بولماسىن، بۇل زۇڭدۇي "بىز - دىك 9 - كۇنگى دىانباۋىمىز بويىنشا بىيپىڭنىڭ شىمىسىنداعى، تۇڭ - شىياننىڭ وڭتۇستىگىندەگى جەرلەرگە بارىپ، بىيپىڭگە شىمىس جاققان حاۋىپ تونىدىرىپ، 4 - ، 11 - ، 5 - زۇڭدۇيلەرمەن بىرگە بىيپىڭگە باعتىالمان قورشىۋدى قالىپتاستىرمىن.

(4) الايدا "بىزدىك شىنايى ماقساتىمىز - الدىمەن بىيپىڭدى

قورشاۋغا سۇمەس، قايتا الدىمەن تىيانجىن، تاڭگۇ، لۇتاي،
تاڭشان جۇيدىياندارىن قورشاۋغا لۇ.

(5) مولشەرلەۋىمىز، 12-ايدىڭ 15-ى شاماسىدا سىزدەردىڭ
10-، 9-، 6-، 8-زۇڭدۇيلەرىڭىز، زەڭبىرەكشى زۇڭدۇيلەرىڭىز،
7-زۇڭدۇيلەرىڭىز يۇيتياندى ورتالىق مەتكەن جەرلەرگە جىنالىۋى
مۇمكىن. بىز سىزدەردىڭ 12-ايدىڭ 20-سىنان 12-ايدىڭ 25-ىنە
دەيىنگى كۈندەر بىشىدە شۇغل قىمىل جاساپ تىيانجىن، تاڭگۇ،
لۇتاي، تاڭشان جۇيدىياندارىنداعى جاۋلاردى 6 زۇڭدۇيمەن — 3.

زۇڭدۇي (مۇنى بىيىڭنىڭ شىمى جاق بىرگەسىنەن شىمىغا قاراي
جونكەپ) 6-، 7-، 8-، 9-، 10-زۇڭدۇيلەرمەن قورشاۋغا
الۇلارنىڭدى ۇسىنىس مەمىز، مەگەر ۇسى جۇيدىياندارداعى جاۋلار
ول كەزدە، جالبى العاندا، قازىرگى قالپىندا تۇرا بەرمەس بولسا.
مۇسك^۱ادىسى 2 زۇڭدۇيدى ۇۇچىڭدى ورتالىق مەتكەن جەرلەرگە،
ياعنى لاڭكاڭ، حىشۋۇ، باڭسۇن جۇيدىياندارىنا ورنالاستىرىپ، 5 زۇڭ-
دۇيمەن تىيانجىن، تاڭگۇ، لۇتاي، تاڭشان، گۇيە جۇيدىياندارىنىڭ
ارالىمىنا سىنالاپ كىرىپ، بۇل جەرلەردەگى جاۋلاردىڭ بايلانىسىن
ۇزىپ تاستاۋ. ^۲ارقايسى زۇڭدۇيلەر مەكى جاققان توسقاۋىلداپ سوققى
بەرۋ جىندىلەرىن قۇرىپ، جاۋدى قاشىپ كەتە المايتىن مەتۇلەرى،
سونان سولك اسكەري بولىمىدەرىن دەم الدىرىپ-رەتتەۋلەرى،
تىنەپ العاننان كەيىن جاۋدىڭ بىرنەشە شاعىن بولەكتەرىنە
شابۇل جاساپ جويۇلارى كەرەك. ۇسى كەزدە، 4-زۇڭدۇي
بىيىڭنىڭ باتىس-سولتۇستىگىنەن بىيىڭنىڭ شىمىغا جونكەلۋى
كەرەك. حۇابىداعى ياڭدىجى لورۇيچىڭ-گىڭبىاۋ بىڭخۇامىز
4-زۇڭدۇي جونكەلگەنگە دەيىن شىنباۋ-انداعى جاۋدى جويۇ

كەرەك. ال شەخىس جاقتا جاعدايعا قاراي الدىمەن تاڭگۇداعى جاۋدى جويۇغا كۇش سالىپ، تەڭزگە شىعار جولىدى باقىلاۋ استىنا الۋ كەرەك. تاڭگۇ (ەڭ ماڭىزدىسى)، شىنباۋ-ان جۇيىدىلدارى النىسا بولغانى جالىپى جاعداي جاقسارا تۇسەدى. جوعارىداغداي ورنالاستىرۇ، ئۇس جۇزىنىدە، جاڭجياكوۋ، شىنباۋ-ان، نانكوۋ، بىيىيىڭ، خۇايرۇۋ، شۇنىي، تۇڭشيان، ۋانپىيىڭ (جوشيان مەن لياڭشياڭ بۇرىن النىمان)، فىڭتاي، تىيانجىن، تاڭگۇ، لىۋتاي، تاڭشان، كايبىيىڭ جۇيىدىلدارىنداعى جاۋلاردى تۇپ تۇگەل قورشاشقا العاندىق بولادى.

(6) بۇل "ادىس-جالپى العاندا، سىزدەر يىشىيان، حىنجوۋ، خىشى، شېڭچىڭ، سۇيجۇڭ، يۇيگۇان، لۋانشىيان شەپىنەرىندە سوغىس جۇرگىزگەن كەزدەرىڭىزدە قولدانغان "ادىس".

(7) بۇگىنەن باستاپ، ەكى اپتا شىندەگى (12-ايدىڭ 11-كۈنىنەن 12-ايدىڭ 25-كۈنىنە دەيىن) نەگىزگى پىرىنسىپ-قورشاشقا الۋ. سوقىلاماۋ (ماسەلەن، جاڭجياكوۋ مەن شىنباۋ-اندى)، كەيىرەۋلەرىن بولپ تاستاۋ، قورشاشقا الماۋ (تەك جانلۇەلىك قورشاشقا جاساۋ، جاۋلاردىڭ بايلانىسىن ئۇزىپ تاستاۋ، ال شايقاس-تىق قورشاشقا جاساماۋ، ماسەلەن، بىيىيىڭگە، تىيانجىنكە، تۇڭجىۋغا)، ورنالاستىرۇ قىزمەتى ورنىدا العانىان كەيىن جاۋدى جەكە-جەكە جويۇ. وقە-موقە جاڭجياكوۋداعى، شىنباۋ-انداغى، نانكوۋداعى جاۋلاردى جويماي تۇرا نۇرۇ كەرەك، جويىلاتىس بولسا، نانكوۋدىڭ شەخىسىنداعى جاۋلاردى دەردەۋ تىرىم-تىراقاي قاشۇ ۇيىمارىمىسا كەلۋگە "ماخۇرەتەدى، مۇنى تۇسىنىۋلەرىڭىزدى مۇستەمەز.

(8) جياڭ خەيشىنى بىيىيىڭ مەن تىيانجىندەگى جاۋدى تەڭزىر ارغىلى

دەرەۋ وڭتۇستىككە قاراي تاسىپ اكەتۈۋىعارىمىنا كەلتىرمەۋ "ۇشىن،
 "بىز، ليۇ بوچىڭ، دىڭ شياۋپىڭ، چىن يى، سۋ يۈيلەرگە خۇاڭ ۋىي
 بېڭتۋاننى جويىغانىنان كەينى، دۋ يۈيمىڭ قولباسشىلىقىدىن (جارتىسىندايى
 چىڭچۈان، لى مى، سۇن يۈانلىياڭ بېڭتۋاندارىنىڭ) جارتىسىندايى
 جويىلىدى) قالدۇق بولسىمىدىن قويا تۇرۇ، "بىرجولاتا جويىۋىدى
 ەكى اپتا ئىشىندە ورنالاستىرماي تۇرا تۇرۇ جۈنىندە بۇيرىق تۇسىر-
 گەلى وتىرمىز.

(9) جاۋدىڭ چىڭداۋغا قاشىپ كەتۋىنە مۇمكىندىك بەرمەۋ "ۇشىن،
 "بىر شاندىڭ جاقتاغلارغا "بىرسىپىرا اسكەر كۈشىن توپتاپ،
 خۇاڭخىسلىڭ جىنانغا تايان "بىر بولەگىن باقلاۋغا الۇ جانە چىڭداۋ-
 جىنان تەمر جولى جەلىسىندە الدىن الا دايىندىق جاساۋ جۈنىندە
 بۇيرىق تۇسىرگەلى وتىرمىز.

(10) جاۋدىڭ شۋيجوۋ، جىڭجوۋ، شى. ان، سۋيۋان جاقنارغا
 قاشىپ كەتۋ مۇمكىندىكى جوق ياكى وتە از.

(11) بىردەن- "بىر نەمەسە ەڭ باستى تىھتىمال جاۋدىڭ تەڭز
 ارقىلى قاشىپ كەتەتتىدىكى بولسپ وتىر. سونىڭ "ۇشىن، الداعى
 ەكى اپتا ئىشىندە، جالپى العاندا، قورشاشقا الۇ، سوقىلاماۋ نەمەسە
 "بولسپ تاستاۋ، قورشاشقا الماۋ "ادىسىن قولدانۇ كەرەك.

(12) مۇنداي جوسپار جاۋدىڭ كۈتسەگەن جەرىنەن شىعادى دا،
 سىزدەر ورنالاستىرۇ "ىسىن "بىرجولاتا ورنىداپ بولغانغا دەيىن،
 جاۋدىڭ سەزە قويۇۋى وڭاي مەس. جاۋ قازىر سىزدەردى بېيىڭگە
 شابۋىل جاسايدى دەپ مولىشەرلەپ وتىرعان بولۇۋى مۇمكىن.

(13) جاۋ ساداققان شوشىنغان قۇستاي بولسپ وتىرسا دا، ارىيامىز-
 دىڭ نەلسەندىلىگىن قاي- قاشان دا جەتكىلىكتى مولىشەرلەمەيدى.

ئۆز كۈشتەرىن قاي-قاشان دا جوعارى مولشەرلەيدى. سىزدەردىڭ 12-ايدىڭ 25-كۈنىدە دەيمىن جوعارىداغى ورنالاستىرۇدى ورنىداپ بولاتىدىقتارىڭىزدى بېيىڭ مەن تىيانجىنىدەگى جاۋ مۇلدە سەزە المايدى.

(14) 12-ايدىڭ 25-كۈنىدە دەيمىن جوعارىداغى ورنالاستىرۇدى ورنىداۋ ئۇشنى، سىزدەرى اسكەرى بولسىدەردى وسى ەكى اپتا شىندە شارشاپ-شالدىمۇدان تايىنىباۋغا، ادامنىڭ كەمەيسۇنەن قورقپاۋغا، سۇقتان، اشتىقتان قورقپاۋغا جىگەرلەندىرۈلەرىڭىز، جوعارىداغى ورنالاستىرۇ ورنىدالماننان كەيىن دەم الپ-رەتتەلىپ الپ، ونان سوڭ ەمىن-ەركىن شابۇل جاساۋلارىڭىز فاجەت.

(15) شابۇل جاساۋ ئارتىبى، جالىپى العاندا، مىناداي بولادى: ئىرىنىشى، تاڭگۇ-لۇتاي رايونى، ەكىنىشى، شىنباۋ-ان، ئۇشنىشى، ناڭشان رايونى، ئورتىنىشى، تىيانجىن، جاڭجياكوۋ رايوندارى، ەڭ سوڭىدا بېيىڭ رايونى.

(16) جوعارىداغى جوسپارلار جونىدە سىزدەردىڭ پىكىرلەرىڭىز قالاي؟ بۇل جوسپارلاردا نەندەي كەمشىلىكتەر بار؟ اتقارۇدا قانداي قىيىنشىلىقتار بولادى؟ بارلىمىن دا ويلانىپ كورىپ، دىيانباۋ ارقلى مالىمدەۋلەرىڭىزدى ئۇمت ەتەمىز.

ەسكەرتۈلەر

- ① يېڭىچىن شايقاسى-دۇڭبىي يىدانجۇنى مەن خۇابىيداغى ەكى بىڭتۇان لىن بياۋ، لورۇڭمۇۋان، نىە رۇڭجىن قاتارلى جولىداستاردىڭ قوللىشىلىقىدا بىرگە جۇرگىزگەن، 1948-جىلى 12-ايدىڭ العاشقى 10-كۈنىدە، دۇڭبىيداغى لياۋشنى شايقاسى جەڭسپەن اياقئالسىمەن

باسالعار شايقاس. دۇڭبىي يەجانجۇنى بۇكىل دۇڭبىيىدى ازات ەتۈ
مىندەتن جەڭسپەن ورنىداعانسان كەيىن، ماۋزىدۇلۇڭ جولداسنىڭ
نۇسقاۋى بويىنشا، دەرەۋ ۇلى قورغانغا كىرىپ، خالىق ازاتتىق ارمىياسى-
نىڭ خۋابىي يىڭتۇانسەن كۇش سىرىكتىرە وتىرىپ، خۋابىيدامى
گومىنداڭ ارمىياسىن قورشاۋغا الىپ چويدى. سول كەزدە، گومىنداڭنىڭ
خۋابىي «باندىلاردى جويۇ» زۇڭلىنىڭى فۇزويى قولباسىلىدىغانى
600 مىڭنان استام ادامى بار اسكەرى بولىدىرى خالىق ازاتتىق
ارمىياسىنىڭ دۇڭبىيدامى جەڭسەن ۇرەيلەنىپ، اسكەر كۇشىن جىلما-
جىر جىدى دا، مەڭىز ارقىلى وڭتۇسىككە قاراي قاشۇعا نەمەسە بانىسا
سۇيۇلغا قاراي قاشۇعا ۇرىندى. ارمىامىز تونەنشە جەدەل قىمىل جىساپ،
خۇشى بىسپىك، نىيانجىن، چاڭجياكوۋ، شىنباۋ ان، داڭگۇ سىياقتى
5 جۇيدىباندا بولەك-بولەك قورشاۋغا الدى، ءويتىپ، خۋارمىيا-
سىنىڭ وڭتۇستىككە جانە بانىسقا قاشاتىن جولدارىن كەسىپ سىياسى.
12-ايدىڭ 22 كۇنى شىنباۋ اندامى جاۋدىڭ نەگىزگى كوشى بولەر
35-كۈنىنىڭ خۇنئۇ مىن 2 شىسىن قورشاۋغا الىپ چويدى. 24-كۈنى
چاڭجياكوۋدى الىپ، جاۋدىڭ ونى ۇستاپ تۇرغان 11 بىڭتۇاسا
قاراسىنى سىر جۇبۇدىن، 7 شىسىن، جىيىنى 54 مىڭنان استام ادامىن
تۇگەل چويدى. 1948-جىلى 1-ايدىڭ 14-كۈنى، سىزدىڭ تىيانشىدى
قورشاپ تۇرغان ارمىامىز ونى ۇستاپ تۇرغان جاۋ جىخۇيگۇاشى چىن
چاڭجىيە قارۋىن تاستاۋدان ناس نارسقانسان كەيىن جالسىپى شىبۇل
باستاندى دا، 29 ساعات سۇراپىل سوعىس جۇرگىزىپ جاۋدىڭ 130 مىڭ-
نان استام ادامىن تۇگەل چويدى، چىن چاڭجىيەنى سىرىدەي قولغا
تۇسىردى، تىيانشىدى ازات ەتتى. سونىمەن، بىسپىڭدى ۇستاپ تۇرغان
200 مىڭنان استام جاۋ سىردىڭ مەرىمىك قورشاۋسىمىزدا مۇلىدە تۇيىققا
قامالدى. سىر جاقىنىڭ ۇز جاعىنا نارسىغا كۇش سالىۋىنىڭ ارقىسىدا،
بىسپىڭدى ۇستاپ تۇرغان جاۋ فۇزويى چىاڭجۇنىنىڭ باستاۋىندا مەيىت
جولمەن ورگەرتىپ قۇرۋى قاجىلدادى. ارمىامىز 1-ايدىڭ 31 كۈنى

بېيىڭگە كىردى، بېيىڭ بەيىت جولىمەن ازات بولدى. سونىنەن، بۇكىل يېڭى شايقاسى جەڭسپەر اياقتادى. بۇل شايقاستا، ماڭگۇدى ۇستاپ تۇرغان جاۋدىڭ تەڭىز ارقىنى قاشىپ كەتكەن 50 مىڭنان استام ادامىن قوسپاعاندا، خالىق ازاتتىق ارمىياسى گومىنداڭ ارمىياسىنىڭ 520 مىڭنان استام ادامىن جويدى جانە وزگەرتىپ قۇردى. سۇيۇانداغى گومىنداڭ ارمىياسى 1949-جىلى 9-ايدا كۈنەرىلىس جاساپ "بىز جاققا وتكەندىگىن جالپى دىيانباۋ ارقىلى مالىمدەپ، وزگەرتىپ قۇرۇدى قابىلدادى.

② بۇل ارادا «ياتىس-وگتۇستىك» دەپ مانكۇۋدىڭ ناسىس-وگتۇستىگىندەگى رايون ايتىلىپ وتىر.

③ دالەدىجى لورۇيچىڭ-گىڭ بياۋ يىڭتۇانى — ياك دىجى، لورۇيچىڭ، گىڭ بياۋ قانارلى قولداستار باشلىغىنداغى يىڭتۇار.

④ دۇڭبىي بەجانجۇنى 1948-جىلى 9-ايدا بېيىڭ لىاۋنىڭ نەمىر خولى جەلىسىندە سوعىس جۇرگىزگەن كەزدە، بېيىڭ لىاۋنىڭ نەمىر خولى جەلىسىندەگى يىشيان، جىيجوۋ، جىنشى، شىڭچىڭ، سۇيخۇا، يۇيگۇار (شاخايگۇان)، لۇانشيان، چاڭلى سياقتى جەرلەردەگى جۇدىڭ "بىر جەرگە شوغرلانىپ لۇنا مۇكىندىك بەرمەۋ" ۇشىن، الدىمىر "بىر بولمىسكەر كۇشمەن جوعارىدا ايتىلغان جۇدىياسداردامى جۇلاردى جەكە-جەكە قورشاۋعا الىپ، بايلانىسىن ۇزىپ تاستاپ، وندىن سولۇ "بىر-بىرلەپ جويۇ" ادىسىن قولدادى.

دۇيۇمىگىدەردى تىزە بۇگۇگە ۋىندەۋ حاتى*

(1948 - جىلى 12 - ايدىك 17 - كۈنى)

دۇيۇمىگى جياڭجۇن، چيۇچىڭچۈان جياڭجۇن، لى مى جياڭجۇن
جانە چيۇچىڭچۈان، لى مى بىڭتۈاندانداغى جۇنجاڭدار، شىجاڭدار،
تۋانجاڭدار:

سىزدەردىڭ قازىر بارار جەر، باسار تاۋلارىڭىز قالمايدى. خۇاڭ
ۋى بىڭتۈانى 15 - كۈنى تۇندە تۈگەلدەي جەرمەن جەكسەن بولدى،
لى ياننىان بىڭتۈانى بۇرىلىپ، وڭتۈستىككە قاراي قاشتى، سىزدەر -
دىڭ ولارمەن قوسىلماقشى بولغان ۇمتتەرىڭىز كەسىلدى. سىزدەر
قورشاۋدى بۇزىپ شىپاقشسىزدار ما؟ جان - جاققارنىڭىزدىڭ بارى
حالىق ازاتتىق ارمىياسى، قالاي بۇزىپ شىما الاسىزدار؟ سىزدەر
وسى بىرنەشە كۈننەن بەرى قورشاۋدى بۇزىپ شىعۇعا ۇرىنىپ تا
كوردىڭىزدەر، ونان نە ناتىجە شىقتى؟ سىزدەردىڭ اىرپىلاندارنىڭىز

* نۇل - ماۋزىدۇلۇ جولداسى خۇڭيۋان حالىق ازاتتىق ارمىياسى مەن
خۇادۇلۇ حالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ سىلىڭيۇلارى ۇشش جازعان
رادىيو ماقالا.

بەن ئانكەلەرىڭىز دە كەرەككە جارامادى. ئېزىڭىز، ئىرىپلان، ئانكەلەرىمىز سىزدەردىكىنەن كۆپ، ول — زەڭبىرەك پەن پارتلاتقىش ئدارى، جۇرت مۇنى جەرگىلىكتى ئىرىپلان، جەرگىلىكتى ئانكە دەپ اتايدى، بۇلار سىزدەردىڭ شەتەلدەن العان ئىرىپلاندارىڭىز. دان، ئانكەلەرىڭىزدەن 10 مە كۇشتى بولسپ وتىرعان جوق پيا؟ سىزدەردىڭ سۇن پۈانلىك بىيگۈاندارىڭىز قۇرىپ ئېتتى، قالعان 2 بىيگۈاندارىڭىزدىڭ دا دەنى جارالى بولدى نەمەسە قولغا ئۇستى. سىزدەر مەكەمەلەردە بوس جۇرگەن ئېرسىپىرا قىزمەتكەرلەردى جانە جاس وقۇشلاردى شۇيجوۋدان الا كەلىپ اسكەرى بولمىدەرد. ئىزگە زورلاپ كىرگىزگەندەرىڭىزبەن، ولار قالاي سوعسا السىن؟ 10 نەشە كۈننەن بەرى ئېزىڭىز قات. قابات قورشاۋعا الۋىمىز جانە ئۇستى. ئۇستىنە سوقىلاۋىمىز ناتىجەسىندە، سىزدەردىڭ جىندىلەرىڭىز مەيلىنشە تارايدى. سىزدەر ۈزىنى مەن كولىدەنەڭى 10 نەشە لىگە ئولمايتىن الاقانداي جەردە قالدىڭىزدار، سونشاما كۆپ ادام ئېر جەردە ۈيلىمىپ تۇرعاندا، ئېزىڭىز زەڭبىرەگىمىزدىڭ ئېرى. اق سىزدەردىڭ ئېر توپ ادامدارىڭىزدى جايراتادى. سىزدەردىڭ جارالى اسكەرلەرىڭىز جانە ارمىلارىڭىزعا ئىلىسىپ جۇرگەن بالا. شاعالارىڭىز سىزدەردىڭ كەسىرلەرىڭىزدەن زارەڭبىرە، كۇڭبىرە. ئۈدە. سىزدەردىڭ اسكەرلەرىڭىزدىڭ جانە كۆپتەگەن كادىرلارىڭىز. دىڭ ئبارى دە سوعىقىسى كەلمەي وتىر. قۇزۇڭسىلىڭ، بىيگۈان سىلىڭى، جۇنجاڭ، شىجاڭ، تۈانجاڭ بولسپ وتىرعان سىزدەر قول استىلارىڭىزداغىلاردىڭ جانە بالا. شاعالارىڭىزدىڭ كۆڭىل كۈيىنە جان اشىرلىق بىلىدىرۈگە، ولاردىڭ ئومىرىن اياۋعا، ولارعا ئومىر جولىن ەرتەرەك تاۋىپ بەرۈگە، ولاردى ەندىگارى بوستان. بوسقا

قۇربان نىيەۋگە نىسبەتەن.

قازىر خۇاڭ ۋىي بىڭتۇانى تۈگەل جويىلدى، لىي ياننىيان بىڭتۇانى
 بىڭبۇغا قاراي قاشتى، *بىز سىزدەردىكىنەن الدەنەشە سە ارتىق
 اسكەر كۈشەن توپتاپ، سىزدەرگە سوققى بەرە الامىز. *بىزدىڭ بۇل
 رەت سوعسقانىمىزغا نەبارى 40 كۈن بولسا دا، سىزدەر جاق خۇاڭ
 بوناۋدىڭ 10 شىسىنان، خۇاڭ ۋىيىدىڭ 11 شىسىنان، سۇن يۈانلىياڭ-
 نىڭ 4 شىسىنان، فىڭ جى-اننىڭ 4 شىسىنان، سۇن لياڭچىڭنىڭ
 2 شىسىن، لىۋرۇمىڭنىڭ *بىر شىسىنان جانە سۇشىانداغى *بىر
 شىدان، لىڭيىدەڭگى *بىر شىدان ايرىلدى، سىزدەر جىيىنى 34 تولۇق
 شىدان ايرىلدىڭىزدار. مۇنىڭ ئىشىدە جىيىڭ مەن جاڭ كىشيا
 3 جارىم شىنى باستاپ، كۈتەرلىس جاساپ *بىز جاققا *ۋىتى،
 لىياۋ يۈسجۈۋ *بىر شىنى باستاپ، كۈتەرلىس جاساپ *بىز جاققا
 *ۋىتى، سۇن لياڭچىڭ *بىر شىنى باستاپ اقيقاتقا قايتتى، جاۋ بىڭگۇاڭ
 جارىنى شىنى، خۇاڭ زىخۇا جارتى شىنى باستاپ اقيقاتقا قايتتى،
 بۇدان باسقا قالغان 27 جارىم شى ارىيامىز جاعنان تۈگەل جويىلدى.
 خۇاڭ بوناۋ بىڭتۇانىنىڭ، خۇاڭ ۋىي بىڭتۇانىنىڭ، سۇن يۈانلىياڭ
 بىڭتۇانىنىڭ قانداي كۈيگە تۈسكەندىگىن سىزدەر *ۋوز كۈزدەرىڭىز-
 بەن كۆرۈپ وتىرسىزدار. سىزدەر چاڭچۈنداغى جىڭ دۇڭگو
 جياڭجۈننىڭ ۋىلگىسىنەن ③ ۋىرەنپ، ۋىسى جولى سۇن لياڭچىڭ
 جۇنجاڭنىڭ، جاۋ بىڭگۇاڭ شىجاڭنىڭ جانە خۇاڭ زىخۇا شىجاڭنىڭ
 ۋىلگىسىنەن ۋىرەنپ، بۈكل ارىيالارىڭىزغا قارۋ-جارافتى ئاستاۋ،
 قارىسلاۋدى توفتاتۋ جۈنىدە دەرەۋ بۇيرىق تۇسۇرۇگە نىسبەتەن،
 ارىيامىز سىزدەردىڭ - جوعارى دارەجەلى جياڭلىڭدەردىڭ جانە
 بارلىق جۇڭگۇاندارىڭىز بەن اسكەرلەرىڭىزدىڭ باس اماندىسى

كەپلىدىك ەتەدى. ئەك وسلاي سىتەۋ عانا سىزدەر *ۇشىن بىردەن -
 *بىر *ومىر جولى بولسپ تابىلادى. ويلاپ كورىنگىزدەر! ەگەر وسلاي
 سىتەۋدى جاقسى دەپ بىلسەنگىزدەر وسلاي سىتەنگىزدەر. ەگەر *الى
 دە سوعىسقىلارىنگىز كەلسە، وندا تاغى دا سوعىسىپ كورەپىك،
 سىزدەر *باربىر جويىلاسىزدار^①.

جۇگىۋان حالىق ازاتىق ارىياسىنىڭ سىلىپىڭبۇي
 حۋادۇلك حالىق ازاتىق ارىياسىنىڭ سىلىپىڭبۇي

ەسكەرتۈلەر

① حى جىفلىك مەن جالە كىشيا — گومىنداڭ 3 - نىشىتاندېرۋ رايونى -
 مىڭ فۇسىنگىدەرى، ولار 1948 - جىلى 11 ايدىڭ 8 كۈنى، حۋايعاي
 شايقاسىنىڭ *بىرىنشى كەزەڭىدە *بىر جۇنپۇدى، 3 شىنى، *بىر تۋاندى،
 جىسى 20 مىڭار استام ادامدى باستاپ، شۇيجوۋدىڭ شىعىس سولۇس -
 نىگىدەگى خياۋالە رايونىدا كونەرىلىس جاساپ *بىز جاقىق *ونى.
 لياۋ يۇنجوۋ — گومىنداڭنىڭ 85 - جۇن 110 - شىسىنىڭ شىجىڭى، ول
 1948 - جىلى 11 - ايدىڭ 27 - كۈنى، حۋايعاي شايقاسىنىڭ ەكىنشى
 كەزەڭىدە سول شىنىنىڭ شىبۇن جانە 2 تولىق تۋاننى، جىسى 5 مىڭ
 500 ادامدى باستاپ، انخۇي ولكەسىندەگى سۇشيان اۋدانىنىڭ باتىس -
 وڭتۇستىگىندەگى لوجى دەگەن جەردە كونەرىلىس جاساپ *بىز جاققا
 *وتتى. سۇن لياڭچىڭ — گومىنداڭنىڭ 1 - نىشىتاندېرۋ رايونىنىڭ
 فۇسىلىڭى، قوسىما 107 - جۇننىڭ جۇنجاڭى، ول 1948 - جىلى
 11 - ايدىڭ 13 - كۈنى، حۋايعاي شايقاسىنىڭ *بىرىنشى كەزەڭىدە سول
 حۋنىنىڭ حۇسۇن جانە *بىر شىسىن، جىسى 5 مىڭ 800 ادامدى باستاپ،
 جياڭخۇ ولكەسىندەگى سۈيىڭ اۋدانىنىڭ باتىس سولتۇستىگىدە افەتقا
 تابىسى. حاۋ بېگۇالە گومىنداڭنىڭ 44 - جۇن 150 - شىسىنىڭ شىجىڭى،

ول 1948-جىلى 11-ايدىنكى 18-كۈنى، ھۆايعاي شايقاسىنىڭ "بىرىنشى كەزەڭسىدە قالدۇق بولمىدەرمىدەكى 2 مىڭنان استام ادامدى باستاپ، جياڭسۇ ولكەسىندەكى شۇيجوۋ قالاسىنىڭ شەمسىنداعى نىيانجۋالە رايونىدا اقيقاتقا قايتتى. ھۋالە زىھۋا — گومىنداڭنىڭ 85-جۈن 23-شەسسىنىڭ شىجىڭى، ول 1948-جىلى 12-ايدا، ھۆايعاي شايقاسىنىڭ ەكىنشى كەزەڭسىدە سول شەسنىڭ شىبۇى مەن 2 تۋاننىڭ قالدۇق بولمىدەرمىن باستاپ، انھۇي ولكەسىندەكى مىڭچىڭ قالاسىنىڭ شەسسى - سولتۇشىڭىدەكى شۇاڭدۇيىچى دەڭەن جەردە اقيقاتقا قايتتى.

⑤ چاڭچۈن 1947-جىلى قىستان باستاپ دۇڭبىي خالىق ازاتلىق ارىياسى ئارابىنان قورشاشما ئىندى. 1948-جىلى 10. ايدىنىڭ 19-كۈنى ارىيامىز خىنجوۋدى ئالغان، دۇڭبىيىداغى جاۋ اسكەرلەرى تۈگىل تولقۇما نۇسكەن جاعدايدا، گومىنداڭنىڭ چاڭچۈنداغى «كەڭ جومەرىي جىجۇيگۇانى، دۇڭبىيى» «باندىلاردى جويۇ زۇڭسلىڭيۇ»نىڭ قۇرۇڭسى-لىكىنىڭ دۇڭگو قوز قاراۋىنداغى 1 يىگىتۇانغا توتە قاراستى ورگاندار-داغى اسكەرى بولمىدەردى جامە جاڭا 7-جۇنىنىڭ بارلىق جۇڭگۇاندارى مەن اسكەرلەردىن باستاپ قارۋىن ئاستايدى.

② دۇيۇمىڭ (گومىنداڭنىڭ شۇيچوۋ «باندىلاردى جويۇرۇڭسى-
لىڭىنى» نىڭ قۇرۇڭسىلىڭى)، چيۇچىڭچۇان (گومىنداڭنىڭ 2 - يىڭتۋانە-
نىڭ سىلىڭى)، لى مى (گومىنداڭنىڭ 13 - يىڭتۋاننىڭ سىلىڭى) — بۇل
ۋىشەۋى ارىيامىزدىڭ تىزە بۇگۈگە ۋىندەۋ حاتىن ئاپىرىپ العاننان كەيىن
دە ئوگمويىندىق سىتەپ قارسىلىق كورسەتتى، ئاتىجەدە، ارىيامىزدىڭ
ايىنىدى شاپۇل جاساۋىسەن ولاردىڭ بارلىق اسكەرلەردى جەرمەن
جەكسەن بولدى، دۇيۇمىڭ قولما تۇستى، چيۇچىڭچۇان وققا ۋىشتى،
تەڭ لى مى مانا قاشىپ كەتتى.

گېمىڭدى ەڭ سوڭىنا دەيىن جۇرگىزە بەرەيىك*

(1948 - جىلى 12 - ايدىڭ 30 - كۈنى)

جۇڭگو خالىقى ۇلى ازاتتىق سوعىستا ەڭ سوڭى جەڭسىكە خەنۇ
الدىندا تۇر، بۇعان قازىر "تېپتى" بىزدىڭ جاۋلارىمىزدا كۇماندان-
مايتىن بولدى.

سوعىس بۇراڭ جولدردى باسپ "وتتى". گومىنداڭ كەرتارىيا
ۇكىمەتى فانگىمىڭدىك سوعىس قوزعاغان كەزدە، ولاردىڭ ارمياسى-
نىڭ سانى شامامەن خالىق ازاتتىق ارمياسىنداى 3 جارىم ەسە ەدى،
ولاردىڭ ارمياسىنىڭ قارۇ-جاراعى جانە ادام كۇشى مەن زاتتىق
كۇشىنىڭ قورى خالىق ازاتتىق ارمياسىنىڭكىنەن الدەقايدا ارتىق
ەدى، خالىق ازاتتىق ارمياسىندا ئاپشى بولپ وتىرعان وسى زامانى
ونەركاسپ پەن وسى زامانى جول-قاتناس قۇرالدارى ولاردا بار
ەدى، ولار امەرىكا جيانگەرلىگىنەن اسكەرىي جاقتان، ئقتىسادىي
جاقتان كوپتەپ جاردەم الپ وتىردى، ونىڭ ۇستىنە ولار ۇزاق

* بۇل - ماۋزېدۇڭ جولداس شىنخۇاشى "ۇشىن جازعان 1949 - جىلى

جاڭا جىلما ارناۋ ءسوز.

ۋاقىت بويىنا دايمىندىق جاساعان ەدى. وسىلاي بولعاندىقتان، سوعىس-
تىڭ ئېرىنىشى جىلى (1946 - جىلى 7 - ايدان 1947 - جىلى 6 - ايعا
دەيىن) گومىنداڭنىڭ شابۋىل جاساۋى جانە خالىق ازاتتىق ارمىيا-
سىنىڭ قورغانىستا تۇرۇۋى بولپ بەيىنەلەندى. گومىنداڭ 1946 -
جىلى دۇڭبېيدا شىنياڭ، سېيىڭ، چاڭچۇن، جىلىن، اندۇڭ سياقتى
قالالاردى جانە لياۋنيڭ، لياۋيى، اندۇڭ ولكەلەرىنىڭ ① دەلىن
باسپ الدى، خۇاڭخېنىڭ وڭتۇستىكىندە خۇايىن، خىزى سياقتى
قالالاردى جانە خۇبېي - خىنان - انخۇي، جياڭسۇ - انخۇي، خىن
انخۇي جياڭسۇ، بانس - وڭتۇستىك شاندۇڭ سياقتى ارات رايون
داردىك كوپ بولەگىن، ۇلى قورغاننىڭ سولتۇستىكىندە چىڭدى،
خېنىڭ، جياڭجياكوۋ سياقتى قالالاردى جانە رىخى، سۇيۇان،
چاچار ولكەلەرىنىڭ كوپ بولەگىن باسپ الدى، سۇيىنپ، ولار
ەلىرىپ دۇنيەگە سىماي كەتكەن ەدى. خالىق ازاتتىق ارمىياسى
جەردى ۇساپ تۇرۇدى مەس، قايتا گومىنداڭنىڭ حاندى كۈش-
مەرىن جويۇدى نەگىزەتكەن دۇرس جانلۇەلىك باعت قولدانىپ،
اي ساين ورتا مەسەپەن گومىنداڭ جىڭگۇي ارمىياسىنىڭ 8 لۇپگە
جۇمىن (لۇي قازىرگى شىئا تەڭ) جويىپ، اقىرىندا گومىنداڭدى
جالپى بەتتىك شابۋىل جاساۋ جوسپارىنان بەزۈگە "ماجبۇر ەتتى،
سويىتپ، 1947 - جىلدىڭ العاشقى جارتىسىندا جاۋدىڭ شابۋىل
جاساۋداعى نەگىزگى تۇيىنن وڭتۇستىك شەپتىڭ ەكى قاناتمەن،
ياعنى شاندۇڭ جانە سولتۇستىك شانشىمەن شەكتەپ قويدى.
سوعىستىڭ ەكىنشى جىلىندا (1947 - جىلى 7 - ايدان 1948 - جىلى
6 - ايعا دەيىن) ئۇبىرلى وزگەرسى بولدى. گومىنداڭنىڭ جىڭگۇي
ارمىياسىن كوپتەپ جويىعان خالىق ازاتتىق ارمىياسى وڭتۇستىك

شەپتە دە، سولتۇستىك شەپتە دە قورغانىستان شاۋىلىغا كۈشتى،
 ال گومىنداڭ چاق شاۋىلىدان قورغانىسقا كۈشۈگە ماجبۇر بولدى.
 خالىق ازاتتىق ارمىياسى دۇڭجىيدا، شاندىۇڭدا جانە سولتۇستىك
 شانشىدە قولدان كەتكەن جەرلەردەك باسما كۈپ بولەگىن قايتارىپ
 ئۆمەن قويماي، سوغىس شەپىن چاڭجياڭ، ۋېيشۈي وزەندەرىنىڭ
 سولتۇستىكىدەكى گومىنداڭ بىلەپ-تۈستەپ وتىرىپ رايوندارغا
 دەپىن سوزدى. سونىمەن بىرگە، شىجياڭۋاڭ، يۈنچىڭ، سىيىڭ،
 لويىڭ، يىچۈان، باۋجى، ۋېيشان، لىنڧىن، كايفىڭ قالالارىن
 ئۆزىنىڭ سوغىسىدا بەرەپكە كەلتۈرۈپ چىقاردى. خالىق ازاتتىق ارمىياسى ۋەزىنىڭ
 تەكشۈرۈشىگە ئاساسەن ② ۋىرەنىپ الدى. خالىق ازاتتىق ارمىياسى ۋەزىنىڭ
 زەڭسەر كۈشى اسكەرلەرى مەن گۇڭبېڭدەرىن قۇردى. سونى ەستەن
 شىعارماۋ كەرمەك، خالىق ازاتتىق ارمىياسىدا ئايرىپىلان خاھە تانكە
 چوق، ئېراق خالىق ازاتتىق ارمىياسىدا گومىنداڭ ارمىياسىنىڭ
 ئاسپ ئۆسەتەن زەڭسەر كۈشى اسكەرلەر مەن گۇڭبېڭدەرى خارىققا
 شىققانسان كەيسەن، گومىنداڭنىڭ قورغانىس ئېشىلەرى، ئېتى
 ئايرىپىلاندارى مەن تانكەلەرى دە تۈككە تۇرمايتىن بولپ قالدى.
 خالىق ازاتتىق ارمىياسى يۈندۈڭدىن سوغىسىغا ئانا ەمەس، جىندىلىك
 سوغىسىدا جۇرگىزۈپ الاتىن بولدى. سوغىسىنىڭ 3-جىلىنىڭ
 ئاخىرى جارتىسىدا (1948-جىلى 7-ايدان 12-ايدا دەپىن) ئاھى
 ئېر ئۆزىنىڭ ۋەزىرى بولدى. خالىق ازاتتىق ارمىياسى سان
 جاعىنان ۇزاق ۋاقىت بويىندا سوغىسىدا باسما بولپاقتى.
 خالىق ازاتتىق ارمىياسى گومىنداڭنىڭ قورغانىسى بەرەپكە قالالارنى
 الاتىن بولۇپ بىرگە، گومىنداڭنىڭ 100 مىڭ، ئېتى ئېرەشە
 100 مىڭ ئادەمى بار كۈشتى ەرى سۇرپىتالغان بېڭتۇاندارىدا ئېر

جولدىڭ وزىنىدە قورشاي الاتىن جانە جويىا الاتىن بولدى. ھالىق ازاتتىق ارمياسىنىڭ گومىنداڭ اسكەر كۇشىن جويۇ قارقىنى بارىشا ارتتى. جاۋدىڭ يىڭنان جوعارى جىڭگۇي ارمياسىنىڭ جويىلۇي جونىنىدەگى ئۇڭجىگە قاراپ كورەيىك (كوتەرىلىس جاساپ) بىز جاققا وتكەن جاۋ ارمياسى ۱۵ (سىنىڭ شىنىدە): "بىرىنشى جىلى ۹۷ لۇي، مۇنىڭ شىنىدە تولۇق لۇي ۴۶؛ ەكىنشى جىلى ۹۴ لۇي، مۇنىڭ شىنىدە تولۇق لۇي ۵۰؛ "ۋىشنى جىلدىڭ العاشقى جارتىسىندا، تولۇقسىز ئۇڭجى بويىنشا ۱۴۷ شى، مۇنىڭ شىنىدە تولۇق شى ۱۱۱. ③ جاۋدىڭ جارتى جىل شىنىدە جويىلعان تولۇق شىلارنىڭ سانى ونكەن ۲ جىل شىنىدە جويىلعان تولۇق شىلارنىڭ جالىپى سانى ۱۵ تولۇق شى ارتتىق. جاۋدىڭ جانلۇەلىك شەپتەرى بۇكىلىدەي تالقاندالدى. دۇڭبىيداى جاۋ بۇكىلىدەي جويىلدى، ھۇبىيداى جاۋ بۇكىلىدەي جويىلۇ الدىندا تۇر، ھۇادۇڭ مەن جۇڭيۇنداى جاۋدان وتە از عانا قالدى. گومىنداڭنىڭ نەگىزگى كۇشىنىڭ چاڭجياڭنىڭ سولتۇستىگىندە جويىلۇي ناتىجەسىندە، ھالىق ازاتتىق ارمياسىنىڭ بۇدان بىلايى جەردە چاڭجياڭنان "وتىپ، وڭتۇستىككە جورىق جاساپ، بۇكىل جۇڭگونى ازات ەتۋ سوعىسىن جۇرگىزۋىنە مەيلىنشە قولايلىق جاسالدى. اسكەرى شەپتە جەڭسىكە جەتۋمەن قاتار جۇڭگو ھالىقى ساياسى جانە ئىقتىسادى شەپتەردە دە ۇلى جەڭستەرگە جەتتى. وسلاي بولمىدىقتان، جۇڭگو ھالىق ازاتتىق سوعىسىنىڭ بۇكىل ەل كۈلەمىندە جەڭسىكە جەتەتتىدىكى جونىندە ەندى بۇكىل دۇنيە جۇزىنىدەگى جۇرتشىلىق پىكىرىنىڭ — بارلىق جياڭگەرلەردىڭ گازەتتەرى دە وسىنىڭ شىنىدە — قالاس — نارتىس جۇرگىزۋىنە مۇلدە ورىن قالماي وتىر.

جاۋ وزدىگىنەن قۇرمايدى. مەيلى جۇڭگو كەرتارتپاشىلارى بولسىن نەمەسە امەرىكا جيانىگەرلىگىنىڭ جۇڭگوداعى شاپقىنىشى كۈشتەرى بولسىن، بارى دە تارىخ ساحناسىان وزدىگىنەن تۇس-پەيدى. جۇڭگو خالىق ازاتتىق سوعىسىنىڭ بۇكىل ەل كۈلەمىندە جەڭسىكە جەتۈىن جالاڭ اسكەرى كۈرەس ادىسىمەن ەانا توسۇعا بولمايىنىدىنىنا كوزدەرى جەتكەندىكىتەن، ولار ەندى ساپاسى كۈرەس ادىسىنە كۈن ساناپ ەمان بەرمەن بولپ وتىر. جۇڭگو كەرتارتپاشىلارى مەن امەرىكا شاپقىنىشىلارى قازىر، ەىر جاعىنان، ەالى دە ۇمر سۇرىپ وتىرعان گومىنداڭ ۇكىمەتىن پايدالانىپ، «بەيتى-شىلىك» فاسكۈنەمدىگىن جۇرگىزۋدە، ەندى ەىر جاعىنان، ەارى جۇڭگو كەرتارتپاشىلارمەن جانە امەرىكا شاپقىنىشىلارمەن بايلانىسى بار، ەارى گمىڭدىك لاگەرمەن بايلانىسى بار كەيىر ادامداردان پايدالانىپ، ولاردى ايتاقتاپ، جەلىكتىرىپ جانە ولاردى خافسى قىزمەت سىتەگەنسپ، گمىڭدىك لاگەرگە امالدىن تاۋىپ كىرىپ الۇعا بۇيرىپ، گمىڭدىك لاگەر شىنىدە فاندۇپپاي دەيىنىدى ۇيىمداستىرۋدى جوسپارلاۋدا، سۈيىتىپ، كەرتارتپا كۈشتى ساقىتاپ قالماقشى، گمىڭدىك كۈشتى بۇلدىرمەكشى بولپ وتىر. سەنىمدى مالىمەتتەرگە قاراغاندا، امەرىكا ۇكىمەتى قازىردىڭ وزىندە - اق وسىنداي فاسكۈنەمدىك جوسپار جاساعان، ونىڭ ۇستىنە بۇل ۇستى جۇڭگودا جۇرگىزە باستاعان. امەرىكا ۇكىمەتىنىڭ ساياساتى گومىنداڭنىڭ فانگمىڭدىك سوعىسىن جالاڭ تۇردە قولداۋدان ەكى تۇرلى تاسىلدەگى كۈرەسكە كۈشتى: سىرىنىشى تۇرى - گومىنداڭنىڭ قالدىق اسكەرى كۈشىن جانە جەرگىلىكتى كۈش دەيىسىن چاڭجياڭنىڭ وڭتۇستىگىندە جانە شالعاي شەگرا ولكە -

لەردە خالىق ازاتلىق ارىياسىنا ۇزدىكسىز قارسىلىق كۆرسەتۋگە
ۋىيىمداستىرۋ؛ ەكىنشى "تۇرى" گىمىنىڭدىكى لاگەردىڭ ىشكى جاعىندا
فاندۇپاي ۋىيىمداستىرىپ، گىمىنىڭدى جەتكەن جەرىندە توققانۋعا
جاننى سالا كۇش جۇمساۋ؛ ەگەر گىمىنىڭ ونان ارى ىلگەرلەيتىن
بولسا، ونى جايماشۋاق نۇسكە ەنگىزىپ، جيانگەرلەردىڭ جانە
ولاردىڭ ىتارشلارنىڭ مۇددەسىنە ونشالىقتى كۆپ قول سۇقپايتىن
ەتۋ. انگلىيە مەن فرانسىيە جيانگەرلەرى امەرىكانىڭ وسى ساياساتى-
نىڭ قولداۋشىسى بولپ وتىر. بۇل احۋالدى قازىر كۆپ ادامدار
الى ايقىس اڭعارا الماي وتىر، دەگەنمەن ونشا ۇزاققا بارماي-اي
ادامدار مۇنى ايقىن اڭعاراتىن بولادى.

قازىر جۇڭگو خالىقنىڭ، دەموكراتىيالىق پارتىيە توپىاردىڭ،
خالىقنى ۋىيىمداستىرۋ الدىنا گىمىنىڭدى ەڭ سوڭىنا دەيىن جۇرگىزۋ
كەرەك پە الدە جول ورتادا توقتاتىپ قويۋ كەرەك پە؟ دەگەن ماسەلە
قوبىلىپ وتىر. ەگەر گىمىنىڭدى ەڭ سوڭىنا دەيىن جۇرگىزۋ فاجىت بول-
سا، وندا گىمىنىڭدىكى "ادىس قولدانىپ، بارلىق كەرتارتىپا كۇشەردى
باتىل، جەرىنە جەتە، تىپ-تىپىل، تۇگەلدەي جويىپ، جيانگەرلىكتى
جويۋدى، فەودالىزىمدى جويۋدى جانە گۋانلىياۋ كاپىتالىزىمدى
جويۋدى اۋىتىقماي جالعاستىرىپ، بۇكىل ەل كۆلەمىندە گومىنداڭنىڭ
كەرتارتىپا ۇسەمدىگىن قۇلاتىۋ، بۇكىل ەل كۆلەمىندە پىرولەتار-
يات باسشىلىقىنداعى، جۇمىشى-دىيەحان وداعىن نەگىزگى قۇلعا
ەتكەن، خالىق دەموكراتىيەسى دىكتاتوراسىندىق رەسپۇبلىكا قۇرۋ
فاجىت بولادى. سوندا جۇڭخۇا ۇلىتى تولىق ەگىسە كوتەرىپ،
خارتىيەلەي ونار ەلدەن ناعىز تاۋەلسىز ەلگە اينالادى، جۇڭگو خالىق
بولىق ازاتلىق الپ، جەلكەسىنەن باسىپ تۇرعان فەودالدىق درگىنى

گۋانلياۋ كاپىتالىدىكى (ياعنى جۇڭگوداعى لۇڭدۋان كاپىتال) ەزگىسىمەن قوسا لاقىرىپ تاستايدى، وسىعان بايلانستى "بىرتۇتاس، دەموكراتىيالىق بەيىت جاعداي تۋادى، اۋىل شارۋاشلىقتى ەلدى ونەر كاسپىتى ەلگە اينالدىرۋدىڭ ەلى شارتى ازىرلەنەدى، ادامدى ادام قانايتىن قوعامنان سوتىيالىستىك قوعامما قاراي دامۋ مۇمكىن- شىلىگى تۋىلادى. ەگەر گىمىڭ جول ورتادا توقتاتىلاتىن بولسا، مۇنىڭ "وزى حالقتىڭ يىراداسىنا قايشى كەلگەندىك، شەتەل شاپقىنشىلارنىڭ جانە جۇڭگو كەرتارتپاشلارنىڭ يىراداسىن قابىل- دىغاندىق بولادى دا، گويمىنداڭنىڭ "وز جىراسىن ساۋىقسىرۋ ورايىن الۋى، وان سوڭ "بىر تاڭگەرتەڭ تاپ بەرىپ گىمىڭدى تۋىشقىسىرۋىنا، بۇكىل ەلدى قاراتۋىنەك دۇنيەگە قايتا تۋىسىرۋىنە مۇمكىندىك بەرەدى. قازىرگى ماسەلە — وسىنشاما ايقىن، وسىنشاما وڭىر قويىلىپ ونىرعان ماسەلە. زاتىندا وسى ەكى جولدىڭ قايسىسى تىڭداپ الۋ كەرەك؟ جۇڭگوداعى دەموكراتىيالىق پارتيا توپتاردىڭ، حالقتىق ۇيىمداردىڭ بارلىعى بۇل ماسەلەنى ويلاستىرۋ ەنپىس، وزدەرىنىڭ جۇرەر جولدىن تاڭداپ الۋعا ەنپىس، "وز پوزىتسىيىلاردىن بىلدىرۋگە ەنپىس. جۇڭگوداعى دەموكراتىيالىق پارتيا — توپتاردىڭ، حالقتىق ۇيىمداردىڭ جول ورتادا ايرىلىسپاي، شىن مانىندە ستەس بولا الۋ — بولا الماۋى ولاردىڭ بۇل ماسەلەدە پىكىر بىرلىگىنە كەلە الۋ — كەلە الماۋىنا، جۇڭگو حالقتىڭ ورتاق جاۋىن جويۋ جولسىندا "بىر اۋىزدىلىق شارا قولدانا الۋ — قولدانا الماۋىنا بايلاستى. بۇل ارادا قايداى "بىر «فاندۇپاي» قۇرۋ ەمەس، سونداي — اق قايداى "بىر «ارالىق لۇشيان» مەن^④ "جۇرۋ دە ەمەس، قايتا "بىر اۋىزدىلىق قاچەت، سەسەسىك قاچەت.

جيانگ جيه شى سياقتى ادامدار باستاعان جۇڭگو كەرتارتپاشىلارى
 1927 - جىلى 4 - ايدىڭ 12 - كۈنگى فانگمىڭدىك جىڭبىياننان قازىرگە
 دەيىنگى 20 جىلدىن استام ۇزاق ۋاقىت ىشىندە، وزدەرىنىڭ تۇلا
 بويى قىزىل قانغا مالشىنعان، ادام ولتىرۋگە قۇنىمىپ العان بىر توپ
 جەندەتەر ەكەندىگىن الى دالەلدەگەن جوق پا؟ وزدەرىنىڭ
 جيانگەرلەردىڭ كاسپىتىك يتارشىلارى ەكەندىگىن جانە وتالىدى
 ساۋدالاۋشىلار ەكەندىگىن الى دالەلدەگەن جوق پا؟ ويلاپ كورىپ
 كىزدەرشى، 1936 - جىلى 12 - ايداعى شى - ان وقىعاسىنان بەرى،
 1945 - جىلى 10 - ايداعى چۇڭچىڭ كەلىسىمىزىنەن جانە 1946 - جىلى
 1 - ايداعى ساياسي ماسلىحات كەڭەسىنەن بەرى جۇڭگو حالقى بۇل
 قاراقشىلارغا سونشاما جاقىسلىق ىستەپ، ولارمەن بىرگە ەل ىشىندە
 بەيىتتىلىك ورناتۋدى ۇمت ەتتى. بىراق نىزگى نىيەتتى نىلەك
 تەردىڭ بارلىعى ولاردىڭ تاپتىق جاراتىلىسىن تىتتەي دە وزگەرتە
 الدى ما؟ بۇل قاراقشىلاردىڭ بىردە - بىرىنىڭ تارىخىن امەرىكا
 جيانگەرلىگىنەن بولە قاراۋعا بولمايدى. ولار امەرىكا جيانگەرلىگىنە
 سۇيەنسپ، 475 مىليون باۋىرلاستارىمىزدى بۇرىن بولپ كورمەگەن
 جانتۇرشىگەرلىك زور ىشكى سوعىسقا دۇشار ەتتى، ولار امەرىكا
 جيانگەرلىگى بەرگەن بومبىلاۋشى ايرىپىلان، قىرۋشى ايرىپىلان،
 زەڭبىرەك، تانكە، حوجيانتۇڭ، زىدۇڭبۇچياڭ، چىيوۋدان، دۇچيدان
 سياقتى قىرعىندايىتىن قارۋلارمەن مىليونداغان ەر - ايلەلدى، كارى -
 جاستى قىرعىندادى، ال امەرىكا جيانگەرلىگى ولارغا سۇيەنسپ،
 جۇڭگونىڭ لىڭتۇ ۇقىمىن، تەڭىز ايدىنى ۇقىمىن، اۋە كەڭىستىگى
 ۇقىمىن، ىشكى وزەندەرىندە قاتناۋ ۇقىمىن، ساۋداداعى ەرەكشە
 ۇقىمىن، ىشكى ىستەر جانە ۋايجياۋلىق ەرەكشە ۇقىمىن تارتىپ الدى،

تېپتى ادامداردى ۇرىپ-سوعىپ، باستىرىپ ولتىرسە دە، ايەلدەر-
 دىڭ نامىسىنا تيسە دە ەشقانداي جازاغا تارتىلمايتىن ەرەكشە
 ۇقىقتارعا يە بولدى. وسىنشاما ۇزاق مەرزىمدى قاندى سوعىس
 جاساۋعا ماجبۇر بولعان جۇڭگو حالقى وسى بارىپ تۇرغان جاۋىز
 جاۋلاردى بىرجولاتا جويماي جانە قۇپ شىعارماي ولارعا سۇيس-
 يەنشلىك بىلىدىرىپ، مەيرىمدىلىك كورسەتۋگە قىيس پە ەكەن؟
 جۇڭگو كەرنارتىپاشىلارنى تولق جويىعاندا عانا، امەريكا جيانگەرلىك-
 سىڭ شاپقىنشى كۇشتەرىن جۇڭگودان قۇپ شىعارعاندا عانا جۇڭگودا
 تاۋەلسىزدىك بولادى، سوندا عانا دەموكراتيا بولادى، سوندا عانا
 نەيىشلىك بولادى، بۇل اقيقات تۇسىنىكتى مەس پە؟

كوڭل بولۇگە تاقىتىنى سول، قازىر جۇڭگو حالقىنىڭ جاۋلارى
 كەنەتەن كۇشنىڭ بارىنشا ۇزىن زالالىسىز، تېپتى بەيشارا ەتىپ
 كورسەتۋدە (وقىرماندار، ەستەرىڭىزدە بولسىن: مۇنداي بەيشارالىق
 بەينەگە ەسپ الۋ بۇدان بلایىدا بولپ تۇرادى). تايانۋدا گومىنداڭ
 اكىمشلىك بۇانىنىڭ بۇانىجاڭى بولعان سۇن كى بىلىتىر
 6-ايدا: «اسكەري نىستەر جاقىتا تەك سوڭىدا دەيىن سوعىساتىن
 بولساق، تۇبى بىر شەشم بولادى» دەپ جاريالاماپ پا ەدى؟ بۇل
 جولى ول تاققا شەشمەن «داڭقتى بەيىتشلىك» دەيتىنى تۇرالى
 لەپىرىپ، «ۇكىمەت بەيىتشلىككە جەتۋ جولىندا كۇش جۇمساپ
 كەلگەن ەدى، بەيىتشلىك ورناتۋ مۇمكىن بولماعاندىقتان عانا
 اسكەر جۇمساۋعا ماجبۇر بولدى، اسكەر جۇمساۋداعى ەڭ سوڭى
 ماقسات تا بەيىتشلىكتى قالپىنا كەلتىرۋ» دەگەندى ايتىپ وتىر.
 حىجۇڭشى 12-ايدىڭ 21-كۇنى شاڭخايدان تاراتقان حابارىندا:
 سۇن كىنىڭ مالىمدەمەسى «امەريكانىڭ ۇكىمەت ادامدارى مەن

گومىنداڭنىڭ زىيوۋخۇيشىلىدەرى اراسىندا اسا كەڭ كۆلەمدە ماداق-
تالادى» دەپ دەرەۋ بولجاۋ جاسادى. امەرىكاىڭ ۈكىمەت ادامدارى
قازىر جۇڭگونىڭ «بەيىتشىلىگى» نە نىتالى بولپ قانا قويماي،
«تېتى 1945 - جىلى 12 - ايدا موسكۋادا وتكىزىلگەن سوۋەت وداعى،
امەرىكا، انگلىيا سىرتقى سىتەر بۇجاڭدارنىڭ ماجىلىسىندەن بەرى
«جۇڭگونىڭ شىكى سىتەرىنە ارالاساۋ ساياساتى» نا امەرىكانىڭ بوي-
سۇنىپ كەلە خاتىفاندىمىن قايتا - قايتا ۇىلىدىرىپ وتىر. بۇل مارتە -
بەلى ەلدىڭ مىرزالارىنا نە سىتەگەن «جون؟ بۇل ارادا ەرتەدەگى
گرەتسىيانىڭ مىناداي ۇىر مىسالىن ايتۋعا بولادى: «ئىر دىحان
قىستى كۇنى ۇسىپ قالعان جىلاندى كورىپتى. جانى اشپ وىي
قويسا سالىپتى. جىلۋ وتكەن سوڭ الگى جىلان ۇىرلىپتى دە،
ۇزىنىڭ خاراتىلىستىق تەگىنە قايتىپ، جاڭاعى ۇزىنە قاممورشى
بولغان ادامدى شاعىپ، ۇلىم حالىنە كەلتىرىپتى. دىحان خان ۇزەر
الدىندا: «اۋىزعا جان اشىرلىق سىتەدىم. ونىڭ سازاىىن تارتۋعا
«تېسىپىن! دەپنى، ە. شەتەلىدەردىڭ جانە جۇڭگونىڭ ۇلى جىلاد-
دارى جۇڭگو خالىقنىڭ دا الگى دىحاننىڭ اياغىن قۇشىپ ۇلۇىن
ۇمت ەتەدى، جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ جانە جۇڭگوداعى بارلىق
گىمىڭدىك دەموكراتىيالىق ئوپتاردىڭ ۇلى جىلاندارعا الگى
دىحانداي مەيىرىمدى بولۇىن ۇمت ەتەدى. ۇىراق جۇڭگو خالىقى،
جۇڭگو گۇڭچانداڭى جانە جۇڭگونىڭ ناعىز گىمىڭدىك دەموكراتىيا-
لىق ئوپتارى الگى ەڭبەكشىنىڭ وسىەتىن تىڭدادى جانە ونى ەستە
ۇستادى. ال جۇڭگو جەرىنىڭ كوپ بولەگىن ورداسىنا ايسالدىرعان
ۇلكەن جىلاندار مەن كىشكەنە جىلاندار، قارا جىلاندار مەن اق
جىلاندار، ۇلى ەتىلىن جالانگىداتىپ تۇرعان جىلاندار مەن سۇلۇ

ايەل بەينەسەنە ۋەنىپ العان جىلاندار قىستىڭ حاۋىپ - قاتەرسىن سەزىنىپ وتىرسا دا *الى ۇسىگەن جوق!

جىلان سياقتى جاۋىزدارعا جۇڭگو حالقى ەشقاشان دا جان اشىرلىق ىستەمەيدى، قايتا بىلاي دەپ تۇراسىن ايتادى: مۇنداي جاۋىزدارعا جان اشىرلىق ەتىگەر، ويتپەگەندە مەملەكەتتىڭ داستۇرىنە ساي كەلمەيدى، ۇلىلىققا دا جانپايدى دەگەن سياقتى قايداىى بىردەگە - لەردى ايتىپ، سايقالدىق ىستەپ جۇرگەندەر ەشقاشان دا جۇڭگو حالقىنىڭ ادال دوسى ەمەس. جىلان سياقتى جاۋىزدارعا نەلىكتەن جان اشىرلىق ەتىلەدى ەكەن؟ وسىنداي جاۋىزدارعا جان اشىرلىق ەتۋدى، *سرا، قايسى جۇمىشى، قايسى دىحان، قايسى اسكەر حافتاعان ەكەن؟ جۇڭگو حالقىنا امەريكا مەن گومىنداڭنىڭ ،بەيشە - شىلىگى، ن قابىلداۋ كەرەك دەپ *ناسىحات ايتاتىن، باغنى حبانە گەرلىكىنىڭ، فەوداليزمنىڭ جانە گۋانلىياۋ كاپىتاليزمنىڭ قالدە - تارىس كەلى زات رەتىندە اسراپ، مۇنداي اسىل زاتتاردىڭ نۇقسىن دۇبە جۇزىنەن جوعالتىپ الۋدان ساقتانۋ كەرەك دەيتىن "گومىنداڭنىڭ زىيوۋجۋيىشىلدەرى" نەمەسە گومىنداڭ سىرتىنداى "زىيوۋجۋيىشىلدەر" سياقتى ادامداردىڭ بار ەكەندىگى راس، *بىراق ولار ەشقاشان جۇمىشى دا، دىحان دا، اسكەردە ەمەس، جۇمىشىدە - لاردىڭ، دىحانداردىڭ، اسكەرلەردىڭ دوسى دا ەمەس.

*بىز، جۇڭگو حالقىنىڭ گىمىڭدىك لاگەرىن ۇلعايتۋ كەرەك، ول قازىرگى گىمىڭدىك سىكە قاتناسۋدى قالايتىن ادامداردىڭ *بارىن قامىۋعا *تىس دەپ سانايىمىز. جۇڭگو حالقىنىڭ گىمىڭدىك *سى نەگىزگى كۇش ارىعا مۇقتاج، وداقتاس ارىعا دا مۇقتاج، وداقتاس ارىياسى جوق ارىيا جاۋدى جەگە المايدى. گىمىڭ ورلەۋى

ۋىستىنىدە تۇرغان جۇڭگو خالىقى دوستارغا مۇقتاج، ولار ئوز دوستارىن
 ەستەرىنىدە ساقتاۋعا، ولاردى ۇمتىپ قالماۋعا ئىيس. خالىقتىق
 گىمىڭ نىسنە ادال دوستاردىڭ جانە خالىق مۇددەسىن قۇلىشنا
 قورعاپ، جاۋ مۇددەسىن قورعاۋعا قارسى شىعاتىن دوستاردىڭ
 جۇڭگودا از ەمەس ەكەندىگى ئشۇباسز، بۇلاردىڭ بىردە - بىرى
 ۇمتىلماۋعا جانە بىردە - بىرىنە سالقىن قارالماۋعا ئىيس ەكەندىگى
 دە ئشۇباسز. ئىز ئاعىدا، جۇڭگو خالىقنىڭ گىمىڭدىك لاگەرىن
 نەكەمدەۋ كەرەك، بۇزىقتاردىڭ وعان كىرىپ الۋىنا جول بەرمەۋ
 كەرەك، فاتە قۇتاتمالاردىڭ جەڭىس تابۇنىنا جول بەرمەۋ كەرەك
 دەپ سايالىمىز. گىمىڭ ورلەۋى ۋىستىنىدە تۇرغان جۇڭگو خالىقى
 ئوز دوستارىن ەستە ساقتاۋدىڭ سىرتىندا، ئوز جاۋلارىنى جانە
 جاۋلارىنىڭ دوستارىن دا ەستەرىنىدە بەرىك ساقتاۋعا ئىيس.
 خوعارىدا ايتىلغانداي، جاۋ «يەيىتتىلىك» ادسىن جانە گىمىڭدىك
 لاگەرگە كوز بوياپ كىرىپ الۋ ادسىن زىمىاندىقپەن قولدانىپ،
 ئوز جىندىلەرىن ساقىتاپ قالماقشى جانە كۇشەيتپەكشى بولپ ونىر
 ەكەن، ال خالىقتىڭ ئتۇبىرلى مۇددەسى بارلىق كەرنارتىپا كۇشتەردى
 بىرجولانا جويۇدى، سونداي - اق امەرىكا جيانگەزلىگىنىڭ شاپقىنىشى
 كۇشتەرىن جۇڭگودان قۇتىپ شىعۇدى تالاپ ەتىپ وتىر ەكەن،
 ەندەشە، جاۋعا جان اشىرلىق سىتەۋدى، كەرتارتىپا كۇشتەردى
 ساقىتاپ قالۋدى خالىققا ئاسىيحات ەتەتىن ادامدار خالىقتىڭ دوستى
 ەمەس، قايتا جاۋدىڭ دوستى.

جۇڭگو گىمىڭنىڭ بۇيرقانمان تولقىنى بارلىق قوعامدىق قاتلام -
 لاردى ئوز يوزىتسىيىلەرىن بەلگىلەپ الۋعا ئاجىۇر ەتىپ وتىر.
 جۇڭگوداعى ناپىتق كۇشتەردىڭ سالىستىرماسىندا جاڭا وزگەرتىسەر

تۇيۇلۇدا، توپ-توپ خالىق گومىنداڭنىڭ نىيالىنىن جانە شەڭگەلىنەن قۇتۇلىپ، گمىڭدىك لاگەر جاققا وتۇدە، جۇڭگو كەرتارتپاشلارى مۇلدە سۇيەنشەسز-جەتمەي قالۇ كۇيىنە ئۇسىپ وتىر. خالىق ازاتتىق سوعىسى ەڭ موڭى جەڭسكە قانشالىق جاقىنداغان ساين، بارلىق گمىڭشىل خالىق جانە خالىقتىڭ بارلىق دوستارى سونشالىق بەرىك بىرلىك-ئىتتىپاققا بولا وتىرىپ، جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ باشلىغىنىدا، كەرتارتپا كۇشتەردى جەرىنە جەتە جويىپ، گمىڭدىك كۇشتەردى مەيلىنشە دامىتىپ، بۇكىل جۇڭگو كولەمىندە خالىقتىق دەموكراتىيالىق رەسپۇبلىكا قۇرۇدى، ئىرتۇتاس، دەموكراتىيالىق بەيىتتىشلىكتى جۇزەگە اسىرۇدى باقىل قۇتاتىدى. مۇنىڭ كەرسىنشە، امەرىكا جيانگەيلەرى، جۇڭگو كەرتارتپاشلارى جانە ولاردىڭ دوستارى بەرىك بىرلىك-ئىتتىپاققا كەلە الماسادا، ولاردىڭ اراسىندا بىتپەس جاڭجالدار، ۇزارا بالاعاتاۋلار، ئىرىن ئىرى كىلاۋلار، ۇزارا قاقپايلاۋلار تۇسىپ وتىرسادا، ئىراق ولار مىناداي ئىر تۇيىندە، ياعنى الۋان ئۇرلى تاسىلدەردى قولداپ، گمىڭدىك كۇشتەردى بۇلدىرىپ، كەرتارتپا كۇشەردى ساقىتاپ قالۇغا ۇرىنۇدا ئىتەس بولا الادى. ولار الۋان ئۇرلى تاسىلدەردى — اشكەرە جانە جاسىرىن، توتە جانە اينالمالى تاسىلدەردى قولدانادى. ئىراق ولاردىڭ ساياسى قاسكۇنەمدىگى دە بەينە اسكەرى شاۋىلدارى سىياقتى جەڭلىككە ۇشرايدى دەپ كەسىم جاساۋغا بولادى. ئاجىرىبەسى مول جۇڭگو خالىقى جانە ونىڭ زۇڭ-سانموۋبۇي بولغان جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاۋدىڭ اسكەرى شاۋىلىن ئالغانداغى سىياقتى، جاۋدىڭ ساياسى قاسكۇنەمدىگىن دە سوزسىز ئالغانداپ، ۇلى خالىق ازاتتىق سوعىسىن ەڭ سوڭىنا دەيىن جۇرگىزە

بەرەدى.

1949 - جىلى جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسى چاڭجياڭنىڭ وڭتۇستىگىنە جورىق جاساپ، 1948 - جىلداغىدان دا ۇلى جەڭستەرگە جەتەدى.

1949 - جىلى ۇىز يىقتىسادى شەپنە 1948 - جىلداغىدان دا ۇلى تاپىستارغا جەتەمىز. ۇىزدىڭ اۋىل شارۋاشىلىقى ۇندىرىسىمىز بىن ونەركاسىپ ۇندىرىسىمىز بۇرىنىمىسان ارتا نۇسەدى، تەمر جول حانە ئاس جول قاتناسى تولىق قالپىنا كەلتىرىلەدى. خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ نەگىزگى كۇش بىڭتۇاندارنىڭ سوعىسى فازىرگە دەپىن ۇمر ۇسۇرىپ وتىرعان كەيىر پارتىزاندىق سىپاتىن ارىلىپ، اناغۇرلىم جوعارى دارەجەدە جىڭگۈيلەنۋگە وتەدى.

1949 - جىلى كەرتارتىپا ەلەمەنتتەر قاتناستىرىلماغان، خالىقتىق گىمىڭنىڭ مىندەتتەرىن ورنىداۋدى نسانا ەتكەن ساياسى ماسلىحات كەڭەسى شاقىرىلىپ، جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسى قۇرىلادى، سونداي - اق رەسپۇبلىكانىڭ ورتالىق ۇكىمەتى ۇيىمداسىرىلادى. بۇل ۇكىمەت جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ باستىلىغىندا، دەموكە - راتىيالىق پارتىيا - توپتاردىڭ، خالىقتىق ۇيىمداردىڭ لايىقتى ۋاكىلدەرى قاتناشقان دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەت بولادى. بۇلار - جۇڭگو خالىقنىڭ، جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ، جۇڭگوداعى بارلىق دەموكراتىيالىق پارتىيا - توپتاردىڭ جانە خالىقتىق ۇيىمدار - دىڭ 1949 - جىلى كۇش جۇمىساي وتىرىپ جۇزەگە اسراتىن باستى جانە ناقتى مىندەتتەرى. ۇىز ۇارقانداي قىشلىقتاردان نايىسالىماي، بىرلىك - سىماقتا بولا وتىرىپ بۇل مىندەتتەردى ورنىدايمىز.

بىرنەشە مىڭ جىلدىن بەرگى فەودالدىق ەزگى، 100 جىلدىن

بەرگى جيانگەرلىك ەزگى ۋىزدىڭ كۈرەسىمىز بارىسىندا ۋىر-
جولاتا اۋدارىلىپ ناستالادى. 1949- جىل وراسان ماڭىزدى ۋىر
جىل بولادى، ۋىز قۇلىشما كۇش جۇمساۋعا ۋىسىپىز.

ەسكەرتۈلەر

① 1945- جىلى جاپونيا تىزە بۇككەنەن كەيىن، گومىنداڭ ۋكىمەتى
دۇڭسىداغى بۇرىنغى ۋۇش ۋلكەنى (لياۋنىڭ، جىلىن، خىلوڭجياڭ)
لياۋنىڭ، لياۋنى، اندۇڭ، جىلىن، خىجياڭ، سۇڭجياڭ، خىلوڭجياڭ،
خوڭجياڭ جانە شىڭ- ار سىياقتى توعىز ۋلكەگە ۋىولدى. 1949- جىلى
ۋىردىڭ دۇڭجىي اكىمشىلىك ۋىسۋانۋىمىز دۇڭجىي ۋۇش ۋلكەنىڭ
اكىمشىلىك ۋىولنىسىن رەتتەپ، لياۋدۇڭ، لياۋشى، جىلىن، خىلوڭجياڭ،
سۇڭجياڭ سىياقتى بەس ۋلكەگە ۋىولدى جانە بۇعان رەجىنى قوسىپ،
دۇڭجىي اتى ۋلكە دەپ اماندى. 1954- جىلى ورتالىق خالىق ۋكىمەنى
ۋىسۋانۋىي لياۋدۇڭ ۋلكەسى مەن لياۋشى ۋلكەسى سىرىكتىرىپ
لياۋنىڭ ۋلكەسى ەتۋدى، سۇڭجياڭ ۋلكەسى مەن خىلوڭجياڭ ۋلكەسى
سىرىكتىرىپ خىلوڭجياڭ ۋلكەسى ەتۋدى، جىلىن ۋلكەسى بۇرىنغى
كۋىندە قالدىرۋدى ۋىعاردى. 1955- جىلى رەجى ۋلكەسى كۋىشەن
قالدىرىلىپ، وغان قاراستى رايوندار خىبىي، لياۋنىڭ ۋلكەلەرىنە جانە
شىكى موڭغۇل ايتونومىيالى رايونىنا قوسىلىپ بەرىلدى.

② شىجياڭۋاڭ 1947- جىلى 11- ايدىڭ 12- كۈنى الىندى، يۇنچىڭ
1947- جىلى 12- ايدىڭ 28- كۈنى الىندى، سىپىڭ 1948- جىلى 3- اي-
دىڭ 13- كۈنى الىندى، لويالڭ 1948- جىلى 3- ايدىڭ 14- كۈنى جانە
4- ايدىڭ 5- كۈنى بولپ ەكى رەت الىندى، يىپۇان 1948- جىلى
3- ايدىڭ 3- كۈنى الىندى، باۋشى 1948- جىلى 4- ايدىڭ 20- كۈنى
الىندى، ۋىشيان 1948- جىلى 4- ايدىڭ 27- كۈنى الىندى، لىيەن
1948- جىلى 5- ايدىڭ 17- كۈنى الىندى، كايفىڭ 1948- جىلى

6- ايدىڭ 22- كۈنى ئىندى. بۇل قالالاردىڭ ئارىسىدە كۆپىنچە گەن پاۋتايلار نەمەسە بىيىك- بىيىك قورغاندار بار ەدى، سونداي- اق قابات- قابات ورلار، تەمىر تورلار جانە ئۇرلى تۇسقاۋىلدار سىياقتى قوسىمىشا قورغانىس قۇرىلىستارى بار ەدى. بۇل كەزدە ئېزىڭ ارىيا- مىزدا ايسرىلان دا، ئانكە دە جوق ەدى، زەڭبىرەكشى اسكەرلەر جوق نەمەسە وتە از ەدى. جوعارمدا ايشىلعان قالالاردى لۇدا ارىيامىز بەرىك بەكىنىستەرگە شابۋىل جاساۋدىڭ ئېرىتۇناسى ئاكتىكىلار س ۇيرەنىپ الدى. بۇل ئاكتىكىلار مىسالار: (1) ارت- ارتىنان يارتلاتۇ- يارتلات- قىش دارىلەر ارقىلى جاۋدىڭ ئارتۇرلى قورغانىس جابدىقتارىن ارت. ارتىنان يارتلاتۇ؛ (2) جەر استى جولدارىن قازۇ- جاۋ پاۋنايلارىنىڭ نەمەسە قورغاندارنىڭ استىنا دەيىن جاسىرىن قازىپ بارىپ، يارىلاتىش دارىلەر مەن يارتلاتىپ، ئىلە- شالا ئۇتقىلىدان سىلەيتە سوققى بەرۇ؛ (3) قارسى ور قازۇ، ياعنى تاياپ بارۇ- جاۋدىڭ بەرىك بەكىستىرە قارسى ور قازىپ، جاۋغا جاسىرىن تۇردە جاقىنداپ، تۇتقىلىدان ئاپ بەرۇ؛ (4) يارتلاتىش ئدارى بۇدالارىن اتۇ- پاۋشنىڭ نەمەسە پايجىپاۋدان يارتلاتىش دارىلەردى اتىپ، جاۋدىڭ قورغانىس بەكىس- سەرس ئۇلدىرۇ؛ (5) اسكەر كۈشەن، وت كۈشەن توپاپ، ئىر ئۇيىدى بۇزۇ، جارىپ كىرۇ، بولۇپ ئاستاۋ سىياقتى «قاسجارلىق سوعىس ئادىسى» ن قولدانۇ.

⑧ بۇل ارادا «تولىق لۇي» جانە «تولىق شى» دەپ گومىنداڭ ارىياسىنىڭ تۇتاسىمەن جويىلعان لۇيلەرى مەن شىلارى ايتىلىپ وتىر. بۇل ارادا لۇي دەپ رەتەلىپ قۇرىلعاننان كەينىگى لۇي ايتىلىپ وتىر؛ شى دەپ رەتەلىپ قۇرىلعان شى مەس، گومىنداڭ ارىياسىنىڭ رەتەلىپ قۇرىلۇدان بۇرىنقى شى ايتىلىپ وتىر. بۇل مەكەۋى ئىس جۇزىندە ۇقاس.

④ «ارالىق لۇشان»، ياعنى ئۇششى جول دەيىن جونىدە وسى تومداغى «قازىرگى جاعداي جانە ئېزىڭ مىدەتسىز» دىڭ ⑧ مىكەر- تۈسەر پايدالانىڭىز.

⑤ «ەرۈپ مىسالدارى» نىداغى «دىخان مەن جىلان» غا قاراڭىز.

سوعس قىلمىستىسىنىڭ بەيىتشىلىكى تالاپ ەتۋىنە باعا*

(1949 - جىلى 1 - ايدىڭ 5 - كۈنى)

جۇڭگونىڭ كەرتارتپا كۈشتەرى مەن امەرىكانىڭ جۇڭگوداعى شاپقىنشى. كۈشتەرىن ساقىتاپ قالۇ *ۇش، جۇڭگونىڭ *بىرىنشى *ئومىرلى سوعس قىلمىستىسى، گومىنداڭ باندىلارنىڭ اتامانى حياڭ جىەشى بىيل جاڭا جىل كۈنى بەيىتشىلىكى تالاپ ەتكەن مالىمدەمە جاريالادى. سوعس قىلمىستىسى جياڭ جىەشى بىلاي

* بۇل — ماۋزىدۇڭ جولداس شىنخۋاشى *ۇھىن جازعان، گومىنداڭنىڭ بەيىتشىلىك كەلىسۋىزەن پايدالانىپ فانگىيگىدىك كۈشەن ساقىتاپ قالۋدى كۈزدەپ وتىرماندىن اشكەرەلەگەن *بىرقاتار يىڭلۇنداردىڭ *بىرىنشىسى. باسقا يىڭلۇندار مىنالار: «نوز - تۈزى شىققان كەرتارتپا - شىلار نە *ۇشى *الى دە «جالپى بەتلىك بەيىتشىلىك» دەپ بوسقا داۋرىعادى؟»، «گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارى «بەيىتشىلىككە شاقىرۇ» دان سوعىسا شاقىرۇعا كۈشتى»، «گومىنداڭنىڭ سوعس جاۋاپكەرشىلىگى ماسەلەسى جوسىدەگى بىرنەشە تۈرلى جاۋابسا باعا»، «نانجىڭ ۈكىمەنى فايدا بارادى؟»

دەدى: «بەيىت كەلىم مەملەكەتنىڭ ئاۋەلسىزدىكى مەن تۇتاس-
 تىمىنا زىيان كەلتىرمەيتىن بولسا، خالىقنىڭ تىنىس السىپ، ەس
 جىۋىنا كۈمەك بەرەتىن بولسا، قاسيەتنى شيانغا مەنىڭ سەبەبىمەن
 قايشلىق جاسالماسا، وسىنىڭ سالدارىنان دەموكراتىيالىق شيانجىڭ
 بۇلدىرىلمەيتىن بولسا، جۇڭخۇا مىنگونىڭ مەملەكەت تىيىجىسى
 شىن مانىندە قامتاماسىز ەتىلسە، جۇڭخۇا مىنگونىڭ فاتۇڭى ۇزىلىپ
 قالمايتىن بولسا، ارىيا شىن مانىندە قامتاماسىز ەتىلسە، خالىق
 ۇزىنىڭ ەركىن تۇرمىس تاسىلدەرى مەن قازىرگى ەڭ تۈمەن
 نۇرمىس ساۋياسىن ساقىتاي الاتىن بولسا، وندا جەكە ۇرمىنىڭ
 باسقا ەشقانداي تالابىم جوق». «بەيىتشىلىك جۇزەگە اسىرىلسا
 بولغانى، ۇزىمنىڭ ورنىمدا بولۇ-بولماۋىمىنان مۇلدە قام جەمەيمىن،
 تەك خالىقنىڭ جالىپى يراداسىنا عانا باعىنامىن». جۇرت سوعىس
 قىلمىستىنىڭ بەيىتشىلىكتى تالاپ ەتۋىن كۇلكىلى ۇس دەپ
 قاراماۋ كەرەك، سونداي-اق بەيىتشىلىكتى تالاپ ەتكەن مۇنداي
 مالىمدەمەنى شىنىندا چىرەنشى دەپ تە قاراماۋ كەرەك. ۇىرىشى
 ۇومىرلى سوعىس قىلمىستىسى-گومىنداڭ باندىلارى اتامانىڭ
 ورتاعا شىعپ بەيىتشىلىكتى تالاپ ەتۋى جانە مۇنداي مالىمدەمە
 جارايالاۋى جۇڭگو خالىقنىڭ گومىنداڭ باندىلارى مەن امەرىكا
 جيانگەزلىگىنىڭ قاسكۇنەمدىك جوسپارىن تۇسىنۋەنە كورنەۋ پايدالى
 ەكەندىگىن ۇىلۇ كەرەك. جۇڭگو خالىقى بۇدان، قازىر داۋرىغا
 ايشىلىپ وتىرعان «بەيىتشىلىك» دەيتىنىڭ جياڭ جىەشى-وسى ۇىر
 توپ قانىشەر جەندەتتەر مەن ولاردىڭ امەرىكالىق قوجاينىدارىنىڭ
 شۇعىل قاجەت ەتىپ وتىرعان نارسەسى ەكەندىگىن تۇسىنە الادى.
 جياڭ جىەشى باندىلاردىڭ بۇكىل جوسپارىن مويىنداپ وتىر.

بۇل جوسپاردىڭ باستى تۇيىندەرى مىنالار:

«مەملەكەتنىڭ تاۋەلسىزدىكى مەن تۇتاستىنا زىيان كەلتىرمەيتىن بولۇ» — بۇل بارىنەن دە ماڭىزدى. «بەيىتشىلىك» بولسىن — اق، «بىراق» بەيىتشىلىك» 4 ۇلكەن سەميا مەن مايىبان، دىچۇ تابى مەملەكەتنىڭ «تاۋەلسىزدىكى مەن تۇتاستىمى» نا زىيان كەلتىرەتتىن بولسا، وندا تىپتى بولماي — اق قويسىن. «بەيىتشىلىك» جۇڭگو — امەرىكا دوستىق، ساۋدا جانە تەڭىز قاتناسى شارىتى، جۇڭگو — امەرىكا اۋە ناسمالى كەلىسىمى^①، جۇڭگو — امەرىكا ەكى جاقى كەلىسىمى^② سىياقتى شارتتارعا زىيان كەلتىرمەيتىن بولسا، امەرىكانىڭ جۇڭگودا تەڭىز ارىياسىن، قۇرلىق ارىياسىن، اۋە ارىياسىن تۇرعىزۇ، اسكەرى جىدىلەر قۇرۇ، كەن بايلىقتارنى اشۇ جانە ساۋدانى شەڭگەلسە الۇ سىياقتى ەرمەكشە ۇققىتارنى زىيان كەلتىرمەيتىن بولسا، جۇڭگونى امەرىكانىڭ وتارى ەتۈگە زىيان كەلتىرمەيتىن بولسا، بىر اۋىز سوز — بەن اينقاندا، «بەيىتشىلىك» جياڭ جىەشى كەرتارتىا مەملەكەتنىڭ «تاۋەلسىزدىكى مەن تۇتاستىمى» ن قورعايتىن وسى شارالاردىڭ بىردە — بىرىنە زىيان كەلتىرمەيتىن بولسا، وندا مۇلدە بولماي — اق قويسىن.

«ھالىقتىڭ تىنىسى الپ، ەس جىۋىنا كۈمەك بەردەتتىن بولۇ» — «بەيىتشىلىك» نىڭ جەڭلىگەن، بىراق الى جويىلىپ بىتپەگەن جۇڭگو كەرتارتىا شىپالارىنىڭ تىنىسى الپ، ەس جىۋىن، سۈيىتىپ، تىنىستاپ المان سولڭ قايتا ورالىپ، گىمىڭدى تۇنىشتىرۇنا كۈمەك بەردەتتىن بولۇى كەرەك. «بەيىتشىلىك» مىنە وسى ۇشىن قاچەت بولىپ وتىر. سوعسقالى ەكى جارم جىل بولدى، «قارغىلى تۈبەت اۋعا جارامادى»، امەرىكالىقتار اشۇلانىپ وتىر، بىراز تىنىستاپ

الغاندارى دا جۇن.

«قاسيەتتى شىانساغا مەنىڭ سەبەبىمەن قايشىلىق جاسالماۋ،
وسىنىڭ سالدارىنان دەموكراتىيالىق شىيانجىڭ بۇلدىرىلمەيتىن بولۇ،
جۇڭخۇا مىنگونىڭ مەملەكەت تىجىسى شىن مانىندە قامتاماسىز
ەتىلۇ، جۇڭخۇا مىنگونىڭ فاتۇڭى «ۇزىلىپ قالمايتىن بولۇ» —
جۇڭگونىڭ كەرتارتىپا تاپتارى مەن كەرتارتىپا ۇكىمەتنىڭ ۇستەم-
دىك ورنىن شىن مانىندە قامتاماسىز ەتۇ، وسى تاپ پەن وسى
ۇكىمەتنىڭ «فاتۇڭنىڭ «ۇزىلىپ قالماۋى»ن شىن مانىندە قامتاماسىز
ەتۇ. بۇل «فاتۇڭەدى استە «ۇزىپ قويۇۋعا بولمايدى، ەگەر
«ۇزىلىپ قالاتىن» بولسا، وندا وتە حاۋىپتى بولغانى، بۇكىل
مايبان، دىيخۇ تابى جويىلادى، گومىنداڭ باندىلارى جويىلادى،
بارلىق ۇرى، ورتا جانە كشى سوعىس قىلمىستىلارى تۇگەل قولعا
النىپ، جازاعا تارتىلادى.

«ارميا شىن مانىندە قامتاماسىز ەتىلۇ» — بۇل مايبان، دىيخۇ
تابىنىڭ جانى، جەكسۇرىن حالىق ازاتتىق ارمياسى بىرنەشە
مىليونىن جويىسادا، ۇىراق قازىر الى دە ۇىر مىليون نەشە 100
مىڭى قالىپ وتىرعان ارمىيانى «قامتاماسىز ەتۇ»، ۇىپتى ول «شىن
مانىندە» بولۇ كەرەك. ەگەر «قامتاماسىز ەتىلگەنمەن» ول شىن
مانىندە» بولماسا، مايبان، دىيخۇ تابى بىنچىياننان ايرىلادى،
«فاتۇڭ» ۇارىبىر «ۇزىلىپ قالادى»، گومىنداڭ باندىلارى
ۇارىبىر جويىلادى، بارلىق ۇرى، ورتا جانە كشى سوعىس
قىلمىستىلارى ۇارىبىر قولعا ۇتۇسىپ، جازاعا تارتىلادى. داڭۋان-
يۇانداغى جيا باۋيۇيدىڭ جانى — موينسا بايلاعان تاسى بولسا③،
گومىنداڭنىڭ جانى — ونىڭ ارمياسى، ەندەشە، «قامتاماسىز»

ەئىلمەسىن نەمەسە «قامتاماسىز» ەتىلە دە «شىن مانىندە» بولماسىن دەۋگە قايتىپ اۋزى بارىسن؟

«ھالىق ۇزىنىڭ ەركىن تۇرمىس تاسىلدەرى مەن قازىرگى ەڭ تومەن تۇرمىس ۇساۋياسىن ساقىتاي الاتىن بولۇ»... جۇڭگونىڭ مايبان، دىچۇ تابى وزدەرىنىڭ بۇكىل ەلىمىزدەگى ھالىققا جۇرگە... زىپ وتىرعان ەزىپە- قاناۋ ەركىندىگىن جانە قازىرگى وزدەرىنىڭ ۇساقپىلىققا سالىنعان، ۇرىپ- شىرىگەن تۇرمىس ۇساۋياسىن ساقىتاۋعا ۇيسىمىز، ال جۇڭگونىڭ ەڭبەكشى ھالىقى ەزىلىپ- قاناۋ ەركىندىگىن ھانە وزدەرىنىڭ قازىرگى اشىق پەن جاللاڭاشتىق جايلاعان تۇرمىس ۇساۋياسىن ساقىتاۋعا ۇيسىمىز. بۇل - سوعىس قىلمىستىنىڭ بەيىتتىلىكتى تالاپ ەتۈدەگى ەڭ سوغىسى ماقساتى. ەگەر سوعىس قىلمىسە- سىلارى مەن ولاردىڭ تابى وزدەرىنىڭ ەزىپە- قاناۋ ەركىندىگىن جانە ۇساقپىلىققا سالىنعان، ۇرىپ- شىرىگەن تۇرمىس ۇساۋياسىن ساقىتاي الماسا، بەيىتتىلىكتىڭ كەرەگى نە؟ بۇل ۇشىن، ارىنە، جۇمىسشىلاردىڭ، دىحاندردىڭ، زىيالىلاردىڭ، ۇكىمەت قىزمەتە- كەرلەرى مەن اعارتۇشىلاردىڭ قازىرگى اشىق پەن جاللاڭاشتىق جايلاعان «ەركىن تۇرمىس تاسىلدەرى مەن ەڭ تومەن تۇرمىس ۇساۋياسىن» ساقىتاۋعا تۇرا كەلەدى. بۇل شارىتتار ۇبىزدىڭ سۇيىكتى جياڭ زۇڭتۇڭىمىز تارابىنان العا قويلىسىمەن، بىرنەشە 10 مىليون جۇمىسشىلار، قولونەر جۇمىسشىلارى جانە ەركىن كاسىپتەگىلەر، بىرنەشە 100 مىليون دىحاندەر، بىرنەشە مىليون زىيالىلار جانە ۇكىمەت قىزمەتەكەرلەرى مەن اعارتۇشىلار قول شاپالاقىتاپ، باسى جىدرگە نىگەنشە ۇيلىپ، جاساسىن دەپ ۇران شاقىرادى ەكەن. مىس. ەگەر گۇڭچانداڭ سوندا دا بەيىتتىلىككە جول بەرمەي، مۇنداي

تاماشا تۇرمىس "ئاسلى مەن تۇرمىس" ساۋياسىن ساقتاۋغا مۇمكىن-
دىك بولماسا، ونىڭ كۇناسى كەسكىلەپ وتىرۇگە تۇرادى، "بۇدان
بىلايى بارلىق جاۋاپكەرلىكتى كۇڭچانداڭ ۇستىنە الادى" ەكەن-
مىس.

جوعارىدا ايتىلغاندار سوعىس قىلمىستىنىڭ 1-ايدىڭ 1-كۇنگى
بەيىتتىشلىكتى تالاپ ەتكەن مالىمدەمەسىندەگى اسىلدارىن تۇگەل
قامتىغان جوق. بۇدان باسقا تاغى "بىر اسلى بار، ول - جياڭ
جىيەشنىڭ جاڭا جىلعا ارناۋ سوزىندەگى "نانجىياڭ مەن شاڭخايدا
شەشۋى سوعىس جۇرگىزۋ" دەيتىنى. مۇنداي "شەشۋى سوعىس"
جۇرگىزەننەن كۇش قايدا ەكەن؟ جياڭ جىيەشى بىلاي دەيدى:
"ۇكىمەتتىڭ بۇگىنگى تاڭدا اسكەرى، ساياسى، ئىقتىسادى جاقئارداعى
كۇشتەردىڭ قاي-قايسىسىندا كۇڭچانداڭنان بىرنەشە ەسە، "تىپىنى
بىرنەشە 10 ەسە اسىپ تۇسەتىندىگىن "بىلۇ كەرەك". پاھ! وسىند-
شالىق زور كۇشتەن ادامدار ۇرەيى ۇشىپ ۇلىپ كەتىپ جۇرمەس؟
ساياسى، ئىقتىسادى جاقئارداعى كۇشتى قازىرشە قويا تۇرسىپ،
جەكە "اسكەرى كۇش" جاعىن عانا الىپ ايتاتىن بولساق، خالىق
ازاتتىق ارىياسىندا قازىر 3 مىليوننان استام ادام بار، بۇل ساننان
"بىر ەسە" اسىپ تۇسكەندە 6 مىليوننان استام ادام بولادى، 10 ەسە
"اسىپ تۇسكەندە" 30 مىليوننان استام ادام بولادى، "بىرنەشە
10 ەسە" بولغاندا قانشا بولماق؟ 20 ەسە دەپ-اق ەسەپتەيىك،
سونىدا 60 مىليوننان استام ادام بولادى، دەمەك، جياڭ زۇڭتۇڭنىڭ
"جەڭىپ شىمۇغا سەنىمىز كامىل" دەۋى تاڭدانارلىق ۇس ەمەس.
ەندەشە، نەلىكتەن بەيىتتىشلىكتى تالاپ ەتەدى؟ بۇل استە ونىڭ
سوعىسا المايتىندىغىندا ەمەس ەكەن، 60 مىليوننان استام اداممەن

تاپتاپ تاستايتىن بولسا، دۇنيە جۇزىدە گۇڭچانداڭى ما الدە باسقا پارتىيالارى ما، جولى بولپ قايتىپ ۇمر سۇرە السن، ارينە، تۇگەل كۇل-تالقان بولغانى عوي. بۇدان سونى كورۇگە بولادى، بەيىتىشلىكى تالاپ ەتۋ باسقا ۇشىن ەمەس، بۇكىلدەي «حالىققا ۇمر تىلەۋ ۇشىن» بولپ وتىر ەكەن.

ۇستىڭ ۇبارى ۇساتى بولپ، بىردە- ۇىر كەمشىلىكنىڭ بولما- عانى ما؟ كەمشىلىك بار دەسەدى. قانداي كەمشىلىك؟ جياڭ زۇڭتۇڭ سلاي دەيدى: «قازىرگى وكىنەرلىك ۇس- ۇىزدىڭ ۇكىمەتىمىز دەگى ۇىر ۇبولم ادامدار گۇڭچانداڭنىڭ ارام ويلى ۇگىتىنىڭ نىيالىسا ۇشراپ، سول سەيەپتى كۇڭلىدەرى قوبالچىپ، سەنىمدە- رنەن ايرىلۇعا دەيىن بارىپ جەتكەندىگى. ويتكەنى ولار رۇحي جاققان گۇڭچانداڭنىڭ قوقانلوقسىنا ۇشرادى، سوندىقتان جاۋدىڭ كۇشى عانا كورىپ، وزىمىزدە ۇالى دە بولسا جاۋدان بىرەشە 10 ەسە ارتىق زور كۇش جاتقاندىمىن كورمەدى.. جاڭا حابارلار جىل سايىن بولپ نۇرادى، ۇىراق بىيل تىم باسقاشا. 60 مىليونان استام جۇڭگۋانى مەن اسكەرى بار گومىنداڭدىقتار وزدەرىنىڭ 60 مىليونان استام ادامىن كورمەي، خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ 3 مىليونان استام ادامىن كورىپتى، مۇنىڭ ۇزى توتەنشە جاڭا حابار ەمەس پە؟

سۇرايتقىسى، مۇنداي جاڭا حاباردىڭ بازاردى ۇتىمى بولا ما؟ ول جۇرتنىڭ كوز قىرىن سالۇسنا قاتى ما؟ بىيىپىڭ قالاسىدىن العان حابارىمىزعا قاراعاندا: «جاڭا جىل كۇنى زات باعاسى ئۇستەن بۇرىن ۇسال تومەندەپ، تۇستەن كەيىن بۇرىنمى قالپىنا كەلگەن..» شەتەل نۇڭشۇشىلارى: «شاڭخاي جياڭجىيەشنىڭ جاڭا جىلعا ارناۋ سوزىنە

سۇنق راي ئېلىدىرىپ وتىر» دەستى. مەنە بۇلار سوعىس قىلمىستىسى جياڭ جىەشى مالىمدەمەسىنىڭ «تەمى ماسەلەسىنە جاۋاپ بەردەدى. جياڭ جىەشىنىڭ جانى كەتپ، «تەننى عانا قالغاندىن، وعان ەشكە-نىڭ دە سەنبەيتىن بولغاندىن «بىز الدەقاشان ايتقان بولاتىمىز.

ەسكەرتىلەر

① خالفا جىەشى ۈكەمنى مەن امەرىكا جيانگەرلىگىنىڭ «جۇڭگو امەرىكا ۋە تاسمالى كەلىسىمى» 1946-جىلى 12 ايدىڭ 20 كۈنى جاسالدى. جياڭ جىەشى وسى كەلىسىمدە جۇڭگونىڭ بارلىق ۋە كەڭىستىكى ۇقىن ساتتى. بۇل كەلىسىمدەگى بەلگىلەمەلەر بويىنشا، امەرىكا ايرىيىلانىڭ جۇڭگونىڭ بارلىق جەرىندە ۇشىپ جۇرۇسە، جود تەۋسە، بۇسۇرۇسە جانە تاسمالداۋسا، جۇڭگونىڭ ۋە تاسمالى سەرىن بۇگەلمەن شەڭگەلسە الۇسا بولادى. سونەن بىرگە امەرىكا ايرىيىلانىڭ جۇڭگو لىڭتۇنىدا «ساۋدا سىپاتىندا بولماعار ۇشۇ-قونۇ ۇقىمى»، ياعنى اسكەرى جۇمىسپەن قونۇ ۇقىمى بولدى.

② «جۇڭگو-امەرىكا ەكى جاقى كەلىسىمى» نە، ياعنى «جۇڭگو مەن امەرىكانىڭ نىقتىسادى جاردەم جونىندەگى كەلىسىمى» دەيتىنە 1948-جىلى 7-ايدىڭ 3-كۈنى ەكى جاقنىڭ — جياڭ جىەشى ۈكەمنى مەن امەرىكا جيانگەرلىگىنىڭ ۋاكىلدەرى تانچىڭدە قول قويدى. بۇل كەلىسىمدە بىلاي دەپ بەلگىلەنگەن: امەرىكا جيانگەرلىگىندە جياڭ جىەشى ۈكەمنىڭ مالىياسى مەن نىقتىسادى جونىندە ەڭ جوعارى باقىلاۋ ۇقىمى مەن بەلگىلەۋ ۇقىمى بولادى، جۇڭگودا تەكەلەي باقىلاۋ جۇرگىزەتىن امەرىكا قىزمەتكەرلەرى «جىۋاي قاچۇان» مەن قىماناسىز ەتەلەدى؛ امەرىكا جيانگەرلىگى جۇڭگودان وزىنە قاچەسى جىلۋەلىك راتىساردىڭ قاندايىن بولسا دا الا الادى، جياڭ جىەشى ۈكەمنى

وسى زاتىنارغا قاتىسى بار مالىمەتەرمەن كەزىندە قامداپ تۇرۇۋالماستىن؛
جياڭجىيەشى ۈكىمەتى امەرىكا شاگىپىندەرسىڭ جۇڭگوغا اكەلىپ
تۇيىپ - تۈگىپ ساتىلۇن قاتاماسىز مەندى.

⑧ جيا باۋيۇي — جاڭ ەرانىڭ 18 - عاسىرىنداعى جۇڭگو رومانى
«جۇڭلوۋىنىڭ» نىڭ كەيپىكەرى، داڭزانيۋان — جيا باۋيۇي سەياسىنىڭ
بالشاسى. ايتۇلارغا قاراعاندا، جيا باۋيۇي تۇعان كەزدە اۋزىندا اسىل
تاس بولمىتى، بۇل اسىل تاس وىنىڭ جانى مەن دە، ۇنەمى مويىنىدا
تاغۇلى جۇرەدى مەن، مەڭر جوعالىپ قالماق «جان ۇزەدى» مەن.

جۇڭگۇڭ جۇڭياڭنىڭ جۇشىي ماۋ زېدۇڭنىڭ جاعداي جونىدەگى مالىمدەمەسى

(1949-جىلى 1-ايدىڭ 14-كۈنى)

1946-جىلى 7-ايدا نانجىڭ گومىنداڭ كەرتارتپا ۋكىمەتى
امەرىكا خىيانگەرلەرنىڭ كومەگىدە، خالىقتىڭ يراداسىنا قايشىق
ستەپ، سوعىس توقتاتۇ كەلىشىمن جانە ساياسي ماسلىھات
كەڭەسنىڭ قارارلارنى جىرتىپ تاستاپ، بۈكىل مەملەكەت كۈلەمىدە
دىك، فانگمىڭدىك شىكى سوعىس قوزغاعانسان بەزى ەكى جارم
جىل بولدى. وسى ەكى جارم جىلدىق سوعىس بارىسىندا نانجىڭ
گومىنداڭ كەرتارتپا ۋكىمەتى خالىقتىڭ يراداسىنا قايشىق
ستەپ، جالغان گومىن داخۇي شاقىردى، جالغان شيانفا جاريالادى، قۇرشاق
زۇڭتۇڭ سايلادى، «بۆلىكتى باسۇعا جۇملىدىرۇ» دەيتىن جالغان
بۇيرىق جاريالادى، مەملەكەتنىڭ كوپىگەن ۇقىقتارىن امەرىكا
ۋكىمەتىنە ساتتى، امەرىكا ۋكىمەتىنە الدەنەشە مىليارتتەپ امەرىكا
دوللارىن قارىز الدى، امەرىكا ۋكىمەتىنىڭ تەڭىز ارمىياسى مەن
اۋە ارمىياسىن باستاپ كەلىپ جۇڭگونىڭ ليڭتۇن، تەڭىز ايدىنى،

اۋە كەڭىتىشكەن يەمدەندىردى، امەرىكا ۈكىمەتسەن كوپتەگەن وتاندى ساۋدالاۋ شارتتارىن جاساستى، امەرىكانىڭ اسكەرى اقلد-
شيلار ۇيرەمسەن قابىلداپ، جۇڭگونىڭ شىكى سوعىسنا قاتناستىردى،
امەرىكا ۈكىمەتسەن كوپتەگەن ايرىپىلان، تانكە، اۋىر زەڭبىرەك،
جەڭىل زەڭبىرەك، جىڭگۇانچىڭ، مىلىق، وق، زەڭبىرەك وعى جانە
باسقادا اسكەرى زاتنار الپ، ولاردى جۇڭگو خالىقن قىرعىندا-
تىن قارۋ ەتتى. نانجىڭ گومىنداڭ كەرتارتيا ۈكىمەتى جوعارىدا
انسىلعان الۋان ءۇرلى كەرتارتيا، وتاندى ساۋدالايتىن شىكى جانە
ۋاجىياۋلىق نەگىزگى ساياساتتارى نەگىزىندە، ءوزىنىڭ سىرنەشە
مىيون اسكەرىنە قولياسشىلىق ەتپ، جۇڭگونىڭ خالىقنىق ازات
رايوندارىدا جانە جۇڭگو خالىق ازاتىق ارىياسىنا جانتۇرشىگەرلىك
شابۋىل حاسادى. خۋادۇڭداغى، جۇڭيۋانداغى، خۋايسىداغى،
شىبىيداغى جانە دۇڭبىيداغى خالىقنىق ازات رايوندارنىڭ
سىردە ءىرى گومىنداڭ ارىياسىنىڭ اياق استى ەتۈشە ۇشراماي
قالعان جوق. ازات رايونداردىڭ باستى قالالارى — يان-ان،
جاڭجياكوۋ، خۋايسىن، حىزى، دامىڭ، لىنىي، يانتاي، چىڭدى،
سىپىڭ، چاڭچۇن، جىلىن، اندۇڭ قالالارى تۈگەلدەي باندى ارىيا
تارابىنان باسپ الىندى. باندى ارىيا بارغان جەرىنىڭ بارىندە
خالىقتى قىردى، ايلەلدەردىڭ نامىسنا ءىيدى، اۋىل-قىستاقتاردى
ورتەدى، مال-مۈلىكتى بۇلاپ-تالادى، قىلماغانى قالمادى. ال
نانجىڭ گومىنداڭ كەرتارتيا ۈكىمەتى ءوزى بىلەپ-تۈستەپ ونىرعان
رايونداردا جۇمىششلار، دىحاندار، اسكەرلەر، زىيالىلار، ساۋدا-
وسەركاسىپشىلەر سياقتى ءار سالاداغى خالىق بۇقاراسىن
اسنىق تاپسىرۋعا، باجى تاپسىرۋعا، كۇش شىعارۋعا ماجبۇرلەپ،

سۈلەيلىگە سورىدى، "سويتىپ، وزدەرىنىڭ" بۆلىكىنى باسقۇچ، باندېلاردى
 جوبۇ، دەيتىندەرىنىڭ قاچەتتىن قامدادى. نانچىڭ گومىنداڭ
 كەرتارتىپا ۈكىمەتى خالىقتى بارلىق بوستاندىق ۈقىمىنان جۇرداي
 ەتتى؛ بارلىق دەموكراتىيالىق پارتىيە-ئوپتار مەن خالىقتىق ۈيىمداردى
 ەزىپ، ولاردى زاڭدى ورىندارىنان ماحرۇم ەتتى؛ جاس وقۇش-
 لاردىڭ شىكى سوعىقا قارسى تۇرۇ، اشارشلىققا قارسى تۇرۇ،
 رىيانكەستىككە قارسى تۇرۇ، امەرىكانىڭ جۇڭگو شىكى سىتەرىنە
 ارالاسۇبا جانە جاپون شاپقىنشى كۇشتەرىن سۈيەمەلدەۋىنە قارسى
 تۇرۇ سىياقتى ادەلەتتى قوزغالىستارىن جانىشتادى؛ جالغان فابى مەن
 خالغان جىنيۇانچۋاندى الباتى تاراتىپ، خالىقنىڭ مەقسەدى تۇرمە-
 سىن "ئۇلدىرىپ، قالىڭ خالىقتى كۈيەمەلىس جاعدايىنا "ئۇسىردى؛
 الۋان "تۈرلى بۇلاپ. تالاۋ ادستەرىن قولدانىپ، مەملەكەتلىك
 ۇشان- تەڭىز بايلىمىن جياڭ جىيەشى، سۇڭ زېنۇن، كۇڭ شياڭشى،
 جىن لىيەۋ سىياقتى 4 ۇلكەن سەمىيا باستاعان گۇانلىياۋ كاپىتال
 جۇيەسىنە شوغىرلاندىردى. قىسقاشى، نانچىڭ گومىنداڭ كەرتارتىپا
 ۈكىمەتى "وزىنىڭ كەرتارتىپا، وتاندى ساۋدالايتىن شىكى جانە
 ۋايىجىياۋلىق نەگىزگى ساياساتتارى نەگىزىدە جۇرگىزگەن شىكى
 سوعىس بۇكىل ەل خالىقن وقە اۋىر ازاپقا "ئۇسىردى، نانچىڭ
 گومىنداڭ كەرتارتىپا ۈكىمەتى "وز مومىنىنا تۇسۇگە "ئىستى بارلىق
 جاۋاپكەرشلىكتەن استە قاشىپ قۇتىلا المايدى. گومىنداڭنىڭ كەردە-
 سىنىشە، جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاپونىيا تىزە بۇككەننەن كەيىن بار
 كۇشىن سالىپ، گومىنداڭ ۈكىمەتىنەن شىكى سوعىستى بولدىرماۋدى
 حانە توقتاتۋدى، شىكى بەيىتتىشلىكتى جۇزەگە اسىرۋدى تالاپ
 ەتتى. جۇڭگو گۇڭچانداڭى وسى باعتقا نەگىزدەلىپ، كۆرەستى

تاپاندىلىقپەن جۇرگىزىپ، بۇكىل ەل ھالقىنىڭ قولىداۋى ارقاسىندا، بارىنەن بۇرىن، 1945-جىلى 10-ايدا گومىنداڭ-گۇڭچانداڭ كەلىسىۋى ماڭىزدى ەستەلىكىنىڭ جاسالۋىنا قول جەتكىزدى. 1946-جىلى 1-ايدا تاغى دا گومىنداڭ-گۇڭچانداڭ سوعىس توقتاتۇ كەلىسىمىنىڭ جاسالۋىنا قول جەتكىزدى، سونىمەن بىرگە دەموكىدە راتىيالىق پارتىيا-توپتارمەن ەستەلىك ورناتىپ، ساياسى ماسلىھات كەڭەسىندە گومىنداڭغا ورتاق قارارلاردى قابىلداقتى. وسىمدان كەيىن، جۇڭگو گۇڭچانداڭى دەموكىراتىيالىق پارتىيا-توپتارمەن جانە ھالىقىق ۇيىمدارمەن بىرگە، وسى كەلىسىمدەر مەن قارارلاردى قورعاۋ ھولىنىدا كۇرەسىپ كەلدى. بىراق، امال قاندا، شىكى بەيىتتىشلىك پەن ھالىقتىڭ دەموكىراتىيالىق ۇقىقتارىن قورعايتىن بۇل قىيىنلىقاردىڭ بىردە-بىرى گومىنداڭ كەرتارتىپا ۇكىمەتى ھاعىن قادىرلەنەدى. كەرسىنشە، بۇل ەلىزدىكىنىڭ بەينەسى، تۇككە نۇرمايدى دەپ ەمەپتەلدى. گومىنداڭ كەرتارتىپا ۇكىمەتى ھالىقىسى باسنىۋعا بولادى دەپ قارادى، سوعىس توقتاتۇ كەلىسىمى مەن ساياسى ماسلىھات كەڭەسىنىڭ قارارلارىن قالاغانىمىزدا جىرتىپ تاستاۋىمىزغا بولادى دەپ قارادى، ھالىق ازاتىق ارىياسى بىر سوققىمدا تۇرمايدى دەپ قارادى، وزدەرىنىڭ بىرنەشە مىليون اسكەرىن بۇكىل مەملەكەتتە زورلىق-زومبىلىق ەستەي الادى دەپ قارادى، امەرىكا ۇكىمەتىنىڭ جاردەمى سارقىلمايدى دەپ قارادى. سول سەبەبتى، گومىنداڭ كەرتارتىپا ۇكىمەتى بۇكىل ەل ھالقىنىڭ يىراداسىنا قايشىلىق ەستەۋگە باتىلى بارىپ، فانگىمىگىدىك سوعىس قوزعادى. مەن وسىنداي احوالدا، جۇڭگو گۇڭچانداڭى مەملەكەتنىڭ ئاۋەلىسىزدىكى مەن ھالىقتىڭ دەموكىراتىيالىق ۇقىقتارىن قورعاۋ

جولىندا كۈرەس جۇرگىزۋۇش، گومىنداڭ ۈكىمەتىنىڭ كەرتارتىپا
 ساياساتىغا باتىل قارسى شىقپاي تۇرا المادى. 1946 - جىلى 7 - ايدان
 باستاپ جۇڭگو گۇڭچانداڭى قاھارمان خالىق ازاتتىق ارمىياسىغا
 باسشىلىق ەتىپ، گومىنداڭ كەرتارتىپا ۈكىمەتىنىڭ 4 مىليون 300 مىڭ
 اسكەرىنىڭ شابۋىلىغا قارسى تۇردى، ونان سوڭ ۇرى قارسى
 شابۋىلىغا كوشىپ، ازات رايونداردىڭ قولدان كەتكەن بارلىق
 جەرلەرىن قايتارىپ الدى، سونمەن بىرگە شىجىياڭ، لويياڭ،
 جيان، خىڭخوۋ، كايفىڭ، شىنياڭ، شۇيجوۋ، تاڭشان سىياڭنى ۇرى
 قالالاردى ازات ەتتى. جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسى دەسپىزىر
 فىنشىقتاردى جەڭدى، ۇزىن ۇلعايتتى، امەريكا ۈكىمەتىنىڭ
 گومىنداڭ ۈكىمەتىنە بەرگەن كوپتەگەن قارۋ - جارقاقارىمەن ۇرىن
 قارۋلاندىردى. ەكى جارم جىل بارىسىندا گومىنداڭ كەرتارتىپ
 ۈكىمەتىنىڭ باستى اسكەرى كۇشتەرى مەن بارلىق سۇرىنالىغان
 اسكەرى بولىمدەرىن جويدى. قازىر خالىق ازاتتىق ارمىياسى سان
 جاعىنان بولسىن، رۇخى جاققان بولسىن، قارۋ - جارقاق جاعىنان
 بولسىن، گومىنداڭ كەرتارتىپا ۈكىمەتىنىڭ قالدىق اسكەرى
 كۇشتەرىنەن باسىم بولسىز وتىر. جۇڭگو خالىقى ەندى عانا كەڭ
 تىنىس الا باستادى. قازىر احوال توتەنشە ايقىن، ئەك خالىق
 ازاتتىق ارمىياسى گومىنداڭنىڭ قالدىق ارمىياسىغا تاغى بىرنەشە رەت
 اۋىر سوققى بەرەتىن بولسا، گومىنداڭنىڭ بارلىق كەرتارتىپا بىلەپ -
 توستەۋشى ۇرگاندارى كۇل - تالقان بولسىز جويسىلادى، قازىر
 گومىنداڭ كەرتارتىپا ۈكىمەتىنىڭ شىكى سوعىسى قوزعاۋ ساياساتى
 ۇزىنىڭ تۈبىنە جەتتى، جۇرتتى وزىنەن بەزدەردى، ۇرىن سىقناپ
 تۇرا المايتىن كۇيگە ۇتۇسىردى. وسىنداي جاعدايدا، گومىنداڭ

ۈكىمەتلىك قالدۇق كۈشتەردىن ساقىتاپ قالسى، تىنىستاۋغا ۋاقىت
الۇ، سونان سوڭ قايتا ورالىپ گىمىڭدىك كۈشتەردى جويۇ ماقسات-
مەن جۇڭگونىڭ بىرىنشى سوعىس قىلمىستىسى، گوۋىنداڭ باندىلار-
نىڭ اتامانى، نانجىڭ ۈكىمەتلىك قۇرشاق زۇڭتۇڭى جياڭ جىەشى
يىل 1-ايدىڭ 1-كۈنى جۇڭگو گۇڭچانداڭمەن بەيىتلىكلىك
كەلىسوزىن جۇرگىزۈگە رازى ەكەندىكى جونىدە ۇسىس جاسادى.
جۇڭگو گۇڭچانداڭى بۇل ۇسىستى جالغان دەپ ەسەپتەيدى.
ويتكەنى جياڭ جىەشى ۇزىنىڭ ۇسىستىدا جالغان شىيەمەنى،
جالغان فائۇڭدى جانە كەرتارتيا ارمانى ساقىتاپ قالۇ سياقتى بۇكىل
ەل حالقى ماقۇلداي المايتىن شارتتاردى العا قويىپ، ولاردى بەيىت
شلىك كەلىسوزىنىڭ نەگىزى ەتپەك بولدى. بۇل بەيىتلىكلىك
شارتى ەمەس، سوعىستى جالعاستىرا بەرۋدىڭ شارتى. 10 كۈننەن
بەرى بۇكىل ەل حالقى ۇز يراداسىن كورسەتتى. حالق بەيىتلىك-
لىككە ەرتەرەك قول جەتكىزۋدى كوكسەيدى، بىراق سوعىس
قىلمىستىلارنىڭ بەيىتلىكلىك دەيتىن قۇپتامايىدى، ولاردىڭ
كەرتارتيا شارتتارىن قۇپتامايىدى. وسىنداى حالق پىكرى نەگىزىدە
جۇڭگو گۇڭچانداڭى مەنى مالىمەتەيدى: جۇڭگو حالق ازاتتىق
ارمىياسىدا گوۋىنداڭ كەرتارتيا ۈكىمەتلىك قالدۇق اسكەرى
كۈشتەردىن ونشا كەشكىتمەي-اق تۇگەل جويۇغا تولۇق كۇش،
جەڭكىلىكتى نەگىز، شىنايى مەنىم بولا تۇرسادا، بىراق، سوعىستى
ئەز اياقتائۇ، ناعىز بەيىتلىكلىكى سىكە اسرۇ، حالقنىڭ اۋىرتيا-
لىمىن ازايىتۇ ۇش، جۇڭگو گۇڭچانداڭى نانجىڭ گوۋىنداڭ
كەرتارتيا ۈكىمەتلىكلىك جانە گوۋىنداڭنىڭ باسقادا جەرگىلىكتى
ۈكىمەتەردى مەن اسكەرى توپتارنىڭ قاي قايسىسىمەن بولسا

تۈمەندەگى شارتتار نەگىزىدە بەيىتتىلىك كەلىسىۋىزىن جۇرگىزۋىدى
 قالايدى. بۇل شارتتار: (1) سوعىس قىلىستىلارنىن جازالاۋ؛
 (2) جالغان شىانغانى كۈشەن قالدېرۋ؛ (3) جالغان فاتۇڭدى
 كۈشەن قالدېرۋ؛ (4) بارلىق كەرتارتىپا ارمىيانى دەموكراتىيالىق
 پىرىنسىپ بويىنشا وزگەرتىپ قۇرۋ؛ (5) گۇاڭلىياۋ كاپىتالىدى مۇسا-
 دىرالاۋ؛ (6) جەر تۈزىمىنە گايكى جاساۋ؛ (7) وتاندى ساۋدالاۋ
 شارتتارنىن كۈشەن قالدېرۋ؛ (8) كەرتارتىپا ەلەمەتەر قاتناىپاغان
 ساياسىي ماسلىحات كەڭەسنى شاقىرىپ، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن
 ۈكىمەت قۇرۋ، نانجىڭ گومىنداڭ كەرتارتىپا ۈكىمەتتىنك حابە وعان
 قاراستى^۱ ار دارەجەلى ۈكىمەتتەردىنك بارلىق بىلىگىن وتكىزىپ
 الۋ^۱. جۇڭگو گۇڭچانداڭى بىلاي دەپ قارايدى، جوعارىدا ايسىلغان
 شارتتار بۇكىل ەل حالقىنىڭ ورتاق نىيەتىن بەيەنلەيدى، تەك
 جوعارىدا ايسىلغان شارتتار نەگىزىدە ورناعان بەيىتتىلىك قانا
 ناعىز، دەموكراتىيالىق بەيىتتىلىك بولادى. ەگەر نانجىڭ گومىنداڭ
 كەرتارتىپا ۈكىمەتتىدەگى ادامدار جالغان، كەرتارتىپا بەيىتتىلىكتى
 ەمەس، ناعىز، دەموكراتىيالىق بەيىتتىلىكتى جۈزەگە اسرۋدى
 قالايتىن بولسا، وندا ولار وزدەرىنىڭ كەرتارتىپا شارتتارىنان
 كەشۋدى، جۇڭگو گۇڭچانداڭى العا قويغان 8 شارتتى مويىنداۋدى
 ەكى جاقتىڭ بەيىتتىلىك كەلىسىۋىزى جۇرگىزۋىشنىڭ نەگىزى ەئۋى
 ئىيس. ويتپەگەندە، مۇنىڭ ۈزى ولاردىڭ بەيىتتىلىك دەيتىنە-
 نىڭ الدامىشلىقتان ياسقا دانەڭ ەمەس ەكەندىگىن دالەلدەيدى.
 بىز بۇكىل ەل حالقىنىڭ، دەموكراتىيالىق پارتىيە-توپتاردىڭ،
 حالقتىق ۈسىمداردىڭ جاپايى اتتانىسقا كەلىپ، ناعىز، دەموكراتىيالىق
 بەيىتتىلىككە قول جەتكىزۋىن، جالغان، كەرتارتىپا بەيىتتىلىك

لىكىگە فارسى تۇرۇش ئۇمت ەتەمىز. نانچىڭ گومىنداڭ ۇكىمەتى جۇيەسىندەگى وتانشىل ادامدار دا وسىنداى بەيىتشىلىك ۇسىنىسىن قولداۋعا ئىيس. جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسىنداى بارلىق جىجۇيىۋاندار مەن جاۋىنگەر جولداسىتار، مىناعان نازار اۋدارىڭىز. دار: نانچىڭ گومىنداڭ كەرتارقيا ۇكىمەتى ناعىز، دەموكراتىيالىق بەيىتشىلىكتى قابىلداغانا جانە ونى جۇزەگە اسىرعانعا دەيىن، سىزدەر وزدەرىڭىزدىڭ جاۋىنگەرلىك ئىرىمىشاڭدىقنارىڭىزدى تىتەي دە بوساڭسىپاۋعا تىيسىسىزدەر. قارىسلىق جاساۋعا ناتىلى بارعان^۹ اراسداى كەرتارتپاشىلاردى باتىل، جەرىنە جەتە، تىپ. ئىپىل، بۇگەلدەي جويۇ كەرەك.

ەسكەرتۋ

① ماۋزېدۇڭ جولداسى بۇل مالىمەتەدە العا قويغان 8 نىرماقتى نەيىشلىك شارىتى 1949 جىلى 4-ايدا جۇڭگو گۇڭچايداڭنىڭ ۋاكىلدەر ۇيرمەسى مەن گومىنداڭ ۇكىمەتىنىڭ جالغىچۇڭ باستاعان ۋاكىلدەر ۇيرمەسىنىڭ بەيىتشىلىك كەلىسوز جۇرگىزۋىنە نەگىز بولدى. وسى كەلىسوز بارىسىندا جوبالانغان ئىشكى نەيىتشىلىك كەلىسىمىدە 8 نىرماقتى بەيىتشىلىك شارىتى جوتىدە ناقتى بەلگىلەمەلەر جاسالدى. وسى تومىداى «بۇكىل مەملەكەت بويىشا جورىققا اتتانۇ جوتىسدە نۇپونىنىڭ ① ەسكەرتۋىنە قاراڭىز.

جۇڭگو گۇڭچانداڭى مالىمدەمەشسىد- نىڭ نانجىڭ اكمىشلىك يۋانىنىڭ قارارىنا باعاسى

(1949- جىلى 1- ايدىڭ 21- كۈنى)

نانجىڭ گومىنداڭ كەرتارتيا ۇكىمەتىنىڭ ۇكىمەت نۇڭشۇنشسى-
خۇڭياڭشى 19- كۈنى بىلاي دەپ خابارلادى: 19 كۈنى تاڭەرتەڭگى
ساعات 9 د ۱۱ اكمىشلىك يۋان ءماجىلىسى جاعداي نۇرالى كەڭ
تالقى جۇرگىزىپ، مىناداي قارار شىعاردى: «ۇكىمەت بۇكىل ەلدەگى
حالىقتىڭ تىلەگىنە باعىنىپ، بەيىتشىلىكتى كۈنى بۇرىن جۈزەگە
اسىرۋ ءۇشىن، جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاقپەن سوعىستى دەرەۋ شارتسىز
توقتاتۋدى الدىمەن سىكە اسىرىپ، سونداي-اق ەكى جافتىڭ ءوز
ۋاكىلدەرىن بەلگىلەپ بەيىتشىلىك كەڭەس جۇرگىزۋىن فالايىنە-
دىمىن نوتەنشە بايسالدىلفىپەن بىلدىرەدى..» جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ
مالىمدەمەشسى بىلاي دەيدى: نانجىڭ اكمىشلىك يۋانىنىڭ بۇل
قارارىمىدا نانجىڭ قۇرشاق زۇڭتۇڭى جياڭ جىەشنىڭ 1- ايدىڭ
1- كۈنىگى بەيىتشىلىك كەلىسسوز جۇرگىزۋدى ۇسىنىس ەتكەن

مالىمدەمەسى اۋىزغا نىباغان، سونداي-اق جۇڭگو گۇڭچانداڭ-
نىڭ جۇشىي ماۋزىدۇڭنىڭ 1-ايدىڭ 14-كۈنى بەيىتشىلىك
كەلىسىوز جۇرگىزۋدى ۋىسىنىس ەتكەن مالىمدەمەسى دە اۋىزغا
نىباغان، وسى ەكى ۋىسىنىستىڭ زاتىندا قايسىسىن قولدايتىندىمى،
قايسىسىن قارسى شىعاتىندىمى كورسەتىلمەگەن، گومىنداڭ جاق پەن
گۇڭچانداڭ جاق 1-ايدىڭ 1-كۈنى جانە 14-كۈنى ەشقانداي
ۋىسىنىستار ورتاغا قويماغانداي ۋوز الدىنا باسقاشا ۋىسىنىس قويىلعان،
مۇسىڭ ۋوزى مۇلدە تۇسىنىكسىز. ۋىسى جۇزىنىدە، نانچىك اكمىش-
لىك يۋانى جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ 1-ايدىڭ 14-كۈنى ۋىسىنىسا
مۇلدە نەمقۇرايدى قاراۋمەن عانا تىنباي، سونىمەن بىرگە قۇرشاق
زۇڭتۇڭ جياڭ جيەشنىڭ 1-ايدىڭ 1-كۈنى ۋىسىنىس دا كوپە-
كورىدە ۋ حوققا شىعاردى. جياڭ جيەشى ۋوزنىڭ 1-ايدىڭ 1-كۈنى
ۋىسىنىسندا: «گۇڭچانداڭ بەيىتشىلىككە ادال نىەتتە بولپ، شىابى
راي بىلدىرسە بولغانى، ۋكىمەت سوعىستى توقتاتۇدىڭ، بەيىتتى-
لىكتى قالپىسا كەلتىرۋدىڭ ناقتى شارالارى جونىندە شىن نىقلاسىەن
كەڭەسۋگە رازى» دەگەن بولاتىن. 19 كۈننەن كەيىن، سول ۋكىمەت-
تىڭ ۋىرورگانى، ياعنى نانچىك ۋكىمەتنىڭ «اكمىشلىك يۋانى،
وسى ۋكىمەت «زۇڭتۇڭ» نىڭ مالىمدەمەسىن جوققا شىعاردى دا،
«سوعىستى توقتاتۇدىڭ، بەيىتشىلىكتى قالپىنا كەلتىرۋدىڭ ناقتى
شارالارى جونىندە شىن نىقلاسىەن كەڭەسۋدى قالايىتىن» بولماي،
قايتا «سوعىستى دەرەۋ شارتىز توقتاتۇدى الدىمەن سىكە اسراتىن،
ار ەكى جاقنىڭ ۋوز ۋاكىلدەرىن بەلىگىلەپ بەيىتشىلىك كەڭەس
جۇرگىزۋىن قالايىتىن، بولپ شىقتى. نانچىك «اكمىشلىك يۋانى،
نداعى مىرزالارغا مىناداي سۇراق قويامىز، زاتىندا سىزدەردىڭ

ۋىسىنىستارىڭىز كۈشكە يە مە الدە «زۇڭتۇڭ» دارىڭىزدىڭ ۋىسىنىسى
 كۈشكە يە مە؟ سىزدەردىڭ «زۇڭتۇڭ» دارىڭىز «سوعىستى توقتاتۇ
 مەن بەيىتشىلىكتى قالپىنا كەلتىرۋ»دى ئىس دەپ مەسەپتەپ،
 جۇڭگو گۇڭچانداڭمەن وسى ئىستى جۈزەگە اسىرۋدىڭ ناقتى شارا-
 لارى جولىندە شىن ئىقلاسىپەن كەڭەسۋدى قالايتىندىمەن مالىمدەدى؛
 ال سىزدەر سوعىس پەن بەيىتشىلىكتى ەكى ئىس رەتىندە ئىس-
 بىرىنەن بولە قاراپ، سوعىستى توقتاتۇدىڭ ناقتى شارالارى جولىندە
 ۋاكىل جەرىپ بىزىنەن كەڭەسۋدى قالاماي، قاينا «سوعىستى
 دەرەۋ شارتىمىز توقتاتۇدى الدىمەن سىكە اسىرۋدى، سونان سوڭ
 ۋاكىل جەرىپ «بەيىتشىلىك كەڭەس جۇرگىزۋ»دى ويدىا حق
 جەردەن ۋىسىنىس ەتتىڭىزدەر، زاتىندا سىزدەردىڭ ۋىسىنىستارىڭىز
 دۇرىس يا الدە «زۇڭتۇڭ» دارىڭىزدىڭ ۋىسىنىسى دۇرىس يا؟ بىزىشە،
 ئانچىڭ قۇرشاق اكىمشىلىك يۋانى ئوزىنىڭ قىزمەت ۇقىمىنان اسىپ
 كەتىپ وتىر، ول قۇرشاق زۇڭتۇڭنىڭ ۋىسىنىسىن جوققا شىعارىپ،
 ئوز بىلگەنىشە جاڭا ۋىسىنىس قويۇعا اقبلى مەس. بىرىشە، ئانچىڭ
 اكىمشىلىك يۋانىنىڭ بۇل جاڭا ۋىسىنىسى نەگىزسىز، سونشاما ۇزاق،
 سونشاما زور، سونشاما سۇراپىل سوعىس بولىدى، ەكى جاق ادام
 شىعارىپ بەيىتشىلىكتىڭ نەگىزگى شارتتارمىن كەڭەسۋگە جانە ەكى
 جاق ماقۇل كورگەن سوعىس توقتاتۇ كەلىسىمىن جاساۋعا ئىيىس،
 سوعىس سوندا عانا توقبايتىن بولادى. حالقتا مانا وسىنداي ئۇمت
 بولپ قالماستان، ئىتتى گومىنداڭ جاعىنداى ئىرسىپىرا ادامدار
 دا وسىنداي ئۇمت ئىلىدىمىز وتىر. ەگەر ئانچىڭ اكىمشىلىك
 يۋانىنىڭ مۇلدە نەگىزسىز «قارارەى بويىنشا بولپ، الدىمەن
 سوعىستى توقتاتپاي تۇرىپ، بەيىتشىلىك كەلىسوزمىن جۇرگىزۋگە

ريزالىق بىلدىرىلمەيتىن بولسا، وندا گومىنداڭنىڭ بەيىتتىلىك جونىدە ادال نىيەتتە بولغان جەرى قايسى؟ نانجىڭ اكمىشلىك يۇاننىڭ «قارار»ى جاسالىپ بولدى، الدىمەن سوعىستى توقتاتپاي تۇرىپ، بەيىتتىلىك كەلسىسوزىن جۇرگىزۋ مۇمكىن بولماي قالدى، بەيىتتىلىك ەسكى وسدان باستاپ تارسى جابىلدى، ەگەر كەلسىسوز جۇرگىزۋ كەرەك بولسا، وندا مۇلدە نەگىزسىز بۇل «قارار»دى كۇشەن قالدېرۋ كەرەك، ەكىنىڭ ئېرى. ەگەر نانجىڭ اكمىشلىك يۇانى ئورنىڭ «قارار»ىن كۇشەن قالدېرۋدى ماقۇل كورمەسە، وندا مۇسۇڭ ئوزى نانجىڭ گومىنداڭ كەرتارتىپا ۇكىمەتتىنىڭ ئوزىنىڭ قارسى جاعىمەن بەيىتتىلىك كەلسىسوز جۇرگىزەتتىن ادال نىيەتتىڭ جوق ەكەندىگىن كورسەتەدى. جۇرت بىلاي دەپ سۇرايدى: ەگەر نانجىڭ جاعى ادال نىيەتتە بولاتتىن بولسا، بەيىتتىلىكنىڭ ئافىتى شارقتانارمىن كەڭەسۋدى نەلىكتەن ۇناتپايدى؟ نانجىڭنىڭ بەيىتتىلىك ۇسىسى جالغان دەيتىن وسى ۇكىم دالەلدەنىپ وتىر ەمەس پە؟ جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ مالىمدەمەشىسى بىلاي دەيدى: نانجىڭ قازىر ۇكىمەتسىزدىك جاعدايعا ئۇسىپ وتىر، قۇرشاق زۇڭتۇڭ ئېر ۇسىنىستى ورتاغا قويسا، قۇرشاق اكمىشلىك يۇانى نامى ئېر ۇسىنىستى ورتاغا قويدى، ەندى كىمەن بايلانسى جاساۋ كەرەك؟

جۇڭگو گۇڭچانداڭنى مالىمدەمەششە-
نىڭ گومىنداڭ كەرتارتپا ۇكىمەتنە
جاپونيانىڭ جۇڭگوغا شاپقىنشلىق
جاساپ كىرگەن ارمياسىنىڭ بۇرىنقى
زۇڭتسىلىڭى گاڭسۇن نىڭسىنى قايتا
قولغا الۋدى جانە گومىنداڭنىڭ شىكى
سوعىس قىلمىستىلارنى قولغا الۋدى
بۇيرۇ جونىدەگى تانخۇاسى

(1949- جىلى 1- ايدىڭ 28- كۈنى)

نانجىڭ گومىنداڭ كەرتارتپا ۇكىمەتى جۇڭياڭ تۇڭشۇنشىنىڭ
1- ايدىڭ 26- كۈنىگى خاۋارىندا بىلاي دەلىنگەن: «ۇكىمەت مالىمە-
دەمەششى بىلاي دەيدى: ۇكىمەت سوعىستى دىرەرەك اباقتاتىپ،
حالىقتىڭ اۋىرتپالىمىن جەڭلىدەتۇۇشنى، بىر ايدان بەرى نۇرلى
شارالار مەن تاسلىدەردى قولداپ كەلدى. نەيىتتىلىك كەلسە،
سوزىنە قاتاساتىن ۋاكىلدەردى^(۱) وسى ايدىڭ 22- كۈنى رەسمى

بەلگىلەپ تە بولدى. كەڭەس جۇرگىزۋ *ۋىشىن بىرنەشە كۈننەن بەرى جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاقىتىڭ ۋاكىل تاغايىنداۋىس، ورىن بەلگىلەۋىن عانا كۇتىپ وتىر. *بىراق شىنخۇاشى 25-كۈنى سولتۇستىك شانشىدەن رادىودا جاريالاعان جۇڭگو گۇڭچانداڭى مالىمدەمەشسىنىڭ تالەۋى-سىناڭ قاراغاندا، ولار، *بىر جاعىنان، ۋكىمەتپەن كەڭەس وتكىزىپ، ماسەلەنى بەيىست جولمەن شەشۋدى قالايىتىندىقتارىن مالىمدەگەن بولسا، ەندى *بىر جاعىنان، الباتى يافاتتاپ، شىم-شىتىرىق سۈي-لەدى. ونىڭ ۇسىننە كەلسىوز جۇرگىزىلەتىن ورنىدى بىيىڭ بوللىق اران بولغانىنان كەيىن عانا بەلگىلەيمىز دەدى. اينىڭىزدارشى، جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاق ۋاكىلدەرىن دەر كەزىندە تاغايىندا ماي، ورىن بەلگىلەمەي، سونداي-اق اسكەرى ارەكەتتەرىن ئوقىتاي، بىيىڭ بوللىق ازات بولغانىنان كەيىن دەيتىندە رىنە سىلەيتىن بولسا، مۇسىڭ ۇزى ۋاقتتى كەشەۋىلدەتكەندىك، سوعىس اپاتىن ۇزاققا سوزعاندىق ەمەس پە؟ بۇكىل دىمىزدەگى خالىقتىڭ سوعىس اپاتىن جوبۇدى ۇمىت ەتۋى قازىردىڭ وزىندە كەزەك كۈتىرمەيتىن *سى بولپ وتىرعانىن *بىلۋ كەرەك. ۋكىمەت بارىنشا ادال نىيەت *بىلدىرۋ *ۋىشىن، جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ بۇگىنگى تاڭداي *سى خالىقتى قۇتقارۋدى الى شارت ەتە وتىرىپ، تەز ارادا ۋاكىل جىبەرىپ كەڭەس وتكىزۋ جولمەن بەيىستىلىكتى ەرتەرەك جۈزەگە اسرۋ ەكەندىگىن ايقىن تانۋىن *الى دە ۇمىت ەتەدى. نانجىڭ جۇڭياڭشە-نىڭ 1-ايدىڭ 26-كۈنى شاڭخايدان تاراتقان خابارىندا جانە بىلاي دەلىنگەن: «جاپونىيانىڭ سوعىس قىلمىستىسى، جۇڭگوغا ەنگىزگەن ارمىياسىنىڭ نۇرىنەي زۇڭسلىڭىگۋانى گاڭسۇن نىڭسى داخياڭ 26-كۈنى مەملەكەت فورعانىسى بۇنىڭ سوعىس قىلمىستىلارنى تەرگەبتى

اسكەري فانيگىندا قايتا تەرگەلگەننەن كەينى، ساعات 16 دا فاتيڭ نىڭجاڭ شى مىيۇي تارابىسان قىلمىسىز دەپ ۈكىم شىعارىلدى. سول كەزدە فاتيڭدا شۇغىل جاعداي تۈلدى. گاڭسۇن نىڭسى تىڭ تۇرىپ ۈكىمدى ەستىگەننەن كەينى، كۈلىمسىرەپ قويدى، "تاعى باسقارار. وسىلارعا بايلانستى، جۇڭگو كۇڭچانداڭنىڭ مالىمدەمە- شى مىنالاردى كۆرسەتەدى؛

(1) چاپونيانىڭ سوعىس قىلمىستىسى، جۇڭگوغا ەنگىزگەن ارىيا- سىنىڭ بۇرىنى زۇڭسلىڭگۋانى گاڭسۇن نىڭسى داچياڭ جاپونىيانىڭ جۇڭگوغا شاپقىنشىلىق جاساۋعا جىبەرگەن ارىياسىنىداي بارلىق سوعىس قىلمىستىلارنىڭ ىشىندەگى باستى سوعىس قىلمىستىسى^③ ەدى. بۇگىنگى كۈنى نانچىڭ گومىنداڭ كەرتارتىپا ۈكىمەتسىڭ سوعىس قىلمىستىلارىن تەرگەيتىن اسكەري فاتيڭى وسى قىلمىسىز دەپ ۈكىم شىعاردى؛ جۇڭگو كۇڭچانداڭى جانە جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ زۇڭبۇي بلاي دەپ مالىمدەيدى؛ بۇعان جول بەرۋگە بولمايدى. جۇڭگو خالىق جاپون باسقىنشىلارغا قارسى 8 جىلدىق سوعىستا سانسىز ادامىن، مال-مۈلىكتەرىن قۇربان ەتە وتىرىپ جەڭسىكە جەتىپ، قولعا تۇسىرگەن وسى سوعىس قىلمىستى- سىن نانچىڭ گومىنداڭ كەرتارتىپا ۈكىمەتسىنىڭ ۇز بىلگەننىشە قىلمىسىز دەپ ۈكىم شىعارۋىنا استە جول بەرمەيدى. بۇكىل ەل خالىق، بارلىق دەموكراتىيالىق پارتىيا-توپتار، خالىقتىق ۇيىمدار، سونداي-اق نانچىڭ گومىنداڭ كەرتارتىپا ۈكىمەتى جۈيەسىندەگى وتالشىل ادامدار دەرەۋ اتتانىسقا كەلىپ، نانچىڭ كەرتارتىپا ۈكىمەتى جاعىنىڭ ۇلت مۇددەسىن ساتۋ، جاپونىيا فاشىستەرىنىڭ جۇنغالارد- مەن اۋىز حالاسۋ سەكىلدى قىلمىستى ارەكەتتەرىنە قارسى تۇرۇلارى

قاجەت. بىز قازىر نانچىڭ كەرتارىپا ۈكسەتىندەگى مىرزالارغا مىنانى قاتاڭەسكەرتەمىز: سىزدەر گائۇن نىڭسىنى دەرەۋ قايتا قولغا ئالارىڭىز شارت، بۇعان قايشى كەلۈگە بولمايدى. بۇل ئىس سىزدەردىڭ قازىر بىزبەن كەلسىسوز جۇرگىزۋدى تالاپەتۈلەرىڭىزبەن تىمىز بايلانىستى. بىزشە، سىزدەردىڭ قازىرگى ئالۋان تۇرلى قىلىقتارىڭىز سوعىسقا قايتا داينىدالىپ جانقاندىقتارىڭىزدى، جۇيەدەن جاپون كەرتارىپاشىلارنى جۇڭگوغا باستاپ كەلىپ، ولارمەن سىرگە جۇڭگو خالىقنى قىرۋ قاسكۇنەمدىكتەرىڭىزدى جالغان بەيىتتەشەلىك كەلسىسوزىمەن بۇركەمەلەۋگە ۇرىنىۋ بولپ تابىلادى؛ سىزدەر دىڭ گائۇن نىڭسىنى بوساتىپ جىبەرگەندەرىڭىز وسى ماقسات ۇشىن بولپ وتىر. سونىڭ ۇشىن، بىز سىزدەردىڭ بۇلاي ىستەۋلەرىڭىزگە مۇلدە حول نەرمەيمىز. بىز سىزدەرگە گائۇن نىڭسىنى قايتا قولغا ئالۋدى، سونداي-اق بىز تاراپتان كورسەتىلەتىن ۋاقىت، ورىن بويىنشا ونى خالىق ازانتىق ارمىياسىنا اكەلىپ تاپسىرۋعا جاۋاپتى بولۋدى بۇيرۇعا ۇقىقتىمىز. باسقادا جاپونىيا سوعىس قىلمىستىلارنى سىزدەر ۋاقىتتاشا قاماي تۇرىپ، بىزدىڭ شارا قولدانۋسىمىزدى كۇتىڭىزدەر، ولاردىڭ بىردە-بىرىن ۇز بەتتەرىڭىزبەن بوساتىپ جىبەرۋلەرىڭىزگە نەمەسە قاشىرىپ جىبەرۋلەرىڭىزگە مۇلدە بولمايدى، قايشىلىق ىستەۋىشلەر كەشىرىمىىز قاتاڭ جازاعا تارتىلادى.

(2) نانچىڭ گومىنداڭ كەرتارىپا ۈكسەتى مالىمدەمەشسىنىڭ

1-ايدىڭ 26-كۇنىگى مالىمدەمەسەنەن ۇعۋىمىزشا، نانچىڭدەگى مىرزالاردىڭ بەيىتتىشلىك كەلسىسوزىن سونشالىقتى خەدەل، قىزۋ، ئىقلاستى، شۇعىل تالاپەتپ وتىرعاندىعى «سوعىس ۋاقتىن قىسقارەتۈلەش» خالىقىنىڭ اۋىرتپالىسىن جەڭىلدەتۈلەش، «خالىقتى قۇتقارۋدى

الەمى شارت ەتۋ، "ۇشەن ەكەن-مەس؛ ال جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاق سىزدەردىڭ تەلەككەرىڭىزدى قابىلداۋعا سونشاما جەدەل، قىزۇ، ئىقلاستى، شۇعىل كىرىسپەي، "ونىڭ ۇستىنە اسكەرى ارەكەتتەرىن توفتاتپاي" شىنىندا "ۋاقتتى كەشەۋىلدەتپ، سوعىس اپاتىن ۇزاققا سوزىپ وتىرعان"-مەس. نانجىڭدەگى مىرزالار، "بىز سىزدەرگە "سوزدىڭ شىنىن ايتايىق: سىزدەر سوعىس قىلمىستىلار سىزدار، سىزدەر سوتتالاتىن ادامسىزدار. سىزدەر ايتىپ جۇرگەن "بەيىشتە-لىك"، "حالىق پىكىرى" دەيتىندەرىگە "بىز سەنبەيمىز. سىزدەر امەرىكانىڭ كۇشىنە سۇيەنىپ، حالقتىڭ يراداسىنا قايشىلىق جاساپ، سوعىس توفتاتۋ كەلىسىمى مەن ساياسى "ماسلىحات كەڭەسىنىڭ قارارلارىن جىرتىپ تاستاپ، حالققا قارسى، دەموكراتىباغا قارسى، گىمىنگە قارسى وسى جولعى اسا جاتتۇرشىگەرلىك شىكى سوعىسنى قوزعادىڭىزدار. ول كەزدە سىزدەر سونشاما جەدەل، قىزۇ، ئىقلاستى، شۇعىل ەدىڭىزدەر، ەشكىمنىڭ دە "ناسىحاتقا قۇلاق اسپاعان ەدىڭىز ەەر. سىزدەر جالغان گومىن داحۇي شاقىرۋدا، جالغان شىياسا جاساۋدا، قۇرشاق زۇڭتۇڭ سايلاۋدا، "بۇلىكتى باسۋعا جۇمىلدىرۋ" جولىنىدە جالغان بۇيرىقتار شىعارۋدا دا سونشاما جەدەل، قىزۇ، ئىقلاستى، شۇعىل ەدىڭىزدەر، مۇندا دا ەشكىمنىڭ "ناسىحاتقا قۇلاق اسپاعان ەدىڭىزدەر. سول كەزدە شاڭخايداعى، نانجىڭدەگى جانە باسقا "برى قالالارداعى ۇكىمەت باسقارغان نەمەسە ونىڭ سويىلىن سوعاتىن سانىيىجۇي، ساۋداگەرلەر ۇيىمى، جۇمىششلار ۇيىمى، دىحانە دار قوعامى، ايدىلدەر ۇيىمى، مادەنىيەت ۇيىمى دەلىنەتىندەر "بۇلىكتى باسۋعا جۇمىلدىرۋدى قولدايمىز"، "گۇڭچانداڭ باندىلارىس حويامىز" دەپ بىرىگە شۇ كوتەرىپ شىققاندا دا سونشاما جەدەل، قىزۇ،

ئىقلاستى، شۇغىل دەڭىزدەر، مۇندادا ەشكىمنىڭ ئاسىيحاتىد قۇلاق
 اسپاغان دەڭىزدەر. سودان بەرى مكى جارم جىل ۇقتى، سىزدەر
 قىرغان خالىقىڭ سانى الدەنەشە مىلونان اسپ كەتتى، سىزدەر
 ورتەگەن اۋىل-قىستاقتاردىڭ، نامىسنا تىگەن ايلەلدەردىڭ،
 بۇلاپ-ئالاعان مال-مۈلىكتەردىڭ، سىزدەردىڭ اۋە ارميالارىڭىز-
 دىڭ بومبىسى ويرانداغان ادامداردىڭ، مال-مۈلىكتەردىڭ ەسەبى
 جوق، سىزدەر شەكتەن اسقان قىلمىس وتكىزدىڭىزدەر، بۇل ەسەپ
 ۇسوزسىز السادى. ەستۈمىزشە، سىزدەر ەسەپ الۇ كۈرەسنە مداۋىر
 فارسى ەكەنسىزدەر. الايدا بۇل جولعى ەسەپ الۇ كۈرەسىنىڭ
 تۈبۈ سەبەبى بار، ۇسوزسىز ەسەپ الۇعا، كۈرەشۈگە تۇرا كەلەدى.
 سىزدەر جەڭلىدىڭىزدەر. سىزدەر خالىقتىڭ زىمىردانىن قايتىڭىز-
 دار. خالىق جاپپاي اqtانسىقا كەلىپ سىزدەر مەن جان اياماي
 كۈرەسۋدە. خالىق سىزدەردى جەك كۈرەدى، خالىق سىزدەردى
 حازىرادى، خالىق قوزعالدى، سىزدەر جەتتىم قالدىڭىزدار، سونىڭ
 ۇشى سىزدەر جەڭلىدىڭىزدەر. سىزدەر 5 شارتتى ④ العا قويدىڭىز-
 دار، ۇىز 8 شارتتى ⑤ العا قويدىق، خالىق ۇىزدىڭ 8 شارتىمىزدى
 دەرەۋ قولدادى، سىزدەردىڭ 5 شارقتارىڭىزدى قولدامادى. سىزدەر
 ۇىزدىڭ 8 شارتىمىزغا قويتارس بەرە المادىڭىزدار، وزدەرىڭىز-
 دىڭ 5 شارقتارىڭىزدا مىقتى تۇرۇعا باتىلىدىق ەقە المادىڭىزدار.
 سىزدەر ۇىزدىڭ 8 شارتىمىزدى كەلسىسوزدىڭ نەگىزى ەتۈگە
 ماقۇل بولغاندىقتارىڭىزدى مالىمدەدىڭىزدەر. بۇلاي سىتەۋ جامان
 بولپ پا؟ ەندەشە، كەلسىسوزدىڭ تەزىرەك جۇرگىزىلمەيتىندىگى
 قالاي؟ بۇعان كەلگەندە سىزدەر وتە جەدەل، وتە قىزۇ، وتە ئىقلاستى،
 وتە شۇغىل كىرىسىپ، «سوعىستى شارتىمىز توقتاتۇ»دى. «سوعىس

ۋاقتىن قىسقارتىۋەدى، «ھالىقتىڭ ئاۋىرتپالسىن جەڭلىدەتۋەدى،
 «ھالىقتى قۇتقارۋىدى ھالى شارىت ەتۋەدى بارىنشا قۇتتاعانىسىپ
 وتىرسىزدار. ال ۋىز شى؟ ۋىز سىكە جەدەل، قىزۇ، ئىقلاستى،
 شۇغىل كىرىسپەي، «ۋاقتى كەشەۋىلدەتپ، سوعىس اپاتىن ۇزاققا
 سوزىپ وتىرعان» كورىنەمىز. ۋىراق سابىر ەتىڭىزدەر، نانچىڭدەگى
 مىرزالار، ۋىز سىكە جەدەل، قىزۇ، ئىقلاستى، شۇغىل كىرىسەتىن
 بولامىز، سوعىس ۋاقتى ۋىزىمىز قىسقارادى، ھالىقتىڭ ئاۋىرتپالسى
 ۋىزىمىز جەڭلىدەيدى. سىزدەر ۋىزىدەڭ 8 شارىتىمىزدى ەكى جاق
 كەلىسوزىنىڭ نەگىزى ەتۈگە قوسىلعان بولساڭىزدار، وندا سىزدەر
 دە، ۋىز دە قاربالاستىققا تۈسەتىن بولامىز. بۇل 8 شارىتى سىكە
 اسىرۋىدەڭ ۋىزى سىزدەردى، ۋىزدى، بارلىق دەمەكسىراتىيالىق
 پارتىيا توپتاردى، ھالىقتىق ۋىمىداردى، سونداي-اق بۈكىل
 ەلىمىزدەڭ ۋار سالاداعى ھالىقتىن بىرنەشە ەي، جارىنى ھىل، ۋىر
 جىل، بىرنەشە جىل قاربالاستىققا تۈسىرۋەگە ەبدەن جەتكىلىكتى،
 بالىكىم. قاربالاستىق سوندا ەتۈگەي قويماس! نانچىڭدەگى
 مىرزالار، مىنانى ەستىپ قويىڭىزدار: 8 شارىت ەدەرەكسىز ۋىز
 تىزبەگى ەمەس، ول ناقتى مازمۇن الۋ كەرەك، قازىر وسى ۋىر
 قىسقا ۋاقت ىشىندە سىزدەردەڭ ەيلىنىپ كورگەندەرىڭىز ۋىزىن،
 بۇعان بولا ازىراق ۋاقت كەتسە دە ھالىق كەشەردى. شىنىن
 ايتقاندا، ھالىقتىڭ پىكىرى-وسى جولى كەلىسوزگە تىگىملىكتى
 ازىرلىك جاساۋ. كەلىسوز بولماي قويمايدى، كىمدە-كىم
 كەلىسوزدەن جول ورتادا باس تارتاتىن بولسا، وعان مۇلدە جول
 بەرىلمەيدى، سونىڭ ۋىشىن سىزدەردەڭ ۋاكتىدەرىڭىز كەلۈگە
 ۋىزىمىز دايندىالسىن. ۋىراق ۋىزىدەڭ دايندىق قىزمەتىن سەنەۋ

مىزگە ەالى دە ەبراز ۋاقىت كەرەك، كەلسىسوز ۋاقىتىن بىزگە سوعىس قىلمىستىلارنىڭ بەلگىلەپ بەرۋىنە جول بەرىلمەيدى. ەبىز بىيپىڭ خالىقىمەن بىرگە ماڭىزدى ەبىر قىزمەت ىستەپ وتىرمىز، 8 شارت بويىنشا بىيپىڭ ماسەلەسىن بەيىست جولمەن شەشەكپىز، بۇل قىزمەتكە سىزدەردىڭ بىيپىڭدەگى ادامدارىڭىزدا، مىسالى، فۇزۇيى جياڭجۇن سياقتىلاردا قاتناىىپ وتىر، سىزدەر ۇز تۇڭشۇندى شىلارڭىز ارقىلى جاريالاغان جارنامالارىڭىزدا دا بۇل قىزمەتتىڭ دۇرىس ىستەلگەندىگىن مويىندادىڭىزدار①. مۇنىڭ ۇزى بەيىستىشەلىك كەلسىسوزىن جۇرگىزۋگە ورىن ازىرلەپ قانا قويماي، ونىڭ ۇسىنە نانجىڭ، شاڭخاي، ۋۇحان، شى-ان، تايۋان، گۇيسۇي، لانجۇۋ، ۇرمىجى، چىڭدۇ، كۇنىمىڭ، چاڭشا، نانچاڭ، خاڭجۇۋ، فۇجۇۋ، گۇاڭجۇۋ، تايۋان، حاينانداۋ سياقتى جەرلەردىڭ بەيىستىشلىك ماسەلەسىن شەشۋدىڭ دە ۇلگىسىن جاساپ بەردى. سونىڭ ۇشىن، بۇل قىزمەت ماداقتالۋعا ەئىسى، نانجىڭدەگى مىرزىلار بۇل جونىندە دەرىلىكتەي بايىپتى بولماغان پوزىتسىيا بىلدىرمەۋگە ەئىسى. ەبىز دەموكراتىيالىق پارتىيا-توپتارمەن، خالىقتىق ۇيىمدارمەن جانە پارتىيا-توپتاردا جوق دەموكراتىتارمەن بىرگە- ەبىزدىڭ رايونداىلاردى دا، سىزدەردىڭ رايونداىلاردى دا قامتىدى- سوعىس قىلمىستىلارنىڭ ەسىمدىكى ماسەلەسىن اقىلداسىپ، ەبىرىنىشى شارقتىڭ ناقتى مازمۇنىن ازىرلەپ جاتىرمىز. بۇل ەسىمدىك كوپ وتپەي-اق رەسمى جاريالانادى. نانجىڭدەگى مىرزىلار، وزدەرىڭىزگە ەمالىم، ەبىز جانە دەموكراتىيالىق پارتىيا-توپتار مەن خالىقتىق ۇيىمدار وسىنداى ەسىمدىكتى اقىلداسۋعا جانە رەسمى جاريالاۋعا كۇنى بۇگىنگە دەيىن ۇلگىرە الماي كەلدىك، بۇل جونىندە مىرزىلاردان

كەشىرىم سۇرايمىز. مۇنىڭ سەبەبى، سىزدەردىڭ بەيىتشىلىك كەلىسىۋىسى جۈملىسىدەكى تالاپتارىڭىزدىڭ ئىباراز كەشەۋىلىدەپ قالغاندىكى بولدى. ەگەر ەرتەرەك جەتسەن بولسا، مۇمكىن ئىبارازىرلەپ قويغان دا بولار ەدىك. الايدا، سىزدەردىڭ دەستەيتىن سىتەرىڭىز جوق ەمەس. سىزدەر جاپونىا سوعىس قىلمىستىسى گاڭسۇن ئېگىسىنى قولغا الۋىدىڭ سىرتىدا، ەەرەۋىسكە كىرىسىپ ئىبارتوپ شىكى سوعىس قىلمىستىلارنى، بارىنەن بۇرىن، بىلىر 12-ايدىڭ 25-كۈنى جۇڭگو گۇڭچانداڭلى بەدەلدى ادامنىڭ مالىمەمەسىندە كۆرسەتىلگەن 43 سوعىس قىلمىستىسىنىڭ ئانچىڭ، ئاڭجاي، فېڭخۇا، ئايۋان سىياقتى جەرلەردەگىلەرنى قولغا الۋىلارڭىز كەرەك. ولاردىڭ ئىشىندەگى ەڭ باستىلار: جياڭجىەشى، سۇڭرېۋىن، چىن چىڭ، خىيىڭچىن، گۇجۇتۇڭ، چىن لىفۇ، چىن گوفۇ، جۇجىاۋا، ۋاڭشىجىە، ۋۇگوجىن، داي چۋانشىيان، تاڭسېو، جۇۋى خىروۋ، ۋاڭشۋىڭ، گۇي يۇڭچىڭ، تاغى باستىلار⑦. وتە-موتە باستىسى جياڭجىەشى، بۇل قىلمىستى قازىر قاشىپ فېڭخۇاغا بارىپ الدى، ونىڭ شەتەلگە قاشىپ، امەرىكا نەمەسە انگىلىيا جىانە كەرلىگىنە بارىپ پانالاۋى دا ابدەن ئىختىمال، سونىڭ ئۇشىن، سىزدەر بۇل قىلمىستىنىڭ قاشىپ كەتۋىنە جۈل بەرمەي، ونى ەەرەۋى قولغا الۋىلارڭىز كەرەك. بۇل سىكە سىزدەر بۇكىلدەي جاۋاپتىسىز-دار، ەگەر قاشىپ كەتەتىن بولسا، باندىلاردى قاشىرىپ جىبەرگەندەر رەتىندە جازاغا تارتىلاسىزدار، مۇلدە كەڭشىلىك ەتىلمەيدى، الدىن الا ايتىپ قويمادى ەمەگىزدەر. ئىبارزىسى سوعىس قىلمىستىلارنى قولغا الۋىغانا سوعىس ۋاقتىن قىسقارتۇ، خالىقنىڭ ئۇرتپالىسىن جەڭلىدەتۇ ئۇشىن شىن مانىندە ئىبار قىزمەت سىتەگەندىك بولادى

دەپ قارايمىز. سوعىس قىلمىستىلارى ماقئالىسى قالا بەرەتىن بولسا، سوعىس ۋاقتى ۇزارا بەرەدى، خالىقنىڭ اۋىرتىپالىسى ارنا بەرەدى. (3) جوعارىداىى ەكى سىكە نانچىڭ كەرنارتىپا ۇكىمەتىنىڭ جاۋاپ بەرۋى تالاپ ەتىلەدى.

(4) 8 شارىتىنىڭ قالغان ئارماقتارىنىڭ ەكى جاق داينىدىق سىتەۋىگە ىيىستى قىزمەتتەرى نانچىڭگە ايسىرىم ۇقتىرىلادى.

ەسىكەرتۈلەر

① ول كەزدە گويمىداڭ كەرنارتىپا ۇكىمەتى بەلگىلەگەن ەيىش-نىڭ كەلىسوز ۋاكىلىدەرى: شاۋلىزى، جاك چىچۇڭ، خۇاڭ شاۋخۇئا، پىڭ جۇشيان، جۇئا تىانشىن قانارلى 5 ادام ەدى.

② 1949-جىلى 1-ايدىڭ 25-كۈنى جۇڭگو گۇڭچانداڭلى مالىم ەمەشسىنىڭ بەيىتشىلىك كەلىسوز جولىنىدەگى ئاشخۇاسىدا سالا دەپ كورسەتىلدى: «نانچىڭ كەرنارتىپا ۇكىمەتىنىڭ ۋاكىلى جىيەرىپ بىزبەن كەلىسوز جۇرگىزۋىنە رۇقىسات ەتۈمىز بۇل ۇكىمەتتە جۇڭگو خالىقنا ۋاكىلىدىك ەتەتىن تولمىدىلىق ەلى دە بار دەپ مويىنداغانىدە-مىزدان ەمەس، قايتا بۇل ۇكىمەتنىڭ قولىندا ەلى دە ىبىر ىبولسىم قالدىق كەرنارتىپا اسكەرى كۈشنىڭ يولىپ وتىرعاندىغىندا. ەگەر بۇل ۇكىمەت ەوزىنىڭ خالىق سەنىمىن مۇلدە ايرىلىپ قالغاندىغىن سەزىپ، ەوز قولىندامى قالدىق كەرنارتىپا اسكەرى كۈش ارقىلى قۇدىرەتتى خالىق ازاتلىق ارىياسا قارسى تۇرۇغا شاراسىز قالغاندىغىن سەزىپ، جۇڭگو گۇڭچانداڭلىنىڭ 8 ئارماقتى بەيىتشىلىك شارىتىن قاسىنداۋغا رىزالىق بىلىدىرەتىن بولسا، وندە كەلىسوز جولىمىن ماسەلەلەردى شەشىپ، خالىقنىڭ اۋىرتىپالىغىن ازاتىتۇ، ارىنە، جاقىسراق خاندە خالىقنىڭ اراتلىق سىسە ىيىمىدى بولادى.» كەلىسوز جۇرگىزىلەتىن ورمى جولىنىدە

تايۋاندا بىلاي دەلىندى: «بىيىڭ تولىق ازات بولغانسان كەينى مانا بەلگىلەنەدى، بالىكى بىيىڭدە بولپ قالار». كەلسوز ۋاكىللىرى جۈننىدە تايۋاندا بىلاي دەلىندى: «يىڭ جاۋشيان سوعىتى جانن سالا دارىپتەگەن گومىنداڭ CC توبىنىڭ باستى كادىرلارنىڭ بىرى، جۇرت ونى سوعىس قىلمىستىسى دەپ قارايدى. جۇڭگو گۇڭچانداڭى جاق مۇنداي ۋاكىللىرى قايلىداي المايدى.»

④ گانگۇن نىڭى — جۇڭگوغا شاپقىنلىق جاساۋ نارىمى ەڭ ۇزان، قىلمىسى ەڭ اۋىر جاپونىيا سوعىس قىلمىستىلارنىڭ بىرى. 1925 - جىلدىن 1927 - جىلغا دەيىن، ول بىيىڭ جۇنفاسى سۇن جۇئاڭ - نىڭ اسكەرىي اقلىشى بولدى. 1928 - جىلى جاپون ارىياسى خادۇ اسكەرلەر مىرلەسكەن دۇيىنىڭ دۇيىجاڭى بولپ، جاپون ارىياسىنى جىناندى جاۋلاپ الۇ سوعىستا قاتناشقان، جىنان قاندى وقىعاسىنىڭ جەسەدى. 1932 - جىلى جاپونىيانىڭ شاڭخايعا ەنگىزگەن ارىياسىنىڭ نۇسانموۋجاڭدىغا تاعاينىدالىپ، شاڭخايدى جاۋلاپ الۇ سوعىستا قاتناستى. 1933 - جىلى جاپونىيا ۇكىمەتىنە ۋاكىل بولپ گومىنداڭ ومادى ساۋدالاۋشى ۇكىمەتىمەن «گانگۇ كەلىمى» ن جاساستى. 1937 - جىلدىن 1945 - جىلغا دەيىنگى ارالىقتا جاپون ارىياسى 11 - جۇنىنىڭ، خۇايبى فاڭمىيانجۇنىنىڭ، 6 - فاڭمىيانجۇنىنىڭ سىلىڭگۇانى جانە جاپونىيانىڭ جۇڭگوغا ەنگىزگەن ارىياسىنىڭ زۇڭسلىڭگۇانى بولپ، جۇڭگودا ورتەپ قۇرتۇ، قىرىپ قۇرتۇ، توناپ قۇرتۇ دەگەن اسا جانتۇرشىگەرلىك «ۇش قۇرتۇ ساياساتى» ن جۇرگىزدى. ول 1945 - جىلى 8 - ايدا يان - انسان جاريالانغان جاپونىيا سوعىس قىلمىستىلارنىڭ ەسىمىدىگىندە ەڭ باستى سوعىس قىلمىستىلارى قاتارىغا ەنگىزىلدى. خالىق ازاتتىق سوعىسى كەزىندە، ول جىالا جىيەشىگە جاسىرىن اسكەرىي اقلىشى بولپ، جىالا جىيەشىنىڭ ازات رايوندارغا جاسايتىن شابۇسلىن حوسپارلاپ بەرىپ وتىردى. 1949 - جىلى 1 - ايدا ونى گومىنداڭ كەرنارتىپا ۇكىمەتى قىلمىسىز دەپ جاريالادى دا، بوساتىپ ەلىنە قايتاردى. 1950 - جىلى

جياڭ جېشې ئامى دا ونى «گىمىڭ ئامالىياتىن زەرتىدەۋ يۋانى» نىڭ جوعارى دارەجەلى جياۋگۇاندېنغا ۋىسىنىس ەتتى. 1955 - جىلدىن بەرى دە ول جاپونيانىڭ قۇرلىق ارىمىياسى مەن تەڭىز ارىمىياسىنداعى كونه اسكەرلەردى توپتاپ، «ساپتاستار ودامى» ن (كەيىن جەرلەستەر ودامى دەپ اتالدى) ۋىسداستىرىپ، جاپونيا جۇنگوچۇيىىن قايتا قالپىنا كەلتىرۋ جولىدىمى كەرتارتىپا ارەكەتكە بەلەنە قاتناىپ كەلەدى.

④ گومىنداڭ كەرتارتىپا ۋىكىمەتى العا قويغان «5 شارى» دەپ جياڭ جېشې 1949 - جىلى جاڭا جىل كۇنگى مالىمدەمەسىندە بەيىتتە. لىك كەلىسوزى تۇرالى العا قويغان 5 شارى ايتىلىپ وتىر. ول مىسالار:

- (1) «مەملەكەتنىڭ ماۋەلىسىزدىكى مەن تۇتاستىغىنا زىيان كەلىتىرمەيتىن بولۇ»؛
- (2) «حالىقتىڭ تىنىسى الپ، ەس جىۋىنا كۈمەك نەزەتتىن بولۇ»؛
- (3) «قاسبەتنى شياققا مەننىڭ سەبەبىمەن قايشىلىق جاسالماۋ، وىسىنىڭ سالدارىسان دەموكراتىيالىق شيانچىڭ بۇلدىرىلمەيتىن بولۇ، جۇڭخۇا مىنگوسىڭ مەملەكەت تىجىسى شىن مانىندە قامناماسىز ەتسۇ، جۇڭخۇا مىنگوسىڭ قانۇڭى ۇزىلىپ قالمايتىن بولۇ»؛
- (4) «ارميا شىن ماسىدە قامناماسىز ەتسۇ»؛
- (5) «حالىق ۇزىنىڭ مەركىن تۇرمىس نامىلىدەرى مەن قازىرگى ەڭ تومەن تۇرمىس ساۋياسىن ساقىتاي الاتىن بولۇ». ماۋزىدۇلۇ جولىدىس سول كەزدىڭ وزىندە - اق بۇل 5 شارىقا قاتال ئويقارىس بەردى. وسى تومدامى «سوعىس قىلمىستىسىنىڭ بەيىتتىلىكىنى ئالاپ ەتۋىنە باعا» دەگەن شىعارماقا قاراڭىز.

⑤ جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ «8 شارى» ى دەپ 1949 - جىلى 1 - ايدىڭ 14 - كۈنى ماۋزىدۇلۇ جولىداستىڭ جاعداي جونىندەكى مالىمدەمەسىندە العا قويىلعان بەيىتتىلىك كەلىسوز جونىندەكى 8 شارى ايتىلىپ وتىر. وسى تومدامى «جۇڭگۇلۇ جۇڭياڭىنىڭ جۇشىي ماۋزىدۇلۇنىڭ جاعداي جونىندەكى مالىمدەمەسى» دەگەن شىعارماقا قاراڭىز.

⑥ گومىنداڭىنىڭ جۇڭياڭ نۇڭشۇنىسى 1949 - جىلى 1 - ايدىڭ 27 - كۈنى جاريالاغان نانچىڭ ۋىكىمەتى مەملەكەت قورعانىس بۇىنىڭ

ۋەندەۋىدە بىلاي دەلىنگەن: «خۇاڭسى جاقنا سوعىس ۋاقتىن قىسقارتىپ، بەيىتتىلىككە جەتۋ، سونىمەن جەلگى استاننا بېيىڭنىڭ نەگىزىن جانە مادەنيەت مۇرالارىن ساقىتاپ قالۇ» ۋەن. فۇزۇيى رۇڭسلىڭ 22 - كۈنى ۋەندەۋ شىعارىپ، سول كۈنى تاڭەرتەڭگى ساعات ونان باستاپ سوعىستى توقتاتما تۇرۇدى جارىيالايدى. بېيىڭ قالاسىنداعى مەملەكەت ارىياسىڭ دەنى زۇڭتۇڭنىڭ بۇسقاۋىسا دەرەۋ بويۇنىسىپ، قالا رايونىدىن ارت - ارتىنان شەگىنىپ شىغىپ، بەلگىلەنگەن جەرلەرگە بارىپ «نۇستى».

ۋەندەۋدە ناغى دا بىلاي دەلىنگەن: «سۇيۇان مەن دانتۇڭدا دا سوعىستى بوقىتاپ تۇرۇ سىكە اسىرنىلادى».

(ر) سۇڭ زىۋىن - گومىنداڭنىڭ مالىا شوتىجارى. ول گومىنداڭ ۋكىمەتى مالىا بۇنىڭ بۇجائى، اكىمىلىك بۇانىڭ بۇاجائى، سىرىقى سىنەر بۇنىڭ بۇجائى، امەرىكادا تۇراتىن مەرەكشە ۋقىنى داشىسى سىياقتى قىزمەتتەردە بولغان. چىن چىڭ گومىنداڭنىڭ سانموۋۇرۇڭجائى بولغان، سول كەزدە گومىنداڭ ۋكىمەتى تايۋان ولكەسىنىڭ جۇشى - ەى. جى سىڭچىن گومىنداڭنىڭ سانموۋۇرۇڭجائى جانە مەملەكەت قورەسى بۇنىڭ بۇجائى بولغان. گۇ جۇنۇڭ سول كەزدە گومىنداڭ ارىياسىڭ سانموۋۇرۇڭجائى ەى. چىن لىفۇ، چىن گوفۇ، جۇ جىناخۇالار گومىنداڭ CC توبىنىڭ باستى اتاماندارى. ۋالڭ شىجيە گومىنداڭ ۋكىمەتى سىرتقى سىتەر بۇنىڭ بۇجائى بولغان. ۋۇ گۇچىن سول كەزدە گومىنداڭ ۋكىمەتى شاڭخاي قىلاسىڭ شىجائى ەى. داي چۇانىشىار، ياعنى داي جىتاۋ ۋزاق ۋاقىتتان بەرى جىالڭجىەشنىڭ اقلىشىسى بولغان، سول كەزدە گومىنداڭ خۇڭياڭنىڭ چاڭزۇ ۋىيۇانى ەى. تالڭ نىبو سول كەزدە گومىنداڭنىڭ مانجىڭ - شاڭخاي - خاڭجىوۋ جىڭسى زۇڭسلىڭى ەى. جۇ جىروۋ سول كەزدە گومىنداڭ ۋە ارىياسىڭ زۇڭسلىڭى بولانس. ۋالڭ شۇمىڭ سول كەزدە گومىنداڭ ۋە ارىياسىڭ مۇروڭسلىڭى، فوسىمىنا سانموۋۇجائى ەى. گۇي بۇڭچىڭ سول كەزدە گومىنداڭنىڭ نەگىز ارىياسىڭ زۇڭسلىڭى بولانس.

بەيىتتىشلىك شارىتىرىنىڭ جاپونىيا
سوعسى قىلمىستىلارى مەن گومىنداڭ
سوعسى قىلمىستىلارىن جازالاۋدى
قامتۇعا تىيىستىلىكى جونىندە
جۇڭگو گۇڭچانداڭنى مالىمە-
دەمەشسىنىڭ مالىمەدەمەسى

(1949 - جىلى 2 - ايدىڭ 5 - كۈنى)

جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ مالىمەدەمەشسى وتكەن ايدىڭ 28 - كۈنى
بەيىتتىشلىك كەلىسوزى ماسەلەسى جونىندەكى مالىمەدەمەسىنە سول
ايدىڭ 31 - كۈنى گومىنداڭ كەرتارتىپا وتاندى ساۋدالاۋشى ۈكىمەنى
مالىمەدەمەشسىنىڭ جاۋابىن الدى. گومىنداڭ كەرتارتىپا وتاندى
ساۋدالاۋشى ۈكىمەتنىڭ مالىمەدەمەشسى بۇل جاۋابىندا جۇڭگو
گۇڭچانداڭنى مالىمەدەمەشسى العا قويغان ماسەلەلەر جابىلى ۈزىن
زىمىياندىقپەن اقتادى. جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ گومىنداڭ كەرتارتىپا
وتاندى ساۋدالاۋشى ۈكىمەتنەن جاپونىيانىڭ جۇڭگوغا شاپقىنشىلىق

جاساۋداعى باس قىلمىستىسى گاڭسۇن نىڭسىنى قايتا قولعا الپ،
 خالىق ازاتتىق ارمىياسىنا تاپىسروعا جاۋاپتى بولۇدى جانە باسقادا
 جاپونىيا سوعىسى قىلمىستىلاردىن تىرىپ تىكىزبەي باقىلاپ وتىروعا
 جاۋاپتى بولۇدى تالاپ تىكەندىكى تۇرالى بۇل مالىمدەمەشى؛ بۇل
 «سىمفا ماسەلەسى، مۇنىڭ بەيىتتىشلىك كەلىسىوزىمەن مۇلدە قاتىسى
 جوق، مۇنى بەيىتتىشلىك كەلىسىوزىم جۇرگىزۋدىڭ الى شارتى
 تۇڭگە ئىتتى دە بولمايدى» دەدى. جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ گومىنداڭ
 كەرتارتىپا وتاندى ساۋدالاۋشى ۈكىمەتتەن سوعىس قىلمىستىسى
 جياڭ خىيەشى سياقتىلاردى قولعا الۋعا جاۋاپتى بولۇدى تالاپ
 تىكەندىكى تۇرالى ول: «ناغىز بەيىتتىشلىكتە الى شارى بولماۋعا
 ئىيس» دەدى. سونمەن قابات جۇڭگو گۇڭچانداڭى مالىمدەمەش-
 سىنىڭ مالىمدەمەسىن «پوزىتسىيا جاعىنان العاندا، بايسالدىلىقى
 جەتكىلىكسىزدەۋ، ونىڭ ۇستىنە بۇيرەكتەن سىراق شىعارعاندىق»
 دەدى. بۇل جوبىندە جۇڭگو گۇڭچانداڭى مالىمدەمەشى بىلاي
 دەپ مالىمدەيدى: 1-ايدىڭ 28-كۇنى سونداي بىر كەزدە، بىز
 گومىنداڭ كەرتارتىپا وتاندى ساۋدالاۋشى ۈكىمەتنى الى دە ۈكىمەت
 دەپ ەدىك، وسى جاعىنان ايتقاندا، بىزدىڭ پوزىتسىيامىزدا
 شىنىندا بايسالدىلىق جەتكىلىكسىز بولپتى. ايتىلىپ وتىرعان وسى
 «ۈكىمەت» زاتىندا الى دە ۇمر سۇرىپ وتىرما، جوق پا؟ ول
 نانچىڭدە ۇمر سۇرىپ وتىرما؟ نانچىڭدە اكىمشىلىك ورگاندارى
 جوق، ول گۇاڭجۇۋدا ۇمر سۇرىپ وتىرما؟ گۇاڭجۇۋدا اكىمشىلىك
 باستىقتارى جوق. ول شاڭخايدا ۇمر سۇرىپ وتىرما؟ شاڭخايدا
 اكىمشىلىك ورگاندارى دا جوق، اكىمشىلىك باستىقتارى دا جوق.
 ول فىڭخۇۋادا ۇمر سۇرىپ وتىرما؟ فىڭخۇۋادا «قىزمەتتەن بوساغان-

دىمى» ن جاريالاغان قۇيرىق زۇڭتۇڭى عانا بار، باسقا ەشتەگەسى دە جوق. سونىڭ ئۇشىن، بايسالدىلىقپەن ايتقاندا، ونى ئۇكىمەت دەپ قاراۋ ئىيس ەمەس ەدى، ەڭ مىقتاغاندا ول جورامالدىق نەمەسە بەلگىسى عانا قالغان ئۇكىمەت ەدى. الايدا ئېز، ئالى دە بولسا، سونداي ئېز بەلگىسى قالغان «ئۇكىمەت» بار دەپ جورامالدايىق جانە وسى «ئۇكىمەت» دەلىنىپ وتىرعانغا ئاكىلدىك ەتىپ سويلەيتىن مالىمدەمەشى بار دەپ تە جورامالدايىق. ەندەشە، وسى مالىمدەمەشى بۇل جورامالدىق جانە بەلگىسى قالغان گومىنداڭ كەرتارتىپا وتاندى ساۋدالاۋشى ئۇكىمەتنىڭ قازىر بەيىتتىكىلىك كەلىسسوزى جونىندە ئيتەي دە قىزمەت كورسەتپەگەنى بىلاي تۇرسىن، قايتا، شىنىندا، ئۇنەمى بۇيرەكتەن سىراق شىعارىپ كەلگەندىگىن بىلۋگە ئىيس. اينالىو، سىزدەر كەلىسسوزدى سونشاما شۇعىل تالاپ ەتىپ وتىرعان كەزدەرىڭىزدىڭ وزىندە، كەنەتتەن گاڭسۇن ئىگىسىنى قىلمىسىز دەپ ئۇكىم شىعاردىڭىزدار، مۇنىڭ ئوزى بۇيرەكتەن سىراق شىعاراندىق ەمەس پە؟ جۇڭگو گۇڭچانداڭى قايتا قولعا السۇدى تالاپ ەتكەننەن كەيىن دە ونى جاپونىياعا جونەلتىڭىزدەر، سونداي-اق باسقا 260 سوعىس قىلمىستىسىن دا جاپونىياعا جونەلتىڭىزدەر، بۇل بۇي-رەكتەن سىراق شىعاراندىق ەمەس پە؟ جاپونىيانى قازىر كىم بىيلەپ-توستەپ وتىر؟ جيانگەر ەلەمەنتىتەر بىيلەپ-توستەمەي، جاپونىيا حالقى بىيلەپ-توستەپ وتىر ما؟ جاپونىيانىڭ سىزدەر ئۇشىن قادىرلى بولغاندىمى سونشالىق، ئىپتى سىزدەر جاپونىيا سوعىس قىلمىستىلارد-نىڭ وزدەرىڭىز بىيلەپ-توستەپ وتىرعان رايونداردا تۇرغاننىان گورى جاپونىيادا تۇرغاننى حاۋىپسىزىرەك، جايلىراق بولادى، ول جەردە ەداۋىر دۇرىس كۇتىمگە يە بولادى دەپ سەندىڭىزدەر.

مۇنىڭ "ۈزى سىڧا ماسەلەسى مە؟ بۇل سىڧا ماسەلەسى نەلىكتەن تۈسلىپ وتىر؟ جاپون شاپقىنشىلارنىڭ بىزىمەن تابان 8 جىل سوعىسقانىدىن دا ۈمىتىپ كەتتىڭىزدەر مە؟ مۇنىڭ بەيىتشىلىك كەلىسسوزىمەن مۇلدە قاتىسى جوق پا؟ 1-ايدىڭ 14-كۈنى جۇڭگو گۇڭچانداڭى 8 شارتتى العا قويماق كەزدە گاڭسۇن نىڭسىنى بوسا- تىپ جىبەرۋ "سى تۇلماغان ەدى. بۇل "سى 1-ايدىڭ 26-كۈنى تۇلدى، سوندىقتان مۇنى العا قويۋ "تىسى بولدى، مۇنىڭ "ۈزى بەيىتشىلىك كەلىسسوزىمەن قاتىسى دا. 1-ايدىڭ 31-كۈنى سىزدەر ماكارىتۇرانىڭ بۇيرىمىن قابىلداپ، 260 جاپونىا سوعىس قىلمىستىسى دا گاڭسۇن نىڭسىمەن بىرگە جاپونىاغا جۈمەلتىڭىزدەر، "سويىپ، بۇل بەيىتشىلىك كەلىسسوزىمەن ونان ارى قاتىسى بولدى. سىزدەر نەلىكتەن بەيىتشىلىك كەلىسسوزىمەن تالاپ ەتتىڭىز- ەر؟ سەبەبى، سىزدەر سوعىسا جەڭلىدىڭىزدەر. سىزدەر سوعىسا نەلىكتەن جەڭلىدىڭىزدەر؟ سەبەبى، خالىققا قارسى شىكى سوعىس قوزعادىڭىزدار. سىزدەر بۇل رەتكى شىكى سوعىستى قاي كەزدە قوزعادىڭىزدار؟ جاپونىا تىزە بۇككەننەن كەيىن. سىزدەر بۇل رەت سوعىس قوزغاپ، كىمگە شابۇل جاسادىڭىزدار؟ جاپون باسقىنشە- لارىما قارسى سوعىس كەزىندە ۇلكەن ەڭبەك سىڭىرگەن خالىق ازاتتىق ارىياسىنا جانە خالىقتىق ازات رايوندارغا شابۇل جاساد- ىڭىزدار. نەندەي كۈشپەن شابۇل جاسادىڭىزدار؟ امەرىكانىڭ جاردەمىنەن "سى، وزدەرىڭىز بىلەپ-تۈستەپ وتىرغان رايوندار- داعى خالىقتان ۇستاپ جانە سۇلىكتەي سورىپ العان كۈشپەن شابۇل جاسادىڭىزدار. جۇڭگو خالىقى مەن جاپون شاپقىنشىلارى اراسىنداى زور شەشۋشى ۇرىس اياقتالسىمەن-اق، سىرتى جىاۋعا

باعىتتالغان سوعىس اياقتالسىمەن - اق، سىزدەر بۇل رەتكى بىشىكى
 سوعىستى قوزغادىڭىزدار. سىزدەر جەڭىلىپ، كەلسىز جۇرگىزۋدى
 تالاپ ەتتىڭىزەر، كەنەتتەن تاغى جاپونىيا باس سوعىس قىلمىستىسى
 گاڭسۇن نىڭسىنى قىلمىسىز دەپ جارىيالاڭىزدار. بىزدىڭ
 سىزدەرگە نارازىلىق بىلدىرىپ، گاڭسۇن نىڭسىنى قايتا تۇرمەگە
 جابۇلارىڭىزدى جانە ونى خالىق ازاتتىق ارىياسىنا ئاپىرۇلارىڭىزدى
 تالاپ ەتۋىمىزبەن - اق، سىزدەر تاغى اسىپ - ساسىپ گاڭسۇن نىڭسىنى،
 وعان قوسا 260 جاپونىيا سوعىس قىلمىستىسىن جاپونىياغا خونەلتىدە -
 ڭىزەر. گومىنداڭ كەرتارتىپا وتاندى ساۋدالاۋشى ۈكىمەتتىندەگى
 مىرزالار، سىزدەردىڭ بۇل ۇستى ستەۋلەرىڭىز وتە جولىسىزدىق
 بولدى، خالىقىڭ يىراداسىنا وتە قايشى كەلدى. بىز ەندى سىز -
 دەرگە وتاندى ساۋدالاۋشى دەگەن شەندى مەركشە قوسىپ بەردىڭ،
 سىزدەر مۇمى مويىنداۋغا تىسىسىزەر. سىزدەردىڭ ۈكىمەننەرىڭىز
 ەجەلدەن - اق وتاندى ساۋدالاۋشى ۈكىمەت بولاتىن، بىز تەك
 ۇسوزدى نىشامداۋ ۇشنى عانا بۇل ۇسوزدى كەيدە جازباي كەلگەن
 ەدىك، ەندى نىشامداۋغا بولماي قالدى. سىزدەردىڭ تالاي رەتكى
 وتاندى ساۋدالاۋ قىلمىستارىڭىزدى بىلاي قويغاندا، قازىردىڭ
 وزىندە تاغى ۇبر رەت وتاندى ساۋدالاۋ قىلمىسىن ستەپ وتىرمىز -
 دار، ونىڭ بەر جاعىندا، بۇل جولى قىلمىستارىڭىز توتەنشە اۋىر،
 بەيىتتىلىك كەلسىسوزى ماجىلىسىندە بۇل ماسەلە قالاي دا ۇسوز
 بولادى. مەيلى بۇيرەكنەن سىراق شىعاردى دەڭىزەر، مەيلى
 بۇيرەكتەن سىراق شىعاردى دەمەڭىزەر، بۇل ۇس قالاي دا ۇسوز
 بولادى، ويتكەنى بۇل ۇس 1 - ايدىڭ 14 - كۈنىنەن كەيىن تۋىلدى،
 ۇس بۇرىس العا قويغان 8 شارىتا بۇل قامىتىلماغان ەدى. سونىڭ

"ۋىشىن" بىز "بىرىنشى شارتقا جاپونىيا سوعىس قىلمىستىلارى جازالان-
 مىن دەگەن تارماقتى ەنگىزۋ كەرەك دەپ ەسەپتەيمىز. "سويتىپ،
 بۇل شارت ەكى تارماقتى بولادى، ياعنى: (a) جاپونىيا سوعىس
 قىلمىستىلارىن جازالاۋ؛ (b) شىكى سوعىس قىلمىستىلارىن جازالاۋ.
 "بىزدىڭ بۇل تارماقتاردى العا قويۇمىزدىڭ نەگىزى بار، ول
 بۇكىل ەلىمىزدەگى خالىقتىڭ يراداسىن بەينەلەيدى. بۇكىل ەلىمىز-
 دەگى خالىقتىڭ "بارى جاپونىيا سوعىس قىلمىستىلارىنىڭ جازالانۋىن
 تالاپ ەتەدى. "ئىپتى گومىنداڭنىڭ "وز مىنىدە دە "بىرسىپىرا
 ادامدار گاڭسۇن نىڭسى سىياقتى جاپونىيا سوعىس قىلمىستىلارىن
 جازالاۋدى حياڭجىەشى سىياقتى شىكى سوعىس قىلمىستىلارىن
 جازالاۋمەن بىردەي ورنىدى دەپ قارايدى. مەيلى سىزدەر "بىزدى
 بەيىتتىلىككە ادال نىيەتتە دەڭىزدەر، مەيلى بەيىتتىلىككە ادال
 نىيەتتە ەمەس دەڭىزدەر، وسى ەكى "تۇرلى سوعىس قىلمىستىلارى
 ماسەلەسى كەلسىسوزدە بىردەي قارالۋى، وسى ەكى "تۇرلى سوعىس
 قىلمىستىلارىنىڭ "بارى دە جازالانۋى كەرەك. كەلسىسوزدەن بۇرىن
 "بىر توپ شىكى سوعىس قىلمىستىلارىن قولعا الۋ جانە سول سوعىس
 قىلمىستىلارىنىڭ قاشىپ كەتۋىنەن ساقىتانۋ جونىندە تاپسىرىلعان
 ماسەلەگە سىزدەر "الى شارت بولماۋعا "ئىيس" دەپ قارادىڭىزدار،
 گومىنداڭ كەرتارتىپ وتاندى ساۋدالاۋشى ۇكىمەتىندەگى مىرزالار،
 بۇل الى شارت ەمەس، بۇل سىزدەر سوعىس قىلمىستىلارى جازا-
 لانسىن دەگەن شارتتى كەلسىسوزدىڭ نەگىزى ەتۋدى موبىنداغانان
 كەيس تابىمى تۇردە تۇلغان تالاپ بولاتىن. سىزدەرگە قولعا الۋدىڭ
 تاپسىرىلۋى سوعىس قىلمىستىلارى قاشىپ كەتپەسى دەگەندىك ەدى.
 "بىر كەلسىسوزدىڭ ازىرلىك قىزمەتتەرىن "الى نىڭىلىقتى سىندىپ

بولماغان كەزدە، سىزدەر ۱كە- شەشەلەرىڭىز ولگەندەي اسىيىپ-
 ۋىسىپ كەلسىۋىز جۇرگىزۋىدى تالاپ ەتتىڭىزدەر، سىزدەر بەكەرشە-
 لىكتەن ئىقىرىشىدىڭىزدار، سونىڭ ۇشىن ىبىز سىزدەرگە اقلىما
 قونىمدى ىبر ىس ئاپىرىغان ەدىك. بۇل سوعىس قىلمىستىلارى
 قالاي دا قولما اللىدى، ولار جەر تۈپىنە كەتسە دە قولما اللىدى.
 سىزدەر ىسوعىس ۋاقتىن قىقارتىۋەتتى، ىسوعىس ىسوعىس قىلمىستىلارنى
 جەڭلىدى ىسوعىس، ىسوعىس قۇتقارۋىدى اللى شارى ەتۋەدى قالايىن،
 ازاپ كورىپ، بەيىنەت شەكىلەندەردى قۇتقارالىن، قايرىمىدى-
 قامقورشى ادام ەكەنسىزدەر، سىزدەر توتەنشە جاقسى نىيەتتەگى ادام
 ەكەنسىزدەر، ەندەشە، مىليونداغان باۋىرلاستارىمىزدى قىرىغىنداغان
 بۇل جاۋاپكەرلەرگە ەشقانداي جان اشىرلىق سىتەمەۋگە تىيىسىزدەر،
 سىزدەردىڭ سوعىس قىلمىستىلارىن جازالاۋىدى كەلسىۋىزدىڭ
 نەگىزى ەتۋگە ماقۇل بولغاندارىڭىزغا قاراعاندا، سىزدەر بۇل
 سىلمىكتەلەرگە ارتىقتا جان اشىرلىق ىبلدىرىپ تە وتىرماغان كورد-
 نەسىزدەر. ىبراىق سىزدەر بۇل سىلمىكتەلەردى ەرەۋ قولما الۋىدى
 ئاپىرىغانىمىزغا ەداۋىر نىعايسىزدانغاندىقتارىڭىزدى ىبلدىرىپ وتىر
 ەكەنسىزدەر، ول دا بولسىن، ولاردىڭ قاشىپ كەتۋىنە جول بەرمە-
 ڭىزدەر، بۇل سىلمىكتەلەردى استە قاشىرىپ قويماڭىزدار. مىرزالار،
 ويلاڭىزدارشى، سىزدەر سونشاما اۋرەلەنىپ ۋاكىلدەر ۇيرىمەسىن
 جىبەرىپ، سوعىس قىلمىستىلارىن جازالاۋ ماسەلەسى جونىندە بىزبەن
 تالقى جۇرگىزىپ جاتقان كەزدە، سوعىس قىلمىستىلارى قاشىپ
 كەتكەن بولسا، وندا، نەنى سويلەسەكپىز؟ سىزدەردىڭ ۋاكىلدەر
 ۇيرىمەلەرىڭىزدەگى مىرزالار نە بەتىن ايتادى؟ سىزدەر ەيىمە-
 شلىككە دەگەن ادال نىيەتتەلەرىڭىزدىڭ سونشالىقتى كۈشتى

«كەندىكتەرىڭىز قالايسىز؟ كۆرسەتپەيسىز دە؟» مېرزا ئالاردىڭ «سوغىسى
 ۋاقىتىڭىز قىسقارتىۋېتىلدى، «ھالىڭىزنىڭ ئاۋىرتىپالغىنى جەڭگىلەشكەن» دى،
 «ھالىڭىزنى قۇتقارتىۋېتىلىڭىز» دى، شۇنداقلا «تۆھپىسىڭىزنىڭ قىممىتىنىڭىزنىڭ
 ئارىسى، مۇنداق تېتىشەن دە، تىرىك چوققىسىڭىز قالايسىز دالەلەتلىككە بولار
 كەن؟ مۇنان باسقا، ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ تەبىئىيەتتىكى كۆپىيىش كەينى مەلۇماتىڭىز
 سۆزدەرىڭىزنىڭ، بۇل مەلۇمات سۆزدەرىڭىزنىڭ ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ،
 بىزنىڭ، بۇلغا ئاۋىرتىپالغىڭىزنىڭ قىممىتىڭىزنىڭ، ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ،
 مەلۇماتلىرىڭىزنىڭ، ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ، ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ،
 جۇرئەتلىك، بەلگىسى ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ كەينى مەلۇماتلىرىڭىزنىڭ
 ساۋدالاۋىشى «ئۆلۈم» نىڭ (ئۆلۈم دەگەن سۆز قوس تىرىشچانلىقىغا
 ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ نازارەتچىسىڭىز (مېرزا ئالار، «گەر ئۆلۈمنىڭ بۇل
 مالىمەتلىرىڭىزنىڭ پوزىتسىيەسىڭىزدا بايلىقلىق» ئالغى دە، ھەتتە ئۆلۈمنىڭ
 دەيتىن بولساڭىزدا، ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ، ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ تەك
 وسىندە پوزىتسىيە ئالغى مالىمەتلىرىڭىزنىڭ.

اسكەري بولمىدەردى قىزمەت دۈيىنە اينالدىرۇ*

(1949 - جىلى 2 - ايدىكى 8 - كۈنى)

4 - كۈنگى دىيانباۋلارنىڭىزدان خايار تاپتىق. سىزدەردىكى رەئىس مەن تارىيەنى جەدەلدەتپ، ئىبراھىم بۇرىن ئاتقانغا^① ازىرلەنپ خاقاندىن تارىڭىز وتە جاقسى. مۇنى بوساڭسىپاي سولاي سىنەي بەرۋلەرىڭىزدى ئۆمەت مەنەن. دەگەنمەن، ئىس جۈزىندە، 3 - ايدا دا رەئىس مەن تارىيەنى جۈرگىزە بەرۋ قاجەت، سونداي - اق ساياسات

* بۇل - ماۋزىدۇڭ جولىداس جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ گىمىنىڭىدە اسكەري سىتەر ۋىيۋانخۇيى ۋەن جازغان، 2 - پەجانبۇن مەن 3 - پەجانبۇنگە جاۋاپ رەئىس جەدەلدەن دىيانباۋ. بۇل دىيانباۋ، سونمەن بىرگە، باسقۇدا قاتنىستى پەجانبۇندە مەن قاتنىستى جۇڭياڭجۈيەلەرگە جەبەرىلدى. بۇل دىيانباۋدا، 3 - ئىرى شايفاستار - لياۋشىن، خۇايجاي، پىڭجىن شايفاستارىنان كەيىن ئۆمر موعىسى مەركىزىنىڭ ۋەتەن كەتكەندىكى كۈزدە ۇستالدى، وسىعان بايلاسنى خالىق ارانىق ارىياسىنىڭ تەك جاۋىنگەر دۈي بولپ قانا قويماي، سونمەن قانار قىرەت دۈي بولۇشنىڭ دا قاجەتتىلىكى، بەلگىلى خايدا ئىتپتى

ۋىرەنۈگە باسا كوڭىل بولس، ئىرى قالالاردى وىكىزىپ ئۇعا ئارى
 باسقارۇغا ازىرلەنۈ كەرەك. وتكەن 20 جىلدان بەرى قولدانىلىپ
 كەلگەن الدىمەن اۋىل-قىستاقئاردى، ونان سوڭ قالالاردى ئۇ ئاسە-
 لى بۇدان بىلاي الدىمەن قالالاردى، ونان سوڭ اۋىل-قىستاقئاردى
 ئۇ ئاسىلىنە وزگەرتىلەدى. اسكەرى بولمىدەر جاۋىنگەر دۇي عانا
 ەمەس، قايتا كوبىنەسە قىزمەت دۇيى بولادى. اسكەرى بولمىدەر-
 دەگى كادىرلاردىڭ ئبارى قالالاردى وىكىزىپ ئۇدى جانە باسقارۇدى
 ۋىرەسىپ، قالالاردا جيانگەرلەر مەن گوەينىڭ كەرتارنىپاشلاربا
 ئوتەپ بەرۈگە شەبەر بولۇى، بۇرجۇازىياغا ئوتەپ بەرۈگە شەبەر
 بولۇى، جۇمىسشىلارغا باسشىلىق ەنۈگە جانە جۇمىسشىلار ۇبىمىن
 ۇبىمداستىرۇغا شەبەر بولۇى، جاستاردى جۇمىلىدىرۇغا جانە ۇبىمداستىر-
 ىرۇغا شەبەر بولۇى، جاڭا رايوندارداغى كادىرلارمەن نىشماقتاسۇغا
 جانە ولاردى ئارىيەلەۋگە شەبەر بولۇى، ەنەركاسىپ پەن ساۋدانى
 باسقارۇغا شەبەر بولۇى، مەكتەپتەردى، گازەتتەردى، ئۇگشۇنىشلاردى
 جانە رادىو ستانىسىيالارن باسقارۇغا شەبەر بولۇى، ۋايجىياۋلىق
 ستەردى باسقارۇغا شەبەر بولۇى، دەموكراتىيالىق پارتىيا-ئوپتاردىڭ،

كوبىنەسە قىزمەت دۇيى مىندەتن ۇستىنە ئۇنىڭ قاچەتتىلىگى
 ەركەزىندە العا قويسىلدى. ئۇل باعىت سول كەزدە جاڭا ازات
 رايوندارداغى كادىر ماسەلەنىڭ شەشلىۋىندە جانە خالىقتىق گىمىڭ-
 دىڭ ستەردىڭ ويداعىداي دامۇدا اسا زور رول اتقاردى. خالىق
 ازاتتىق ارمىياسىڭ ئارى جاۋىنگەر دۇي. ئارى قىزمەت دۇيى
 سىپانن الاتىندىغى جونىندە وسى ئومىداغى «جۇڭگو گۇڭچايداڭى
 7-كەزەككى جۇڭياڭ ۋىيۋانخۇيىنىڭ ەكىشى جالىي ماجىلىسىدە
 جاسالغان نايانداما»نىڭ 2-بولىمىنەن پايدالانىڭىز.

ھالىقتىق ۇيىمداردىڭ ماسەلەسىن شەشۋگە شەبەر بولۇي، قالالار مەن اۋىل-قىستاقئاردىڭ قارىم-قاتناسىن رەتكە سالۇعا، استىق، كۆمر جانە باسقادا قاجەتتى بۇيىمدار ماسەلەسىن شەشۋگە شەبەر بولۇي، اقشا مامىلەسى جانە مالىيا ماسەلەلەرسىن شەشۋگە شەبەر بولۇي قاجەت. قورتىپ ايتقاندا، اسكەري بولمىدەردەگى كادىرلار مەن جاۋىنگەرلەر بۇرىن ئانىسى بولماغان بارلىق قالا ماسەلەلەرىن بۇدان سلاي تۈگەلدەي ءوز ۇستىلەرىنە الۇلارى قاجەت. سىزدەر العا بىلگەرلەي وتىرىپ، 4-5 ولگەنى قامتىغان رايوندى الاسىزدار، فالادان باسقا ۇلان-بايتاق اۋىل-قىستاق قىزمەتتەرىن دە سىزدەر-دىڭ سىنەۋلەرىڭىزگە تۇرا كەلەدى. وڭتۇستىكتەگى اۋىل-قىستاقبار بۇكىلدەي جاڭا رايوندار بولعاندىقتان، ونداعى قىزمەت سولتۇستىك-نەگى كۈمە رايونداردىڭ قىزمەتىنە مۇلدە ۇقسامايدى. العاشقى جىلدا جەر مايى مەن ءوسىمدى ازايىتۇ ساياساتىن جۇرگىزۋگە بولمايدى، جالپى العاندا، جەر مايى مەن ءوسىم بۇرىنقىسىنداي تاپسىرىلىپ تۇرىلادى. اۋىل-قىستاق قىزمەتىن وسىنداي جاعدايدا جۇرگىزۋگە تۇرا كەلەدى. سونىڭ ءۇشىن، اۋىل-قىستاق قىزمەتىن دە تىگىنان ۇيرەنۋگە تۇرا كەلەدى. ايتكەنمەن، قالا قىزمەتىنە قاراعاندا اۋىل-قىستاق قىزمەتىن ۇيرەنۋ وڭايراق. ال قالا قىزمەتى قىيىنراق، ونىڭ ۇستىنە بۇل كەزەكتەگى ۇيرەنۋدىڭ ەڭ باستى جاعى. ەگەر كادىر-لارىمىز قالالاردى باسقارۋدى تەز ۇيرەنىپ المايتىن بولسا، وندا بىزدە توتەنشە زور قىيىنشىلىقتار تۇىلادى. سونىڭ ءۇشىن، سىزدەر 2-ايدا باسقا ماسەلەلەردى تۈگەلىمەن شەشىپ، 3-ايدا بارلىقتارىڭىز تابان ءىر اي قالا قىزمەتى مەن جاڭا رايوندار قىزمەتىن ۇيرەنۋلەرد-ىڭىز قاجەت، گومىنداڭدا ءىر مىليون بىرنەشە 100 مىڭ عانا ادامى بار

ارھيا قالدى، ول كەڭ-بايتاق وڭرلەرگە تارالغان. ارېنە، ئالى دە
 ئېرسىپىرا سوعىستار جۇرگىزۋگە تۇرا كەلەدى، دەگەنمەن خۇايحاي
 شايقاسى سىياقتى كەڭ كۈلەمدى سوعىستىڭ بولۇ مۇمكىنشىلىكى ەندى
 كۈپ ەمەس نەمەسە ئىپتى جۈۋ دەۋگە دە بولادى، ئۇر سوعىس
 مەزگىلى ئوتىپ كەتتى. اسكەرى بولمىدەر ئالى دە جاۋىنگەر دۇي،
 بۇل تۇيىندە استە بوساڭسۇغا بولمايدى، ەگەر بوساڭسۇ بولسا،
 وندا مۇنىڭ ئوزى قاتەلىك بولادى. ئىراق، اسكەرى بولمىدەردى
 قىزمەت دۇيىنە اينالدىرۇ- قازىر ئىزدىڭ مىندەستى وسلاشا العا
 قويۇمىز تالاپ ەتىلىپ وتىر. ەگەر ئىز قازىر وسى مىندەستى العا
 قويماسا، سونداي-اق وسلايىستەۋگە بەل بايلاماسا، وندا
 ئىز وراسان زور قاتەلىك ونكىزەمىز. ئىز قازىر ارىيەمەن بىرگە
 وڭۇستىككە حىبەرۇ ئۇشىن 53 مىڭ كادىر داينداپ وتىرمىز، ئىراي
 بۇل سان وتە از. 8 9 ولكە، الدەنەشە ونداعان ئىرى قالالار
 النىعاندا قاجەتتى قىزمەت كادىرلارنىڭ سانى توتەنشە كۈپ بولادى،
 مۇنى كۈپىنەسە اسكەرى بولمىدەر وزدەرىنە سۇيەنسپ شەشۋگە
 تۇرا كەلەدى. اسكەرى بولمىدەردىڭ ئوزى مەكتەپ، 2 مىليون 100
 مىڭ ادامى بار يەجانجۇندەر مىڭداغان داشۇۋ مەن ورتا مەكتەپكە
 بارابار، قىزمەت كادىرلارنىڭ بارىن دە كۈپىنەسە اسكەرى
 بولمىدەر وزدەرىنە سۇيەنسپ شەشۋلەرى كەرەك. بۇل جۈنىندە
 سىزدەردە ايقىن تانىم بولۇغا ئىسى. ئۇر سوعىستار نەگىزىنەن
 ئوتىپ كەتكەن ەكەن، ەندەشە اسكەرى بولمىدەردىڭ ادام سانى
 مەن قارۇ-جارقانارنىڭ تولقىتىلۇي لايىقتى دارەجەدە بولعاسى
 ئجۈن، توتەنشە كۈپ، توتەنشە جاقسى. توتەنشە بولۇدى
 تالاپ ەتىپ، مالىا داعدارىسىن ئۇدىرۇغا استە بولمايدى. مۇنى دا

مۇقيات ويلاستىرۇلارىڭىز كەرەك. جوعارىدا باياندالغان باعىت 4-يەجانجۇنگە ابدەن ۇيلەسەدى، لين بياۋ، لورۇڭجۇان جولداس-تار، سىزدەردە مان بەرىڭىزدەر. ۇىز كاڭ شىڭ جولداسپەن كوپ اڭگىمەلەستىك، وعان 12-كۇنى سىزدەر جاققا بارىپ، سىزدەرمەن اقىلداسۇدى تاپسىردىق. ۇوز پىكىرلەرىڭىزدىڭ قالاي مەكەننى جانە ۇستى قالاي ورنالاستىراتىسىدىقتارىڭىزدى اقىلداسقاننان كەيىن دەرەۋ دىباىۋ ارقىلى حابارلاڭىزدار. حۋادۇڭجۇي مەن حۋادۇڭ جۇنخۇي ورگاندارى دەرەۋ شۇىجوۋعا كوشىپ بارىپ، پارتىيىنىڭ باس الدىڭى شەپ ۇيىۋانخۇيىمەن ② جانە 3-يەجانجۇنىڭ پارتىيى الدىڭى شەپ ۇيىۋانخۇيىمەن بىرگە قىزمەت سىتەپ، وڭتۇسىككە حورىق جاساۋدى كۇش-جىگەرەن توپىتاي وتىرىپ ورنالاستىراتىس بولسىن. ارنقى شەپتىڭ بارلىق قىزمەنى شاندىۇڭ فىنجۇيىنىڭ جاۋاپ-كەرسىلىگىنە تاپسىرىلسىن.

ەسكەرتۇلەر

① 2-يەجانجۇن مەن 3-يەجانجۇننىڭ چاڭجياڭنار ۇتۇ سوعىسىن جۇرگىزۇ ۇاقتى 1949-جىلى 4-ايدان 3-ايعا وزگەرتىلىسىدىڭى ايتىلىپ وتىر. كەيىن گومىنداڭ كەرنارتىيا وكىمەتىمەن بەيىتشىلىك كەلىسىۋى جۇرگىزىلگەندىكتەن، خالىق ازاتتىق ارمىيىسىنىڭ چاڭجياڭنار ۇتۇ سوعىسىن جۇرگىزۇ ۇاقتى قايتادان 4-ايدىڭ اياق شەنىسە كەشەۋىلدە-تىلدى.

② سۋايجاي شايقاسىندا سوعىس جۇرگىزۇ قاجەنسە ۇيىنەسۇ ۇوشىن، جۇڭگۇلۇ جۇڭياڭ گمىيىڭدىك اسكەرى سىتەر ۇيىۋانخۇيى 1948-جىلى 11-ايدىڭ 16-كۇنى ليۇ بوچىڭ، چىن يى، دىڭ شياۋپىڭ، سۇ بوي،

تان جىنىن جولداسلاردان پارتىيانىڭ باس الدىڭى شەپ ۋىيۋانخۇيىن
 ۋىمىداسىتىرۋدى، دىڭ شياۋيىڭ جولداسى پارتىيانىڭ باس الدىڭى
 شەپ ۋىيۋانخۇيىنىڭ شۇجىلىگىنە تايىنىداۋدى، بۇل ۋىيۋانخۇيىنىڭ
 جۇڭيۋان يەجانجۇنى مەن خۇادۇڭ يەجانجۇنىنى ئىرتۇناس باسشىلىق
 ەتۈن، خۇايجاي الدىڭى شەپىدەكى اسكەرى ستەرگە، سوعىس
 جۇرگىزۋگە باسشىلىق ەتۈ قىزمەت ۇقىن جۇرگىزۈن ۇيغاردى.

تۈز-تۈزى شىققان كەرتارتپاشلار نە ئۇششەن ئالى دە "جالپى بەتتىك بەيتتىشلىك" دەپ بوسقا داۋرىعادى؟

(1949-جىلى 2-ايدىكى 15-كۈنى)

گومىنداڭ كەرتارتپا ۋستەمدىگىنىڭ كۈيرەۋ قارقىنى ادامداردىڭ بولجاعانىسان تەز بولسۇپ وتىر. قازىر ازاتتىق ارمانىڭ جىناندى العانىنا نەبارى 4 ايدان استى، شىنياڭدى العانىنا نەبارى 3 ايدان استى، ئىراق گومىنداڭنىڭ اسكەرى مستەر، ساياسى، ئىقتىسات، مادەنىيەت، ۋىگىت جاقىتارداعى بارلىق قالدۇق كۈشتەرى قۇتسلا الماستاي تۈز-تۈزى شىققان، كۈيرەۋ حالىنە ئۇستى. گومىنداڭ ۋستەمدىگىنىڭ جاپاي كۈيرەۋى سولتۇستىك شەپتەگى لياۋشىن شاپقاسى مەن پىڭجىن شاپقاسى جانە ۋىگىتتىك شەپتەگى خۋايجاي شاپقاسى كەزىنەن باستالدى. ۋسى 3 شاپقاس بىلىن 10-ايدىڭ باس كەزىنەن بىيل 1-ايدىڭ سوڭىنا دەيىنگى 4 ايعا تولمايتىن ارالىقتا گومىنداڭدى مولشەرمەن ئىبر مىليون 540 مىڭنان استام ادامسان

يېردى، بۇل گومىنداڭ جىڭگۇي ارىياسىنىڭ 144 تولىق شىسىن قامىدى. گومىنداڭ ۋستەمدىگىنىڭ جاپايى كۈيرەۋى — جۇڭگو خالىق ازاتتىق سوعىسى مەن جۇڭگو خالىقنىڭ گىمىڭدىك قوزغالىسىنىڭ ۇلى جەڭسىنىڭ تابىيىي نائىجەسى، الايدا گومىنداڭنىڭ جانە ونىڭ امەرىكالىق قوجايندارىنىڭ «بەيىتتىلىك» بىيىلامى دا گومىنداڭنىڭ كۈيرەۋىن ئەزدەتۋدە ەداۋىر رول اتقاردى. گومىنداڭ كەرنارتپاشىلارى بىل 1-ايدىڭ 1-كۈنىنەن باستاپ، بەستىلىك شاۋىلى» دەيتىن قاستى كوتەرىپ، جۇڭگو خالىقىنى ۇرماقشى بولغان ەدى، قازىر ونىمەن ۇز ايامىن ۇرىپ الدى. نەمەسە، دالىرەك ايتقاندا، گومىنداڭ ۇزنىڭ قۇلا بويىن خارالاپ الدى. فۇزويى جياڭجۇن خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ نىيىتى ماسەلەسىن بەيىت جولمەن شەشۋىتە كومەكتەستى، مۇنان باسقا خىرلەردە دە بەيىت جولمەن شەشۋىدى ۇستەتەپ وتىرعان ادامدار نولپ خاتىر. امەرىكالىقتار ۇير شەتتە كىچىنىپ، ۇلدارىنىڭ نىجىقتىسا قاتتى نزالانۇدا. شىنىدا، بەيىتتىلىك شاۋىلى دەگەن قاپاۋ امەرىكانىڭ زاۋاتىندا جاسالىپ، مۇنان جارتى جىل بۇرىن امەرىكالىقتار ونى گومىنداڭغا تارتۇكتەن بولاتىن. بۇل قۇپىيالىقتى سىۋارت لەيتوننىڭ ۇزى اشكەرەلەپ قويدى. ول، جياڭجىيەشى جاڭا جىل كۈنگى ۇندەۋى دەيتىنىن جارىيالاغاننان كەيىن جۇڭگياڭشى تىلىشىسنە: بۇل «مەن مەجلەدەن تىكەلەي كۇش سالىپ، تالاپەت كەلگەن نارسە ەدى» دەدى. امەرىكا تۇڭمۇنىشىنىڭ خابارىنا قاراپ، عاندا، الگى «تىلىشى» «جاريالاۋعا بولمايتىن» وسى «سوردى» خارالاپ قويغاندىمى ۇشىن نىزدىنەن ان بىرلىپتى. جياڭجىيەشى نونى ۇزاق ۇقتىدا دەس امەرىكالىقتاردىڭ بۇل بۇيرىعىن قابىلدانۇعا تىلىدى

ەتە المادى، مۇنىڭ سەبەبى گومىنداڭ جۇڭياڭى ۈگىت بۇنىڭ
 وتكەن جىلى 12-ايدىڭ 27-كۈنگى بىر نۇسقاۋىندا بىلاي دەپ
 وتە ايقىن ايتىلغان: «ەگەر بىز سوعسا الماساق، بىتىمگە دە كەلە
 المايمىز. ەگەر بىز سوعسا الاتىن بولپ تۇرپ، بىتىم تۇرالى
 سوز اشاتىن بولساق، مۇنىڭ ۇزى اسكەرلەردىڭ ساعىن سىندىرپ،
 جۇرتنىڭ كۈڭلىن قايتارادى. سوندىقتان سوعسا الساق تا، سوعسا
 الماسا تا بىتىم تۇرالى سوز اشۇدىڭ بىزگە زىانى كوپ، پايداسى
 حق.» گومىنداڭنىڭ سول كەزدە بۇل نۇسقاۋدى تاراتۋى گومىنداڭ
 شىندەگى باسقا نوپتاردىڭ بىتىمگە كەلۋدى قۇتتاعاندىغان بولدى.
 ىلىنر 12-ايدىڭ 25-كۈنى باي چۇڭشى جانە ونىڭ ەتەكشىلىك
 گىندەگى حۇبىي ولكەلىك سانىيىخۇي جياڭ جىەشىگە «بەيتىت حولىمەن
 شەشم ەتۇ ماسەلەسىن»^① قويپ، جياڭ جىەشىنى بىيل 1 ايدىن
 1-كۈنى 5 شارت نەگىزىندە بەيتىشلىك كەلسىسوزىن جۇرگىزۋ
 تۇرالى مالىمدەمە جاريالاۋعا مەجبۇر ەتتى. جياڭ جىەشى باي
 چۇڭشىدىڭ قولىنان بەيتىشلىك شابۋىلى جونىندەگى تاپقىرلىق
 ۇقىقىنى تارتىپ الۋدى جانە جاڭا ماركە استىندا ۇزىنىڭ ەسكى
 ۇستەمدىگىن ۇزدىكىسىز جۇرگىزە بەرۋدى كوكسەدى. سونىمەن جياڭ
 جىەشى 1-ايدىڭ 8-كۈنى جاڭ چۇندى ھانكوۋعا جىبەرىپ، باي
 چۇڭشىدىڭ قولداۋىن تالاپ ەتتى، سول كۈنى امەرىكا، انگلىيا،
 فرانسىيا، سوۋەت وداعى ۇكىمەتەرەنەن جۇڭگونىڭ شىكى سوعسىنا
 ارالاسۋدى تالاپ ەتتى^②. بىراق بۇل شارالارنىڭ بارى دە
 جەڭلىسكە ۇشرادى. جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ جۇشىي ماۋ زىدۇڭنىڭ
 1-ايدىڭ 14-كۈنگى مالىمدەمەسى جياڭ جىەشىنىڭ جالغان ەبىتى.
 شىلىك فاسكۇنەمدىگىن كۇيرەتكىش سوققىمەن ئالغانادى، سۈيىپ،

ارادا ئېر اپتا وتكەننەن كەيىن جياڭ جىەشى «قىزمەتىنەن شەگىنىپ» شىمىلىدىق ارتىنا وتۇگە ئاجىبۇر بولدى. جياڭ جىەشى، لى زۇڭرىن جانە امەرىكالىقتار بۇل ايللا-شارعىسىن تۇرلىشە ورنالاستىرىپ، كورۇگە تاتىرلىق شۇاڭجۇاڭ ويىنىن بىرلەسىپ ويناماقشى بولغان ەدى، ئېراق مۇنىڭ ناتىجەسى ولاردىڭ كۈتكەننىڭ كەرىسىنىشە بولسى شىقتى، كورەرمەندەردىڭ كەتە-كەتە سىرەگەندىگى بىلاي تۇرسىن، ئىپتى ساحناداعى ارتىستەردە ارت-ارتىنان عايىپ بولدى. جياڭ جىەشى فىڭجۇادا «ۈكمەت سىرتىنداعى ورنى» دا تۇرىپ، ئوزىنىڭ قالدىق كۈشتەرىنە باياعىسىنداي ئوزدىكىسىز قولباششىلىق ەتۋدە، دەگەنمەن ول ئوزىنىڭ زاڭدى ورنىنان ايرىلدى، وعان سەنەتىن ادامدار بارغان سايىن ازايىپ بارادى. سۇن كىنىڭ «اكىمىشلىك يۇانى» «ۈكمەتتىڭ گۇاڭجۇۋغا كۈشكەندىگىن» وزدە-گىنەن جارىيالايدى، ول ئېر جاعىنان، ئوزىنىڭ «زۇڭتۇڭ» ى مەن «دايلى زۇڭتۇڭ» ىنان قول ئۇزسە، ەندى ئېر جاعىنان، ئوزىنىڭ «زاڭ شىعارۇ يۇانى» مەن «جيانچا يۇانى» ىنان دا قول ئۇزدى. سۇن كىنىڭ «اكىمىشلىك يۇانى» سوعىسقا ئۇندەدى^②، ئېراق سوعىس جۇرگىزەتىن «مەملەكەت قورغانىس بۇي» نە گۇاڭجۇۋدا ەمەس، نە ئانچىگىدە ەمەس، جۇرت ىنىڭ مالىمدەمەشسىنىڭ شاڭخايدا ەكەندىگىن عانا بىلەدى. سويتىپ، لى زۇڭرىننىڭ شىتوۋچىڭنىڭ ئۇستىنەن كورە الاتىن نارسەسىنەن تەك «دانەگە جوق ئۇسەر كوزگە، كوك جىەك تە جاتىر انە، ۋۇ-چۇدان دا تومەندە»^④ عانا قالدى. لى زۇڭرىننىڭ وتكەن ايدىڭ 21-كۈنى ئافقا وتىرتا-نىسان باستاپ قازىرگە دەيىن تۇسىرگەن بۇيرىقتارنىڭ بىردە-ئېرى جۇزەگە اسقان جوق. گومىنداڭنىڭ «جالپى بەتتىك» «ۈكمەتى»

بولماسا دا، "بىرسىپىرا جەردە" ئىشئارا بەيىتشىلىك قىمىلدارى بولسۇن جاتسا دا، "بىراق گومىنداڭنىڭ بارىپ تۇرغان ئوڭمويندار توپى" ئىشئارا بەيىتشىلىككە قارسى شىپ، "جالپى بەتتىك بەيىتشىلىك" دەگەندى تالاپ ەتۋە، ونداى ماقساتى — بەيىتشىلىكتى جوققا شىعارىپ، تاى دا سوعسۇغا دامەلەنۇ؛ ولار "ئىشئارا بەيىتشىلىك قىمىلى" ورشپ كەنىپ، جىستىرىپ الا المايتىن دارەجەگە جەتۋەن توتەنشە قورىقتى. توز — توزى شىققان، كۇپ — رەگەن گومىنداڭنىڭ "جالپى بەتتىك بەيىتشىلىك" دەيتىندى تالاپ ەتكەن كۇلدىرگى وىنى شاڭخايداعى قۇبرىشاق مەملەكەت قورعانىس بۇى ساياسى ستەر مەكەمەسىنىڭ باستىسى، سوعىس قىلمىستىسى دىڭ ۋىنىيىدىڭ وسى ايدىڭ 9 — كۇنگى مالىمدەمەسىندە شىڭسا جەتتى. دىڭ ۋىنىي دە سۇن كى سياقتى وتكەن ايدىڭ 22 — كۇنى لى زۇڭرەننىڭ جۇڭگو كۇڭچانداڭى العا قويغان 8 تارماقتى بەيىت — شىلىك شارقتى كەلسوز دىڭ نەگىزى ەتۋ جونىندەگى مالىمدەمەسىن بەكەرگە شىعارىپ، "تەڭدىك نەگىزىندەگى بەيىتشىلىك، جالپى بەتتىك بەيىتشىلىك" دەگەندى تالاپ ەتتى، وىپتەگەندە "بارىن دە قۇربان ەتۋەن ايانباي، كۇڭچانداڭمەن ەڭ سوڭنا دەيىن اينالسۇ كەرەك" دەدى. "بىراق دىڭ ۋىنىي ۇزىنىڭ قارسى جاعە — نىڭ بۇگىنگى كۇندە "تەڭدىك نەگىزىندەگى"، "جالپى بەتتىك" بەيىتشىلىك جونىندە تەگى كىمەن كەلسوز جۇرگىزۋگە ئىيس ەكەندىگىن ايتىپادى. دەمەك، دىڭ ۋىنىيگە كەزدەسكەنمەن ماسەلە شەشلىمەيتىن سياقتى، ال دىڭ ۋىنىيگە نەمەسە ونان باسقا پالەنە — باي — نۇگەسايىلارغا كەزدەسپەگەنمەن دە ماسەلە شەشلىمەيتىن سياقتى، مەنە بۇل ادامدى قىناماي قويمايدى. جۇڭياڭشىنىڭ

شاڭخايدان 9- كۈنى جاريالاغان خاۋارنىدا بىلاي دەلىنگەن: «ئىلىشنىڭ دىڭ ۋىنىيگە قويغان سۇرايى: دايلى زۇڭتۇڭ لى زۇڭرېن سۇزدىڭ جاريالاغان 4- تۈرلى پىكىرىڭىزگە» قوسىلغان بى ەدى؟ جاۋاپ: مەن مەملەكەت قورغانىس بۇي مايدانىدا تۇرىپ سويلەگەن ەدىم، بۇگىن جاريالانغان 4- تۈرلى پىكىر جاريالانۋدان بۇرىن دايلى زۇڭتۇڭ لى زۇڭرېننىڭ قاراپ شىعۇنىنا ۇسىنلماغان بولاتىن. بۇل ارادا دىڭ ۋىنىي قۇرشاق گومىنداڭ ۇكىمەتنىڭ خالىلىق مايدانىنان وزگەشە، قۇرشاق مەملەكەت قورغانىس بۇنىڭ جەكەلىك مايدانىن عانا جاساپ قويغانى جوق، ونىڭ ۇسىنە، شىنىندا دا، قۇرشاق مەملەكەت قورغانىس بۇنىڭ ۇلكەندە ۇ جەكەلىك مايدانىنان وزگەشە، قۇرشاق مەملەكەت قورغانىس بۇي ساياسى سىتەر مەكەمەسىنىڭ كىشىلە ۇ جەكەلىك مايدانى دا خاساپ وتىر. وىنكەنى دىڭ ۋىنىي بىيپىڭنىڭ بەيىت جولمەن ئىرخافىلى ەتىلگەندىگىنە اشىقتان- اشىق قارسى شىقتى جانە ونى فارالادى، ال 1- ايدىڭ 27- كۈنى قۇرشاق مەملەكەت قورغانىس بۇي بىيپىڭ- نىڭ بەيىت جولمەن ئىرخاقتىلى ەتىلگەندىگىن «سوعىس ۋاقتىن قىسقارتىپ، بەيىتتىشلىككە جەتۋ، سونمەن جەلگى استانا بىيپىڭنىڭ نەگىزىن جانە مادەنىيەت مۇرالارىن ساقىتاپ قالۋ ۇشىن بولىدى» دەپ مافتاعان ەدى جانە باسقا جەرلەردە دە، ايتالىق، داتۇڭ، سۇيۋان سىياقتى جەرلەردە دە» ۋىنىي ۋىنىي ۋىنىي سوعىستى توقتاتا تۇرۇسكە اسىرملادى» دەگەن ەدى. بۇدان «جالپى بەتتىك بەيىتتىشلىك» دەپ وگەشى جىرتىلعانىشا داۋرىمىپ جۇرگەن كەرتارتە ماشىلاردىڭ تەگىنەن- اق جالىپلىق مايدانىنان جۇرداي كەرتارتە- شىلار ەكەندىگىن كورۇگە بولادى. مەملەكەت قورغانىس بۇنىڭ

بىر ساياسىي ئىستەر مەكەمەسىنىڭ "وزى مەملەكەت قورغانىس بۇنا قايشى كەلە الادى كەن، سونداي-اق "وزىنىڭ دايلې زۇڭتۇڭىنا دا قايشى كەلە الادى كەن. بۇل كەرتار ئېاشلار بۇگىنگى كۈندە جۇڭگودا بەيىتتىلىكتى جۈزەگە اسرۇدىڭ ەڭ ۇلكەن بوگەن بولپ وتىر. ولار "جالپى بەتتىك بەيىتتىلىك" ۇرانى استىندا جالپى بەتتىك سوعىستى، ياعنى "سوعىس بولاتىن بولسا جالپى بەتتىك سوعىس بولسىن، بەيىتتىلىك بولاتىن بولسا جالپى بەتتىك بەيىتتىلىك بولسىن" دەيتىندى ۋاعىزداۋ قىالىدا بولپ وتىر. بىراق، "س جۈزىنىدە ولاردا جالپى بەتتىك بەيىتتىلىكتى جۈزەگە اسرارلىق تە ەشقانداي كۇش جوق، جالپى بەتتىك سوعىستى خۇرگەرلىك تە ەشقانداي كۇش جوق. جالپى بەتتىك كۇش نوز- نوزى شىققان، كۇيرەگەن گومىنداڭ جاعىندا دەمەس، قابىتا جۇڭگو خالىقى، جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارىياسى، جۇڭگو گۇڭچانداڭى جانە باسقادا دەموكراتىيالىق پارتىيا-توپتار جاعىندا. بىر جاق خالىپى بەتتىك كۇشكە يە بولدى، ال ەكىنشى جاق توز-توزى شىغۇ، كۇيرەۋ خالىنە "ئۇستى، مۇنداي جاعداي-جۇڭگو خالىقىنىڭ ۇزاق ۋاقىت بويىنا جۇرگىزگەن كۆرەسىنىڭ جانە گومىنداڭنىڭ ۇزاق ۋاقىت بويىنا ئستەگەن جاۋىزدىغىنىڭ ناتىجەسى. بايىپتى ادامدار- دىڭ قاندايى دا جۇڭگونىڭ بۇگىنگى ساياسىي جاعدايىنداى وسىنداى نەگىزگى فاكىسلەرگە ەلەۋسىز قاراي المايدى.

ەسكەرتۈلەر

«باندىلاردى خويۇ» زۇڭسلىڭى باي چۇڭشى سول كەزدە جىالۇ جىيەشى ئۇشىن توتەنشە تىيىمسىز بولسى وتىرعان جاعدايدان پايدالانىپ، جىالۇ جىيەشىگە «بەيىت جولىدىن شەشىمەتۇ» قىۋاتنامىسىنى قويدى، مۇنداقى ماقساتى جىالۇ جىيەشىنى تاققان زورلاپ تۇسىرىپ، گۇاڭشى جۇيەسىندە گىلەردىلىك ورنىن كوتەرۋەدى. باي چۇڭشىدىن ئۇسقاۋىمەن خۇبىي ولكەلىك قۇرشاق سانجىيۇي جىالۇ جىيەشىگە جىيەرىلەن دىيانباۋدى قاسلىداپ، جىالۇ جىيەشىگە: «مىگەر سوعىس اپاتى ۋەزىدىكىسىز ئورنى بەرەنە بولسا، باسقارماي امال قاراستىرىلساسا، مەملەكەت مەملەكەت بولۇدار، خالىق خالىق بولۇدار قالادى» دەپ مىكەرەتە كەلىپ، جىالۇ جىيەشىدىن «ساباسى جولىدىن شەشىمەتۇ مىرەجەسى ئويىشا، امالسىن تاۋىپ، بەيىتلىك كەلسوزىن قالپىنا كەلتىرۋەدى مالاپ ەتى.

② گومىنداڭ ۋكىمەتى 1949 - جىلى 1 - ايدىڭ 8 - كۈنى امەرىكا، انگىلا، فرانىيا، سوۋەت وداعى ۋكىمەتەرىنەن جۇڭگو مىكى سوعىسا ارالاسۇدى مالاپ ەتى، 4 مەملەكەت ۋكىمەتەرى ودان ناس ئارتتى. امەرىكا ۋكىمەتى ئۆزىنىڭ 1 - ايدىڭ 12 - كۈنى گومىنداڭ ۋكىمەتە جاۋاپ قاينارغان «بىۋاڭلۇۋەندا گومىنداڭ ۋكىمەتى قوبىغان بالاپىار امەرىكاڭك باس ئارتۇنداقى سەبەپ «بىرەر پايدالى ئاتىجەگە خەتۇ، گە «سەنىم بايلاۋ ەتە قىين» بولغاندىمى دەپ تۇسىندىرگەن ەدى. دەمەك، امەرىكا ئۆزى سۈيەمەلدەپ كەلگەن جىالۇ جىيەشى كەرتارپا اكىمىياتىن ولىمىن قۇتقارپ قالغۇ ەندى كۆيى كەلمەيتىندىگىن سول كەزدە - اق سەزگەن ەدى.

③ گومىنداڭ قۇرشاق اكىمىلىك پۈاننىڭ پۈانچىكى سۇن كى 1949 - جىلى 2 - ايدىڭ 6 - ، 7 - كۈندەرى گۇاڭجۇۋدا «كى رەت ئانخۇا جارىلاپ، لى زۇڭشىنىڭ جۇڭگو گۇڭچانداڭلى العا قوبىغان 8 ئارماقتى بەيىتلىك شارقتى كەلسوزىدىڭ نەگىزى مۇ سونىدەگى مالىمەتەسە فارسى شىعپ: «قازىر ۋكىمەت گۇاڭجۇۋغا كۆسپ كەلىپ مىس جۇرگىرۋەدە، مىز وتكەندەگى سەنەردى قاينا نەكەرىپ شىعۇغا

كەردىپىشلار نە "ۋىشېن" جالپى بەسك نە يېتىشىلىك دەيدى؟ 529

"ئىسپىر" دەدى، "ول ئاى دا: «گۇگچاڭداڭ! ئالغا قوياى سوعىس قىلىمىز. شىلارس جاز لاۋ دەگەن ئارماقتى اسنە قابىلداۋعا بولمايدى» دەدى. (4) بۇل جاڭا ەراسىڭ 14 - عاسىرىندا يۇان ئاندىى كەزىسىدەگى سادۇلا دەگەر ادامسىڭ «شىتوۋچىڭغا شىققاندا» دەگەن ەگنەگىندەگى «نىاسۇجياۋ» سىراعىمەن جازعان ولەگىنەن اللىدى. بۇل ولەگىنىڭ اشاشقى شۇمقنارى بىلاى: «شىوۋچىڭنان ئازار سالسام، دانەگە جوق تۈسەر كۈزگە، كوك حىسەك نە خاتىر انە، ۋۇ - چۇدان دا تۈمەندە. سىناپ تۈزسام "بىر - بىرلەپ، وتكەن ەكەن التى چاۋ. قاسىدەتنى ەكە - سەر، قالىپىنى نەكە قۇنا تاۋ. كۈنىنىڭ كۈزىن كۈنەگە يىلەپ، تۈر اىمى - تۈر بۇى، بۇلتقا ۇلاسىپ كەمەسىنىڭ، تۈر كەرلىپ حەلكەدى، دالاسى قۇراپ قالغان، اپىاق سۇيەك بەيىە قار. بۇل چاڭچاڭسىڭ وگىرىندە، ۇتتى اۋ تالاي باىىرلار». ئانچىك ەرنەدە شىوۋچىڭ دەپ ا، لانس ۋۇ چۇ دەپ چاڭچىياڭسىڭ ورنانا جانە تۈمەنگى وگىرىندە بىسىپ ونىر.

"قۇمىشاۋ ەمەلەكەت قورغانىس بۇى ساياسى سىنەر ەكەمە - سىڭ دىسىمى دىك ۇسىيى 1949 - جىلى 2 - ايدىڭ 9 - كۈنى شاڭخايدا «نە يېتىشىلىك ەن سوعىتىڭ دامۇى» دەگەن جازنا ئاجىۋاسى، ياعىي «4 نۇرلى پىكىر: (1) «ۋكىمەتكە بە يېتىشىلىك كەرەك»، (2) «جۇڭگو گۇگچاڭداڭسىنا سوعىس كەرەك»، (3) «پىپىڭ شىبارا بە يېتىشىلىكى الدامىشلىق بولپ قالدى»، (4) «بارىن دە قۇربان ەتۈدەن ايانباي، گۇگچاڭداڭمەن ەك سۇڭنا دەپس ايانلىق كەرەك» دەيتىن جارىلادى. (5) تىانچىن مەن پىپىڭ ازاب ەتىلگەنەر كەين، خۇايبىدامى گومىنداڭ ارىياسىڭ سىرەشە وقناۋلانغان قالدىق جۇيىدىندارى مانا قالدى، مۇنىڭ شىدە ئايىۋان، دانۇلۇ، شىنشاڭ، اسياڭ، گۇپسۇي دىرىس ەلەر ئارەسى. ئايىۋاندىاعى چاۋ 1949 - جىلى 4 - ايدىڭ 24 - كۈنى ئىر ئارايان تۈگەل حويىلدى. دانۇڭداى چاۋ 5 - ايدىڭ 1 - كۈنى نەسىب حولىمەن وزگەرتىپ قۇرۇدى قابىلدادى. شىسىڭداى

جاۋ 5-ايدىڭ 5-كۈنى ازاتتىق ارمىيەسى تەزە بۇكتى. انىيادىمى جاۋ
5-ايدىڭ 6-كۈنى بىز تارايتان جويىلدى. گۈيسۈي 9-ايدىڭ 19-كۈنى
بەيىت جولىمەن ازات بولدى.

گومينداڭ كەرتارتىپاشلارى «بەيىتشىلىككە شاقىرۇ» دان سوعىسقا شاقىرۇغا كوشتى

(1949-جىلى 2-ايدىڭ 16-كۈنى)

1-ايدىڭ 1-كۈنى باندې جياڭجىەشى بەيىتشىلىك شاپۇلىن قوزغاعانىن كەينى، وزدەرسىنىڭ «سوعىس ۋاقتىن قىسقارتىۋەتەيلى» «ھالىقىنىڭ ئۇرتىپالغىنى جەڭلىدەتۋەتەيلى» «ھالىقىنى قۇتقارۋەتەيلى» شارت ەتۋەتەيلى قالايىتىندىقتارمىن ارت-ارتىنان جاريالاپ كەلىگەن گومينداڭ كەرتارتىپاشلارنىڭ مىقتىلارى 2-ايدىڭ باس شەننە جەتۋەتەيلى-اق، بەيىتشىلىك ئۈەننى كەنەتتەن باسەڭدەتەيلى، «گۇڭ-چانداڭمەن ەڭ سوڭىنا دەيىن ايسالسىۇ كەرەك دەگەن ەسكى ئۈەننى قايتادان ئۈدەتە ئۇستى. سوڭى بىرنەشە كۈننەن بەرى وتە-موتە وسلاي بولپ وتىر. 2-ايدىڭ 13-كۈنى گومينداڭ جۇڭياڭى ۇگىت بۇنىڭ «ارقايسى داڭبۇلار مەن پارتيا گازەتتەرى» نە تاراتقان «ئوتەنشە ۇگىت نۇسقاۋى» نىدا بىلاي دەلىنىگەن: «يەجىيانىڭ ئىزدىنىڭ ارتقى شەبىمىزدە، جۇڭگو گۇڭچانداڭى بەيىتشىلىككە

ادال نىيەت بىلىدىرىپ كەلەدى دەپ ۋىگىت جۇرگىزىپ، ۋىگىتتىن ئاسكەرى سىتەردى ورنالاستىرۋىن بەيىتتىشلىككە جەتۋىگە ئادالدىق سىتەمەگەندىك دەپ ئىپتىئادى. بۇعان گازەتتىر مومەندەگى تۇپىندەرگە نەگىزدەلىپ تىكەلەي دە، جانامالاي دا پارمەندى تويىتارسى بەرۋىلەرى قاجەت. بۇل «نوتەنشە ۋىگىت نۇسقاۋى» ئىدا «تويىتارسى بەرۋى قاجەت بولاتتىدى» نىڭ سىرنەشە سىبەپتەرى دە كۆرسەتىلگەن. وندا: «ۋىگىتتىڭ شارىتىز تىزە بۈككەننەن گورى ەڭ سۈگىما دەپىس سوعىسقانى ئىزال»؛ «ماۋزىدۇلۇڭ 1-ئىدىك 14-كۈنگى مالىمدەمەسىندە ئالما قويغان 8 شارىت مەملەكەتنى جىياتىن شارىت. ۋىگىت اسىلىندە مۇنى قابىلداماۋعا ئىيس ەدى»؛ جۇڭگو گۇڭچايداڭى بەيىتتىشلىكتى بۇلىدىرۋەدىگى جاۋاپكەرلىكتى ۋىسەنە ئۇعا ئىيس ەدى. بۇگىنگى كۈنى جۇڭگو گۇڭچايداڭى. مۇنىڭ كەرسىنشە. سوعىس قىلمىستىلارنىڭ ەسىمدىگى دەپىندى ئالما قويىپ، ۋىگىتتىڭ جاۋاپتى ادامدارنىڭ بىردە-بىرىس قويماي وعان ەنگىرىپ وتىر، ئىپتى ۋىگىتتىن ئالما ەلدىمەن ولاردى قولما ئالدى ئاللاپ ەتتى، مۇنىڭ بارىپ تۇرغان جولىزدىق ەكەندىگى ئىقىن. جۇڭگو گۇڭچانداڭسى ەگەر مۇنداي ئىستىلىن وزگەرتىپىتىن بولسا، وندا بەيىتتىشلىك كەڭەسىنىڭ جولىن تابۇ قىنىما سوعادى. دەلىنگەن. مۇنان ەكى اپتا بۇرىن اكە-شەشەسى ولگەندەي اسىيىپ-ۋىسىگىپ، كەلسىسوز جۇرگىزۋدى ئاللاپ ەتكەن ارىنى ەندى ۇشتى-كۈيدى جوق بولدى. «سوعىس ۋاقتىن قىسقارتۇ»، «ئالماقتىڭ ئۇرتىپالىمىن جىگىلدەتۇ»، «ئالماقتى قۇتقارۋدى ئالما شارىت ەتۇ» دەگەن سىياقتى جۇرت ارانىنا جاپاي تاراعان، ادامداردىڭ ەت جۇرەگى ەلجىرەتەتتىن ئىگىلى سوزدەر ەندى ئۇزعا ئىسىس

بولدى. «گەر جۇڭگو گۇڭچانداڭى ئوز» ئىسىل» بىن ورگەر تۇدى
 قالاماي، سوعى قىلمىستىلار بىن سوزىز جازالايمىز دەسە، وندا
 بەيىتتىلىك تۇرالى اۋىز اشۇغا بولمايتىن كورنەدى. زاتىندا،
 حالقتى قۇتقارۇدى المى شارت ەتۋ كەرەك پە الدە سوعى
 قىلمىستىلار بىن قۇتقارۇدى المى شارت ەتۋ كەرەك پە؟ گومىنداڭ مە-
 تىلار بىن «ئوتەنشە ۇگت بۇسقاۋى» نا قاراعاندا، مۇنىڭ سوغىسى
 تاڭداپ النعان. سوعى قىلمىستىلار بىن سەمدىكى جونىندە جۇڭگو
 گۇڭچانداڭى جاق دەموكراتىيالىق پارتىيا توپتاردان، خالىقى ۇيە-
 داردان پىكىر الۇدا، سونداي. اق قازىردىڭ وزىندە ئىرسىپىرا
 خافىڭ ئىكرلەرىن الدى دا. النعان وسى پىكىرلەرگە قاراعاندا،
 ولاردىڭ بىرى وتكەن جىلى 12 - ايدىڭ 25 - كۈنى جۇڭگو گۇڭچان-
 داڭىڭىڭ بەدەلدى ادامى ورتاعا قويغان سەمدىككە قوسىماي وتىر.
 ولار، بۇل سەمدىككە نەبارى 43 قانا سوعى قىلمىسى ەنگىزە-
 لىپتى. بۇل تىم از بولپ قالپتى دەپ قارادى؛ ولار فانگىمىڭدىك
 سوعى قورعاپ، مىليونداغان حالقتى قىرغىنداۋداعى جاۋاپكەرشە-
 مىكتى ۇسىنە الاتىندار 43 ادام عانا مەس، قاينا 100 دەن
 الدەقايدا استام بولۇعا ئىيس دەپ قارادى. قازىرشە سوعى
 قىلمىستىلارى 100 دەن الدەقايدا استام بولادى دەپ مولشەرلەي
 تۇرايىق. ەندەشە، ايتىڭىزدارشى، گومىنداڭنىڭ مىقتىلارى، سىزدەر
 سوعى قىلمىستىلار بىن جازالاۋعا نەلىكتەن قارسى بولپ وتىرسىزدار؟
 سىزدەر، سوعى ۋاقتىن قىسقارتۇۋدى، «خالىقتىڭ اۋىرتىپالىمىن
 جەڭلىدەتۇدى فالۋشى مەس پە مەڭىزدەر؟» گەر سىزدەردىڭ
 وسى قارسىلىقنارىڭىز سالدانىنان سوعى ونان ارى جۇرگىزىلە
 بەرسە، وندا بۇل، ۋاقتىتى كەشەۋلىدەتكەندىك، سوعى اپاتى

ۋزاققا سوزغاندىق بولماي ما؟ ۋاقتتى كەشەۋىلدەتپ، سوعس اپاتىن ۋزاققا سوزدى. دەگەن جامان اتتى سىزدەر 1949 - جىلى 1 - ايدىڭ 26 - كۈنى نانچىڭ ۋكىمەتىنىڭ مالىمدەمەشىسى اتىنىدا جاريالاغان مالىمدەمەلەرىڭىزدە گۇڭچانداڭغا ئالغان ەدىڭىزدەر، ال ەندى مۇنى قايتارپ الپ، ئاقتايما جازپ مويىندارىڭىزغا اسپ الۋدى ابروي دەپ ويلايسىزدار ما؟ سىزدەر «ئالىقتى قۇتقارۋدى المى شارت ەتەتىن» اسقان مەيرىمدى، قايرىمدى ادامدار بولا تۇرا، "اپ - ساتتە سوعس قىلمىستىلارنى قۇتقارۋدى المى شارت ەتەتىن بولا قالعاندارىڭىز قالاي؟" ۋز ۋكىمەتتەرىڭىزدىڭ شىكى سىنەر بۇنىڭ تۇڭجىنا قاراعاندا، جۇڭگو ئالىقنىڭ سانى 450 مىليون ەمەس، قايتا 475 مىليون ەكەن، مۇنى 100 دەن استام سوعس قىلمىستىلارمەن سالىستىرعاندا تەگى قايسىسى كوپ، قايسىسى از؟ مىقتىلار، ەسەپ وقىعانسىزدار عوي، ەسەپ وقۇلمى بويىنشا حاقسىراق ەسەپتەپ كورسپ، ونان سولڭ "بىر قورنىنىدە كەلگەندەرىڭىز "جون بولار. ەگەر سىزدەر انىقتاپ ەسەپتەمەي تۇرسپ، وزدەرىڭىزدىڭ الگى باستابىنداى كوپ - كورسم، "بىز دە ۇناتقان، بۇكىل ەل ئالىقى دا ۇناتقان ۇسىنىستارىڭىزدى - "ئالىقتى قۇتقارۋدى المى شارت ەتۋ"دى جالما - جان "100 دەن استام سوعس قىلمىستىلارنى قۇتقارۋدى المى شارت ەتۋ"گە وزگەرتسپ جەبەرسە - گىزدەر، ونىدا ابايلاڭىزدار، سىزدەر، "سوز جوق، تابان تىرەپ تۇرا المايسىزدار. "ئالىقتى قۇتقارۋدى المى شارت ەتۋ"دى اۋزىنان تاستامايىتىن بۇل ادامدار، وزدەرى "بەيىتشىلىككە شاقىرعان سىرنەشە اپتادان كەيىن، ەندى "بەيىتشىلىككە شاقىرۋ"دى تاستاي ەرسپ، سوعسقا شاقىرىپ وتىر. گومىنداڭنىڭ بارپ تۇرغان

توگمويىندار توپىن قاراباسقاندىعى سونشالىق، ولار حالققا قاسارسا قارسى شىقتى، حالقتىڭ مويىنا «مىنىپ زۇلىمدىق ىستەدى، سولمەن، وزدەرىن بىىك مۇنارانىڭ ۇشار باسىندا جاپادان - جالعىز قالدردى، «نپىتى ولە - ولگەنشە رايسىنان قايتپايدى. چاگجياڭ القابىنداى جانە وگتۇستىكتەگى حالىق بۇقاراسى - جۇمشىلار، دىحاندار، زىالىلار، قالا ۇساق بۇرجۇازياسى، ۇلتىق بۇرجۇازيا، اشىق ويلى شىنشىلار، گومىنداڭ شىندەگى مىزگى نىەتتى ادامدار، بارلىقتارىگىز قۇلاق اسىگىزدار: مويىندارىگىزعا «مىنىپ زۇلىمدىق ىستەپ وتىرعان گومىنداڭنىڭ بارىپ تۇرعان توگمويىندار توپىنىڭ كۇنى «مىنىپ وتىر، سىزدەر بىزبەن «بىر جاقتا تۇرىسىزدار، اتتوبەلىسدەي بارىپ تۇرعان نوگمويىندار توپى تەز ارادا - اق بىىك مۇنارانىڭ ۇشار باسىنان قۇلاپ تۇسىدەدى، حالقتىق جۇگگو جارىققا شىعادى.

گومىنداڭنىڭ سوعىس جاۋاپكەرشلىگى ماسەلەسى جونىدەگى بىرنەشە تۈرلى جاۋابىنا باعا

(1949 - جىلى 2 - ايدىڭ 18 - كۈنى)

ۈكەت جاپون ياسىنىشلارنا قارسى سوعىس اناقتالسىمەن -
اق، نەيتت جولمەن مەملەكەت قۇرۇ باعتى بويىنشا جۇڭگو
گۇڭچانداڭى ماسەلەسىن بەيتت جولمەن شەشۋدى قاراسىرغان ەدى.
بىر جارم جىل ۋاقىت بارىسىندا كەلىسىمدەردىڭ بارلىعى جۇڭگو
گۇڭچانداڭى تارابىنان بۇزىلدى، سوندىقتان جۇڭگو گۇڭچانداڭى
بەيتتىشلىكتى بۇلدىرۋدەگى جاۋاپكەرشلىكتى ۇز ۇستىنە الۋعا
تەيس ەدى. بۇگىنگى كۈنى جۇڭگو گۇڭچانداڭى، مۇنىڭ كەرىسىنشە،
سوعىس قىلمىستىلارنىڭ ەسىمدىكى دەيتىندى العا قويىپ، ۈكەتتىڭ
جاۋاپتى ادامدارىنىڭ بىردە - بىرىن قويماي وعان ەنگىزىپ وتىر،
تەيتتى ۈكەتتەن الدىمەن ولاردى قولما الۋدى تالاپ ەتتى، مۇنىڭ
بارىپ تۇرغان جولىسىزدىق ەكەندىگى ايقىن. جۇڭگو گۇڭچانداڭى
ەگەر مۇنداي ۇستىلىن وزگەرتپەيتىن بولسا، وندا نەيتتىشلىك

بەدەلدى ادامى 43 سوعىس قىلمىستىنىڭ ەسىمدىگىن ورتاقا قويغاندا، ئېرىنىشى ورنىغا جازىلغانى وسى جياڭ جىيەشى ەدى. سوعىس قىمىستىلارى ئارى بەيىتتىملىكتى تالاپ ەتىپ، ئارى جاۋاپكەرلىكتەن قاشىپ وتىر. ەندى تەك جاۋاپكەرلىكتى كۇڭچانداڭغا اۋدارۋ ادىسى عانا قالدى. ئىراق بۇل ەكى ئىس سىسا المايدى. كۇڭچانداڭ سوعىس قوزعاۋداغى جاۋاپكەرلىكتى ۇستىنە الۋعا ئىس ەكەن، وندا، كۇڭچانداڭدى جازالاۋ ئىس. «باندى» ەكەن، «باندىلاردى جويۋ» ئىس. «جالپى بەتتىك فارۋلى بۇلىك تۇدىرىپ وتىر» ەكەن، «بۇلىكتى باسۋ» ئىس. «باندىلاردى جويۋ»، «بۇلىكتى باسۋ» جۇزدە- جۇز دۇرىس ەكەن، نەۋشىن جويىلمايدى، نەۋشىن باستىرىلمايدى؟ 1949- جىلى 1- ايدىڭ 1- كۈنىنەن كەيىن، گوۋىنداڭنىڭ بارلىق اشقۇ جۇجاتىارىندا «كۇڭچانداڭ باندىلارى» دەگەن ئىسوز ەلىكتەن تۇگەلىمەن «گۇڭچانداڭ» دەپ وزگەرتىلدى؟

سۇن كىسا بۇل ورنىسىزداۋ سەزىلدى، ول جياڭ جىيەشى جاڭا جىل كۇنگى مالىمدەمەسىن جاريالاغان كۇنىنىڭ تۇنىندە رادىودا ئىسوز سويلەپ، سوعىس جاۋاپكەرلىكى ماسەلەسى جونىندە باسقاشا كوزقاراستى العا قويدى. سۇن كى بىلاي دەيدى: «3 جىلدىڭ الدىنداغىنى ەسكە تۇسىرەيىك، جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىس جەڭگىسكە جەتكەن العاشقى كەزدەردە، خالىققا تىنىس الپ، ەس جىۋ قاجەت بولماندىقتان، مەملەكەتكە قۇرىلىس جۇمىستارىن بەلسەندىلىكىپەن جۇرگىزۋ قاجەت بولماندىقتان، ئارقايسى پارتيا- ئوپىتار مەملەكەت پەن خالىقتىڭ مۇقتاجى جونىندە ورتاق تانىمعا كەلگەندىكتەن، ئىز ئارقايسى جاقتىڭ ۋاكىلدەرى مەن موغام

بەدەلدىلەرنىڭ باسنى قوسىپ، ساياسى ماسلىحات كەڭەسنى وتكىز-
گەن ەدىك. 3 اپتا بويىنا كۇش سالۋارقىلى، وتە-موتە تىرۋىمىن زۇڭ-
تۇڭنىڭ ەركەشەلىشى، تىلەۋىن بەرگىر، مارشاللى مىرزانىڭ بىزگى
نيەتپەن جاراستىرۋى ارقىلى، بەيىت جولىمەن مەملەكەت قۇرۇدىڭ
گاڭگىڭىن جانە كۇرلى تالاس-تارتىستاردى شەشۋدىڭ ناقتى فاڭ-
انسىن بىز اقمىلداسا وتىرىپ جاساپ تاشقان ەدىك. ەگەر سول
ۋاقىتتا بىز انۋان كۇرلى جوبالارىمىزدى ەركەزىندە سىكە اسرا
الغان بولساق، بۇگىنگى جۇڭگو قانداي گۈلدەنگەن بولار ەدى،
بۇگىنگى جۇڭگو خالقى قانداي باقتىقا بولەنەر ەدى دەسەڭىزى!
امال قانشا، ول كەزدە "ارقايسى جاق وزدەرنىڭ تار شەڭبەردەكى
مۇددەسىنەن بۇكىلدەي كەشە المادى، بۇكىل ەل خالقى دا وسى
بەيىتشىنىڭ قوزعالىسىنىڭ تابىستى بولۋىن تەزدەتۋ جولىندا بارىشا
كۇش جۇمىساي المادى، سونىمەن، سوعىس اپاتى قايتا تۋىلىپ،
ەل-جۇرت قىيىن-قىستتاۋ جاعدايعا كۇستى."

سۇن كى جياڭ جىيەشىگە قاراعاندا بىراز "ەدىل-ەدىك سىنەدى.
كورىپ وتىرسىزدار، ول سوعىس جاۋاپكەرشلىگىن جياڭ جىيەشى
سياقتى كۇيىپ-توگىپ كۇڭچانداڭنىڭ ۇستىنە اۋدارا سالغان جوق،
قايتا "جەر ۇقىمىن تەڭگەرۋ. شاراسىن قولدانىپ، جاۋاپكەرشلىكتى
"ارقايسى جاق"قا تەڭ بولىپ تاستاپ وتىر. مۇنىڭ بىشىندە گومىن-
داڭ دا بار، گۇڭچانداڭ دا بار، دەموكراتىيالىق وداق تا بار،
قوعام بەدەلدىلەرى دە بار. ول-ول ما، كىيىستى "بۇكىل ەل
خالىق" دا بار، 475 مىليون باۋىرلاستارىمىزدىڭ بىردە-بىرى بۇل
جاۋاپكەرشلىكتەن سىرت قالمايدى. جياڭ جىيەشى كۇڭچانداڭدى
عانا دۇرەلەسە، سۇن كى بارلىق پارتىيالاردىڭ، توپىناردىڭ،

پارتىيا - توپتاردا جوقتاردىڭ، بۈكىل ەلىمىزدەگى باۋىرلاسئارنىڭ
 "ارقايسىسىما بىردەن دۇرە سوقتى، تىپتى جياڭ جىيەشى دە، بىخىمال،
 سۇن كىلىڭ ۇزى دە بىردەن دۇرە جەگەن بولار. كورسپ وتىر -
 سىزدار، ەكى گومىنداڭدىق - سۇن كى مەن جياڭ جىيەشى وسى
 ارانىڭ وزىندە - اق جاھالاسىپ وتىر.

ۇشنىشى "بىر گومىنداڭدىق شىعا كەلىپ: ولاي ەمەس، مەنىڭ
 پىكىرىمىشە، جاۋاپكەرشىلىك تۇگەلىمەن گومىنداڭغا ارتىلۋعا ئىيس
 دەدى. بۇل ادامنىڭ اتى لي زۇڭرىن. 1949 - جىلى 1 - ايدىڭ
 22 - كۇنى لي زۇڭرىن "دايلى زۇڭتۇڭ"دىق سىپاتىمەن مالىمدەمە
 جاريالادى. سوعىس جاۋاپكەرشىلىگى ماسەلەسى جونىندە ول بىلاي
 دەدى: "جاپون باسقىنشىلارنا قارسى 8 جىلدىق سوعىستان كەيىن،
 وسىمان جالغاسا 3 جىلعا سوزىلعان شىكى سوعىس جاپون باسقىندى-
 شىلارنا قارسى سوعىس جەڭسىكە جەتكەننەن كەيىن مەملەكەتتى
 قايتا گۈلدەندىرۋدەگى بولماشى مۇمكىندىكتىڭ ۇزىن دە بۈكىلدەي
 جويىپ جىبەردى، ونىڭ ۇستىنە، سوعىس اپاتى جۇاڭجىنىڭ وڭتۇس-
 تىگى مەن سولتۇستىگىن تۇگەل شارپىپ، ەگىستىكتەر مەن باۋ -
 بافشالار، قورا - جايلار نىپ - تىيىل بولدى، جازىقسز حالق مىڭداپ،
 مىليونداپ قىرعىنىلىققا ۇشرادى، بالا - شاعاسىنان اىرىلعاندار،
 اش - جالاڭاشتىقتان كۇڭىرەنگەندەر بارلىق جىردە بار. ادام بالاسىن
 اباستىتى تۇردە قۇرتاتىن مۇنداي اۋىر اپات شىنىندا مەملەكەت -
 مىزدىڭ شىكى سوعىس تارىخىندا بۇرىن بولپ كورگەن ەمەس.."

لي زۇڭرىننىڭ بۇل ارادا شىعارىپ وتىرعانىى توماغا تۇيىق
 قۇلاقتىندىرۇ، ول جاۋاپكەرشىلىكتى گومىنداڭ ۇستىنە الۋعا ئىيس
 دەپ تە اينقان جوق، جاۋاپكەرشىلىكتى گۇڭچانداڭ نەمەسە باسقا

چاققانلار ۋىستىنە الۇعا ئىس دەپ تە ايتقان جوق، ايتكەنمەن ول
 "بىر شىندىقتى، ياعنى "ادام بالاسىن ايانشتى تۇردە قۇرتاتىن اۋىر
 اپات" باسقا جەردە مەس، قايتا "خۇاڭجىنىڭ وڭتۇستىكى مەن
 سولتۇستىكى" ىدە بولغاندىن ايتىپ سالىدى. قاراپ كۆرەيسىڭ،
 خۇاڭجىنىڭ وڭتۇستىكىنەن چاڭجياڭغا دەينىكى، خۇاڭجىنىڭ سول-
 تۇستىكىنەن سۇڭخۇاڭجياڭغا دەينىكى جەرلەردە بۇل "ادام بالاسىن
 ايانشتى تۇردە قۇرتاتىن اۋىر اپات"تى تۇدىرغان كىم؟ الدە ونداعى
 خالىق پەن خالىقنىڭ ارمىياسى ۇزى مەن ۇزى سوعىسىپ تۇدىرغان
 با؟ لي زۇڭرېن بىيپىڭ شىڭيىڭنىڭ جۇرنى بولغان ادام، گۇاڭشى
 جۇيەسىندەكى اسكەرى بولمىدەر جياڭ جىەشى جۇيەسىندەكى اسكەرى
 بولمىدەرمەن بىرگە شاندىۇڭ ولكەسىنىڭ يىشان-مىڭشان رايونىنا
 دەيىن شاۋبۇل جاساپ بارغان بولاتىن، سوندىقتان ونىڭ قولىندا
 انىق مالىمەت بار، ول وسى "اۋىر اپات"نىڭ بولغان ورنىن حانە
 مان-جايىن بىلەدى. مەگەر لي زۇڭرېندى باسقا جاساردىڭ
 بارلىقىندا جامان دەسەك، ال ونىڭ وسى "بىر اۋىز شىن" سوزدى
 ايتىپ سالغانى قالاي دا جاقسى. ونىڭ ۋىستىنە ول وسى جولعى
 سوعىستى "بۇلىكتى باسۇ" نەمەسە "باندىلاردى جويۇ" دەمەي،
 "شكى سوعىس" دەپ اتادى، گومىنداڭ جاعىنان ايتقاندا، بۇل دا
 ەداۋىر وزگەشەلىك بولپ مەسەپتەلەدى.

لي زۇڭرېن ۇز لوگىكاسىنا نەگىزدەلىپ، سول مالىمەتەسىندە:
 "جۇڭگو گۇڭچاندىڭى جاق العا قويغان 8 شارت ۋىستىندە ۇكىمەت
 كەڭەستى باستاۋعا رازى" دەدى. لي زۇڭرېن 8 شارتنىڭ ئىرىنىشى
 سوعىس قىلمىستىلارېن جازالاۋ مەكەندىگىن، سونداي اق ۇزىنىڭ
 اېگىلى انى دا وسىنىڭ شىندە مەكەندىگىن جاقسى بىلەدى. سوعىس

قىلمىستىلارنىڭ جازالانۇغا قىيىستىلىكى — «اۋىر اپات»نىڭ لوگىكا-لىق قورتىندىسى. وسىنىسى «ۇشىن گويمىنداڭنىڭ بارىپ تۇرغان توڭمويىندار توپى كۇنى بۇگىنگە دەيىن: «ماۋ زىدۇڭ 1-ايدىڭ 14-كۇنى مالىمدەمەسىندە العا قويغان 8 شارت مەملەكەتتى جويما-تىن شارت، ۇكىمەت اسىلىندە مۇنى قابىلداماۋغا «ئىس ەدى» دەپ كۇڭكىلىدەپ لي زۇڭرىندى كىنالاۋدا.

بارىپ تۇرغان توڭمويىندار توپىنىڭ بۇل كىنالاۋدى اشق ايتۇعا بانىلى بارماي، تەك كۇڭكىلىدەپ وتىرۇنىڭ سەبەبى بار. جياڭ جىيەشى «قىزمەتىنەن شەگىنبەي» تۇرغان كەزدىڭ وزىندە - اق بارىپ تۇرغان توڭمويىندار توپى 8 شارتقا توپتارسى بەرمەكشى بولغان ەدى، كەس جياڭ جىيەشى ئىعايسىز بولادى دەپ ويلاغاندىقتان، ولار توپتارسى بەرمەۋدى ۇيعاردى، توپتارسى بەرگەندە جول كەسىلىپ قالادى دەپ قاراسا كەرەك، بۇل 1-ايدىڭ 19-كۇنى «س ەدى. 1-ايدىڭ 19-كۇنى تاڭەرتەڭ جاڭ جۇنماي نانجىڭنەن شاڭخايعا قايتىپ كەلىپ، تانخۇا جاريالاپ، «جۇڭگو گۇڭچانداڭى العا قويغان 8 شارت جونىندە، ۇكىمەت تاياۋ ارادا تاغى «بىر ۇندەۋ جاريالاپ، جاۋاپ قايتارۋى مۇمكىن، دەگەن «سوزدى ايتسىمەن، جۇڭياڭشى سول كۇنى تۇندە تۇڭباۋ تاراتىپ: «جاڭ جۇنمايدىڭ الگىندە شاڭخايدان تاراتىلغان تانخۇاسى جونىندەگى حاباردىڭ سوڭىنا مىناداي ەسكەرتۋ قوسىلىن: جاڭ جۇنماي مىرزانىڭ تانخۇاسىنداى، ۇكىمەت تاياۋدا تاغى «بىر ۇندەۋ جاريالايدى دەگەن «سوز تۇرالى جۇڭياڭشى «تىلىشى قاتىسى بار جاقتاردان سۇراستىرىپ كورىپ ەدى، ۇكىمەتنىڭ تاغى «بىر ۇندەۋ جاريالاۋ نىيەتى جوق ەكەن» دەدى. 1-ايدىڭ 21-كۇنى جياڭ جىيەشى «قىزمەتىنەن شەگىنۋ»

مالىمدەمەسەن جارىيالاغاندا 8 شارتى سىنداپ ەشارسە ايتپادى،
 "تېپتى" ۇزىنىڭ 5 شارتىن دا كۇشەنەن قالدېرىپ، ونى "ليگتۇ مەن
 جۇچۋاننىڭ تۇتاستىن قامتاماسىز ەتۇ، تاريحي مادەنيەت پەن
 قوعام "تارتىپىن بۇلدىرمەۋ، خالىقتىڭ تۇرمىسى مەن بوستانلىق
 ۇقىمىن شىن مانىندە قامتاماسىز ەتۇ—وسى پىرىنسىپتەر نەگىزىندە
 بەيىتشىلىككە جەتۇ "ۇشىن كۇش شىعارۇ. دەگەنگە وزگەرتتى.
 شيانفا، فاتۇڭ، ارمىيا، تاغى سول سياقتىلاردىڭ بىردە—بىرىن
 قايتا اۋىزعا الا المادى. سونىڭ "ۇشىن، لي زۇڭسىن 1—ايدىڭ
 22—كۇنى جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ 8 شارتىن كەلسىوزدىڭ نەگىزى
 ەتۇدى مويىنداۋعا باقىلدىق ەتتى، گومېنداڭنىڭ بارىپ تۇرغان
 نوگمويىندار توبى دا اشق ورتاقا شىعپ قارسىلىق كورسەتە الماي،
 "ۇكىمەت اسلىنىدە مۇنى قابىلداماۋعا "تېس ەدى" دەپ كۇڭكەل—
 دەۋمەن عانا بولدى.

سۇن كىڭ "جەر ۇقىمىن تەڭگەرۇ" ساياساتى مۇلدە وزگەرمەي
 تۇرا بەردى مە؟ ولاي دا بولمادى. 1949—جىلى 2—ايدىڭ 5—كۇنى
 سۇن كى "ۇكىمەتتى گۇاڭجۇغا كوشىرگەن" نەن كەيىن، 2—ايدىڭ
 7—كۇنى "سوز سويلەپ، سوعىس جاۋايكەرشلىكى ماسەلەسى تۇرالى
 بىلاي دەدى: "جارتى جىلدىن بەرى، سوعىس اپاتىنىڭ "ورشۇى
 سالدارىنان، جالپى جاعدايدا اۋىر وزگەرىس بولدى، خالىقتىڭ
 اۋىرتپالىمى مەيلىنشە اسقىنا "تۇستى. وسىنىڭ بارىنە بۇرىنمى
 قاتەلىكتەر، جەڭىلىستەر جانە ۇيلەسىمسىز قۇبىلىستار سەبەپ بولدى،
 "سويىنىپ، بۇگىنگى جاعدايداغى اۋىر زارداپ تۇلىدى. "بىز جۇڭگوغا
 سانمىنجۇيىدىڭ قاجەت ەكەندىگىن ابدەن بىلەمىز. سانمىنجۇيى
 جۇزەگە اسىرىلمايدى ەكەن، ونىدا جۇڭگو ماسەلەسى ەشقاشان دا

شەشلىمەيدى. پارتىيىمىزدىڭ زۇڭلىسى بۇدان 20 خىل دىگەرى سانمىدە.
جۈيىدى پارتىيىمىزغا "وز قولىمەن تاپسىرىپ، ونى بىرتىندەپ جۈزەگە
اسىرۋدى" ئۇمىت تەككەندىگىن دەسكە الۋىغا تىيىسىز. ەگەر بۇل
جۈزەگە اسقان بولسا، بۈگىنگىدەي مۇشكىل جاعداي مۇلدە تۇلماغان
بولار ەدى. كورىپ وتىرسىزدار، گومىنداڭ ۇكىمەتى اكىمشىلىك
يۋانجىڭنىڭ يۋانجىڭنى بۇل ارادا جاۋاپكەرلىكتى بارلىق پارتىيا-
توپتار مەن بۈكىل ەلىمىزدەگى باۋىرلاستارغا تەڭ بولسۇپ وتىرغان
جوق، قايتا گومىنداڭنىڭ "وز ۇستىنە ارتىپ وتىر. سۇن كى دۇرە-
نىڭ بارلىقىن گومىنداڭنىڭ بوكسەسىنە سوعىپ، جۇرتنىڭ ايزىن
قاندىردى. ال گۇڭچانداڭغا كەلگەندە شى؟ سۇن يۋانجىڭ بىلاي
دەيدى: "بايقاۋىمىزشا، جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ خالىقتى الداپ-
ازدىرا الۋى جانە بامىن اينالدىرا الۋى تەك سانمىنچۈيىدىڭ
خالىق تۇرمىسى مۇراتى بولەگىن، ياعنى جەر ۇقىمىن تەگگەرۋ
تاراۋىن اتقارۋدى عانا ۇران ەتىپ ەلەندىمىنن بىسقا ەشتەگە
ەمەس. بىز بۇل جونىدە قاتتى ۇيالۋىغا، قىراغىلىمىزدى كۇشەيتە
وتىرىپ، بۇرىنقى قاتەلىكتەرمىزدى قايتا تەكسەرۋگە تىيىسىز."
راحىمەت، سۈيىكتى يۋانجىڭ، گۇڭچانداڭغا "خالىقتى الداپ-
ازدىرغان جانە بامىن اينالدىرغان" دەگەن جامان ات تاعىلسا دا،
ايتەۋىر، بىسقاداي شەكتەن اسقان قىلمىسى بولماغان سوڭ باسى
كوزى تاباقتان، بوكسەسى دۇرەدەن امان قالدى.

سۇن يۋانجىڭنىڭ سۈيىكتىلىگى مۇنىمەن تىنبايدى. ول سول
سوزىدە ناغى دا بىلاي دەدى: "بۈگىنگى كۈنى گۇڭچانداڭ بىقال-
نىڭ ۇلعايىپ بارا جاتقانىدى دا بىز سەتگەن مۇراتنىڭ جۈزەگە
اسىرىلماغاندىمىن بولدى. پارتىيىمىزدىڭ بۇرىنقى ەڭ زور قاتەلىگى

پارتيا ئىشىدەكى "بىراز ادامنىڭ قارۋلى كۈشكە شامادان ئىس تاپىنغاندىن، ئىشكى چاقتان ۇقق تالاسىپ قىرقىسىپ، جاۋدىڭ ارامىزغا بىرىشكى سالۋىنا وراي تۇدۇرىپ بەرگەندىگىنەن بولدى. چاپون باسقۇشچىلارنى قارسى 8 جىلدىق سوعىستىڭ اياقتالۋى بەيىتە- شىلىكپەن بىرلىككە كەلۋدى سىكە اسىرۋدىڭ مىڭدا "بىر تاپىلمايتىن ورايى بولغان ەدى، ۇكىمەت چاقتا دا ئىشكى جاڭجالداردى ساياسى تاسلىمەن شەشۋ چوسپارى بۇرىننان بار ەدى، امال قانشا، دايەكتى اتقارىلماي قالدى. ۇدايى بىرنەشە جىلغا سوزىلغان سوعىستىڭ الاساپىرانىنان كەيىن خالىق تىنىس المىپ، ەس جىيۇغا مەيلىنشە نىسزار ەدى. قارۋ- جارقاق قايتا كوتەرىلدى، خالىق كۈن كۈرە المايتىن كۈيدە قالدى، اۋىرتپالسىق اسقىنا "تۈستى، وسىنىڭ سالدارىمان اسكەرلەردىڭ دە ساعى سىنىپ، ەگەسى "ئۇسى، "سۈيتىپ، اسكەرى سىتەردە قادام سايىن جەڭلىستەر بولپ وتىردى. حياڭ زۇڭتۇڭ خالىقتىڭ حال- "جاينا كۈيىنىپ، سوعىس "ادىسىنىڭ ماسەلەنى شەشە الماعاندىن كۈزدە ۇستاي وتىرىپ، جاڭا جىل كۈنى ۇندەۋ جاريالاپ، بەيىتتىشلىككە ۇندەدى. "جارايدى، سوعىس قىلمىستىسى سۇن كى قولعا ئىنباي، دۈرە دە جەمەي تۇرىپ- اق قىلمىسىن وزدىگىنەن مويىندادى، ونىڭ ۇسىنە قاتەسىز شىن ايتتى. قارۋ كۈشەنە تاپىنىپ سوعىسى قوزغاعان، ال ماسەلەنى سوعىس ادىسمەن شەشە الماعان سولڭ قايتادان بەيىتتىشلىكتى تالاپ ەتۈگە كۈشكەن كىم؟ ول - گومېنداڭ، ول - جياڭ جىەشى، سۇن يۇانجاڭ- نىڭ "سوز ساپتاۋى دا وتە دۇرىسى، ول قارۋلى كۈشكە شامادان ئىس تاپىنغاندار دەپ "وز پارتياسىنداى "بىراز ادام" دى ايتىپ وتىر. مۇنسى، خۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ گومېنداڭدىن تاردىڭ كۈيىن،

ئىپتى بارىن جازالاۋدى تالاپ ەتپەي، قايتا گوۋىنداڭدىقتاردىڭ
 ۋىرازىن ھانا جازالاۋدى تالاپ ەتۋىدىن، ولاردى سوعىس قىلىمىز -
 تىسى دەپ اتاۋىمەن ۋىر جەردەن شىعادى.

سۇن كى مەن ۋىزدىڭ ارامىزدا بۇل سان جونىندە تالاس -
 تارتىس جوق، ايرىماشلىق قورتىنىدىدا. ۋىز «قارۋىلى كۈشكە
 تابىنىپ»، «قارۋ - جاراقى قايتا كۈتەرىپ، ھالىقتى كۈن كۈرە
 المايتىن كۈي»گە ۋىز سىرىپ وتىرعان گوۋىنداڭنىڭ وسى ۋىراز
 ادام س سوعىس قىلىمىستى رەتىندە جازالاۋ كەرەك دەپ قارايمىز.
 ال سۇن كى بۇلاي ىستەۋگە قوسىلمايدى. ول بىلاي دەيدى: قازىر
 كۈڭچانداڭ جاقتىڭ ۋىز ۋاكىلدەرىن تاعايتىنداۋدى كەشەۋىلدەتپ،
 ۋىستى ارتقا تارتىپ وتىرعاندىعى، ونىڭ دا قارۋىلى كۈشكە تابىنىپ،
 وزدەرىن قازىر قانات - قۇيرىمىز جەتلىپ قالدى، بۈكىل ەلىدى
 قارۋىلى كۈشكە سۇيەنىپ - اق باغىندىرۋعا بولادى دەپ ەسەپتەيتىز.
 دىكتەرىن كۈرسەتەدى، سول سەبەبتى الدىمەن سوعىستى توقتاتۋدان
 باس تارتىپ وتىر، ونىڭ مۇنداعى نىيەتى دەپ - ايقىس. مەن
 بايسالدىلىقپەن مىنانى ايتقىم كەلەدى: ماڭگى بەيىتشىلىككە جەتۋ
 ۋىشەن ەكى جاق تەڭ ورسىدا تۇرىپ كەڭەسۋگە ۋىس، ونىڭ
 شارتتارى ۋادىل، ۋىلەسىمدى بولۇعا، بۈكىل ەلىمىزدەگى ادامدار
 قابىلداي الاتىنداي بولۇعا ۋىس. بۇعان قاراعاندا، سۇن
 يۋانجاڭ ەندى ونشا سۈيىكتى بولماي قالدى. ول سوعىس
 قىلىمىستىلارىن جازالاۋ شارتىن ۋادىل، ۋىلەسىمدى ەمەس دەپ
 قارايتىن سىياقتى. ونىڭ بۇل سوزدەرى، گوۋىنداڭ ۋىگىت
 بۇنىڭ 2 - ايدىڭ 13 - كۈنىگى «توتەنشە ۋىگىت نۇسقاۋى»نىڭ
 سوعىس قىلىمىستىلارى ماسەلەسى تۋرالى بىلدىرگەن پوزىتسىياسى

سىياقتى، اشىقتان - اشىق قارىسى شىعۇغا باتىلى بارماي، كۆڭلىدە - گەندىك بولدى، مۇنىڭ لى زۇڭرىنىڭ سوعىس قىلمىستىلارنى جازالاۋدى كەلىسسوزدىڭ نەگىزگى شارقتارىنىڭ بىرى تۇدى مويىنداۋغا باتىلدىق ئىستەۋىنە قاراغاندا، زور ايرىماشلىقى بار.

بىراق سۇن يۈانچاڭنىڭ "الى دە سۈيىكىتى جەرلەرى بار، بۇل ونىڭ گۇڭچانداڭنىڭ دا "قارۋىلى كۈشكە تابىنغاندىمى" گومېنداڭ - نىڭ 1946 - جىلى قارۋىلى كۈشكە تابىنىپ ادام بالاسىن ايانىشى تۇردە قۇرتاتىن سوعىستى قوزغاعانىنداي مەس، قايتا "ۋاكىل جىنە - رۇدى كەشەۋىلدەتۇ" ئىندە جانە "سوعىستى توقتاتۇدى الدىمەن سىكە اسىرۋدان باس تارتۇ" ئىندا - وسى دەكى تۇيىندە بەينەلەنەدى دە - گەندىگى بولدى. ال "ۋاكىل تاغايىنداۋدى كەشەۋىلدەتتى" دەگەنگە كەلسەك، سوعىس قىلمىستىلارنىڭ ەسىمدىگىن بەلگىلەۋ ۇلكەن "س، ول "بۈكىل ەلىمىزدەكى ادامدار قابىلداي الاتىنداي بولۇ" غا ئىيس، از بولسپ كەتسە دە، كوپ بولسپ كەتسە دە "س جۇزىنە ۇبلەسپەيدى دە، "بۈكىل ەلىمىزدەكى ادامدار" ("بىراق سوعىس قىلمىستىلارى مەن ولاردىڭ قولشوقپارلارى بۇعان كىرمەيدى) ونى قابىلداي المايدى، سول سەبەبتى دەموكراتىيالىق پارتىيا - توپتارمەن، خالىق - شىق ۇيىمدارمەن "وزارا اقىلداسۇغا تۇرا كەلدى، وسىعان بايلانستى ۇاقىت بىراز "كەشەۋىلدەپ"، ۋاكىلدەر تەز تاغايىندا ماي، سۇن كى سىياقتىلاردى ەداۋىر رەنجىتىپ الدىق. بىراق مۇنىمەن "قارۋىلى كۈشكە تابىنۇدا" دەپ بىردەن تۇجىرىم جاساۋغا دا بولمايدى. كوپ ۇزاماي - اتى سوعىس قىلمىستىلارنىڭ ەسىمدىگى جارىيالاغىدى، ۋاكىلدەر دە تاغايىندا لادى، كەلىسسوز دە باستالادى، سونمەن، سۇن يۈانچاڭ "سردى "قارۋىلى كۈشكە تابىنادى" دەي المايسىن بولادى.

ال «سوعىستى توقتاتۋدى الدىمەن سىكە اسرۇدان باس تارتتى» دەگەنگە كەلسەك، بۇل — جياڭ زۇڭتۇڭنىڭ جاڭا جىل كۈنگى ۋىدە-ۋىنە بويىسۇنا وتىرىپ قولىدانىلغان دۇرس پوزىتسىيا. جياڭ زۇڭتۇڭ جاڭا جىل كۈنگى ۋىدەۋىندە بىلاي دەيدى: «گۇڭچانداڭ بەيىتتە-لىكىككە ادال ئىيەتتە بولپ، شىنايى رايى بىلدىرسە بولغانى، ۋكىمەت سوعىستى توقتاتۋدىڭ، بەيىتتىلىكتى قالپىنا كەلتىرۋدىڭ ناقتى شارالارى جونىدە شىن مىقلاسىپەن كەڭەسۋگە رازى». سۇن كىنىڭ اكىمىلىك يۋانى 1-ايدىڭ 19-كۈنى جياڭ جىيەشنىڭ جوعارىنداعى ۋىدەۋىنە قايشى قارار شىعارپ، «سوعىستى دەرەۋ شارىتىز توقتاتۋ-دى الدىمەن سىكە اسرۇ جانە *ارەكى جاق ۋوز ۋاكىلدەرىن ئاغا-يىنداپ، بەيىتتىلىك كەڭەسپىن جۇرگىزۋ كەرەك» دەيتىندى ايتتى. جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ مالىمدەمەشى سىكە اسپايتىن بۇل قاراردى 1-ايدىڭ 21-كۈنى قاتتى سىندادى^②. بۇل يۋانچاڭ قۇلاعىن تارس بەكىتىپ الپ كۈتپەگەن جەردەن 2-ايدىڭ 7-كۈنى ئاغى: جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ «سوعىستى توقتاتۋدى الدىمەن سىكە اسرۇدان باس تارتۋ»ى ونىڭ دا «قارۋلى كۈشكە تابىنىپ وتىرعاندىن» كورسە-تەدى، دەپ كوكىدى. «تېتى جياڭ جىيەشى سياقتى سوعىس قىلمىس-تىسى دا سوعىستى توقتاتۋ، بەيىتتىلىكتى قالپىنا كەلتىرۋ ۋىش كەڭەس جۇرگىزبەي بولمايتىندىن» بىلۋشى ەدى، سۇن كى بۇل جاقتا جياڭ جىيەشىدەن دە كوپ ارتتا قالپ قويدى.

جۇرتقا ايان، سۇن كىنىڭ سوعىس قىلمىستىسى بولاتىن سەبەبى، ول ەجەلدىن-اق جياڭ جىيەشنىڭ سوعىس قوزغاۋىن قوستاپ كەلدى جانە سوعىس جۇرگىزە بەرۋ جاعىندا بولدى. ول ئىتتى 1947-جىلى 6-ايدىڭ 22. كۈنىنىڭ وزىندە-اق بىلاي دەدى:

«اسكەرىي سىتەر جاقتا تەك سوڭىنا دەيىن سوعىساتىن بولساق،
 «ئۇيى» بىر شەشم بولادى؛ «قازىر بەيىتتىلىك كەلسىزى جۈملىسى
 ئۇزاشۇندىڭ قاجەتى جوق، ۈكىمەت گۇڭچانداڭدى جويۇغا ئىيس،
 وىتپەگەندە گۇڭچانداڭ گومىن جىڭفۇدى اۋدارىپ تاستايدى»^①
 گومىنداڭ شىندەكى قارۋلى كۈشكە تابىناتىن «بىراز ادام»نىڭ
 «بىرى» دال وىسنىڭ ۈزى ەدى. قازىر ول ۈزى بەينە قارۋلى
 كۈشكە تابىنباغان، سانمىنجۈيىدىڭ جۈزەگە اسرىلماۋىندا دا ۈزدە-
 نىڭ ەشقانداي جاۋاپكەرلىكى جوق ادامداي. اق ئىر شەنكە
 شىعپ الپ، مۇقاتتا سويلەپ وتىر. بۇل ادالدىق ەمەس. مەيلى
 مەملەكەت زاڭى بويىنشا بولسىن، مەيلى گومىنداڭ شىندەكى پارتىيا-
 لىق زاڭ بويىنشا بولسىن، سۇن كى قالاي دا دۈرەدەن فاشىپ
 قۇتلا المايدى.

ەسكەرتۈلەر

① يىشان - مىڭتان رايونى دەپ شاندۇڭ ولكەسىنىڭ يىشان - مىڭتان
 ۈڭرى ايىلىپ وتىر. ول كەزدە، جياڭ جىەشى جۈيەسىندەكى اسكەرى
 بولمىدەرمەن بىرگە بۇل ۈڭىرگە شابۇل جاساغان گۇاڭشى جۈيەسىندەكى
 اسكەرى بولمىدەردىڭ 46 - جۈنى بولاتىن. بۇل جۇن 1946 - جىلى
 10 - ايدا حاينانداۋدان تەڭىز ارقىلى ناسىلىپ چىڭداۋدا قۇرلىققا شە-
 رىلغان ەدى، 1947 - جىلى 2 - ايدا ول شاندۇڭ ولكەسىنىڭ لايزۇ
 رايونىندا تۈگەل جويىلدى.

② ۈسى تومداي «جۇڭگو گۇڭچانداڭى مالىمەدەشسىنىڭ نانچىڭ
 اكىمىلىك بۇانسىڭ قارارىغا باغاسى» دەگەن شىعارماغا قاراڭىز.

③ بۇل - 1947 - جىلى 6 - ايدىڭ 22 - كۈنى سۇن كى نانچىڭدە
 مىلىنشىڭ، نانچىڭدەكى گومىنداڭ «جۇڭياڭ رىباۋ» گازەتىنىڭ خاھ
 «شىمىسۇۋ» گازەتىنىڭ تىلشەرىن قاپلىداغان كەزدە خارىيالاعان
 ساخۋا، ول كەزدە سۇن كى گومىنداڭ ۈكىمەتىنىڭ فۇجۇشى بولاتىن.

جۇڭگو گۇڭچانداڭى 7-كەزەكتى جۇڭياڭ ۋېيۋانخۇيىنىڭ ەكىنشى جالپى ماجىلىسىندە جاسالغان بايانداما*

(1949 - جىلى 3 - ايدىڭ 5 - كۈنى)

1

لياۋشىن، خۇاىچاي، پىڭجىن شايقاستارىنان كەينى گومىنداڭ
ارمىياسىنىڭ نەگىزگى كۈشى جويىلدى. گومىنداڭنىڭ سوعىس جۇر-
گىزەتتىن اسكەرى بولمىدەرىندە تەبارى بىر مىليوننان استام ادام

* جۇڭگو گۇڭچانداڭى 7-كەزەكتى جۇڭياڭ ۋېيۋانخۇيىنىڭ ەكىنشى
جالپى ماجىلىسى 1949 - جىلى 3 - ايدىڭ 5 - كۈنىندىن 13 - كۈنىنە
دەيىن خېبېي ولكەسىنىڭ پىڭشان اۋدانىنداعى شىبايپو قىستاهىسىدا
وتكىزىلدى. ماجىلىسكە جۇڭياڭ ۋېيۋانداردان 34 ادام، خوۋنۇ جۇڭياڭ
ۋېيۋانداردان 19 ادام قاتناستى. بۇل ماجىلىس جۇڭگونىڭ خالىقتىق
گىمىنى بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭىسكە جەتسۇ قارساڭسىدا

قالدى، ولار شىنجاڭنان ئايۋانغا دەپنىڭكى ۇلان - بايتاق جەرلەر مەن ۇزىننان ۇزاققا سوزىلغان موعى شەپتەرنە ورىنلاشقان. بۇدان كەپىن وسى ۇبر مىليوننان استام ادامى بار گومىنداڭ ارىياسىن ۇبرجاقىلى ەتۇ ۇاسىلى 3 تاسىلدەن - تيانجىن، بېيىڭ، سۇيۋان ① تاسىلدەرنەن باسقاشا بولمايدى. جاۋدى ۇرىسپەن ۇبرجاقىلى ەتۇ، مىسالى، تيانجىندەگى جاۋدى ۇبرجاقىلى ەتكەنمىز سياقتى، ۇلى دە ەڭ الدىمەن كوڭىل بولۇشمىزگە جانە ۇزىر تۇرۇشمىزغا ۇيسىتى ۇاسىل. خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ بارلىق جىخۇيۋاندارى مەن خاۋىسگەرلەرى وزدەرىنىڭ جاۋىنگەرلىك جىگەرلەرى تىتتەي دە بوساڭسىتۇبا مۇلدە بولمايدى، جاۋىنگەرلىك جىگەردى بوساڭسىتۇ بىدىياسى مەن جاۋغا جەڭىل - جەلىپى قاراۋ ىدىياسىنىڭ قاندايى بولسا دا قاتە. ماسەلەنى بېيىڭ ۇاسىلى بويىنشا شەشۋىڭ مۇمكىن. شىلىكى ارىنى، بۇل - جاۋ ارىياسىن بەيىتتىلىك ادسىمەن خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ ۇتۇرمى بويىنشا تەز ارادا، ۇزىلدى - كەسىلدى خالىق ازاتتىق ارىياسى بولپ قايتا قۇرىلۇعا ماجبۇرلەۋ دەگەن ۇسوز. ماسەلەنى وسى ادسىپەن شەشۋ فانگىمىڭنىڭ سارقىنشاققارىن تەز سىپىرىپ تاستاۋدا جانە فانگىمىڭنىڭ ساياسى نىپالىن تەز الاستاۋدا ماسەلەنى سوعىستىق ادسىپەن شەشۋگە قاراعاندا ولقىلاۋ كەلەدى. ۇبراق، بۇل ۇادىس جاۋ ارىياسىنىڭ نەگىزگى كۇشى

شاقىرىلغان اسا ماڭىزدى ۇماجلىسى بولدى. ماۋزىدۇلۇ جولداس وسى ماجىلىستە جاساعان بايانداسىندا گىمىڭنىڭ بۇكىل مەملەكەت بويىنشا تەز جەڭىسكە جەتۋىن جەدەلدەتۋىڭ جانە بۇل جەڭىستى ۇپىمداس - شىرۋىڭنىڭ باعتىتارىن العا قويدى؛ بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭىسكە قول جەتكەن جاعايدا پارتيا قىزمەتسىڭ سالماقن اۋىل. قىسناقتان قالاعا كوشىرۋ شارى ەكەندىگىن ۇتۇسىندىردى؛ بۇكىل مەملەكەت

چويىلىغانان كەيىن سۆزسىز چارتىققا شىعادى، بولماي قويمايدى؛
سولداي-اق بۇل ارىيامزعا دا، خالقىمىزعا دا ئىيمىدى، ياعنى
جارالانۇدان، شىمىندالۇدان جانە ويراندالۇدان ساققانۇعا بولادى.
سونىڭ ئۇشىن، "اربىر يەجانجۇندەگى باسشى جولداس تار وسىندا
كۈرەس تاسىلىنە كوگىل بولۇڭكە جانە ونى ئۇيرەنپ الۇعا ئىيس.
مۇنىڭ ئۆزى ئىبر ئۇرلى كۈرەس ئاسىلى، فان توگىلىمەيتىن
كۈرەس ئاسىلى، ماسەلەنى كۈرەسىمىز شەشۇڭكە بولمايدى. سۇيۇان
ئاسىلى — گوھىنداڭ اسكەرى بولمىدەرىنىڭ ئىبر بولەگىن ادەبى
ساقناپ قالپ، بۇرىنقى قالپىنان قوزعاماۋ نەمەسە، جالىپى العاندا
قوزعاماۋ. اناپ ايتقاندا، وسى ئىبر بولەك اسكەرى بولمىدەرگە
ۋاقىتتا حول بەرۋ، سونىمەن، وسى اسكەرى بولمىدەردىڭ ساياسى
چاققان ئىز تاراپتا تۇرۇپن ياكى بەيتاراپتىقتى ساققانۇس قولعا

بويىشا جەڭگىسكە قول جەتكەننەن كەيىن، پارتىيانىڭ ساياسى، نىقتىسات،
ۋاچىياۋ چاقتاردا قولدانۇعا ئىيىستى نەگىزگى ساساتتارىن، سولداي
اق جوڭگونى اۋىل شارۋاشلىقتى ەلدەن ەدەركاسپتى ەلگە اپالدى.
رۇدىڭ، جاڭا دەموكراتىيالىق قوزعامان سوتسىيالىستىك قوزعا
وتكىزۋدىڭ جالىپى مىدەتى مەن نەگىزگى جولن كۆرسەتتى. ماۋزىدۇلۇڭ
جولداس وسى باياندامىسىدا، سول كەزدەگى جوڭگو نىقتىسادىنىڭ
تۈرلىشە قۇرامدارلىق جاعدايسا جانە پارتىيانىڭ قولدانۇعا ئىيىستى
دۇرىس ساياساتتارىما ەركەشە مان بەرە وتىرىپ تالىداۋ جاسادى،
جوڭگودا سوتسىيالىستىك وزگەرتىلەر جاساۋدى جۇزەگە اسرۋدىڭ
سۆزسىز باسپ ەنەتن جولدارىن اناپ كۆرسەتتى، وسى ماسەدەگى
"ارتۇرلى «سول» شىل، وڭشىل اۋىتقۇشىلىقتاردى پىيانىدادى، سونە
جەر قاتار جوڭگونىڭ نىقتىسادى دامۋى ەداۋىر جوعارى ەرسىدا
بولادى دەپ سەنمەن قارادى. ماۋزىدۇلۇڭ جولداس جوڭگونىڭ
حالىقتىق دەموكراتىيالىق گىمىنىڭ جەڭگىسكە جەمكەسەن كەيىنگى

كەلتىرۈگە ئىمىدىلىك جاساۋ، «سويتىپ، ئۆز كۈشمىزدى توپتاي وتىرىپ، مەڭ الدىمەن گومىنداڭ قالدۇق كۈشتەرىنىڭ باستى بولەگىن ئېرىجاقتىلى ەقۇ، ەداۋىر ۋاقىستان كەيىن (ايتالىق، بىرنەشە ايدان، جارتى جىلدان نەمەسە ئېىر جىلدان كەيىن) خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ تۈزىمى بويىنشا وسى اسكەرىي بولىمدەردى خالىق ازاتتىق ارمىياسى، ەتىپ وزگەرتىپ قۇرۇ. بۇل دا ئېىر ئۇرلى كۈرەس ئاسىلى. مۇنداي كۈرەس ئاسىلىندە فانگىمىڭنىڭ سارقىندە- شافتارى مەن وانگىمىڭنىڭ ساياسى ئىقالى بىيىننىڭ ئاسىلىندەگىگە قاراعاندا كۈىرەك ساقىتالادى، ساقىتالۇ ۋاقتى دا ۇزاعىراق بولادى. ئىراق مۇنداي فانگىمىڭنىڭ سارقىنشاقىارى مەن فانگىمىڭنىڭ ساياسى ئىقالى تۈيىندە الاستالادى، مۇندا ەشقانداي كۇمان جوو. فانگىمىڭنىڭ كۈشتەر بىزگە باغىنىسىمەن- اق ولار گىمىڭشىدەرگە

ئىشكى- سىرتقى ئاپىتىق كۈرەسىنىڭ جاڭا جاعدايىز مولىشەرلەپ، نۇرخۇارنىڭ «قانت قايرىشقىتى زەڭىرەك وىمى»نىڭ پىرولەپىرىپ «وشى باسى جاۋىپ بولاتىدىن دەركەزىندە ەسكەرتىسى. وسىنىڭ ئبارى بۇل حۇجاتى اسا ۇزاق قارىعى «داۋىر بويىسا ۇلى ماڭىزعا يە ەتتى. ماۋزىدۇڭ جولداسىنىڭ وسى بايانداماسى مەن وسىڭ سول جىلى 6- ايدا جازعان «خالىق دەموكراتىياسىنىڭ دىكتاتۇراسى تۇرالى» دەگەن شىعارماسى جۇڭگو خالىق ساياسىي «ماسلىحات كەڭەسىنىڭ 1- كەزەكتى جالپى «ماجىلىسى مافۇلداغان، جاڭا جۇڭگو قورلىغانىر كەيىن ۋاقىتتىق شىعارىلن انىقارغان «ورناق گاڭلىڭ»نىڭ ساياسەت- شىق نەگىزى بولدى. پارتىيانىڭ 7- كەزەكتى جۇگياڭ ۋېيۋانخۇيىسىنى ەكشى جالپى «ماجىلىسى ماۋزىدۇڭ جولداسىنىڭ بايانداماسىا نەگىز- دەلىپ، سوعان ساي كەلەتىن قارار قابىلدادى. بۇل ماجىلىسىنەر كەيىن جۇڭگۇلۇ جۇگياڭ خىيىي ولكەسىنىڭ يىڭشان اۋدانىنداعى شىبېودان سېيىڭگە كوشتى.

اينالدى، ولاردىڭ فانگىمىڭدىك ىدىياسى مەن فانگىمىڭدىك نىيەتتەرى ئومىر سۇرۇدەن قالدى دەپ تانۇعا استە بولمايدى، مۇلدە ولاي مەس. ولاردىڭ ئېرسىپراسى وزگەرتىلەدى، ولاردىڭ ئېىر بولەگى ەكشەلىپ تاستالادى، كەيىر قاسارسقان فانگىمىڭشىلدەرى جاناشتالادى.

2

حالىق ازاتتىق ارمىياسى ماڭگى جاۋىنگەر دۇي. يۈكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭسىكە جەتكەنتەن كەيىن، ەل شىنىدە تاپتار حوبىلماغان جانە دۇنيە جۇزىندە جيانگەرلىك ئۇزىم ئومىر سۇرسىپ وتىرعان تارىخى داۋىردە ئىزدىڭ ارىيامىز جاۋىنگەر دۇي بولا بەرەدى. بۇل جونىندە ەشقانداي قاتە تۇسىنىكتەر مەن اۋىنىقۇشلىقنار بولماۋعا ئىيس. حالىق ازاتتىق ارمىياسى ارى قىزمەت دۇى بولادى، وتە-موتە وڭتۇستىكتىڭ جەر-جەرىندە ماسەلە بىيىڭ تاسلىمەن نەمەسە سۇيىۋان تاسلىمەن شەشىلگەن كەزدە وسىنداى بولادى. ۇرىستىڭ بىرتىندەپ ازايۇنا بايلانستى، ونىڭ قىزمەت دۇىنىدىك رولى دا ارتا تۇسەدى. سونداى ئېىر ئۇرلى احوالدىڭ بولۇى مۇمكىن، ياعنى ونشا ۇزاق بولماغان ۋاقىت شىنىدە حالىق ازاتتىق ارمىياسى تۇگەلىمەن قىزمەت دۇىنە اينالدىرىلادى، بۇل احوالدى ئېىز شامالاي بىلۇگە ئىيىپىز. قازىر ارىيامەن بىرگە وڭتۇستىككە اقتانمالى وتىرعان 53 مىڭ كادىر، تاپاۋدا ئىز الاتىن ۇلان-بايتاق جاڭا وڭىرلەر جونىنەن ايتقاندا، وتە جەنكىلىكىىز، ئېىز 2 مىليون 100 مىڭ ادامى بار يەجانجۇنىدەردى تۇگەل قىزمەت

دۇيىنە اينالدىرۇغا *ازىر تۇرۇڭمىز كەرەك. سوندا كادىرلار جەتكە-
لىكتى بولادى، ۇلان-بايتاق وڭىرلەردىڭ قىزمەتى *ورس الدىر-
لادى. *بىز 2 مىليون 100 مىڭ ادامى بار يەجانجۇندەردى وراسان
ۇلكەن كادىرلار مەكتەبى دەپ قاراۋا *ئىسپىز.

3

1927- جىلدىن قازىرگە دەيىن *بىزدىڭ قىزمەتىمىزدىڭ سالماى
اۋىل-قىستاق تاردا بولدى، اۋىل-قىستاق تاردا كۇش توپىلىپ، اۋىل-
قىستاق ارقىلى قالالار قورشالىدى، ونان سوڭ قالالار لىندى.
مۇنداي قىزمەت *ئاسلىق قولدانۇ *داۋىرى ەندى اياقتالدى. قازىر
قالالاردان اۋىل-قىستاققا بارۇ، سونداي-اق قالادان اۋىل-قىستاققا
باسشىلىق ەتۇ *داۋىرى باستالدى. پارتيا قىزمەتىنىڭ سالماى
اۋىل-قىستاق تان قالاعا كوشتى. وڭتۇستىكىڭ جەر-جەرىندە خالىق
ازاتىق ارىياسى الدىمەن قالانى، ونان سوڭ اۋىل-قىستاقنى لادى.
قالاعادا، اۋىل-قىستاققا *مان بەرۇ قاجەت، قالا قىزمەتى مەن
اۋىل-قىستاق قىزمەتىن، جۇمىشىلار مەن دىخانداردى، ونەر كاسىپ
پەن اۋىل شارۋاشىلىق تىزىمى ۇشتاستىرۇ قاجەت. اۋىل-قىستاقنى
تاستاپ قويىپ، قالاعا مانا *مان بەرۇگە استە بولمايدى، ەگەر
مۇنداي ويلار بولسا، ول مۇلدە قاتە بولادى. *بىراق پارتيا مەن
ارميا قىزمەتىنىڭ سالماقن قالاعا باعتتاۋ قاجەت، قالا باسقارۇ مەن
قالا قۇرۇدى بارىنشا كۇش جۇماي وتىرىپ ۇيرەنىپ الۇ كەرەك.
قالالاردا چيانگەرلەرگە، گومىنداڭغا، بۇرجۇازىياعا قارسى ساياسى
كۇرەستەر، ئىقتىسادى كۇرەستەر مەن مادەنىيەتتىك كۇرەستەر جۇر-

گىزۋدى، سونداي-اق جيانگەرلەرگە قارسى ۋايىچياۋلىق كۈرەستەر
جۇرگىزۋدى ۋيرەنىپ الۇ قاجەت. ولارمەن اشكەرە كۈرەس جۇرگە-
زۋدى دە ۋيرەنىپ الۇ كەرەك، جاسىرسىن كۈرەس جۇرگىزۋدى دە
ۋيرەنىپ الۇ كەرەك. ەگەر بىز بۇل ماسەلەلەرگە كوڭىل بولمەسەك،
بۇل ادامدارغا قارسى وسىندا كۈرەس جۇرگىزۋدى ۋيرەنىپ
الماساق، سونداي-اق كۈرەس بارىسىندا جەڭىپ شىقپايتىن بولساق،
وندا بىز اكىمباتتى ۇستاپ تۇرا المايمىز، تابان نىرەپ تۇرا
المايمىز، جىڭىلىسكە ۇشرايمىز. قۇرالدى جاۋ جوبىلعاننان كەسى دە
قۇرالسىز جاۋ ۇمىر سۇرەدى، ولار بىزبەن ۇسوزسىز جانالاسا
كۈرەسەدى. بىزدىڭ بۇل جاۋلارغا ەلەۋىسىز قاراۋىمىزعا مۇلدە
بولمايدى. ەگەر بىز قازىر ماسەلەنى وسىلاي قويماساق جاە
ماسەلەنى وسىلاي تانىماساق، وندا وراسان زور قاتەلىك وتكىزەمىز.

4

قالالارداعى كۈرەستەردە بىز كىمگە سۇيەنەمىز؟ كەيىپىر الجاسقان
جولداستار جۇمىشى تابىنا سۇيەنبەي، كەدەيلەر جۇرتشىلىعىنا
سۇيەنۋ كەرەك دەپ ەسەپتەيدى. كەيىپىر ابدەن الجاسقان جولداستار
بۇرجۋازياغا سۇيەنۋ كەرەك دەپ ەسەپتەيدى. ونەر كاسىپتى دامىۋ
بەتالىسى جاعىندا، كەيىپىر الجاسقان جولداستار كوبىنەسە ەمەلە-
كەتتىك كارخانىلاردىڭ دامۋىنا كومەكتەسپەي، قايتا جەكە مەنىشكە
تەگى كارخانىلاردىڭ دامۋىنا كومەكتەسۋ كەرەك دەپ ەسەپتەيدى؛
نەمەسە، مۇنىڭ كەرىسىنشە، ەمەلەكەتتىك كارخانىلارعا كوڭىل
بولۇدىڭ ۇزى. اق جەتكىلىكتى، جەكە مەنىشكەگى كارخانىلاردىڭ

قاجەتلىكى شامالى دەپ سەپتەيدى. بىز مۇنداي الجىشۋىلىق
 يىيانى پىيانداۋا ئىسىپىز. بىز بار نىئا - پەيلىمىزبەن جۇمىشى
 تاپىن سۇبەنۇگە، باسقادا مۇگەشى جۇرتشلىقپەن نىتماقتاسۇغا،
 زىيالىلاردى ئۆز جاعىمىزغا تارتۇغا، بىزبەن سىتەس بولا الاتىن
 ۇلتىق بۇرجۇازىا ەلەمەنتەرىن جانە ونىڭ ۋاكىلدەرىن ئۆز جاعىمىزغا
 مۇمكىندىكىنىڭ بارىنشا كوپتەپ تارتۇغا نەمەسە ولاردى
 بەيتاراپ قالدۇرۇغا، سويتىپ، جيانگەرلەرگە، گومىنداڭغا، گۋانلىياۋ
 بۇرجۇازىاغا قارسى باتىل كۇرمىس جۇرگىزىپ، بۇل جاۋلاردى
 سىرتە - سىرتە خەڭىپ شەۋغا ئىسىپىز. سونمەن سىرگە قۇرىلىس
 سەرىنە دەرەۋ كىرسە باستاۋىمىز، قالا باسقارۇدى بىرتىندەپ
 ۇرىنىپ الۋىمىز، قالالارداعى ۇندىرىس سىنەرىن قالىپا كەلسى
 ۇمىز جانە دامتۇمىز كەرەك. ۇندىرىستى قالىپا كەلسىرۇ جانە
 دامتۇ ماسەلەسى جونىندە: بىرىنشى مەملەكەتتىك ونەركاسىپ
 ۇندىرىسى، ەكىنشى جەكە مەنشىكتەگى ونەركاسىپ ۇندىرىسى،
 ۇشۇنشى قولىنەركاسىپ ۇندىرىسى، دەپ ايقىن بەلگىلەۋ قاجەت.
 بىز قالالاردى وتكىزىپ العان بىرىنشى كۇننەن باسناپ، بىزدىڭ
 نازارىمىز سول قالالاردىڭ ۇندىرىس سىنەرىن قالىپا كەلتىرۋگە
 جانە دامتۇغا اۋدارىلۇى كەرەك. كوزىمىزدىكىپەن ارىگە بىر
 جارماسىپ، ارىگە بىر ۇرىنىپ باستى مىندەتتى ۇمتىپ، ناتىجەدە
 بىر قالانىڭ لىنەانىنا بىرنەشە اى وقىدە ۇندىرىس - قۇرىلىس
 قىزمەتتەرى بىر ارىناغا قۇسىرىلمەي، تىپتى بىرسىپىرا
 ونەركاسىپنىڭ توقراۋ حالىنە قۇسىپ، جۇمىشىلاردىڭ جۇمىسىمىز
 فالۋىن، جۇمىشىلاردىڭ تۇرمىس كۇيىنىڭ توعەندەۋىن، ولاردىڭ
 گۇڭچانداڭغا نارازى بولۇۋىن تۇدىرىپ قويۇدان ساقىنانۇ كەرەك.

مۇنداي احوالدىڭ بولۇشۇنا مۇلدە جول بەرىلمەيدى. بۇل ئۇشش
 چولداستارىمىز بارىنشا كۇش جۇمىساي وتىرىپ، ئۇندىرىس
 تەخنىكاسىن جانە ئۇندىرىستى باسقارۋ ادستەرىن ئۇيرەنۋەلىرى،
 وندىرىسپەن تىغىز بايلانستى بولپ وتىرعان ساۋدا قىزمەتتەرىن،
 بانكە قىزمەتتەرىن جانە باسقادا قىزمەتتەردى ئۇيرەنۋەلىرى كەرەك.
 ئەك قالالاردىڭ ئۇندىرىسى قالپىنا كەلتىرىلگەندە جانە دامىتىلغاندا
 عانا، تۇتىنىۋىشى قالالار ئۇندىرۇشى قالالارغا اينالدىرىلغاندا عانا
 حالقتىق اكىمىيات نىعايا الادى. قالالارداعى باسقاق قىزمەتتەردە،
 مىسالى، پارتىيانىڭ ئۇيىمدىق قىزمەتى، اكىمىيات ورگاندارىنىڭ
 قىزمەتى، جۇمىششىلار ئۇيىمىنىڭ قىزمەتى جانە باسقادا ئارتۇرلى
 بۇقارالىق ئۇيىمداردىڭ قىزمەتى، مادەنىيەت، وقۇ-عارتۇ جاعىنداعى
 قىزمەتتەر. فانگىمىڭشىلدەردى الاستاۋ قىزمەتى، تۇڭشۇنشى، گازەت،
 رادىو ستانىيالارىنىڭ قىزمەتتەرى، تۇڭكەلىمەن ئۇندىرىس-قۇرد-
 لىسىنىڭ - وسى وزەكتى قىزمەتتىڭ توڭىرەگىندە سىتەلەدى جانە
 وسى وزەكتى قىزمەت ئۇشش سىتەيدى. ەگەر بىز ئۇندىرىس
 قىزمەتتەرى جايىندا ساۋاتسىز بولساق، ئۇندىرىس قىزمەتتەرىن
 نەغۇرلىم تەز ئۇيرەنىپ المايتىن بولساق، ئۇندىرىس سىتەرىن
 مۇمكىندىكتىڭ بارىنشا تەز قالپىنا كەلتىرە المايتىن جانە دامىتا
 المايتىن بولساق، شىنايى تابىستارغا جەتە المايتىن بولساق، الدە-
 مەن، جۇمىششىلاردىڭ تۇرمىسىن جاقسارتپايتىن بولساق، سونىمەن
 بىرگە جالىپى حالقتىڭ تۇرمىسىن جاقسارتپايتىن بولساق، وندا بىز
 اكىمىياتتى ۇستاپ تۇرا المايمىز، تابان قىرەپ تۇرا المايمىز، جەڭ-
 لىسكە ۇشرايمىز.

5

وگتۇستىك پەن سولتۇستىكىنىڭ احوالى ۇقساس ەمەس، ەندەشە، پارتىيانىڭ قىزمەت مىندەتىندە دە ايرىماسلىق بولۇ كەرەك. وگتۇستىك — قازىر دە گومىنداڭ بىلەپ-توستەپ وتىرعان رايون. بۇل جەردە پارتىيا مەن خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ مىندەتى — قالا مەن اۋىل-قىسقاتاردا گومىنداڭنىڭ كەرتارتىپا قارۋىلى كۇشەرىن جويۇ، پارتىيا ۇسىمدارىن قۇرۇ، اكىمىيات قۇرۇ، خالىق بۇقاراسىن اتتاسىق كەلتىرۇ، جۇمىشىملار ۇيىمىن، دىحاندار قوعامىن حانە باسقادا بۇقارالىق ۇيىمداردى قۇرۇ، خالىقتىق قارۋىلى كۇشەردى قۇرۇ، گومىنداڭنىڭ قالدىق كۇشتەرىن الاستاۋ، ۇندىرىس مىستەرىن فالىپ كەلتىرۇ حانە دامىتۇ. ال اۋىل-قىسقاتاردا، بارىنەن بۇرىن، باندىلاردى جويۇ، زورەكەرلەرگە، ياعنى دىچۇ تابىنىڭ بىلەپ-توسىنەۋشى توبىنا قارسى تۇرۇ كۇرەسىن ساتىلى ئۇردە ۇرىس الدىرۇ، جەر مايبى مەن ۇسىمدى ازايىۋدىڭ دايندىق قىزمەتتەرىن ورىنداۋ، ۇسويتىپ، خالىق ازاتتىق ارىياسى ول جەرگە بارغان سوڭ شامامەن ۇبىر جىلدىن نەمەسە ەكى جىلدىن كەيىن، جەر مايبى مەن ۇسىمدى ازايىۋ مىندەتىن ورىنداپ، جەردى ۇبولۇدىڭ شەشۋشى المى شارتىتارىن داينىداي الاتىن ەتۇ؛ سونىمەن بىرگە اۋىل شارۋاشلىقى ۇندىرىسنىڭ قازىرگى ۇساۋياسىن تومەندەتپەي، مۇمكىندىكتىڭ بارىنشا ساقىتاپ قالىۋعا كوڭىل ۇبولۇ كەرەك. ال سولتۇستىك، ازداغان جاڭا ازات رايونىداردى مەپكە الماعاندا، مۇلدە باسقاشا احوالدا بولىپ وتىر. بۇل جەرلەردە گومىنداڭ

ۋستەمدىكى اۋدارىلدى، خالىق ۋستەمدىكى ورنانىلدى، سونىمەن قايات جەر ماسەلەسى تۈپىرىنەن شەشىلدى. پارتىيانىڭ بۇل جەر-دەگى وزەكتى مىندەتى — بارلىق كۈشتى جۇملىدىرىپ، ئوندىرىس سىتەرىن قالىپنا كەلتىرۋ جانە دامىتۋ، بارلىق قىزمەتنىڭ ماڭىزدى ئۆيىنى مىنە وسىنىدا. سونىمەن بىرگە مادەنىيەت، وقۇ-اعارتۋ سىتەرىن قالىپنا كەلتىرۋ جانە دامىتۋ، قالدىق كەرتارتىپ كۈشتەردى الاستاۋ، بۈكىل مولتۇستىكتى نىعايتۋ، خالىق ازاتىق ارىياسى خار دەمدەسۋ قاجەت.

6

ئىر كەڭ كۆلەمدى ئىقتىسادى قۇرىلىس قىزمەتتەرىمىن مۇرگىزدىك، بارتىيانىڭ ئىقتىسادى ساياساتى ئىس جۇزىنىدىك قىزمەتتەردە اتقا-رىلدى جانە كۆرەكتى تابىستارعا جەتتى. الايدا، بەلىكەن باسقاشا ئىقتىسادى ساياسات قولدانۋ ئىس بولماي، وسىنداي ئىقتىسادى ساياسات قولدانۋ ئىس بولدى دەگەن ماسەلە ۋستىندە، ئازارقالق جانە پىرىنسىپنىڭ ماسەلەلەر ۋستىندە پارتىيا ئىشىندە بىرقىدىرۋ الحاسۋ پىدىيالارى ۋەىر سۈرۈپ وتىر. بۇل ماسەلەگە قالاي جاۋاپ بەرۋ كەرەك؟ بىز شە، بلای جاۋاپ بەرۋ كەرەك: جۇڭگونىڭ ونەر-كاسىبى مەن اۋىل شارۋاشلىقنىڭ خالىق شارۋاشلىقىندا ۇستاعان سالماقنىدا. بۈكىل دىمىز كۆلەمىنەن الپ ايتقاندا، جاپون باسقىد-شىلارب فارسى موغىشا دەيىن وسىزماقندىق سىياتىلغان ونەركاسىپ 10 پىراسەنىب شاماسىن، اۋىل شارۋاشلىقى مەن قوللىنىپ كاسىبى 90 پىراسەت شاماسىن ۇستايىتىن. بۇل — خىيانگەرلىك ئۆزىم مەن

فەۋۋالدىق ئۇزۇمنىڭ جۇڭگونى ەزگەندىگىنىڭ زاردابى، بۇل — كۈنە جۇڭگونىڭ جارتىلاي وتار جانە جارتىلاي فەۋۋالدىق قوعامدىق سىپا- تىنىڭ ئىقتىسادىي جاقتاعى بەينەسى، بۇل — سۈنمەن بىرگە، جۇڭگو گىمىنى داۋىرىندەگى جانە گىمىن جەڭسىكە جەتكەننەن كەينىگى ەداۋىر ۇزاي ەداۋىر ىشىندەگى بارلىق ماسەلەلەردىڭ نەگىزگى شىعار ۇيىنى. مەنە وسى ۇيىن نەگىزىندە پارتىيىمىزدىڭ جانلۇۋەسى، سىلۇۋەسى جانە ساياساتىي جاقتارىندا ۇيرقاتار ماسەلەلەر تۇدى. وسى ماسەلەلەردى ۇنان ارى ايقىن ۇيلۇ جانە ونى شەشۋ بارىپامىزدىڭ كەزەكتەگى ماڭىزدى مىندەتى بولپ ئابىلادى. ئاتاپ ايتقاندا:

ۇيرىشى، جۇڭگودا 10 ىراسەنت شاماسىندا وسىزاماندىق سىپات العان ونەركاسىپ شارۋاشلىقى بار، بۇل العاباسار شارۋا- شلىق، بۇل ەرتە زامانداغىما ۇقسامايدى. وسىعان بايلانىستى جۇڭگودا ھاڭا ئاپتار مەن جاڭا ساياسىي پارتىيالار — پىرولەتارىيات پەن بۇرۇتاريا، پىرولەتارىياتنىڭ ساياسىي پارتىياسى مەن بۇرۇتاريا- زياننىڭ ساياسىي پارتىياسى پايدا بولدى. پىرولەتارىيات جانە ونىڭ ساياسىي پارتىياسى جاۋدىڭ قات- قابات ەزگىسىنە ۇشراۋىسا باي- لانىستى شىنىقتى، جۇڭگونىڭ ھالىقتىق گىمىنىگىنە باسشىلىق ەتەرلىك تولمىدىلىققا يە بولدى، كىمدە- كىم بۇعان نەمقۇرايدى قاراسا نەمەسە سەلىقوس قاراسا، ول وڭشىل جىيۇجىۋىيىلىك قاتەلىگىن وتكىزەدى.

ەكىشى، جۇڭگودا ۇالى دە بولسا 90 ىراسەنت شاماسىندا ىتىراندى، جەكە اۋىل شارۋاشلىق شارۋاشلىقى مەن قولونەركاسىپ شارۋاشلىقى بار، بۇل مەشەۋ شارۋاشلىق، مۇنىڭ ەرتە زامانداغى-

دان ونشاما ايرماشلىقى جوق، "بىزدىڭ نقتىسادى ئۈرمىسىمىزدىڭ 90 پىراسەنتتە يې "الى دە ەرتە زامانى كۈيىنىدە توقراپ قالىپ وتىر. ەرتە زاماننان كەلە جاتقان فەودالدىق جەر مەنشىكى "تۇزىمىن فازىر "بىز كۈشىنەن قالدېردىق نەمەسە كۈشىنەن قالدېرغالى وتىرمىز، بۇل جاعىنان، "بىزدىڭ ەرتە زامانداغىدان ايرماشلىقىمىز بولدى نەمەسە بولغالى وتىر، "وزىمىزدىڭ اۋىل شارۋاشلىقىمىز بەن قولونەر كاسىبىمىزدى بىرتىنىدەپ وسىزاماندىانۇغا قاراي دامىتۇ مۇمكىنشىلىگىنە جەتتىك نەمەسە جەتكەلى وتىرمىز. "بىراق، بۈگىنگى تاڭدا، بۇدان بىلايى ەداۋىر ۇزاق ەداۋىر شىنىدە، "بىزدىڭ اۋىل شارۋاشلىقىمىز بەن قولونەر كاسىبىمىز، "وزىمىزنىڭ نەگىزگى شېڭىنايى خاعىسان ايتقاندا، "الى دە بىتراندى، جەكەشە كۈيدە بولپ وتىر حانە بولادى دا، ياعنى ەرتە زامانداغىا ۇقساڭقىرايدى. كىمدە - كىم بۇعان نەمقۇرايدى قاراسا نەمەسە سەلقوس قاراسا، ول "سول" شىل حىجۈيچۈيلىك قاتەلگىن وتكىزەدى.

"ۇشىنىشى، جۇڭگونىڭ وسىزاماندىق سىياتى العان ونەر كاسىبىنىڭ "ونىم قۇلى خالىق شارۋاشلىقى جالپى "ونىم قۇنىنىڭ نەبارى 10 پىراسەنتتە يىن عانا ۇستاپ وتىرسادا، ول توتەنشە شوغرلانغان، ونىڭ ەڭ "ىرى جانە ەڭ باستى كاپىتالى جيانگەرلەردىڭ جانە ولاردىڭ يتارشىسى جۇڭگو گۇانلياۋ بۇرجۇازياسىنىڭ قولىنا شوغر - لانغان. وسى كاپىتالىدى مۇسادىرالاپ، پىرولەتارىيات باسشىلىق ەتكەن خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ مەنشىگىنە الۋ خالىق رەسپۇبلىكا - سىنىڭ مەملەكەتتىڭ نقتىسادى جان تامىرىن مەڭگەرۋىنە مۇمكىندىك حاسايدى، مەملەكەتتىڭ شارۋاشلىقتى بۇكىل خالىق شارۋاشلىقىنىڭ باسشى قۇرامىنا اينالدىرادى. وسى "بىر بولەك شارۋاشلىق كاپىيا.

لىستىك سىياسەتچى شارۋاشلىق مەھس، سوتسىيالىستىك سىياسەتچى شارۋاشلىق، كىمە-كىم بۇعان نەمقۇرايدى قاراسا نەمەسە سەلقوس قاراسا، ول وگشىل جىيۇجىيۇيلىك قاتەلىگىن وتكىزەدى.

تورنىشى، جۇگۇنىڭ جەكە مەنشىكتەگى كاپىتالىستىك ونەر-كاسىبى وسزاماندىق سىياتىلماق ونەر كاسىپتە ەكىنشى ورىندا تۇرادى، بۇل نەمقۇرايدى قاراۋعا بولمايتىن كۇش. جۇگۇنىڭ ۇلتىق بۇرجىۋازىياسى مەن ونىڭ ۋاكىلدەرى حىانگەرلىكتىڭ، فەودالىزىمنىڭ جانە گۇانلىياۋ كاپىتالىزىمنىڭ ەزگىسىنە نەمەسە شەكىلەنەنەن ۇشراغاندىقتان، خالىقتىق دەموكراتىيالىق گىمىن كۇرەسى بارىسىندا كوپىنەسە وعان قاتناستۇرۇشقا نەمەسە بەيناراپ نۇرۇ مايدانس قولدانىپ كەلدى. وسىلارعا بايلانستى جانە جۇگۇ نىسپادىنىڭ ەلى دە مەشەۋ خالدا تۇرعاندىعىنا بايلانستى. گىمىن خەتەسكە جەتكەنەن كەينىگى ىبرشاما ۇزاق داۋىر ىشىدە دە قالا مەن اۋىل-قىستاق تارداغى جەكە مەنشىكتەگى كاپىتالىزىمنىڭ بەلسەندى چاقىرىمىنا مۇمكىندىكتىڭ بارىنشا پايدالانىپ، خالىق شارۋا-شلىقىنىڭ العا قاراي دامۇنا تىمىدىلىك جاساۋ قاجەت بولادى. بۇل داۋىردە خالىق شارۋاشلىقىنا زىيانى تىمەيتىن، قايتا خالىق شارۋاشلىقىنا پايداسى تىمەيتىن قالا مەن اۋىل-قىستاق تارداغى بارلىق كاپىتالىستىك قۇرامداردىڭ ۇمر سۇرۇنىنە جانە دامۇنا جول بەرۋ ىيىس. مۇنىڭ بولماي قويمايتىندىقى بىلاي تۇرسىن، قايتا نىسپادى چاقتان قاجەتتى دە. ىبراىق جۇگۇدا كاپىتالىزىمنىڭ ۇمر سۇرۇشى مەن دامۇنى كاپىتالىستىك مەملەكەتتەردە گىدەي شەكتەۋسىز، ۇز بەتمەن كەتە بەرەتىن بولمايدى. ول بىرنەشە چاقتان-قىممىل كۈلەمى چاقىرىمىنا، باقى سىياسەتچى چاقىرىمىنا، بازار باغاسى چاقىرىمىنا، ەگەك

شارت - جاعدايلارى جاعىنان شەكتەلەدى. "بىز" ار جاققان جەر - جەردىڭ، "اربىر كاسپىتنىڭ جانە" ار بىر مەزگىلدىڭ ئافىتى احوالدا - رىنا فاراي، كاپىتالىزىمگە وزىنە "دوپ كەلەتىن، يەكەندى شەكتەۋ ساياساتىن قولدانايمىز. سۇن جۇڭشاننىڭ كاپىتالىدى تەجەۋۇرانىن "بىز" الى دە پايدالانۇعا "تېسىز جانە پايدالانۇمىزغا بولادى دا، "بىراق بۇكىل خالىق شارۋاشلىقنىڭ مۇددەسى "ۇشىن، جۇمىشى تابى مەن ەگەكشى خالىقتىڭ قازىرگى جانە بولاشاق مۇددەسى "ۇشىن خەكە مەنشىكتەگى كاپىتالىستىڭ شارۋاشلىقتى شەكتەۋ وتە زور، وتە قاتال بولۇعا استە بولمايدى، ونىڭ خالىق رەسىپىلىكاسىنىڭ ئىقتىسادى ساياساتى مەن ئىقتىسادى جوسپارىنىڭ ارناستىدا "ۇمر "سۇرۇ جانە دامۇ مۇمكىندىگىن الۋىنا جول بەرۋ كەردەك. خەكە مەنشىكتەگى كاپىتالىزىمگە شەكتەۋ ساياساتىن قولدانۇ بۇرچىنازبا - نىڭ، وتە - مۇتە جەكە مەنشىكتەگى كارخانا لارداعى "ىرى كارخانا يەلەرسىڭ، ياغنى "ىرى كاپىتالىستەردىڭ تۇرلىشە دارەجەدەگى جانە تۇرلىشە فورماداعى قارسىلىقنا "سوزسىز ۇشىرايدى. شەكتەۋ جانە شەكتەۋگە قارسى شىعۇ جاڭا دەموكراتىيالىق مەملەكەتنىڭ شىكى تاپتىق كۇرەسىنىڭ باستى "تۇرى بولادى. ەگەر قازىر كاپىتالىزىمدى شەكتەۋدىڭ كەرەگى جوق دەپ قارالاتىن بولسا، "كاپىتالىدى تەجەۋۇ" ۇرانىنان كەشسە دە بولادى دەپ قارالاتىن بولسا، مۇنىڭ "وزى مۇلدە قاتە، مۇنىڭ "وزى وڭشىل جىيۇجىيۇيلىك كوزقاراس بولادى، "بىراق مۇنىڭ كەرسىنشە، ەگەر خەكە مەنشىكتەگى كاپىتال - دى شەكتەۋ وتە زور، وتە قاتال بولۇ قاجەت دەپ قارالاتىن بولسا مەمەسە خەكە مەنشىكتەگى كاپىتالىدى "ئىپتىتى تەز ارادا فۇرتىپ خەرەۋ مۇمكىن دەپ قارالاتىن بولسا، بۇل دا مۇلدە قاتە، مۇنىڭ

ۋىزى «سول» شىل جىيۇيچۇيىلىك نەمەسە ماۋشيانجۇيىلىك كوزفارس بولادى.

بەسنشى، خالىق شارۋاشلىقى جالىپى *ۋىم قۇنىنىڭ 90 پىرا-
سەنتىن ۇستاغان بىتراندى، جەكە اۋىل شارۋاشلىق شارۋاشلىقى
مەن قولونەركاسپ شارۋاشلىقىن ۇقىتىلىقپەن بىرتە - بىرتە *ارى
بەلسەندى تۇردە وسزامانداۋ جانە كوللەكتىپتەنۇ بەئالىسنا قاراي
دامۇعا باستاۋ مۇمكىن جانە قاجەت، ونى *وز بەئىمەن جىبەرۋ
كوزقاراسى فاتە. *ۋندىروس، تۇتىنۇ جانە امانات - قارىز كوپەراتىپ -
بەرس، سونداي - اق كوپەراتىپتەردىڭ ورتالىق، ولكەلىك، قالالىق،
اۋداندىق، رايوندىق باسشى ورگاندارىن ۇيىمداستىرۋ قاجەت.
مۇنداي كوپەراتىپتەر جەكە مەنشكىتى نەگىزەتكەن، پىرولەتارىيات
باسشىلىقىنداعى مەملەكەتتىك اكىمىيات باسقاراتىن، ەگەكشى خالىق
بۇقاراسىنىڭ كوللەكتىپتىك شارۋاشلىق ۇيىمى بولسپ تابىلادى.
خۇڭگو خالىقىنىڭ مادەنيەتتەگى مەشەۋلىگى جانە كوپەراتىپتىك
داستۇرلەرسىنىڭ بولماعاندىقى *بىزدى قىيىنشىلىققا ۇشرانۇى مۇمكىن؛
*بىراق ونى ۇيىمداستىرۋعا بولادى، ۇيىمداستىرۋ قاجەت، *ۋرس
الدىرۋ جانە دامتۇ قاجەت. مەملەكەتتىك شارۋاشلىق قانا بولسپ،
كوپەراتىپتىك شارۋاشلىق بولماسا، وندا ەگەكشى خالىقتىڭ جەكە
شارۋاشلىقىن بىرتە - بىرتە كوللەكتىپتەنۇگە قاراي باستاپ وتىرۋىمىز
مۇمكىن ەمەس، جاڭا دەموكراتىيالىق قوعامنان دامىپ، كەلەشەكتەگى
سوتسيالىستىك قوعامعا *وتۇرمىز مۇمكىن ەمەس، پىرولەتارىياتتىڭ
مەملەكەتتىك اكىمىياتتاعى باسشىلىق ۇقىمىن بەكەمدەۋىمىز مۇمكىن
ەمەس. كىمدە - كىم بۇعان نەمقۇرايدى قاراسا نەمەسە سەلىقوس
قاراسا، ول نوتەنشە زور قاتەلىك وتكىزەدى. مەملەكەتتىك شارۋا.

شىلىق سوتسىيالىستىك سىپاتتا بولادى، كوپىراتىپنىڭ شارۋاشلىق جارىتلاي سوتسىيالىستىك سىپاتتا بولادى، بۇلارغا جەكە مەنشىكتەگى كاپىتالىزىمدى، جەكە شارۋاشلىقتى، مەملەكەت پەن جەكەلەر سىتەستىگىندەگى مەملەكەت كاپىتالىزىمى شارۋاشلىق قوسقاندا، بۇلار خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ بىرنەشە تۈرلى باستى ئىقتىسادى قۇرامى بولپ تابىلادى، بۇلار جاڭا دەموكراتىيالىق ئىقتىسادى شىڭتايىدى قۇرايدى.

الئىشى، خالىق رەسپۇبلىكاسى خالىق شارۋاشلىقنىڭ قالىپ كەلتىرىلۈى جانە دامىتىلۈى سىرتقى ساۋدانى ئىرتۇتاس باسقارۋ ساياساتى بولمايىنشا مۇمكىن مەس. جۇڭگو جەرىنەن جيانگەرلىك، فەوداللىزم، گۇانلىياۋ كاپىتالىزىم جانە گوۋىنداڭ ۇستەمدىگى (بۇل جيانگەرلىكتىڭ، فەوداللىزىمنىڭ جانە گۇانلىياۋ كاپىتالىزىمنىڭ شوغىرلانغان بەينەسى) الاستالانمەن، دەرەس، كەمەلنە كەلگەن ونەركاسىپ جۇيەسىن قۇرۋ ماسەلەسى شەشلىگەن بولپ سەپتەل- مەيدى، تەك ئىقتىسادى جاققان قارىشتاپ دامىپ، مەشەۋ اۋىل شارۋاشلىقتى ەل الدىڭى قاتارلى ونەركاسىپتى ەلگە اينالغاندا عانا بۇل ماسەلە ئىرجولانا شەشلىگەن بولپ سەپتەلەدى. ال بۇل ماقسانغا جەتۋ ئۇشىن، سىرتقى ساۋدانى ئىرتۇتاس باسقار- مايىنشا مۇمكىن مەس. جۇڭگو گىمىنى بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭسىكە جەتكەننەن كەيىن، سونداي- اق جەر ماسەلەسى شەش- كەننەن كەيىن دە جۇڭگودا ەكى تۈرلى نەگىزگى قايشىلىق ومىر سۇرىپ وتىرادى. ئىرىنىشى تۈرى — مەملەكەت شىندەگى، ياعنى جۇمىشى تابى مەن بۇرجۇازىا اراسىنداى قايشىلىق. ەكىنىشى تۈرى — مەملەكەت سىرتىنداى، ياعنى جۇڭگو مەن جيانگەر مەملە-

كەتتەر اراسىنداى قايشىلىق. وسىلاي بولغاندىققان، جۇمىشى تابى باسشىلىق ەتكەن حالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ مەملەكەتتىك اكىميا-تىن حالىقتىق دەموكراتىيالىق گىمىڭ جەڭىسكە جەتكەننەن كەيىن السىرەتپەي، قايتا كۇشەيتە ءتۇسۋ قاجەت. شىكى جاقتا كاپىتالدى شەكتەۋ جانە سىرتقى جاقتا ساۋدانى ءىرتۇتاس باسقارۋ وسى مەملەكەتتىڭ ئىقتىسادى كۇرەستەگى ەكى نەگىزگى ساياساتى بولسپ تابىلادى. كىمدە-كىم بۇعان نەمقۇرايدى قاراسا نەمەسە سەلىقوس قاراسا، ول توتەنشە زور قاتەلىك وتكىزەدى.

جەنىشى، جۇڭگونىڭ ئىقتىسادى مۇراسى مەشەۋ، ءىپراق جۇڭگو حالقى قاعارمان ءارى ەڭبەكشىل حالقى، جۇڭگونىڭ حالىقتىق گىمىڭنىڭ جەڭىسكە جەنۋى، حالقى رەسپۇبلىكاسىنىڭ قۇرىلۋى جانە جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ باسشىلىقىنىڭ بولۋى ارقاسىندا، ونىڭ ۇسىنە دۇنيە ءۇزى ەلدەرىندەگى جۇمىشى قابىلىنىڭ جاردەمى، سونىڭ ىشىندە كوبىنەسە سوۋەت وداعىنىڭ جاردەمى ارقاسىندا، جۇڭگونىڭ ئىقتىسادى قۇرىلىسىنىڭ قارقىنى باياۋ بولمايدى، قايتا ەداۋىر تەز بولۋى مۇمكىن، جۇڭگونىڭ گۈلدەنۋى كوپ وتپەي جارىققا شعاى، جۇڭگو ئىقتىسادىنىڭ گۈلدەنۋىنە ءۇمتىسىز قاراۋ كوزقاراس-تارىنىڭ ەشقانداي نەگىزى جوق.

7

كونە جۇڭگو — جيانگەرلەردىڭ شەڭگەلىنىدەگى حارتىلاي وتار مەملەكەت. جۇڭگونىڭ حالىقتىق دەموكراتىيالىق گىمىڭنىڭ حيان-گەرلىككە فارسى ءۇزىلدى-كەسىلدى سىپاتى الۋى جيانگەرلەردى

وسى گىمىننىڭ قوتەنشە وشىكتىرە "تۇستى، گومىنداڭغا بار كۇشىن
 سالا كومەكتەسەتتىن ەتتى. مۇنىڭ "وزى جۇڭگو خالقنىڭ جيانگەر-
 لەرگە قارسى تەرەڭ اشۇلى نىزاسىن ونان ارى قوزدىرا "تۇستى جانە
 جيانگەرلەردىڭ "وزىن جۇڭگو خالقى اراسىنداغى ەڭ سولگىي
 بولماشى بەدەلىنەن دە جۇرداي ەتتى. سونىمەن بىرگە، بۇكىل
 جيانگەرلىك "تۇزىم دۇنيە جۇزىلىك ەكىنشى موغىستان كەيىن
 بارىشا السىرەدى، جيانگەرلىككە قارسى موۋەت وداعى باستاغان
 دۇنيە جۇزىلىك شەپتىڭ كۇشى بۇرىن بولسىپ كوزمەگەن دارەددە
 ارنا "تۇستى. وسى جاعدايلار بىزگە جيانگەرلىكتىڭ جۇڭگوداعى
 وزىرلىسىن ساتىلى تۇردە، جەرىنە جەتە قالقانداۋ باعتىن قولدانۋ
 مۇمكىندىگىن بەردى جانە ونى قولدانۋ قاجەت بولدى. جيانگەرلەر-
 دىڭ مۇنداي وزىرلىسى ساياسى، ئىقتىسات جانە مادەنيەت جاپقاردا
 نەسەلەندى. گومىنداڭ ارمىياسى جويىلعان، گومىنداڭ ۇكىمەتى
 قۇلاتىلعان قالالار مەن جەرلەردە جيانگەرلەردىڭ ساياسى خاقناعى
 وزىرلىسى قوسا جويىلدى، ولاردىڭ ئىقتىسات جانە مادەنيەت جاپقار-
 داعى وزىرلىسى دا جويىلدى. "بىراق جيانگەرلەر تىكەلەي باسقارغان
 شارۋاشلىق ورنىندارى مەن مادەنيەت ورنىندارى "الى دە "ومىر
 "سۇرىپ وتىر، ولاردىڭ گومىنداڭ موينىنداغان ۋايىچياۋ قىزمەتكەر-
 لەرى مەن تىلىشلەردى "الى دە بار. "بىز مەنە وسىلاردىڭ بىلگەرى-
 كەيىندىلىگىن، شۇغل-شۇغل مەمەستىگىن ايترا وتىرىپ، دۇرىس
 "بىر جاقتىلى ەتۋىمىز قاجەت. گومىنداڭ داۋىرىندەگى "ارقانداي
 شەتەلدىڭ ۋايىچياۋلىق ورگاندارى مەن ۋايىچياۋ قىزمەتكەرلەرنىڭ
 زاڭدى ورنىن تانماۋ، گومىنداڭ داۋىرىندەگى بارلىق وتانىدى
 ساۋدالاۋ شارقتارىنىڭ ۇزدىكسىز ساققالىپ بالا مەرۋىن تانماۋ،

جيانگەرلەردىڭ جۇڭگودا قۇرغان بارلىق ۇگىت ورگاندارىن كۇشەن قالىدىرۇ، دەرەۋ سىرتقى ساۋدانى بىرتۇتاس باسقارۇ، هايگۇان تۇزىمىنە گايگى جاساۋ، مىنە وسىنىڭ بارى دە ۇرى قالالارعا كىرگەن كەزدە، بارىنەن بۇرىن قولدانۇمىزعا ۇيىستى شارالار. وسى قىزمەتتەردى سىتەگەننەن كەيىن جۇڭگو خالىق جيانگەرلەردىڭ الدىندا قاسقاىىپ تۇراتىن بولادى. جيانگەرلەردىڭ قالعان شارۋا- شلىق ورىندارى مەن مادەنيەت ورىندارىنىڭ ۋاقىتشا ۇمر سۇرۇشە جول بەرىپ، ولاردى باقىلاپ جانە تىزگىندەي وتىرىپ، بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭىسكە جەتكەننەن كەيىن بىرجاقىلى ەتسەك تە بولادى. شەتەلدەردىڭ ادەتتەگى چياۋمىندەرىنىڭ زاڭدى مۇددە لەرى قورعالادى، وعان قول سۇعىلمايدى. جيانگەرلەردىڭ ۇرىدنىڭ ەلىمىزدى تاسۋى تۇرالى ماسەلەنى شەشۋگە قازىر اسىپاۋ كەرەك ەكەندىگى مىلاي تۇرىسىن، ۇيىستى بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭىسكە جەتكەننەن كەيىنگى مەداۋىر ۇزاق ۋاقىت مىشندە دە وسى شەشۋگە اسىمۇدىڭ قاجەتى جوق. بىز تەڭدىك پىرىنسىپى نەگىزىندە بارلىق مەملەكەتتەرمەن ۋايىچياۋلىق قاتناس ورناتۋدى قالايىمىز، بىراق جۇڭگو خالىق مىجەلدەن بەرى جاۋ كورىپ كەلگەن جيانگەرلەردىڭ تىم تەز ارادا بىزگە تەڭدىك پوزىتسىيادا مامىلە جاساي قويۋى استە مۇمكىن ەمەس، ولار دۇشپاندىق پوزىتسىياسىن قاشانعا دەيىن وزگەرتپەيدى ەكەن، بىز جيانگەرلىك مەملەكەتتەرگە سوعان دەيىن جۇڭگودان زاڭدى ورىن بەرمەيمىز. شەتەلدىكتەرمەن ساۋدا جۇر- گىزۋگە كەلسەك، مۇندا ماسەلە جوق، ساۋدا بولسا سىتەۋگە بولادى، ۇيىستى قازىردىڭ وزىندە سىتەي باستادىق تا، بىرنەشە كاپىتالىستىك مەملەكەتنىڭ ساۋداگەرلەرى ۇزارا باسەكەلەسۋدە. بىز مۇمكىندىك-

تىڭ بارىشا، مەڭ الدىمەن، سوتسىيالىستىك مەملەكەتتەرمەن جانە
 خالىقتىق دەموكراتىيالىق مەملەكەتتەرمەن ساۋدا ئىستەۋگە ئىيىسىز،
 سونىمەن قابات كاپىتالىستىك مەملەكەتتەرمەن دە ساۋدا ئىستەۋىمىز
 كەرەك.

8

ساياسى ماسلىھات كەڭەسى شاقىرۇدىڭ جانە دەموكراتىيالىق
 بىرلەسكەن ۇكىمەت قۇرۇدىڭ بارلىق شارتتارى بېسىپ چىقىدى.
 بارلىق دەموكراتىيالىق پارتىيا توپتار، خالىقتىق ۇسىمدار جانە
 پارىشا-توپىناردا جوق دەموكراتىتار بىز جاقىنا. شاڭخايداعى جانە
 چاڭجياڭ القابىنداعى بۇرجۇازىيا بىزبەن قارىم-قاتناستى جاساپ
 وتىر. وڭتۇستىك پەن سولتۇستىك اراسىندا سۇ قاتناستى مەن بېچى.
 قاتناستى ئاسالىدى. توز-توزى شىققان گومىنداڭ بۇقارا ئاناۋلىدان
 ايرىلدى. ئىزنانچىڭ كەرتارتىپا ۇكىمەتسىمەن كەلىسوزىڭ جۇر-
 گىزۇگە داينىدالىپ جاتىمىز. نانچىڭ كەرتارتىپا ۇكىمەتى جاعىندا
 بۇل كەلىسوزدى قوزغاۋشى كۇش گۇاڭشى جۇيەسىندەگى جۇنغلار،
 گومىنداڭنىڭ كەلىسىمگە كەلۋدى قۇتتاۋشىلارى جانە شاڭخاى
 بۇرجۇازىياسى بولپ وتىر. ولاردىڭ مافساتى- بىرلەسكەن ۇكىمەتتە
 وزدەرىن بىر ۇلەسكە يەتۋ، مۇمكىندىكىنىڭ بارىشا كوپىرەك
 اسكەر ساقىتاپ قالۇ، مۇمكىندىكىنىڭ بارىشا شاڭخاى مەن وڭتۇستىك-
 تەڭرى بۇرجۇازىيانىڭ مۇددەسىن ساقىتاپ قالۇ، گىمىڭدى جايما-
 شۋاى تۇسكە مەڭگىزۇگە ۇمتىلۇ. بۇل توپتاعىلار بىزدىڭ 8 شەرتە
 مىزدى كەلىسوزدىڭ تەڭرى مەۋدى مويىندايدى، بىراى ولار نىم

ۋىر زىيانغا ۋىسرا ماۋ ۋىشنى ساۋدالاسقىسى كەلەدى. ۋىسى كەلسە-
 سوزدى ۋىلدىرۋدى كوز دەپ ۋىتىرغاندار - جياڭ جىەشى جانە ۋىنىڭ
 ئوڭمويىن مۇرىتەرى. چاڭجياڭنىڭ ۋىڭتۈستىك ۋىڭىرىندە جياڭ
 جىەشنىڭ ۋىلى دە 60 شىسى بار، ۋىلار ۋىلى دە سوعىسقا داينىدا -
 لىپ ۋىتىر. ۋىزىمنىڭ باغىتىمىز - كەلسىوز دەن باس ئارتىپاۋ، قارىسى
 جاقىنىڭ 8 شارىتى تولىمىمەن مويىنداۋىن ئالاپ ەتۋ، ساۋدالاسقا
 چول بەرمەۋ. مۇنىڭ ئوداۋىنا ۋىزىمنىڭ ۋىرىنىدايتىن شارىتىمىز:
 گۇاڭشى جۇبەسىندە گىلەر مەن گومىنداڭنىڭ باسقادا كەلسىمگە
 كەلۋدى قۇانتاۋىشلارنى شاۋىل جاساماۋ؛ ۋىلاردىڭ اسكەرى
 بولىمىدەرى دە بىرەر جىلما دەيىن ۋىزگەرتىپ قۇرماۋ؛ نانجىڭ
 ۋىكىمەنىدەگى ۋىر ۋىلىم ئادامدارنىڭ ساياسى ماسلىحات كەڭەسىنە
 جانە ئىرلەسكەن ۋىكىمەتكە قاتناساۋىنا چول بەرۋ؛ شاڭخايداعى جانە
 ۋىڭتۈستىكەگى بۇرچۇازىيانىڭ كەيىر مۇددەلەرنىڭ قوراللىق چول
 بەرۋ. بۇل كەلسىوز جالپىلىق سىپاتتا بولادى. ەگەر ۋىلى ساتتى
 بولپ شىقسا، ۋىزىمنىڭ ۋىڭتۈستىككە جورىق جاساۋىمىزداغى جانە
 ۋىڭتۈستىككەگى ۋىرى قالالاردى ۋىلىمىزداغى ۋىرسىپىرا بوگەتتەردى
 ازىتادى، بۇل توتەنشە ۋىسىدى. ۋىلى ساتتى بولپ شىقسا،
 ۋىلى جورىق جاساغاننان كەيىن جەر - جەردە جەرگىلىكتى سىپاتتاغى
 كەلسىوز جۇرگىزۋگە تۇرا كەلەدى. كەلسىوز 3 - ايدىڭ اياق
 شەئىندە بولماقشى. ۋىز 4 - ايدا نەمەسە 5 - ايدا نانجىڭدى ۋىلى،
 سودان سولڭ بىيىڭدە ساياسى ماسلىحات كەڭەسىن شاقىرىپ، بىر -
 لەسكەن ۋىكىمەت قۇرۋدى جانە بىيىڭدى استانانە قىپ بەلگىلەۋدى
 ۋىمەت ەتەمىز. ۋىر كەلسىوز جۇرگىزۋگە چول بەردى ەكەنىمىز،
 ەدەشە، كەلسىوز ۋىلى بولغاننان كەيىن ۋىرسىپىرا ۋىرەشلىك.

تەردىڭ بولاتتىدىغان ئازىر تۇرۇڭمىز، قارىسى جاقىنىڭ بەينە سۇن
 ۋۇكۇڭنىڭ تەمىر جەلپۈشتى حائشانىڭ ئىشتە كىرىپ الپ، سىقىرلىق
 كۆرسەتكەنى ⑧ سىياقتى ساياسات قولدانۇش سەرگەكتىكەن توتەپ
 بەرۋگە ئازىر تۇرۇڭمىز كەرەك. بىزدە رۇھى جاققان تولق ازىرلىك
 بولغاندا مانا سىقىرلىق كۆرسەتەتتىن ئارقانداي سۇن ۋۇكۇڭدى جەڭگە
 الامىز. مەيلى جالپى بەتتىك بەيتىشلىك كەلىسوزى بولسىن
 نەمەسە ئىشارا بەيتىشلىك كەلىسوزى بولسىن، بارلىقتا دا
 وسىلاي دايسىدىق جاماۋغا ئىسپىز. بىز اۋرەشلىكتەن قاشپ،
 قۇلاق ئىنىشتىمەن نىزدەپ، وسى كەلىسوزدەردى قابىلداماۋغا ئىسپى
 مەسپىز. سونداي-اق بۇل كەلىسوزدەردى قالاي بولسا سولاي
 قابىلداي سالۋا دا ئىسپى مەسپىز. بىزدىڭ پىرىنسىپىلىگىمىز
 بەرىك بولۇ كەرەك، سونداي-اق بىزدە پىرىنسىپىلىكتى سىكە
 اسىرۋىڭىڭىزنىڭ چول بەرىلەتتىن جانە قاچەت بولغان بارلىق بىكەمدىلىك.
 تەرى دە بولۋاغا ئىسپى.

9

پىرولەتارىيات باسشىلىقىدا، جۇمىشى-دىچان وداغىن نەگىز
 ەتكەن خالىق دەموكراتىياسىنىڭ دىكتاتوراسى بىزدىڭ پارتىيىمىزدان
 بۇكىل جۇمىشى تابىمەن، بۇكىل دىچاندار تابىمەن جانە قالسىڭ
 گىمىڭىش زىيالىلارمەن شىن مانىدە ئىشماقتاسۇدى ئالاپ ەتەدى،
 بۇلار وسى دىكتاتورانىڭ باسشى كۇشى جانە نەگىزگى كۇشى.
 مۇنداي ئىشماق بولمايىنشا، بۇل دىكتاتورا ئىعايا المايدى. سود-
 مەن فائاز گىمىڭىڭىز داۋىرىمىدە فائىگىمىڭىڭىزنىڭ كۈشتەردى جەتەم قالدۇرۇ،

مەملەكەت شىندەگى فانگىمىڭدىك كۆشتەر مەن جيانگەرلىك كۆش-
تەردى تۈبەگەيلى جويىۋ؛ گىمىڭ جەڭسىكە جەتكەننەن كەيىن،
ئۇندىرىستى دەرەۋ قالىپنا كەلتىرۋ جانە دامىتۋ، سىرتقى جيانگەر-
لەرگە تۈتەپ بەرۋ، جۇڭگونى اۋىل شارۋاشلىقتى ەلدەن نسق
قادامەن ونەر كاسپىتى ەلگە اينالدىرۋ، جۇڭگونى ۇلى سوتسىيا-
لىستىك مەملەكەت ەتىپ قۇرىپ شىعۋ *ۇشىن، پارتىيامزدان بىزبەن
ستەس بولا الاتىن قالا ۇساق بۇرجۇازىاسمەن جانە ۇلتتىق
بۇرجۇازىانىڭ ۋاكىلدەرىمەن، ولاردىڭ زىيالىلارمەن، ساباسى
توپتارمەن مۇمكىندىكتىڭ بارىنشا كۈتەپ نىتىماقتاسۋدى دا ئالاپ
ەتەدى. وسىلاي بولغاندىقتان، پارتىيامزدىڭ پارتيا سىرتىنداعى
دەموكراتىلارمەن ۇزاق ۋاقىت ستەس بولۋ ساياساتى بۇكىل پارتيا
مىزدىڭ ىدىياسىندا جانە قىزمەتىندە تىياناتقاندىرلۇى كەرەك. *ىز
پارتيا سىرتىنداعى كۈتەگەن دەموكراتىلاردى *وز كادىرلارىمىزدى
كورۋىمىز. ولارمەن اقىلداستۇعا جانە شەشۋگە *ىيىستى ماسەلەلەردى
شىن پەيىل، ادال نىيەتپەن اقىلداستۇمىز جانە شەشۋىمىز، ولارعا
قىزمەت بەرۋىمىز، ولاردى *وز قىزمەت ورنىدارىندا مىندەتى دە،
ۇقىمى دا بولاتىن ەتۋىمىز، ولاردى قىزمەتتە ناىيجە كورسەتە الاتىن
ەتۋىمىز قاجەت. ولارمەن نىتىماقتاسۋدى نەگىزگە الا وتىرىپ،
ولاردىڭ قاتەلىكتەرى مەن كەمشىلىكتەرىنە مۇقيات *ارى ۇيلەسىمدى
سىن ايتىپ نەمەسە كۇرەس جۇرگىزىپ، ولارمەن نىتىماقتاسۋ ماقساتىنا
جەتۋ كەرەك. ولاردىڭ قاتەلىكتەرى نەمەسە كەمشىلىكتەرى جونىندە
بىرقىنا قويا بەرۋ پوزىتسىيىسىنى قولدانۋ دۇرىس ەمەس. ولارعا
گۋاۋىمىنچۋىيىلىك پوزىتسىيا نەمەسە *ۇستىرت قاراۋ پوزىتسىيىسى
قولدانۋ دا دۇرىس ەمەس. *ىرى قالالار مەن ورتا قالالاردىڭ،

جانلىۋەلىك رايونداردىڭ جانە ولكەلەردىڭ بارى دە بىزبەن
ستەس بولا الاتىن پارتيا سىرتىنداعى بىر توپ بەدەلدى دەمو-
كراتتاردى جەتستىرۋگە ئىيس. بىزدىڭ پارتىيىمىزدىڭ شىندە
جەر گىمىنى سوعىسى داۋىرىندەكى گۋانمىنچۈيىلىك ئىستىل
داغدلىلاندىرغان پارتيا سىرتىنداعى دەموكراتتارمەن بولغان
مامىلەدەكى تەرسى پوزىتسىيا جاپون باسقىنىشلارنا قارسى سوعىس
داۋىرىندە تۈگەلدەي جويىلىپ بىتكەن جوق، 1947 - جىلى گىنجۈيۈ-
دىلەردەكى جەر گايگىسىنىڭ ورلەۋى كەزىندە ئاغى دا پايدا
بولدى. مۇنداي پوزىتسىيا پارتىيىمىزدى وقشاۋ قالدىرادى، خالىق
دەموكراتىيىسىنىڭ دىكتاتوراسىن ئىمىتۋعا مۇمكىندىك بەرمەيدى،
جاۋعا وداقتاس تاۋىپ بەرمەيدى. قازىر جۇڭگودا پارتىيىمىزدىڭ
باشلىمىندا بىرىنشى رەت ساياسىي ماسلىحات كەڭەسى اشلىمالى
وتىر، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۈكىمەت قۇرىلغالى وتىر، گىمىنىڭ
بۈكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭگىسكە جەتكەلى وتىر، بۈكىل پارتىيا
بۇل ماسەلە جۈمىندە مۇقيات زەرتتەۋگە جانە دۇرس تاسىما كەلۈگە
ئىيس، وڭشىل بىرقىنا قويا بەرۋىشلىك جانە «سول» شىل گۋانمىن-
چۈيىلىك نەمەسە «ۇستىرت قاراۋىشلىق سىياقتى» كى ئۇرلى چىڭشىياڭغا
قارسى ئۇرىپ، بۈكىلدەي دۇرس پوزىتسىيا قولدانۋى قاچەت.

10

«بىز تەز ارادا - اق بۈكىل مەملەكەت بويىنشا جەڭگىسكە جەتەمىز.
بۇل جەڭگىس جيانگەزلىكتىڭ شىمىستاعى شەبىن ئالغاندايدى، ۇنى
خالىقارالىق ماڭىز الادى. بۇل جەڭگىستى تارتىپ الۋعا وشا

ۋزاق ۋاقىت كەتپەيدى جانە وئشا كوپ كۇش جۇمسالمايدى؛ ال
 بۇل جەڭستى باياندى ەنۇ ۋزاق ۋاقتى جانە اسا زور كۇش
 جۇمساۋدى قاجەت ەتەتىن ۇس. بۇرجۇازيا ۇبزدىڭ فۇرىلىس
 جۇرگىزۋ قابىلەتىمىزگە ۇببالانادى. جيانگەرلەر ۇبزدى تۇبىندە
 الدىمىزغا كەلىپ، قاير تىلەگەندە عانا ۇمىر سۇرە الادى دەپ
 مولشەرلەيدى. جەڭسكە جەتكەندىكىمىز سەبەپتى، پارتيا شىندە
 داندايۇ نساينىڭ، ەڭبەك ۇسگىردىم دەپ ۇزىن بۇلداۋ نسا-
 نىڭ، توقراپ قالىپ تىلگەرلەۋگە ۇمتىلماۋ نساينىڭ، راحاققا
 بەرىلىپ ەندىگارى اۋىر تۇرمىس كەشىرۋدى قالاماۋ نساينىڭ
 ۇسىپ قالۋى نىتىمال. جەڭسكە جەتكەندىكىمىز سەبەپتى، خالىق
 بىزگە العىس ايتادى، بۇرجۇازيا دا كەلىپ جاراماساقتانادى. جاۋ-
 دىڭ فارۋلى كۇشى ۇبزدى باعىندىرا المايدى، بۇل دالەلدەسپ
 بولغان. بۇرجۇازيانىڭ جاراماساقتانۋى ۇبزدىڭ قاتارىمىزداعى
 يراداسى ۇسىز ادامداردى باعىندىرىپ كەتۋى مۇمكىن. سونداي
 كوممۇنىستەردىڭ بولۋى نىتىمال، ولار قۇرالدى جاۋغا باعىنغان
 ەمەس، ولار سول جاۋلاردىڭ الدىندا قاھارماندىق اتاعىنا
 داق تۇسىرمەگەن؛ ۇبراق ولار باسقاللاردىڭ قانت قابىرشىقتى
 زەڭبىرەك وىمەن جاساغان شابۋىلىنا توتەپ بەرە الماي، قانت
 قابىرشىقتى زەڭبىرەك وىمەننىڭ الدىندا جەڭىلىپ قالادى. ۇبىز مۇنداي
 اخۋالدان الدىن الا ساقتانۋغا ۇيىسىز. بۇكىل مەملەكەت بويىنشا
 جەڭستى تارتىپ الۋ، بۇل- 10 مىڭ لىلىك ۋزاق ساپاردىڭ
 ۇبرىشى فادامىن عانا باسقاندىق. ەگەر وسى قادامنىڭ ۇزى-اق
 ماقئاشش ەنۇگە تانىتىن بولسا، وندا بۇل ماردىمىزدىڭ بولار ەدى،
 ماقئاشش ەنۇگە تانىتىنى ۇلى الدىمىزدا. بىرنەشە 10 مىڭ ونكەر

ئەن كەيسن جۇڭگونىڭ ھالىقتىق دەموكراتىيالىق گىمىنىڭ
 جەڭگىسىنە كوز جىبەرەتەن بولساق، ول جۇرتقا بەينە ۇزاق ئېىر
 ئياتىردىڭ قىسقا عانا ئېىرنىشى كورنىسىندەي سەزىلەر ەدى.
 ئياتىر ئېىرنىشى كورنىستەن باستالۋعا ئىيس، ئېىراق ئېىرنىشى
 كورنىس ئالى شارىقناۋ ەمەس. جۇڭگو گىمىنى ۇلى، ئېىراق
 گىمىنىڭ بۇدان كەينىگى جولى ونان دا ۇزاق، قىزمەت ونان دا
 ۇلى، ونان دا قىس. مۇنى قازىردىڭ وزىندە - اق پارتيا ىشەنە
 ايقىن ئۇسىندىرۋ كەرەك، جولداستار كىشىپەيلىدىك، بايىپىدىق،
 داندايسىماۋ، ۇشقالاقتىققا سالىنىپ ۇستىلىن ۇزدىكىز ساقىتايىن
 بولسىن، جولداستار قاجىرلىلىقىپەن كۇرەس جۇرگىزۋ ئىسلىن
 ۇزدىكىز ساقىتايىن بولسىن. بىزدە سىن جانە ۇز - وزىنە سىن
 اينۇ سىندى ماركىستىك - لەنىندىك قارۋ بار. ئېىز ئاشار ىستىلدەن
 ارىلىپ، تاماشا ئىستىلدى ساقىتاي الامىز. ئېىز بۇرىس ۇزىمىز
 بىلمەگەن نارسەلەردى ۇيرەتىپ الا الامىز. ئېىز ەسكى دۇنيەنى
 فىراتا بىلۋەن بىرگە جاڭا دۇنيەنى ورناتقا دا بىلەمىز. جۇڭگو ھالىقى
 جيانگەلەردەن قايرى تىلەمەي - اق ۇمىر سۇرە الاتىندىسى بىلاي
 تۇرسىن، قايتا جيانگەللىك مەملەكەتتەردەن جاقىسراق ۇمىر سۇرە
 الادى.

ەسكەرتۋلەر

① 1949 - جىلى 9 - ايدىڭ 19 - كۇنى گومىنداڭنىڭ سۇيۋان ەسكە -

سك ۇكىمەتلىك ھۇشى دۇڭچىۋۇ، بېڭشۋان سىلىڭكۇاسى سۇر لايىقكدار
 ۇر قاراۋلارىداى 40 مىڭدان اسام ادامدى ئاستاپ كۈنەرىلىس ھاسان
 ئىر جافە ۇتتى. كۈنەرىلىس ھاسان اسكەرى بولمىدەر 1950 - جىلى

2- ئايدىكى 21- كۈنىدىن باستاپ خالىق ازاتلىق ارىياسى سويىوان جۇنچۇيىنىڭ ئىشلىتىلىشىدا رەتتەلىپ، 4- ئايدىكى 10- كۈنى خالىق ازاتلىق ارىياسى وزگەرتىلىپ قۇرىلدى.

⑥ ئانىچىڭ گومىنداڭ كەرتارتىپا ۋكىمەتمەر بەيىشلىك كەلىسوزىن جۇرگىزۋىشى جونىدە، جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ 1949- جىسى 3- ئايدىكى 26- كۈنى بىلاي دەپ شەشم خاسادى: «(1) كەلىسوز بىستالاتىن ۋاقت: 4- ئايدىكى 1- كۈنى، (2) كەلىسوز جۇرگىرىدىن ورسىن: بىيىڭ. (3) جوۋىنلاي، لىن بوچۇي، لىن بياۋ، نە خاسىڭ، لى ۋىسە، ۋاكىلىدىكى (4) ئايدىكى 1- كۈنى جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ وعان فوس سە روكتىسىدى دا ۋاكىلىدىكى ۋىياردى)، جوۋىنلاي باس ۋاكىلىدىكى سەبىسالىپ، ئانىچىڭ جاقىنىڭ ۋاكىلىدەر ۋىرمەسمەر كەلىسوز جۇرگىرىسىن، 1- ئايدىكى 14- كۈنى ماۋىردىڭ جۇشى جارىلاىر خاىدى جونىدەگى مالىمدەمە جانە وندا العا قويىلغان 8 ئارمىسى سەركەكى خاى كەلىسوزىنىڭ نەگىزى ەتىلىسن. (4) جوعارىداىسلار رادىو سىياسىالارى ارقىلى بۇگىننەن قالماي ئانىچىڭ گومىنداڭ كەرتارتىپا ۋكىمەسەنە ۋقتىرىلىسن، ولار جوعارىداى ايتىلغان ۋاقت، ورسىن بويىت وزدەرسىڭ ۋاكىلىدەر ۋىرمەسىن جىبەرسىن، كەلىسوز ونگىزۋىگە ئىسمىرى بولۇۋۇش 8 ئارماقتى شارقتا كەزەكتى ماتەريالداردى الا كەلىسن.»

⑦ سۇن ۋۇكۇڭنىڭ كىشكەنتاي قۇرتقا ايتىلىپ بىپ، نەمىر جەلپ- ۋىشتى خاسانىڭ ئىشەنە كىرىپ، ونى جەڭگەدىگى جونىدەگى ەرتەگى، بۇل جايىلى جۇڭگونىڭ قىيالى رومانى «شىيوۋجى»دىڭ 59- ئاراۋىنا قاراڭىز.

داڭخۇيىچۇيدىڭ قىزمەت ۋادىسى*

(1949 - جىلى 3 - ايدىڭ 13 - كۈنى)

1) داڭخۇيى شۇجىي «بانجاڭ» بولۇغا شەبەر بولۇ كەرەك. بارىنا ۋىيۇانخۇسۇندا 10 20 ادام بولادى، ول اسكەري بولمىدەردىڭ ئېىر بانى سياقتى، شۇجىي بەينە «بانجاڭ». بۇل باندى ويداعىداي باسناۋ شىنىندا وڭاي مەمس. قازىر جۇڭياڭجۇيلەر، قىنجولەر كەڭ كۆلەمدى رايوندارغا باسشىلىق قىلىپ، وقە اۋىر مىسدەنەردى ۇستلەرسە الپ وتىر. باسشىلىق قىزمەتتەرىندە باعت، ساياساتىلاردى بەلگىلەپ قانا قويماي، دۇرس قىزمەت ادستەرىن دە بەلگىلەۋ كەرەك بولادى. دۇرس باعت، ساياسات بولغانىمەن، ەگەر قىزمەت ادستەرىنە ەلەۋسىز قارالاتىن بولسا، ئارىبىر ماسەلە تۇىلادى. داڭخۇيى ۇزىنىڭ باسشىلىق مەۋ مىندەتىن ورىنداۋ ۇشىن، داڭ- ۇيىما - وسى «ئېىر بان ادام»غا سۇيەنۋى، ولاردىڭ رولىن تولق ساۋلەلەندىرۋى كەرەك. شۇجىي «بانجاڭ»دىقتى جاقسى وقەۋ ۇشىن،

* بۇل — ماۋزىدۇلف جولدىس يارتىباسىڭ 7 - كەزمەكتى خۇڭياڭ ۇسۋار. جۇيىسىڭ ەكشىى خالىپى ماچىلىسىندە جاساعان فورىسىدىڭ ئىىر بولەگى.

ويداعىداي ۋىرەنۈڭگە جانە ويداعىداي زەرتتەۋ جۇرگىزۈڭگە ئىيسى،
شۋىجى، فۇشۇجىلەر ەگەر وزدەرىنىڭ «ئىر بان ادام»ى اراسىندا
ۈگىت قىزمەتى مەن ۋىيىۋاندار قىزمەتىن جۇرگىزۈڭگە كۈگىل بول-
مەسە، «وزى مەن ۋىيىۋاندار اراسىداي قاتناستى شەشۈڭگە شەبەر
بولماسا، «ماجىلىستى قابتەكەندە جاقسى اشۇ «جايلى زەرتتەۋ جۇرگىز-
بەسە، وندا وسى «ئىر بان ادام»عا ويداعىداي قولباسشلىق ەتۋى
فىنىما سوعادى. ەگەر وسى «ئىر بان ادام»نىڭ فىمىلى «ئىر كەلكى
بولماسا، مەلىۋانداغان ادامدى باستاي وتىرىپ سوعىس جۇرگىزۋدى،
قۇرىلىس سەرىمەن شۇعىلداۋدى ويلاۋعا دا بولمايدى. اربىنە،
شۋىجى مەن ۋىيىۋاندار اراسىنداي قاتناستا ازىشلىق كۈپىشلىككە
باعىداي، بۇل بانجاڭ مەن جاۋىنگەرلەر اراسىنداي قاتناسقا ۇسا.
مايدى. بۇل ارادا تەك مسال «ۇشىن عانا ايتىلىپ وتىر.

2) ماسەلەنى اشىق ورتاعا قويۋ كەرەك. «بانجاڭ» عانا وسىلاي
ستەپ قوبماي، ۋىيىۋانداردا وسىلاي ستەۋ كەرەك. سىرتتان
عايبات ايتپاۋ كەرەك. ماسەلە بولا قالعاندا، «ماجىلىس اشلىپ
اشىق ورتاعا قويىلىپ تالقىلانسا، ول تۇرالى بىرنەشە تارماق بەلگە-
لەنسە، ماسەلە شەشىلەتىن بولادى. ماسەلە بولا تۇرا اشىق ورتاعا
قويىلماسا ۇزاق ۋاقىتقا دەيىن شەشىلمەيدى، «كىپتى بىرنەشە جىلعا
سوزىلادى. «بانجاڭ» مەن ۋىيىۋاندار ۇزارا «ئۇسىنىسىپ وتىرۋلارى
كەرەك. شۋىجى مەن ۋىيىۋاندار، جۇگياڭ مەن جۇگياڭجۈيلەر،
جۇگياڭجۈيلەر مەن جۇيداڭجۈيلەر اراسىنداي «ئۇسىنىسۋ، جاردەم
جانە دوستىق بارىنەن دە ماڭىزدى. بۇعان وتكەن كەزدەردە
كۈپىشلىك نازار اۋدارعادى، 7-قۇرىلتايدان مەرى بۇل حافىا زور
ىلگەرلەۋشلىك بولدى، دوستىق، نىتسماقتىلىق قاتناس مەيلىنشە

كۈشەيدى. بۇعان بۇدان بىلاي دا ۋنەمى نازار اۋدارىپ وتىرۋ كەرەك.

(3) "ۋزارا مالىمەت اۋىسىپ وتىرۋ". مۇنىڭ مانىسى داڭقۇي ۋىيۋاندارى وزدەرى بىلەتەن احوالدى بىر-بىرىنە حابار-لاپ، ۋزارا اۋىستىرىپ وتىرۋلارى كەرەك دەگەن سوز. مۇنىڭ ۋزى ورتاق ئىل تابۋ ۋشەن وتە ماڭىزدى. كەي ادامدار بۇلاي سىتەمەيدى، قايتا بەينە لاۋزى ايتقانداي "تاۋىستارىنىڭ شاقىر-عاسى، تىتەرىنىڭ ۋرگەنى بىر-بىرىنە ەستىلىپ تۇرسا دا، ولە-ولگەنشە ات ەزىن سالىسايدى" (1)، فانىجەدە ولاردىڭ اراسىدا ورتاۋ ئىل كەم بولادى. بىزدەگى كەيىبىر جوعارى دارەجەلى كادىرلاردا ەاركىسىزىم-لەينىزىمنىڭ نەگىزگى نازار يالىق ماسەلە-لەرى خاەندە دا ئىل ۇقساماستىعى بار، مۇنىڭ سەبەبى-ۋىرە بۇدىڭ ەلى دە خەتلىككەسىز بولپ وتىرعاندىعى. قازىر پارتيا شىندەگى تىلدە ەداۋىر بىرلىك بولپ وتىر، بىراق ماسەلە ەلى تولىمەن شەشلىگەن جوق. مىسالى، جەر گايگىسىندا "ورتا دىحان" دەگەن نە، "باي دىحان" دەگەن نە دەگەن ماسەلەدە ەلى دە تۇرلىشە تۇس-نىكتەر بار.

(4) سىسەگەن جانە تۇسىنەگەن نارسەلەردى تومەندەگىلەردەن سۇراۋ كەرەك، جەڭىلتەكتىكپەن قۇپتاي سالۋعا دا نەمەسە قارسى شىعۋعا دا بولمايدى. كەيىر جۇجاتتاردىڭ ازىرلەنگەننەن كەيىن دە ۋاقىتشا ترائىماي باسلىپ قويىلۋىنىڭ سەبەبى، ونداعى كەيىر ماسەلەلەردىڭ ەلى دە انىمالماي، الدىمەن تومەندەگىلەردەن سىكىر الۋ ەنەن بولاتىندىقى. بىلمەگەندى زورلاپ سىلگەنسۈگە اسە بولمەيدى. تومەندەگىلەردەن سۇراۋعا ارالساۋىڭ قاجەت،

تۆمەندەگى كادىرلاردىنڭ پىكىرىنە قۇلاق اسا بىلىۋ كەرەك. الدىمەن شاكىرت بولۇ، ونان سوڭ ۇستاز بولۇ؛ الدىمەن تۆمەندەگى كادىر-لاردان ۇماسلىحات الۇ، ونان سوڭ بۇيرىق ۇتۇسرۇ كەرەك. جۇگياڭجۇيلەر، پارتيا الدىڭى شەپ ۇيىۋانخۇيلارنى ماسەلەنى شەشمەتكەن كەزدە اسكەرى جاعدايى شۇغىل بولغاندار مەن ۇمان- ۇجايى اسقنالغاندارىنان باسقارلارنىڭ بارلىغىندا وسلاي سىتەۋ كەرەك. بۇلاي سىتەۋ ولاردىڭ بەدەلىنە نۇقسان كەلىرمەيدى، قايتا ولاردىڭ بەدەلىن ارتتىرا تۇسەدى. ۇبىزدىڭ شىعارغان شەشمە-دەرىمىز تۆمەندەگى كادىرلار ۇسىنغان دۇرىس پىكىرلەردى قامشەن سوڭ ولار، ارىنە، قولدايدى. تۆمەندەگى كادىرلاردىڭ ايتقاندارىنىڭ دۇرىسى دا بولادى، دۇرىس ەمەسى دە بولادى، تىڭداغانىن كەيىن تالداۋ حاساۋ كەرەك. دۇرىس پىكىرلەرگە قۇلاق اسۇ جانە سول بوسىنسا سىنەۋ كەرەك. جۇگياڭ باسشىلىقىنىڭ دۇرىس بولۇشىداغى باستى سەمەپ، ونىڭ جەر- جەردەن الىنغان ماتەريالداردى، دوكلاتلار مەن دۇرىس پىكىرلەردى جىناقىتاپ وتىرۇنىدا، ەگەر جەر- جەردەن ماتەريال كەلمەسە، پىكىرلەر ايتىلماسا، جۇگياڭنىڭ دۇرىس نۇسقاۋ- بۇيرىقتار شىعارۇى وتە قىيىن بولار ەدى. تۆمەننەن كەلگەن قاتە پىكىرلەرگە دە قۇلاق اسۇ كەرەك، مۇلدە قۇلاق اسپاۋ دۇرىس بولمايدى؛ الايدا تىڭداغاننان كەيىن سول بويىنشا سىتەۋگە بولمايدى، قايتا سىن ايتۇ كەرەك.

(5) «گاڭچىن ويناۋدى ۇيرەنىپ الۇ. گاڭچىن ويناغاندا ون ساۋساقنىڭ ۇبارى ارەكەتتەنۇ كەرەك، كەيىرەۋى ارەكەتتەنىپ، كەيىرەۋى ارەكەتتەنبەسە بولمايدى. ۇبراق، ون ساۋساق ەتار باسلاتىس بولسا، ونىدا دا كۇي بولماي شىعادى. موزىكانى اسەم

شىعارۇ "ۇش، ون ساۋساقىنىڭ ارەكەتى قالمىتى بولۇي، "ۇزارا
 ۋىلەسۋى كەرەك. داڭۇيىلار وزەكتى قىزمەتتى مىقتى ۇستاۋلارى
 قاجەت، سوسىمەن بىرگە وزەكتى قىزمەتتەر توڭىرەگىندە باسق
 جاقىتارداعى قىزمەتتەردى دە "ۇرىس الدىرۇلارى قاجەت. قازىر
 "بىزدىڭ باسقارپ وتىرعان سالالارىمىز وتە كوپ، جەر-جەردىڭ،
 اسكەرى بولىمدەردىڭ، تاراۋلاردىڭ قىزمەتتەرسىنە تۇگەل "مان
 بەرۋ كەرەك، "بىر بولىم ماسەلەلەرگە عانا نازار اۋدارپ، باسقا-
 لارىن تاستاپ قويۇعا بولمايدى. ماسەلە بار جەردىڭ "مارى دە
 انقىپ شىعۇ قاجەت، بۇل "ادىستى "سوزسىز ۇيرەنىپ الۋىمىز
 كەرەك. گاڭجىندى كەي ادام جاقسى وينايدى، كەي ادام جاقسى
 وىيى المايدى، وسى ەكى "تۈرلى ادامنىڭ ويناغان كۈيىندە
 ۇلكەن اسىماسلىق بولادى. داڭۇيىداعى جولداستار گاڭجىن
 ويناۋدى جاقسى ۇيرەنىپ الۋ كەرەك.

6) .مىقتى ۇستاۋ كەرەك. مۇنىڭ "مانىسى داڭۇيىلار باستى
 قىزمەتتەردى "سوزسىز "ۇستاپ" قانا قويماي، ونىڭ ۇسىنىش "سوزسىز
 "مىقتى ۇستاۋ" كەرەك دەگەن "سوز. "ارقانداي نارسەنى مىقتى
 ۇستاعاندا، نىيەتى دە بوساڭسىتىپاندا عانا ۇستاپ تۇرۇعا بولادى،
 ۇستاعانمەن مىقتى ۇستاماۋ ۇستاماعانمەن بىردەي. الاقان اشى
 تۇرسا، ارينە، ەش نارسەنى دە ۇستاپ تۇرۇعا بولمايدى. قول جۇمىلعان-
 مەن، قاتتى جۇمىلماسا، ۇستاعانداي بولعانمەن، "باربىر، نارسەنى
 ۇستاپ تۇرا المايدى. "بىزدىڭ كەيىر جولداستارىمىز باستى
 قىزمەتتەردى دە ۇسنايدى، "بىراق ۇستاعانمەن مىقتى ۇستامادى،
 سوندىققان دا قىزمەتتى جاقسى ىستەي المايدى. ۇستاماي بولمايدى،
 ۇستاماعانمەن مىقتى ۇستاماسا دا بولمايدى.

(7) كۆڭلىدە «سان» بولسىن. «مۇنىڭ» مانىسى اخۋال مەن ماسە-
لەلەردىڭ سان جاعىنا «سوزسىز» نازار اۋدارۇ كەرەك، نەگىزگى سان
تۋرالى تالداۋ بولۇ كەرەك دەگەن «سوز». «ارقانداي ساپا بەلگىلى
سان بولسۇ بەينەلەنەدى، سانسىز ساپادا بولمايدى. «بىزدىڭ» بىر-
سىپرا جولداس تارىمىز قازىرگە دەيىن زاتتاردىڭ سان جاعىنا نازار
اۋدارا بىلمەيدى، نەگىزگى تۇڭجىلەرگە، باستى پىراسەنتتەرگە
نازار اۋدارا بىلمەيدى، زاتتاردىڭ ساپاسىن بەلگىلەيىن سان
شەكىنە بارار اۋدارا بىلمەيدى، بارلىق ئىستە ولاردىڭ كۆڭلىدەرىندە
«سان» بولمايدى. ناتىجىدە قاتەئەسىيەي قالمايدى. مىسالى. حىر
گايگىسى جۇرگىزۇ «ۇشنى، دىچۇلاردىڭ. باي دىحانلاردىڭ. ورتا
دىحانلاردىڭ، كەدەي دىحانلاردىڭ «ارقايسىسىنىڭ جان سانىنىڭ
قەتە كەيدىگىن، «ارقايسىسىندا قاتشالىقتى حىر بار كەيدىگىن —
«سى سىنداردى «ئىلۇ قاجىت، سوندا عانا وسىعان نەگىزدەلە ونىرىپ
دۇرىس ساياسات بەلگىلەپ شىعۇعا بولادى. باي دىحان دەگەن نە،
اۋقاتتى ورتا دىحان دەگەن نە، قاناۋ كىرىسى قاتشالىق بولغاندا
باي دىحان مەسپەلەدى. قاتشالىق بولغاندا اۋقاتتى ورتا دىحان
مەسپەلەدى، مەنە مۇندادا بەلگىلى «بىر سان شەگىن تاۋىپ شىعۇ
كەرەك. «ارقانداي بۇقارالىق قوزعالىستا بۇقارانىڭ بەلسەنە
قولدايتىندارى قانشا، قارىسى شىعانتىندارى قانشا، ارالىقتا تۇراتىن-
دارى قانشا — مەنە بۇلار تۋرالى نەگىزگى تەكسەرۋلەر، نەگىزگى
تالداۋلار جۇرگىزىلۇ كەرەك، مەسەلەلەرگە نەگىزسىز، جۇڭۋاندىقپەن
شەشىم جاساۋعا بولمايدى.

(8) «حالىقى نىشپاندىراتىن قۇلاقتاندىرۇ شىعارۇ». «حالىقتى
نىشپاندىراتىن قۇلاقتاندىرۇ شىعارغان سەكىلدى، «ماجىلىس اشردا

الدىن الا ۇقتىرۇ شىعارىپ، كوپشىلىكتىڭ نەندەي ماسەلەنىڭ تالقى-
لاناتتىن، نەندەي ماسەلەنىڭ شەشەلتىنىن بىلۈنە، سونىمەن قاتار
كۈن بىلگەرى دايىندالۋىنا مۇمكىندىك جاساۋ كەرەك. كەي جىرلەر
كادىرلار "ماجىلىسىن اشقاندا، «اسكەر مەن ات الدەقاشان كەلىپتى،
استىق پەن "شوپ دايىندالىپ بولماپتى» دەگەندەي، دوكلات جانە
قارار جوبالارىن الدىن الا دايىنداپ الماي، جىيىنغا قاتناستۇشلار
كەلگەن سوڭ تىمىز - تايانك جازىپ - سىزۋعا كىرسەدى، بۇل جافسى
مەس. ەگەر ازىرلىك بولماسا، "ماجىلىسى اشۋعا استىقپاۋ كەرەك.

(9) «اسكەردى سۇرىپتاۋ، ۇكىمەت ورىندارىن نىشامداۋ... سونە-
نەتىس "سور، جاسالاتىن بايانداما، جازىلاتىن ماقالا جانە قارار -
جوبالاردىڭ "بارى ۇسىمدى "ارى نىشامدى بولۇ كەرەك. "ماجىلىسى
دە سىم ۇزاققا سوزباغان "جون.

(10) وزىمەن ۇقساس پىكىردە بولماغان جولداسىتارمەن نىشامانا -
سىپ، بىرگە قىزمەت ىستەۋگە كوڭىل "بولۇ. مەيلى جەرگىلىكى ورىن -
داردا نەمەسە اسكەرى بولىمدەر دە بولسىن، بۇعان كوڭىل بولىنۋگە
"تىس. پارتىيا سىرتىنداى ادامدارعا دا وسىلاي بولۇ كەرەك.
"بىز "بارىمىزدە توڭىرەكتىڭ "تورت بۇرىشىنان كەلىپ باس قوسقان -
دارمىز، "بىز وزىمىزبەن ۇقساس پىكىردە بولعان جولداسىتارمەن
نىشاماناسا بىلۋمەن قويماي، وزىمىزبەن ۇقساس پىكىردە بولماغان
جولداسىتارمەن دە نىشاماناسىپ، بىرگە قىزمەت ىستەي بىلۋگە
"تىسىپىز. "بىزدىڭ ارامىزدا وتە "برى قاتەلىك وتكىزگەن ادامداردا
بار، ولاردى كەمسىنپەۋىمىز، ولارمەن بىرگە قىزمەت ىستەۋگە "ازىر
نۇرۋىمىز كەرەك.

(11) داسابىسۋدان قاتتى ساققانۇ. بۇل - باسشىلار "ۇشىن "پىرىن -

سىپىتى ماسەلە، سونداي-اق نىتىماقتىلىقتى ساقىتاۋدىڭ ماڭىزدى شارىتى. ئىرى قاتەلىك وتكىزىبەگەن، ونىڭ ئۈستىنە قىزمەتتە وتە ئىرى ناتىجە كۆرسەتكەن ادامدار دا داندايسماۋ كەرەك. پارتىيا باسشىلارنىڭ تۇلىغان كۈنىن مەرەكەلەۋگە ئىيم سالۇ، جەردىڭ، كۈشەنىڭ جانە كارخانىنىڭ اقتارىن پارتىيا باسشىلارنىڭ اتىمەن اتاۋغا ئىيم سالۇ، قاجىرلىققىن كۈرەسۈ ئىسلىن ساقىتاۋ، ەگبەگى سىڭگەن دەپ ورنىسىز ماقىتاپ-ماداقىتاۋ قۇبىلىستارىن بولمىزباۋ كەرەك.

12) ەكى ئۇرلى شەكتى اتىق اجىراتۇ. الدىمەن، گىمىڭ ە الدە فانگىمىڭ بە؟ يان-ان با الدە شى-ان با؟ كەي ادامدار مۇنداي شەكتى اتىق اجىراتۇدى بىلمەيدى. مىسالى، ولار گۇانلىياۋ-خۇيگە فارسى تۇرغاندا، يان-اندى «بىردە-بىر دۇرس جەرى حوق» ئاي كۆرسەتەدى، يان-اننىڭ گۇانلىياۋجۇيى مەن شى-اننىڭ گۇانلىياۋخۇيىن سالىستىرمايدى، پارىقتامايدى. مۇنىڭ ئۈزى ئۇپ مەگىرىمەن قاتەلەسكەندىك. سونان سوڭ، گىمىڭ قاتارىدا دۇرس پەن قاتەننىڭ، تابىس پەن كەمىشلىكتىڭ شەگىن اتىق اجىراتۇ، سونداي-اق ولاردىڭ قايسىسى باستى ورنىدا، قايسىسى ەكىنشى ورنىدا ەكەندىگىن اتىقتاپ الۇ كەرەك. مىسالى، تابىس تەگى وننان ئۇش پە الدە وننان جەتتى مە؟ مۇنى ازايىنىپ ايتۇغا دا، كوبەيتىپ ايتۇغا دا بولمايدى. بىر ادامنىڭ سىتەگەن قىزمەتنىڭ نەگى وننان ئۇشى تابىس، وننان جەتتىسى قاتەلىك پە الدە وننان جەتتىسى تابىس، وننان ئۇشى قاتەلىك پە، بۇل جونىدە ئولق مولشەر بولۇغا ئىيس. ەگەر وننان جەتتىسى تابىس بولسا، وندا ونىڭ قىزمەتن نەگىزىنەن جاقىسى دەپ تۇجىرىم جاساۋ كەرەك.

تابىس باستى ورىندا بولپ وتىرعاندا قاتەلىك باستى ورىندا دەۋ
مۇلدە قاتە. "بىز ماسەلەگە قاراۋدا مىناداي ەكى تۇرلى شەكتى —
گىمىڭ مەن فانگىمىڭنىڭ شەگىن، تابىس پەن كەمشىلىكتىڭ شەگىن
انسىق اجىراتۋدى ەستەن شىعارماۋىمىز كەرەك. وسى ەكى شەكتى
ەستەن شىعارماغاندا "س وڭاي بولادى، مۇنىز ماسەلەنىڭ سىياتى
شاتاستىرىلادى. ارينە، شەكتى جاقسى ايسىرپ الۋ "ۇشىن، مۇقيات
زەرتتەۋ جانە تالداۋ جاساۋ قاجەت. "بىز "اربىر ادام جانە "اربىر
"س جونىدە تالداۋ، زەرتتەۋ جۇرگىزۋ پوزىتسىياسى قولدانۇعا
تيىسىز.

مەسىكشە جانە جىڭجىجۇيدەگى جولداستارشا، جوعارىداى
ادىستەر بولعاندا عانا داڭقۇي قىزمەتتەرىن جاقسى ىستەۋگە بولادى.
قۇربلىنايدى جاقسى اشۋدان تىس، پارتىيانىڭ "ار دارمىجەلى ۋىيۋان-
جۇيلارى وزدەرىنىڭ باسشىلىق قىزمەتتەرىن تىگىلىقتى ىسنەۋى اسا
ماڭىزدى. "بىز قىزمەت ادىسنە "سوزسىز "مان بەرىپ، داڭقۇيدىڭ
باسشىلىق قىزمەتىن ونان ارى وسىرۋگە تيىسىز.

ەسكەرتۈلەر

① «لاۋزى» دەگەن كىتاپنىڭ 80-ناراۋىنا قاراڭىز. "تۈپ نۇسقاسى
مىناداي: «كورىشلەس ەلدەر "ىر- بىرىنە كورىنىپ تۇرادى، ناۋىقتارد-
نىڭ شاقىرعانى، يىتتەرىنىڭ ۇرگەنى "ىر- بىرىنە ەستىلىپ تۇرسا دا،
حالىقى ولە- ولگەنشە ات "مىزىن سالىپايدى».

② «لۇنيۇي» دەگەن كىتاپنىڭ «گۇڭخې چاڭ» 5-ناراۋىنا قاراڭىز.
"تۈپ نۇسقاسى مىناداي: «ول زەمەك جانە بىلىمگە قۇمارتقان ادام، ورىنەن
نومەنگىلەردەن سۇراۋدان ارلانبايدى».

③ پار - ان - 1937 - جىلى 1 - ايدان 1947 - جىلى 3 - ايعا دەيىن جۇڭگۇ جۇڭياڭ نۇرغان جەر، ال شي - ان - گومىنداڭ كەرتىپىش - لارسىڭ شىبىيداعى ۇستەمدىگىنىڭ ورتالىقى بولغان ەدى، ماۋزىدۇڭ جولداس مۇنى گىمىڭ مەن فانگىيىڭگە مىسال رەتسندە الپى وىتىر.

نانجىڭ ۈكىمەتى قايدا بارادى؟

(1949 - جىلى 4 - ايدىڭ 4 - كۈنى)

نانجىڭ گومىنداڭ ۈكىمەتى مەن ونىڭ اسكەرى - اكىملىك قىزمەتكەرلەرى الدىندا ەكى جول تۇر: "بىرى - جياڭ جىەشى سوعىس قىلمىستىلارى توبى جانە ونىڭ قوجايىنى امەريكا جيانگەر - لىگى جاققا "وتۇ، ياعنى خالقپەن ۇزدىكسىز جاۋلاسىپ، خالىق ازاتتىق سوعىسىندا جياڭ جىەشى سوعىس قىلمىستىلارى توبىمەن بىرگە قۇرىپ "بتۇ؛ ەندى "بىرى - خالىق جاعىنا "وتۇ، ياعنى جياڭ جىەشى سوعىس قىلمىستىلارى توبى مەن امەريكا جيانگەرلىگە - نەن "ۇزىلدى - كەسىلدى ايرىلىپ، خالىق ازاتتىق سوعىسىندا ەڭبەك كورسەتۇ ارقىلى قىلمىس جۇىپ، خالىقتىڭ كەڭىلىك ەتۇنە جانە كەشىرم حاساۋىدا جەتۇ. "ۇشىنىشى جول جوق.

نانجىڭدە گى لي زۇڭرەن - جى يىڭچىن ۈكىمەتىندە "ۇش بىر ادام بار. "بىر ئوپىتاغلار قاسارسىپ "بىرىنشى جولمەن جۇرەدى. ولار اۋزىندا قانشاما جاعىمدى سوزدەر سويلەگەنمەن، ارەكەتىندە ۇزدىكسىز سوعىس ازىرلەيدى، وتاندى ۇزدىكسىز ساۋدالايدى، ماعىز بەيىنشىلىككە ۇمتىلعان خالىقتى ۇزدىكسىز ەردەي جانە

قىرغىندايدى. ولار — جياڭ جىيەشنىڭ توڭمويىن مۇرىتتەرى. ەندى
 ۋىر توپتاعىلار ەكىشى جولەن ۋۇرۇدى قالايدى، ۋىراق ولار
 ۋالى دە شەشۋى ارەكەت جاساي المايدى. ۋىششى توپتاعى.
 لار — ەكى جول ايرىغىندا دەل — سال بولپ تۇرغان، بەتالىسى
 ايقىن بولماغان ادامدار. ولار ۋارى جياڭ جىيەشى مەن امەرىكا
 ۈكۈمەتىنە جاماناتتى بولمىسى كەلمەيدى، ۋارى خالىقتىق دەموكراتىيا
 لاگەرىنىڭ كەشىرىمىن المىسى جانە قاتارىندا بولمىسى كەلمەيدى.
 ۋىراق بۇل قۇر قىال، مۇمكىن ەمەس.

نانجىڭدەگى لى زۇڭرىن. خىيىڭچىن ۈكۈمەتى، نەگىزىنەن
 العاندا. ۋىرىشى توپتاعىلار مەن ۋىششى توپتاعىلاردىڭ قوسىند.
 ىسى. ەكىشى توپتاعىلاردىڭ سانى وتە از. بۇل ۈكۈمەت كۈدى
 بۈگىنگە دەيىن جياڭ جىيەشى مەن امەرىكا ۈكۈمەتىنىڭ قۇرالى
 بولپ كەلمەيدى.

4-ايدىڭ 1-كۈنى نانجىڭدە تۇنلعان قاندى وقىما ② ەشقانداي
 كەزدەيسوق وقىما ەمەس. مۇنىڭ ۋوزى لى زۇڭرىن — خىيىڭچىن
 ۈكۈمەتىنىڭ جياڭ جىيەشنى قورعاۋىنىڭ، جياڭ جىيەشنىڭ توڭمويىن
 مۇرىتتەرىن قورعاۋىنىڭ، امەرىكانىڭ شاپقىشى كۈشتەرىن قورعاۋى.
 نىڭ تابىمى ناتىجەسى. مۇنىڭ ۋوزى لى زۇڭرىن — خىيىڭچىن
 ۈكۈمەتى جياڭ جىيەشنىڭ توڭمويىن مۇرىتتەرىمەن بىرگە «تەڭدىك
 نەگىزىندەگى، داڭقتى بەيىتشىلىك» دەيتىن سۋايتتىقپەن ۋاعىزداي
 وتىرىپ، جۇڭگو كۇڭچانداڭنىڭ 8 تارماقتى بەيىتشىلىك شارتىنا
 قارسى شىققاندىمىنىڭ، اسىرەمە سوعى قىلىستىلارنى جازالاۋعا
 قارسى شىققاندىمىنىڭ ناتىجەسى. لى زۇڭرىن — خىيىڭچىن ۈكۈمەتى
 جۇڭگو كۇڭچانداڭمەن بەيىتشىلىك كەلىسسوز جۇرگىزۋ ۋىش

بەيىتتىكى كەلىسىز جۇرگىزەتتىن ۋاكىلدەر ۋىرمەسىن بېيىڭگە
جىبەرىپ وتىرەكەن، سونداي-اق جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ 8 ناز-
ماقتى شارتىن كەلىسىزىڭىز نەگىزى تەۋدى قابىلدايتىدىقتارىن
بىلىدىگەن مەن، ەندەشە، بۇل ۋەكىلەتتە ەڭ تومەن دارەجەدەگى
ادال نىيەت بولاتتىن بولسا، نانجىڭ قاندى وقىعاسىن بىر جاقىلى
تەۋدى باستامەتە وتىرىپ، باس قىلمىستىلار بولغان جياڭ جىيەشنى،
ئاڭ شىيىنى، جاڭ ياۋمىڭدى قولغا الۋعا جانە قاتال جازالاۋعا،
نانجىڭ مەن شاڭخايداى شىيىون-بۇلىكىشەردى قولغا الۋعا جانە
قاتال جازالاۋعا، بەيىتتىكىلەرگە قاسارسا قارسى شىيىون وتىرغان،
بەيىتتىكىلەر كەلىسىزىن ورشەلەنە بۇلىدىرىپ وتىرغان، خالىق
ازاتتىق ارىياسىنىڭ چاڭجياڭنىڭ وڭتۇستىگىنە قاراي بىلگەرلەۋىنە
قارسىلىق كۆرسەتۋەش ۋەش ۋەشەلەنە ازىرلىك جاساپ جاتقان فانگە.
مىڭشىل انامانداردى قولغا الۋعا جانە قاتال جازالاۋعا ئىيىس.
چىڭفۇ ۋەلەيىنشە، لۇيەكتىگىنە جاقىسلىق جوق^④، سوعىس قىلمىس-
نىلارى قۇرتىلمايىنشا، ەلىگە تىنىشتىق جوق. بۇل اقيقات ەلى دە
تۇسىنىكتى مەس پە؟

بىز نانجىڭ ۋەكىلەتتە مىنانى قاتال ەسكەرتكىمىز كەلەدى:
ەگەر بۇل ئىس سىزدەردىڭ قولدارىڭىزدان كەلمەسە، وندا، سىزدەر
چاڭجياڭنان ۋەتەن وڭتۇستىككە قاراي بىلگەرلەمەك بولىپ وتىرغان
خالىق ازاتتىق ارىياسىنىڭ بۇل ئىستى سىتەۋىنە كۆمەكتەسۋەگە
تەيىسىزىدەر. ۋاقىت جەتتى، ەشقانداي قۇر مىلجىڭنىڭ كەرەگى
جوق، بىردە بولسا ناقتى قىزمەت سىتەۋ جولىمەن ەڭبەك كۆرسەتىپ
كۇنادان ارىلغان جاقسى. قاشىپ سەرگەلدەگىگە تۇسۇدەن اۋلاق
بولسىزدار، جياڭ جىيەشنىڭ توكۇمىن مۇرىتتەرمىنىڭ ازاتىن تارتا

بەرۋەدەن اۋلاق بولسىڭىزدار، خالىق جاعىنان *بىرجولانا لاقتىرىلىپ تاستالۋدان اۋلاق بولسىڭىزدار. تەك وسى رەتكى وراي قالدى، بۇل ورايدان ايرىلىپ قالماڭىزدار. خالىق ازاتتىق ارمىياسى چاڭجياڭنىڭ وڭتۇستىگىنە جورىق جاساعالى جاتىر. بۇل سىزدەردى ۇرەيلەندىرۋ *ۇشىن ايتىلىپ وتىرعان بوس *سوز ەمەس، سىزدەر 8 تارماقتى شارتتى قابىلداۋ كەلسىنە مەيلى قول قويىڭىزدار، مەيلى قول قويماڭىزدار، خالىق ازاتتىق ارمىياسى *بارسىر ىلگەرلەي بەردى. سىرەر كەلسىم جاساعاننان كەيىن ىلگەرلەۋ بىرنەشە جاققا پايدالى — خالىققا پايدالى، خالىق ازاتتىق ارمىياسىنا پايدالى، گو مىنداڭ ۈكىمەنى جۇيەسىندەگى ەگىيەك كورسەتپ كۇناسىن ارىلۋدى قالايىتىن بارلىق ادامدارعا پايدالى، گو مىنداڭ ارمىياسىندا داعى قالىڭ جۇنگۇاندىلار مەن اسكەرلەرگە پايدالى، تەك خياڭ جىەشىگە، خياڭ جىەشىنىڭ توڭمويىن مۇرىتتەرىنە، خيانگەرلەرگە عانا پايداسىز. بۇل كەلسىمگە قول قويىلماسادا، احوالدا ونشا ايرىماشىق بولمايدى، ماسەلەنى *ىشسار كەلسىز جۇرگىزۋ جولىمەن دە شەشۋگە بولادى. *الى دە ۇرىستار بولۋى مۇمكىن، *بىراق كوپ ۇرىس بولا قويمايدى. شىنجياڭنان تايۋانغا دەيىنگى وسىندۇ ۇلان — بايتاق جەرلەر مەن ۇزىننان ۇزاققا سوزىلعان سوعىس شەپتەرىندە گو مىنداڭنىڭ نەبارى *بىر مىليون 100 مىڭ شاماسىندا ادامى بار سوعىس جۇرگىزەتىن اسكەرى بولمىدەرى قالىپ وتىر، ەندى جۇرگىزەلىكتەي ونشالىق كوپ سوعىس قالعان حوق. مەيلى خالىپى بەتىك كەلسىم جاسالسىن، مەيلى مۇنداي كەلسىم جاسالماي، *بىرسىپىرا *ىشسار سىپاتتاعى كەلسىمدەر جاسالسىن، خياڭ جىەشى *ۇشىن، جياڭ جىەشىنىڭ توڭمويىن مۇرىتتەرى *ۇشىن،

امەرىكا جيانگەرلىكى "ۋىشىن،" بىر سوزبەن ايتقاندا، ولە - ولگەنشە
 وزگەرمەيتىن بارلىق كەرتارتپاشلار "ۋىشىن اخۋال ۋىساس،" ولار
 "سوزسىز قۇرىدى. جالپى بەتتىك كەلىسىمنىڭ جاسالۋى نانچىڭ
 جاق "ۋىشىن دە، "بىز جاق "ۋىشىن دە وسىنداي كەلىسىمدى جاساۋ -
 عانسان گورى از دا بولسا ئىسىمدى بولۋى مەتتىمال، سوندىقتان "بىز
 بۇل كەلىسىمدى جاساۋعا "الى دە ۇمتىلامىز. الايدا بۇل جالپى
 بەتتىك كەلىسىمدى جاساۋدا "بىز "بىرقىدىرۋ كەسە - كولىدەنەڭ
 بولاتىن سىدەرگە توتەپ بەرۋگە "ازىر تۇرۇرمىز قاجەت. بۇل كەلە -
 سىمدى جاساۋعا، قايتا "بىرسىپرا "ئىشئارا سىپاقتاعى كەلىسىمدەردى
 جاساۋ سىزگە كوپ جەڭلىك تۇدىرارەدى. سولاي بولا تۇرسا دا،
 "بىز وسىنداي كەلىسىمدى جاساۋعا دايىنبىز. نانچىڭ ۇكىمەتى مەن
 ونىڭ ۋاكتىدە ۇيرىمەسى دە، ەگەر وسىلاي سىتەۋدى قالاسا،
 ونسا، وسى بىرنەشە كۇن ئىشئە بايلامعا كەلىپ، بارلىق قۇر
 قىالدى جانە بارلىق بوس ملجىڭدى تاستاۋلارى كەرەك. "بىز
 سىزدەردى مۇنداي بايلامعا كەلۋگە زورلامايمىز. نانچىڭ ۇكىمەتى
 مەن ونىڭ ۋاكتىدە ۇيرىمەسى، مۇنداي بايلامعا كەلەسىزدەر مە،
 جوق پا، ەرسىك وزدەرىڭىزدە. اتاپ ايتقاندا، سىزدەر نە جياڭ
 جىەشى مەن سىيۋارت لەيتوننىڭ سوزىنە قۇلاق اسىپ، ولار مەن
 ماڭگى بىرگە بولاسىزدار، نە "سىزدىڭ سوزىمىزگە قۇلاق اسىپ،
 بىزبەن بىرگە بولاسىزدار، بۇل مەكەۋىنىڭ "بىرىن تاڭداپ الۋ ەركى
 وزدەرىڭىزدە. "بىراق تاڭداپ وتىرۋعا ونشا كوپ ۋاقىت قالمايدى،
 ھالىق ازاتتىق ارمىياسى جورىق جاساعالى جاتىر، نىيەتى "ارى -
 "سارى بولاتىن ورىن دا قالعان جوق.

ەسكەرتۈلەر

① سۈر كى فېزەننەن باس تارتقانان كەيسن، 1949-جىلى 3-ايدىڭ 12-كۈنى لى رۇگۇرېن وىڭ ورنسا ھى يىڭچېندى قۇيرىق اكيەشنىڭ بۇانسىڭ يۇامچاڭى ەنىپ ناعايشنادى.

② 1949-جىلى 4-ايدىڭ 1-كۈنى نانجىڭدە جۇانكىدەن جوعارى 11 مەكەپتىڭ 6 مىڭان اسىقام وقۇشىسى مەرەۋىل جاساپ، گومىنداڭ كەرنارميا ۈكىمەنەن جۇڭگو گۇڭچانداڭشىڭ 8 نارماقى تەيىتشىنىڭ شىرەندىۋىدى تالاپ ەتتى. گومىنداڭشىڭ نانجىڭ ۈشۈرۇڭ-سىلىڭى خەۋەرنىڭ خىالە جىيەشنىڭ ئايسىرۇى بويىنشا اسكەرلەرسە، سىلارسا جانە شىپوندارسا نۇسقاۋ بەرسىپ، مەرەۋىل جاساىر وقۇشلىرى جىرىقىشتىنەن ۇرعىزدى، وقۇشلىرىڭ ەكەۋى ەلى، 100 دەن اسامى جاراالاندى.

③ «روخۋان» دەگەن كىنايە قاراڭىز. چىڭفۇ-چۇنچىۋ دۇرىدە-دەڭگى ئۇ بەكىنىڭ خانزاداسى، ول ئۇ بەكىنىڭدە ۈنەمى شىكى بۇلىكەر بۇدىرادى دا، ەلگەرى-كەين ەكى خاندى ولتىرەدى. سول كەزدە خالىق اراسىندا «چىڭفۇدىڭ كوزى جوعالمايشا، ئۇ بەكىنىڭە چاقىلىق جوق» دەگەن سۆز بار ەكەن. كەيسىڭلەر شىكى بۇلىك تۇدە-رۇشى ادامدى چىڭفۇغا تەگەيتىس بولغان.

بۇكىل مەملەكەت بويىنشا جورىققا اتتانۇ جونىندە بۇيرىق*

(1949 - جىلى 4 - ايدىڭ 21 - كۈنى)

ئەجايىپلىقى بىلەن بىرلىك جىنۇيۇندىلار مەن جاۋىنگەر جولى-
ئاساسى، وگتۇستىكىنىڭ پارتىزان رايوندارىنىڭداغى خالىق ازاتلىق
ارمىيىسىنىڭداغى جولىداستار:

* بۇ بۇيرىقى ماۋزىدۇڭ جولىداستى ازىرلەنگەن. گومىنداڭ كەربارىپا
ۋكىمەسى شىكى بەيىتىشلىك كەلىشىمىنى قول قويۇدار بىر تارتقان.
ئان كەيىن، خالىق ازاتلىق ئارمىيىسى ماۋزىدۇڭ جۇشى مەن جۇدى
زۇڭسلىڭىنىڭ ۋسى بۇيرىقى بويىنشا، ۋالى اران بولماغان ۋلار -
ئايتاق رايوندارغا بۇرىن بولسۇپ كۆرمەگەن كۆلەمدە جاپىپاي زور
جورىق جاسادى. لىۋ بويىش، دىڭ شياۋيىڭ قاتارلى جولىداستارنىڭ
بىشىلىنىڭداغى 2 - يەجاسۇن مەن چىن يى، سۇيۇي، ئان جىنلىن
قاتارلى جولىداستارنىڭ باشلىنىڭداغى 3 - يەجاسۇن 1949 - جىسى
4 - ايدىڭ 21 - كۈنى تاڭرەنلە بائىستا جۇجياڭنىڭ شىسى - سولۇس -
شىگىسىدەگى جۇكۇۋدان شىستا جياڭيىنغا دەيىن ۋزىمدى 500 كىنو -
مەنرىدەر استام كەلەنن سوعىسى شىبى بويىنشا چاڭخاكىدى كۆكەي

جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ ۋاكىلدەر ۋىيرەمەسى مەن نانچىڭ گومىنداڭ ۋەكىلەتنىڭ ۋاكىلدەر ۋىيرەمەسى ۋزاق ۋاقت بويىنا كەلسىسوز جۇرگىزۋارقىلى جاساعان شكى بەيىتشىلىك كەلىسىمىنەن نانچىڭ گومىنداڭ ۋەكىلەتى باس تارتىتى^①. نانچىڭ گومىنداڭ ۋەكىلەتى جاۋاپتى ادامدارنىڭ بۇل شكى بەيىتشىلىك كەلىسىمىنەن باس تارتىۋى ولاردىڭ ەلى دە امەريكا جيانگەرلىگىنىڭ جانە گومىنداڭ باندىلارنىڭ اتامانى جياڭ جىەشنىڭ بۇيرىمىسا باغىپ، جۇڭگو خالىق ازاتتىق ەسنىڭ ىلگەرلەۋىنە بوگەت جاساۋعا، ەل شىندەگى ماسەلەنىڭ بەيىت جولمەن شەشلۋىنە بوگەت جاساۋعا ۇرىنعاندىعىنان بولسىپ وتىر. ەكى جاق ۋاكىلدەر ۋىيرەمەسىنىڭ كەلىسىسوزى ارقىلى جاسالغان 8 شارتتى، 24 تارماقتى شكى بەيىت- شىلىك كەلىسىمىندە سوعىس قىلمىستىلارى ماسەلەسىنىڭ كەڭش- لىكپەن باسقارلاتتىدى، گومىنداڭ ارىياسىنداى جۇنگۇاندار مەن اسكەرلەردىڭ جانە گومىنداڭ ۋەكىلەتى قىزمەتكەرلەرنىڭ كەڭش-

وتىپ، جاۋدىڭ 3 جارىم اي بويى جانىن سالا جاساىر چىڭجياڭ قورمانىس شەبىن ۇبرجولانا تالقانداى. 4-ايدىڭ 23-كۈنى گومىنداڭنىڭ 22 جىلدىن بەرگى فانگمىڭدىك ۇستەمدىگىنىڭ ورتالىعى نانچىڭدى ازات ەتىپ، گومىنداڭ كەرتارتىپا ۇستەمدىگىنىڭ جويىلعاندىعىن جاربالادى. ەلدە-شالا حانە باعىت- باعىتقا ۇبولىنىپ، وڭتۇستىككە قاراي جورىق جاساپ، 5-ايدىڭ 3-كۈنى هاڭجوۋدى ازات ەتتى، 5-ايدىڭ 22-كۈنى نانچاڭدى ازات ەتتى، 5-ايدىڭ 27-كۈنى جۇڭگونىڭ ەل ەلى قىزى قىزى شىڭجياڭدى ەلدى، 6-ايدا فۇجيانغا جورىق جاساي باسنادى. 8-ايدىڭ 17-كۈنى فۇجوۋدى ازات ەتتى، 10-ايدىڭ 17-كۈنى شىامىندى ازات ەتتى. لىن بياۋ، لورۇگ- جۇار فانارلى جولداساردىڭ باسشىلىعىنداى 4-يەجانجۇر 5-ايدىڭ

لىكىپەن باسقارلاتىندى، بۇدان باسقا ماسدەلەردىڭ فاي-قايسى-سىنىڭ دا ۇلت مۇددەسى مەن خالىق مۇددەسى نەگىز ەتىلىپ ورنىدى شەشلەتىندىكى كورسەتىلگەن ەدى. بۇل كەلىسىمەن باس تارتۇ گومىنداڭ كەرتارتپاشلارنىڭ وزدەرى قوزعاغان ئالگىمىڭدىكى سوعىستى ەڭ سوڭىدا دەيىن جۇرگىزۋەگە بەل بايلاعاندىن كورسە-تەدى. بۇل كەلىسىمەن باس تارتۇ گومىنداڭ كەرتارتپاشلارنىڭ بىل 1-ايدىڭ 1-كۈنى ۇسىنى ەتكەن بەيىتتىلىك كەلىسوزى كەرتارتپاشلاردىڭ تىنستاۋعا ۋاقىت الۋ، سونان سوڭ قايتا ورالىپ گىمىڭدىكى كۈشتى جويۇ ۇشىن، خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ العا ىلگەرلەۋىنە كەدەرگى جاساۋعا ۇرنىۋىنان باسقا ەشەرسە ەمەس ەكەندىگىن كورسەتەدى. بۇل كەلىسىمەن باس تارتۇ ئانچىڭ

- 14- كۈنى ۇحاننىڭ شەسىداي تۋانىڭان ۇشۇەگە دەيىگى 100 كىلومەتىردەن استام ارالىقتا چاڭچياڭان كۆكتەي ۇتتى. 5-ايدىڭ 16 ، 17- كۈندەرى ۇاجۇڭداي ماڭىزدى قالالاردى . ۇۋچاڭدى ، خابياڭدى جانە خاڭوۋدى ازات ەتتى. ىلە. شالاناي وڭىوستىككە بەت الىپ ۇنانغا جورىق جاسادى. گومىنداڭنىڭ ۇنار ولكەسىنىڭ جۇشېي چىڭ چيان، 1- يىڭتۇاننىڭ سىلىڭى چىن مىڭوڭ 8-ايدىڭ 4-كۈنى كۈتەرەلىس جاساپ ىز خاققا وتكەندىگىن جاريالادى، ۇنار ولكەسى دەيىت جولمەن ازات بولدى. 4-بەنجۇن 9- ، 10-ايلاردا خىڭيال ىاۋچىڭ شايفاسىن جۇرگىزىپ، گومىنداڭنىڭ باي جۇڭشى اسكەرى بولمەدرىنىڭ نەگىزگى كۈشىن جويغاندىن كەيىن گۇاڭدۇلە مەن گۇاڭشىگە جورىق جاسادى. 10-ايدىڭ 14-كۈنى گۇاڭجىوۋدى ازات ەتتى، 11-ايدىڭ 22-كۈنى گۇيلىندى ازات ەتتى، 12 ايدىڭ 4-كۈنى ئانتىڭدى ازات ەتتى. 2 ، 3-بەنجۇندەر چاڭچياڭان ۇن سوعىمىن جۇرگىزىپ جاتقان كەزدىڭ ورسىدە، يە

لى زۇڭرىن ۈكىمەتنىڭ جۇڭگو كۇڭچانداڭنىڭ 8 تارماقتى بەيىتە-
شلىك شارتىن كەلسىزىدىڭ نەگىزى بولادى دەپ مويىندايمىز
دەگەنى مۇلدە جالغان ەكەندىگىن كورسەتەدى. ويتكەنى، سوعىس
قىلمىستىلارنى جازالاۋدى، گومىنداڭنىڭ بارلىق كەرتارتىپا اسكەرى
بولمىدەرىن دەموكراتىيالىق پىرىنسىپ بويىنشا وزگەرتىپ قۇرۇدى،
نانجىڭ ۈكىمەتنىڭ جانە وعان قاراستى^{۱۰} ار دارەجەلى ۈكىمەتتەر-
دىڭ بارلىق بىلىكەرىن وتكىزىپ الۋدى، سونداي-اق باسقا دا
^{۱۱}ارالۋان نەگىزگى شارتتاردى مويىتىداپ وتىرعاندا، وسى نەگىزگى
شارتتار بويىنشا جاسالغان، ونىڭ ۇستىنە توتەنشە كەڭشىلىك
ەتىلگەن^{۱۲}ارالۋان ناقتى شارالاردان ياس تارتۇعا قاقسى حوى
ەدى. وسىنداى احوالدا ۇبىز سىزدەرگە مىسالاردى بۇيرامىز:

روڭخىن، شۇي شياڭچىان قاتارلى جولداستاردىڭ باشلىغىنداى
خۋاسى بىڭتۇاندارى 4-ايدىڭ 24-كۈنى ئاييۋاندى الدى. بىت
دىخۋاي، خى لۇڭ قاتارلى جولداستاردىڭ باشلىغىنداى 1-يەجىنخۇر
5-ايدىڭ 20-كۈنى شي-اندى ازات ەتكەننەن كەيىن، خۋاسىنداى
ەكى بىڭتۇانمەن بىرگە شىبىيداى گومىنداڭ بىلەپ-توسەپ وتىرعان
رايوندارما ۇزدىكىمىز جورىق جاساپ، 8-ايدىڭ 26-كۈنى لانجۇۋدى
الدى، 9-ايدىڭ 5-كۈنى شىنچىڭدى ارات ەتتى، 9-ايدىڭ 23-كۈنى
پىچۇاندى ازات ەتتى، سويتىپ، گومىنداڭنىڭ ما بۇفالى، ما خۇڭكۇي
اسكەرى بولمىدەرىن تۇگەل جويدى. 9-ايدىڭ اياق شەلىندە،
گومىنداڭنىڭ شىنجاڭ ولكەلىك جىڭبىي زۇڭلىڭى ماۋ جىيۇە، ولكە
جۇشى بۇرھان كونەرىلىس جاساپ ۇبىز جاققا ىكەندىكىدىن جار-
يالادى، شىنجاڭ ولكەسى بەيىت جولىمەن ازات بولدى. لۇ بوچىڭ،
دىڭ شاۋپىڭ قاتارلى جولداستاردىڭ باشلىغىنداى 2-يەجانخۇن،
خى لۇڭ، لى جىڭچۇان قاتارلى جولداستاردىڭ باشلىغىنداى خۋاسى

(1) ەرلىكپەن العا باسكىزدار، جۇڭگو جەرىندەگى قارىسلاشۇعا باتىلى بارغان بارلىق گومىنداڭ كەرتارتىپاشلارنى بائىل، جەرىنە جەتە، ئىپ-ئىپىل، تۈگەلدەي جويىڭىزدار، بۇكىل ەل خالىقن ازات ەتىڭىزدەر، جۇڭگو ليىكتۈشنىڭ نۇتاستىمىن جانە جۇچۋانىنىڭ ئاۋەلىسىزدىگىن قورعاڭىزدار.

(2) ەرلىكپەن العا باسكىزدار، قىلىمىس سىتەۋدەن قايتپاغان بارلىق سوعىس فىلىمىستىلارنى قولعا الىڭىزدار. ولاردى قايدا قاشىپ بارسادا قويماي ۇستاپ، زاڭ بويىنىشا جازالاڭىزدار. بانىدىلار اتامانى جياڭ جىيەشنى قولعا تۇسىرۋگە توتەنشە كوڭىل بولىڭىزدەر. (3) گومىنداڭنىڭ جەرگىلىكى ۇكىمەتتەرى مەن جەرگىلىكى اسكەرى ئوپتارىنىڭ بارتە نىشكى بەيىنىشلىك كەلىسىمىنىڭ ەڭ

بەجىۋىسىڭ 18-يىڭنۋانىمەن جانە 1-يەجانخۇنىڭ ئىسرى بولمىمەن سىرگە 11-ايدىڭ باسندا شىنانغا جورىق باسادى. 11 ايدىڭ 15-كۈنى گۇياڭدى ازات ەتتى، 11 ايدىڭ 30-كۈنى جۇڭجىڭدى ازاب ەسى. 12 ايدىڭ 9-كۈنى گومىنداڭنىڭ دۇشان ولكەسىنىڭ جۇشى لۇخان، شىكاڭ ولكەسىنىڭ جۇشى لىۋسۇجۇي، شان اسكەرى-اكىمىلىك جاڭگۇان گۇڭشۋىنىڭ دۇجاڭگۇاندارى دىڭ شىجۇ، پان ۇسۇغا كوتەرىلىس جاساپ ۇبىز جاقفا وتكەندىكتەرىن جاريالادى، يۇننان، شىكاڭ ولكەلەرى بەيىست جولمەن ازات بولدى. 12-ايدىڭ اياق شەمىندە، شىنانغا كىرگەن خالىق ازاتتىق ارمىياسى چىڭدۇ شايقاسىن جۇرگىزىپ، گومىنداڭنىڭ جۇزۇڭسىان اسكەرى بولىمىدەرىن تۈگەلىمەن جويىپ، 27-كۈنى چىڭدۇدى ازات ەتتى. 1949-جىلى 12-ايدىڭ سوڭىندا، خالىق ازاتتىق ارمىياسى جۇڭگو قۇرلىمىندى گومىنداڭ ارمىياسىن بۇكىلىدەي جويىپ، جۇڭگو قۇرلىمىنىڭ شىزاڭنان باسقاسىن تۈگەل ازاب ەتتى.

سوڭى تۈزەتلىگەن جوباسىن جاريالاڭزدار. سوعىستى ئوقئانۇدى، ماسەلەنى بەيىت جولمەن شەشۇدى قالايتىندارمەن ەڭ سوڭى تۈزە- تىلگەن جوبانىڭ جالپى مازمۇنى بويىنشا جەرگىلىكتى سىپاتتاعى كەلىسمەدەر جاساۋلارمىزغا بولادى.

(4) خالىق ازاتتىق ارمياسى ئانجىڭدى قورشاۋغا العاننان كەيىن، ەگەر ئانجىڭ لى زۇڭرەن ۇكىمەنى قاشىپ كەتپەگەن بولسا، سونداي- اق شكى بەيىتتىلىك كەلىسمەنە قول قويۇدى قالايتىن بولسا، ئىر بۇل ۇكىمەتتىڭ كەلىسمەگە قول قويۇننا قاعى ئىر رەت وراي بەرۇگە مافۇلمىز.

جۇڭگو خالىقتىق- گىمىڭدىك اسكەرىي ىستەر

ۋىيۇانجۇيىنىڭ جۇشىي ماۋزىدۇڭ

جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمياسىنىڭ زۇڭلىيىڭى خۇدى

ەسكەرتۈ

① 1949- جىلى 4- ايدىڭ 1- كۈنى گومىنداڭ ۇكىمەتىنىڭ جالڭ جىجۇڭ باستامان بەيىتتىلىك كەلىسوز ۋاكتىلدەر ۇيرمەسى بىيىڭگە كەلىپ، جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ ۋاكتىلدەر ۇيرمەسىمەن كەلىسوز جۇرگىزدى. جارتى ايلق كەلىسوزدەن كەيىن شكى بەيىتتىلىك كەلىسمى جاسالدى. 4- ايدىڭ 15- كۈنى جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ ۋاكتىلدەر ۇيرمەسى شكى بەيىتتىلىك كەلىسمىن (ەڭ سوڭى تۈزەتلى- گەن جوب) ئانجىڭ ۇكىمەتىنىڭ ۋاكتىلدەر ۇيرمەسىنە ئابىردى، 4- ايدىڭ 20- كۈنى ئانجىڭ ۇكىمەتى بۇدان باس ئارشى. شكى بەيىتتىلىك كەلىسمىنىڭ (ەڭ سوڭى تۈزەتلىگەن جوب) ئولمق ئۇسساسى ئومەندەگىشە:

جۇڭخۇا مىنگونىڭ 35-جىلى ئانچىڭ گومىن جىڭفۇي ئامېرىكا
 ۈكىمەتنىڭ كۈمەڭسىدە، خالىقنىڭ يىراداسى قايىشنى سەپ، سوعىس
 توقتاتىۋ كەلسىمەن جانە ساياسى ماسلىھەت كەڭەشنىڭ قارارلارنى
 بۇزىپ، جۇڭگو گۇڭچاڭداڭسا فارىسى تۇرۇ دەگەن ئىپەن جۇڭگو
 خالىسا جانە جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارىياسى فارىسى بۇكىل مەملەكەت
 كۈلەندىك ئىشكى سوعىس قوزغادى. بۇل سوعىسقا قازىر 2 جىل
 9 جىرىم اي بولدى. بۇكىل ەل خالىق وسىنىڭ سالىدا، سان اسى
 اۋىر اپەتقا ۇشىرادى، مەملەكەتنىڭ مالىيالىق كۈشى مەن زاتتىق
 كۈشى اس رور زىيانغا ۇشىرادى. مەملەكەتنىڭ جۇڭخۇا داڭك
 زىددارغا ۇشىرادى. بۇكىل ەل خالىق ئاڭلىق گومىن جىڭفۇينىڭ
 سوز جوڭشان مىرزانىڭ گىمىڭدىك ئانمىجۇيى ماسداسا قايىشنى
 سىڭەن گىمە، سۇن جۇڭشان مىرزانىڭ روسىيامەن بىرلەشۋ. گۇڭخا -
 داڭمەن بىرلەشۋ خانە دىيەندار مەن جۇمىشلىارغا كۈمەكەسۋ سىسى
 <ورس سىياساتى قايىشلىق سىتەگەندىگىنە، سونداي اق سۇر جوڭر
 مىرزانىڭ قايىسى يولار الدىداي گىمىڭدىك وسىتەسە قايىشلىق
 سىڭەندىگىنە > ەلەن نەرى ئازازى بولپ كەلدى. بۇكىل ەل
 خالىق ئاڭلىق گومىن جىڭفۇينىڭ كۈلەنمى خاھىسار نۇرس بولپ
 كۈرەگەن وسى رەتكى ئىشكى سوعىنى قوزغاۋىسا جانە وسىغان
 بايلىنىشى ساياسى، اسكەرى سىنەر، مالىيە، نىسبەت، مەدەنىيەت،
 ۋاپىچاۋ جاقتاردا قولدانغان قانە ساياساتتارى مەن شارالارى ۋە - مۇتە
 قارىسى ەكەندىگىن بىلدۈرپ كەلدى. ئانچىڭ گومىن جىڭفۇي بۇكىل
 ەل خالىق اراسىندا سەنمەن مۇلدە جۇرداي بولدى. ال وسى رەتكى
 ئىشكى سوعىس بارىسىندا، ئاڭلىق گومىن جىڭفۇينىڭ ارەناسى سۇڭگو
 گۇڭچاڭداڭلىق باشلىنىدىغانى، جۇڭگو خالىقتىن - گىمىڭدىك اسكەرى
 سىنەر ۋىسۋاجۇيىنىڭ قولباسلىنىدىغانى خالىق ارانلىق ارەناسى
 ەگىرى. جوعارىدا ئايدالغان! خۇالدار نەگىزىدە، ئانچىڭ گومىن
 جىڭفۇي - جۇڭخۇا مىنگونىڭ 38-جىلى 1-ئاينىڭ 1-كۈنى خۇڭگو

گۇگۇچىداگىنا مىكى سوعىتى توقتاۋۇ، بەيىت جامدايدى قالپىنا كەلتىرۇ جونىدە كەلىسور وتكىزۇدى ۋىسىنىس ەتتى. جۇگۇگۇچىچانە. داگى وسى جىلى 1-ايدىنا 14-كۇنى مالىمدەمە جاريالاپ، نانچىچى گومىن جىگۇۋىنىڭ بۇل ۋىسىنىسنا قوسىلدى، سونىمەن بىرگە سوعىس قىلىستىلارمىن جازالاۋۇ، جالغان شيانغانى كۇشەنەن قالدىرۇ، جالغان قاتۇگىدى كۇشەنەن قالدىرۇ، بارلىق كەرتارتيا ازمىنانى دەموكراتىيالىق "پىرىنسىپ بويىنشا وزگەرتىپ قۇرۇ، گۇانلىاۋ كاپىتالىدى مۇسادىرالاۋۇ، ەدر گالىگىسىن خۇرگىزۇ، وتاندى ساۋدالاۋۇ شارقتارمىن كۇشەنەن قالدىرۇ، كەردىرپ ەلەمەنتىر قانناسپاعان جاڭا ساياسي ماسلىھات كەگەسىن سافىرىپ، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۋكىمەت قۇرۇ، نانچىچى گومىنداڭ كەردىرپ ۋكىمەتنىڭ حانە وعان فاراستى "ار دارمەجەلى ۋكىمەسەردىڭ ،رلىق ىلىگىن وتكىزىپ الۋىياقى 8 نازماقتى شارستى ەكى خافىش نەسىشلىك كەلىسوز جۇرگىزۋىنىڭ نەگىزى نەۋدى ۋىسىندى، بۇل 8 مارە. مىنى نەگىزگى شارنقا نانچىچى گومىن جىگۇۋى قوسىلدى. سونىڭ "ۋىشى، جۇگۇگۇچىچانداگى جاق پەن نانچىچى گومىن جىگۇۋى جاق وزدەرسىڭ ۋاكىدەر ۋىسەرمەسىن جىبەردى، ولارعا كەلىسوز جۇرگىزۋىنىڭ، كەلىسىمگە قول قويۇدىڭ تولىق ۇقىمەن بەردى. ەكى جافىش ۋاكىدەرە بىسپىڭدە كەگەس وتكىزىپ، ەلك الدىمەن نانچىچى گومىن جىگۇۋى بۇل زەتكى مىكى سوعىستىڭ جابە "ارالۋار قانە ساياساتنا. رىنىڭ جاۋاپكەرشىلىگىن نۇگەل ۇز ۇستىنە الۋعا "تىس دەپ ەسەپە. ەدى، سونىمەن قاتار وسى كەلىسىمدى جاساۋعا ماقۇل بولدى.

"بىرىشى شارە

1-تەرماق. دۇرىس پەن بۇرىستى ايتۇ، جاۋاپكەرشىلىكتى انىقتۇ "ۋىشى، ەكى جاق - جۇگۇگۇچىچانداگى ۋاكىلدەر ۋىسەرمەسى مەن نانچىچى گومىن جىگۇۋى ۋاكىلدەر ۋىسەرمەسى (تومەندە فىسەنا ەكى خاق دەلىسەدى) ىلاي دەپ ەسەپەيدى، بۇل زەتكى مىكى سوعىستىڭ بۇنىۋ حە جۇرگىزىلۇ جاۋاپكەرشىلىگىن ۇستىنە الۋعا "سىنى بولەن

نانچىڭ گومىن جىڭفۇزى چاقنىڭ سوعىس قىلمىستىلارى، "پىرىنسىپ چاققان، جازالانۇعا "تېسى، "بىراق تومەندىگى جامىدايلارغا قاراي ولار ايرىم-ايرىم "بىرچاقىلى ەتلىدى؛

1. بارلىق سوعىس قىلمىستىلارىنىڭ شىندە، مەيلى ول كىم بولسا بولسىن، دۇرىس يەن بۇرمىنى ايقىن نانسىپ، "بىرچولانا ئاۋىيەگە كەلىپ، ادال نىيەت، شىن ئىقلاسى "بىلدىرىپ، ونى "ئىس جۇزىندە شىنايى كورسەتكەندەردىڭ، "سويتىپ، حۇڭگو خالقىنىڭ ازاتتىق "سى-نىڭ ئىلگەرلەۋىيە، شىكى ماسەلەنىڭ بەيىت جولىدىن شەشىلۋىيە پايدا جەتكىزگەندەردىڭ سوعىس قىلمىستىسى دەگەن اتى ئالىپ ئاسالىپ، ولارغا كەڭىلىكىپەن مامىلە جاسالادى.

2. بارلىق سوعىس قىلمىستىلارىنىڭ شىندە، مەيلى ول كىم بولسا بولسىن، رايىنان، قايتىپاي قاسارسىپ، خالىق ازاتتىق "سىنىڭ ئىلگەر-لەۋىيە كەدەرگىلىك جاساپ، شىكى ماسەلەنى بەيىت جولىدىن شەشۋىيە رىبار جەتكىزگەندەردى نەمەسە بۇلىك تۇدىرعاندارى قاتال خارالامادى. ولاردىڭ شىندەگى اسكەر باستاپ بۇلىك تۇدىرعاندارىس حۇڭگو خالىقتىق-گىمىڭدىك اسكەرى مەتەر ۋىبىيۋانخۇيى جاۋاپىنى بولپ جاننىشايدى.

2-نارماق. ەكى جاق بىلاي دەپ ەسەپتەيدى، نانچىڭ گومىن جىڭفۇسىنىڭ حۇڭگوعا شاپقىنشىلىق جاساعان جاپويا سوعىس قىلمىستىسى گاڭسۇن نىڭسى داجياڭدى جۇڭخۇا مىنگونىڭ 38-جىلى 1-ايدىڭ 26-كۈنى قىلمىسىز دەپ جاريالاپ بوساتۋى. سونداي-اق وسى جىلى 1-ايدىڭ 31-كۈنى باسقا دا 260 جاپونىيا سوعىس قىلمىستىسىن جاپو-نىپا قايترىپ جىبەرۋى سياقتى شارالارى قاتە. جاپونىيانىڭ وسى سوعىس قىلمىستىلارى جۇڭگوسىنىڭ دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەنى، باغىنى ئۇكىل جۇڭگو خالىقنا ۋاكىلىدىكى ەتەتنى جاڭا ورنالىق ۇكىمەت فۇرىسىمەن قايتا "بىرچاقىلى ەتلىدى.

ەكىسى شارىت.

3-بازماق. ەكى جاق بىلاي دەپ ەسەيتەيدى، نانجىڭ گومىنداڭ ۈكىمەتى جۇڭخۇا مىنگونىڭ 35-جىلى 11-ايدا شاقىرغان «گومىن دايىياۋ داخۇي» قابىلداغان «جۇڭخۇا مىنگو شيانفاسى» كۇشىەن قال-دېرىلادى.

4-بازماق. «جۇڭخۇا مىنگو شيانفاسى» كۇشىەن قالدېرىلغاننان كەين، جۇڭگو مەملەكەتى مەن خالىى بويۇناتىن نەگىزگى زالا جاڭا سايسى «مىسلىحاب كەڭەسلىك جانە دەموكراتىيالىق مىرلەسكەر ۈكىمەت» نىڭ قارارى بويىنشا «بىرچاقىلى ەتپەدى»
«ۇشىنى شارى

5-بازماق. ەكى جاق بىلاي دەپ ەسەيتەيدى، نانجىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ بارلىق فانۇڭدارى كۇشىەن قالدېرىلادى.

6-بازماق. خالىق ازاتتىق ارمىياسى بارغان جانە ۈسكېرىپ العان خەرلەردە، دەموكراتىيالىق مىرلەسكەر ۈكىمەت قۇرىلىسىەن-اق، خالىقنى دەموكراتىيالىق فانۇڭ ورناتىلادى، بارلىق كەرىنارپا زالا-خارلىغانار كۇشىەن قالدېرىلادى.
«نورنىشى شارى

7-بازماق. ەكى جاق بىلاي دەپ ەسەيتەيدى، نانجىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ فاراۋىمداى بارلىق قارۋلى كۇشتەر (بارلىق قۇرلىق ارمىياسى، تەڭىز ارمىياسى، ۋە ارمىياسى، شيانبىڭ بولسىدەرى، قاناس ساقىى بولسىدەرى، خەرگىلىكتى اسكەرى بولسىدەر، بارلىق اسكەرى ورگان، مەكتەپ، زاۋاتتار مەن ارتقى شەپ قامداۋ ورگاندارى، تاى باسقارلار) دەموكراتىيالىق «بىرىنىپ بويىنشا تۇگەلىمەن خالىق ازاتتىق ارمىياسىنا وزگەرتىلىپ قۇرىلادى. مىكى بەيتىشلىك كەلىسىمەنە قول قويىد-مانان كەين، دەرەۋ بۈكۈل مەملەكەتتىك رەتەپ قۇرۇ ۋىيۋانخۇيى ۋىمداستىرىلىپ، وزگەرتىپ قۇرۇ قىزمەتنە جاۋاپتى بولادى. رەتەپ قۇرۇ ۋىيۋانخۇيىدا جەنىدەن توغىزعا دەيمىن ۋىيۋان بولادى، خالىقنى-گمىڭدىك اسكەرى ستەر ۋىيۋانخۇيى نورىتەن نەسكە دەيس

ۋېيۋان ئاغاينىدايدى، نانچىڭ گومىن جىڭفۇي ۋىشەن تۈرتىكە دەيىن ۋېيۋان ئاغاينىدايدى، خالىقتىق - گىمىڭدىڭ اسكەرى سىتەر ۋېيۋان -
 خۇيى ئاغاينىداغان ۋېيۋانداردان ئىبىر ادام جۇرىن بولادى، نانچىڭ
 گومىن جىڭفۇي ئاغاينىداغان ۋېيۋانداردان ئىبىر ادام جۇجۇرىن بولادى.
 خالىق ازاتلىق ارىياسى بارغان جانە وتكىزىپ العان جەرلەردە، قاجەتكە
 قاراي رەتتەپ قۇرۇ ۋېيۋانخۇيىنىڭ جەرگىلىكىنى بولمىشەلەرى قۇرۇلا-
 دى. بۇل بولمىشەلەردە مەكى جاقىنىڭ ادام سانىنىڭ سالىستىرماسى
 جانە جۇرىن، قۇجۇرىنداردىڭ مىندەت بولمىشى مەملەكەتتىن رەتتەپ
 قۇرۇ ۋېيۋانخۇيىنىداغىداي بولادى. تەڭىز ارىياسى مەن اۋە ارىماسى
 ورگەرتىپ قۇرۇدەن ونىڭ ئارقاسىنا بىردەن رەتتەپ قۇرۇ ۋېيۋان -
 خۇيى ۋېيۋانداستىرىلادى. خالىق ازاتلىق ارىياسىنىڭ قازىر ئانچىڭ گومىن
 جىڭفۇيىغا قاراستى جەرلەرگە كىرۋەنە جانە ولاردى وتكىزىپ الۋىسا
 ئايلاسىنى بارلىق سىتەردى جۇڭگو خالىقتىق - گىمىڭدىڭ اسكەرى
 سىتەر ۋېيۋانخۇيى بۇيرىقىپەن بەلگىلەيدى. خالىق ازاتلىق ارىياسى
 ئارەبىدا ئانچىڭ گومىن جىڭفۇيىنىڭ قاراۋىنىداغى قارۋىلى بولمىدەردىڭ
 قارىسلىق كۈرسەتۋەنە بولمايدى.

8. - بىرماي. مەكى جاق ئار جەردىڭ وزگەرتىپ قۇرۇ جوسپارس
 مىساداي مەكى كەزەڭگە بولۇپ جۇرگىزۋىدى ماقۇلدادى:

1. ئېرىشى كەزەڭ - توپتاپ رەتتەۋ كەزەڭى.

(1) نانچىڭ گومىن جىڭفۇيىنىڭ قاراۋىنىداغى بارلىق قارۋىلى بولمىدە
 (قۇرلىق ارىياسى، تەڭىز ارىياسى، اۋە ارىياسى، شىابىيىڭ، قاتىس
 ساقشى زۇڭدۇيى جانە جەرگىلىكى اسكەرى بولمىدە، ئاغى باسقۇچلار)
 تۈگەلمەن توپتالىپ رەتتەلمەيدى. رەتتەۋ ئېرىشى مىساداي، رەتتەپ
 قۇرۇ ۋېيۋانخۇيى ئار جەردىڭ ئاقتى احوالىنا تەگىردەلىپ، خالىق
 ازاتلىق ارىياسى ئارغان جانە وتكىزىپ العان جەرلەردە سول بولمە-
 دەردىڭ نۇرىسى قانچاۋىسا، بۇرىسى قۇرۇلمىسا، نۇرىسى دام سانىنا
 قاراي ولارغا جەر، مەرزىم بويىنىشا كۈرسەتلىگەن جەرگە ئارىي

توپتالپ رەتتەلۇ جونىندە بۇيرىق تۇسرەدى.

(2) نانجىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ قاراۋىنداعى بارلىق قارۇلى بولمىدەر
وزدەرى تۇرغان ۋىيۋانجۇنىڭ جانە شاعىن قالالاردا، مانجۇدى قاتاس جولدا-
رىندا، ورنەندەردە، نەڭىر گاڭگۇۋلاردا جانە اۋىل-قىستاقئاردا خالىق
ازاتتىق ارمىياسى بارۋدان جانە وتكىزىپ الۋدان ئلگەزى سول جەردىڭ
ئارتىسىن ساقىتاۋعا، بۇزغىنىشلىق قىلمىشنىڭ قاندايىن بولسا دا
بولدىرماۋعا جاۋاپنى بولادى.

(3) خالىق ازاتتىق ارمىياسى جوعارىدا ايتىلغان جەرلەرگە بىرغان
جانە ونى وىكىرىپ العان كەزدە، نانجىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ قاراۋى-
نداعى قارۇلى بولمىدەر رەتتەپ قۇرۇ ۋىيۋانجۇنىڭ جانە ونىڭ
بولمىشەلەرىنىڭ بۇيرىقى بويىنشا بەيىت جولمەن وىكىرىپ نەردى
جانە كورسەتىلگەن جەرگە بارادى. نانجىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ قاراۋى-
نداعى قارۇلى بولمىدەر كورسەتىلگەن جەرگە بارا جاناسا دا جانە
بىرەنەن كەين تارتىپكە قاماڭ باغىسادى، جەرگىلىكتى جەردىڭ
ئارتىسىن بۇلدىرۋىنە بولمايدى.

(4) نانجىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ قاراۋىنداعى قارۇلى بولمىدەر
رەتتەپ قۇرۇ ۋىيۋانجۇنىڭ جانە ونىڭ بولمىشەلەرىنىڭ بۇيرىقى
بويىنشا بۇرىنقى بۇرغان جەرلەرىنەن كەتەر كەزدە، سول جەرلەردى
ساقىناپ تۇرغان جەرگىلىكتى ساقىنلاردىڭ نەمەسە باۋ-ان بۇدۇيلەردىڭ
كەتپ قالۇنغا بولمايدى، ولار جەرگىلىكتى جاۋىپسۇزدىكتى ساقىتاۋعا
جاۋاپنى بولادى، خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ قولباسشىسى مەن
بۇيرىقىن قايىلدايدى.

(5) نانجىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ قاراۋىنداعى بارلىق قارۇلى بولمى-
دەر چونكە ئەتىن جانە توپتالاتىن كەزدەرىندە ولاردىڭ ازىق-تۇلىگىن،
كىيىم-كەشەگىن، نامى باسقا اسكەرى قاچەتستەرىن بۇگەلىمەن رەتتەپ
قۇرۇ ۋىيۋانجۇنى جانە ونىڭ بولمىشەلەرى مەن جەرگىلىكتى ۇكىمەندەر
جاۋاپنى بولپ شەشىم مەدى.

5) ئايچىڭ گومېن جىڭخۇەننىڭ قاراۋىنىداغى بارلىق اسكەرى ورگەندەردى (مەنەكەب قورغانىس بۇنىن باستاپ ارنقى شەپ قامداۋ قىزمەتنى باسقاراتىن بىرلەشكەن زۇڭسلىڭبۇدنىڭ قاراۋىنىداغى ورگاندار-ما، مەكەپتەرگە، زاۋاتتارغا، قامبالارغا، ئاغى باسقارار دەيىن)، بارلىق اسكەرى قۇربلىنىساردى (اسكەرى گاڭكوۋ، نەكسىس، اۋە ارميا جىدىنەرى، ئاغى باسقارار)، بارلىق اسكەرى زاتتاردى رەتتەپ قۇرۇۋىتىۋالغۇچى جانە وىنىڭ بولمىشەلەرى "ارەردىڭ ئاغى احوالىنا نەگىزدەلىپ، خالىق ازاتتىق ارمىياسى مەن وىنىڭ جەر-جەردەگى اسكەرى ئاقلاۋ ۋىيۋانجۇيلارغا جەر جانە مەدرىم بويىشا ئايىرىپ تەۋرى چۈنىدە ئۇيرىق مۇسرىدى.

2. مەكىنى كەزەڭ = رايوندار بويىشا وزگەرتىپ قۇرۇ كەزەڭ.

1) ئايچىڭ گومېن جىڭخۇەننىڭ قاراۋىنىداغى قۇرلىق اسكەرى بولمىدە (جاياۋ اسكەر بولمىدەرى، اتتى اسكەر بولمىدەرى، مەكەتە اسكەرى بولمىدەرى، شياننىڭ بولمىدەرى، قاتناش ساقشى بولمىدەرى جانە جەرگىلىكتى اسكەرى بولمىدەرى) جەر جانە مەدرىم بويىشا كۆرسەتىلگەن جەرلەرگە ئايىپ تويىتالىپ رەتتەلگەنتەن كەيىن، رەتتەپ قۇرۇۋىتىۋالغۇچى جەر-جەردىڭ ئاغى احوالىنا نەگىزدەلىپ، رايوندار بويىشا وزگەرتىپ قۇرۇ جوسپارىن جاسايدى، ونى مەدرىمگە "بولىپ جۈزەگە اسرايدى، وزگەرتىپ قۇرۇ "پرىنسىپى ماسداي: خالىق ازاتتىق ارميا-سىنىڭ دەموكراتىيالىق "تۈزىمى مەن جىڭگۇيلىك قۇربلىسى بويىشا تويىتالىپ رەتتەلۈدەن وتكەن جوعارىداغى قۇرلىق اسكەرى بولمىدەرىنىڭ بارلىقى خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ جىڭگۇي بولمىدەرى بولىپ قۇربلا-دى. اسكەرلەرى ئىشەندەگى ەگدە تارتقاندار، دەنساۋلىقى ئاشارلار، مۇگەدەكتەر تەكشۈرۈلىپ ئىقتالغان سولق شىنىدا اسكەرلىكەن قايتا-رۇھا "سىستى بولغانداردى، سونداي اق وزدەرى قايتۇدى قالامار-داردى. جۇڭگۇاندارى ئىشەندەگى اسكەرلىكەن بولساۋدى نەمەسە كاسىپ اۋىسىرۋىدى قالامانداردى رەتتەپ قۇرۇ ۋىيۋانجۇيى جانە

ونىڭ بولمىشەلەرى جاۋابىنى بولپ بىرچاقىتلى مەتەدى، ويلەرسە قىنۇما جەڭلىدەك تۇدىرادى جانە تۇرمىسىن وربالاستىرۇنما، سۈيىتىپ، "ارقىسىسىڭ وزىنە ئىستى ورمىن قابۇنما، تۇرمىستا شاراسىز قالپى جىمان ارەكەتتەرمەن شۇغىلدانباۋنما مۇمكىندەك جاسايدى.

2) نانچىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ قاراۋىنداعى تەڭىز ارمىياسى مەن اۋە ارمىياسى جەر جانە مەرزىم بويىنشا كۆرسەتىلگەر جەرلەرگە بارىپ توپتالىپ رەتەلگەنەن كەيىن، ولاردى بۇرىنقى خانجاۋما، بۇرىنقى قۇرىسىنا، بۇرىنقى ادام سانىنا قاراي تەڭىز ارمىياسى مەن اۋە ارمىياسىڭ رەتتەپ قۇرۇۋىيۇانسۇيىلارى خالىق ازاتىق ارمىياسىڭ دەموكراتىسالىق مۇزىمىنە ساي وزگەرتىپ قۇرادى.

3) نانچىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ قاراۋىنداعى بارلىق قارۋلى بولمىدەر خالىق ازاتىق ارمىياسى وزگەرتىلىپ قۇرىلغاننان كەيىن، خالىق ازاتىق ارمىياسىڭ 3 ۇلكەر ئارتىبى مەن 8 ساقىتىمىنا قانالە ئوسۇبادى، خالىق ازاتىق ارمىياسىڭ اسكەرى جانە ساياسى نۇزۇمدەرمىن ادالەتقەن اتقارادى، وعان قايتىلىق سىتەۋىنە بولمايدى.

4) وزگەرتىلىپ قۇرىلغاننان كەيىن، اسكەرلىكتەن قايتارىلغان جۇڭگۇلىدار مەن اسكەرلەر جەرگىلىكتى خالىق ۇكىمەتىنە قۇرمەن مەتەدى، خالىق ۇكىمەتىنىڭ زالە-جارلىقتارنى باعسادى. جەرگىلىكتى خالىق ۇكىمەتتەرى مەن جەرگىلىكتى خالىق تا اسكەرلىكىدىن قايتارىلغان جۇڭگۇلىدار مەن اسكەرلەرگە قامقورلىق سىتەيدى، ولاردى كەمسىتۈنە بولمايدى.

9- تارماق. نانچىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ قاراۋىنداعى بارلىق قارۋلى كۇشتەردەك ئىككى بەيىنىشلىك كەلسىمىنە قول قويىلغانىن، كەيىن جاڭگادان اسكەر الۇما بولمايدى. ولار قارۇ-خاراقتارس، وق-داردە-مەرسى جانە بارلىق جامدىقتارسىن، اسكەرى وزگاسداردىڭ بارلىق قۇرىمىندىن جانە بارلىق اسكەرى زاتتاردى جاۋاپكەرلىكپەر سافىدى، بولدىرۇ، خاسىرىپ قويۇ، جوتكەۋ نەمەسە ساتۇ ارەكەتتەرىنىڭ قاندايما

بولسا دا جول بەرلمەيدى.

10-ئارماق. شىكى ئەيىتتىلىك كەلسىمىنە قول قويىلغانىن
كەين، نانچىڭ گومىن جىڭفۇنىڭ قاراۋىدامى "ارقانداي قارۋىلى
كۈشتەردىڭ ەگەر وزگەرتىپ قۇرۇ جوسپارسا قارسىلىق كورسەتپ، ومى
اتقارمايتىندارى بولسا، نانچىڭ گومىن جىڭفۇى خالىق اراتتىق ارمياسىڭ
ونى زورلىقپەن اتقارتۇنا كومەكەسەدى، سۈيىتپ، وزگەرتىپ قۇرۇ
جوسپارسىڭ سۇرىلدى. كەسىلدى جۇزەگە اسۋىن قامناماسىز مەدى.

ئەسلىقى شارت

11 ئارماق. ەكى چاق مىنانى ماقۇلدايدى، نانچىڭ گومىن جىڭفۇى
ۋسەمدىك حۇرگىزگەن مەزگىل ئىشىدە ساياسي جاقىمى مەكشە ۋىقە
خەسەسەسە كۈشتە سۈيەنپ يەمدەنلىگەن نەمەسە زورلىقپەن مىنار
گۇانلىياۋ كاپىتال كارخانىلارى (يانكەلەردى، زاۋاتتاردى، كەندەردى،
كەمەلەردى، گۇڭسىلاردى، ساۋدا دۈكەندەردى، ئاى ناسقالاردى قەسە-
سە) مەن مال - مۈلىكىمى مۇسادىرالانىپ، مەملەكەت مەشىگسە اسادى.

12-ئارماق. خالىق اراتتىق ارمياسى خالى ئارماغان جانە وىكىرىپ
مىنار خەلەردە، نانچىڭ گومىن جىڭفۇى 11 ئارماقتا كورسەسلىگەن
گۇانلىياۋ كاپىتال كارخانىلارى مەن مال - مۈلىكتەرسە جاۋاپكەرلىكپەر
باقىلاۋىشىق مەدى، ولاردى جاسىرىپ قويۇعا، نەمەسە بۇلدىرۇگە،
ياكى بىسقالاردىڭ اتسا اۋستىرۇعا، جاسىرىن ساتۇعا جول بەرمەيدى.
بۇلاردىڭ كوشىرىپ اكەتلىگەندەردىن بارغان خەردىڭ وزىندە مۇزداتىپ
قويۇعا بۇيسرادى، ونى ۋزدىكىسز كوشىرۇگە، نەمەسە شەنەلىگە شەرىپ
اكەتۇگە، ياكى بۇلدىرۇگە جول بەرمەيدى. گۇانلىياۋ كاپىتال كارخانا-
لارى مەن مال - مۈلىكىندەرسىڭ شەنەلدەگىلەرى مەملەكەت مەنىشىگسە
بولادى دەپ جارىيالانادى.

13-ئارماق. خالىق اراتتىق ارمياسى بارغان جانە وىكىرىپ لىغان
خەلەردە، 11 ئارماقتا كورسەتلىگەن گۇانلىياۋ كاپىتال كارخانىلارى
مەن مال - مۈلىكىندەردىن سول خەردەگى اسكەرى باقىلاۋ ۋىسۋانجۇنى

نەمەسە دەموكراتالىق سولەسكەن ۋكىمەت ئاغاينىداغان ورگاسدار مۇسادىرالايدى. مۇسك ئىشىدە جەكەلەردىك خارناسى بولسا ئىقتالادى، جەكەلەردىك خارناسى مەكەندىكى، سونداي-اق وىك گۇاڭلياۋ كاپىتال جەمىيان جەسرىن اۋستىرلىماغانىدىقى ايقىن دالەلدەنگەندەرى مويىندە-دالادى جانە ولاردا ۋوز خارناسىن قالدېرۇ نەمەسە قايتارىپ الۇ بوساندىغىنىك بولۇسا چول نەرمەدى.

14-نەرمە. گۇاڭلياۋ كاپىتالدىك نانچىك گومىن جىڭفۇى ۋسەمدىك خۇرگىرگەن داۋىردەن نۇرىنى كارخانا لارى جانە نانچىك گومىن جىڭ-ھۇى ۋسەمدىك خۇرگىزگەن داۋىردەكى وىشا ئىرى بولماغان، سونداي-اق-ئىق نورمىسا زباندى بولماغان كارخانا لارى مۇسادىر لايىدى. ئىراق مۇسك ئىشىدەكى كەيىر ادامداردىك، ياغىي قىلمىستى ارەكەتى بولغانىغان، ماسەلەن، قىلمىسى شەكىل اسقان كەرنارتيا ەلەمەننەر بولغانىغان. خالىقتىك اشكەرەلەۋى جانە تەكەرۋ ارقىلى اسىمالغان-داردىك كارخانا لارى مەن مال مۇلكەرى مۇسادىرالايدى.

15-نەرمە. خالىق ازاتلىق ارىياسى ئالى بارماغان جانە وىكىزىپ الماعان قالالاردا، نانچىك گومىن جىڭفۇىنىك قاراۋىنداى ولكەلىك، قالالىق جانە اۋداندىق ۋكىمەتتەر سول جەردەكى خالىقتىق دەموكرات-ئىالىق كۇشەردى جانە ولاردىك قىمىلدارىن قورعاۋا جاۋاپسى بولادى، ولارغا قىسم جاساۋىسا نەمەسە بۇزغىنىشلىق ئىستەۋىنە بولمايدى.

ئىشقى شارى

16-نەرمە. مەكى جاق بىلاى دەپ ەسەيتەيدى، بۇكىل جۇڭگو اۋىل-قىستاقلىرىنداى فەودالدىق جەر مەئىشكى تۈزىمىنە ساتسى ئۇردە گايىكى خۇرگىرىلەدى. خالىق ازاتلىق ارىياسى بارماغان كەيىن، جالپى الغاندا، ئىسىمەر جەر ماىى مەن ۋوسم ازاتىلايدى، وىن سولك جەر بولسكە سالىد.

17 نەرمە. خالىق ازاتلىق ارىياسى ئالى بارماغان جانە وىكىزىپ الماعان جەرلەردە، نانچىك گومىن جىڭفۇىنىك قاراۋىنداى جەرگىلىكى

ۈكىمەتدەر دىيىغانلار بۇقاراسىڭ ۈيىمدارىن جانە ونىڭ قىيىنلاردىن قورغۇغا جىۋايتى بولادى، ولارغا قىسىم جاساۋسا نەمەسە بۇزغىنىشلىق سىتەۋىنە بولمايدى.

جەتتىشى شارت

18 - تارماق. ەكى جان مىنانى ماقۇلدايدى، نانچىڭ گومىن جىڭفۇي ۈسەمدىك جۇرگىرگەن داۋىردە جاسالغان بارلىق ۋايىچاۋلىق شارە - تاردى، كەلىسىمدەردى، ئامى باسقا جارىيا نەمەسە قۇپيا ۋايىچاۋلىق حۇجسار مەن دالە - انداردى نانچىڭ گومىن جىڭفۇي دەموكراتىيالىق بىرلەسكەر ۈكىمەتكە تۈگەل ئاپسىرىپ بەرەدى. مۇنى دەموكراتىيالىق بىرلەسكەر ۈكىمەت تەكشۈرەدى. مۇنىڭ ئىشەندىگى جۇڭگو جانە مەملەكەتسە پايداسىزدارى، وتە مۇنە مەملەكەت ۇقىسى ساتۋ سىياسى بىرلارى خۇالقا قاراي كۇشەنەن قالدۇرىلادى، نەمەسە مۇرەسەلەدى، ياكى قايتا جاسالادى.

سەگىزىشى شارت

19 - تارماق. ەكى جان مىنانى ماقۇلدايدى، ئىكى بەيىشتىشكە كەلىسىمە قول قويىلغانان كەيىن، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەر ۈكىمەت قۇرىساعا دەيىن، نانچىڭ گومىن جىڭفۇي جانە ونىڭ بۇار، سۇ، ۋىيۋاسخۇي سىياقتى ورگاندارى قىزمەت ۇقىغىن ۋاقىتتا جۇرگىزە بەرەدى، بىراق جۇڭگو خالىقتىق - گىمىڭلىك اسكەرى سىتەر ۋىيۋان - خۇيىسەن اقلەداسا وتىرىپ سىتەۋى، سونداي - اق جەر - جەردەگى وتكىزىپ الۋ جانە وتكىزىپ بەرۋ سىتەرىن خالىق ازاتتىق ازىياسىڭ باسقارۋىنا كۈمەكتەسۋى كەرەك. دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۈكىمەت قۇرىلغانان كەيىن، نانچىڭ گومىن جىڭفۇي قىزمەتەن دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۈكىمەتكە وتكىزىپ بەرەدى، سونداي - اق ۇزىڭ اياقتال - مەندىس جارىيالايدى.

20 - تارماق. نانچىڭ گومىن جىڭفۇي جانە ونىڭ جەرگىلىكى ۇار دارەجەلى ۈكىمەتەرى مەن ولاردىڭ قاراۋىنداعى بارلىق ورگاندار،

وتكىزىپ بەرۇ قىزمەتنى جۇرگىزگەن كەزدە، خالىق ازاتتىق ارىياسى، جەر-جەردەگى خالىق ۈكىمەتتەرى جانە جۇڭگو دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۈكىمەتى ولاردىڭ قىزمەتكەرلەرى اراسىنداعى بىرلىق وتانىشلدار مەن مىكە جارايتىن ادامداردى قابىلداپ، ولار دەموكراتىيالىق تالىم-تاريپ بەرۋگە، سونداي-اق ولاردى سەرگەلدەگىدىكىگە تۇسىرىپ قويماي، لايىقتى قىزمەتكە تاماينداۋما كوڭىل بولۇى كەرەك.

21-تارماق. نانجىڭ گومىن جىڭفۇى جانە ونىڭ قاراۋىنداعى ولكەلىك، قالالىق، اۋداندىق جەرگىلىكتى ۈكىمەتتەر خالىق ازاتتىق ارىياسى بارغانغا جانە وتكىزىپ العانغا دەيىن، سول جەردىڭ جاۋىپسىر-دىگىس ساقتاۋعا، بارلىق ۈكىمەت ورگاندارى مەن مەملەكەتلىك كارخانا-لاردى (بانكىلەردى، زاۋاتتاردى، كەندەردى، نەمىر جولداردى، پوچتا-ديتباۋ ورنىدارىن، ايرىيىلانداردى، كەمەلەردى، گۇڭسىلاردى، قاما جانە بىرلىق قاتناى قۇرال-جابدىقتارىن، ناى باسقارلاردى قامىسى)، سونداي-اق مەملەكەت قاراۋىنداعى ارالۋان جىلجىمالى مۇلىكتەر مەن بۇراقى مۇلىكتەردى ساقتاۋعا جانە قورعاۋعا جاۋاپتى بولادى، بۇلاردى بۇلىدىرۋدىڭ، زيانغا ۇشراتۋدىڭ، كوشىرىپ اكەتۋدىڭ، حاسىرىپ قويۋدىڭ نەمەسە ساتىپ جىبەرۋدىڭ قاندايتا بولسىن حول نەرمەيدى. بۇلاردىڭ شىشەن كوشىرىپ اكەتىلگەن نەمەسە جاسىرىپ قويىلعان كىتاپتار مەن دالقا-انداردى، ەكىلىكتى مۇرالاردى، اسىل نارسەلەردى، الشىن-كۇمىستى، شەتەل اقشالارىن جانە بارلىق مۇلىكتەر مەن بايلىق-تاردى دەرەۋ مۇزداتىپ قويىپ، وتكىزىپ الشىۋىن كۈتەدى. ونىڭ شەتەلگە اپارىلىپ قويىلعاندارىن نەمەسە بۇرىننان شەتەلدە بولغاندارىن نانجىڭ گومىن جىڭفۇى قايتارىپ اكەلۋگە نەمەسە ساقتاۋعا جاۋاپتى بولادى، ئاپىرىپ بەرۋگە ازىرلەنەدى.

22-تارماق. خالىق ازاتتىق ارىياسى بارغان جانە وتكىرىپ العان جەردە، سول جەردەگى اسكەرى باقىلاۋ ۋىيۇانخۇى مەن جەرگىلىكتى خالىق ۈكىمەتتەرى نەمەسە بىرلەسكەن ۈكىمەت نامەيدى.

ورگاسدار ھەرگىلىكىنى چەردەگى بارلىق بىلىكى جانە مەملەكەت مۈلىكىنى مەن بايلىقتارىن وتكىزىپ الادى.

23- تارماق. نانچىڭ گومىن جىڭفۇسىڭ ۋاكىلدەر ۋىيرەمىسى شىكى بەيىتتىشىك كەلىمىسە قول قويغانان، ونى نانچىڭ گومىن جىڭفۇسى جۈزەگە اسرۇما كىرسەكەنەن كەيىن، جۇڭگو گۇڭچانداڭسىڭ ۋاكىلدەر ۋىيرەمىسى جاڭا ساياسى ماسلىحات كەڭەسىڭ داينىدىق ۋىيۋانخۇيس: نانچىڭ گومىن جىڭفۇسى وتاشلىداردان بىرنەشە ادامدى ۋاكىل ەتىپ ھىرەسپ، جاڭا ساياسى ماسلىحات كەڭەسى قاناستىرسا بولادى؛ جاڭا ساياسى ماسلىحات كەڭەسىڭ دايدىق ۋىيۋانخۇيسى نەكىسكەنەن كەيىر، نانچىڭ گومىن جىڭفۇسىڭ ۋاكىلدەرى جاڭا ساياسى ماسلىحات كەڭەسى قاناسا الادى، دەپ ۇسىنىس ەرۋگە رازى.

24 تارماق. نانچىڭ گومىن جىڭفۇسى ۋاكىلدەرىن ھىرەسپ جاڭا ساياسى ماسلىحات كەڭەسى قاناستىرغانان كەيىن، جۇڭگو گۇڭچا، داڭى حاى جاڭا ساياسى ماسلىحات كەڭەسى: سەستىك جاساۋما سىمدى بولۇ ۇشىن، دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن ۇكىمەنە نانچىڭ گومىن جىڭفۇسى جاقتىڭ بىرنەشە وتاشلى بولۇى قاجەت. دەپ ۇسىنىس ەرۋگە رازى.

ەكى ھاقىتىڭ ۋاكىلدەر ۋىيرەمىسى مىنانى مالىمدەيدى: جۇڭگو ھالقىنىڭ ازاتتىعى جانە جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ تاۋەلسىزدىگى مەن بوستانە. دىعى ۇشىن، سوعىستى تەز اياقتاتىپ، بەيىتتىشلىكنى قالپىنا كەلتىرۋ، سويىتىپ، بۇكىل ەلسىز كۈلەمىندە ۇندىرىس - قۇرىلىس سىفىلدى ۇلى قىزمەنتەردى باستاۋما تىمدىلىك ھاساپ، مەملەكەت پەن ھالقىنىڭ ئىق قادمەن ناي - قۇدىرەتتى جانە شات ومىرگە جەتۋى ۇشىن، سىز ھاۋاپتىسىفەر وسى كەلىمىدى جاسادىق، بۇكىل ەلسىزدەگى ھالقىنىڭ بىرلىك - شىماقنا بولسپ، وسى كەلىمىدى تولق جۈزەگە اسىرۇ ھولسىدا كۇرەسۋىس ۇمت ەمەىز. بۇل كەلىم قول مويسىلىمەن كۇشكە يە بولادى.

جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمياسىنىڭ قۇلاقتاندىرۇشى

(1949 - جىلى 4 - ايدىڭ 25 - كۈنى)

گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارى بەيىتتىشلىك شارىتتارىن قابىلەتلىك ئادەم ئارقىلىق باس تارتىپ، وزدەرنىڭ ئۇلىغا قارىسى، خالىققا قارىسى قىلمىسى سوغىسىنى مايداندا قاسارىسىپ وتىرى. بۇكىل ەل خالىق خالىق ازاتلىق ارمياسىنىڭ گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارىن تەز ارادا چويۇش ئۈمىت ەتۈدە. بىز خالىق ازاتلىق ارمياسىنا ەزلىكپەن ەلغا باسا وتىرىپ، قارىسلاشۇغا باتىلى بارغان بارلىق گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارى بولمىدەرنى قۇرتۇدى، قىلمىس سىتەۋدەن قايتىپ بارلىق سوغىس قىمىستىلارنى قولغا ئالدى، بۇكىل ەل خالىق ازات ەتۈدى، جۇڭگو لىڭتۇنىڭ نۇتاستىمىن جانە جۇڭخۇانىڭ ئاۋەلسىزدىكىن قورعاۋدى، بۇكىل ەل خالىق اگىسپ كەلگەن ئاغىز بىرلىكتى سىكە اسىرۋدى بۇيرىدىق. خالىق ازاتلىق ارمياسى بارغان جەزىلەر- دەگى ۱۰ ساللا خالىقنىڭ كومەك كورسەتۋى توتەنشە ئۈمىت ەتلىدى. بۇل جۈملىدە 8 تارماقتى زاڭدى ەزەكشە جارىيالاپ وتىرمىز، بۇغان بۇكىل خالىقنىڭ بىرگە بويۇناتىمىز.

(1) بۈكىل خالىقنىڭ "ومىرى، مال - مۈلكى قورعالادى. "ار سالا خالىقنىڭ تاپ، سەنەم جانە كاسىپ ايرماشلىقىنىڭ قانداي بولۇپ قاراماستان، "تارتىپتى ساقتاۋلارن، خالىق ازاتتىق ارمىاسىمەن سىتەس بولۇپ پوزىتسىياسىن قولدانۇلارن "ۇمت ەتەمىز. ال خالىق ازاتتىق ارمىاسى "ار سالا خالىقمەن سىتەس بولۇپ پوزىتسىياسىن قولدانادى. ەگەر فانگىمىڭشىل ەلەمەنتتەر نەمەسە باسقادا بۇزىق ەلەمەنتتەر ورايدان پايدالانىپ بۈلىك شىعاراتىن، تالان - تاراجلىق نەمەسە بۇزغىنشىلىق سىتەيتىن بولسا، "سوزىمىز قانداڭ جازالانادى.

(2) ۇلتىق بۇرجۇازيا باسقارغان ونەركاسىپ پەن ساۋدا، ەگىس شارۋاشلىقى مەن مال شارۋاشلىقى قورعالادى. جەكەلەردىڭ باسقارۋىنداعى زاۋاتتار، ساۋدا دۈكەندەرى، بانكەلەر، قامبالار، كەمەلەر، ماتوۋلار، نۇڭچاڭدار، مۇچاڭدار جانە باسقار بۈگەلىمەن قورعالادى. ولارعا قول سۇغىلمايدى. بارلىق كاسىپتەگى جۈمىشى قىزمەتكەرلەردىڭ وندىرىسپەن بۇرىنىمداي شۇغىلدانۇلارن، ساۋدا دۈكەندەرىنىڭ ساۋدانى بۇرىنىمداي جۇرگىزە بەرۋلەرن "ۇمت ەتەمىز.

(3) گۋانلىياۋ كاپىتال مۇسادىرالانادى. گومىنداڭ كەرتارتىپ ۇكىمەتى مەن "برى گۋانلىياۋ ەلەمەنتتەردىڭ باسقارۋىنداعى زاۋاتتار - دى، ساۋدا دۈكەندەرى، بانكەلەردى، قامبالاردى، كەمەلەردى، ماتوۋلاردى، تەمر جولداردى، پوچنا - دىيانباۋ ورنىدارن، ەلەكتىر - دىيانخۇا - زىلايشۋى ستانىيالارن جانە نۇڭچاڭدار مەن مۇچاڭداردى، تاغى سول سياقتىلاردى تۈگەلىمەن خالىق ۇكىمەتى وتكىزىپ الادى. بۇلاردىڭ ئىشىندە، ەگەر ونەركاسىپپەن، ساۋدامەن، ەگىشلىكپەن حابە مال شارۋاشلىقىمەن شۇغىلدانغان ۇلتىق بۇرجۇارداردىڭ

جەكە مەنشىگىندەكى جازناسى بولسۇ، تەكسەرۋ ارقىلى انىقتالسا،
ولاردىڭ مەنشىك ۇقىمى تانىلادى. گۇانلىياۋ كاپىتال كارخانا-
لارىن خالىق ۇكىمەتى وتكىزىپ العانغا دەيىن ونداى بارلىق
قىزمەتكەرلەر بۇرىنمىسنىشا سىنەي بەرۋلەردى، سونداي-اق كاپىتال-
بايلىقتاردى، ماشىنالاردى، تۇبىياۋلاردى، ەسەپ داپتەرلەردى،
داڭ-انداردى، ئاعى باسقالاتردى جاۋاپتىلىقپەن قورعاپ، انىقتاۋدى
جانە وتكىزىپ الۋدى كۇتىپ تۇرۇلاردى كەرەك. قورعاۋدا قىزمەت
كورسەتكەندەر سىلانادى، قىزمەتكە كەرەناۋلىق سىتەپ. بۇزغىنچىلىق
جاساعاندار جازالانادى. ۇزدىكسىز قىزمەت سىتەۋدى قالاعاندار
خالىق ۇكىمەتى وتكىزىپ العانىنان كەيىن قابىلەتتە قاراي سىكە
ورنالاسىرىلادى، سەرگەلدەگىدىككە تۇسىرىلمەيدى.

(4) ۇكىمەت جانە جەكەلەر باسقارغان مەكتەپتەر، دوختىرخانا-
لار، مادەنىيەت، وقۇ-اعارتۇ مەكەمەلەردى، دەنە تاربيە الاڭدارى
جانە باسقادا بارلىق الەۋمەتتىك يىگىلىك ورنىندارى قورعالادى.
وسى ورگانداردا قىزمەت سىتەپ جاتقان قىزمەتكەرلەردىڭ بۇرىن-
مىنداي سىنەي بەرۋلەرىن ۇمىت ەتەمىز، ولاردى خالىق ازاتلىق
ارمىياسى تۇگەلدەي قورعايدى، ولارعا قول سۇغىلمايدى.

(5) قىلمىس سىتەۋدەن قايتىپاعان سوعىس قىلمىستىلارى مەن
قىلمىسى شەكتەن اسقان فانگىمىڭشىل ەلەمەنتتەردەن باسقا، گومىن-
خاڭنىڭ ورتالىق، ولكەلىك، قالالىق، اۋداندىق ۇكىمەتتەرىندەكى
ۇلكەندى-كىشىلى مانساپتالاردىڭ، "گومىن داخۇي، ۋاكتە-
دەرىنىڭ، زاڭ شىعارۇ ۋىيۋاندارنىڭ، جيانچا ۋىيۋاندارنىڭ،
سانىيۋانداردىڭ، ساقشى قىزمەتكەرلەرىنىڭ، رايون، جىڭ،
اۋىل، بۇ-خيا قىزمەتكەرلەرىنىڭ قارۇ كوتەرىپ قارىسلىق جاساما

ھاندارىن، بۇزغىنىشلىق قاسكۇنەمدىگىندە بولماغانىدارىن خالىق
ازاتلىق ارىياسى مەن خالىق ۈكىمەتى تۇتىقىندامايىدى، قامامايىدى،
قورلامايىدى. جوعارىدا اينىلعان قىزمەتكەرلەرگە قىزمەتتەرىن الاڭ-
سىز سىتەۋ، خالىق ازاتلىق ارىياسى مەن خالىق ۈكىمەتلىك بۇيرىد-
مىنا بويسۇنۇ، مەكەمەلەردىڭ كاپىتال - بايلىقتارىن، داڭ - اندارىن،
تاغى باسقۇلارنى قورغاۋغا جاۋاپتى بولۇ، ۈتكىزىپ الپ ئىسراجاقتىلى
ەتۋدى كۈتۈپ تۇرۇ جۇكىتەلەدى. وسى قىزمەتكەرلەردىڭ قوللىنان
سىرەر ئىس كەلەتتىندەرىن جانە اۋىر كەرتارتىپالىق ارەكەتى نەمەسە
اۋىر بۇزاقلىقى بولماغانىدارىن خالىق ۈكىمەتى ايسىرم ايسىرم
قىزمەتكە ورنالاستىرادى. مەگەر ورايدان پايدالانىپ بۇزغىنىشنى
حاساعاندار، ۇرلىق سىتەگەندەر، قىانات قىلغاندار، مەملەكەتلىك
اقىناسىر، مۈلكىن جانە داڭ - اندارىن الپ قاشقاندار نەمەسە
تاپسىرىپ بەرۋدەن باس تارتقاندار بولسا جازالانادى.

(6) قالالار مەن اۋىل - قىستاقتاردىڭ حاۋىپسىزدىگىن ساقتاۋدى
شىن مانىندە قاماماسىز ەتۋ، قوعام تارتىپىن تۇرافتادىرۇ ماقساتىن
جەتۋ ۇشىن، بەت - بەتىمەن بىتىراپ جۇرگەن اسكەرلەردىڭ بارلىقى
سول جەردەگى خالىق ازاتلىق ارىياسىنا نەمەسە خالىق ۈكىمەتىنە
باعىنىپ، وزدەرىن مالىمدەۋلەرى كەرەك. وزدىگىنەن باعىنىپ ۇزىن
مالىمدەگەندەردىڭ، سونداي - اق قارۇ - جاراقاتارىن تۈگەلىمەن
تاپسىرعانداردىڭ ۈتكەنگى ئىسى فۇزاستىرىلمايدى. قارسىلىق جاساپ
وزدەرىن مالىمدەمەگەندەر نەمەسە قارۋىن حاسىرعاندار قوللىال-
نادى، فۇزاستىرىلادى. ولاردى مالىمدەمەي جاسىرىپ قويغاندار
لايىقتى جازاعا تارتىلادى.

(7) اۋىل - قىستاقتارداعى فەودالدىق جەر مەنشىگى ئۆزىمى

ۋىلەسمىدى دەس، كۈشىنىدىن قالدۇرۇلۇغا ئېيىس. ئېراۋ بۇل ئۆزىمىدى كۈشىنىدىن قالدۇرۇلۇشنىڭ ازىرلىقى جانە قادامدارى بولۇ قاجەت. جالپى العابدا، الدىمەن جەر مايسى مەن ئۆسمىدى ازايىتۇ، ونان سولك جەردى بولسكە سالۇ كەرەك، خالىق ازاتلىق ارمىيىسى بارغاننان، ەداۋىر ۇزاق ۋاقت قىزمەت سىتەگەنەن كەيىن عانا جەر ماسەلەسىن شىن مانىندە شەشۋ جۈنىندە اۋىز اشۇغا بولادى. دىيخانە دار بۇقارامى ۇيىمداسا وتىرىپ، خالىق ازاتلىق ارمىيىسىنىڭ العاشقى قادامداغى "ارالۋان گايىگى قىزمەتتەرىن جۇرگىزۋىنە كومەككە سۇلەرى ئېيىس. سۈنمەن قاتار، ەگىسكە كۇش سالا كىرىسىپ، اۋىل شارۋا- شلىقى ئۆندىرىسىن قازىرگى "ساۋياسنان تۈمەندەتپەۋ، سونان سولك ۋىى ئىرتە- ئىرتە ئۆسىرىپ، ۆزدەرىنىڭ تۈرمىسىن جافسارتۇ جانە قالا خالىقى شاگپىن استىقپەن قامداۋ قاجەت. قالاداعى حەر جانە قورا- جانلاردى اۋىل قىستاققارداغى جەر ماسەلەسى سىياقتى شەشۋگە بولمايدى.

(8) شەتەل چىياۋمىندەرىنىڭ مال- باسىنىڭ اماندىقى قورعالادى. بارلىق شەتەل چىياۋمىندەرىنىڭ ۇز كاسىپتەرىمەن بەيىعام شۇغەل- دانىپ، ئارتىقتى ساقىتاۋلارىن ۇمىت ەتەمىز. بارلىق شەتەل چىياۋمىندەرى خالىق ازاتلىق ارمىيىسى مەن خالىق ۇكىمەتنىڭ زاڭ- جارلىقتارىنا بويسۇنۇ كەرەك، ئىگىشلىق ارەكەتتەر جۇر- گىزۋىنە بولمايدى، جۇڭگونىڭ ۇلتىق ئاۋەلسىزدىك سىتەرى مەن خالىق ازاتلىق سىتەرىنە قارىسى كەلەتىن ارەكەتتەر سىتەۋىنە بول- مايدى، جۇڭگو سوعىس قىلمىستىلارنى، فانگىمىگىشل ەلەمەنتتەردى جانە باسقاندا قىلمىستىلاردى قورعاشتائۇنا بولمايدى. ۋىتپەگەندە، خالىق ازاتلىق ارمىيىسى مەن خالىق ۇكىمەتى جانعان راڭ

بويىنشا جاراغا تارتىلادى.

ھالىق ازاتتىق ارمىياسى تارتىپتە قاتاڭ، ساۋدا-سانىقا ئادىل بولادى، ھالىقنىڭ يەنە-ساباقى جىيىن المايدى. بۈكۈل ھالىقنىڭ لاگىر تىرىشلىك ەتىپ، ئۆز سىمەن بەيھام شۇغىلدا نا بەرۋلەرىن، وتىرىك-وسەكتەرگە بەتالدى ئىلەسىپ، شوشىنىپ دۈرلىكپەۋلەرىن ئۈمىت ەتەمىز. ئوندىقتان وسى قۇلاقتاندىرۋدى جاريالادىق.

جۇڭگو ھالىقنىق-گىمىگىدىك اسكەرى سىتەر

ۋىيۋانخۇيىنىڭ جۇشىي

ماۋزىدۇڭ

جۇڭگو ھالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ زۇڭسىلىگى

خۇدى

جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمىيىسى
زۇڭبۇي مالىمەتەشسىنىڭ انگلىيە
سوعسى كەمەسىنىڭ جاۋىزىدىكى ①
چونىدە جارىيالاغان مالىمەتەسى *

(1949-جىلى 4-ايدىڭ 30-كۈنى)

“بىز، سوعسقۇمار چەرچىلدىك دىۋاستىق مالىمدەمەسىن²،
ايسپاسىمىز. 4-ايدىك 26-كۈنى چەرچىل انگليانىڭ تومەنىگى
يۇاندىدا انگليا ۈكىمەتىنىڭ قىر شەسقا مكى جاڭكۇڭ مۇجيان
جىبەرىپ «قارۋلى كۈشپەن» ۋىش ۋىش تالاپ ەتتى. چەرچىل
مىرزا، «سۇز نە دەپ «ۋىش الماق» بولاسىز؟ انگليانىڭ سوعس

* بۇل — ماۋزىدۇلۇك جولداس جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسى زۇڭبۇنىنىڭ مالىمدەمەسىسى مۇشۇن ازمىرلەگەن مالىمدەمە. بۇل مالىمدەمەدە جۇڭگو خالىقىنىڭ ۱۰ ارقانداي قوقانلوقىلدار قورمىپايتىسى، جانانگەرلىكتىڭ شاپقىنىشىمىزغا باتىل قارسى نۇراتىن قامالمايدىمى كۆرسەتلىدى، سونداي-اق قۇربىلعالى وترعان جانغا جۇڭگوسىڭ سىرنىمى ساپىساتى كۆرسەتلىدى.

كەمەسى گومېنداڭنىڭ سوعىس كەمەسىمەن بىرگە جۇڭگو خالىق
 ازاتلىق ارمىياسىنىڭ قورغانىس رايوندارىسا باسا - كوكتەپ كىردى
 جانە خالىق ازاتلىق ارمىياسىا زەڭبىرەك اتتى، وسىنىڭ سالدارىن
 خالىق ازاتلىق ارمىياسىنىڭ ادال، قاھارمان جاۋىنگەرلەرىنەن 252
 ادام جارالاندى جانە ءولدى. انگىلىيلىقتار جۇڭگو چەرىنە باسا -
 كوكتەپ كىرىپ سونشاما اۋىر قىلمىستى ارەكەت سىتەپ وتىرعاندا،
 جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمىياسى انگىلىيا ۇكىمەتىنىڭ ءوز قاتەلىگىن
 موبىنداۋىس، سونداي - اق كەشىرىم سۇراۋىن جانە زىياندى تولەپ
 نەرۋىن ئالاپ وتۇگە اقسىلى. سىزدەردىڭ بۇدان بىلاي سىتەيىنە -
 دەرلىگىز وسىلار بولماي، كەرسىنشە، ارمىيالارىڭىزدى جۇڭگوغا
 ەنگىرىپ، جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمىياسىنان «وش الۋ» بولماق پا؟
 ەتتىيى شۇۋشياڭنىڭ ءسوزى دە ③ قاتە. ول: انگىلىيا ءوزىنىڭ سوعىس
 كەمەلەرىن جۇڭگونىڭ چاڭجياڭنا ەنگىزۋگە ۇققىتى، دەيدى. چاڭ -
 جياڭ - جۇڭگونىڭ شىكى وزەنى، ءسىز انگىلىيلىقتاردىڭ سوعىس
 كەمەلەرىڭىزدى مۇندا ەنگىزۋگە نەندەي ۇققىتارىڭىز بار؟ بۇيىتۇگە
 ۇققىتارىڭىز جوق. جۇڭگونىڭ لىڭتۇي مەن جۇچۋاننى جۇڭگو خالىق
 ءسوزسىز قورعايدى، شەتەل ۇكىمەتىنىڭ سۇعاناقىتىق جاساۋىنا مۇلدە
 جول بەرمەيدى. ەتتىلي: خالىق ازاتلىق ارمىياسى «انگىلىيانىڭ
 امەلىيىست اتتى سوعىس كەمەسىنىڭ نانچىڭگە بارۋىنا جول بەر -
 مەكشى، ءبىراق وسى كەمە خالىق ازاتلىق ارمىياسىنىڭ چاڭجياڭنان
 وتۇسنە كۈمەكتەيۋى كەرەك دەيتىن ءبىر شارتى بار»، دەيدى.
 ەتتىلي وتىرىك اينىپ وتىر، خالىق ازاتلىق ارمىياسى امەلىيىست
 اتتى سوعىس كەمەسىنىڭ نانچىڭگە بارۋىنا رۇقسات ەتكەن ەمەس.
 خالىق ازاتلىق ارمىياسى چاڭجياڭنان وتۋدە ەشقانداي شەتەل قارۋلى

كۈشتەرنىڭ كۈمەك كۆرسەتۈپ نەمەسە باسقۇچىدا ئېرىش
 سىتەپ بەرۈپ ئۆتەتتى. كەرسىنىشە، خالىق ازاتلىق ارىياسى
 انگلىيانىڭ، امەرىكانىڭ، فرانىيانىڭ چاڭجياڭ مەن خۇاڭجۇجياڭدا
 خاھىش قىلىش باسقۇچىدا جەزىلەرنىڭ سوعىس كەمەلىرى، سوعىس
 اسرىلاندارى، لۇجاندۇيلەرى سىياقتى قارۋىلى كۈشتەرنىڭ جۇڭگو
 ۋەزەندەرىنەن، تەڭىز ايدىندارىنان، لىگىتۇننان، ۋە كەڭسىگىنەن
 دەرەۋ شەيپ كەتۈپ، جۇڭگو خالىقنىڭ جاۋلارنىڭ شىكى سوعىس
 خۇرگىزۈش كۈمەكتەسىپ ۋەن تالاپ ەتەدى. جۇڭگو خالىقى -
 گىمىڭدىك اسكەرى سىتەر ۋىيۋانخۇي مەن خالىق ۈكەتتى كۈنى
 بۈگىنگە دەيىن "ارقانداي شەتەل ۈكەتمەن ۋايجياۋلىق قارىم -
 فانسىس ورناتقان خوق - جۇڭگو خالىقتى گىمىڭدىك اسكەرى سىتەر
 ۋىيۋانخۇي مەن خالىق ۈكەتتى جۇڭگودا دۇرىس كىسىنەن
 سۈغىلداسىپ وتىرعان شەتەل چياۋمىندەرىس قورعايدى. جۇڭگو
 خالىقتى گىمىڭدىك اسكەرى سىتەر ۋىيۋانخۇي مەن خالىق
 ۈكەتتى شەتەلدەرمەن ۋايجياۋلىق قارىم - فانسىس ورناتۇدى
 ويلاستىرۇدى قالابىدى، مۇنداي قارىم - قانسىس تەڭدىك، "وزارا
 پايدا جەنكىزۇ، "بىر - بىرنىڭ جۇچۋانى مەن لىگىتۇننىڭ بۇئاستىمەن
 قۇرمەتتەۋ نەگىزىنە، بارىنەن بۇرىن، گومىنداڭ كەرتارتىپاشلارنى
 كۈمەكتەسىپ ۋە نەگىزىنە ورناتىلۇعا ئىيس. جۇڭگو خالىقتى گىمىڭ -
 دىك اسكەرى سىتەر ۋىيۋانخۇي مەن خالىق ۈكەتتى "ارقانداي
 شەتەل ۈكەتتىنىڭ قوفانلۇقى ارەكەتتەرنىڭ قاندايس بولسا دا
 قابىلداي المايدى. شەتەل ۈكەتتەرى ەگەر سۈنەن ۋايجياۋلىق
 قارىم - فانسىس ورناتۇدى ويلاستىرۇدى قالاسا، وتدا ولار گومىنداڭ
 نىڭ خالىق كۈشتەرىمەن قارىم - فانسىس ۈزۈگە، سونداي - اى

وزدەرسىڭ جۇڭگوداعى قارۋلى كۇشتەرىن شىعارىپ اكەتۈگە ئىيس.
 ەتلى، جۇڭگو كۇڭچانداڭى شەتەلدەرمەن ۋايىچياۋلىق قارىم-قاتناس
 ورناتپاغاندىننان شەتەل ۇكىمەتتەرسىڭ بۇرىنقى ۋايىچياۋ قىزمەت-
 كەرلەرىمەن (گومىنداڭ قانىپ وتىرعان ليڭشىلار) قارىم-قاتناس
 ورناتقىسى كەلمەيدى دەپ جازىرادى، مۇنداي جازىرۋىڭ ورنى
 جوق. وتكەن بىرنەشە جىل شىندە امەرىكا، انگىلىيا، كانادا ۇكىمەت-
 تەرسىڭ گومىنداڭغا كومەكتەسىپ بىزگە قارىسى نۇرغاندىننان دا
 ەتلى مىرزا ۇمىتتى ما؟ جۇردا عانا سۇعا ياتىرىلعان چۇڭچىڭ اتى
 اۋىر شولەنشى كەمەنى^① گومىنداڭغا قايسى مەملەكەت تارتۇ ەتكەن-
 دىگىن دە ەتلى مىرزا بىلمەي مە؟

ەسكەرتۈلەر

① 1944-جىلى 4-ايدىڭ 20-، 21-كۈندەرى خالىق ارسىق
 ارمىاسى چاڭجياڭنان ۇتۇ سوعىن جۇرگىزىپ جاتقان كەردە، ەلىمىر
 دىڭ سىكى وزەنى چاڭجياڭغا ناسا-كوكتەپ كىرگەن انگىياسىڭ
 امەتتەپ فائارلى 4 سوعىس كەمەسى گومىنداڭنىڭ سوعىس كەمەلەردە-
 مەن بىرگە ارمىامىزغا زەڭبىرەك اتىپ، ارمىامىزدان 252 ادامدى
 ۇلتىردى جانە جارالادى. ارمىامىزدىڭ فاينارما سوققى بەرۋى نەتىجە-
 سىندە امەتتەپ اتتى كەمە زاقىمدالىپ، چاڭجياڭنىڭ جىنجياڭ قلاسىنا
 جاقىن جەرىنە توقتاۋعا ۇماجۇر بولدى، انگىياسىڭ قالعان 3 سوعىس
 كەمەسى قاشىپ كەتتى. انگىلىيا داڭجۇبى ۇزىنىڭ قىير شىعسى جيان-
 دۇيسىڭ سىلگىى رايد اتىنان امەتتەپ اتتى كەمەنىڭ جيانچاڭقى ارقىسى
 ارمىامىزدىڭ ۋاكىلدەرىمەر تالاي رەت كەلسوز جۇرگىرىپ، امەتتەپ
 اتتى كەمەنى قويا بەرۋى تالاپ ەتتى. كەلسوز نارىسىدا نىڭنا
 حاو ناسان-اياق سۇرقىالىق سەپ، شاپقىنشىلىق قىلمىسى موسداۋ

دان بىر نەرسى، كەلىسىوز چۆرىپ چاتقان كەزدە، ئەمەست ئىنى سوعىس كەمەسى 7-ايدىن 30-كۈنى ئۆتىدە جياڭلىنىڭ جىيەنىڭ ئاتىنى قوللاشلا كەمەسىنىڭ جىيەنىڭ فالاسى جاننىنار ئوتىپ بىرا چاتقان كەرنەن پايدالانىپ كېمەنى قاتارلاسىپ، بوي ئاسالاپ قاشىپ كەتپەك بولدى. ارىيماز ۋەن توقتاۋدى ەسكەرتكەندە، ئەمەست ئاتىنى سوعىس كەمەسى رەڭبەرەك ئاتى، ۋىنىڭ ۋىستىنە ۋېرسىپىرا قاپىقە تاردى سوعىپ سۇغا باتىرىپ، چاڭجياڭنان قاشىپ كەتتى.

⑤ 1949-جىلى 4-ايدىن 26-كۈنى انگلىا ئاۋشۇۋداڭنىڭ اماماسى چەرچىل تومەنگى يۇاندا سوز سويلەپ، ارىيمازغا ئېيتىشلىق خاساغان انگلىا سوعىس كەمەسى جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارىياسىنىڭ فارىسى سوقى نەۋرۇن «جاۋىزدىق» دەپ جالا جاپىتى جانە انگلىا ۋەكەمەسىنىڭ «جۇڭگو نەڭىزىنە ئېرەكلىكلىك مۇجىيان جىيەرىپ.... فارۋىلى كوشپەن ۋىش ۋىش ۋىش تالاب ەتتى.

⑥ 1949-جىلى 4-ايدىن 26-كۈنى انگلىا ئاۋشۇشلىق ەسلىي يىخۇيدا، «انگلىا سوعىس كەمەلەرنىڭ چاڭجياڭدا قاتناپ، نەيسىشلىك بۇرىش ۋەيىس زاڭدى ۋىقى بار، ۋىتكەنى ۋىلار گۇمىنداڭ ۋىكەمەتە-نىڭ رۇقساتىن ئالىپ ۋىش دەگەندى ايتتى. سۇنىمەن قانار، ۋىل انگلىا ئاراپتىڭ ۋاكىلدەرى مەن جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارىياسىنىڭ ۋاكىلدەرى اراسىندامى كەزدە سۇلەردىڭ مان-جايسا توقىلار كەزدە، نەمى دا، جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارىياسى «انگلىانىڭ ئەمەست ئاتىنى سوعىس كەمەسىنىڭ ئانچىگە بارۋىسا جۇل بەرمەكشى، ئېراق ۋىسى كەمە خالىق ازاتلىق ارىياسىنىڭ چاڭجياڭنان ۋىش كۆمەكەنەسۋى كەرەك دەيتىن ئېر شارىتى بار» دەپ ۋىشە قاراتتى.

⑦ چۇڭچىڭ ئاتى اۋىر شۇلەشنى كەمەنى انگلىا ۋىكەمەنى 1948-جىلى 2-ايدا گۇمىنداڭغا ئارنۇ ەتكەن، ۋىل گۇمىنداڭنىڭ ەڭ ۋىلكەن شۇلەشنى كەمەسى ەدى. 1949-جىلى 2-ايدىن 25-كۈنى بۇل سوعىس كەمە-سىدەگى جۇڭگۇلار مەن اسكەرلەر كۆتەرىلىس خاساپ، گۇمىنداڭ

كەرنارتىدا ۈكسەتسەن قول قۇزدى دە، جۇڭگو خالىقلىق مەڭىر ارىياسىدا
قوسىلدى. سول جىلى 3-ئايدىن 19-كۈنى امەرىكا جىيانگەرلىگى مەن
گومىنداڭ باندىلارى كۈپنەگەن اۋىر بومبىلاۋشى ايرىپىلاندارىن
جىبەرمەپ، ونى بومبىلاپ جۇڭگو مىڭ دۇڭسىنداغى لياۋدۇڭ شىعانىنىڭ
جۇڭداۋما نايىۋ جەرىندە سۇغا باسردى.

جاڭا ساياسي ءماسليحات كەڭەسنىڭ دايىندىق ۋىيۋانخۇيىنىڭ ماجىلىسىندە سويلەنگەن ءسوز

(1949 - جىلى 6 - ايدىڭ 15 - كۈنى)

ۋاكىل مىرزالار:

جاڭا ساياسي ءماسليحات كەڭەسنىڭ دايىندىق ۋىيۋانخۇيىمىزدىڭ
ءماجىلىسى^① بۈگۈن اشلىپ وتىر. بۇل دايىندىق ۋىيۋانخۇيىنىڭ
مىندەتتەرى — تۈرلى قاجەتتى دايىندىق قىزمەتتەرىنى ورىنداپ،
جاڭا ساياسي ءماسليحات كەڭەسنى تەز ارادا شاقىرىپ، دەموكراتىك
نيالىق بىرلەسكەن ۋكىمەت قۇرۇ، ءسويىنىپ، بۈكىل ەلىمىزدەگى
حالىققا باسشىلىق ەتىپ، گومىنداڭ كەرتارتىپاشىلارنىڭ قالدىق
كۈشتەرىنى وتە تەز قارقىنىمەن الاستاۋ، بۈكىل جۇڭگونى بىرلىككە
كەلتىرۋ، بۈكىل ەل كۈلەمىندە ساياسي، ئىقتىسات، مادەنيەت جانە
مەملەكەت قورغانسى قۇرىلىسى قىزمەتتەرىنى جۈيەلى ءارى ساتىلى
تۈردە جۇرگىزۋ. بۈكىل ەلىمىزدەگى خالىق بىزدەن وسىلاي ىستەۋدى
ءۇمىت ەتىپ وتىر، بىز دە وسىلاي ىستەۋگە ءتيسىپىز.

جاڭا ساياسىي ماسلىحات كەڭەسنى شاقىرۋىدى جۇڭگو گۇڭچانداڭى
 1948 - جىلى 5 - ايدىنڭ 1 - كۈنى بۇكىل ەلىمىزدىنڭ خالىقنا ۇسىنىس
 ەتكەن ەدى^②. بۇل ۇسىنىس بۇكىل ەلىمىزدەگى دەموكراتىيالىق
 پارتىيا - توپتاردىنڭ، خالىقتىق ۇيىمداردىنڭ، *ار سالاداعى دەموكراتىيە
 تاردىنڭ، ەلىمىزدەگى از ۇلتتار مەن شەتەلدەردەگى خۇاچياۋلاردىنڭ
 قولداۋىنا دەرەۋىيە بولدى. جۇڭگو گۇڭچانداڭى، دەموكراتىيالىق
 پارتىيا - توپتار، خالىقتىق ۇيىمدار، *ار سالاداعى دەموكراتتار،
 ەلىمىزدەگى از ۇلتتار مەن شەتەلدەردەگى خۇاچياۋلار: خىياڭگەر -
 لىكىنى، فەوداللىزىمىدى، گۇانلىياۋ كاپىتالىزىمىدى جانە گومىنداڭ
 كەرنارتىياشلارنىڭ ۇستەمدىگىن قۇلاتۇقچەت، دەموكراتىيالىق
 پارتىيا نوپتاردىنڭ، خالىقتىق ۇيىمداردىنڭ، *ار سالاداعى دەموكرە -
 راستاردىنڭ، ەلىمىزدەگى از ۇلتتار مەن شەتەلدەردەگى خۇاچياۋلار -
 دىنڭ ۋاكىلدەرىن قامتىغان ساياسىي ماسلىحات كەڭەسنى شاقىرىپ،
 جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ قۇرىلعانىدىن جارىيالاۋ، سونداي
 اق وسى رەسپۇبلىكاغا ۋاكىلدىك ەتەتىن دەموكراتىيالىق بىرلەسكەن
 ۇكىمەتنى سايلاپ شىعۇ كەرەك، سوندا عانا ۇلى وتانىمىزدى جارتىلاي
 وتارلىق، جارتىلاي فەودالدىق تاعدىردان قۇتىلدىرىپ، تاۋەلسىز -
 دىك، بوستاندىق، بەيىتتىشلىك، تۇتاسىق جانە كۇشەيۋ جولىن
 ئۇسىرۋگە بولادى دەپ قارادى. بۇل - ورتاق ساياسىي نەگىز. بۇل -
 جۇڭگو گۇڭچانداڭىنىڭ، دەموكراتىيالىق پارتىيا - توپتاردىنڭ،
 خالىقتىق ۇيىمداردىنڭ، *ار سالاداعى دەموكراتتاردىنڭ، ەلىمىزدەگى
 از ۇلتتار مەن شەتەلدەردەگى خۇاچياۋلاردىنڭ نىتھماقتاسىپ كۇرەس
 جۇرگىزۋىنىڭ ورتاق ساياسىي نەگىزى، سونداي - اق، بۇل - بۇكىل
 ەلىمىز خالىقنىڭ نىتھماقتاسىپ كۇرەس جۇرگىزۋىنىڭ ورتاق ساياسىي

نەگىزى. بۇل ساياسى نەگىزدىڭ بەرىككىسى سونشاللىق، نەمىز دەموكراتىيالىق پارتىيە - توپتاردىڭ، خالىقنىق ۇيىمداردىڭ جانە دەموكراتىتاردىڭ بىردە - بىرى بۇل جونىدە ەشقانداي باسقاشا پىكىر ايتقان جوق، جۇرتنىڭ بارى تەك وسى جول غانا جۇڭگونىڭ بارلىق ماسەلەسىن شەشۋدىڭ دۇرسى باغىتى دەپ ەسەپتەدى.

بۇكىل ەل خالىق وزدەرنىڭ خالىق ازاتلىق ارمىياسىن قولداپ، سوعىستىڭ جەڭسىنە قول جەتكىزدى. 1946 - جىلى 7 - ايدا باستالغان بۇل جولىمى ۇلى خالىق ازاتلىق سوعىسىنا قازىر 3 جىل بولدى. بۇل جولىمى سوعىستى گومىنداڭ كەرتارتياشلارى شەتەل حيانگەرلە - گىسنىڭ جاردەممەن قوزعادى. گومىنداڭ كەرتارتياشلارى ۋادەسىنە وپاسىزدىق ىستەپ، 1946 - جىلى 1 - ايداى سوعىس توقتاتۋ كەلىسىمى مەن ساياسى ماسلىحات كەڭەسنىڭ قارارلارىس حىرىپ تاسادى، خالىققا قارسى بۇل جولىمى شىكى سوعىستى قوزعادى. الايدا، نەبارى 3 جىل شىندە قاھارمان خالىق ازاتلىق ارمىياسى تاراپسان جەڭلىدى. تايانۋدا گومىنداڭ كەرتارتياشلارنىڭ بەيىتە - شىلىك فاسكۇنەمدىكى اشكەرەلەنگەننەن كەيىن، خالىق ازاتلىق ارمىياسى ەركىپەن العا باسىپ، چاڭجياڭدى كەسىپ ۇتتى. گومىنداڭ كەرتارتياشلارنىڭ استاناسى نانچىڭ تارتىپ اللىدى. شاڭخاي، ھاڭجوۋ، نانچاڭ، ۋۇحان، شى - ان ازات ەتلىدى. قازىر خالىق ازاتلىق ارمىياسىنىڭ ار قايسى باغىتتاى يەجانجۇندەرى وڭتۇستىك - يەڭى جانە باتىس - سولتۇستىككى ولكەلەرگە قاراي بەت الپ، جۇڭگو تاريخىندا كورلىمەگەن ئىرى جورىق حاساۋدا. 3 جىل شىندە خالىق ازاتلىق ارمىياسى كەرتارتيا گومىنداڭ ارمىياسان خپىنى 5 مىليون 590 مىڭ ادامدى جويدى. قازىر قالدىق گومىنداڭ

ارمىياسىدا، جىڭگۇي اسكەرى بولمىدەرى مەن جىڭگۇي مەس
اسكەرى بولمىدەرىن جانە ارتقى شەپتەگى اسكەرى ورگاندارى مەن
اسكەرى مەكتەپتەرىن قوسقاندا، نەبارى بىر مىليون 500 مىڭ
شاماسىدا عانا ادام بار. جاۋدىڭ وسى بىر بولمى قالدىق ارميا.
سەن الاستاۋعا الى دە بىرشاما ۋاقىت قاچەت، دەگەنمەن ونشا
ۇزاققا بارمايدى.

بۇل — بۇكىل جۇڭگو خالقنىڭ جەڭسى، سونداي-اق بۇكىل
دۇنيە جۇزى خالقنىڭ جەڭسى. بۇكىل دۇنيە جۇزىندە، جيانگەر-
لەر مەن ارەلدەگى كەرتارتپاشىلاردى قوسپاعاندا، جۇڭگو خالقنىڭ
بۇل ۇلى جەڭسىنە شاتتانىپ- شاپتتانباعاندار جوق. جۇڭگو خالق-
نىڭ ۇز جاۋلارىنا قارسى كۇرەسى مەن دۇنيە جۇزى خالقنىڭ
ۇز جاۋلارىنا قارسى كۇرەسى، مانى جاعىنان العاندا، ۇساس.
بۇكىل جۇڭگو خالقى مەن بۇكىل دۇنيە جۇزى خالقنىڭ بارى دە
ساداي فاكتىنى كۆرىپ وتىر: جيانگەرلەر جۇڭگو كەرتارتپاشىلارىنا
قولباسشىلىق ەتە وتىرىپ، فانگمىڭدىك سوعىس ارقىلى جۇڭگو
خالىقنا جاۋزدىقپەن قارسى شىققان ەدى، جۇڭگو خالقى گمىڭدىك
سوعىس ارقىلى كەرتارتپاشىلاردى جەڭستى تۇردە تاللانادى.

بۇل ارادا، مەنىڭشە، جۇرتنىڭ نازارىن مناعان اۋدارۋ كەرەك:
جيانگەرلەر جانە ولاردىڭ يىتارشىسى جۇڭگو كەرتارتپاشىلارى
وزدەرىنىڭ جۇڭگو توپىراعىندا جەڭىلىستە مويىنسال بولمايدى.
ولار تاغى دا سوز بايلاسىپ، مۇمكىندىگى بولعان تۇرلى ادستەردى
قولدانىپ، جۇڭگو خالىقنا قارسى شىعادى. مىسالى، وزدەرىنىڭ
يىتارشىلارى جۇڭگونىڭ شىكى بولەگىنە ەنگىرىپ، تىركى ساۋ
قىزمەتىن جانە بۇلىك تۋدىرۋ قىزمەتىن جۇرگىزەدى. بۇل دىسى،

ولار بۇل قىزمەتتى ەشقاشان دا ۇمتپايدى. مىسالى، جۇڭگو كەرتارتياشلارىن ايتاقتاپ، تىپتى وعان ءوز كۇشتەرىن دە قوسىپ، جۇڭگونىڭ تەڭىز كاڭكوۋلارىن فىڭسولايدى. مۇمكىندىك تاپىلسا بولغانى، ولار وسىلاي ىستەيدى. تاغى ايتالىق، ەگەر ولار تاۋەكەلگە باسسا، ءبىر ءبولىم اسكەر كۇشىن جىبەرىپ، جۇڭگو شەكاراسىنا سۇعالناقتىق جاسامايدى دەۋگە دە بولمايدى. ءبىز وسىلاردىڭ بارىمەن تولىق ەسەپتەسۋگە ءىسىپىز. ءبىز جەڭىسكە جەتتىك دەپ، جيانگەرلەردىڭ جانە ولاردىڭ يتارشىلارنىڭ قۇتىرىنا جۇرگىزەتىن كەك الۋ قاسكۇنەمدىگىنە بولعان قىراعىلىقىمىزدى استە بوساڭسىتپاۋعا ءىسىپىز، كىمدە - كىم وسىنداي قىراعىلىقتى بوساڭسىتسا، وندا ول ساياسي خافتان قارۋسىزدانىپ، ءوزىن بىيدۇڭ ورنىغا ءۇسىرىپ قونادى. مۇنداي اخۋالدا، بۇكىل ەل خالقى ىنتىماقتاسا وتىرىپ، جيانگەرلەردىڭ جانە ولاردىڭ يتارشىسى جۇڭگو كەرتارتياشلاردى - نىڭ جۇڭگو خالقىنا قارسى ءارقانداي قاسكۇنەمدىك جوسپارلاردىن باتىل، جەرىنە جەتە، تىپ - تىپىل، تۇگەلدەي تالقانداۋى فاجەت. جۇڭگو تاۋەلسىز بولۋ كەرەك، جۇڭگو ازات بولۋ كەرەك، جۇڭگونىڭ ءىسىن جۇڭگو خالقى ءوزى مەڭگەرىپ، ءوزى باسقارۋى كەرەك، جيانگەر مەملەكەتتەردىڭ قاندايىنىڭ بولسا دا ەندىگارى تىپتەي دە كىلىگۇننە جول جوق.

جۇڭگو گىمىنى - بارلىق ۇلت خالىق بۇقاراسىنىڭ گىمىنى، جيانگەرلەردەن، فەودالداردان، گۇانلىياۋ بۇرجۋازيا ەلەمەنتتەرىنەن، گومىنداڭ كەرتارتياشلارسان جانە ولاردىڭ قولشوقپارلارىنان باسقا ادامداردىڭ ءبارى ءبىزدىڭ دوسىمىز، بىزدە كەك، بەرىك گىمىڭ - دىك بىرلىكساپ بار. بۇل بىرلىكساپتىڭ كەڭدىگى سونشالىق، ول

جۇمىشى تابىن، دىھاندار تابىن، قالا ۇساق بۇرجۇازىياسى مەن
ۇلتتىق بۇرجۇازىيانى قامىتىپ وتىر. بۇل بىرلىكساپتىڭ بەرىكتىگى
سوشالىق، وندا ءارقانداي جاۋدى جەڭگەتىن، ءارقانداي فېئىشلىقتى
جەڭگە الاتىن قايتىپاس جىگەر، سارقىلماس قۋات بار. ءبىز جاساپ
وتىرعان قازىرگى ءداۋىر — جيانگەرلىك ءتۈزم بۇكىلدەي كۇيرەۋگە
بەت العان ءداۋىر، جيانگەرلەر قۇتلا المايتىن داعدارسقا بەلشە.
سىنەن باتىپ وتىر، ولار جۇڭگو حالقىنا قانشاما ۇزدىكسىز قارسى
تۇرسادا، جۇڭگو حالقى ءباربىر امالدىن تاۋىپ ەڭ سوڭىى حەتسىكە
جەتە الادى.

سونىمەن قاتار، ءبىز بۇكىل دۇنيە جۇزىنە بىلاي دەپ مالىمدەيدى.
مىز. ءبىردىڭ قارسى تۇراتىنىمىز — تەڭ جيانگەرلىك ءنۇرىم جانە
حيانگەرلىكسىڭ جۇڭگو حالقىنا قارسى قاسكۇنەمدىك جوسپارلارى.
ءارقانداي شەتەل ۇكىمەتتەرى جۇڭگو كەرتارتياشىلارىن قارىم —
قاناسسى ۇزىپ، ەندىگارى جۇڭگو كەرتارتياشىلارىمەن ءسوز
بايلاساۋدى نەمەسە ولارعا جاردەم بەرمەۋدى، سونداي-اق حالقىنى
جۇڭگوغا جانعان ەمەس، شىن مانىندەگى دوستىق پوزىتسيا ۇستاۋدى
قالاسا، ءبىز ولارمەن تەڭدىك، ءوزارا پايدا جەتكىزۋ جانە لىڭىتۋ
مەن جۇچۋاندى ءوزارا قۇرمەتتەۋ ءپرىنسىبى نەگىزىندە ۋايجياۋلىق
قارىم — قاتناس ورناتۋ ماسەلىسى تۋرالى كەلىسسوز جۇرگىزۋدى
قالايمىز. جۇڭگو حالقى دۇنيەدەگى ءار ەل حالقىمەن دوستىق —
ستەستىك ورناتۋدى، حالقارالىق ساۋدا سىتەرىن قالپىسا كەلتىرۋدى
جانە دامىتۋدى، ءسويتىپ، ءوندىرىستى ورەكەندەتىپ، شارۋاشلىقتى
گۈلدەندىرۋدى فالايدى.

ۋاكىل مىرزالار: جاڭا ساياسى ماسلىحات كەڭەسىنى شاقىرىپ،

دەموكراتىيالىق بىرلەشكەن ۈكىمەت قۇرۇلمىزنىڭ بارلىق شەرت -
 جاعدايى تۈگەل پىسىپ جەتىلدى. بۈگۈن جۇڭگو خەلقى بىزنىڭ
 كەڭەس شاقىرۇلمىزدى جانە ۈكىمەت قۇرۇلمىزدى سولشاما نىتىمىز
 كۈتىپ وتىر. بىزنىڭ قازىرگى باستاپ وتىرغان قىزمەتىمىزنىڭ
 بۇل ئۇمىتى قاناعاتتاندىرا الاتىدىمىنا، ئىپتى بۇل ئۇمىتى كۆپ
 ۇزاماي. اق قاناعاتتاندىرا الاتىدىمىنا مەن مەنەمنى.

جۇڭگو دەموكراتىيالىق بىرلەشكەن ۈكىمەتى قۇرىلىشىمەن، ونىڭ
 قىزمەتىنىڭ باستى تۈيىندەرى مىناداي بولادى: (1) كەرتارتىپاشلار -
 نىڭ فالىدىقتارىن الاستاۋ، كەرتارتىپاشلاردىڭ بۈلىگىن جانىستاۋ؛
 (2) مۇمكىندىكىنىڭ بارىنشا، اسا زور كۈش جۇمساپ، خەلقنىڭ
 شارۋاشلىق مىستەرىن قالپىنا كەلتىرۈگە جانە ورەندەتۈگە كىرىسۋ،
 سولمەن فانار خەلقنىڭ مادەنىيەت، وقۇ - اعارتۋ مىستەرىن قالپىنا
 كەلتىرۈ جانە دامتۋ.

جۇڭگونىڭ تاعدىرى خەلقنىڭ قولىنا وتىسىمەن اق، جۇڭگو
 بەينە شەيىستان كۆتەرلىگەن كۈن تارتىزدى ئۆزىنىڭ شۇغىلالى
 نۇرىن ۇلان - بايتاق جەرگە شاشقان، تەزارادا كەرتارتىپاۋكىمەتتەن
 قالغان قوقسىقتاردى ارىلىتىپ، سوعىس جاراقاتتارىن ساۋىقتىرغانىن،
 شت جاڭا، قۇدىرەتتى، اتى زاتىنا ساي خەلق رەسپۇبلىكاسىنىڭ
 قۇرىلغانىن جۇڭگو خەلقى ئالى - اق كۆرەتىن بولادى.

جۇڭخۇا خەلق رەسپۇبلىكاسى جاساسىن!

دەموكراتىيالىق بىرلەشكەن ۈكىمەت جاساسىن!

بۈگۈن ەل خەلقىنىڭ ۇلى مىتەمى جاساسىن!

ەسكەرتۈلەر

① جاڭا ساياسي "ماسلىحات كەڭەسەنە داينىدىق ۋىيۋانخۇيىنىڭ "ماجىلىسى 1949-جىلى 6-ايدىڭ 15-كۈنىدىن 19-كۈنىگە دەيىن بېيپىڭدە شاقىرىلدى. بۇل جولى ماجىلىسكە جۇڭگو گۇڭياڭداڭىن جانە دەموك-راتىپالىق پارتىيا-توپتاردى، خالىقنىق ۋىمداردى، "ار سالادامى دەمو-كىر تىاردى، ەلىمىردەگى از ۇلتتاردى، شەنەلدەردەگى جۇاچىاۋلاردى قامتىعار 23 ورىستان 134 ادام قاتناستى. ماجىلىسە «جاڭا ساياسي "ماسلىحات كەڭەسەنە داينىدىق ۋىيۋانخۇيىنىڭ ۋىمىدىق تىاۋلىى»، «جاڭا ساياسي "ماسلىحات كەڭەسەنە قاتناستىن ورىندار جانە ولاردىڭ ۋاكتىلدەرىنىڭ سانى جونىندە بەلگىلەمە» قابىلداندى. ماۋزىدۇلۇڭ خۇشى ئاستىعار چاڭشۇ ۋىيۋانخۇي سايلاندى. ول كەزدە جاڭا سادىسى "ماسلىحات كەڭەسى دەپ اتالۋىنىڭ سەبەبى 1946-جىلى 1-ايدىڭ 10-كۈنى جۇڭچىڭدە وتكىزىلگەن ساياسي "ماسلىحات كەڭەسەنە يارىف-ئاندىرۇ ۇشىن ەدى. كەيىن، 1949-جىلى 9-ايدىڭ 21-كۈنى ساياسي "ماسلىحات كەڭەسەنەنىڭ 1-كەزەكتى جالىپى "ماجىلىسى وتكىرىلگەن كەزدە، جۇڭگو خالىق ساياسي "ماسلىحات كەڭەسى دەپ وزگەرىلدى.

② ۋسى ئومدامى «جۇڭگۇلۇڭ جۇڭياڭسىڭ سەنتاير "ماجىلىسى جونىندەگى ۇقتىرۇى»نىڭ ④ ەسكەرتۈنە قاراڭىز.

حالىق دەموكراتىياسىنىڭ دىكتاتوراسى تۋرالى

جۇڭگو گۇڭچانداڭخىنىڭ 28 جىلدىن
ەسكە ءتۇسرۋ بايلانسىمەن

(1949 - جىلى 6 - ايدىڭ 30 - كۈنى)

1949 - جىلى 7 - ايدىڭ 1 - كۈنى - وسى كۈن جۇڭگو گۇڭچانداڭخىنىڭ 28 جىلدى باسپى وىكەندىگى كورسەتەدى. بەينە ادام ءتارىزدى، ونىڭ بالالىق، جاستىق، كامەلەتنىڭ جانە كاردىلىك شاعى بولادى. جۇڭگو گۇڭچانداڭخى ەندى جاس بالا ەمەس، 10 نەشە جاستاعى جاس ءوسپىرم دە ەمەس، قازىر ەر جەتتى. ادام كارىلىك جەتكەندە ولەدى، پارتىدا سولاي بولادى. تاپتار جويىلىسىمەن تاپتى كۇرەستىڭ قۇرالى بولغان بارلىق نارسەلەر، ساياسي پارتىيالار مەن مەملەكەت ماشىناسى وزدەرىنىڭ رولىن ابرىلىپ، قاجەت بولۋدان قالاتىندىقتان بىرتە. بىرتە جويىلادى. وزدەرىنىڭ تاريحي مىندەتن اياقتاىدى، ءسويتىپ، ادامزات قوعامى

ەڭ جوعارغى ساتما جەتەدى. "بىزدىڭ پارتىيىمىز بۇرچىۋازىيا ساياسىي پارتىيىلارنىڭ كەرىسىنىشە. ولار تاپتاردىڭ حويىلاتىندىن، مەملە-
 كەت بىلىگىنىڭ حويىلاتىندىن جانە پارىيانىڭ حويىلاتىندىن
 ايتۇدان قورقادى. ال "بىز" دال ۇسى نارسەلەردىڭ حويىلۇىن
 تەزدەتۋ ۇشىن شارت- جاعداي جاسايتىندىمىزدى، ايانباي كۆرە-
 سەتىدىگىمىزدى اشق مالىمدەيمىز. گۇڭچانداڭنىڭ باسشىلىقى
 مەن حالىق دىكتاتوراسىندىق مەملەكەت بىلىگى انە سول شارت-
 جاعدايدىڭ ۇزى. بۇل اقيقاتى مويىندامىتىندار كوممۇنىزىمىشلى
 مەس. ماركسىزىم- لەنىنىزىمدى وقىماغان، پارتىبا جاكادان
 ەگەن جاس جولداسىتاردىڭ بۇل اقيقاتى ەلى بىلمەۋى نىتىمال.
 ولار بۇل اقيقاتى بىلۋگە ەتسى، سوتىدا عانا دۇنيەگە دۇرىس
 كوزقاراستا بولادى. ولار تاپتاردى جويۇ، مەملەكەت بىلىگىن حويۇ،
 پارتىيانى جويۇ جولىمەن بۇكىل ادامزات جۇرەتىندىگىن بىلۋگە
 ەتسى، ماسەلە تەك ۋاقىت پەن شارت- جاعدايدا عانا. بۇكىل
 دۇنە جۇزىندەگى كوممۇنىزىمىشلەر بۇرچىۋازىيا قاراعانىدا كۆرە-
 گەن، ولار زاتىتاردىڭ ۇمرى سۇرۇ جانە دامۇ زاكىدارىن تۇسىنەدى،
 ولار بىيانجىڭفانى بىلەدى، ولار الستى كۆرە الادى. بۇرچىۋازىيا بۇل
 اقيقاتى جاقىتىرمايدى، وىنكەنى ولار اۋدارىلىپ تاستالۋدى قالا-
 مايدى. اۋدارىلىپ تاستالۇ، مىالى، كوز الدىمىزدا گومىنداڭ
 كەرتارتىپاشىلارنىڭ ۇىز تاراپتان اۋدارىلىپ تاستالۋى، وىكەندە
 جاپون جىيانگەرلىگىنىڭ ۇىز تاراپتان جانە ەل حالقى
 تارابىنان اۋدارىلىپ تاستالۋى، اۋدارىلىپ تاستالۋىشلار ۇشىن
 ايتقاندا، ازاپتى، وىلاۋعادا اۋىر. جۇمىشى قابى، ەگبەكشى حالقى
 حانە گۇڭچانداڭ ۇشىن ەشقانداي اۋدارىلىپ تاستالۇ ماسەلەسى

تۇرغان جوق، فايتا ايانباي قىزمەت سىتەپ، شارىت- جاعداي جاساپ، تاپتاردى، مەملەكەت بىلىگىن جانە ساياسىي پارتىيالاردى تاپىيى تۇردە جويىلاتىن مەتۇ، ادامزاتتى ۇلى بىرلىك زامانىنا جەتكىزۋ ماسەلەسى تۇر. بىز تومەندە ايتپاقتى بولغان ماسەلەلەردى ايقىن تۇسىندىرۋ ئۇشىن، بۇل ارادا ادامزات دامۋىنىڭ ۇزاق بولاشاعى ماسەلەسىنە ئوقتالا كەتتىك.

ئىزدىڭ پارتىيىمىز 28 جىلدى باسىپ ئوتتى، جۇرتقا ئالمىم، بۇل جىلداردى بەيىت جاعدايدا مەس، قايتا قىنىشلىق جاعدايدا بىسىپ ئوتتى، بىزگە ەل شىندەگى جانە سىرتىنداعى، پارتىيى شىندەگى جانە سىرتىنداعى جاۋلارمەن كۆرەسۋگە تۇرا كەلدى. ماركىسكە، ەنگەلسكە، لەنىنگە جانە ستالىنگە العىس ايتامىز. ولار بىزگە قارۋ بەردى. بۇل قارۋ جىگۋانچىڭ مەس، ماركىسىزىم- لەنىنىزىم.

لەنىن 1920- جىلى «كوممۇنىزىم قوزغالسىنداعى» سولشىلىقنىڭ بالالىق اۋرۇى» دەگەن كىتاپىندا روسسىيالىقناردىڭ گىمىڭدىك ئازارىيانى نىزدەۋ بارىسىن سۋرەتتەپ جازدى^①. روسسىيالىقتار بىر- نەشە 10 جىل بويىنا اۋىر قىنىشلىقتاردى باستارىنان كەشىرۋ ارقىلى عانا ماركىسىزىمدى تاپتى. جۇڭگونىڭ بىرسىپىرا سىتەرى وكتا بىر گىمىڭىنە دەيىنگى روسسىياداعىمەن ۇقساس نەمەسە ۇقساسراق بولدى. فەودالدىق ەزگى جاعىنان ۇقساس بولدى. مىقتىسات جانە مادەنىيەت مەشەۋلىگى جاعىنان ۇقساسراق بولدى. ەكى مەملەكەت تە مەشەۋ ەدى، جۇڭگو ئىپتى مەشەۋ ەدى. الدىڭى قاتارلى ادامدار مەملە- كەتتى گۈلدەندىرۋ ئۇشىن ايانباي قاجىرلىلىقپەن كۆرەس جۇرگىزىپ، گىمىڭدىك اقىفات نىزدەۋدى، بۇل جاعىنان ۇقساس ەدى.

1840 - جىلى اپىن سوعىسى جەڭلىسكە ۇشراغاندىن باستاپ،
 الدىڭقى قاتارلى جۇڭگولۇقتار سانسىز اۋىر فېنشىلىقتاردى باستا -
 رىنان كەشىرىپ، باتىس مەملەكەتتەرىنەن اقيقات نىزدەدى. خۇڭ
 شىۋچىۋان، كاڭ يۈۋۋىي^③، يان فۇ^⑤ جانە سۇن جۇڭشان جۇڭگو
 گۇڭچانداڭلى دۇنيەگە كەلگەنگە دەيىن باتىستان اقيقات نىزدەگەن
 ادامدار توپىنا ۋاكىللىك ەتتى. ول كەزدە، العا باسۋعا تالپىنغان
 جۇڭگولۇقلار باتىستىڭ جاڭا قاعيدالارى بولسا بولغانى، كىتاپ
 بىتكەنىڭ بارىن وقى بەردى. جاپونياعا، انگلياعا، امەرىكاعا،
 فرانسىياعا، گەرمانياعا وقۇعا جىبەرىلگەندەردىڭ كوپتىڭى تاڭمالار -
 لىو دارەجەگە جەتتى. ەل بىشىندە كىچۈي كۇشىنەن قالدىرىلدى،
 مەكنەپ^④ قۇرۇ بەينە كوكتەمگى جاڭبىردان كەينىڭى بامۇكەسى
 قاۋلاپ ۇستى، باتىستان ۇيرەنۋگە كۇش جۇمسالىدى. مەنىڭ حاس
 كەزىمدە ۇيرەنگەندەرىم دە وسى نارسەلەر بولدى. بۇل نارسەلەر
 باتىستىڭ مۇرخۇازىيالىق دەموكراتىيالىق مادەنيەتى، ياعني جاڭا
 ۇىلىم دەلىلەتىندەر بولپ، سول كەزدەگى قوعامدىق بىلىمدەر مەن
 جارانىلىس عىلىمدارىن قامتىدى، ول جۇڭگونىڭ فەودالدىق
 مادەنيەتىمەن، ياعني كۈنە ۇىلىم دەيتىنمەن قاراما - قارسى بولدى.
 وسى جاڭا بىلىمدەردى ۇيرەنگەن ادامدار، وقە ۇزاق ۋاقىت بوپىنا
 وسىلارمەن جۇڭگونى قۇتقارۋعا ابدەن بولادى دەيتىن سەنىمدە
 بولپ كەلدى، كۈنە ۇىلىمدى جاقىتاۋشىلاردى بىلاي قويغاندا،
 جاڭا ۇىلىمدى جاقىتاۋشىلاردىڭ وزدەرىنەن بۇعان كۇمىندانۋشىلار
 وقە از بولدى. ولاردىڭ ويىنشا، مەملەكەتتى قۇتقارۋ ۇشىن تەك
 جاڭالىققا كۈشۈ، جاڭالىققا كۈشۈ ۇشىن تەك شەتەلدەردەن ۇيرەنۋ
 فاحدت بولدى. ول كەزدە شەتەلدەردەن تەك باتىساعى كاپىنا -

ليستىك ەلدەر عانا ىلگەرى باسقان ەدى، ولار بۇرجۇازيانىڭ
وسى زامانىسى مەملەكەتتىن ئابىستى تۈردە قۇرىپ شىققان ەدى.
جاپوندىقتاردىڭ باتىستان ۇيرەنۋى ناتىجەلى بولدى، جۇڭگولىقتار-
دىڭ جاپوندىقتاردان دا ۇيرەنگىسى كەلدى. ول كەزدەگى جۇڭگو-
لىقتاردىڭ قاراۋىنشا، روسىيا مەشەۋ ەدى، روسىيادان ۇيرەنگىسى
كەلەتىندەر تىم از ەدى. 19- ەاسىردىڭ 40- جىلدارىنان باستاپ
20- ەاسىردىڭ باس كەزىنە دەيىن جۇڭگولىقتاردىڭ شەتەلدەردەن
ۇيرەنۋى مان-ءجايى مەنە وسىنداي بولدى.

حيانگەرلىكىنىڭ شاپقىنشلىقى جۇڭگولىقتاردىڭ باتىستان ۇيرەنۋى
قىيالىن بىت-شىت ەتتى. عاجاپ، نە ءۇشىن ۇستازدار ۇنەمى
شاكرەرىنە شاپقىنشلىق جاسايدى؟ جۇڭگولىقتاردىڭ باتىستان
ۇيرەنگەن نارسەلەرى از بولعان جوق، ءىراق ىلىككە جارامادى،
ارماندارى ىلمى ورنىدالماي قالىپ وتىردى. ئالاي رەسكى كۆرەس-
تەردىڭ ءبارى، سونىڭ شىندە شىنجاى گمىڭكى سىفاتى بۇكىل
مەملەكەت كۈلەمىندىك قوزعالىس تا، جەڭىلىسكە ۇشرايدى. مەملە-
كەت احوالى كۈن ساناپ ئاشارلاي بەردى، جاعداي ادامداردى
كۈن كەشەرە المايتىن حالگە ءتۇسىردى. كۈدىك تۇىلدى، كۈپەيدى،
وسە ءتۇستى. دۇنيە جۇزىلىك ءبىرىنشى سوعىس بۇكىل جەر ءجۇزىن
شايقالتتى. روسىيالىقتار وكتابىر گمىڭكىن جاساپ، دۇنيەدە تۇڭغىش
سوئىيالىستىك مەملەكەت ورناتتى. بۇرىن شەتەلدەرگە كۆرىنەي
جاسىرىن جاتىقان ۇلى روسىيا پىرولەتارىياتىنىڭ جانە ەڭبەكشى
حالىقىنىڭ گمىڭكىدىك كۇش-جىگەرى لەنىن مەن ستالىننىڭ باس-
شىلىقىندا جانار تاۋداي كەنەتتەن اتىلىپ شىقتى، جۇڭگولىقتار
جانە بۇكىل ادامزات روسىيالىقتارعا باسقاشا قارايتىن بولدى.

سول كەزدە. تەك سول كەزدە عانا، جۇڭگولۇقلارنىڭ پىداسىنان تۇرمىسىغا دەيىن جاڭا داۋىر باستالدى. جۇڭگولۇقلار ماركىزىم - لەنىنىزىمدى - دۇنيە جۇزىنىڭ بارلىق جەرىنى ئىلەستىرىشنى ۋە جالپىغا بىردەيلىقنى تاپتى، سودان باستاپ جۇڭگونىڭ بەت - بەينەسىنىدە وزگەرمىس بولدى.

جۇڭگولۇقلار ماركىزىمدى روسىيالىقلارنىڭ ئانىسىنىڭ ئارقىلىق تاپتى. ۋىكتور گىمىننەن بۇرۇن جۇڭگولۇقلار لەنىن مەن سىلىنىدىغان مەس، ئىتتىپاقى ماركىس پەن ئىلگىلىتىش دەپ بىلىمەشنى ەدى. ۋىكتور گىمىننى زەڭبىرەڭنىڭ داۋىسى بىزگە ماركىزىم - لەنىنىزىم - دى ئىلىپ كەلدى. ۋىكتور گىمىننى بۇكىل دۇنيە جۇزىنىڭ، سونداي - اق جۇڭگونىڭ ئىلگىمى قاتارلىق ئادامىلارنىڭ دۇنيەگە بىرۈلەتەرلىق كوز قاراشى مەملەكەت ئادىمى زەرتتەۋىدىكى قۇرالى ەتە تىرىپ، ئوز ماسەلەلەرنى قايتا ۋىلاستىرۇشنى كۆمەكتەشنى. روسىيالىقلارنىڭ جولىمەن جۇرۇ - قورتىنىدى مەن ۋى. 1919 - جىلى جۇڭگودا 4 - ماي قوزغىلىشى تۇردى. 1921 - جىلى جۇڭگو گۇڭ - چانداڭلىق قۇرىلدى. سۇن جۇڭشان كۆدەر ئۆزى جۇڭگودە ۋىكتور گىمىننى مەن جۇڭگو گۇڭچانداڭلىق كەز بولدى. سۇن جۇڭشان ۋىكتور گىمىننى قارىسى ئىلدى، روسىيالىقلارنىڭ جۇڭگولۇقلارغا كۆرسەتكەن كۆمەكتىن قارىسى ئىلدى، جۇڭگو گۇڭچانداڭلىقنى ۋىزىمەن ئىستەش بولۇشنى قارىسى ئىلدى. سۇن جۇڭشان قايتىش بولدى، جياڭ جىيەشنى باس كۆتەردى. 22 جىلدىق ۇزاق ۋاقىت ئىشىنىدە، جياڭ جىيەشنى جۇڭگونى ئۇيىققا ئاپارپ تىرىدى. بۇل مەزگىلدە فاشىزىمگە قارىسى سوۋەت ۋىدائى نەگىزگى كۇش بولغان دۇنيە جۇزىنىڭ ەكىنشى سوۋىسى 3 ئىرى جيانگەر مەملەكەتنىڭ ئاس -

تالغانىن شىعاردى، 2 نىرى جيانگەر مەملەكەت سوغىستا السىرەدى، دۇنيە جۇزىنىدە تەك 2 نىرى جيانگەر مەملەكەت، يەنى امېرىكا شىعنىغا ۇشرامادى. ايتكەنمەن امېرىكانىڭ شىكى داىدارسى وتە اۋىر. ول بۇكىل دۇنيە جۇزىن قۇلدانىسى كەلەدى، ول جياڭ جىەشىگە قارۋ-جاراقپەن كومەك بەرىپ، بىرنەشە مىليون جۇڭگولۇقتى قىرغىزدى. جۇڭگو خالىق جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ باشلىغىنىدا، جاپون جيانگەرلىگىن قۇپ شىققانىن كەيىن، 3 جىل خالىق ازاتتىق سوغىسىن جۇرگىزىپ، نەگىزگى جەگىستەرگە جەتتى.

سويسىپ، باتىستىڭ بۇرجۇازىيالىق مادەنىيەتى، بۇرجۇازىيالىق دەموكراتىياسى، بۇرجۇازىيالىق رەسپۇبلىكا فاڭ-انى جۇڭگو خالىق-نىڭ نازارىنىدا تۇگەلىمەن كۆپرەدى. بۇرجۇازىيالىق دەموكراتىيا جۇمىشى ئابى باشلىغىنىداى خالىق دەموكراتىياسىنا ورنىن بەردى، بۇرجۇازىيالىق رەسپۇبلىكا خالىق رەسپۇبلىكاسىنا ورسى بەردى. سوينىپ، خالىق رەسپۇبلىكاسى ارقىلى سوتسىيالىزىمگە جانە كوممۇنىزىمگە جەتۋىنىڭ، تاپتاردىڭ جويىلۋىنا جانە دۇنيەنىڭ ۇلى بىرلىگىنە جەتۋىنىڭ مۇمكىندىكى تۇلىدى. كاڭ يوۋۋىي «ۇلى بىرلىك كىتابى»ن جازدى، ول ۇلى بىرلىككە جەتۋىنىڭ جولىن ئابا المادى، ئابۋى دا مۇمكىن مەسەدى. بۇرجۇازىيالىق رەسپۇبلىكا شەتەلدەردە بولغان، جۇڭگودا بولۋى مۇمكىن مەسە، وىتكەنى جۇڭگو جيانگەر-لىكتىڭ ەزگىسىنە ۇشراغان مەملەكەت. بىردەن-بىر جول-جۇمىشى ئابى باشلىق ەتەتىن خالىق رەسپۇبلىكاسىن باسىپ وتۋ. باسقا نارسەلەردىڭ بارى دە سىناپ كورىلدى، بارى دە جەڭ-لىسكە ۇشرادى. باسقا نارسەلەرگە قۇشتار بولغان ادامداردىڭ كەيپىرەۋى مەرت بولدى، كەيپىرەۋى مەسىن جىدى، كەيپىرەۋى

وي - پىكىرلەرىدىن ئۈزۈتۈدە. وقىغاننىڭ تەز دامىغاندىمى سوشالىق، كوپ ادامدار تۇتقىلىدان بولغانداي سەزىنىدى، قايتادان ۈيرەنۈدىڭ قاچەت ەكەندىگىن بىلدى. ادامداردىڭ مۇنداي كوڭىل كۈيى تۇسىنىكتى، بىز مۇنداي نىڭى نىيەتتى، قايتادان ۈيرەنۈگە تالپىنۇ پوزىتسىيىسىن قارسى الامىز.

جۇڭگو پىرولەتارىياتنىڭ شىانفۇڭدۇيى وكتاسىر گىمىڭنىن كەيىن ماركسىزم - لىنىنىزىمدى ۈيرەندى، جۇڭگو گۇڭچانداڭسى قۇردى. ونىڭ نىزىشە ساياسى كۈرەسكە اتتاندى دا، بۇراڭ حولدار ارقىلى 28 جىلدى باسپى ءوتىپ، ەندى عانا نەگىزگى جەڭىستەرگە جەتتى. 28 جىلدىق تاجىرىيەمىزدە سۇن جۇڭشاننىڭ قايتىسى بولار الدىندا قالدىرعان وسىيەتتىندەگى «40 جىلدىق تاجىرىيە» سىندە انىلغانداي قورنىدىغا كەلدىك، ياعنى جەڭىسكە جەتۋ ءۇشىن «حالىق بۇقاراسى ويانىپ، دۇنيە جۇزىنىدەگى بىزدى وزدەرىمەن تەڭ كۈرەسەر ۇلتىنارمەن بىرلەسە وتىرىپ، بىرگە كۈرەس جۇرگىزۋ قاچەت» ەكەن دىگىن تەرەڭ نۇسىندىك. سۇن جۇڭشان دۇنيەگە بىزدەن باسقاسا كوزقاراستا بولدى، ماسەلەلەردى باسقاشا تاپىق مايداندا نۇرىپ تەكسەرۋشى ەدى جانە شەشۋشى ەدى، بىراق 20 - عاسىردىڭ 20 - جىلدارىندا، جيانگەزلىكپەن قالاي كۈرەسۋ ماسەلەسىندە، بىزبەن نەگىزىنەن انە سونداي ۇقساس قورنىدىغا كەلدى.

سۇن جۇڭشان قايتىسى بولمالى 24 جىل بولدى، جۇڭگو گىمىڭنىڭ «نازارياسى مەن 1۰ مالياتى جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ بىشلىمىندا بارىنشا انعا فاراي دامدى، جۇڭگونىڭ بەت - بەسەسى تۇبىرىنەن وزگەردى. قازىرگە دەيىن جۇڭگو حالقىنىڭ قول جەتكىزگەن باستى جانە نەگىزگى تاجىرىيەلەرى مىساداي ەكى ءتۇرلى: (1) مەملەكەت

شىنىدە خالىق بۇقاراسىن وياتۇ. اتاپ ايتقاندا، جۇمىشى تابىمەن، دىيخانداز تابىمەن، فاللا ۇساق بۇرجۇازىاسىمەن جانە ۇلتتىق بۇر-جۋازىامەن نىسماقتاسا وتىرىپ، جۇمىشى تابىنىڭ باشلىمىنىدا مەملەكەت شىنىدە بىرلىكساپ قۇرۇ، سونىمەن قاتار مۇنى دامىتا تۇسىپ، جۇمىشى تابىنىڭ باشلىمىنىداغى، جۇمىشى-دىيخان وداعىن نەگىزەتكەن، خالىق دەموكراتىياسى دىكتاتوراسىندىق مەملەكەت قۇرۇ؛ (2) مەملەكەت سىرتىندا، دۇنيە جۇزىندەگى بىزدى وزدەرىمەن تەڭ كۆرەتىن ۇلتتارمەن جانە بارلىق ەلدەردىڭ خالىق مارخەن بىرلەسىپ، بىرگە كۇرەس جۇرگىزۋ. اتاپ ايتقاندا، سوۋەت وداعىمەن بىرلەسىپ، خالىق دەموكراتىياسىندىق مەملەكەتتەرمەن بىرلەسىپ جانە باسقاندا ەلدەردىڭ پىرولەتارىياتىمەن، خالىق خالىقىمەن بىرلەسىپ خالىقارالىق بىرلىكساپ قۇرۇ.

سىزدەر بىر جاققا شىعپ الدىڭىزدار. ەدال سولاي. بىر جاققا شىعپ الۋدى بىزگە سۇن جۇڭشاننىڭ 40 جىلدىق تاجىربەسى مەن گۇڭچايداڭنىڭ 28 جىلدىق تاجىربەسى ۇيرەتتى، جەڭىسكە جەتۋ جانە جەڭىسى نىعايتۋ ۇشىن بىر جاققا شىعپ الۋ قاجەت ەكەننى تەرەڭ بۇسىندىك. 40 جىل مەن 28 جىلدىق تاجىربەلەرى بويىنشا، جۇڭگولۇقلار نە جيانگەرلىك جاققا شىعادى، نە سوتسىيالىزىم جاققا شىعادى، استە بۇدان تىسقارى بولمايدى. ارالىقتا تۇرۇعا بولمايدى، ۇشىنىشى جول جوق. بىز جيانگەرلىك جاققا شىققان جياڭ جىبەشى كەرتارتىپاشىلارنا قارسىمىز، بىز ۇشىنىشى جول دەيتىن قۇر قىالمادا قارسىمىز.

سىزدەر تىم سوقىعا بەرمەسىزدەر. بىزدىڭ ايتقاندارىمىز نىكى- سىرتى كەرتارتىپاشىلارعا، ياعنى جيانگەرلەرگە جانە

ولاردىڭ يىتارشىلارنى قاراتىلغان، باسقا ەشقانداي ادامعا قاراتىلغان ەمەس. بۇل ادامدار جونىندە سوقتىمۇ نەمەسە سوقتىقپاۋ ماسەلەسى بولسۇپ وتىرعان جوق، سوقتىقساڭ دا سول، سوقتىقپاساڭ دا سول، ويتىكەنى ولار كەرتارتىپاشىلار. كەرتارتىپاشىلار مەن گىمىڭشىلىدەردىڭ شەگىن اتىق ايتىرعانىدا، كەرتارتىپاشىلاردىڭ قاسكۇنەمدىكى مەن زىمىاندىمىن اشكەرەلەگەندە، گىمىڭشىلىدەردىڭ ىشكى قىراعىلىمىن ارتتىرعاندا جانە نازارىن اۋدارعاندا، ۇوز ىىگەرىمىزدى ۇوسىرىپ، جاۋدىڭ ساعىن سىندىرعاندا عانا كەر. ئارتىپاشىلاردى جەتىم قالىدىرۇعا، جەڭگۈگە نەمەسە ولاردىڭ ورنىن الۇعا بولادى. جىرتقىش ايۋاننىڭ الدىندا تىتتەي دە جۇرەكسىزدىك سىنەۋگە بولمايدى. ۇبىز جىڭياڭگاڭداى ۇۇسۇڭنان ⑤ ۇبرەنۇگە ۇتسىپىز. ۇۇسۇڭنىڭ قاراۋىنشا، جىڭياڭگاڭداى جولبارسقا سوف تىقساڭ دا سول، سوقتىقپاساڭ دا سول، ول ۇبارسىر ادام جەيدى. نە جولبارستى ۇولتىرۇ كەرەك، نە جولبارسقا جەم بولۇ كەرەك، ەكىنىڭ ۇبرى.

”ۇبىز ساۋدا- ساتىق سىنەۋگە ۇتسىپىز. ابدەن دۇرسى، ساۋدا- ساتىق قالاي دا سىنەلۇگە ۇتسىپ. ۇبىز ساۋدا- ساتىق سىنەۋىمىزگە بوگەت بولاتىن ىشكى- سىرتقى كەرتارتىپاشىلارعا عانا قارىسىمىز، باسقا ەشكىمگە دە قارىسى ەمەسىپىز. جۇرت سونى بىلۇگە ۇتسىپ، ۇبىزدىڭ شەتەلدەرمەن ساۋدا- ساتىق سىنەۋىمىزگە بوگەت بولاتىن. دار، سونداي- اق ۇبىزدىڭ شەتەلدەرمەن ۇايىجياۋلىق قارىم- قاتناس جاساۋىمىزغا بوگەت بولاتىندار، باسقالار ەمەس، ۇدال جيانگەرلەر جانە ولاردىڭ يىتارشىسى جياڭجيەشى كەرتارتىپاشىلارى. ەل ىشە- دەگى جانە خالىقاراداعى بارلىق كۇشتەرمەن نىتىماقتاسا وتىرىپ،

شكى - سىرتقى كەرتارىياشلاردى قالقانداغاندا، "بىزدىڭ سىتەۋىمىزگە ساۋدا - ساتىق تابىلادى، "بىزدىڭ تەڭدىك، "وزارا پايدا جەتكىزۋ جانە ليگىتۋ مەن جۇچۋاندى "وزارا قۇرمەستەۋ نەگىزىندە بارلىق مەملەكەتتەرمەن ۋايىچياۋلىق قارىم - قاتىاس ورناتۋىمىزغا مۇمكىندىك تۋىلادى.

"خالقارالىق جاردەم الحاي - اق جەڭىسكە جەتۋگە بولادى." بۇل فاتە وي. جيانگەرلىك "ومر "سۇرىپ وتىرعان داۋىردە، قاي - قاي مەملەكەتتىڭ ناعىز خالىقتىق گىمىڭى، ەگەر خالىقارالىق گىمىڭدىك كۈشتەردىڭ الۋان "تۋرلى فورماداعى جاردەمى بولماغاندا، "وزىنىڭ جەڭىسىنە قول جەتكىزۋى مۇمكىن ەمەس. جەڭگەندە دە ونى بەكەمدەۋى مۇمكىن ەمەس، ۇلى وكىاسىر گىمىڭ - نىڭ جەڭىسكە جەتۋى جانە بەكەمدەلۋى مەنە وسىنداي بولدى، مۇنى لەنىس مەن ستالىن بىزگە الەدەقاشان ايتقان بولاتىن. دۇبە جۈزىلىك ەكىشى سوعىستا 3 جيانگەر مەملەكەتتىڭ تالىدالۋى دا جانە خالىق دەموكراتىياسىندىق مەملەكەتتەردىڭ قۇربلىۋى دا وسىلاي بولدى، خالىقتىق جۇڭگودا دا قازىر وسىلاي بولپ وتىر، بولاشاقتا دا وسىلاي بولادى. ويلاپ كورىڭىزدەرشى، ەگەر سوۋەت وداعى "ومر "سۇرىپ وتىرماغان بولسا، ەگەر فاشىزىمگە قارسى دۇنيە جۈزىلىك ەكىشى سوعىستىڭ جەڭىسى بولماغان بولسا، ەگەر جاپون جيانگەرلىكى جويىلماغان بولسا، ەگەر خالىق دەموكراتىياسىندىق مەملەكەتتەر جارىققا شقپاغان بولسا، ەگەر شەستاعى ەزىلگەن ۇلتتار كۇرەس جۇرگىزىپ وتىرماغان بولسا، ەگەر امەرىكا، انگلىيا، فرانسىيا، گەرمانىيا، يتالىا، جاپونىيا قاتارلى كاپىتالىستىك مەملەكەتتەر - دىڭ شكى بولەگىندەگى خالىق بۇقاراسى مەن ولارغا ۇسەمدىك

جۇرگىزىپ وتىرعان كەرتارتياشلار اراسىندا كۆرەس بولماغان بولسا،
 ەگەر وسىلاردىڭ جىيىنىسى بولماغان بولسا، وندا، "بىزدىڭ تۈبە-
 مىزدەن" تۈنۈپ وتىرعان خالىقارالىق كەرتارتيا كۈشتەر، "سوز جوق،
 قازىرگىدەن الدەنەشە ەسە زورايىعان بولار ەدى. مۇنداي اخۋالدا
 "بىزدىڭ جەڭىپ شىعۋىمىزغا بولار ما ەدى؟ ارينە، بولماس ەدى.
 جەڭىپ شىققاندا دا ونى بەكەمدەۋ مۇمكىن بولماغان بولار ەدى. بۇل
 ىستە جۇڭگو خالىقىنىڭ تاجىرىيەسى وتە مول. سۇن جۇڭشاننىڭ قايسى
 بولار الدىندا خالىقارالىق گىمىگىدىك كۈشتەرمەن بىرلەسۋ قاجەت
 دەگەن "سوزى مۇنداي تاجىرىيەنى الدەقاشان كۈرسەتكەن بولاتىن.
 "بىز انگىلىيا، امەرىكا ۇكىمەتتەرىنىڭ جاردەمنە مۇستاحسىز."
 فارىرگى كەزدە بۇل دا بالالىق وي. قازىرگى كەزدە انگىلىيا مەن
 امەرىكانى بىلەپ وتىرعاندار "الى دە جيانگەرلەر، ولار خالىقىنى
 مەملەكەتكە جاردەم بەرمە ە؟ "بىز بۇل مەملەكەتتەرمەن ساۋدا-
 ساتىق ىسەلىك، سونداي-اق بۇل مەملەكەتتەر الداعى كۈنىدە
 "ورارا پايدا ەتكىزۋ شارتمەن بىزگە قارسى اقشا بەرۋگە رازى
 بولادى دەپ-اق ەسەپتەلىك، سوندا نەلىكتەن وسىلاي ىستەگەن
 بولار ەدى؟ مۇنى جۇڭگو خالىقىنا پالەندەي جاردەمدەسۋ "ۇشىن
 ەمەس، قايتا بۇل مەملەكەتتەردەگى كاپىتالىستەردى پايداغا يە دتۇ،
 يانكە قوجايىندارىن وسىمگە يە دتۇ، سونمەن وزدەرىن داعدارىستان
 قۇتىلدىرۋ "ۇشىن ىستەگەن بولار ەدى. قازىر بۇل مەملەكەتتەردەگى
 گۇڭچانداڭدار مەن العاباسار يارقىا-توپتار "وز ۇكىمەتتەرىن بىزبەن
 ساۋدا-ساتىق ىسەدۋگە، "ىيىنى ۋايىچياۋلىق فارىم-قاتىس ورناتۋعا
 نۇراۋدا بۇل-بىزگى ىستە، مۇنىڭ "وزى جاردەم. مويسى وسى
 مەسەكەسەردەگى بۇرجۋارىيانىڭ اردەكتەرىمەن "بىر قادارغى قوبۇعا

بولمايدى. شۇن جۇڭشان ئۆز ومىرىندە كاپىتالىستىك مەملەكەتتەردەن سانسىز رەت جاردەم سۇراغان ەدى، ناتىجەدە ئبارى دە جوققا شىقتى، كەرسىنشە، اياۋسىز سوققىغا ئۇسرادى. شۇن جۇڭشان ئۆز ومىرىندە ئېر-اق رەت خالىقارالىق جاردەم الدى، بۇل سوۋەت وداعىنىڭ جاردەمى ەدى. وقىرمانداردىڭ شۇن جۇڭشان مىرزانىڭ وسىيەتتىن وقىپ كورۇن سۇرايمىن، ول وسىيەتتىدە ادامدارغا جيانگەر مەملەكەتتەردىڭ جاردەمىنە كوز ئۇزۇدى مەس، فايتا ادامدارغا «دۈسە جۇزىنىدەگى ئېزىدى وزدەرمىن تەڭ كورەتس ۇلتىنارمەن بىرلەشۋەدى شى ئىقلاسىپەن تاپسىردى. شۇن جۇڭشان مىرزا تاجىر مەلى بولدى، ول زىيان تارتقان، الدانغان بولاتتىن. ئىز وىنىڭ ئۆزىن دەسىمىزدە ساقتاۋىمىز كەرەك. ەندىگارى الدانساۋىمىز كەرەك. ئېز خالىقارالىق جاقتا جيانگەرلىككە قارسى سوۋەت وداعى باستانغان شەپ جاعىندامىز، ناعىز، دوستىق جاردەمدى وسى جاقتان عانا ئۆدەۋگە بولادى، جيانگەرلىك شەپ جاقتان ئۆدەۋگە بولمايدى. سىزدەر دۇسايلىق سىتەپ وتىرسىزدار. سۈيىكتى مىرزالار، دۇرىس ايتاسىزدار. ئىز ئال سولاي سىتەپ وتىرمىز. جۇڭگو خالىقنىڭ بىرنەشە 10 جىل بويى جىنانغان بارلىق تاجىرىيەسى بىرگە خالىق دەموكراتىيىسىنىڭ دىكتاتوراسىن جۇرگىزۋدى ۇيرەتتى، مۇنى خالىق دەموكراتىيىسىنىڭ دۇسايى دەسە دە بولادى، ئبارىبىر، ول كەرتارتىپاشلاردى سويلەۋ ۇقىمىنان ماعرۇم ەتەدى، تەك خالىققا ھانا سويلەۋ ۇقىمىن بەرەدى.

خالق دەگەن نە؟ جۇڭگودا قازىرگى كەزەڭدە خالىق-جۇمىشى تابى، دىحاندار تابى، قالا ۇساق بۇرچۇازىياسى جانە ۇلتىق نۇر-خۇازيا. بۇل ئاپتار جۇمىشى تابى مەن گۇڭچانداڭنىڭ باشلىمىندا

ئىتىماقتاسا وئىرىپ، ئوز مەملەكەتتىن قۇرىپ، ئوز ئۆكمەتتىن سايلاپ،
جيانگەرلەردىڭ يىتارشىلارنى، ياعنى دىچۇ تابى مەن گۇاڭلىياۋ
بۇرچۇزىغا، سونداي-اق وسى تاپتارغا ۋاكىلدىك مەتتىن گومىنداڭ
كەرتارتپاشىلارنى جانە ولاردىڭ قولشوقپارلارنى دىكتاتورا جۇرگە-
زەدى، دۇسايلىق جۇرگىزەدى، وسى ادامداردى مەزەدى، ولاردىڭ
تىنىش جۇرۇشىغا عانا جول بەرمەدى، ولاردىڭ الباتى سويلەپ،
الباتى ارەكەتتەنۇنە جول بەرمەيدى. ەگەر الباتى سويلەپ،
الباتى ارەكەتتەنەسە دەرمەۋ شەكتەيدى، جازاعا تارتادى. ال خالىق
شىندە دەموكراتىيالىق تۈزۈم جۇزمەگە اسىرىلادى، خالىقنى سوز
سويلەۋ، حىن اشۇ جانە ۋىيىمدارغا ۋىيىسۇ سياقتى بوستاندىق ۇقىق
بولادى. سايلاۋ ۇقىقى تەك خالىققا عانا بەرىلەدى، كەرتارتپاشىلارغا
بەرىلمەيدى. بۇل ەكى جاقنىڭ — خالىق شىنە قاراتىلغان دەمو-
كراتىيا جاق پەن كەرتارتپاشىلارغا قاراتىلغان دىكتاتورا جاقنىڭ
وزارا ۇشتاسۇى خالىق دەموكراتىيىسىنىڭ دىكتاتوراسى بولادى.
نە سەبەبى بۇلاي ئستەلەدى؟ جۇرتقا وتە ايقىن. بۇيىپەگەندە،
گىمىڭ جەڭلىسكە ۇشرايدى، خالىق اپاتقا تاپ بولادى، مەملەكەت
قۇرىدى.

«سىزدەر مەملەكەت بىلىگىن جويماقشى ەمەس پە ەدىڭىزدەر؟»
جويامىز، بىراق قازىر جويامىز، قازىر جويۇمىزغا دا بولمايدى.
نەگە؟ جيانگەرلەر ەلى دە ۇمر ۇسۇرپ وتىر، ەل شىندە كەرتارت-
پاشىلار ەلى دە ۇمر ۇسۇرپ وتىر، ەل شىندە تاپتار ەلى دە
ۇمر ۇسۇرپ وتىر. بىزدىڭ قازىرگى مىندەتىمىز خالىقتىڭ
مەملەكەت ماشىناسىن — مۇندا باستىلارى خالىقتىڭ ارمىياسى،
خالىقتىڭ سافىسى جانە خالىقتىڭ قاتىڭى اينىلىپ وتىر — كۈشەيتۋ،

سۈيىتىپ، مەملەكەت قورغانسىن نىعايتۇ جانە ھالىق مۇددەسىن قور-
 ھاۋ. وسىلاردى شارت ەتكەندە، جۇڭگودا جۇمىشى ئاپىنىڭ جانە
 گۇڭچانداڭنىڭ باسشىلىقىدا نىق قادامىن اۋىل شارۋاشلىقتى
 ەلدەن ونەركاسىپتى ەلگە ۇتۇدىڭ، جاڭا دەموكراتىالىق قوعامنان
 سوتسىيالىستىك قوعامعا جانە كوممۇنىستىك قوعامعا ۇتۇدىڭ، تاپ-
 تاردى جويۇدىڭ، ۇلى بىرلىكتى جۇزەگە اسرۇدىڭ مۇمكىندىكى
 تۇىلادى. ارىيا، ساقشى، فاتىڭ سياقتى مەملەكەت ماشىناسى —
 ئاپىنىڭ تاپتى ەزۇ قۇرالى. جاۋ تاپتار ۇشن ول ەزۇ قۇرالى،
 ول زورلىق كۇش، ەشقانداي دا ەقايرىمدى ەارسە ەمەس. ەسىز-
 ەەر فايرىمىسىز سىزدار. ەدال سولاي. ەبىز كەرتارتىپاشىلاردىڭ
 ھانە كەرتارتىپ تاپتاردىڭ كەرتارتىپ ارەكەتىنە استە فايرىمدى
 ساساسات قولدانبايمىز. ەبىز تەك ھالىق ىشنە عانا فايرىمدى
 ساساسات قولدانامىز، ھاللىقا جانپايتىن كەرتارتىپاشىلارعا جانە
 كەرتارتىپ تاپتاردىڭ كەرتارتىپ ارەكەتىنە قايرىمدى ساساسات
 قولدانبايمىز.

ھالىقتىق مەملەكەت ھالىقتى قورعايدى. ھالىقتىق مەملەكەت
 بولغاندا عانا، ھالىقتا بۇكىل ەل كۈلەمىندە جانە جالپى كۈلەمدە
 دەموكراتىالىق ادىسپەن وزدەرىن ئارىيەلەپ جانە وزدەرىن وزگەر-
 تىپ، وزدەرىن ىشكى-سىرتقى كەرتارتىپاشىلاردىڭ نىقپالىنان (بۇل
 نىقپال قازىر ەالى وتە زور، ۇستى ۇزاق ۇقتىقا دەيىن ۇمر سۇرە-
 دى، تەز جويىلا قويمايدى) قۇتىلدىرۇ، وزدەرىنىڭ ەسكى قوعامنان
 الا كەلگەن ھامان ادەتتەرى مەن ھامان بىدىلارىن وزگەرتۇ،
 وردەرى كەرتارتىپاشىلار كۈرسەتكەن تەرىس ھولعا ئۇسىرمەۇ، سوز-
 ماي-اق ۇزدىكىسىز العا باسىپ، سوتسىيالىستىك قوعامعا جانە كوممۇ.

ئىستىك قوعامغا قاراي ئىلگەرلەۋ مۇمكىنشىلىكى بولادى.

“بىزدىڭ بۇل چاقىتا قولداناتىن “ادىسىمىز — زورلاۋ “ادىسى ەمەس، دەموكراتىيالىق “ادىس، ياعنى يلاندىرۇ “ادىسى، خالىقتىڭ زاڭغا قايىشلىق سىتەگەندەرى بولسا، ولاردا جازالانادى، تۇرمەگە دە قامالادى، “ولم جازاسى بەرىلەننىدەرى دە بولادى، “بىراق بۇل كەيىپىر ايرىم احوال، مۇنىڭ كەرتارتىپا تاپتارغا جۇرگىزىلەنن تاپتۇ دىكىنانۇرادان پىرىنسىپتىك ايرىماشلىقى بار.

كەرتارتىپا تاپ پەن كەرتارتىپا توپتىڭ ادامدارى “وز اكىمىي فۇلاتىلغان كەيىن قوزغالاڭ تۇدىرماسا، بۇزغىنىشلىق سىتەمەسە، بۇلىك شىعارماسا، ولارغا دا جەر بەرىلەدى، قىزمەت بەرىلەدى، ولاردىڭ “ومىر سۇرۇننە جول بەرىلەدى، ەڭبەك بارىسىندا وزدەرىن ورگەرتىپ، جاڭا ادام بولۇننا جول بەرىلەدى. ولار ەگەر ەڭبەك ەۋدى قالاماسا، خالىقتىق مەملەكەت ولاردى ەڭبەك سىنەۋگە ماجبۇرلەيدى. ولارغا ۇگىت، تارىپە قىزمەتتەرى دە جۇرگىزىلەدى، جۇرگىزىلگەندە بەينە نۇتقىنداعى جۇنگۇانىدار اراسىندا جۇرگىر. گەنىمىز سىياقتى بارىنشا كوڭىل قويىلىپ، بارىنشا تولىق جۇرگىزد. لەدى. مۇنى “قايرىمدى ساياسات قولدانغاندىق“ دەۋگە دە بولار، الايدا بۇل “بىزدىڭ ەجەلىكى جاۋ تاپتاردىڭ ادامدارىنا زورلاپ جۇرگىزەنن شارامىز، مۇنى “بىزدىڭ گىمىڭشىل خالىق سىننە قاراتقان “وزىن “وزى تارىپەلەۋ قىزمەتمىزبەن “بىر قاتارغا قويۇعا بولمايدى.

كەرتارتىپا تاپتارغا قاراتىلغان مۇنداي وزگەرتىۋ قىزمەتن تەك گۇڭچانداڭ باسشىلىغىنداعى خالىق دەموكراتىياسى دىكىنانۇراسىندىق مەملەكەت قانا سىتەي الادى. بۇل قىزمەت چاقىسى سىتەلسە، جۇڭگو —

داعى باستى قاناۋشى تاپتار— دىچۇ قابى مەن گۇانلياۋ بۇرجۇازىيا،
 ياعنى لۇگدۇان بۇرجۇازىيا بۇرجولانا جويسلادى، بىر عانا ۇلتىق
 بۇرجۇازىيا قالادى، قازىرگى كەزەگدە ولاردىڭ اراسىنداعى بىرسە-
 پىرا ادامدارعا بىرسىپىرا لايىقتى تاربيە قىزمەتتەرىن جۇرگىزۋگە
 بولادى. كەلەشەكتە سوتسىيالىزىمدى جۈزەگە اسىرۇ، ياعنى جەكە
 مەنشكەگى كارحانالاردى مەملەكەت مەنشكەگە الۋ كەزىندە داعى دا
 ىلگەرلەي تۇسىپ، ولارعا قارانا تاربيە جانە وزگەرتىۋ قىزمەتى
 جۇرگىزىلەدى. خالىق ۇز قولىندا كۇشتى مەملەكەت ماشىناسى
 تۇرعاندا، ۇلىق بۇرجۇازيانىڭ قوزعالاڭ تۇدىرۋىنان قورىقپايدى.
 كەلەلى ماسەلە— دىحانداردى تاربيەلەۋ. دىحاندار شارۋاشلىقى
 ستىراندى شارۋاشلىق، سوۋەت وداعىنىڭ تاجىيەسىنە قاراعاندا،
 ۇراق ۋاقىت جۇمىساعاندا جانە ۇقىپتىلىقپەن سىتەگەندە عانا
 اۋىل شارۋاشلىقىن قوعامداندىرۋعا بولادى. اۋىل شارۋاشلىقى
 قوعامداندىرىلمايىنشا، تولىق، بەرىك سوتسىيالىزىم بولمايدى.
 اۋىل شارۋاشلىقىن قوعامداندىرۋدىڭ قادامدارى مەملەكەتتىك
 كارحانالاردى نەگىزگى تۇلعا ەتكەن قۋاتتى ونەركاسپىنىڭ دامۋىنا
 سايكەستەندىرىلىۋى كەرەك^①. خالىق دەموكراتىيەسى دىكتاتورا-
 سىندىق مەملەكەت ەلدى ونەركاسپىتەندىرۋ ماسەلەسىن ساتىلى تۇردە
 شەشپ وتىرۋى كەرەك. بۇل ماقالادا ئىقتىسادى ماسەلەلەرگە كۆپ
 توقتالماقشى ەمەسپىن، ونى ەگجەي-ئەگجەيلى بايانداپ وتىرمايمىن.
 1924- يىلى سۇن جۇڭشان ۇزى باسشلىق ەتكەن جانە كوممۇ-
 نىستەر فاتناسقان گومىنداڭنىڭ 1- رەتكى بۇكىل مەملەكەتتىك
 قۇربلىايى اىگىلى شۋانىيان قابىلدادى. بۇل شۋانىياندا بىلاي
 دەلىنگەن بولاتىن: «تايۋ زامان ەلدەرىندە ايتىلىپ جۇرگەن

خالىق ۇقىمى ئۇزىمى ۇنەمى بۇرجۇازىيەگە تان بولدى دا، جاي خالىقتى ەزۇ قۇرالسىنا اينالدى. ال گومىنداڭنىڭ خالىق ۇقىمى مۇراتى جالپى جاي خالىققا ورتاق بولادى، ازىشلىقتىڭ مەنشىگىندە بولمايدى. "كەم كەمگە باسشىلىق مەن مەسەلەسىن ەسەپكە الماي، ادەتتەگى ساياسىي گاملىنىڭ رەئىسندە ايتقاندا، بۇل ارادا "سوز بولسۇپ وتىرعان خالىق ۇقىمى مۇراتى "بىز ايتىپ جۇرگەن خالىق دەمەك. راتىياسىنا نەمەسە جاڭا دەمەكسەراتىيەگە سايكەس كەلەدى. تەك ادەتتەگى جاي خالىققا ورتاق بولغان، بۇرجۇازىيەنىڭ مەنشىگەنۇنەنە حول بەرىلمەيتىن مەملەكەت "ئۇزىمى، ەگەر جۇمىسىنى ساسىنىڭ باسشىلىقى قوسىلاتىن بولسا، خالىق دەمەكسەراتىيەسى دىكتاتوراسىندىق مەملەكەت "ئۇزىمى بولادى.

خياڭ خەيشى سۇن جۇڭشانغا وپاسىزدىق سەتەپ، گۇاڭلياۋ بۇرجۇا-زىيەدەن دىجۇ ئابىنىڭ دىكتاتوراسىن جۇڭگونىڭ خاي خالىقى ەرۋىدىڭ قۇرالىسى ەتتى. 22 جىل بويى جۇرگىزىلىپ كەلگەن بۇل فانگمىيىدىكى دىكتاتورا "بىز باسشىلىق ەتكەن جۇڭگونىڭ جاي خالىمى چاىنان ەندى عانا قۇلاتىلدى.

"بىزدى "دۇسايلىق" نەمەسە "جىچۋانجۈيىلىك" جۇرگىزىپ وتىرسىڭدار دەپ يانائاتايىتىن شەتەل كەرتارتپاشلارنىڭ وزدەرى دۇسايلىق نەمەسە جىچۋانجۈيىلىك جۇرگىزىپ وتىرعان ادامدار. ولار بۇرجۇازىيەنىڭ پىرولەتارىياتقا جانە باسقاندا خالىققا قاراتقان "بىر تاپتىق دۇسايلىق" ئۇزىمىن. "بىر تاپتىق جىچۋانجۈيىن جۇرگىزىپ وتىر. سۇن جۇڭشان نايىۋ زامان ەلدەرىنىڭ جاي خالىقتى ەزگەن بۇرجۇازىيەسى دەگەندە، "دال وسى ادامداردى ايتقان بولاتسى. خياڭ خەيشى فانگمىيىدىكى دۇسايلىقتى وسى كەرتارتپا سۇمپاسلاردان

ۋىرەنگەن.

سۇڭ ھاندېنىنىڭ فىلوسوفى جۇشى دەگەن ادام كوپ كىتاپ جازدى، كوپ سوزدەر ايتتى، كوپشىلىك ولاردى ۇمتىپ قالدى، ۇبراق مىنا ۇبر اۋىز ۇسوزى ەلى ۇمتىلعان جوق: «باسقالاردىڭ ۇزىستەگەلىن وزىنەستە» ⑦ ۇبر ەدال سولاي ىستەپ ۇتىرمىز، ياعنى جيانگەرلەردىڭ جانە ولاردىڭ ىتارشىسى جياڭجىەشى كەرتارتپا-شىلارىنىڭ ۇزىستەگەندەرىمىن جيانگەرلەردىڭ جانە ولاردىڭ ىتارشىسى جياڭجىەشى كەرتارتپاشىلارىنىڭ وزدەرىنە ىستەپ ۇتىرمىز. وسى عانا، باسقانە بولماق!

گمىڭدىك دىكتاتورا مەن فانگمىڭدىك دىكتاتورا سىپاتى جاعىنان ۇبر-ىرىنە قاراما-قارسى، ال الدىڭغىسى سوڭغىسىنان ۇبرەنگەن. بۇل ۇبرەنۋ وتە قاجەتتى. گمىڭشىل ھالىق ەگەر فانگمىڭشىل تاپتارعا ۇستەمدىك جۇرگىزۋدىڭ وسى ەدىسىن ۇبرەنەپ الماسا، ولار اكىمىيەتتى ۇستاپ تۇرا المايدى، ولاردىڭ اكىمىيەت شەكىلى-سىرتقى كەرتارتپاشىلار جاعىنان اۋدارىلىپ تاستالادى، شەكىلى-سىرتقى كەرتارتپاشىلار جۇڭگودا قايتا باس كوتەرەدى، گمىڭشىل ھالىق اپاتقا ۇشرايدى.

ھالىق دەموكراتىياسى دىكتاتوراسىنىڭ نەگىزى-جۇمىشى تابىنىڭ، دىيەندار تابىنىڭ جانە قالا ۇساق بۇرجۇازياسىنىڭ وداعى، باستىسى، جۇمىشىلار مەن دىيەندار وداعى، ۇيتكەلى بۇل ەكى تاپ جۇڭگوداعى جان سانىنىڭ 80-90 پىراسەنتىن ۇستايدى. جيانگەرلەر مەن گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارىن قۇلاتاتىن، نەگىزىنەن، وسى ەكى تاپنىڭ كۇشى. جاڭا دەموكراتىيىمەن سوسىيالىزىمگە ۇتۋدە، نەگىزىنەن، وسى ەكى تاپنىڭ وداعىنا سۇيەنەدى.

خالىق دەموكراتىياسىنىڭ دىكتاتوراسى جۇمىشى تابىنىڭ باشىدا
 لىمىنا مۇقتىناچ، ويتكەننى جۇمىشى تابى عانا ەڭ كۆرەگەن، قالىتسىز،
 گىمىڭىدىك دايەكتىلىككە ەڭ باي تاپ. بۇكىل گىمىڭ تارىخى
 جۇمىشى تابىنىڭ باشلىقى بولماغاندا گىمىڭنىڭ جەڭلەتىنىدىگىن،
 جۇمىشى تابىنىڭ باشلىقى بولغاندا گىمىڭنىڭ جەڭگىچ شىعاتىدا
 دىمىن دالەلدەدى. جيانگەرلىك داۋىردە ۱۹۴۰ قانداي مەملەكەتتە
 باسقا ەشقانداي تاپ ەشقانداي ئاغزى گىمىڭگە باشلىق ەتسە، ونى
 ەڭگىسكە جەتكىزە المايدى. جۇڭگونىڭ ۇساق بۇرخۇازىياسى مەن
 ۇلتىق بۇرخۇازىياسى ئالاي رەت باشلىق ەتكەن گىمىڭدەردىڭ
 ەڭگىلىككە ۇشراغاندىقى وسىنىڭ ايقىن دالەلى.

ۇلتىق بۇرخۇازىيا قازىرگى كەزەڭدە اسا زور ماڭىزدى سىياتقا
 بە. جيانگەرلەر ۱۱ ەلى دە بولسا ۇبىزدىڭ بىرگەمىزدە تۇر، بۇل جاۋ
 بارىپ بۇرغان جاۋىمىز. جۇڭگونىڭ وسى زامانى ونەركاسىبىنىڭ
 نۇتاس خالىق شارۋاشلىقىنداعى سالماقى ۱۱ دە وتە ماردىمىز.
 قازىر سەنىمدى سان جوق، كەيىبىر مالىمەتتەرگە نەگىزدەلىپ
 مولىشەرلەگەندە، جاپون باسقۇنشىلارنا قارسى سوعىسقا دەيمىن
 وسى زامانى ونەركاسىبىنىڭ ۱۱ ونىم قۇنى بۇكىل ەلىمىزدىڭ خالىق
 شارۋاشلىقى جالىپى ۱۱ ونىم قۇنىنىڭ نەبارى 10 پىراسەنتتەيىن
 عانا ۇستاپ كەلگەن. جيانگەرلەردىڭ مەزگىلىنە توتەپ بەرۋ ۇشىن،
 مەشەۋ ئىقتىسادى ورىندى ۇبىر قادام جوعارلاتۋ ۇشىن، جۇڭگودا
 خالىق تۇرمىسى پايدالى بولغان، زىياندى بولماغان قالالار مەن
 اۋىلدارداعى بارلىق كاپىتالىستىك ىنسۇلاردان پايدالانۋ، ۇلتىق
 بۇرخۇازىيەمەن ئىتتىپاقىنا، بىرگە كۇرەس جۇرگىزۋ كەرەك. ۇىر.
 دىڭ قارىرگى باعىتىمىز — كاپىتالىزىمدى جويۋ مەس، كاپىتالىزىم.

زىمىنى تەجەۋ. الايدا ۇلتتىق بۇرجۇازىيە گىمىنىڭ باشسى بولا المايدى، مەملەكەتنىڭ اكىمىيەتتە باستى ورنىدى ۇستاۋعا ئىستى دە مەس. ۇلتتىق بۇرجۇازىيەنىڭ گىمىنىڭ باشسى بولا المايتىدە. دىمىنىڭ جانە مەملەكەتنىڭ اكىمىيەتتە باستى ورنىدى ۇستاۋعا ئىستى مەستىگىنىڭ سەبەبى، ۇلتتىق بۇرجۇازىيەنىڭ قوعامدىق ئىقتىسادى ورنى ولاردىڭ السزدىگىن بەلگىلەگەن، ولاردا كۆرەگەندىك جوق، جەتكىلىكتى باتىلدىن جوق، سونداي-اق ئىرقىدىرۋ ادامدارى خالىق بۇقاراسىنان قورقادى.

سۇن جۇڭشان «خالق بۇقاراسىن وياتۋ»دى مەمەسە دىيىدار مەن خۇمىشسارلارعا كومەكتەسۋ»دى قۇتاتادى. «وياتاتىن، جانە كومەكتەسەتىن» كىم؟ سۇن جۇڭشاننىڭ وپىنشا، ۇساى نۇرجۇازىيە مەن ۇلتتىق بۇرجۇازىيەدى. ئىراق، ئىس جۇزىندە، بۇل ولاردىڭ قوللىنىپ كەلمەيدى. سۇن جۇڭشاننىڭ 40 جىلدىق گىمىنىڭ خەتە-لىسىگە ۇشرايدى، مۇنىڭ سەبەبى نە؟ جيانگەزلىك داۋىردە ۇساى بۇرجۇازىيە مەن ۇلتتىق بۇرجۇازىيەنىڭ ەشقانداي ناعىر گىمىنىڭە باشلىق ەتىپ، ونى جەڭسىگە جەتكىزە ۇلى مۇمكىن مەس، سەبەبى مىنە وسى.

بىزدىڭ 28 جىلىمىز الدەقايدا باسقاشا بولدى. بىز كۆپتەگەن قۇندى تاجىرىيەلەرگە يە بولدىق. ئارتىپتى، ماركسىزىم - لەنىنىزىم نازارىيەسىمەن قارۋالانغان، ۇز-وزىنى سىن ئادىسنى قوللىنانىن، خالىق بۇقاراسىمەن بايلانسى بار پارتىيە؛ وسىنداى پارتىيە باشلىق ەتىپ وتىرغان ارىيە؛ وسىنداى پارتىيە باشلىق ەتىپ وتىرغان گىمىنىڭىل ناپىتار مەن گىمىنىڭىل ئوپىتاردىڭ ئىلىكسىيە. وسى ۇشەۋى ئىزدىڭ جاۋدى جەڭدەگى باستى قارۋىمىز. وسىلاردىڭ

بارى بىزدى بۇرىنچىلاردان پارىقتاندىرادى. وسى ۇشەۋىنە سۇيەنۋ بىزدى نەگىزگى جەڭسكە جەتكىزدى. بىز بۇراڭ جولىداردى باسپ وتىسك. بىز پارتيا ىشىندەگى وڭشىل جانە «سول» شىل جىيەۋى- جۇيىلىك چىڭشياڭدارمەن كۇرەستىك. بۇل ۇش ىستە اۋىر قاتەلىك وتىلگەن كەزدە گىمىڭ ساتىزدىككە ۇشىرادى. قاتەلىك پەن ساتىزدىك بىزگە ساباق بەردى، بىزدى بىرشاما اقىلدى ەتتى، بىزدىڭ ىسىمىز جاقىراق ىستەلەتىن بولدى. ارقانداي ساياسي پارتيا، ارقانداي جەكە ادام قاتەلىكتەن قاشان دا اۋلاق بولا المايدى، بىز قاتەلىكتىڭ ازىراق وتىلۋىن تالاپ ەتەمىز. قاتەلىك وتىلگەندە نۇزەتۋدى تالاپ ەتەمىز، تۇزەتۋ نەغۇرلىم تەز، نەغۇرلىم تولىق بولسا، سولغۇرلىم جاقىسى.

تاجىرىيەلەرىمىزدى قورتىپ، بىر تۇيىنگە جىناقىستاغاندا، ول جۇمىشى ناپىسك (گۇڭچانداڭ ارقىلى) باسشىلىقىندا، جۇمىشى- دىحان وداعىن نەگىز ەتكەن خالىق دەموكراتياسىنىڭ دىكتاتوراسى بولپ تابىلادى. بۇل دىكتاتورا خالىقارالىق گىمىڭدىك كۇشەرمەن بىرلىك- ىنىماقنا بولۇ كەرەك. بۇل — بىزدىڭ گۇڭشىمىز، بۇل — بىزدىڭ باستى تاجىرىيەمىز، بۇل — بىزدىڭ باستى گۇڭلىگىمىز.

پارتىيانىڭ 28 جىلى ۇزاق داۋىر، بىز وسى داۋىردە بىر عانا ىسى ىستەدىك، اتاپ ايتقاندا، گىمىڭدىك سوعىستىڭ نەگىزگى جەڭسىنە قول جەتكىزدىك. بۇل قۇتسقتاۋعا تاتىدى، ويتكەنى بۇل — خالىقتىڭ جەڭسى، ويتكەنى بۇل — جۇڭگو سىياقتى ىرى ەلدەگى جەڭس. الايدا بىزدىڭ ىستەرىمىز ەلى وتە كوپ، مىسالعا جول جۇرۇدى الساق، وتكەندەگى ىستەگەنمىز بەينە 10 مىڭ لىلىك ۇران ساپاردىڭ بىرىنشى قادامىن عانا باسقاندىق. ەلى دە

قالغان جاۋدى جويۇمىزغا تۇرا كەلەدى. اۋىر ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش مىندەتتەرى الدىمىزدا نۇر. "بىز قانق بىلەن نارسەلەردىڭ كەيپى-رەۋى تەز ارادا قالپ قويغالى وتىر، "بىز قانق بىلمەيتىن نارسەلەر سىتەۋگە "بىزدى ماجبۇرلەپ وتىر. قىنشلىق مىنە وسى. جيانگەرلەر "بىزدى ئىقتىساتىي باسقارا المايدى دەپ كەسم جاساپ وتىر، ولار "بىر شەتتە قاراپ تۇرىپ، "بىزدىڭ جەڭلىككە ۇشراۋىمىزدى كۈتەدى.

"بىز قىنشلىقنى ساردى جەڭگۈگە ئىسپىز. "بىر ۇزىمىز بىلمەيتىن نارسەلەردى ۇبرەنپ الۇعا ئىسپىز. "بىز بارلىق سىكەر ادامداردان (قاسداي ادام بولۇنسا قاراماستان) شارۋاشلىق قىزمەتى ۇبرەنۇمىر كەردەك. ولاردى ۇستاز ەتۋىمىز، ولاردان قۇرمەتپەن ۇبرەنۇمىز، شىن ئىقلاسىپەن ۇيرەنۇمىز كەردەك. بىلمەيتىندى بىلمەيمى دەۋ، سىمەي نۇرىپ بىلگەنسىمەۋ كەردەك. تورەلىككە سالىنساۋ كەردەك. قۇلشسا نۇردەنگەندە بىرنەشە ايدا، "بىر-ەكى جىلدا، "نۇرت-بەس جىلدا قالاي دا ۇبرەنپ الۇعا بولادى. سوۋەت وداعى كوممۇنىستىك ەرنىڭ اراسىندا دا باستاپىندا شارۋاشلىقتى باسقارۋدى ونشا-لىقتى بىلمەيتىن ادامدار بولدى. جيانگەرلەر ولاردىڭ دا جەڭلىككە ۇشراۋىن كۈتكەن ەدى. "بىراق سوۋەت وداعى گۇڭچانداڭگى جەڭگىپ شىقتى، لەنىن مەن ستالىننىڭ باشلىغىنىدا، ولار گىمىڭ جاساۋدى "بىلىپ قانا قويماي، قۇرۇلۇش جۇرگىزۋدى دە "بىلدى. ولار ۇلى، ساۋلەتتى سوتسىيالىستىك ەمەلەكەت قۇرىپ شىقتى. سوۋەت وداعى گۇڭچانداڭگى "بىزدىڭ ەڭ جاقسى ۇستازىمىز، "بىز ولاردان ۇيرەنۋگە "ئىسپىز. خالىقاراداعى جانە ەل ئىشىندەگى جاعدايلار سىرگە "ئىمىدى بولىپ وتىر، "بىزدىڭ خالىق دەموكراتىياسىنىڭ دىكتاتوراسى-وسى قارۋعا سۇيەنپ، بۈكىل ەلىمىزدەگى، كەرتارتپاشلاردان

ليالە چىچاۋ سىياقى ادامداردى ۈكىمەت سىتەرنە قاتناستىرىپ، زاڭدى وزگەرتىۋە تىرىشىپ باقتى. كەينىكى كەزدە توڭمويىندار توپىنىڭ ۋاكىلى سىشىنايىخوۋ اكىمىياتى قايتا قولسا الدى، سۈيىتپ، جاڭالىققا كوشۇ قوزغالىسى جەڭلىسكە ۈمىرادى. كاك يۈۋۇي مەن ليالە چىچاۋ شەتەلگە قاشىپ بارىپ، باۋخوۋاڭدالە ۈمىداستىرىپ، سۇن جۇڭشان ۋاكىلىدىكە تەكەن بۇرچۇازىيە مەن ۋىساق بۇرچۇازىيانىڭ گىمىنىدىك توپىنا قاراما-قارسى بولپ، كەرتارتىپا ساياسى توپقا ايتالدى. كاك يۈۋۇيىدىڭ «شىنشۈە سىلىمىندەگى جالىمان ەرەجەلەردى زەرتىتەۋ»، «كۈڭزىسنىڭ سۈزىمدى ۈرگەرتۈشە زەرتىتەۋ»، «ۋلى بىرلىك كىتابى» سىياقى كىتاپ-نارى بار.

③ يان فۇ (1853 — 1921) — فۇجيان ۈلكەسىندەگى مىنخۇاۋداسىنىڭ ادامى. ۈل انگلىياسنىڭ تەڭىز ارمىيا مەكەبىندە ۈقتەن. 1894 — جىلى جۇڭگو حايون سوعىسنان كەيىن، خاندېق شىيانقا ۈرناۋدى، زاڭدى ۈرگەرتىپ، جاڭالىققا كوشۇدى قۇاتتادى. ۈل گەكسلىدىڭ «سىرتىدەپ دامۇ جانە اخلاق»، ادام سىمىتىنىڭ «ەل بايلىقى»، مىللىدىڭ «لوگىكا» خا مەسەكىنىڭ «زاڭ رۇخى جۈنىندە» دەگەن كىتاپتارىس اۋدارىپ، ۈۋروپا بۇرچۇازىياسىنىڭ ىدىاسىن تاراتتى.

④ ۈسى ناڭدامالى شىعارمالاردىڭ 2 — تۈمىندە «جاڭا دەموكراتىيىزىم جۈنىندە» نىڭ ⑤ «سەكەرتۈنەن پايدالانىڭىز.

⑥ ۋۇسۇلك — جۇڭگونىڭ اتاقتى رومانى «شۈيخۇچۋان» دامى سىر قاھارمان، ۈنىڭ جىڭياڭگاڭدا جۈلبارىس سوققاندىكى جۈنىندەگى ەرتەگى خالىق اراسىنا ۈتە كەلك تارالغان.

⑦ اۋىل شارۋاشلىدىن قوعامداندىرۇ مەن مەملەكەتتى ۈنەركىسىپ-تەندىرۇدىڭ قارىم-قاتاسى ماسەلىسى جۈنىندە، ماۋزىمۇلك جۈلداستىڭ 1955 — جىلى 7 — ايدىڭ 31 — كۈنى جۇڭگو گۇڭچانداڭسىنىڭ شىڭۋى، شىۋى جانە جۈيدانگۇمى شۈجىلەرنىڭ ماجىلىسىندە جاساعان «اۋىل شارۋاشلىدىن كۈيەراتىيالايدىرۇ ماسەلىسى تۋرالى» دەگەن ئايدىن-ئاي.

سىنىڭ 7-جانە 8-بولىمىدەرىنەن پايدالانىڭىز. بۇل باياندامادا ماۋزىدۇلۇڭ جولىداس سوۋەت وداعىنىڭ تاجرىبەسى مەن ەلىمىزدىڭ *مالىياتىنا نەگىزدەلە وتىرىپ، اۋىل شارۋاشلىعىن قومانداندىرۋدىڭ قادامدارىن سوتسيالىستىك ونەركاسىپتەندىرۋدىڭ قادامدارىنا سايكەستەندىرۋدىڭ قاجەتتىلىگى تۋرالى ماسەلەنى مەيلىنشە دامتتى.

⑦ بۇل — جۇشى دەگەن ادامنىڭ «جۇگىۋلۇڭ» اتتى كىتاپىنىڭ 13-تاراۋىنا بەرگەن ەسكەرتۋىدە ايتىلغان سوز.

بوس قىالدى تاستاپ، كۈرەسكە دايىندا لايىق*

(1949 - جىلى 8 - ايدىڭ 14 - كۈنى)

امېرىكا گوۋۇيۋاننىڭ جۇڭگو - امېرىكا قارىم - قاتناشى جوسىندە گى
اۋ ئىسى كىتابىنىڭ جانە چەسۈن گوۋۇچىڭنىڭ تروۋىن زۇڭتۇڭغا
جازغان خانىنىڭ ① دال ۋسى كەزدە جارىيالاڭى كەزدە بىسوق
دەس، بۇل خۇجاتتاردىڭ جارىيالاڭى جۇڭگو خالقىنىڭ جەڭسىن

* بۇل شىعارما جانە ۋىسدىن كەينىگى «قوش ەندى، سىنۋارت نەپتون»،
«اق ئىستى كىتاپ نەۋىشىن بالقىلانادى»، «دوستىق» پاللىدە
شاپقىنىشلىق پا؟»، «تارىخقا ۋىشىنىدىك كوزقاراستىڭ كۈيرەۋى»
دەگەن ئورت شىعارما - امېرىكا گوۋۇيۋاننىڭ اق ئىستى كىتابى
مەن چەسۈننىڭ خاتى جوسىندە ماۋزىدۇڭ جولداس شىنخۋاشى ۋىشىن
جازىدىن يىڭلۇندار. بۇل يىڭلۇنداردا امېرىكانىڭ جۇڭگو جوسىندە گى
ساياساتىنىڭ جيانگەرلىك نەگى اشكەرەلەندى، ەلىمىزدە گى ەپىر
بولم بۇرچىۋازيا زىيالىلارنىڭ امېرىكا جيانگەرلىگى جوسىندە گى بوس
قىيالى سىندالدى، سونداي - اق جۇڭگو گىمىڭنىڭ تۇلۇ جانە جەڭسىكە
خەنۇ سەپەندىرى نازارايلىق جاققان تۇسىدىرىلدى.

جانە جيانگەرلىكتىڭ جەڭلىسەن بەينەلەدى، دۇنيە جۇزىلىك تۇتاس جيانگەرلىك "تۇزىمنىڭ زاۋالغا بەت العاندىن بەينەلەدى. جيانگەرلىك "تۇزىمنىڭ شىكى جاعىنداى جەڭگە بولمايتىن فات-قابات قايشىلىقتار جيانگەرلەردى اۋىر ۋايىما تۇسىرىپ وتىر. جيانگەرلىك "وزىنىڭ قۇرىپ بىستۈنە شارت ازىرلەدى. وتار، جارتىلاي وتار ەلدەردەگى خالىق بۇقاراسىنىڭ جانە جيانگەرلەر-دىڭ "وز مەملەكەتىندەگى خالىق بۇقاراسىنىڭ ويانۋى وسىنداى شارت-جاعدايدىڭ "دال "وزى. جيانگەرلىك بۇكىل دۇنيە جۇزىندەگى خالىق بۇقاراسىن جيانگەرلىكتى جويۋداعى ۇلى كۆرەسىنىڭ تارىخى داۋىرسە ەنگىزدى.

جيانگەرلىك وسى خالىق بۇقاراسى "ۇشىن زاتتىق شارت ازىرلەپ بەردى، رۇخى شارت قا ازىرلەپ بەردى. زاۋات، تەمىر جول، مىلىق، زەڭبىرەك، تاعى باسقارار، بۇلار-زاتتىق شارت. جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسىنىڭ قۋاستى زاتتىق قارۋ-جاراعىنىڭ دەنى امەرىكا جيانگەرلىگىنەن تۇسىرىلگەن، "بىر بولەگى جاپون جيانگەرلىگىنەن تۇسىرىلگەن، ەندى "بىر بولەگى وزىمىزدە جاسالمان.

1840-جىلى انگىلىيلىقتار جۇڭگوغا شاپقىنشىلىق جاساغاننان بەرى انگىلىا-فرانىيا بىرلەسكەن ارمىياسى جۇڭگوغا شابۋىل جاساغان سوعىس، فرانىسيا جۇڭگوغا شابۋىل جاساغان سوعىس، جاپونىيا جۇڭگوغا شابۋىل جاساغان سوعىس، انگىلىا، فرانىسيا، جاپونىيا، پاتشالىق روسىيا، گەرمانىيا، امەرىكا، يتالىا، اۋستىريا سىياقتى 8 مەملەكەتنىڭ بىرلەسكەن ارمىياسى جۇڭگوغا شابۋىل جاساغان سوعىس، جاپونىيا مەن پاتشالىق روسىيا جۇڭگو ليكتۇنىدا جۇرگىزگەن

سوعسىڭ، 1931 - جىلى باستالغان، جاپونىيا جۇڭگونىڭ دۇڭبىيىپ-
 شاۋىل جاساغان سوعسى، 1937 - جىلى باستالىپ 8 جىلغا سوزىلغان،
 جاپونىيا ئۆكىل جۇڭگو جەرىنە شاۋىل جاساغان سوعسى ارت -
 ارتىنان بولپ ئوتتى، ەڭ سوڭىنىدا، تايافۋداعى 3 جىلدىن بەرى
 كورنىستە جياڭ خېشى، ئس جۇزىنىدە امەرىكا جۇڭگو خالقتى
 شاۋىل جاساغان سوعسى بولدى. وسى ەڭ سوڭقى سوعسى تۇرالى
 اچە سوبىنىڭ خاتىنىدا: امەرىكانىڭ گومىنداڭ ۈكىمەتىنە بەرگەن
 زانسق كومەگى گومىنداڭ ۈكىمەتىنىڭ «اقشا شەسىنىڭ 50 پراسە -
 نىنەن اسنامىن» ۇسىنادى، «امەرىكا جۇڭگو ارىياسى (گومىنداڭ
 ارىياسىنى ايتادى) اسكەرى كەرەك - جاراقىن قامداپ وتىردى»
 دەلىنىگەن. مۇنىڭ ۇزى امەرىكا اقشا، قارۋ - جاراق شىعارعان،
 خباڭ خېشى ادام شىعارپ، امەرىكا ۇشىن جۇڭگوللىقاردى قىرغىن -
 داغان سوعسى بولدى. وسى بارلىق شاپقىنشلىق سوعىسار، وسىڭ
 ۇستىنە ساياسى، نقتىسات جانە مادەنيەت جاققارداغى شاپقىنشلىقار
 مەن ەزگىلەر جۇڭگوللىققارنىڭ جيانگەزلىككە دەگەن وشپەندىلىگى
 تۇدىردى، جۇڭگوللىققاردى زاتىندا مۇنىڭ نەندەي ئس ەكەندىگى
 جونىنىدە ويلاندىردى، جۇڭگوللىققاردى وزدەرىنىڭ گىمىڭدىك
 جىگەرىن ۇسىرىپ، كۈرەس بارىسىندا نىتسماقتاسا تۇسۇگە ۇماجۇر
 ەتتى. كۈرەسۇ، جەڭلىسكە ۇشراۋ، تاغى كۈرەسۇ، تاغى جەڭلىسكە
 ۇشراۋ، تاغى كۈرەسۇ ارقىلى 109 جىلدىڭ تاجىرىيەلەرى، بىرنەشە
 ۇز رەتكى ۇلكەندى - كىشلى كۈرەستەردىڭ تاجىرىيەلەرى،
 اسكەرى جانە ساياسى، نقتىسادى جانە مادەنيەتتىك، قان نوگىلە -
 قىس جانە قان توگىلمەيتىن كۈرەستەردىڭ تاجىرىيەلەرى خىيالىالۇ
 ارقاسىندا عانا بۇگىنگىدەي نەگىزگى قابىستارعا قول خەتتى. مۇنىڭ

ئۆزى رۇھىي شارت، ۋەسى رۇھىي شارت بولماسا، گىمىيىڭ جەڭگىسىگە جەتە الماعان بولار ەدى.

شاپقىنشىلىقتىڭ قاچەتەنە بولا، جيانگەرلەر جۇڭگودا مايباندىق ئۆزىمدى جارىققا شىعاردى، گۇانلىياۋ كاپىتالىدى جارىققا شىعاردى. جيانگەرلىكتىڭ شاپقىنشىلىقى جۇڭگونىڭ قوعامدىق نىقتىساتىنا تۈرتكى بولپ، ۋەزگەرسى ئۆدۈردى، جيانگەرلىككە فاراما-قارسى نارىسەلەردى جارىققا شىعاردى. جۇڭگونىڭ ۇلتىق ۋەزگەرسى جارىققا شىعاردى، جۇڭگونىڭ ۇلتىق بۇرجۇازىاسىن جارىققا شىعاردى. ۋە-موتە جيانگەرلەر تىكەلەي باسقارپ وتىرعان كارخانىلاردا، گۇانلىياۋ كاپىتال كارخانىلارنىدا، ۇلتىق بۇرجۇازىا كارخانىلارنىدا جۇمىس سىتەيتىن جۇڭگو پىرولەتارىياتىن جارىققا شىعاردى. شاپقىنشىلىقتىڭ قاچەتەنە بولا، جيانگەرلىك تەڭسىز باعادا سىرپىساۋ ۋەسى ارقىلى جۇڭگو دىيخانىدارىن قانادى، دىيخانىداردى كۈنەلسىكە ئۇسىرىپ، جۇڭگودا سان مىليونداغان قالىڭ كەدەي دىيخانىدار بۇقاراسى جارىققا شىعاردى، كەدەي دىيخانىدار اۋىل-قىستاق جان سانىنىڭ 70 پىراسەتتىن ۇستايىن بولدى. شاپقىنشىلىقتىڭ قاچەتەنە بولا، جيانگەرلەر جۇڭگودا ەسكىشە وقىمىستىلاردان نەمەسە شىداقۇ-لاردان اىپىرماسى بار الدەنەشە مىليون ۇلكەندى-كىشىلى جاڭشا زىيالىلاردى جارىققا شىعاردى. جيانگەرلىك جانە ونىڭ يتارشىسى جۇڭگو كەرتارىيا ۇكىمەتى بۇل ادامدارنىڭ تەك ۇىر بولەگىن عانا ۇستاپ تۇرا الدى، كەيىن كەلە تەك ولاردىڭ اراسىندا ۇشى. فۇسنىيان، چيان مۇ سىياقتى ۋە ازداغان ادامداردى عانا ۇستاپ تۇرا الدى، قالعانلاردىن ۇستاپ تۇرا المادى، بۇلار ولاردىڭ فارسى جاعىبا ۇتىپ كەتتى. وقۇشلار، وقىتۇشلار، جياۋشۇۋلار، تەخنىكەر،

گۇڭچىڭشىلار، دوختىرلار، عالمىدار، ادەبىيەتچىلەر، كۆركەمىنەر-
پازدار، ۈكىمەت قىزمەتكارلەرى كۈتەرلىس جاسادى نەمەسە
گومىنداڭنىڭ سوڭىنان مەسۋدى ەندىگارى قالامايىتىن بولدى.
گۇڭچانداڭ كەدەي پارتيا ەدى، ونىڭ ۇستىنە گومىنداڭ چاىنان
ول كىسى ۇلتىرىپ، ۇرت قوياتىن، ايدەلدەردىڭ نامىسنا ۇيىپ،
ئالان-تاراجىلىق جۇرگىزەتىن، تاريختى كەرەك ەتپەيتىن، مادەن-
يەنتى كەرەك ەتپەيتىن، وتاندى كەرەك ەتپەيتىن، اتا-ئانى قۇر-
مەنەمەيتىن، ۇسازداردى، ۇلكەندەردى سىلامايىتىن، ۇچون-جوسقىتى
بىلمەيتىن. مال-مۈلىكتى، ايدەلدەردى ورتاقاندىراتىن، ادام
تەڭزى تاكتىكاسىن قولداناتىن، قىسقاشى، ۇير توپ ۇبۇسى سۇنق،
ۇتسى ورسىعان ادامدار، كەشىرىمىز قىلمىس سىتەگەندەر دەلىسپ
كەڭ كۈلەمدە، كەز كەلگەن جەردە ۇگىتەلىپ كەلدى. ۇسراق،
ۇستىڭى ناڭدانارلىعى مىنادا، انە سول ۇير توپ ادام 100 مىليود-
داغان خالىق بۇقاراسىنىڭ قولداۋىنا، سونىڭ شىنىدە كۈپنەگەن
زىيالىلاردىڭ، وتە-موتە جاس وقۇشلاردىڭ دا قولداۋىنا يە بولپ
وتر.

ۇير ۇبولم زىيالىلار ۇالى دە بولسا بايقاپ كۆرمەكشى. ولار
گومىنداڭ جامان، ال گۇڭچانداڭنىڭ دا جاقسى بولۇى ەكتالاي،
كەيىن كۆرە جاتارمىز دەپ ويلايدى. بۇلاردىڭ كەيىرەۋى اۋزىندا
قولدايمىز دەسە دە، كۆڭلىنىدە بايقاپ كۆرمەكشى بولادى. ۇدال وسى
ادامدار امەرىكا جونىندە بوس قىالما سالىسىپ وتىر. ولار بىلىك
جۇرگىزىپ ونىسرغان امەرىكا جيانگەر ەلەمەنتتەرى مەن بىلىكتەن
قۇرالاقان وتىرغان امەرىكا خالىقن يارقىتقاعىسى كەلمەيدى. ولار
امەرىكا جيانگەر ەلەمەنتتەرىنىڭ كەيىر ۇتاتتى سوزىتە وڭاي الدا-

نادى دا، اۇير، ۇزاق ۋاقىتتىق كۈرەستى باستان كەشىرمەي-اق،
وسى جيانگەر ەلەمەنتتەر خالىقتىق جۇڭگونى وزىمەن تەڭ ساناپىن-
داي، "وزارا پايدا جەتكىزەتىندەي كۈرەدى. ولاردىڭ ميسىندا
كەرتارتپا، ياعني خالىققا قارسى يديانىڭ "سرتالاي سارقىشافتارى
بار، الايدا ولار گويمىنداڭ كەرتارتپاشىلارى ەمەس، ولار-خالىقتىق
جۇڭگوداعى ارالىقتاعىلار نەمەسە وڭشىلدار. اچەسونىڭ دەمو-
كراتىيالىق گىرىنجۋيى-دى قولداۋشىلار دەپ ونىرغانى وسىلار.
اچەسونداردىڭ الدامىشلىق امالدارىنىڭ جۇڭگودا "الى دە بوسا
بولماسى قوعامدىق نەگىزى بار.

اچەسونىڭ اق تىستى كىتابى امەرىكا جيانگەرلەرىنىڭ جۇڭگو
نىڭ وزىرگى وسى جاعدايى جونىندە مۇلدە امالسىز قىلمايدىسى
كورسەندى. گويمىنداڭنىڭ كەرەككە جاراماي قالعاندىعى سوشىلىق،
وعان قانشاما كومەك بەرىلسە دە "بارىبىر "سوزسىز قۇرىدى،
امەرىكا خالىگەرلەرى جاعدايدى مەڭگەرە المايتىن بولدى، امالسىز
قالدى. اچەسون "وزىنىڭ خاتىندا بىلاي دەيدى: "جۇڭگو شىكى
سوعىسىنىڭ "سانسىز ناتىجەسى امەرىكا ۇكىمەتىنىڭ مەڭگەرۋ
قۇاتىن اسپ كەتتى، بۇل-ياقتىسىزدىق، سونداي-اق بولماي
قويمايتىن "س. مەملەكەتىمىزدىڭ قۇاتى جەتكەن "ارى لايىقتى
كۈلەمدە "بىز يستەگەن جانە يستەي الاتىن يستەردىڭ بارلىعى
مۇنداي ناتىجەنى وزگەرتە المادى؛ اقىر ايعىندا بۇل ناتىجەنىڭ
نۇپۇلى "بىزدىڭ كەيسر يستەردى كەم يستەگەندىگىمىزدەن دە بولپ
وتىرعان جوق، بۇل-جۇڭگونىڭ شىكى جاعىنداعى "ارتۇرلى كۇش-
ەردىڭ نۇسبىسى، مەملەكەتىمىز بۇل كۇشەردى امالدىن تاۋسىپ
توقىت كۈندىرمەكشى بولعان ەدى. "سرتاق ناتىجە شىعارا المادى..

لوگىكا بويىنشا، چەسەننىڭ قورنىدىسى جۇڭگوداعى يديادا
 العاسقان كەيسر زىيالىلاردىڭ «جەندەت قاندى قانجارىن ئاستاسا،
 تاباندا ئۇليە بولادى»، «قاراقشى راينان قايتسا، چاقسى ادام بو-
 لادى» دەپ ويلاعانىنداي نەمەسە ايتقانىنداي، خالىقتىق جۇڭگومەن
 تەڭدىك جانە «وزارا پايدا جەتكىزۈ نەگىزىندە بايلانس جاساۋ،
 ەندىگارى بۇلىك ئۇدىراتىن سستەردى سستەمەۋ بولۇغا ئىيس ەدى.
 ئىراق ولاي بولمادى، چەسون: ئالى دە بۇلىك ئۇدىرۋ كەردەك،
 ئىسى سوزسىز بۇلىك ئۇدىرۋ كەردەك، دەيدى. ناتيخەسى شى؟
 بولادى مىس. قانداي ادامدارغا سۇيەنەك؟ دەموكراتىيالىق گىرىز-
 خۇبى ەدى فولداۋىشلارغا. چەسون بىلاي دەيدى: «..... جۇڭگونىڭ
 ۇزاق خىلىدىق مادەنىيەتى مەن ونىڭ دەموكراتىيالىق گىرىنخۇبىي
 افرى ئىر كۈنى كەرەمەتتىن تاغى كورسەتەدى، جۇڭگو افرى ئىر
 كۈنى شەتەلدىڭ بۇغاۋىمان قۇتىلادى. جۇڭگونىڭ قازىرگى حابە
 بولاشاقى تاغى وسى ئىسانغا باغىتتالغان دامۇلارنىڭ بارلىقى،
 مەنىگشە، ئىزدىڭ دەم بەرۋىمىزگە يە بولۇغا ئىيس».

جيانگەرلەردىڭ لوگىكاسى مەن خالىقتىڭ لوگىكاسى سونشاما
 ۇقسامايدى. بۇلىك ئۇدىرۋ، جەڭلىسكە ۇشراۋ، تاغى بۇلىك
 ئۇدىرۋ، تاغى جەڭلىسكە ۇشراۋ، ەڭ سوڭىندا قۇرىپ ئېتىۋ — بۇل
 جيانگەرلەر مەن دۇنيە جۇزىندەگى بارلىق كەرتارتپاشىلاردىڭ
 خالىق سىنە قاراتقان لوگىكاسى، ولار بۇل لوگىكاغا ەشۋاقتتا
 قايشى كەلمەيدى. بۇل — ماركىسىزمنىڭ ئىر زاڭى. ئىز «جيان-
 گەرلىك وتە جاۋىز» دەگەندە ونىڭ جاراتلىسىنىڭ ۈزگەرمەيتىد-
 دىگىس ايتامىز، جيانگەر ەلمەنتتەر ۈزدەرى قۇرىپ بىكەنگە
 دەيس فالىدى قانجارىن ەشۋاقتتا ئاستامايدى، ولار ەشۋاقتتا

اۋلىيە دە بولا المايدى.

كۈرەسۇ، جەڭلىسكە ۇشراۋ، تاغى كۈرەسۇ، تاغى جەڭلىسكە ۇشراۋ، تاغى كۈرەسۇ، ەڭ سوڭىندا جەڭىپ شىعۇ — بۇل حالقتىڭ لوگىكاسى، ولار دا بۇل لوگىكاغا ەشۋاقتتا قايشى كەلمەيدى. بۇل — ماركسىزىمنىڭ تاغى ۇبر زاڭى. روسىيا حالقىنىڭ گىمىڭى وسى زاڭ بويىنشا بولعان ەدى، جۇڭگو حالقىنىڭ گىمىڭى دە وسى زاڭ بويىنشا بولسپ وتىر.

ئاپىنىق كۈرەستەر بولادى، كەيىپىر تاپتار جەڭىپ شىعادى، كەيىپىر تاپتار جويىلادى. مەنە بۇل — تارىخ، مەنە بۇل — بىرنەشە مىڭ خىلدىق مادەبىيەت تارىخى. تارىختى وسى كوزقاراسپەن ۇئۇسىندىرۇ تارىخى ۇيىۋۇجۇي دەپ اتالادى، بۇل كوزقاراستىڭ قارسى جاعىندا بولۇ تارىخى ۇيىشىنچۇي بولادى.

ۇز — وزىنە سىن ۇدىسىن تەك حالقتىڭ شىكى جاعىسا عانا قولداۋعا بولادى، جيانگەرلەردى جانە جۇڭگو كەرقارتىپاشىلارىن ۇناسىحاتتاۋ جولىمەن نىزگى نيەتكە كەلىتىرۋدى، العان بەتىنەن قايتارۋدى ۇمت ەتۇ مۇمكىن ەمەس. بىردەن — ۇبر شارا — كۇش ۇيىمداستىرا وتىرىپ، ولارمەن كۈرەس جۇرگىزۇ، مىسالى، خالىق ازاتتىق سوعىسىن جۇرگىزۇ، جەر گىمىڭىن جۇرگىزۇ، جيانگەرلىكتى اشكەرلەۋ، ولارعا «سوقتىعۇ»، ولاردى جويۇ، ولاردىڭ زاڭعا قايشى قىلىقتارىنا تىيىم سالۇ، «ولاردىڭ تىنىشى جۇرۇنە عانا جول بەرۇ، ولاردىڭ الباتى سويلەپ، الباتى ارەكەتتەنۇنە جول بەرمەۋ». سونان سوڭ عانا جيانگەر مەملەكەتتەرمەن تەڭدىك جانە ۇزارا پايدا جەتكىزۇ شارتى استىندا قارىم — قاتىناس جاساۋدى ۇمت ەتۇگە بولادى. سونان سوڭ عانا قارۇىن تاپسىرعان جانە تىزە

بۈككەن دىجۇ قابى ەلەمەنتتەرنە، گۋانلياۋ بۇرجۇازيا ەلەمەنتتەرنە جانە گومىنداڭ كەرتارتپا توپىنىڭ مۇشەلەرى مەن ونىڭ قولشوقپار-
لارسا بۇزىق ادامنان جاقسى ادامعا وزگەرۋى جونىدە تارىيە بەرۋدى، ولاردى مۇمكىندىكتىڭ بارىشا جاقسى ادام ەتىپ وزگەر-
تۋدى مۇمت ەتۈگە بولادى. جۇڭگونىڭ كوپتەگەن زىيوۋجۇيىشىل ەلەمەنتتەرىنىڭ، ياعنى كونە دەموكراتىيىشىل ەلەمەنتتەرىنىڭ، ترۇ-
مىن، مارشالل، اجەسون، ستىۋارت لەيتوندار مۇمت ارتىپ كەلگەن حانە ۇز حانە تارتۋدى اردايم كوزدەپ وتىرعانىدارنىڭ، اتاپ
ايفاندا، دەموكراتىيالىق گىرىنجۋيى دەيتىندى قولداۋشىلاردىڭ
ۇنەمى بىيدۇڭ ورىنعا تۇسىپ قالۋى، ماسەلەلەرگە قاراۋىنىڭ ۇنەمى
دۇرىس بولماۋى-امەريكا بىلەپ-توستەۋشىلەرنە قاراۋىنىڭ
ۇنەمى دۇرىس بولماۋى، گومىنداڭعا قاراۋىنىڭ ۇنەمى دۇرىس
بولماۋى، سوۋەت وداعىا قاراۋىنىڭ ۇنەمى دۇرىس بولماۋى،
خۇڭگو گۇڭچانداڭىنا قاراۋىنىڭ دا ۇنەمى دۇرىس بولماۋى ولاردىڭ
ماسەلەلەرگە تاريحي ۋىيۋجۇيىلىك كوزقاراسپەن قاراماعاندىغان
نەمەسە وسلاي قاراۋدى قۇپتاماعاندىغان بولپ وتىر.

الدىڭقى قاتارلى ادامدار-كوممۇنىستەر، دەموكراتىيالىق پارتىا-
توپتاعىلار، ويانمان جۇمىشىلار، جاس وقۇشىلار، العاباسار زىيالىلار
حالىقتىڭ جۇڭگونىڭ شىكى بولەگىندەگى ارالىقتاعى قاتتامدار-
مەن، ارالىقتاعى توپتارمەن، اردا قاتتامداعى مەشەۋ ەلەمەنتتەرمەن،
الى دە اۋىتقىپ اردى-مارى بولپ تۇرغان بارلىق ادامدارمەن
(بۇل ادامدار الى دە ۇزاق ۋاقت اۋىتقىدى، ورىسىپ الپ قايتا
اۋىتقىدى، قىيىنشىلقا تاپ بولا قالسا بولعانى اۋىتقىدى) نىتماقتا-
سۇعا، ولارعا نىڭى نيەتپەن كومەكتەسۈگە، ولاردىڭ تۇرامىزىدىس

سىنداۋغا، ولاردى تارىيەلەۋگە، ولاردى خالىق بۇقاراسى جاقىتا تۇرغىزۋغا، جيانگەرلىكتىڭ ولاردى ءوز جاعىنا تارتىپ اكەتۋىنە جول بەرمەۋگە، ولاردى بوس قىالدى تاستاپ، كۇرەسكە داينىدالا- تىن ەتۋگە مىندەتتى، جەڭىسكە جەتتىك، ەندى قىزمەت ىستەۋدىڭ قاجەتى جوق دەۋگە بولمايدى. ءالى دە قىزمەت ىستەۋ كەرەك، ءالى دە كوپنەگەن، تىگىلقتى قىزمەتەر ىستەۋگە تۇرا كەلەدى، سولدا عانا بۇل ادامداردى شىن مانىدە ءوز جاعىمىزعا تارتىۋعا بولادى. ولاردى ءوز جاعىمىزعا تارتىساق، جيانگەرلەر مۇلدە خىتىم قالادى، اچەسونىڭ زىمىندىمى دا ىسكە اسپايدى.

«كۇرەسكە داينىدالايتىق» دەگەن ۇران جۇڭگو مەن جياڭگەر مەملەكەتەردىڭ قارىم قاتىناسى ماسەلەسىندە، وتە- موتە جۇڭگو مەن امەرىكاىڭ قارىم- قاتىناسى ماسەلەسىندە الگە دەيس كەسىر بوس قىالما سالىنىپ جۇرگەن ادامدارعا قاراتىلعان. ولار بۇل ماسەلەدە ءالى بىدۇڭ كۆيدە بولپ كەلەدى، ءالى بەل بايلاعان جوق. امەرىكا جيانگەرلىگىمەن (انگلىا جيانگەرلىگىمەن دە) ۇزاق ۋاقىت كۇرەس جۇرگىزۋگە ءالى بەل بايلاعان جوق، ويتكەنى ولار امەرىكا جونىندە ءالى بوس قىالما سالىنىپ جۇر. بۇل ماسەلەدە ولار مەن ءىزدىڭ ارامىزدا ءالى دە وراسان زور نەمەسە ەداۋىر زور ارالىق بار.

امەرىكانىڭ اق تىستى كىتابى مەن اچەسونىڭ خاتىنىڭ جارىيا- لانۋى قۇتتىقناۋعا تاتيدى، ويتكەنى ولار جۇڭگونىڭ كۈنە دەموك- راتىيالىق ىدىياعا، ياعنى دەموكراتىيالىق گىرىنجۋيلىك ىدىياعا سالىنعان، ال خالىق دەموكراتىزىمىن، نە دەموكراتىيالىق كۈللەك- سىپىزىمى، نە دەموكراتىيالىق ورتالىقتاندىرۋدى، نە كۈللەكسىپتىك

قاھارماندىقتى، نە يىتھەرناتسىئونالدىق وتانشىلدىقتى قۇپتامايتىن، نەمەسە ونشاما قۇپتامايتىن، وعان نارازى نەمەسە كەيىپىر جاققارداق نارازى بولپ جۇرگەن، تىپتى قارسىلىق سەزىمدە بولپ جۇرگەن، بىراق وتانشىدىق نىيەتى بار، گومىنداڭ كەرتارنىپاشىلارنى جاتپاي- تىن ادامدارنى بىر شومىش سۇق سۇ شاشپ، ولاردىڭ ابىروىن توكىتى. وتە- موته امەرىكانىڭ نە نارسەسىنىڭ بارى جاقسى دەپ سەنەتىن، جۇڭگونىڭ امەرىكادان ۇيرەنۋىن ۇمىت ەتەتىن ادامدارعا بىر شومىش سۇق سۇ شاشتى.

اچەسون جۇڭگونىڭ دەموكراتىيالىق گىرىتچۈيىشىلدەرىنىڭ «شەتەل بۇعاۋى» دەيتىننەن قۇتلىۋىنا «دەم بەرۋ» كەرەك دەگەندى اشق ايتتى. بۇل — ماركسىزم — لەنىنىزىمدى اۋدارپ تاستاۋ، جۇڭگو گۇڭچانداڭى باسشىلىقىنداى خالىق دەموكراتىياسى دىكاناۋ- راسىندىق ئۇزىمدى اۋدارپ تاستاۋ كەرەك دەگەن سوز. وپىنكەنى، بۇل ئىلىم مەن بۇل ئۇزىم «شەتەلدىكى»، ونىڭ جۇڭگودا نەگىزى جوق- مىس، ونى گەرمانىيالىق ماركىس (بۇل ادامنىڭ قايتىس بولغانىن 66 جىل بولدى)، روسىيالىق لەنىن (بۇل ادامنىڭ قايتىس بولغانىنا 25 جىل بولدى) مەن ستالىن (بۇل ادام ئالى «ئىرى» جۇڭگولۇقتارعا زورلىقپەن تاڭمان- مىس، ونىڭ بەر جاعىندا بۇل ئىلىم مەن بۇل ئۇزىم بارپ تۇرغان جامان، قايداى بىر تاپتىق كۈرەستى جۇرگىزۋدى، جيانگەرىلىكتى جويۋدى، ئاعىسن- تاغلاردى دارپتەيدى- مىس، سول سەبەپتى ونى اۋدارپ تاستاۋ كەرەك- مىس. بۇل ئىس جونىندە ترۋمىن زۇڭتۇڭ، شىمىلدىق ارتىنداى مارشال زۇڭسلىڭ، اچەسون گوۋۇچىڭ (اق تىستى كىناپتى ۇز قولىمەن تاراتقان شەتەلدىك سۈيىكتى دارىن) جانە

قۇالاندى داشى ستيۋارت لەيتون سىياقتىلار «دەم بەرسە» بولغانى،
جۇڭگونىڭ «دەموكراتىيالىق گىرنىجۋىيى اقىرى» بىر كۈنى كەرەمەتىن
تاعى كۆرسەتەدى» - مىس. اچەسوندار مۇنى «دەم بەرۋ» قىزمەتىن
ستەپ جاتقاندىمىز دەپ ەسەپتەيدى، بىراق امەرىكاغا سىنىم
ارتىپ وتىرعانىمەن، وتانىلىدىق نيەتى بار جۇڭگو دەموكراتىيالىق
گىرنىجۋىيىلىدەرى مۇنى بىر شومشى مۇق سۇ شاشقاندىق دەپ
قاراپ، ماسقارا بولغاندىمىن سەزىنۋى ابدەن مۇمكىن: جۇڭگونىڭ
حالىق دەموكراتىيالىق دىكتاتۇراسىنىدىق داڭجۇيلىرىمەن خافىسى
فارم - قاناس جاساماي، كەرسىنشە، وسىنداي پىلاس سىنەرمەن
شۇغىلدانۇ، ونىڭ ۇستىنە ولاردى اشق جاريالاۋ - ماسقارا، ماسقارا!
وتانىلىدىق نيەتى بار ادامدار جونىنەن ايتقاندا، اچەسونىڭ
سوزى «دەم بەرگەندىك» ەمەس، قايتا قورلاعاندىق.

جۇڭگو ۇلى گىمىڭ جاعدايندا تۇر، بۇكىل جۇڭگودا جالنىدى
جىگەر تاسقىنداي تۇسۇدە، خالىقتىق گىمىڭ سىنە ونشالىقتى وشك -
پەگەن، دەگەنمەن قاتە يىديعا سالنىسپ جۇرگەن ادامداردىڭ
بارىن ۇز جاعىمىزعا تارتۇعا جانە ولارمەن نىنماقساۋعا تاماشا
شارت - جاعداي بار. الدىڭقى قاتارلى ادامدار اق تىستى كىتاپتان
پايدالانا وتىرىپ، الگى ادامداردىڭ بارلىعىنا يلاندىرۇ قىزمەتىن
جۇرگىزۋلەرى قاجەت.

ەسكەرتۋلەر

① بۇل ارادا امەرىكاىڭ اق تىستى كىتابى دەپ امەرىكا گوۋو.

بۇانى 1949 - جىلى 8 - ايدىڭ 5 - كۈنى جاريالاغان «امەرىكا مەن

جۇڭگونىڭ فارم قاناسى» اتنى اق تىستى كىتاپ ايسىپ وسىر.

اچەسونىڭ تىرۋىيىگە جولداعان خاتى دەپ امەرىكا گوۋۇيۋانىدا اق تىستى كىتاپ قۇراستىرىلىپ بولغاننان كەيىن، اچەسونىڭ 1949 - جىلى 7 - ايدىڭ 30 - كۈنى تىرۋىيىگە جازعان خاتى ايتىلىپ وتىر. اق تىستى كىتاپ 8 تاراۋعا بولىنگەن، مۇندا امەرىكانىڭ 1844 - جىلى جۇڭگونى «ۋاڭشيا شارتى» نا زورلاپ قول قويىزعاننان باستاپ 1949 - جىلى جۇڭگونىڭ خالىقتىق گىمىنى بۈكسىل مەملەكەت كولەمىندە ئەنگىزگى جەڭسىكە جەتكەنگە دەيىنگى جۇڭگو - امەرىكا قارىم - قاتاسى باياندا - مان، اق تىستى كىتاپنا جاپون ياسىنىشلارما قارسى سوعىستىڭ اقىرىمى كەرسەر 1949 - جىلىغا دەيىنگى 5 جىل ئىشىندە امەرىكانىڭ جياڭ جەشسى قولداۋ، گۇڭچانداڭغا قارسى تۇرۇ ساياساتىن جۇرگىرىپ، «ارقىلى ايلال - شارىلار ارقىلى جۇڭگو خالىقتا قارسى شىعپ، اقىرىدا جەڭلىسكە ۇشراۋ بارىسى ونە - مۈتە ەگجەي - تەگجەيلى باياندا لىر. اق سىسى كىتاپ پەن اچەسونىڭ تىرۋىيىگە جازعان خاتى دۇرس پەن بۇرسى شاتاستىرۇعا، شىندىقتى جاسىرۇعا، جالغانان فاكتىلەر حاساۋعا، سونداي اق جۇڭگو خالىقتا سۇرقىلىقپەن جالا جانۇعا جانە قىتتى وشپەندىلىك بىلدىرۋگە لىق تولعان. ول كەزدە، جۇڭگوغا قارا - تىلغان ساياسات جونىندە امەرىكانىڭ كەرتارتىپا لاگەرسىنىڭ ئىشكى جاعىندا دىلاس - مارتىستار بولعاندىقتان، تىرۋىيىن، اچەسون سىياقتى جيانگەر ەلەمەنتتەر اق تىستى كىتاپ فورماسىن قولدانا وتىرىپ، كەيىر فانگىمىڭدىك سىرلارمىن اشىق اشكەرەلەۋگە «ماجبۇر بولىپ، وسى ارقىلى وزدەرسىنىڭ قارسى جاققارمىن يالاندىرۇعا ۇرسىدى. «سويتىپ، اق تىستى كىتاپ، كىگۇاندىق جاققان، امەرىكا جيانگەرلىگىنىڭ جۇڭگوغا شاپقىنشىلىق جاساعان قىلمىسىن مويىنداۋ خاتىا اينالدى.

② 1904 - ، 1905 - جىلدارى جاپونىا مەن پاتشالىق روسىيا «راسىندا

جۇڭگوسىڭ دۇڭجىيىسا جانە چاۋشيانغا تالاسۋ سالىدارسان نۇلىغان جانگەرلىك سوعىس ايتىلىپ وتىر. بۇل جولعى سوعىس كوسەسە جۇڭگوسىڭ دۇڭجىيىنداى فىڭسيان (قازىرگى شىيالىڭ)، لىساۋبالڭ

رايوندارى مەن لۇيشۇنكوۋ وڭىرىنىدە جۇرگىزىلدى، وسىنىڭ سالدارىنان جۇڭگو خالىق ورانان زور زيانغا ۇشرادى. جاپونيا - روسىيا سوعىسى ناتىجەسىندە پاتشالىق روسىيا جەڭلىدى، پاتشالىق روسىيانىڭ جۇڭگو - نىڭ دۇڭبېيىنداعى يىلەۋ ورنىن جاپونيا جيانگەرلىگى باستى. جاپونيانىڭ پاۋشياندى جەكە يەمدەنۋ ورنى دا وسى جولعى سوعىستىڭ ۇستىم كەلىسىمىندە (پورتسبۇت ۇستىم كەلىسىمى) پاتشالىق روسىيا جاعىنان مويىندالدى.

قوش ەندى، ستيۋارت لەيتون

(1949- جىلى 8- ايدىڭ 18- كۈنى)

امەرىكا سىڭاق تىستى كىتابىنىڭ ستيۋارت لەيتون⁽¹⁾ ئاجىڭىدىن كەتكەن، ۋاشىنگتونغا ئايلاپ قالغان، ئىراق ئالى جەتتەپ ۋىگىرمەگەن كۈنگە 8- ايدىڭ 5- كۈنى تۇرالا ئىپ جارىلانۇى تۈسىكىنى، ۋىتكەنى ستيۋارت لەيتون. امەرىكانىڭ شاپقىتىشلىق ساياساتىنىڭ ئىرچولانا جەڭلىسكە ۋىشراغاندىغىنىڭ بەلگىسى. ستيۋارت لەيتون جۇڭگودا تۇلغان امەرىكالىق، ۋىنىڭ جۇڭگودا داۋىر كەڭ قوعام- دىق بايلاسسى بار، ۋىل جۇڭگودا ئىرقىدىرۋ جىلداربۇيى جياۋخۇي مەكتەپتەرىن اشقان، جاپون باقىنىشىلارنى قارسى سوعىس داۋىرىدە جاپوندىقتاردىڭ تۇرمەسىدە ۋىترعان، ادەتتە امەرىكانى دا، جۇڭگونى دا جاقسى كورگەنىسپ، ئىر بولسىم جۇڭگولىقتاردىڭ باسنى اينالدىرىپ العان ەدى، سوندىقتان ۋىل مارشالغا جاعىپ، جۇڭگودا تۇراتىن داشى بولسى، مارشال جۇيەسىدەگى بەلدى ادامداردىڭ بىرىنە اينالدى. مارشال جۇيەسىدەگىلەردىڭ قاراۋ- نىشا، ۋىنىڭ ئىر عانا ئىمنى بار ەدى، اتاپ ايتقاندا، ۋىل مارشال جۇيەسىنىڭ ساياساتىنا ۋاكىلدىك ەتسىپ، جۇڭگودا داشى بولسى

تۇرغان تۇتاس "داۋىر" دال ۋسى ساياسات جۇڭگو خالىقى جاعنان
 "بىرجولانا ئالغاندا" ئالغان "داۋىر" بولدى، بۇل كىشى-گىرىم جاۋاپكەر-
 شىلىك مەس ەدى. جاۋاپكەر شىلىكتەن قۇتۇلۇ ماقسات ەتلىگەن اق
 تىستى، كىتاپنىڭ سىتۋارت لەيتون بارار جەرىنە تاياپ قالغان، "بىراق
 "الى جىتىپ ۇلگىرمەگەن مەزگىلدە جاريالانۇي، ارينە، قولايلى ەدى.
 امەرىكا افشا، قارۇ-جارق شىعارغان، جياڭ جىيەشى ادام شىعارىپ،
 امەرىكا "ۇشنى سوعىس جۇرگىزىپ جۇڭگولۇقستاردى قىرغىنداغان،
 "سوسىپ، جۇڭگونى امەرىكانىڭ وتارىنا اينالدىرماق بولغان سوعىس
 امەرىكا جيانگەۋلىگىنىڭ دۇنيە جۇزىلىك ەكىشى سوعىستان كەيىنگى
 دۇنيەگە شاپقىنشىلىق جاساۋ ساياساتىنىڭ ماڭىزدى بولەگىن ۇساندى.
 امەرىكانىڭ شاپقىنشىلىق ساياساتىنىڭ دۇيشياڭى بىرنەشە بولەكى
 قامتىدى. "دۇروپا بولەگى، ازيا بولەگى، امەرىكا بولەگى-ۋسى
 ۇشەۋى ۋىنىڭ باستى بولەگى بولىپ تابىلادى. جۇڭگو-ازيانىڭ
 قولغا-جۇرەگى. 475 مىليون ادامى بار "ىرى مەملەكەت، جۇڭگونى
 تارتىپ السا، بۇكىل ازيا ۋىكى بولار ەدى. امەرىكا جيانگەۋلىگە-
 نىڭ ازىياداعى شەبى نىعايسا، ۋل كۇشنى توپتاي وتىرىپ، "دۇروپاغا
 شابۇنل جاساي الار ەدى. امەرىكا جيانگەۋلىگى امەرىكا قۇرلىمىنداعى
 شەبىن "بىرشاما بەرمىك دەپ ەسەپتەيدى. مەنە بۇلار-امەرىكا
 شاپقىنشىلارنىڭ جالىپى ەسەبى.

الايدا، بىرىنشىدەن، امەرىكا خالىقى مەن بۇكىل دۇنيە "جۇزى
 خالىقى سوعىستى كەرەك ەتپەيدى؛ ەكىنشىدەن، "دۇروپا خالىقىنىڭ
 ويانىۋى، شىمسى "دۇروپادا خالىقتىق دەموكراتىيالىق مەملەكەت-
 مەردىڭ خارىققا شىعۇي، وتە-موتە تەڭدەسى جوق قۇدىرەتتى
 ەيىمىسىلىك قورغامى بولىپ تابىلاتىن سوۋەت ۋداعىنىڭ "دۇروپا

مەن ازىيا ارالىسىدا قاسقايسى تۇرىپ، امەرىكانىڭ شاپقىنىشلىق ساياساتىغا قاجىرلىقچەن قارسى تۇرۇۋى امەرىكانىڭ نازارىن كۆپرەك وزىنە اۋدارىپ وتىر: ۇشنىشەن، بۇل باستىسى، جۇڭگو خالىقنىڭ ساناسى، جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ باسشىلىقىنداعى قارۇلى كۇشتەر مەن خالىق بۇقاراسىنىڭ ۇيىمداشقان كۇشى بۇرىن بولىپ كۆرمەگەن دارەجەدە ارتتى. مۇنىڭ ۇزى امەرىكا جيانگەزلىگىنىڭ اكىمىيات باسنىداعى نوبىن جۇڭگوغا كەڭ كۆلەمدى، تىكەلەي قارۇلى شابۇل جاساۋ ساياساتىن قولداننا الماي، جياڭ جىەشنىڭ تىكى سوعىس جۇرگىزۋىنە كۆمەكتەسۋ ساياساتىن قولدانۇعا ۇماجبۇرەتتى. امەرىكانىڭ تەڭىز، قۇرلىق، اۋە ارىيالارى جۇڭگودا سوعىسا قاتناستى. چىڭداۋدا، شاڭخايدا جانە تايۋاندا امەرىكانىڭ تەڭىز ارىيا جىدىلەرى بار. بىيىڭدە، تيانجىندە، تاڭشاندا، جىنخۇاڭداۋدا، چىڭداۋدا، شاڭخايدا، نانجىڭدە امەرىكا ارىياسى تۇردى. امەرىكا نىڭ اۋە ارىياسى بۇكىل جۇڭگونى شەڭگەلسە الدى جانە بۇكىل جۇڭگونىڭ جانئۇەلىك ماڭىزدى جەرلەرىن اۋە كەڭستىگىنەن اسكەرى قارىناغا تۇسىرىپ الدى. بىيىڭنىڭ ماڭىنداعى انپىڭ جىڭىندا، چاڭچۇننىڭ ماڭىنداعى جىۋتايدا، تاڭشاندا، جياۋدۇڭ جارتى ارالىندا امەرىكا ارىياسى نەمەسە اسكەرى قىزمەتكەرلەرى خالىق ازاتتىق ارىياسىمەن سوقتىسىپ كۆرگەن، خالىق ازاتتىق ارىياسى ولاردان تالاي رەت تۇتقىندار تۇسىرگەن بولاتتى^②. چەنە نولت خاڭكۇڭدۇيى سوعىقا كەڭ كۆلەمدە قاتناستى^③. امەرىكانىڭ اۋە ارىياسى خياڭ جىەشگە اسكەر قامىپ بەرگەننىڭ سىرتىندا، كۆتەرىنەر خاساپ ۇىز جاققا وتكەن چۇڭچياڭ اتتى سولەشى كەمەنى^④ دە سومىلاپ سۇعا باتىردى. وسىلاردىڭ بارلىعى سوعىسا

تىكلەي قاتناسۇ ارەكەتى بولپ تابىلادى، مۇندەك سوعىس
اشق جارىيالاڭلادى، سونداي-اق كۈلەمى دە ونشالىق زور بولما-
دى، ال قىرۋار اقشا جانە قارۋ-جارق شىعارپ، اقبلىشى جىبەرىپ،
جياڭ جىيەشنىڭ شىكى سوعىس قوزغاۋىنا كۈمەكتەسۇ شاپقىنشىلىق
جاساۋدىڭ باستى ئاسىلى ەتلىدى.

امەرىكانىڭ مۇنداي ئاسىل قولدانۇي امەرىكا جيانگەرلىگىنىڭ
اكىيات باسنىداي توپىنىڭ-ترۇمىن، مارشاللى جۇيەسىندەگىلەر-
دىڭ جۇڭگوغا تىكلەي شاپقىنشىلىق جاساعىسى كەلمەگەندىگەنەن
ەمەس، قايتا جۇڭگو مەن بۈكىل دۇنيە جۇزىنىڭ كىڭۋان خاىدايى
جاسان بەلگىلەنگەن. جياڭ جىيەشنىڭ سوعىس جۇرگىزۋىنە كۈمەك-
نەسۋىنىڭ العاشقى كەزىندە، امەرىكا ورناعا شىعپ گومىنداڭ
مەن گۇڭچانداڭ اراسىنداى تالاستى كەلىستىرۋ ويىنىس ويىپ،
جۇڭگو گۇڭچانداڭنى بوساڭستۇعا جانە جۇڭگو خالقىن الداۋعا،
بۈكىل جۇڭگونى سوعىسپاي-اق شەڭگەلنە الۋعا تىرىسقان بولاتىن.
بەيپىتىشلىك كەلىسسوزى ساتىسزىدىككە ۇشراى، الدامشلىق سىكە
اسپاي قالدى، سوعىس شىمىلدىى اشلىدى.

امەرىكا جۈزىندە بوس قىالعا سالىنىپ جۇرگەن ۇمىتساق زىيوۋ-
جۇيىشىلدەر نەمەسە «دەموكراتىيالىق گىرىنجۇيى» شىل دەلىنەتىندەر،
سۇدەر، اچەموننىڭ مەن سوزىن وقىپ كورىڭىزدەرشى: «بەيپىتتە-
لىك ورناعان كەزدە، امەرىكا جۇڭگودا 3 تۇرلى مۇمكىنشىلىكنىڭ
بىرىن تاڭداپ الۋعا تاپ بولدى: (1) ونىڭ تۇپ-تۈگەل شەگە-
نىپ شىعۇى مۇمكىن ەدى؛ (2) ونىڭ كەڭ كۈلەمدى اسكەرى كىلىگۇ
جۇرگىزە وتىرىپ، گومىنداڭنىڭ گۇڭچانداڭدى جويۇسا كۈمەكەسۇى
مۇمكىن ەدى؛ (3) ونىڭ گومىنداڭنىڭ بىلىگىن جۇڭگونىڭ نەغۇرلىم

مۇمكىندىكى بولغان رايوندارىندا ورناتۇش كۈمەكتەسۇي، سونىمەن ۋاپات ەكى جاقتى سىمراغا كەلتىرىپ، شىكى سوعىستى بولدىرماۋغا كۇش جۇمساۋى مۇمكىن ەدى.

نەلىكتەن ئېرىنىشى ساياسات قولدانلىمادى؟ اچەسون بىلاي دەيدى: «سول كەزدەكى امەريكا خالىق پىكرى ئېرىنىشى ئۇرىن تاڭداۋ بىزگە الدىمەن وڭاۋ قىزمەتنى تاباندىلىقىپەن كۇش سالا ستەمەي. خالىقارالىق جاۋاپكەرلىكتەردەن، جۇڭگوغا باغىتالغان دوستو ئاسنۇرلى ساياساتتاردان تۇگەلدەي بەزىگەدەر دەگەندىكەن بىردەي دەپ ەسەپتەيتىندىگنە مەن سەنەمەن.» باقساق، امەريكانىڭ خالىقارالىق جاۋاپكەرلىك «جانە» جۇڭگوغا باغىتالغان دوستو ئاسنۇرلى ساياسات دەيتىندەرى جۇڭگوغا كىلىگۈ ەكەن. كىلىگۈدى خالىقارالىق جاۋاپكەرلىكتى مىندەتكە العاندىق دەپ وتىرعاندا، كىلىگۈدى جۇڭگوغا ستەلگەن دوستىق دەپ وتىرعاندا، كىلىكتەي بۇرا المايدى. اچەسون بۇل ارادا امەريكانىڭ خالىق پىكرىن اباقاسى ەتىپ وتىر، بۇل امەريكانىڭ خالىق پىكرى ەمەس، ۋوللى-ستريتتىڭ «خالىق پىكرى».

نەلىكتەن ەكىنىشى ساياسات قولدانلىمادى؟ اچەسون بىلاي دەيدى: «تاڭداۋغا قويىلىپ وتىرعان ەكىنىشى ئۇرلى ساياسات ئازاريا چاقتان قاراعاندا، سونداي-اق وتىكەندى ەسكە العاندا، ادامداردىڭ كوڭلىن اۋدارا الارلىقتاي بولسپ كورنىگەنمەن، ئېىراق مۇلدە سىكە اسپايدى. سوعىسقا دەپىنىڭى 10 جىل ئىشىندە گومىنداڭ گۇڭچانداڭدى قۇرتا المادى. قازىر سوعىستان كەپىنىڭى كەر، گومىنداڭ سىرەدى، جىگەرىنەن ايرىلدى، خالىقتىڭ سەنمە نەن جۇرداي بولدى، بۇل جوعارىدا ايتىلغان بولاتى. جاپونىيانىڭ

قوللىنىپ قايتىپ ئىنسان رايونىدا گومىنداڭنىڭ كىشىلىك،
 ئىككىنچى ئىنسانلارنىڭ قىلىقلىرى گومىنداڭنىڭ خالىقنىڭ قولىدا.
 ئىنسان بىردىن - ئاق ئىزدى، ئىنسان بىردىن - ئاق ئىزدى،
 قاي كەزدە گەندە دە كۈشەيدى، ئىنسان بىردىن - ئاق ئىزدى،
 يەلەپ ئىنسان گومىنداڭ ئىنساننىڭ كەينىگى كەزدە بىرەلەنگەن،
 كەركەككە جاراۋدان قالغان مۇشكىل خالىقنىڭ ئىنسان قاراغالىدا،
 ئەك ئىنساننىڭ قارۋىلى كۈشەندە سۈيەنگەندە ئىنسان گومىنداڭنىڭ
 قۇپ شەۋى ئىنسان. ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان
 ئىنسان ئىنسان 1945 - جىلى جۇڭخۇا ئىنسان ئىنسان ئىنسان
 جۇڭخۇا ئىنسان خالىقنىڭ ماقۇلدايتتى ئىنسان ئىنسان. ئىنسان
 سەبەبى ئىنسان قۇيىلغان ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان ...
 ئىنسان ئىنسان، قارۋ - جاراڭ شىعارىپ، جاراڭ جىيەشى ئىنسان شىعار -
 ئىنسان، ئىنسان ئىنسان جۇڭخۇا ئىنسان ئىنسان ئىنسان.
 ئىنسان ئىنسان جۇڭخۇا ئىنسان ئىنسان ئىنسان،
 ئىنسان ئىنسان خالىق ئىنسان جۇڭخۇا ئىنسان ئىنسان،
 ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان -
 ئىنسان ئىنسان!

گومىنداڭ ئىنسان - ئىنسان، ئىنسان ئىنسان ئىنسان بولدى،
 "جىڭخۇا ئىنسان، خالىقنىڭ ئىنسان ئىنسان بولدى"،
 ئىنسان ئىنسان، قارۋ - جاراڭ شىعارىپ، ئىنسان ئىنسان ئىنسان.
 ئىنسان ئىنسان ئىنسان، "ئىنسان ئىنسان" ئىنسان. ئەك
 ئىنسان ئىنسان - ئىنسان ئىنسان ئىنسان، "ئىنسان ئىنسان
 ئىنسان ئىنسان. ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان،
 ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان ئىنسان.

ئېراق، ئىس جۇزىنىدە، سىكە اسپايدى، ۋامەرىكا خالىقنىڭ ماقۇلدامايتىنى ايقىن. ئىزدىنىڭ ترومىن، مارشال، اچەسون سياقتى ادامداردىڭ جيانگەرلىك جۇيەسىنىڭ — سىتەگىمىز كەلمەي وتىرعان خوق — اۋ، سىتەگىمىز كەلەدى — اق، تەك جۇڭگونىڭ جاعدايى، امەرىكانىڭ جاعدايى، سونداي — اق تۇتاس خالىقارالىق جاعداي (مۇنى اچەسون ايتىدى) جول بەرمەگەندىكەن، امالسىزدان بۇدان باسقا ئىس جولى — ئۇشنىشى جولى قولدانىدۇ.

«خالىقارالىق جاردەم الماي — اق جەڭسىكە جەتۈگە بولادى» دەپ فارايتىن جۇڭگولىقتار، قۇلاق استىزدار، اچەسون سىزدەرگە ئارسى ئوتىپ جاتىر. اچەسون جالاقى الماي مىندەتتى ئارسى وتەتىن جافسى وفتۇشى، ول ادامدارعا سونشاما ەرنىبەي — جالىقپاي، تىتەي دە بۇكپەي بارلىق شىندىقتى ايتىپ بەردى. امەرىكانىڭ قىرۋار اسكەر جىبەرىپ جۇڭگوغا شابۋىل جاساماۋى امەرىكا ۇكىمەن. نىڭ ولاي سىتەگىسى كەلمەي وتىرعاندىننان ەمەس، قايتا امەرىكا ۇكىمەننىڭ كۇدىكتەنىپ وتىرعاندىننان. بىرىنىشەن، وزىنە جۇڭگو خالىقنىڭ قارسى شىمۇنان، ئوزىنىڭ باتپاققا باتىپ شىعا الماي قالۋىنان كۇدىكتەندى. ەكىنىشەن، وزىنە امەرىكا خالىقنىڭ قارسى شىمۇنان كۇدىكتەندى، سول سەبەبتى جۇملىدىرۋ بۇيرىمن تۇسىرۋگە باتىلى بارمادى. ۇشنىشەن، سوۋەت وداعى مەن ەۋروپا خالىقتارىنىڭ، سونداي — اق بارلىق ەل خالىقتارىنىڭ قارسى شىمۇ — نان، ئوزىنىڭ بۇكىل ەلەننىڭ نالەتنە ۇشراۋىنان كۇدىكتەندى. اچەسوننىڭ سۇپىكتى شىنىشلىدىننىڭ داشەگى بار. ول وسى ئۇشنىشى كۇدىگىن ايتقىسى كەلمەدى. مۇنىڭ سەبەبى. ول سوۋەت وداعىنىڭ الدىندا ماسقارا بولۇدان قورىقتى، ول فازىردىڭ ەرنە.

دە - اق ساتسىزدىككە ۇشراغان، ۇبراق ساتسىزدىككە ۇشراماغان
سياقتى بەينە گە ەنىپ وتىرعان مارشاللىدىڭ ەۋروپالىق جوسپارنىڭ ③
بۇكىلدەي كۇيرەيتىن مۇشكىل حالگە نۇسۋىنەن قورىقتى.

كوز الدىنداغىنى عانا كۆرەنەن، يىدا دا الجاسقان زىيوۋجۋىشىل
نەمەسە دەموكراتىيالىق گىرىنجۋىشىل جۇڭگولۇقلار، قۇلاق اسىڭىز -
دار، اچەسون سىزدەرگە ەدارىس ۇتىپ جاتىر، اچەسون سىزدەردىڭ
جاقسى وقىۋشىلارىڭىز. امەرىكانىڭ سىزدەر ويىلاپ وتىرعان مەيدە -
رىمدىلىك، ادەلتىلىك مورالىن اچەسون ۇتۇپ تۇگەل سىپىرىپ
ناستادى. سولاي ەمەس پە، سىزدەر اق تىستى كىتاپان حانە اچە -
سونىڭ حاتىبان مەيىرىمدىلىك، ادەلتىلىك مورالىدىڭ تىيەي دە
بولسا جۇرناغىن تابا الاسىزدار ما؟

امەرىكا دا شىنىدا عىلىم دا، تەحنىكا دا بار، امال قانشا، ولار
خالقىنىڭ قولىندا ەمەس، كاپىتالىستەردىڭ قولىندا، ولار شىكى حاقنا
قاماۋ مەن ەزگىگە، سىرتقى جاقنا شاپقىنشىلىق پەن قىرغىنشىسىغا
ستەتىلەدى. امەرىكا دا «دەموكراتىيالىق ساياسى» دا بار، امال قانشا،
ول ۇبر عانا بۇرجۇازيا تابىنىڭ دۇسايلىق ۇسنەمدىگىنىڭ جانا ما
اتى. امەرىكانىڭ اقشاسى كوپ، امال قانشا، ونى تەك شەگىنە
جەتە ۇرىپ - شىرىگەن جياڭ خىەشى كەرتارتپاشلارنا عانا بەرگىسى
كەلدەدى. فازىر جانە بولاشاقتا ۇزىنىڭ جۇڭگوداعى 5 - زۇڭدۇپىنە
ازىن - اۋلاق بەرۋىدى وتە - موتە قالايتىن كۆرىنەدى، ۇبراق دۇمە -
شەلىكى شەگىنە جەتكەن، سىلاغاندى بىلمەيتىن زىيوۋجۋىشىلدەرگە
نەمەسە دەموكراتىيالىق گىرىنجۋىشىلدەرگە بەرگىسى كەلمەيدى،
ارىنە، گۇڭچانداگما ۇتپىتى دە بەرگىسى كەلمەيدى. بەرۋى مۇمكىن،
ۇبراق شارتى بار. قانداي شارت؟ ماغان ىلەسىپ ۇجۇر دەيدى.

امەرىكالىقتار بېيپىڭدە، تيانجىندە، شاڭخايدا ازىس-اۋلاق قۇتقارۋۇ
ۋىن شاشپ قويىپ، مۇنى قانداي ادام ەڭكەيىپ الار ەكەن دەپ
قاراپ وتىر. تاىگۇڭ بالىققا قارماق سالىپتى، قالاعاندارىڭ قابىڭدار
دەپتى. زەكەپ بەرگەن تاماق اس بولماس ⑤.

بىز جۇڭگولىقتار فاسار كەلەمىز. زىيوۋ-خۇيشىل نەمەسە
دەموكراتىيالىق گىرىنچۇيشىلەر بولسى كەلگەن بىرسىرا ادامدار،
امەرىكا جيانگەيلەرىنىڭ جانە ولاردىڭ يتارشىسى گومىنداڭ كەر-
نارتياشلارىنىڭ الدىندا ەندى قاسقايتىپ تۇرانتىن بولدى. ۋىن يىدو
ورسىن اتىپ تۇرا كەلىپ، گومىنداڭنىڭ ناگانىنا كەكەنەنە توبىدى،
باس كەنسە دە تىزە بۇككىسى كەلمەدى ⑦. جۇزىچىڭ فاتتى اۋىرىپ
حاسىپ اشان ولوگە كوندى، امەرىكانىڭ «قۇتقارۋ اسىنى»
المادى ⑧. تاڭ خاندېي داۋىرىندە خان يۇي «بويىدى ماداقاۋ» دى ۋە
خاردى، ول ماداقانغان بويى ۋەز مەملەكەتنىڭ خالىق حازاپكەر-
سىزدىك سىنەگەن، قاشىپ كەتكەن، ونىڭ ۇستىسە سول كەزدە
ۋۇۋاڭنىڭ باستىلىغىنداى خالىق ازاتتىق سوعىسىا قارسى شىققان،
«دەموكراتىيالىق گىرىنچۇيىلىك» ىدىياسى ەداۋىر باسىم ادام ەدى،
ونى ماداقاۋ فاتە ەدى. بىز ۋىن يىدونى ماداقتاپ جازۇعا، جۇ
زىچىڭدى ماداقتاپ جازۇعا تىيىسىز، ولار بىزدىڭ ۇلىمىزدىڭ
قاھارماندى جىگەرىن كورسەتتى.

ازىن-اۋلاق فېنىشلىقتان قورقاتىن نە تۇر، فېڭسولاي بەرسىن،
8 جىل، 10 جىل فېڭسولار، وعان دەيىن جۇڭگونىڭ بارلىق ماسە-
لەسى شەشىلىپ بولادى. جۇڭگولىقتار ولمەن قورقپاغاندا فېنىش-
مىقان قورقا ما؟ لاۋزى: «ولمەن قورقپايتىن خالىقنى ولمەن
قالاي قورقتاسىڭ» ⑩ دەگەن ەكەن. امەرىكا جيانگەيلسىگى جانە

ۋىنىڭ يارمىسى جياڭ جىيەشى كەرتارتپاشىلارى ئىزدى "ۋىلىمەن قورقۇتپاشى" بولغانى بىلاي تۇرسىن، "تېپتى ۋىلىمەن كىشى دە بولغان ەدى. ۋىنى يېدىۋ سىياقتى ادامداردى ەسەپكە الماعاندا، ۋىلار ۋىتكەن 3 جىل ئىشەنە، امەرىكانىڭ كارا بىن مەنەن، جىڭۋانچىياڭمەن، پايچىياۋمەن، جوجيانپاۋمەن، لىۋدانپاۋمەن، ئانكەلەرمەن، ايرى- پىلان بومبىلارمەن سان مىليون جۇڭگولۇقتى قىردى. قازىر مۇنداي احوال ايفانالىپ كەلەدى، موعىستا ۋىلار جەڭلىدى، شاپۇلىغا ەندى ۋىلار ەمەس. ئىز ۋىتىك، ۋىلار قۇرىپ بىتۈگە تايادى. ۋىلار ئىزگە ارسى. اۋلاق قىنىشلىق قالدېردى، قىڭسو، جۇمىسىزىدىق، اپات، قاعاز افشاسىڭ قۇنىسىزدانۋى، زات باعاسىنىڭ ۋىلەۋى سىياسىلار راسنىدا دا قىنىشلىق، ئىراق ۋىتكەن 3 جىلغا قاراعاندا، ئىز ەداۋىر سەرگىپ قالىدۇق. ۋىتكەن 3 جىلدىڭ ۋىتكەن دە بۇزىپ ۋىتىك. ەندى ۋىسى بولىمىز قىنىشلىقتى جەڭگە المايمىز با؟ امەرىكاسىز كۇن كۆرە المايمىز با؟

خالىق ازاتلىق ارمىياسى چاڭجياڭدى كەسىپ ئۆتپ ەدى، ئانچىڭدەگى امەرىكا ۋاتارلىق ۋىكىمەتى تورعايداي تۈزدى. ال الدىار داشى سىتېۋارت لەيتون مەلىشىگەن بويى كۈزى شاراسىنان شەمىپ ۋىتەردى دا قالدى، ۋىل جاڭا دۇكەن اشپ، تاغى ئىز قارمانىپ قالۋ دامەسىندە بولدى. سىتېۋارت لەيتون نەنى كوردى؟ خالىق ازاتلىق ارمىياسىنىڭ ساپ-ساپ بولپ ئۆتپ جانقاندىمىن، جۇمىشىلاردىڭ، دىحانداردىڭ، ۋىۋىشىلاردىڭ توپ-توپمەن كۈتەرلىگەندىگىن كورۋىدىڭ سىرتىندا، ۋىل تاغى مىناداي ئىز قۇبىلىستى، اتاپ ايتقاندا، جۇڭگونىڭ زىيوۋجۋىشىلەرنىڭ نەمەسە دەموكراتىيالىق گىرنجۋىشىلەرنىڭ دە توپ-توپ بولپ جۇمىشىلارمەن، دىحان-

دارمەن. اسكەرلەرمەن، وقۇشلارمەن بىرگە ۇران شاقىرىپ، گىمىڭ دەپ بارا جاتقانن كوردى. قىسقالسى، ونى ەلەپ-ەسكەرگەن ەشكىم بولمادى، "سويتىپ، ول "جاپادان-جالعز قالدى، دەندەسى مەن كۈلەڭكەسى "بىر-بىرىنە كوڭىل ايسىتى" ①، ىستەر "سى قالمادى، دا، پاپكسىن قوللىمىنا قىلىپ الپ زىنىپ بەرۋگە "ماجبۇر بولدى. جۇڭگونىڭ "بىر "بولم زىاللارى مەن باسقا دا ادامدارىندا "الى دە العاسۇ يدياللارى، امەريكا جونىندە بوس قىال بولپ وتىر، سوندىغان ولاردى سوزبەن يلاندىرۋ، "وز جاعىمىزعا قىرتۇ، تار-بىلەۋ حابە ولارمەن نىتسماقتاسۇ قىزمەتتەرىن جۇرگىزىپ، ولاردى خالىق خاعىب شىعارۋىمىز، جيانگەرلىكتىڭ الداۋما تۇسىرمەۋىمىز كەرەك. الايدا، بۇكىل امەريكا جيانگەرلىگىنىڭ جۇڭگو "الى اراسىنداى ەدەلى كۇيرەدى، امەريكانىڭ اق تىستى كىتابى وسى كۇيرەۋدىڭ ەستەلىگى. العاباسار ادامدار اق تىستى كىتاپتان خاقسى پايدالانىپ، جۇڭگو خالقىن تاربيەلەۋ قىزمەتىن جۇرگىزۋ ئىسى.

سىنۇارت لەيتون كەتتى، اق تىستى كىتاپ كەلدى، وتە جاقسى، وتە جاقسى. مۇنىڭ ەكەۋى دە قۇتتىقتاۋعا تانىدى.

ەسكەرتۈلەر

- ① سىنۇارت لەيتون 1876-جىلى جۇڭگودا تۇلغار. ول ەجەلدەن امەريكاسىڭ جۇڭگوعا جاساعار مادەنيەت شاپقىنشلىقىنىڭ ادال تىقارۋ-شىسى بولپ كەلدى. ول 1905-جىلدار باستاپ جۇڭگودا "ەدىس نىراتى، 1919-جىلدار باستاپ، امەريكا جۇڭگودا اشقار بىيجىڭدەگى ناسىڭ داشۋەمىڭ شياۋجاڭگى بولدى. 1946-جىلى 7-ايدىڭ 11-كۈنى،

ستېۋارت لەيتون امېرىكاىڭ جۇڭگودا تۇراتىن داشىسى بولۇپ ئايدى-
ئايلىپ، گومىنداڭ كەربارتىياشلارنىڭ خالىققا قارشى جۇرگىزگەن ئىشكى
سومىسىن بەلسەنە قولىداپ وتىردى، سونىمەن قايات جۇڭگو خالىق
قارشى "ارالۋان قاسكۇنەمدىك ساياسىي ارەكەتلەر جۇرگىزدى، مەرىپەت
جىيانىگەرلىكىنىڭ جۇڭگونىڭ خالىقنىڭ گىمىنىڭ جەڭگىگە جەتۈنە
كەدەرگى جاساۋ خولىداي بارلىق تىرىشچانلىقتارى ئېرىجولانا
جەڭلىككە ۇشراغاندىقتان، ستېۋارت لەيتون 1949 - جىلى 8 - ايدىڭ
2 - كۈنى جۇڭگودان چىم - جىلاسى كەتۈگە *ماجبۇر بولدى.

② 1945 - جىلى جاپونىا تىزە بۇككەنتەن كەيسە، جۇڭگونىڭ لىڭزى
مەن چۇچۇانسا شاپقىنىلىق جاساۋدى ھامە جۇڭگونىڭ ئىشكى سەرسە
ارالاسۇدى ماقسات تەكەن امېرىكا ارىياسى جۇڭگودا قۇرلىققا شەب،
سېيىڭ، شاڭخەي، نانچىڭ، تيانجىن، ناڭشان، كايبىڭ، جىيىچۇاڭداۋ،
خېڭخەي، چىڭداۋ سىياقتى جەرلەرگە باسپ كىردى جانە اراب راجو -
دارعا ۇردىكىسىز شاۋىل جاسادى. ئۇل شىعارمادا اېنىلىپ وتىرىن
انېڭ جىڭى وقىعاسى. 1946 - جىلى 7 - ايدىڭ 29 - كۈنى تىيەنجىندەگى
امېرىكا ارىياسى خىلاڭ جىيەشلىق باندى ارىياسىمەن ۇشاشا وتىرىپ،
ھىمىيەنلىكەسىنىڭ شياڭخەي اۋدانىنداى انېڭ جىڭىنى شاسۇل جاساۋ
وقىعاسى. خېۋناي وقىعاسى - 1947 - جىلى 3 - ايدىڭ 1 - كۈنى امېرىكا
ارىياسىنىڭ چاڭچۇن مەن جىۋىناي ارالىعىنداى ھىساۋدا توراتىن
ازاتلىق ارىياسىنىڭ جىندىيەنە اسكەرى بارلاۋ جۇرگىزۋ وقىعاسى.
ئاڭشان وقىعاسى دەپ 1946 - جىلى 6 - ايدىڭ 16 - كۈنى ئاڭشانداى
امېرىكا ارىياسىنىڭ سۇڭخەيلىك سىياقتى جەرلەرگە باسپ كىرىپ الاسا -
پىراندىق تۇدىرغاندىمەن جانە سول جىلى 7 - ايدا ئاڭشان ماڭىنداى
لۋانشيان اۋدانىنداى سانجىۋاڭزى مەن چاڭلى اۋدانىنىڭ شىيىنار
قىتاسىدا سىپ كىرىپ الاسا پىراندىق تۇدىرغاندىمەن اېسىپ وتىر،
امېرىكا ارىياسىنىڭ جىياۋدۇڭ جارتى ارالسا جاساغان شاپقىنىلىقى
ئىلگەرسىدى - كەبىسىدى مالاي رەت بولدى، مۇنىڭ ايرىمىسى مەكەۋ.

ئېرى — 1947 - جىلى 8 - ايدىنىڭ 28 - كۈنى امېرىكا اېرپىلاندارى مەن سوعىس كەمەلەرنىڭ مۇپىڭ اۋدانىنداعى لاڭىۋانكوۋغا، شياۋلىداۋغا جاسەن سۇعاباقتى؛ • ندى ئېرى — سول جىلى 12 - ايدىنىڭ 25 - كۈنى امېرىكا ارمىياسىنىڭ جىيەننى ئاندى ارمىياسىمەن ۇشتاسىپ، جىمو اۋدانىنىڭ سولتۇستىگىدەكى ۋاڭلىنتاۋغا شابۋىل جاساۋى. امېرىكا ارمىياسىنىڭ ازات رايوندارغا باسىپ كىرگەن جوعارىنداعى شەقىنىشلىق ارەكەتتەرنە قارسى جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسى نەمەسە خەرىگىلىكتى خالىقتىق قارۋىلى كۈشتەر ۇزىن قورعاۋ خولىدا قاتال قىمىل جىسادى. ③ چەنولب - امېرىكالىق، گومىنداڭ ۇكىمەتنىڭ اۋە ارما افىل -

شىسى بولغان. جاپونىا نىزە بۇكىكەنەن كەيىن، ول امېرىكانىڭ 14 خاڭگۇڭدۇيىنىڭ ئېرى بولم ادامدارىن باسايپ، اۋە تاسىمالى دۇيىس ويىمداسىرىپ، گومىنداڭنىڭ شىكى سوعىس جۇرگىزۋىسە كۈمەكەنىنى، سونداي اق ازات رايونداردى بارلاۋ جانە نومبىلاۋ ساقىي قىلىمىسى ارەكەتەنگە تىكەلەي قاتناستى.

④ ۋسى نومداغى «جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسى زۇڭتۇي مالىمەدە مەشىسىنىڭ انگلىيا سوعىس كەمەسىنىڭ جاۋىزدەيى جونسىدە خاربالاەن مالىمەدەمەسى» نىڭ ④ ەسكەرتۈنە قاراڭىز.

⑤ 1947 - جىلى 6 - ايدىنىڭ 5 - كۈنى، امېرىكا گوۋۇجىڭى مارشالل خارۋارد داشۋەسىندە ەۋروپانىڭ گۇلدەنۋىسە امېرىكانىڭ «خاردەم» ى دەيتىنى جونسىدە ۇسوز سويلەدى. كەيىنگى كەردە، امېرىك ۇكىمەتنىڭ وسىعان نەگىزدەلىپ جاساعان «ەۋروپانى گۇلدەندىرۋ فالڭ - انى» «مارشالل جوسپارى» دەپ اتالدى.

⑥ «نايگۇڭ بالىققا قارماق سالىپتى. قالاماندارنىڭ قابىڭدار دەپ - تى»، بۇل — خالىق اۋزىمداغى اڭىز. بۇل اڭىزدا اينىلۇنشا جوۋ خاندەيى داۋىرىدە بولغان جىيەن نايگۇڭ دەيتىن ادام ۇيشۇي وزەنىنىڭ خاەسسا بارىپ ئۇزۇ قارماقتى جەم بىلمەستەن سۋەتتەن 3 چى جوعارى ۇتىپ نورىپ: «جاندارنىڭار بەزەگەندەرنىڭ قارماقتى قاسىڭدار!» دەپ ونىردى ەكەن. «ۋۇۋاڭنىڭ نىن جوۋۋاڭغا قارسى جورىسى جونسىدە فسا» نىڭ 2 - نومبىسا قاراڭىز. «زەكىپ بەرگەن ناما» فورلاپ بەرگەن سادافا

دەگەر مەن ئادا، چېيە كىتىڭى داۋىرىندە *بىر اشىق ئادامنىڭ زەكەپ بەرگەر تاماقتى جەمەي اشنان ولگەندىكى تۈرالى اڭگىسە، بۇل جۈنىدە «لېي» دەگەر كىتاپنىڭ «تاكۇڭ — 2 - بولم» نە قاراڭىز.

⑦ ۋىن يىدو (1899 — 1946) — جۇڭگونىڭ ئاتاقلىق افسى، وقە-مىستىسى جانە جياۋ شوۋى. 1943 - جىلدىن كەيىن، جىياڭ جىيەشى ۈكسەتە-نىڭ كەرتارتىپالسا جانە *بىرپ - شىرىگەندىگىنە زەمىردانى قايتىپ، دەموكراتىيا جولىدامى كۈرەسكە بەلەنە قاتناستى. جاپون باسقىنىشلارنى قارشى سوعىس اياقتانغانان كەيىن، گومىنداڭنىڭ امەرىكا خىساڭگەرلە-گىيەن *سوز بايلاسىپ، خالىققا قارشى شىكى سوعىس قورغاۋىنا بەلەنە قارشى بۇردى. 1946 - جىلى 7 - ايدىڭ 15 - كۈنى كۈنىگىدە گومىنداڭ باندىلارى خاىننان استىرتىن *ولتىرىلدى.

⑧ خۇ زىچىڭ (1898 — 1948) - جۇڭگونىڭ وسى زامانىلىق ادەبىيەت-شىسى، جياۋ شوۋى. جاپون باسقىنىشلارنى قارشى سوعىس اياقتانغانان كەيىن، ول جىياڭ جىيەشى ۈستەمدىگىنە قارشى وقۇشلار قوزغالىسى بەلەنە قولدادى. 1948 - جىلى 6 - ايدا، امەرىكانىڭ جاپونىيالىق سۈيەملەدەۋسە نارازىلىق *بىلدىرۋ جانە «امەرىكا جاردەمگە بەرگەن» ۋىدى 'الۋدان باس بارتۇ شۋانىيانسا قول قويدى. سول كەردە وسىڭ نۇرمىسى وتە اۋىرەدى، جوقشىلىقنىڭ زاردابىنان ناۋقاسقا شىدىغىپ، سول جىلى 8 - ايدىڭ 12 - كۈنى بېيپىڭدە قايتىس بولدى. ول قايتىس بولار الدىندا، *ۋى شىسەگىلەرسە گومىنداڭ ۈكسەتە سائىپ وتىرعان امەرىكا ۋىتىن سائىپ الماۋدى ئاپىردى.

⑨ خان يۇي (768 — 824) — ئالە داۋىرىندەگى ئاتاقلىق جازۋشى، «بو يىدى ماداقتاۋ» — خان بۇي جازعار سانۋىن. بو يى — يىن خاندەنە-نىڭ سۈگمى كەزىندەگى ئادام، ول جوۋ ۋۇۋاڭنىڭ اسكەر شىعارىپ، يىن خاندەنەن جازالاۋ جورمىن جاساغاندىسا قارشىلىق بىلدىرگەن! ۋۇۋاڭ يىن خاندەنەن جوپىسان كەيىن، بو يى شوۋياڭ ناۋسا قاشىپ بىرىپ، جوۋ خاندەنەننىڭ استىنەن جەمەي ولگەن.

⑩ «لاۋزى» دەگەر كىتاپنىڭ 74 - تاراۋىنا قاراڭىز.

⑪ لى مېدىڭ «ارمى خات» نە قاراڭىز.

اق تستى كىتاپ نەۋىشنى تالقىلانادى

(1949 - جىلى 8 - ايدىكى 28 - كۈنى)

امەرىكىنىڭ اىق تستى كىتابى مەن اچەسوننىڭ خاتى تۋرالى
ئىزۇش ماقالامىزدا («امالسىزدان جازىلغان موپىنداۋ خاتى» ،
«بوس فىالىدى تاستاپ، كۈرەسكە داينىنداۋلىق»، «قوش مەدى،
ستىۋارت لەيتون») سىن ايتقان بولاتىمىز. بۇل سىمدار بۇكىل
ەلىمىزدەگى دەموكراتىيالىق پارتىيا - توپتاردىڭ، خالىقنىق ۇيىمدار -
دىڭ، گازەتچانلاردىڭ، مەكتەپستەردىڭ، سونداي - اىقار
سالاداعى دەموكراتىلاردىڭ كەڭ كۈلەمدە نازارىن اۋداردى جانە
ولاردى تالقى جۇرگىزۋگە ھوزعادى، سونىمەن قاتار ولار كۈپتەگەن
دۇرىس جانە پايدالى مالىمدەمەلەر، تانەۋالار نەمەسە پىكىرلەردى
جاريالادى. اىق تستى كىتاپتى تالقىلايتىن ارئۇزلى اڭگىمە جىپ -
لىستارى اشلىپ جاتىر، جانىپ تالقى ۋالى دە ورمىستەۋدە. تالقىنىڭ
كۈلەمى جۇڭگو - امەرىكا قارىم - قاتناستىن، جۇڭگو - سوۋەت قارىم -
قاتناستىن، جۇڭگو مەن شەتەلدەردىڭ 100 خىلدىن بەرگى قارىم -
قاتناستىن، جۇڭگو گىمىنى مەن دۇنيە جۇزىندەگى گىمىننىڭ
كۈشەردىڭ ۇزارا قارىم - قاتناستىن، گومىنداڭ كەرتارىپاشىلارى مەن

جۇڭگو خالىقنىڭ قارىم - قاناسىن، دەموكراتىيالىق پارتىيە - توپتار - دىڭ، خالىقتىق ۇيىمداردىڭ جانە ۱۰۰ سالاداعى دەموكراتتاردىڭ جيانگەرلىككە قارسى كۇرەس بارىسىندا قولدانۇعا ۇيىستى پوزىتسيا - لارىن، زىيوۋجۇيىشىلدەردىڭ نەمەسە دەموكراتىيالىق گىرىنجۇيىشىل دەلىنىدەردىڭ بۇكىل ىشكى - سىرتقى قارىم - قاناستا قولدانۇعا ۇيىستى پوزىتسياسىن، جيانگەرلىكتىڭ جاڭا فاسكۇنەمدىگىنە قالاي توتەپ بەرۋدى، تاغى سول سياقتىلاردى قامتىپ وتىر. بۇل وتە جافسى ۇجايت، تاربيەلىك رولى زور.

قازىر بۇكىل دۇنيە ۇجۇزى جۇڭگو گىمىنى مەن امەرىكانىڭ او تىستى كىتابىن تالقىلاۋدا، مۇنىڭ ۇزى كەزدەيسوق ۇس ەمەس، ول جۇڭگو گىمىنىڭ بۇكىل دۇنيە تارىخىنداغى ۇلى ماڭىزىس كورسەتەدى. جۇڭگولىقتار ۇشۇن ايتقاندا، ۇزدىڭ گىمىنىمىز نەگىزىنەن جەڭىسكە جەتتى، الايدا بۇل گىمىنىڭ ىشكى - سىرتقى جاقىنارمەن ۇزارا قارىم. قاتناستىن مۇقيات تالقىلاۋعا كوپتەن بەرى بىرەر وراي بولماي كەلگەن ەدى. مۇنداي تالقىنىڭ بولۇى قاجەتتى، سونداي - اق ونىڭ قازىر ورايى دا كەلدى، ول - امەرىيە - كانىڭ اق تىستى كىتابىن تالقىلاۋ. بۇرىن مۇنداي تالقىغا وراي بولماغاندىمىنىڭ سەبەبى، گىمىنىڭ ۇلى دە نەگىزگى جەڭىستەرگە جەتپەگەندىگى، جۇڭگو جانە شەتەل كەرتارتىپاشىلارىنىڭ ۇرى قالالاردى خالىقتىق ازات رايونداردان ۇبولىپ تاستاغاندىغى، ونىڭ ۇستىنە گىمىنىڭ دامۋى بىرنەشە قايشىلىقتىڭ جاقىتارىن ۇلى دە تولىق اشكەرەلەمەگەندىگى بولدى. قازىر باسقاشا بولپ وتىر، جۇڭگونىڭ جارتىسىنان استامى ازات ەتىلدى، ىشكى - سىرتقى قايشى - لىقتاردىڭ جاقىتارى تولىق اشكەرەلەندى، ۇدال وسى كەزدە امەرىكا

اق تىستى كىتاپ جاريالادى، سونمەن بۇل ئالقلما وراي تاپىلدى. اق تىستى كىتاپ — فانگمىگىدىك كىتاپ، ول امەرىكا جيانگەر-لىگىنىڭ جۇڭگوغا قاراتقان كىلىگۈلەرىن اشق كورسەتتى. وسى جوننەن ايتقاندا، ول جيانگەرلىكتىڭ داعدىلى قالپىنان شىعپ كەتكەندىگىن كورسەتتى. ۇلى، جەڭسىكە جەتكەن جۇڭگو گىمىڭى امەرىكانىڭ حيانگەرلىك توبىنداى ۇىر جاستى، ۇىر بولەكتى وزدەرىنىڭ جۇڭگو خالقىسا قارسى تۇرۇداى كەيسر شىن ماتەريال-دارىس اشق حارايالاۋ جانە ونان كەرتارتىپالىق قورنىندى حاساۋ ارىلى مەكىشى ۇىر جاعىنىڭ، مەكىشى ۇىر بولەگىنىڭ شابۇلىپ جاۋاپ بەرۋگە ۇماجبۇر ەتتى، مۇنىسز ولار كۇن كورە الماس ەدى. جاسىرىپ جاپۇدىڭ ورنىنا اشق اشكەرەلەۋگە كوشۇ. بۇل — حيانگەرلىكتىڭ داعدىلى قالپىنان شىعپ كەتكەندىگىنىڭ بەينەسى. بۇدان بىرمەشە اپتا بۇرىن، اق تىستى كىتاپ جاريالانعا دەيىن. حيانگەرلىك ۇكىمەتتەردىڭ فانگمىگىدىك ىستەرى كۇندە دەرىلىك جۇرگىزىلىپ كەلگەن بولسا دا، ۇىراق اۋىزدا، ۇكىمەت جۇجانتارىن-دا، مەيرىمدىلىك، ادىلەتتىلىك مورالى كوپ ايتىلۇشى ەدى نەمەسە مەيرىمدىلىك، ادىلەتتىلىك مورالى ازدى-كوپتى بولسا دا ايتىلۇشى ەدى، شىن ۇسوز ەشقاشان ايتىلماۋشى ەدى. بارىپ تۇرعان اككى انگليا جيانگەرلىكى مەن باسقادا بىرنەشە ۇساق جيانگەر مەملەكەتتەر كۇنى بۇگىنگە دەيىن وسىلاي ىستەپ وتىر. كەيىن شىققان، مارتە-بەسى كەنەت كوتەرىلگەن، جۇيكەلەرى السزدەنگەن، ۇىر جاعىن، خالىفىنىڭ قارسىلىمىنا ۇشراپ وتىرعان، ەندى ۇىر جاعىنان، ۇوز سىبايلاستارى شىندەگى باسقا ۇىر نوپىتنىڭ قارسىلىمىنا ۇشراپ وتىرعان امەرىكالىق ترۇمىن، مارشال، اچەسون، ستىۋارت لەيتون

سىياقتى ادامداردىڭ جيانگەرلىك جۇيەسى "وزنىڭ كەيسىر" (بارىن مەس) فانگمىڭدىك سىرلارنى اشق اشكەرلەۋ "ادىسى ارقلى فانگمىڭدىك" "ادىستىڭ تەڭى قاندايىنىڭ" بىرشاما "ۇتىمدى بولاتتىدىكى ماسەلەسى جونىدە" "وز سىبايلاستارى شىندەڭگى قارسى جاققارمەن ايتىسىپ كورۇ قاجەت جانە سولاي "تۇگە بولادى دەپ قارادى. ولار وزدەرىنشە، "بىرشاما ۇتىمدى دەپ تانىمان فانگمىڭدىك ادستەردى جۇرگىزە بەرۇ "ۇشىن، وسى جولمەن قارسى جاققارنى يلاندىرۇدى كوزدەدى. فانگمىڭدىك "كى توپ ناسەكەگە "تۇسىپ، "بىر توبى "بىزدىڭ" "ادىسىمىز" ەڭ جاقسى دەسە، "ەندى "بىر توبى "بىزدىڭ" "ادىسىمىز" ەڭ جاقسى دەستى. كەرىسىپ - كەرىسىپ كەلسە الساي، "بىر توبى كەنەتتەن تاۋەكەلگە باسىپ، وردەرى سىنەتپ كەلگەن كوپتەگەن قاباۋلارنى جايىپ سالىدى، "نۇعان اق تىستى كىتاپ دەپ ات قويدى.

سونىمەن، اق تىستى كىتاپ جۇڭگو خالىقنىڭ تارىپىە الاتى ماتەريالىنا ايمالدى. قالاي جىلدىن بەرى، "بىرسىپىرا ماسەلەلەر ۇستىندە، كوپىنەسە جيانگەرلەردىڭ جاراتىلىسى ماسەلەسى مەن سوتسىيالىزىمنىڭ جاراتىلىسى ماسەلەسى ۇستىندە، "بىز كوممۇنىستەر - دىڭ ايتقاندارنا جۇڭگولۇقتاردىڭ "بىرقىدىرۇى" (بىر كەزدەردە "تپىتى كوپ ەدى) نىلعي سەنەر - سەنبەس بولسىپ، "ولاي بولا قويماق" دەپ قاراپ كەلدى. بۇل احوالدا 1949 - جىلى 8 - ايدىڭ 5 - كۇنىنەن كەيىن وزگەرسى بولدى. اچەسون "دارىس" "وتتى، اچەسون امەرىكا گوۋۇچىڭى سىياتىمەن سويلەدى، ونىڭ ايتقاندارى "بىز كوممۇنىستەردىڭ نەمەسە باسقا دا الدىڭعى قاتارلى ادامداردىڭ ايتقاندارىمەن، "مالىم ماتەريالدار جانە "مالىم قورتنىدىلار جوسىنەن

الماندا، ئېر جەردەن شىقتى. ەندى سەنبەي بولمادى، كۈپتەگەن ادامداردىڭ كۈزى اشلىپ، ئىنىڭ ئايى وسلاي ەكەن عوي دەستى.

اچەسون ترومىنگە جولداعان خاتىنىڭ باسىندا ئوزىنىڭ اق ئىستى كىتاپنى قۇراستىرعاندىمى جوشىدە ئوقتالىپ ئوتتى. ول ئوزىنىڭ بۇل اق ئىستى كىتابىن باسقارلاردىكىنەن وزگەشە، وتە كىگۋاندى تۇردە، وتە شىنىلىدىقەن قۇراستىرعانىن ايتتى. "بۇل — ئېر ۇلى مەملەكەت ومىرىندەگى ەك كۆردەلى، ەك ياس اۋىرتاتىن ئداۋىر جوشىندەگى شىنىلى ەستەلىك، بۇل مەملەكەت ەھلىدەن بەرى امەرىكامەن ەك جاقىن دوستىق بايلانىستا بولپ كەلەدى. تابىلعان ماتەريالداردىڭ قاي-قايىسى دا قالدىرىلعان حوق، ونداى كەيىر سوزدەردە ئىزدىڭ ساياساتىمىز سىندالغان بولسا دا، كەيىر ماتەريالدار بولاشاقتا سىنداۋعا نەگىز بولاتىن بولسا دا، ئىز-دىڭ ۇكىمەتىمىز كۆرەگەندىك جانە سىن سىپاتىندىق جۇرتشىلىق پىكىرىنەن اسەر الپ وتىرا الادى، بۇل — ئىزدىڭ ئۆزىمىزدىڭ وزىنە ئان كۇشى. مۇنداي كۆرەگەندىك جانە سىن سىپاتىندىق جۇرتشىلىق پىكىرىنە وڭشىلداردىڭ جانە كۆڭچانداڭنىڭ جىچۋاندىق ۇكىمەتتەرى تۈزە المايدى، كەڭشىلىك ەتكىسى كەلمەيدى."

جۇڭگو-امەرىكا خالىقتارى اراسىندا ئالمىم بايلانىستار ومىر سۇرپ وتىر. ەكى ەل خالىقتارنىڭ تىرىششاڭدىقتارى ارقىلى مۇنداي بايلانىستىڭ بولاشاقتا دامىپ ەك جاقىن دوستىق دارەجەسىنە دەپىن جەنۇى مۇمكىن. الايدا، جۇڭگو-امەرىكا كەرتاوتپاشلارنىڭ بوگەت خاساۋىنان مۇنداي بايلانىس وتكەندە وراسان زور كەدەر-گىلەرگە ۇشرادى، قازىر دە ۇشراپ وتىر. ونىڭ بەر جاعىندا ەكى

ەل كەرتارتپاشىلارى ەكى ەل ھالىقتارىنا كۆپتەگەن وتىرىك سۆزدەر تاراتىپ، چوڭقان وزگەنى قوقستقاندىقتان، اتاپ ايتقاندا، كۆپتەگەن جامان ۇگىتتەر تاراتقاندىقتان جانە جامان ىستەر ىستەگەندىكتەن، ەكى ەل ھالىقتارىنىڭ بايلانسى جاقسى بولماي كەلدى. اچەسون «ەڭ جاقىن دوستىق بايلانسى» دەگەندە، ەكى ەل ھالىقتارىن ەمەس، ەكى ەل كەرتارتپاشىلارىن ايتىپ وتىر. بۇل ارادا اچەسون كىگۋانىشل دا بولمايدى، شىنىشل دا بولمايدى، ول ەكى ەل ھالىقتا- رىنىڭ ۇزارا فارم- قاتناسى مەن ەكى ەل كەرتارتپاشىلارىنىڭ ۇزارا فارم- قاتناسىن شاقاستىرىپ جىبەردى. ەكى ەل ھالىقئارى ۇشىن اىنقىادا، جۇڭگو گىمىگىنىڭ جەڭسى مەن جۇڭگو- امەرىكا كەرتارتپاشىلارىنىڭ جەڭلىسى ۇمر بويى كۆرىلمەگەن قۋانىسىنى ۇس، فازىرگى وسى ۇداۋىر دە ۇمر بويى كۆرىلمەگەن قۋانىشىنى ۇداۋىر. مۇنىڭ كەرىستىشە، تەك تروۋمىن، مارشاللى، اچەسون، سىئۋارت لەيتون جانە باسقا دا امەرىكا كەرتارتپاشىلارى ۇشىن، حياڭ جىيەشى، كۇڭ شياڭشى، سۇڭ زىۋىن، چىن لىيەۋ، لى زۇڭرېن، باي چۇڭشى جانە باسقا دا جۇڭگو كەرتارتپاشىلارى ۇشىن مانا، شىنىندا «ومىردەگى ەڭ كۆردەلى، ەڭ باس اۋىرتاتىن ۇداۋىر».

اچەسوندار جۇرتشىلىق پىكىرى ھونىندەگى كوزقاراسىندا كەرتارتپاشىلاردىڭ پىكىرى مەن ھالىقتىڭ پىكىرىن شاقاستىرىپ وتىر. ھالىقتىڭ پىكىرىنەن اچەسوندار ەشقانداي «اسەر» الا المايدى، ولاردىڭ ۇبارى دە سوقىر جانە كەرەڭ. بىرنەشە ھىلدىان بەرى امەرىكانىڭ، جۇڭگونىڭ جانە بۇكىل دۇنيە جۇزى ھالىقتارىنىڭ امەرىكا ۇكىمەتىنىڭ كەرتارتپا سىرتقى ساياساتىنا قارسى تۇرىپ كەلگەندىگىن ولار قۇلاعىن تارسى بەكىتىپ الپ ىستەسكە سالىندى.

اچەسونىنىڭ «كۆرەگەندىك جانە سىن سىپاتىندىق جۇرتشىلىق پىكىرى» دەپ وتىرعانى نە؟ ولار — امەرىكا گۇلجىداڭى مەن مىنجۇداڭى سىياقتى كەرتارتىپا ساياسى پارتىيالاردىڭ شەڭگەلىندەگى تولىپ جاتقان گازەت، تۇڭشۇنشى، جورنال، رادىو سىتالىسىياسى سىياقتى ارناۋلى تۇردە وتىرىك — وسەك قاراتتىن جانە ارناۋلى تۇردە خالىققا قوفانلىقى جاسايتىن ۇگت ورگاندارى. بۇل نارسەلەر جونىسىدە اچەسون دۇرسى ايتتى، گۇلچاننىڭ (ول عانا مەس، خالىق تا) شىنىندا «توزە المايدى، كەڭىلىك نىكىسى كەلمەيدى». سويدىقتان دا «بىز حيانگەرلەردىڭ اخبارات ورنىندارىن جاۋىپ تاسادىق، حيانگەرلەردىڭ تۇڭشۇنشىلاردىڭ جۇڭگو گارەسەرىنە ماقالا بەرۋىنە تىيىم سالىدىق، ولاردىڭ نىدىگارى جۇڭگو ئوپىراغىندا جۇڭگو خالىقىنىڭ رۇخىن ۇز بىلگەندەرىنشە ۇلاندىرۋىسا جول بەرمەيمىز.

گۇلچاننىڭ ياسىلىغىنىداغى ۇكىمەت «جىچۇاندىق ۇكىمەت» دەگەن ۇسۇزدىڭ دە جارتىسى دۇرسى ايتىلىغان. بۇل ۇكىمەت — شىكى — سىرتقى كەرتارتىپاشىلارغا دىكتاتۇرا نەمەسە دۇسايلىق جۇرگە — زەتىن ۇكىمەت، شىكى — سىرتقى كەرتارتىپاشىلاردىڭ قاندايسىنىڭ بولسا دا ارقانداي فانگمىڭدىك ماقساتىنەن ەركىن ارەكەتتە بولۇىنا ۇقق بەرمەيدى. كەرتارتىپاشىلار اشۇلانىپ، «جىچۇاندىق ۇكىمەت» دەپ ياناتتاپ وتىر. شىنىندا، خالىق ۇكىمەتنىڭ كەرتارتىپاشىلاردى جانىشتاۋ بىلىگى جونىنەن ايتقاندا، اينا قاتەسى جوق ۇدال سولاي. بۇل بىلىك قازىر «بىزدىڭ گاڭلىگىمىزگە جازىلدى، كەلەشەكتە شىانفامىزعا دا جازىلادى. جەڭىسكە جەتكەن خالىق ۇشىن، مۇنىڭ ۇزى نەيىنە كىيىم مەن تاماق ۇتارىزدى، تىتتەي دە قول ۇزۇڭگە

بولمايتىن نارسە. بۇل وتە جاقسى نارسە، جاندى ساقىتايتىن فاباۋ،
 ۇرپاقتان - ۇرپاققا قالىپ وتىراتىن فاباۋ، مەملەكەت سىرتىنداعى
 جيانگەرلەر مەن مەملەكەت ىشىندەگى تاپتار جەرىنە جەتە، تىپ -
 تىپىل جويىلعان كۇنگە دەيىن بۇل فاباۋدى كەرەكسىز ەتىپ ئاستاۋھا
 استە بولمايدى. كەرتارتپاشلار «جىچۋاندىق ۇكىمەت» دەپ قانشالىق
 ياناتتاعان ساين، ونىڭ اسلىدىمى سونشالىق ايقىندالا تۇسەدى.
 الايدا، اچەسوننىڭ سوزىنىڭ جارتىسى قاتە ايتىلعان. گۇگچانداڭ
 باسشىلىقىنداعى خالىق دەموكراتىياسى دىكتاتوراسىندىق ۇكىمەت -
 خالىقنىڭ ىشكى بولەگىنە قاراتىپ ايتقاندا، دىكتاتورالىق نەمەسە
 دۇسايللىق ۇكىمەت نەمەس، قايتا دەموكراتىيالىق ۇكىمەت. بۇل
 ۇكىمەت خالىقتىڭ ۇز ۇكىمەتى. بۇل ۇكىمەتنىڭ قىزمەتكەرلەرى
 خالىققا قۇرمەتپەن بويسۇنادى. سونداي - اق، ولار خالىقنىڭ
 ۇستارى، ولار ۇزىن ۇزى تارىيەلەۋ نەمەسە ۇز ۇزىنە سىن
 ادسىمەن خالىقتى تارىيەلەيدى.

ال اچەسون ايتىپ وتىرعان «وگشىلداردىڭ جىچۋاندىق ۇكىمەتى»
 دەگەنگە كەلسەك، گەرمانىيا، يتاليا، جاپونيا فاشىستىك ۇكىمەتتەرى
 اۋدارىلعاننان كەيىن، بۇل دۇنيەدە امەريكا ۇكىمەتى وسىنداي
 ۇكىمەتنىڭ بىرىنشىسى بولىپ وتىر. بارلىق بۇرجۇازىيالىق ۇكىمەت -
 تەر - جيانگەرلەر قولتىمىنا الىپ وتىرعان گەرمانىيا، يتاليا، جاپونيا
 ەلدەرى كەرتارتپاشلارنىڭ ۇكىمەتتەرى دە وسىنىڭ ىشىندە -
 وسىنداي ۇكىمەت بولىپ تابىلادى. يۇگوسلاۋىياداعى تىتو ۇكىمەتى
 دە قازىر وسى توپتاعىلاردىڭ قولشوقپارىنا ايسالىپ وتىر. امەريكا
 مەن انگليانىڭ وسى تىپتەگى ۇكىمەتتەرى بىر عانا بۇرجۇازىيانى
 خالىققا دىكتاتورا جۇرگىزەتىن ۇكىمەت بولىپ تابىلادى. ول ۇرنىڭ

بارلىق سىندە، خالىق ۈكىمەتنىڭ كەرسىنىشە، بۇرجۇازيانىڭ شىكى بولەگىنە دەموكراتىيا دەيتىنىن جۇرگىزەدى، ال خالىققا دۇسايلىق جۇرگىزەدى. گىتەلەر، موسسۇلىتى، دۇگىتياۋ، فرانكو، جياڭجىەشى سياقتى ادامدارنىڭ ۈكىمەتتەرى بۇرجۇازيانىڭ شىكى بولەگىنە. دەگى دەموكراتىيا شىمىلىدىن الپ ئاستادى نەمەسە ئېرجولاتا سىتەتپەيتىن بولدى، ۋىتىكەنى ەل شىندەگى تاپتىق كۈرەس شەلەنسپ شەگىنە جەتتى، سول شىمىلىدىن خالىقتىڭ دا پايدالا- نىپ ارەكەتتەنۋىنەن اۋلاق بولۇۋۇش، ونى الپ ئاستاۋ نەمەسە ئېرجولاتا سىتەنپەي قويۇ تىمىدىرەك بولدى. امەرىكا ۈكىمەتنىدە دەموكراتىيا شىمىلىدىن قازىر دە بار، ئېراق ول امەرىكا كەرتارتىپا- شىلارى تارابىن قىقىمىدالىپ تىم كىشەرەيىپ كەتتى. ۋارى اناغۇرلىم ۈگىپ كەتتى. ۋاشىنگتون، جەففەرسون، لىنكولن^② داۋىرىندەگىمەن سالىستىرغاندا الدەقايدا ئاشارلادى، مۇنىڭ ۋوزى تاپتىق كۈرەستىڭ قىسا ئۇسكەندىگەن بولدى. ول ونان ارى قىسا تۇسەتس بولسا، امەرىكانىڭ دەموكراتىيا شىمىلىدىن ۋوزى توعىز قابات كوكىنىڭ ارچامىنا لاقىرىلىپ ئاستالادى.

بارلىقتارىڭىز كورىپ وتىرسىزدار، اچەسون اۋىز اشقاننان-اق وسىنئالىق كوپ قاتەلەستى. بۇلاي بولاتىندى ۋوزى توعىز، ۋىتىكەنى ول - كەرتارتىپا. ال ونىڭ اق تىستى كىتاپنىڭ قاندايلىق «شىنئىل ەستەلىك» ەكەندىگىنە كەلەتىن بولساق، بىز ونىڭ شىنئىلدىن بار دا، جوق تا دەپ قارايمىز. اچەسوندار جۇگۇاندىق چاقتا، تەك وزدەرسىنىڭ ئېر پارتىياسىنا، ئېر توبىنا عانا پايدالى دەپ ئانىمان نارسەلەرى جونىدە شىنئىل بولدى. كەرسىنىشە بولغاندا شىنئىل بولمادى. شىنئىل بولا قالۋى سوعىس جۇرگىزۋ ماقسانى

ئۇششەن ەدى.

ەسكەرتۈلەر

- ① بۇل — شىنخۇاشى بىانجىيۋى جازعار پىڭلىۋن، 1949 - جىلى 8 - ايدىن 12 - كۈنى جاريالاندى.
- ② ۋاشىنگتون (1732 — 1799)، جەففەرسون (1743 — 1826)، لىنكولىن (1809 — 1865) — بۇلار امەرىكاسىڭ ەزەدەگى اماقتى بۇرجۇا - رىب ساياساتشىلارى. ۋاشىنگتون — امەرىكاسىڭ ماۋەلسىزدىك سوعى كەرسەدەگى (1775 — 1783) ونارلاردىڭ كوتەرىلىشى 'ارمىياسىڭ رۇڭسىلىڭى، امەرىكاسىڭ بۇڭغىش زۇڭتۇڭى. جەففەرسون — امەرىكاسىڭ «ماۋەلسىزدىك شۋانىان» ن ازىرلەۋشى، كەزىندە امەرىكاسىڭ زۇڭتۇڭى بولعان. لىنكولىن — امەرىكاسىڭ تەگرلەردى قۇلدانۇ ئۇرىمس كۇشەن قالدېرۇدى قۇتتاعار، ول امەرىكاسىڭ زۇڭتۇڭى بولپ نۇرعار كەرسە، امەرىكاسىڭ وڭتۇستىك شتاتارىنداى قۇل يەلەرسە قارسى سوعىغا (1861 — 1865) باشلىق ەتكەن، سونىمەن بىرگە 1862 - جىلى «قۇل تەگرلەردى ازاب ەتۇ شۋانىانى» ن جاريالاعان.

«دوستىق» پادە شاپقنشىلىق پادە؟

(1949 - جىلى 8 - ايدىكى 30 - كۈنى)

شاپقنشىلىققا نەگىز تابۇ ئۇشىن، اچەسون «دوستىق» دەگەندى سار رەت فايتالادى، ونىڭ ئۇستىنە «پرىنسىپتى» دە ئۇيىپ توكى. اچەسون بىلاي دەيدى: «بىزدىڭ تارىخىمىزدىڭ سوناۋ ەرتە كەزىنەن باستاپ - اق، امەرىكا خالقى مەن ئۇكىمەتى جۇڭگوغا كوڭىل بولپ كەلدى. اراللىقنىڭ شالمايلىقى ۋارى ارتقى كورسسىنە ئلكەن ايرماشلىقتىڭ بولۇى جۇڭگو مەن امەرىكانى بىر - بىرىنەن ايرىپ ئۇرسا دا، بىراق ۋەدىن، قايرىمدىلىق سىتەرى مەن مادەنيەت جاقتارىندا جۇڭگو - امەرىكا خالىقتارىن نىنماقتاستىرىپ تۇرغان دانەكەر امەرىكانىڭ جۇڭگوغا دەگەن دوستىمىن ئۇنەمى كۇشەيتىپ وتىردى، تالاي جىلدىن بەرگى الۋان ئتۇرلى نىزگى نىيەتتى شارالار، مىسالى، گىگىزى ئولەمىمەن جۇڭگو وقۇشلارن تاربىيەلەۋ، دۇنيە جۇزىلىك ەكىشى سوعىس كەزىندە جىۋاي فاچۋاندى كۇشەنەن قالدىرۇ، سونداي - اق سوعىس كەزىندە جانە سوعىستان كەيىن جۇڭگوغا كەڭ كۈلەمدە جاردەم بەرۇ، تاغى باسقارلار مۇنىڭ دالەلى. امەرىكا جۇڭگوغا باعىستاعان ۋايىچياۋلىق ساياساتىنىڭ نەگىزگى

پىرىنسىپتەرىن — قاقپانى اشقۇستاۋ، جۇڭگونىڭ اكىملىكىگە جانە لىڭتۇنىڭ تۇتاشتىمىنا قۇرمەت ەتۋ، سونداي-اق شەتەلدىڭ قاندايسىنىڭ بولسا دا جۇڭگونى شەگەلەنە الۇنا قارسى تۇرۇ سياقتىلار دا وسىنىڭ ىشىندە — باستان-اياق ساقىتاپ كەلدى جانە قازىر دە باياغىنىشا ساقىتاپ وتىر، مۇنى انىقنايتىن حۇجالتار بار. «چەسون كوپە-كورنەۋ وتىرىك ايتىپ، شاپقىنشىلىقتى «دوستىق» دەپ جازدى.

امەرىكا جيانگەرلىگىنىڭ 1840-جىلى انگىلىيالىقتاردىڭ اپىن سوعىسىن خۇرگىزۋىنە كومەكتەسۋىنەن باستاپ، جۇڭگو خالىنى تارابسان قۇپ شىعارىلعانما دەيىنگى جۇڭگوغا شاپقىنشىلىق جاساۋ تارىحن قىسقاشا "ارى تۇجىرىمدى وقۇلىق ەتىپ جازىپ شىعپ، جۇڭگو جاستارىن تاربىيەلەۋ كەرەك. امەرىكا جۇڭگونى حۇاي فاپۇن^① بەرۋگە ەڭ العاش زورلاعان مەملەكتەنىڭ "ىرى، اق تىسى كىتاپنا بايانىالغان جۇڭگو-امەرىكا تارىحنىدا "ىرىشى رەت جاسالغان 1844-جىلى ۋاڭشيا شارتى^② مەنە وسىنى كورسەتەدى. بۇل شارتتا امەرىكا 5 كاڭكوۋ ارقىلى ساۋدا جاساسۇ سياقتى ىستەردى قابىلداۋعا جۇڭگونى "ماجبۇر ەتۋدەن تىس، امەرىكالىقتار-دىڭ "دىن تاراتۋىن دا "ىر تارماق رەتىندە قابىلداۋعا جۇڭگونى "ماجبۇر ەتتى. باسقا جيانگەر مەملەكتەستەرمەن سالىستىرعاندا، امەرىكا جيانگەرلىگى ۇزاق ۋاقىت بويى رۇحي شاپقىنشىلىق جاقىناعى ارەكتەتەرىنە باسا "مان بەرىپ، ونى "دىنى ىستەردەن «قايرىمدى-لىق» ىستەرى مەن مادەنيەت ىستەرىنە دەيىن كەڭەيتتى. كەيىرەۋ-لەردىڭ تۇڭجىيىنە قاراغاندا، امەرىكانىڭ "دىنى ۇيىمدارىنىڭ، «قايرىمدىلىق» مەكەمەلەرىنىڭ جۇڭگودا جۇمىسان جالىپ فارحىسى

41 مىليون 900 مىڭ امېرىكا دوللارغا جەتكەن؛ "دېنى ۋېسپاردىڭ مۈلىكتەرى ئىشىدە "دارى-دارمەك قاراجاتى 14.7 پىراسەنتتى، ۋە-اھارتۇ قاراجاتى 38.2 پىراسەنتتى، "دېنى ارەكەتتەر قاراجاتى 47.1 پىراسەنتتى ۋىستاعان④. ەلىمىزدەگى يانچىڭ، شىيەجى، خۇيۋىن، شىگىۋەھان، جىنلىڭ، دۇڭۋۇ، جىجياڭ، شياڭيا، خۋاشى، لىڭنان سىياقتى "بىرسىپرا اتاقتى مەكتەپتەردىڭ بارلىغىن امېرىكا-لىقتار قۇرغان④. سىتۋارت لەيتون ەنە ۋسى سىتەرمەن شۇغىلدىنىپ "جۇرپ اتاغىن شىعارغان، سونىمەن جۇڭگودا تۇراتىن داشى بولغان، اچەسوداردىڭ كۈڭلىنىدە سان بار، "دېن، قايرىمىدىلىق سىتەرى مەن مادەنىيەت جاقتارىندا جۇڭگو-امېرىكا حالقتارىن ئىتىمائىتاسىدە-رپ تۇرغان دانەكەر امېرىكانىڭ جۇڭگوغا دەگەن دوستىغىن ۋنەمۇ كۈشەيتىپ ۋىتىردى" دەيتىنىدەرىنىڭ توركىمىنى بار. 1844-جىلى شارىت حاسالغان ۋاقتىتان باستاپ ەسەپتەگەندە، امېرىكانىڭ ۋسى سىتەرمەن 105 جىل بويى جانىن سالا اينالىسۋى "دوستىقتى كۈشەيتە "تۇسۇ" ۋىشىن بولىپتى-مىس.

8 مەملەكەت بىرلەشكەن ارىياسىنا قاتناسىپ، جۇڭگونى جەڭىپ، گىڭزى تولەمىن زورلىقپەن تولەتۋىنىڭ، ۋنى تاغى "جۇڭگو ۋقۇش-لارىن تارىيەلەۋ"گە جۇمىساپ، رۋخى شاپقنشىلىقپەن شۇغىلدىنۋىنىڭ ۋزى دە "دوستىق"نىڭ "بىر بەينەسى ەسەپتەلىنەدى ەكەن.

جۋاي فاجىۋان "كۈشەنەن قالدىرىلا" تۇرا، شىن چۇڭنىڭ نامىسنا تېگەن قىلمىستىنىڭ امېرىكاغا قايتارىلىپ، ۋنىڭ ۋستىنە امېرىكا تەڭىز ارىيا بۋى قارابىنان قىلمىسىز دەپ بوساتىلۋى④ دە "دوستىق"نىڭ "بىر بەينەسى ەسەپتەلىنەدى ەكەن.

"سوغىس كەزىندە جانە سوغىستان كەيىن جۇڭگوغا بەرىلگەن

جاردەم» اق تىستى كىتاپتا ايتىلۋىنشا، 4 مىليارت 500 مىليون امەرىكا دوللارىنان اسادى، بىزدىڭ تۇڭجىمىزشا، 5 مىليارت 914 مىليون امەرىكا دوللارىنان اسادى، دەمەك، جياڭجىەشىگە كومەكتەسىپ بىرنەشە مىليون جۇڭگولۇقتى قىرغىنداۋى دا «دوستىق»نىڭ بىر بەينەسى سەپتەلىنەدى ەكەن.

109 جىل بويىندا (1840- جىلى انگىلىيە مەن امەرىكا بىرلەسىپ جۇرگىزگەن اپىن سوعىسنان باستاپ سەپتەگەندە) امەرىكا حىيان- گەرلىگىنىڭ جۇڭگوغا ىستەگەن «دوستىقى»، وتە- موتە سوغى بىرنەشە جىل بويىندا جياڭجىەشىنىڭ بىرنەشە مىليون جۇڭگولۇقتى قىرغىنداۋىب كومەكتەسكەنى سياقتى ۇلى «دوستىقى» تۈگەلىمەر بىر عابا مافسات ۇشىن، اتاپ ايتقاندا، «جۇڭگوغا باعىتتاغان ۋايىچاۋلىق ساباسانىنىڭ نەگىزگى پىرىنسىپتەرىن- قاقپانى اشى ۇساۋ، جۇڭگونىڭ اكىمشىلىگىنە جانە ليگىتۋىنىڭ تۇتاستىغىنا قۇرمەت ەتۋ، سونداي- اق شەتەلدىڭ قاندايىنىڭ بولسا دا جۇڭگونى شەڭگەلىنە الۋىنا قارسى تۇرۇ سياقتىلار دا وسىنىڭ ىشىندە- باسان- اياق ساقتاۋ جانە قازىر دە باياغىنىشا ساقتاپ وتىرۇ» ۇشىن ەدى.

بىرنەشە مىليون جۇڭگولۇقتى قىرغىنداۋ، باسقا ۇشىن ەمەس، بىرىنىشەن، قاقپانى اشى ۇستاۋ ۇشىن، ەكىنىشەن، جۇڭگونىڭ اكىمشىلىگىنە جانە ليگىتۋىنىڭ تۇتاستىغىنا قۇرمەت ەتۋ ۇشىن، ۇشىنىشەن، شەتەلدىڭ قاندايىنىڭ بولسا دا جۇڭگونى شەڭگەلىنە الۋىن قارسى تۇرۇ ۇشىن بولىپتى.

قازىر گۇاڭجۇۋ، تايۋان سياقتى الاقانداي جەردىڭ قاقپاسى مانا اچە سوندارعا ەلى اشىق تۇر، بىرىنشى قاسىيەتتى پىرىنسىپ ول ارادا «باياغىنىشا ساقتالىپ وتىر». باسقا جەرلەردىڭ، ايتالىق،

شاڭخايدىڭ قافپاسى ازات بولغانان كەيىن دە اشىق ەدى، قازىر باسقارار جاعىنان امەرىكانىڭ سوعىسى كەمەلەرى جانە سوعىسى كەمەسىنە ورناتىلعان زەڭبىرەكتەرى مستەتلۈمەن تىم - اق قاسىيەتسىز "بىر پىرىنسىپ جولغا قويىلدى؛ قافپا جابىلىپ تاستالدى.

قازىر گۇاڭجۇۋ، تايۋان سياقتى الاقانداي جەردىڭ اكىمشىلىكى مەن لىڭتۇي عانا اچەسوننىڭ ەكىنشى قاسىيەتسى پىرىنسىپىنىڭ شاراپاتى ارقاسىندا وزدەرمىنىڭ «تۇتاستى» ن «باياعىسىنى ساقىتاپ وتىر. . ال قالغان جەردەردىڭ بارىن قىرسىق شالىپ، اكىمشىلىكى دە، لىڭتۇي دا ادام ايتقىسىز كۇل - تالقان بولىپتى.

قازىر گۇاڭجۇۋ تايۋان سياقتى جەرلەر عانا "ۇشنىشى قاسىيەتسى پىرىنسىپىنىڭ شاراپاتى ارقاسىندا، "شەتەلدىڭ قاندايسىڭ بولسا دا شەڭگەلىنە الۋى" نا، سونىڭ بىشىدە "تپتى امەرىكانىڭ شەڭگەلىنە الۋى دا، اچەسوندار "قارسى تۇرعان" دىقتان "الى دە حۇڭكوللىقتاردىڭ شەڭگەلىندە بولپ وتىر. مەملەكەتسىڭ ناسىفا لىڭتۇي اۋىزعا العاندا، كوزگە جاس كەلەدى ەكەن، "بارى دە قۇرىپتى، "بارى دە شەتەلدىكتەر شەڭگەلىنە الپتى، حۇڭكوللىقتار تۇگەلدەي قۇلدىققا تۇسىپتى. قايسى شەتەل دەگەنگە كەلگەندە، اچەسون لاۋيەنىڭ قالامى بوگەلىپ، اتاپ كورسەتۈگە ۇلگىرە المادى، ونان ارعىسى "وز - وزىنەن تۇسىنكىتى، كوپ قۇزاستىرىپ جاتۋدىڭ قاجەتى جوق.

جۇڭگونىڭ شىكى سىتەرىنە كىلىكىپ ۇ "بىر پىرىنسىپ ەسەپتەلە مە، حوق پا؟ مۇنى اچەسون ايتپادى، "سرا ەسەپتەلمەسە كەرەك. امەرىكالىق لاۋيەلەردىڭ لوگىكاسى مەنە وسىنداى. اچەسوننىڭ حاتى نۇگەل وقىپ شىققاننان كەيىن وسى "بىر دانىشپاندىق

لوگىكانى انىقتاۋعا بولادى.

ەسكەرتۈلەر

① بۇل ارادا «جىسۋاي فاچۋان» دەپ ليگىشلاردىڭ ۈكىم شىعارۋ ۇقىى ايتىلىپ وتىر. بۇل جيانگەرلىك شاپقىنقى كۈشەردىڭ جۇڭگودا يەمدەنگەن شاپقىنقىلىق جۇرگىزۋەدىكى ەركشە ۇقىقتارىنىڭ ۇبرى. ليگىشلاردىڭ ۈكىم شىعارۋ ۇقىى دەيتىندەر مىناداي: جيانگەر ەلدەردىڭ جۇڭگوداى جياۋمىندەرى جۇڭگو زاڭىنا باعىنىاۋعا ۇقىقى بولادى. ولار جۇڭگودا قىلمىستى بولسا نەمەسە داۋ-داماي ستەرىندە ايتىكەر بولسا، مەك ۇر ەلىنىڭ جۇڭگودا تۇراتىن ليگىشلارنىڭ فاتىڭى جاعىمان عانا نەرگەلدەدى، وعان جۇڭگو ۈكىمەنى ارالاسا المايدى.

② «ۋاڭشيا شارنى» - امەرىكانىڭ جۇڭگوغا شاپقىنقىلىق جاساۋە-داعى ۇرمىستى مەڭسىز شارت. جۇڭگونىڭ ايىپىن سوعىستىدا جەڭلىگەنەر كەيسىگى جاعدايسىان پايدالانىپ، 1844 - جىلى 7 - ايدا امەرىك جۇڭگو-نىڭ جىڭ حاندىى ۈكىمەتىن ماجبۇرلەپ، اۋمىن ماڭىنداعى ۋاڭشيا قىستاعىىدا «جۇڭگو-امەرىكاسىڭ 5 كاڭكوۋ ارقىلى ساۋدا جاساۋ جايڭىڭى»نا، ياعنى «ۋاڭشيا شارنى»نا قول قويىمىزدى. بۇل شارت ۋا تارماقتى بولپ، مۇندا نانجىڭ شارتىندا جانە وسىڭ قوسىمىشالارىندا انگىلىيا يە بولغان بارلىق توتەنشە ۇقتاتاردان امەرىكا پايدالانادى، جۇيەدەن امەرىكا جۇڭگودا ليگىشلاردىڭ ۈكىم شىعارۋ ۇقىمىان پايدا-لامادى دەپ بەلگىلەنگەن.

③ بۇل ماتەريال امەرىكالىق رەمەر جازمان «شەنەلدىكتەردىڭ جۇڭگودا جۇمىسان قارجى» دەگەر كىتاپىنىڭ 15 - تاراۋىنان الىندى.

④ بىيىڭدەگى يانجىڭ داشۋەسى، شىەحى يىشۋەيۋانى، بىيىڭ مەن نانجىڭدەگى خۇيۋىن وزما مەكتەپتەرى، شاڭخايداعى شىڭبۇەن داشۋەسى، ناسجىڭدەگى جىنىلىڭ داشۋەسى، كاڭجىۋوداعى حىحياڭ

داشۋەسى، سۈجۈۋىداغى دۇڭخۇۋ داشۋەسى، چاڭشاۋداغى شياڭيا يېشۋەيۋانى، چىڭدۇۋداغى خۇاشى شىيەجى داشۋەسى جانە گۇاڭجۈۋداغى لىڭنان داشۋەسى ايتىلىپ وتىر.

④ 1946 - جىلى 12 - ايدىڭ 24 - كۈنى، امەرىكانىڭ تەڭىز ارىيا لۇجاندۇيىنىڭ اسكەرلەرىمەن پەرسون سىياقتىلار بېيپىڭدە بېيجىڭ داشۋەدەگى وقۇشى قىز شىن چۇڭنىڭ نامىنا ئىدى. بۇل وقىعا امەرىكا ارىياسىنىڭ جاۋىزىدەمما بۈكىل ەل حالقىنىڭ اسا زور سزالى كەگىن قوزغادى. 1947 - جىلى 1 - ايدا، گومىنداڭ ۇكىمەتى حالقتىڭ نارازىلىقىغا قاراماستان، ياس قىلمىستى پەرسوندى امەرىكا چاقتىڭ ۇزىنىڭ شارافولدانۇنا تاپسىرىپ بەردى. سول جىلى 8 - ايدا، امەرىكانىڭ تەڭىز ارىيا ئۇي پەرسوندى قىلمىسىز دەپ بولاتقاندىن جاريالادى.

تارىخقا ۋېشىندىك كوزقاراستىڭ كۆپرەۋى

(1949 - جىلى 9 - ايدىڭ 16 - كۈنى)

جۇڭگولۇقلارنىڭ امېرىكا بۇرجۇازىيەسىنىڭ مالىمەت مەشھىرى
چەسونا راحمەت ايتۇغا ئىستى بولۇشنىڭ سەبەبى، امېرىكا
افشا، فارۇ - جارق شىعارغان، جياڭجىيەشى ادام شىعارىپ، امېرىكا
ئۇش سوعىس جۇرگىزىپ جۇڭگولۇقلارنىڭ قىرغىنداغان وسى ئىر
فاكىسى چەسونا شىق موينىداپ، جۇڭگونىڭ الدىڭى قاتارلى
ادامدارسا مەشھۇر فالعانداردى دالەلدى تۇردە يلاندىرۇ مۇمكىندىگىن
بەرگەندىگىندە مانا بولپ وتىرعان جوق. سولاي مەس پە، كورپ
وتىرسىزدار، چەسون تايۇ جىلداردان بەرى بىرنەشە مىليون جۇڭگو -
لىقتى ولىمگە تاپ قىلغان وسى ئىر قاندى سوعىستى امېرىكا
جيانگە رلىگىنىڭ جوسپارلى تۇردە ۋىمداستىرىپ، سىكە اسىرعاندىن
ئوز اۋزىنان موينىداپ وتىر. جۇڭگولۇقلارنىڭ چەسونا راحمەت
ايتۇغا ئىستى بولۇشنىڭ سەبەبى، ولار وزدەرىنىڭ جۇڭگوداعى
«دەموكراتىيالىق گىرنىجۇيىشىل» دەلىنەتىندەردى حىپ الپ،
امېرىكانىڭ 5 - زۇڭدۇيىن ۋىمداستىرىپ، جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ

باشلىنىدىغانى خالىق ۈكىمەتىن اۋدارىپ تاستاماقشى بولپ وتىرعان. دىقتارىن اشق جاريالاپ، سونىمەن، جۇڭگولۇقتاردىڭ، وتە-موتە زىيوۋجۇيىلىك "تۇس العان جۇڭگولۇقتاردىڭ نازارىن اۋدارىپ، ولاردى امەرىكالىقتاردىڭ الداۋىنا "تۇسىپ كەتپەيىك دەيتىن بايلامعا كەلتىرىپ، امەرىكا جيانگەزلىگىنىڭ استىرىن جۇرگىزگەن قاسكۇنەمدىك ارەكەتتەرىنەن بارلىق جەردە ساقاناتىن ەتكەندىگىندە عانا بولپ نا وتىرعان جوق. جۇڭگولۇقتاردىڭ اچەسونعا راحىمەت ايتۇعا ئىستى بولۇشنىڭ سەبەبى، سونىمەن بىرگە ماسادا: اچەسون جۇڭگونىڭ تايانچ زامان تارىخى دەپ ۇزىن-سونار بىردەگەنى بۇتىپ شاستى، ال اچەسوننىڭ تارىخقا كوزقاراسى جۇڭگو زىيالىلارنىڭ اراستىداعى "بىر بولم ادامداردا بولپ وتىرعان كوزقاراسىنىڭ "دال ۇزى، اتاپ ايتقاندا، تارىخقا نۇرجۇاريالىق ۋېبىيىدىن كوزقاراسى. اچەسونعا تويىتارسى بەرۋ قالىڭ جۇڭگو-لىقاردىڭ وي "ورىسىن كەڭەيتۈگە پايداسىن ئىگىزۋى مۇمكىن، ال اچەسونىمەن ۇقساس نەمەسە كەيىپىر جاقتاردا ۇقساس كوزقاراستا بولپ وتىرعان ادامدارعا ونان ارى پايدالى بولۇى مۇمكىن.

اچەسوننىڭ جۇڭگونىڭ تايانچ زامان تارىخى دەپ بۇتىپ-شاستىپ وتىرعانى نە؟ ول جۇڭگو گمىيىڭنىڭ تۇلۇنى ەڭ الدىمەن جۇڭگو-نىڭ ئىقتىسادى "مان-جايى مەن يديالوگىيالىق "مان-جايى جاعىنان "تۇسىندىرىپ كۆرمەك بولدى. بۇل ارادا ول كۆپ قىيالى ەرتەگىلەردى ايتتى.

اچەسون بىلاي دەيدى: "جۇڭگونىڭ جان سانى 18-، 19-عاسىر-لاردا "بىر ەسە ارىتى، سول سەبەبتى جەرگە كۆتەرە الماستاي اۋىر سالماق "نۇستى. خالىقتىڭ تاماق ماسەلەسى جۇڭگو ۈكىمەندەرىنىڭ

قاي - قايىسى دا ۱ سوزسىز تاپ بولاتىن بىرىنشى ماسەلە، ۋال قازىرگە دەيىن بۇل ماسەلەنى شەشكەن بىردە - بىر ۋكىمەت بولغان جوق. گومىنداڭ ۋوز فادىيانىندا جەر گايگىسىبا بايلانستى تالاي - تالاي زاڭ - جارلىقتار جازىپ، بۇل ماسەلەنى وسى جولمەن شەشۋدى ويلاغان ەدى. بۇل زاڭ - جارلىقتاردىڭ كەيىبىرەۋلەرى جەڭلىسكە ۋىسرائى، كەيىبىرەۋلەرى ەلەۋسىز قالدىرىلدى. گومىن جىڭفۇدىڭ بۇگىنگىدەي مۇشكىل كۈيگە تۇسۋىندەگى ەڭ ۇلكەن بىر سەبەپ - ونىڭ جۇڭگونى تاماقيەن جەتكىلىكتى قامتاماسىز ەتە الماعاندىعى. جۇڭگو گۇڭچانداڭنىڭ ۇگىت مازمۇنىنىڭ دەنى حدر ماسەلەسىن شەشۋگە بەل بايلاعاندىقتارى جونىندەگى ۋادەسى بولپ ونىر.

جۇڭگولۇقتاردىڭ ۇستىڭ ۇجونىن بىلمەيتىندەرىنە نۇل كوپ - كورىم ۇجون سياقتانادى. ادام تىم كوپ بولپ، تاماق از بولسا، گىمىڭ نۇلادى ەكەن. گومىنداڭ بۇل ماسەلەنى شەشپەدى، گۇڭچان - داڭنىڭ دا بۇل ماسەلەنى شەشپ جىبەرە قويۋى ناغايىسل ەكەن، ۋال قازىرگە دەيىن بۇل ماسەلەنى شەشكەن بىردە - بىر ۋكىمەت بولغان جوق.

گىمىڭنىڭ ۇلۇۋى ادام ساننىڭ تىم كوپتىگىنەن بولاما؟ بۇرىن دا، قازىر دە، جۇڭگودا دا، شەتەلدە دە نالاي - تالاي گىمىڭدەر بولپ وتكەن، وسىنىڭ بارى ادام ساننىڭ تىم كوپتىگىنەن بولپ پا ەدى؟ جۇڭگوداعى نەشە مىڭ جىلدىن بەرگى تالاي رەتكى گىمىڭدەر دە ادام ساننىڭ تىم كوپتىگىنەن بولپ پا ەدى؟ امەرىكا - نىڭ بۇدان 174 جىل بۇرىنقى انگلىياعا قارسى گىمىڭى ۱، دە ادام ساننىڭ تىم كوپتىگىنەن بولپ پا ەدى؟ ۱چەسوتنىڭ تارىخ جونىدە دەگى بىلىمى نولگە تەڭ، ول ۇتىنى امەرىكانىڭ ناۋەلىسىزدىڭ

شۋانىيانى دا وقىپ كۆرمەگەن. ۋاشىنگتون، جەففەرسونلاردىڭ انگىلىيەغا قارسى گىمىڭ جاساۋى امەرىكا دا ادام ساننىڭ پالەندەي ارتىپ كەتكەندىگىنەن مەس، قايتا انگىلىيىلىقلارنىڭ امەرىكىلىقلاردى ەزگەندىگىنەن جانە قاناعاندىغان بولدى. جۇڭگو خالىقنىڭ فەودال خاندىقلاردى تالاي رەت اۋدارىپ تاستاۋى دا ادام ساننىڭ پالەندەي ارتىپ كەتكەندىگىنەن مەس، قايتا سول فەودال خاندىقلاردىڭ خالىقتى ەزگەندىگىنەن جانە قاناعاندىغان بولدى. روسىيالىقلاردىڭ فەبىرال گىمىڭى مەن وكتابر گىمىڭى جاساۋى ادام ساننىڭ پالەندەي ارتىپ كەتكەندىگىنەن مەس، قايتا روسىي پائىشاسى مەن روسىي بۇرجۇازىيانىڭ ەزگىسىنەن جانە قاناۋىان بولدى، روسىيادا جەر قازىردىڭ وزىندە دە ادام سانىنى اناغۇرلىم ارتىق جاتىر. موڭغۇلىيادا جەر سونشاما كەڭ، ادام سونشاما سىرەك، اچەسوننىڭ داۋلىي بويىنشا بولغاندا، بۇل جەردە گىمىڭ بۇلادى دەپ ويلاۋ مۇمكىن مەس ەدى، بىراق ول جەردە گىمىڭ الدە - قاشان تۇمىلدى ②.

اچەسوننىڭ سوزى بويىنشا بولغاندا، جۇڭگونىڭ ەشپىر شىعار جولى جوق ەكەن، جان ساننىڭ 475 مىليون بولۇى «كوتەرە الماستاي اۋىر سالماق» ەكەن، گىمىڭ جاساسادا، گىمىڭ جاسا - ماسادا باربىر حال مۇشكىل كۆرىنەدى. اچەسون بۇل ارادا زور «ۇمىتتى بولپ وتىرسا دا، بۇل «ۇمىتىن اشق ايتپادى، دەگەنمەن امەرىكانىڭ بىرسىپرا تىلىشلەرى جاعنان بۇل ۇنەمى اشكەرەلەنىپ قالپ وتىردى، اتاپ ايتقاندا، ول جۇڭگو گۇڭچانداڭى وزىنىڭ نىقتىات ماسەلەسىن شەشە المايدى، جۇڭگودا الاساپىراندىق ماڭگى بولپ تۇرادى، تەك امەرىكانىڭ ۇنىنا سۇيەنسە، ياعنى امەرىكانىڭ

وتارىنا ايمالسا، سوندا عانا شىعار جولدىن تابادى دەيشىندەرى ەدى.
شىنخاي گىمىڭى نەلىكتەن تابىستى بولمادى، تاماق ماسەلەسىن
نەلىكتەن شەشە المادى؟ وپىنكەنى شىنخاي گىمىڭى چىڭ چاندىمى
ۈكمەنن عانا اۋدارىپ تاستادى، ال جيانگەرلىكتىڭ جانە فەودال-
ليزىمنىڭ ەزگىسى مەن قاناۋىس اۋدارىپ تاستاي المادى.

سولتۇشىككە جورىق سوعى نەلىكتەن تابىستى بولمادى، تاماق
ماسەلەسىن نەلىكتەن شەشە المادى؟ وپىنكەنى جياڭ خەشى گىمىڭىگە
وپاسىزدىق سىتەپ، جيانگەرلىككە تىزە بۇگىپ، خۇڭگولفىلاردى
ەزەتىر خاھە قايىننىن قانگىمىڭ اتاماننىنا اينالدى.

«ئال قازىرگە دەيىن بۇل ماسەلەنى شەشكەن بىردە ئىرۈكمەت
بولغان خوجى. پاي؟ شىيىيداعى، خۇابىيداعى، دۇڭبىيداعى، خۇادۇڭ-
داعى خەد ماسەلەسى شەشىلىپ بولغان كۈنە ازات رايونلاردا
اھەسور اينقانداي «تاماق ماسەلەسى» الى دە ئومىر سۇرىپ وتىرما؟
امەرىكانىڭ خۇڭگوداعى تىڭشىلارنى نەمەسە بايقاۋىشى دەيتىندەرى
ار ەمەس قوي. وسىنداي ئىستى دە نەلىكتەن نىمىسكىلەپ بىلە الما-
دى؟ شاڭخاي سىياقتى جەرلەردەگى جۇمىسسىزدىق ماسەلەسى، ياغنى
تاماق ماسەلەسى بۇكىلدەي جيانگەرلىكتىڭ، فەوداللىزىمنىڭ، گۇانە-
لياۋ كاپىتالىزىمنىڭ جانە گومىنداڭ كەرتارتيا ۈكمەننىڭ جانتۇر-
شىگەرلىك ەزگىسى مەن قاناۋىنىڭ ناتىجەسى. خالىق ۈكمەنى
تۇسىندا، تەك بىرنەشە جىلدىق ۋاقىت جۇمسالسا بولغانى، جۇمىس-
سىزدىق ماسەلەسىن، ياغنى تاماق ماسەلەسىن خۇابىي، دۇڭبىي
سىياقتى جەرلەردەگىدەي تۈگەلمەن شەشۈگە بولادى.

خۇڭگوىنىڭ جان سانىنىڭ كۆپ بولۇشى تۆتەننە جايىسى ئىس.
جان سانى الدەنەشە مە ارىققانمەن دە. وعان امال بار، بۇل

امال — ئۇندىرىس. باتىس بۇرجۇازىيە نىسبەتات عالمىدارىنىڭ، مىسالى، مالتۇس^③ سىياسەتلەردىڭ ازىق-تۇلىكتىڭ ارتىۋى جان سانىنىڭ ارتۇنىغا نەسە المايدى دەيتىن ساندېراقتارى ماركىشىلەردى تارابىدىن ئازارپاللىق چاقتان الدەقاشان ئۇزىلدى. كەسىلدى نوپتارىلىپ تاستالۇمدىن عانا قويماي، ونىڭ ئۇستىنە گىمىگىنەن كەيىن-كى سوۋەت وداعىنىڭ جانە جۇڭگو ازات رايوندارىنىڭ فاكىسلەرى چاغاندا دا ئۇگەلدەي نوپتارىلىپ تاستالدى. گىمىگىگە ئۇندىرىستى قوشقاندا تاماق ماسەلەسىن شەشۈگە بولادى دەيتىن اقمىغانغا نەگىز-دەلە وتىرىپ، جۇڭگۇڭ جۇڭياڭ بۇكىل دىلمىزدىڭ جەر-جەرىندەگى گۇڭچانداڭ ئۇيىمدارى مەن حاللىق ازاتلىق ارىياسىنا بىلاي دەپ بۇيىرىق ئۇتۇردى: گومىنداڭنىڭ كۈنە فىزىمەتكەرلەرنىڭ قولىدىن بىرەر ئىس كەلەتتىدەرمىن، كەرتارتىپا مەمەس كەندىگى سىياتتالسا نەمەسە انگىلى قىلمىسى بولماسا بولغانى، تۇگەل ساقىتاپ قالۇ كەرەك، قىسقارتىپاۋ كەرەك. توتەنشە قىنىشلىق بولغان كەزدەردە تاماقتى بولە جەپ، ئۇيگە سىيىسىپ وتىرىۋ كەرەك. قىسقارتىلغانداردان كۈنەلتۇگە شاراسىز قالغاندارى بولسا، شىعارىلغان بۇيرىقتى قايتارىپ الپ، تاماقپەن قامداۋ كەرەك. گومىنداڭ ارىياسىنىڭ كۈتەرلىس چاساپ ئېز جافقا وتكەندەرمىن نەمەسە تۇتقىندالغاندارىن وسى ئېرىنىسىپ بويىنشا تۇگەل الپ قالۇ كەرەك. باستى كەرتارتىپا نەمەستەردىگە جاتپايتىندارغا، قىلمىسنا تاۋبە قىلسا بولغانى، تىرشلىك جولىن بەرۋ كەرەك.

دۇنيەدەگى بارلىق زاتلىق شىندە ەڭ قىمباتتىسى ادام. گۇڭ-چانداڭنىڭ باشلىغىنىدا، تەك ادام بولسا بولغانى، دۇنيەدە نە كەرەمەتلىك ئېارىن دە چاساۋعا بولادى. ئېز اچەمونىنىڭ فانگى-

يىڭىدىك "نازار باسنا تويتارس بەرۋىشلەرمىز، "بىز گىمىڭنىڭ بارلىق نارسەنى وزگەرتە الاتىدىمىز سەنەمىز، جان سانى كوپ، زاتتىق بايلىقى مول، تۇرمىس مولشلىقى جاسالغان، مادەنيەتى گۈل-دەنگەن جاڭا جۇڭگو كوپ ۇزاماي-اق جارقىقا شىعادى، ۇمتىسىزدەنۋ اۋەندەرىنىڭ بارلىقى دا مۇلدە نەگىزسىز.

"باتىستىڭ نىيالى"، بۇل - اچەموننىڭ جۇڭگو گىمىڭنىڭ تۇلىۋىس تۇسىندىرۋىندەگى ەكىشى سەبەبى. اچەمون بىلاي دەيدى: "جۇڭگونىڭ وزىندەگى وسكەلەڭ مادەنيەت پەن مادەنيەتلىك 3 مىڭ جىلدىن استام دامۇشلىققا يە، جالىي العاندا، شەتەن كەلگەن نىيالىدى وزىنە جۇقىنماغان ەدى. جۇڭگولىقار قارۋلى كۇشپەن باغىندىرىلغان كۇندە دە شاپقىنشىلىق جاساپ كىرۋىشلەردى ەڭ اقىرىندا جۇاستىپ جانە "سىڭىرىپ الپ وقىردى. سونىڭ "ۇشىن ولار وزدەرىن دۇنيەنىڭ وزەگى دەپ سەپتەۋى، وزدەرىس مادەنيەتى ادامزاتتىڭ ەڭ جوعارى بەيتەسى دەپ قاراۋى تابىيى. 19 - عاسىردىڭ ورتا شەنىندە، جۇڭگونى وقشاۋلاندىرىپ كەلگەن قامالدى باتىس بۇزدى، بۇعان دەيىن ودان "وتۇ مۇمكىن ەمەس ەدى. وسى شەتەن كەلگەندەر العا ۇمتىلۋىشلىقتى الا كەلدى، دۇنيەدە تەڭدەسىز دامىغان باتىس تەخنىكاسىن الا كەلدى، بۇرىنقى شاپقىنشىلار جۇڭگوغا مۇلدە اكەلمەگەن وسكەلەڭ مادەنيەتتى الا كەلدى. "بىر جاعى وسى ەرەكشەلىكتەردىڭ بولغاندىننان، "بىر جاعى چىڭ حاندىقى ۇستەمدىگىنىڭ قۇلىدىراغاندىننان باتىستىقتار جۇڭگو تارابىنان "سىڭىدىرىلىپ اكەتىلمەگەندىكى بىلاي تۇرسىن، قايتا كوپتەگەن جاڭا يىديالاردى تانىستىردى. بۇل جاڭا يىديالار ەلەۋلى رول اتقاردى، دۇرلىگۈ جانە تىنىشىزدىق تۇدىردى.."

جۇڭگولۇقلارنىڭ «ستىق» جۈزىدىن بىلمەيتىندەرىنە چەسۇنىنىڭ «سوزى كۆپ- كۆرىم» جۈزى سىياقتانادى. باتىستىق جاڭا يىدىاسى جۇڭگۇغا ەنىپ گىمىڭ تۇدۇرىپتى.

گىمىڭ كىمگە قارسى جاسالغان؟ «چىڭ خاندەمى ۋستەمدىگىنىڭ قۇلدۇراغاندىمى» سەبەپتى «السز تۇيىنگە شاپۇل جاسالىپتى، گىمىڭ چىڭ خاندەمى قارسى جاسالىپتى. بۇل ارادا چەسۇنىنىڭ «سوزى قىسىنسز. شىنخاي گىمىڭى- جيانگەرلىككە قارسى جاسالغان گىمىڭ. جۇڭگولۇقلارنىڭ چىڭ خاندەمى قارسى گىمىڭ جاساۋىنىڭ سەبە- بى خىڭ خاندەمىنىڭ جيانگەرلىكنىڭ يىتارشىسى بولغاندىمى ددى. انگلىيانىڭ اپىن شاپقىنىشلىمى قارسى سوعىستىڭ، انگلىيا، فرانسىا بىرلەسكەن ارمىيانىڭ شاپقىنىشلىمى قارسى سوعىستىڭ، خىياد گەرلىكلىك يىتارشىسى چىڭ خاندەمى قارسى تابىيىڭ نىيانگو سوعىسىنىڭ، فرانسىا شاپقىنىشلىمى قارسى سوعىستىڭ، جاپۇنىيە شاپقىنىشلىمى قارسى سوعىستىڭ، 8 مەملەكەت بىرلەسكەن ارمىياسى- نىڭ شاپقىنىشلىمى قارسى سوعىستىڭ «بارى دە جەڭلىسكە ۇشرا- دى، سونىمەن، جيانگەرلىكنىڭ يىتارشىسى چىڭ خاندەمى قارسى شىنخاي گىمىڭى بولدى، شىنخاي گىمىڭىنە دەيىنگى جۇڭگونىڭ تايانچ زامانى تارىخى مەنە وسىندى. چەسۇنىنىڭ «باتىستىق نىپالى» دەپ وتىرعانى نە؟ ونسى- ماركس پەن ەنگەلىس «گۇڭچانداڭ شۋانىيانى» ندا (1848- جىلى) ايتقان باتىس بۇرجۇازىيانىڭ دۇليەنى تەرورلىق ادسپەن ۇزۇلگىسى بويىنشا وزگەرتەتىندىكى ④. وسىنداي نىپال جاساۋ نەمەسە وزگەرتۋ بارسىندا، باتىس بۇرجۇا- زىياسى مايمانداردى جانە باتىستىڭ داغدىسنا ابدەن قانقۇ مالايىلاردى قاجەت ەنىكەندىگەن، جۇڭگو سىياقتى مەملەكەتتەردىڭ مەكتەپ

اشۇنا جانە وقۇشى جىبەرىپ وقتىۋىنا رۇقسات ەنۈگە *ماجبۇر بولدى، جۇڭگوعا «كوپتەگەن جاڭا يىدىلاردى ئانىستردى». وسىعان بايلانستى جۇڭگو سياقتى مەملەكەتتەردە ۇلتتىق بۇرجۇازيا مەن پىرولەتارىيات تا پايدا بولدى. سونىمەن قاتار دىيەندار كۇيزەلىپ، قالىڭ جارتىلاي پىرولەتارىيات قالىپتاسى. *سويىىپ، باتىس بۇر-جۇازياسى شىعستا ادامداردىڭ ەكى *تۇرىن قالىپتاستردى، *بىر *تۇرى - از ساندى ادامدار، ياعنى جيانگەرلىككە قىزمەت ەتەتىن شەئەل مالايىلارى؛ ەندى *بىر *تۇرى - كوپ ساندى ادامدار، ياعنى جيانگەرلىككە قارسى جۇمىسى تابى، دىيەندار ناسى، قالا ۇساق بۇرجۇازياسى، ۇلتتىق بۇرجۇازيا جانە وسى تاپىنداردان شىققان زىيالىلار، وسىلاردىڭ *بارى جيانگەرلىك ۇزى ۇشۇن دايىنداغان كور قازۇشلار، گىمىڭدى وسى ادامدار تۇدىرىغان. قانداغى *بىر باتىس پىدياسىنىڭ ەنۋى «دۇرلىگۇ جانە تىشىسىزدىق» تۇدىرىغان جوق. قايبا جيانگەرلىكتىڭ شاپقىنشلىقى قارسىلىق تۇدىرىپ وسىر. وسى قارسىلىق كورسەتۇ قوزعالىسىندا، اسا ۇزاق ۇاقىت بويىندا، ياعنى 1840 - جىلى اپىين سوعىسىنان 1919 - جىلى 4 - ماي قوزعا-لىسىنىڭ قارساڭىنا دەيىنگى جىيىنى 70 جىلدىن استام ۇاقىت شىنىدە، جۇڭگولىقتاردا جيانگەرلىككە قارسى تۇرارلىق ەشقانداي يىديالىق قارۇ بولمايدى. ەسكى، توڭموبىن، ەفەودالىق يىدىبلىق قارۇ جەڭلىسكە ۇشرايدى، توتەپ بەرە الماي كۇيرەيدى. لاجى فالماغان جۇڭگولىقتار جيانگەرلىكتىڭ ەسكى ورداسىنان، ياعنى باتىستىڭ بۇرجۇازىالىق گىمىڭى داۋىرىندەگى قارۇ - جاراق قوبماسىدىن جىنە-جىۋالۇن، تۇما ۇقق *ئازارياسى جانە بۇرجۇازىالىق رەسپۇبلىك سياقتى يىديالىق قارۇلار مەن ساياسى فاڭ - انداردى ۇيرەندى.

ساياسي پارتىيىلار ۋېشىپىندىك كوردى، گېمىڭ جاساپ كوردى،
 ۋىسى جولىدارمەن سىرتقى چاقىنا بەلدى مەملەكەتتەردەن قورغانۇغا،
 شىكى چاقىنا مىنگو ورناتۇغا بولادى دەپ ويلايدى. الايدا بۇل
 نارسەلەر دە فەۋىدالىق ىدىالىق قارۇ سىياقتى ۋە ئالسىز بولدى،
 ئاغى دا توتەپ بەرە الماي جەڭلىسكە ۋىشرايدى، كۆپرەدى.

1917 - جىلى روسىيا گېمىڭى جۇڭگولۇقتاردى ۋىياتى، جۇڭگو -
 لىقنار ئېر جاڭا نارسە ۋىرەندى، ۋىل - ماركسىزىم - لىنىنىزىم.
 جۇڭگودا كۇڭچانداڭ دۇنيەگە كەلدى، بۇل بۇرىن بولپ كورمەگەن
 ئىرى ۋىيىغا بولدى. سۇن جۇڭشان دا «روسىيانى ۋىساز ەتۇ»دى
 دارىنەدى، «روسىيامەن بىرلەشۇ، كۇڭچانداڭمەن بىرلەشۇ»دى
 فۇئادى. سايىپ كەلگەندە، سودان باستاپ جۇڭگو ۋىر بەتالىسى
 ۋىزگەرتتى.

اچەسۇن - جيانگەزلىك ۋىكەتتىڭ مالىمەتەشىسى، ارىنە،
 ۋىڭ جيانگەزلىك جۈنىندە ۋىز اشقىسى كەلمەيدى. ۋىل جيانگەر -
 لىكىڭ شاپقىنشىلىق «شەتتەن كەلگەندەر الا كەلگەن الما ۋىتىشۇ -
 شىلىق» دەدى. «المى ۋىتىشۇشلىق» - پاھ، نەتكەن ادەمى اتاۋ.
 جۇڭگولۇقبار مۇنداي «المى ۋىتىشۇشلىق»تى ۋىرەنگەندە، المى ۋىتىلىپ
 انگىياعا نەمەسە امەرىكاغا بارغان جوق، تەك جۇڭگو توپىراغىندا
 مانا «دۇرلىگۇ جانە تىنىشسىزدىق» تۇدۇردى، ياعنى جيانگەزلىككە
 جانە ۋىڭ يىنارشلارغا قارىسى گېمىڭ جاسادى. امال قانشا، مۇنىڭ
 بىردە - ئىرى بىكە امپادى، ئبارى دە «المى ۋىتىشۇشلىق»تىڭ
 تاپقىرلارى ئارابىسان، ياعنى جيانگەرلەر تارابىسان جەڭلىسكە
 ۋىشراپ وتىردى. سۈنمەن جالت بەرىپ باسقا نارسەنى ۋىرەندى،
 نىم عاخاب، مۇنىسى ۋىرەنە سالىسمەن مى قاتتى.

«جۇڭگو گۇڭچيانداڭى 20 - جىلداردىڭ باس كەزىندە، روسىيا گىمىڭى يىدياسىنىڭ قوزغاۋىمەن قۇرىلدى». «چەسۇن دۇرسى ايتادى. بۇل يىدىا باسقا مەس، ماركىسىزىم - لەنىنىزىم ەدى. بۇل يىدىانى چەسۇن ايتقان باتىس بۇرجۇازىياسىنىڭ «بۇرىنقى شاپقىنشىلار جۇڭگوغا مۇلدە اكەلمەگەن وسكەلەڭ مادەنىيەت» مەن سالىستىرعاندا سولشاما جوعارى تۇرادى. مۇنىڭ ناتىجەسى ايقىن كورىلدى، ياعنى جۇڭگونىڭ ەسكى فەودالدىق مادەنىيەتمەن سالىستىرعاندا، چەسۇن تارايتىن «وسكەلەڭ مادەنىيەت» دەپ ماقىلاتىس باتىس بۇرجۇازىياسىنىڭ الگى مادەنىيەتى جۇڭگو خالىقى ۇيرەنىپ العان ماركىسىنىڭ - لەنىندىك جاڭا مادەنىيەتپەن، ياعنى دۇنيەگە عىلمى كوزقاراسىپەن جانە الەۋمەتتىك گىمىڭ نازارىاسىمەن ايقاسقان جەردە اق جەڭلىسكە ۇشرادى. جۇڭگو خالىقى ۇيرەنىپ العان عىلمى، گىمىڭدىك جاڭا مادەنىيەت ۇيرىنىشى شايقاستا جيانگەرلىكىنىڭ ىتارشىسى بىياڭ جۇنقالارنى جەڭىپ شىقتى، ەكىنشى شايقاستا جيانگەرلىكىنىڭ تاغى ۇيرىتارشىسى جياڭ جىەشنىڭ 25 مىڭ لىلىك ۇراق ساپاردا جۇڭگو قىزىل ارمىياسىا جاساعان توساۋىلىن جەڭىپ شىقتى، ۇششى شايقاستا جاپون جيانگەرلىگىن جانە ونىڭ ىتارشىسى ۋاڭ جىيۇيىدى جەڭىپ شىقتى، ۇورتىنىشى شايقاستا امەرىكاسىڭ جانە بارلىق جيانگەرلەردىڭ جۇڭگوداعى ۇستەمدىگىن، سونداي - اق ولاردىڭ ىتارشىسى جياڭ جىەشى سىياقتى بارلىق كەرتارتپاشىلاردىڭ ۇستەمدىگىن ۇيرجولانا قۇرتتى.

ماركىسىزىم - لەنىنىزىمنىڭ جۇڭگوغا ەنسىمەن وستىشاما زور رول اتقارۋى جۇڭگونىڭ الەۋمەتتىك جاعدايىنىڭ بۇعان فاجەتى ۇسپ وتىرعاندىننان، جۇڭگونىڭ خالىقتىق گىمىڭىنىڭ امالىيانە -

مەن ۇشتاسقاندىنمەن، جۇڭگو خالقى ونى يگەرپ الماندىنمەن بولدى. "ارقانداي يىدا ەگەر كىڭۋاندىق، ئىس جۇزىندىك زاتتار- مەن ۇشتاسپاسا، ەگەر ەمان كىڭۋاندىق بولمىستىڭ قاجەتتى ئۇسپەسە، ەگەر ونى خالق بۇقاراسى يگەرىپ الماسا، ول ەڭ جاقسى نارسە بولمانمەن دە، "تېپتى ماركسىزىم-لەنىنىزىم بولمانمەن دە رول اتقارا المايدى. "بىز تارىخى ۋېشىنىلۇنغا قارسى تارىخى ۋېيۇلۇنشىلدارمىز. اسا عاجاپتانارلىقى سول، "سوۋەتتىك" ئىلىم مەن "مالىيات سۇن جۇڭشان مىرزانىڭ يىدىسى مەن پىرىنسىپەرنە، وتە-موتە ئىقتىسادى جاسان خاھ پارتيا ۋىسمى جاققان ەداۋىر ئىپال جاسادى". -اچە- سوندار ماقانغان باتىستىڭ "موسكەلەڭ مادەنىيەت" نىڭ سۇن جۇڭشان مىرزاعا جاساعان ئىپالى قانداي بولدى؟ مۇنى اچە سور اۋىزعا المادى. سۇن جۇڭشان مىرزا "مىرمىنىڭ كوپىن جۇمىساپ، باتىس يۇرۇازياسىنىڭ مادەنىيەتىنەن وتاندى قۇتقارۋ افيقاتىن نىزدەدى، ناتىجەدە كۈدەرمىن "ۋزدى دە، "روسىيانى ۇسنار ەتۇ" گە نەت بۇردى. بۇل كەزدە يسوق وقىعا ما ەدى؟ ارىنە، ولاي ەمەس، سۇن جۇڭشان مىرزانىڭ جانە ول ۋاكىلدىك ەتكەن اۋىر ازاپتاعى جۇڭگو خالقىنىڭ "باتىستىڭ ئىپالى" نان جاپاي نزالانىپ، "روسىيامەن بىرلەشۋ، گۇڭچانداڭمەن بىرلەشۋ" گە، جيانگەرلىكپەن جانە ونىڭ يىتارشىلارمەن كۈرەشۋگە، ولسىپەي بەرىسپەۋگە بەل بايلاۋى، ارىنە، كەزدە يسوق ەمەس. بۇل ارادا، سوۋەت ادامدارىن جيانگەر- لىك شاپقىنىشلار دەۋگە، سۇن جۇڭشاندى شاپقىنىشلاردان ۇيرەندى دەۋگە اچە سوننىڭ باتىلى بارمادى. وندا، جارايىدى، سۇن جۇڭشان- نىڭ سوۋەت ادامدارىنان ۇيرەنۋىنە بولادى ەكەن، سوۋەت ادام- دارى جيانگەرلىك شاپقىنىشلار ەمەس ەكەن، ەندەشە، سۇن جۇڭ-

شاننىڭ مۇراگەرلەرنىڭ، سۇن جۇڭشان قايتىس بولغاننان كەينىڭى جۇڭگولۇقلارنىڭ سوۋەت ئادامدارىنان ئۇيرەنۋىسەنەگە بولمايدى؟ سۇن جۇڭشاننان باسقا جۇڭگولۇقلار ماركىسىزم - لېنىنىزىمىنەن دۇنيەگە ئىلمىي كۆزقاراش پەن - پەنلەرنىڭ گىمىنىڭ نازارىتىدىن ئۇيرەنپ، جانە ئۇنى جۇڭگونىڭ مەركەزلىكلىرىمەن ئۇششاستىرا وتىرىپ، جۇڭگونىڭ خالىق ازاتلىق سوغىسىنى جانە خالىقتىق ۇلى گىمىنىنى قوزغاسا، خالىق دەموكراتىيىسى دىكتاتۇراسىدىن رەسپۇبلىكانى ورناتسا، بۇل نەتىجىگەن «سوۋەت وداعىنىڭ شەكىللەنەن ئۇستى» . «كوممۇنىستىك يىتەرناتسىيونالدىڭ 5 - زۇڭتۇيى»، «قىزىل جىيانگەر - لىكنىڭ يىتەرنىشى» دەپ اتالادى؟ دۇنيەدە وسىنداي دا دانىشپاندىق لوگىكا بولام؟

جۇڭگولۇقلار ماركىسىزم - لېنىنىزىمىدى ئۇيرەنگەننەن كەينىن، رۇخىي ھاقىن بىدۇڭدىقتان جۇدۇڭدىققا ئۆتتى. وسى كەزدەن باستاپ ئاياۋ زامانى دۇنيە تارىخىندا جۇڭگولۇقلاردى كۆزگە ئىلمەيدىتىن، جۇڭگو مادەنىيەتىن كۆزگە ئىلمەيتىن «داۋىر اياقناۋعا ئىيس بولدى، ۇلى، جەڭسكە جەتكەن جۇڭگو خالىق ازاتلىق سوغىسى مەن خالىقتىق ۇلى گىمىنىڭ جۇڭگو خالىقنىڭ ۇلى مادەنىيەتىن قايتا گۇلدەندىردى جانە گۇلدەندىرىپ تە وتىر. جۇڭگو خالىقنىڭ مۇنداي مادەنىيەتى، رۇخىي جاققان ايتقاندا، بۇكىل كاپىتالىزىم دۇنيەسى - نىكىنەن اسىپ ئۇستى. امەرىكانىڭ گوۋۇجىڭىيىچى اچەسون سياقتىلاردى ايتالىق، ولاردىڭ وسى زامانى جۇڭگو جانە وسى زامانى دۇنيە جونىندەگى تانىم «ساۋىيىسى جۇڭگو خالىق ازاتلىق ارمىيىسىنىڭ بىر قاراپىم جاۋىنگەرنىڭ «ساۋىيىسى» دا تومەن.

فازىرگە دەيىن، اچەسون «دام - تاتۋى جوق وقۇلغان لەكىيا

سويلەپ تۇرغان بۇرجۇازىيا داشۇەسى جياۋشۇۋىنىڭ بەينەسىندە،
 ادامدارغا ئۆزىنىڭ جۇڭگو ۋە قىيالارنىداغى سەبەپ- سالدۇر قاتناستىن
 تابۇدى ئىزدەستىرىپ جۇرگەندىگىن ئىلدىردى. جۇڭگودا گىمىنىڭ
 تۇلىۋ سەبەبى، بىرىنىشەن، جان سانىنىڭ ئىم كۆپىتىگى، ەكىنشە-
 دەن، باتىس پىدىياسىنىڭ تۇرتكى بولغاندىمى ەكەن. كۆرۈپ وتىر-
 سىزدۇر، ول بەينە ئىر سەبەپ- سالدۇر ئىزارىياشى سىياقتانادى.
 كەيىن كەلە ونىڭ بۇل ئىدام- قاتۇى جوق، جالغاننان جاسالغان
 سەبەپ- سالدۇر ئىزارىياسى دا عايىپ بولدى، تولىپ جاتقان عاجاپ
 ۋە قىيالار جارقىقا شىقتى. جۇڭگولۇقتار قىتەي دە سەبەپسىز ئۇزارا
 ۋىققا ئالاسىپ جانە كۇماندانىپ- ۋىشتەسىپ جاتىر ەكەن. كۆرەسىپ
 وتىرغان ەكى جاقىتىڭ- گوەينىڭ مەن گۇڭچانداڭنىڭ رۇخى
 كۇش- فۇاننىڭ سالىستىرماسىندا عاجاپ ۋزگەرمستەر تۇلىپتى، ئىر
 جاعى توتەنشە قۇلدىراپ، قۇلدىراغاندا نولدىن تومەن دارەجەگە
 ئۇسىپتى، ەندى ئىر جاعى توتەنشە ۋرلەپ، ۋرلەگەندە فاباۋ
 دارەجەسىنە دەيمىن جەتپىتى. مۇنىڭ سەبەبى نە؟ ەشىكىم دە
 بىلمەيدى- بۇل اچەسون ۋاكىلدىك ەتكەن امەرىكانىڭ «ۋىكەلەڭ
 مادەنىيەت»نىڭ بايرىغى لوگىكاسى.

ەسكەرتۈلەر

- ① سولتۇستىك امەرىكا خالىقىنىڭ انگىلىيا ۋىتارىشلى ۋىستەمىدىگە
 قارىسى 1775- جىلدىن 1783- جىلغا دەيمىگى بۇرجۇازىالىق گىمىنى،
 ياغنى تاۋەلىستۈملىك سوعىسى ايتىلىپ وتىر.
- ② موڭغۇلىيا خالىقىنىڭ 1921- جىلدىن 1924- جىلغا دەيمىگى ارانىو
 كۆرەسى ايتىلىپ وتىر. بۇل جولى كۆرەسە، موڭغۇلىيا خالىقى

گىمىگىدىكى پارتىياسى موڭغۇل خالىقنا باسشىلىق ەتە وئىرىپ، جاپون جيانگەرلىكى قولداغان اق ورسى باندى اسكەرلەرى مەن جۇڭگونىڭ بىيىلاڭ جۇنغالارنى قۇپ شىقتى، موڭغۇلياداعى فەودالدىق ۇستەمدىكتى اۋدارىپ تاستاپ، موڭغۇل خالىق رەسپۇبلىكاسىن ورناتتى.

③ توماس روبەرت مالتۇس — 18 — عاسىردىڭ اياق شەنى مەن 19 — عاسىردىڭ باس كەزىندەگى انگلىيا شىركەۋىنىڭ بويى، كەرتارتىپ نقتىيات عالمى. مالتۇسنىڭ «جان سانى نازارىياسى» العاش رەت 1798 — جىلى جاريالاندى. ول: «جان سانى ەشقانداي بۈگەتكە ۇشرا — ماعاندا، چىچىلق چىشۇلۇي بويىنشا ارتا بەرەدى. نۇرمىس زاتتارى تەك سۋانىشۇلق چىشۇلۇي بويىنشا عانا ارتادى» دەيتىن دورەكى نۇجىرىمدى نەگىزگە الىپ، ادامزات قوعامىنداى بارلىق چوقشىلىق كىناسىن ماڭگى — باقىلىق تايىعى قۇبىلىس دەپ ەسەپتەيدى. ونىڭ كوزقاراسى بويىنشا ەڭبەكشىلەردى چوقشىلىقتان قۇتلىدىرۇ ۇشنى، تەك ولاردىڭ ۇمىرىن قىسقارتۇ، جان سانىن ازايىتۇ نەمەسە ۇسۇن توقتاتۇ قاجەت. ول، اشارشىلىقتى، وبانى جانە سوعىستى جان سانىن ازايىتۇدىڭ تاسىلى دەپ ەسەپتەيدى.

④ «كۇڭچانداڭ شۋانىيانى» نىڭ 1 — تاراۋى «بۇرجۋالار مەن پىرولە — تارلار» ما قاراڭىز. بۇرجۋازيا «بارلىق ۇلتىتاردى قۇرىپ كەتۇ حاۋپى اسىنىدا، بۇرجۋازىيالىق ۇندىرىس تاسىلىن قولدانىپ، وزدەرىندە مادەنيەتتى نۇزىم دەيتىندى جۇرگىزۇگە، باعنى بۇرجۋاغا اينالۇما ماجبۇر ەتەدى. قىسقاشى، بۇرجۋازيا ۇز ۇلگىسى بويىنشا ۇز دۇنيەسىن جاسايدى».

بۇل كىتاپ 1962 - جىلى 11 - ايدا خالىق باسپاسىدا
 1960 - جىلى 9 - ايدا بېيجىڭدە باسلىغان *پىرىنشى باسپاسىنىڭ
 1 - باسلىقىغا ماي اۆدارىلىپ باسلىغان بولاتتىن. بۇل جولى
 قايتا باسلىۋا جۇڭگو گۇڭچانداڭى شىنجاڭ ۇيمۇر ايتونومىيالى
 رايونىدىق ۇيىۋانخۇيىنىڭ ماۋزىدۇڭ تاڭدامالى شىعارمالارىن
 اۆدارىپ، باسلىرىپ شىعارۋ ۇيىۋانخۇيى چاغاتان بۇرىنىمى
 اۆدارماسىنا وزگەرتىلەرەنگىزىلدى.

本书根据人民出版社1960年9月北京第一版第一次印刷本
 于1962年11月翻印出版。这次再版时，由中国共产党新疆维吾
 尔自治区委员会毛泽东选集翻译出版委员会对译文作了校订。

ماۋزىدۇڭ تاڭدامالى شىعارمالارى

4 - توم

*

ۇلتتار باسپاسى باستىردى

جۇڭگو كىتۇپخانى باسپا زاۋاتىدا باسلىدى

شىنخۇا شۇبىخانىنىڭ بېيجىڭدىكى تاراتقۇ بولىمىنەن تاراشلادى

چەر-چەردەگى شىنخۇا شۇبىخانىلاردا ساتىلادى

*

1962 - جىلى 6 - اي، بېيجىڭ، 2 - باسپاسىنا نەگىزەلىپ قايتا باسلىدى

1962 - جىلى 6 - اي، بېيجىڭ، 1 - باسلىقى

پاچاسى: 0.50 يۋان

毛泽东选集

第四卷

(哈萨克文)

•

民族出版社出版

(北京安定门外和平东路)

北京市书刊出版业营业许可证出字第047号

中国科学院印刷厂印刷

新华书店北京发行所发行

各地新华书店经售

•

787×1092毫米1/32 印张：22 3/4 插页：2

概刷1967年6月北京第二版重印

1967年6月北京第一次印刷

统一书号：M1049(5)76 普及本定价：0.54元

統一書號: M1049(5)124

定 价: 0.54 元